

FABII CAPYCII
GALEOTA

PATRITII NEAPOLITANI,
EX REGIO CONSILIARIO PRIMUM IN
Fisci Patronum, deinde in Regiæ Camera Summaria Præsidentem,

MOX APVD POTENTISSIMVM HISPANIARVM
REGEM in Supremo Italia Consilio in Regentem adsciti
ac Ducis Reginæ creati :

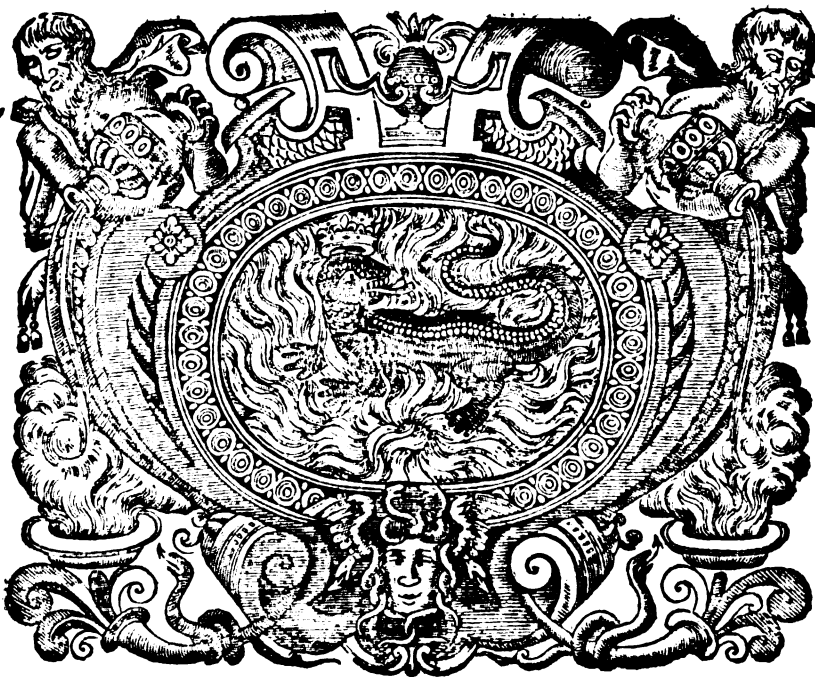
RESPONSA
FISCALIA SELECTIONA;

QVÆ PRO DEFENSIONE REGII PATRIMONII
in REGNO Neapolitano existentis;

SIVE IN FORO R.C.S. SIVE IN CONVENTIBVS IUDICVM
Delegatorum, sive in Regiis Collaterali Neapolitano, ac Supremo Italia
Consiliis reddita sunt.

CUM INDICIBUS LOCUPLETISSIMIS, TUM ARGUMENTORUM,
& LEGUM, tum etiam omnium MATERIARUM.

Ex Bibliotheca
Fis Ignacij Cas
Emphus Glacij

Henri Dni Dni Com.
de Sternberg.
Anna 1688

GENEVÆ,
Sumptibus SAMUELIS DE TOURNES.

M. DC. LXXXVI.

PHILIPPO IV.
AUSTRIACO
REGI POTENTISSIMO.

FABIVS CAPYCIVS GALEOTA F.

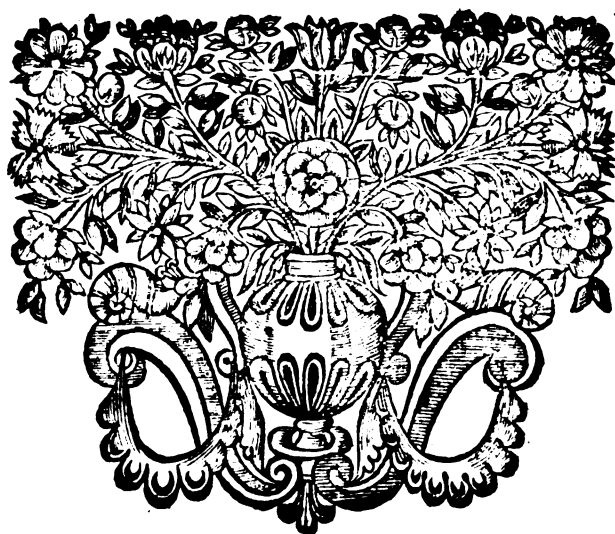

I superioribus annis Volumina duo , quasi foetus duos enixus , Tibi , Rex Optime , ac Potentissime , consecrandos censui , ut sub afflatu gloriosissimi Nominis Tui ad famam adolescerent ; par erat in praesentia , ut hoc quoque Volumen in hominum manus proditurum , aliquod de Tuo lumine sibi gloriae lumen accenderet . Nam si illa , quae privatarum Controversiarum labores continebant à me Advocato in Iudicialis

Fori palæstrâ desudatos , impetrârunt praesidium Majestatis Tuæ ; an eodem praesidio carebit hoc Opus , quod Fiscalia Responso completitur ? Nempe si hæc verbis expressa meum Te clientem meruerunt ; eadem typis impressa desperare non debent patronum eundem Te , ob cujus Patrimonium vel tuendum , vel augendum fuerunt elucubrata . Si verò beneficiorum compensationem apud benemerentes , dicationes voluminum afferunt ; Vnus es omnium , Rex Augustissime , cui ingenii mei monumenta justissimè tradantur : siquidem Vnus fuisti liberalitate in me , multò effusiore , quàm ut illam animo complecti , aut officio sustinere potuissem . Tu mihi contulisti Regii Consilarii dignitatem : addidisti in Regali tuo Patrimonio Advocati Fiscalis potestatem , Praesidentis auctoritatem : cumulâsti denique magistratu Regentis amplissimo in Supremo totius Italiae Consilio . Neque me tantum honestissimis Tuæ Benevolentiae testimoniis , ac beneficentiae commodis exornare , sed ejusdem etiam benevolentiae consuetudinem , beneficentiaeque constantiam in

¶ 3 filium

filium meum conservare voluisti : quem adhuc adolescentem ad Regii Consilarii munus evexisti , quo propagetur in filio amplissimi Tui patrocinii dignitas , cujus semen in patre posueras. Atque hæc adeò singularia dignitatis insignia , meæque familiæ decora , tanquam unum in acervum brevi collata , non magis erunt mei generis ornamenta , quàm monumenta Beneficentiæ Tuæ. Quod ipsum cum sit omnium opinione præstantissimum ; nemo non videt , quàm infinitum , & incredibile quoddam sit , quod Majestati Tuæ uterque debere nos profiteamur pro tam singularibus promeritis , quæ tam cumulatè , tam insigniter , tam constanter in nobis collucere voluisti. Quocirca Tuum erit , Rex Optime , ac Potentissime , exigere , quantum voles : nostrum rependere , quantum possumus. Majora quidem vellemus nos posse , quàm reddimus : Tibi certè non possumus reddere meliora , quàm volumus. *Vale : & Deus Te nobis per diu sospitet.*

AD LE-

AD LECTOREM.

IN *TPIS* edidi annis proximè dilapsis Scripta aliquot , qua *Advocatus* composueram in privatis meorum Clientium controversiis. Nunc in lucem effero *RESPONSA FISCALIA*, dum in *Regia Camera Advocati Fiscalis*, aut *Præsidentis* personam agerem, ab eodem me conscripta. Et quamvis sentiam non deesse ex hoc Regno Juris consultissimos, qui, editis à se Scriptis, veritatis lumen afferre studuerunt difficilibus, obscurisque *Quæstionibus*: volui tamen ipse mihi, volui posterorum commodis, volui consuetudini *Fori Judicialis*, in quo educatus, aliisque videor, quantum esset in me situm, prospicere. Tu, *AMICE LECTOR*, aequi bonique consule propositum meum juvande posteritatis: precorque ut candido, alacrique animo mea Scripta excipias, & complectare. Vale.

APPRO:

APPROBATIONES.

Al Signor Canonico Giovane.

Alessandro Luciani Vicario Generale.

Potest imprimi. Neapoli, ultima Januarii 1640.

Joannes Vincentius Juvenis Cimiliarca Canon. Deput.

IMPRIMATUR.

Alexander Lucianus Vicarius Generalis.

ILLVSTRISSIMO, ET ECCELLENTISSIMO SIGNORE.

G. D. B. supplicando espone à V. E. come hà peso di far stampare li Responsi Fiscali del Spettabile Signor Regente Fabio Capece Galiota. Per tanto la supplica resti servita commetter la revisione di quelli à chi parerà all' Eccellenza sua ; acciò revisti possa ottenere il Regio Imprimatur , & lo riceverà à gratia ; ut Deus, &c.

Magn. Reg. Conf. Arias de Mesa videat , & in scriptis referat Sux Excellentiz.

Capycius Latro Proregens.

Provisum per Suam Excellentiam. Neapoli, die 29. Januarii 1643.

Anastasius.

Locus Signi.

ILLVSTRISSIME, ET ECCELLENTISSIME PRINCEPS.

VIdi libens, & legi libentiùs jussu vestro, hoc Responsorum Fiscalium syntagma. Agnovi statim Auctorem, & manum: introspexi acerrimum ejus judicium, & ingenium excelsum, velut alterum Papinianum; miramque dexteritatem in nodosis Quæstionibus Fiscalibus differendis, ac elucidandis, cum stylo gravi, facundo, & omnium doctrinarum genere propemodum referto. Censeo igitur Opus hoc luce, & prælo dignum, cum in eo nihil, quod Catholicam pietatem, nec Regiam Jurisdictionem offendat; imò omnia pro Rege, cujus jura semper ex diuturno munere acerrimè tutatus, prout decebat Magnum, & quàm Magnum Supremi Ordinis Italici nobilissimum Administrum, quem Ego magni semper habui, vel virtutis ejus, quæ eminet, vel summæ doctrinæ causa. Neapoli, die 2. Februarii 1643.

Excellentia Vestra

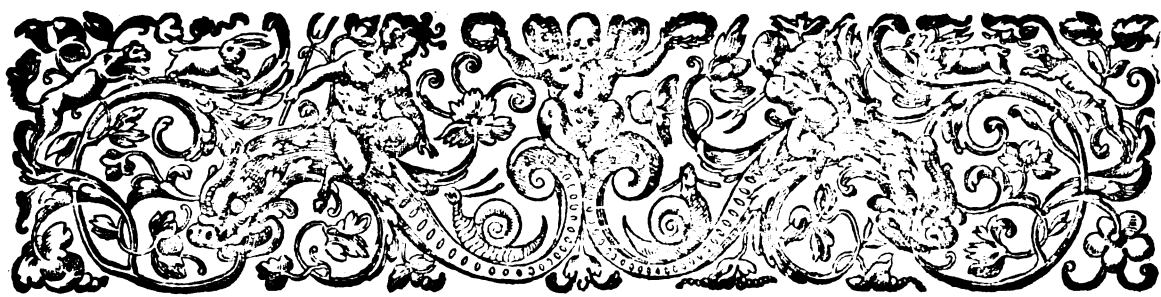
Additissimus Servus

Doctör D. Ferdinandus Arias de Mesa.

IMPRIMATUR.

*Tapia Regens. Zusia Regens. Sanfelicius Regens. Azcon Regens.
Capycius Latro Proregens.*

INDEX

I N D E X

OMNIVM ARGVMENTORVM

IN HOC RESPONSORVM FISCALIVM

Volumine contentorum.

Argumentum Respons. 1.

EG. Camerae Summariae autoritas, ac jurisdictio, praecipue quoad Mag. Cur. Vic. late describitur *Tex. in l. nullum 12 C. de testibus* expenditur, ejusque dispositio, nedum in teste falsum deponente, sed etiam in quovis jurisdictionem offendente procedit, & ad quemlibet in officio delinquentem extenditur. Quid in Clerico coram Iudice laico falsum dicente, vel e contra: Delegatus eandem coercendi potestatem habet. Idem in Iudice causarum civilium tantum. Milites an, & quando ad suum Iudicem remittantur, & Apparitores qui, & a quo puniantur. Iudicis jurisdictio quam late pateat quoad dependentia, & connexa. Praefectus apud Romanos quis, quae ejus jurisdictio, & cui comparetur. Iudex minor praeveniens delinquentem, an ad majorem remittat, & quando. Custos carcerum ad quem teneatur. Pluraque alia de Magistratum Officio scitu digna in re proposita referuntur.

Dissertatio ad idem Respons. 1.

De Reg. Cam. Summ. ethymologia,

origine, ac privilegiis Magni Cameraarii, ac Praesidentium, aliorumque Officialium officiis, praerogativis, & immunitatibus late differitur. Nonnulla etiam de Camera reservata. De officio Procuratoris Fisci, a cujus decretis, ac sententiis ad instar sententiarum Praefecti Praetorio reclamatio tantum ad idem Tribunal, explosa appellatione, citra executionis moram admittitur; damnato *Marino Frecca* contrarium asserente, qui falso loquutus convincitur de Magistrorum Rationalium officio, eoque in Praesidentes postea translato. Privilegia diversorum Regum, ac Capitula de administratione Regii patrimonii recensentur. De duplici Officialium salario cum literarum Regiarum interpretatione, de ejusdem Reg. Cam. Officialium, ac subditorum, tam in civilibus, quam in criminalibus fori praescriptione, etiam in delictis extra officium commissis, ad quod tam vetera, quam nova rerum judicatarum afferuntur exempla. *Pragmat. 14. & 61. de Offic. Proc. Caesar.* quae obesse videbantur declaratio, ac intellectus affertur. Pluraque alia haecenus de hac re non vulgata proponuntur.

Index Argumentorum.

Argumentum Respons. 2.

Officialis translatus ad majus officium, sive minus, priorem dignitatem retinet, idemque stipendium, quod antea habebat, & fortius in Regio Consiliario translato ad officium Advocati Regii patrimonij in Regno.

Argumentum Respons. 3.

Patruus, & Amita utrùm admittantur ad successionem in feudis, tam antiquis, quàm novis, tam jure communi secundùm usum feudorum, quàm jure Constit. Regni, & quid in hoc fuerit additum, & immutatum ex gratiis etiam novissimis. Quid item in fratribus, sororibus, & transverfalibus Reges, & sapientes Regni in materia successionis feudorum enumeraverunt personas, & non gradus, etiam in gratiis de novo concessis. Feudum antiquum, vel paternum quod propriè dicatur, & idem potest dici antiquum quoad descendentes, novum verò quoad collaterales, quod dilucidè explicatur.

Argumentum Respons. 4.

Patruum, nec Amitam succedere nepoti in feudo novo fundatur, tam attenta gratia de anno 1507. & 1536. quàm de anno 1586. & quando feudum dicatur novum, licèt concedatur tanquam antiquum; & nonnulla ad intellectum gratiæ de anno 1605. circa successionem feudorum, & *Capit. ex præsumptuosè* enucleatur.

Argumentum Respons. 5.

Gratiæ circa extensionem successionis ad feuda per Inviçtissimos Regni Reges concessæ ultra personas in Regni

Constitutione comprehensas explicantur, & utrùm in ipsis sint enumeratæ, & facta extensio ad personas dumtaxat, vel etiam ad gradus. Patruus ex dispositione dictæ Constitutionis utrùm fuerit admissus in feudo antiquo; & quid gratiæ in hoc de novo induxerint, etiam quoad Amitam in feudo antiquo, vel novo, in quo ex temporis supputatione defenditur *Apostilla*, quam rectè sub nomine Magni *Bartholomæi de Capua* inscripsit perdoctus *Consiliarius de Bottis*. Feudum idem potest esse antiquum, vel novum respectu diversorum, ex succedentibus per lineas diversas, ita ut unus admittatur, alter verò excludatur, & inibi exempla de clausula in investitura, *jure antiqui feudi*, & alia nova methodo explicata.

Argumentum Respons. 6.

Hypotheca tacita legalis minori, Fisco, aliisque privilegiatis de jure competens, à quo tempore initium sumat, à tempore scilicet suscepti officij, sive concessi tituli, an verò à die inceptæ, aut potius malæ, sive dolosæ administrationis, & à tutore, curatore, & patre administratore inferatur ad Officiale, & quomodo hypotheca ante personalem obligationem oriatur. Tria considerantur in officio, titulus, acceptatio, & exercitium, verùm duo priora prævalent. Privilegia quædam simplicia, quædam admixta contractibus, & à quo tempore vires sumant. Actus qui præsumantur præcedere. De solemnitate essentiali, & effectiva clausulæ, *donec bene, & fideliter te gesseris*. Conditionis eventus quando retrahatur, & privilegium Primipilare quòd etiam doti præferatur, & alia.

Argu-

Index Argumentorum.

Argumentum Respons. 7.

Princeps supremus in dubio ex sola investitura, vel privilegio transfert dominium, & possessionem, etiam alio non expresso, nam aliàs non esset speciale in Principe, & quatenus necesse esset constare de Principis voluntate, id locum haberet in rebus soli, secus in acquisitione jurium incorporalium, ut sunt officia, in quibus dari duplicem possessionem, unam tituli, alteram facti. De clausulis, *quam investituram, vim, & efficaciam vera, & realis possessionis*, & altera, *prælitio tamen priùs solito juramento de bene, & fideliter exercendo*, earumque viribus, & efficacia: & declaratur *lex Hispanica 13. tit. 13. parva 5.*

Argumentum Respons. 8.

Hypotheca incipiat ne à die cœptæ, an à die malæ administrationis, sive à die concessi tituli, vel delati, an à die accepti officii. Hypotheca contrahitur ab initio obligationis, ejusque exordium semper inspicitur. Plura de tutore non gerente, qui pro contutore non solvendo, vel malè administrante, in subsidium tenetur, quæ adimplere debeat antequàm administret, ejusque obligatio, an à die delatæ tutelæ, sive acceptæ, an à die gestæ oriatur, quid in Fiscis Hypotheca in bonis Officialis. Plurima de contractibus conditionalibus, in quibus fit retrotractio, ac si contractus purè fuisset celebratus, & ab eo recedi non potest, ex communi DD. sententia, idemque in omnibus eandem rationem habentibus; & nonnulla de potestativa, & casuali conditione subtilissimè differuntur.

Argumentum Respons. 9.

Civis Neapol. ex privilegio *Regiæ Pragmaticæ*, qui uxorem duxit Neap. & domum comparavit, si deinde per triennium absens fuit, nullis relictis liberis in Civitate, nec familia, sed uxore in Monasterio, an valeat interim adhuc absens immunitatibus Neap. in Dohana, & alibi frui. Plura ad intellectum *Prag. 1. de immun. Neapolit.* ubi declarationes, & decisiones antiquæ recensentur, & quando Civis originarius, vel allectus gaudeat privilegiis Civium, si onera non subeat, & quando sufficiat per alios illa subire.

Argumentum Respons. 10.

Facultas introducendi, & vendendi nivem ad usum Civium cum jure prohibendi certo pretio taxato, & aucto, utrùm gabella, aut vectigal censendum sit, adè ut ad solum Regem Supremum Principem, cui jus est nova vectigalia erigendi competat, non autem ad Civitatem subditam, licèt Regni Caput. De vectigalibus, & tributis plura, ad quem finem instituta, & cui jus sit illa imponendi, enumeranturque plura vectigalia à Rege imposita. Nix an sit in fructu, & an debeat relevium ex eo, quod à feudatariis percipitur ex nivis venditione. De jure prohibendi in furnis, & molendinis prohibitio sine privilegio juris, vel hominis, & quid sit monopolium, quod solus Princeps ex causa licitum facit. De jurisdictione concessa Civitati Neap. ejusque Decurionibus per Cap. Regis Ladislai, & Ferdinandi circa annonam, quòd non extendatur ad jura vectigalium. De bannis, seu edictis ad ubertatem contra Dardanarios. Civitates subditæ non possunt sine

Index Argumentorum.

Principis permissu nova vectigalia sibi imponere, & in impositione Fisco rata est tribuenda, & alia.

Argumentum Respons. 11.

Substituens in officio quando pro substitutis teneatur. Et qui verè dicatur voluntarius, vel necessarius casus, & quando necessarius excuset præponentem. Regulam, qua substituens substitutum exhibendo liberatur in officiis publicis minimè procedere, præcipuè cum ultra jus commune ex pacto, sive statuto quis est obligatus. Eum, qui principaliter se teneri promisit ad quæcunque à substitutis commissa, uti fidejussorem de judicatum solvendo, non autem de judicio sisti existimari, dilucidè pertractatur.

Argumentum Respons. 12.

De officiis, quæ ab antiquis Romanorum militiis originem sumpserunt; præsertim verò Tabellionatibus, Scriptoriis, & Actuariis. Qua ratione majoribus Magistratibus accedant, atque inter Regalia connumerentur, & de ipsorum Regalium natura, & prohibita alienatione, & commutatione omni jure, & gentium consuetudine, tum antiqua, tum nova; præsertim verò jure feudorum, & Regni. Item de ipsorum successione, quique veniant in his hæredum, & successorum appellatione, ubi ex dispensatione ad hæredes transeant, & an dicatur penès hæredem idem, vel novum officium, sub qua natura ipsorum in dubio sit dijudicanda concessio; utrum sub propria, scilicet regali, feudali, vel merè allodiali, quid ex hoc discriminis oriatur quoad juris effectum. Ex quibus verbis, & clausulis arguatur potius concessio

facta in feudum, quàm in allodium, etiamsi de Castro sermo sit, tam jure communi, quàm Regni. De similitudine officiorum cum feudis, & beneficiis, licèt officia sint strictioris naturæ, & brevioris vitæ. De ipsorum personalitate, ita ut non possint exerceri per substitutum, nisi ex dispensatione, concurrente utriusque habilitate, saltem in potentia. De interdicta Clericis multiplici ratione officiorum secularium acquisitione, etiam data facultate substituendi. De remediis, & interdictis possessoriis in jurisdictionalibus, & Regalibus, quomodo justitiæ tituli adhæreant, ut nec possessio pro sit spoliato, ad hoc ut absque legitimo titulo restituatur, & quid de titulo colorato. Sensus *Cap. Regni Dudum*, aliàs *Ex præsumptuose* late explicatur, & procedere ostenditur in omnibus juribus, in quibus Regi est reservata superioritas, optima ratione illud fundari de promptum ex jure communi, & ubique ferè gentium similia vigere statuta. De remediis directo Domino competentibus, tam jure communi, quàm Regni, pro adipiscenda corporali possessione jure consolidationis, tam in feudis, quàm in Regalibus quibuscunque devolutis, in quibus utile dominium, vel administratio dumtaxat transferri consuevit.

Argumentum Apologie ad idem præcedens Respons.

Defenditur Dominus Regens Fabius Capycius Galeota à quodam ex modernis Scriptoribus in verissima doctrina, quam in celeberrima præcedenti Regalium, & præsertim officiorum disceptatione destrieta illorum interpretatione in successione, prohibi-

Index Argumentorum.

hibitoque eorundem commercio in commutationibus, sive in alienationibus, sive Principis assensu tradidit. Hinc officiorum personalissima ratione; denuo pluribus demonstrata, ad sensum nostri Authoris contra patissimam Adversarii oppositionem concluditur, nimirum alteratis illis ad omnes generaliter hæredes, hæredes ibi descendentes esse interpretandos, atque insuper si fuerint pro hærede concessa, intelligendam esse concessionem de primo dumtaxat hærede, exemplo usufructus. Quamobrem declaratur juxta verum sensum contra Adversarii interpretationem *Text.* in *l. antiquitas, C. de usufr.* ejusdemque ad comprobationem expenditur *text.* in *l. antiquitatem, & in l. corruptionem, C. de usufr.* Explicatur itidem *Bald. in cons. 159. numer. 5. lib. 3.* illumque ibi ostenditur in officio feudo admixto, & sic in diverso casu ejus, ad quem intulit Adversarius. Diluitur propterea ea distinctio, quam juxta suum sensum Adversarius de officio mero, & mixto ex eodem *Bald.* protulit. Ex quibus firmatur, officia quamvis ad hæredes transitoria, speciali pacto concedantur, adhuc personalia esse recensenda, atque officium, eo casu penes successorem, velut novum recipi: ad quod in terminis militiarum (sumptis *militijs*, pro ipsis officiis) perpenditur *text. l. fi. C. de pignor.* ubi est casus militiæ concessæ, ad hæredes transmissibilis, & cum facultate illam vendendi, ibique ad ejus *text.* intelligentiam exponitur, quænam sit illa summa, quæ post militantis mortem ex militantium placito, vel principali beneficio dari constituta erat. Respondetur deinde Adversarii argumento, quod ex *text. in l. in animalibus, C. de legat.* junctâ dispositione

l. si in singulos, ff. de ann. leg. pro officiorum transmissibilitate, ad instar annui legati prætendit, ubi plura, an legatum annuum, ad *text. in d. l. si in singulos*, dicatur ad hæredes non transitorium, vel naturâ ipsius legati, vel ratione conditionis in eo legato superintellectæ. Tum ostenditur, quòd officia, quamvis feudis pluribus assimilentur, non tamen propterea inter ea, utcumque inferri posse, sed certo modo in quibusdam dumtaxat casibus: Hinc declaratur intellectus, qui nostro Authori fuit in doctrina *Marini Freccia* in calu fratris admissi ad feudum, in hac materia ab illo adducta. Respondetur similiter *textui legis unic. C. si liber. Imp. lib. 10.* unde transmissibilitatem ad extraneos hæredes in officiis hæredibus concessis arguerat Adversarius. Et simul contra eundem declaratur theoreica Magistralis *Bar. in l. Gallus, §. etiam si parente, ff. de liber. & posth.* Post hæc explicato *Bald. in l. fi. C. de pignor.* Respondetur ad id, quod ex parte contra nostrum Authorem deduxit Adversarius. Sic pariter Adversarii intellectus ex *text. in d. l. fm. & l. omnimodo, & l. imputari, C. de inoffic. testam.* quòd idem sit concedere officium pro hæredibus, ac cum potestate vendendi pro effectu transmissionis illius ad extraneos, improbat. Et postremò ejusdem inductio ex *l. final. ff. de constitution. Princip.* sicut & alia quælibet ex generalibus juris regulis ad materiam officiorum accomodata rejicitur.

Index Argumentorum.

Argumentum Respons. 13.

Bona bello capta, sive mobilia ea sint, sive immobilia, quando-nam capientium fiant? Quo jure? Quo bello? justo-ne tantum? an etiam injusto? An tantum si cum Infidelibus bellum geratur? An etiam si inter Christianos? qua mora? An statim, an posteaquam in Ducis conspectum venerint? & pro quibus partibus? Item si ex hostium potestate, vi, atque armis ea bona vindicentur, quibusnam acquirantur? Variæ super ea re *Doctorum* opiniones principio examinantur, deinde verò cum *Angeli*, aliorumque communiori sententia aptè conciliantur. Quando-nam præda dicatur incontinenti, vel ex intervallo recepta, quando intra hostium præsidia reducta, atque in tuto collocata, dilucidè, noviterque explicatur. De postliminio, ipsius origine, virtute, effectu; Quibus personis; quibus rebus competat; An etiam ipsis interdum navigiis in vim privilegij. Denique de navium classibus, earumque antiquo, ac vario usu.

Argumentum Respons. 14.

Fiscus in venditione rei fiscalis sub hasta ultimo licitatori liberatæ, utrum restituatur, & restitutione semel concessa, an iterum restituendus veniat, etiam ad lucrum superveniens.

Argumentum Respons. 15.

De falsitate, & falsi suspitione ex literarum mutatione, & superadditione in decreto subhastationis in publicis auctationibus coram Principe,

ipsius probatione criminis, privilegiis, effectibus, & pœna. De pactis, & conditionibus in licitationibus insertis. Quibus censeatur quis in auctatione vincere. Quòd novissima licitatione attendatur publicis præconiis inserta, De virtute relationis, & quòd non extendatur ad pacta insolita, exorbitantia, quæ in venditionibus rerum fiscalium sunt nulla, & generaliter dolum redolent: Quòd relatum, de quo constat attendatur, non referens, etiam in his, de quibus referens potest disponere. Demum quomodo, & quando Officialis, de cujus excessibus in exercitio admissis, certis jam constitit probationibus assumptis, suspendi debeat ab administratione officij, & beneficii. An valeat pactum in concessione officij, quo suspensio prædicta tollatur, vel etiam differatur in eventum sententiæ diffinitivæ, quod deciditur sigillatim discussis causis, ex quibus hujusmodi suspensio favore publico est à jure inducta, adeò ut exemptio, vel etiam dilatio velut contra bonos mores concessa nullo pacto censeri debeat, vel etiam expressè data ut nulla, prodesse non possit Officiali, quin priùs saltem à detectis criminibus se purget.

Argumentum Respons. 16.

Traduntur nonnulla ad declarationem celebris *consil. Oldradi 21.* & quando substitutio fuit facta sub nomine colectivo *familiæ*, vel *descendentium*; an dicatur vulgaris, an verò fideicommissaria, & quòd remaneat vulgaris, nisi ex validis conjecturis contrarium colligi possit, vel ex tractu temporis successivo, quæ latè examinantur, atque discutiuntur.

Argu.

Index Argumentorum.

Argumentum Respons. 17.

Agitur de locatione Regiarum Gabellarum. Cui, quando, & quibus casibus facienda sit remissio mercedis Publicanis; seu Conductoribus ipsarum. Quod dicatur damnum intolerabile, quive casus fortuitus pro obtinendo restauro; Et de generali renunciatione facta cum juramento. Ac de mutatione monetæ, ubi ferè tota materia pertractatur, cum declarationibus ad Decretum generale Regiæ Iunctæ desuper editum quoad solutiones faciendas, & de qua pecunia sit faciendâ solutio, magistraliter continetur.

Argumentum Respons. 18.

De remissione mercedis Arrendatoribus Regiæ Curia deneganda ob promissam solutionem per medium Bancorum, ac de intellectu dictorum verborum, *per mezo di banchi*, & *Regiarum Pragmaticarum* emanatarum pro mutatione monetæ, & Decreti generalis, & de ambiguitate verborum contrahentium circa solutionem mercedis, cui nocere debeant. Item quomodo sit concedendum, vel denegandum restaurom ex causa pestis, vel belli, copiosè describitur.

Argumentum Respons. 19.

Ad veram declarationem Regiæ Pragmaticæ editæ Thori, ejusque germanum intellectum pro Regio Fisco (rejectis declarationibus aliquorum DD. ac eorundem limitationibus, sive restrictionibus) ex verbis, & vi verborum ejusdem Pragmaticæ nonnulla, non minùs erudita, quàm in-

geniosa traduntur, quibus aliqua de revocatione privilegiorum, & revocatione domanii satis congruè adaptantur, ut nihil desiderari possit.

Argumentum Respons. 20.

Exemplum an probet, si in judicio producat parte non citata, vel copia ei non tradita, atque non facta comparatione cum originali, parte præfente, vel legitimè citata.

Argumentum Respons. 21.

In consultatione à Reg. Majestate Proregi delegata facienda cum ejus voto in re ad Fiscum Reg. Patrimonii pertinente, his verbis, *que con el vuestro parecer, y de los d'esse nuestro Real Consejo se l'enbie consulta*, an exquirendum, ut interesse quoque debeat votum Tribunalis Regiæ Camera, ultra votum Collateralis Consilii, affirmativè, tam ex dispositione juris communis, quàm ex Regiis ordinationibus, stilo, & observantia, resolvitur, quòd si esset dubium, esse consulendum Regem, expectandamque secundam jussionem. Hinc Reg. Camera esse Regium patrimoniale Consilium, & Præsidentes Regios Consiliarios, quibus cura est demandata Regiarum Consultationum de rebus patrimonialibus, & plura de stili auctoritate, ac rescriptorum, præsertim contra Fiscum obtentorum nullitate.

Argumentum Respons. 22.

Arrendatorum, sive publicorum vectigalium Conductorum crimina patefiunt, perniciesque inde sequuta describitur. Residuum, peculatusque ut locum habeant, quæ requi-

Index Argumentorum.

requirantur. Publicani qui , & an ii dici possint , qui vectigalia conducunt. Residuorum quæ sit pœna tam civilis, quàm criminalis : Inter residuum , peculatumque differentia , & quæ ejus sint pœnæ tam ex jure civili , quàm Codic. ac Regni. *Text. in l. sacrilegi, §. fin. ff. ad leg. Jul. pecul.* hactenus haud bene perpensus , ac intellectus , expenditur , ac de peculatu loqui clarè detegitur. *Ad text. in l. sacrilegi, §. Labeo* , exactè , ac plenè respondetur. Officialis, vel Administrator num peculatum committat , & qua pœna plectatur. Caratarii, seu in Arrendamento participes an verè Publicani existimandi sint, ut conveniri possint. Præter asserta crimina furti quoque aliorumque graviorum criminum pœnas locum sibi vindicare , latè demonstratur , ac alia de peculatu accuratè differuntur.

Argumentum Respons. 23.

De Principis potestate in genere, & an ordinaria potestate , etiam sine causa privilegia, & gratias revocare possit. De ejusdem potestate circa revocationem privilegiorum, etiam quæ in contractum transierunt , pretio accepto, vel ob merita; subdito, vel non subdito concessorum: & quando in contractum transire dicantur, ne revocari possint, latè differitur. Princeps justa exigente causa num privilegia, & contractus, fortiùs, & jus alteri quæsitum auferre possit, & an ad refectionem teneatur, ipsiusque assertioni credendum sit. Rex domanium num revocare possit, & vasallos infeudare, tam de jure, quàm Regni consuetudine. *Text. in l. intellecto, de jure jur.* perpenditur, ac declaratur. Quid si aliena-

tio tendat in magnum Coronæ præjudicium; & quæ ea alienatio dicatur. Dominus directus directum domanium invito vasallo alienare non potest, sicut nec vasallus feudum, quod limitatur cum transfertur utile tantum, retento directo. Quid si vasallus cum Castri universitate alienatur, de consuetudine vetustissima Rex noster vasallos etiam invitos in feudum tradit, quæ consuetudo ubi viget, servanda: & quid operetur. Conclusio prædicta ampliatur, etiam in alienatione directi dominii in Regno, tam in Rege, quàm in Baronibus, Rege assentiente, ad instar consuetudinis Mediolanensis. Et quid in Rege Galliæ, tam de jure, quàm de consuetudine. Promissio de non alienando, sed de domanio perpetuò conservando justa de causa revocabilis, ipsiusmet contractus natura id suadente. Feudum à Principe etiam pecunia intercedente obtentum, non eò minus erit beneficium; idem in gratia, ac privilegio Principis, ob idque ad nutum revocabile. Quid si non subdito concedatur, fusè differitur. Rex domanium concedens nil juris transfert, sed retinet; Quæ retentio ei revocandi facultatem tribuit, idem cum domanii retentio Principis dignitati officiat, & derogat. Princeps successorem num ligare possit, ne regalia concedat. De Principis absoluta potestate, & clausulis derogatoriis, & earum viribus. Privilegium subdito concessum revocatur, nisi ad mensuram servitorum, quæ commensuratio ad ea tantum refertur, ad quæ is minimè tenebatur. Domanium Regi, & Universitatibus quoque damnosum, *D. Reg. Tapie* decisio ad id assertur, & prædictis minimè adversari, evidenter ostenditur. Demum Regiæ Camerae consultatio,

Index Argumentorum.

tatio , ac plures Regiæ literæ circa in casu præsentis operetur dilucidè exami-
idem afferuntur. minatur.

Argumentum Respons. 24.

Vtrum Terra in Regio domanio existens cum iterum ex causis in domanium Baronis transeat , jurisdictionis pretium eo casu totum Fisci compendio cedere debeat, vel totum Vniversitati, sive pars ejus, ut quemadmodum corporum Baronialium pretium, quæ ut domanij efficerentur ipsa redemerat absque controversia Vniversitati debet restitui, sic etiam jurisdictionis pretij totum, vel partem aliquam prætere- dere possit, tribus distinctis casibus luculenter explicatur. Insuper corpora , & introitus, quæ Vniversitati tempore domanij per Fiscum ceduntur remanere feudalia demonstratur.

Argumentum Respons. 25.

Vniversitas ad Regium domanium admissa si iterum vendi contingat , an corpora domanialia per Regium Fiscum retenta , & in prima venditione comprehensa erint ei restituenda.

Argumentum Respons. 26.

Emptor Oppidi domanialis in se assumens litis onus, quæ inter Fiscum, venditorem, & tertium quendam perdebatur super ipsius Oppidi jurisdictione, an decisa jam lite contra Fiscum, pretium simplex saltem, si non evictionem, repetere valeat, adeò ut ex eo dubii eventus onere, id remisisse minimè intelligatur. Item emptoris scientia qualis obsit, ne evictionem, re evicta, consequatur. Denique illius oneris suscipiendi consensus quid

Argumentum Respons. 27.

Princeps distrahere an possit terras domaniales , non obstantibus quibuscunque privilegiis , ut ex pretio dimittatur creditor , cujus pecunia fuit versa in publicam , & necessariam causam belli. Et quid si talis creditor retineat bona necessario restituenda pro executione capitulorum pacis.

Argumentum Respons. 28.

An Princeps ex privilegio Fisco competenti in venditione rerum cum privato communium , possit vendere jurisdictionem superfumantibus in Casalibus domanialibus cum omni prærogativa , etiam transferendo jurisdictionum species , & corpora per prius aliis concessa , & translata , quæ in feudum , vel allodium justo titulo per concessionarios possidebantur , sive titulo lucrativo , sive oneroso , latè , & nervosè differitur. Ad quod expenditur pro Fisco *text. l. multum interest , C. de comm. rer. alien. & l. unic. C. de vendit. rer. Fiscal. cum priv. comm.* Respondetur ad illud , quod obiicitur ex *text. in l. si quis duas 6. §. si quis partem , ff. comm. præd. & aliis similibus.* Demonstratur , prædictum privilegium fiscale sibi locum vindicare , nedum in toto consistente solido , & uniformi , sed etiam in toto integrali, ac etiam generali, vel universali, & latè propterea ad materiam expenditur dictio , *totum* , & præsertim in sub- jecto casu adinueniri ostenditur communionem , juxta terminos prædicti fiscali privilegii, inter species juris-
dictio-

Index Argumentorum.

ditionis aliis concessas, & translatas, cum ipsa jurisdictione in prædicto casu transferenda. Illudque privilegium habere locum, etiam in re vendita, vel concessa per eundem Fiscum, & in re Fisco cum aliis obligata, quinimò & in re, quam Fiscus habet communem cum Republica, Civitate, vel aliis personis privilegiatis, & procedere etiam in re dividua, & singulariter animadvertitur, extendi etiam in pœnis, illudque esse favorabile, quapropter multa de jure Portulanię, sive per mare, sive per terram discutiuntur. Et tandem pro Fisco in prædicta questione in Collaterali Consilio fuisse decisum concluditur.

*Argumentum primum Respons. 29.
Decis. 1.*

Ius Civitati competens tanquam capiti revocandi Casalia distracta ad libertatem domanii, an venditionis executionem impediat. *Text. in l. dudum ff. de contrah. empt. pluribus exornatur. Pragm. 63. de offic. Procur. Cesar. declaratur, ac nonnulla incidenter traduntur apprimè necessaria ad officium Portulanorum, & materiam extractionum, ut fraudibus occurratur.*

Argumentum eiusd. Respons. Decis. 2.

Terminus ad denunciandum Procuratori an concedendus, si calumniosè peratur, & quando. Reclamatio an permittatur à parte decreti, & quid si contineat capita connexa, vel separata. Feudum an, & quando pervenire possit ad manus mortuas, vel semper vivas, ad intellectum *Pragmaticæ 4. de feud. communiter nuncupatæ novem capitum.*

Argumentum eiusd. Respons. Decis. 3.

Prælationis questione pendente an sit remoranda possessionis traditio. Consensus cum reservatione adhibitus an pro præstito habeatur.

Argumentum eiusd. Respons. Decis. 4.

Bina decreta an possint in eodem confessu proferri. Iuris articulus reservatus in primo decreto habente executionem paratam, illo non executo, num possit terminari, & quando. Civitati prælationem competere distracto Casali, in cujus territorio dominium, vel jurisdictionem civilem habet. *Text. in l. 2. C. de comm. rer. vend. & in l. unic. C. de vend. rer. fiscal. cum priv. lib. 10. exornantur, & declarantur.*

Argumentum Respons. 30.

Vtrum generale decretum per Regiam Cameram in Collaterali Consilio, præcedentibus literis suę Catholicę Majestatis emanatum, quo generaliter ob publicas imminentes, & urgentes hac tempestate necessitates, ob defensionem Status Mediolinensis à Gallorum incursionibus, fuit provisum, esse procedendum ad venditionem terrarum domanialium, afficiat Civitatem Bitonti, præcedentem, se eo decreto non ligari. Primò, ex quo non fuerit tunc temporis in eam causam citata, insuper quia decretum fuit latum referente pro Commissario, qui in causis aliarum venditionum eorum domanialium intervenerat uti Fiscus Advocatus, quapropter penitus examinatur articulus, quando Iudex,
ex

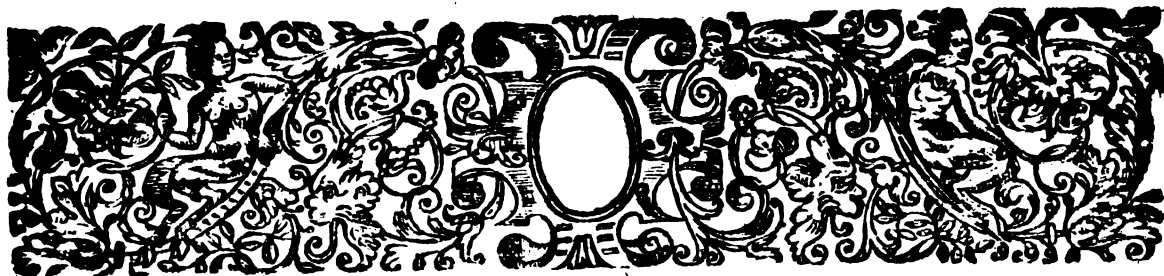
Index Argumentorum.

ex quo in causa fuit Advocatus, judicare non possit. Item an parte præsente citatio requiratur. Deinde, an in locum primi ludicis alio subrogato, nova citatio sit coram Iudice suffecto facienda. Ad idem pro subiecto casu discutitur articulus, quando & in quibus casibus obstet exceptio rei ju-

dicata. Demum quibus in casibus terminus conceditur, dilationes restringuntur, & quomodo in his procedatur tam de jure communi, municipalium, quàm de stilo nostrorum Tribunalium, ubi ad rem de Principis rescriptorum, *iustitiam fieri*, præcipientium, interpretatione postea connectuntur.

INDEX

INTELLECTVVM ET IVRIVM,

Quæ in hoc Responsorum Fiscalium Volumine
explicantur.

Ex Iure Canonico.

- Cap. 1. extra de privil. lib. 6. respons. 1. num. 16.*
- Cap. intellecto extra de jur. jur. respons. 23. num. 124. 125. & 131.*
- Constit. extravag. Innoc. VI. incipiens ad Regnum Sicilia, respons. 23. numer. 221. 222. & 223.*

Ex Iur. Civ. Digestorum.

- L. ab hostibus, ff. de capt. & postlim. re vers. respons. 13. num. 22. 23. & 24.*
- L. ait Prator. §. quasitum. ff. de min. respons. 14. numer. 12.*
- L. bonorum, ff. rem ratam haberi, respons. 8. numer. 26.*
- L. dudum, ff. de contrah. empt. respons. 29. numer. 78.*
- L. hac lege 11. ff. ad l. Iul. pecul. respons. 22. numer. 37.*
- L. in singulos, ff. de ann. legat. respons. 12. in apologia, nu. 55.*
- L. item verberatum, §. item si fortè. ff. de rei vendic. respons. 27. nu. 7.*
- L. lege Iulia de residuis, §. hac lege, ff. ad l. Iul. pecul. respons. 22. num. 22.*
- L. Lucius, ff. de evict. respons. 27. nu. 6.*
- L. postliminium, ff. de captiv. respons. 12. numer. 155.*
- L. proponebatur, ff. de Iudic. respons. 29. decis. 2. nu. 20.*
- E. quasitum, ff. de privil. credit. respons. 27. numer. 30.*
- L. rectè dicimus, §. Quintus Mutius, ff. de ver. signif. respons. 28. nu. 96.*
- L. sacrilegi 9. §. fin. ff. ad l. Iul. pecul. respons. 22. nu. 24. & 28. & nu. 66.*

- L. §. captivus, §. expulsis. ff. de captiv. respons. 12. num. 25.*
- L. sicut, §. si debitori. ff. quib. mod. pign. vel hypot. respons. eod. nu. 77.*
- L. si pactum, ff. de probat. respons. 12. numer. 103.*
- L. i quis duas 6. §. si quis partem, ff. com. prad. respons. 28. nu. 10. & 98.*
- L. si unus, §. item si pactus, ff. de pact. cum glos. vers. singulas, respons. 30. numer. 36.*

Cod.

- L. 1. & 2. C. de quad. prescript. respons. 28. numer. 93.*
- L. 2. C. de dom. rer. alien. respons. 29. decis. 2. num. 2. & respons. 28. nu. 10.*
- L. 2. C. de sportulis, respons. 1. num. 35.*
- L. 4. C. de off. Recl. Provin. respons. eod. numer. 27.*
- L. fin. C. de constit. Princip. respons. 12. in Apolog. nu. 105.*
- L. fin. C. de edict. divi Hadrian. tollend. respons. eod. nu. 372.*
- L. fin. C. de pignor. respons. eod. num. 51. & nu. 96. & num. 102.*
- L. fin. C. quand. mul. tutel. off. respons. 6. numer. 16.*
- L. ambiguitatem C. de usufruct. respon. 12. num. 25.*
- L. antiquitas, respons. eod. num. 4. 5. & 7. & nu. 9. & nu. 19. & nu. 27. & nu. 32.*
- L. bene à Zenone C. de quad. prescript. respons. 19. nu. 2. & 26. & num. 63. & 66.*
- L. corruptionem, C. de usufruct. respons. 12. numer. 25.*
- L. cum oportet. §. ult. C. de bon. qua liber. respons. 6. num. 9.*

L. de

Index Intellectuum & Iurium.

L. de creationibus C. de Episc. Aud. respons. eod. nu. 16.
L. de militibus 8. C. de castod. & exhibit. reor. respons. 1. nu. 22.
L. in annalibus C. de legat. respons. 12. in Apolog. n. 54.
L. nullum penitus 12. C. de testib. respons. 1. nu. 1. & nu. 12. & num. 34.
L. omnimodo §. imputari C. de inoff. testam. respons. 12. numer. 71. & in Apolog. ejusdem respons. nu. 103.
L. omnium 6. C. de vectigal. respons. 10. nu. 26.
L. pro socio C. de administrat. titul. respons. 6. nu. 7. & nu. 20.
L. si fundum 27. C. de evict. respons. 26. nu. 4. & 6.
L. si post perfectam C. eod. d. respons. 26. numer. 15.
L. unica C. si liberal. Imperial. lib. 10. respons. 12. in Apolog. num. 80. & 86.
L. unica C. de vendit. rer. Fiscal. cum privat. comm. respons. 28. numer. 8.

Auth.

Auth. qua in provincia, ubi de crim. agi oportet, resp. 1. nu. 15.
Auth. ut omnes obediant Iud. provin. respons. eod. num. 14.

Feud.

Capit. Imperialem §. praterea Ducatus de prohib. feud. alien. per Feder. respons. 23. nu. 170.
Cap. 1. de duob. frat. de nov. benef. resp. 12. numer. 103.

Capitul. Regn.

Cap. Reg. Carol. 1. secundum Nigrum 62. in ord. sub tit. de ordinand. sub official. respons. 21. nu. 13. 14. & 15.
Cap. Reg. Robert. incipiens novis morbis de compilat. & composit. ration. respons. 1. dissertat. 1. nu. 34.
Cap. dudum, alias ex presumptuose, respons. 12. cap. 10. in princip. fol. 160. & §. 2. fol. 164. & §. 3. nu. 439. fol. 173.
Constitut. Regn. Constitutionem diva memoria, respons. 12. num. 163.
Officiales Reipublica, resp. 22. num. 53. & 55.
Scire volumus, resp. 12. num. 159. & nu. 462.
Si quando forte, respons. 1. dissert. 1. num. 35.
Vi. de successionibus, respons. 3. nu. 6. fol. 60. & respons. 4. num. 1. & respons. 5. nu. 5. & 8.

Pragmat. Reg.

Pragm. 7. de camb. in noviss. edit. resp. 18. nu. 2. & 3.

Pragm. 1. de caus. decid. respons. 29. num. 38.
Pragmat. edita die 25. Septembris anni 1625. quã fuit ordinata deductio ducatorum 20. pro quibuslibet centum, respons. 18. num. 44.
Pragm. 4. de feud. respons. 29. decis. 2.
Prag. 1. de immun. offic. resp. 9. nu. 16.
Pragm. 18. sub tit. de monet. in novissima edit. respons. 18. num. 44.
Pragm. 1. nu. 3. 4. 9. & 10. sub tit. de offic. Procur. Cesar. respons. 1. dissert. 1. num. 54.
Pragm. 14. sub eod. tit. d. dissertat. nu. 115. & 116.
Pragm. 61. sub eod. tit. d. dissertat. n. 118. 119. & 120.
Pragm. 63. sub eod. tit. respons. 29. nu. 83.
Pragm. 1. de revocat. & suspens. gratiar. respons. 12. num. 212.

Grat. Reg. concess.

Edita in anno 1507. registrata in prag. 6. de feud. patrum admittens ad feudi successionem respons. 5. num. 5.
Edita in anno 1536. registrata in prag. 12. de feud. vocans Amitam, respons. eod. d. nu. 5.
Edita in anno 1586. registrata in prag. 19. de feud. admittens fratres, sorores, & eorum filios tantum in feudo novo, respons. eod. num. 32.
Edita in anno 1605. registrata in prag. 31. de feud. concedens facultatem de feud. in beneficium masculorum de familia filiabus exclusis, respons. eod. nu. 30. 42. & 46.

Rit. R. C. Sum.

De curribus, salmis, & quartacio, respons. 10. nu. 41. & nu. 66.

Rit. M. C.

Rit. 49. 51. & 61. loquentes de delictis Officialium, respons. 12. num. 71.

Consulat. mar.

Cap. 287. incipiens, nave, ò naviglio sub tit. de nave pigliata, & recuperata, respons. 13. nu. 180.

Leg. Hispan.

L. 7. possessio in principio, tit. 4. partit. 5. respons. 7. num. 18.
L. 23. tit. 13. partit. 5. respons. eod. num. 23.
L. 57. tit. 6. partit. 1. respons. 12. nu. 250.
Pragmat. 4. edita Thor. in 1. cap. de possessor. non iurb. respons. 19. num. 1. 3. 14. 15. 17. & 18. nu. 47. 51. 56. 69. & 92.

INDEX DOCTORVM QVORVM DICTA RECIPIVNTVR, Declarantur, vel Confutantur.

- Ancharanus, *in conf.* 402. *respons.* 18. *num.* 43.
Andreas de Iternia, *in §. praterea Ducatus, num.*
45. *respons.* 23. *num.* 165.
In §. hujus autem generis ex quib. caus. feu.
amitt. respons. 24. *nu.* 66. & *respons.* 28. *nu.*
43.
Anellus Amatus, *conf.* 99. *respons.* 19. *numer.*
59.
Antonius Faber, *in suo Cod. diffinit.* 1. *lib.* 8. *tit.*
7. *in quibus caus. pign. tac. contrab. tom.* 2. *re-*
spons. 6. *nu.* 33.
Aymon Cravetta, *in conf.* 6. *nu.* 109. *respons.*
15. *nu.* 120.
Bildus de Perusio, *in l. sed & milites §. quesi-*
tum, ff. de excusat. tutor. respons. 6. *numer.*
41.
In conf. 159. *nu.* 5. *lib.* 3. *in Apolog. ad respons.* 12.
num. 35.
In conf. 175. *lib.* 1. *respons.* 28. *numer.* 127.
In l. fin. C. de pignor. d. apolog. resp. 12. *num.* 96.
& 97.
In l. qui se patris C. und. lib. respons. 23. *numer.*
38. & *nu.* 271.
Barbarus, *in conf.* 38. *post nu.* 8. *lib.* 1. *respons.*
13. *nu.* 149. 214. & 216.
Birtolus, *in l. 1. §. quod novissimè, ff. de publican.*
respons. 11. *num.* 16.
In l. Gallus §. etiamsi à parente ff. de lib. &
posthum. in Apolog. ad respons. 12. *nu.* 90.
Cabedo, *in decis.* 88. *num.* 12. *resp.* 13. *numer.*
34.
Camera, *in cap. Imperialem fol. . . respons.* 29.
nu. 48.
Capycius, *decis.* 129. *respons.* 8. *num.* 16. *de-*
cis. 166. *respons.* 23. *num.* 310. & *numer.*
319.
Carolus de Tapia, *decis.* 6. *respons.* 23. *num.*
36. *Decis.* 5. *eod. respons.* *nu.* 351.
Castillo, *decis.* 141. *par.* 2. *respons.* 13. *nu.* 172. &
173.
Claperius, *decis.* . . *caus.* 6. *quast.* 2. *respons.*
14. *num.* 40.
Covarruvias, *in reg. peccatum, p.* 2. *§.* 11. *post nu.*
8. *respons.* 13. *num.* 119.
In cap. Rainut. §. 2. *nu.* 7. *de testam. respons.* 16.
nu. 33.
Cumanus, *in l. Gallus, §. quidam rectè sub nu.*
9. *ff. de lib. & posthum. respons.* 16. *numer.*
36.
Decianus, *respons.* 44. *lib.* 4. *respons.* 9. *nu.* 20.
& *nu.* 29.
Decius, *in conf.* 95. *respons.* 16. *num.* 11.
In conf. 98. *respons. eod. nu.* 31.
Donellus, *in comment.* 1. 4. *cap.* 21. *respons.* 13.
num. 42.
Franciscus Ripa, *in l. 1. ff. de acquir. poss. respons.*
13. *num.* 60.
Glos. Marini de Caramanico, *in Constit. Vt*
de success. verb. habeant, respons. 5. *numer.*
8.
Gregorius Lopez, *l.* 23. *tit.* 3. *par.* 5. *respons.* 7.
nu. 22.
In l. 26. tit. 26. glos. metido, respons. 13. *nu.* 168. &
num. 170. 171. & 178.
Herculanus, *in l. 2. ff. de acquirend. poss. respons.*
13. *nu.* 57. & 58.
Iacobus Anellus de Bottis, *in Constit. Regn. Vt*
de success. verb. non succedunt, respons. 5.
num. 10.
Iacobus de Arena, *in l. pro officio, C. de admi-*
nistr. tuto. respons. 6. *num.* 13.
Igneus *in repetit. l. donationes, quas dives, C. de*
donat. inter vir. & uxor. à numer. 6. *usque*
ad 26. respons. 23. *num.* 231.
Ioannes Andreas de Georgio, *in repet. feud. re-*
spons. 23. *nu.* 347.
Ioannes Antonius Lanarius, *in conf.* 17. *respons.*
12. *num.* 383. *cum sequent.*
Ioannes Antonius de Nigris, *in c. 62. de ordi-*
nand. subofficialib. respons. 11. *num.* 13.

Ioan-

Index Doctorum.

- Ioannes Dominicus Taffonus**, *in pragm. de antefat. vers. 3. observat. 3. §. 14. vers. Regens dicitur, respons. 1. num. 80.*
- Ioannes Faber**, *in l. 2. C. de offic. Praefect. Urb. respons. 1. nu. 21.*
- Ioannes Franciscus de Ponte**, *in lect. 12. nu. 30. respons. 4. nu. 21. & conf. 158. 2. vol. resp. 28. nu. 106. & 111. in tract. de pot. Pror. sub tit. de divers. provis. §. faciunt etiam banna, num. 4. resp. 1. nu. 70.*
- Lucas de Penna**, *in l. si quis barbarus C. de re milit. lib. 12. respons. 13. nu. 226.*
in l. unica C. de capit. Civi. censib. eximen. lib. 11. respons. 23. num. 213.
- Marcus Antonius Peregrinus**, *de fideicomm. artic. 19. num. 8. respons. 16. num. 37.*
De jur. Fisc. lib. 6. tit. 4. in princip. respons. 25. nu. 49.
- Marinus Freccia**, *lib. 1. de subfeud. tit. de offic. Magist. Camer. num. 15. & 16. respons. 1. num. 47. & num. 56.*
- Mart. Laud.** *in c. 1. de his, qui feud. dar. poss. respons. 23. num. 144.*
- Matthæus de Afflictis**, *in decis. 230. respons. 1. num. 6. & 8.*
in decis. 195. respons. 12. num. 4. 8.
in decis. 307. respons. 25. num. 36. & 37.
in Const. Regn. Officiales Reipublica, respons. 22. num. 54.
in §. si quis fecerit, quo temp. mil. 3. notab. nu. 11. respons. 23. nu. 188.
- Matthæus Wesembecius**, *in paratitl. ad tit. de leg. Jul. pecul. respons. 22. num. 31.*
- in paratitl. ad tit. 50. Digestorum tit. 15. de cap. & postl. revers. respons. 13. num. 43.*
- Molina**, *de justis. & jur. tom. 1. tract. 2. cap. 118. respons. 13. num. 118. & num. 123. 124. & 125.*
- Nevizanus**, *in conf. 12. inter conf. Brunni, respons. 22. num. 196. & nu. 245. & 287.*
- Oldradus de Ponte**, *in conf. 2. respons. 16. nu. 1. in conf. 159. respons. 23. num. 118.*
- Palchalis**, *in tract. de pat. pot. par. 1. cap. 1. num. 83. respons. 23. num. 345.*
- Petrus de Gregorio**, *de feud. par. 5. quest. 3. num. 22. respons. 5. nu. 53.*
- Reverterius**, *in decis. ult. in 4. vol. respons. 8. nu. 12.*
- Roriental**, *in synopsi feud. tom. 1. cap. 2. conclus. 9. quest. 12. respons. 3. num. 30.*
in cap. 2. conclus. 12. par. 1. respons. 4. nu. 22. & 24. & respons. 5. num. 33.
- Salyoetus**, *in l. pro officio, C. de administras. tus. respons. 6. nu. 20.*
- Scaccia**, *de comm. & camb. §. 1. quest. 1. num. 144. respons. 13. num. 116.*
- Socinus junior**, *in l. 1. num. 65. ff. de acquirend. poss. d. respons. 13. nu. 70.*
- Socinus senior**, *in l. Gallus §. quidam rectè nu. 9. ff. de lib. & posthum. respons. 16. num. 32.*
- Vincentius de Franchis**, *in decis. 722. respons. 1. num. 81.*
in decis. 627. respons. 12. num. 318.
in decis. 87. respons. 30. nu. 10.
in voto per eum transmissio ad Catholicam Majestatem in causa Casalium Cosentia, respons. 23. num. 334.

FABII

INSTRUMENTORUM

NOVIOMAGI
QUM;

ARMINIEN

FRIGIA

III
Conditio

Finem
cont. est

Gloria DELI

remotus, non

Salus

propinquus, ubi
satisfactio, ubi

Primarium in Execu

Elia Chum

vel

Affinia P.

ant: Ant

IV Gaudium

Neutra

Induere

Custodiam

Compofitio

us com

ditio vel

Causa: EE

frewe &c

Procedit, ut sita Proccmij cuiusque Instrumenti

injuriarum

Compendiorum militarium exsolutionem;

noniis, propter quem bellum exarfit, extinctionem; Damnozum acceptorum, vel sumptuum erogatorum iustam compen-

lationem.

An. 48. REGI SUECLIE aliquot Ducatus, Principatus & Dominia feudi jure data.

EIDEM quinque myriades Thalerorum tribus terminis, & HASSLE INFER. Principi sexies centena millia, intra spatium

menfium Castellis pendebantur.

EMPERATOR & Domus AUSTRIACA Alsatia Locatum Epifcopatibus GALLIARUM REGI certis pactis ceffit.

DANLE REX An. 58. pro redimenda Pace Svaniam, & nonnullas alias Dynaftias SUECORUM REGI tradidit.

quoque conventum est in reliqua Biga Instrumentorum P. uti supra hic heic Artic. & LL. carminice translatarum demonftrat.

in Capita Rodchildiana RE. DAN. & SUEG. convenerat. Vid. Artic. 16. & 17. Infr. Pac. cum Aliis.

de quibus consul.

LL

Armiftium.

& Finales; Effectus.

De qua; contemplata
Capit & Caadam
Trige Instrumentorum P.
Confer. i. Locum. Contrarior.

Permutentur sic pro locis in Germania occu-
patis; Suecico Milite ceffit Ducatus
Restituantur. n. m. Amnestia seu depositionis inimici-
Personarum; & obliotiois illatarum injus-
bello capta, pristi-
num in statum vel ex
capite
Retineantur. Hujus Generis Exempla in Pacis Instrumentis Caf. Gallic. Suec. Danicis & c.
ubivis obvia occurrunt.

v. fn. Pocemii tradiçi,
& Principium Arti-
culi XVI.

Compendiorum militarium exsolutionem;

non raro cesarum provinciarum traditione perficitur.

An. 48. REGI SUECLIE aliquot Ducatus, Principatus & Dominia feudi jure data.

EIDEM quinque myriades Thalerorum tribus terminis, & HASSLE INFER. Principi sexies centena millia, intra spatium

menfium Castellis pendebantur.

EMPERATOR & Domus AUSTRIACA Alsatia Locatum Epifcopatibus GALLIARUM REGI certis pactis ceffit.

DANLE REX An. 58. pro redimenda Pace Svaniam, & nonnullas alias Dynaftias SUECORUM REGI tradidit.

quoque conventum est in reliqua Biga Instrumentorum P. uti supra hic heic Artic. & LL. carminice translatarum demonftrat.

in Capita Rodchildiana RE. DAN. & SUEG. convenerat. Vid. Artic. 16. & 17. Infr. Pac. cum Aliis.

An. Pomeraniae
Univerfale seu Generalis
& Particularis
certe modo
Dux Wurtemb. & Alii in Avitas Possessiones fuere restituti

FABII CAPYCII
 GALEOTA
 PATRITII NEAPOLITANI:

EX REGIO CONSILIARIO PRIMVM IN FISCO
 Patronum, deinde in Regia Camera Summaria Presidentem, mox
 apud Potentissimum Hispaniarum Regem in Supremo Italia
 Consilio in Regentem adsciti, ac Ducis Rbegina creati.

RESPONSA FISCALIA
 SELECTIONA,

Qua potissimum pro defensione Regii Neapolitani Patrimonii,

TVM IN FORO REGIÆ CAMERÆ SVMMARIÆ,
 tum Conventibus Iudicum delegatorum, tum Regiis Collaterali
 Neapolitano, ac Supremo Italiae Consiliis prodire.

Cum eorundem Senatuum Decisionibus, seu Notis Rerum Iudicatarum.

S V M M A R I V M.

1. Tex. in l. nullum penitus 12. C. de testib. inducitur.
2. Declaratur procedere non tantum in teste falsum deponente, verum etiam in eo, qui quovis modo etiam non sui Iudicis jurisdictionem offendat, ex communi DD. sententia, & num. 4.
3. Concesso aliquo, & ea concessa intelliguntur, sine quibus id commode explicari non potest.
5. Dispositionem text. d. l. nullum, glos. etiam in teste clerico procedere affirmat, in quo variae DD. sententiae referuntur.
6. Sac. Consil. contrariam glossae opinionem uti

tutorem sequutum fuisse, testatur Afflict. decif. 230. & eam communem, & ab omnibus receptam, num. 8.

7. Index secularis tunc de clerici falsitate cognoscere potest, cum necessario causa principalis decisionem falsitatis depositionis respicit.
9. Laicus coram Iudice Ecclesiastico falsum deponens, ab utroque Iudice plecti potest, datur tamen praeventioni locus.
10. Delegatus Principis, quamvis contra sestem jurisdictionem non habeat, potest tamen eum falsum coram se deponentem punire, ex receptiori opinione, & idem in inferiore a Principe, dummodo ei criminalis coertio nominatim non sit interdicta, num. 11.
12. Dispositio d. l. nullum nunquam deficere potest,

- potest, cum procedat solum in Iudice incompetente, non etiam in Iudice incapace.
- 13 Iudex causarum civilium tantum potest testem falsum criminaliter punire.
- 14 Text. cum rubric. Auth. ut omnes obed. judic. provinc. expenditur.
- 15 Auth. qua in Provincia, C. ubi de crim. agi oport. ponderatur.
- 16 Text. in cap. i. de privileg. lib. 6. declaratur.
- 17 Rei appellatio latissime patet, & quodlibet jus, & negotium comprehendit.
- 18 Delegatus Principis quamvis in re sibi commissa, Ordinario sit major, puniri tamen potest ab eo, etiam in criminalibus, ad cause delegate cognitionem pertinentibus.
- 19 Executores terminos commissionum excedentes, ab Ordinario quotidie puniuntur.
- 20 Iudex suam jurisdictionem tueri debet, uti reus, & uti Iudex, non autem ut actor, cum reus esse potest.
- 21 Joannis Fabri doctrina in l. 2. C. de off. Praefect. Urb. dilucide explicatur.
- 22 Text. in l. de militibus S. ff. de custod. & exhib. reor. regulam generalem constituit, quod milites ad eum remittantur, si quid deliquerint, sub quo militabant.
- 23 Delinquentes etiam milites remittantur ad eos Iudices, apud quos crimen est commissum, ex text. in l. ultim. ff. de accusat.
- 24 Dictio apud propriam sumpta idem significat, quod coram.
- 25 Milites non nisi in delictis militaribus, seu in expeditione commissis, ad eorum Praefectum remittuntur, & n. 37.
- 26 Milites in causis tributariis coram eo Praefecto conveniuntur, sub cujus Provincia bona sunt sita, & n. 38.
- 27 Iudices minores possunt majoris Iudicis Officiales eorum officium, siue publicam utilitatem turbantes punire, ex text. in l. 4. C. de offic. Rea. Provinc.
- 28 Publica utilitas in Fisco versatur.
- 29 Praefectus Pratorio maiorem jurisdictionem habet, quam Provinciae Praefes, & Vice-regi equiparatur, n. 30.
- 30 Inferiores Iudices Superiorum Apparitoribus uti possunt.
- 31 Ministri Iustitiae, siue Capitanei non minus Reg. Cam. Summar. quam M. C. V. inservire debent, quamvis ibi praecipue addicti videantur, & n. 69.
- 32 Apparitores unde dicti, & eorum officium quale sit.
- 33 Rex in l. nullum non tantum in teste falso Iudicis aures offendente procedere demonstratur, sed etiam in quolibet Officiario, qui commissum sibi minus, vel dolose, vel negligenter exercent.
- 35 Text. in l. 2. C. de sportul. in his Iudicibus procedere ostenditur, vel delegatis, vel quibus certa jurisdictionis conceditur, non autem amplissima, quibus in Apparitores pro arbitrio licet animadvertere.
- 36 Senatorum ordo amplissimus.
- 39 Magna Curia non potest cognoscere de his, qua incidenter emergunt in causis Regii Patrimonii, quamvis alioquin eorum competens esset Iudex, & decisio affertur n. 40.
- 41 Apparitores ab iis Iudicibus puniuntur, in quorum territorio quid temere exequuntur. Quod fallit in Apparitoribus Regia, n. 42.
- 43 Apparitores in Gallia jure communi servato, coram alio Iudice non convertuntur, quam eo, cui sunt addicti. Quod fallit, si in aliorum Iudicum officio male versati sint, n. 44. 46. & 47. & ita decisum n. 48.
- 45 Quicumque Iudex suam jurisdictionem potest etiam poenali iudicio defendere, & n. 50.
- 49 Executio pars quaedam est, & accessio causa principalis.
- 51 Iudex, si contra suam jurisdictionem opponatur, potest cognoscere, anrum sua sit jurisdictionis, quod fortius procedit in delegato, n. 52.
- 53 Iudex in propria causa iudicare non dicitur, cum cognoscit, possitne de ea iudicare, cum munus iudicandi sit potius onus, etiamsi inde sit percepturus sportulas, nisi sint ingentes, n. 54.
- 55 Iudex causa preparantis est etiam Iudex cause preparatae, & n. 61. & etiam in criminalibus, n. 62.
- 56 Iudex causa principalis efficitur Iudex cujuscunque incidentis, etiamsi de eo non possit principaliter cognoscere.
- 57 Iudex etiam delegatus potest pronunciare super successivo illius, quod principaliter agitur.
- 58 Connexorum, & dependentium idem est iudicium, quod principalis, & n. 60.
- 59 Jurisdictio quamvis non sit perpetua, nisi in specialiter expressis, operatur tamen quoad connexa, & dependentia.
- 63 Procurator Fisci potest cognoscere etiam quoad privatas in causa, quae a Fiscali functione descendit, dummodo causa habeat immediatam dependentiam, n. 64.
- 65 Iudex, qui de civilibus non cognoscit, de iis tamen civilibus cognoscere potest, quae dependent a sua commissione.
- 66 Pro R. C. S. auctoritate pleraque a Carolo V. immortal. mem. statuta in Pragm. 13. de off. Procur. Caesar. qua n. 67. & 68. enumerantur.

- 70 Regenti de Ponte, & Taffoni lapsus deteguntur.
- 71 Praefectus vigilum capitalium causarum cognitionem non habebat, & modicè tantum contra fures animadvertibat, eos ad Praefectum Vrbi remittens.
- 72 Praefectus vigilum inisio nec inter Magistratus connumerabatur.
- 73 Matrill. Capitaneum guardia ob nocturnam Vrbi custodiam Praefecto vigilum comparatur.
- 74 Capitanei Iustitia cognitionem nullam habent, sed tantum perquirendi, & capiendi facultatem.
- 75 Iurisdictione omnis cumulativè concessa, activè, & passivè etiam intelligitur.
- 76 Favor est publicus, ut plures sint Iudices, à quibus iustitia ministratur.
- 77 De iis, qua ad jus Fiscale pertinent, nullus nisi R. G. Iudex esse potest.
- 78 De delictis commissis à Ministris, qui ab Officiali majori sunt electi, ipse ad interesse pro eorum culpa tenetur.
- 79 Iudex minor praeveniens in cognitione delinquentis, illum ad majorem remittere non tenetur, nisi ab eo immediatè jurisdictionem habuerit, vel à Principe.
- 80 Taffoni error notatur.
- 81 De Franch. decis. 722. non obesse demonstratur, & contra eam sentire idem de Franch. etiam videtur, & pluries contra illam decisum, num. 82.
- 83 Iurisdictioni in dominium concessa privativè, & abdicativè, difficillimè derogatur.
- 84 Reg. Cam. Summ. habet jurisdictionem privativè ad Mag. Cur. Vic.
- 85 Cum oritur actio criminalis ad pœnam, statim sequitur actio in factum ad interesse, & idem utriusque erit Iudex, & tenetur providere, etsi id non petatur, quamvis pro delicto pœna extraordinaria sit imponenda, num. 86.
- 87 Familia vigili cura, & diligenter personam apud se depositam custodire tenetur.
- 88 Culpa in Custode ratione publici officii regulariter praesumitur, & ne teneatur, inopinatum casum intercessisse requiritur.
- 89 Custodi incumbit onus probandi, sine propria culpa, & negligentia delinquentem ausugisse.
- 90 Custos ratione culpa ex circumstantiis potest quandoque naturalis mortis pœna puniri.
- 91 Inferiores Iudices, sublimiores debita prosequi reverentia compelluntur.
- 92 Minor Magistratus ex officio pro publica utilitate veritatem inquirens, majoribus Iu-

- dicibus inferre injuriam minimè videtur.
- 93 Iudex existimans injuria efficiendos eos, qui officia cum potestate moderantur, Principis indignationem incurrit.
- 94 Iudices celsioribus viris, quorum quandoque iudicio provehantur, honorem prestare debent, nec eos in subscriptionibus fratres nuncupare.

ARGUMENTVM.

Reg. Camerae Summariae auctoritas, ac iurisdictione praecipuè quoad Mag. Cur. Vicariae, latè describitur. Text. in l. nullum 12. C. de testibus expenditur, ejusque dispositio nedum in teste falsum deponente, sed etiam in quovis, iudicis iurisdictionem offendente, procedit, & ad quemlibet in officio delinquentem extenditur. Quid in Clerico coram Iudice laico falsum dicente, vel è contra; Delegatus Principis eandem coercendi potestatem habet. Idem in Iudice causarum civilium tantum. Milites an, & quando ad suum Iudicem remittantur, & Apparitores qui, & à quo puniantur. Iudicis iurisdictione quàm latè pateat quoad dependentia, & connexa. Praefectus Vigilum apud Romanos quis, quæ ejus iurisdictione, & cui comparetur. Iudex minor praeveniens delinquentem an ad majorem remittat, & quando. Custos carcerum ad quæ teneatur. Pluraque alia de Magistratuum officio scitu digna in re proposita referuntur.

RESPONSVM I.

IANT I apud hujus Regni Invictissimos Principes Regiae Camerae Tribunal fuit, ut ejus amplitudinem, potestatemque in diem magis augere conati sint. Primò igitur Sac. R. C. illud æquarunt, iisdemmet insignibus decoraverunt, & gratis: statueruntque (quod unius olim Praefecti Praetorio fuisse legitimus)

ut à sententiis, & decretis ipsius sola sup-
 plicatio citrà exequutionis moram admit-
 teretur. Quid quod eidem Sacro Consilio
 Tribunal hoc proponere visi sunt. E Regiis
 certè Consiliariis identidem plerosque le-
 gerunt, qui Regio Fisco seruirent, quasi Re-
 gium Consilium penè gradus esset ad huius
 honorem. Ac profectò Sacrum Consilium
 commune est, ubi omnes omnium causæ
 agitari debent; Camera verò tantum-
 modo Regia; in qua non licet, nisi Regias
 causas evolvere: illud patens veluti cam-
 pus: hæc in penitissimis ædibus extractum
 pomarium, in quo nonnisi lectissima arbo-
 res admittuntur, & quod Regibus unis
 patet. Animadvertit id ipsum Philippus
 IV. quo Divum beneficio in præsentia re-
 gimur, atque ut pristino decori, potentiaq;
 Tribunal hoc redderet, suo ex latere, ac
 suo ex augustissimo conclavi sapientissi-
 mum Virum D. Alonsum Guillen de la
 Carrera abstraxit, illumque Regio Patri-
 monio Neapolitano præfecit, ut abolita
 temporis injuria tanti Tribunalis pote-
 statem antiquo splendore redderet, depres-
 sam illius potentiam erigeret, ejusdemque
 pristina jura, consuetudines, & instituta
 firmaret; Quis crederet inter hæc Regii
 Fisci potentiam posse oppugnari? tamen
 dum & Imperatoriis legibus, & hujus præ-
 cipuè Regni more, institutisque majorum
 Regiæ Camerae jus confirmatur: ecce tibi
 Vicariæ Tribunal, quod nostro Tribunali
 longè minus esse, vel ex hoc intelligi licet,
 quod Regio Consilio subditur, cum hoc
 ipsum Consilium Regiæ Camerae par, ne
 dicam minus, ostensum sit, Vicariæ Tri-
 bunal, inquam, Camerae litem intendit,
 ejusque jus & potestatem sibi non dubitat
 vindicare. Quare satellites, ministrosque
 quibus non suprema modò, sed infima
 etiam Tribunalia, ut libet, utuntur, à Ca-
 merae liberat potestate, atque si quid illi in
 Regii Patrimonii Præsides, ac Ministros
 deliquerint, à Vicariæ Præside judicandos;
 At verò quod jus esset hoc Camerae, quan-
 do illi, nec reos suos unquam plectere fas
 esset? Quomodo Regium Patrimonium
 procuraret, quando nullos haberet mini-
 stros, ac milites, quibus Regium jus tuere-
 tur, in quem gradum repente dejecta esset,
 quando Vicariæ subderetur, quam Camera
 longè minorem ostendimus? quàm infirma,
 quàm vilis esset, quando perficere nequiret,
 quod minimis etiam Tribunalibus datur,
 an quidquam magis incongruum queat ex-

cogitari: an aliud hoc est, quàm non modò
 Camerae potestatem, sed ipsam Cameraem
 evertere.

Et licet in jure illud observare consue-
 verim, ut ea difficilius fundari valeant, quæ
 clariora sunt, & potissimè ex terminorum
 perfecta cognitione resultant, tum quia lex
 debet esse de casu dubitabili, tum etiam
 quia quærere legem, vbi est evidens ra-
 tio naturalis, est infirmitas intellectus. At-
 tamen pro Regia Camera, ejusque autho-
 ritate stant jura antiqua Digestorum, &
 Cod. jus Authenticorum, jus Canoni-
 cum, lex clarissima municipalis Regni,
 quæ id supposuit velut indubitatum, &
 consuetudo præscripta vetustissima sic judi-
 candi, quæ usque in hodiernum diem vi-
 gens ex pluribus processibus, & actis ve-
 lut notoria, omnem adimit dubitationem.

Et in primis esto citrà veri præjudicium,
 quod isti Capitanei Justitiæ essent subditi
 solum Spectab. Regenti Magnæ Curia
 Vicariæ, & non Regiæ Camerae, cujus
 contrarium evidentiissimè mox patebit,
 occurrit notissima decisio Zenonis in l.
nullum penitus 12. C. de testib. vbi loquens
 in teste ingresso ad Judicem non suum
 dicendi gratiâ testimonium, generaliter
 disposuit, ut si falsitatem, vel fraudem
 in sua depositione miscuerit, nulla armatæ
 militiæ, vel alterius cujuslibet fori præscri-
 ptione uti valeat ad evadendum ipsius Ju-
 dicis motum, quod non semel, sed ter
 repetiit Imper. Primò ibi, *armatam fortè*
militiam, vel quamlibet aliam fori præscriptio-
nem. Secundò ibi, *exceptionis fori privile-*
gio hujusmodi præsidio denudatos, & Tertio
ibi, data cunctis iudicibus absque ullo præscri-
ptionis obstaculo, sicut sæpè dictum est, in te-
stes animadvertendi licentia.

Quem *textum* non procedere solum
 in teste falso, sed in omni persona, quæ
 quovis modo jurisdictionem Judicis, etiam
 non sui offendat, communiter DD. do-
 cuerunt ex verbis illis, *ut quicumque aures*
ejus offenderint, non dubitent sibi met formi-
dandum, ubi Pet. & Cyn. reddunt illam ra-
 tionem, quia alias frustra concederetur
 jurisdictio, nam cum alicui aliquid con-
 ceditur, & omnia conceduntur, sine qui-
 bus concessio etiam commodè, & effica-
 citer expediri non potest, l. 2. ff. de jurisd.
 omn. jud. quam rationem expressè probat
 Franchis in puncto infra citanda decis. 679.
 num. 5. & dictum principale fundat idem
 de Franch. decis. 722. col. ultim. verbo unus ex

Demi-

Respons. Fiscal. I.

3

Dominis, ubi testatur semper fuisse intellectum illum *sex.* quomocumque Judex offendatur; sequitur noster perdoctus *Capiblan.* super pragmat. 8. de Baron. num. 9. tom. 2. & tandem eruditus *Salzedus ad praxim Canon. Diaz. capit. 97. versic. nec illud praterendum*, *Farinac. in prax. crimin. titul. de Inquisition. quest. 8. num. 26. vol. 1. & de opposition. contra dicta testium quest. 67. §. 2. per totum. cart. mihi 39.*

Et sic sufficit ostendere jurisdictionem tantum, ut delinquens quamvis fori præscriptione tutus, possit etiam sine accusatore puniri à Judice alioquin incompetente, ut post *glos. ult.* docuit ibi *Petr. de Bellapertica* in ultimis verbis.

Aded ut *glos. verb. prescriptione*, docuerit audacter, illius *sex.* decisionem procedere etiam in teste clerico, quam probarunt ibi *Gugliel. Petr. de Bellapertica. in vers. teneo l. istam*, & reddit rationem his verbis, *ista duo, consensus, & reatus omnem honorem excludunt, l. 1. C. ubi Senat. vel Clariff. Cyn. in versicul. sed non videtur*, in quo licet *Fulgos.* dixerit, illi *Glossa* neminem contradicere, attamen tres fuerunt opiniones, prima *dicta glos.* affirmativa, secunda *Hofstien.* indistinctè contraria negativa; tertia verò *Feder. de Sen. cons. 93. factum tale est*, qui permittit Judici laico suo motu punire clericum extraordinariè tantum in pecunia, non ultrà, nec ad instantiam partis, in qua opinionum varietate, secundam uti tutiorem elegisse *Sacr. Consil.* testatur

Afflic. ubi Vrsill. latè decif. 230. ita tamen ut rectè potuerit de falsitate etiam clerici cognoscere, ad finem terminandi causam principalem, in quo necessariò erat cognoscendum de falsitate depositionis, ut non immeritò *Covar. capit. 18. pract. post num. 8. versicul. sed & locus erit*, reassumendo decisionem *Zenonis in dict. l. nullum*, ita scripserit, *sed & locus erit huic opinioni, etiamsi. testis sit speciali privilegio exemptus à jurisdictione illius, coram quo testificatur, modo testis non sit clericus, & Ecclesiastica jurisdictioni ratione ordinis subditus, etiamsi coram eo in ferendo testimonio crimen commiserit*, citat *Innoc. Host. Io. Andr. Ant. Panor. Felin. Casrens. Iason. Bernar. Diaz.* licet corruptè, dum citat ipsum *capit. 87. ejus praxis*, ubi nihil habetur, sed bene *capit. 96. versicul. non*

potest puniri, attestatur, hanc esse communem; & receptam opinionem ex *Afflic. dicta decif. 230.* licet aliud dicat observandum, ubi laicus ex falso testimonio lato, vel

aliter offenderit aures Judicis Ecclesiastici, quo casu sequitur eundem *Afflic. in altera decifio. 229.* ut tunc ab utroque Judice puniri valeat, ita tamen; ut sit præventioni locus, ut utraque decisione examinata, illas probat, & exornat latè *Gutierra lib. primo pract. ad h. Regias capit. 24.* licet hoc de clerico non examinet; *Thefaur. decif. 266. num. 3.* & ante istos optimè *Dominus meus Capp. decif. 5. num. 13. & decif. 142.* & utrobique *Pesra; & Masul. addentes*, sequitur *Bonadil. tom. 1. lib. 2. cap. 18. cas. 21. num. 91. cart. 773.* ubi innumeros recenset; & ampliat in delegato à Principe, *annque contra el testigo no tenga juridiccion alguna, y esta es la mas cierta, y recevida opinion*, citans alios; optimè *Petr. Cabal. resolution. crimin. centur. 3. cas. 261. per totum*, à quibus omnibus extolluntur ambæ *decif. Afflic.*

Undè colligitur, *dicta l. nullum*, decisionem procedere indistinctè in omni Iudice, quovis modo, & causa incompetente, & sic etiam delegato à Principe indubiè ex recepta sententia, & fortè etiam inferiori à Principe, modò non sit ei interdicta nominatim criminæ punitio; ut primum de communi, hoc ultimum verò subdubius resolvit *Covar. dict. capit. 18. post num. 8. versicul. quomobrem sunt, & in versicul. igitur delegatus*, latissimè *Farinac. de testib. dict. capit. 67. §. 2. limit. 5. nume. 46. & 51. Cabal. dict. casu 261. post num. 7.* & sic nullo casu deficit *decifio dict. l. nullum*, ubi potest declinari jurisdictione ratione solius incompetentiæ, sed solum ubi Judex non est incompetens, sed penitus incapax, ut est in clerico; qui omnino est exemptus à potestate sæculari, quod docuit *Oldrad. consil. 83. num. 7. Dom. de Franch. dec. 417. post num. 5. Barbosa in l. si quis ex aliena. §. num. 64. ff. de judic. ut meritò dici possit, regulam d. l. nullum esse infallibilem in casu incompetentiæ, latè *Pequera decif. 60. & 79. Borgnin. Cavakan. decif. 2. num. 11. lib. 1.* qui id tribuit prorogationi, quam fieri posse in Judicem ejusdem Regni, etiam in præjudicium superioris, probat ex *Gregor. Barbosa in l. 1. articul. 4. nu. 26. ff. de judic. de cujus veritate discutere non est opus, cum prorogatione non utamur*, & quòd etiam in Judice causarum civilium tantum, quòd valeat punire testem falsum coram se deponentem, inclinatur *Cabal. cent. 2. casu 116. contra D. de Franch. decif. 147.**

Accedat secundo *text. cum rubric. Auth. ut omnes obed. Iudicibus Provinciarum; & in*

A 3 crimi.

criminalibus, & pecuniariis causis, nullo excepto per privilegium, ubi Gloss. in dict. rubric. quam patet habere orationem perfectam, in versic. privilegium, subdit, scilicet specialiter indulsum, vel de novo concessum, ut infra in text. §. si igitur fuerint ambo, ibi neque ex privilegio cuiuspiam, neque ex iustione, & supra in eodem contextu in versic. qui enim quolibet loco, juncto inferius versiculi: ut nūquid in qua provincia deliquit, ex quo text. fuit deprompta auth. qua in Provincia, quæ sequitur l. 1. C. ubi de crimine agi oportet. ubi leguntur formalia verba, qua in provincia quis deliquit, aut in qua provinciarum, aut criminum reus sit, sive de terra, & de terminis, sive de possessione, sive de proprietate, aut qualibet occasione, vel qualibet de re fuerit reus, illic etiam juri subiaceat, quod jus perpetuum est, id est, generale, ut subdit glos. verbo jus perpetuum, conjungendo igitur prima verba rubricæ in auth. ut omnes obediant iudicibus, cum verbis tam auth. C. quam in corpore, unde est desumpta, clara apparet decisio, ut nullus iudici inobediens possit sub prætextu, & colore cuiuscunque privilegii, illius iudicis declinare jurisdictionem, & ponderanda sunt verba illa amplissima, vel de qualibet alia occasione illic etiam juri subiaceat, & sic cuius rei occasione subicitur ex delicto, ejusdem iudicis potestati merito absque ulla spe declinandi forum subijci debet, & inferius in dict. authent. in §. hanc dices, subijcit Imper. Nulli permittendum esse habere contra dictam legem quadam privilegia, neque excipi ab illa quolibet privilegio concessa, etiam Ecclesiis, domibus Imperialibus, sacro patrimonio, aut sacris privatis, qua merito post supernum honorem secundo loco posita sunt, constat enim, ut subdit Gloss. habere Principem bona duplicis generis ad l. bene à Zenone in princ. C. de quadr. prescriptione, quorum privata ipsius proximè Imperialibus accedunt, quod & repetit inferius in §. si verò quisquam, ubi irritat quæcunque privilegia, etiam futura, in quo illud ponderare licebit, quòd si inobediens iudici, neque privilegio Ecclesiæ, vel Fisco concessa tueri potest, ut declinet forum iudicis, ubi deliquit, pari, & fortiori ratione Fiscalis iudicis jurisdictionem declinare non poterit qui in re Fiscalis, iudici quoque Fiscalis inobediens fuit.

Et hoc specialiter probari in dictis iuribus, & jure induci posse ad comprobationem decisionis dict. l. nullum, ex eo con-

vincitur, quòd Bald. in dict. auth. qua in provincia, num. 2. in fine ad corroborationem decisionis juris novi Authenticorum adducit decisionem c. 1. de privileg. lib. 6. dicens in hac materia, id, quod non operatur jus commune, nec posse operari privilegium, citans dict. cap. 1. de privileg. in 6. & Castrens. in d. auth. in princip. sub vers. debes autem scire, plus dixit, & ista modo declarat istum text. Innocens. IV. qui fecit cap. 1. de privileg. in 6. quòd fuit extractum de ista authentica, & ejus corpore, quem eundem text. in dict. cap. 1. in ratione decisionis commun. DD. afferunt pro fulcienda decisione dict. l. nullum penitus, ut constat ex Felin. & aliis relatis per Covar. dict. capit. 18. post num. 8. 16 vers. sed & locus erit, in dict. etenim text. Innocens. IV. summus Jurista volens libertatem, quam Sedes Apostolica privilegio exemptionis indulgit, sic integram observari, ut & illam alii non infringant, & ipsi ejus limites non excedant, diffinivit, quòd quantumcunque sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, sive contractus, aut rei, de qua contra ipsos agitur, ritè possunt coram Ordinariis conveniri, & illi quoad hoc suam in ipsos jurisdictionem, prout jus exigit, exercere, & subijcit Pontifex in fine, & id ipsum decernimus circa illos, quibus ut nisi sub uno certo iudice teneantur, de se conquerentibus, respondere Apostolico privilegio est concessum, ponderando illa verba, aut rei, de qua contra ipsos agitur, rei enim appellatio generalissima 17 est, & comprehendit quodlibet jus, & negotium, l. rei appellatione 5. & l. rei appellatione ff. de verbor. significat. si enim sola consideratio rei sitæ sub jurisdictione iudicis dat jurisdictionem sublato privilegio, quantum fortius si agatur de re, sive negotio speciali, ad onus, & cognitionem iudicis privative spectante, cuiusmodi est res, causa, & pecunia Fiscalis, ad solius Regiæ Cameræ divisum Imperium pertinens, etiam quæ ab ipsa Executori, de cuius culpa, & dolo punièdo agitur, est demandata.

Hinc inferitur, quòd licet Delegatus 18 Principis in causa sibi commissa sit major quocunque Ordinario, tamen ratione delicti in committendo efficitur subditus ipsius Ordinarii, & ab eo puniri potest, etiam si delinquat in processu causæ delegatæ, jurisdictione abutendo, cum de aliis criminibus sit indubium, Bald. Ansb. Panorm. 1as. & alii relati per Aviles in cap. 1. prator. verb. Mandato num. 33. cart. 27. ubi quòd exundè quotidie

19 quotidie locorum Ordinarii puniunt Regios Executores excedentes terminos eorum commissionum, *Cavaglios commun. contra communes lib. 4. quest. 896. ex num. 765. usque ad num. 777. referens num. 771.* verba *Bald. in Margarita ad Innocent.* quod
 20 Judex debet suam jurisdictionem defendere, ut reus, & ut Judex, reus scilicet cum armis, ut Judex cum legibus, & processibus, non autem ut actor, quia fatuus esset, si possideret, & eligeret viam agendi, pulchra est decisio *Capell. Tholos.* affirmantis hanc veritatem *decis. 424.* ubi *Aufrer.* multa de utilitate interinationis, sive Regii exequatur, latissimè *Petr. Cabal. cent. 1. resolut. crimin. casu 53. per totum,* ubi *num. 3.* in specie extendit in Judicem majorem, qui ferat falsum testimonium, vel aliter offendat jurisdictionem Judicis minoris.

Et secundum ista intelligenda est do-
 21 ctrina *10. Fabri in l. 2. C. de offic. pref. urbis,* dum ex verbis illius *text. ibi, nec quasdam personas de Provincia existimet advocandas nisi tantummodo suos Officiales, & homines populares hujus almae urbis seditioni obnoxios,* observat *Faber* dicens, nota, quod *Judex* habet cognitionem suorum servientium, & Officialium; & debent eis remitti, quod est verum, si delinquant in officio, & sic tenet *Curia Francie*, in quo non sine mysterio Imper. dedit potestatem Praefecto advocandi suos Officiales, & pari modo reliquos populares Urbis, ut ostenderet, sub æquali, & pariformi determinatione ipsi permittendam esse cognitionem suorum Officialium in casibus, ubi de popularibus cognoscere licet, & non aliter, & sic excluduntur non minùs Officiales, quàm reliqui populares in casibus exceptis, ubi alteri privativè competit jurisdictione.

Et ita accipienda est doctrina *Fabri* ex
 22 *text.* quem glossat, & altero, quem citat in *l. de militibus 8. ff. de custod. & exhibit. reorum,* ubi tantum ponitur regula generalis, *de militibus ita servari, ut ad eum remittantur, si quid deliquerint, sub quo militabant.*

Quod apertissimè declaratur ex *text.* optimo, quem citat *glo. 1. in d. l. de militibus,* scilicet in *l. ultima sup. tit. 1.* quæ est sub *tit. ff. de accusat.* ubi hæc propositio generalis temperatur, & limitatur in specie in
 23 milite, ut alterius provincia reus apud eos accusetur, & damnetur, apud quos crimen contractum ostenditur, quod etiam in militibus esse observandum optimi Principes nostri generaliter rescripserunt, ubi *gloss.* citat *ant.*

Qua in provincia supra ponderatam.

Non sunt igitur servientes, nec milites ad eum, sub quo militant, remittendi, cum apud alios Judices deliquerint, in quo libet
 24 ponderare dictionem illam, *apud,* quæ propriissimè idem significat, quod *coram l. 1. & 2. ff. de offic. Praesid. vel penes, vel propè, l. 10; apud quem. ff. de acquir. hered. Cenedus de Diction. singul. 19. August. Barbof. in simili tractat. dictione 30.*

Et hæc comprobatur benè *gloss.* tam in *d. l. de militibus. ff. de custod. reorum,* quam in *d. l. ultima ff. de accusat. dum citat concord. l. 1. C. ubi Senat. vel Clariss. ibi, publicis legibus subjugetur, nec fori praescriptione utatur, omnem enim hujusmodi honorem reatus excludit, imò d. gloss. ultima in d. l. fin. citat pro concord. d. l. de militibus, quasi debeat declarari, prout necessariò fieri debet à *d. l. ultima ff. de accusat. & ex gloss. & DD. in l. magisteria 6. C. de jurisdict. omn. judic.* in quibus latè habetur, non in omni casu ad
 25 Praefectum militum ipsorum delicta esse remittenda, sed in delictis tantum militariibus, vel in expeditione commissis, ad tradita per *D. de Franch. decis. 88. Aiata de jure belli, lib. 3. c. 8. n. 5.* ubi dicit procedere dictionem *d. l. nullum* in specie in milite, licet enim Apparitores coram alio Judice conveniri non possunt, quàm eo, ejus sunt Apparitores, & hoc est regulare in omni Ministro, & Officiali, ut sub eo Magistratu, & Praefide conveniantur, ad cujus prudentiam, & judicium noscitur illius ministerium, & officium pertinere, ut in Fabricensibus, qui sub Fabricensi conveniuntur, ne videantur ab ejus abstrahi ministerio, cujus obsequio deputati sunt, hoc verum est, si talis Magistratus, & Praeses ejus litis, & causæ, de qua agitur, habet cognitionem, unde milites, quamvis eorum ministerium ad officium Magistri militum pertinere noscatur, non tamen sub eo conveniuntur pro alia causa, quàm pro crimine militari, nec etiam pro causis tributariis, pro quibus
 26 conveniuntur tantum sub eo Praefide, in cujus Provincia bona subjecta tributo sita inveniuntur, ut latè juribus fundat *Lucas in rubr. C. de apparit. Pref. Urbis, lib. 12. ante finem, versic. item nota,* cujus doctrinæ (licet non integrè quoad ultima verba) memor fuit insignis, & juris nostri municipalis fons uberrimus *D. Reg. Tap. decis. 13. S. C. Neap. n. 7.**

Nec dissentit ab his Imper. in *l. 4. C. de offic. Rectoris Provincia,* ubi rescribens Imper.

per, ad Periclem Præsidentem, concedit illi potestatem, ut etiam in Officiales Praefectorum, cursum publicum laniantes, id est, officium ipsius Praesidis, ut subicit gloss. vel prava contra utilitatem publicam molientes, vindicandi tibi dedimus potestatem, ita ut Praefectos de eorum culpa facias certiores, qui
 27 text. ni fallor, ad hoc est optimus, ut Officiales Praefecti Praetorio, de eo enim loquitur Imper. ut habetur in l. 2. supra op. quem constat gerere majus officium, delinquentes contra officium Praesidis, vel
 28 contra publicam utilitatem, quam in rebus Fisci versari compertum est l. militas 3. C. de primipilo lib. 12. ab ipso Praeside, licet
 29 gerente minus officium, puniendi sunt. Praefes enim Provinciae Praefecto Praetorio suberat, quippe qui variis provinciis praerant, quibus Praesides dabantur, ut tot. titul. C. de
 30 off. Praef. Praetor. Orient. quem merito Vice-regi nostro Neapolitano, vel aliis Regnis à Rege nostro delegato, æquiparat Gothofred. in rubric. de offic. Praefect. Praetor. Orient. & ex nostris Consiliariis vir summæ eruditionis Scipio Capyc. Antonii filius in sua Magistrat. Regni cum Roman. Magistrat. comparat. impressa post ipsius divina poemata, Surgens de Neapol. illustr. lib. 1. cap. 14. num. 6. 8. in fin. cum seq. & cap. 12. per tot. de Ponte de assens. Regis S. 6. num. 2. 24. 27. & 33.

Imò, ut executio sit prompta, nec morosa, omnes Provinciarum Apparitores pro inveterata auctoritate juxta motum iudicis nudatos verberibus, si ita res tulerit, subjacere precipimus, ut & facilis executio rerum publicatarum sit, & officiorum insolentia comprimatur, scilicet Apparitorum inobediens, ut subdit gloss. in d. l. 4. & addit Imper. in ultim. verb. & iudicis severitati competens addatur auctoritas, quæ reddi nullo modo posset, si unius iudicis offensam commissam per Apparitorem in exequendo, ab alio iudice, & Tribunali esset media fori præscriptioe coercenda. Cùm constet, non
 31 esse novum, iudices inferiores, quibus non est copia Apparitorum, alterius iudicis Apparitoribus uti posse, §. si verò ignotis, ibi, & iudices siquidem administratores fuerint, id est, Ordinarii, hoc ipsi agant, si verò alii, assumant Apparitorem Praetoris Urbis, quo casu absurdum esset, Apparitore delinquente, in exequendo Praetoris iudicium esse expetendum, licet hoc sit longè extra casum nostrum, in quo pro dignitate tam Magni Tribunalis Ordinarii in causis fisca-

32 libus, eisque annexis, omnes Ministri Justitiæ, & in primis Capitanei, qui Justitiæ executioni præpositi sunt, non minùs Regiæ Cameræ, quam M. C. sunt subiecti, licet ibi videantur addicti, ubi plus eorum opera videtur necessaria pro executione poenarum capitalium.

Ideo enim appellantur Apparitores, quia reos apparere compellunt in conspectu iudicum, ab apparendo dicti, vel ut præcepto obediens, ex eo quòd promptè apparere debent, & præsto esse ad obsequium, ut explicat Lucas in citat. rubric. de Apparitor. Praefect. Urbis lib. 12. ubi subdit, quòd ministerium Apparitorum, & fastigium Tribunalium venerandam exhibet Magistratum maiestatem, ex Valerio, & aliis, qui aliter vocantur Ministeriales iudicis, Nuntii, Officiales, Viatores, & Executores, ut plene differit Matthias Colerus tract. de process. execut. in præfat. nu. 29. Cicero, Seneca, Livius, & Festus apud Brisson. de verbor. signific. lib. 1. verbo Apparere.

Et ne deficiat doctrina individua in puncto, & terminis, de quibus loquimur, in casu Exequutoris, qui deliquit in executione officij, & mandati sibi commissi, qui casus longè fortiùs stat pro iurisdictione iudicis, vel Tribunalis mandantis, quàm ubi testis solum falsum deposuit, vel aliter resistendo, vel eximendo, iudicis aures offendit, ut in casibus, de quibus in decis. Domini de Franchis 722.

Ubi enim Exequutores in re exequenda de mandato iudicis malè versantur, quia culpa, vel dolo elusorium reddiderunt effectum, & potestatem iudicis, quòd hoc casu à nullo alio possint, vel debeant cognosci, nisi ab illo iudice, & Tribunali, in cuius officio versantur, & contra quem culpam, vel dolum admiserunt.

Et quòd ita, ut prædiximus, & non aliter, omnia prædicta jura, & similia, quæ allegari possunt, sint necessariò intelligenda. In puncto docuit Paul. de Cast. si attentè legatur, sequentia præcedentibus conjungendo.

Is enim in dict. l. nullum 12. initio ita summat, iudex ex suo officio potest testem vacillan-tem, vel sibi ipsi contrariantem, vel falsum evidenter testificantem punire pro arbitrio suo, licet non sit de sua iurisdictione, ratione privilegij, vel iuris communis, addit Paul. & idam videtur in quolibet Officiali iudicis delinquente in officio sibi commissi, ut in Notarij causa, vel Nuntij curiarum, & sic Doctor iste veritatis

34 ritatis clarissimè , & in puncto dicit , decisionem *l. nullum* , comprehendere quemlibet Officialem Judicis , qui malè versetur in officio sibi commissò ab illo Judice , cujus mandatis paruit , & loquitur generaliter in quibuslibet Nuntiis Curiarum , licèt non sint illi de sua jurisdictione ratione privilegii , vel juris communis , ut prædixerat.

35 Citat *Paul.* decisionem Justin. *in l. 2. C. de sportulis* , ubi conceditur licentia omnibus Judicibus quibuscunque etiam delegatis , quòd si Exequutores cessaverint causas eis instructas offerre , quòd , ait *glos. verb. offerre* , *sæpe faciunt pessimi Executores hujus Terra non valentes parere Iudicibus , tunc liceat & removere eos ab executione , & alios idoneos supponere , vel etiam mulctis afficere* , quòd procedere in certo genere Judicium , quibus certa facultas conceditur , nostris autem amplissimis Iudicibus licentia sit , & majores pœnas , & corporales maculas Executoribus imponere , si malè fuerint circa lites versati , ut sciant non esse causas à se deludendas , nec lucri causâ aliquid eis vitium imponendum.

Cùm verò amplissimis Judicibus hoc concedatur , Senatus ordinem comprehendendi , qui rectè , & propriè amplissimus est ordo , ubique edocemur , & præsertim *in l. 1. ff. de collus. deteg.* cum aliis à *Brisonio de verb. significat. verb. amplissimus ordo* , *Scipio Capyc. ubi supra.*

Hoc idem docuit *Paris de Pus. de sindic. verb. Officialis cap. 1. num. 3. cart. mihi 247.* ubi postquam fundavit , Apparitores coram alio Judice conveniri non posse , quàm eo , coram quo militant , ex traditis per *Luc. in rubr. de appar. præf. Urb.* subdit hæc verba ,
 37 quod est verum , si talis Magistratus ejus habet cognitionem , quia milites , quorum ministerium pertinet ad officium Magistri militum , non conveniuntur sub eo pro alia causa , quàm pro crimine militari. *l. ultima ff. de re milit. nec*
 38 etiam pro tributis , quia debent respondere sub Præside ; esto igitur quòd isti essent subditi M. C. cùm tamen hujus causæ non habeat , nec possit habere cognitionem M. C. tum quia de causa principali , & illa , quæ ex ea incidenter oritur ad interesse , uti concernente Regium Patrimonium non potest
 39 Mag. Cur. velut omninò incompetens cognoscere , ut ex *Paride* , & *Luca* etiam relatis , hoc comprobatur *Dom. de Franch. decis. 679.* ubi ea ratione testatur inclinasse Sac.
 40 Consil. ut Curia Artis Lanæ cognosceret de delicto Commentariensis , sive suarum

carcerum Custodis , quia nedum erat suus peculiaris minister , verùm adedò Judex erat capax , ut de subditorum suorum delictis haberet privilegium privativè cognoscendi , & quia ipsa Curia , non autem aliud Tribunal , erat principaliter offensa.

Idemque in terminis , & in puncto melius omnibus docuit doctissimus *Petrus Gregor. Tholos. in syntagmat. juris universi par. 3. de actionib. lib. 48. cap. 40. de administris judicior. & judicium, post nu. 24.* ubi loquens
 41 de Apparitoribus , dicit , *posse comprehendì , & castigari à Iudicibus loci , in quorum excedunt territorio , & extra potestatem quippiam temerè exequuntur , eo adhibito temperamento* ,
 42 ut *Vialores* , seu Apparitores Regii non possint ab aliis , quàm à Iudicibus Regis castigari , ob spretam venia petitionem exequendi. Verùm tamen licebit cuilibet Iudici Apparitorem retinere , & jubere coram se sistere , ut de mandatis , seu commissione doceat , ratione cujus executionem parat.

At jure communi in Gallia servato , privilegium Apparitorum est , ut coram alio conveniri non possint , quàm coram eo , cujus ministerio addicti sunt , ne à ministerio , cui deputati sunt , avellantur.

Sed hoc (subjicit ille) in aliis criminibus
 44 procedere , quàm in officinando apud alios Iudices , & in præjudicium jurisdictionis illorum commissis , cùm unicuique Iudici liceat etiam
 45 pœnali judicio jurisdictionem tueri , *l. fin. ff. de officio ejus , l. si quis ex aliena ff. de judic. cum concord.*

Confirmant Addentes ad *Ioan. Imbertum Ruppell. instit. forens. lib. 1. in principio* , ubi dicunt , apud Gallos servari , ut Index de delictis Apparitorum in munere exequendo cognoscatur. Quòd etiam in puncto voluit *Ranchinus ad Guid. Pap. dec. 328.* ubi , quòd licèt servientes delinquentes in territorio alicujus Domini , ab ipso poterunt puniri , hoc procedit , ubi illi delinquentes per se agendo , aut exequendo literas emanatas ab ipsis Ordinariis , & ex sua
 47 Curia , secus autem , ubi illi servientes delinquerent circa executionem aliquarum commissionum , quæ ab aliis Iudicibus emanassent , quia tunc ab eo Iudice , unde illa commissiones emanarunt , puniendus esset talis serviens , quia ea
 48 commissione abusus est , citat *Boer. dec. 9. nu. 6.* ubi ex *Alber.* ita decisum testatur pro Capitaneo loci contra potestatem Bononiæ , ut minister debuerit puniri à Capitaneo , qui dederat commissionem.

Et ratio esse potest , quia instantia executionis pars quædam est litis principalis ,

aut factem accessio; qua ratione procurator, quia liti principali adfuit, cogendus est, ut cætera prosequatur, *l. filius-familias, §. ultimo ff. de procurat. Anton. Faber C. titul. de in jus voc. definit. 12. lib. 2.* Et hæc doctrina ex fontibus juris deprompta, & in praxi recepta sexcentis mediis fulciri posset, sed pauca non omittam.

10 Et primò constat, omnibus Magistratibus, exceptis Deumviris, id est, defensoribus Civitatum, juxta *gloss. sententiam*, secundum jus potestatis suæ concessum esse, jurisdictionem suam defendere pœnali judicio, ut *Ulpian. notat in l. unic. ff. si quis judic. non obtemper. & alibi dixit Paul. in l. 2. si quis in jus voc. non ierit, quod si aliquid opponatur, quod contradicat, vel impediat jurisdictionem Judicis, potest ipse cognoscere, utrum sua sit jurisdictio, cap. super litteris, ubi gloss. verb. nisi, de rescript. l. 2. §. sed etsi dubitetur, l. si quis ex aliena ff. de judic.*

52 quod procedere etiam in Judice delegato, latè probat *Gaylius lib. 1. observ. cap. 34. ubi Grævens in addit. latius Barbof. in d. l. si quis ex aliena §. ex nu. 101. ff. de judic. ubi n. 114.*

53 advertit, nihil obstare, quod videatur causa propria ipsius Judicis, quia posse judicare in causa, non est commodum proprium, ut in propria causa, de qua *in l. 1. §. propriam auresm, ff. quand. appell. sit, sed magis onus, l. fin. §. judicandi ff. de muner. & honor. etiamsi*

54 Judex sit recepturus sportulas, nisi sint maximæ, & excessivæ, ut per *eum nu. 116. cum seqq.*

55 Et Judex causæ præparantis est etiam causæ præparatæ, *l. ordinarii, C. de rei vendic. quem exornat Catell. Cotta in suis memorab. versic. Judex causa præparantis*, latè *Barbof. in l. si quis posteaquam numer. 96. de judic. & alibi Judex causæ principalis efficitur competens cujuscunque causæ incidentis, etsi de illa non possit principaliter cognoscere, l. nulli, l. quoties, C. de judic. l. fin. C. ubi, & apud quem, l. cum proponas C. de rebus credit. sæpè citata l. nullum, C. de rebus sib. cap. causa de in integr. restit. Barbof. in l. Titia ff. solut. matrimon. Lopus, Panorm. & ex modernis Borrell. Sanch. Tuschus, Tapat. Bimius, & Gayl. quos congestit Marius Giurb. consil. 80. num. 28. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. gloss. 13. ex num. 5. ubi latissimè agit, de quibus causis, etiam spiritualibus, possit Judex sæcularis incidenter cognoscere, & pulchra tradit, quæ applicari possunt ad remedia Capit. Regni pro tuitione Regiæ jurisdictionis,*

His concinunt tradita per *Afflict.* quod

57 Judex etiam delegatus potest pronunciare super successivo illius, quod principaliter agebatur in judicio, quod iterum confirmavit in pulchro casu *in dec. 227.* Et Consules Notariorum, vel Artium, qui habent jurisdictionem in causis Tabellionatus, vel mercium dumtaxat, censentur eandem habere in connexis, & dependentibus ab eis, ut sunt fidejussiones, & pœnæ positæ in contractibus factis occasione mercaturæ, cum de connexis, & emergentibus idem sit judicium, & proinde sub eo Judice, sub quo principalis, tanquam subditus conveniri potest, etiam pro istis respondere quis cogitur, ut per *Bald. in l. cum vendente, C. ubi causa fiscal. & in l. si quis. §. rationem, ff. de edend. hinc Felin. in cap. quoniam, sub nu. 2. col. 4. de rescript. docuit, quod quamvis jurisdictio perpetuata, quoad expressa in rescripto non operetur, nec perpetuetur in non expressis, tamen secus est quoad connexa, & dependentia, latissimè *Fulvius Pacian. de probat. lib. 1. cap. 26. ex num. 45. 46. 49. & num. 51.* quod jurisdictio super principali extendatur ad connexa, & dependentia; imò quod veniat illud in judicium, quod alias non veniret, & n. 54. hoc esse generale, ut qui cognoscit de judiciis præparantibus, cognoscat de præparato, seu subordinato, ne Judiciorum connexitas, seu contiguitas dividatur, quod probat esse generale tam in civili, quàm in criminali judicio, & num. 55. plura *Barbosa ad l. venditor 49. numer. 183. & 185. ff. de judic.* quod præsertim dicit procedere in procuratore Fisci, quod possit de causa cognoscere etiam quoad privatos, cum habeat dependentiam à causa Fiscali, cujus procurator Fisci erat Judex competens, *ex l. in fraudem 45. §. qui pro alio, ff. de jur. Fisc. &**

64 notatis per *DD. in d. l. cum vendente*, dummodò causa habeat immediatam dependentiam à prima, quo casu licet procedere ex officio via executiva, *num. 188. & 190.* & sic cum Fiscus habet principale, non secundarium interesse, etiam ex eo, quod habeat, vel habere possit similes causas, ut judicatum refert *Dom. Capyc. in investitur. verb. gabellis, versic. gabelliariorum lites, cart. 115.* à quo non audet recedere *Dom. de Franchis dec. 117. in fin. & decis. 132. Thesaur. decis. 213. ubi filius in addit.*

Et pulchra tradit *Bouadil. tom. 1. lib. 2. capit. 21. fallentiis 6. & 7. num. 81. & 82.* ubi quod Judex, qui non cognoscit de civilibus

civilibus, *puote conozer de las civiles inci-
dentes, y annexas à su comission, como es
de la opposiion de las dotes de las mugeres, y
de otros acreedores por sus bienes sequestrados,
y sobre la causa de la emancipacion, ò de liber-
tad, y sobre otras de otros generos, citans in-
finita, & num. 82. notabiliter loquitur con-
tra turbantes, & impedièntes effectum ju-
risdictionis directè, vel indirectè.*

Quæ quidem omnia superiùs tradita si
procederent etiam ubi isti Capitanei, &
Executores tanquam specialiter addicti
Magnæ Curix, fori præscriptione ex spe-
ciali privilegio exemptionis gauderent.

Quantò fortiùs ubi nullam præten-
dere possunt exemptionem à jurisdictione
tam maximi Tribunalis, cui ex speciali
provisione Caroli Cæsaris invictissimi sub
66 Præsidentu D. Petri à Toletu, tria super hoc
pro autoritate Regiæ Cameræ statuta fue-
runt, in Pragmat. quæ in novissim. est 13.
de offic. Procur. Cæsar.

Primum in §. epiù volemo.

67 Secundum in §. & quando fuisse offesa la
Camera, ch'è tanto Supremo Tribunale, quella
non habbia à rimetterlo ad altro Tribunale, ne
aspettare il remedio.

68 Tertium in §. fin. ibi, e perche la volontà
de la Maestà Cæsarea è, che questa Regia Ca-
mera si regga con la debita authorità, è ri-
verenza di tutti li sudditi di Sua Maestà; vo-
lemo, & ordinamo al Magnif. Regente della
Gran Corte della Vicaria, Audienze del Re-
gno, e Capitanei di guardia di questa Città,
che circa l'esecuzione delle cose per questa Re-
gia Camera determinate, & ordinate, in tut-
to quello, che spetta al vostro officio, come
di sopra è ordinato, vi assistano, & prestino il
lor braccio; accioche questo Tribunale in tutte
le cose di sua amministrazione, & giurisdictione
habbia l'integra, e debita obedièntia, si
come per antichi ordini delli Sereniss. Rè, &
in specie di Rè Catholico d'immortal memo-
ria, & per essa Cæsarea Maestà stà ordinato,
che tal' è nostra volontà, datum Neapol. die
22. Januar. 1533.

Et si ex particulari Augustissimi Cæsaris
provisione non solum Ministri inferiores
obedière, sed majores assistere debent, ut in
omnibus pertinentibus ad cognitionem &
jurisdictionem tanti Tribunalis, debeat
sibi integra, & debita obedièntia; tantum
abest, ut ab ipsius Imperio sint exempti,
quod ipsius potestati, & præceptis Impe-
riali sanctione, & vetustissima consuetudine
subjiciantur.

Unde non obstat quod dixit Regens de
Ponte de divers. provis. sub tit. de Capitaneis In-
justitia §. faciunt etiam banna, nu. 4. Duo enim
dicit. Primum, quod dicti Capitanei im-
mediatè sunt subditi Regenti Magnæ Cu-
rix. Alterum, quod Regens verè appellari
potest Præfectus vigilum, ponderando res-
ponsum Pauli in l. 3. ff. de offic. Præfect. vigil.
primum gratis asserit, nec authorem ali-
quem citat pro hoc suo dicto, & licet ve-
rum videri possit ex eo, quod potissimè eo-
rum officium versetur circa capturam delin-
quentium, & reorum custodiam, & pu-
nitionem, quæ præcipuè est demandata
Magnæ Curix Judicium criminalium, non
ex hoc minus obedière debent aliis Tribu-
nalibus, præsertim Regiæ Cameræ, cui
nedum pro executione justitiæ, quæ est
communis omnibus Tribunalibus, & ut
ipsi suum munus exercent, ad quod sunt
creati, & deputati, ut ipsorum nomen, &
forma Regii tituli, & commissionis, cum à
Rege ipsi Capitanei creantur, manifestè
probant, verum pro exequenda justitia, &
pro particulari defensione, & tuitione Reg.
Patrimonii, & burse Fiscalis, de qua sala-
ria pro vitæ, & officii præsidio percipiunt,
& in qua publica, & communis omnium
versatur utilitas, Regiæ Cameræ obedière
tenentur, ex eorum instituto, & Regia pro-
visione.

Sed quod Regens Magnæ Curix com-
parandus sit Præfecto Vigilum, in hoc ma-
nifestè errat, ni fallor, & cum eo bonus Ju-
dex Tassonus, qui ei credidit in Pragmatica
de antefato, vers. 3. observat. 3. §. 14. vers.
Regens dicitur, is enim Vigilum, scilicet
Præfectus, ut ex ipsa l. 3. clarè colligitur
70 modicè tantum poterat fures punire, non
capitaliter, neque de ulla capitali causa co-
gnoscere poterat, sed ad Præfectum Urbis
remittere debebat, l. unica C. de offic. Prae-
fect. Vigil. & scribit Paul. in illomet tex. l. 3.
in §. cognoscit Præfectus, ff. eod. citato per
Dom. de Ponte, omnia enim omnino crimi-
nà Præfectura Urbis sibi vindicavit, l. 1.
ff. de offic. Præfect. Urb. non igitur ex eo, quod
ad officium Capitaneorum justitiæ, qui
Mag. Curix ut plurimum adherent, spe-
ctet custodia Urbis nocturno tempore, re-
ctè inferitur, ut Regens Magnæ Curix Vi-
carix Præfecto Vigilum comparatur, qui
in sua origine, nec inter Magistratus con-
72 numerabatur, l. 2. §. ita decet, versic. nam
Præfectum ff. de orig. juris.

73 Ut non immerito Mastrillus Siciliæ agens
de

de Capiraneo guardiæ Panormitanò, cui subesse testatur octuaginta milites, seu lictores, ipsum Capiraneum comparavit Præfecto Vigilum, ob custodiam nocturnam Urbis sibi demandatam ex forma litterarum Regis, quod si admitramus, major apparebit lapsus nostri *Regentis*, dum infima sublimioribus comparavit.

Verùm id cautè advertit doctissimus *Dom. Regens Tapia*, dum in *lib. 2. Iuris Regni, sub titul. de offic. Capitan. custodia Civitatis. rubr. 22.* dicit, quòd licèt hoc officium videatur constitutum ad similitudinem familiæ Præfecti vigilum, non tamen comparari potest ipsi Præfecto, qui de certis delictis cognoscere poterat, cum tamen isti
74 Capitanei cognitionem nullam habeant, sed tantùm inquirendi, id est perquirendi, & capiendi facultatem, ut patet ex *Pragmat. 35. de offic. Magistr. Instit. seu Mag. Cur. Vicar. & seq.* quas *Dom. Regens* inseruit *ibid. fol. 335.* qui postea in *titul. de Alguzer. rubric. 24.* congestis in unum juribus municipalibus, dicit, Capitaneorum certum esse numerum cum suis Caporionibus, Alguzeriorum verò non esse numerum certum, & non aliud esse, nisi justitiæ executores, cum eorum sit officium acta partibus notificare, & delinquentes carcerare, citans nostrum *Surg. de Neap. Illust. lib. 1. c. 9. num. 8.* & sic supponit vir versatissimus, esse Ministros communes omnibus, & deputatos pro exequendis mandatis cujuscunque Tribunalis, & Judicis, ad justitiam deputati, & si speciale habuissent fori privilegium, non reticuisset, de quo nemo ex Regnicolis, quos viderim, meminuit.

Ut patet etiam ex externis, tam ex legibus, & DD. Hispanis citatis per *D. Tap. supra d. tit. 24. de Alguzer. car. 343.* quam ex latissimè traditis per *Bouadil. tom. 1. lib. 1. c. 13. De los Alguaziles*, ubi pulchra, præsertim *num. 11. & 47.* subjicit, utrum Alguzerii debeant exequi quòdlibet mandatum, etiam injustum *del. Corregedor, su Teniente, o Superior.*

Nec ex eo, quod concedimus, hos Capitaneos esse addictos Magnæ Curia, & subijci Regenti, tanquam capiti, inferitur, non subijci Regiæ Camera: etiamsi deficeret *Pragmatica*, quia sicut jurisdictio omnis censetur concessa cumulativè activè,
75 sic etiam passivè, ex regula correlativorum, ut generaliter disponitur in *l. 11. C. de off. præf. urb. l. fin. C. de jurisd. omn. judic. Roman. late. cons. 242. & cons. 393. in princ.* ea ratio-

ne, quia major favor publicus est, quòd sint plures Judices, qui jurisdictionem administrent, *Bal. in l. unica, §. ubi autem, num. 6. in fin. C. de caduc. toll.* alios infinitos congerit *Barbos. in l. 1. art. 4. ex num. 77. 79. & 92. ff. de judic.* quæ ratio æqualiter militat activè, & passivè, ut colligitur ex traditis per *Dominum meum Reg. de Curte de feud. p. 1. c. 10. incip. potest quoque sub num. 8. versic. & si hoc modo.*

Et *Bouadil.* paulò antè citatus *d. cap. 13. num. 31.* generaliter subjicit verba aurea in proposito: *Dezimos pues, que porque el fin de la justicia es la execucion, el executor es nervio della: porque veamos, que vale mandar prender, sino ay quien prenda? Que emporta proveer, que se hagan execuciones, si no ay quien execute? de que sirve ordenar, que con gran secreto se cumpla una cosa, que conviene à la execucion de la justicia, si no ay quien guarde el secreto? y antes ay quien avise del negocio.* Et paulò infra, *por esto dizen el I. C. y el Papa, y otros, que no sirve de nada establecer leyes, si no ay quien las execute, y segun Accursio dar sentencias si no ay quien las ponga en effecto.*

Et tandem pro coronide cessat omnis objectio, quæ imaginari potest, tum quia Fiscus Regii Patrimonii non præterdit solum cognoscere de delicto, vel culpa Capitanei, sed illum, si fortè delictum probeatur, condemnari facere ad illud, quod debitor Fiscalis, qui à suis manibus dolo, vel
77 negligentia aufugiens, Fisco tenetur, de quo nullus alius potest esse Judex jure communi, & Regio, nisi sola Regia Camera, & ex delicto, & qualitate negligentia oritur jus ad interesse, & sic omninò est inseparabilis punitio criminis ab emendatione damni, & interesse debiti Fisco ex fuga carcerari, ut notatur in *d. l. ad Commentariensem, C. de custod. reorum*, & infra latius: quinimò si Ministri non sunt electi à Principe, vel
78 versitate, sed à Potestate, vel Officiali majori, ipsi tenentur ad interesse pro culpa Ministrorum, ab eis electorum, *tex. ubi Platea* in puncto in *l. Præfectus*, quæ est *l. ult. C. de apparit. præf. annonæ lib. 12.* & sunt apertæ leges partitarum, & fori, super quibus *Suar. Montalu.* & alii relati per *Aviles ad ll. Prætor. c. 18. vers. carcel. n. 7. cum seq. Bouadil. d. lib. 1. c. 13. num. 14. Avend. de exequend. mand. par. 2. cap. 22.*

Et quatenus esset capax Magna Curia hujus cognitionis (cujus contrarium est plusquam notorium) cessaret omnis ejus prætensio,

præsentio ; stante præventionem facta per Reg. Cameram in capiendone informationem, procedendo, & carcerando, prout aliàs fuisse iudicatum in terminis *l. nullum*, testatur *D. de Franch. decis. 147. & 679. num. 3. Farinac. loco citato de testibus qu. 67. §. 2. amplias. 2. num. 32.*

Cujus præventionis est tanta vis, ut etiam
79 Iudex minoris Tribunalis præveniens, ex præoccupatione jurisdictionis, non teneatur causam remittere majori, nisi recognoscat illam jurisdictionem in specie à majori, & præsertim si major ille sit Princeps supremus, vel jura Principis repræsentet, qui solus causam etiam præoccupatam ab inferiori ad se avocare potest, *cap. ut nostrum, de appellat. Bald. Marian. Socin. Alexand. Dec. & alij relati per Barbof. in l. si quis posteaquam, ex n. 12. & 13. ff. de judic. & sic posset Regia Camera repræsentans Principem, si esset causa præventa per Magnam Curiam, ad se avocare, & in puncto in terminis dicitur *l. nullum*, inter Curias inferiores, concessis literis executorialibus per Curiam honestatis, & facta resistantia Lictoribus exequentibus per aliquos d. Curie non subjectos, ipsisque carceratis per Ministros alterius Curie criminalibus causis propositis, concludit *Caball. re ad partes discussa*, locum esse præventioni, quamvis offensæ fuerint aures Curie mandantis executionem à persona nullo modo subdita, cum illa in solas inhonestas personas jurisdictionem haberet, *cent. 2. cas. 117.**

80 In quo non ricebo lapsum boni senis *Tassoni*, qui ut suum librum omni farragine impleret *fol. 130. nu. 138.* dixit, falsificantem provisiones Regie Camere, fuisse ad mortem damnatum per Sac. Consil. ex decisione *Salern. dec. 28.* qui tamen dicit id fuisse decretum per Regiam Cameram, facta relatione in Collaterali.

Ex quibus non est necessarium discutere
81 de veritate, & justitia decisionis relatæ per *D. de Franch. pro M. Admirato decis. 722.* pro quo scripsit *Consiliarium de Anna consil. 107. lib. 2.*

Utrà enim quòd decisio illa processit contra votum illius insignis *Præsidis de Franch.* ut ex contextu suæ decisionis patet, & ipse idem *Consiliarium de Anna*, qui obtinuit, in fine addit, & fuit visa magna decisio, *Mastrill. decis. 147. num. 19.* de illa decisione maximè dubitavit, & pluries
82 contra illam decisum fuisse Siciliæ testatur, prout etiam in Regno nostro per Sa-

crum Consilium alter postea fuit iudicatum contra Ducem Nuceriæ, & alios in pluribus causis.

Præterea illius decisionis Achilles confitit ubi summus Rex concedit jurisdictionem Baroni infeudando cum utili dominio privativè quoad omnes Magistratus, quo
83 casu difficillimè derogatur jurisdictioni concessæ in dominium, & jam in patrimonio feudatarij effectæ, ut discurtit *D. Consil. de Anna* illius decisionis defensor, & sic ubi contendit Officialis habens jurisdictionem in officium, cum Barone habente illam in dominium. Item cum obstat jurisdictioni privativè concessa alteri.

Et tertio in casu simplicis offensæ ex causa resistantiæ. At hic contendit *M. C.* quæ non habet jurisdictionem, nisi in officium.

Item quæ non solum non habet jurisdictionem privativè ad Reg. Cameram, sed
84 *S. C.* potitur illà privativè ad *M. C.* de jure communi, & municipalibus, & ex diversis fontibus, & radicibus, cum speciali Regis provisione super unoquoque capite, ut ex supra relatis colligitur, & præcipuè ex dicta *pragmat. 13. de offic. procurator. Casar.*

Et omnino est incompetens *Mag. C.* cum de cognitione, & punitione agatur ejus culpæ, quæ probata producit emendam damni, & interesse pecuniarij, de qua non est solummodo incompetens *Mag. C.* sed *S. C.* cui illa subordinatè subicitur, ita ut si vinci posset vincens ipsam, longè fortius & illa.

85 Constat enim, quòd ubicunque oritur actio criminalis quoad poenam, oritur uti consequens actio in factum ad interesse, quæ est aded connexa, & inseparabilis, ut Iudex, qui de causis tantum criminalibus cognoscit, condemnabit ad interesse, *l. non solum §. latrunculator ff. de judic. & debet facere*, etiam si non petatur, & quamvis pro delicto imponatur sola poena extraordinaria, ut post *Ifern. in Const. Si quis in posterum, verb. novatus*, decisum, & practicum testatur *D. de Franch. decis. 333. post num. 6. & decis. 460. Masul. ad Capyc. decis. 141. in fin. Cabal. centur. 2. casu 165. in fin. in suis resolut. criminal.*

Ultimò non debet dedignari *M. C.* ipsiusque graves Iudices, quòd dum *R. Camera* Perceptorem de occupatione, & subtractione maximæ quantitatis Regie pecuniæ, mala administratione, & gravibus culpis, his calamitosis temporibus,

reum delatum, mandaverit in carcerem detrudi, & è manibus familiarum, cui fuerat traditus custodiendus, quæ pervigili, & maxima cura personam sibi depositam custodire tenebatur, ad tradita per *Dosium de carcer. fideiuss. relax. num. 15. versic. & ratio, l. milites ff. de custod. & exhib. reorum, Cabal. centur. 3. cas. 299. num. 21.* is penè invisibilis evasisset, & ad Ecclesiam cum pretiosiori suppellectili se contulisset, voluerit Regia Camera facti veritatem investigare, ipsiusque Ministri personam, in quo regulariter culpa in his casibus præsumitur, loco fugientis in tuto reponere, ut veritate comperta, constituto de delicto, condignas lucret pœnas, quibus obnoxius esset qui fugerit, *l. ad Commentariensem 4. C. de custod. reorum, l. si quis aliquid §. similes ff. de pœnis; Cabal. centur. 3. casu 294. num. 287.*

88 Quod enim culpa præsumatur in Custode ratione publici, vel privati officij, nisi ipse probet, non solum casum, sed quod ille fortuito, & absque ipsius culpa, vel causa evenerit, *Glos. in l. cum ita §. species in fin. ubi Bald. ff. de legat. 3. latissimè Farinac. de carcerib. & care. quæst. 31. ex num. 19. Boruadil. bellissimè libr. 3. cap. 15. num. 125. cart. 394. ubi citat. Glos. in l. 2. §. effractura, ubi Bald. ff. de offic. Praefect. vigil. cum aliis per Menoch. de arbitr. lib. 2. centur. 4. casu 302. Aviles in sap. Pratorum num. 13. & 14. versic. carcer, qui dicit, speciale esse in Custode, quod ipsi incumbat onus probandi, quod sine culpa, & negligentia sua aufugerit, quia officium ejus erat diligenter custodire, & ideo debet probare diligentiam. Quinimò *Gregor. Lopez* relatus per *Aviles* dicit, in hac materia ratione culpæ posse quem puniri pœna mortis naturalis ex circumstantiis.*

Si enim aliter ipsa M. C. fecerit, evitare non poterit indignationis aculeos, quos Imper. minatur in *l. Posterioris §. C. de offic. Rect. provinc. ubi postquam jussit posterioris gradus iudicibus, ab inferioribus competentem reverentiam esse tribuendam, quod esto, ad hunc casum prima hæc verba applicari non posse, attamen subsequens præcepti verba effugere Magna Curia non poterit, subdit etenim Imperat. cum etiam minorem Magistratum, ubi publica tractatur utilitas, quam in Fisco notissimum est versari, *l. utilitas 3. C. de primipil. lib. 12. veritatem investigantem pro incumben- tibus ejus officio, nullam etiam majori irrogare injuriam, decisione Cæsarea declaratur, & amplius subdit, ut in lu-**

dex, qui insignia dignitatis ad hoc exoret, ut indignis injuriis existimet afficiendos esse eos, qui officia tum potestate moderantur, non declinabit Imperialis indignationis aculeos, & sic noverit ipsa Magna Curia, quod etiam si major esset, non debet indignè ferre, si minor ad veritatis, & publicæ utilitatis commodum, quod sibi incumbit suum exercendo officium cum potestate moderetur, etiam quia Imper. in l. singuli 2. C. de off. divers. judic. ita mandat, singuli quoque iudices sciant celsioribus viris, & iis, quorum nonnunquam iudicio provehantur, honorificentiam debitam esse præstandam, nec in subscriptionibus suis fratres audeant nominare: apparitione multanda, cujus est hac cura, non enim Imper. dixit majoribus, vel superioribus, sed celsioribus, & sic altioris ordinis, etiam non superioribus.

Pro ejus controversiæ decisione transmissis Hispaniam hisce pro meo Reg. Cam. Tribunali, allegationibus, & discussio mature negotio, ut par erat, in Supremo Italix Conf. S. M. sequentes demum Comiti Montisregij dedit literas, quibus non modò pro Reg. Cam. decidit, ut Regni Sanctionibus attentis Reg. Cam. præcipere possit Capitaneis, aliisque Iustitiæ Ministris, quod ei Regij patrimonij administrationi expedire visum fuerit, & de eis, si quid in ejus executione deliquerint, cognoscat, verum mandat, pro ejusdem Regiæ Cameræ authoritate, ne Regium Collaterale Consilium quicquam se ingerat in visitatione carceratorum Tribunalium Reg. Cam. Sum. ac Sacr. Conf. juxta observantiam: plura Rex noster addit pro R. C. conservanda jurisdictione, imò se valde miratum dicit de hisce Mag. Cur. prætensionibus, quas in futurum filere præcipit; literæ sunt sub die 1. & 3. mensis Octobris 1637. Quæ logantur.

Segn. D. Atónzo do la Carrera.

Por las incluidas copias de dos Reales cartas de Su Magestad de primero, y tres de Octubre proximo pasado vera V. S. lo que se sirve de mandar a cerca de las diferencias que ha havido entre el Tribunal de essa Regia Camara, y el Regente de la Gran Corte de la Vicaria, y me manda el Duque mi Señor remitirlas a V. S. para que si huviere algo, que executar en esso Tribunal en cumplimiento de lo que Su Magestad manda en ellas; de orden

orden V. S. que ſe execute luego, y que ſe note donde conuenga para ſu mejor obſervançia en lo de adelante, que por lo que toca al Colateral, y Tribunal de la Vicaria ha dado S.E. las ordenes neceſarias, guarde Dios à V. S. Palacio à 19. de Febrero 1638.

Miguel de Hecho.

Execuatur ordo S. E. 23. Februarij 1638.

El Rey.

Ilustre Conde de Monte-Rey Primo de nuestro Consejo de Estado, Presidente en el de Italia, y nuestro Lugarteniente, y Capitan General, haſſe entendido que con ocaſion de algunas diferencias, que ſe han ofrecido entre el Tribunal de mi Regia Camara de la Summaria, y D. Iuan de Erasso como Regente de Vicaria, hà entrado el dicho Regente en pretenſion de que el dicho Tribunal de la Camara hà de eſtar en cierta manera subordinado al de Vicaria, diciendo que los Capitanes de Juſticia no han de executar lo que el dicho Tribunal de la Camara les ordenare, aunque ſea ſobre coſas tocantes à mi Real Patrimonio, ſi no es, dando primero cuenta al dicho Regente, y que de los delitos, que los Capitanes de Juſticia cometieren en ſu oficio eſtandolo exerciendo por orden de la Camara, hà de conoçer la Vicaria, y ſiendo lo uno, y lo otro contra la buena adminiſtracion de la Juſticia, y contra lo diſpuerto por decreto, y pragmatikas de eſſe Reyno, y coſa tan llana, y aſſentada, de que los dichos Capitanes de Juſticia han de eſtar à las ordenes, que el dicho Tribunal de la Camara les diere ſobre coſas concernientes à mi Patrimonio, y de tanto enconueniente lo contrario, ſe hà eſtrañado mucho, que el dicho Regente, y Tribunal de Vicaria hayan pretendido inouar en eſto, y aſſi he querido advertiros dello, y que los dichos Capitanes de Juſticia y otros Oficiales deſta calidad han de obedecer puntualmente lo que el Tribunal de la Camara, y Lugarteniente della les ordenare. Sin que hayan de dar cuenta al dicho Regente de Vicaria, ni à otro Miniſtro alguno de otro Tribunal, ni poner otra replica, ni diſcultad, ſiendo eſto lo que conuiene à mi ſeruicio, y mi voluntad que ſe tenga entendido para qualquier caſo, que ſe ofrezca, ſin dar lugar à lo contrario en manera alguna por los enconuenientes, que dello ſe ſeguirian, y aſſi os encargo, y mando que para la execution deſta orden deis luego la

que conuenga, publicandolo donde conueniere à ſin que el Regente, y Tribunal de Vicaria tengan noticia della, y por lo que el dicho Regente ha inouado en eſta materia le dareis una reprehension, y ordenareis que no trate mas della. De Madrid à 3. de Octubre 1637. años. Yo el Rey, Carnero Secretario con ſeñal del Cardenal de Borja, vidit de Neapoli Regens, vidit Neyla Regens, vidit Ianuarius Regens, vidit Muñoz Conſiliar.

Es Copia de ſu original, que ſe conſerua en eſta ſecretaria de Estado, y Guerra del Duque de Medina de las Torres mi Señor. Palacio à 19. de Hebrero 1637.

Miguel de Hecho.

El Rey.

Ilustre Conde de Monte-Rey Primo de nuestro Consejo de Estado, Presidente en el de Italia, y nuestro Lugarteniente, y Capitan General. Haviendose tenido a qui noticia de la pretenſion en que Don Iuan de Erasso hà entrado de que como à Regente de la Vicaria le hagan de dar cuenta los Capitanes de Juſticia antes de executar lo que el Tribunal de mi Regia Camara de la Summaria les ordenare, aunque ſea tocante à mi Real Patrimonio deſſe Reyno. He reſuelto la orden, que cerca deſto ſe hà de guardar, que es la que ſe le os enbia en carta de la data deſta, en que ſe os diere, quanto ſe hà eſtrañado que el Regente haya inouado en eſta materia, eſtando diſpuerto por derecho y Pragmatikas de eſſe Reyno, lo que en ella ſe ha de oſervar, y que le des una reprehension, ordenandole, que no trate mas deſta pretenſion, à la qual ſe entienda que ſe hà movido con ocaſion de que el Tribunal de la Camara procedia contra Antonio Hizo uno de los dichos Capitanes por dos cauſas tocantes à contrabandos, y por otra de haver entrado à prender en la polvorera un Oficial de ella, ſiendo juridicion del dicho Tribunal de la Camara, las quales cauſas pretendia el dicho Regente, y Tribunal de Vicaria, que le tocaban no obſtante, que las de contrabandos pertenecen à la Camara, y que el Consejo Colateral havia declarado dos vezes que tambien le tocava la de la polvorera, y por que eſtoy baſtantemente enformado de lo que en eſto hà paſſado, haviendo tenido de ay diſtinta relacion de todo, por donde parece que el dicho Regente puſo en priſion al dicho Capitan de Juſticia Diego Xarez por haver hecho la del dicho Antonio Hizo de orden del

B 2 Lugar

Lugartiniente de la Camara si vien despues d'yo haverlo hecho por otras caussas; Havien-
dolo visto; y considerado con toda atencion
y cuidado he querido arissaros della, y deci-
ros lo mal que ha parecido lo que el dicho Re-
gente ha hecho, y quanto se ha extrañado que-
siendo tan claro que las dichas caussas tocan,
y pertenezzen al dicho Tribunal de la Camara,
y no a otro, particularmente el delito cometi-
do en la polvorera, como lo declaro el dicho
mi Consejo Collateral pretenda el de la Vi-
caria lo contrario, y conozer dellas, las qua-
les quiero, y es mi voluntad que se remitan
al dicho Tribunal de la Camara a quien toca
su conocimiento por naturaleza, y asi dareis
la orden que conuenga para su execucion y
cumplimiento como os lo encargo, y mando,
de fuerie que no passe adelante la pretension
del dicho Regente y Tribunal de Vicaria, y
porque segun ha entendido el dicho mi Con-
sejo Collateral entrando de Visita en Vicaria
a donde el dicho Antonio Hizo estava presso
de orden del dicho Tribunal de la Camara
ordenò que se diese ensiado por las ferias, no
pudiendolo hacer, os encargo, y mando deis
orden al dicho Consejo Collateral para que
de aqui adelante no proceda, ni se entrometa
con los pressos que lo estan a si por orden del
dicho Tribunal de la Camara, como por lo de
mi Consejo de Santa Clara, conforme a lo
que acostumbra pues solo le toca solicitar la ex-
pedicion de las caussas en los Tribunales a
quien toca. Tambien se ha entendido que estan-
do procediendo el dicho Tribunal de la Ca-
mara contra Barbaro otro Capitan de Iusticia,
y sus soldados por la culpa que contra
ellos resultava en la fuga de Andres Nacle-
ria Perceptor de la Prouincia de Tierra de
Bauore cuya custodia corria por su quenta con
orden del dicho Tribunal de la Camara. El
dicho Regente de Vicaria siendo cosa tan lla-
na que esta causa tocava a la Camara lo quiso
tambien poner en controuersia, y que no con-
tentandose conturbar este negocio, y enpedien-
do el curso de la Iusticia reuoluo sobre los del
dicho Capitan Hizo y tubo forma para que
vos ordenadeses se diesen ensiado los dichos
Capitanes con pretexto de que hazian falta
en la administracion de la Iusticia estando
pressos por orden del dicho Tribunal de la
Camara, y porque se presume que el inten-
to que en esto a tenido el dicho Don Iuan
de Erasso asido de Vuluerar la jurisdiccion
del dicho Tribunal de la Camara, y emba-
razar que no se determine la competencia
que pende sobre estas materias aque no es ju-

sto, ni conueniente dar lugar, os encargo, y
mando dexeis conozer destas caussas al Tribu-
nal de la Camara, y deis orden para que
sel entreguan los pressos que de la suya estan
pressos, pues pudiendo seruir entretanto los Ca-
porales o poner otra que en su lugar lo hagan
hasta que se determinen las dichas caussas no
habra en la administracion de la Iusticia la f-
alta que el dicho Regente dice Para cuyo
cumplimento y execucion, y que la haya
ento do lo de mas que pertenece al dicho,
Tribunal de la Camara, y Lugartiniente
de ella dareis la orden que conuenga Hon-
rando ese Tribunal y fauoreciendolo por vue-
stra parte y haciendo que se le tenga todo
respecto, y guarde la autoridad que le toca que
de mas deser esto tan conuiniente ami serui-
cio por tratarse en el las materias de mi Real
Patrimonio No me tendre por muy ser uido
dello. De Madrid a Primero de Octubre 1637.
Yo el Rey. Carnero Secret. con señal del Car-
denal de Borja Governador del Consejo, vidit
de Neapoli Regens, vidit Neyla Regens, vidit
Iannarius Regens, vidit Muñoz Consiliarius,
es copia de su original que se conserva en esta
Secretaria de Estado y guerra del Duque de
Medina de las Torres mi Señor. Palacio a 19.
de Hebrero 1638.

Miguel de Hecho.

De Regiæ Camera Summariaë
origine, dignitate, ac
privilegiis.

DISSERTATIO.

S F M M A R I V M.

- 1 Tribunal Reg. Camera Summaria Supre-
mum.
- 2 De officiis R. C. S. remissivè.
- 3 Camera Principis qua dicatur, & Cavena qua?
num. 4.
- 5 Feudum Camera constituitur, cum quid ex
Camera solvendum conceditur, item Cavena.
num. 6.
- 7 Camerarius, seu Camberlinghus à Camera
dictus, qui Regis pecuniam tenet, & in Re-
gno Camberlinghus, & Ararius appellatur
num. 8.
- 9 Fiscus nomen unde sumptum, & nu. 17.
- 10 Fiscus synonyma, & nu. 11.
- 12 Fiscus Principum, Ararium verò Populi
Romani

Romani olim dicebatur.

- 13 Camera extensivè dicitur Tribunal; ubi Fiscales cause, & rationes discutuntur.
- 14 Regius Thesaurarius laudatur.
- 15 Camera locus quoque dicitur, ubi scriptura fiscales, & patrimoniales Imperij conservantur. Item locus, ubi jus redditur nu. 16.
- 16 Erarium militare ab Augusto, & Carolo Magno novis vectigalibus auctum.
- 17 Erarium militare Neapoli ab Excell. Lemensium Comite erectum.
- 18 Probs Neapolis ab Imperatore Constantino in donatione B. Silvestro facta, pro Imperij Camera fuit reservata.
- 21 Camera vocabulum accipitur etiam pro Castro infensato; in Baronis gratiam à militum hospitio immuni.
- 22 Baro pro nominatione in Camera reservatam potest pecuniam ab Universitate accipere, & ita pluries decisum nu. 24.
- 23 Donatio ab Universitate Baroni facta; ut in Camera reservatam eligatur, tanquam remuneratoria valet etiam sine assensu.
- 25 Camera reservata an tenentur saltem in pecunia contribuere.
- 26 Camera, Senatus Imperialis in Germania vocatur, quid in Gallia, Italia, ac Hispaniis num. 27.
- 28 Summaria nomen Camera unde adjunctum, remissivè.
- 29 Vocabuli allusio quovis modo rei significatum pertingens, admittitur.
- 30 Ethymologia qua, ejusque argumentum negativè tantum procedit nu. 31.
- 32 Quæstio nominis pertinacibus est relinquenda.
- 33 Summaria nomen à summaria fiscalium rationum discussione descendit ex Regis Alphonsi privilegio.
- 34 Capit. Regni Regis Roberti, incip. Novis morbis, de fiscalium rerum ejus temporis administratione refertur.
- 35 Imper. Feder. Constit. de eadem re afferuntur.
- 36 Alphonsi Regis circa fiscales rationes à Presidentibus, & Rationalibus videndas, & discutendas, provisio recensetur.
- 37 Magistri Rationales qui fuerint antiquitus remissivè.
- 38 R. C. S. antea rationum Audientia dicebatur.
- 39 Regis Ferdinandi Primi capit. Novis morbis confirmatio, pro prædictorum intelligentia, inseritur.
- 40 Appellatio à Reg. Camer. Summar. decretis, & sententiis non admittitur, nec ad finem

suspensivum, nec devolutivum.

- 41 Sacrum Consilium S. Clara, & Capuana unde dicitur.
- 42 Locumtenens, & Presidentes R. S. C. dicuntur Procuratores Casaris, & sunt Iudices ordinarij inter privatos, & Fiscum, & numer. 43.
- 44 Procuratoris Casaris decretum ab alio, quam ab ipso Camera non retractatur, ideo magnam habet potestatem nu. 45.
- 46 Princeps multum confidit de Officialibus Camera.
- 47 Marinus Frecc. dicens, antiquitus à Reg. Cam. ad Sac. Consil. appellatum fuisse, executione suspensa, ut mendax reprobatum.
- 48 Presidentes Regia Camera Summaria in Magistrorum Rationalium locum successerunt à Ladislai Regis temporibus.
- 49 Magistrorum Rationalium privilegia omnia in Regia Camera Presidentes ab Alphonsi Rege translata.
- 50 Appellatio à Magistris Rationalibus ex Ludovici, ac Ioanna Regina privilegio non rejectebatur.
- 51 Dictorum Regum privilegium inseritur.
- 52 Freccie dictum confutatur.
- 53 Regis Ferdinandi Primi Reg. Camera encomium maximum.
- 54 Pragmat. i. num. 3. 4. 9. & 10. de offic. Procur. Cæf. afferunt, qua Freccie mendacium convincitur.
- 55 Sententiarum executio à quibus fuit reclamatum in R. C. S. ut in S. R. C. observatur.
- 56 Freccia sibi contrarius deprehenditur.
- 57 Instantia non perit in Regia Camera Summaria, ex causarum Fiscalium privilegio, & num. 58.
- 59 Magni Camerarij officium exercitio caret, eo in Locumtenentem translato.
- 60 Presidentes Reg. Cam. Regij Consiliarij etiam appellati.
- 61 Aranus Cibo Gemensis Prorex Neapolis Renati Andegavensis tempore, & ab Alphonsi confirmatus, postea R. C. Præsidentis creatum.
- 62 Regentis de Ponte, Regie Camera, ejusque Officialium laudes.
- 63 Suxæ Majestatis literæ pro R. C. S. autoritate recensentur.
- 64 Regia Camera consultatio de Presidentium immunitatibus refertur.
- 65 Presidentes R. C. sunt immunes ab adobis pro bonis feudalibus, & à quibusvis gabelis, dohanis, & passibus Regni, pro eorum

- familia usu, & debeat tenentis, & ita observatum nu. 66. & 67. & nu. 92. 93. & 94.
- 68 *Que etiam immunitas ad bona dotalia filiorum Presidentium extensa.*
- 69 *Filii Presidentum sunt immunes à jure Signi. Amplia in filiis Rationalium, nu. 70.*
- 71 *Presidenti Fisci patronum agenti, duplex salarii debetur, plurima afferuntur exempla in aliis etiam officiis, nu. 72.*
- 73 *Regis litera prohibentes bina stipendia exigi, de militaribus tantum loqui, ostenditur, ex ipsiusmet Regis literis.*
- 74 *Salarium duplex debetur duplex officium exercenti.*
- 75 *Officiali si committatur aliud negotium tempore, quo suum exercet officium, pro utroque salarium præstari debet.*
- 76 *Salarium debetur ratione laboris in administrando, ideo plus laboranti pinguis præfundum.*
- 77 *Rescripti verba quamvis ampla, ad casus similes expressis, restringuntur.*
- 78 *Interpretatio ea in dubio sumenda, qua legis correctio vitetur, præcipue cum lex antiqua est specialis, nova autem generalis, num. 79. ideo etiam certa mentio facienda, nu. 80.*
- 81 *Legum correctio ex conjecturis excluditur, vel inducitur.*
- 82 *Oblivio in privatis quanto tempore præsumatur, idque iudicis arbitrio remittitur, quid in Principe, ac Summo Pontifice, nu. 83.*
- 84 *Novissima Regis littera prohibentes bina stipendia, iusta ex causa executioni non demandata, sed Regi rescriptum, ac interea iuxta priores literas observatum, nu. 85.*
- 86 *Officia Scriba Portionis militarium numero non comprehendendi, declaratum, quamvis circa militum descriptionem versentur.*
- 87 *Milites in numeros referri quando dicantur, & nu. 90.*
- 88 *Miles non gaudet privilegio militari, antequam in numerum referatur, & ita decisum num. 89.*
- 91 *Alia novissima Regis littera pro prædictorum confirmatione in simili casu referuntur.*
- 95 *Contra dictas Presidentium immunitates à Sua Majestate suis literis rescriptum, & à R. C. pro earum conservatione S. M. consultata fuit, nu. 96.*
- 97 *Presidentium immunitates postea Regis Consiliariis à Rege communicata.*
- 98 *Regia Camera cognoscit de causis tam Presidentium, quam etiam omnium aliorum ipsius Officialium, tam in civilibus causis, quam in criminalibus nu. 100. & ita pluries decisum nam, 101.*
- 99 *Officiales subditis Procuratori Casaria, ab ipso in civilibus causis cognoscuntur, & à Præsidente in criminalibus.*
- 102 *Reg. Camera habet jurisdictionem assidue, & passivè in omnes suos Officiales, cum clausula de abdicatura.*
- 103 *Jurisdictione specialia ordinaria non derogat generali, sed potius videtur commutative concessa.*
- 104 *Limitatur, cum conceditur in vim privilegii favore certarum personarum, tunc enim videtur privative concessa, & non vice versa.*
107. *& quanda conceditur in certum genus personarum ad universitatem causarum, nu. 105.*
108. *Privilegia fiscalia, non tam causas, quam persona Principis, id est Fiscus, concessa intelliguntur.*
109. *Familiares exemptarum gaudent privilegio, ipsorum Dominis concessis, etiam quoad forum, & ita observatum in famulo cuiusdam Regia Camera Rationalis, nu. 110.*
111. *Vxor sequitur forum viri etiam ex speciali privilegio competentem, quod amplius in uxore clerici conjugatis, nu. 112.*
113. *Prorex non potest privilegio Regia Camera à tot Regibus concessis derogare, & num. 117.*
114. *M. C. V. inquisitos subditos R. C. absque aliqua conditione, & clausula remittere debere, in facti contingentiæ decisum.*
115. *Pragm. 14. de offic. Procur. Cxl. objectio proponitur, respandetur, nu. 116.*
118. *Opponitur etiam Pragm. 61. eod. tit. cui fuisse per sequentem derogatum, ostenditur, num. 119. nec unquam usu receptam fuisse, num. 120.*
121. *Privilegia Officialium R. C. semper ante, & post dictas Pragmaticas observata fuisse, & observari, pluribus exemplis demonstratur, nu. 122. 123. & 124.*
125. *Pactum adjici solitum in emptionibus officiorum Regia Camera non præjudicat remissioni ipsis ex ejusdem Tribunalis privilegiis competentem, & de ratione nu. 126.*
127. *Cognitionem delictorum ab Officialibus, ac subditis etiam non intuitu officij commissorum, Reg. Camera privative quoad omnes competere, etiam absque ullo speciali pacto, solemniter in Regio Collaterali Consilio decisum, & ita quotidie practicatur, num. 138.*
128. *Emulatio Officialis cum Barone licet Regis servitio sit noxia, magis tamen nocet, ut Baroni adhaereat, & de ratione num. 129.*

- 130 *Magistrorum Actorum, & Auditorum, ac R.C. Scribarum numerus qui.*
 131 *Scriba R. C. tam ordinarij, quàm extraordinarij eadem fori privilegio gaudens, & afferuntur exempla, nu. 132, 133, 134, & 135.*
 136 *Idem in rerum fiscalium conductoribus, substitutis, & inferioribus ministris observatum.*
 137 *Oblationum rerum fiscalium presentandi modus.*
 139 *Reg. Cam. cognitio ex novissimis S. M. literis etiam ad Officiales, & Ministros officij Scribae Partionis extensa, ac etiam ad ipsum Partionem Scribam quoad multa tantum, personali coactione Proregi reservata, nu. 140.*

ARGUMENTVM.

De Regiæ Camere Summarię ethymologiã, origine, ac privilegiis, Magni Camerarij, ac Præsidentium, aliorumque Officialium officiis, prærogativis, & immunitatibus, latè differitur. Nonnulla etiam de Camera Reservata. De officio Procuratoris Fisci à cuius decretis, ac sententiis ad instar sententiarum Præsecti Præprio reclamatio tantum ad idem Tribunal, explosa appellatione; citra executionis moram admittitur; damnato *Marino Frecc.* contrarium asserente, qui falso loquutus convincitur. De Magistrorum Rationalium officio; eoque in Præsidentes postea translato. Privilegia diversorum Regum, ac Capitula de administratione Regij Patrimonij recensentur. De duplici Officialium salario, cum literarum Regiarum interpretatione. De ejusdem Regiæ Camere Officialium, ac subditorum tam in civilibus, quàm in criminalibus fori præscriptione, etiam in delictis extra officium commissis, ad quod tam vetera, quàm nova rerum judicatorum afferuntur exempla. *Pragmat. 14. & 61. de offic. Procur. Cas.* quæ obesse videbantur, declaratio, ac intellectus affertur. Pluræque alia de hac re hæctenus non vulgata proponuntur.

¶ **C**um tutela, & defensione tanti Tribunalis, quod meritò in *Pragm. 5. in princ. & in S. 13. S. & quando, de offic. Proc. Casar. in noviss.* ab Invictissimo Imperatore Carolo V. Supremum appellatur, occasione sumpta non abs re mihi visum fuit etiam agere de ejus origine; deque varietate nominis, & formæ, quibus sub antiquis, & novissimis Invictis. nostris Regibus fuerit appellatum, & administratum, & quo tempore cæperit hæc denominatio; quàm hodie retinet, & tandem de ejus dignitate, autoritate, privilegiis, prærogativis, & immunitatibus, quibus gaudent ejus Ministri, & Officiales, Locumtenens scilicet Magni Camerarij, qui tanti Tribunalis caput, & autiga esse dignoscitur, & undecim Præsidentes, tam Iurisperiti numero octo, quàm tres milites cum Advocato, ac Procuratore Regij Patrimonij, Secretario, & Rationalibus numero viginti, qui in relatione computorum, & rationum discussione nobiscum votant; omnesque ad Regis nostri provisionem spectant, excepto officio Secretarij, quod est vendibile, verum à Rege itidem pendet confirmatio; de quorum Locumtenentis, Præsidentium, tam juris peritorum, quàm militarium, quos laicos, vel idiotas appellant, Advocati Fisci, & Rationalium officiis latè differit *Marc. Ant. Surg. de Neap. illustr. cap. 26. ex num. 23, 24. & 26.* & novissimè de anno. . . . fuit addita nova provisio officij Fiscalis computorum, & ratiocinatorum, distincti per Instructiones formatas de mandato Regis, eaque ad ipsius onus spectare debent, assignatis sibi annuis aureis ducatorum mille absque alia participatione emolumentorum, & munusculorum, & sedet in sella immediatè post Fiscum patronum togatum; de quo Advocato Regij Patrimonij, ejusque dignitate, & stipendio infra nominatim agemus responso proximo.

Verum quia nostri instituti non est rem ab exordiis examinare, nec rerum antiquarum curiosis satisfacere, sed utilia, quæ in dies emergunt, & uti recondita non facile omnibus occurrunt adnotare; præsertim cum prius *Freccia in suo opere de subfeud. tit. de offic. magn. Camer.* & postea doctissimus, ac versatissimus *Regens Moles in suo Decis. Regia Camera thesauro*, quod licet non impressum, per manus traditur, in fine operis multa scripserit de origine, & prærogativis hujus Tribunalis.

Vnde autem Summarię nomen originem
 B 4 traxerit,

traxerit, non satis competum est. Sanè de nomine Camera non dubitatur, nam ubi que Camera Principis appellatur locus, in quo pecunia, & thesaurus Principis reponitur, & fuit nomen noviter introductum de jure feudorum, *cap. unic. §. sciendum, de feudi cognit. & §. si verò vasallus, quid sit investitura, l. fern. in c. i. §. si quis verò, de pact. jaram. firm. & est text. etiam in c. i. in princ. de notis feudorum*, in quibus de feudo Cameræ, vel de Cavena fit mentio, ut Cameræ conditorium thesaurorum, Cavena verò aridorum, & liquidorum, frumenti scilicet, olei, & similibus, *Zafius de feudis, tit. qua res in feud. dar. poss. num. 8.* quæ feuda constituuntur, cum Dominus concedit aliquid solvendum in feudum ex Fiscali Camera, id est ex thesauro, ut exponit *Eguin. Baro in dicto cap. 1. de notis feud. vel de Regia thesaureria*, ut explicant plures *Feudista*, quos refert *Thomas de Marinis de genere, & qualitate feud. tit. 24. de feudo Camera*, & sic similiter de Cavena, cum alicui constituitur præstandum ex conditorio frumenti, vini, vel olei Domini, ut post *l. fern. in cap. 1. de feudo Marchia*, bene tradit idem *Thomas de Marin. tit. 25. de feudo Cavena, alias Caneva, Canapa, vel Cava*, ubi etiam de feudo Cameræ tradit, & meminit *Præfidentis Mutius Surgens in addit. ad Marc. Ant. fratrem de Neap. Illustr. fol. 376. in prin. ultra Feudistas omnes in dictis locis*, inter quos bellissimè materiam prosequuntur *D. meus Capyc. in sua investit. in ver. feudum de Camera, & de Canova, car. 228. col. 2. cum seq. & D. meus Avunculus, & magister Regens Camil. de Curte in prima par. oper. feud. cap. 9. §. redeundo, ex num. 37.* ubi exemplificat in omnibus feudis, & introitibus, qui conceduntur super Gabellis, Dohanis, & functionibus Fiscalibus, quæ sunt de Camera, id est Patrimonio Regis, ubi *num. 39.* disputat; utrum Curia teneatur reficere ex aliis redditibus, si ex dictis feudis aliquo tempore nulli sint perccepti fructus.

Et hoc verbo Camera utuntur etiam nostræ *Constit.* ut advertit *Lipar. in d. §. si quis verò, verbo Camera*, dicens: inde ortum esse, ut Camerarius, vel Camerlinghus dicantur qui tenent pecuniam Regis in Camera, & in Regno, tam in terris Domanij, quàm in subiectis utili dominio Baronum, sunt Camerlinghi, sive Ararii, qui exigunt introitus Domini in pecunia, sive in frugibus, & virtualibus, & in *dd. Constit.* frequens reperitur mentio de Camera, de Camerariis, & Camerlinghis, de quibus disputat *D. Capyc.*

decis. 168. num. 5. an præstatio Ararii, vel Camerlinghi, ad quam tenentur vasalli Baroni, connumeretur inter servitia, quæ sapiunt angariam, & perangariam, & de Camerariis, & Camerlinghis, qui præstant thesauro Regis, & redditibus Baronum in eorum feudis, quo nomine etiam vocatur Perceptor, & Conservator reddituum Archiepiscopi Capuani, & in Ecclesia Padrana Caniparius, teste Alvar. & in Ecclesia Neapolitana, & in Monasteriis Monachorum S. Benedicti tam nigri, quàm albi coloris appellantur Gellararij, qui omnium reddituum curam habent, differit idem D. Capyc. loco antè citato car. 228. col. 2. ubi car. 229. infert ad plura.

Et sicuti vocabulum Camera novo jure introductum in dicto significato, idem importat quod Fiscus, cujus nomen tractum ab eo, quod cophinis, & sportellis sparteis antiquitus pecuniæ conditæ adservarentur, & proinde Fiscus idem importat quod sacculus publicus, & promptuarium Cæsaris marsupium, vel Fisci, quibus ad præmendam oleam utimur, *l. sed addes 21. §. illud ff. locat.* unde quia major summa est pecuniæ publicæ, quàm privatæ, ut pro censu privato, loculos, arcam, & sacculos dicimus, sic pro publico Thesaurario Ararii, dicitur Fiscus, ut ex *Augustino, Isidoro, Tacito, Plinio, Spartiano, & Seneca*, latissimè tradit *Brisson. de verb. signif. lib. 6. vers. Fiscum, cum seq. Peregri. loco mox citando num. 31. & 38. & glos. in proæmio Constitutionum Regni, col. ultima, in vers. dicitur autem Fiscus*, ubi post *num. 50. vers. & ita*, subdit hæc verba: *Et ista tria nomina, Regia Camera, Fiscus, & Ararium sunt quasi synonyma, id est plura nomina, quibus Legislator in hoc libro sub una significatione promiscuè utitur, ut curiosus lector inveniet, de quo plura tradit Afflic. in prælud. Const. quest. 15. licet non ignorem, Fiscum, vel Fiscum nomine privatorum Principis thesaurorum rationem initid ab Arario, quod publicum Populi Romani erat, separatam fuisse, ut ex Plinij panegirico tradit Cælius Rhodiginus lib. 29. cap. 6. sic etiam patet, ut sicuti Fiscus dicitur locus, ubi reponitur Regia pecunia, sic etiam Camera usurpatur, ut dicatur locus sive Prætorium, vel Tribunal, ubi causæ fiscales inter Fiscum, & privatum aguntur, sive ubi rationes jurium fiscalium discutuntur, ut in *tit. C. ubi causæ fiscales, & in leg. 4. C. de fide instrumentorum, l. nec quicquam 9. ff. de officio Procons. l. ejus qui 29. ff. de jure Fisci, D. meus Capyc. decis. 197. num. 3. & latius explicat**

explicat Thom. de Marin. dicto tit. 24. in princ. & seq. & singulariter D. Capyc. in investit. ver. feudum de Camera, vers. est autem Camera, juncto vers. & in Regno, quia, ut optime advertit in proposito Mutius Surgens loco citato, licet Camera significet locum ubi conservantur Regij thesauri, rectè tamen hoc nomen ad Tribunal reperitur extensum, ubi etsi non servantur, nihilominus procuratur vectigalium omnium, & reddituum Regis, & Regni conservatio, & augmentum, & ut mediantibus Thesaurariis, Perceptoribus, aliisque ministris subordinatis, exigantur, & deferantur in Arcas designatas, mediantibus literis significatorialibus pro exigendo, & certificatorialibus pro certiorando Thesaurario Generali, ut recipiat strictam ab ipsis rationem exigendo, præsentatione rationum statutis temporibus, & Cedula utriusque arcæ tam Thesaurariæ, quàm militaris, quod officium generalis Thesaurarij pluribus abhinc annis exercuit, & exercet D. Goronus Ferdinandus Capycius Galeota, qui summa cum laude illud moderatur, adèd ut ferè omnes rationum præteritarum codices, quas cedula appellamus, suæ administrationis cum cautelis præsentaverit cum omnibus requisitis, etiam in modernis Instructionibus, juxta formam traditam in Pragm. 3. de offic. Quæst. &c. quod nullus ex prædecessoribus efficere potuit. In quo obiter animadverto, D. Thesaurarium primum sedere in R. C. à sinistris Locumtenentis, & cum Præsidentibus votum habere, similiterque in Collat. Consil. quoties ibi accedit Camera, sedere post Regentes. Dicitur etiam Camera locus, ubi scripturæ fiscales, & patrimoniales Imperij conservantur, ut tradit Guid. Papa quæst. 453. ubi de Camera Apostolica meminit, quam dicit in Francia, & Delfinatu appellari Cameram computorum, ubi Matth. in addit. addit, quod rerum Fiscalium, & privatarum Principis jura Cameram rationiorum sibi vindicare in singulis Regni Galli Provinciis, verùm Parisiensem cæteris omnibus autoritate, & privilegiis fulgere, & de Camera Imperij Principum, & Civitatum, quæ non recognoscunt Superiorem, quæ Fiscum habent, & jura fiscalia, plene agit Peregr. de jure Fisci in princ. ubi in specie notat accipi pro loco, in quo jus redditur, ex l. pen. ff. de justit. & jure, ex num. 3. cum seq. & num. 30. & 31. ubi num. 34. dicit etiam posse appellari Fiscum, tanquam fixum, & stabilem, quia perpetuus, & nun-

quam moritur, & num. 36. & 37. quod pulchre profequitur Petrus Gregor. de republ. lib. 3. c. 3. ex num. 2. cum seq. ubi num. 6. scribit, ab Augusto Ærarium militare, novis vectigalibus auctum, unde prompta pecunia stipendiis sufficeret, & nu. 7. simile fuisse factum à Carolo Magno, prout hinc per Excell. Comitum Lemensium D. Petrum Proregem vigilantissimum, & summæ prudentiæ de anno 1612. fuit in reformatione Patrimonij erectum Ærarium militare: Urbemque nostram inclitam, & fidelissimam fuisse reservatam à Constantino Imperatore pro Camera Imperij in donatione facta Beato Silvestro, hincque esse supremam Regis Cameram, sicuti in Vrbe est Camera Papæ, quæ tanquam sancta, & immaculata non potest ut suspecta recusari, & alia plura curiosè colligit noster Frecc. dicto loco de offic. Magni Camerarij, ex nu. 19. in fine cum aliis; quæ perbellè addit Præses Regiæ Cameræ Mutius Surgens in addit. ad opus Marci Antonij fratris de Neap. Illustr. car. 375. ubi agit de Camera reservata; quæ etiam vox Cameræ usurpatur pro Civitate, Terra, vel Castro infeudato, cui Reges nostri Clementissimi in gratiam Baronis simplicis, vel etiam titulo insigniti concesserunt jus nominandi, & reddendi Castrum illud immune à militum hospitatione ad majorem ipsorum commodum, ut in cap. 32. Regis Catholici anni 1507. in Capit. Regni car. 61. à tergo in fine; in cap. 8. Comitatus Ripercursia anni 1508. fol. 67. quod fuit extensum etiam ad emptorem cum pacto de retrovendendo, in cap. 4. anni 1538. Caroli V. Inviçitiss. car. 124. & in cap. 17. & 18. car. 119. & in cap. 18. car. 130. & in rescripto ejusdem Imperatoris ad petitionem Urbis de anno 1540. car. 132. ubi excipitur hospitatio per transitum, scilicet per unicum diem, ac noctem, sed gaudet immunitate trium partium impositionis 31. granorum pro prædiis fixis, & hospitii actualibus, de cujus origine, & progressu cum omnibus ejus partibus latè continetur in plena consultatione Reg. Cameræ facta de anno 1535. in registro consultationum anni præd. car. 268. pro quo beneficio nominationis in Cameram, quod gratis videri potest à Rege concessum, posse Baronem pecuniam moderatè remunerationis gratiâ accipere, innuit decisum Vrill. ad Afflic. dec. 101. Et ego vidi Ill. Camillum Caracciolum Abellinatum Principem, strenuum Regij exercitus Ducem meum clientem impetrâsse assensum à Rege Inviçitissimo, ut liceret ex causa prædicta

prædicta terræ Sanseverini ipsi donare ann. 1000. & ita à pluribus Baronibus obtentum pro majori firmitate contractus, 23 siquidem etiam sine assensu valeret hoc casu donatio tanquam remuneratoria, ut fuisset judicatum junctis Aulis testatur Doctissimus Rovitus in Pragm. 5. num. 39. de admin. univers. & in commercium hoc esse adductum pacisci de quantitate pecuniæ pro concedendo hoc jure eligendi terram in Cameram reservatam, & ita pluries decisum testatur Præses Mutius Surgens, qui latius materiam explicat in addit. ad Marc. Ant. fratrem, incipiens à car. 375. & deinde aliis intermediis ad idem redit car. 383. & à ter. 393. 395. 396. ubi car. 407. vers. non potest, notat, Baroni, Comiti, & Marchioni unam terram reddere in Cameram jus esse, Duci verò, & Principi duas, ubi etiam disputat, utrum terræ electæ in Cameram teneantur saltem contribuere in pecunia 25 fol. 406. §. 8. & utrum immunitate gaudeant ex sola destinatione habitandi, etiam si Baro non habitet, incipit querere fol. 384. vers. an autem, sed prosequitur fol. 408. vers. sed si ultra hocque Privilegium, & tandem de causa hujus concessionis, quod sit merè Principis benignitati adscribenda, car. 385. in fin. & 407. §. 10. sequitur idem Rovit. aliqua ex prædictis referens in Pragm. 3. de Baronibus ex num. 12. Sed ut ad Cameram revertamur, non omitto, in Germania Cameram Imperialem vocari Supremum Senatuum Imperialem, in quo causæ appellationis, vel per modum simplicis querelæ, etiam in prima instantia proponuntur, ut latè per Gayll. observationum practicarum c. 1. Andr. Knich. encyclopedia cap. 7. num. 4. & est similis aliis supremis Senatibus, qui in 27 Hispania, & Neap. vocantur Consilia, in Italia Rotæ, & Senatus, Parlamenta in Galliis, Bodinus de Repub. lib. 1. cap. 10. num. 161. Thesaurus in præfatione decis. Senat. Pedem. num. 10. & 31. Knich. de Sax. non prov. jur. cap. 2. ex num. 4. cum seq.

28 Sed unde verò ultra nomen Cameræ fuerit adjunctum nostro Tribunali nomen Summarie, affertur Lucas in l. si quando, quæ est tertia C. de bonis vacant. lib. 10. col. 2. in verb. Rationales, ubi sua alta peritia, præsertim in vocabulorum, & nominum Juris perspicaci derivatione, & ethymologia varias accommodat intelligentias, quas licèt Regens Moles dicat, esse hallucinationes, increpans Lucam, & Frecciam, qui ipsum sequitur sub titul. de offic. Magn. Camerarij, num.

4. quorum dictis assentitur Surgens de Neap. illustr. cap. 26. num. 24. in fin. vers. dicta est autem Summaria; attamen defendi posset Lucas, cum facilè sola vocabuli allusio quovis modo attingens rei, de qua agitur, significatum, admitti possit, ut enim docuit doctiss. Everard. in topica legali, loco ab ethymologia, (allusio à voce verbi radicatur, veritatem rei principaliter non respiciens, sed in ea solùm spectatur, ut ipsa allusio non sit probabiliter abhorrens ab ipso vocabulo) Hæc Everard. post num. 5. quinimò & ipsa ethymologia, aliàs veriloquium dicta, quæ rei originem designat, ut idem tradit num. 3. attamen non est aliud ethymologia nisi qualiscunque vocis descriptio, nominis interpretatio, sive notatio, ut per eundem Everard. num. 8. in fin. & proinde argumentum ab ipsa sumptum non procedit affirmativè, sed negativè tantum, ut per eundem post num. 9. usque ad fin. verum quia queritio nominum, & ethymologia est pertinacibus relinquenda, l. 2. §. fin. C. de consuet. pecunia, omitto Luca defensionem, cum habeamus tex. Privilegij Sereniss. Alphonfi Primi, qui in ampliatione hujus Magni Tribunalis clarè explicat, & rationem assignat, 33 quare hæc Regia Camera nomen Summarie adeptæ fuerit, idcirco omnes subtiles interpretationes cedere debent Seren. Regis testimonio, qui illud in sui prima erectione, & institutione statutum asserit, quod rationes ipsæ in Camera per Præsidentes, & Rationales ibidem ordinatos summarie viderentur, & Restas liquidas exigendas Thesaurario, Mag. Camerarius, & Præsidentes ipsi suis literis significarent, verum Ladislai Regis tempore introduci cœpit, ut rationes ipsæ in Camera per Præsidentes, & Rationales ejusdem non modò summarie viderentur, sed discuterentur, adsumerenturque inde dubia, & finaliter terminarentur cum quietantiis, seu declaratoriis, & omnibus, quæ super iis prius ad Magistrorum Rationalium officium spectabant, expedirentur, & fierent, ut in Privilegio Alphonfi Primi, quod est insertum in Pragm. 1. de offic. Procur. Cas. in Veneta impressione ann. 1611.

Cum enim tempore Roberti Regis Regales introitus, & jura Regia administrarentur, & locarentur per Secretos, Magistros Portulanos, & Procuratores jurium regalium, cum obligatione locandi, & vendendi omnes gabellas, & jura infra duos menses à die prima Septemb. qui rationum quaternos distinctè, & lucidissimè conficere

cere tenebantur per personas medianribus Notariis Cameræ, ad hoc per Iustitarios, Capitaneos, Stratigotas, & Officiales alios, quibus hæc jura erant demandata, eligendis, ut tandem sub pœna ibi statuta post elapsos singulos sex menses, & dies 15. rationes prædictæ præsentarentur in Camera Regia, prout legitur in *Capitulo Regis Roberti*, incipiente *Novis morbis, novis occurrere remediis expedit*, sub data 3. Julij, & 20. Septembris anno Domini 1317. per Magistros Rationales Magnæ Curie nostræ, quod legitur in *Capitulo Regni, in libr. Constit. sub tit. de compilatione, & compositione rationum Officialium*.

Quod fuit deinde confirmatum per Regem Ferdinand. I. die 8. April. 1459. quæ confirmatio cum non reperitur impressa in *Capit. Regni*, quæ videre potuerim, ideo inferius inferendam curavi.

Ex serie enim d. *Capit. incip. Novis morbis* clarè apparet modus, & forma tempore præcorum Regum observata in administratione, & redditione computorum Regij Patrimonij, sicuti etiam pleraque alia antiquissimis temporibus ordinata per Imper. Frider. apparent in *Constit. Si quando forte, sub tit. de forma, qualiter sint locanda res fiscales*, in *Constit. etiam Autoritatem Magistrum, & Constit. seq. Magistris Procuratoribus*, super quibus *Afflic. Foller. & alij in suis commentar. Conrad. in templo Iud. lib. 1. cap. 8.* ita ut non indigeat majori antiquitatis explicatione, & proinde *Regens Moles* laborem excusare potuisset, si nuncupatim *Capituli* prædicti *Regis Roberti* memor fuisset, quod in suo opere minimè citat, nisi sit error in exemplaribus, quæ manuscripta circumferuntur.

Verùm post dictum *Capit. Roberti* supervenit supradicta provisio Serenissimi Alphonsi de anno 1550. qui cum invenisset tempore retrò Regum, nec non & Regis Ladislai servatum, quòd rationes ipsæ summarie viderentur in Camera, plenarie autem à Magistris Rationalibus Magnæ Regie Curie, cum ejusdem Ladislai tempore introduci cœperit, ut rationes ipsæ in Camera per Præsidentes, & Rationales non modò summarie viderentur, quod usque in hunc diem servatur, cum bilancio omnium Administratorum per Rationales in Rota computorum, & quandoque etiam in Aula magna, ubi ita videtur Domino Locumtenenti, referuntur, quæ relatio non continet, nisi brevem, & summariam discussionem

juxta posita, & rationem dati, & accepti, salva discussione computi, ubi dubia data cum cautelis, & scripturis, quæ rationes comprobant, plenè, Fisco audito, discutuntur: verùm etiam in dicta nova provisione Alphonsus statuit, ut rationes ipsæ in Camera per Præsidentes, & Rationales non modò summarie, quòd hodie fit: ex relatione Bilanciorum, sed plenarie viderentur, & finaliter terminarentur, semota, sive exclusa jurisdictione Magistrorum Rationalium, ita ut Præsidentes utriusque officij prærogativâ letantur: Qui autem fuerint, & cujus potestatis antiqui Magistri Rationales, quorum authoritas quomodo fuerit coarctata à Regina Ioanna Prima de anno 1370. & quo pacto rationes, & computa Regiorum vectigalium ad ipsos discutienda mittebantur, qui si aliquod dubium in juro subortum fuerit, iterum ad Regiam Camera remittebant, ut summarie ipsa dijudicaret, unde evenit, ut Camera Summarie sit appellata, cum prius Audientia rationum nuncuparetur, videnda sunt quæ latissimè scribit *Surgens de Neap. illustr. cap. 7. num. 2. & 3.* ubi in unum congestis *Capitula Regni, Rit. Regia Camera*, aliasque leges municipales Regni, ubi latè de spectantibus ad officium Magistrorum Rationalium, eorumque jurisdictione, nobilitate, & status diminutione, & in Camera potestate delata sub Carolo, & Alphonso, horum nominum Primis: ubi etiam de antiquo, & moderno statu Tribunalis Syclæ, tam circa pondera, & mensuras, quàm cussionis monetarum, ejusque Magistratibus paulatim minutis, ac ferè extinctis, cum nostra ætate Tribunal ponderum, & mensurarum, quod respectu totius Regni exercebatur per Magistros Rationales, licet satis ab antiquis differentes administraretur, idque in Civitate, ac ejus districtu, ubi est Iudex Syclæ, & sedet in Camera, cum refert causas appellationum, in reliquo autem Regni pro jure Syclæ granorum indictum exigitur; sunt literæ Regis die 4. Aprilis 1609. quibus per totum Regnum Syclæ Tribunal inhibitor, ac tollitur; in proc. dimiss. Reg. Syclæ penès Scognamigl.

Sicut etiam confirmatio, quam fecit Ferdinandus Primus de *Capitulo Roberti* incip. *Novis morbis*, quæ non reperitur impressa in libro *Constitutionum*, de qua nec *Regens Moles* meminuit; cum satis conferat ad confirmandum Regie Cameræ potestatem, usque etiam Magistrorum Rationalium

nalium auctoritatem, illorum jurisdictione suppressa, sibi plenarie vindicaverit, existimavi propterea inferendam.

Ferdinandus Dei Gratiâ
Rex, &c.

Novis morbis, novis occurri remediis
expedit, &c.

Qua quidem litera licet pro se valida firmitate persistant, ac tam illas, & qualibet in eis contenta, tanquam Nobis, nostraque Reipublica utiles, & expedientes, quatenus opus est, auctoritate nostra firmantes, atque renovantes, declarantes, suppletes, & ampliantes, vobis, qui non modo officium nostra Camera, verum etiam Magistrorum Rationalium Magna nostra Curia cum omnibus ad ipsorum Magistrorum Rationalium officium, jurisdictionem, & auctoritatem spectantibus, & pertinentibus, realiter obtinetis. Tenore presentium de certa nostra scientia dicimus, precipimus, & mandamus, quatenus hujusmodi prainsertas literas, & qualibet in eis contenta, in quantum ad vos, vestri officij jurisdictionem ratione spectat, & pertinet, in vestri officij observetis, & per Officiales quoscunque, res, & bona nostra Curia quomodolibet administrantes, & qui de cetero administrabunt quomodolibet, quibusvis officio, jurisdictione, & administratione generali, vel particulari fungantur, & quocunque nomine nuncupantur. De quibus habeant in vestro officio quomodolibet computare, prater, & ultra in prainsertis literis specialiter, ut pramittitur, nominatos prout ad eos spectaverit, & pramissa ipsorum officij & administratoribus actari poterunt, ac eis quomodolibet convenire, signanter circa confectiorem Quaternorum, seu Librorum predictorum, eorumque temporibus sui ratiocinij productionem coram vobis, unâ cum rationibus, scriptis, & cautelis debitis suorum officiorum, atque administrationum statutis, & debitis temporibus efficaciter, & inviolabiliter observari mandetis, & faciatis.

Transgressores quoslibet literarum predictarum, aut quomodolibet in eis contentorum penis prainsertis vicibus singulis debito compescendo. Et ut circa ipsorum observantiam nullus possit ignorantiam, vel excusationem aliquam prætendere. Vobis etiam tenore presentium mandamus, quatenus presentes nostras literas vestris literis insertas publicari mandetis, & faciatis, & quibus vobis videbitur specialiter intimari, atque presentari, taliter

quod hujusmodi nostra litera in notissimam deveniant singulorum & quilibet, prout ad ejus spectaverit officium suum, administrationem quamlibet in eis contentam studeat tenaciter observare, & efficaciter adimplere. In quorum testimonio presentes literas exinde fieri, magno pendenti Majestatis nostra sigillo jussimus communiri. Datum in Civitate Venusij per Magnificum, & egregium virum Michaellem Petrum Militem, legum Doctorem, Consiliarium, ac Spectabilis, & Magnifici viri Honorati Galetani Militis Feudorum Comitiss, hujus Regni Logotheta, & Prothonotarij, Collateralis Consiliarij, & fidelis nobis dilecti Locumtenentis. Die 8. mensis Aprilis septima indictionis. Anno à Nativitate Domini 1459. Regnorum nostrorum anno secundo. Rex Ferdinandus. Dominus Rex precedente deliberatione Summaria mandavit mihi Anionello de Petruccijs. Visa per Locumtenentem Magni Camerarij, & Vas. Dav. Vic. Nicolaus Antonius de Montibus Locumtenens Magni Camerarij. Vidit V. Dav. Vic. &c.

Ex eo quoque apparet quanta sit Regiæ Camerae auctoritas, quod ab ejus sententiis, & decretis non admittatur appellatio ad finem suspensivum, nec devolutivum, sed solum reclamatio, seu revisio ad idem Tribunal, non negat Frecc. de subfeud. lib. 1. tit. de offic. Magn. Camer. num. 15. ad instar decretorum Sacri Consilij, quod accipit nomen ab antiquo Cœnobio S. Claræ, & postmodum à Castro Capuano, ubi omnia Tribunalia translata fuerunt à Vicerege D. Petro à Toletto, quæ diversis in locis sub antiquis Regibus recta fuere, quod ab initio institutum fuit cum prærogativis sententiarum Præfecti Prætorio, juxta l. unic. C. de sent. Præfect. Prætorio, & tradita per Franch. decis. 120. num. 10. quod advertit Reg. Revert. insignis Regiæ Camerae Locumtenens dec. 7. lib. 1. his verbis: In primis sciendum est, quod Tribunal Regiæ Camerae est Consilium Regium, & supremum, in quo omnia ad Fiscum, & Reg. Patrimonium spectantia agitantur, discutuntur, & servantur, & qui in dicto Consilio præsunt, ut sunt Locumtenens, & Præsidentes, dicuntur Procuratores Cæsaris, id est Iudices ordinarij inter Fiscum, & privatum, ut est casus in l. 1. C. de jurisd. amn. Iudic. cum concord. per ipsum citat. ubi distinguit in materia sex casus, ut per eum: Procurator quippe Cæsaris inter Fiscum, & privatum cognoscit, l. 2. C. si adversus Fiscum, & quæ acta, gesta quoque sunt à Procuratore Cæsaris,

sic

44 sic ab eo comprobantur, atque si à Cæsare
sententia, vel decretum latum à Procurato-
re Cæsaris, ab alio, quàm ab ipso Principe
revideri, nec retractari potest: ad eum ut Prin-
ceps solus contra sententiam Procurato-
rum suorum in integrum restituat, non alius
Magistratus, l. 1. C. ubi, & apud quem cognitio
in integrum restitutionis agitata sit, ubi glos.
1. in ult. lect. vers. vel dic proprie, & proinde
scripsit Lucas in d. l. si quando 3. quod hi Ma-
45 gistratus magna potestate lætantur, cum
nemo retractet ab eis gesta, & Afflict. au-
46 thoritatem ejusdem Luca dixit, quod Prin-
ceps multum confidit de Officialibus Ca-
meræ, dec. 340. in ult. verbis.

Cum autem reclamationis, quæ à Regiæ
Cameræ sententiis datur, mentionem fe-
cerim, pro rei ipsius veritate non minus,
quàm Reg. Cam. dignitate me facturum ar-
47 bitror, si Marini Freccia viri alioquin de lite-
ris optimè meriti, auctoritatem reprobem,
atque à vero longè alienam ostendam, dum
dicto lib. 1. de subfeud. tit. de offic. Mag. Camer.
num. 15. & 16. loquens de Magn. Camerarij
officio, postquam dixisset, ab ejus sententiis
appellationem non dari, sed tantum recla-
mationem, citra executionis moram ad in-
star sententiarum Præfeti Prætorio, ad tex.
in l. 1. C. de sent. Præf. Prætor. asseruit, id jus lo-
cum habere ex moderna Regis tolerantia,
nam (ut ipsius verbis utar) olim dabatur ap-
pellatio, executio quiescebat, & ad nostrum Sa-
crum Consilium etiam recursus habebatur, ait-
que, se vidisse sua memoria appellari, & à
Viceprothonotario causas committi, pro-
cessus legi, & spiritus viræ insufflari quæ
48 omnia, ipsius pace, quàm falsa sint, quivis
manifestè ex dicendis deprehendet. Ete-
nim certum est, Præsidentes Regiæ Came-
ræ in antiquorum Magistrorum Rationalium
locum successisse ab usque Regis Ladis-
lai temporibus, teste Surg. de Neap. illustr.
dicto cap. 7. num. 2. & 3. atque eodemmet
Frecc. de subfeud. d. cap. nu. 4. eorumque om-
49 nimodam jurisdictionem, ac privilegia in
Præsidentes, ex dicto Regis Alphonsi di-
sertissimo Privilegio translata fuisse. At
Magistrorum Rationalium officium maxi-
mum, & ingens nuncupatur à Regibus Lu-
dovico, ac Ioanna in Privilegio anni 1350,
50 ubi inter alias prærogativas, ea quoque re-
censetur, ut ipsi quæstiones terminent ap-
51 pellatione rejecta, scilicet ne ab eorum sen-
tentiis appellatio admittatur, quod Privi-
legium uti valde honorificum inferendum
antiquitatis gratiâ curavi.

Ludovicus, & Ioanna Dei gratia Rex, &
Regina Hierusalem, & Sicilia, Ducatus
Apulia, & Principatus Capuæ, Provincia, ac Pe-
dimontis, & Fortalquerij Comitissa. Universis,
& singulis Officialibus per Regnum Sicilia con-
suetis, quacunque distinctione notatis, gra-
tiam, & bonam voluntatem.

Iuris civilis auctoritas, Prætorum, & jus di-
centium quorumcunque distinxit officia, &
quod solum distributa jurisdictio per Iudices
competentes ministraretur per proprios Iudices,
quibus attributa existit, attentè induxit, ne pro-
miscuis actibus rerum perturbentur officia.

Sanè Magistri Rationalis officium ab anti-
quissimis temporibus Principatum, & ingens in
Regno nostro Sicilia, tanquam illud quod Reipub-
blica summè utile subjectis ad commodum, &
Fisci Regij emolumenta justè procurans, fuit per
Catholicos, & Illustres Principes prædecessores
nostros in magno honore tentum, quampluribus
prærogativis, ac privilegiis etiam decoratum.

Ad eorum quippe spectat officium quorum-
cunque Officialium, qui ordinantur in Regno
per revolutiones temporum, & habent de eorum
officiis sindicari, administratam per ipsos exa-
minare iustitiam, illosque corrigere de his, quæ
imperitè, aut injustè fecerunt, de commissis, ac
omissis, pœnam inferendo condignam.

Rationes quorumcunque Officialium, qui ha-
bent de Fiscali pecunia in Curia computare, per-
spicaciter habent videre, & processus assumptos
ex illis dispungere, notatas quæstiones per Audi-
tores, seu Rationales super eisdem processibus ter-
minare, appellatione rejecta, & de dubiis, & dese-
ctibus compositiones cõgruas probabiliter facere,
per nostram Curiam rationabiliter acceptandas,

De mercimonis inter mercatores quæstiones
ortas, super his, quæ tangunt Gabellarum nostrarum
jura habent iustitiam facere.

Multa quidem, & alia eorum incumbunt of-
ficio ex antiquis capitulis, literis, privilegiis, &
cedulis nostris, & prædecessorum nostrorum
anulis sigillatis, præsertim & hoc de antiquis
statutis existit, quod cum & de eorum consilio
Gabella Regia vendantur, seu ad credentiam
committantur, & plus licentibus per Curiam
concedantur.

Porro eorum jurisdictioni subsunt, tam in
civilibus, quàm in criminalibus quacunque per-
sona deputata, quovis officij titulo, tam in ar-
chivio, quàm ad Sicla ministret, quacunque illa
existant. Gabelloti omnes, seu Credenzery Ga-
bellarum, & deputati cujusvis ministerio ea-
rundem, maximè ubi de provisionibus agitur,
& nonnulla alla persona, de quibus sunt certa,
eis rescripta per nostram Curiam ex antiquo
concessa, tam scilicet in agendo, vel accu-
sando,

sando, quam etiam defendendo.

Ne igitur per aliorum Officialium nostrorum ambitionem, aut varias alias astutias, per nos concessa, aut concedenda jurisdictio aliis in derogationem officij, & dignitatis Magistrorum Rationalium, eorundem familiarium, Collateralium, & fidelium nostrorum, qui die, nocteque cura sedula pro nostris Fiscalibus juribus conservandis stant assenti, tam in praemissis, quam in aliis quibuscunque, qua (ut praedicitur) ad eorum spectant officium, possit per cuiusvis astuta procuratoris involucrum viribus subsistere, habentes praesentialiter ad Romanam Curiam pro salute Reipublicae proficisci, ordinamus praesentibus, ordinatumque dimittimus, & irrevocabiliter harum serie de certa nostra scientia stabilimus, quod dicti Magistri Rationales, tam in praedictis honoribus, & jurisditionibus, quam in aliis quibuscunque dignitatibus, quas super aliis capitulis habent, eo modo, quo praedicitur, conserventur, nec impediri possint, aut valeant in exercitio, & administratione eorundem per Officiales nostros alios quoscunque, quinimò quacunque attentarentur, aut fierent per alios quoscunque nostros Officiales in praedictum, & derogationem jurisditionis, honoris, & dignitatis Magistrorum Rationalium eorundem, illud reputamus, & haberi volumus pro casto, irrito, vacuo, & inani, tanquam factum ab incompetenti Iudice, etiamsi de incompetenti non esset in quavis parte iudicij per partem propositum, aut aliter allegatum.

Nullis quibuscunque nostris literis, privilegiis, aut rescriptis cuiuscunque continentia, vel tenoris aliis nostris Officialibus fortasse concessis, vel concedendis in posterum praesentibus contrariis modo aliquo valituris, etiamsi in illis implicitè, vel explicitè essent clausula aliqua, ex quibus possit vigor praesentium enervari.

Et quia congruit, ac decet, Praetores optimos locum, & jura ministrando justitiam servare majorum, volumus, ac expresse jubemus, Magistros ipsos Rationales in banca officij rationum de his, qua eorum incumbunt officio, tam in causis publicis, quam etiam privatorum, Iustitiam ministrare, in quo loco est solitum per eos jura reddere ab antiquo.

In cujus rei testimonium praesentes nostras exinde fieri, & pendentibus Majestatis nostrae sigillis iustissimus communiri.

Datum Neapoli per Sergium Domini Vrsonis de Neap. militem, Iuris Civilis Professore, dicta magna nostra Curia Magistrum Rationalem, Viceprothonotarium Regni Siciliae, dilectum Consiliarium fidelem nostrum fa-

miliarem. Anno Domini 1370. die 15. Septembris quarta indictionis. Regnarum nostri Regis Anno 11. nostra vero Regina Anno VIII.

Si igitur à Magistris Rationalibus appellatio non dabatur, antequam eorum auctoritatem, ac privilegia Praesidentes obtinerent, ipsis postea omnibus in Praesidentes translatis, eorumque dignitate aucta, quo pacto ferendus est tam foedus Frecc. lapsus, ut asserat, reclamationem ex moderna Regis tolerantia concedi, quando ab antiquissimis ante Ioannam Reginam temporibus id Magistris Rationalibus tributum legimus, postmodum Praesidentibus Alphonsi Regis Privilegio concessum, & deinde semper ab aliis Regibus Reg. Camer. Summarie praerogativis, ac honoribus, confirmatis antiquis, aucta potius, quam imminuta fuerit, ut in hac fermè re testatur Rex Ferdin. Primus in mox alleganda Pragm. 37. de offic. Procur. Caesaris his verbis: Volentes continuè, & non solum tueri, & conservare, verum augescere, & amplificare istius officij honorem, praerogativam, & dignitatem, cum praesertim certo sciamus, omnium, qua in ipsa Camera aguntur, & cognoscuntur, & decernuntur, summa aequitate, maturitate, integritate, & iustitia agnosci, & decerni, cum istius Tribunalis Officiales summa scientia, integritate, & rerum maxima experientia praeditos esse sciamus; Magnum profectò, & omni memoria dignum Regis encomium.

Sed qua ratione Freccia dictum excusari poterit, cum in id habeamus Pragm. Sanct. Reg. Ferdinandi Primi de Anno 1482. quam ignorare, vel silentio praeterire, ut falsum assereret, minimè debuit, cum enim Rex Ferdinandus audisset, parvo ab illinc tempore significatorias R. C. S. secundum observatam semper consuetudinem executioni non demandari, hac Pragmat. sancire voluit, ut juxta antiquorum Regiae Camerae Privilegiorum tenorem, & observantiam executioni traderentur, ubi testatur sic semper praeteritis temporibus observatum fuisse, idemque constituit in sententiis R. C. ut praestita fideiussione exequerentur, & ad solam R. C. S. non ad aliud Tribunal reclamatio admitteretur, numer. 3. & 4. & iterum repetit §. 9. volumus etiam, & §. 10. & similiter, postquam diffinitiva sententia debita executioni mandata fuerint, si ab ipsis appellari, aut supplicari contigerit, appellatio, & revisio cognosci per aliud Tribunal, quam per ipsam Cameraam non possit, nec debeat, &c. Rovis in Pragm. 38. de offic. Proc. Caesar. §. & similiter, n. 1. dicens, in Regia Camera

Camera observari circa sententiarum executionem, à quibus fuit reclamatum, seu appellatum, prout observatur in sententiis S. R. C. & num. 16. ubi quamvis dicat, non esse propriè reclamationem, sed appellationem privilegiatam, seu revisionem, id contingit ex eo, quòd proferuntur nomine Magni Camerarij; sed re ipsa idem est, nam executio non impeditur, & ad eandem R. C. recurritur, unde ea posita potiùs esset verbalis differentia, quàm realis.

Quæ cum ita sint ab antiquissimis temporibus secundùm Privilegiorum, ac Pragmaticarum tenorem inviolabiliter observatam, manifestè detegitur Frecc. mendacium, cum evidenter ostenderim, semper antiquitus reclamationem tantùm citra executionis moram competiisse, sed nec sui temporis se testem fidelem præbet, dum uno, eodemque tempore testatur, reclamationem dari ad instar sententiarum S. C. & se vidisse appellari ad S. C. & à Prothonotario causas committi, processus legi, & spiritum vitæ insufflari, nisi ea mutatio sua ætate contigisset, qua scilicet anno 1554. vixit etiam Reg. Revert. qui nedum de ea meminit, verùm apertè contrarium secundùm suprâ adducta Privilegia, & observantiam testatur.

Demum ut undique Frecc. dictum destruat, falsumque convincat, id, quod in ultimis verbis asserit se vidisse à Prothonotario spiritum vitæ insufflari, eodem, quo cætera, vitio laborat, cum omnibus innotescat, in Regia Camera Summarie causæ instantias non perire, & in ea limitari dispositionem text. in l. properandum C. de judic. atque ideo nunquam potest practicari insufflatio spiritus vitæ, dempta instantiarum peremptione, quod contingit ex Fisci privilegio, & cum scilicet causæ, quæ in R. C. vertuntur, semper Fisci interesse annexum habeant, ideo spiritus insufflatio non est in usu, quod & ab Afflicto in Const. Iusti cultores, nu. 6. & in Const. Regni Accusatorem, nu. 5. & 6. discere potuit Frecc. ubi dicit, quòd in Regia Camera Summarie de consuetudine non perit instantia, Benint. decis. Bonon. 76. Ann. sing. 242. Pras. de Franch. decis. 250. sub num. 2. ubi Amend. nu. 13, & alij, quos refert meritils. Prasul. Ricc. coll. 90.

De cujus Tribunalis excellentia, & de officio, & autoritate Magni Camerarij, cujus jurisdictionis exercitium tantùm dignitate, & emolumentis quibusdam retentis abolevit, eo plenissimè translato in officium

Locumtenentis, qui non solum ab ipso Rege creatur, ut plenè per Frecc. d. loco. n. 13. sed tanti æstimatur ejus provisio, ut certis abhinc annis ex excelsioribus, & intimis Magistratibus ad Regis maximi Monarchæ latus assidentibus fuerint selecti, & missi ad regendum hoc maximum Tribunal, quamvis in eo nunquam defuerint insignes Regnicolæ, & interdum etiam Hispani, qui ministerium hoc exactissime, & maxima cum laude impleverint, ultra tradita per Frecc. dicto loco, Reg. Moles ubi suprâ, & Episc. Lipar. ad isern. in cap. 1. S. si quis verè temerarium, in glos. verb. Camera, ubi illud appellat valde supremum, de pace juram. firm. & antiquitus præcipuè Regum Aragonum tempore Præsidentes Regiæ Camerae, Regij. Consiliarij etiam dicti inveniuntur, ut ex Regiæ Camerae Regestr. par. 7. anno 1452. in personam Arani Cibo ipsius Præsidentis fol. 132. à terg. qui Aranus Cibo fuit Genuensis, & anno 1440. fuit Prorex Neap. tempore Regis Renati Andegavensis, quo per Alphonsum expulso, Neapolitanorum precibus, utpote, qui optimè in officio se gesserit, ab eo confirmatus extitit, & completo officio fuit ab Alphonso Reg. Cam. militaris Præsidentis creatus, ut ex eo Regestro apparet, refert etiam Barthol. Facius de reb. gest. ab Alph. lib. 7. fol. mihi 171. Onuphr. Panvin. in vita Innoc. VIII. post Platini. dictusque Aranus fuit pater Pontif. Innoc. VIII. omnium Authorum consensu.

Aliqua compendiosè, sed gravi sermone scripsit Reg. de Ponte tract. de pat. Proreg. in de regalib. impos. S. 8. num. 57. ubi Eminentissimum Tribunal appellavit, ad curam rerum patrimonialium, Populorum custodiam, & protectionem deputatum, in quo ait, residere præstantissimos viros, omni virtutum genere ornatos, quòd si de suo, & præterito tempore potuit verè attestari dictus insignis vir, qui longo tempore, ut Præsidentis, & Fisci patronus in illo resedit: justissimè possum ego, nedum de præterito, sed de præsentis plenissimè fidem facere, licet ut plusquam notorium, nulla egeat probatione.

Vnum tamèn non omittam, quo dignoscatur quanta apud invict. Regem sit ejus Tribunalis æstimatio: Cum enim destinati ab Excell. Prorege fuissent Iudices aliquot M. C. contra Perceptores Provinciales, qui lentiùs fiscalem exactionem agebant, quàm decebat, & præcepisset, ne instructiones Iudicibus darentur per R. C. sed per Scriptorium, & ne obedirent Regiæ Camerae provisionibus, hoc audito

63 per S.M. suis literis 26. Februarij 1638. iussit, Instructiones expediri per Regiam Camera-ram, uti in omnibus, quæ ad Regij Patrimo-nij administrationem pertinerent ex Prag-maticarum, & ordinum S. Matenore, & dis-
64 positione parere deberent. Et cum aliis du-
bitatum fuisset, an in rebus Fiscalibus, quæ
tamen ad publicum regimen spectarent,
quoties de iis fieret à Regia Camera relatio
in Regio Collaterali Consilio coram Ex-
cell. Prorege, votandi Regiæ Cameræ jus
esset, fuit consultum S. E. per ipsam Reg.
Cam. affirmative, prout per prius semper
fuerat observatum, & ita postmodum paci-
ficè continuatum, ut legitur in consultatio-
ne facta 23. Ianuarij 1638. regist. in consul-
tarum Curiz V. fol. 158.

Ab hac autem non solum communicatione, sed etiam translatione muneris anti-
65 quorum Magistrorum Rationalium in Præ-
sidentes Regiæ Cameræ facta per Regem
Alphonsum oritur; quod omnia privilegia,
immunitates, & jura quæcunque concessa
olim Magistris Rationalibus, fuerunt ipsis
Præfidentibus communicata, prout etiam
usus, & observantia antiquissima sic ab eo
tempore usque in hodiernum diem conti-
66 nuata declaravit, prout legitur in consulta-
tione Regiæ Cameræ tempore Locumte-
nentis Reverterij viri doctissimi, & insignis
sub die 30. Maij 1550. regist. in consultar. Cu-
riz 1. quod incipit ab anno 1539. fol. 69.
in qua consultatione Camera obediendo
mandato Excell. D. Petri à Toletto, tunc
Proregis præcipientis, ut fieret sibi relatio
de immunitatibus, & prærogativis Præsi-
67 dentium, retulit habere jura declaratoria-
rum, esseque eos immunes ab adolis pro
bonis feudalibus, & à jure tertiariz ferri
pro usu, ac in omnibus Dohanis, Gabellis, &
passibus Regni pro bonis omnibus pro usu,
& victu eorum familiarum, & similiter esse im-
munes à jure bonatenentiz, ultra jura, sive
munuscula salis, facchari, & fœni ex pascuis
loci, detto il marzone, & aliqua ex prædictis
juribus, fuit declaratum per Regiam Ca-
68 meram die 20. Septembris ejusdem anni,
competere Secretario, seu Notatori ejus-
dem Cameræ, ut in dict. consult. Curiz 1.
fol. 79. ordinatum reperitur die 17. Aprilis
1537. hominibus Civitatis Calatiz, quod
non molestant magnificum Franciscum
Perronem Reg. Cameræ Præfidentem pro
functionibus fiscalibus super bonis sibi datis
in dotem, eo quod à dictis functionibus sunt
immunes virtute Privilegiorum Regiæ Ca-

meræ concessorum, & antiqua possessione
etiam uti bonatenentes in lib. notam. dict.
anni 1537. fol. 132. & de immunitate omnium
67 directuum Dehanarum ad instantiam D.
Hieronymi de Francis Locumtenentis
Regiæ Cameræ Summariz fuit expedita
provisio per Regiam Camera die 8. De-
cemberis 1538. in part. 28. fol. 92. & passuum
ad instantiam dicti Arani Cibo Genuensis
Regiæ Cameræ Præfidentis in part. 7. die 6.
Februarij 1451. fol. 132. à ter. Idemque circa
jus christallorum referente D. Præf. Salazar
12. Junij 1571. fuit dictum, quod præstentur
juxta solitum, quæ christallorum jura solent
dari in arrendamentorum conductiõibus,
propter laborem, qui in ipsis à Præfidenti-
bus, & Rationalibus adhibetur, eaque cum
juribus vicularum, quæ præstantur in offi-
ciorum venditione, ac declaratoriis pro li-
beratione conductorum, & Officialium
Fiscalium, duplicata percipiunt Locumte-
nens, ac Commissarius, quodque ex alicu-
jus morte superesset, inter alios distribuatur;
Fisci autem patronus declaratarum jure
non gaudet. Quod jus taxatum legitur in
pandecta tradita tempore Excell. Ducis de
Alcala senioris in Pragm. 57. de offic. Procur.
Casar. in noviss. sub die 22. Septembris 1559. De
quorum omnium jurium antiqua præsta-
tione, & justitia plenè fuit consultum Excel.
Comiti Montisregij per Reg. Cam. exi-
stente Commissario Præfidente Io. Camillo
Cacacio, viro omnium virtutum, ac scien-
tiarum numeris ornatissimo, ac integerrimo,
de mense Ianuarij 1637.

68 Quæ etiam immunitas referente tunc
Præfidente Ribera, postea insigni Locumte-
nente, & Regente supremi Consilij dignissi-
mo, die 14. Ianuarij 1580. fuit declaratum,
quod extendatur etiam ad bona dotalia
data in dotem filiis Præfidentium, & Fisci
Patroni, his verbis: Eodem D. Ribera referen-
se, fuit conclusum, quod expediantur provisiones
Capitaneo, & Universitati Monopolis ad in-
stantiam D. Marcelli de Mauro Fisci Patroni,
che per le robbe stabili, che possede in detta Cit-
tà pervenute per dote al suo figlio, sia franco
di tutti pagamenti etiam Fiscali, per esserne
franco come li Signori Præsidenti in libro nota-
ment. Cam. ann. 1580. fol. 24.

69 Et quod etiam sint immunes à jure sigil-
li; prout Præsidentes eorum patres, fuit de-
cretum per R. C. in personam Vincentij
Antonij de Baldaxino filij Antonij Præsid.
Reg. Cam. Sum. pro officio Capitanei Ca-
stri Maris de Stabia in lib. notam. ann. 1535.
die

die 17. Septembr. fol. 11. & idem decisum in 70 filiis M. Ration. R. C. S. prout in filiis Præsidentium in lib. notamentorum anni 1540. ult. Iulij fol. 716.

Imò Præsidenti, qui gerit officia tam Præsidentis, quàm Fisci Patroni deberi duplicem portionem juris christallorum, fuit decisum in personam D. Marcelli de Mauro, referente D. Villano die 14. Maij 1580. in notamentorum Cam. d. anni fol. 390. & ita fuit servatum de anno 1627. in personam D. Vincentij Corcioni, cui fuerunt solutæ per Perceptorem significatarum Ioannem Franciscum Magnati duplicatæ portiones, ut etiam servatum fuit cum DD. Præsidentibus Camillo de Marra, & Anello Amato, & mihi cum tempore Excell. Ducis Ossunæ gessissem officia Propræsidentis, & Proficipatroni, fuerunt nedum jura christallorum, sed etiam duplex stipendium solutum pro utroque officio, ut patet ex mandato expedito per Suam Excell. ejusque Collaterale sub die 22. Iunij 1619. registr. in mandat. 9. fol. 198.

Prout etiam ex vetustissima consuetudine juri subnixæ fuit semper observatum, 72 ut constat ex libris officij Scribæ portionis, & sunt exempla in personam Regentis de Castellet, qui exercuit etiam officium Locumtenentis Reg. Cameræ, cui fuit pro tempore jussu solvi utrumque salarium, ut ex mandato Excell. Comitum de Lemos sub die 29. Ianuarij 1614. in mandatorum 10. fol. 111. & in libro dicti officij ordinariorum 4. fol. 30. idemque servatum cum Consiliario eo tempore Rovito indelebilis memoriz, dum exercuit officium Fisci Patroni Regiz Cameræ de ordine ejusdem Proregis, sub die 7. Iulij 1615. in mandatorum 13. fol. 274. in d. libr. ordinariorum fol. 32. & cum Consiliario Didaco Lopez Suarez evedto ad officium Proregentis Regiam Cancellariam, ex mandato ejusdem Comitum sub die 31. Augusti 1615. in mandatorum 15. fol. 80. & in dicto libro ordinariorum fol. 22. idemque cum Præsidente Io. Hieronymo Natali, dum ex officio Fisci Patroni electus fuit Præsident Regiz Cameræ, dum utrumque munus exercuit, quousque fuit facta provisio Fisci patroni in personam Camilli de Marra, ut ex mandato sub die 16. Maij 1617. in mandatorum 4. fol. 38. & in d. lib. fol. 32. & similiter fuit servatum cum Ambrosio de S. Iacobo de Villalobos Consiliario effecto Proregente, ex mandato Excell. Ducis Ossunæ D. Petri,

sub die 19. Ianuarij 1617. in mandatorum 2. fol. 181. & supplemento mandati, in mandatorum 1. fol. 204. & in d. lib. ordinariorum 4. fol. 56. & tandem cum Consiliario Cæsare Alderisio, ex Consiliario effecto Proregente virtute mandati ejusdem Proregis sub die 28. Aprilis 1617. in mandatorum 4. fol. 16. & in d. lib. ordinariorum à fol. 57.

73 Rescripta enim Regia, & prohibitiones, quibus fuit prohibitum Excellentis. Proregibus, ne permitterent, exigi duo stipendia, loquuntur expressè de militaribus, ut continetur in literis Invidis. Philippi Tertij sub data in Valladolid die 16. Augusti 1602. dum prohibet, quòd Capitanei militum pedestrium nationis Hispanæ dicti *del terço*, & *triremium della Squadra del Regno*, non possint exigere ultra ordinaria stipendia, quæ militibus emeritis, seu retentis, & veteranis datur, vulgò dictum *l'entretenimiento, y ventaja* ab ipso Rege concessis ob servitia, ob tantum stipendium ordinarium Capitanei.

Quod clarissimè deinde fuit particulari lege expressum literis ejusdem Regis sub data Madritij 16. Ianuarij anni 1611. quibus per modum legis condendæ specificè fuit declaratum, ordines præcedentes prohibentes frui duobus simul stipendiis, non comprehendere nisi tantum stipendia militaria, ut patet ex rescripto Excell. Comitum de Lemos sub die 11. Ianuarij 1612. in mandatorum 2. fol. 362. & in officio Scribæ portionis in registro intitulado, extraordinariorum 121. fol. 6. & iterum in literis Sux Majestatis directis eidem Comiti de Lemos, sub data Pardi 11. Februarij 1611. expeditis per Supremum Consilium Italiz ad instantiam Ioannis de Ybarra, & Michaelis de Navarette Ministrorum Regiz Visitationis sub Illustrissimo Visitatore Ioanne Beltran de Guevara Archiepiscopo Salernitano, & demum Episcopo Sancti Iacobi, viro insigni, nobilissimo, & doctissimo, & de me optimè merito, in volum. literarum S. M. fol. 218.

Et licet in literis ejusdem Regis sub die ult. Decembris 1619. videretur prohibitum exigi duplex stipendium, etiam non militare, per verba tamen assertiva præcedentium ordinum, ibi, *y porque*, &c. ut inf. nu. 76.

Quinimò ex literis nostri Invidissimi Philippi Quarti, sub die 30. Maij 1625. supponendo pro constanti fuisse ex dictis literis anni 1619. prohibitam præstationem duplicis stipendij, non solum militaris, sed

omnibus stipendia quæcumque merentibus, sub quibus credebatur comprehendi etiam quoscunque Magistratus togatos, iustitiam administrantes, & proinde fuisset rescriptum Excel. Duci Albæ, quod vigore dictarum literarum expeditarum sub die ult. Decembris 1619. mandaret restitui duplex salarium solutum diversis Magistratibus, inter quos fuerunt Consiliarii Petrus Anton. Caravita pro tempore, quo exercuit officium Fisci patroni Regiæ Camere sub Eminentissimo Cardinali Borgia Locumten. Generali, Principe omnibus virtutibus decorato, & eximie Religionis, Præsidens Camillus de Marra pro officio Fisci patroni, Consiliarius Didacus Lopez pro officio Proregentis Supremi Collateralis, Præsidens Scipio Brandolinus pro officio Præsidens continuato etiam postquam euectus fuit ad officium Regentis Supremi Conf. Italix, & Regens Ioannes Baptista Valenzuela Velazquez dum per plures annos summa cum laude, ob suam notissimam doctrinam, & prudentiam ultra officium Regentis fuit etiam Præsidens Sacri Conf. Capuanæ, & postea ad summos Magistratus Hispaniarum à nostro Rege euectus.

Verùm quia ex parte dictorum Officia-
74 lium fuit oppositum, ipsos iustissime exegisse duplex stipendium pro duplici officio compatibili, quod Rege, vel Prorege mandante exercuerunt, quibus singulis erat certum constitutum salarium, prout de jure nedum fieri posse, sed deberi utrumque, decidit Imper. in S. illud tamen, cum glosa in verb. periculum, ubi propter duas sollicitudines, duo sunt solvenda stipendia, *aut. ut iudices sine quoquo suffrag.* cum concord. quod latè probant Bellug. in speculo princ. rubrica 45. S. quamvis, vers. sed credo, Avil. in cc. Prator. Hisp. cap. 1. gl. officio, num. 9. vers. sed tu dic, Bovadill. latè in sua polit. lib. 2. c. 20. num. 68. in fin. & lib. 3. cap. 8. dub. 18. num. 68. de Ponte de potest. Proreg. de abundan. Civit. S. 6. num. 10. D. Reg. & Marchio Carol. Tapia municipalis juris nostri Regni restaurator lib. 2. de salar. Official. & trigef. num. 3. vers. quid autem si unus, D. Regens de Curte meus avunculus egregie ex more part. 2. de feud. ex num. 156.
75 ubi latissime agit, quando quis possit fungi vices duarum personarum ex n. 138. in fi. quæ de re Officiali. existenti in officio alicujus commissionis, si committatur aliud negotium explicandum durante exercitio primæ commissionis, debetur quoque duplex salarium pro utroque, ea ratione, quia sala-

76 rium debetur ratione laboris in administrando, & proinde ei, qui plus laborat pinguius salarium est præstandum, Aviles in d. cap. 1. prator. gl. officio, ex num. 4. Bovadill. d. tom. 1. lib. 2. cap. 20. post num. 68. de Ponte de potest. Proreg. de assensib. Reg. S. 6. nu. 35. Castill. Siculus dec. 44. num. 8. tom. 1.

Præterea adversus executionem dictarum literarum dicebatur, fuisse speciali decisione provisum, & declaratum per ipsum Regem, quod omnes prohibitiones præcedentes intelligerentur de stipendiis militaribus tantum, non de aliis, propterea dum nullo Regis rescripto fuerat huic declarationi expressè derogatum, prout de jure requirebatur, dum cum juris dispositione concordabat specialis, & individua Regis provisio, maximè quia rescriptum emanatum à Curia sub die ultimo Decembris 1619. quæ literæ vulgò dicuntur duodecim capitum, non erat novi juris, præsertim correctorij inductivum, sed legebantur hæc verba: *X porque mi voluntades que se executen tambien las ordenes que tengo dadas, para que ninguno de mis Visoreyes pueda dar nuevos sueldos, ni ayudas de costa, ni salarios, ni acrecentar los viejos, ni que se paguen doblados assi en cosas militares, como otras contra las ordenes dadas, sin que la haya nueva, y particular mia, para ello con clausula derogatoria de la presente, os ordeno, y mando que lo que contra lo à qui referido se libraren, no se pague, y que se si huviere pagado, se cobre de las personas que la huviere recenida, y no pudiendo dellas, de los Ministros, à cuyo cargo hà estado el pagarlo, y librarlo, y que no se les recien en cuenta en la que dieren del dinero, cho huviere estado à su cargo de mi Real hacienda, y en esta conformidad lo advertireis à la Escribania de Racion, y à las personas à quien toca; vigore quartum literarum fuit per Regiam Cameram expedita certicatoria sub die 15. Martij 1623. registrata in certicator. 71. fol. 43.*

Ex his ideo dicebatur tantum abesse Regem noluisse præcedentia jura, & provisiones factas corrigere, quinimò ut jam factæ quinimo servarentur, & executioni darentur; atque in favorem Magistratum, & hæredum quorundam jam defunctorum ob-
77 jiciebatur, rescripti verba quamvis ampla, ibi (*como en otras qualesquiera*) restringenda esse ad casus similes expressis, ex cap. sedes, de rescript. cum simil. prout ex sequentibus verbis, in quibus de diversis casibus similibus agebatur, super quibus absque
78 aliqua correctione præcedentium verificari

79 cari poterant, prout in dubio illa est semper accipienda interpretatio, per quam evitetur legum correctio, l. i. C. de inoffic. dotibus, l. precipimus in fin. C. de appell. nec inducitur, nisi verbis legis expressum inveniatur, id-
 80 que clarè, & præcisè constet, *Surdus* latè dec. 21. num. 19. & maximè quando lex antiqua est specialis, & determinata, nova verò generalis, quia tunc posterior non tollit primam, sed recipit declarationem à prima speciali, & ratio est, quia specialis dispositio
 81 est dignior generali, & ob id ejus certamentio fieri debet, *Bart. in l. sed & posteriores ff. de legibus, & in extrav. ad reprimendum, verb. non obstantibus, Inf. Dec. Cognol. Cassan. Gomez. Ripa, Socin. jun. & alij* relati per *Menoch. lib. 6. de præsumpt. cap. 28. num. 17.* ubi nu. 20. extendit etiam adjecta clausula derogatoria non obstante, *Menoch. d. cap. 38. nu. 29.* quæ in præsentis non solum non reperitur adjecta, sed ex plerisque conjecturis ut-
 82 gontibus apparet, noluisse Regem corrigere, vel mutare prius disposita, quo casu correctio excluditur, vel etiam inducitur, ubi aliàs excluderetur ex conjecturis, *Imol. Alex. Inf. Dec. & alij*, quos affert *Menoch. d. loco num. 21.* conjecturæ autem suprâ relatæ tales sunt, ut facilè ex eis deprehendi possit potius oblivio legis latæ de an. 1611. in anno 1619. post lapsum septem annorum, & fortius de anno 1625. nam etsi in privatis per-
 83 sonis præsumatur oblivio etiam minori spatio decennij, cùm totum remittatur arbitrio iudicis, ut per *Cravet. conf. 241. col. ult.* fortius tamen oblivio præsumitur in Magistratu, multis negotiis implicito & potissimè in Principe, ut in supremo Pontifice, in quo etiam in facto proprio, & in modico temporis intervallo præsumitur oblivio, juxta *text. in c. 1. de rescript. in 6. cap. olim*, ubi *DD. de re judic.* & sufficit decursus duorum annorum, *Gram. conf. 23. num. 3. & conf. 41. nu. 10. Cravet. conf. 141. colum. fin. lib. 2. Mascardus latè de probatio. tomo 2. concl. 1127. incip. per se dubitari contigit num. 12. 16. cum seq. latè Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 26. & de præsumpt. lib. 6. cap. 32.* & sic item in Rege Monarcha, maximè per longum tempus octo annorum, ab anno 1611. ad 1619. & postmodum ab anno 1619. ad 1625. mutato interim Rege Philippo Tertio sanctæ memoriæ in Cœlum translato de anno 1620. vado de facili potest præsumi error, vel oblivio de anno 1625. dum constat de Rege specialiter ad hoc lata de anno 1611. maximè concordanti cum jure communi.

84 Et insuper addebatur, novissimas literas sub die 30. Maij 1625. ex toto fundari super prohibitionè, quæ indubiè supponebatur facta ex dictis literis præcedentibus ab In-
 victis. Philippo Tertio ejus Patre, datis de anno 1619. & proinde cogendos esse ipsos Officiales ad restitutionem, ratione etiam contemptus, & contraventionis, exigendo duplex stipendium contra expressum Regis præceptum, quibus ex jam dictis ponderationibus planè cessantibus, non solum fuit superfluum in ipsarum literarum executione, prout de jure fieri debet, & tolerando indulget noster piissimus Monarcha,
 85 ut sibi rescribatur, prout rescriptum fuisse memini, sed interim juxta priores literas anni 1611. juri communi concordans fuit post annum 1625. observatum in casu simili tam Magnifici Secretarij Ioannis de Lezeano,
 86 quàm Magnifici Ioannis de Allegria Ministri in officio Scribæ portionis, cujus ministerium, & cæterorum ejusdem officij, fuit per Supremum Collaterale declaratum, non comprehendi appellatione militaris stipendij, quamvis circa descriptiones mili-
 87 tum officium Scribæ portionis, ejusque Ministrorum versetur, quod ab *Vlpiano* dicitur *in numeros referri milites. l. jure militari 4. & l. ex eo tempore 43.* ubi bona *glos. verb. Electi ff. de milit. testam.* probat, militem non
 88 censeri, nec gaudere militari privilegio priusquam in numeros referatur, sicuti electio regulariter non tribuit jus nisi suscepta
 89 infula, vel cingulo, ex qua *glos.* confirmatur decretum latum per Regios Delegates coram sua Excell. de anno 1639. contra illos
 90 de Fusco de Gaeta inquisitos de præmeditato homicidio in personam Erasmi Troianelli, qui allegabant fuisse adscriptos ad militiam per Præfectum militum, qui de hoc attestatus fuerat, verùm viso rollo in officio
 Scribæ portionis, rollum enim, & arrollare, appellatur illa descriptio militiæ, ut advertit *Surgens cap. 26. num. 10. de Neap. Illustr. fuerunt exclusi à prætena repositione in pristinam libertatem, in qua causa Ego ordine Excellentissimi sui subrogatus in locum unius ex delegatis impediti, & de qua inveni postea fecisse decisionem Dominum Consiliarium Hefflorem Capycium Lastro meum gentilem in suis aveis, & elaboratissimis decision. Sacr. Consil. quæ est 105.*
 91 Novissimè juxta hanc literarum Regis juri consonam interpretationem reperi literas Regias, datas die 9. Maij 1628. quibus præcipitur, Medicinæ artij Hispanæ mi-
 C 4 litæ;

litia, eundemque Prothomedicum, utroque salario gaudere posse, adjecta causa, quod scilicet hoc aliis literis prohibentibus duplex salarium, non repugnet, ex quibus optimè confirmatur intellectus ad prædictas literas anni 1619. & 1625. itidemque observatum reperi in Dominis Consiliariis Andree Marchesio viro avita nobilitate, legalisque doctrinae, ac feudalis juris peritiâ præstantissimo, & D. Ferdinando Arias de Meza I. C. Hispano doctissimo, subtilissimo, ac morum suavitate amoenissimo, quorum hic vespertinam primariam juris Cathedram, ille feudorum ordinariam summa cum laude obtinent, ac ideo duplici gaudent salario.

92 Et pro dicta immunitate adoharum, & donativorum, etiam extraordinariorum fuerunt expeditæ provisiones ad beneficium nonnullorum Præfidentium antiquis, & modernis temporibus, ut patet ex libris Notam. Cameræ sub die 16. Maij 1534. in favorem Præsidis Baroni, item die 30. Octobris 1535. & 1537. pro Ferdinando Rota, pro Vincentio Corcibno viro doctis. sub die 20. Aug. 1627. & pro Regente D. Ioanne Henriquez Marchione Campiæ, uti olim Præfidente dictæ Reg. Cam. 31. Aug. 1627. & 15. Ianuarij 1630. in quibus dicitur, esse immunes pro jure adohæ, pro donativis, & servitiis impositis, & imponendis, ordinariis, & extraordinariis, & quod exactum à Perceptoribus restituatur. Et cum fuisset per ejus mortem præfente D. Locumtenente d. Reg. Cam. ordinatum certiorari Perceptorem, quod in futurum exigeret, cessante per mortem immunitate, fuit per uxorem ipsius viduam supplicatum S. E. idem privilegium esse observandum ad ipsius, & liberorum favorem durante viduitate, per quem fuit remissa causa decidenda Reg. Camer. & commissa D. Lanario, quæ pendet indecisa penès A&. Octavium de Crescentio. Et die 30. Ianuarij 1640. in computo administrationis Rat. Laudati regentis officium Perceptoris Terræ Hydrunti, referente Rat. Batio in Aula magna, fuit provisum, quod admittatur immunitas observata Regenti Henriquez, juxta ordinem, & consultationem R. C. factam S. M. licet non exhiberentur provisiones. Eademque immunitas fuit practicata in favorem Spectabilis Comitis Molæ, ejusdem R. C. Præfidentis, & Decani meritissimi, ut probant provisiones directæ Perceptoribus Terræ Bari pro restitutione etiam adoharum indebitè exa-

tarum sub die 30. Novembris 1626. & 15. & 24. Martij 1629. subscriptæ per quon. Præfidentem Scipionem Rovitum, postea Regentem insignem, registratæ in certificatoriæ arcæ militaris 9. fol. 40. à ter. & in adohæ 25. fol. 42. penès Rationalem de Simone: fuitque etiam declaratum instante Illustr. Petro Ioann. Capycio Galeota Principe Montis Leonis, filio Spectabilis Ioannis Baptistæ Regij Generalis Thesaurarij sub die 27. Februarij 1638. cum Regio Fisco, interveniente doctissimo, & integerrimo D. Locumtenente D. Alonso Guillen de la Carrera, quod dictus Ioannes Baptista uti Thesaurarius Generalis hujus Regni pro tempore, quo dictum officium exercuit, tractetur immunis solutionum adoharum, & donativorum; ut in processu penès Ioannem Baptistam Constantinum fol. 24. & deinde sub die 14. Octobris fuit confirmatum decretum, & provisum, quod pro executione illius expediantur provisiones Perceptoribus Principatus ultrà, quod non exigat à dict. Illust. Principe residuum adoharum, & donativorum etiam extraordinariorum à die, quo dictus Ioannes Baptista pater cepit possessionem dictæ Terræ Montis Leonis, prout etiam præcedentibus literis S. E. sub die 4. Aprilis 1637. fuit ordinatum exequi consultationem ejusdem Regiæ Cameræ factam sub die 17. Martij ejusdem anni in favorem dicti Principis, & expeditæ provisiones sub die 9. & 23. Maij 1637. subscriptæ per dictum D. Alonsum, prout in prædictis actis fol. 24. 26. & 56. & idem observatum reperi quoad Præfidentes Regiæ Cam. in aliis immunitatibus, ut est immunitas à donis. Cum enim hæc Inclita, & Fidelis. nostra Civitas donasset Serenissimo Regi Ferdinando Primo de anno 1477. fuit specialiter ordinatum quoad omnes Cameræ Ministros, scilicet ne ab iis exigeretur, exactumque restitueretur, in Registro Cameræ 25. fol. 208.

94 Et licet contra hanc immunitatem quoad adohas, & donativa fuerit rescriptum per S. M. sub die 10. Octobris 1632. & fuerint remissæ literæ R. C. per Excell. Comitem de Monterey, vigilantiss. Proregem, sub die 23. Ianuarij 1633. cum justissimo nostro Regi fuisset expositum, hanc esse usurpationem factam à Ministris Cameræ, cum talis immunitas eis juridicè minimè competeret.

95 Agnoscentes Reg. Cam. Ministri, non fuisse intentionem S. M. velle juri Tribunalis, tam suo Regali servitio assidue sum-

mis

mis vigiliis intenti derogare, & literas fuisse maxima cum subreptione, & obreptione expeditas, supplicavit Proregi, ut dignaretur de notissimis, & justissimis titulis cum pacifica, & antiquissima possessione, & observantia, roborata pluribus consultationibus, & decretis R. C. sapientissimum nostrum Regem certiorare, prout factum fuit, 96 prævia, plena, ac distincta consultatione facta sub die 6. Junij 1633. registrata in consultarum Curie secreto fol. 229. in qua justificata fuit immunitas tam ab adohis, quam à donativis ordinariis, & extraordinariis, tribus evidentissimis rationibus: Primò, ex Privilegiis Regine Ioannæ Primæ de anno 1346. immunitatis concessæ olim Magistris Rationalibus, deinde translata ad beneficium R. C. Secundò, ex consultationibus, & decretis Cameræ, quibus ita privilegia fuerunt successivis temporibus interpretata, & decisum. Et ultimò ex antiquissima, & pacifica possessione, & observantia etiam privilegiorum interpretativa, roborata testimonio *Marini Frecc. dicto loco de officio M. Camer. num. 3. Regentis Moles,* & aliorum sapientum Regni, & inter alias antiquas consultationes legitur una sub die 5. Decembris 1539. facta per Regiam Cameram de ordine Excell. Proregis ad beneficium Regentium Reg. Cancell. & Collateralium Consiliariorum, in qua insertis partitis extractis ex rationibus, & computis Perceptorum Provincialium ab anno 1478. tempore Sereniss. Ferdinandi Primi, apparet de possessione jam dictæ immunitatis adoharum, & servitorum pro eorum bonis feudali-bus. Registr. in consultar. 26. fol. 71.

Qua consultatione transmissa, dubitari non potest, quin jura Tribunalis à prudentissimo Rege, existente potissimè Præsidente Supremi Conf. eodem Comite, de juribus, & meritis Cameræ plenè instructo, sicuti de omnibus Regni negotiis, quod maxima cum laude, & omnium admiratione per septennium rexit, facta recta sint conservanda, non tamen silentio præteribo, omnes Reg. Cam. exemptiones, ac immunitates Regiis Consiliariis S. Claræ, plurimis ab hinc annis R. C. exemplo à Benignissimo Rege indulta fuisse, ut in *Pragm. unic. anni 1550. sub tit. de immunit. Official. Sac. Cons. licet hucusque quoad immunitatem ab adohis, & donativis non viderim in Consiliariis usu receptam, Mut. Surg. in addit. ad fratrem de Neap. Illustr. fol. 386. in prin.*

98 Competit etiam Regiæ Cameræ, & est

in possessione, & in viridi observantia cognoscendi de causis omnibus, tam Præsidentium, quam aliorum omnium Officialium Reg. Cam.

99 Quamvis enim jure communi Officiales subordinati officio Procuratoris Cæsaris debeant cognosci ab ipso Procuratore Cæsaris in causis civilibus, verùm in criminalibus coram Præsidente, præsentem eodem Cæsaris Procuratore, vel Advocato Fiscali Patri-monij, *l. cum aliquid 8. l. nullum 10. cum glos. C. ubi cause Fiscales, vel divina domus hominumque ejus agantur,* ibi: *nullum ex officio Rationalis, qui exactioni, vel chartis inserviat, ad aliud judicium adduci oporteat, nisi forte cuiuspiam caput. accusatio legibus instituta pulsaverit,* ubi *gl. verb. oportet,* subjicit, *& hoc cum civiliter, secus si criminaliter, quia tunc Præses adest provincia, ut supra eodem l. cum aliquid 8. ubi illud additur, ut id fiat presente Rationali, vel Procuratore domus nostra, & in l. si adversus, quæ est 2. C. si adversus Fiscum,* ubi 100 *glos. addit, quod hodie solus Princeps cognoscit* Attamen ex antiquissima, & præscripta consuetudine hodie de causis Ministrorum dependentium à R. C. ut sunt omnes Perceptores, Thesaurarij, Magistri Portulani, Portulanoti, Dohanerij, Credenzerij, Fundacarij, Secreti, & Vicesecreti, Magistri Cameræ, Capitani Grassiæ, & similes, tam in causis civilibus, quam criminalibus, activè, & passivè cognoscit Regia Cam. vigore suorum privilegiorum privativè quoad omnes, sicuti de Præsidentibus, & Rationalibus, ipsorumque familiaribus, testatur *Afflicti. in Constitut. Castellano. sub num. 1. vers. non sunt ergo,* ubi supponit ita semper 101 observatum, & ita pluries decisum in causis nonnullorum Præsidentium, & Rationalium testatur insignis *Rovitus decis. 74. nu. 6. & in fine,* & de omnibus Ministris Fiscalibus subordinatis Cameræ loquitur doctis. *Reverier.* qui postquam latè egit de causis ad cognitionem Reg. Cam. pertinentibus, de jure communi distinguendo sex casus, in quarto casu loquens de Ministris inferioribus, subdit hæc verba: *Et omnia supra allegata procedunt de jure communi, attentis tamen Privilegiis concessis à retro Regibus hæ-jus Regni, confirmatis per S. M. est valde ampliata, & extensa jurisdictio Regia Cam. aded quod habeat jurisditionem civilem, & criminalem, merum, & mixtum Imperium, activè, & passivè in omnes, & quoscunque Officiales Camera, & est abdicata jurisdictio ab omnibus aliis Tribunalibus, etiamsi non apponatur, scilicet*

scilicet in Privilegiis, clausula privativa, ut habeatur latius in Privilegiis, ubi etiam fundat, Principem hoc justè constituisse, nec ullum considerari inconveniens, ut per eum latè, qui postmodum in versic. & quòd sit vera conclusio, pro confirmatione conclusionis prædictæ, ut etiam jure communi jurisdictionis sit privativè, & abdicativè concessa, tam respectu causarum Fisci, scilicet Principis, quàm respectu Officialium, & Ministrorum dependentium ab officio Procuratoris Cæsaris, & sic Regia Camera utitur optimo argumento, & limitatione singulari tradita per DD. communiter ad l. i. C. de offic. Praefect. Urbis, qua disponitur, ut jurisdictionis specialis ordinaria non deroget generali, sed potius videtur concessa cumulativè, concordat text. l. fin. C. de jurisd. omn. iud. l. unic. C. de metropoli Berit. lib. 11. Angel. conf. 375. num. 2. Rom. conf. 393. num. 1. Ruin. conf. 7. num. 5. in 4. Gram. decis. 30. num. 2. cum infinitis per Barbos. ad l. i. art. 4. ex num. 73. & 76. cum seq. ff. de judic. ubi num. 78. de vera, & magis communi; inter alias enim limitationes, in quibus cessat dicta conclusio, est illa, ut non procedat, quando jurisdictionis specialis etiam ordinaria (ut constat esse jurisdictionem Regiæ Cameræ, ut inter alios Scriptores Regni advertit Caravita super Ritu 265. num. 28. Regens Rovitus in Pragm. 1. de caus. decid. num. 3. doctissimus, ac meritissimus D. Consiliar. Carleval. de judic. lib. 1. tit. 1. disput. 2. quæst. 8. sect. 4. sub num. 1152.) conceditur per viam privilegij in favorem certarum personarum, quod resultat in ipsarum utilitatem, & favorem, ut ab eorum officio non distrahantur, tunc enim ut privilegium aliquid operetur, censetur jurisdictionis concessa privativè quoad alios Iudices, & non cumulativè, citat Reverter. Angelum in l. testamenta omnia C. de testam. Alberic. Bald. & Aretinum in l. quod in rerum §. si quis post ff. de leg. 1. quibus addo D. de Franch. dec. 417. num. 7. ubi ampliùs extendit, ut omnis jurisdictionis concessa in certum genus personarum, & ad universitatem causarum, intelligatur privativè concessa, citans Iacobin. D. Capyc. decis. 9. & Menoch. quod reperit idem de Franch. decis. 458. num. 3. ubi citat Minad. decis. 8. idemque etiam Frecc. in 7. auctorit. col. 2. concordant Bald. Angel. Paul. Felin. Ruin. Menoch. Garzia, & alij, quos ad hoc citat, Barbosa in d. l. i. art. 4. num. 134. ff. de judic. ubi num. 136. firmat, quòd ubicunque jurisdictionis conceditur in vim privilegij, tunc necessariò censetur concessa privativè, nec, ut

subdit Revert. potest dubitari, quin privilegium hoc sit concessum in favorem persona Fisci, sive Procuratoris Cæsaris, qui ipsum representat, & successivè Officialium, qui sub dicto officio militant, ut habeant proprium in suis causis Iudicem, quod est utile, & necessarium ipsis, quòd non litigent, nec conveniantur in aliis Tribunalibus, quàm Regia Cam. ergo necessariò hæc jurisdictionis est privativè concessa, hæc Revert. & ante ipsum Afflic. decis. 41. num. 3. & Versil. num. 2. ubi in terminis, & in puncto firmant, quòd si statutum dicitur, ut in nostris Pragmaticis de causis Fisci est toties provisum, quòd de causis Fiscalibus, pupillorum, vel viduarum certus Iudex cognoscat, tunc Regens M. Curia ut inquit Afflic. licet habeat generalem jurisdictionem, non tamen potest se in talibus causis intromittere, secus verò, ut addit in fine, si esset solùm privilegium datum in favorem causæ, non autem concerneret personas, ut illum sequitur etiam Barbosa dicto loco nu. 137. unde ex eorum dictis patet, Privilegia Fiscalia, non tam causæ, quàm ad ipsius personæ Principis, quam Fiscus repræsentat, prærogativam concessa fuisse, ut meritiò extendantur ad Magistratus, qui Fisco inserviunt, quod secundum ipsos bene probatur in l. nec quicquam 9. in principio, 2. responsa ver. sanè si Fiscalis ff. de offic. Proconsul. & Legati, unde tandem addit Revert. quòd si hoc fuit statutum de jure communi, satis conveniens fuit, quòd Sereniss. retro Reges Regni pro ipsorum Regnorum beneficio, & conservatione eorum Patrimonij jurisdictionem Camera in omnes ejus Officiales extenderent, & ampliarent, sicut videmus de jure communi, quòd familiares scholarium, & aliorum Privilegiatorum gaudent Privilegiis, eorum Dominis concessis, etiam quoad forum, ut per Butrig. & Bald. in l. i. & C. de Episc. & cler. & in puncto reperio observatum mediante R. C. provisione in remissione cujusdam Colellæ Linia famuli Ration. R. C. Basilij de Miro ad ejus instantiam die ult. Octobr. anni 1452. in Regest. anni 1444. & 45. fol. 177. cui addo, quòd uxor sequitur forum viri, nedum competentem de jure communi, sed ex speciali Privilegio ratione artis, vel aliter, Tiraq. de ll. connub. gl. 2. nu. 54. Franch. decis. 363. & idem in matre, & filiis, sunt text. in l. 3. & 4. C. de Castrensiis & Ministerianis lib. 12. & in uxore clerici conjugati incedentis in habitu, quòd gaudeat fori privilegio in criminalibus secundum opinionem Dominici, tradit Greg. Lopez lib. 3. tit. 2. l. 32. verb. del

del Casamiento, circa medium.

113 Et ultimò pro coronide advertit *Revert.* quòd dictis tot privilegiis concessis à priscis Regibus hujus Regni, & per Invictissimos Reges Austriacos confirmatis in beneficium R. Cam. & suorum subditorum non possit Excellen. Prorex derogare, nec ea tollere, ac moderari, quòd cum latè ab ipso firmetur, non transcribo.

Verùm illud non reticebo, quòd cum de anno 1532. M. C. V. remisisset Magnificum Aloysium Sicilianum inquisitum de homicidio uti familiarem Illustr. Marchionis Vasti M. Camerarij ad Magnam Regiam Cameram Summariz, ut verbis decreti utar, fortè volens M. Curia blandiri R. C. ipsam condecorando suo peculiari titulo Magni Tribun. quo constat ipsam non egeat, & in formula decreti addidisset, quòd contra eundem procederet juxta formam Banni Regis Ferdinandi Primi, conquerente dicto Magn. Camerario cum R. C. de prædicta clausula quodammodo imperativè concepta apud Emin. Card. Columnam Caroli Invictis. Cæsaris Locumtenentem, fuit per ipsum cum Cons. Collaterali provisum, quòd 114 sublata dicta clausula eadem M. C. remitteret dictum inquisitum uti familiarem M. Cam. sine aliqua conditione, sicuti in præteritum semper fuerant remissi vigore privilegiorum dictæ Regiæ Cameræ, quorum interpretationem, vel limitationem dignoscatur spectare ipsi Regi, vel vices ejusgerenti, & nulli alij Tribunali, quòd mandatum statim fuit per M. Cur. exequutum, ut in Reg. literarum 8. anni 1532. fol. 1.

Quibus ita solidissimè jactis nihil obstat, quòd in *Pragmatica* Excell. D. Petri à Toledo sub die 22. Januarij 1533. quæ est 14. in 115 *tit. de offic. Procurat. Cæsaris* fuerit dictum, quòd circa cognitionem causarum Ministrorum ipsi Tribunali subordinatorum, etiam dependentium, in casibus occurrentibus S. Excell. providebit.

116 Non enim per simplicem reservationem facultatis providendi in casibus occurrentibus, fortè ad excludendum remissiones, quæ in fraudem aliquando, ut contingere solet, petuntur à personis, quæ actu non serviunt, vel ex alia causa privilegio fori gaudere non debent, censendum est, justissimum Proregem voluisse tot, & tantis Pragmaticis, Regiisque sanctionibus, ab ipsis Regibus latis, quæ hanc ab antiquissimo tempore legitimam interpretationem à jure, & observantia receperunt, & tot privilegiis

in favorem ipsorummet Regum concessis jam executis, derogare, cum etsi voluisset, 117 neque etiam potuisset, cum legatus à latere, Præfectus Prætorio, & Vicarius, tametsi Supremus Imperatoris vel Regis Monarchæ, quamvis vicem Regis obtineat, & omnia possit, quæ ipsemet Rex, eique eademque reverentia debeat, non tamen potest legi, vel privilegio ab ipso Rege concessio derogare, ut per *Sotum de justit. & jure lib. 1. quest. 7. art. 3. Rovitus super Pragm. 1. de Official. & his, quæ eis prohib. sub num. 19. de Ponte* loquens de licentiis ædificandi prope Civitatem contra Regis prohibitionem *de potestate Proreg. tit. de abund. Civit. §. 4. à num. 1. ad 7.* quia specialiter provisum censentur reservata, ad quæ non extenditur potestas Locumtenentis, Vicesgerentis, vel Vicarij, maxime constituti ad tempus, & non perpetuò, cum dignitate Ducatus, vel Comitatus annexa, ut bene docet *Bosius de Principe, post nu. 88. vers. secundum etiam, usque ad nu. 92. Petra de potest. Princip. cap. 21. num. 35.* & etiam fundat *Reverter.* qui dum longè post annum 1533. scilicet in anno 1550. & longè postea sub eodem Prorege D. Petro præfuisse tanquam Locumtenens in Regia Camera, fortè in dicta decisione ideo scripsit, non potuisse Proregem dictis privilegiis derogare, respiciens forsan ad dictam *Pragmaticam*, quæ non obstante ipse postea scribens amplissimè testatur de posteriori pacifica possessione Regiæ Cameræ.

Nec minùs allegari potest *Pragmatica* Excell. Ducis Ossunæ senioris, sub data 5. Octobris 1584. quæ est 61. *sub tit. de offic. Pro-* 118 *curat. Cæsaris*, in novissimè impressis Neap. de anno 1633. ubi in specie in §. 20. incipiente, *le cause, & provisions, versic. & in la sopra detta Gran Corte*, ubi fuit ordinatum, remitti ad M. C. omnia delicta Officialium subordinatorum Regiæ Cameræ, si modò non fuerint commissa intuitu administrationis eorum officiorum.

119 Siquidem illi Pragmaticæ fuit ferè in omnibus derogatum per sequentem latam per eundem Proregem sub die 7. Novembris 1585. quæ est *sub nu. 62.* in eisdem novissimis, in qua posteriori Pragmatica etsi non legatur specialis revocatio dicti Capituli, correctæ tamen ratione legis, ceteri potest correctæ tota ipsa lex, ut est *text. cum glos. in l. 1. in princ. juncto verbo, providentia ff. de leg. 1. tit. ubi Bart. & concord. assert Everardus loco à cessatione rationis num. 3.* cum enim experientia docuisset, quòd licet

finis

finis prioris Pragmaticæ fuisset tollere impedimenta, ut Regia Camera magis liberè, & expedite posset negotiis Fiscalibus, & præsertim rationum discussione, & dispositioni vacare, contrarius tamen effectus resultabat ex separatione plurium negotiorum, quæ ab antiquo tempore erant solita tractari in Regia Camera, quæ ratione unionis, & inseparabilis dependentiæ non poterant ab alio Tribunali diverso cognosci, sine maximo Fisci præjudicio; & jactura, coactus fuit idem Prorex, ut sæpe sapientes faciunt, sub colore reformationis priorem Pragmaticam in effectu tollere, & proinde agnoscens, sapientis esse consilium mutare, maxime in re tam gravi, & tanti præjudicij Regali Patrimonio, prudenter in d. 2. Pragmatica usus fuit verbis, quibus in effectu ostendit necessitatem revocandi, ut in §. 1. *in fine*, ibi, *& perche dopoi di essersi posta in esequitione, & osservata dal tempo predetto in qua, ci è occorso per degni rispetti.*

Et quamvis non fuisset expressè revocata dicta provisio facta in dicta priori Pragmatica adversus tot antiquas Pragmaticas, & contra tot privilegia, tam in corpore juris communis, quam nostri municipalis clausa, sic inconcussè observata, & absque clausula derogatoria necessaria, ut rescripta Fisco damnosa aliquid operentur.

120 Attamen sufficere debet, dictam priorem Pragmaticam nunquam fuisse usureceptam, quinimò ea non obstante semper postea observatum, & judicatum juxta priores leges, & privilegia usu recepta, quibus nec derogare potuisset Prorex absque specialissimo, & individuo Regis mandato, ut supra, quod speciale mandatum necessarium ad derogationem Juris Fisco quæsi nullo modo intercessit; licet enim in dicta Pragmatica 62. *in vers. hauendo sopra questo*, testetur Prorex, consuluisse S. M. non tamen dicit, ab ea obtinuisse hanc facultatem revocandi talia privilegia, sed simpliciter, & in genere habuisse responsum, ibi: *è remasta servita risponderci, & ordinarci, che douessimo in questo prouedere, & fare (parendoci) Pragmatica, declarando le cause, & negotij, in li quali il detto Tribunale si dene intromettere, & deue procedere, & inferius, & giudicando Noi molto necessario fare in questo provisione chiara, e distinta, ci è parso con voto, e parere del Collaterale dichiarare le cause, & negotij, in li quali detto Tribunale hauerà, & volemo, che habbia da procedere.*

Vnde cum Excell. Proregis intentio fue-

rit tantum declarare casus, in quibus posset, & deberet cognitio pertinere ad Regiam Camera, clarè patet, noluisse nisi casus dubios determinare, in quibus cadit declaratio, non autem casus certos, & claros, in quibus jurisdictio jure communi, municipalis, & ex præscripta, & titulata consuetudine eidem competebat, in quibus si voluisset, etiam ex defectu potestatis, non potuisset.

121 Quod autem antea, & post utramque Pragmaticam prædictam, scilicet D. Petri à Toledo, quæ dumtaxat reservavit declarationem Proregi de anno 1533. & Ducis Osunæ de anno 1584. fuerit semper per Proreges cum Collaterali, ac per Regiam Camera ordinatum, & decretum, observari privilegia in favorem DD. Officialium, apparet ex provisionibus expeditis per Regiam Camera sub die 19. Octobris 1523. ad instantiam Magistri Portulani Provinciarum Terræ Hydrunti, & Basilicatæ, quibus mandatur omnibus Officialibus dictarum Provinciarum, quod per ipsos remittantur omnes subjecti illius jurisdictioni, ex eo quod cognitio causarum, tam civilium, quam criminalium Ministrorum dependentium à suo officio, ad ipsum, ejusque Locumtenentem, & Curiam spectant, tam vigore privilegiorum concessorum à præcis Regibus, & à novioribus confirmatorum, quam ex antiqua, & inveterata consuetudine Regist. in communi 30.

Quas provisiones fuit ordinatum observari, ex literis expeditis per plures Proreges, scilicet per D. Carolum de la Noy sub eadem die 19. Octobris 1523. per Cardinalem Columnam 3. Aprilis 1531. & per Excell. D. Petrum à Toledo ultimo Decembris 1533. & ultimo Decembris 1543. ut in processu inter Carolum Piscionum Vicesecretum Terræ Paulæ, & Illustr. Marchionem Fuscaldi fol. 50. à ter. & 51. penès Bartholomæum Galluccium, quarum omnium provisionum fuerunt expeditæ literæ observatoriales ad instantiam Magistri Portulani Scipionis de Raho, sub die 14. Junij 1568. cum subscriptione Præsidentis Bernardini de Sancta Cruce Locumtenentis Hernandi de Avalos, Regist. in communi 18. fol. 26. & in dicto processu, fol. 51. & iterum instante Petro Perrone successore Magistro Portulano, fuerunt repetitæ literæ observatoriales cum eorundem subscriptione per Secretarium Palumbum, Regist. in par. 25. fol. 213. & in dictis actis fol. 51. à ter.

122 Et similes provisiones fuerunt expeditæ per Regiam Cameram sub die 30. Januarij 1593. ad instantiam Magistri Portulani Provinciarum Terræ Bari, & Capitanatæ, directæ Audientiæ Batensî, cum inserta forma prædictarum provisionum expeditatum ad instantiam alterius Magistri Portulani, in quibus dicitur, ita in specie ordinatum, facta relatione in Collaterali Consilio cum subscriptione Præsidentis Valcarcel, & Regentis Castellet pro Magno Camerario, & Secretarij Detij Raparij, qui postmodum ob suas virtutes fuit effectus Præsidentis, Regist. in par. 30. fol. 292. & in dictis actis fol. 52.

In quibus provisionibus præcipitur Gubernatori Civitatis Trani, quod statim ex-carceret quendam Portulanotum, eumque remittat ad Portulanum cum subscriptione Præsidentis Valcareel, Secretarij Raparij, & Regentis Ioannis Francisci de Ponte pro M. Camerario, & quoniam dicta privilegia, & observantia, ut prædictum est, fuerunt Regiæ Cameræ concessa pro omnibus Ministris ab ea dependentibus in toto Regno; idcirco sub die 4. Novembris 1596. fuerunt eadem provisiones expeditæ per Reg. Cam. directæ Reg. Audientiæ Calabriz citrà, & aliis Officialibus ad instantiam Marci Antonij Piscioni Vicesecreti fundaci Terræ Paulæ, insertis omnibus antedictis provisionibus, ordinando earum observantiam, Regist. in par. 63. fol. 2.

123 Renovatæ cum repetita observantia, insertis omnibus, sub die 11. Decembris 1627. ad instantiam Doctoris Caroli Piscioni successoris Vicesecreti in eadem Terra Paulæ, subscriptæ per Illustr. Marchionem Sancti Iuliani Locumtenentem insignem, recolendæ memoriæ, & per Præsidentem D. Hieronymum de la Puebla Valdes, Regist. in part. 3. fol. 210. penès Friscarolum Scribã in dictis actis fol. 53. quas provisiones instante eodem Carolo sub die 17. Augusti 1632. mandat S. E. per Collaterale Consilium observari, ita in specie præcipiendo tam Reg. Audientiæ, quàm Capitanæ Terræ Paulæ, & non obstante oppositione dicti Illust. Marchionis prætendentis, esse faciendam distinctionem inter delicta communia, & delicta commissa intuitu officii, facta relatione per Regiam Cameram S. E. in Collaterali Consilio, fuit interpositum decretum sub die 24. Novembris 1634. quod procedatur in Regia Camera, etiam pro delicto simplici commisso tan-

quam à privata persona, in dictis actis fol. 67. & 68.

124 Simile fuit decissum in Reg. Camera Summaria die 14. Jan. 1612. referente Præs. Salutio in lite inter Magistrum Portulanum Terræ Bari, & Capitanatæ, & Regium Gubernatorem Baroli, ut Gubernator prædictus parere teneretur provisionibus præceptivis, & inhibitorialibus Audientiæ dicti Magistri Portulani in omnibus causis civilibus appellationis ad dictum Magistrum Portulanum, & etiam in quibus procedit ordine Regiæ Cameræ Summariz, & in causis criminalibus Ministrorum, & Officialium dicti Magistri Portulani Gubernatorem hortaretur, qui eas cum carceratis gratis remitteret pro observatione antiquarum Regiæ Cameræ provisionum, & omnium Ministrorum Salinarum, & Attendamenti salis Officialium cognitio ad ipsum tantum spectaret, eosque punire, ut ei videbitur, quod tamen temperatum fuit à Reg. Camera decreto 11. Septembris 1635. referente D. Antonio Caracciolo Præsidente, generis, virtutum, doctrinæ, miræque facundiz partibus ornatissimo, ut pœnas non infligeret, nisi Camera prius certiore facta, ut omnia extant in processu inter dictum Portulanum, & Gubernatorem Baroli, Ioannes Hieronymus de Donato Actuarius. Qui Portulanus Barenis jurisdictionem magnam habet, cum præsit Tribunali formato cum Auditore, ac aliis Officialibus, qui ab ipso creantur, & gaudet prærogativâ sedendi ultimo loco in Reg. Camera, & in scamno Capellæ Excell. Proregis.

125 Nec ex eo, quod emptores dictorum officiorum, quæ sunt vendibilia, in oblatione, quæ solet fieri pro emptione ipsorum soleant adjicere clausulam, sive pactum speciale, quod de ipsorum offerentium causis tam civilibus, quàm criminalibus, etiam non deponentibus, & de delictis commissis extra officium, nullus Magistratus possit se intromittere, nec cognoscere, sive sit Regius, sive Baronalis, ex hoc inferri potest, quod ubi non adest pactum speciale, cum quo fuerit extincta candela, dum de more prædicta officia venduntur sub hasta in Aula R. C. quod ex hoc non transferatur hæc prærogativa, ex regula *l. unica §. sin autem deficientis C. de caducis tollendis*, quod scilicet ubi voluit, expressit, & ubi non expressit, noluit.

126 Cum enim hoc privilegium sit concessum

D

cessum

cessum Regiæ Camere in favorem tam Fisci, quam etiam dictorum Officialium, quod propterea uti annexum hujusmodi officii, ex sola officiorum acquisitione censetur ipsis hujusmodi privilegium cum ipso officio acquisitum, & communicatum, etiam si non exprimatür; expressio enim eorum, quæ tacite insunt, nihil solent operari, illud enim producit virtus ipsius privilegii, imò illa expressio specialis ad majorem cautelam facta, non solum non arguit contrarium, ubi non est adhibita hæc cautela, sed potius confirmat antiquissimam consuetudinem vendendi, & concedendi officia cum hac solita, & ordinaria prærogativa, sub qua omnia hujusmodi officia vendi consueverunt, saltem cum relatione ad pacta, & conditiones, cum quibus fuerunt hujusmodi officia concessa diversis antecessoribus, per eos ut plurimum nominatis, in quibus hoc pactum uti solitum, facta perquisitione repertum fuit, & sic etiam expediti privilegia per S. M. & S. E. juxta diversitatem pretij venditionis, quod si ascendit summam duc. sexcentum, requiritur privilegium expediendum in Curia S. Majestatis, sin autem dictam summam non ascendit, expediuntur per Reg. Cancellarium juxta solitum, & consuetam formam, & stylum Cancellariæ, ut patet ex literis S. E. datis Camere die 20. Martij 1620. penes Actuar. Galluccium.

Qui stilus, & forma Cancellariæ semper uniformis clarè probatur ex inspectione Regestrorum, cum enim curiosè perquisivissimè plura Regestra, in omnibus eadem clausula sub eadem forma reperitur, ut ex venditione officij Vicesecreti fundaci Bivonæ Pyrro, & Marco Antonio Tassone pro duc. 2300. sub die 8. Martij 1614. in actis dictæ venditionis penes Grimaldum fol. 3. & 7. & provisionibus expeditis pro capienda possessione in Regestro executuarum 3. fol. 73. à tergo.

Idem in venditione officij Vicesecreti fundaci Arrendamenti ferri Terræ Belvederis Francisco Antonio Magaldo pro duc. 400. eadem die 8. Martij 1614. in actis Grimaldi fol. 4. & 7. & in Regestro executuarum 8. fol. 80.

Item 1. Junij 1615. in venditione officij Vicesecreti fundaci ejusdem Arrendamenti in Civitate Hieracis Francisco Lago pro duc. 310. in actis in eadem banca fol. 12. & 18. & in dicto Regestro 3. fol. 141.

Item 8. Novembris 1622. in officio Vi-

cescreti fundaci dicti Arrendamenti in Civitate Squillacij Francisco Laurenzano pro duc. 380. in actis ejusdem fol. 6. & 11. & in Regestro fol. 263.

Idemque in officio Vicesecreti Terræ Paulæ venditi 12. Februarij 1624. dicto Carolo Piscione pro duc. 635. in actis in eadem banca fol. 5. & 9. & in dicto Regestro fol. 288. Et tandem in venditione officij Provinciæ Calabriæ citrà, venditi Horatio Cellentano per cessationem Scipionis Monaci, ut ex bannis cum inserta forma oblationis acceptatæ per Regiam Cameram in decreto venditionis sub hasta sub die 10. Decembris 1631. penes Franciscum de Flore.

Nec enim vidi, vel audivi sub diversa forma hujusmodi officia concedi, quod si contigisset, necessariò fuissent vendita diverso pretio, & majori quidem, ubi hæc prærogativa, quæ potissimè æstimatur ob fori præscriptionem concessa esset, & tamen vidi nullum fuisse ob hoc pactum constitutum pretii discrimen, sed solum Fiscum advertisse ad pretii augmentum, & personæ idoneitatem, quæ apud Ministros Camere curæ esse debet, juxta doctrinam *Divi Thomæ*.

Et fortè non possit Camera vendere officium cum pacto, ut emptor non gauderet dicta prærogativa sine speciali permissu Regis, qui illud privilegium principaliter concessit ad sui proprii patrimonii utilitatem in favorem Officialium, ne à pluribus Iudicibus vexentur, aded ut quamvis secundariò cedat in ipsius Camere prærogativam, non posset ipsa in præjudicium Fisci, & emptorum illi renunciare.

127 Et hoc in puncto prævia maxima discussione fuit decum per Reg. Cameram facta relatione in Collaterali coram Excell. D. Duce Mediæ delas Torres, & Sablonetæ, Hostiliani Principe, Prorege maximo, singularis prudentiæ, & iustitiæ cultore, in dicta causa inter Illustr. Marchionem Fuscaldi cum Doctore Carolo Piscione Vicesecreti Paulæ, referente Præside D. Martino de Burgueda sub die Veneris 26. Novembris 1638. in quo principaliter fuit decum, Reg. Camere ex privilegiis sibi concessis, ex vetustissima consuetudine competere cognitionem privativè quoad omnes de delictis Officialium, tam principalium, & immediatè subjectorum ipsi Regiæ Camere, ut sunt Magistri Portulani, Thesaurarii, sive Perceptores

res, Dohanerij, Credenzerij, Vicesecreti, & similes, quàm reliquorum subofficialium, cujusmodi sunt Portulanoti, & reliqui, qui ab ipsis principalibus dependent, etiamsi committantur non intuitu eorum officiorum, sed extra ipsa officia, ut sunt quæcunque delicta communia, nec esse necessarium id exprimi, vel expresse pacisci in oblatione, & venditione officii, nec etiam illis ullo modo fuisset derogatum, neque per dictam Pragmaticam anni 1584. ex infinitis decisionibus, & decretis, ante, & post Pragmaticam latis.

Et in dicta causa fuit discussum, utrum stantibus pluribus delictis, de quibus erat inquisitus in Curia d. Illust. Marchionis, & gravibus inimicitiiis cum eo contractis, potuisset condemnari ad vendendum officium pro bono regimine, ne esset in dicta terra Officialis Fiscalis in sensu Baroni, qui ex dictis controversiis per æmulationem impediretur exequi servitium Regiæ Curie, super quo utriusque Consilii, Cameræ scilicet, & supremi Collateralis Senatoribus visum fuit, non aliter super hoc providere, verum fuit iussum, ut d. Carolus transmitteretur cum processibus suarum inquisitionum, & criminum Neapolim, ut Reg. Camera de veritate cognosceret, & de justitia provideret, qui tandem in carceribus Castri novi antequam potuissent hæc fieri, fato concessit.

128 Illud tamen in hac materia meminisse oportebit, quòd licet æmulatione Officialis cum Barone soleat esse impedimento, magis tamen nocet Reg. Curie, quòd hujusmodi Magistri Portulani, Secreti, & similes sint dependentes à Baronibus locorum, ubi eorum officium exercent, quod 129 frequentius accidit, ut ipsimet Barones in Provinciis Apulie, Calabria, Aprutii, & aliis locis, in quibus solent extrahi merces, & fruges per Mare, emanant dicta officia pro suis familiaribus, & ipsis subjectis, & devotis, ut impune possint extrahere serica, fruges, & alia bona vetita, absque solutione directuum, contra devetum, vel contra 130 banca prohibitiva, in quo dum per septimum Fiscum Patrimonii egi, omnem conatum, & diligentiam adhibui, ne similis fraus fieret, ratus omnino, melius esse ad hujusmodi officia admitti personas, quæ verisimiliter possent Baronibus resistere, quàm adherere, prout ab aliis quoque Fiscis Patrimonii desideratum vidi.

130 Et inter Officiales subordinatos Reg. Cameræ, sunt etiam Actorum Magistri, qui sunt quatuor numero principales, cum facultate eis concessa creandi octo Actuarios, duos scilicet per quemlibet, ultra alios duodecim, qui eliguntur per D. Locumtenentem; unde sunt in totum Actuarii, sive Actitantes numero viginti, ultra Scribas, non solum ordinarios approbatos cum decreto Locumtenentis, præcedentibus solitis requisitis, sed etiam extraordinarios, quorum 131 ingens est numerus, attamen de causis omnium Scribarum, etiam extraordinariorum, tam civilibus, quàm criminalibus, Regia Camera cognoscit, in quo inter infinita exempla, quæ possunt consarcinari, libet tamen quædam moderna afferre, ut 132 num scilicet in remissione Io. Baptistæ Scarpettæ Scribæ ordinarij, inquisiti de vulneribus læthalibus cum ferro acuto, qui præviis literis hortatorialibus, fuit remissus per M. C. ad Regiam Cameram, sub die 21. Januarij 1636. penès Andream Staracium, 133 & in Banca Reg. Cameræ Io. Hieronymum de Donato. Alterum verò Ioseph Grifoni Scribæ extraordinarij, inquisiti de verberibus, & alapis in personam honestæ mulieris Isabellæ Costa, sub die 19. Julij 1630. penès Hyacinthum de Rosa Magist. Act. M. C. præsentatum decretum penès 134 acta ejusdem de Donato in R. C sic etiam Nicolaus Cosenza inquisitus de vulneribus læthalibus, facto verbo fuit remissus à M. C. V. ad Reg. Cameram die 12. Decembris 1634. Panzera Act. Magister, & similiter 135 Onophrius Saecus de iisdem inquisitus die 5. Aprilis 1639. fuit remissus, Ioelis Act. Magist.

136 Idemque observatur quoad Arrendatores, sive conductores introituum Fiscalium, & eorum substitutos, Ministros, & Officiales necessarios pro administratione Arrendamenti, qui verè actu exercent, & inserviant, isti enim gaudent fori privilegio, etiam pro causis, & negotiis civilibus, & criminalibus extra Arrendamentum, vigore pacti, & capitulationis, quæ solent 137 adici in oblationibus, quæ diebus statutis consignantur in manibus propriis S. E. vigore banni ad offerendum, quæ visæ per S. E. in Collaterali præsentate Camera, ad illam remittuntur, ut melior ex quantitate, pactis, & conditionibus, & habita consideratione, potissime ad habitantem, & idoneitatem sociam obligationis, vulgò dictam *in la parata*, eligatur verè major, sive melior,

juxta *l. cum, qui 7. §. melior autem conditio ff. de in diem addit. ad* cujus ornatum videndus omnino *Pinell. in repet. l. 2. p. 3. c. 4. nu. 24. C. de rescin. vend.* qua electa prævia notitia Caratariorum juxta numerum Caratarum, quas quodlibet Arrondissementum capit, expeditur postea novum Bannum pro accensione candelæ in Regia Camera, prout antiquitus fuit observatum, vel in Collaterali coram Sua Excell. ad ejus libitum, ubi cum semper, & ubique fuerit solitum acceptari pactum, ut non possint à nullo cognosci, nec judicari, nisi à Regia Camera, quæ Proregis autoritate illud concedere solita fuit, & ita semper observatum, consequens est, ut prædicti omnes ab ipsa Regia Cam. judicari debeant, & ita hoc die practicatur, ut in puncto testatur *Dom. Regens Tapia*, jurium Regni interpres consummatissimus super dicta *Pragm. 53. de offic. Procuratoris Casaris, in glos. dependenti, lib. 2. fol. 203.* & quod Arrendatores, eorumque Officiales possint deferre omnia arma offensiva, & defensiva, deciditur in *Pragm. 44. de armis anni 1607.* in impress. veteri anni 1611. & in *Pragm. 14. nu. 8.* edita de anno 1610, in novis. impress. anni 1633. & in *Prag. 22. §. 9. vers. & à rispetto delli arrondissementi*, ubi injungitur, quod sit danda nota spectab. Regenti M. C. ut registrantur, & habeat notitiam tantum, & de validitate, & efficacia licentiæ cognoscat eadem Reg. Cam. quæ dedit licentiæ. Et quando Capitanei justitiæ aliquo modo ob avaritiam, vel temeritatem non observant licentiæ ferendi arma, quas concedit Regia Camera suis subditis, ultra coercionem personalem, quam ipsis jure inferre potest, solet etiam certificare officium Scribæ portionis, quod de salario debito Capitaneo excedenti, solvat decem, vel duodecim aureos pro ense ablato, ut fuit observatum in favorem Petri Antonii Ferrari Scribæ Regiæ Cameræ, cui fuerant de nocte ablata arma licita de anno 1593. & pluries idem servatum etiã hoc mense Febr. 1640.

139 Quæ jurisdicção hæc novissimis temporibus vigore literarum Invictis. Regis nostri Philippi IV. datis Madritii, sub die 13. Aprilis 1638. fuit extensa, imò declarata, ipsam comprehendere non solum omnes Officiales, & Ministros officii Scribæ portionis, quod maximæ autoritatis esse constat, ipsos etiam penes corporales libere edocendo, & compescendo, sed etiam ipsam Scribam portionis, per quosdam tamen

pecuniarias ad obedientiam tanti Tribunalis compellere, reservata Excellentis. Proregi distinctione personali, ut ex dictis literis penes Secretarium Cameræ, in Regest. literarum Regiarum.

S V M M A R I V M.

- 1 Magistratus dignior qui majora stipendia obtinet.
- 2 Dignitatis suæ gradum contemnens quisque crudelis sibi ipse censetur.
- 3 Dignitas semel acquisita, ob aliam majorem supervenientem non amittitur, & n. 6. & 8. qua ratione nu. 9. & ipsius prioris dignitatis emolumentum quoque retinetur num. 23. quod ampliatur nu. 25. & 28.
- 4 Senator si Imperator creatus, nomen, & dignitatem senatoriam retinet.
- 5 Alexander Herodis Regis filius, ipsum Casarem Senatorem appellavit.
- 7 Lumen majus minus non extinguit in dignitatibus.
- 8 Dignitas major minori præjudicium non facit in dignitate, sed in administratione.
- 10 Dignitas superveniens inducit additionem, non permutationem. Hinc permittens dare scacomatum cum pedina, adimplet, si dat cum pedina facta Regina nu. 14.
- 11 Comes, & Marchio dignior est Marchione solo.
- 12 Officia plura retinens in ambitum incidit, nunquam tamen in compendium, aliud tamen in administratione retinere potest, quod latius declaratur num. 13.
- 13 Monachus factus Episcopus non desinit esse Monachus.
- 16 Tabellio factus Doctor, vel miles non desinit esse Tabellio.
- 17 Notarius factus Prasul non desinit esse Notarius.
- 18 Auditor Provincia factus Prasul non desinit esse Auditor.
- 19 Doctor creatus miles non desinit esse Doctor.
- 20 Episcopus creatus Archiepiscopus, de causis eî delegatis quando erat Episcopus cognoscit.
- 21 Consiliarius S. C. Neap. effectus Prasul cognoscit de causis sibi antea per Regni Proregem commissis.
- 22 Rex noster Monarcha Philippus minores dignitates Comitatus, Ducatus, & Archiducatum penes se retinet.
- 23 Legens in studio, si Officialis efficiatur, duplicatum salarium habere debet.

- 24 *Præsidentes Reg. Cam. ad Regentium Reg. Cancellariam dignitatem promoti, duplicatas habent honorarias salis, & saccari.*
- 26 *Officiales Regis licentia officio dimisso, aliis actum idem officium exercentibus prelatos, testatur.*
- 27 *Officiales annales in Regno post finitum officium idem habent salarium, si per Regni Provincias excurrere habeant, ac si actum officium exercent.*
- 29 *Magistratus non tantum qui de minori ad majorem, sed qui de majori ad minorem transit dignitatem, majorem, ejusque salarium retinet prout de Consiliariis S. C. existentibus in M. C. V.*
- 30 *Dignitates ascendendo, non descendendo conferuntur, ex necessitate tamen, & utilitate publica fit descensus de majori ad minorem.*
- 31 *Officium, quo quis ex necessitate fungitur, non debet ipsi esse damnosum.*
- 32 *Honor, & dignitas superveniens non mutat conditionem primam, neque tollit privilegium anterius, sed auget statum.*
- 33 *Consiliarius S. C. effectus Præsides Regia Camera non amittit dignitatem Consiliariatus, & Reg. de Ponte, qui id solum, quando per Regem in translatione reservatur, intellexit, confutatur, & sibi met contrarius ostenditur, nu. 38.*
- 34 *Mulier si mortuo viro alteri minus digna nupsit, priorem, & majorem dignitatem amittit in pœnam, quare delinquere in priorem virum videtur.*
- 35 *Archiepiscopus translatus ad Episcopatum in pœnam priorem dignitatem amittit.*
- 36 *Montoya Regius Consiliarius effectus Præsides Reg. Cam. retinuit ex juris dispositione dignitatem Consiliariatus, non per expressam reservationem in translatione.*
- 37 *Reservatio prioris dignitatis in translatione ad minorem non arguit amissionem prioris, quia dubitationis tollenda causa fit.*
- 38 *Dignitas prior in translatione ad minorem non amittitur, etiam nulla facta reservatione, & de ratione, nu. 39.*
- 40 *Salarium diminui non debet ex transitu Officialis à minori ad majorem dignitatem, etiam ex observantia, & Regni consuetudine, nu. 41.*
- 42 *Regentibus Regiam Cancellariam Regni Neap. datur salarium annuorum ducatorum mille, & si accedunt ad Supremum Italia Consilium annui duc. mille, & quingentum illius Regni, quod idem retinent, si ad Collaterale Consilium Neap. redeunt, &*
- idem servatum in Consiliariis translatis ad officium Præsidentis Regia Camera, num. 44. & sic determinatum in Supremo Italia Consilio in personam Regentis Suarez, nu. 45. & per S. C. nu. 46.*
- 43 *Dignior est, magisve illustratur qui propius ad laus Principis sedet.*
- 47 *Consuetudo spectanda circa salaria Officialium, qua ampliari potius in his casibus, quam diminui debent.*
- 48 *Ordo S. M. quod Consiliarij translati non habeant stipendium, nisi officii, in quo servantur, non majus, praticari potest quoad in futurum transferendos, non quoad eos, qui post novum officium idem stipendium habuerunt.*
- 49 *Salarium datur ratione laboris, quem majorem sustinet Fisci Patronus, quam Regius Consiliarius.*
- 50 *Fisci Patronum M. C. V. in Regno habere salarium, prout Regij Consiliarij, decisum in Collaterali Consilio, ex quo arguitur ad Reg. Patrimonij Advocatum.*
- 51 *Stipendium Fisci Patrono ducatorum sexcentum debebatur de jure communi, quod omnibus Officialibus auctum est, tam ratione aucti laboris, nu. 52. quam quia annona antiquitus erat valde vilior, nu. 53.*
- 54 *Privilegia conservantur, causa etiam in singularibus conservata.*
- 55 *Regij Consiliarii S. C. Neap. ante augmentum stipendii habebant duc. 600. Præsidentes Regia Camera duc. 570. cum parvis munusculis, per transitum tamen Regij Consiliarii ad Regiam Camera idem stipendium, quod ante habebat, ei solutum fuit.*
- 56 *Munuscula Præsidentibus Regia Camera ratione majoris laboris debentur, nec de omnibus Fisci patronus participat, & de quibus, num. 58.*
- 57 *Feria astiva non servantur in Regia Camera, secus in S. C.*
- 59 *Fisci Advocati Patrimonii in Regno administrationis amplitudo, & laborum compendium.*

ARGUMENTVM.

Officialis translatus ad majus officium, sive minus, priorem dignitatem retinet, idemque stipendium, quod antea habebat, & fortius in Regio Consiliario translato ad

Officium Advocati Regij Patrimonij
in Regno.

R E S P O N S V M II.

CVM inter Regios Consiliarios, quos vocant S. Claræ, Excell. Albensium Ducis nominatione, ac suffragio primùm, deinde verò Invictissimi Regis nostri Philippi IV. singulari favore, ac beneficio, eo tempore Fabius Capycius Galeota versaretur, quo jampridem ad summam usque ducatorum mille ejusdem Invictissimi Regis munificentia, ac liberalitate ipsorum Consiliariorum stipendium excreverat. Cùmque in eo munere, ea, qua par erat fide ac diligentia, eodem, quo Collegæ reliqui millenorum ducatorum stipendio fruebantur aliquandiu versatus esset, in Fisci Patronum, Regijque Patrimonij Advocatum, quo muneris Curiz totius, populique acclamationibus, ex præjudicata ab eo usque tempore, quo aliàs id munus non sine laude administraverat, opinione jampridem vocabatur, non uti certè novus, ac tyro, sed tanquam veteranus eligitur. Quamquam verò ex diuturno obiti pridem magistratus experimento longè majores, qui in munere Regij Fisci patroni labores exantlandi essent, Fabium ipsum minimè laterent, demandatam Provinciam subire, ut Regiz voluntati, atque Imperio veterum majorum suorum more obsequeretur, alacri, lætoque animo non est veritus, non sine certissima firmissimæque spe, quæ tum juris notissima dispositione, tum præscripta, vetustissimaque consuetudine nitebatur, fore ut cum veterum Regij Consiliarii dignitate, quam non habitu solum, sed actu retinet, ut ex plurimum veterum, tum recentium causarum Excell. Proregis jussione delegationibus liquidò cernitur, antiquum etiam, quo reliqui Consiliarii fruuntur stipendium, absque ulla controversia retineret. Quis enim vereretur aliter futurum. Cùm etsi id neutiquam à jure esset dispositum, verendum certè videri non posset, à munificentissimo Rege stipendium uni è suis Magistratibus, de se non pessimè merito semel concessum, quamvis in aliud munus (si Deo placet) inferius, ita Regiz Majestatis commodo, atque utilitate poscente traducto denegatum iri. Dixi Regij Advocati munus inferius, idque non sine religione, ac scrupulo; etenim nisi mihi à me suscepti muneris amor

illudit, sive administrationis magnitudinem, sive eam, quæ necessaria maxime est in hoc munere procurando fidem, sive pleraque alia, de quibus deinceps sermo erit, inspicias, nunquam certè Regij Advocati munus Consiliarii munere, ne digito quidem inferiorem esse concesserim. Ergo certissima ea spe frustratus Fabius, dum Regiis literis datis tertio idus Junias anni 1627. Excell. Proregi nostro injungitur, ne Consiliariis in Reg. Cameram ad exercendum sive Præsidentis, sive Regij Advocati munus translatis stipendii incrementum, quo tanquam Consiliarii antea fruebantur, indulgeatur.

Ab eo rescripto, parte inaudita, lato, ne injuria oriatur, unde jura nascuntur; humillimè Fabius Regij Patrimonij patronus, maximi Regis justitiam, ac munificentiam in patronum advocat, ne stipendij possessione destitutus, dignitatis diminutionem patiatur. Cùm notum sit, dignitatem muneris stipendij magnitudine esse metiendam, & digniorem censeret Magistratum, qui majora stipendia obtinet, ad tradita per *Menoch. conf. 784. nu. 2.* Sicut enim injunctum munus nullis parcendo laboribus, nec vigiliis explere conatur, ita pro suæ dignitatis gradu conservando apud justitiæ, & æquitatis fontem instare cogitur. Crudelis enim sibimet ipse censeretur qui dignitatis suæ gradum manutenere contemnit, idem *Menoch. conf. 52. nu. 152.* & ut pollicita impleam, deberi majus salarium. De jure communi, Regio, de consuetudine, & scripta æquitate, juxta quam si jura deficerent, justissimè esse in præsentia casu dispensandù in persona Fabii, ex indeficienti thesauro Regiz benignitatis, & munificentiz.

Prima sit conclusio, quòd dignitas semel acquisita non amittitur ob aliam supervenientem majorem dignitatem: quod clarissimè probatur ex *text. in l. 3. C. de dignit. lib. 12. l. 2. C. de agent. præpos. in reb. l. jubemus C. de prox. sacr. scrip. eod. lib. 12. l. eos C. de excus. mun. lib. x.* cum aliis penè innumeris per *Tiraq. de nobil. cap. 6. num. 48. Marzar. conf. 26. nu. 45. Frecc. de subfeud. lib. 2. in cap. si quis dicatur Comes nu. 51.* quod quidem satis apertè comprobatur ex *text. in l. jus senatorium C. de dignit. lib. 12.* ubi Senator creatus Imperator, nomen & dignitatē Senatoriam retinet, hinc Alexander Herodis Regis filius, in excusatione, quam coram Cæsare habuit, adversus patris objecta, ipsum Cæsarem Senatorem appellavit, *Joseph. de antiq. Jud. lib. 16. c. 9.* Ita & Consul Imperator

perator electus, nomen, & dignitatem Consularem retinet, *text. est in proem. digestorum in fin. ibique Butrig.* sic ascendens ad quamcunque dignitatem, prioris militiæ vocabulum retinet, *l. 1. C. de primicer. lib. 12. & Curialis si ad dignitatem comitativam ascendat, Curialis etiam erit, l. Alexandrinis*

6 *C. de decur. lib. 10. & hoc ipsum, quod transiens ad dignitatem majorem, retineat nedum privilegia prioris dignitatis, sed ipsammet priorem dignitatem, probavit ante omnes 10. de Plat. in d. l. 3. C. de dignit. lib. 12. & in l. jubemus C. de prox. sacr. scrip. eod. lib. 12.*

7 *dicens, quod in dignitatibus lumen majus non extinguit minus, quemadmodum supervenientia majoris iudicis, jurisdictionem minoris non diluit, hoc ipsum etiam tuetur Jacob. Rebuff. in d. l. 3. C. de dignit. ubi nu. 1. quod dignitas major non facit præjudicium minori, aliquid in dignitate immittendo, sed in administratione, nec una dignitas se habet ad aliam uti principalis ad accessoriam; sed quælibet dignitas de per se principalis est, & de per se principaliter stat, nec stant inter se uti opposita, sed una alteri subalternatur, quando possunt concurrere in eadem persona, quia sibi ipsis compatiuntur, & non contrariantur, sequuntur Frecc. de subfeud. loco alleg. nu. 51. Aviles in cap. Prætorum, cap. 1. gl. officio, n. 4. cum seq. & dicebant Socin. in cons. 129. num. 5. lib. 1. Boer. de auctor. Mag. Cons. nu. 13. & Marzar. d. cons. 26. nu. 45. quod*

10 *dignitas superveniens inducit additionem, non permutationem, quasi una alteri adjiciatur, non perimatur; & dignitas dignitati addita auget dignitatem. Hinc dignior est Comes, & Marchio Marchione solo, quia duplicata dignitas plus tribuit, Mastrill. de magistr. lib. 4. cap. 6. nu. 24. Tiraq. de nobil. cap. 5. nu. 8. Corrad. in templo jud. cap. 5. in fi. Patlador. rer. quotid. cap. 13. nu. 1. Frecc. loc. citato.*

12 *Et quamvis nemo plura officia retinere possit, l. is quidem C. qui milit. non poss. lib. 12. alioquin in ambitum incideret, l. 1. C. ad l. Juliam de ambit. nihilominus potest quis unum officium retinere in compendium, hoc est in dignitate, & aliud in administratione, Andr. de Barul. l. 1. C. de primicer. lib. 12. sive*

13 *plura officia administrationem non habentia, sive quorum unum haberet administrationem, aliud non, vel plura habentia administrationem, sed compatibiliter, quia per actum unius non impediretur administratio alterius: vel ubi qui posset, dispensaret, aut utilitas, vel necessitas aliud suaderet, ut in prædictis; & alijs pluribus eruditè probat*

Aviles in cap. prætorum, c. 1. glo. officio nu. 4. cum seq. Neque verò Fabius Capycius Galeota unum tantum, scilicet Fiscalis retinet verum etiam in administratione retinuit plures causas S. C. ex dispensatione.

14 *Hinc quia transiens de minori ad majorem dignitatem, retinet priorem dignitatem, tradiderunt Doct. quod promittens dare scaccomatum cum pedina, adimplet, si dat cum pedina facta Regina, quia major superveniens dignitas priorem non mutat, ut de magis communi resolvit Marzar. in*

15 *d. consil. 26. nu. 49. Et Monachus factus Episcopus non desinit esse Monachus, Bal. in l. falsa, §. sed si cui, ff. de cond. & demonstr. Alex. cons. 32. nu. 8. lib. 5. Boer. decis. 158. & Tabellio*

16 *factus Doctor non desinit esse Tabellio, Bald. & Alex. ubi supra nu. 7. Rebuff. in d. l. 3. C. de dignit. vel effectus miles remanet Tabellio l. his scholaribus C. de erog. milit. lib.*

17 *12. Frecc. loc. alleg. nu. 51. & Notarius factus Præsul non desinit esse Notarius, l. præclaram C. de primicer. lib. 12. & Auditor Provinciae effectus Præses pro tempore, interim Auditor esse non desinit, nec à munere votandi se abstinere, Capiblanc. de auctor. Baron.*

19 *super rubr. num. 30. & Doctor creatus miles non desinit esse Doctor, sed utraque dignitate coruscet, & simpliciter Doctori præfertur, idem Frecc. loco allegato, nu. 51. in fi. & Frater effectus Prior remanet frater, ad ea, quæ notat Bar. in l. Titia §. qui Marco ff. de ann. leg. & in l. 2. §. fin. ff. de stipul. serv. & Prioratus electus in Ecclesiam Cathedrali, vel Episcopatum, ipsius Prioratus privilegia retinet, Oldrad. cons. 267. Felin. in cap. pen. de major. & obed. Sic Episcopus creatus Archiepiscopus cognoscit de causis sibi delegatis quando erat Episcopus, Io. Andr. ad Specul. in tit. de judic. §. restat videre, Alex. cons. 32. nu. 7. lib. 5. & retinet officium Conservatoris, quod antea habebat, Oldrad. cons. 239. Barbat. in cap. qui Abbas, num. 14. ibique Dec. nu. 13. de offic. deleg. Marzar. in d.*

21 *cons. 26. num. 48. prout Consiliarius Sacri Conf. effectus Præses ipsius, cognoscit de causis sibi antea per Regni Proregem commissis, D. de Franch. decis. 445. Et Baro effectus Comes, non desinit esse Baro, Frecc.*

22 *ubi supra, & Capiblanc. de auctor. Baron. in rubr. nu. 3. prout Rex noster Monarcha Philippus in tam alta dignitate positus minor*

23 *res dignitates Comitatus, Ducatus, & Archiducatus retinet. Et qui retinet priorem dignitatem, retinebit etiam ipsius dignitatis emolumenta: Nam si in studio legenti*

debetur salarium, si dum in studio legit efficiatur Officialis, duplicatū salarium illi debetur, *Rebuff. in d. l. 3. nu. 4. C. de dignit. lib. xii. ibiq; 10a. de Plat. & statuitur in l. 3. C. de silentiar. lib. xii. & in l. hīs scholaribus C. de erog. mil. lib. xii.* Ideo praxis inolevit in Regno, Præfidentibus Regiæ Cameræ ad dignitatem Regentium Regiam Cancellariam promotis, duplicatas honorantias salis, & saccari dari, *Regens de Ponte de potestate Pror. tit. de elect. offic. §. 8. nu. 6.*

Quod in tantum est verum, ut procedat etiam in Officiali, qui prævia Regis licentia officium deposuit. Remanent enim reliquæ prioris dignitatis, *l. 1. ubi lo. de Plat. C. de præpos. sacr. cubic. lib. 12. l. 2. ubi idem de Plat. Andr. de Barulo, & Rebuffus C. de præf. prat. lib. 12.* quos sequitur *Regens Rovitus in Pragm. 2. num. 1. vers. ratio decidendi, in tit. de commissar. & copiosè causam suam agens, probavit idem Regens de Ponte in d. §. 8. de elect. Official. num. 7. cum seq. ubi num. 15.* decisionem refert super perceptione emolumentorum Collegii Neapolitani, & *Regens Tspia in decis. 21. Supremi Consilii Italia num. 39.* refert, vidisse quosdam post officium, Regis licentia, dimissum, aliis actu idem officium exercentibus prælatos fuisse. Et in Regno practicatur in Officialibus annalibus, quibus post officium finitum, si per Regni Provincias excurrere opus sit, idem salarium debetur, ac si actu officium exercent, *Reg. Rovitus in prag. 6. num. 8. de commiss. non destinan.* Item quod iisdem privilegiis, & prærogativis gaudere debeat is, qui Principis voluntate fuit ab officio remotus, dummodo ob delictum non privetur, juxta *tex. in l. Iudices C. de dignit. lib. 12.* habetur ex *Guid. Papa decis. 377.* ubi *Addentes alios cumulant, Tiraq. in tractatu cessante causa cessat effectus, limit. 15. nu. 16.*

Secunda sit conclusio, quod hoc non solum procedat in eo, qui de minori ad majorem transit dignitatem, sed etiam in illo, qui transit de majori ad minorem: retinet enim illam majorem dignitatem per prius acquisitam, quod bene probat *tex. in l. Senatoris filius ff. de senat. l. per adoptionem, ubi Bald. ff. de adopt. cum aliis per Decian. conf. 21. lib. 1. Surgen. de Neap. illustr. cap. 27. nu. 23. Marstrill. de magistrat. lib. 5. cap. 4. num. 68. Socin. conf. 129. lib. 3. nu. 1. Marzar. d. conf. 26. nu. 44. cum seq.* Quod optimè comprobatur *Reg. Rovi.* respectu Regionum Consiliariorum, qui resident in M. C. V. quod est Tribunal inferius Sac. Reg. Consilio, qui sala-

rium habent, prout omnes alii Consiliarij, *pragm. 6. de commiss. non destinan. nu. 8. Surgen. de Neapol. illustr. cap. 27. nu. 24.* nam est rationabile sit, ascensum fieri de minori ad majorem dignitatem, cum dignitates gradatim ascendendo, non descendendo conferantur, *l. majoribus C. quemadm. civil. mun. indic. lib. 10.* & novum mutationis genus sit parvificare majorem, *cap. 1. de transl. Episc.* Nihilominus ubi necessitas, sive utilitas publica aliud suadet, sit descensus de majori ad minorem, *glo. est notab. in d. l. majoribus.* Nemini enim officium suum, quo ex necessitate fungitur, debet esse damnosum, *Alex. consil. 32. lib. 1.* quod tantò magis procedit, quando ipsa mutatio officii fuit ab Invictissimo Rege demandata ad favorem sui Ministri, & propterea non debet in ejus læsionem converti, *l. quod favore C. de legib.* Hinc si statuto caveretur, quod scholares tractentur uti cives in omnibus, non per hoc perdit scholaris privilegium, quod per prius habebat, *Tiraq. de nobil. cap. 6. nu. 48. cum seq. & honor superveniens non mutat conditionem priorem, sed auget statum, l. falsa §. sed si cui ff. de condit. & demonstr. nec digressio ad alium statum debet ei nocere, Tiraq. loco citato nu. 49. Mandos. de privileg. ad instar, glo. 7. nu. 29.* & regulare est, quod dignitas superveniens non tollit privilegium anterius, *l. 3. C. de dignit. lib. 12.*

Et licet *Regens de Ponte de potestate Proreg. in tit. de elect. offic. §. 8. num. 7.* sibi persuaserit, quod Consiliarius S. C. effectus Præses Regiæ Cameræ amittat dignitatem Consiliariatus, nisi à Rege in translatione reservetur, prout reservata fuit Consiliario Montoya effecto Præside Regiæ Cameræ, & aliis: pro quo allegat *Bald.* quem alii sequuntur *in l. cum te C. de nupt.* quod Archiepiscopus effectus Episcopus amittit dignitatem Archiepiscopatus, ex *tex. in l. fi. C. de incol. lib. 10.* ubi mulier nupta viro clarissimo consequitur dignitatem viri, sed si eo mortuo alteri nubit minus digno, priorem illam, ac majorem dignitatem amittit, nihilominus perperam credidit, ejus assumptum probari ex *Bal. dicto*, atque ex dicto *text.* quem allegavit, siquidem *tex. in d. l. final.* in suo tantum casu particulari procedit, ubi lex privat mulierem illa majori dignitate ex eo, quia nubendo minus digno, delinquere videtur contra priorem virum, à quo majorem illam dignitatem obtinuit, & proinde, quæ prioris est oblita, à priori non juvabitur, ut dicebat *glo. in alio concordanti tex.*

*lex. in l. mulieres 13. C. de dignit. lib. 12. & sic casus illius rex. & aliorum concordantium particularem habet rationem; & procedit in casu suo; ubi lex descensum ad minorem dignitatem detestans, descendentem in pœnam præambula illa majore dignitate privat: sic etiam loquitur Bald. in l. cum se C. de nupt. ubi translatio de Archiepiscopatu ad Episcopatum fit in pœnam, quod probatur ex eo, quia Bald. hoc suum dictum deducit ex eo *lex. in l. cum se*, ubi idem casus de muliere secundò nupta viro minùs digno deceditur. In quo casu probavimus, mulierem in pœnam majore dignitate privari, & dictum Doctoris intelligi debet secundùm jura, quæ allegat, atque meliùs probatur ex *cap. 1. de translat. Episc.* ubi de archiepiscopare nota est opprobrii, & pœnam indicat, sic loquitur *Rebuff.* dum allegat jura, in quibus casus mulieris nuptæ minùs digno terminatur, & sic dum jura, & DD. in contrarium allegati loquuntur in casibus particularibus, ubi descensus ad minorem dignitatem improbat, & in pœnam major dignitas aufertur, supervacaneè casui nostro applicantur, ubi Consiliarius bene, & fideliter munus Consiliariatus exercens, suo Regi, & Reipublicæ inserviens, non in pœnam, sed ob majus Regis servitium utile, & commodum, ad aliud Tribunal transfertur. Translatio enim ista non delictum comitatur, non in pœnam tribuitur, sed fit, quia sic necessitas suadet, sic Regi utilius est, ita expedit, sic Rex pro majore suo servitio mandat, cui annuere, servire, & obsequi semper gloriosissimum existimatur. Nec ulla ratio suadere potest, quòd transiens ad minorem dignitatem, ut suo Regi obediat, magisque inserviat, illa majore dignitate privetur; & Consiliarius Montoya effectus Præses Regiæ Cameræ retinuit dignitatem Consiliariatus, non per expressam reservationem in translatione, sed ex juris dispositione ex eo, quia dignitas major non amittitur propter minorem, cujus rei melior testis est *Surg. de Neap. illustr. cap. 27. num. 23.* ubi dicit, ita ex dicta ratione determinatum, & sic ex juris dispositione, non ex expressa reservatione, articulus fuit decisus, alioquin si in privilegio translationis hoc esset expressum, judiciali terminatione opus non fuisset.*

37 Nec reservatio prioris dignitatis in translatione ad minorem arguit de jure amissionem prioris; nam pluries id, quod juris est, ad majorem declarationem exprimi con-

suevit, & ea, quæ dubitationis tollendæ causâ fuit, jus commune non lædunt; *l. ea, quæ dubitationis tollendæ causâ, ff. de reg. jur.* quod clariùs redditur, quia ubi Rex priora reservavit, dixit, reservasse, quia ita juris erat, ut

38 mox apparebit, & infra plures adnotabimus casus, ubi nulla facta expressione retentionis prioris dignitatis, in translatione translati priorem dignitatem retinere, & adaptionem minoris dignitatis non tollere majorem, probarunt idem *Regens de Pontè* sibi contrarius in *conf. 14. num. 51. lib. 1.* ubi

39 quia dignitas acquisita inseparabilis est, alteram adipiscens, retinet primam majorem, *Bald. in l. per adoptionem ff. de adopt.* quem allegat, & sequitur *Alex. consil. 32. num. 6. lib. 5.* ubi docet, quòd si nobiles fiant per statutum populares, non perdunt nobilitatem generis, sed accrescit eis popularitatis beneficium, & satis dilucidè deceditur in *lex. in l. senatoris filius ff. de senat.* ubi Senatoria dignitas adaptione inferioris dignitatis non amittitur; hoc idem perbellè probat Doctissimus *Regens Valenzuela conf. 94. num. 50. & 51.*

40 Tertia sit conclusio, quòd pari ratione ex transitu à majore ad minorem dignitatem salarium diminui non debet. Cum enim ex majore salario majoris dignitatis arguatur, *l. nemo C. de offic. magistr. officiorum, & l. 1. C. de agen. in reb. lib. 12.* & scribunt *Doct. in l. cum quid, ff. si cert. per. ubi Alex. nu. 8. las. nu. 15. Dec. 1. lect. nu. 19. Nat. ta consil. 638. Baer. de auth. Mag. Conf. nu. 9. Dominus Rovitus d. prag. 6. nu. 4. de commiss. non destinand.* & certum sit ex suprâ firmata conclusione, quòd dignitas prior non amittitur, ergo neque salarium, quod quidem & ipsa observantia, & consuetudo in hoc

41 Regno suadet, siquidem videmus, quòd Regentes Regiam Cancellariam habent in hoc Regno salarium annuorum ducentorum mille, quando autem ad Consilium Supremum Italiæ accedunt, quia majorem habent dignitatem. Magis enim illustratur

42 qui propius ad latus Principis sedet, *l. 1. C. de præpos. labor. lib. 12.* ibi quos nostri *læceris comitatus illustrat, Bal. in rubr. de offic. proconf. & leg.* qui dicit, quòd licet ordo accipiat splendorem à Principe, tamen non æqualiter resplendet ille qui abest, sicut ille, qui est in Principis præsentia, *Io. de Montaign. de author. Mag. Conf. numer. 4.* & ex multis hoc probat *Reg. Albert. in alleg. in causa propria inserta per Frecc. lib. 2. de subfeud. tit. quis dicatur Dux, num. 61.* majus ha-

bent

bent stipendium ducatorum mille, & quingentorum, qui monetæ hujus Regni faciunt summam ducatorum 1750. Quando postea Neapolim ad Collaterale Consilium redeunt, non eis minuitur salarium, sed idem continuatur, & sic etiam fuit in Regiis Consiliariis observatum, qui majus habent salarium, quando enim fuerunt ad Præsidentis

44 Regiæ Camerae officium translati, idem stipendium habuerunt, & sic etiam in Fisci Patronis, qui idem majus habent salarium quando ad officium Præsidentis transeunt, ut ex fide Regii Officii Scribæ portionis constat, & satis notum est Dominis Regentibus Supremi Italiæ Consilii, ubi sic determinatum reperitur in personam q. Regentis Suarez his verbis.

Y estando en costumbre en este mi Consejo Supremo de Italia, que à los que son promovidos de un officio à otro, se da el salario, que tenían con el primero, siendo mayor que el del officio, ó cargo à que son promovidos, y que les corra con el nuevo officio desde el dia que les huviere cessado el primero, por parecer esto conforme à razon, os le he querido advertir en esto, y encargar, y à lo que sigue, de que se ne produca exemplo de la misma Escribanía de Racion. Quod non fuit gratia, sed justitia, ut aperte patet ex verbis, quod sic justum visum fuit. Notissimum est enim, quibus verbis concipiuntur rescripta gratiæ, & ju-

46 stitiæ; hoc ipsum novissimè fuit decisum per Sacrum Consilium Neapolitanum ad relationem Regii Consilii D. Francisci Salgado in Aula Regii Consilii Roviti, in personam Regii Consilii Vincentii Corcioni, qui cum fuisset Advocatus Regii Patrimonii creatus ex eo solo, quod gratia augmenti salarii erat jam tempore, quo erat Consiliarius publicata, quamvis non exequuta, nisi post officium Consilii dimissum, fuit judicatum, ipsum frui de-

47 bere augmento salarii, & consuetudinem in istis rebus esse spectandam, latissimè fundat *Menoch. conf. 51. num. 50. conf. 126. nam. 3. & conf. 257. num. 36.* & quando consuetudo est favorabilis, prout est ista, debet potius ampliari, quam diminui, ut post *Innoc. & Butr. in cap. dilecti, de offic. Arch. & Motin. lib. 2. de primog. cap. 6. nu. 10. Burgos de Paz quest. 2. num. 138.* in ista propria materia fundat idem *Regens Valenzuela dicto conf. 94. num. 36.*

Quarta sit conclusio, quod quavis prædicta satis vera, & plana sint, tamen respectu Consilii Galeota alia præcipua ad sui

favorem concurrunt, quæ magis indubiam ipsius causam reddunt, &

Primò, quia tempore, quo per suam Majestatem fuit sibi demandatum munus Regii Fisci patroni, actu percipiebat salarium ducatorum mille, & sic etiam usque ad novissimum ordinem, quo per S. M. fuit aliter generaliter ordinatum, percepit, quamvis in prædicto officio in Regia Camera inser-

48 viret, & licet novissimus ordo, quod Consilii translati non habeant stipendium, nisi officii, in quo serviunt, & non illud majus, posset praticari respectu illorum, qui in futurum fortè sunt transferendi, non tamen quoad illos, qui jam post novum officium idem stipendium habuerunt; sanctiones enim tantum futura respiciunt, nec solent habere oculos retrò: quod satis juri consentaneum videtur, aut enim fit hoc ad eorum supplicationem, & postulationem, & non possunt conqueri, cum sciant legem jam promulgatam, si majus salarium relinquunt, & minus accipiunt, aut Rex hoc jubet, quia ita expedire videtur suo Regali servitio, & in hoc casu possent Regi supplicare, ut vel idem salarium continuari jubeat, vel in priori officio ipsis servire permittat, cum certa spe, quod optimus, & munificentissimus Rex benemeritis aliquid concessurus sit. Quod non permittitur ipsi Regio Consilii, jam prædicto officio relicto.

Secunda assertur particularis ratio. Si enim salarium datur ratione laboris, ut per *Dion. Cass. lib. 3. Histor. Rom. Menoch. de arbit. jud. casu 514. nu. 1. cent. 6. Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 21. nu. 7. Regen. Costant. l. 1. num. 26. C. de re milit. lib. 12. cap. charitatem, in fine 12. q. 2. & Apostol. ad Corinth. 2. Mercedem laboris sui quisque accipiet.* Satis notorium est omnibus, majorem laborem habere Regium Fisci patronum, quam Regium Consilium, ut infra latius.

50 Tertia assertur ratio, quia Regio Fisci patrono Magnæ Curie Vicariæ tanquam de corpore Sacri Consilii fuit mediante decreto Regii Collateralis Consilii ad relationem Regentis Didaci Lopez decisum, ut debeatur salarium, prout cæteris Regiis Consiliariis annuorum ducatorum mille. Et satis inconveniens esset, Advocatum Regii Patrimonii minus habere stipendium, cum majore sarcina prematur.

51 Quarta assertur ratio, quia stipendium annuorum ducatorum sexcentum Fisci patrono debebatur de jure communi, ultra tamen id, quod per privilegium retrò Principum,

pum, vel auctoritate Tribunalis, in quo suum munus exercet, eidem datum ostenditur, est *tex. particularis in l. per banc, §. sexcentum aurei, C. de advoc. divers. judic. & decem aurei faciunt libram argenti, l. 1. C. de argen. pretio, quod thesaur. infer. lib. x.* Ad eod
 52 quod aureus idem importat, quod decem caroleni, & omnibus aliis Officialibus auctum est stipendium, tam ratione aucti laboris, *Felin. in cap. cum olim, nu. 1. de re jud. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 223. num. 7. Marcell. de Maur. alleg. 19. per totam, idem Menoch. centur. 6. casu 514. num. 20.* ubi fundat, quod negligente Principe hoc casu adjungere salarium, posset idemmet sibi ipsi augere, ex *Molin. Brun. & aliis Magistr. de*
 53 *magistr. lib. 1. cap. 21. num. 15.* quam etiam, quia annona antiquitus erat multo vilior, mercedes servorum, salaria viliora, vestium impensa valde tenuis, & Princeps debet rationem habere, ut qui ei inserviunt quotannis summam aliquam in arca reponant; qua suæ senectuti, & posteritati consulant, ita egregie *Menoch. in d. casu 514. num. 10. & 11.* & propterea quamvis Fiscus patrono salarium non augeatur; debet ad minus non minui salarium, quo antea fruebatur, ut Regius Consiliarius.

Quinta affertur ratio, quia Consiliarius Galeota hodie quoque officio Regii Consiliarii fungitur in nonnullis causis delegatis, & sibi à Domino Prorege demandatis, tam in Sacro Consilio, quam in aliis Tribunalibus uti adjunctus, non obstaate transitu ad Reg. Cam. & in dies sibi committuntur, & ad hoc ut conserventur jura, privilegia, & utilitates, sufficit, si in aliquibus singularibus ipsa causa conservetur, ut ex *l. jura, ff. de legib. tradit Bald. in l. 1. lect. 1. num. 3. ff. de feriis, & ex multis hoc egregie fundat Dominus Regens Valenzuela in d. conf. 94. num. 34. cum seq.*

Nec est aliqua habenda ratio de paucis illis munusculis Præsidentibus Regiæ Cameræ debitis, ob quod eis auctum non fuit forsan salarium, prout Regiis Consiliariis, 55 siquidem eadem ratio militabat, etiam antequam stipendium prædictum augetetur. Habebant enim Regii Consiliarii annuos ducatos sexcentum; Præsidentes verò Regiæ Cameræ ducatos 570. & tamen si per transitum Regii Consiliarii ad Regiam Cameram non duc. 570. sed ducati sexcentum, & sic majus stipendium, quod antè habebant, semper eis solutum fuit, idemque servatum est in Fiscus patrono, sequitur, di-

ctis Consiliariis ad Regiam Cameram transfatis de jure eandem provisionem deberi, etiam hodie post augmentum salarii, unde pari modo, ut de augmento salarii idem jus sit, quod de ipso stipendio, ubi enim est eadè ratio, licet non tanta idè tamè jus esse debet. 56 Insuper considerandum est, quod hæc munuscula Præsidentibus Regiæ Cameræ debentur ultra salarium ratione majoris laboris. Feriæ enim æstivæ licet serventur in Sacro Consilio, non tamen servantur in Regia Camera, per *tex. in l. publicas, C. de feriis, meminit Rovit. in pragm. 19. de offic. Procuratoris Cesaris, & bis quotidie mane, & à prandio iteratur ad Tribunal accessus pro causis decidendis, & rationibus dispungendis in utraque aula.*

Præterea, quoad Fiscus patronum attinet, 58 hæc objectio omnino cessat, tum quia non quæcunque Præsidentibus conceduntur munuscula, illico etiam ipse participat, siquidem liberationum, quas declaratorias vocant, proventus omnes, qui Præsidentibus ob rationum consolidationes, sive magni totius Regni Thesaurarii, sive Perceptorum, sive eorum, qui Regia vectigalia conducunt, sive cæterorum, qui Regiam pecuniam quovis alio titulo tractant, obveniunt, minimè participat. Tum quia si de labore sermo sit, inter Præsidentes ipsos, ac Regium Fiscus Advocatum comparatio nulla intercedit, siquidem huic non Regii totius Patrimonii solum assidua, ac pervigil tutela demandatur, verum uni ipsi laboriosissimum onus incumbit, processus omnes, scripturas, tabulas cujusunque generis attentissimè perlegendi, examinandi, discutiendi, quæ in singulos Præsidentes, ac Rationales, à Regiæ Cameræ Locumtenente sigillatim dispertuntur: quarum rerum adeo magna vis est, ac copia, ut iis tractandis, perferendis, administrandis, non exiguum tum eorum, quos Magistros actorum vocant, tum Scribarum numerus satis esse videatur, quæ tamen omnes unius Fiscus Patroni manibus, oculis, industria tendæ non semel sunt. Quid quod ad unum Fiscus patronum spectat, Regiarum omnium Rationum, quas Rationum Præfecti conficiunt, relationes, Regiæ Cameræ consulta, quæ ad Excellentissimum Proregem singulis fermè diebus, ad Regem iptum non raro de gravissimis rebus, etiam ad Regni regimen, ac statum interdum pertinentibus, transmittuntur, attentissimè dispicere, disquirere, examinare, quo jura Fiscus sarta, 59

tecta servantur. Quid de Tribunalium varietate loquar, quibus frequens adesse Regius Fiscus patronus cogitur, Regiæ Cameræ quotidie, mane, vespere, Supremo Collaterali Consilio coram Excellentissimo Prorege sæpissime singulis certè hebdomadis die Veneris, ut de privatis Conventibus, atque congressibus nihil dicam, vulgò, *le gionte*, sive iis, in quibus de Regiis rationibus agitur, sive iis, in quibus de Regiæ jurisdictione tuenda, conservandaque tractatur, quibus omnibus locis ad Regium Fiscus patronum spectat lynceis oculis pervidere, omnia Fiscus jura proponere, acerrimè instare eorum, qui adversas privatorum hominum partes tuentur objectiones, argumentaque dissolvere, supplices libellos pro Fisco porrigere, eorumque celerem expeditionem apud eos, qui Proregis sunt à secretis, urgere, ne qua in ipso, vel levissimæ negligentia suspicio adhærere possit, ut jure merito Fiscus Advocatus non Regiæ Cameræ solum, sed Regiæ totius Patrimonii patronus dicatur, ubi vis Tribunalium, ac locorum Regis interfit. Nam quid de cæteris dicam? contractus omnes, quorum Regis aliqua ratione interest à Regio Fiscus patrono diligentissimè excutiendi, inspiciendæ Baronum refutationes, examinanda pacta omnia, ad unum usque apicem disquirenda, ne si quid minus fortè foeliciter Regis Aërario successerit (quod vulgò certè solet) ipsius culpæ, vitioque vertatur. Nam quantæ illud molestiæ censeretur debet quicquid aliorum sive Præsidentium, sive aliorum Ministrorum culpa peccatur, ad unum id Fiscus patronum referri, revocarique. Enitendum illi est, ut omnibus indevotis circa Fiscalia (ut cum Jureconsulto loquar) omnibus fiscalium jurium usurpatoribus, contemptoribus, dilapidatoribus, Magnatibus præsertim potentibus, ac Principibus viris, quorum acerrima odia, invidiaque subeunda necessariò sunt, pro jure, ac veritate acerrimè resistatur. Desudandum illi est in Regiorum censuum conservatione, atque incremento, vectigalibus præsertim idoneis hominibus elocandis, socialibus oblationibus, sive parantiis invenientibus, ac deligendis vectigalibus ipsis, cæterisque Regiæ pecuniæ Præfectis, ad rationes primo quoque tempore exhibendas, conferendas, subducendas, diligenter cogendis Regiis debitoribus; quorum ex infinitis propemodum causis, Baronum præsertim pro releviis, atque adhois ingens est numerus, ad solutionem compellendis. Ela-

borandum enixè illi est, ut parata, atque in promptu sit, præsertim ubi nova se occasio aliqua obtulerit, ingens numeratæ pecuniæ vis ad militum stipendia, sive eorum, quos ad Regni tutamentum paratos, atque obvios semper esse necesse est, sive eorum, qui habito in hoc Regno delectu extra Regni fines, ad fidei, Romanique Imperii defensionem, ad fœderatorum Principum auxilium, ad rebellium animadversionem, oppressionemque per Italiam, Germaniam, Belgium, per Oceanum ipsum, ad novum usque Orbem dimittendi sunt. Neque verò ad ejus rei probationem recentia exempla desiderari poterentur, Alemânia, Cisalpinaque Gallia, cum Fabio ipso, sub Ossunensium Duce, Fiscus patroni Locumtenente, ingenti pecuniæ vi Imperiales exercitus in utraque Germania adiuti, Vercellæ expugnata, Veneta classis Adriatico mari pulsa, ac penè oppressa. Accedunt eddem ingentes labores, qui vix numerari queant. cunctarum Regni Universitatum pro Fiscus commodo patrocinium, Regiæ jurisdictionis sæpissime contra Ecclesiasticos in arduis, periculoque plenissimis interdum causis defensio. Pontium toto Regno, sive restauratio, sive reedificatio, stagnantium aquarum Campania tota ad aeris salubritatem in mare longissimis itineribus derivatio. Triremium, ac reliquorum, quæ ad maritimam classem pertinent, navigiorum procuratio, quibus omnibus Fiscus patronum adesse summa vigilantia, nemo est, qui nesciat. Quæ cum ita sint, jure optimo dicere cum sapientissimo Iureconsulto quis possit, improbum aded laborem illum esse, quem Fiscus patronus sustinere cogitur, ut intellectum potius perspicere, quàm verbis exprimi valeat. Ex eo igitur factum licet opinari, quòd vel ipso quotidiano experimento compertum habemus, Fiscus patronum, qui ejus muneris laboris diu perferre poterit, fuisse hætenus neminem. Sed opus fuisse clementissimo Regi nostro eos omnes, qui id muneris aliquandiu obierint, ad alios Magistratus, quo tanto labore levarentur, brevi intervallo traducere. Quis igitur, aut æquis auribus audiat? aut non iniquo animo ferat eorum in præsentiarum deduci, ut cum augeri ad tanti laboris levamentum Regij Advocati stipendium opus esset, de eo minuendo tractetur.

Cum verò de Fiscalis Patroni munere latius disseruerim, non abs te visum mihi quoque

quoque fuit sequentia capita subnectere, ex R. Pragmaticis, ac R. C. decretis novis ordinibus excerpta, quæ ad ipsius munus exactè obcundum pertinent.

Memoria eorum, quæ spectant ad curam Fiscii Patroni tam ex Pragmaticis, quàm ex Decretis Reg. Camera.

IN causis, in quibus tangitur interesse Regij Fiscii non potest procedi nisi requisiti Advocato, seu Procuratore Regij Fiscii, & in dictis causis idem Advocatus Reg. Fiscii, semel, bis, & iterum audiri debet, ut in *pragm. 16. fol. 548. in novissimis.*

Liber causarum Fiscalium conservari debet per Fiscii Patronum, *pragm. 20. fol. 549.*

Patronus Fiscii procurare debet solerti diligentia expeditionem causarum Fiscalium, *pragm. eadem 20.*

Advocatus Fiscii semper debet interesse in Tribunali & quando causæ votantur, & deciduntur, *pragm. 23. fol. 551.*

Ad instantiam Advocati, seu Procuratoris Fiscii debent Scriba portionis, ejus Officiales, Thesaurarius, Rationales, Actorum Magistri, Notator, & cæteri Officiales statim summa cum diligentia dare copiam scripturarum, *pragm. 28. fol. 552.*

Advocato Fiscii data est cura advertendi, quòd Officiales deputati ad justitiam præstent cautionem in Regia Camera de stando sindicatui infra quatuor menses à die completi officij. producant fidem, seipsum stetit sindicatui, vel sindicatum pendere, aliàs quòd procedatur ad executionem pænarum, *pragm. 41. fol. 559.*

Et hodie debet fieri ordo Actorum Magistris, quòd quolibet mense dent notam fidejussionum præstitarum de exhibendis responsalibus ex causa extractionum victualium penès Fiscii Procuratorem, ut elapso tempore incusentur.

Advocatus Fiscii procurare debet, ut literæ, & commissiones, quæ per Regiam Camera expediantur Ministris pecuniariis pro exactione debitorum, vel pænarum, vel pro aliis negotiis Fiscum tangentibus, adnotentur in registris, ibique adnotetur nomen Computantis, cui consignantur, & detur lista dictarum commissionum Rationalibus tempore commissionis computorum, ut habeatur ratio de ipsarum executione, *pragm. 43. fol. 560.*

Conservator quinternionum quolibet mense debet dare listam privilegiorum,

concessionum, & assensuum rerum feudali-um Fiscii patrono, ac etiam Rationali, qui habet curam cedularij, *pragm. 44. fol. 560.*

Ex Decretis Regiæ Camera.

Bilancia debent quolibet mense præsentari in Camera à Perceptoribus, & Portulanis, & Scriba, qui hodie est Antonius Squillante, quolibet mense debet certiorare Fiscii Patronum, & dare listam eorum, qui bilancia non præsentaverunt, & sic in fine Octobris de computis non præsentatis.

Quoad verò computorum, & Bilanciorum præsentandi formam hîc libet animadvertere, antiquitus Perceptores, Thesaurariosque Provinciales computa annuatim de mense Septembris, usque ad Augustum, juxta Indictionem præsentare solitos, omnibus tamen exactiõibus, tam ordinariis, quàm extra distinctis, ac mensatim bilancia mittere solitos totius exacti, adjecta in fine nota exitus omnium solutionum eo mense factarum.

Postea inter cætera statuta ann. 1612. in erectione Arcæ Militaris, id fuit, ut deinceps annus præsentationis computaretur à mense Januario, usque ad Decembrẽ, & computa præsentarentur 1. die Martij: pro tot computis distinctis, unum formaretur, & bilancia non mensatim ut antè, sed post bimestre tempus cum exitus nota duplicata mitterentur.

Quorum omnium, aliorumque ad id pertinentium exacta cura, & observantia, etiam pœnalibus comminationibus fuit ipsis à R. C. commendata pluribus mandatis Octobris 28. & Maij 31. itemque ab Excell. Prorege Comite Montisregij die 14. ejusdem.

Et mense Augusti ejusdem anni additum fuit, ut cum bilanciis præsentarentur etiam cautelæ exitus, sine quibus ea non recipi jussim.

Quod cum experientia potiùs damnosum ostenderet, dilata bilanciorum præsentatione pluribus ex causis à Perceptoribus allegatis.

Ideo die 16. Martij 1635. junctis R. C. Aulis, negotio plenè discusso, resolutum fuit, bilancia præsentanda ut antea post duos menses cum data diei, quo è Provincia mittuntur, ipsorumque Perceptorum subscriptione, eaque pro veris præsentari, tam in introitu, quàm in exitu, sicque postea in computis iis aliquid deficere inveniretur,

E statutis

statutis in instructionibus pænis plecterentur, ac multis eo decreto impositis.

Demum omnia hæc confirmata fuerunt alio mandato die 27. Iunii 1636. cum insertione c. 100. reformationis R. C. à S. M. factæ sub die 25. Aprilis 1634. quo prædictorum observantia, & aliorum injungitur etiam Præfidentibus, ut quisque pro sua Provincia invigilet bilanciis omnium Reg. exactio-num, & pænx impositæ irremissibiliter à contrafacientibus exigantur. Quod mandatum, quoad pænas renovatum die 16. Septembris 1636. & in cap. 101. & 169. dictæ reformationis injungitur Perceptoribus Provinciarum, ut cum computorum præsentatione expriment etiam diligentias impensas in residuorum exactione. Pro quibus, si minus debito diligentia adhibita secundum R. Cameræ ordines, dignoscat, ad instar bilanci significentur. Prout decisum fuit die 25. Octobris 1638. in R. Camera in causa Magnif. Onuphrij Gifonis Thesaurarij Calabriae citrà, referente Magnif. Rationale Scudero, contra quem fuit per R. C. decretum, quòd significaretur, & exquerentur literæ significatoriales ex eo, quòd debitas fecisse diligentias in residuorum exactione non docuerit. Et pluries postea de eorundem capitum executione actum fuit.

Sollicitator releviorum quolibet die Lunæ debet dare indicem, seu listam Fisci patrono releviorum occurrentium, & in fine mensis aliam listam informationum capiendarum.

Certificatoriarum lista dari debet Fisci patrono per Ioannem Baptistam de Ponte singulis sex mensibus tempore præsentationis cedulæ, & in fine Octobris quolibet anno listas significatoriarum.

Significatoriarum lista, & earum executiones dari debet quolibet mense Fisci patrono per significatoriarum Perceptorem.

Mandare, ut capiantur informationes de contrabannis, & de quibuscunque aliis accessibus per literas Illustr. Proregis die ultimo Octobris 1570. quæ sunt in libro notamentorum.

Curare, ut suo tempore redimantur introitus venditi per Regiam Curiam cum pacto de retrovendendo, & quòd de dictis venditionibus fiat liber ad onus Fisci patroni juxta ordines Regiæ Majestatis. In Regia Revisione de anno 1566.

Vna ex duabus Clavibus Arcæ, in qua

informationes reponuntur, debeat retineri per Advocatum Regij Fisci, ut in *pragm.* 21. fol. 550.

Diligentia quotidiana facienda per Fisci Patronum.

CAusarum Fiscalium sollicitudo est percurrere ipsarum librum, & particula-res listas.

Quòd Arrendatores præstent fidejussiones, ad quas tenentur.

Quolibet mense habere copiam certifi-catoriarum, & habere informationem de ipsarum exequutione.

Quolibet mense habere eandem copiam, & rationem significatoriarum, & procurare, ut exequantur.

Habere notam particularem partitorum, quæ fiunt cum Regia Curia, & invigilare super ipsorum adimplemento, ne Regia Curia defraudet, vel aliquod detrimen-tum patiat.

Advertere, quòd balancia quolibet mense præsententur à Perceptoribus, & Portulanis.

Curare, quòd quolibet semestri præsen-tentur cedulæ, & in fine Octobris alia com-puta, & habere notam computorum non præsentatorum.

Quòd computa, & cedulæ per Rationa-les liquidentur.

Quòd sollicitator releviorum quolibet die Lunæ assignet listam Releviorum, & curare, quòd dicta Relevia liquidentur; ut exp-diantur significatoriarum.

Invigilare super exequutione literarum, & commissionum, quæ quotidie fiunt mini-istris pecuniariis, & aliis, & habere informa-tionem de eorum literis responsionis.

Quòd liber causarum Fiscalium conti-nuetur.

Quòd officia vendibilia vacantia, & alia bona exequuta vendantur, & sollicitare ip-sorum venditionem.

Quòd Perceptores, & alij ministri, qui non præstaverunt debitas fidejussiones, eas præstent, & recipiant instructiones illi, qui non receperunt.

Procurare exequutionem literarum, & ordinum Regiæ Majestatis, & Illustr. D. Proregis.

Quòd conservator quinternionum quo-libet mense assignet listam privilegiorum, & assensuum rerum feudalium.

Quòd expediantur resultæ computorum. Quolibet quadrimestri habere informa-tionem,

tionem, & sæpius, si oportuerit, de statu Arrendamentorum, & curare, ut Arrendatores integrè solvant extalea tempore debito tam Regiæ Curix, quàm Consignatariis.

Quæ de Fiscii patroni munere arrepta occasione, adnotata, curiosus Lector æqui bonique consulat.

Hæc causa in Supremo Italiæ Consilio decisa minimè fuit, idque potissimè, ne duplex ideo Præsidentibus salarium præstari videretur, quod aliis etiam additis emolumentis, mille aureorum summam Consiliariis attributam potius excederet. Verumtamen cum postea contigisset dubitari, an mihi in Præsidentis munus evocato, cui quingentorum septuaginta aureorum salarium constitutum est, sexcentorum aureorum tanquam R. Fiscii (ut ita dicam) expatrono adhuc salarium deberetur, obtentis à S. M. literis, quibus mihi Excell. Prorex, ejusque Collaterale Consilium justitiam ministrare jubebatur, in eo re discussa, sequens pro iisdem antea allegatis fuit latum decretum, videlicet.

Die 10. Decembris 1638. Neap. viso memoriali porrecto Suz Excell. pro parte prædicti Magnifici Præsidentis Fabij Capycij Galeota, visis etiam literis Suz Majestatis, expeditis ad instantiam prædicti Magnifici Præsidentis sub die 1. Octobris 1637. factaque de omnibus relatione Suz Excell. in Collaterali Consilio per Spectabilem Regentem Casanate Collateralem Consiliarium, & Commissarium, visisque videntis, &c.

Illustrissimus, & Excell. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. providet, decernit, atque mandat, quòd tollatur sequestrum factum in salario dicti Magnifici Præsidentis Fabij Capycij Galeota, & correspondeatur eidem ad rationem ducatorum sexcentum pro quolibet anno tam pro præterito, quàm in futurum, hoc suum, &c. Tapia Regens. Montalvus Regens. Brancia Regens. Casanate Regens.

S V M M A R I V M.

- 1 *Amita utrum admittatur ad successionem in feudis antiquis in Regno ex gratiis, & nu. 11. 12. 13. & 15.*
- 2 *Et quid in feudo novo, nu. 19.*
- 3 *Patruus utrum succedat in feudo novo similiter ex gratiis.*
- 4 *Transversales, sive collaterales jure communi*

- secundum usum feudorum succedebant in feudis antiquis usque ad septimum gradum.*
- 5 *Constitutio Regni restrinxit successionem in feudis antiquis usque ad tertium gradum tantum.*
  - 6 *Constitutio Vt de successione enumerat personas, & non gradus, & nu. 14. & 16.*
  - 7 *Patruus admittitur in Regno ad feudi successionem ex gratiis, & sic pariter amita, nu. 8.*
  - 9 *Frater excludebatur à feudi novi successione, tam ex forma investitura adjecta clausula pro se, & hæredibus ex corpore, quàm etiam de jure communi feudorum.*
  - 10 *Fratres, & sorores, ac nepotes ex eis descendentes in feudis novis, admitti ex gratiis, & nu. 21. & ita Regni Sapientes sunt interpretati, num. 22.*
  - 11 *Gratia, quibus in Regno fuit ampliata feudorum successio ultra Constit. Regni similiter enumerant personas, & non gradus, & nu. 18.*
  - 17 *Barones, sive Feudatarij quamvis petierint extendi successionem in feudis antiquis indistinctè usque ad quartum gradum, tamen id fuit restrictè concessum.*
  - 20 *Concessio, sive gratia Regis Catholici, extendentis successionem ad patruum, ampliata postea etiam ad amitam, loquitur in feudis antiquis, quòd bene colligitur ex gratiis subsequentibus, & sic tenent DD. Regni, nu. 22.*
  - 23 *Feudum non potest dici paternum, vel antiquum, nisi fuerit illius parentis, qui fuit origo agnationis communis, respectu tam succedentis, quàm ejus, cui succeditur, & num. 25. & 28.*
  - 24 *Feudum licet possit dici antiquum quòd descendentes acquirentis, respectu tamen collateralium semper dicitur novum, esto quòd prius successissent descendentes, fallit nu. 29.*
  - 26 *Feudum possessum etiam per mille annos à linea descendenti eo ipso, quòd transitum fuerit ad transversales, quòd lineam collateralium dicitur novum, & redditur ratio n. 27.*
  - 30 *Feudum acquisitum cum pacto expresso, ut acquirente sine hæredibus defuncto pertineat ad collaterales, deficientibus descendentes, vocantur transversales ex contractu, ex Rosental.*
  - 31 *Feudatarius in feudo novo habens fratrem, & filiam feminam habet arbitrium, si velit, instituendi fratrem, ex novissimis gratiis.*

A R G V M E N T V M.

Patruus, & amita utrum admittantur ad successionem in feudis, tam antiquis, quàm novis, tam jure communi

secundum usum feudorum, quam jure Constit. Regni, & quid in hoc fuerit additum, & immutatum ex gratiis etiam novissimis. Quid item in fratribus, sororibus, & transversalibus. Reges, & Sapientes Regni in materia successionis feudorum enumeraverunt personas, & non gradus, etiam in gratiis de novo concessis. Feudum antiquum, vel paternum quod proprie dicitur, & idem potest dici antiquum quoad descendentes, novum vero quoad collaterales, quod dilucide explicatur.

RESPONSVM III.

Mortuo Don Artusio Pappacoda Terræ Massafre emptores sub hasta, ac illius possessore, superstitibus D. Feliciane nepte ex filio, ac D. Antonio Pappacoda ejusdem D. Artusij fratre utrinque juncto, instituto in feudo prædicto vigore gratiæ concessæ huic fidelissimæ Civitati anno 1605. prout in *pragmatica ultima de feudis*, qui successit in feudo prædicto etiam accedente consensu ejusdem neptis.

Ac tandem mortuo ultimo loco eodem D. Antonio, contendit ad successionem dicti feudi admitti D. Celidonia amita dicti D. Antonij, tum quia præterdit, dictum feudum esse antiquum, & proinde esse admissam per gratiam dictæ fidelissimæ Civitatis, prout in *pragm. 12. & 18. de feudis*, vel saltem quatenus esset novum, similiter esse comprehensam in dicta gratia, dum voluit S. M. quod amitæ comprehendantur in omni casu, in quo succedit patruus, & patrum succedere etiam in feudo novo, colligere intendit ex *pragm. 6. de feudis*, ubi D. Rovius id expressè colligit num. 2.

At Nos pro jure aperto Regij Fiscij in feudo prædicto, exclusa penitus dicta amita, uti conjuncta gradu non successibili, tam attentis juris communis, quam Regni hujus Constit. & gratiarum sive Regiarum pragmaticarum dispositione dicimus, omnino manutendendum Regium Fiscum in illius possessione, in qua jam legitime reperitur ex *infra scriptis verissimis juris conclusionibus*.

Prima conclusio sit, quod licet secundum usum feudorum jure communi attentis in

feudis antiquis collaterales succedebant usque ad septimum gradum tantum, tamen per *Constit. Regni, Vi de successioneibus*, fuit restricta successio prædicta usque ad tertium gradum inclusivè, & quia non comprehendatur nec patruus, nec amita, licet in tertio gradu conjuncti, quia *Constitutio* prædicta enumerat personas, & non gradus, ideo fuit necesse impetrare novam gratiam pro inclusione patrum, prout impetrata fuit in anno 1507. à Rege Catholico, ut in *cap. 17. fol. 59. à ter. & confirmata per Cæsaream Majestatem in anno 1532. ut in pragm. 6. de feudis*, & quia incluso patruo nec etiam includebatur amita, licet esset in eodem gradu, opus fuit de novo impetrare aliam gratiam pro inclusione amitæ, ut ex *prag. 12. de feudis*.

Secunda sit conclusio, quod in feudis novis frater excludebatur nedum vigore clausulæ *pro se, & heredibus ex corpore* apponi solitæ in investituris, juxta *decis. Afflic. 293.* sed etiam ex juris communis dispositione, ut per *Cardinal. Mantica. de tacit. conven. tom. 2. lib. 23. tit. 28. num. 1.* unde ex nova gratia concessa per Invictissimum Regem Philippum Secundum in anno 1586. fol. 179. inter Capitula hujus Civitatis, ut in *pragm. 18. & 24.* sunt vocati fratres, & sorores, ac nepotes ex eis descendentes, & non ultra in feudo novo.

Hinc quia dicta gratia personas tantum enumerat, non autem gradus, non comprehendit, nec patrum, nec amitam, ut in puncto advertunt *Præsides Mormilis in Const. Vi de successioneibus, num. 3. fol. 53. & modernus Montanus ad l. Imperialem, S. præterea Ducatus, num. 87. in fin.* sicque videmus usu quotidie receptum, dum nunquam amitam, vel patrum admissos ad successionem feudi novi, legimus.

Nec obstat ponderatio D. Rovii in dicta *pragm. 6. num. 2.* quod vigore *Const. Regni* admittiebatur patruus, & proinde gratia Regis Catholici ut aliquid operetur, debet intelligi, ut comprehendat feuda nova, siquidem idemmet D. Rovius, re longè melius degustata in *pragm. 11. num. 8. & 9. de feud.* nervosè animadvertit, & tueretur contrarium, scilicet quod ante dictam gratiam nullatenus includebatur nec patruus, nec amita, ratione supra citata, quia *Constit.* non enumerat gradus, sed personas. Vnde non extendenda extra personas enumeratas, quia ex eadem gratia in fine, ibi: *Non obstante qualisvis interpretacione, & consuetudine usata fino al presente in favor del Regio Fisco,* expressè colligitur, quod

quod hæc opinio, quod patruus non inclu-
 15 debatur, fuerat recepta in Regno in benefi-
 cium Regij Fiscij, ut peroptimè ponderat
 dictus *Rovit. d. num. 8. in fin.* qui sub *num. 9.*
 ad comprobendam hanc verissimam con-
 clusionem, quod Serenissimi hujus Regni
 16 Reges noluerunt includere gradus, sed tan-
 tum personas nominatas, ponderat dictam
 gratiam concessam in anno 1536. redactam
 in *pragmatica prædicta 12. de feudis*, ubi fuit
 17 petatum pro includendo integro quarto
 gradu utriusque sexus in successione feudi
 antiqui. Et tamen noluit Rex concedere,
 nisi ut extenderetur usque ad fratres pa-
 truales tantum masculos provenientes ex
 masculis.

18 Dum igitur negari non potest, quod sunt
 vocatæ in gratiis prædictis personæ, & non
 gradus, remanet inconcussa, & firmissima
 conclusio supra firmata, quod gratiæ præ-
 19 dictæ non comprehendunt patrum, nec
 amitam in successione feudi novi.

20 Et quod gratia Regis Catholici, quæ lo-
 quitur in patruo, & deinde fuit extensa ad
 amitam, procedat tantum in feudis anti-
 quis; patet etiam ex gratiis subsequenter.
 Nam quando fuit petita inclusio amitæ, in
 precibus fit expressè mentio, quod dispositum
 prius in patruo erat respectu feudo-
 rum antiquorum, & sic etiam petitur inclu-
 sio amitæ, & aliorum usque ad quartum
 gradum in feudis antiquis, legatur, quæso,
 21 *pragm. prædicta 12. de feudis.*

Hoc idem expressè colligitur ex alia
pragm. 18. de feudis, ubi enunciantur omnes
 gratiæ præcedentes, & semper loquitur de
 feudis antiquis, deinde dum loquitur de
 feudis novis, petitur gratia inclusionis fra-
 trum, & sororum tantum, & deinde per
 aliam gratiam redactam in *pragm. 24. de feu-*
 21 *dis* fuit extensum ad nepotes. Vnde si ex
 gratia Regis Catholici fuissent comprehensi
 amita, & patruus in feudo novo, qui erant
 in tertio gradu, non opus fuisset obtinere
 aliam gratiam respectu fratris, & sororis,
 qui sunt in proximiori gradu, & in pro-
 priis terminis quod gratia prædicta Regis
 Catholici loquatur in feudis antiquis, sic
 22 interpretati sunt Sapientes hujus Regni,
 ut patet ex relatis per *Thomam de Marinis*
de feudis, tit. 2. num. 29. tit. 11. num. 58. & tit. 12.
num. 17.

Quibus suppositis succedit tertia con-
 conclusio, quod feudum prædictum nullatenus
 dici potest antiquum, nec paternum, sed
 dicitur novum. Nam feudum tunc dicitur

23 antiquum, quando descendit à quarto gra-
 du supra, & paternum dicitur quod quæsi-
 tum fuit à personis usque ad quartum gra-
 dum, quæ sunt Pater, Avus, Proavus, Aba-
 vus, & Atavus, & ita vocabula, paternum,
 & antiquum, confunduntur, ut bene *D.*
Capycius in investit. ver. feudorum genera,
vers. feudum antiquum, & paternum fol. 210.
 latissimè *Intrigliolus cent. 1. de feudis, quæst.*
21. num. 3. & quæst. 22. num. 1. & 2. D. de Ponte
lect. 12. de feudis, num. 29. ubi quod non po-
 test dici paternum, sive antiquum, nisi fuerit
 illius parentis, qui fuit origo agnationis
 communis respectu tam succedentis, quam
 ejus, cui succeditur.

At in casu nostro nulli dubium, quin *D.*
Artusius, cui successit *Don Antonius* frater
 vigore dictæ gratiæ, fuerit primus acquisi-
 tor dicti feudi titulo emptionis, & quod
 amita, quæ nunc succedere præterdit, non
 sit descendens dicti *D. Artusij*, & proinde
 nullo modo potest dici feudum antiquum.

24 Nam licet respectu descendentium ex *D.*
Artusio dici potuisset feudum antiquum,
 respectu tamen collateralium ipsius *Don*
Artusij primi acquirentis semper dicitur
 novum, dato millies, quod successissent
 prius descendentes *D. Artusij*, qui nun-
 quam eidem successerunt, sed dictus *D.*
Antonius frater, uti in feudo novo vigore
 dictæ gratiæ, prout in terminis nostris do-
 cuerunt *Bald. in cap. 1. §. hoc quoque sub num.*
 25 *2. de success. feud. ea ratione, quia feudum an-*
 tiquum, seu paternum nunquam dicitur nisi
 inter eos, quorum principium connexum
 est in uno stipite feudali, *Præpos. & Afflict.*
in dict. §. hoc quoque, num. 2. Aret. cons. 164. in
princ. Pernus consi. 12. Ruin. cons. 12. lib. 1. Peregr.
cons. 21. num. 10. & 11. lib. 2. Intrigliol. quæst. 23.
centur. 1. sub num. 7. Thom. de Marinis tit. 3. de
feudo ex pacto novo, num. 4. Frecc. lib. 3. de
subfeud. secunda formula, num. 7. fol. 397. &
tertia formula, num. 14. fol. 409. Rosenthal. alios
citans tomo 1. cap. 2. conclus. 9. sub num. 3. Man-
tica d. lib. 23. tit. 38. num. 54. Marta cons. 6. nam.
30. & cons. 14. num. 1. ubi quod in persona *D.*
Artusij fit novum, quantumvis per prius ex
 sui natura fuisset antiquum.

Hinc idem *Bald. in capit. 1. si de feudo de-*
funct. fuerit controver. inter Dominum, & va-
sallum, quem omnes præcitati *DD.* sequun-
 tur, dixit notabiliter, quod si feudum fuerit
 26 possessum per mille annos ab una linea des-
 cendenti, respectu ipsorum dicitur anti-
 quum, cum autem fit transitus ad aliam li-
 neam collateraliam, dicitur novum.

Hinc etiam falsum apparet assumptum adversariorum contendendum, hoc feudum dici antiquum, quia licet aliàs fuisset novum ob transitum ad aliam lineam, cum tamen frater admittatur vigore gratiæ, dicitur comprehensus in investitura, & sic cesset ratio, ob quam dicitur feudum novum ob transitum ad aliam lineam collateralem; siquidem ideo dicitur novum, cum 27 transit ad aliam lineam, quia ille alterius 28 lineæ collateralis non descendit à primo acquirente, quod est requisitum necessarium, ut feudum dicatur antiquum, vel paternum, ut omnes DD. præcitati pro indubitato admittunt. Vnde si fuerit descendens à primo acquirente, licet deinde transeat ad lineam collateralem, tunc dicitur 29 antiquum, prout in casu relato in dicta *pragm. 6. de feud. & per Thomam de Marinis dicto tit. 12. de feud. fraterno, nu. 17.* ubi expressè tradit, patrum succedentem nepoti hoc casu dici descendentem à primo acquirente, & proinde dici feudum antiquum respectu dicti patris.

Nec etiam obstat quod adversarij ex eodem *Rosenthal. cap. 2. quæst. 12.* desumere prætendunt, videlicet feudo concesso pro acquirente, & ut ipso sine hæredibus mortuo pertineat ad collaterales, quod si decesserit primus acquiritor relicto fratre, dicatur antiquum respectu dicti fratris succedentis, etenim *Rosenth.* loquitur, ubi expressè fuerit dictum in investitura, quod perveniat ad fratrem, quo casu dicitur dictum feudum quæsitum ex contractu primi acquirentis in beneficium fratris, & collateralium, ideo non potest disponere talis frater in præjudicium aliorum collateralium, & ejus filiorum, quorum consensus omnino requiritur, ut expressè docet idem *Rosenthal. loc. cit.* At in casu nostro est tantummodo concessum libero arbitrio fratris instituendi fratrem in feudo novo, non obstante quod adsit filia fœmina, & ubi non existit filia, seu descendens, potest succedere frater in feudo novo ex gratiis suprâ citatis; Vnde non dicitur feudum pertinere ad collaterales ex pacto, vel contractu primi acquirentis adeò quod non possit de eo disponi absque consensu vocatorum.

S V M M A R I V M.

1 Patrum succedit nepoti in feudo antiquo vigore Constitutionis Vt de successioneibus. Contrarium est verum, quia Constitutio

- prædicta enumerat personas, & non gradus, sicque judicatum probatur nu. 6. 7. 8. & 9.
- 2 Patrum succedit nepoti in feudo novo ex gratia de anno 1507. contrarium est verum, quia gratia prædicta loquitur de feudis antiquis, ut nu. 10. 11. 12. 13. 14. & 15.
- 3 Amita succedit nepoti in feudo in omni casu, in quo succedit patrum vigore gratia de anno 1536.
- 4 Feudum, quod disponitur in masculum remotiorem exclusa fœmina, remanet antiquum virtute gratia de anno 1605. sed contrarium probatur nu. 28. & seq.
- 5 Feudum novum ob mortem fratris acquirentis, dicitur antiquum in personam fratris succedentis, contrarium verum probatur nu. 22. & seq.
- 16 Intellectus ad Gratiam concessam de anno 1507. super successione feudorum, & num. 17. & 18.
- 19 Successio in feudis novis est extensa ex Gratia de anno 1586. in beneficium fratrum, sororum, & eorum filiorum tantum.
- 20 Gratia de anno 1586. enumerat personas, & non gradus circa successionem in feudo novo, & proinde non extenditur ad amitam, vel patrurum.
- 21 Domini Regentis de Ponte locus lectura 12. num. 30. de successione feudi expenditur.
- 22 *Rosenthal. par. 1. cap. 2. concl. 12.* de feudis traditio rejicitur, & nu. 24.
- 23 Feudum licet antiquum, si transit ad lineam collateralem, dicitur novum.
- 25 Succedens in feudo ex gratia, vel ex pacto sale feudum dicitur novum, & nu. 26. & 27.
- 28 Gratia de anno 1605. circa successionem feudorum declaratur, & nu. 29.
- 30 Rex potest feudum novum concedere jure antiqui.
- 31 Clausula apposta in concessione feudi, tanquam feudum antiquum, præsupponit, quod per prius fuerit antiquum.
- 32 Feudum quamvis sit antiquum, dicitur novum in persona primi acquiritoris.
- 33 Concessio feudi novi jure antiqui retinet naturam feudi antiqui, dummodo adsint verba illa, jure feudi antiqui, & expressa Regiæ voluntas, & nu. 34.
- 35 Concessio feudi tanquam feudi antiqui differt ab ea, qua fit jure feudi antiqui.
- 36 Concessio ubi est dubia, est consulenda sua Majestas circa illius interpretationem.
- 37 Feudum debet manere sub sequestro apud Fiscum in possessorio, ubi jura agnati successoris sunt dubia, vel intricata, cui erimus salva

in petitorio ; sicque aliàs decisum probatur num. 38.

ARGUMENTVM.

Patrum, nec amitam succedere nepoti in feudo novo, fundatur tam attempta gratia de anno 1507. & 1536. quam de anno 1586. Et quando feudum dicitur novum licet concedatur tanquam antiquum, & nonnulla ad intellectum gratiæ de anno 1605. circa successionem feudorum, & *Cap. ex præsumptuosa* enucleantur.

RESPONSVM IV.

IN defensione causarum prior, promptiorque ad scribendum sua sibi diligentia obest, nam primum arma, munimenta que sua ostendit adversario, post, tempus dat ad declinandos ictus, munitionesque infirmandas; Demum onus sibi injungit refellendi rationes, explicandi leges, authores rejiciendi, quibus se, causamque suam tuetur adversarius, quæ & longiusculum tempus, & studium requirunt exquisitius, id est omnibus universè mihi præcipue homini occupatissimo nocuisse semper, maximè verò in hac causa, non est cur pluribus ostendam, ergo adversarius meus diligenter meis lucubrationibus perlectis, mearum rationum vim impugnare conatur variis mediis.

Primo contendit, patrum succedere nepoti in feudo antiquo vigore *Const. Vi de successioneibus*, quam præsupponit enumerare gradus, non autem personas, autoritate *Andr. ibidem, in ver. idem Ius, & in cap. 1. Imper. Lothar. Loffr. in d. cap. 1. col. 2. tum seqq. & D. Reg. Rovit. in prag. 6. num. 1. de feud. & proinde subdit ex gratia concessa in anno 1507. in d. prag. 6. de feud. patrum fuisse admissum in feudis novis, ex quo in antiquis erat admissus per d. *Const. Vi de successioneibus*, idque autoritate *Loffr. & D. Rovit. in locis proximè citatis*, unde stante alia gratia de anno 1536. Imperatoris Caroli V. in *prag. 12. de feud.* per quam fuit admittita in omni casu, in quo patrum comprehenderetur, cessat omnis difficultas pro amita in feudo novo, prout verò est istud, de quo agitur.*

Secundo, quatenus gratia prædicta non

loqueretur de feudo novo, prætendit, hoc feudum non esse novum, sed antiquum tum vigore gratiæ de anno 1605. *in prag. 31. de feud.* ubi petitur facultas disponendi in beneficium masculorum, exclusis feminis, & quod hujusmodi feuda remaneant uti antiqua, & hæreditaria, & subsequitur gratia, *Placet quoad feuda hæreditaria*, tum etiam quia licet feudum dicatur novum in persona acquirentis, tamen in collateralis persona semper antiquum dicitur, cum in acquisitione facta per primum fratrem, non est dubium, feudum esse novum, sed post ejus mortem successionem secundi fratris est effectum antiquum, ex *Rosenth. par. 1. cap. 2. conclus. 12. num. 1. & 2. de feud.*

Quæ quidem licet ex prædictis nostris scriptis remaneant prævisa, atque resoluta; Iterum tamen nihil Iuribus R. Fiscii obesse, demonstrabimus.

6 Non obstat igitur primum, quoniam verior fuerat opinio *glos. Marini de Caram. in d. Const. Vi de successione. in verb. habeant*, ubi dicit, non comprehendit patrum, quia *Constitutio* prædicta enumerat personas, & non gradus, sicque judicatum refert per Iudices M. C. quam opinionem latissimè tuetur *Afflic. contrariis satisfaciendo in d. cap. 1. Imper. Lothar. à num. 2. tum seqq. ubi sub num. 25. dicit*, quod opinio contra *Andream* 7 servatur in Regno, & refert plures decisiones; Et in puncto in amita, quod non succedat in feudis antiquis vigore *d. Const.* fundat, ac decisum refert per D. Regem *Bartholomæus de Capua in d. Const. Vi de successioneibus*, relatus à D. *Consiliar. de Bottis ibid. sub verb. non succedunt*, sic etiam secundum opinionem *glos.* fuisse judicatum tradunt *Ant. de Alex. & Luc. de Gen. relati per Minad. der. 37. sub num. 5. vers. circa secundum*, ubi etiam dicit, opinionem *glosæ* esse in Regno magis probatam, licet ipse dicat, opinionem *Andr.* verior, & quod secundum opinionem *glos.* fuerat judicatum, ac optimè comprobatur meritissimus, ac insignis D. *Reg. Rovit. dicta prag. 11. num. 9. de feudis.*

Insuper dato millies, quod opinio *Andr.* fuisset verior, sufficit nobis probasse, quod opinio *glos.* fuerat recepta in Regno, vel quod erat dubia, & proinde fuit impetrata dicta gratia in anno 1507. pro inclusione patrum à Rege Catholico, confirmata per Cæsaream Majestatem in anno 1532. ut in *prag. 6. de feud.* & in supplicatione adfunt illa verba, *non obstante qualivoglia interpretatione, è consuetudine usata sin' ul præ-*

sentie in favor del Reg. Fisco, quæ quidem verba clarissimè ostendunt, quòd opinio glos. contra Ifern. vigeat in hoc Regno, prout advertit D. Reg. Rovit. aliàs allegatus in dicta prag. 11. num. 8. de feudis.

11 Nec obstat *Loffr.* responsio, quòd verba prædicta non sunt posita ad excludendum opinionem *glos.* & rerum judicatorum auctoritatem; sed dispositionem *cap. ex præsumptuosa*, per quam Fiscus mortuo vasallo capiebat possessionem, & quòd proinde gratia prædicta fuit petita, & concessa in feudis novis, aliàs si loqueretur in feudis antiquis, nihil operaretur, dum erat inclusus patruus vigore *d. Constit.*

12 Siquidem id, quòd ponderat *Loffr.* est contra expressa verba dicti *cap.* quæ, rogo, legantur, quia apertissimè constat, fuisse posita illa verba ad excludendam auctoritatem rerum judicatorum contra opinionem *Andr.* in beneficium Fisci, & sic non fuit inutilis gratia, ex quo fuerunt sublatae difficultates, quæ vigeant contra opinionem *Ifern.* pro exclusione patruus.

13 Et quòd gratia prædicta concessa in anno 1507. & confirmata in anno 1532. *in dict. prag. 6.* loquatur in feudis antiquis, & quòd fuit concessa ad tollendum difficultates, expressè tradiderunt iidem *Ifern.* opinionis sectatores *Afflic. in dict. cap. 1. Imper. Lothar. nu. 25. in fin. ibi: adverte, quòd Rex Ferdinandus, qui dicitur Catholicus statuit in Parlamento Neapoli celebrato, quòd in feudo antiquo patruus succedat nepoti, si patruus sit de descendibus primi acquirentis feudum, & idem Afflic. in d. Const. Vt de succession. nu. 42. in fin. Thom. de Mar. iii. 2. de feud. ex pacto antiquo, num. 29. & iii. 11. num. 58. Ann. in cap. 1. nu. 92. de vasall. decrep. at. D. Conf. de Bottis in addit. ad d. Const. Vt de succession. D. Reg. de Pont. lect. 12. num. 25. de success. feud. D. Reg. Rovit. in d. prag. 11. nu. 8. & seq. de feud. Marta de success. par. 3. quest. 3. art. 3. num. 1. D. Reg. Lanar. in repetit. cap. 1. de success. feud. num. 9. prope fin. vers. 4. fuit tempus fol. 193.*

14 Hoc etiam indubitanter convincitur ex gratiis subsequentibus, nam quando fuit petita gratia pro inclusione amitæ *in prag. 12. de feud.* in precibus fit expressa mentio, id, quòd erat dispositum in patruo fuisse respectu feudorum antiquorum, & sic etiam petitur inclusio amitæ, & aliorum usque ad quartum gradum in feudis antiquis, nulla facta mentione de feudis novis.

15 Sic etiam colligitur ex alia *prag. 18. de feud.* ubi enunciantur omnes gratiæ præceden-

tès, & semper loquitur de feudis antiquis, deinde dum loquitur de feudis novis, petitur gratia inclusionis fratrum, & sororum tantum, & deinde per aliam gratiam redactam *in prag. 24. de feud.* fuit extensum ad nepotes, unde si ex gratia Regis Catholici fuissent comprehensi patruus, & amita in feudo novo, qui erant in tertio gradu, minimè opus fuisset obtinere aliam gratiam respectu fratris, & sororis, qui sunt in proximiori gradu.

16 Ex quibus etiam constat, non esse aliquid momenti ponderationem adversarii verborum in gratia de anno 1507. *in dict. prag. 6. de feud.* ibi: *ò qualsuoglia feudo etiam nuovo, & ibi: cujuscumque generis*, ex quibus, & ex gratia simpliciter concessa per verbum *placet*, prætendit, gratiam fuisse petitam, & concessam etiam pro feudis novis.

17 Etenim verba illa, *ò qualsuoglia feudo etiam nuovo*, non ponuntur, ut concedatur gratia, quòd patruus succedat in feudo novo, sed exemplificando dixit petens gratiam, quòd si quis moritur habens feudum etiam novum, & investitura loquitur pro se, hæredibus, & descendantibus ex corpore, succedit primogenitus, deinde si moritur dictus filius primogenitus relicto filio, qui deinde moritur absque filiis, petitur gratia, quòd succedat patruus ultimi decedentis, qui patruus est filius secundogenitus primi, qui acquisivit feudum, & conceditur, quòd
18 succedat, ex qua gratia plura resultant. Primò, quòd dictum feudum respectu dicti patruus dicitur antiquum, cum ipse descendat à primo acquirente, & sic gratia expressè conceditur in feudo antiquo. Secundò, quòd gratia prædicta non fuit frustratoria, ex quo patruus non poterat succedere in dicto feudo antiquo vigore *Const. Regni*, tum quia in ea enumerantur personæ, & non gradus, secundum opinionem *glos.* supra citatam, quæ servabatur in beneficium R. Fisci, ut supra fundavimus, tum etiam quia dum investitura loquebatur *pro se, & hæredibus ex corpore*, videbatur ex defectu successoris legitimi feudum ad Dominum reverti debere, ex quo patruus non erat de descendantibus ex corpore ultimi decedentis, & proinde fuit statutum contrarium per dicta Capitula, quòd admittatur patruus, & amita uti hæredes ex corpore primi acquirentis in dicto feudo antiquo, prout declarat *Thom. de Marin.* aliàs per nos citatus *iii. 12. de feud. patern. nu. 17.* & sic

sic undique liquet, gratiam prædictam de anno 1507. & 1556. non loqui de successione in feudo novo, sed tantum in antiquo.

Et respectu successionis in feudis novis
19 adest tantum gratia concessa per Invictiss. Regem Philippum II. in anno 1586. in beneficium fratrum, sororum, & eorum filiorum tantum, ut in *pragm. 19. & 24. de feud.* quæ gratia cum enumeret personas, & non 20 gradus, non extenditur ad amitam, vel patruum, ut bene ponderant *D. Pras. Mormil. in Const. in aliquibus, num. 3. modernus Montan. in d. S. præterea ducatus num. 87. in fin. & idem D. Reg. Rovit. in d. pragm. 11. num. 9. vers. Reges enim, de feud.*

Nec autoritas *D. Reg. de Ponte d. lect. 12. num. 30.* huic receptissimæ conclusioni ob-
21 stat, tum quia ponit casum in feudo antiquo, ut *ibid. nu. 25.* tum etiam quia si loqueretur in feudo novo, esset parvifacienda ejus opinio, uti contra expressa verba dictæ gratiæ de anno 1586. quæ non enumerat gradus, sed tantum personas, & si *D. de Pont.* loqueretur de aliis gratiis de anno 1507. & 1552. esset contra prædictas veras, & receptas interpretationes à Sapientibus hujus Regni, nec tandem suam profert sententiam.

Videns adversarius, in prædictis nullam adesse probabilem dubietatem, confugit ad ultimum refugium, contendens, feudum, de quo agitur, esse antiquum, rationibus supra citatis.

At nos contrarium fundavimus in prioribus scriptis, & nunc iterum illa repetendo, contraria refellemus.

Non obstat in primis doctrina *Rosental.* toties ab adversario exaggerata, tum quia sine lege loquitur, & contra communem
22 traditionem *DD.* qui scripserunt, quod licet feudum sit antiquum quousque possidetur à linea descendenti, si tamen transit ad
23 lineam collateralem dicitur novum, sicuti senserunt infra scripti per nos relati in primis allegationibus *Bald. in cap. 1. §. hoc quoque num. 2. & ibidem Præposit. & Afflic. nu. 2. de success. feud. Aret. conf. 164. in princ. Paregr. conf. 21. num. 10. & 11. lib. 2. In tripl. qu. 23. cent. 1. sub num. 9. Thom. de Marin. tit. 3. num. 4. Frecc. de subfeud. form. 3. num. 14. fol. 409. Marta conf. 6. num. 30. & latissime comprobatur idem *Rosental. dict. par. 1. cap. 1. conclus. 9. num. 3. & in glos. lit. C. & idem Marta par. 3. quæst. 3. art. 2. num. 35. in summa success. legalis.**

Tum etiam quia doctrina *Rosental. dict. conclus. 11.* posset forsan sustineri, ubi ex

conventionem, & pacto expresso acquirentis
quisitum fuisset feudum in beneficium
collateralium, quia tunc dicitur successor
transversalis capere ex dicta conventionem,
& contractu, & proinde non potest in præ-
judicium vocatorum disponere, sed in casu
25 nostro si attendamus gratiam de anno 1586.
per quam fuit admittus frater ad successionem
in feudo novo, ex qua præterit ad-
versarius, fuisse fratrem inclusum in inve-
stitura, & dicimus, quod adhuc remanet
tale feudum in personam vocatorum uti
novum, ut docet *Frecc. dict. lib. 3. de subfeud. form. 3. num. 15. fol. 409. & tradunt omnes su-
pracitati DD.* qui præsupponunt, fratrem
succedere fratri, & tamen feudum dicitur
novum in ejus personam, etenim gratia illa,
26 quæ admittit fratrem in feudo novo, facit,
ut frater veniat virtute dictæ gratiæ, &
proinde dicitur feudum novum, ut post
*Bald. & alios fundat Afflic. decis. 248. præ-
sertim sub num. 6. & 7. Mart. de success. par. 3. quæst. 3. art. 2. num. 16.* unde licet non possit
tali casu alienari in præjudicium agnato-
rum, ut dicit *Rosental.* ab adversario ponderatus
dicta conclus. 11. tamen remanet no-
27 vum, *Rosental. dicto cap. 2. conclus. 15. num. 2. & alij proximè citati.*

Si verò attendimus gratiam de anno
1605. & ex ea non potest dici comprehen-
sus frater, ut fatetur idem adversarius, quia
est in arbitrio fratris acquirentis disponendi
in masculinum transversalem, vel in descen-
dentem feminam, unde tunc venit ex
nova tantum dispositione feudatarij.

Nec tandem aliquid momenti est dicta
29 gratia de anno 1605. ex illis verbis petitionis,
*Con dichiarare, che per tal disposizione li
feudi restino come feudi antichi, & hereditarij,*
& deinde subsequitur decretatio, *Placet
quoad feuda hereditaria,* ex quibus contem-
dit pars adversa, quod licet fuisset novum
in persona fratris disponentis, remanet an-
30 tiquum virtute dictæ gratiæ, potest enim
Rex novum feudum concedere jure anti-
qui, ut latè idem *Rosental. cap. 1. conclus. 13.*

Siquidem hæc præsentio haberet ali-
quam colorem, si feudum hoc fuisset per
prius antiquum in personam *D. Artusi.* quo
31 casu interpretanda sunt verba illa, *Restino
come feudi antichi,* quia præsupponunt,
quod feuda prædicta per prius fuissent an-
tiqua; illa enim clausula, *tanquam feuda an-
tiqua,* hoc operatur, ut patet ex *Alexand.
consil. 10. sub numer. 5. & 6. lib. 3. et hoc feu-
32 dum fuisse novum in personam Don Artusi,*
nulli

nulli dubium, prout adversarius concedit, & post *Bald. Alex. Paris. Cephal. Afflict. & alios* constat ex *Marta cons. 14. num. 1.* per nos citato in primis allegationibus, & nunquam transivit ad descendentes D. Artusi, ut dici potuisset antiquum, vel paternum.

Præterea, licet maxima sit controversia inter D.D. an concessio feudo novo jure antiqui, tale feudum retineat naturam feudi novi, vel antiqui, ut per *Gabriel. commun. conclus. de feudis, conclus. 1. & Intrigliol. centur. 1. quæst. 24.* & admissa pro nunc opinione, quod retineat naturam feudi antiqui, tamen restringitur in casu nostro, ubi non ad sunt illa verba, *Iure feudi antiqui*, nec expressa Regis voluntas, utrumque enim requiritur, ad hoc ut tale feudum sortiatur naturam feudi antiqui, adeo quod si non ad sunt verba prædicta in principali concessione, sed sunt in executivis, nihil operantur, ut pulchre *Schraderus de feud. par. 2. cap. 3. num. 68. & seq. Rosental. dict. cap. 2. conclus. 15. num. 4.* sicuti etiam valde differt, si dicatur tanquam feudum antiquum, prout in casu nostro, an jure feudi antiqui, ut per *Alex. d. cons. 10. & Capyc. in investit. ver. Ita quod in omnibus, & per omnia, circa medium, vers. & adde. fol. 133.*

Ex quibus, vel justitia Regij Fiscij ad exclusionem amitæ est notoria, prout sic pronunciaturos præstantissimos Iudices speramus, & res est sopita, aut verò, ut pars contendit, est dubia, & hoc casu vel est consulenda Sua Majestas circa interpretationem dictarum gratiarum, dum agitur de decisione articuli tam præjudicialis Regio Fisco, vel saltem debet dari terminus in petitorio, & interim remanere Terra prædicta sequestrata penes Fiscum, ex quo nedum Adversaria non est descendens, claro, & aperto jure vocata, quo casu cessaret dispositio *cap. ex presumptuosa*, sed ejus jura sunt intricata, dubia, ac confusa; Et proinde firmum remanere debet sequestrum in possessione, & erint salva eidem jura prædicta in petitorio compilato processu, ut pulchre declarat *D. Consil. Georg. in repet. feudatib. cap. 32. num. 30. & seqq.* ubi id comprobatur auctoritate rerum judicarum per S. C. & nos latius comprobavimus in *respons. de alien. & success. offic. & regal. pro Fisco Regio contra D. Didacum de Bernaudo à nu. 404. cum seqq. ubi num. 417. decisionem Regentis Reverterij 56. tom. 4.* ponderavimus in causa Iacobi Mocciz, ubi superexistens fratris carnalis ultimi decedentis, non potuit impedire

possessionem in beneficium Fiscij officij Magistri Portulani hujus fidelissimæ Civitatis, qui frater fuit coactus proponere ejus jura in petitorio, & hæc pro temporis, & maxima negotiorum mole, angustia pressus addidisse sufficiat. Cætera suppleant, &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Ratio cur Author non semel tantum, atque iterum, sed etiam tertio justitiam causa pro Fisco, jurium allegationibus munire studuerit.
- 2 Jurium allegationes pro causarum defensione ita sunt ab initio formanda, ut omnis res ab initio complectatur, & vix contradicendi locus adversario concedatur.
- 3 Articuli novitas, & gravitas circa successionem patris, & amita in feudo Regni, tanta est, ut Rex ipse consulendus sit.
- 4 Cons. de Bottis laudes, & doctrina defensio à morsibus Doctis. Advocati, qui partes amita contra Fiscum tuebatur, & nu. 23.
- 5 Gratia quatuor, quibus ab Invidis. Regni Regibus ad preces Baronum extenderunt feudorum successionem explicantur.
- 6 Gratia Sereniss. Regis Catholici de anno 1507. admittentis patrum nullatenus comprehendit feuda nova, sed antiqua tantum, & n. 16.
- 7 Patrum non succedebat in feudo antiquo de jure Constit. Regni, ex magis recepta opinione cum glos. Marini contra Ifern.
- 8 Constitutio prædicta enumerat personas, & non gradus, ex magis recepta sententia, num. 32. & ita pluries judicatum per Sereniss. Reges, & eorum Tribunalia, etiamsi verior esset opinio contraria, num. 9. idque fatentur etiam Ifern. & Loffred. contraria opinionis assertores, nu. 11.
- 10 Bartholom. de Capua testimonio Consiliar. de Bottis docuit in puncto, quod amita non succederet in feudo antiquo de jure Constit. quem sequuntur Lucas de Penna, Anton. de Alex. Minad. & alij relati num. 12. & latius nu. 14.
- 13 Verba gratia anni 1507. ponderantur ad confirmationem opinionis negativa glos. Marini pro Fisco contra Ifern. & nu. 20. & alia verba in posterioribus gratiis, nu. 19.
- 15 Apostilla manuscripta ad Ifern. in uno ex Codicibus penes Authorem optime opinionem negativam pro Fisco ad exclusionem patris confirmat, & referantur diversi casus in facto.
- 17 Opinio unius solius Doctoris non est tantifacienda, ut à communi contraria in judicando recedi possit.

18 Ignarus est qui contra communem iudicat.

21 Additio, sive Apostilla, quam sub nomine Bartholomæi de Capua inscripsit Consil. de Bottis pro opinione Fisco favente an possit illi magno viro tribui, nec-ne.

22 Bartholomæus de Capua, & Andræas Isernienis quo tempore floruerint, & fati cesserint, nu. 24. 25. & 26. ex vita Isern. per Lipar. collecta, & quando Commentaria super feudis, & Constit. Regni scripserit nu. 26. 27. & 28. & à quo Isern. creatus fuerit Regius Consiliarius nu. 29.

30 Additio, sive Apostilla altera Petri de Monteforte falsò per adversarium tribuitur Bartholomæo de Capua.

31 Isern. interdum citatur per Barthol. de Capua quidquid adversarius falsò sibi persuaserit, nunquam Bartholomæum citasse, nec citare potuisse Isern.

33 Feudum, quod est novum in persona acquirentis in collateralibus dicitur antiquum secundum Rosental. opinionem.

34 Feudum quousque transit ad descendentes est antiquum, cum verò transit ad collaterales, dicitur novum, ex vulgata Bald. sententia, que contradictores non habet nu. 35.

36 Collateralis, in cuius beneficium expresso pacto, & conventionione comparatum est feudum, ex dicta conventionione, & contractu id capere dicitur, ideoque de eo non potest in præiudicium vocatorum collateralium disponi, eoque casu feudum dicitur novum, non antiquum, num. 37.

38 Feudum potest esse novum, & antiquum per diversas lineas.

39 Succedens in feudo ex formula, & ex pacto, non ex successione capit feudum, sed ex contractu, & dicitur novum, & refertur decisum, n. 40.

41 Feudum relictum in testamento prævia directi Domini dispensatione, vigore institutionis ab instituto acquiritur, non ex investitura, ideoque novum.

42 Verba apposita in precibus gratia Philippi 111. anni 1605. restitino come feudi antichi, præsupponunt, feuda tempore dispositionis esse ejus nature; & ideo veritatem non immutant, & nu. 46. adeò ut non succedant ij, qui alias nisi feudum esset antiquum non succederent, num. 43. ex communi opinione num. 44.

45 Doctor in tribus locis aliquod sustinens, id sequi dicitur, quamvis alibi contrarium asserat.

47 Principis mens cum dubia est, voluerit-ne ex novo antiquum formare feudum, novum remanet; expressa enim Principis voluntas

requiritur, num. 48.

49 Verba concessionis non sufficit in executivis adesse.

50 Opinio Doctorum contrariam sectantium opinionem procedit, ubi concessum est feudum illis verbis: in feudum, vel jure feudi antiqui, non autem quando cum verbis notam improprietas habentibus.

51 Dicitio tanquam regulariter denotat improprietas, & nu. 52.

53 Petrus de Gregor. qui tantum pro contraria opinione residere videtur, ab hac opinione, si rectè ponderetur, non recedit.

54 Concessio facta de feudo novo jure antiqui, ut transversales succedant secundum plurimum, eorumque supremorum DD. sententiam, non operatur, & sic decisum nu. 55.

ARGUMENTVM.

Gratiæ circa extensionem successionis ad feuda per Inviçtissimos Regni Reges concessæ ultra personas in Regni Constitutione comprehensas explicantur, & utrùm in ipsis sint enumeratæ, & facta extensio ad personas dumtaxat, vel etiam ad gradus. Patruus ex dispositione dictæ Constitutionis utrùm fuerit admittus in feudo antiquo, & quid gratiæ in hoc de novo induerint, etiam quoad amitam in feudo antiquo, vel novo, in quo ex temporis supputatione defenditur Apostilla, quam rectè sub nomine magni Bartholomæi de Capua inscripsit perdoctus Consiliar. de Bottis. Feudum idem potest esse antiquum, vel novum respectu diversorum ex succedentibus per diversas lineas, ita ut unus admittatur, alter verò excludatur, & inibi exempla. De clausula investituræ jure antiqui feudi, & alia novo methodo explicata.

RESPONSVM V.

1 QVæ mihi rationes, ut in hanc arenam, hoc est in hujus causæ defensionem, non semel tantum, atque iterum, sed etiam tertio descenderem, persuaserint, ac penè invitum coegerint, eas mei muneris esse existimavi prolationis loco quam

- quàm paucissimis indicare; Etenim etsi illud solemne, ratumque semper fuerit ad
- 2 prolixitatis maximè fastidium arcendum, ita rem omnem initio complecti, ut vix quantum in me fuerit repugnandi locum adversario concederem; duo tamen hodie sunt, quæ me in hujus causæ tractatione de meo more, atque instituto deflexerunt.
  - 3 Alterum rei gravitas, atque argumenti, de quo disceptandum est, novitas, atque insolentia, quæ tanta est, ut dignissima fortasse æquis rerum æstimatoribus videri possit, de qua Regia ipsa Majestas, cujus tanti interest consulatur; Alterum præclarissimi Viri, de qua tota juris peritorum Republica optimè meriti justissima defensio. Is est
  - 4 *Dominus Consiliar. de Bottis*, quem velut in temporum suppuratione veraque chronologia lapsum adversarius falsò arguit. Nam quòd is ad *Isernia* marginem doctissimi Viri *Bartholomæi de Capua* scholium addiderit, quo Regij Fisci jura validissimè confirmantur, tanquam spurium illud, ac nothum, eo tantùm argumento arguere non dubitavit, quòd is, quem modò dixi *Bartholomæus, Isernia* suppar, aut æqualis non fuerit. Hæc sunt novæ hujus scriptionis meæ potissimæ causæ, de quibus lectorem monitum initio volui: Hinc ad rem ipsam aggrediamur.

Ad colorandam vanam prætensionem super feudo Massafraz pro parte D. Celi-doniæ Pappacodæ, quatuor gratiæ generales concessæ huic Fidelissimæ Civitati, & Regno per Serenissimos Reges ponderatæ fuerunt.

- 5 Prima Regis Catholici de anno 1507. quæ est in *Pragm. 6. de feudis*, per quam admissum fuisse patrum in feudis novis, præ-tendit, sub prætextu, quòd in feudis anti-quis fuerat admissus per *Constit. Regni, Vi de successiõibus*, aliàs inutilis fuisset gratia præ-dicta, unde stante alia gratia, quæ est secun-da à parte ponderata invictis. Caroli V. de anno 1536. in *pragm. 12. de feudis*, per quam admittitur amita in omni casu, in quo pa-truus admittitur, concludit proinde, ami-tam succedere in feudo novo, vigore dicta-rum duarum gratiarum, idque etiam au-thoritate *Loffredi, & Domini Regentis Roviti* in *pragm. 6. de feudis*.
- 6 Nos verò, gratiam prædictam de anno 1507. Regis Catholici nullatenus loqui de feudo novo, sed antiquo, aliàs fundavimus, & nunc iterum in eadem sententia velut verissima residemus.

- Siquidem ante gratiam prædictam ma-xima erat contentio inter Sapientes Regni, num Patruus succederet in feudo antiquo ex dispositione *d. Constit. Vi de successiõibus*, & licet *Andr. de Isern. ibidem in verb. idem jus*, tenuerit opinionem affirmativam, ex eo, quòd *Constit. prædicta* enunciaret gradus, & non personas dumtaxat, tamen altera opinio negativa *glos. Marini de Caramanico ibidem in verbo habeant*, fuerat magis recepta, & sic facta interpretatio in beneficium Fisci, ad exclusionem patruum, ea ratione, quia enumerantur personæ tantùm, & non gradus in dicta *Constitutione*, sicque fuerat pluries judicatum nedum per Iudices M. C. ut testatur *glos. prædicta*, sed per Serenissimos Reges, & eorum Tribuna-lia, prout refert *Afflicti. in cap. 1. Imper. Lothar. sub num. 25. quicquid in contrarium ibidem Loffredus contra Afflicti. tentare per plures columnas nixus sit, siquidem nos non contendimus, num sit verior in puncto juris opinio Andrea, vel glos. Marini de Caramanico, sed dicimus, opinionem glos. contra Andream fuisse receptam, & in hoc nedum habemus Afflicti testimonium, verùm etiam Bartholomæi de Capua relati à Domino Con-siliario de Bottis in addit. in verbo non succedunt, in dicta Constitutione, Vi de successiõibus, qui loquitur expressè in amita, sic etiam & Luca de Penna, Antonij de Alex. ac Minadoi, qui illos refert, & sequitur decis. 37. sub num. 5. vers. circa secundum, quod nec idem Loffred. negare potuit, dum dicit, quòd illi Reges quadam dexteritate sine-bant patrum succedere, & colligitur ex-pressè ex eodem *Isern. in d. cap. 1. num. 2. Im-perator Lotharius*, ibi: dicitur autem facta in-terpretatio, ut patruus non succedat in Regno Sicilia in feudo antiquo, unde idem *Isern. fa-tetur, factam esse interpretationem contra patrum, secundum opinionem glos. Marini de Caramanico.**
- 12 Et sic habemus autoritatem ejusdem *Isern. Barth. de Capua, Luc. de Penna, Afflicti. Ant. de Alex. Minadoi, & Consiliarij de Bottis*, qui testantur, secundum opinionem *glos. fuisse pluries judicatum, quorum autori-tas num prævaleat authoritati solius Loffre-di, ejusdemmet adversarij sit judicium,*
  - 13 ex quibus liquet, verba illa apposita in sup-puratione dictæ gratiæ de anno 1507. in di-ctâ *pragmat. 6. de feudis, Non obstante qualis-voglia interpretatione, d consuetudine usata sicut al presente in favor del Fisco, clarissimè de-mostrare, gratiam fuisse petitam, & conce-ssam*

cessam pro feudis antiquis, in quibus non succedebat patruus secundum interpretationem *Marini de Caramanico*, & aliorum in Regno, tunc receptam in beneficium Regij Fisci, prout in individuo verba prædicta ad hunc finem fuisse posita, & gratiam fuisse concessam in feudo antiquo, tradiderunt
14 infra scripti aliàs à nobis citati.

*Affl. d. cap. 1. nu. 25. in fin. ibi, & adverte, quòd Rex Ferdinandus, qui dicitur Catholicus, statuit in parlamento Neap. celebrato, quòd in feudo antiquo patruus succedat nepoti, si patruus sit de descendens acquirere feudum, & sic ista questio hodie non habet dubium, idem Affl. in dicta Const. Vi de successibus, num. 42. in fine, Thom. de Marinis tit. 2. de feudo ex pacto antiquo, num. 29. & tit. 11. num. 58. & tit. 12. num. 17. ubi declarat, verba illa in dicta gratia de anno 1507. de qualisvoviglia feudo etiam novo, esse posita gratià exemplificandi casum, ut latius declaravimus in prioribus allegationibus, Io. Vincenzius de Anna in cap. 1. num. 92. de vassall. decrepit. atat. Consiliarius de Bottis in d. addit. in d. Constitutione, Dominus Regens Lanarius in repetit. cap. 1. de success. feud. num. 9. prope finem, vers. quartum fuit tempus car. mihi 193. Dominus Regens de Ponte de success. feud. lect. 12. num. 25. Dominus Regens Rovitus in d. pragmat. 11. numer. 8. de feudis, Marta de success. part. 3. quest. 3. num. 1. & nunc addimus Dominum Regentem Reverterium in aurea decis. 53. lib. 2. incip. In R. C. nunc
15 dubitatur, ubi id optimè aperit, & *Apostillam ad Isern.* quam habeo ad pennam unius doctissimi viri in uno ex meis antiquis Codicibus, ubi in d. cap. 1. Imper. Lothar. ita scribitur: plena disputatio, an patruus succedat nepoti in feudo, quod fuit communis parentis, fuit de facto in persona uxoris Domini Caroli Carrasa, qua erat de domo Lagomissa, & mortuo ejus nepote filio fratris tempore Regis Alphonsi, non fuit admissa, imò Majestas sua vendidit feudum, de quorum successione tractabatur Comiti Montis-herculus, qui erat de progenie, postea verò in guerra Regis Ferdinandi cum Duce Ioanne de Aragonia, cum idem Comes esset rebellis, Rex Ferdinandus eadem feuda vendidit Carolo Carrasa marito illius amita, & sic res rediit ad proprios terminos, hodie tamen hoc
16 est expeditum, ex quo fuit decisum per Regem Catholicum in publico parlamento in favorem patris, ita quòd in feudis paternis, & antiquis patruus succedit nepoti, ut plene per *Affl. in Const. Vi de successibus, &**

hæc *additio* invenitur in pluribus antiquis Codicibus, veluti per manus tradita.

Hinc non possumus non valde mirari de adversario alioquin doctissimo, qui solius *Loffredi* autoritate fretus (cùm dictus *Regens Rovitus* stet pro nobis in loco proxime indicato) contra tot præstantissimos patres contrarium contendere præsumpserit, eùm non sit propter singularem unius
17 Doctoris opinionem à communi in judicando recedendum; Vt in his propriè no-
18 stris terminis tradit *Ias. conf. 1. nu. 17. lib. 3.*
& nimium ignarus sit qui contra communem judicat, *Angel. in l. fin. de part.* eo magis, quia id apertè etiam ostendunt verba
19 apposita in precibus alterius gratiæ pro inclusione amitæ in d. pragmat. 12. & in alia pragmat. 18. de feudis, in quibus non ad finem, quem adversarius præterdit, sed petendo confirmationem gratiæ Regis Catholici, & illius ampliationem fit mentio de feudis antiquis.

Et dispositum in patruo per dictam gratiam de anno 1507. fuisse respectu feudorum antiquorum ad tollendas dubitationes, rogo perpendantur verba illa in dicta pragmat. 12. ibi: *Nelli feudi antiqui, & paulò post: & dubitandosi ancora ch' il Zio non essendo in detta Constitutione nominato, non succedesse al nepote, per concessione del Rè Catholico fu declarato, ch' il Zio succeda al nepote, & inferius: di prorogare detta successione in feudis antiquis sin' al quarto grado.*

Sic etiam perpendantur alia verba in d. pragmat. 18. in principio, ubi repetuntur omnes gratiæ præcedentes in feudis antiquis.

Ex quibus planè liquet, frustra, & inutiliter per adversarium dubitari, & per plures columnas disputari, num illa *Additio*
21 relata per *Dominum Consiliarium de Bottis* sub nomine magni illius *Bartholomai de Ca-*
22 *pua* fuerit, nec-ne d. *Bartholomai*, prætextu quòd *Bartholomæus* diem clauserit extremum de anno 1328. quo tempore *Andr. de Isern.* non erat cognitus, quia fuit creatus Regius Consiliarius de anno 1343. eodemque tempore scripserit Commentaria super feudis, testimonio *Liparni in vita ejusd. Isern.* Et ex his in Supremo Collaterali Consilio coram S. E. eandem *Apostillam* esse commentitiam, & apochrifam, adversarius contendere veritus non est.

Siquidem nos tuentes potiùs autoritatem illius probatissimi Viri *Consiliarij de Bottis*, qui hoc, ut certum, & indubium non sine
23 solido fundamento, ut graves Authores solent,
F lent,

lent, affirmat, quàm ut huic causæ inserviat, dum aliorum habemus æquè præstantissimorum Virorum auctoritatem, ultra *Bartholomaum*, quibus nec coloratam potuit adversarius dare responsum, ejusdemmet *Liparuli* auctoritate fundabimus, dictam *Apostillam* justissimè *Bartholomæo* tribui, & adversarium propriis contundi telis, & redarguentem convinci.

24 Dicit primò, *Bartholomaum* mortuum de anno 1328. auctoritate *Camilli Salerni* in *proam. Consuet. fo. 5. in fin.* quod concedimus, licèt illa *Additio* non sit *Camilli Salerni*, sed *Scipionis Ianuarij*, quia in anno 1326. florebat *Bartholomæus* tempore Regis Roberti, ut in *cap. Regn. Alienationis actus, in fine*, & in anno prædicto 1328. fuisse defunctum, testatur etiam *Lipar. in vita ipsius Isernia*.

Dicit secundò, *Andream* non fuisse cognitum tempore, quo vivebat *Bartholomæus*, nec librum feudalem compilasse, ex quo fuerit creatus Consiliarius in anno 1343. à *Ioanna Prima*, & tunc scripsisse *Commentaria super feudis* ex *Lipar. loco citato*.

Verùm quàm id sit à vera chronologia 25 alienum mox patebit, nec possum non mirari de tanto viro, quòd tam audacter hæc talia attentare ausus fuerit, non bene fortè perlecta historia vitæ *Isern.* per *Liparulum* collecta, siquidem ex eodem *Liparulo* ipsius in temporum supputatione lapsus detegitur, & *Consiliar. de Bottis* justè defenditur, is etenim *Lipar. carta prima circa fin.* ait *Andream* floruisse tempore *Caroli Primi*, & *Secundi*, & tempore mortis *Caroli II.* fuisse annorum 29. & *car. ead. à ter.* tradit, eodem tempore *Andream* *Iuris Commentaria* compilasse eo ordine videlicet. Primò *Commentaria ad Ritum R. C.* Secundò *in librum feudorum.* Tertiò *ad Regni Constitutiones*, quod etiam testatur *Camerarius in responso* impresso post *opera Cannelij fol. 360. cap.* incipiente. *Scripserat namque Andreas*, quæ *Commentaria super Constitutionibus* de anno 1316. inchoavit, ut docet *Liparulus*. Insuper fuit Consiliarius *Caroli Secundi* in anno 1305. ut ipsemet *Andreas* testatur in *Constit. Minoribus, vers. & sic nec pro alio, ibi, idem Inclytus Rex Carolus declaravit, ubi presens fuit de anno 1305.* & in aliis locis per *Lipar.* congestis, quod etiam firmat *Balzaranius in cap. I. num. 15. de lege Corradi*, & iterum idem *Liparulus* prope *fin. loco citato*, cui *Carolo Secundo* successit Rex *Robertus*, ut per *Nigrum in pralud. Capit. Regni, nu. 20.* & tempore 26 re dicti Regis Roberti floruit etiam *Bar-*

tholomæus de Capua, ut in *d. cap. alienationis actus, in fine*, & sic habemus expressè ex 27 *Liparulo, Iserniam* compilasse *Commentaria feudorum* ante annum 1316. quo anno incœpit *Commentaria super Constitutionibus*, in quibus citat *Commentaria super feudis*, & fuisse Consiliarium *Caroli Secundi* anno 1305. 28 & *Bartholomaum* fuisse vitâ functum in anno 1328. quo tempore *Isern.* compilaverat *Commentaria super feudis* per annos 12. ante mortem *Bartholomæi*, & sic potuit *Bartholomæus* facere *Additionem* prædictam ad *Isern.* prout fecisse refert dictus *Consiliarius de Bottis*.

Ex quibus pariter convincitur, verum non esse, *Isern.* fuisse creatum Consiliarium 29 à *Ioanna Prima* nepte Roberti in anno 1343. quod quidem *Liparulus* nec somnare putavit, sed id tantum dicit, *Reginam Ioannam* in dicto anno 1343. mortuo jam *Bartholomæo de Capua, Iserniam* sibi assidere permisisse, ex eo, quòd illum Roberto ejus avo priùs assidentem prospexerat.

Dicit tertio, *Barthol. de Capua* in *additione*. separatim impressis ad *Regni Constit.* sub nomine *d. Barthol.* & aliorum, opera *Doct. Marcelli Boni*, & propriè ad *Const. Vr de successione. num. 6. vers. quæro, an patruus*, contrarium annotasse ejus, ad quod citatur per *Consiliarium de Bottis*, & hanc contendit adversarius esse veram *Additionem* ipsius *Bartholomæi*, cui dicit esse standum.

Sed hic est error (pace tanti Viri) longè 30 gravior priori, & velut evidens, & conspicuus priores errores convincit, quid enim mirum, quòd in annorum supputatione vitæ *Barth.* & *Isern.* erraverit, non bene legendo historiam *Lipar.* si *Additio* quæ reperitur impressa sub nomine *Petri de Monteforte*, contendit eam tribuere *Bartholomæo*, legatur, quæso, in *Additione ad d. Constit.* separatè impressis *num. 6. vers. quæro, an patruus succedat nepoti*, usque ad *nu. 11. in fine*, ubi expressè legitur nomen Authoris, qui est *Petrus de Monteforte*, & non *Bartholomæus de Capua*, Compiler enim illius libri, non sine ratione illum intitulavit, *Aurea glosa Bartholomæi de Capua, & aliorum super Constit. & Cap. Regni*, & sigillatim in quacunque *Additione* nomen proprii Authoris imprimi curavit, & cum in *d. Additione* de patruo, incip. *nu. 6. quæro, an patruus, nu. 11. in fin.* nomen *Petri de Monteforte* inscripserit, ait, ipsi, adversarius, non tribuendam esse illam *Additionem*, sed *Bartholomæo*, cujus nomen inferiùs post *nu. 24. & nu. 38.* reperitur diversis

31 diversis aliis scholiis tributum, & inscrip-
tum, ex qua *Additione* liquet, *Iferniam* fuisse
citatum per *Barthol. de Capua* contra id,
quòd adversarius falsò sibi persuasit, nun-
quam *Bartholom.* citasse *Ifern.*

Remanet igitur indubitatum, gratiam de
anno 1507. & alteram de anno 1536. fuisse
respectu feudorum antiquorum concessam,
ac petitam ad tollendas difficultates, quæ
oriebatur ex interpretatione facta in bene-
ficio Fisci ad exclusionem patris circa o-
pinionem *Iferniam*.

32 Ponderat etiam Adversarius aliam ter-
tiam gratiam de anno 1586. Philippi Secun-
di in *pragm. 19. & 24. de feud.* per quam ad-
mittuntur fratres, & sorores, & eorum filii
tantum in feudo novo, quam non extendi
ad amitam, vel patrui, diximus, quia gra-
tia enumerat personas, & non gradus, ut
sic in puncto animadverterunt *Præsides*
Mormil. in Constit. In aliquibus, numero 3.
Dominus Regens Rovitus in d. pragm. 11. nu-
mer. 9. de feud. vers. Reges enim, & moder-
nus Montanus in l. Imperialem §. præterea du-
catus, numer. 87. ubi etiam allegat Octav,
Bambacarium ejusdem opinionis, virum qui-
dem non levis autoritatis, si credendum
est *Reg. de Ponte in tract. de potest. Proregis in*
pluribus locis.

Hic adversarius replicationem applica-
re non potuit, nisi frivolum, videlicet, quòd
Constitutio prædicta *Vt de successione* enu-
meret gradus, & non personas, secundum
opinionem *Andrea*, & quòd sic judicandum
de ista gratia.

Dicimus primò, opinionem *Andrea* non
fuisse usu receptam, sed contrarium judi-
catum, & proinde fuit opus gratiæ à Re-
ge Catholico in anno 1507. ut supra latè pro-
bavimus.

Præterea, dato millies, quòd opinio *An-*
dræ sit verior citra veri præjudicium, tamen
non sunt pares termini d. *Constitutionis* cum
dicta gratia de anno 1586. in cujus precibus
expressè nominantur personæ, & non gra-
dus, ut in dicta *pragm. 24. de feud.* & dum ha-
bemus autoritatem tot præclarissimorum
Virorum, qui eam sic interpretati sunt, nec
adeft autoritas aliorum in contrarium,
nullus remanet dubitationis locus.

Etenim *D. Reg. de Pont. d. lect. 12. num. 30.*
stat pro nobis, dum ponit casum in feudo
antiquo *nu. 25.* & aliter non intelligendus,
quia loqueretur contra expressa verba di-
ctarum gratiarum, & receptissimas inter-
pretationes à Sapientibus Regni factas.

Confugit tandem Adversarius ad ulti-

33 mum refugium, in quo dicit residere cau-
sam, contendens, feudum, de quo agitur, ef-
se antiquum, tum quia licet feudum dicatur
novum in persona acquirentis, tamen in
collateralibus dicitur antiquum, ex *Ros-*
ental. de feud. part. 1. cap. 2. conclus. 12.
numer. 1. & 2. tum etiam vigore gratiæ ul-
timæ de anno 1605. Philippi Tertij in
pragm. 31. de feud. ubi petitur facultas dispo-
nendi de feudis in beneficium masculorum,
exclusis fœminis, & quòd remaneant uti
antiqua, & hæreditaria, & subsequitur gra-
tia, *Placet quoad feuda hæreditaria, & sic*
quòd licet feudum fuerit novum, tamen
virtute dictæ gratiæ remanserit antiquum.

34 Diximus, & rectè, *Rosental.* non obfiste-
re, cum loquatur contra communem & re-
ceptam conclusionem sæpe à nobis com-
probatam, quòd licet feudum sit antiquum,
quousque possidetur à linea descendenti, si
tamen transit ad aliam lineam collateralem
dicitur novum, ex vulgata theoria *Bald.*
in cap. 1. §. hoc quoque numer. 2. & ibidem
Afflicti. & Præpos. de successione feudorum, Are-
tin. consil. 164. in princ. Frecc. de subfeud.
form. 3. numero 14. fol. 409. Surdus consil. 5. nu-
mer. 31. Mart. consil. 6. nu. 30. & de successione.
part. 3. quest. 3. art. 2. numer. 35. & ex eodem
Rosental. part. 1. cap. 1. conclus. 9. numer. 1.
35 *& in glos. C.* neque hæc recepta opinio ha-
bet contradictores, prout nec Adversarius
invenire potuit, quæ si militant ubi feudum
est antiquum, & deinde transit ad aliam li-
neam collateralem, & dicitur novum in
personam ejus, qui fuit primus acquirentor,
ut infra latius, unde non esset curandum de
Rosent. tamen si contrarium sentiret, nonne
erit idem fortius in casu nostro dicendum,
ubi feudum est apertissimè novum.

36 Insuper *Rosent. d. concl. 12.* ubi obscurif-
simè loquitur, nihil aliud concludere vide-
tur, nisi quòd ubi ex conventionem, & pacto
expresso acquirentis, feudum quæsitum fu-
isset in beneficium collateralium, tunc di-
citur successor transversalis capere ex dicta
conventionem, & contractu, & proinde non
potest in præjudicium vocatorum dispone-
re, ibi: *Cui opinioni calculum haud trepidè*
adjicio, cum iste frater hoc feudum non suo, sed
alieno, nempe primi acquirentis beneficio, &
contractu adipiscatur, quare de eo in reliquo-
rum collateralium præjudicium disponere non
potuit. Hæc Rosent.

Ex quibus apertissimè dignoscitur, *Ros-*
ental. nil aliud concludere, nisi quòd non
possit disponere in præjudicium aliquorum
collateralium vocatorum ex contractu, &

beneficio acquirentis, quod & nos plâne concedimus dicto casu. At negamus, tali casu dici feudum antiquum, nam licet per gratiam de anno 1586. frater sit admissus ad successionem in feudo novo, ex qua prætendit Adversarius fuisse fratrem inclusum in investitura concessa D. Artusio pro se, & hæredibus, & sic D. Antonium non habere ex pacto proprio, sed D. Artusii. Non tamen sequitur consequentia illa Adversarij, quòd proinde dicatur antiquum in personâ D. Antonij, cum contrarium sit verius, videlicet, in personam aliorum vocatorum dici novum, ut pro absoluto tradiderunt omnes DD. suprâ citati, qui præsupponentes fratrem succedere fratri, quando feudum facit transitum de linea ascendenti ad transversalem, dicunt, eo casu feudum illud in personam fratris dici novum, quamvis per prius in illa linea descendenti fuisset antiquum, tradiderunt, & in terminis citavimus eundem *Frecc. d. form. 3. num. 15. fol. 409.* ubi in specie tradit in præcit. *numero 14.* quòd potest esse feudum novum, & antiquum per diversas lineas, deinde *nu. 15.* subdit, & quando venit ex formula, & ex pacto, non dicitur successor in feudo, & capit tunc ex contractu, & non ex successione, habet tunc ut feudum novum, & clariùs *Afflictus*, qui sic decisum testatur in *decis. 248. sub num. 7. & Mart. de success. par. 3. quæst. 3. art. 2. numer. 16.* ubi similiter sic iudicatum refert, & in hoc illud advertere liber, quòd in casu dictæ *decisionis Affl. 248.* agebatur de feudo acquisito per Antonellum de Castiglione, qui habuerat ex successione materna, cui successit Iacobus ejus filius, qui maritavit Catharinam ejus sororem, & carens filiis obtinuit gratiam à Rege Ferdinando disponendi de tali feudo, & disposuit in personam dictæ Catharinæ ejus sororis, ac Gulielmi filii dictæ Catharinæ, & nepotis ipsius Iacobi, & per S. C. fuit decisum, tale feudum esse novum in personam dictæ Catharinæ sororis, & Gulielmi nepotis, licet fuisset antiquum in personam Iacobi disponentis virtute dictæ gratiæ, & *Afflict.* sequitur aliis relatis *Surdus conf. 353. num. 10.* post *Ifern. Bald. Ofasc. Cephal. & alios ibi relatos*; qui loquitur in terminis nostris, ubi quòd feudum relictum per testamentum, mediante dispensatione Domini directi, dicitur haberi non ex investitura, sed vigore dispensationis à Domino feudi, & sic dicitur novum in personam instituti, prout in casu nostro successit D.

Antonius non vigore investituræ, sed gratiæ, & sic dicitur novum in ejus personam, quod etiam sequitur aliis relatis *Franciscus Nigrus Ciriacus lib. 1. controvers. forens. controu. 4. num. 27. 28. & 29.* videndus, qui etiam loquitur in terminis transactionis, quæ idem operatur, ut *ibi.* Hinc sequitur, quòd licet D. Artusius potuerit disponere de feudo, de quo agitur, in personam D. Antonij fratris virtute gratiæ, prout disposuit Iacobus in personam sororis, taliter virtute gratiæ, de quo facit mentionem *Afflict.* tamen in personam dicti D. Antonij dicitur novum, prout sic etiam fuit iudicatum per Sacrum Consilium in illo casu *Afflict.* imò ibi erat fortior casus, quia feudum ibi erat antiquum in personam disponentis, in casu verò nostro erat novum in personam D. Artusij, dum illud sub hasta emerat, licet per prius fuisset antiquum, ut in primis allegationibus fundavimus ex *Afflict. in cap. 1. num. 41. de vafal. decrepit. atat. Surdo consil. 517. Bald. Castr. Alexand. Parisio, & aliis relatis per Martam consil. 14. & nunc addimus Thef. dec. 146. nu. 3. Vulteium lib. 1. de feud. cap. 8. num. 7. vers. similiter.*

Quo verò ad dictam gratiam de anno 1605. Philippi Tertij, nec potest prætendi, feudum prædictum reputari antiquum, quamvis fuisset novum in personam D. Artusij ex clausula illa in precibus: *Che per tal disposizione li feudi restino come feudi antichi, & hereditarij*, & subsequitur decretatio, *Placet quoad feuda hereditaria.*

Etenim in primis colligimus ex precibus prædictis etiam secundum Adversarij prætensionem conclusionem indubitatam, quòd si non adesset gratia prædicta, feuda remanebant nova ex dispositione in personam collateralis, evidenter enim patet ex ipsomet contextu petitionis fuisse necessarium supplicare, quòd feuda non obstante prædicto transitu, remanerent antiqua, opus igitur est videre, si id fuit impetratum, & concessum, & sic etiam ex hoc redditur falsa propositio adversarii, quam desumit ex *Rosental. dicto cap. 2. concl. 11.*

Secundò diximus, & nunc iterum contendimus, illa verba apposita in precibus dictæ gratiæ, *Restino come feudi antichi*, præsupponere, feuda tempore dispositionis esse illius naturæ, ut indicat tam verbum, *remaneat*, quam dictio, *tanquam*, ut post *Paulum de Castro consil. 10. lib. 3. Alexand. consil. 10. sub num. 5. & 6. lib. 3.* non enim verba illa veritatem rei immutant, & proinde

non

non succedunt ob talia verba illi, qui aliàs non succederent, nisi feudum esset antiquum, ut in propriis terminis post *Alexandrum, Castrum, Baldum*, & alios distinguendo resolvit *Iason consil. 57. lib. 1. num. 16.* & latius *consil. 152. lib. 2. num. 2.* ubi dicit, 44 hanc esse magis communem opinionem, & pro hac opinione refert quatuor decisiones, & quòd sic sit judicandum, & iterum *consil. 180. num. 23. & sequens. eod. lib. 2.* ita quòd non sit curandum de eodem *Iason.* qui in *consil. 1. lib. 3. num. 18.* per Adversarium citato, contrarium videatur sustinere, dum ipsemet in alijs tribus *consilijs* suprà citatis dicit nostram opinionem veriore, & secundum eam pluries judicatum, & quando Doctor in tribus locis tenet unum, illud sequendum, quamvis in uno loco contrarium tenuerit, *Roland. consil. 58. num. 45. lib. 1.* tum etiam quia *Iason dicto consil. 1.* & alii, qui eum sequuntur, ubi in actu concessionis dicit Princeps, in *feudum antiquum*, nulla facta mentione, quòd sit feudum novum, secus verò, ubi est feudum novum, & apponuntur dicta verba, quia tunc non immutant ipsius naturam, sic distinguit *Roland. consil. 60. num. 41. versic. 2. lib. 1.* & ante eum *Curtius senior* videndus *consil. 50. numero 7.* rationem reddant, quia primo casu in ipso actu investituræ sit feudum antiquum, in secundo verò nequaquam, quia dicta verba non mutant rei veritatem.

Insuper, tamen si contraria opinio *Iasonis* in dicto *consil. 1. lib. 3.* esset verior, non esset applicabilis casui, de quo agitur, tum quia verba illa decretationis, placet quoad feuda hereditaria, possunt referri tantum ad verba 47 supplicationis, ibi, & hereditarij, & ubi mens Principis est dubia, an voluerit formare feudum antiquum ex illis verbis, tunc remanet novum feudum, ut in propriis terminis docet *Isern. in cap. 1. de vasallo decrepita atatis*, sub numer. 3. *Curtius senior* 48 *consil. 49. sub num. 7.* requiritur enim expressa voluntas Principis formandi ex feudo novo antiquum, aliàs nihil operantur verba prædicta, ut reàssumit *Andreas Gayll. lib. 2. practicar. observat. obser. 50.* licet contrariæ opinionis sectator num. 1. ibi, & hoc conceptis verbis exprimat, quòd jure feudi antiqui eum investiat.

Tum etiam quia verba prædicta leguntur in verbis executivis supplicationis, & requiruntur in principali concessione condentis, aded quòd non sufficit adesse in

executivis, ut in puncto *Schraderus de feudis, par. 2. cap. 3. num. 68. & sequent.* ac *Rosental. dicto cap. 2. conclusion. 15. nu. 4.* aliàs à nobis citati, *Petrus de Gregorio part. 5. quaestione 3. num. 22.*

50 Tandem, quia opinio Doctorum tenentium contrariam opinionem, procedit ubi conceditur feudum cum illis verbis, in *feudum antiquum*, vel jure feudi antiqui, secus verò, prout in casu nostro, si dicatur, *tanquam feudum antiquum*, illa enim dictio, *tanquam*, regulariter denotat impropriam, secundum *glossam in cap. solita, de majorit. & obedien. ver. tanquam*, & ibid. *Felin. num. 3.* & proinde non operatur effectum, quòd remaneat feudum antiquum, ut in propriis terminis, de quibus agimus, sic distinguendo tradiderunt nedum *Alexand. consil. 10. lib. 3. Capycius in investitur. ver. ita quod in omnibus, & per omnia, circa medium fol. 133.* per nos citati in primis allegationibus numero 35. sed iidem contrariæ opinionis defensores, & præsertim *Collegium Bononiense inter Consilia Curtij senioris dicto consil. 50. numero 7.* ibi, *Inter istas investituras facimus magnam differentiam, quia Dux Philippus non dicit, quòd investiebat eos tanquam de antiquo, sed quòd investiebat eos in feudum antiquum, quod facere potuit, Oldradus verò, Andreas, & alii loquuntur, quando Dominus investivit de feudo novo tanquam antiquo, quæ* 52 *dictio, tanquam, est regulariter nota impropriæ, sic etiam Rolandus à Valle dicto consil. 60. numero 43. lib. 1. & Amadeus de Ponte in titulo de his, qui feud. dar. poss. numero 133. vers. limitatur octavo, ubi sic limitat conclusionem contrariam, quòd concessio feudi novi jure antiqui retineat naturam feudi antiqui, & allegat Colleg. Bononiens. dicto consil. 50. inter consilia Curtij senioris, numero 7. quem etiam citat, & sequi videtur Costa in tractat. de clausul. convention. part. 2. clausula 105. numero 3. in fine, & sic habemus pro hac opinione Castr. Alexand. Roland. Colleg. Bononiens. Capycium, Amadeum de Ponte, & Costam, unde non esset curandum de Petr. de Gregorio, etiam si contrarium sentiret, ut credit Adversarius, cum tamen si rectè ponderetur, non recedat à nostra opinione, dum numero 4. negare non potuit, dictionem, *tanquam*, importare impropriam in hujusmodi investitura, citans *Curt. dicto consil. 50. antesignanum nostræ opinionis, eò magis quia potius adhzrendum Doctoribus**

bus distinguuntibus, juxta vulgatissimas traditiones.

Nec postremò defunt gravissimi Authores, qui concessionem factam alicui de feudo novo jure antiqui non operari tradiderunt, ut succedant transversales, nec prodesse agnatis, sed admitti tantum acquirantis descendentes, ut egregiè post *Alexandrum, Curtium, Cravettam, Caphalum, Iasonem, Pancirolum*, & alios consuluit *Menochius consil. 160. numero 29. in fine, lib. 2. & consil. 400. sub numero 59. & latius consil. 523. numero 19. lib. 6. Amadeus de Ponte dicto titulo de his, qui feud. dar. possunt, sub num. 132. ubi sic decisum testatur in Camera, & novissimè Io. Anton. Bellonus consil. 45. num. 64. & seq.*

Cæterum hæc omnia dicta sunt, non ut deserviant nunc in hoc judicio capituli ex *presumptuosa*, sed ut ex nunc dignoscatur justitia Regii Fisci etiam in judicio ordinario, sufficit enim in hoc de quo nunc agitur, quod adversaria non veniat claro, & aperto jure vocata, quo casu cessaret dicti capituli dispositio, nam ejus jura sunt aded intricata, dubia, & confusa, ut omnino sit confirmandum sequestum in beneficium Fisci, & eidem Amitæ erunt salva jura in petitorio, ut latè fundavimus ex *Domino Georg. Regente Reverterio*, & aliis in dictis primis allegationibus, *numero 37. ad finem*, eò magis quia quatenus interpretatio dictarum gratiarum esset dubia contra Fiscum apud Doctissimos Senatores, quod nullatenus credimus evenire posse, esset omnino consulenda Sua Majestas in re tam gravi, ac præjudiciali ejus Coronæ, cum agatur de interpretatione ipsius voluntatis, ac de admittendis personis in successione feudorum non vocatis expressè, nec tacite, contra ejus mentem.

Hæc causa pluries discussa, fuit propemodum pro Fisco decisa. At quoniam tanto alieno ære feudum gravabatur, ut vix creditoribus ipsis pretium sufficeret, Fiscus potius sibi consultum putavit, transactionis titulo sex mille aureorum acceptis, feudum cum suis oneribus à D. Celidonia exolvendis renunciare, quam vanum victoriæ titulum consequi. Instrumentum transactionis in initium fuit manu Regiæ Curie Notarii Maximini Passari, die 9. Septembris 1633. coram Excellentissimo Prorege Montis-Regii Comite.

S V M M A R I V M.

- I Doctores moderni plerumque neglecta verborum proprietate antiquorum in resolvendis questionibus, sub novis formis, & loquendi structura à senioribus, eorumque placitis deviantes, illas obscuriores reddunt, dum fulcire, & illustrare credunt.
- 2 Hypotheca pro administratione officij à quo tempore incipiat, à die concessi officij, & expediti privilegij, an à die cæpta administrationis, & dua afferuntur opiniones.
- 3 Hypotheca an à die cæpta, vel potius à die mala, & dolosa administrationis incipiat.
- 4 Hypothecam oriri ab initio, sive diluculo etiam ante cæptam administrationem, ex Accusatio demonstratur.
- 5 Tutoris bona ex tempore, quo cæpit esse tutor, sunt obligata, & hypotheca non ad initium administrationis, sed ad tempus delata tutela refertur, & nu. 8.
- 6 Tutor tunc incipit esse, cum defertur ei tutela.
- 7 Tex. in l. pro officio C. de administr. tut. explicatur.
- 9 Pater est legitimus administrator bonorum filij, & distat à tutore, cum pater ipso jure efficiatur administrator, nec requiritur delatio, sive decretum, & de intellectu l. cum oportet, §. ultimo C. de bonis, quæ lib. à quo tempore incipiat pater obligari pro tutela administratione.
- 10 Glossæ interpretatio ad l. cum oportet, §. ultimo C. de bonis, quæ lib. in vers. deferendæ.
- 11 Administrationis actualis tempus non spectatur in patre administratore bonorum filij, sed potentia administrandi.
- 12 Iacobi de Arena declaratio ad l. pro officio C. de administr. tutor.
- 13 Obligatio trahitur retro, & oritur ante personalem obligationem in beneficium minoris ex Iac. de Arena, Perticen. & Odoffr.
- 14 Hypotheca tacita favore minoris inducitur contra Tutorem, sive administrat, sive negligat administrare, & non solum de gestis, sed de gerendis tenetur, quod in Fisco procedit.
- 15 Beneficium latissimè est interpretandum favore minorum; ut ex ipso initio censeatur inducitur hypotheca, vel quod ad exordium retrahatur, ex Cyn. declaratione.
- 16 Lex ubi expressè præcipit pro cautela minoris, vel furiosi, administratorem obligari, expressè hoc fieri curavit in ipso creationis initio, & explicantur tex. in l. de creationibus C. de

C. de Episc. audientia, & in l. fin. C. quando mulier tut. officio fungi potest.

- 17 Lex ubi ex se absque facto hominis inducit tacitam hypothecam, celeriter illam producit, cum ab ipsa lege absque hominis ministerio illa oriatur.
- 18 Hypotheca tacita à lege inducta non est diverso jure censenda ab ea quam expresse lex præstari mandavit.
- 19 Hypothecam tacitam non ex die administrationis, sed ab initio oriri, ex pluribus demonstratur.
- 20 Salyceti doctrina commendatur ad explanationem l. pro officio C. de admin. tur.
- 21 Hypothecaria licet ante primitivam obligationem non competat, cum non oriatur ante personalem obligationem, nascitur tamen ante secundariam, qua oritur ex mala administratione.
- 22 Obligationes due ex quolibet contractu oriuntur, una generalis, & primitiva statim, atque celebrato contractu, altera secundaria secundum Salyc. ex laco. de Arena, & Cyno, qui late rem declarat, num. 23.
- 24 Hypotheca licet non oriatur sine personali, concurrat tamen in ortu cum ipsa personali, qua oritur tempore delata tutela, non expectato tempore gestionis.
- 25 Socini pulchrum consilium 61. vol. 1. afferitur, quod hypotheca oriatur non à tempore gestionis, sed decreta administrationis tutela, ubi plura subtiliter affert suo more, & plures DD. sententia ponderantur nu. 26. & de magis communi, quod bona sint obligata die suscepta tutela, nu. 27. & 28.
- 29 Hypotheca, qua competit Fisco in bonis Officialis habetur ad instar illius hypotheca, qua competit minori adversus tutorem, & curatorem.
- 30 Bona Bajuli ideo sunt obligata Domino, & cujuslibet Officialis Fisco: quia dicuntur gerere publicum officium ad instar tutoris.
- 31 Bona ejus, qui administrat pecuniam publicam, tacite sunt obligata propter publicam utilitatem pro administratione officij publici.
- 32 Major ratio consideratur in eo, qui administrat pecuniam publicam, quam in cæteris Officialibus, & ideo majora sunt constituta privilegia, ut etiam doti præferatur.
- 33 Officialis bona sunt obligata à die capti officij, non autem capta administrationis ad instar tutoris: & D. Reg. Constantij doctrina, & Ant. Fabri afferitur distinctio.
- 34 Hypotheca oritur in Fisco ex contractu etiam citra expressam pignoris conventionem.
- 35 Fisco competit hypotheca ex quasi contractu,

qua retrotrahitur ad initium, sive tacita, sive expressa sit, purificata conditione, ubi sequuto casu, ex quo Fisco damnum inferitur, & num. 36.

- 37 Quasi contrahitur cum Fisco, cum Rex confert officium, sequuta acceptatione, & soluto pretio.
- 38 Tria considerantur in officiis, scilicet titulus, acceptatio, & exercitium, sed ex duobus tantum primis videtur quis acquirere officium irrevocabiliter.
- 39 Contractus ad validitatem non requiritur exercitium, sic pariter ad acquisitionem officij.
- 40 Iuramentum, & reliqua solemnitates requisiti post actum collationis, non censentur substantiales, nec formales, sed effectuales, qua non nocent, quin actus dicatur perfectus, & inferitur ad dictum Baldi in l. fed & milites, §. quæsitum ff. de excusat. tut. & declaratur nu. 41.
- 42 Titulum habens anteriorem à Principe, præfertur habenti posteriorem titulum, etiamsi secundus sit possessor, & decisio Collateralis Consilij recensetur, nu. 43.
- 44 Duplex est receptio, sive acquisitio officij; una juris, qua fit per acquisitionem tituli, altera facti, qua fit per acquisitionem possessionis, sed prima prævalet.
- 45 Officij nomen, vel dignitatis acquiritur ex sola acquisitione tituli, & statim per provisionem officij, & acceptationem illius dicitur quis esse in possessione, quamvis aliquid non gesserit.
- 46 Privilegia à quo tempore vires sumant, an ab eo, quo à Principe emanarunt, an vero postquam in notitiam ejus, cui data sunt, pervenerunt.
- 47 Scientiam ejus, cui conceditur privilegium gravissimi DD. tenuerunt, non esse necessariam.
- 48 Privilegia ex die, quo promulgata sunt, vires suas obtinent, & ignorantibus acquiruntur ad instar legati, & qua sit veritas, num. 49. ex DD. communi sententia traditur.
- 50 Privilegia, qua per contractum, & obligationem mutuam, & correspectivam dantur, ex die privilegij concessi, & acceptati firmitatem, & perfectionem habent, & redditur ratio num. 51. quod ampliatur num. 52.
- 51 In privilegiis, sive concessionibus correspectivis, ubi maxime pretium intercedit, idem jus, quod in contractibus statuitur, cum naturam, vim, & efficaciam contractuum sortiantur, & sunt irrevocabilia, & qua etiam sine contractu collata sunt privilegia, sine justa, & gravissima causa revocari non possunt.

- 54 *Commodum nemo ex ejus mora sentire debet.*
- 55 *Factum præsumitur prius, quod ad alterius validitatem, vel productionem prius fieri debebat, vel verisimile erat.*
- 56 *Hypotheca Fisci in dubio præsumitur anterior, quod ampliatur etiam si contrarium esset ordo scriptura, num. 57.*
- 58 *Actus ille præsumitur præcessisse, qui est præambulus ad alios.*
- 59 *Clausula, donec bene, & fideliter se gesserit, retrahitur ad initium conventionis.*
- 60 *Officium conceditur sub conditione expressa, vel tacita, si bene Officialis se gesserit.*
- 61 *Obligatio in contractu conditionali licet non incipiat nisi à tempore advenientis conditionis, tamen retrahitur ad initium.*
- 62 *Conditionis eventus in contractibus retrahitur ad initium, etiam in præjudicium hypotheca medio tempore quasita, sed diversum in acquisitione dominij.*
- 63 *Fiscus pro credito primipilari, præfertur etiam doti anteriori.*
- 64 *Primipilus, & primipilare debitum contrahi videtur ex administratione publica, sive Fiscalis pecunia, secundum aliquorum sententiã.*
- 65 *Hypotheca Fisci in locatione Arrendamenti facta antequam finem accipiat tempus præcedentis Arrendamenti, non incipit nisi à die, quo terminavit præcedens locatio.*
- 66 *Hypotheca dotalis incipit à die sequenti matrimonij, licet retrahatur ad tempus promissionis dotis.*

ARGUMENTVM.

Hypotheca tacita legalis, minori, Fisco, aliisque privilegiatis de jure competens, à quo tempore initium sumat, à tempore scilicet suscepti officij, sive concessi tituli, an verò à die inceptæ, aut potius malæ, sive dolosæ administrationis, & à tutore, curatore, & patre administratore infertur ad Officiale, & quomodo hypotheca ante personalem obligationem oriatur. Tria considerantur in officio, titulus, acceptatio, & exercitium, verum duo priora prævalent, Privilegia quædam simplicia, quædam admixta con-

tractibus, & à quo tempore vires sumant. Actus qui præsumatur præcedere. De solemnitate essentiali, & effectiva Clausulæ donec bene, & fideliter se gesseris. Conditionis eventus quando retrahatur, & privilegium Primipilare, quod etiam doti præferatur, & alia.

RESPONSVM VI.

Plerumque moderni DD. neglecta antiquorum in resolvendis juris questionibus verborum proprietate, sub novis formis, sive loquendi structura, à senioribus, eorumque placitis deviantes, dum fulcire, & illustrare credunt majorum documenta, illa obscuriora reddunt, & ansam dubitandi præbent in iis, quæ à priscis illis juris luminibus clarissimè scripta, & tradita sunt, ita ut non immerito ad fontes, sive ad caput aquæ recurrere opus sit.

Quod mihi inter alia evenisse videtur in illo vulgato articulo: Vtrum hypotheca pro administratione officij incipiat à die concessi officij, sive expediti privilegij, vel à die cœptæ administrationis; cum enim primam opinionem uti verissimam probare intendam, illico mihi objicitur, quoddum Moderni formare videntur questionem: Vtrum incipiat hypotheca à die cœptæ, vel potius malè, & dolosè factæ administrationis, & ex magis communi resolvunt, & concedunt, incipere à die cœptæ, quod ex hoc negare videntur, posse hypothecam incipere ab ipso initio concessi, vel acceptati officij, & sic nihil prodesse delationem tutelæ quoad pupillum, sive provisionem officij præcedere.

Verum incipiendo ab *Accursio* in *l. pro officio* 20. per illum text. clariùs in *vers. obligata, C. de administr. tutorum*, bene ponderando jura, & antiquos, quibus non cogitarunt refragari Moderni, apparebit, hypothecam oriri ab ipso initio, sive diluculo etiam ante cœptam administrationem; in tutore enim loquendo *Accursus*, (ad eujus exemplum omnes concedunt oriri hypothecam in Officiali) dixi, & hoc eo tempore, quo capit esse tutor, & sic non retrinxit ortum hypothecæ ad initium ad-

ministra-

6 ministracionis, sed ad tempus delatæ tute-
 7 læ, tunc enim incipit esse tutor, quòd Imper-
 8 ator ipse, ut expressè declararet, hypothe-
 9 cam non oriri gestione, nec ab ea depende-
 10 re, sed à delatione tutelæ, sive creatione tu-
 11 toris, subjicit hæc verba: *Idem est etsi tu-
 12 tor, vel curator quis constitutus, res minorum
 13 non administraverit.* Constitutio igitur tu-
 14 toris, & acceptatio producunt, sive gignunt
 15 hypothecam, non gestio, quæ non est ne-
 16 cessaria ad hypothecam inducendam, idemque probat *glos. relata ad text. in l. cum
 17 oportet 6. §. ult. C. de bon. qua. lib.* ibi enim *Im-
 18 perator* loquens in patre bonorum filii ad-
 19 ministratore, tametsi in hoc à tutore distet,
 20 quòd pater sit ipso jure factus administrator,
 21 nec requiratur delatio, sive decretum, & ta-
 22 men quærit ibi *Imperator*: (Vtrum-ne ab
 23 initio, an ex eo tempore, ex quo malè ali-
 24 quid gestum est, & decidit, initium gerendæ,
 25 vel deferendæ administrationis, vel obser-
 26 vationis esse spectandum, & non tempus, ex
 27 quo malè aliquid gestum fuerit.) ubi *glos.
 28 verb. deferenda*, interpretatur, *idest tempore,
 29 quo filius quaesivit, nam tunc potest gerere, vel
 30 non gerere*, & sic clarissimè *glos.* docet, etiam
 31 in patre non esse necessarium expectari ini-
 32 tium actualis gestionis, nec illam reduci ad
 33 actum, sed sufficere potentiam administran-
 34 di, quæ cum in patre non dependeat à crea-
 35 tione, dixit, sufficere filium acquirere bo-
 36 na, quæ pater valeat administrare, & sic
 37 quòd in tutore operatur creatio, in patre in-
 38 ducit acquisitio bonorum facta per filium,
 39 & sic in utroq; sufficit potentia administran-
 40 di, etiam ante initium veræ administrationis.
 41 Idem *Jacob. de Arena in d. l. pro officio*,
 42 dum ad dubium de tempore respondet his
 43 verbis: *è contra videtur, quòd tantum ex tem-
 44 pore initij, nam hic dicit, si non administravit,
 45 tamen bona sunt obligata, ergo ab exordio.*
 46 Item si *gestit, videtur, quòd trahatur obligatio
 47 retro, quia bona obligantur ante personalem,
 48 & agitur de beneficio minoris, quod est favo-
 49 rabile, & obligatio retrahitur, &c.* citans
 50 plura jura, idem *Petrus Pertic. & Odoffr.* ad-
 51 notantes, induci tacitam hypothecam fa-
 52 vore minoris, sive administrent, sive negli-
 53 gant tutores, & non solum de gestis, sed de
 54 gerendis, & idem dicunt procedere in
 55 Fisco, ex *l. 1. C. in quib. caus. pign. tacit.
 56 contr.* quod latius comprobatur *Cynus* relato
 57 commento *Jacob. de Arena*, & inter alia,
 58 quòd sit hoc beneficium latissimè interpre-
 59 tandum in favorem minoris, ut ab ipso exor-
 60 dio censetur inducta hypotheca, vel quòd

ad initium retrahatur. Et addit, quòd
 16 quando lex expressè præcipit pro cautela
 minoris, vel furiosi, administratorem obli-
 17 gari expressè, hoc fieri curavit in ipso initio
 creationis tutelæ, vel curæ, *l. de creationibus*,
 ubi loquitur de forma sacramenti præstandi
 per curatorem furiosi de utiliter admini-
 18 strando, & hypotheca supponenda in ipsa
 creatione, & delatione curæ, *C. de Episcopal.
 audient.* & de jurejurando, & hypotheca an-
 19 tea, & in primis præstanda per matrem, dum
 tutelam filiorum suscipere intendit, traditur
 in *l. final. C. quando mul. tutelæ offic. fungi
 potest*, ergo eodem modo, ubi lex ipsa indu-
 20 cit ex se absque hominis facto tacitam hy-
 pothecam, tardius illam non gignit, sed ci-
 21 tius cum ipsa lex absque hominis ministerio
 illam inducat, nec diverso jure censeretur
 22 debet inducta legis provisio super hypotheca
 tacita, quàm ubi lex ipsa expressam præstari
 mandavit, sequitur *Alberic.* optimè, qui re-
 23 ferens *glos. in princ. commentii*, ita format
 quæstionem. *Quærit glos. quando bona tu-
 24 toris videantur obligata. Vtrum à principio, an
 25 verò cum aliquid administrat malè, &c.* &
 26 comprobatur dicta *Jacob. de Arena*, ut à prin-
 27 cipio oriatur hypotheca. Primò, quia obli-
 28 gatio retrahitur ad ipsum initium. Sec-
 29 cundò, quia est beneficium favorabile latissi-
 30 mè interpretandum. Tertiò, quia aliàs
 ubi lex præcipit præstari hypothecam ex-
 31 pressam, illud jubet fieri in ipso exordio, &
 32 addit hoc proficere scire ad prioritatem pro
 33 credito pupilli, & aliorum creditorum; qui-
 34 bus competit tacita.

Sed omnium optimè *Salyc.* qui non so-
 20 lum rationes prædictas confirmat, atque il-
 lustrat, alias addens, sed illud in puncto, & in
 terminis explicat, ut quod *glos.* & prædicti
 patres dixerunt, hypothecam incipere, ex
 quo quis cœpit esse tutor, idem importet, ac
 si dixissent, *à tempore, quo administratio erde-
 21 creta fuit, & subdit in fine ex Jacob. de Raven.
 22 & Cyno*, quòd licet ante primitivam obliga-
 tionem non competit hypothecaria, hæc
 enim non oritur ante personalem, verum
 bene hypothecaria nascitur ante secunda-
 23 riam, quæ nascitur ex mala administratione,
 24 siquidem ex quolibet contractu nascuntur
 25 duæ obligationes, una generalis, & primitiva
 statim cum celebratur contractus; altera
 26 secundaria, & ut ostenderet hanc primiti-
 27 vam oriri ab ipso principio, & exordio pri-
 28 mævo, scilicet cum tutori deferretur cura, sive
 29 Officiali conceditur officium, siquidem tunc
 30 tutor quasi contrahit, & Princeps expressè
 31 contra-

contrahit cum Officiali, ut infra clarius sub-
 23 dit Salyc. hæc verba: *Ego autem pro eviden-*
tia, & solutione volo, quod scias, quod cuilibet
tutori administratio à Iudice debet decerni, nec
prius administrare debet, quàm decernatur à
Iudice, citans multa jura, inter cætera autem,
quæ promittit Iudici, seu Tabellioni actorum,
debet promittere utilia facere, & inutilia prater-
mittere, juxta formam traditam in supra cit. leg.
de creationibus, & hanc obligationem non pra-
cedit hypotheca, licet illam, quæ ex gestione po-
stea nascitur precedat. Sed non curatur pro-
pter precedentem personalem, cum qua concur-
rit, & quia illa dependentiam habet ab ista, &
ita soluta sunt objecta. hæc Salyc. ex cujus di-
 24 ctis clarè habemus, quod licet hypotheca
 non oriatur sine personali, concurrat tamen
 in ortu cum ipsa personali, quæ oritur tem-
 pore delatæ tutelæ, non expectato tempo-
 25 re gestionis, sequitur Barthol. Socc. in suo
 pulchro. *conf. 61. col. 1. vers. circa secundum,*
post numer. 1. primo volum. ubi cum Iacob.
de Arena, Cyno, & Salyc. dicit, hypothecam
oriri non à tempore gestionis, sed à princi-
pio decretæ administrationis, quod pluri-
bus subtiliter ex more confirmat, usque
vers. circa tertiam. Ex quorum dictis satis li-
 26 quere patet, dicta DD. dicentium, hypothe-
 cam incipere à tempore inchoatæ admini-
 strationis, esse declaranda à tempore, quo
 tutor quis esse incipit, sive à die delatæ tute-
 læ, quo tempore incipit potentia admini-
 strandi, sequitur adimplementis de jure ob-
 servandis, sic *Negus. in 4. membr. 2. part. de*
pignor. num. 12. versic. sed dubitatur, juncto nu.
17. & à die tutelæ susceptæ loquitur expres-
sè Surdus, ita intelligens dicta Cyn. Bar. Bald.
Salycet. & nuncupatim verba Negus. dicto lo-
co in consil. 7. num. 18. lib. 1. Cardinalis Mantica
lib. 1. de tacitis conven. lib. 11. titul. 16. qui nu-
mero 18. loquutus est generaliter, quod hæc
 hypotheca habet initium ab eo tempore,
 quo quis officium suscepit ex iisdem *Iacob.*
de Arena, Bald. Cyn. Salycet. & Negusant. ut
 omne officium comprehenderet, ex cujus
 delatione, vel concessione tacita posset ori-
 ri hypotheca, & *Gratian. disceptat. foren. tom.*
1. c. 53. dum nu. 5. dixisset, hypothecam ori-
 27 ri à die inchoatæ administrationis, relatis
 postea *Saccino, & Negusantio, dicit esse ma-*
 gis communem opinionem, quod bona
 sint obligata à tempore susceptæ tutelæ
numer. 6. in fine, quo tempore adhuc sus-
 tineri potest, censeret cceptam administra-
 tionem in potentia, licet non in actu, &
 cum prædictis concordat moderus *Amator*

Rodriquez de concursu, & privilegiis credito-
rum, part. 1. art. 4. numer. 19. ubi appositi-
 28 *simè loquitur, duas referens opiniones. Pri-*
 ma, quod hypotheca incipiat à tempore,
 quo quis tutorem, vel curatorem gerere
 incœperit. Altera, quod incipiat à tem-
 pore, quo quis cœpit malè administrare:
 verum primam opinionem esse commu-
 nem, & tenendam, citans inter alios *Gutier.*
de tutel. & curis, par. 2. c. 16. in fin.

Quod si quis gratis dicat, hæc procedere
 in tutore, vel curatore, aliud enim in Of-
 ficiali, sufficere mihi pro resolutione dice-
 re, tantum abesse, ut hæc distinctio jure non
 1 probetur, ut meritò erubescere debeat qui
 hoc argumento temerè utitur, præsertim
 29 dum ab hypotheca inducta à jure in tutore,
 & curatore ad instar ipsius deducant DD,
 concedi pariformiter hypothecam Fisco in
 bonis Officialis, argumento deducto à pu-
 pillo, sive à minore ad Fiscum, de quo unus
 testis sufficiat, noster *Afflictus in Constitu-*
tione Regn. Si quando contingit, lib. 3. nu-
 30 *mero 7. qui dicit, quod ideo sunt bona Ba-*
 juli obligata Domino, & cujuslibet Officia-
 lis Fisco, quia dicuntur gerere publicum of-
 31 ficiam ad instar tutoris, ut *in d. l. pro officio,*
 ratione enim publicæ utilitatis ille, qui ad-
 ministrat pecuniam publicam, tacitè ejus
 bona sunt obligata pro administratione of-
 32 ficii publici; imò major, & fortior causa
 versatur in Officiali administrante publicâ
 pecuniam, quàm in cæteris, unde majora
 constituta sunt privilegia, ut etiam doti præ-
 feratur, ut in *l. utilitas la 3. C. de primipilo, lib.*
12. cum quo convenit Dominus Regens Con-
stantius in l. 1. de jure Fisci, n. 22. qui cum glos.
 33 & antiquis, in Officiali à die cœpti officii,
 non autem cœptæ administrationis conce-
 dit Fisco hypothecam in omnibus ad instar
 tutoris, sequutus expressè *Antonium Fabrum,*
 quem citat in suo *Cod. tom. 2. lib. 8. titul. 7. in*
quibus causis pignus tacitè contrahatur, defini-
tion. 1. ubi distinguens tria tempora, docet,
 non ab eo tantum die incipere hypothecâ,
 quo rationes redditæ sunt. Nec rursus à
 tempore cœptæ administrationis, sed ab ip-
 so suscepti officii die, & sic in puncto distin-
 guit inter tempus suscepti officii, & cœptæ
 administrationis, resolvens, hypothecam in-
 cipere etiam ante cœptam administra-
 tionem à die suscepti officii, hoc idem pulchrè
 fundat, sicque decisum tradit *Alfar. in l. non*
puto, cap. 3. nu. 4. ff. de jure Fisci, & optimè Coste
de retractat. cap. 8. casu 31. num. 7. videndus.
 Nec mirum, quia hypotheca in Fisco
 nascitur

34 nascitur ex contractu etiam citra expressam pignoris conventionem, l. aufertur, §. Fiscus, ff. de jure Fisci, l. 2. C. de privileg. Fisci, l. 2. C. in quib. caus. pignus, &c. latè Peregrin. de jure Fisci, lib. 6. tit. 6. de pignor. & hypothec. in
 35 princ. Idemque competit Fisco hypotheca ex quasi contractu, Peregrin. ibidem, nu. 12. Rebuff. in puncto tom. 2. ad Constitution. Francia, de constitution. reddituum, art. 1. glo. 14.
 36 quæ hypotheca ex contractu, vel quasi retrahitur ad initiū, sive tacita, sive expressa purificata conditione, vel sequuto casu, ex quo Fisco damnum inferitur, quod latè probat Thesaurus Junior questionum forensium, lib. 2. post num. 12. & 13. ubi loquitur de tacita hypotheca pupilli, & probat, dari retrotractionem ad ipsum initium.

Tunc autem fuisse contractum cum Fisco, nemo fani capitis negare poterit, cum ab ipso Rege Monarcha officium fuit collatum Marchioni Padulæ, sequuta saltem ipsius acceptatione; quinimò soluto etiam pretio, quod ex abundanti ponderatur, tria et
 38 enim considerantur in officiis, titulus, acceptatio, & exercitium, sed ex duobus primis, scilicet ex titulo, & acceptatione videtur quis acquirere officium irrevocabiliter, etiam non sequuto exercitio, & administratione, Bartolus, & Socinus in l. Publicus, ff. de condition. & demonstration. Boerius decision. 149. Bolognet. in consil. 3. nec requiritur exercitium pro validitate contractus, & acquisitionis officii etiam si contingat culpa, vel ex defectu Officialis provisū, vel electi, ut in minore; ex cujus ætatis defectu non potuit juramentum præstari, latè probat, & decisum affirmat in Collaterali Regens de Ponte decision. 27. in causa Castellani D. Didaci de Vargas, qui numero 18. dicit, juramentum, & reliquas solemnitates requisitas
 40 post actum collationis non censi substantiales, nec formales, sed effectuales, quæ non nocent, quin actus dicatur perfectus,
 41 & ita resolvitur dictum Baldi in l. sed & milites, §. quæsitum, ff. de excusation. tutorum, ut non proficit creatio, nisi sequuta sit administratio, ut vel procedat in his, quæ respiciunt favorem ipsius Officialis, cujus culpâ differtur administratio, non autem in his, quæ respiciunt favorem concedentis officium, vel non procedit in eo, qui habet privilegium à Principe, qui ex sola concessionem, transfert dominium, & possessionem, Baldus, Angelus, Jacobinus, Iason, Loffredus, & alii, quos citat Allegatio pro Rege Albertino apud Frecciam lib. 2. de subfendis, tit.

42 tit. quis dicatur Dux, num. 68. ubi ampliùs, quòd habens titulum anteriorem à Principe, præferatur secundo habenti posteriorem titulum, etiam si secundus sit etiam possessor; ex text. in capit. capitulum Sanctæ Crucis, de rescriptis, Romanus, & Iason citati ibidem, & ita per dictam rationem fuit decisum in Collaterali, ut præcederet Regens Albertinus, ut patet ibidem post numerum 71. in fine, cart. 139. non obstante prædicta doctrina Bald. in §. quæsitum citata in favorem aliorum Regentium in contrarium allegatis, numer. 56. inde Boerius decision. 150. num. 6. in fine dicit, quòd duplex est receptio, sive acquisitio officii, una juris, quæ fit per acquisitionem tituli, altera facti, quæ fit per acquisitionem possessionis, sed quòd prima prævalet, & nu. 8. & 10. quòd acquiritur nomen officii, vel dignitatis ex sola acquisitione tituli, quod latissimè probat, & num. 9. quòd statim per provisionem officii, & acceptationem illius, quamvis aliquid non gesserit quis dicitur esse in possessione, citat l. 1. ff. de officio præfecti Augusti.

Licet autem disputent DD. à quo tempore privilegia vires sumant; ab eone, quo à Principe emanarunt tempore, an tunc demum postquam in notitiam ejus, cui data sunt pervenerunt, in quo articulo licet gravissimi DD. tenuerint; nec illius esse necessariam scientiam, cui conceditur, Petrus, Cynus, Albericus, & alij, quos refert Dominus Regens Tapia in repetition. l. final. cap. 4. par. 1. ex numero 11. cum seq. ff. de Constitution. Princip. & privilegia ex die, quo promulgata sunt, vires suas obtinere, & ignorantibus acquiri ad instar legati, probant infiniti, quos refert Georgius Acacius de privileg. jur. lib. 1. c. 6. num. 22. 28. & 29. At tamen à die scientiæ, & acceptationis privilegiati, sive illius, cui privilegium conceditur, nemo unquam dubitavit, privilegium vires sumere, ita ut sola scientia sine expresso consensu operetur effectum acceptationis, ut jus quærat, communiter DD. resolvunt cum Bartolo in d. l. ultima ff. Constitution. Princip. teste Acacio dicto loco, numero 18. & 32. ubi num. 33. ex Bald. in l. falsus §. C. de furtis, probat etiam in privilegiis, quæ non continent aliquid in se perfectum, sed conceduntur ad aliquid faciendum, quod fieri non potest, nisi receptis literis, adhuc inspiciendum esse tempus gratiæ.

50 Verum in his privilegiis, quæ per contractum, & obligationem mutuam, & correspectivam dantur, illa omnino ex die privilegii

vilegii concessi, & acceptati omnimodam firmitatem, & perfectionem ex die acceptati privilegii habere dicuntur, siquidem
 51 omne privilegium, in quo factum, datum, vel obligatio aliqua reciproca, vel compensativa intervenit, in contractum transire, siue transfundi dicitur, juxta notissimam doctrinam *Bald. in l. qui se patris, numero. . Codice unde liberi*, cum concord. per *Gabrielem lib. 3. commun. conclusion. de iure quaesito non toll. conclusion. 6. numero. 67. & 68.*
 52 etiamsi Princeps utatur verbo *Indulgemus*, argumento *l. Titius puerum ff. de obsequiis à liber. & liber. & c. Castr. Aretin. Alexand. Felin. Ias. Brunus. Ruin. Cravett. & alii, quos refert Acacius dicto tractat. lib. 3. cap. 8.* Vbi quòd in istis privilegiis, siue concessionibus correspondivis, ubi pretium maximè intercedit, idem jus, quod de contractibus statuendum esse, cum naturam, vim, & efficaciam contractuum sortiantur, ex *Bart. Bald. Alexand. Felin. Aretin. Ruin. & Brun.* probat idem *Acacius dicto cap. 8. numero 2.* ubi usque ad finem numeri 45. probat, ob id esse irrevocabilia, & quæ sine contractu collata sunt privilegia, & quæ cum contractu omnia ejusdem naturæ esse, & sine justa, & gravissima causa revocari non posse, cum jure contractuum ceteri debeant, ac ideo iisdem ex causis, quibus contractus solvi, atque finiri debent, unde si concessio officii Dohanerii mediante pretio fuit contractus factus cum Rege, necessariò illico ab ipso exordio, quo intercessit consensus simultaneus, & de pretio solvendo fuit conventum, quo tempore constat, oriri personalem hypothecariam lex ipsa introduxit.

Nec contrarium suaderi potest, quia sequeretur absurdum, ut esset in potestate electi, vel provisù post privilegium concessum, & contractum perfectum differre hypothecæ ortum in præjudicium Fisci, & sic
 54 ex sua mora commodum sentiret in damnum ejus cum quo contraxit.

Rogo enim in præsentì casu advertendum esse in factò. Primò, debitum Aloysii de Capua, quod prætenditur gestum contemplatione Marchionis Padulæ fuisse contractum 21. Novembr. 1591. & sic post duos menses à die datæ privilegii, quæ fuit sub die 28. Septemb. ejusdem anni 1591. & sic eo tempore, quo jam poterat per se, vel per procuratorem possessionem officii, siue ipsius administrationem suscipere. Alterum, dictum Aloysium vendidisse annuos introitus ad beneficium D. Hipolytæ Russæ

pro solvenda sorte in beneficium Januensium, qui mutuaverant confimilem quantitatem Marchioni pro solvendo pretio officii, & sic ipsum habuisse plenam noticiam, Marchionem contraxisse per prius cum Regia Curia, & se constituisse debitorem pretii officii in longè majori quantitate, ultra summam, pro qua ipse pro Marchione intercesserat, & hoc non obstante fuisse sequutum fidem Marchionis. Ex hoc enim solo, si alia deficerent, evidenter patet, Fiscum esse anteriorem ex natura instrumentorum, factum enim præsumitur prius, quod
 55 ad alterius validitatem, vel productionem prius fieri debebat, vel verisimile erat, ex natura etenim rei gestæ præcedere debebat emptio officii, quam fecit Marchio, antequam Marchio quæreret pecuniam pro solvendo pretio officij empti, hoc enim ultimum procuratum fuit contemplatione, & pro executione contractus prius gesti cum R. Curia, igitur præsumendum est, contractum, & hypothecam Fisci præcessisse, etsi
 56 essemus in dubio, ex doctrina *Cyn. Bald. Angel. & Imol. in l. cum in testamento, §. 1. ff. de hered. instit.* ubi hoc ampliant *DD.* etiamsi contrarius esset ordo scripturæ, *Alexand. Felin. & Ripa*, quos cum aliis citat, & testatur de communi *Peregrin. de jure Fisci lib. 6. tit. 6. numero 39.* ubi generaliter concludit, illum actum præsumi præcessisse, qui est præambulus ad alios, inferens ad instrumentum concernens habitum, & privationem, quòd semper privatio præsumatur posterior, etiamsi ordo scripturæ repugnaret.

Et tanto magis cum de forma, & stylo privilegiorum, quæ per Regem nostrum
 59 conceduntur adsit clausula solita apponi, *donec bene, & fideliter te gesseris*, ut autoritate *Domini de Franch. decision. 357. in fin. & Domini de Ponte decision. 28.* optimè probat *D. Regens Constant. in l. 1. C. penis Fiscal. credit. prefer. numer. 108. in fin.* quæ clausula sequuta mala administratione retrahitur ad initium conventionis, ex regula *l. 1. ff. qui potior. in pign.* conceditur enim officium sub conditione expressa, vel etiam tacita, si bene Officialis se gesserit, licet igitur non inciperet obligatio, nisi à tempore
 61 advenientis conditionis; tamen implementum conditionis retrahitur ad initium obligationis, & perinde habetur, ac si à principio conventionis incepisset obligatio principalis, & consequenter hypotheca, *l. potior est, in fin. princip. ff. eodem titul. qui potior. in pign. Negusant. de pignor. 3. membro 8. part. nu. 1.*

& in puncto *Regens. Constantius dicto loco, versic. siquidem in omni, car. mihi 84. column.*
 2. & hoc est generaliter in contractibus, ut
 62 eventus conditionis retrotrahatur etiam in præjudicium juris hypothecæ medio tempore alteri quæsitæ, tunc enim implementum conditionis retrotrahetur etiam ad alterius præjudicium, quoad effectum prælationis, licet aliud sit in dominio, ut ex *text. in dicta l. 1. & l. potior, & ex Baldo, Salyce- to, Alexandro, Baldo novell. Negusan. Croto, Suarez, Parisio, Gutierrez, Lassarte, Domino meo Capycio decision. 182. & aliis optimè probat Barbos. in 3. part. l. 1. ex num. 32. ubi nu. 33. resolvit objecta, dicens communem opinionem, & num. 34. ampliat, ut idem sit in hypotheca tacita inducta à lege, quod in expressa, ff. *soluta matrimonio*, conferunt tradita per *Regentem Constantium in l. 1. C. de panis fiscal. credit. præfer.* ubi de communi, & magis communi probat etiam in præjudicium Fiscæ, purificata conditione ex causa de præterito fieri retrotractionem, *num. 114. & 115.**

Novissimè, & tandem attentari posset, Reg. Fiscum pro credito, quod consequi debet super hæreditate quondam Marchionis Padulæ Dohanerij Dohanæ Apulæ esse, velut privilegiatum præferendum creditoribus etiam anterioribus. Siquidem cum notissimum sit, Fiscum pro officio, &
 63 administratione primipilatus præferri etiam doti uxoris in omnibus mariti bonis, etiam per eam in causam dotis assignatis, tametsi uxor esset prior in tempore, *l. 1. C. de privileg. Fiscæ, l. satis notum C. in quibus caus. pign. tacit. contrahat. l. utilitas, C. de primipilo, lib. 12.* Solum superest probare, quod dicatur creditum primipilare, etsi administratio Dohanerij possit talis judicari, attento saltem eo tempore, quo integra administratio ad ipsum Dohanerium pertinebat, antequam erigeretur per Curiam officium Perceptoris separatum, quod fuit novissimè factum sub Marchione Corati in Positanum, & Cilentanum. Et quamvis sciam, variè à DD.
 64 explicatum munus Primipili, attamen intelligendum esse pro debito Thesaurarij, & Camerariorum administrantium publicam pecuniam destinatam pro Regni tuitione, & publicis necessitatibus, ut Primipilarij dicantur primi administratores Regiæ pecuniæ, ex pluribus probat Dominus meus *Capyc. decis. 129. num. 13. & propriè ex num. 16. cum sequent. quem sequitur pluribus congestis, & in specio Martin. & Franc.*

Parmensis in peculiaribus tractatibus de Fisco, Peregrin. de jure Fiscæ lib. 6. titul. 6. num. 43. in fin. quorum vocis significationi propriè conveniunt verba *Imper. in d. l. satis notum, C. in quib. caus. pign. ibi, qui primipili sarcina subeunt, & voluit expressè Afflic. in præcitata Constitution. Si quando contingit, lib. 3. post num. 7.* ubi exemplificat in Officiali administrante pecuniam publicam, ut Fiscus præferatur uxori, ita exemplificans privilegium Fiscæ contra Primipilum, juxta *d. l. utilitas*, aded ut peroptimè Primipilus judicari posset administrator tam ingentis corporis patrimonij Dohanæ.

Nec obstat, imò nobiscum sentit *Regens de Ponte*, tametsi doctissimi Advocati adversarij gentilis *in cons. 19. num. 1. in fin. 2. vol.* loquitur enim in casu Arrendamenti capti à Regia Curia per plures menses antequam finem acciperet locatio præcedens ejusdem Arrendamenti facta per eandem Curiam, quo casu contendit *de Ponte*, non fuisse ortam hypothecam, nisi à tempore extinctæ primæ conductionis, & sic hypothecam tacitam, vel expressam non incepisse, nisi à die, quo Arrendamentum delatum fuit, ita quod administratio fuisset cepta, vel incipere potuisset, aded quod per Fiscum non staret, quominus Arrendator administraret, juxta regulam *dict. l. cum oportet. §. final. C. de bon. qua liber. & pauld post reassumens quæstionem dicit, de eo controversis Vtrum attendatur initium gestionis, sive, ut semetipsum glossat, tempus delatæ administrationis Arrendamenti, vel tempus malæ administrationis, & concedit, attendi tempus delati Arrendamenti, quando poterit adhibendo moralem diligentiam suscipere ipsius administrationem, licet eam
 66 non susceperit, exemplo hypothecæ dotalis, in qua necessariò expectatur matrimonium, quo sequuto constat, retrotrahi ad tempus promissionis dotis, ut pluries decisum testatur *Dominus de Franch. decis. 677. & sic retorquetur autoritas Domini de Ponte* contra adversarium in casu præsentis, in quo officium tempore concessionis vacabat, & per Marchionem stetit, ultra titulum juris acquisitum, administrationem facti suscipere, & inchoare, & ita pro Fiscæ judicandum erit.*

S Y M M A R I U M.

1 Princeps ex sola investitura, & privilegio transfert dominium, & possessionem.

G

Domi-

- 2 *Dominium in dubio ex solo Principis privilegio, quinimò & possessio in beneficium investiti, vel concessionarij transferuntur, quod num. 3. ampliatur procedere etiam alio non expresso, siquidem alter non esset speciale in Principe, quod declaratur num. 6.*
- 4 *Contractus Principum habent vim legis.*
- 5 *Ius publicum, & privatum differunt.*
- 7 *Possessionem non transferri ex sola investitura, nisi de Principis voluntate constet, procedere in rebus soli, num. 8. Secus in incorporalibus, num. 10. & 12.*
- 9 *Officia inter incorporalia connumerari.*
- 11 *Concessio Principis interdum participat mixturam contractus, & privilegij.*
- 13 *Clausula investitura, Quam investituram vim, robur veræ, realis, & effectualis possessionis in iudicio, & extra, volumus obtinere, operatur effectum transferendi possessionem ex Principis voluntate.*
- 14 *Possessio ut ipso jure transferatur, per legem induci potest.*
- 15 *Investitus à Principe cum dicta clausula, ut supra, Quam investituram, &c. licet non habeat remedium recuperanda possessionis, sed adipiscenda, hoc tamen sapit quodammodo naturam recuperanda.*
- 16 *Possessio duplex datur in jure; una tituli, altera facti, & licet ista potentior, non ideo minus habens titulum dicitur verus possessor.*
- 17 *Princeps si donet Castrum cum plenitudine juris, non est necessaria alia apprehensio facti.*
- 18 *Clausula, præstito tamen prius solito juramento de bene, & fideliter exercendo, licet impediatur exercitium facti, non impedit tamen, quin transferatur jus, & possessio civilis, qua sufficit ad contractus perfectionem, num. 19.*
- 20 *Iuramenti præstandi obligatio cum respiciat usum, & exercitium facti, non impedit jus intellectuale dominij, & civilis possessionis.*
- 21 *Possessio civilis solo verbo Principis sine aëtualli, legitima est, & vera, producens omnes effectus.*
- 22 *Lex Hispanica 23. tit. 13. partita si explicatur cum Gregorio Lopez.*

ARGUMENTVM,

Princeps supremus in dubio ex sola investitura, vel privilegio transfert dominium, & possessionem, etiam alio non expresso, nam aliàs non esset spe-

ciale in Principe. Et quatenus necesse esset constare de Principis voluntate, id locum haberet in rebus soli, secus in acquisitione jurium incorporalium, ut sunt officia, in quibus dari duplicem possessionem, unam tituli, alteram facti. De clausulis, *Quam investituram vim, & efficaciam veram, & realis possessionis, & altera, præstito tamen prius solito juramento de bene, & fideliter exercendo, earumque viribus, & efficacia: & declaratur lex Hispanica 23. tit. 13. partita 5.*

RESPONSVM VII.

- 1 **P**Ræterea prosequendo materiam præcedentis causæ in ea quæstione, utrum Princeps ex sola investitura, vel privilegio transferat dominium, & possessionem.
- 2 Quamvis verior, & fortè receptior sit opinio, ut in dubio ex solo Principis privilegio, nedum dominium, sed etiam possessio transferatur in beneficium investiti, vel concessionarij, ex dictis per *Ifern. in cap. 1. post num. 2. quid sit invest. Bald. in pralud. feud. num. 29. & in l. 1. C. de rerum permut. Angel. in l. officij ff. de rei vendicat. in l. raptores C. de sacrosanct. Eccles. Alexand. consil. 187. numer. 17. in 2. Dec. consil. 141. numer. 4. & consil. 341. numer. 14. Afflic. decis. 299. ex numer. 14. & numer. 25. Grammat. decis. 59. numer. 19. & 29. Borr. decis. 42. numer. 27. cum infinitis congestis per Menoch. cons. 910. numer. 21. cum seq. lib. 10. Petrus de Gregor. de concession. feud. quæstion. 8. part. 1. Borrell. consil. 1. numer. 41. & 47. Schrader. consil. 17. numer. 13. vers. quinimò, lib. 1. Mascard. conclus. 540. numer. 2. 9. & 10. idque simpliciter alio non expresso, quia alioquin non esset speciale in Principe, nec istud oriretur ex prærogativa Regia, si necesse esset id exprimere, ut colligitur ex dictis per *Ifern. dicto numer. 2. vers. alij dicunt, dum distinguit privatas concessionem à principibus, & Regalibus, & dict. numer. 2. in fin. ponderat, quod contractus Principum habent vim legis, & numer. 3. magnum esse discrimen inter publicum jus, & privatum, idque clarissimè colligitur ex Frecc. in allegationibus pro Rege Alberto numero. 68. fol. 137. & ex Baldo, Angelo, Iafone, Loffredo**

Loffredo per ipsum citatis, & clarius ex *Baldo*, & aliis citatis per Dominum meum *Capycium* in cap. *Imperialem* §. *præterea si quis infendatus*, column. 8. *versiculo limita tertio*, plura doctissimi *Præs. Anell. Amat. conf. 99. à nu. 11. ad 14.*

Et ita expressè id esse intelligendum affirmat *Andr. Knichen. de universi juris territ. cap. 2. num. 8. ubi in fin.* addit, id præsertim procedere si apparet, Regem voluisse transferre possessionem, & *num. 9.* ex quibus verbis apertissimè patet, id non esse necessariò exprimendum.

Attamen esto quòd requiratur de Principis expressa voluntate constare, ut transferatur possessio, id tamen declaratur procedere in rebus soli, in quarum acquisitione factum desideratur, *l. quemadmodum ff. de acquirend. possession. secus* verò in rebus incorporalibus, ut puta si Papa conferret Canonatum vacantem, quia per simplicem investituram acquiritur jus vacantis beneficii, sicuti per electionem, ut ex *Innoc. in cap. ex ore, de his, que sunt à major. par. capit.* docet in specie *Ifern. in d. c. 1. post nu. 2. vers. ideo dictum est*, & sic cum officia constet esse res incorporales, non erit opus id Principem exprimere, cum & aliàs idem operetur cessio simplex in incorporalibus, quod vera traditio in rebus corporalibus, *l. fin. ubi glos. C. quando Fiscus, vel privat. l. f. in l. non quicumque, §. qui Catum, num. 5. ff. de legat. 1. Ruin. Bero. Purpur. & alij, quos citat ad hoc Petra de fideicom. quest. 8. num. 240.*

Declaratur item, ut procedat quando Princeps disponit per viam simplicis contractus, quo casu præsumitur Principem juxta communis juris regulas contraxisse; secus quando per privilegium aliquid statuit, quia tunc etiam in dubio præsumitur translata possessio ex ipso privilegij vigore, *Afflicto. in dicto cap. 1. quid sit investitura, Iacob. Dec. & alij, quos citat Dominus meus de Curte in 1. part. tract. feudal. cap. 11. n. 19.* ubi ita intelligit procedere doctrinam *Freccia nu. 68.* unde cum hîc Rex processerit per viam privilegij, non autem simplicis contractus, ex ipso privilegio in dubio censebitur translata possessio, & quamvis interveniente pretio transfundatur in vim contractus secundum *Baldum* aliàs citatum, tamen non desinet habere vim privilegij quoad efficaciam præter jus commune, censebitur tamen jure contractus quoad firmitatem, ut revocari non possit, & sic erit mixtum quoddam, ut non mirum sit, si tanquam

mixtum participet de utraque natura, privilegij scilicet & contractus.

Tandem quid frustra immoramur, nonne doctissimus adversarius in suis scriptis concedit, quod negare non potest, tunc tantum ex privilegio Principis transferri dominium, & possessionem, quando expressè constaret de voluntate Principis, ut possessio transferatur, & subdit, quòd ex verbis investituræ id colligi potest, citat *Andr. & Bald.* addens *Afflicto. decis. 299.* restringentem procedere, ubi concessionarius est præsens in Curia, secus si esset absens, unde cum in præsentis casu constet de expressa, quinimò enixa Principis voluntate in eadem scriptura privilegij, per verba, quæ clariora, & aptiora DD. formare, & considerare, aut stylus ipse Cancellariæ introducere, & invenire nesciverunt, profectò sequitur, Adversarium suomet telo confodi, & ex ejus scriptis victoriam Fisci esse in tuto.

Probat minor, cum etenim DD. tenentes partem Adversarij, probare intendant, ut non transferatur possessio, nisi expressè dicatur, volentes exemplificare, quomodo plenè constare possit de Principis voluntate, dicat id accidere, si in privilegio adsit clausula, quam stylus pro magis efficaci geminatis, & repetitis verbis induxit, scilicet, *Quam investituram vim, robur, & efficaciam vera & realis, & corporalis possessionis, & effectualis executionis ipsius in judicio, & extra, volumus, & decernimus obtinere*, quæ clausula cum appositissimè legatur in præsentis privilegio concessio per Regem nostrum Marchioni Padulæ præsentis in Curia, sequitur, ut possessio omnino translata fuerit, ex *text. in l. raptores 41. C. de Episc. & cler. ibi, Ecclesia verò omnem proprietatem, & plenam possessionem earundem rerum nostro habent beneficio*, ubi *Bart. num. 2.* dicit, illum *text.* alibi non reperiri, idem *Lucas de Penna in l. pradia, in 3. ratione pro secundo donatario, C. de locat. pradiorum civil. lib. 11. & post Baldum, Aret. Alex. & alios, probat velut in dubium sine contradictore Dominus meus Capyc. in cap. Imperialem §. si quis infendatus colum. 8. vers. limita quarto, cart. mihi 52. Dominus Præs. Amatus. d. conf. 99. nu. 15.* ubi concordantes affert.

Et *Capyc.* verba sequitur transcribendo ex more *Liparulo. ad Ifern. in dict. cap. 1. colum. 3. in fin. sub numer. 3. in addit. incip. Nisi expressè, l. 2. quid sit investitura*, ubi addit *Loffredo.* in pluribus locis, & cum *Afflicto, Capycio,* & *Liparulo* concordat Dominus meus *Regens*

de Curte in dicto cap. 11. par. 1. de feud. nu. 20. ubi pariter dicit, tunc de Principis voluntate clarissimè constare, quando in investitura essent hæc verba, *quam investituram, vim, robur, &c.* quod Afflic. dict. decis. 299. num. 25. bene probat, ut sicuti potest hoc lex, ita & Rex, dummodo tamen investitus sit præsens in Curia, id est, ut se declarat, non sit absens à loco, vel Civitate, ubi conceditur à Rege privilegium, vel investitura, ut latè Afflic. se glossat num. 25. cum sequent. & post nu. 28. sicuti in præsentis casu, concessionem officij fuisse factam Marchioni præsentis in Curia, satis notum est, idque facilius admittitur officio vacante, cum non tractetur de alterius possessionis præjudicio, per ea quæ tradit Molina de primogen. lib. 3. cap. 12. num. 7.

14 Sicuti enim potest id lege statui, & induci, ut etiam possessio ipso jure transferatur, ut post Tiraq. in tract. mortis, in præfation. declar. 6. & Covar. lib. 3. resolut. cap. 5. num. 6. vers. ceteri, & erat antiqua lex Tauri 45. quæ hodie situata est in l. 8. tit. 7. lib. 5. recopil. ubi Matienz. glos. 5. ex num. 3. & in l. 7. tit. 4. par. 5. de quibus Molin. dict. cap. 12. sic etiam de Rege ex æquiparatione legis docuit Bald. in cap. ceterum, col. 5. de judiciis, cum aliis per Card. Tusc. tom. 6. concl. 42. num. 12.

15 Et quamvis ex hujusmodi translatione possessionis non competat investito remedium recuperandæ, sed tantum adipiscendæ, ut innuit Afflic. d. dec. 299. nu. 30.

16 Attamen eundem ferè parit effectum, ex quo istud interdictum adipiscendæ sapit hoc casu naturam recuperandæ possessionis, ut ex Bald. in cap. item cum quis de rest. spol. advertit idem Afflic. d. decis. num. 20. & habet idem privilegium, ut exceptio dominij adversus hoc interdictum objici nequeat, Afflic. d. decis. nu. 30.

Nec mirum, quia alibi in jure datur duplex possessio, una tituli, altera facti in puncto in materia officij, aded ut provisorius de officio Thesaurariæ potest possidere titulum ipsius officij, & alter fructus reservatos diversis respectibus, nec ideo minus qui titulum habet dicitur verus possessor, ut ex Bart. & Ripa probat Cas. de Grass. dec. 5. de causa possess. & propriet.

Præterea & secundò, in præsentis casu omnis possessio translata censetur, quia non adsunt in privilegio sola verba, quæ commemoravit Afflic. sed longè ampliora sæpius geminata, & cum majori efficacia, quo casu omnis, & integra possessio transfertur,

teste Bald. in c. 1. in princ. quid sit invest. ubi quod quando Papa donat Castrum cum plenitudine juris, non est necessaria alia apprehensio facti, sic in simili Alex. cons. 111. nu. 23. & 24. lib. 6. & sic omnis acquiritur possessio, quando ampla sunt verba, sicuti sunt ista, quæ novissimè stilus Cancellariæ ex sapientum doctrina, maximo consilio adinvent, & perfecit.

18 Nec obstat clausula adjecta in dicto privilegio, *præstito tamen prius per te soliso juramento de bene, & fideliter administrando:* hoc enim non impedit, quin dominium, & possessio statim transeant, verum quoad exercitium facti, scilicet actuale procedat juramentum, ut docet in puncto mirabiliter Gregor. Lopez partita 5. tit. 4. l. 7. vers. possessio.

19 in princip. neque hæc clausula impedit translationem possessionis civilis, quæ sufficit ad perfectionem contractus, ita ut incipiat esse Officialis, juxta terminos l. pro officio C. de administr. tut. ubi DD. quamvis apprehensio actualis possessionis sit in suspensio, Molina de primogeniis, lib. 2. cap. 12. num. 16. tantò magis, quia præstatio juramenti cum sit actus respiciens usum, & exercitium facti, non potest impedire jus intellectuale dominij, & civilis possessionis, alioquin enim vel corrigeret, vel inutilem saltem pro tempore dispositionem redderet, quod ferendum non est, maxime cum clausula prædicta juramenti præcedat, non subsequatur, & proinde fortior sit subsequens, quàm præcedens, las. in puncto in l. talis scriptura num. 38. & 39. in 2. & 3. lim. ff. de lega. 1. Cravett. cons. 70. nu. 4.

Hæc autem possessio, quamvis civilis sub ministerio verbi Principis sine actu naturali, vera est, & producit omnes effectus, l. certè §. 1. ff. de precar. latè Tiraq. de jur. const. amp. 1. n. 2.

Minus obstant verba legis Partitarum in l. 23. tit. 13. par. 3. in illis verbis, *desde el dia, que començaron à usar del officio,* quia illa verba bene explicat Gregorius, dicens, nihil aliud importare, nisi id, quod jure communi statutum est, dum glossat, id est ex eo tempore, quo cœperunt esse tutores, vel curatores, citat glos. in dict. l. pro officio, & Salycet. qui in specie stat pro nobis, ut supra diximus.

His tamen minimè suffragantibus Regia Camera in Collaterali Consilio, cum maxima tamen votorum contradictione, determinavit contra Fiscum, declarando creditricem anteriorem Illustr. Ducem Laurenzanæ de demo Gaetana, verbis ut in subscripto Decreto, scilicet.

Die

Die 29. Martij 1631. In causa Illustr. D. Dianæ de Capua Ducissæ Laurenzanæ filix, & hæredis quond. Aloysij de Capua cum Regio Fisco, super solutione duc. 5000. cum interesse solutorum ex causa fidejussionis factæ per dictum quondam ejus patrem Regiæ Curix pro quondam Illustr. Marchione Padulæ olim Dohanerio Regiæ Dohanæ Menepecudum Apulæ, & aliis, ut in actis, &c.

Facta de prædictis omnibus relatione in Reg. Collaterali Consilio per Regiam Cameram Summarix sub die 28. præsentis mensis Martij 1631. referente subscripto Magnif. V. I. D. Didaco de Salinas Reg. Consiliar. & Præsidente Reg. Cameræ, & causæ Commissario, fuit provisum, Illustr. Ducissam Laurenzanæ esse creditricem anteriorem Regij Fisci, hoc suum, &c. Salinas. Conf. Bolinus. Dominic. Scognamigl.

Nec mirum videri debet, quia dubia sunt fata causarum, & litium exitus, quia homines etiam in rebus claris, & evidentissimis, interdum inter se dissentiunt, cum ex diversitate corporum, diversitas etiam proveniat animorum, *l. item si unus §. principalibus ff. de arbitr. cap. quia diversitatem, de concess. præb. & Ecclesiast. cap. 3.* dicitur, *Mandum tradidit Deus disputationi eorum*, refert Michael Zappull. in comment. pragmat. de administr. univers. in fin. & hoc vitium est nature, & natura ipsa prona est ad dissentiendum, inde dixit Ioan. Andr. se fuisse in quodam articulo tremulum propter autoritatem contrarium sentientium, refert Tiraquell de jure primogen. quæst. 34. num. 24. Munno de ratiocin. cap. 32. & Ioan. Baptista Cavatius in apusc. cui titulus. Oculus Reipublica, cap. 5. num. 25. ubi ex num. 27. cum sequent. curiosè instituit exempla dissidentium Iureconsultorum; quinimò etiam inter Sanctos magnas opinionum varietates sæpe subortas veterum exempla testari, ex Divis Hieronym. Augustin. Nazianzen. Thom. de Aquin. & aliis plenè discurret Card. Paleat. de sacr. Consistor. consult. p. 2. quæst. 1. lit. D. aded ut si filius à patre dissentiat, pietatem minimè lædere videatur, *l. 3. §. si quis quasi ff. de condict. ob caus. Grammat. decis. 71. in fin. Garz. de expensis cap. 16. in princ. Knich. de vestit. pactian. par. 1. cap. 2. num. 33.* idcirco cum non potuerim huic decisioni acquiescere, licebit mihi, quamvis observantissimo tantorum Tribunalium, & doctissimorum Senatorum in ipsis residentium, tremulo calamo, opinionem, quam pro Invictissimo nostro Rege, ejusque

Fisco defenderam à motivis eorum, qui in votando contrariam sententiam amplexi fuerunt, pro defensione illorum, tametsi pauciorum, qui meæ pro Fisco opinioni adhæserunt, subscripta subjicere.

S V M M A R I V M.

- 1 Hypotheca an incipiat à die concessi tituli, vel potius à die accepti officij sive muneris.
- 2 Ad contrahendam hypothecam initium semper, & prima obligatio inspicitur, ad quod plures leges ponderantur, nu. 3, 4. & 6.
- 5 Hypotheca ad Fisci beneficium oritur, ex die quo Officialis electus officium accepit, cum eo tempore ex mutuo consensu obligatio prædicatur.
- 7 Tutor non administrans est in culpa si contumeliam non solvendo, vel malè administrantem videns, eum satisfacere, vel removeri non insisterit.
- 8 Tutor non gerens, si non sit in culpa, adhuc tamen in subsidium tenetur.
- 9 Tutor plura adimplere debet, antequam administraret, nisi sit testamentarius.
- 10 Ortus hypotheca in tutore inducitur à die delata, non autem inchoata, & gesta tutela, quo tempore tutor contrahit cum pupillo, vel cum Iudice, nu. II.
- 12 Decisio Reg. Revert. 4. vol. assertur, & ponderatur.
- 13 Fiscus est potior ex eo tempore concessi officij, quo contrahens erit efficaciter obligatus, aded ut amplius à contracta recedere non possit, etiamsi expressa obligatio non sequatur, initium enim actus attenditur, non executio, num. 14.
- 15 Decisio Capyc. 129. contra Fiscum allata ponderatur, in qua præsens articulus vel ob facti diversitatem non fuit decisus, vel si decisus, potius Fisco favet, nu. 16.
- 16 Capyc. aperte sentit, hypothecam pupilli retrotrahi ad tempus inity gestionis, non autem mala administrationis, imò sufficere, eam esse delatam, nu. 17.
- 18 Tutor quamvis antequam administraret plura adimplere debeat, quibus non impletis tutor legitimus non sit, tamen ejus bona tanquam protutoris sunt obligata.
- 19 In tacita hypotheca veniunt etiam bona protutoris.
- 20 Administrandi potentia sufficit, ut tutor obligetur, licet non administraret.
- 21 Decisio S. C. Capyc. adducta, & fusissimè ponderata, Fisci sententiam apertissimè confirmat.
- 22 Hypotheca in contractibus conditionalibus ad exordium conventionis retrotrahitur, ac si purè fuisset

fuisse celebratus, & num. 25. quamvis ante conditionis eventum nulla oriatur obligatio, num. 23.

24 Creditor ex contractu conditionali, existente conditione praefertur ei, qui ante conditionis eventum contraxit.

26 Regula tex. in l. bonorum ff. rem rat. haber. qua habetur, retrotractionem in eorum praedictum non fieri, quibus mutato rei statu, interim jus est acquisitum, non procedit in contractu conditionali, in quo, quamvis ante conditionis eventum nulla oriatur obligatio, atamen perfectus est contractus, ut ab eo recedi nequeat.

27 Debitor, & creditor pendente conditione recte dicantur.

28 Retrotractio in omnibus actibus, sive contractibus eandem rationem habentibus extenditur, cum conventionis dies, non autem diei, seu conditionis eventus consideretur, num. 29.

30 Conditio casualis obligationis effectum prorogat orta jam obligatione, potestativa vero actum suspendit quousque perficiatur.

31 Potestativa conditio eam tantum obligationem suspendit, qua à debitoris voluntate ita pendet, ut non implendo, vel si pœniteat, contractum nullum reddere possit, & nu. 32.

33 Actus necessarius dicitur, non voluntarius, si ad illum faciendum cogi quis potuisset.

ARGUMENTVM.

Hypotheca incipiat-ne à die coeptæ, an à die malæ administrationis, sive à die concessi tituli, vel delati, an à die accepti officij. Hypotheca contrahitur ab initio obligationis, ejusque exordium semper inspicitur. Plura de tutore non gerente, qui pro contutore non solvendo, vel malè administrante, & in subsidium tenetur. Quæ adimplere debeat antequam administret, ejusque obligatio an à die delatæ tutelæ, sive acceptæ, an à die gestæ oriatur. Quid in Fiscii hypotheca in bonis Officialis. Plurimæ de contractibus conditionalibus, in quibus fit retrotractio, ac si contractus purè fuisset celebratus, & ab eo recedi non potest ex communi DD. sententia. Idemque in omnibus eandem rationem habentibus. Et nonnul-

la de potestativa, & casuali conditione, subtilissimè differuntur.

RESPONSVM VIII.

Vnus ex Dominis votando, proposita difficultate articuli, ipsiusque dubietate, ex eo quòd licet ex professo tractaverint DD. utrùm hypotheca incipiat à die coeptæ, vel potius à die malæ administrationis, atamen sub involucro, & subobscurè egerunt. Utrùm incipiat à die concessi tituli, sive factæ provisionis, & acceptati officij, vel muneris, hoc vel omittentes, aut perfunctoriè decedentes, dum de primo egerunt articulo.

Dixit, in hoc adesse quatuor, vel quinque jura principalia, in l. pro officio C. de adm. tutorum, in l. cum oportet §. fin. incipiente, sed cum tacitas C. de bon. qua liber. & in l. 1. & l. potior ff. qui potior in pign. & in l. qui Balneum 9. ff. eod.

Et discutendo, & ponderando decisiones dictarum legum optimè probavit, semper attendi initium, & primævam obligationem, nam in l. 1. ff. qui pot. dicitur, non utique solutionum observanda sunt tempora, sed dies contracte obligationis, ubi glos. in ver. contracte, subdit, ab initio, & citat in puncto d. l. cum oportet §. fin. C. de bon. qua lib. quæ nuncupatim loquitur de hypotheca introducta à lege ad beneficium pupilli, sentiens expressè, quòd in ista, sicuti in illa oritur ab initio, & sic diluculo, illico.

Idem in l. potior, dum in decisione illa redditur ratio, cum enim semel conditio extitit, perinde habetur, ac si illo tempore, quo stipulatio interposita est, sine conditione facta esset, quod & melius est.

Vnde si in l. 1. non attenditur tempus adimplementi, sive sequitæ solutionis dotis, & in d. l. potior, neque attenditur existentia conditionis postea purificatæ, sed initium obligationis, ad quod retrotrahitur, ut hypotheca ex eò tempore, non implemmenti supervenientis, vel executionis contractus, sed contractæ obligationis vites sumat, sic etiam hypotheca ad beneficium Fiscii orietur à die, quo Officialis fuit electus, seu provisus, & officium acceptavit, quo tempore ex mutuo consensu orta est personalis obligatio de bene, & fideliter exercendo officium, nedum ex tacita, sed ex expressa obligatione. Vnde non est expectanda administratio, nec implementum conditionis, scilicet administrationis bonæ, vel malæ

malæ quoad ortum hypothecæ , quinimò sequuta administratione, ad initium obligationis est referenda hypotheca.

6 In *l. pro officio*, clarissimè Imperator decidit, ex tempore, quo cœpit esse tutor, ut ibi *glos.* & ut ostenderet, non expectari administrationem quoad ortum hypothecæ, subiicit, *Idem etsi non administraret*, ergo non est administratio necessaria.

Nec dicatur, ut quidam dicebant, quòd non administrare, est malè administrare; Si quidem sufficit nobis dare instantiam adversus argumentum. Dicunt enim sectatores adversæ partis, hypothecam non nasci nisi à tempore administrationis, eamque non retraheri ad tempus delatæ tutelæ. Nos autem dicimus, si hoc esset, nunquam oriretur hypotheca nisi sequeretur administratio, consequens est falsum, ergo & antecedens.

Et si replicetur. Quòd non administrare est malè administrare, negatur assumptum, quia tantum abest, ut nedum non sint idem, sed dissimilia, & contraria, quòd negari non potest, magis enim sunt opposita administrare, & non administrare, quàm bona, & mala administratio.

Præterea si in *d. l. pro officio*, oritur etiam si non sequatur administratio, quæro, quando oritur hæc hypotheca, quò tempore, quo die, quo momento? Certè oportet fateri, quòd fuit orta ab initio delatæ tutelæ, & nunc visò exitu neglectæ administrationis, incipit hypotheca suas vires habere, & sic quòd se vertant adversarij, convincuntur, si enim non administratio haberetur in jure pro mala administratione, saltem aliquòd tempus fuisset statutum. Et icèt tutor non administrans, interdum sit in culpa, si videns, administrantem non esse solvendo, vel videret eum malè administrare, & non instaret eum debere satisficere, vel removeri, *l. tres tutores § 6. §. fin. ff. de admin. tutor.* attamen etiam si nulla culpa possit imputari tutori non gerenti, cur non removeri fecerit gerentem ut suspectum, vel exegerit ab eo cautionem, rem pupilli salvam fore, adhuc tutor non gerens convenitur, & tenetur in subsidium, ad notata in *l. 2. C. de divid. tutel.* quam dicit esse communem sententiam *Aretin.* latissimè distinguens casus præallegato *consil. 29. in 3. conclus. nu. 5.* & propriè *nu. 3. vers. aliquando*, & est tertius casus, quòd si tutor non administrans, etiam sine ulla culpa, tenetur, & nascitur hypotheca, ergo falsum est etiam ex communi sententia, quòd

non administrare saltem semper, sit malè administrare.

Et clarissimus est etiam *text. in d. l. cum oportet §. sed cum tacitas*, ubi initium gerendæ, vel deferendæ, ubi *glos.* dicit, *ex quo filius quaesivit.*

9 Nec dicatur, discrimen esse inter tutorem, & patrem legitimum administratorem, quia primus debet adimplere plura, antequam administret, nisi sit testamentarius, de quibus in *l. tutor, qui repertorium C. de admin. tut.* Tutores enim plura adimplere debent, antequam administrent, *Ang. in §. si verò tantum*, qui est *§. fin. Auth. Vi ij. qui oblig. se hab. perhib. res min.* ubi dicit, quòd debet jurare tactis scripturis, aliàs decretum esset nullum, & plura per *Aret. consil. 29. in princ.* ut se obligare, jurare, inventarium conficere, & alia, ante quorum implementum non est tutor, & lex frustra introduceret hypothecam, cum dependeat ex futuro eventu si sit futurus tutor, secus in patre, qui statim à lege efficitur legitimus filij administrator.

10 Dicimus enim, quòd implementa tutoris respiciunt administrationem, & executionem tutelæ, & proinde non impediunt ortum hypothecæ, quam provida, & potens lex statim induxit ab initio à tempore gerendæ, non gestæ, vel inchoatæ administrationis, ponderando gerendum *d. §. sed cum tacitas*, tanto magis cum tutelæ munus sit necessarium, quòd subire quilibet tenetur pro publica utilitate, nisi causam habeat legitimæ excusationis.

11 Vel saltem orietur hypotheca ab eo tempore, quo tutor consentit, & acceptat delatam sibi tutelam, quo tempore quasi contrahit cum pupillo, vel iudice pupilli nomine, quo casu absurdum, & iniquum esset, ut ex mora tutoris in non adimplendo ea, ad quæ ex juris dispositione necessariò cogi poterat, & se maxime consentiendo adstrinxerat, pupillo datum inferretur, ut creditores medij temporis ipsi sequuto casu malæ administrationis præferrentur.

Et maxime hoc in casu præsentis dicendum est, ubi tempore, quo Officialis contraxit cum privato, nedum obtinuerat privilegium officij, sed solverat d. 16006. in compotum pretij, & sic jam nedum gratiam, quam enixè petierat, & optaverat, obtinuerat, sed jam contractus simultaneo consensu, & pretij solutione erat perfectissimus, & irrevocabilis ex parte utriusque, scilicet Regis, & concessionarij: Rex enim tanquam privilegium concessum mediante pretio

recepto revocare non poterat, nec concessionarius poenitere re non integra.

Et sic casus deciditur per rationem traditam à l. C. in d. l. qui balneum, ibi, quoniam tamen jam tunc in ea causa Eros esse coepisset, ut invito locatore jus pignoris in eo solvi non posset, potiorem ejus causam habendam, & sic cum tempore contractæ hypothecæ cum privato, in ea causa esset Marchio, ut invito Rege obligatio officij empti solvi non potuisset, omnino Fiscus est præferendus.

Et sic subintrat optimè pro nobis decisio, 12 sive discursus Reverter. sine decisione in fin. 4. vol. in fin. quest. An presumatur, Perceptorem solvisse de pecunia Fiscali suis creditoribus, in §. dico insuper, quæ perperam, & sine judicio allegabatur per adversarium, & nonnulli ex votantibus se in ipsa fundaverunt.

Quamvis enim Reverter. dixerit, quòd si attendimus tempus, quo fuit officium concessum, & obligavit se de bene administrando, tunc Fiscus erit potior, ex ratione tamen, quam mox subjicit; apparet ea verba, & se obligavit, continere potiùs narrationem casus, & facti contingentis, quàm quòd ipse voluerit, illud requisitum esse præcisè necessarium.

13 Subdit enim, quòd erit Fiscus potior à die concessi officij semper, & ubique non est in potestate contrahentis se non obligare, quia fuit efficaciter obligatus, nec potest à contractu recedere, citans jura prædicta in l. l. qui balneum, & l. potior. ff. qui potior in pign. & addit hæc verba, esse in add. juribus expressum, quòd quando non est in potestate debitoris se non obligare, vel obligationem dissolvere, tunc semper attenditur tempus contractus, & non tempus numerationis, sive actualis exercitij & administrationis, ut paulò post optimè quoque declarat in illis verbis, & in mera potestate illius erat non accipere pecuniam, tunc attenditur tempus numerationis. Vnde

14 etiamsi non sequatur expressa obligatio provisus, sive concessionarij, quo casu indubitabile est, esse ortam hypothecam, sed ubique concessionarius est taliter obligatus, quòd ipse non potest recedere, tunc attenditur initium concessionis, non actus posterior numerationis, sive executionis. Si igitur in casu præsentis Marchio obtinuit officium, illud acceptavit, & in partem pretij solvit duc. 16000. ex hoc indubitabile est, contractum venditionis officij fuisse perfectum, ita, & taliter, quòd non solum Marchioni non licebat recedere, sed nec Regi contractum resolvere sine justa, & nova

causa supervenienti, prout omnis prudens, & sapiens arbitrabitur, nec contrarium attentari, nec consingi potest, & sic opinio Revert. qui pluries postea in discursu, ponderando dicta jura, fundat se in eo, quòd non erat in potestate debitoris à promissis recedere, ut Fisci hypotheca fuerit orta ab initio, stat apertissimè pro nobis, & sic non est necessaria expressa obligatio, ut hypothesis inducatur, sed sufficit, eo esse devinctum, quòd provisus non possit officium invito Rege renunciare, & pretium non solvere.

Ex quibus patet, somnium esse vigilantium dicere, quòd plura poterant accidere, ex quibus potuisset differri, vel auferri administratio officij Marchioni provisus, & denegari exequatur.

Tum quia rarò, aut nunquam evenit casus, nec fuit practicum, ut provisus per Regem, non fuerit admittus, tum id contingere non potuisset, nisi maxima, & urgentissima causa supervenisset. Nec jura, & DD. attendunt, quòd Rex ex causa vel de novo supervenienti, vel antiqua, quæ de novo in notitiam venit, potuisset administrationem, & executionem privilegij impedire, sed illud tantum, si provisus potuisset officium acceptatum repudiare, & ab obligatione contracta recedere, & reliquum pretij non solvere, quòd intelligi debet necessarid, contradicere Rege, qui officium concessit, quòd certè est clarissimum, post acceptance officij, & partem pretij solutam censi impossibile.

Dixerunt etiam aliqui ex votantibus contra Fiscum; æquiparationem tutoris, & Officialis non esse quoad omnia in hac materia ortus hypothecæ.

Et opinionem contra Fiscum tenere post antiquos expressè Negusant. extollendo illius doctrinam, & in materia hypothecæ peritiam. Alij dixerunt, inter duas opiniones à die concessi officij, & à die malæ administrationis eligendam esse mediam inter illas, ut oriatur à die administrationis, more, licet ipsi non dixerint, rusticorum.

Et quòd illa clausula, quam investit. vim, robur, parum, aut nihil operetur uti apponi solita de stylo, Cancellariæ. Et officium hoc non esse omnino incorporale, vel saltem tale censi quoad exercitium jurisdictionis, non autem quoad administrationem pecuniarum Fiscalis, quæ antiquitus penès Dohanam residebat, cujus respectu sunt contracta debita, de quorum potioritate hodie agitur.

Vnus etiam ex majoribus supremi ordinis

dinis Magistratibus dixit, contra Fiscum
15 fuisse decisum per S. C. in *decis. Capyci* 129.
quam ipse citaveram.

In qua decisione est verum, fuisse deci-
sum, debitum ex administratione etiam
Thesaurarii generalis non censi debetum
primipilare, ut Fiscus potiatur privilegio
Primipili, ut discurret *Capyc.* à *num.* 13. *vers.*
pro Domina Regina, ad finem, junctis ultimis
verbis; sed non fuit citata decisio *Capycij* ad
hunc finem, quia iste articulus Primipili fue-
rat à me propositus ex abundantia, non pro
causæ victoria, sed dixit, in dicta decisione
fuisse decisum contra Fiscum in articulo
principali.

Legatur ergo decisio *Capycij*, quia vel
16 ibi non fuit decisus ullo modo articulus
contra Fiscum ob facti diversitatem, vel si
facti diversitas non obstat, potius decisio est
pro Fisco.

Legantur enim verba *Capyc.* in *princip.*
decisionis, dum proponit factum, narrat
enim, quod Loysius Bonet administravit
primò tutelam Sberti Bonet, & fratrum, eo-
rundemque nepotum suorum ex fratre de-
functo, & postmodum fuit Thesaurarius
Reginæ, quod & clarissimè repetit *num.* 11.
ibi, *hic præsupponitur, administrationem præces-*
sisse, ergo, &c. cum igitur præcessisset in eo ca-
su administratio tutelæ nepotû, & subsequen-
ta fuisset administratio Thesaurariæ, justifi-
simè fuit decisum in favorem pupillorum,
quia inter Fiscum, & pupillum pariter pri-
vilegiatos attenditur prioritas temporis, se-
cundùm regulam juris inter privatos, non
attentis, sed confusis privilegiis, ut bene re-
solvit *Capyc.* *num.* 10. Cum enim in illo ca-
su non præcessisset privilegium creationis
Thesaurarii in personam dicti Loyisij, quod
per ipsum fuisset acceptatum; hoc enim fa-
ctum ibi minimè narratur, unde non potest
suppleri, sicuti nec præsumi, sequitur, ut in
casu *Capyc.* justissimè fuerit decisum, quod
sit potior hypotheca pro administratione
pupillari priùs contracta, quàm fuerit Loy-
sius creatus Thesaurarius.

Rationes autem dubitandi in illa decisio-
ne plures fuerunt. Prima namque, utrùm pu-
pillis competeret hypotheca, quia Loysius
fuerit verus tutor, *num.* 1. Secundò, utrùm
in tacita hypotheca venirent bona futura,
num. 4. *vers. rursus pro Domina Regina.* Ter-
tiò, utrùm privilegium Fisci extenderetur
ad Reginam *num.* 6. Quartò, quæ inter has
tacitas hypothecas esset potior, Fisci regi-
nalis, an verò tutelæ, *num.* 10. Et maximè si

hæc hypotheca Fisci habebat privilegium
Primipili, ut præferretur etiam doti ante-
riori, & si Thesaurarius generalis erat loco
Primipili, ut *num.* 13. & 14. *ante fin. vers. Et*
quod hic simus. In quibus cum resolutum
fuerit, Loysium aut verum tutorem, aut uti
protutorem legitimè obligatum pupillis,
num. 3. hypothecam tacitam ex magis com-
muni, & veriori comprehendere etiam fu-
tura, *num.* 4. *vers. pro actoribus.* Et in ter-
tio, privilegia Regi competentia extendi ad
Reginam conjugem, ex *num.* 6. ad 10. Et has
duas hypothecas esse pariter privilegiatas,
num. 10. Et tandem privilegium competens
Fisco super bonis Primipili non extendi ad
Thesaurarium generalem, ex *num.* 13. & 14.
usque ad finem, meritò, & justissimè in illa
decisione *Capyc.* fuit decisum contra Regi-
nam, eo tempore, quo in Sacro Consilio re-
sidebant viri doctrina, & experientia insi-
gnes, sicut in præsentis casu pessimè fuit con-
tra nostrum Regem Invictissimum, præser-
tim tempore tam maximæ necessitatis, qua
Curia premitur, judicatum, & insulsè qui-
dem, & extra propositum allegata decisio
Capyc. qui nunquam tale somniavit dicere:

Non enim in casu *Capyc.* occurrit dispu-
tare casum, qui in præsentis accidit, ubi post-
quam præcessit privilegium datum à Rege
officij Dohanerij acceptati à concessionario,
& sic transfuso privilegio in contra-
ctum, sequuta est hypotheca contractus
gesti cum privato, & deinde cœpta est ad-
ministratio; hic enim non fuit casus *Capycij*,
sed casus novus, & insolitus, qui tanquam
rard eveniens, fuit à paucis DD. tractatus,
& consideratus, utpote qui leges imitati ad
ea discutienda inclinant, quæ frequentius
accidunt, sed necesse est ex eorum dictis,
& rationibus, quas effundunt in articulo fre-
quentius ab ipsis disputato, utrùm scilicet
hypotheca oriatur à die cœptæ, vel malæ
administrationis, colligere veritatem etiam
istius novi, & peregrini articuli, quod cum
difficile sit, nec liceat omnibus adire Corin-
thum, non mirum si pauci veritatem attingunt.

Sicuti rectè intuenti, & ponderanti con-
textum dictæ decisionis Doctissimi mei
Domini *Capycij*, ex ejus dictis videri etiam
poterit, ipsum in præsentis casu, & articulo
novo pro nobis sentire, & stare.

Siquidem cum in casu decisionis utraque
hypotheca orta fuerit, non à contractu, sed
à quasi contractu ipsius scilicet gestionis,
proinde *Capyc.* dum in uno ex motivis pro
hypo-

hypotheca Reginali contra hypothecam pupillarem dicit, posse considerari, quod hypotheca pro pupillis non fuerit orta nisi à tempore malæ gestionis *nu. 5. vers. rursus facit in contrarium pro pupillis*, considerat, quod imò retrotrahitur ad tempus initij gestionis, citans jura in *d. l. pro officio*, ubi *Alber. C. de administr. tutor. & in l. cum oportet §. si. C. de bon. qua liber*. Et licet loquatur de initio gestionis, quia neutra pars in casu illius decisionis aliud prætendebat, nec prætendere poterat ex facti contingentia; attamen *Capyc.* ipse clarè sentit, sufficere tutelam esse delatam, ut per *eum nu. 2. vers. pro actoribus facit*, dum ponderat, censeret datam tutelam, & tutorem creatum in testamento nedum verbis claris, & expressis, sed ex æquipollentibus, utpote si detur filius sub dominio, seu potestate alicujus, ita ut interdum tutor gerere valeat etiam sine decreto Iudicis, & addit, quod licet tutor plura adimplere debeat antequam administrat, quod notavit ipse *nu. 1.*, attamen licet non adimpleverit, & non sit legitimus tutor, sufficit, ut tanquam protutoris bona sint tacite obligata, quia in tacita hypotheca veniunt etiam bona protutoris, citans *glos. in l. dabimus ff. de privileg. credit.* & ut ostenderet, hoc procedere etiam in tutore, qui nullo modo administravit, subdit Dominus *Capyc.* hæc verba, *Non enim debet esse melioris conditionis tutor, qui nulliter administrat, quam ille, qui administrare potest, & sic apertissimè sentit Capycius*, sufficere potentiam administrandi, & exinde oriri hypothecam ab initio, quia si esset omnino necessarium, ut tutor deveniret ad actum gestionis, non sufficeret sola potentia, nec ullo modo oriretur unquam hypotheca contra tutorem, qui non administravit, ad quod citat *Capycius Aretin. conf. 27. in princ.* ubi in *vers. non enim melioris est conditionis*, hoc bene docet *Aretin.* Et quod decisio Sacri Consilij relata per Dominum *Capycium*, nostram, quam enixè tuemur, confirmet opinionem, ex eo patet, quia prima, & præcipua ratio, quæ fuit adducta in illa decisione *in princ.* pro parte Regine contra hypothecam pupillarem, illa fuit, quod ille *Loysius Bonet* non adimpleverat solemnia, quia non erat confirmatus à Iudice, & aderat defectus aliorum solemnium, cui rationi innixi fuerunt præcipuè votantes contra Fiscum in præsentī causa, & tamen hac ratione non obstante, ex eo, quod sufficeret potentia administrandi, fuit decisum in illa causa in favorem hypothecæ pupillaris, li-

cet tutor non adimplevisset solemnia. Ex quibus apparet, non minùs oscitanter fuisse adductam decisionem Domini mei *Capyc.* quàm *Reverterij* contra Fiscum in hac causa.

Novissimè ad confirmationem jurium Fisci contra hanc decisionem, pro qua allegabantur decisiones, ex quibus contraria opinio pro Fisco fundabatur. Et in specie ad approbationem unius ex solidioribus fundamentis pro Fisco adductis; illius nempe, quod tamen ad hoc ut hypotheca pro Fisco esset efficax, necessariò sequi deberet administratio officij; attamen quod non sit attendendum tempus cœptæ administrationis, sed concessi officij, ea ratione, quod hypotheca retrotrahi debet ad initium conventionis.

Illud rogo adverti, quod communi calculo tradunt DD. in contractibus conditionalibus. Si enim in illis hypotheca ex eventu conditionis expressè adjectæ retrotrahitur ad ipsum exordium conventionis, & perinde habetur, ac si ab initio fuisset contractus purè celebratus, etiam in præjudicium aliarum hypothecarum, quæ medio tempore fuerunt contractæ, ut mox probabo, tamen ex ejusmodi conditionalī contractu ante conditionis eventum nulla nascatur obligatio, *l. cedere diem in fin. ff. de verbor. obligation. §. ex conditionalī, Institut. de verbor. obligation.* fortius igitur in conventionē, in qua potiùs tacita censetur adjecta conditio, quàm expressa, illa scilicet, *si administratio sequatur*, quæ & tacita est, & subintelligitur ex natura actus, sicuti etiam altera, quæ oritur ex dispositione *Pragmatica anni 1581. De privilegiis infra annum presentandis, & executioni demandandis.* Et quantumvis expressa altera de juramento præstando, *de bene, & fideliter officium exercendo*, de qua in *Authentica jurand. quod præst. ab iis, qui administr. accipiunt.* Et in *Authent. Ut Iudic. sine quoquo suffrag.* quæ cum tacite insit de jure, expressa nihil ampliùs operari debet, *l. non rectè C. de fidejuss.* cum vulgaribus.

In contractibus igitur conditionalibus communiter conveniunt DD. cum, cui ex contractu conditionalī hypotheca data fuit, existente conditione contra eum, qui pendente illa credidit, & eandem hypothecam accepit, tuendum, & huic præferendum esse, ratione, quam affert *Caius in d. l. potior. ff. qui pot. in pign.* quam suprà retulimus.

Et hoc generaliter affirmant DD. conditionis scilicet eventum in contractibus retrotrahi ad ipsum contractus tempus, per *text. clarissi-*

clarissimum in *l. necessario* §. quod si pendente ff. de peric. & commod. rei vend. dicentes, eodem sensu accipi, conditionem retrahit, quod si dicamus, contractum pro eo haberi, ac si pure factus esset, hoc ipsum tam late, copiose, & erudite disserit, & probat *Hartman. Pistorius* inter *l. C. Germanos insignis per totum cap. 14. lib. 3. questionum juris*, præsertim ex *num. 15.* ut citra adulationis notam, nihil omnino addi possit.

Ibi enim post *num. 16. vers. huic autem rationi*, resolvit principale objectum, retrotrahi aliquid non solere in præjudicium ejus, cui mutato rei statu interim jus quæsitum est, *l. bonorum ff. rem ratam haberi*, cum similibus.

Vt non procedat hujusmodi consideratio in contractu conditionali, in quo tamen si ante conditionis eventum non sit nata obligatio; nihilominus ea sunt jacta principalis obligationis fundamenta, & contractus eatenus pro perfecto habetur, ut neuter contrahentium solus pœnitere, neque à contractu alio invito recedere valeat, sed conditionis eventum uterque expectare cogatur, juribus ab *Afflict. citatis decisio. 280. num. 3.*
 27 Et ob id, hoc etiam respectu, ex conditionali contractu, pendente adhuc conditione, creditor, & debitor rectè dici potest, ad notata in *l. creditores ff. de verb. signification.* Vnde infertur, jus, quod alius interim quæsitivum in prioris incommodum non rectè considerari, neque impedimento esse posse, quominus conditio retrahatur ad tempus contractus, ut scitissimè prosequitur explicando idem *Pistorius num. 17. & 18. & num. 20. vers. sed potius*, ubi *num. 19.* docet, hoc non oriri ex peculiari pignoris ratione,
 28 sed generaliter ad omnes actus, sive contractus, eandem rationem habentes pertinere, *num. 19.* & eandem rationem penè vigere in pignore accedente contractui conditionali, quod in pignore in contractu in die, sive ex die celebrato, in quo expeditum est, ipsum conventionis tempus, non
 29 autem ejus, quo dies currit, spectandum, *num. 14.*

Et ne fortè objiciatur, prædicta procedere in conditione casuali, non autem in potestativa, siquidem prima obligationis tantum effectum prorogat, obligationis substantia statim perfecta; altera verò, quæ est meræ voluntatis, totam obligationem suspendit, quousque perficiatur, ad *text. in d. l. qui balneum*, cujus diversitatis ratio abundè explicatur ex *Cuiasio. Cennano*, & aliis

per *Hartman. dicto loco ex num. 22. & nu. 23.* redditur ratio rationis.

Hoc tamen ita temperatur, ut non procedat in omni potestativa conditione; sed in illa dumtaxat, quæ à potestate debitoris ita pendet, ut non implendo pœnitere, & pro arbitrio, & ad libitum efficere possit, nè ulla contracta videatur obligatio, ut idem *Hartman.* late probat *num. 25. vers. non enim.* Exemplificans in terminis *l. Lucius ff. qui potior. in pign.* ubi licet in potestate debitoris fuerit solvendo sortem impedire cursum usurarum, atque hac ratione ab illa obligatione se eximere, non tamen posterior sorte sua præferretur priori quoad usuras postea currentes; sufficit enim, debitorem ante solutionem illam usurarum nomine esse obligatum solvere, & adimplere vigore præcedentis contractus, & ob hoc ipsum, quia obligatus erat, solvisset, ut discurret *Hartman. num. 24.* reddens plures ingeniosissimas, & solidas rationes hujus dicti post *num. 25. vers. deinde neque, & in fin. dict. num. vers. juxta quam*, quas non transcribo.

Et tandem resolvit, & residet in hoc, illam dumtaxat censerè in hac materia potestativam conditionem, in qua cessat æquitas, ut retrahatur ad initium, quando in mera, & absoluta potestate debitoris est, ut non implendo pœnitere, & efficere possit, ut nulla videatur contracta obligatio, atque adeò priusquam perficiatur contractus, nulla sint jacta fundamenta obligationis, quæ ipso obligationis tempore devinctum teneant promittentem, ita ut mirum non sit, ut ad id, quod non extitit quidem non trahatur retro conditio deinde existens.

Vnde cum in casu præsentis conditio postea existens, & adimpleta per subsequentem administrationem, & exercitium officij, cum præsentatione privilegij, ejusdemque executionis impetratio, ex debito, & jussu Prægm. anni i. . . hoc strictè præcipientis, & juramenti delatio, fuerint adimpleta per Marchionem pro executione tituli præcedentis transfusi in contractum mediante pretij solutione in notabili summa facta Regi, ad quæ omnia tenebatur vigore præambuli præcedentis obligationis, ad quam exequendam, & perficiendam cogi poterat, si renitens fuisset, vel saltem commodè, & cum honestate effugere promissionis nexum, & implementum non valebat, jactis fundamentis ipsius mutæ obligationis, sequitur evidentissimè, ut non versemur in terminis meræ, & simplicis potestativæ

stativæ conditionis implementi, quæ constat in mera, & libera voluntate, & arbitrio debitoris, sed in terminis conditionis necessariæ, nisi pretium solutum jam Curia amittere voluisset, quo nec ipsum Marchionem ab exercitio officij liberasset, si Rex urgere eum voluisset implere mutuam promissionem ex contractu perfecto. Actus enim etsi spontè fiat, necessarius tamen dicitur, non voluntarius, si ad illum perficiendum cogi quis potuerit.

Ad quorum confirmationem, ut omnis removeatur nebula, legatur *Additio alterius Hartman junioris ad dictum cap. 14. lit. H. & I.* ubi clarissimè prædicta omnia roborantur, ut nullus superesse videatur scrupulus, quin opinio pro Fisco verissima sit, & contraria decisio aspera, quæ confirmantur optimè ex sequenti decisione Doctissimi Regentis Reverterij, quæ cum non sit impressa, libuit eam adnectere.

DECISIO

Domini Regentis Reverterij, cujus autoritate non nihil confirmari videtur opinio pro Fisco.

Dico insuper, quòd si nos attendamus tempus, quo dictus Anellus incæpit administrationem, erit Fiscus anterior multis creditoribus, qui postea cum Anello contraxerunt, ut est text. in l. cum oportet §. fin. C. de bon. qua. lib. & in l. pro officio, junctâ glos. ibi, C. de admin. tutor. Si verò attendimus tempus, quo habuit officium ab Illustr. Domino Prorege, & se obligavit in Camera de bene administrando officium, & de reddendo computum liquidum, & clarum, & obligavit omnia bona sua, &c. tunc Fiscus erit prior illis, qui postea contraxerunt, etiam antequam dictus Anellus cœpisset actualem possessionem, vel quasi officij, seu ejus actualem administrationem, per text. in l. 1. in l. qui balneum, & in l. qui potior ff. qui pot. in pign. hab. ubi sunt jura expressa, quòd quando non est in potestate contrahentis se non obligare, tunc semper attenditur tempus contractus, & non tempus numerationis; secus verò quando est in potestate contrahentis se non obligare, ut putà quando se obligat sub spe futura numerationis; quia tunc videtur nullam à principio oriri obligationem, antequam pecunia numeretur, & in mera potestate illius erat non accipere pecuniam; ideo tunc non attenditur tempus contractus, sed tempus numerationis, ut in dictis juribus, in casu nostro videtur ab initio cum Fisco contractum, quia à

Rege est sibi datum officium, & ipse, ut juris, & moris est, se obligavit Regia Curia de bene, & fideliter administrando, & computum liquidum, & clarum reddendo, hic fuit incontinenti obligatus Fiscus, & non erat in sua potestate non obligari; ideoque attenditur quoad hypothecam expresse tempus contracta obligationis, & contractus, & non tempus bonæ, vel malæ administrationis, per text. in dict. l. qui balneum, ubi agitur de eo, qui conduxit balneum per annum, & obligavit pro mercede Erotem, quem postea alienavit, si non solvitur merces, remansit hypotheca quoad Erotem, licet à principio nihil pro pensione deberetur, tamen quia non erat in potestate conductoris non obligari, ideo attenditur tempus contractus, & licet fuisset in potestate debitoris solvere mercedem tempore debito, & non habere recursum ad Erotem hypothecatum, hoc non attenditur, sufficit quòd ab initio sit initus contractus, & orta obligatio personalis, & ita in terminis ponit Fulgos. in l. potior ff. qui pot. in pign. hab. ubi refert casum, in quo consuluit Dyn. in eo, qui fecit pacem, & promisit eam non rumpere, & obligavit omnia bona sua, & postea unam rem vendidit, qua vendita rumpit pacem, vult agere ille, qui contraxit actione hypothecaria contra emptorem, ille dicit, quòd non est res hypothecata, nisi à tempore pacis rupta, quo tempore res illa reperitur alienata, cum in sua potestate fuerat pacem non rumpere, in contrarium decidit Dyn. quem sequitur Fulgos. ibi, quia sufficit, quòd non fuerit in potestate debitoris non contrahere principalem obligationem, quia cum obligatio fuisset per prius contracta de non rumpendo pacem, ideo idem est dicendum in accessorio, ut est text. in l. Lucius, ubi omnino vide Fulgos. eod. tit. ff. qui pot. in pign. hab. ubi casus noster deciditur, si tenemus opinionem, quam supra tenuimus in præcedenti decisione, eo casu quo est probatum, vel ex legis dispositione præsumitur esse solutum per Anellum suis creditoribus de pecunia Regia, tribus concurrentibus: Primò, quia Thesaurarius non habebat de proprio. Secundò, quia pecuniam convertit ad proprium commodum, dimittendo suos creditores. Tertiò, quia criminis conscientia aufugit, tunc Fiscus erit potior, etiam quòd illi creditores Anelli fuissent priores tempore per allegata supra in præcedenti decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Domicilium non facit sola domus comparatio.
- 2 Posseio domus sola non sufficit in muneribus civibus injungendis.

- 3 Domicilium quando contrahatur, & numer. 4.
- 5 Civis dicitur quousque in patria uxoris habitaverit, & munera subierit, & num. 6. & 7.
- 8 Absens à domicilio, ubi tamen reliquit familiam, an habeatur ac si prasens esset.
- 9 Civis etiam originarius tenetur onera civium subire, ut eorundem privilegys gaudeat, & num. 11.
- 10 Municeps ut quis dicatur, qua requirantur.
- 12 Civis allectus ad hoc ut gaudeat privilegys civium, debet subire onera tam realia, quam personalia, & mixta, amplia etiam in cive originario, nu. 13.
- 14 Civis debet sufferre onera in actū, nec sufficit in potentia, ut gaudeat privilegys civium.
- 15 Civis ex privilegio allectus in dubio ita demum dicitur civis, si sustinet onera prout alij cives, & num. 17. & 18.
- 16 Pragm. l. de immunit. Neapolitanorum declaratur, & num. 21. 22. 24. & 26.
- 19 Civis non sustinens onera, non gaudet, & id potest à quocunque opponi.
- 20 Deciani respons. 44. lib. 4. confutatur, & num. 29.
- 23 Statutum si requirat plures qualitates, debent omnes simul, & copulativè concurrere.
- 25 Copula natura est, ut requiratur concursus copulatorum, prasertim in statutis.
- 27 Laris constitutio quid importet.
- 28 Nascens dicitur patria hypothecatus.
- 30 Civis onera non sustinens non gaudet, nisi per patrem, fratres, vel alios subeat illa onera in loco, in quo abest, quod declaratur nu. 31. 32. & 34.
- 33 Civis originarius differt à cive allecto.
- 35 Habitatio omnino requiritur, ut civis gaudeat privilegio civilitatis Neapolitanorum.
- 36 Habitare Neap. quis dicatur quoad effectum immunitatis gabellarum, & n. 37. & 38.
- 39 Forma privilegiorum Regia Camera civilitatis Neap. refertur.
- 40 Absens non debet gaudere honoribus aliorum civium prasentium.
- 41 Dicitio, donec, & dicitio, cum, copulant accessorie.
- 43 Civis non gaudet uti civis ex sola uxore in Monasterio, sine domo aperta, & nu. 46.
- 44 Uxor licet sit de familia, non representat totam familiam.
- 45 Familia appellatione qui continentur, & num. 48.
- 47 Civilitatis jus non acquiritur à statuto concessum, quo fuit contemplata habitatio, & majoris partis familia, si habitasset cum uno, vel duobus servis.

ARGUMENTVM.

Civis Neapol. ex privilegio Regie Pragmaticæ qui uxorem duxit Neapol. & domum comparavit, si deinde per triennium absens fuit, nullis relictis liberis in Civitate, nec familia, sed uxore in Monasterio, an valeat interim adhuc absens immunitatibus Neapol. in Dohana, & alibi frui. Plura ad intellectum Pragmat. primæ de immunitat. Neapolitan. ubi declarationes, & decisiones antiquæ recensentur, & quando civis originarius, vel allectus gaudeat privilegiis civium, si onera non subeat, & quando sufficiat per alios illa subire.

RESPONSVM IX.

Civis origine propria, & paterna Hispanus, effectus civis Neapolitanus ex privilegio vigore Regiæ Pragmaticæ Ferdinandi Primi, quæ est prima, sub tit. de immunitatibus Neapolitanorum, ut quia uxorem duxit nobilissimam Neap. & domum comparavit, cum Hispaniam reversus esset, ubi ferè per triennium moram traxit; præ tendit adhuc absens, licet in Civitate non habitet, nec munera subeat, nec per se, nec per alium, dum nullis relictis liberis, quibus caret, nec familia, sed sola uxore in Monasterio Neapol. reclusa, atque dum in proprio, & majorum originis domicilio commoratur, immunitatibus Neapolitanorum in Dohana, & alibi frui.

Hoc autem esse ei omnino denegandum, pro Fisco Regis nostri ex dispositione juris communis, municipalis Regni, & præscriptæ consuetudinis sic judicandi apertissimè fundabitur.

Et primò quidem jure communi, licet sola domus possessio, quæ in aliena Civitate comparatur, domicilium non faciat, l. libert. 17. S. sola domus, sicuti nec sola ratio possessionis civilibus muneribus personalibus injungendis citra privilegium idonea est, S. sola

H ratio

ratio ead. l. ff. ad munic. Tamen etsi etiam jure communi inspecto, si ultra domus emptionem quis extra domum originis ad habitandum accedat, ibique uxorem ducat, dicitur domicilium contrahere, ut ex *Bart. in l. assumptio 6. §. filius in fin. & d. l. libertus §. patris*, tradit *Grammat.* in puncto decis. 103. numer. III. quem citat *Dominus Regens Rovitus dict. Pragm. num. 5.* quod fortè melius depromi potest ex l. si in patria uxoris tua 5. ubi *glos. Platea, & alii, C. de incolis, lib. 10.* cum aliis satis ad propositum congestis à *Cagnolo in l. cum quadam puella, nu. 4. ff. de jurisdict. omn. jud.* quibus fulciri arbitratur consimilem l. *Castella, & Ordinamenti Portugallia, Barbosa in l. hares absens §. proinde, de foro rat. orig. num. 73. & 74. de judic.*

Nihilominus hoc non ita indistinctè erit accipiendum, sed dummodo appareat, maritum id fecisse animo perpetuè permanendi in patria uxoris, & quòd de hoc plenè constet, ut post *Bald. in l. fin. C. si à non competent. jud.* tradunt *Ias. Dec. Aquens. & alii*, quos ad hoc expendit *Cagnol. in dict. l. cum quadam, num. 4. vers. tertius casus*, quia animus constituendi domicilium debet esse firmus permanendi in eo loco, nisi nova causa superveniat, ut ex *Bald. Salyc. & aliis* probat *Barbos. in d. l. hares absens §. fin.*

Et quod magis est, habebitur is pro cive, vel erit civis, donec in patria uxoris habitaverit, & munera subierit, & non aliter, ut apertis verbis docuit *Odoffr. in d. l. si in patria*, cujus verba ad literam signavit *Gregor. Lopez part. 4. tit. 24. lib. 2.* ubi cum describeret *Compilator las diez maneras de la naturaleza, en la quinta por casamiento*, addit *Gregor.* non esse sic simpliciter admitendum, sed cum grano salis *Odoffr.* ut scilicet maritus ultra matrimonium acquirit, moram trahat animo perpetuè habitandi, ibique munera subeat.

Quod & generaliter verum est, ut quilibet civis domicilium, vel civilitatem quocunque modo quæsitam ex pluribus modis traditis in l. *cives quidem*, ubi *Glos. & Doctores, C. de incolis*, ipsam vel verè amittat, vel saltem quoad juris effectus, ut non gaudeat privilegiis, & prærogativis civitatis, si ita absens sit, ut munera non subeat in Civitate, ubi civilitatem quæsit.

Quinimò idem, quod est fortius, servabitur nedum in civilitate quæsitâ factò hominis, sed in ipsa civilitate procedente ex factò naturæ, qualis est civilitas originis, quam immutabilem dicunt, l. *originem, C.*

de munic. & origin. lib. 10. cum similibus.

Quamvis enim absens à domicilio, qui tamen in loco domicilii reliquit familiam, juris interpretatione perinde habeatur, ac si in eo præsens esset, *gl. in l. 1. vers. domum. verb. maneat, ff. de liber. agnosc. ibi, manere dicitur, licet non sit modo præsens, aliàs ipsi, non domi denunciare diceretur*, ubi *Bart. num. 7. in fi.* infert ad statutum Civitatis, quo cautum est, ut omnes habitantes in Civitate à die dicti statuti confecti, habeantur pro civibus, contingit, quòd illa die quidam erat extra territorium Civitatis, tamen domum, & familiam suam retinebat in Civitate, certè illa die ibi habitare videbatur, & sic *Glos. & Bart.* hoc ita demum admittere videntur, si absentia sit brevis, & momentanea, ut colligitur ex eorum verbis, ibi, *non sit modo præsens, & ibi, contingit quòd illa die, & quòd relinquatur domus, scilicet aperta cum familia, prout hoc intelligere videtur etiam subtilis Aretin. in l. fin. post numer. 1. C. de judic.* quem refert *Barbosa in d. l. hares absens §. si num. 49. ff. de judic.*

Non tamen habitare dicitur civis etiam originarius ad hoc ut gaudeat privilegiis civium, nisi ultra domum, & familiam etiam onera omnia subeat in Civitate etiam originis, ut latè firmat *Barthol. in 2. quæst. septima part. principalis, in tractatu represaliarum.*

Et *Bald. in l. si non speciali §. numer. 6. C. de testament.* docuit, cives muneribus, & honoribus cognosci, & ob id infert, eos, qui non participant in publicis muneribus, & honoribus, non esse propriè cives, quia non tractantur ut cives in eo, quod supremum, & maximum est civilitatis argumentum.

Nedum enim ad hoc ut quis dicatur municeps, necesse est, ut sit munerum particeps, sed de essentia civis est, ut sustineat onera Civitatis, ut in allecto, & effecto cive per privilegium, ut amodò ex necessaria consequentia teneatur ad datia, seu collectas, & gabellas propter onus annexum inseparabiliter, dicit idem *Bald. in l. quòd favore, num. 10. vers. sed tu potes, C. de legibus*, quod ex l. 1. ff. ad municip. & ex *Bolognino in aurb. habit. C. ne filius pro patre*, pro indubitato tradit *Barbos. in d. l. hares absens, §. proinde, in artic. de foro rat. orig. nu. 54. juncto nu. 55. limitans ex Roman. consil. 92. num. 5.* nisi cives alliciantur limitatè quoad privilegia solùm, quam opinionem ut veram, & communiter receptam defendit à moribus *Alexand. Socin.* subjiciens pulchras rationes in rubric. ff. *soluto matrimonio ex num. 27.*

sequitur

11 sequitur *Bulgar. ibid. num. 29.* ubi resolvit, quòd civis etiam originarius, qui non suffert onera ex eo, quòd alibi habitat, dicatur civis quoad hoc, ut Civitas illum distringere ubiq; possit, sed pro forense, quoad hoc ut minimè gaudeat privilegiis civium.

Et ad hoc ut civis, præsertim allectus
12 gaudeat privilegiis civibus concessis, nedum debet sufferre munera realia, sed etiam personalia, & mixta, adèd ut si haberet bona in loco, ubi præterdit frui civitate, allibrata in æstimo, & solveret collectas, non tamen idcirco privilegiis civium potiri deberet, ex quo non sustineret personalia, nec mixta, quæ imponuntur personæ pro rebus, ita *Castrens. consil. 89. Possit quis dicere*, post *num. 2. vers. sed ad hoc respondetur*, usque ad *finem lib. 2. Ruyn. latè consil. 200. ex num. 12. lib.*

13 2. ubi constantissimè firmat etiam in originario, non gaudere privilegiis, nisi onera tam realia, & patrimonialia, quàm personalia actu sustineat, resolvens plura contraria, quæ proposuerat ex *numer. 1. ad 7. & num. 10.* enumerat plura onera etiam realia, quæ nisi præsens quis in Civitate sustinere non potest, & latè idem *Ruyn. consil. 112. ex num. 10. cum seq. in quinto.* Et quòd non suffi-

14 ciat sustinere habitu, & in potentia, sed actu sustinenda sunt onera, probat *Ancharan. Regiens. lib. 1. quæstion. famil. q. 9. num. 21. & 22.* sed melius omnibus *Bossius de Principe*, post *numer. 361. vers. & an teneatur talis civis*, ubi concludit, teneri omnino ad onera, & vectigalia Civitatis ex natura rei, & tam realia, quàm personalia, & mixta, & post *numerum 362. in vers. & an qui onera non sustinet*, concludit etiam in eo, qui verè, & propriè efficitur civis ex statuto, sive ex dispositione juris, quo in his, quæ sunt juris, ut est civitas, seu allectio in civem, verè disponitur, sive ex verbis statuti, quo vera civitas designetur, si tamen statutum injungat, ut quis sibi domum emat, ut est casus noster, ubi plura etiam ultra hoc injunguntur. Ex hoc inquit *Bossius*, absolute statuentes voluisse, ut iste onera omnia subeat, & propterea nedum in municipe cum *Alexand.* sed etiam in cive verè effecto concludit cum *Soccino*, nullo modo frui posse, nisi actu sustineat omnia onera, *Cephal. consil. 246. num. 21. & 22. in secundo.*

15 Et quòd civis ex privilegio creatus, sive allectus in dubio, alio non apparente ita demum censeatur effectus civis, si habitet, & sustineat onera cum aliis civibus, & sic quòd eatenus fruatur privilegiis civium,

quatenus onera sustineat, non aliter, optimè *Cast. consil. 424. ad primum quæstam, num. 2. lib. 2. Barbat. consil. 13. colum. penult. lib. 2.* quos sequitur *Menoch. consil. 737. num. 2. & 3. in octavo*, qui licèt in casu suo concludat, privilegium allectionis factæ per *Ravennates* de quadam *Dominica Morosina* alibi nupta effectum habere, licèt non habitaverit, nec onera sustinuerit, tum ne aliàs inanis, & inutilis fuisset allectio, cum mulier nupta *Venetis* non poterat se abstrahere ab obsequiis viri; tum etiam, quia statutum allectio civis ex privilegio, seu longa habitatione, & sic exponendo dictionem, seu, ampliativè, quod ex multis probat in eo casu ita dictionem interpretandam, expressè concludit, statutum illud concedere civilitatem etiam non habitatoribus, & sic non mirum, si *Menoch.* in suo casu concludat, non requiri habitationem, nec onera sufferri, sicut dicit *Bossius in dicto numero 361. in fine, vers. est tamen advertendum, nusquam habitationem requiri, cum Princeps concedit civilitatem ei, qui certo scit, non fore habitaturum.*

Vnde planè in casu nostræ *Pragmaticæ*,
16 in quo nedum necessitas habitationis insurgit ex requisito emptionis domus, sed expressè in proœmio, & in parte dispositiva statuti expressè iterum, & geminatè per dictiones conjunctivas repetitur, ut infra dicitur, *Menoch.* contrarium respondisset, prout pro nobis apertissimè respondere videtur, ubi verba statuti contrarium dicunt.

Et tandem pro hac vera, communi, &
17 indubitata sententiâ duo extant responsa Principum inter modernos pro Comitibus *Nuulariæ* contra Civitatem *Regii*, scilicet *Roland. à Valle consil. 79. ex numer. 29. cum sequent. in tertio*, & doctissimi *Surdi consil. 313. ex num. 54. vers. confirmat Decianus, & numer. 59. ad 66. in tertio*, ubi tam enixè, & luculenter *Roland.* defendit à moribus *Deciani respons. 44. in quarto*, ut nihil citra injuriam tanti viri addi possit.

Et pulchrè considerat *Surd. numer. 57.*
18 quanta Civitati commoda insurgunt ex civium habitatione, cum fortior reddatur, plurima accrescant, & præcisè gabellarum redditus, quæ, & quantæ sint auctæ hodie in Civitate ex præteritis infortuniis nos municipes experti sumus, & addit *Surd.* quòd non dicitur civis onera sustinere, si personalia non sustinet, quæ consistunt in permanenti habitatione, & *num. 59. vers. qua verò*, contrariam opinionem falsissimam appellat,

bene probans. *numm. 60. vers. minus movet,*
 & *num. 61.* hoc objici posse nedum à Civitate, sed à quocunque tertio, tu non potes gaudere, quia onera non sustines, quod indubiè procedit in casu nostro, ubi cives non alliciuntur, ut gaudeant in Dohanis à Civitate, sed à Rege per *Pragmaticam* ubi Rex testatur in *Proæmio* nusquam admissos antea cives ad hoc sine specialibus literis Regiis, & sic Regis nostri primum, & peculiare est interesse, à quo manavit immunitas.

Nec responsum *Deciani* quamvis confutatum nobis obest ex facti diversitate, siquidem probat in casu laudi, de quo agit, copulam deberi resolvi in disjunctam, & sic sufficere, fuisse cives, vel habitatores, à *num. 38. ad 57.* cū n tamen in casu nostro tam

21 ex verbis *Pragm. 1. ex proæmio* ibi, *Nos tamen attendentes majorem fieri frequentiam hominum, &c. & fieri populosam turbis diversorum hominum, suas Civitates relinquentium ad habitandum hanc nostram inde concurrentium Civitatem,* & in parte dispositiva, ibi,

22 *Sancimus, quod omnes externa Nationes, qui hanc Civitatem ad habitandum, & domicilium contrahendum confluentes, si tamen uxorem Neapolitanam duxerint, & in ipsa Civitate domum emerint, aut edificaverint, sint, & esse debeant cives Neapolit. &c.* clarè colligitur, omnes istas qualitates debere simul & semel concurrere, & unam sine

23 altera privilegium immunitatis non tribuere, sicuti regulare est in qualitatibus requisitis à statuto, quæ simul, & copulative probari debent, & concurrere, ita quòd si una qualitas sola deficeret, etiamsi omnes aliæ concurrant, quis non efficitur habilis, ut frui possit statuti commodo, ut post *Bart.* utrumque *Socin. Mathesil. Tiragnell. Plotum, Gabriel. Brunum,* & alios, latè in terminis statuti Regiensis nostro confirmis fundat *Anchar. jun. d. part. 1. quæst. 9. numer. 7. & 8.* ultra latissimè tradita per *Surdum dicto consil. ex num. 45. vers. non etiam, ad 54.* licèt in casu suo verba non sint ita clara.

24 Et sicut in casu nostræ *Pragmaticæ* emptio domus sine matrimonio non sufficit, sic utrumque sine habitatione nihil proficere debet, cū finis *Pragmaticæ* fuerit, ut homines undique ad habitandum confluerent, quod cum effectu intelligi debet præcisè in statutis.

25 Præsertim quia de natura copulæ est, ut requiratur concursus copulatorum, maxime in statutis, ut supra, ut per *Ever. loco d*

natura copulæ, num. 3. & 12. nec est de natura copulæ, ut resolvatur in alternativam, sed perdit tunc suum peculiare officium ex conjecturis, *Ripa in cap. ex parte, num. 39. & 55. de rescript. Alexand. consil. 130. in fin. lib. 2. Everard. num. 13.*

Hic autem nihil concurrat, quod cogat nos improprare naturam copulæ, quinimò contrarium nos cogit intentio finis, & contextus verborum statuti, quod ubi voluit uti alternativa in eadè oratione, expressit, ut in fine partis dispositivæ, ibi, & in ipsa Civitate domum emerit, aut edificaverit, ergo in reliquis propriè stant verba, ut domus emptio cum uxoratione, ac assiduo habitationis domicilio requiratur, ita ut onera omnia talis civis subeat.

26 In quo libet ponderare principium *proæmij* ejusdem *Pragmaticæ*, dum referendo, quod antiquitus tempore præscorum Regum servabatur, asserit Rex Ferdinandus, *Rigide antea servatum, ut licèt exteri emissent bona stabilia in Civitate, & bona fide, non in fraudem constituisent domicilium, in eadem ducendo uxorem, inibique patriam, pratorumque uxoris constituisent, non tamen ut Neapolitani cives habebantur, nisi specialibus literis de Regum expressa notitia eisdem id concederetur.* Proinde ut quod præiis erat impetrandum, id generali edicto concederetur, per verba novi juris inductiva, cujusmodi sunt illa: *Præsenti generali edicto ex certa scientia, per hanc nostram Pragmaticam sanctionem ordinamus, atque sancimus, quod omnes, &c.* disponit, ut in illa; sicut enim antiquo jure nulli dubium est, quòd etsi omnia narrata concurrissent, nihil actum censebatur sine speciali concessione, nec quisquam sani capitis asseverare possit, verba antiquæ observantæ intelligi alternativè, non copulative, imò inter requisita enumerata adduntur ea verba, *inibique patriam, pratoriumque uxoris constituisset,* 27 quæ verba sunt infinitæ importantiæ, eum nedum importent, constituere larem, idest sedes permanentes, & tabulas, sicut *Vlpian.* dixit, *Illic ubi larem matrimonio collocaverunt, l. 1. vers. quod si non sit,* ubi *Glos. verb. larem* etat concordantes *ff. de liber. agnos. sed patriam constituere, quod videretur maximum, cū sit ferè impossibile, patriam constituere, quæ naturâ nobis comparatur. Et ideo patria soli originario convenit, & plus est quàm civitas, si credimus in hoc Deciano* 28 *ead. cons. 44. nu. 74. & qui nascitur est quodammodo patriæ hypothecatus, l. postliminiam,*

nium; S. filius ff. de capti. Bald. in l. in adoptionem, in fin. C. de adopt. Sic etiam in hac nova sanctione, requisita quæ traduntur sub nova forma, sunt accipienda copulativè, non alternativè, tum ut nova lex alterans antiquam in uno tantum, in reliquis ab antiqua interpretationem recipiat, *authent. offeratur C. de litis contestat. & bene probat Everard. loco à ratione l. stricta, num. 12.* tum etiam quia totum, quod additur, est de forma juris novi, quæ est indivisibilis, ut solius puncti defectus formam corrumpat, ut latè idem *Ever. loco à defectu forma, & per Brunum Astensem de forma.*

Et secundò tandem ex alio *responsum Deciani* non obest, quia ipse præcipue fundat ejus consultationem in eo, quòd privilegium civilitatis in casu suo erat reciprocum, ex quo cessabat præjudicium Dominorum de Gonzaga ex adverso, quia sicut allecti in cives Regij fruebantur immunitate Nuulariæ, sic è contrà, in quo latissimè se fundat post *numerum 64. vers. quinto comprobantur*, unde *numer. 65. ante finem*, distinguit, tunc appellatione civium non venire eos, qui munera non subeunt, quando dispositio concernit dumtaxat præjudicium, vel beneficium unius partis, secus tamen ubi æqualiter, & reciprocè potest esse damnum, & utile, quod resolvit *Surd. negans factum ex disparitate amplitudinis Civitatis, d. conf. 313. num. 19.*

Quibus ita solidissimè fundatis, non obest, si dicatur, conclusionem, ut civis onera non sustinens, non gaudeat, limitari per *Bar. in d. q. 7. reprasal.* nisi per patrem, vel per fratres, aut alios de agnatione munera subiret in loco, à quo abest, quod ad filium extendi placuit *Roytio decision. Lituan. 3. numer. 368.* quod tamen auribus non consonare, nec applaudere, dicit *Fontan. de pact. nupt. clausul. 3. glo. 2. numer. 76. in fin.* ita ut nullo pacto ad uxorem extendi valeat.

Primò enim dicimus, *Bart. & omnes* hanc declarationem probantes, loqui in cive originario, in quo potest verificari limitatio, ut per patrem, vel fratres originarios ejusdem loci sustineat onera etiam personalia, juxta exempla *Anchar. d. q. 9. num. 21.* quamvis *Rayn. & alij* id negent fieri posse quoad personalia.

Secus verò in cive allecto per matrimonium, vel aliter ex constitutione, sive incolatu, ut constitutionem explicat *glos. in l. Senatores, verb. adjectionem, in fi. ff. de Senator.*

in quo nullibi reperitur cantum, ut possit per alium onera sufferre.

Et sic licet in originario posset procedere limitatio, tamen in cive effecto per constitutionem, sive ex privilegio id non procedit, inter quos quoad hoc longum esse discrimen, ut quia fortior sit civilitas originis, quàm acquisita, latissimè distinguendo respondit *Cephal. consil. 451. ex numer. 104.* qui consultus in eodem casu laudi Regiensis, de quo supra, conciliat opiniones dissidentes, ut opinio affirmativa, quòd gaudeat etiam qui onera non sustinet, procedat in originario, secus in cive ex privilegio, ut latè *Cephal. nu. 149. 154. & 165. lib. 4.*

Secundò dicimus, id, quod dicitur de originario, ut valeat onera sufferre per patrem, aut fratres, intelligi debere esse verum, si frater præsens supportet, & suppleat etiam pro rata, quæ competit absenti, & sic suppleat omnia ea, ad quæ ipse absens teneretur, si esset præsens, & sic sustineat tam pro se, quàm pro absente, ut ex *glo. in l. cum scimus 21. verb. remanebat, vers. item nota, C. de agric. & censit. lib. II.* quem citat *Bart. in d. quast. de repras. declarat Platea in d. l. cum scimus §. final. vers. item facit iste textus, Ruyn. in puncto consil. 200. in fin. in secundo, Cephal. dicto cons. 246. num. 31. in secundo.* Quinimò cum hoc tantum verificari possit in originario habentè fratrem possidentem patrimonium, & bona communia cum absente, qui sustineret onera realia pro portione sua, & fratris; hinc autem necesse esset, ut onera etiam personalia, & mixta sufferret, ob id *Socin. in d. rubr. ff. solu. matrimon. post nu. 32.* recedere videtur à dicta limitatione etiam in originario, quem sequitur *Bologn. ibidem, numer. 95. & 96.* qui optimè prædicta confirmat.

Quæ omnia si de jure communi sunt explorata; de jure Regni sunt omnino indubitata.

Siquidem Reges nostri, eorumque Vicesgerentes, & Tribunal Regiæ Cameræ maximè invigilarunt, ne in aliquo diminueretur rigor formæ traditæ in dicta Pragmatica, & præcisè, quòd tenaciter observaretur requisitum habitationis, & ob id *Dominus Regens Moles in suis decis. quast. 29. sub titul. Qualiter quis dicatur civis, in 4. modo civilii.* loquens de hac specie civilitatis vigore Pragmatic. subdit hæc verba: *Hoc tamen non indistinctè procedit, quia in eodem anno 1508. die 2. February per Comitum Ripa Curtia fuit provisum, quòd isti tales cives si*

non habitaverint in Civitate, non gaudeant, ut in Regest. Curix 60. anni 1508. fol. 21.

D. Petrus de Toledo de anno 1539. iterum lege lata de immunit. Neapolitan. injungendo mandavit, quod non habitantes in Civitate non gaudent. Nec dicatur loqui *Pragmaticam* de civibus effectis Neap. per privilegium, qui tamen habitant in diversis Regni partibus, cum ratio sit generalis, quia non habitant, nec subeunt munera, & sic non erit magis privilegiatus qui extra Regnum secessit, repetens patriam, & proprium domicilium originis, inibique habitans, quam qui in aliquam Regni partem secessit ad habitandum, adhuc intra Regnum permanens.

Istæ autem *Pragmatica* tam antiquæ Regis Ferdinandi anni 1479. quam reliquæ noviores anni 1508. & 1539. licet clarissimæ, recipere tamen possunt declarationem, robur, & efficaciam à vetustissimo more iudicandi, semper hæcenus hoc modo inconcusse servato in nostro Tribunali, ut illi dumtaxat dicantur habitare Neap. qui domum retinent in ipsa Civitate, seu habitent in ipsa, in qua familiariter habitent, licet in possessionibus, quas colunt extra Neap. pro illarum cultura, sive causâ fructuum querendorum aliquando existant, sive morentur.

Et quod ita demum censeantur habitare Neap. quoad effectum immunitatis gabellæ, qua gaudent cives, si habitent plus in Civitate, quam extra, hoc est pro majori parte anni.

De quo legitur peculiaris, & specifica declaratio facta per Regiam Cameram decem annis ante dictam *Pragmat.* i. videlicet de anno 1469. quæ ex tunc inserta inter *Ritus Regia Camera* loco *Ritus* inconcusse servata fuit, de qua meminit *Afflict. dec. 384. num. 11. Gram. dec. 87. num. 5. in fin.*

Et sicut ante dictam *Pragmaticam* prædicta declaratio emanavit, & utilis fuit ad intelligentiam privilegiorum, quæ specialibus literis impetrabantur tam à Ferdinando Primo, quam ab ejus prædecessoribus per externos, qui ad habitandum in Civitatem confluebant, in eadem uxorem ducendo, &c. quod aliter obtineri non poterat, ut in dicta *Pragmatica*, ibi, *Quod aded tenaciter extitit superioribus temporibus, & nostro servatum, &c. ut etiam, &c. junctis inferius dictis in versic. si id, quod specialibus literis, & supra diximus, ita post dictam primam Pragmaticam, hac eadem glosa usi sumus ad declarationem habitationis in Civitate, quam Prag-*

matica tenaciter exigit; quod & juri communi quoque consonum esse, bene probat Boer. dec. 260. num. 33. in fin.

Accessit postea altera declaratio similis facta per decretum Regiæ Cameræ die 4. Maji 1542. quo illi tantum habitantes in Terra Summæ fuerunt declarati veri cives Neapolitani quoad solutionem gabellarum, qui pro majori parte anni Neapol. habitaverunt, licet culturæ, vel colligendorum fructuum causâ in dictam Terram ad modicum tempus secesserint, & aliter condemnari ad solvendum gabellas, etiam pro præterito, ut refert *D. Marcell. de Mauro in addit. ad dictum Ritum.*

Idem in *Ritu de Mercator. qui faciunt se cives*, ubi *Ritus* permittendo Mercatoribus effici cives bona fide, non in fraudem apertam, fictam, vel præsumptam, ut quia ducit uxorem, ibique patriam, & prætorium uxoris constituit, domicilium transferendo, dicit statim effici cives, nec solvere Dohanam, & reddi rationem, quia oportet eum ex tunc subire onera, & functiones cum civibus, & sic non debet duplici damno gravari, ut sit civis in functionibus, & muneribus, seu oneribus civibus impositis, & exterius in solvendo Dohanam.

Et inibi *Additio ejusdem Domini Mauri* refert decretum Reg. Cameræ de anno 1557. ut quidam Mercatores gaudent civilitate Liciensi à die numerationis in antea, donec habitaverint in dicta Civitate, juxta formam *Ritus*.

Et *Goffredus de Cajeta super dicto Ritu*, dum dubitat, an literæ Regis Ludovici, & Regiæ Ioannæ, quibus cavetur, quod nisi Rex aliquem expressè fecerit civem, nemo sit exemptus à Dohana, quod erat jus antiquum relatum in *Pragmatica* Ferdinandi Primi corrigens dictum *Ritum*, & resolvit, dictas literas non corrigere *Ritum*, cum literæ non excludant eos, qui efficiuntur cives de jure communi, quibus non est necesse precibus impetrare quod jure communi conceditur, sed tantum prohibere simplicem allocationem, dicit tamen, cives effectos secundum *Ritum*, oportere ex tunc subire onera, & functiones cum civibus, aliter verbò minimè frui posse immunitate, ut latius apud eum est videre in pluribus locis.

Et tandem ex his vetustissimis legibus, & observantiis effluxit stylus Regiæ Cameræ in decretis artificiosè conceptis, quo conceduntur hujusmodi civibus ex privilegio:

Donec,

Donec, & quousque habitaverint Neap. cum uxore, & familia, & ut constet de eorum habitatione, teneantur singulis annis in futurum de mense Octobris producere fidem in Regia Camera Capitanei Platea, in qua habitaverint, qualiter habitaverunt, & habitant in dicta Civitate cum uxore, & familia, & si in Reg. Dohanis non producerint provisiones Regia Camera de productione dicta fidei, non servetur eis immunitas, dictio enim illa, donec, & quousque adjecta ad limitationem beneficii concessi, inducit conditionem extinctivam privilegii concessi in casu non observantia, Bart. in l. 1. num. 15. in fin. ff. de cond. & demonstr.

De quorum decretorum viridi, & inconcussa observantia testis est idem Dominus Regens Moles in d. quest. 29. ante primum articul. vers. & etiam extat alia provisio, & addit, istas condiciones fundari, ac esse depromptas ex juris dispositione, quia de essentia civis est, ut sustineat onera, quod si absens est, juxta regulas juris gaudere non debet honoribus, ex his, quæ in terminis tradit Socin. in d. rubr. ff. solut. matrim.

Et sic apparet opinio Socin. in dicta rubrica, latè defensa per Surdum, qui indistinctè denegavit immunitatem etiam originario non habitanti, explosa etiam distinctione, an sustineret onera per alium, & sic in Regno canonizata, usuque forensi recepta, ita ut cesset omnis disputatio.

In quo pro coronide rogo, considerari in dictis decretis non sine maximo mysterio, tot inculcatis, & repetitis verborum formulis ad evitandam fraudem veram, fictam, seu præsumptam à Ritu consideratam, injungi, quod cives gaudeant civitate, donec ipsi cum uxore, & familia habitaverint, & sic non sufficit, quod civis per alium habitet, idest retineat domum apertam cum uxore, & familia, nisi ipse habitaverit cum uxore, & familia, designant enim hæc verba personalitatem, relationem, & restrictionem, ut per Bart. in l. 1. ff. de recept. cum concordantibus per Cephal. in allegato cons. 451. num. 180. & conjunctionem non principaliter, sed accessoriè, quæ ex ipsi, & dictione, cum, colligitur, quæ copulat accessoriè, Everard. in supracitato loco à natura copula. Et sic principaliter contemplatur habitatio ipsius civis, & accessoriè adjungitur, ut fiat cum uxore, & familia.

Ex quo & aliud infertur, quod non sufficit retinere solam uxore, præsertim sine domo aperta, sed in Monasterio reclusam, sed

exigitur, ut is habitet cum uxore, & familia.

Licet enim uxor sit de familia, non tamen repræsentat totam familiam, sub qua filii, & servi etiam de peculio castrensi empti comprehenduntur, l. quicumque 10. C. de re milit. lib. 12. & omnes familiares & personæ domesticæ, inter quas est uxor viro, & è contrà, ut notat glos. verbo domestica in l. si. §. ult. D. de ijs, qui ad Eccles. confug. & utrumque bene probat glo. in §. 1. vers. quod verò 3. q. 5. in summa. familiæ namque appellatione omnes qui in servitio sunt continentur, etiam liberi homines, qui & bona fide serviunt, vel alieni, & ii qui in potestate ejus sunt, l. ædiles 25. §. familia, de adil. edict. l. 1. §. familia ff. vi bon. rapt. l. pronuntiatio 125. §. familia ff. de verb. sign. ubi jure proprio familiam dicimus plures personas, quæ sunt sub unius potestate, aut natura, aut jure subiectæ, ubi glos. verb. aut natura, addit hoc modo vulgariter dicitur, familia, & ut iste est dominus familiæ, & hic est de familia talis Episcopi, vel Prælati, & ibi Alciatus nu. 19.

Vnde cum nec retineat uxorem verè habitantem quoad effectum consideratum à statuto, quæ in Monasterio non sustinet onera, & sic non retinet uxorem, & familiam, ut statuto requiritur, & uxor consideratur ultra familiam, quia magis propriè dicitur viri, & uxoris una familia, quia commixta familia, & una domus est viri, & uxoris, quàm quod uxor sit de familia, l. 1. §. si vir, aut uxor, ubi glos. verb. una domus, ubi latè Ignem n. 74. cum sequent. & 85. ff. ad Syllax. tum quia unica persona, nec duo quidem familiam faciunt, l. detestatio 40. §. ult. ubi glos. ff. de verb. signif. proinde minimè dici potest, quod resideat familia, ubi sola uxor residet, familia verè penès dominum in Hispania residente.

In quo, ut finiam, rogo videri punctualem decisionem Alciati in d. l. detestatio, §. ult. in vers. sed quid si lex, ubi in fortioribus terminis decidit casum nostrum in individuo, quod quis non acquirat jus civitatis concessum à statuto, quo contemplata fuit habitatio, & majoris partis familiæ, si habitasset cum uno, vel duobus servis; non enim diceretur habitasse cum familia, ut doctè respondit in puncto idem Alciat. respons. 163. lib. 5. incip. In causa ipsorum nobilium.

Conferunt quæ de significato, & requisitis familiæ Cardinalium, & de cœtu domesticorum familiarium, & commensalium tradunt Glos. & DD. in cap. si. de verb. signif. in sexto, ibi, qui tuis expensis coarctant domesticum

sunt commensales. ut intelligatur de turba eorum, qui actu deserviunt, & continuam in domo Cardinalis commensalitatem habent, quæ corpore, & dentibus fit circa Dominum, ut explicat Domin. ibi, & latissime Ludovic. Gomef. in regul. Cancel. de impetr. benef. vacat. per obitum famil. Cardin. q. 13. Mandos. q. 10. Mascard. concl. 755. extat regula, in qua nedum cohabitatio sub eadem clavi, sed etiam convictus est necessariò probandus, ut de familia quis esse dicatur, ad eandem mentem, & cibum retentus, ut ex Angelo probat Surdus de alimentis, titul. 6. quaest. 13. num. 18.

S V M M A R I V M.

Facti species pramittitur cum quatuor difficultium juris articulorum reassumptione.

- 1 *Superindictum à Principe iussum exigi ex venditione nivis, gabella substantialia continere, etiam ex vulgi opinione.*
- 2 *Veſtigalis nomen dupliciter accipitur, quod plerique analogum, alii aquivocum censuerunt.*
- 3 *Idque tributii genus, nonnulli veſtigal, alii gabellam, Hispani verò Alcavalam appellant, & his adjiciuntur alia diversa nomina, num. 10.*
- 4 *Tributii appellatione omnia veſtigalia comprehenduntur, & nu. 15.*
- 5 *Veſtigal proprie sumptum, est id, quod pro inveſtione, & eveſtione mercium dependitur, & num. 7.*
- 6 *Veſtigalia publica largius accipiuntur, ut comprehendant omne id, quod Fisco solvitur, tam si sit extra rem, quam si intra rem, ut si pretium augeant, nu. 9.*
- 8 *Ex veſtigalium praestatione nihil minuentum.*
- 11 *Veſtigalis nomine omnia ferè jura regalia comprehenduntur, qua in praestatione certa quota rerum consistentium in pondere, numero, & menjura debentur.*
- 12 *Nivem verò inter res venales connumerari, unde quod pro nivis conservata usu ex venditione Fisco solvitur, veſtigal, vel gabellam censerit, indubium esse debet.*
- 13 *Nivis usus valde utilis, & necessarius.*
- 14 *Veſtigal, & quasi veſtigal debetur pro rebus venditis, vel asportatis ad quotidianum usum.*
- 16 *Relevium deberi ex nive, & de ea esse habendam rationem in contributione onerum inter heredem in feudo, & in allodio, tanquam nix sit in fructu, decisum per. S. C.*
- 17 *Veſtigalia nova inconsulto Principe, decreto Civitatis à nemine imponi posse pœnali edito noscitur constitutum, & qua sit pœna, nu. 19. & 27.*
- 18 *Rex solus in Regno suo, & Civitates libera, ut est Civitas Venetiarum, possunt imponere nova veſtigalia, vel antiqua augere, reliqua verò Civitates subdita ex justa causa, & cum Principis decreto, num. 20.*
- 21 *Ius imponendi novum veſtigal Regio juri adhaeret, ut supremi Imperij signum.*
- 22 *Estque jus impraescriptibile, & de maximo imperio, & proinde vetitum imponi inferioribus, num. 24. nisi nominatim concedatur, num. 25.*
- 23 *Veſtigalia instituta, ut Reges gravia ferant onera pro populis tuendis, ut inde dicantur Reipublica nervi, & Regum stipendia, numer. 27.*
- 26 *l. omnium 6. C. de veſtigal. expenditur, & plura ex ea lege adnotatione digna colliguntur.*
- 28 *Monopolium inter Artifices, & mercium venditores, ut unus solus vendat certo pretio, est pactio illicita. & prohibita, solus tamen Princeps licitum hoc facit ex causa, & numer. 30. 31. & 36.*
- 29 *Veſtigal Salinarum antiquissimum Principum monopolium.*
- 32 *Monopolium in mercibus, & aliis rebus venalibus cum jure prohibendi quamvis jure gentium prohibitum, permittitur tamen supremo Principi in veſtigalibus, sive arrendamentis.*
- 33 *Rescripto Principis monopolium impetrari non potest, quominus obtinens monopolij pœnis subjiciatur.*
- 34 *Conventio, vel decretum, quod municipales certi loci non deferant frumentum, vinum, vel alia ad Civitatem, ut Baro, vel ipsi cives prius suum vendant, non valet. Nec quod negotiatores non vendant nisi pretio statuto, num. 35. Abusus etiam in hoc refrandus, num. 37.*
- 38 *Barones non habent jus prohibendi in moleninis, furnis, tapetis, & aliis, nisi immemorialis praescriptione illud quaesierint, tam jure communi, quam municipali Regni, & num. 62.*
- 39 *Gabella, vel veſtigal proprie est omne augmentum pretij, contingens in sale, nive, vel alijs, ratione juris prohibendi, ut unus tantum sal, nivem, & similia introducat, & vendat.*
- 40 *Veſtigal cum jure prohibendi non imponit Civitas subdita directe, nec indirecte, cum nec Principi liceat erga non subditos.*

- 41 *Declaratio Ritus R. Camerae ex Goffredo de Gaeta.*
- 42 *Rescripta Fisco damnosa impetrari non debent, & obtemperata nullius sunt roboris, praesertim ad partis postulationem, numer. 43. & cum agitur de gravi praesudicio, etiam si fiat à supremo Principe, item restringenda sunt, num. 45.*
- 44 *Decretum jubens litigantis protestationem adversario notificari, & interim fieri annotationem rei in iudicium deducta, conservat iura protestantis.*
- 46 *Concessionem circa impositionem vectigalium facta, & facienda ad beneficium Universitatum Regni, irritantur ex Pragmatica Serenif. Regis Ferdinandi Primi.*
- 47 *Civitas Neapolitana veluti subdita non habet regulariter jus imponendi nova vectigalia, praesertim cum jure prohibendi.*
- 48 *Civitates subdita jure communi nullam habent jurisdictionem, nisi in certis casibus.*
- 49 *Capitulis Serenif. Regis Ladislai simplex tantum jurisdictionis conceditur Decurionibus, sive Electis nostra Civitatis circa annonam, & latius num. 52. & 56.*
- 50 *Habens ex concessione merum, & mixtum imperium, non imponit tamen subditis tales, collectas, & nova vectigalia, praesertim cum jure prohibendi, etiam si habeat titulo oneroso emptionis, num. 51.*
- 53 *Jurisdictionis concessa pro conservanda, & augenda libertate, ad regalia extendi non potest, qua sunt de suprema potestate.*
- 54 *Vectigalia exigunt specialem concessionem, & sunt de magno imperio Regibus reservato.*
- 55 *Verba addita non extenduntur ad majora expressis in principali dispositione.*
- 57 *Banna, ut res ad victum parata non vendantur Dardanarijs, seu Revenditoribus, nisi post horam decimam, vel duodecimam sunt juri conformia, & statutis etiam terrarum.*
- 58 *Annona cura concessa fuit annona Praefecto cumulatim cum ceteris Magistratibus, & eodem modo fuit concessa Urbis Decurionibus.*
- 59 *Praefectus Urbis nihil extra Urbem statuere valebat.*
- 60 *Sententia lata de anno 1566. pro Urbe nostra adversus Casale Sancti Animi, declaratur, quo jure, & causa lata fuerit.*
- 61 *Et quod prius fuerit lata ex conventionem, quam ex praescriptione, & num. 62.*
- 63 *Probationes sunt vehiculum quoddam ad declarandam sententiam, & sunt animi processus.*
- 64 *Ex acquisitione unius juris per certos actus, non potest inferri ad acquisitionem juris diversi, praesertim majoris.*
- 65 *Vectigalia omnia etiam rerum ad victum humanum pertinentium, qua ad annonam spectant, tam jure communi, quam inspecta vetustissima Regni observantia ad Regem nostrum spectant, sicuti est.*
- 66 *Tertiaria vini, item gabella pro caseo, oleo, lardo, piscibus, & alijs quibuscunque rebus sale conditis, item gabella Platea majoris, Ovorum, & Hadorum, & qua vulgo dicitur Delli Cenzali, de quibus habetur in Ritibus R. Camerae.*
- 67 *Tertiaria Vini jus antiquissimum in Regno ante Fredericum Imperatorem & membrum Dohana, & consistit in jure prohibendi.*
- 68 *Civitas nostra inclita Neapolitana, qua participat in Gabella vini, in Dohana, & alijs, omnia habet ex Regis munificentia, & num. 70.*
- 69 *Gabella boni denarij fuit concessa Civitati per Serenif. Regem Ferdinand. Primum ad opus refectiois murorum, & viarum ipsius Urbis.*
- 71 *Vectigal quod ex Principis supremi munificentia imponitur civibus per Civitates subditas, pro duabus partibus Fisco tribuitur, tertia tantum parte Civitati relicta.*
- 72 *Vectigalia concessa per Principem Civitati subdita Regalium naturam retinent.*
- 73 *Vectigal, della manna forzata, qua percipitur tempore astivo in Monte Sancti Angeli Apulea proximo, accedit vectigali nivis.*
- 74 *Vectigali nivis cum jure prohibendi, introducendi, & vendendi nivem, quinimod & locandi, & construendi foveas in Montibus Consentia ad nivem conservandam, Fiscus fruitur.*
- 75 *Possessio partis in jurisdictionalibus, & incorporeis prodest in totum.*

ARGUMENTVM.

Facultas introducendi, & vendendi nivem ad usum civium cum jure prohibendi, certo pretio taxato, & aucto, utrum gabella, aut vectigal censendum sit, adeo ut ad solum Regem supremum Principem, cuius est nova vectigalia erigendi competat, non etiam ad Civitatem subditam, licet Regni caput: De vectigalibus;

galibus, & tributis plura, ad quem finem instituta, & cui jus sit illa imponendi, enumeranturque plura vectigalia à Rege imposita: Nix an sit in fructu, & an debeat relevium ex eo, quod à feudatariis percipitur ex nivis venditione. De jure prohibendi in furnis, & molendinis prohibito sine privilegio juris, vel hominis, & quid sit Monopolium, quod solus Princeps ex causa licitum facit. De jurisdictione concessa Civitati Neapol. ejusque Decurionibus per Capit. Regis Ladislai & Ferdinandi circa annonam, quòd non extendatur ad jura vectigalium: De bannis, seu edictis ad ubertatem contra Dardanarios. Civitates subditas non posse sine Principis permisso nova vectigalia sibi imponere, & in impositione Fisco rata est tribuenda, & alia.

RESPONSVM X.

Regiam Curiam habere jus solidum in vexatione Gabellæ Nivis tam in possessorio, quàm in petitorio, ex jure notorio, & evidenti, quod Civitati Neap. prætendenti, gabellam ad se spectare, planè resistere, ita ut Fiscus ex jure, & possessione universali, quæ etiam consuetudinem ad ipsius favorem inducit, & ex decreto Collateralis Consilii, quo jus suum illæsum fuit conservatum, manutenendum, & conservandum esse, ex subscriptis, currenti calamo adnotatis, patebit.

Primò, hanc impositionem esse verum, & proprium vectigal, sive gabellam pro nive, quæ intus Civitatem ad vendendum, terra, vel mari invehitur, juncta maximè cum jure prohibendi, quòd unus solus immittat, & vendat; quod dumtaxat Supremo Principi competit, sicut etiam jus erigendi, sive imponendi, & exigendi nova vectigalia, tanquam de Regalibus soli Principi competere, vel alteri, cui is concedere voluerit.

Secundò, rescriptum Excellentissimæ Ducis Ossunæ petente Civitate, eidem nullum jus tribuisse in petitorio, nec in possessorio, præsertim in præjudicium Fisci non auditi, nec citati, quod etiam decreto Collater. Consilii fuisse declaratum, juraque Fisci facta, recta conservata.

Tertiò, Civitatem non habere privilegium, nec concessionem aliquam generalem, nec specialem, quæ sibi jus aliquod tribuere possit, & Capitula Ladislai, & Ferdinandi, ad hunc casum extendi non posse, & banna asserta tantum abesse, ut non importent possessionem juris prohibendi venditionem rerum ad victum pertinentium, ut totum contrarium operentur.

Quartò, & tandem non nocere Fisco acta, & sententiam latam contra Casale S. Antimi; tum quia fundata in asserta præscriptione, sive potius conventione, & restricta ad panem tantum; idque ex particulari causa, & ratione expressa, quæ cessat in reliquis, & quia ibi nihil actum fuit de impositione novæ gabellæ, unde ad ista prohibita possideri extendi non potest, & maximè contra Fiscum.

Quoad primum certum est, non posse hujusmodi impositionem effugere nomen gabellæ; cum gabellæ essentiam contineat, quo nomine vulgò, & ab ipsamet Civitate, vel invita nuncupatur.

Et quamvis vectigalis nomen, sive vox tanquam analogæ dupliciter accipiatur. Primò, propriè secundum rationem Echini, & strictiorem significationem, ac primam institutionem.

Per posterius autem significat omnem præstationem, sive tributum, censum, aut pensionem, vel collationem, sive realem, sive personalem, & omne genus redditus, præsertim publici, ut per *glos. Bart. & alios in l. 1. §. 1. ff. de public. & in rubric. C. de vectigalib. & commissis*, & post *Alber. Budavum, Alciatum, & alios observat Raudens. de analogis lib. 1. cap. 13. num. 23.* & æquivocum nomen gabellæ dixit Dominus meus *Capyc. in inuest. verb. gabellis, in princ. fol. 114. ex Bertach. & aliis*, hinc istud tributi genus nonnulli vectigal, alii verò gabellam, Hispani verò alcavalam appellant, ut advertit *Parladorinus libr. 1. cap. 3. num. 1. fol. 37.* & tributi appellatione omnia vectigalia, & ea, quæ ad vectigalia reducuntur, contineri censuit *Molina Iesuita tom. 3. cap. 661. nu. 11.* Nihilominus vectigal propriè, & strictè sumptum dicitur, quod

quod pro investitione, vel evectione mercium deberur, & generaliter publica vectigalia accipimus, ex quibus Fiscus capit, quale est vectigal portus, vectigal octavar, & venalium rerum; item Salinarum, Metallo-
 6 galia accipimus, ex quibus Fiscus capit, quale est vectigal portus, vectigal octavar, & venalium rerum; item Salinarum, Metallo-
 7 galia accipimus, ex quibus Fiscus capit, quale est vectigal portus, vectigal octavar, & venalium rerum; item Salinarum, Metallo-
 8 galia accipimus, ex quibus Fiscus capit, quale est vectigal portus, vectigal octavar, & venalium rerum; item Salinarum, Metallo-
 9 galia accipimus, ex quibus Fiscus capit, quale est vectigal portus, vectigal octavar, & venalium rerum; item Salinarum, Metallo-
 10 galia accipimus, ex quibus Fiscus capit, quale est vectigal portus, vectigal octavar, & venalium rerum; item Salinarum, Metallo-
 11 galia accipimus, ex quibus Fiscus capit, quale est vectigal portus, vectigal octavar, & venalium rerum; item Salinarum, Metallo-

vel redditus certi, provenientes jure Regalis superioritatis, quæ Romanorum tempore erat quinquagesima pars frumèri, & hordei, quadragesima vini, & vigesima lardi, l. modios, C. de suscept. & Archad. lib. 10. Otalora d. c. 111.
 Et in puncto, quod inter res venales, ex
 12 quibus vectigal debetur, sit ipsa nix, quia dum ningit, omnibus patet, porrò dum est usui, non omnibus illius copia datur, sed dumtaxat illis, qui illam in tempus reposuere: quamobrem non modò ipsa opera servandi, sed etiam ipsa nix venditur; unde pro nive vectigal esse exolvendum, decidit 10a. Parlador. libr. 1. rerum quotid. cap. 3. §. 2. nu. 14. & 15. sicut pro aliis rebus venalibus, sequitur, & probat Bovadilla tom. 2. lib. 3. cap. 4. num. 9, quod idem testatur velle Lasari. de gabellis, cap. 2. num. 30. idemque affirmant Girond. de gabell. part. 7. num. 13. Gutierrez eodem tract. lib. 7. quest. 35. num. 34. & iterum quest. 78. num. 33. eodem libr. prædictis
 13 Doctor. citatis, qui testantur, usum nivis valde utilem, & necessarium, unde consequens est, pro illius introductione, & venditione
 14 vectigal deberi; vectigal enim, vel quasi vectigal deberi constat pro rebus emptis, venditis, vel asportatis ad quotidianum usum, & ad sublevandam necessitatem, ut ex Driedo, Medina, Gabriele, Divo Antonino, Navarro, & alijs Theologis probat Pater Molina tom. 3. de tributis, & tributum, quod est nomen
 15 generis à tribuendo dicitur, quia ex privato in publicum tribuitur, Molina dicto lib. 3. cap. 661. num. 1. ut propriè contingit in præsentis casu, in quo nix, quæ ante vectigal impositum, in privato erat commercio, nunc in publicum est conversa.
 Quorum decisio confirmatur tum ex decisione, & notoria simul, & antiqua observantia Regiæ Cameræ, quæ relevium, quod
 16 ex more deberi constat à successore ex fructibus feudi illius anni, quo moritur feudatarius, si aliqui fructus, tametsi pauci percipiuntur ex feudo, unius anni ex tribus mortem feudatarii præcedentibus, si nulli fructus in anno mortis colligantur, ut resolvit Freccia lib. 2. authorit. 3. num. 28. in fin. de subfeud. de qua materia scripsi lib. 1. controvers. illustr. cap. 9. num. 49. & cap. 36. numer. 18. & libr. 2. cap. 2. num. 36. & cap. 9. num. 13. directo domino passim deberi quoque constat ex nive, tanquam sit in fructu, & augeat redditus feudi, usu judicandi est comprobatum, tum etiam ex decisione Sacri Consilii, quæ in contributione onerum inter hæredes in allodio, & successorem in feudo determina-

terminavit, reditus provenientes ex nive esse computandos inter reditus feudi, ut quæ sit in fructu, & augeat valorem feudi, ut latè de utroque apud *Consiliarium Girzavell. decis. 34. per totam.*

Si igitur hoc est verè, & propriè vectigal, quod ex nive, sicuti ex cæteris venalibus rebus nuncupatim debetur, consequens est, ut illius institutionem sine Regis præcepto, neque Præsidi, neque Curatori, neque Curie constituere, neque præcedentia reformare, & his vel addere, vel diminueri liceat, *l. vectigalia 10. ff. de public. ubi glos. exponit verbum, Curia, idest Decurionum, vel Curialium, & sic Administratorum Civitatum, ut toto titul. C. nova vectigal. institui non posse, ubi in l. 2. 3. & 4. nova vectigalia inconsulto Principe, nec decreto Civitatum institui, nec exigi de novo, aut ultra antiquam consuetudinem minimè possunt sub pœna perpetui exilii, pulcher tex. in l. 1. C. de superindictio, lib. 10. & proinde Afflic. in § vectigalia, num. 3. dixit, quòd solus Rex in Regno suo, & Civitates, quæ non recognoscunt Superiorem, quæ etiam dicuntur Reges, ut est Civitas Venetiarum, & alix similes, possunt imponere nova vectigalia, hanc conclusionem uti communem firmarunt Dec. dicto consil. 534. Corset. de potest. Regia. 4. part. quest. 49. num. 13. Parlador. dicto lib. 3. cap. 3. num. 2. Ernest. Colbm. lib. 4. resp. 3. num. 253. Dominus Rovitus in rubr. de vectigal. numer. 5. Borrell. ad Specul. Princ. rubr. 46. §. donum, lit. B. fol. 208. ubi alii citantur, & 3. tom. decision. tit. 15. numer. 44. Alexand. Trentacinq. lib. 1. variar. resolut. tit. de jure Fisci, resolut. 5. num. 1. Avendan. de exequend. mand. 2. part. cap. 4. num. 2. Grammat. consil. civil. 69. num. 23. ubi quòd contrafaciens capitaliter puniri debet, tanquam usurpator Regie jurisdictionis, & quòd in hoc Capit. Regni etiam contra Vniversitates pœnæ statutz sunt. Siquidem alix Civitates subditæ non possunt imponere vectigalia, nisi inter seipsas, ex justa tamen, & necessaria causa, putà ut solvant functiones fiscales, interveniente tamen Regio decreto, sive assensu, non aliter, ut in Pragmat. 3. de vectigalib. & bene observat Dominus meus Capycius in investitur. verb. gabellis, quomodo intelligenda sunt, quæ idem scripta sit decision. 167. aded ut jus imponendi novum vectigal Regio juri adhæreat, Petrus Greg. de Republ. lib. 3. cap. 7. nu. 46. in fin. ex capit. unco. qua sint regal. & capit. super quibusdam, de verb. signification. & alibi, supremi Imperij signum impositionem vectigalis censerit, &*

superioritatis jure competere, & strictius aliis concedi, quàm cætera regalia, quia de maximo imperio Superiorum non recognoscens putantur, & non concedantur Superioriorem recognoscentibus, latè Cravett. consil. 814. nu. 4. vol. 5. latissimè Knichen. ubi supra ex nu. 60. cum seq. Borrell. tom. 3. decision. Orbis, tit. 15. de tribut. ex nu. 50. & 53.

Nec istud jus præscribi, aut acquiri potest imponendi, & exigendi vectigalia, nisi spatio temporis immemorabilis, vel Principis privilegio, ut post Andr. in constitution. Quadragenalem, & Goffredum de Gajeta, Dominus Rovitus in d. rubr. de vectigal. nu. 20. & Bossius titul. vectigal. qui possit imponere.

Sed ne quis putet hoc procedere solum ex fonte supremi Imperii ipsius Principis, quo inconsulto, vectigalia erigi, exigi, remitti, nec diminui possunt, sed alia æquè potens, imò fortior est ratio, interesse scilicet Patrimonii ipsius Regis; constat enim, vectigalia instituta, non ob aliud nisi ut Reges gravia ferant onera pro populis regendis, & tuendis Regnis, eoq; nomine permittuntur Principi, & ob id favorem publicum meretur, Afflic. in dicto §. vectigalia, nu. 57. in fin. quem sequitur Surdus in dicta decis. 305. n. 12. & ut viæ publicæ sartæ, tectæ, & pontes conserventur, & reficiantur, & à latronum grassationibus securæ reddantur, ut latissimè post Beroum, Choppinū, Petram, & alios prosequitur Andr. Knich. dicto loco, ex n. 81. cum seq. Rebyff. in d. l. inter publica, vers. vectigal portus, & proinde nervi Reipublicæ dicuntur vectigalia, teste Regener. d. c. 6. num. 35. 43 & 47.

Vnde optimè resolvunt DD. quòd cum hoc jus vectigalium sit de maximo imperio, inferior à Principe non potest illud imponere, exigere, nec percipere, *ll. & DD. autoritatibus citatis per Socin. consil. 7. numer. 2. & 3. lib. 3. latissimè Aviles in oc. pratorum, cap. 13. §. Alcaualas, num. 2. ubi nu. 5. probat, non acquiri jus exigendi gabellas, nisi de legitimo, & speciali privilegio, vel immemoriali præscriptione constet, dicto cap. super quibusdam, §. praterea, Cravetta dicto consil. 814. num. 4. & 5. Andr. Goffred. de Gajeta, & Dominus Rovitus proximè citati, & latè Maranta consil. 28. per totum, Trentacinquius dicta resolution. 5. num. 2. vers. aly verò, aded ut nisi specialiter, & nominatim concedatur facultas imponendi, vel exigendi nova vectigalia, permessa minimè putetur, Pancirol. consil. 161. numer. 11. cum aliis per Knichen. dicto cap. 5. num. 61. & 62. Bossius de Regal. num. 29. & alii supra relati, Avendan. d. cap. 4. n. 7. vers. quod jure Regni, &*

nam. 9. ubi in. *vers. igitur habentes*, monet, cautiùs agi ex immemoriali per testes, quàm exhibendo privilegium invalidum.

Et proinde Imperator strictè inhibendo vectigalium concessionem, vel immunitatem in *l. omnium rerum 6. C. de vectigal. & commissis*; postquam illas irritavit in his verbis, *quia nonnulli privatorum elicitas suffragio proferunt sanctiones, quibus vectigalia, vel cetera hujusmodi, qua inferri Fisco moris est, sibi asserant esse concessa: Si quis ergo privatorum ejusmodi rescriptione nitatur, cassa eadem sit, subiicit verba, vectigalium enim non parua functio est, qua debet ab omnibus, qui negotiationis, seu transferendarum mercium habent curam, aqua ratione dependi.*

Ex quo *text.* plura colliguntur ad rem, de qua agitur, appositissima.

Primò, privilegium, vel rescriptum concessionis vectigalium, sive immunitatis, ut *glo. 1.* interpretatur, non valet. Secundò, vectigalia omnia ad Fiscum de antiquissima consuetudine pertinere, ibi, *Fisco, ut moris est.* Tertio, vectigalium redditus ad maximam functionem, & publicam totius Regni utilitatem pertinere, unde infert *glo. ultim. ver. non parua, & ideo talia rescripta sunt damnosa Fisco*, citans *l. 3. C. de precib. Imper. offer.* ubi nec damnosa Fisco, nec juri contraria postulari oportet, ubi *glo. 1. in secundo exemplo*, quam ibi omnes sequuntur, ponit illud, ut non solvantur tributa Fisco. Quarto, vectigalia deberi ab omnibus, qui curam habent transferendarum rerum in Civitatem, & sic propriè, & verè vectigal. censeri, quod occasione transferendæ, vel transfuehendæ nivis in Civitatem rependi statutum est, nec alio nomine appellari posse, quàm quod à jure, & eo ipsa ex vi ethymi est illi oppositum.

Et ratio prædictorum depromitur ex *D. Thoma 2. 2. q. 63. 1. fern. in Constit. Super incisio-nibus, in cap. 1. de pace tenenda*, & in sæpe citato *§. vectigalia*, quòd sint Regibus quodammodo stipendia constituta pro administranda justitia, cujusmodi sunt Regij introitus, Regnorumque tributa, & vectigalia, unde qui hæc usurpat, capitis poenà plectitur, ut in *Constitu. Regn. Ea, qua ad speciale decus, pulchrè Præses Mutius Surgens in addit. ad Marc. Anton. fratrem de Neap. Illustr. car. 340. in princ.*

Quæ omnia si procedunt generaliter in omnibus, & quibuscunq; vectigalibus, maxime tamen sibi locum vendicant in iis vectigalibus, in quibus erigendis, vel exigendis

28 intervenit pactum, quod unus solus aliquod genus mercaturæ, vel merces in universum emat, ut solus vendat, pretium statuens, vel quando omnes Artifices, vel negotiatores conveniunt, ut singuli certo, & pari pretio vendant, ita ut reliquis omnibus adimatur libertas hujusmodi mercaturas, aut merces alias vendendi, quod ipsi, qui talia exercent, melius norunt, quòd vendere cum jure prohibendi quoad alios, nos appellamus, in jure autem propriè appellatur monopolium, *l. unica C. de monopol.* qui proximè antecedit medio *titul. de Nundinis, titul. nostrum in C. de vectigal.* & consistit in paciscendo inter mercatores, ut species mercium non minoris, quàm inter se statuerint, venundentur, & generaliter in taxandis rerum pretiis: Hoc enim monopolium, quæ illicita est pactio inter privatos, *d. l. 1. ubi Glos. & Doctores*, solus Princeps in vectigalibus licitum facit ex causa, ut perbellè adnotavit *Alciat. in d. l. inter publica 17. vers. venalium, nu. 9.* his verbis: *In Salinis verò ea est vectigalis natura, ut soli mancipis, hoc est, qui à Fisco hoc jus emerunt, sal vendant, idque Principis monopolium est, quod antiquis quoque institutum fuit, citans l. si quis, C. de vectigal.* ubi, si quis sive persona mancipum, id est, conductorum salinarum sales emeritis vendereve tentaverit sive propria audacia, sive nostro munitus oraculo, sales ipsi una cum eorum pretio mancipibus addicantur, & sic clarè probatur in *eo text. soli Principi jus esse statuendi, ut soli conductoribus arrèndamentorum competat ius vendendi certas merces, & non aliis, quod propriè est jus prohibendi nivis invectionem, & venditionem in hanc Urbem, super quo fuit fundata capitulatio Mancini cum Civitate, in qua leguntur hæc verba.*

Item, che nessuna persona di qualsivoglia stato, grado, & conditione se sia, possa condurre, e far condurre neve, nè poco, nè assai, tanto dentro questa Fedelissima Città, quanto per suoi Borghi, tanto per terra, quanto per mare durante detto decennio, sotto pena di perdere la neve, & perdere l'animali, ò barche, etiam che detti animali, ò barche fussero d'altri, sopra de quali si troverà qualsivoglia quantità di neve, etiam per poca quantità che fosse, & anco di più pagare docati cento di pena, quali animali, barche, & docati cento di pene ipso facto si debbiano applicare, &c. Illudque quod locatur, &

30 pro quo promittitur per conductorem pensio, non est aliud, nisi jus vendendi, & vendi faciendi nivem cum dicta prohibitione, ibi, *concedono, & assistano il detto*

ius di vendere, & di far vendere neve in quosta Città, & Casali servata la forma di detta capitulatione, cum adjectione poenarum contra facientibus, & cum plerisque prerogativis, exemptionibus, & aliis, quæ solus Princeps concedere potest.

Vnde tamen Civitas nostra haberet jus erigendi, & exigendi nova vectigalia, quod planè absolutum est, ei nullo modo competere, cum tamen hoc vectigal sit fundatum
 31 in jure prohibendi sub pænis, & sic ut unus solus vendat, ex hoc capite extra omnem dubitationem hoc ad solum Fiscum pertinet, cum solus Princeps monopolium istud licitum faciat in attendamentis, comprobatur hoc latissimè *Rebuff. in d.l. inter publica, ver. venalium rerum, in princ. ubi ex Azon. & Hostiens. in sum. de contrahend. emptio. probat, hoc esse contra jus gentium, & infra in vers. etiam prohibentur, latius idem in 2. tom. ad Constitution. Gallic. titul. de magistris artificiorum, & monopol. prohib. art. 4. gl. 2. ubi num. 7. inter alia exempla monopolij prohibiti subjicit illud, si quis conetur impedire, ne aliquis exercent negotiationem vini, aut alterius rei, præter eum, etiam si in vim rescripti Regij id fiat, quia illud rescriptum non valet, & impetrans in monopolium incidit, citans *Corrad. de contractib. qu. 51. circa finem, & num. 8. addit, incidere in pænam d. l. 1. eos, qui conveniunt, quod homines certi municipij non deferant frumentum in Civitatem, ut Dominus loci, vel Cives ipsi prius suum vendant, ut ex Alber. Bart. Socin. & aliis discurrit Rebuff. per totam illam glossam, & præfertim num. 12. 13. & seq. quod ante eos voluit Ifern. in §. conventicular, num. 24. de pace juramento firmanda, ubi Communitates prohibentur convenire, quod negotiatores non vendant nisi secundum pretium per eos statutum, *Briffon. lib. xj. de verbor. signific. monopolium esse docuit, cum quispiam sibi uni mercis alicujus vendandæ jus, potestatemque vendicare audeat, ex Aristot. & Suetonio, Menoch. latissimè de arbitrar. cent. 6. cap. 569. per totum, & in fin. lib. 2. Decian. relatus à Caball. resolut. crimin. casu 215. num. 22. in quo propterea refranandum esse ab usum, quo totus terrarum orbis premitur, latè *Bodinus de Republ. lib. 1. cap. 10. Regner. dict. cap. 6. num. 18. & in hoc jure prohibendi necessariam esse probationem immemorialis consuetudinis, sine qua ista jura acquiri non posse, tradens exempla in prohibitione molendi frumenta, coquendi panem, macellandi carnes, nisi in certo mo-****

lendino, furno, vel macello, ex *Panorm. Signorol. Bertrand. Socin. l. as. Dec. Afflic. Rip. Curt. & aliis, Avendan. dict. 2. part. c. 4. nu. 22. ad 26. ubi in specie tradit, nec etiam Dominos inferiores posse prohibere, ne alij vendant vina, vel frumenta, donec ipsi vendiderint, ex quo infringitur libertas, & ob id ipsis impunè resisti posse, ex *Alber. Luc. & Parid. nisi immemorialis legitimè probetur cum requisitis descriptis per eum lib. 1. c. 6. nu. 10. Minfynger. centur. 5. cap. 29. numer. 10. latissimè *Thefsaur. decisio. 16. qui citavit Pragm. Regn. editam à Carolo Cæsare contra Barones usurpantes jus prohibendi in furnis, & molendinis, cujus initium est, *Audivimus etiam, in libr. Constitut. fol. 532. quæ est excerpta ex §. 33. Pragmat. Carol. V. de anno 1536. registrata in novis. in titul. de Baron. Pragm. 14. super qua breviter Dominus Rovitus, & latè Dominus Capiblanco.****

Et hoc in puncto decidit *Bossius in dict. titul. de vectigal. num. 4. ubi dicit, quod totum illud pretium, quod augetur in sale ultra verum pretium, & commune, quamvis non concernat præstationem extrinsecam, sed respiciat augmentum pretij ejusdem salis intrinsecè, attamen quia re ipsa in idem cadit, occasione prohibitionis, putà si prohibeatur emere sal, nisi in salinis, vel ab Arrendatoribus, à quibus necesse est emere ceteri pretio ejus, quod alibi, vel ab aliis emissem, semota prohibitione, totum propterea illud augmentum pretij est proprium, & verum vectigal, gabella, vel datum, & sic deciditur in terminis nostra quæstio, quod augmentum pretij contingens ratione prohibitionis, ut unus tantum nives introducat, & vendat, propriè, & verè sit gabella, & quod soli Principi hoc statuere liceat, nec etiam generaliter, nisi quoad sibi subditos tantum, non autem quoad forenses non subditos, ut latè probat *Surdus videndus consil. 321. num. 24. & 31. lib. 3. ubi quod directè, nec indirectè illud imponi potest, nec etiam à supremo Principe erga non subditos, quanto fortius illud censetur prohibitum Civitati, citat *Innocent. Bart. Bald. Socin. Rol. Boss. & alios, & quæ ipse idem scripsit consil. 127. lib. 1. & in terminis nostris in individuo *Goffred. de Gaieta super Ritibus Reg. Cam. fol. 42. & 43. ad declarationem cap. 2. gabellæ boni denarij Civitatis loquentis de saltis, decidit, illud cap. debere intelligi de civibus, & pertinentiis Neapol. & non de exteris, quibus cum Civitas non possit expressè legem imponere, ergo minus tacitè,****

tacitè , & hoc *Goffredi* dictum loquens specialiter de potestate Civitatis nostræ , reperitur additum in margine *Rituum Regia Camera in cap. de salmis, car. mihi 43. in fin.*

Et cum *Bosio* concordat *Remig. de Gonny in tract. tom. 15. par. 2. de charitativo subsidio, q. 60. num. 3. cart. 183.* ubi dicit, hoc vectigal sua Regione Gallix vocari *Sciſam*, quæ est impositio , quæ communiter imponitur super victualibus , quæ venduntur ea conditione, ut omnes ementes ultra justum pretium, solvant certum augmentum , ut scilicet panis, carnes, vinum, & omnia ad victum parata , quæ communiter haberentur pro octo, vel decem, vendantur duodecim, vel plus. Et alcavalam, de cujus ethymologia differit *Pater Molina dicta loco de tributis cap. 663. in titul. ejusdem cap. testatur in Regno Lusitano Sifam appellari.*

Quoad secundum articulum. Non obesse Fisco rescriptum Ducis Ossunæ mandantis, quod Alderius Annonæ Præfectus, & Decuriones providerent, quod eis utile, & expediens visum fuisset pro beneficio Civitatis, & publica commoditate.

Noluit enim unquam Prorex , nec ejus intentionis fuisse creditur præjudicare Fisco non citato, nec audito in re tam ardua, sicuti est concedere auctoritatem Civitati imponendi vectigal cum jure prohibendi ad sui utilitatem cum fructuum perceptione; constat enim hujusmodi rescripta impetrata non debere , *d. l. nec damnosa canonizata 25. q. 2. cap. nec damnosa, & impetrata à Iudicibus refutari debent, l. fin. eod. titul.* maximè si continent impetrationem rei, vel juris ad Fiscum spectantis , quia impetratio est ipso jure nulla , etiamsi possessio nondum sit quaesita Fisco, latè *Peregrin. de jure Fisci, lib. 1. §. hætenus, num. 33. & in puncto, quod impetratio de rebus Fisci , & regaliis ad partis postulationem non valeat : præsertim sine causa non obstantibus ll. & maximè cum de gravi agitur præjudicio , nec constat, Principem voluisse uti plenitudine potestatis, latè *Peregrin. ibid. num. 37. 40. usque ad 44.* & in puncto , quod non valeat impetratio facta etiam à Principe supremo circa vectigalia, est *text. clarus in d. l. omnium 6. & maximè si contineat jus prohibendi, d. l. si quis, II. ibi, sive nostro munitus oraculo, C. de vectig. latè Rebuff.* ubi suprà.*

Hic autem de hoc dubitari non potest, siquidem cum ad notitiam Fisci devenisset conatus iste, quem attentavit Civitas, statim se opposuit, qua oppositione stante Domi-

nus Prorex per decretum , referente quon. Proregente de Marra 9. Augusti 1619. mandavit, intimari omnia Partibus, & Fisco, & interim jussit, annotari nives , quæ immittuntur, & sic virtualiter declaravit, jura Fisci esse reservata tam in petitorio, quàm in possessorio, ut sæpius jura sua conservando protestatus est Fisco , instando pro decisione articuli, cujus expeditio dilata est pendente quaestione suborta inter Civitatem, & Mancinum, adèd ut in hunc usque diem sit dilata decisio articuli prædicti , ut sub illo Fisci patrono causa finem acciperet, quo instante initium sumpsit , unde dubitari non potest, jura Fisci facta , recta esse , prout in dubio rescripta Fisco damnosa restringuntur ad minus præjudicium , *l. si quando , & l. si aliquando C. de operib. publ. Peregr. d. tract. lib. 5. tit. 2. num. 20.*

Et tandem etiamsi Prorex ipse hoc consultò concessisset, qui tamen noluit, ipsa concessio esset omnino nulla, & invalida obstante *Pragmatica sanctione Regis Ferdinandi Primi de an. 1470. quæ est tertia de vectigal.* qua omnes Regiæ concessionem in beneficium quarumcunque Vniversitatum Regni circa impositionem vectigalium tam in præteritum factæ, quàm faciendæ in futurum, ex quibus jura Fisci lædantur, vel præjudicium forisibus, & extraneis inferatur, declarantur nullæ, & invalidæ cum clausula irritanti, & pœna indicta, ea quoad forenses ratione expressa, quod irrationabilis, & illicita sit earum concessio, & exactio, cum unusquisque suum onus portare debeat , & pro alienis debitis alius non debeat prægravari, quæ sola *Pragmatica* sufficeret ad causæ victoriam.

Quoad tertium clarum est , urbem nostram (quæ fruitur felici dominio Regis nostri) veluti subditam non habere jus imponendi, nec exigendi nova vectigalia, præsertim cum jure prohibendi, quod suprà fundatum est, solius dumtaxat esse supremi Principis jure Regio: & sic lex ei resistit, & Fisco assistit , cum Vniversitates jure communi nullam habeant, nec simplicem jurisdictionem, secundum *Innocent. in cap. cum accessissent , de constitution. nisi in quibusdam casibus, inter quos non legitur casus noster, nec similes, quos enumerat Avendan. dict. tract. I. part. c. 2. vers. nona causa.*

Nec *Capitulum Ladislai* quicquam obest , Primò , quia etiamsi fuissent concessa Civitati ex *d. c. merum*, mixtumque imperium, & omnimoda jurisdictio, cujus contrarium infrà patebit, dum simplex jurisdictio

tantum apparebit concessa circa annonam, ita quod pœnæ applicentur Hospitali, & non ipsi, adhuc tamen non posset etiam suis propriis subditis imponere vectigalia, nec taleas, sive collectas, & fortius nova vectigalia erigere, *Iacob. in puncto de feud. vers. cum mero, & mixto imperio, nu. 16. & 18. quem sequitur Bossius de regal. num. 15. in fin. & 16. & sic multo minus illa erigere cum jure prohibendi contra Forenses, Dominus meus Capyc. verb. gabellis, vers. adeo quod, car. 114. colum. 1. in fin. ubi paulo ante ampliat, etiam-*

51 si concessio fiat ex causa venditionis, & sic titulo oneroso, ut si quis vendat territorium, in quo habeat jus exigendi Gabellas, illæ non veniunt, etiam si vendat cum omnibus juribus, & pertinentiis suis, &c. si enim attentè inspiciatur, nihil aliud continet, nisi quod Electi curent ea, quæ ad annonam pertinent in duobus.

52 Primò, quod frumentum, fruges, vina, & alia ad annonam spectantia in Vrbe existentes nullatenus extrahantur, nisi provisa prius Civitate, & Civibus; & Secundò, quod fruges, & res hujusmodi venales in Civitatem immixtæ vendantur convenienti pretio, quod ipsi Decuriones duxerint imponendum, faciendo super talibus mandata, & banna, & pœnas imponendo, & exigendo, & contravenientes carceribus Magistri Iustitiarum, vel Capitanei Neapol. mancipari faciendo: pœnas autem convertendas mandavit in reparationem murorum Civitatis,

53 unde jurisdictio concessa pro conservanda, & augenda ubertate, nullatenus ad concessionem Regalium extendi haud quaquam potest, juxta communem theoreticam Doctrinam, quod ea scilicet, quæ sunt de suprema potestate nunquam intelliguntur concessa, ut nuncupatim in terminis ad interpretationem dicti cap. *Ladislai*, & alterius *Ferdinandi Primi*, sub num. 40. circa concessionem jurisdictionis Annonæ, autoritate *Buij in cap. cum contingat, num. 17. vers. dic quadam sunt meri imperij, de foro competen. & Bart. in vulg. l. 1. ff. de offic. prefeti Urbis*, tradit *Regens de Ponte titul. de abundantia Civitatis §. 1. juncto num. 14. 15. 16. 18. & seq. optimè Minsyng. observ. centur. 5. cap. 29. per tot.* ubi de prohibita ab inferioribus à Principe impositione sub pœna *l. Julia de ambitu*, & aliis.

54 Et maximè cum vectigalia exigant specificam, & specialem concessionem, ut per *Rnich. supra citato cap. 5. num. 61. in fin. & seq.* & sunt de magno Imperio, Imperatori, &

Regibus reservato, & cæteris in tertis superiorem non recognoscentibus, *Borrel. tom. 3. decision. Orbis, titul. de tributis 15. num. 32. 50. & 53.*

Nec quicquam obstant verba illa, quæ sequuntur in dicto cap. *Ladislai*, ibi, *Quodque adhibeatis vias alias, & modos, quibus dicta Civitas semper abundet in grassia, & inferioribus, ibi, omniaque alia faciatis, quæ ad procuracionem, & commodum dicta Civitatis spectare noscuntur, sicut vobis melius visum fuerit.*

55 Hæc enim non alterant, nec augent vim, & robur principalis dispositionis, tum ex juris dispositione, cum non possint hæc verba extendi ad majora expressis, juxta vulgatum cap. *sedes, de rescriptis*. tum ex claris verbis dicti cap. dum postquam dixit *vias alias, & modos, &c.* declarat, quomodo id intelligatur, & subdit, quod nullus vendat contra justum, & consuetum, & debitum, faciendo super talibus mandata, & banna, &c.

Et ut clarè dignoscatur, noluisse Sere-

56 nissim. retro Reges concedere aliud Decurionibus, nisi euram Annonæ tantum, ut res venales ad alimenta parata justo vendantur pretio, secundum assisiam ab ipsis imponendam, apparet ex cap. *Ferdinandi Primi 34. 35. 36. 37. 38. & 40. cart. 18.* ubi mandatur observari quod per Electos fuerit ordinatum in materia grassie, dummodo fuerit justum, honestum, & consuetum, & pœnæ mandantur applicari Hospitali Annunciatæ, non autem Civitati.

Et tandem ad confirmationem ponderetur sententia antiqua lata inter Electos, & Iustitiarium Grassie per Collaterale Consilium sub die 23. Martij 1510. ubi in *tertio cap.* incip. *Item à vendentibus*, postquam declaravit, curam annonæ, vel grassie spectare ad Electos, additur, *Nec non incidentes in pœnas corporales, possint Electi capi illos facere, & assignare captivos in Magna Curia Vicaria, vel aliis Officialibus Regis dicta Civitatis Neapol. prout eis videbitur, per eosdem Officiales custodiendos, absolvendos, puniendos, seu liberandos, ad petitionem ipsorum Electorum*; Et sic patet, jam esse decisum jus conjiciendi reos in carcerem, eorumque custodiam, & cognitionem, executionemque pœnarum impositarum per Electos, pertinere ad Regios Officiales, & ad M. C. ut Iudicem ordinarium.

Banna etiam ab ann. 82. emanata per Electos circa nivis venditionem tantum abest, ut Civitati profint, ut ex eis fundetur intentio Fisci, siquidem Banna an. 82. & 87. continent,

57 nent , ut nives vendantur à dominis , & asportantibus nives in Civitatem juxta assisiam, & non per Dardanarios, & Apothecarios, & revenditores; in aliis verò bannis an. 88. & 89. fol. 37. à terg. 38. & 39. & de anno 613. & 617. fol. 40. & 41. continetur, ut per ipsosmet dominos , & nivium conservatores, nives vendantur certis horis ; & certo pretio , exclusis Dardanariis , quibus bannis principaliter respicientibus , ad ubertatem nivis conservandam, conservabatur quoque libertas eorum, qui nivium recollectioni in propriis fundis cum impensa intendunt, non impedita ipsorum , qui ferè omnes forenses sunt , industria , & sic ista banna sunt juri communi conformia, prout per statuta terrarum solet frequenter provideri, ut res venales non vendantur revenditoribus ante horam decimam , vel duodecimam favore publicæ utilitatis, ut ex *glos. & aliis* perbellè *Rebuff. in d. l. inter publica*, sub *vers. venalium rerum*. Hodie verò cum novo arbitrio Mancini sinister oculus fidè respicit Annonæ ubertatem , dexter verò oculus operatur impositionem novi vectigalis, augendo pretium, & adimendo libertatem propriis dominis, & nivium conservatoribus, quod vectigal. insuper convertitur ad beneficium Civitatis in damnum Fisci , contra jura supradicta, & contra , nedum ultra privilegia Civitati concessa, quibus nunquam tale cogitatum fuit; si enim Decurionibus præten-
58 ditur concessa cura annonæ , sicuti de jure Præfecto Urbis erat concessa cum reliquis Magistratibus, vulgata *l. i. §. cura carnis, ff. de offic. præf. urbis*, cumulative, non privative quoad alios Magistratus , ut ex *Bart. & Doctor. ibi tradit de Ponte in d. titul. de abundantia civitat. §. 1. nu. 19.* consequens est, ut contra forenses nivis conservatores, & venditores , quominus liberè ad Civitatem nives venales intromittere , & vendere possint,
59 nihil statuere valeat , cum & Præfectus Urbis extra Urbem nihil statuere valeat, *l. ultima ff. eod. titul. de offic. præf. urb.* ut in puncto prævia disputatione ad utramque partem latè resolvit , & fundat *Montanar. in comment. ad prag. 2. de administr. universit. ex num. 78.* & propriè ex *num. 79. & nu. 86.* ubi paulò antè referens decisionem in causa S. Antimi , dicit , illam speciali ratione processisse.

60 Quartò non obsunt itidem acta , & sententia lata pro Civitate contra Casale S. Antimi in anno 66.

Primò , quia ibi dumtaxat actum fuit de

prohibendo Cives S. Antimi introducere panem venalem in Civitatem tantum , & non aliud.

Secundò, id fuit speciali ratione, & causa expressa in petitione , & articulis Civitatis, ad evitandum maximum damnum ; quod solebat sentire Civitas expendendo ingentem summam pecuniæ in partitis emptionis frumenti cum maxima jactura, dum postea Pistorum non poterant vendere panem à Civitate distributum, diminuto pretio, & pondere frumenti , Civitas in maximo erat damno , & ob id coacta fuerat hac de causa prohibere dictos Cives S. Antimi, & sic causa limitata est quoad panem, & certas personas unius Casalis tantum, ultra Casalia propria Civitatis, quibus legem ad libitum imponere poterat, & hac ratione magni præjudicij illud processisse , per prædicta testatur in specie, referens dicta acta, & sententiam *Montanar. in d. prag. 2. de adm. univ. n. 77. in fi.*

61 Tertio, non obtinuit Civitas vigore prohibitionis cum acquiescentia, sed potiùs vigore conventionis initæ cum dictis rusticis, qui timentes banna, vano timore impulsu, obtulerunt recipere frumentum Civitatis, ut panem venalem introducerent , & sic potiùs ex conventionem, quàm ex præscriptione obtinuit Civitas, quod confirmatur ex testibus dicentibus: *Che la Città quando hà voluto, l' hà fatti venire à vendere pane* , & sic inferitur conventio, non enim prohibitio introducendi panem, poterat contrarium inducere, ut inviti cogerentur venire, nisi ex conventionem, quæ conventio non extenditur ad alias res, neq; personas, præsertim ut noceat Fiscio.

62 Quartò, non obtinuisse Civitatem ex præscriptione , patet, quia ex dispositione juris requiritur immemorialis, *d. c. super quibusdam S. præterea*, ut post *Ifern. & Rebuff. in d. l. publica*, infinitis congestis tradit *Mastr. de magistr. tom. 1. lib. 3. c. 10. n. 222.* licèt *Lucas in l. viros C. de divers. offic. lib. 12.* attentaverit in præjudicium Fisci, quoad exactionem vectigalium, nec etiam immemoriam prodesse , at ex processu prædicto patet , ante invasionem Lautrech de an. 1528. Cives S. Antimi ad sui libitum consueville asportate panem venalem, & banna emanari cœpisse post dictum tempus, supplicatio fuit porrecta de ann. 63. sententia lata de an. 66. & sic nedum defuit immemorialis, sed nec quadragenaria præscriptio, & omnino virtute conventionis orta fuit sententia , quæ conventio paciscentes non egreditur, & sic in vanum Civitas allegat præscriptionem, quæ non habet tempus

necessarium ad præscriptionem vectigalium.

Quintò, defuit præscriptio, quia defecerunt requisita immemorialis in acquisitione juris prohibendi, quia nullum ex notis requisitis fuit probatum.

Sextò, sententia prædicta declaratur ex probationibus, quæ sunt vehiculum quoddam ad sententiam declarandam, quinimò sunt virgulæ ad ipsius intelligentiam, unde appellantur anima processus, & sententiæ, eum ex ipsis sumant vires, *Bald. in cap. cum super, in fin. de offic. deleg. Mascard. de probation. quest. 1. num. 12. scripsi lib. 1. controvers. illustr. cap. 7. ex numer. 8.* unde cum banna, & prohibitiones exhibitæ per Civitatem de anno 49. directæ fuerint duntaxat Civibus dicti Casalis, & sic etiam è contrario licentia introducendi panem, ex hoc sequitur, non posse Civitatem prætere, acquisivisse jus prohibendi, etiam semota conventiono quoad alios, & hac de causa obtinuisse Civitatem, quia probavit, fuisse in possessione faciendi tales prohibitiones, ne homines dicti Casalis introducerent panem, nisi accepto frumento partiti, testatur idem *Montanar. in dicta pragmat. 2. nu. 76.* qui subjicit, quòd licet non potuisset prohibere Civitas, ne panis introduceretur, poterat tamen alia via hoc obtinere, imponendo assisiam.

Ultimò, & tandem hæc prohibitio, sive conventio cum dicto Casali nihil aliud importavit, nisi ut Civitas damnum vitaret, quod ex emptionibus frumenti pati consueverat: nullum verò vectigal, præsertim ad Civitatis utilitatem induxit, sed ad damnum vitandum solum respexit: Vnde cum hodie agatur de jure, & facto penitus diverso, non potest ex uno jure ad finem 64 damni vitandi ad novi juris, præsertim exorbitantis, cujusmodi est vectigalium institutio cum fructuum perceptione, quæ solius est Regis, acquisitionem inferri. Dispar enim est ratio damni vitandi, & lucri captandi, & de minori ad majus non valet argumentum affirmative.

Sed quid frustra immoramur, omnia vectigalia etiam ad annonam pertinentia sunt 65 Regiæ Curix, idque tam ex dispositione juris, quàm etiam ex vetustissima, & generali fatis nota consuetudine, sicuti sunt tertiaria vini, cui nix accedere debet, veluti ad vini præcipuè usum parata, constat esse Regiæ Curix, & omnibus comestibilibus, terra, & mari vectis, & eVectis. Item pro caseo, oleo, lardo, & cæteris rebus sale conditis sunt in Regia Dohana noti directus, & sic in

Gabella Plateæ majoris, quæ olim erat annexa Dohanæ. Itidem in Gabella Ovorum, & Hædorum, & delli *Cenzali*, cujus exactio consistit nuncupatim in frumento, & virtualibus terrâ vectis, & in animalium macellatione ad hominum cibum, ut de omnibus habetur in *Ritibus Regiæ Camera, in Capitulis de curribus, salmis, barcis, & quartuccio rerum sale conditarum.* De oleo etiam, & vino, & latissimè discurrendo per omnia Regia vectigalia observat Dominus meus *Regens de Curte in 2. par. de feudis, cap. 3. à num. 95. usque ad 128.* & de vectigali salis, & ejus antiquitate, ac monopolio ad solum Regem spectante, latè *Barbos. in l. divorcio 8. §. si vir, ex num. 28. ff. sol. matr.*

Sicut etiam de anno 635. & 639. fuit addita exactio alterius tarenì pro quolibet stano olei, quod introducitur in Civitatem, & hoc mense Decembri ejusdem anni, quo ista revideo, fuit additum superindictum taren. trium pro qualibet salma olei extrahendi ex Provinciis Apuleæ, ultra ducatos tres, taren. unum, & gr. 18. qui solvebantur tam Arrendamento Dohanarum Apuleæ, quàm Arrendatoribus Arrendamenti Olei, & Saponis pro directu novæ impositionis, & aliis; & proximis annis etiam fuit in duabus vicibus additum superindictum super Sale taren. duorum, & auctum pretium carol. quatuor ultra solitum pretium carol. octo, & redactum ad summam carol. duodecim, & de gabella tertiariæ vini, quòd sit 67 jus antiquissimum in Regno ante Fredericum Imperatorem, & membrum Dohanæ, in qua ex bonis omnibus, etiam ad cibaria hominum deputatis, & sic ad annonam, & grassiam pertinentibus, directus exigantur, licet hoc jus ex vino extra Dohanam exigatur, latissimè *Regens Moles quest. 7. sub titul. de gabella vini*, ubi advertit, gabellam istam consistere in jure prohibendi venditionem vini sine licentia Arrendatoris. Et dicitur gabella tertiariæ vini, quia consistit in tertia parte pretij aucti, quæ tamen est medietas veri pretij, quo vinum emitur ab Arrendatoribus, vel Conductoribus, quos vocant Magazenorum, ut exempli gratiâ: Si vinum ematur duc. 12. illico additur medietas pretij pro jure vectigalis, quæ medietas primi pretij cum habito respectu ad summam additam pro jure gabellæ, sit tertia pars integri pretij, ut sunt sex respectu decem, & octo, proinde merito appellatur gabella tertiariæ vini, quæ etiam est medietas pretij conventi, sive communis in omni specie vini,

vini, tam parvi, five tenuis, quàm potentis, & generosi, & ultra tertiariam additur superindictum impositum de anno 1557. tempore invasionis Regni de *Monsù de Ghisa*, sub Excellentissimo Duce Albæ ducatorum duorum, & taren. unius pro quolibet dolio, & aliud vocatum *della Gabelluccia*, aliorum carolenorum duodecim, quæ fuit Civitatis, postea per eam cessa Reg. Cur. quæ simul unita, summam faciunt duc. trium, & taren. quatuor uniformiter solvendorum, ultra tertiariam, quæ variant ex qualitate vini, & quantitate pretij, ut supra dixi, & licet Civitas participaverit in dicta gabella vini, sicuti habet etiam hodie in Dohana jus, quod dicitur *il Reale*, nihilominus hæc, & alia habet ex Regis munificentia, & *Moles ibid. in fin.* testatur, fuisse votatum in Consilio Collaterali, quod potuisset Rex auferre Civitati dictam ratam gabellæ, sed non fuit expediens hoc facere, sicuti etiam gabella boni denarij ex speciali gratia Regis Ferdinandi Primi fuit Civitati concessa, qui distribuit partem ex ipsius redditibus ad opus reparationis murorum, & viarum dictæ Civitatis, ut clare continetur in *Capit. Ferdinandi Primi, versum attentò, & cart. 10. in fin. & à terg. in Capit. impressis*, & quod gabella prædicta boni denarij sit Reg. Curix, expressè legitur in *Pragm. 1. de Annona Ferdinandi Regis sub data 3. Maij 1496.* Et sic omnes gabellæ, quas habet Civitas, fuerunt ei concessæ de speciali gratia, & munificentia, non ex jure, quod sibi competat imponendi, & exigendi vectigalia rebus pertinentibus ad annonam, sicuti experientia docet, vectigalia ferè omnia, quæ de his rebus exiguntur, ad Fiscum pertinere, & eorum vectigalium, quæ Civitates Regiæ jurisdictioni subjactæ jus ex Principis munificentia habere dicuntur, id cum ea restrictione intelligi debet, ut duæ nihilominus partes Fisco tribuantur, 71 ipsi solùm Civitatibus tertia tantùm parte ad sua onera sublevanda remanente, *l. ultim. C. de vectig. Regener. dicto cap. 6. nu. 55.* Solent enim Reges civitatibus subditis quandoque 72 vectigalia concedere, quæ adhuc regalia censentur, cum ipse Rex per alium capiens, per se capere videatur, *Rebuff. dict. l. inter publica, sub verb. publica.* Et annis præteritis Fisco instante, fuit impositum vectigal pro mensuranda calce, cum jure prohibendi, ad ipsius Fisci beneficium venditum... Staraci.

73 Et antiquum est vectig. Fisci *della manna forzata*, quæ colligitur tempore æstivo in

Provincia Capitanatæ in terris, & locis prope Montem S. Angeli, quæ proximè nivi accedit.

Et in Provincia Calabria citrà Fiscus fuit, 74 & est in possessione vectigalis, in specie pro nive, locando nominatim hoc jus vendendi nivem cum jure prohibendi, non solùm introducendi nives, illasque vendendo in civitatem Consentia, sed concedendo Arrendatoribus omnes foveas, vulgò *dette le Conserve*, quæ reperiuntur in montibus Sylæ, & aliis, sed prohibendo, ne quisquam foveas ad nives conservandas habere, vel de novo facere possit, præter Arrendatorem, cum certa pensione ab anno 617. ut ex actis penès Franciscum de Flore; idemque aliquando tractatum est, & de facili perfici speratur novum Arrendamentum in toto Regno in locis, in quibus ætate nives desiderantur cum ingenti Regiæ Curix compendio.

Ex qua possessione juris prohibendi in univèrsum, & quoad nivem, etiam in aliquibus Regni partibus, conservavit sibi Fiscus possessionem in toto Regno; si enim ex possessione partis quis censetur sibi retinere possessionem quoad omnia in privilegio sibi à Principe concessio contenta, ut in specie in acquirenda, & retinenda jurisdictione in eo, qui habet concessionem ab eo, qui habet jus concedendi, ut si usus sit jurisdictione in uno actu, retinuerit in omnibus, *authoritate Bart. in l. 1. §. si quis hoc interdicto, ff. de itiner. actuque privato*, quod in jurisdictionalibus, & incorporalibus, latè post *Alexandr. Ruin. Ant. Gomez. & Mascard. probavi lib. 1. controversi illust. c. 23. nu. 37. & latius cap. 54. n. 24.* quantò fortius in ipsomet Principe, & ejus Fisco, ubi non agitur de diverso jure comprehenso sub generalitate jurisdictionis, sed de eodem jure, & vectigali nivis, quod ipsi jure proprio, & communi competit, non alieno, quo si usus fuit in una parte Regni, nihil prohibere debet, quin eodem utatur in toto Regno.

Hujus causæ decisio cum ab Hispania Regiis literis urgeretur, ut illius vectigalis compendio bellorum onera sublevarentur, Excellentiss. Prorex, mihi, qui è Fisci patrono in Reg. Cam. Præsidentem jam diu allectus fueram, præcepit, ut denuo Fisci partes agerem, atque hisce meis allegationibus, ad eò Fisci jus emicuit, ut Neapolitana Civitas, quæ ingentibus auri ponderibus, qua asolet fidelitate, ac devotione, ad sustinenda, ac reparanda bella, Invidiosissimum Regem donavit, mensè Maio 1638. pro vectigali

farinæ vicies centenis, ac quingentis millibus, annuisque centenis millibus æstimato, quod Regi renunciavit, ac cessit prædictum super vectigali Nivis jus, unà cum quibusdam aliis à Rege mutua largitione receperit. De quibus solemnne fuit initum instrumentum manu Notarij Ioan. Leonardi Aulij Civitatis Notarij, die 15. Maij 1638.

S V M M A R I V M.

- 1 Principales tenentur pro substitutis, & subrogatis in officio.
- 2 Substituens pro substituto non tenetur, si ex necessitate id agit, ex Luca Pennenl. cujus tamen distinctio refertur, num. 3.
- 3 Casus necessarius provisus differt à supervenienti, hic enim necessarius dicitur, ille voluntarius.
- 4 Substituens tunc non tenetur de defectibus substituti, cum substituit personam nimis integram, & num. 5. qua sit solita integrè se gerere, nu. 6. & non sufficit, si communi opinione existimetur idoneus, num. 7.
- 8 Limitatio, ut substituens ex causa necessaria, videlicet, jussu Superioris, vel Iudicis decreto, non teneatur pro substituto, declaratur, nisi à Principe, vel à Iudice expresse fuerit dictum, ut de substituti culpa ipse teneatur.
- 9 Ignoranter substitutum non idoneum eligens, est in culpa, si vero scienter, est in dolo.
- 10 Regula, quod substituens exhibendo hominem liberatur, omissa Bart. distinctione inter publicum, & privatum officium, confunditur, cum majus periculum in publico, quam in privato vertatur, nu. 11.
- 12 Ex statuto, vel pacto citra jus commune substituens substitutum exhibendo non liberatur.
- 13 Capit. Regis Caroli Primi, secundum Nigri ordinem 62. precipit, ut substituentes de substitutorum insufficiencia teneantur, idque etiam in substitutis ex necessitate nu. 14. atque eadem pena substituens tenetur, qua de suis gestis teneretur, nu. 15.
- 16 Bart. distinctio circa prædicta refertur.
- 17 Principaliter, & directò teneri, idem est.
- 18 Obligatio fidejussoria est accessoria, & regulariter subsidiaria.
- 19 Obligatio insolidum per alia verba equipollentia induci potest.
- 20 Qui principaliter tenetur, exhibendo substitutum non liberatur.
- 21 Substituens cum solvere debet, ut est quando principaliter tenetur, tunc est fidejussor de iudicatum solvendo, non de iudicio sisti.
- 22 Substituens ut pro substituto obligetur, sufficit promississe, se damni emendationem pro sub-

stitutis soluturum, præcipuè cum insimul idem officium administrant, nu. 23.

- 24 Nominantis, ac nominati individuuum est officium, atque commune periculum.
- 25 Præponens in officio, quod promissit se principaliter teneri de culpis, ac præpositi defectibus, idem est ac si promississet, quamcunque condemnationem pro Officialibus solvere, qua clausula censetur apposita, ut evitarentur præponentis exceptiones, nu. 26. idque de stylo in Tribunalibus observatur.

A R G V M E N T V M.

Substituens in officio quando pro substitutis teneatur. Et qui verè dicitur voluntarius, vel necessarius casus, & quando necessarius excuset præponentem. Regulam, qua substituens substitutum exhibendo liberatur, in officiis publicis minimè procedere, præcipuè cum ultra jus commune, ex pacto, sive statuto quis est obligatus. Eum, qui principaliter se teneri promissit ad quæcunque à substitutis commissa, ut fidejussorem de iudicatum solvendo, non autem de iudicio sisti, existimari, dilucidè pertractatur.

R E S P O N S V M X I.

Pro condemnationibus pecuniariis, contra substitutos, & subofficiales deputatos per Dionysium de Maria Magistrum Portulanum Maris Provinciae Campaniae, & Ioan. Dominicum Pintum Credenzerium Generalem, teneri ipsos principales ad solvendum, fundatam habet intentionem Regius Fiscus ex Bart. in l. 1. §. familia. ff. de publican. Felin. in cap. Petrus, num. 8. de homie. Marcel. de Mauro alleg. 93. & ita pluries decifum testatur Ludovis. decif. 233. in princip. cum infinitis per Giurb. cons. 36. num. 26.

Vis tota consistit in indagando, si restrictiones, sive limitationes, quas conventi afferunt, ut probent, non teneri in casu præsentis Officialis principales pro condemnationibus, & pœnis declaratis contra eorum substitutos, & subofficiales pro culpis, & defectibus ipsorum, legitimè applicari possint, ut à solutione excusentur.

Et primò ex adverso prætenditur, limitari propo-

2 propositionem, quando substituens, vel nominans alium subofficialem, id agit ex necessitate, non ex voluntate, in quo *Lucas de Penn. in l. agentes, quæ est lex §. C. de prepositis agent. in rebus, lib. 12. col. penult. vers. vel dic. melius*, ita distinguit, aut substituens hoc
 3 egit ex voluntate, aut ex necessitate, pura, quia iussus à Principe, ut aliquod negotium exequatur, jubetur loco sui alium subrogare. Primo casu locum habet quod supra dictum est, scilicet in *vers. contra hoc sunt*, ut teneatur substituens. Secundo casu, aut in eligendo substitutum commisit fraudem, negligentiam, vel defectum, quia minus idoneum substituit, & tunc idem, nam tunc potius ex facto proprio, quam substituti, per eum convenitur, *l. nam & servus. §. ult. ff. de neg. gest.* ubi autem in substituti electione, fraudis, vel negligentiae defectum non adhibuit, sed eum elegit, qui fide dignus, bonus, & idoneus publicè habebatur, & tunc ipse veniet excusandus, quamvis substitutus bonos mores mutet in malos, *Lucam* sequitur *Paris de Puteo de sindic. verb. an substituens, post num. 2. vers. in quo tamen, fol. 248. à terg. in parvis.* Pondero primò quod dicit *Lucas*, dum necessitatis casum exemplificat in eo, qui iussus à Principe, ut aliquod negotium exequatur, & sic non omnis necessitas excusat, nisi superveniat: differt enim casus necessitatis prævisus à supervenienti, quia ille primus dicitur voluntarius, non necessarius, & ad hoc plura considerat *Giurb. dict. conf. 56. num. 20.* ubi æquiparat casum iussus Superioris alteri, quando substituenti fuerit datus, sive nominatus substitutus à Principe, *num. 21.* in quo iusta videtur excusatio, non enim dicitur legitima necessitas, nec actus necessarius ille, in quem quis incidit spontè, & qui ortum habuit ex initio voluntario.

Præterea limitatio non intelligitur de electione cujuscvis personæ, quæ bona existimari possit, contrario non probato, sed in
 4 substituyente personam valde integram, & ita ex *glos. in c. 1. de offic. Archid. & consil. Oldr. 92.* probat *Felin. in c. Petrus nu. 11. de homicid.*

5 Non enim sufficit elegisse personam idoneam solitam exercere, etiamsi tempore electionis exercuerit similia officia, quia limitatio habet locum, quando fuisset electa persona valde integra, ut dicit *Felin. d. loco, prout in puncto advertit Ludovis. d. decis. 233. num. 5.* ubi *Addentes* afferunt *decis. Seraph. 527. num. 1.* ubi requiritur, quòd Præpositus sit homo bonæ famæ, cognitus, & qui solitus

6 sit cum integritate se gerere; & quod hæc qualitates bene probentur, & subdit *Ludovis.* hæc verba: *Qua qualitas non probatur in persona Vanini, & non apparet, quòd exercuerit, nisi de tempore, quo fuit electus à Galliano, aut non multum ante, minus etiam constat, qualiter se in ipsis gesserit, & non sufficit, quòd exercuit dicta officia, nisi doceatur, quòd laudabiliter, & fideliter administraverit, pulchrè Salyc. in l. fin. C. de pæn. Iud. qui malè judic. qui loquitur in eo, qui deputavit illum, qui aliàs in tali officio erat exercitatus, Alex. in l. si cum dotem, §. si post, num. 8. vers. similiter, soluto matrimonio, optimè Dec. in l. 2. num. 13. ff. quòd quisque juris, Franc. Marc. decis. 524. ad finem, lib. 1. Rebuff. in titul. forma Vicariatus, num. 188. cum aliis in scholiis ad dict. decis. Seraph. nec dissentit Maur. d. alleg. 93. num. 7. & seq. qui intelligit doctrinam Luca in dict. l. agentes, & dictam restrictionem, quando elegit de necessitate, & idoneum, scilicet cum dictis requisitis, & iussu Superioris; sequitur in puncto optimè in hoc roborans *decis. Ludovis. in d. num. 4. Giurb. dict. conf. 36. n. 17.* qui amplius post *n. 51.* ampliat, non sufficere ad excusandum, etiamsi quis communi opinione existimeretur idoneus, nisi ea concurrerent, quæ tradit *Ludov. d. dec. 233. n. 20.**

Præterea limitatio illa, ut dèsset regula affirmativa, quando præpositio est necessaria, & sic, ut non teneatur præponens, & necessariam dicit substitutionem, quando fit iussu Superioris, vel eum decreto Iudicis, ut per *Luc. in d. l. 5. incip. Agentes*, declaratur
 8 procedere, nisi admissio, & approbatio à Principe, vel à Iudice sit facta cum expressa qualitate, quòd ipse substituens teneatur de culpis, & defectibus, quia tunc ista expressio, & adjectio qualitatis operatur, ut non possit substituens se excusare, prætextu quòd fuerit electio necessaria facta iussu, vel mandato Superioris, ita *Franc. Aret. in puncto in l. continuus actus, §. si ab eo, nu. 18. in fin. vers. adde etiam in quantum, juncto vers. nec obstat promissis, ff. de verb. oblig.* cujus doctrinam ita in specie explicat, & intelligit *Reg. de Pont. conf. 85. ex n. 4. usque in fin. expressè D. Rovit. conf. 87. nu. 3. in primo,* quos sequitur *Giurb. d. conf. 36. nu. 19. & 45.*

Accedit *Bald. in l. nam & servus, §. si mandato ff. de neg. gest.* quòd qui ignoranter eligit in substituendo non idoneum substitutum, est in culpa; si scienter, est in dolo, *Paris in d. tit. an substituens, n. 5.* ubi dicit, quòd qui imprudentè eligit, est in culpa, & proinde tenetur.

Nec

Nec similiter potest in præfenti casu applicari, nec prodesse remedium vulgare, quòd substituens exhibendo hominem liberetur, ad tradita in *dict. l. 1. §. quod novissimè*, juncta *l. cum si exhibuisset, ff. de publicanis*, cum concord. per *Giurb. d. conf. 36. nu. 39.*

Omissa enim disputatione, si vera sit distinctio inter officium publicum, & privatum, ut exhibitio profit in publico, non autem in privato: & si verè ita dixerit *Bart.* qui fortè non ita hoc clarè docuit, ut solet citari, sed tantum dicit, speciale esse in illo edicto de Publicanis, ut exhibendo eum liberetur, & licet subdat, secus esse in eo, qui gerit officium privatum, & convenitur, ex *tit. Nauta, Caupones, & Stabularij*, attamen non dicit indistinctè, in omni officio publico admitti exhibitionem, sed potius contrarium speciale esse in illo edicto, & sic non idem esse in aliis, quamvis publicis; sed facit tantum discrimen inter *tit. de Publicanis, & tit. Nauta, Caupones*, sed quidquid sit ex traditis à *Mauro d. alleg. 93. ante fin. n. 18.* videtur iustissimè hæc distinctio confundi juribus, & rationibus per eum adductis; quia maius periculum vertitur in publico, quam in privato: & quia in publico quis non liberatur exhibendo, ut in *Commentariensi, l. ad Commentariensem, C. de custod. reor.* & in privato officio exhibendo quis hominem liberatur, *l. ex divi, C. locati.*

Itemque omisso, si hæc restrictio procedat in loco, ubi ultra jus commune adsunt statuta, ut teneantur substituti, vel nominati: quo casu contra *Rom. conf. 11.* cum aliis per *Giurb. num. 39.* adsunt alij, qui tenent, concurrente statuto, vel pacto, substituentem exhibendo non liberari: quod firmant multi relati per *Giurb. num. 51.*

Et in hoc Regno hoc esse specialiter provisum per *Capit. Reg. Caroli I.* secundum ordinem *Nigr. n. 62.* ubi legitur *rubr. de ordinandis subofficialibus, idoneis, & sufficientibus*, & in nigro dicitur, quòd ordinent, & constituent Commissarios, & subofficiales habiles, & idoneos, & convenientes ad commissa sibi servitia, sub pœna, & forma supra in Iustitiariis, Officialibus, & Commissariis ordinatis: eo addito, quòd de insufficientia Officialium Curie teneantur, cum modo, & forma hæcenus observata, ubi *Niger* sequutus *Parid. in vers. §. an ex ea*, dicit, hoc procedere etiam si Potestas mittit Officiales per Comitatum, si illi committunt illicitum, teneatur Potestas de gestis per eos, & sic teneatur etiam pro substitutione facta ex necessitate,

ut contingit in electione subofficialium, qui mittuntur per Provinciam.

Pondero dictum *Cap. ibi, sub pœna, & forma*, & c. quia vult teneri substituentem eadem pœna, qua tenetur de gestis per ipsomet Officiales, citat *dict. Cap. Paris vers. an substituens*, sub *nu. 4.* Vnde si statuitur, principales teneri pro substitutis eisdem pœnis, quæ pro excessibus per ipsomet principales admittis sunt inductæ; consequens est, ut principaliter, & insolidum teneantur, nec liberari per exhibitionem.

Sed si hæc omnia deficerent, causa Fisci est in tuto, ex doct. *Bart.* rectè ponderata in *d. l. 1. §. quod novissimè, ff. de Publican.* quam adversarij effugere conantur; distinguit enim *Bart.* quòd aut in instrumentis simpliciter dicitur, quòd teneatur pro se, Officialibus, & familia sua: & tunc eum exhibendo liberatur, ut *ibi*: quia ista verba intelliguntur secundum naturam officij. Si verò promittit solvere omnem condemnationem faciendam de eo, & omnibus Officialibus, & familia: tunc si libellus dirigitur contra ipsum principalem rectorem, esset idem, quod in primo casu, sed si dirigitur contra Officiales, vel familiam; tunc iis condemnatis, ipse principalis tenetur solvere, nec exhibendo liberatur: est enim ex hac promissione fidejussor judicatum solvi; secus si esset simplex fidejussor de iudicio sisti, quia tunc sistendo, seu exhibendo, liberatur, *l. sancimus, C. de fidejuss.* & pondero, quod *Bart. nu. 3. in princ.* videtur innuere, hodie communiter per Italiam servari hanc cautelam, ut Rector teneatur pro se, & suis.

Dubitari autem non potest, quòd dum ex forma Instructionum præscriptarum Officialibus nostris principalibus, de quibus agimus in *c. 9.* expressè cavetur. *Che in li Porti, & Carricatori necessarij debbiano deputare, & sostituire li Porulanoti integri, e di confidenza, delle colpe delli quali sarete voi principaliter tenuti, li quali habbiamo, & c.*

Ex hoc sequitur, quòd si in Instructionibus injungitur, ut pro substituendis etiam ex necessitate, cujusmodi ex adverso pretenditur esse subofficiales destinatos per Provinciam extra Neap. ipse substituens principaliter teneatur, ergo exhibendo non liberatur, idem enim est teneri principaliter, quod directò, *§. ult. Instit. quod cum eo*, & de debitore principali habetur in *l. 2. C. ad Vell.* & ponitur ad differentiam obligationis fidejussoria, quæ est accessoria, & regulariter subsidiaria, *l. 3. ff. de separ. & l. 1. ff. judic. solvi*, unde si teneatur

tenetur principaliter, cessat subsidium, ut teneatur in defectum rei non exhibiti, siquidem contra reum principalem electionis potestas creditori permittitur, l. 3. ubi DD. C. de fidejuss. & idem, imò fortius operatur, quod dictio, *insolidum*; constat enim induci posse etiam jure novissimo obligationem insolidum per alia verba æquipollentia, *Bertazol. de clausul. claus. 39.* ubi agit de clausula, *principaliter, & insolidum, gl. 7. n. 3. cum seq.* si igitur tenetur principaliter, cessat omnino subsidium, & sic exhibendo non liberetur, quia tenetur ipse substituens principaliter, non substitutus, l. 1. §. *servi verò, ff. furt. advers. Naut. & Camp. & Stabul.* nam si non liberatur cedendo actiones, ergo nec exhibendo personam, l. si procuratorem, §. si tutores, & ibi *glos. ff. mand. & in puncto resolvit Maurus d. alleg. 93. post nu. 16. in vers. istud videtur difficile, & ante finem dicti numeri, ubi optimè resolvit,*

21. quòd ubicunque nominator, sive substituens tenetur solvere, ut est quando quis principaliter tenetur, tunc est fidejussor de solvendo judicatum, & non de judicio sisti, & si tenetur solvere, non liberatur sistendo substitutum, vel exhibendo, & quòd non liberetur substituens in casu, quo esset conventum, quòd ipse principaliter teneretur, docet optimè *Paris de syndic. in §. Rectores terrarum, citans Angel. in l. 1. C. ad leg. Jul. repet.* ex cujus dictis clarissimè colligitur, non esse necessarium, ut principaliter teneatur, exprimi formaliter omnia verba tradita per *Bart.* sed sufficere constare ex forma commissionis, Rectorem promississe emendam solvere pro suis subofficialibus, idemque repetit *Paris in §. Potestas tenetur pro furto, in princ. & maxime ubi nominator, & nominatus simul sunt in officio, & administrant unum & idem officium, & licet sint plures personæ, non sunt plura officia, sed unum, & unius personæ vicem tenent, & hoc est, quod dicitur*

22. nominantis, & nominati individuum officium, & commune periculum, l. *Imperator, l. Magistratibus, & l. quid ergo, ff. ad municip.* ut ponderat *Maurus nu. 15. in fin. & per optimè idem Puteus in verb. an substituens, il secundo,* ubi subdit hæc verba: *Ideo forma Cancellaria ponitur in privilegiis officiorum, cum potestate substituendi, & quòd de omnibus culpis, & defectibus substituendi nobis, & nostra Curia teneatur, & sic clarè decidit, hanc clausulam esse inductam ad tollendum dubium juris communis, & importat, ut substituens teneatur, ac si ipse principalis met de persona exerseat.*

Idemque in individuo, & in terminis loquendo de eadem clausula adjecta in Instructionibus, quòd præponens, vel nominans teneatur principaliter de culpis, & defectibus, quòd censeatur ex his verbis, *ac si promississet solvere omnem condemnationem pro Officialibus, & quòd in hoc casu propriè verificetur doctrina Bart. in d. §. quòd novissimè, scilicet ex his verbis censeatur promissa omnis condemnatio, tanquam fidejussor de judicatum*

26. solvendo, & quòd censeatur appòsita hæc clausula ad evitandas exceptiones, & defensiones, quas de jure communi poterat habere præponens, docet in specie *Regens de Ponte dicto conf. 75. lib. 2. per totum, omnino legendus, & sic habemus tres Regni sapientes, & insignes in praxi, scilicet Puteum, Maurum, & de Ponte, in specie probantes ex dictis verbis, ut teneatur præponens principaliter, censeri fidejussorem de solvendo judicatum, & censeri promissam omnem condemnationem faciendam de suis Officialibus, sicut in reis debendi contingit, ut latissimè probat Bertazol. dicto loco.* Vnde contraria omnia procedunt de jure communi, vel ubi prædicta verba non sunt appòsita, secus verò ex forma Instructionum, cum quibus verisimile est, fuisse inventum remedium, ne elusoria fuisset obligatio, prout inspecto jure communi, juxta varietatem opinionum contigisset.

27. Et ita de consuetudine servari in Tribunali Regiæ Cameræ, ut in omni casu, in quo declaratur de jure, vel ex privilegio competere facultatem exercendi officia per substitutos, adjiciatur clausula, *Dummodo ipse substituens principaliter, vel insolidum teneatur,* apparet ex fide Magnific. Secretarij ejusdem Tribunalis, decretis, & exemplis innumeris productis, ex quibus legitimè probatur consuetudo, sive stylus, juxta *decision. Ludovisi 484. nu. 5.*

Nec dictum fuit, obstare quòd unus ex Dominis dicebat, quòd ubicunque aliquis pro alio se obligat, purà tanquam fidejussor indemnitis, licet se obliget principaliter, adhuc tamen non tenetur nisi in subsidium, attenda potiùs natura negotij, quàm verborum formula, ex regula *l. si ego 11. ff. si certum petatur, cum concord. per Gutierrez de juram. confirm. part. 1. qu. 23. nu. 22.*

Siquidem nos versamur in casu satis diverso, cum Officialis substituens nominat alterum pro suo proprio commodo, & interesse, unde est discrimen constituendum inter substituentem alium pro se, & se obligantem.

gantem pro alio, quia in primo proprium negotium gerit, & pròinde fortius obligatur, in secundo alienum.

Hinc dicebatur, aliàs iudicatum, quòd Officiales substituentes, qui pro eorum cautela exegerant sibi ipsis caveri à substitutis, dum ab ipsis percipiebant commodum ex administratione, quam faciebant mediantibus dictis substitutis, à quibus eis solvebantur redditus, & emolumenta, quòd ex hoc ipsi substituentes tenerentur ex mala eorum administratione, ac si ipsi administrassent, & ita aliàs iudicatum pro Fisco contra Illustr. Duce[m] S. Agathæ Scribam portionis pro administratione facta per Officiales ab eo deputatos in administratione dicti officij, qui fuerunt quidam de Valenzano, & Prignano.

Et dicta ex adverso contra Fiscum possunt procedere in Officialibus nominatis ad iustitiam administrandam, vel ubi agitur de reficiendo damno personis privatis, ut in *l. 1. §. fin. ff. de public. secus verò in debito, vel pœna solvenda Fisco, & sic ex causa publica, quod suaderi potest, ex traditis in l. ex facto ff. de negot. gest. l. Lucius §. 1. & l. Imperator. ff. ad municip. & in l. 1. C. quo quis ordine conven.*

Nec est omittendum, quòd *Capit. Regni 62.* referens se ad pœnas in Regno statutas, declaratur, ex *c. 60.* & aliis proximè præcedentibus, ubi imponuntur pœnæ nonupli, & alix, & additur in dictis *Capit.* disponi, quòd sint idonei, & habiles, & sic ex proprietate verborum exigitur, quòd sint habiles tam facultatibus, quam etiam idoneitate, & moribus.

Die Lunæ 23. Decembris 1630. in confes-
su Delegatorum coram Illustrissimo Domino D. Francisco Antonio de Alarcon Regio Generali Vistatore vigilantissimo, Invictissimi nostri Regis in Supremo Consilio Hispanico Regnorum Castellæ Consiliario, sive Auditore, viro in quo cum insigni splendore natalium, maxima morum probitas, & eximia integritas, cum juris scientia, rerumque agendarum, experientia certant.

Fuit decisum pro Fisco, ejus partes agebam, intervenientibus Dom. Præsidi. Vincentio Corciono causæ Relatore, Domino Consiliario D. Thoma de Carloval viro doctissimo, & integerrimo, Domino Regente Rovito, & Domino tunc Præsidi. eruditissimo, ac dignissimo Didaco Zufia, qui die Lunæ 17. Augusti præsentis anni 637. dum ista revideo è portu Neapol. foeliciter discessit, vocatus ad exercendum munus Regentis in Supremo Italix Consilio apud In-

vincitissimum Regem nostrum, & demum ex Hispania paucis antè diebus, dum hæc prælo traduntur, magna omnium lætitia, reversus est.

Et mox, cum condemnati, ut persæpe fieri solet ad differendam condemnationis solutionem, dixissent de nullitate decreti, factò deposito juxta Pragmat. die 25. Januarij 631. Fuit iterum decisum, nullitates, quæ ut plurimum respiciebant prioris decreti iustitiam, non obstare, & ita executum.

Consuetudo autem, sive stylus Regiæ Cancellariæ, & Tribun. Regiæ Cameræ, fuit roboratus ex subscriptis.

Primò, ex fide Magnif. Secretarij Regiæ Cameræ ex libris Notamentorum; in quibus licentiæ substituendi semper fuerunt concessæ sub his verbis: *Vt de culpis, & defectibus insolidum, vel principaliter teneretur substituens,* ut ex licentia concessa Donato de Gaudio Dohanerio vestigialis Salis in Civitate Salerni 30. Julij 620. Ferdinando Corrado Officiali interceptorum Arrondamenti vini, Decreto Regiæ Cameræ sub die primo Julij 621. Thomæ Finello Officiali ejusdem Gabellæ ex literis Cancellariæ 7. Maij 624. exequutis per Regiam Cameram 12. Octobris ejusdem anni, Magnificæ Constantiæ Crispo in substitutione necessaria officij actorum Magistri Regiæ Cameræ facta in personam Francisci de Luca 13. Februarij 626. Thomæ Finello in substitutione Anelli Florilli in supradicto officio vini 28. Februarij 626. Cæsari Acciario Porterio Regiæ Cameræ substituente Ioan. Baptistam de Crescentio 9. Martij ejusdem anni, Magnifico Ioanni de Zevaglio negotiatori Hispano, opibus, & morum suavitate insigni, in substitutione officij Secretarij Provinciarum Aprutij 24. Martij ejusdem anni. Ioan. Alaysio Cimino in officio Credenzerij Dohanæ Tranensis 24. Julij 628. In officio Porterij ejusdem Regiæ Cameræ devoluti per mortem Ioan. Francisci Padulæ, Decreto ejusdem Regiæ Cameræ die 21. Octobris 628. in Custode Regiæ Dohanæ empto per Dominicum Lando pro Iosepho Lando filio, similiter Decreto Regiæ Cameræ 9. ejusdem mensis, Augustino Carola minori nominanti Io. Baptistam Castaldum, durante ejus minori ætate, in officio Gabellæ vini 12. Febr. 629. Marcello Maggio Portulanoto Gallipolis in prorogatione substitutionis in dicto officio 21. Februar. & 24. Martij ejusdem anni, Ioa. Carolo Celenano regenti officium Perceptoris Provincie Hydrun-

Hydruntinæ, quod liceret venire Neapol. relicto substituto die 31. ejusdem mensis, & anni. Ioan. Petro M. zucco minori ementi officium Locumtenentis Magistri Portulani Gallipolis, quod durante ejus minori ætate liceret substituere cum dicta clausula, 5. Aprilis dicti anni 629. nec non & eidem Constantiæ Crispo iterum 12. Iulij 629.

Altera Decisio.

Et solemnis fuit decisio referente insigni, prudentissimo, ac omnibus numeris absoluto Domino Regente Matthia de Casanate 10. Decembris 1621. qua per Regiam Cameram Franciscus Antonius Mariconda Reg. Credenzarius totius pecuniæ fuit officio privatus ob culpas admittas per Ioann. Vincentium Rossellum ejus substitutum, dum fuit jussum vendi officium, & pretium converti in emptionem cum Regia Curia; quod remaneat vinculum etiam quoad fructus pro omnibus præteritis per Reg. Fiscum. Et fuit innixa decisio clausulæ contentæ in Reg. Privilegio concessio dicto Francisco Maricondæ in Vrbe Barcizonæ die 9. Iulij 1599. cum dicta clausula, *Teneatur principaliter Reg. Curia de omnibus culpis, & defectibus personarum, qua officium prædictum exercuerint*; prout patet ex processu Reg. Fiscus contra Franciscum Antonium Maricondam, Carolum Coppolam, & alios f. 231. 269. & instantia Fiscus f. 264. à t. penes Iosephum Salomonem. Et in Instructionibus, quæ dantur similibus Ministris, adjici solet eadem clausula, ut patet ex Instructionibus datis Augustino de Iulij actorum Magist. Regiæ Gabellæ Serici Provinciarum Calabriae, cap. 10. in proc. dicti Augustini in Banca Octavij de Crescentio pro Crispo.

Verum ex novis ordinationibus statutum est, ne recipiantur oblationes pro persona nominanda, nec pro minoribus, nec substituti admittantur absque Regia dispensatione, ut in novis ordinationibus R. C. c. 131. Quamvis adhuc hodie concedantur dispensationes pro substitutionibus in officijs.

ARGUMENTVM.

De officijs, quæ ab antiquis Romanorum militiis originem sumpserunt; præsertim verò Tabellionari-

bus, Scriptoriis, & Actuariis. Quæ ratione majoribus Magistratibus accedant, atque inter Regalia connumerentur; & de ipsorum Regalium natura; & prohibita alienatione, & commutatione, omni jure, & gentium consuetudine, tum antiqua, tum nova, præsertim verò jure feudorum, & Regni. Item de ipsorum successione, quique veniant in his heredum & successorum appellatione, ubi ex dispensatione ad hæredes transeant; & an dicatur penes hæredem idem, vel novum officium. Sub qua natura ipsorum in dubio sit dijudicanda concessio; Vtrum sub propria; scilicet regali; feudali; utrum merè allodiali. Quid ex hoc discriminis oriatur quoad juris effectum; Ex quibus verbis, & clausulis arguatur potius concessio facta in feudum, quàm in allodium: etiamsi de Castro sermo sit, tam jure communi, quàm Regni. De similitudine officiorum cum feudis, & beneficijs: licet officia sint strictioris naturæ, & brevioris vitæ. De ipsorum personalitate, ita ut non possint exerceri per substitutum, nisi ex dispensatione, concurrente utriusque habilitate saltem in potentia. De interdicta Clericis multiplici ratione officiorum sæcularium acquisitione, etiam data facultate substituendi. De remedijs, & interdictis possessorijs in jurisdictionalibus; & Regalibus quomodo justitiæ tituli adhæreant; ut nec possessio pro sit spoliato; ad hoc ut absque legitimo titulo restituatur; & quid de titulo colorato. Sensus Cap. Regni Dudum, aliàs *Ex præsumptuosè*; latè explicatur; & procedere ostenditur in omnibus juribus, in quibus Regi est reservata superioritas; optima ratione illud fundari depromptum

ex jure communi, & ubique ferè gentium similia vigere statuta. De remediis directo domino competentibus tam jure communi, quàm Regni, pro adipiscenda corporali possessione jure consolidationis, tam in feudis, quàm in Regalibus quibuscunque devolutis, in quibus utile dominium, vel administratio dumtaxat transferri consuevit.

S V M M A R I V M.

- 1 *Filius nepotis ex fratre patrneli est in sexto gradu conjunctus.*

CAPVT PRIMVM.

De jure Romano antiquo.

- 2 *Officia, ex quibus annui redditus proveniunt, olim militia nuncupabantur, & nu. 6. & qua officia, numer. 7. 9. & à quibus dabantur, num. 10. & qua à Principe confirmabantur, numer. 11.*
- 3 *Militia nomine publica officia, & salaria, sive emolumenta nuncupantur, nec differunt ab officijs Pontificia Aula, & num. 4.*
- 5 *Militiarum ita pervetustus mos, ut Iustinianus Imperator ex priscis temporibus illum repetendum crediderit.*
- 8 *Cohortales sunt tanquam accessiones, & adminicula cæterarum dignitatum.*
- 12 *Officia olim ad justitiam expediendam, & exequendam, qua Principis voluntate tribuebantur, sine ipsius assensu vendi, & permolari nequiverant jure Romano antiquo.*
- 13 *L. omnimodo §. imputari C. de inoffic. testam. disponens, quòd militia vendi possit, declaratur, accedente Principis assensu, & non aliter.*
- 14 *Officia inalienabilia secundum aliquos, quia assensus Principis reputatur impossibilis, & proinde non conferuntur, etiam quoad estimationem, sed alienabilia, & conferenda secundum alios, num. 16. 17. & 18.*
- 15 *Assensus impetratio quando reputetur impossibilis.*
- 19 *Resignans beneficium in manibus Papa, si sit absens, exigitur cautio de supervivencia, & inquiritur, si sit senex, vel valetudinarius.*
- 20 *Militia, sive officia empta constante matrimonio à marito, sunt uxori communia,*

quantum ad eorum justam estimationem, secundum l. Hispania, & de racione, numer. 21.

RESPONSVM XII.

Immisso petita per Fiscum in possessionem medietatis officiorum Magistri actorum Provinciarum utriusque Calabriae, & Credenzerie Civitatis Consentie possessæ per Ioannem Mariam de Bernaudo, qui decessit mense Februario anni præteriti 627. sine prole ulla legitima, claro, & aperto jure fundatur. Jure nimirum Romano antiquo, & novissimo Extravagantium Friderici, Longobardo, Canonico, Feudali, Imperiali, Germanico, Regio, Hispanico, Gallico, potissimum verò municipali hujus Regni, stylo Regie Cameræ, generali denique consuetudine totius Orbis; tam attentis investituris, & originalibus concessionibus, quàm etiam novissimis confirmationibus, & statu, quo à successoribus fuerunt dicta officia possessa, & super illis inter ipsos successores, etiam non vocato, nec audito penitus Fisco, judicatum: Nec illam impedire quicquam potest prætenso D. Didaci de Bernaudo, qui cum sit filius Ferdinandi Ducis Bernaudæ, nepotis ipsius Io. Mariæ ex Francisco fratre consobriano, sive patrueli, quem constat esse defuncto conjunctum in sexto gradu, l. 1. §. sexto gradu, ff. de grad. §. sexto gradu, Instir. de gradib. necessariò is, inquam, aperto, & claro jure excluditur.

Siquidem aut officia prædicta fuerunt concessa in feudum, ita ut ex clausulis in ipsis concessionibus adjectis sub feudi natura officia prædicta censeantur concessa; & eo casu res est expedita, quia à successione repellitur, veluti existens ultra gradus à Regni legibus præscriptos, nec donationi inniti potest, nullo assensu Regio roboratæ.

Aut dicta officia fuerunt simpliciter, & absolute concessa, ita ut in propria, & ipsorum genuina, & de jure ab initio insita, & præscripta natura concessa censeantur, pro ut in dubio quælibet res concessa præsumitur juxta ipsius propriam naturam, & res similiter est expedita, quia cum dicta officia sint de genere Regalium, nec ex contractu donationis, quem allegat, deficiente Regis assensu, nec uti successor ex multiplici defectu ulterioris gradus, & personæ, aspirare potest.

CAPVT

CAPUT PRIMVM.

De Iure Romano antiquo.

ATque ut rem totam à suis principiis repetam; de Iure Romano antiquo ista, quæ hodie officia appellamus, militiæ nuncupabantur; erant enim olim quædam publica munia, seu officia, quæ dabantur de publico, propter quæ exercentibus illa pendebantur certi redditus, seu emolumenta annua ex illis percipiebantur, quæ militiæ dicebantur, & sic militiæ nomine accipimus officium, ex quo annui redditus proveniunt, *l. Lucius 22. ff. de legat. 2. l. fideicommissa 11. §. si seruo ff. de legat. 3. cum similibus, Vasq. tom. 2. lib. 3. par. 3. ad §. impatari, num. 202.* Militia enim redditus erat diurnus, qui singulis diebus militanti præstabatur, inde derivatum est per translationem à Iureconsultis, ut nomine militiæ, publicæ officia, & salaria, sive emolumenta intelligantur, ut ex Flavio Vopisco in vita Probi refert Garzias de expens. cap. 4. num. 16. Quæ & panes civiles, quandoque verò annonæ civiles, & interdum salaria in diversis formis, & speciebus de publico ministrata nuncupantur, nec admodum differunt ab his, quæ officia in Pontificia Aula Romæ hodie dicuntur, *Aleciato teste Parergon lib. 8. cap. 5.* Quæ militiarum morem ita pervetustum esse, ut Imperator Iustinianus de illis tractaturus ex prisca temporibus repetendum crediderit, & militias has inermes semper in usu fuisse (quanquam obsoleta quædam, & prorsus ex usu immutata, quædam variata, quædam omnino sublata nomina fuerint) placuit Latio Tarello de militijs ex casu, in princ. tom. 13. trac. car. 322. De quibus Franc. Connanus lib. 4. Iuris Civilis, cap. 15. car. 4. lit. B. ita loquitur; sanè arbitror, militias fuisse, quæ vulgò officia vocamus, quorum scilicet fructus fuit ex salario annuo, aut annonis publicis, & præterea ex emolumentis, quæ quisque sibi poterat occasione militia honestè facere, & car. 3. literis I. K. Et inferiùs in fine d. cap. subjicit, neque verò officia omnia publica, militias appellarunt, sed quæ plus haberent actionis, & ministerij, quam dignitatis aut imperij, hæc enim magistratuum nomine nuncupabant; quibus verbis apertè designat Connanus, militias propriè, & verè fuisse, & officia appellata, quæ scriptoriæ, & scriptorum in Romana Curia, & Magistri actorum in Regno vocantur, quia, ut initio dixerat idem Connanus car. 1. literis F. G. alio

8 nomine Cohortales dicebantur, & horum (inquit ipse) cohortalium nomine intelligendos arbitror omnes, qui tanquam accessiones, & adminicula quedam sunt raterarum dignitatum, ex tex. claro in *l. annonas xv. C. de erogat. milit. ann. lib. 12. ibi, annonas omnes, quæ universis officijs, atque Sacri Palatii ministerijs, & sacris scrinijs, ceterisque cunctarum adminiculis dignitatum adsolent delegari, & infra, ad similitudinem militum; quibus ararie præbentur annonæ, & sic militiæ sunt, quæ officia promiscuè appellantur; quæ Magistratuum adminiculis adhærent, modo tamen in numerum statutum ejus nomen matriculis receptum sit; ut statuit Valens in *l. quicumque 10. C. de cohort. eod. lib.* ubi in specio loquitur de iis, qui cartas, vel tabulas penès Magistratum conficiunt, & conservant Palatinis Comitatusibus, & Provincialibus, ut ex *l. si cohortales 12. C. de cohort.* observat Conn. car. 2. litera D. E. & car. 10 3. lit. E. Quarum militiarum additæ Conn. nonnullæ ab iis solis Magistratibus donabantur, erant aliæ; in quibus necesse erat Imperium ipsum fieri authorem, & ab Imperiali culmine litteras; quas probatorias vocabant, obtineri. Vnde ad exercitium harum militiarum, quæ à Principe donabantur, nemo admitti poterat sine literis hisce probatorijs, & sic ipsius Principis autoritate, autoritas enim dicitur opinio, & iudiciû ejus, qui supremam habet in aliqua re potestatem; ut in *l. ultima C. de fabricens. lib. 11.* ubi autoritates amplissimæ sedis vocantur literæ Præfecti Prætorio: qui ut glossat Accursus. ver. autoritatibus, autoritatem, sive assensum præbebant deferenti; qui necessarius omnino erat in harum militiarum, sive officiorum ingressu; ex tex. claro in *l. hac sanctione, quæ est 10. C. de divers. offic. lib. 12.* ubi postquam statuit, omnes, qui sive in hoc Sacro Palatio nostro, sive in alijs quibuscunque officijs deinceps militare cupiunt, qui tamen non possunt pro tenore Sacrarum Constitutionum, vel veteri consuetudine, nisi præcedentibus sacris probatorijs militia sociari, sicut subjecta notitia demonstrat, adipisci præcipimus, contine- 11 rat postea Imper. in *l. ubi. eos, qui probatorijs Principis confirmari debuerunt, & ut Connanus testatur d. c. 15. car. 2. lit. D. tum recenset eos, &c. scilicet agentes in rebus Palatinorum, & qui sunt in officio Præfectorum Prætorio, Proconsulum, Comitum, Virorum, Magistrorum, Militum; & item multos alios, sed omnes, qui sunt alienius Magistratus officio deputati, ut planum sit probatoria-**

rum usum in hujusmodi tantum militijs fuisse, qua ceteris Magistratibus accedunt; & tanquam pedissequa sunt ministris similes cohortalibus militijs, qua non donabantur à Principe, sed à Magistratibus, quaque suis concessa postea ab eo probabantur, quæ eodem Connanno teste d. c. 15. car. 3. lit. B. Nam ut vendi, & permutari queant nihil videtur obstruere; dum adsit Principis auctoritas, quod hodieque in Gallia concessum est in omnibus, quæ per se juris non habent dictationem, ut ex his apertissime pateat, nominatim probari de hisce officiis, quæ apud Provinciarum Præsides, qui æquiparari possunt antiquis, ad justitiam expediendam, & exequendam, sunt instituta, & sine quibus jus reddi non possit, sine Principis assensu disponi haud quaquam potuisse; cujus generis sunt omnia ferè officia, quæ in Gallia, quæ in Hispania, quæ ubivis gentium Principis voluntate tribuuntur, ut testatur idem Connanus d. c. 15. car. 6. lit. C.

13 Et quamvis *Iustin. in l. omnimodo 30. §. imputari, C. de inoff. testam.* decreverit, imputanda esse in legitimam filio illa, quæ occasione militiæ emptæ à patre filius ex substantia patris percepit, illa expressa ratione, eà quòd talis sit militia, ut vendatur.

Attamen omnes Interpretes communi ore ferè nemine dissentiente, declarant dicta verba *Iustin.* ut vendi, aut alienari possit Militia, accedente tamen Principis assensu, & non aliter.

Quo velut indubitato supposito, de eodumtaxat inter DD. controversitur, utrum talis licentia reputetur impossibilis, aliquibus assentibus, quòd tanquam dependens à facto, & voluntate Principis reputetur impossibilis, & proinde censentur officia omnino inalienabilia, & veluti talia non conferantur, nec etiam quoad æstimationem, ex *l. apud Italianum, alias Africanus 40. §. constat, in fine*, ibi cum distrabi non soleant ff. de leg. 1. aliis verò contrà assentibus, tunc dumtaxat censeri impossibile quod à Principe est impetrandum, quando illud Princeps non solet concedere, secus verò quando Princeps illud concedere solet de facili, vel etiam cum difficultate, puta magno favore apud Principem interposito, ut ex *Artes. in d. §. consuet. & Loffredo. car. 16. nu. 9.* declarat *Covar. de sparsal. par. 2. c. 3. nu. 9.* *Emman. Costa selsel. lib. 1. c. 8. nu. 14.* tamen si regulariter non veniunt in concessione illa, quæ cum difficultate concedi solent, *Cabed. decis. 40. num. 7. 2. par. Regner. de regal. lib.*

16 *1. cap. 1. nu. 78.* ut ex hoc anceps fuerit *Nicolaus de Vbaldis* Advocatus Concistorialis in tract. de success. ab intest. post proem. in §. successionem, in 6. q. num. 28. ubi quaerens, utrum id, quod pater erogavit pro stulticia, vel dignitate, seu officio filij, conferatur per ipsum filium in successione patris cum fratribus, vel in partem suam imputet, & post num. 30. vers. patet ergo, dicit, se consultum noluisse dare clarum responsum, quia cum officia nuncupatim scriptoriz Romanæ Curiz, vendi non possint sine assensu Papæ, nec possint illa simpliciter, & directò in alterum transferri, sed ad instar beneficiorum resignari debeant in manibus Papæ, ut in alium transferantur; ex hoc non videntur esse in commercio, quamvis Papa

17 de facili consueverit assentire; verum *Ias. in d. §. imputari*, miratur, quòd *Nicolaus* non legerit *Paul. de Castr.* in d. §. imputari, quòd in specie loquens in officio Scriptoris Romanæ Curie, decidit, esse imputandum, quia vendi consuevit, & licet *Castr.* nihil dicat de assensu Pontificis, tamen *Ias.* advertit, quòd licet talia officia transferri in alterum non possint, nisi per resignationem in manibus Papæ, nec vendi possint absque assensu solius Papæ, à quo officium resignatum in alterum est transferendum: adhuc tamen justè dicitur officium vendibile, ut dicitur in d. §. imputari, quia Papa consuevit se reddere valde faciliem in hujusmodi venditionibus, quod & latius repetit *Ias. in l. illud, numer. 6. C. de collat.* ubi clarissime innuit *Castr.* idcirco non meminisse de assensu Papæ requisito, cum bene noverit, consuevisse de facili consentire hujusmodi venditionibus, ut tota die sit in Romana Curia, ubi illa solet adhiberi diligentia in explorando, utrum resignans sit senex, vel valetudinarius, qui vult resignare, & si est absens, exigitur cautio de supraviventia, teste *Card. Seraph. tomo 2. decis. 1294. nu. 5.* quæ in puncto, & alia quoq; observari, & requiri videmus de consuetudine Regiz Cameræ in hujusmodi officiorum translatione, ut infra latius.

Et *Castr.* & *Ias.* ita intelligit, & fusiùs comprobando sequitur *Covar. lib. 2. variar. cap. 19. nu. 4.* ubi resolvit, hujusmodi militias, sive officia emptæ, matrimonio constante à marito, quantum ad eorum justam æstimationem esse communia uxori, juxta tenorem 21 *ll. Hispaniæ*, ex eo quia sunt in commercio, conferuntur, & imputantur, cum facillimè soleat à Principe impetrari licentia vendendi hæc publica munera, & ideo eorum vendi-

venditio possibilis est censenda, ut per eum post num. 5. vers. deinde, ea reddita ratione, quia paria sunt, quod militia vendantur, & vendi liberè possint, & quod facili licentia Principis vendi liberè possint, & soleant, & hoc dicit sentire Bart. in l. 1. §. nec castrense ff. de collat. bonor. Bal. Paul. & Ias. in d. §. imputari, ut apertissimè per Covar. qui in sine dicit, ita in illo Regio Prætorio vidisse iudicatum, & optimè Castrens. declarando tradit Igneus in l. 3. §. subvenitur, num. 156. & 157. ff. ad Syllan. & perbellè Garzias comprobando doctrinam Covar. d. c. 4. de expensis, num. 15. vers. ex quo descendit.

S V M M A R I V M.

- 22 Militia, officia, & publica munera de iure communi, ideo alienabilia, quia de generali consuetudine venduntur cum Principis licentia, & per resignationem in manibus Pontificis, & num. 23. & 25. & quid de iure Hispanico, ubi officia prohibentur vendi, num. 26. 27. & 33.
- 24 Princeps non nisi duobus concurrentibus officia vendere potest, sed contra, num. 32.
- 28 Officia inalienabilia sunt, quando Princeps raro, vel nunquam solet assensum concedere, secus si soleat, prout in Regno Castella, & tunc conferuntur, & imputantur, num. 30. 31. & 34. & quid in Scriptorijs Rom. Curia servetur, num. 29.
- 31 Notariatus, Grassariatus, & similia officia annexa Magistratui ad iustitiam expediendam, lege Divina non prohibentur à Principe vendi, & num. 34.

C A P V T. S E C V N D V M.

De iure Communi.

22 **E**T generaliter de omnibus militiis, muneribus publicis, seu officiis, de quibus fit mentio in plerisque ll. iuris Communi, quæ propter redditus, sive emolumenta, quæ annuatim illa exercentibus pendebantur, de publico, militia appellabantur, & nominatim, & in specie in officio Scriptoriæ, vel Tabellionatus, vel simili, quod ideo dicantur alienabilia, quia de generali consuetudine venduntur cum Principis licentia, & per resignationem in manibus Pontificis, vel Regis, tamen sit in libertate ipsius Pontificis admittere resignationem in favorem resignatarii, vel alterius ex eo, quod soleat Papa similes resignationes admittere sine difficultate, pulchrè

Ripa in l. in quartam, num. 163. ff. ad l. falcid. quem sequitur Ant. Gomez. insignis Hispanus in l. 29. Tauri, post num. 21. vers. Item subinfero, il 2.

- 23 Sed omnium, quos viderim, latius, & melius doctissimus Tell. Fernand. super 26. & 29. ll. Tauri, ex num. 6. ubi eruditè agit de militiis, & officiis, eorumque origine in specie ad verum sensum dicti §. imputari, numer. 8. & post num. 9. in dubium revocat, an verum sit quod DD. exteri, & Hispani indubitanter asserunt, officia hæc vendi posse, mala, & inconvenientia enumerando, quæ ex officiorum venditione oriuntur,
- 24 quæ vendi non posse, nisi duobus concurrentibus, post Divum Thomam in opusculo ad Ducissam Brabantia 21. q. 1. & Gulielm. de Benedictis latissimè negativam probantem, & omnium ferè Theologorum, Iuristarum, & Politicorum Scriptorum sententia in cap. Raynuntius in ver. duas habens filias, & num. 52. 54. usque ad 64. de testamentis, ubi nu. 11. resolvit Tellius, nam quatenus agitur de venditione faciendâ non à Principe, sed à privato in privatum, mediante renunciatione, profert subscripta verba satis ad rem nostram accomodata, & licet de iure nostro, scilicet Romano (inferius enim loquitur de iure Hispanico, quod jus appellat leges Regni) sit prohibitio, venditio, & transmissio, quia tamen Princeps faciliter hoc solet concedere, dicitur valere venditionem, nec hanc licentiam impetrandam reputari impossibilem, ex d. §. constat. Et citans jura, & DD. inferius subjicit. Exinde etiam inferitur, quod si promississet dare tale officium filio, tempore, quo in matrimonium ibat secundum formam l. 22. si non dederit, solvet estimationem, quia est in commercio, & est vendibile, & transmissibile, accedente consensu Principis, & non solum ad presium, sed ad redditus officij teneretur, & ita dicit vidisse bis iudicari, & ab omnibus supra citatis, tam exteris, quàm Hispanis ita teneri.
- 26 Disputat tamen Tell. postea in vers. sed hæc dum mecum, quod stante l. Regni, quæ est 65. in vol. Pragmaticarum sui Regni, ubi officia prohibentur vendi sive directè, sive indirectè, sive pretio, sive aliqua correspondentia, utrum stante d. l. municipali, quæ longè strictius hoc inhibet, censeantur officia vendibilia ex eo, quod adhuc de facto multa officia reperiantur vendita, assensu tamen præstito cum clausula con che non aya interuenido precio en la dicha renunciacion, & latè probat, attenta dispositione illius

Pragmatica, locum sibi vindicare *decif. d. §. constat*, ibi cum *distrabi non soleant*, & sic consuetudinem in concedendo assensum designari, à quo dependet contractus validitas, & sic cum eo jure prohibita sit venditio, & Princeps non sit solitus concedere, & ab ejus voluntate dependeat; reputari im-

27 possibile, & sic cessare imputationem, & iterum *in vers. 2. verò casu ex isernia, & Afflic.* æquiparando officia feudis, probat, hujusmodi officia, nec hypothecæ subjici posse, & *numer. 14.* addit, ex vi renunciationis, accedente consensu Principis, facilem esse transmissionem, & quòd etiam si gratia, seu privilegium reputetur ille consensus Principis, cum præcisè non teneatur consentire secundùm *Afflic. decis. 398. numer. 5.* attamen quia solitus est concedere, nec solet renunciationem non admittere absq; causa, ideo locus est imputationi, & collationi, & advertit id, quòd dicitur *in d. §. imputari*, quòd ad hæredes transmittatur, intelligi de pecunia, quæ ad ejus hæredes perveniat.

Et cum prædicta communi distinctione,

28 quòd aut Princeps raro, vel nunquam soleat assensum concedere in officiorum resignatione, & tunc censeatur venditio impossibilis, non propriè impossibilitate naturæ, sive ex qualitate rei, sed largo modo, quæ

29 si fieri non soleat; secus verò si soleat à Principe faciliter concedi, ut de jure, & de consuetudine esse in officiis, quæ nec renunciari, nec vendi posse sine Principis licentia, idque in specie servari in *Scriptoriis Rom. Cur. & aliis*, cujusmodi sunt, *li Caval-*

30 *lerati*, quibuscunque officiis vendibilibus, juxta varios gentium mores, latissimè, & pulchrè affirmat post *Gamam decis. 29. & 114. & Bæzám de non meliorandis dotis ratione filiabus, c. 27. numer. 14. & 15.* qui de more optimè hoc declarat, *Alvarus Valascus in praxi partition. & collation. cap. 13. numer. 60.* & præcipuè *num. 62. & 63.* ubi *in fin.* dicit,

30 quòd cum in Regno Castellæ, & in aliquibus Regionibus soleat Princeps facile concedere licentias ad hujusmodi venditiones publicorum officiorum justè DD. Hispanos securè affirmare, æstimationem conferri, & imputari debere; & addit *in super numer. 64.* quòd licet in Regno Lusitanæ talis licentia vendendi officia non sit facile imperabilis à Rege, sed cum maxima difficultate, & rarissimè; adhuc tamen hujusmodi officia empta cum expressa Regis licentia ad vendendum, vel tacita ad renunciandù, ut solet fieri sub honestiori nomine renun-

ciationis, cum tamen Rex sciat esse venditionem, vel etiam si ignoret, in omni casu esse locum imputationi, & collationi; &

31 resolvit *num. 66.* non obstare distinctionem juris communis, utrùm licentia esset imperabilis, nec ne, quia eo jure obligatio conferendi dependebat à præsumpta voluntate patris, secus jure Regio, ubi non attendita patris voluntate, sola æqualitas inter filios spectatur; unde in hoc à *Tellio* discrepat, resolvens ipsius argumenta de prohibita

32 venditione officiorum, *numer. 67.* ex eo, quòd lege divina non sit Principi inhibita illorum officiorum venditio, quæ jurisdictionem non habent, sed consistunt in nudo ministerio, & exercitio; cujus contemplatione aliquam mercedem taxatam, seu redditus à Rege recipiunt, ex *D. Thoma* ut supra, & *Soto de justitia, & jure, lib. 3. quæst. 6. art. 4. vers. sed ingerit se statim dubit.* qualia sunt officia Notariatus, Graphariatus, & similia, quæ annexa sunt Magistratui ad Iustitiam expediendam, & potius sunt oneris, & servitutis, quàm jurisdictionis, in quorum translatione, & commutatione nulla adest prohibitio; interveniente tamen Principis assensu, ex *Innoc. Ifern. Oldrad. Bal. & alijs* subdit *nu. 68.* ipsum Principem bene posse vendere hæc officia, ex *Baldo, Soto, Gulielmo Benedicto, & alijs*, nec obesse dicit inconvenientia, quæ ex venditionibus officiorum coacervavit *Tellius*, dicit enim *Alvar. Hac tolluntur ex eo, quia non temerè à Rege conceduntur licentia ad vendendum cuilibet, sed examinata persona, & idoneitate ementis, seu ejus, cui sit renunciatio, & cum taxatione salarij.* Vnde est, quòd lex Regia non denegat absolurè venditionem, sed non præmissa licentia, ut ex Hispanis legibus per ipsum *Alvarum* ponderatis, in quibus expressè cautum testatur transferri dicta officia minimè posse sine Regis speciali licentia, ubi etiam infra in *resolutione tertij objecti*, post *num. 70.* addit, quòd non ex eo, quòd interveniat Regis licentia, fiunt hæc officia exempta à collatione, quasi processerint à Rege, quia in translatione non consideratur Princeps tanquam donans, sed solum tanquam autorizans, & dans robur illi auctori, & optima est *decisio Gomez. Leonij 100. eademque ultim.* ubi amplissimè testatur *in*

34 *fin.* hujusmodi officia ex sui natura esse inalienabilia, nec posse transferri de una persona in alteram sine consensu Papæ, aut Regis, & ita passim in Prætorio Hispanensi judicari, & de jure, & more totius Hispaniæ hoc obser-

observari affirmat *Vasquius de succession. creat. lib. 3. §. 30. par. 2. num. 218.* & optime *Cabedus decis. Lusitan. 24. par. 1. per tot.* ubi jure Regio Lusitanix docet, non posse officia renunciari absque Regis licentia, ad quod renuncians non amittat jus, neque possessionem, & quod data facultate à Principe, cessio fieri non potest nisi idoneo, & quod non admittatur renunciatio, si renunciatio fiat post delictum commissum, vel si decedat infra viginti dies, ad instar beneficiorum Ecclesiasticorum.

Vnde ex jam dictis manifesta apparet jure communi Romano, & fortius Regio Hispanico, & de more totius Hispanix omnino in prædictorum officiorum translatione, assensum Principis esse necessarium, cum et si jurisdictione de per se principaliter careant, versentur tamen circa jurisdictionis exercitium, veluti ad justitiæ expeditionem necessaria.

S V M M A R I V M.

- 35 Officia de iure Canonico vendi nequeunt, & nu. 37. & jure Conciliorum generalium, præsertim Basiliensis, num. 63. quod non procedit in Principe Superiorem non recognoscens, illiusque Officiarijs vendentibus honesto pretio, & personis non male utentibus, & nu. 38. & 39. & quâ ratione, nu. 40.
- 36 Simonia appellata per Canonistas, ambitus dicitur per Legistas.
- 41 Resignatio, sive renunciatio beneficij absque assensu Superioris de iure Canonico non valet, etiam in præjudicium ipsius resignantis ad similitudinem ejus, quod de officijs jure civili statuitur, num. 45. & 46.
- 42 Renuncians, vel resignans beneficia absque Superioris licentia, non amittat possessionem, vel possit agere spolio, & nu. 43.
- 44 Officialis potest in officij administratione continuare, & emolumenta percipere, quousque non acceptetur illius renunciatio in manibus Regis.
- 47 Argumentum à beneficio ad officium validum, quia officia equiparata sunt feudis, quæ sunt beneficia, & nu. 49. & 56.
- 48 Beneficiorum dispositio fortius habet locum in officijs quoad naturam, & rigorem conservandum.
- 50 Officiorum possessores, Regisque donatarij non habent potestatem admittendi illorum resignationes tam jure communi, quàm Regio, sed provisio tantum fit per habentem potestatem conferendi.
- 51 Tabellionatus officia non possunt alienari sine Regis assensu, tam jure canonico, quàm communi, & ordinatione Lusitania, & quare; num. 52.
- 53 Donatio absque Regis assensu facta per non habentem successorem, & de prole desperatum, non valet.
- 54 Alienatio officiorum secularium, etiam sine jurisdictione, ut *Scriptoria, Actuariatus*, prohibita est jure civili, & canonico ad instar beneficiorum, & num. 55. 62. & 96.
- 57 Officia *Scriptoria*, & similium non venduntur, nec transferuntur, nisi præmissis examine idoneitatis, etiamsi essent ad heredes transmissibilia, & quâ ratione, num. 58.
- 59 Idoneus in officijs, & beneficij dicitur is, in quem duo concurrunt, primum probitatis, alterum peritiæ.
- 60 *Causa victoria*, vel perditio ab Actuario dependet, & num. 78.
- 61 Officio dicitur dari persona, non persona officij.
- 64 *Ludovicus Rex inter Sanctos* relatus, *Carolus VII. & VIII.* statuerunt, officia *Præsidentium, Consiliariorum, & cætera Curiarum Parlamenti.*
- 65 *Grapharium* constat esse actorum Notarium.
- 66 Actorum Notarij officium comprehenditur in prohibita officiorum venditione, quia Officialis dicitur, & num. 69. 70. & 72. etiam in materia correctoria juris communis, nu. 74. & *Itern.* qui sentire videtur contrarium, declaratur, num. 80.
- 67 *Tabulariorum* officium de iure Romano durabat triennio.
- 68 Magistri actorum debent stare sindicati, & num. 72.
- 71 Ritus *Magna Curia*, quod de delictis Officialium sola *Magna Curia* cognoscit, comprehendit actorum Notarios, sive Magistros, & *Dominus de Franobis*, qui contrarium sentire videtur, declaratur, & num. 73.
- 75 Actorum Magistri exercent quodammodo jurisdictionem, & sunt partes quosativa iudicis, & num. 76. & 77.
- 79 Verba, unà cum jurisdictione, recte congruunt in translatione officij actorum Magistrum.
- 81 Notarios, & Tabelliones creare, est de Regalibus, & num. 82.

CAPVT TERTIVM.

De iure Canonico

35. DE iure Canonico officia regulariter vendi prohibentur, cap. 1. iuncta glos. super verb. *Consuetudines*, de magistris, ubi

ubi dicit, quòd talia emere est quasi simoniacum, facit *text. in cap. l. Iulia. & cap. fin. 1. quest. 1. cum glo. secunda, in l. Baprij C. de murileg. lib. 11. & in lib. 1. ff. ad leg. Iuliam de ambitu*,
 36 ubi *Bart.* dicit, illud, quod Canonistæ vocant simoniam, Legistas dicere ambitum, qui committitur in redemptione pecuniaria officiorum, *Isern. in cap. 1. post num. 3. vers. sed qua est ratio, & in vers. item si daret, de feudo guardia, vel castaldia*, ubi *Afflicti. num. 7. Gulielm. de Benedict. in dicto verb. duas habens filias, num. 57.* Inde docuit *Panorm.* communiter receptus in *cap. 1. & 2. ne Pralati vices suas*, id, quod Domini pro officiis sæcularibus suæ jurisdictionis accipiunt, lucrum sordidum esse, & accipiendo peccare mortaliter, cum officia sui naturâ vendi non debeant.

Quod tamen restringitur, ut procedant hæc in personis, quæ Superiorem agnoscunt, ut sunt Duces, & alij, qui in temporalibus recognoscunt Superiores, quales sunt in Regnis Hispano, Lusitano, Gallicano, & similibus locis, ubi vetitum est lege obligante ad mortale, cui consuetudo præscripta non derogavit, sine licentia, & assensu illius, qui eam dare potest ad vendendum honesto pretio personis idoneis; & consequenter non sunt damnandi Reges, & Principes, qui officia dant pro pecunia in dotem, vel mercedem obsequiorum, neque etiam ipsi Officiarij illa vendentes tam honesto pretio talibus personis, ut probabiliter credant, eas illis non malè ufuros, quo pretium malè datum peius extorqueant, ut post *D. Thomam* ubi supra, & *Sotum* optimè *d. lib. 3. q. 6. art. 4. post vers. sed ingerit*, ubi quatuor conclusionibus subiectis hoc explicat, & præsertim in prima, ubi *in vers. hinc fit, quòd Magnates*, probat, hoc solum Principi supremo jus competere vendendi, & assentiendi officiorum alienationi, tradidit his verbis *Navar. in Manual. Confessar. c. 25. n. 7. vers. Decimo octavo peccat*, quamvis de veritate doctrinæ *Soti*, & *Navarri* latè disputet *Vasq. lib. 1. controu. illust. c. 43. ex n. 8. & 12.*

39 Et sic iure Canonico omnino à sola Principis supremi voluntate in officiorum concessione, & assensu in ipsorum venditione, ut putà, quia in ipso cessant simonia, & ambitus, *l. 1. ff. ad leg. Iul. de ambitu*, dependet ex toto officiorum resignatio, & commutatio de una persona in alteram.

Et sine Principis ipsius consensu nihil agitur, cum & beneficiorum renunciatio

cum licentia, & autoritate Superioris fieri debeat, *cap. admonet, cap. quod in dubijs, cap. nisi cum pridem, cap. si. de renunc. cap. denique 6. q. 3. & c. 1. 17. q. 2.* quia cum prohibitio sit
 40 juris positivè, Principem non ligat, *cap. proposuit, de concess. præb.* licet plerique ex Canonistis temperaverint, ut renunciatio, si-
 41 ve resignatio non valeat in præjudicium Superioris, de cujus interesse agitur, valeat tamen in præjudicium ipsius resignantis, ut latissimè prosequitur dicens communem *Flamin. Paris. de resign. benef. lib. 7. q. 1. num. 12. & 25.* & his non relatis *D. Conf. Georg. in repet. feud. c. 54. n. 61.* contrarium tamen, ut verius, & recentius infinitis propemodum relatis fundat *Garz. tom. 2. de benef. p. 11. c. 3. de renunc. in 4. notab. n. 223.* qui aded nullam, & invalidam censet renunciationem, & commutationem beneficij absque Superioris assensu, siue consensu, ut *Panorm. & Glo. ex verbis text. in d. cap. admonet, num. 6. de renunc.* ut non solum non valeat, & sit nulla in præjudicium Superioris, sed etiam nulla sit in præjudicium ipsiusmet renunciantis, qui post renunciationem verum dicitur habere titulum, & ius in eo, donec renunciatio, siue translatio in alterum per Superiorem admittatur, siue ratificetur, licet
 42 amittat possessionem, ita quòd non possit agere spolio, nisi ei incubuerit de facto, ut idem *Garz.* subjicit *n. 235. Flam.* ubi supra,
 43 *num. 37.* quòd procedere potius de stylo Curie Romanæ, quàm de iure communi, quo attento resignantem non habere amplius regressum, probant *Cavagl. tract. commun. cont. commun. c. 283. D. Georg. d. c. 54. num. 62. cum seq.* idemque in Officiali, ut nondum acceptata renunciatione in manibus Regis, possit continuare in officij administratione tanquam non vacatis, ex *l. meminisse, de offic. Præs. & percipere emolumenta officij, ex Imol. Rebus. Franch. & Cald. tradit Mastril. infra allegandus c. 24. lib. 1. de magistrat. nu. 21. 22. & 27.* & officium expirare sequuta acceptatione Regis tantum *n. 28.*
 45 Et hoc in beneficijs iure Canonico introductum est ad similitudinem eius, quòd in officijs iure Civili statutum erat, ut latè probat *Cabed. decision. Lusitan. 24. in princ. part. 2.* & optimè colligitur ex dictis per eundem *Flamin. Paris.* qui reddens rationem, quare assensus, siue consensus Superioris requiratur in beneficiorum resignatione, *dicta quest. 1. nu. 3. & nu. 81. vers. tertio accedat*, illam assignavit, quia Superioris interest, ne beneficium dimittatur sine eius licentia,
 ex Ge-

ex *Geminian. in cap. si electio, numer. 3. de election. in Sexto*, cum ipsi Superiori præiudicaretur, *cap. significasti, de foro compet. Et 46 statim addit Flamin. numer. 4. Et ob hanc rationem non licet defensori Civitatis, officium defensoris deserere sine licentia, l. ultim. C. de defensor. Civitat. l. legatus ff. de offic. Præsid. neque militi militiam, ut omnibus notum atque compertum est. Hæc ille.*

47 Quod autem liceat arguere à beneficio ad officium, clarissima est similitudo, cum & officia æquiparata sint feudis, quæ constat esse beneficia, *cap. 1. §. beneficium, quib. mod. feud. amitt. cum similib. per Isern. in cap. 1. §. fin. de feudo March.* Vnde si feudum dicitur beneficium, & officium feudo æquiparatur, imò strictiorem habet naturam, ut infra dicemus; dispositum in beneficiis,

48 præsertim in his, quæ pertinent ad naturam, & rigorem conservandum, fortius censebuntur disposita in officiis, ut latè probando prosequitur *Reg. de Ponte in famosa decis. 28. ex num. 1. ubi arguit in puncto à prohibita resignatione beneficiorum sine assensu ad officia sæcularia, & num. 4. cum seq. usque ad 9. quæ rogo perlege, cum nova tantum afferre, non autem nota transcribere in-*

49 tendam, & officia convenire cum feudis naturitate, utilitate, & vita; probat discurrendo *Franc. de Amic. infra citando loco de his, qui feud. dar. poss. §. dicebam amplius, car. 63. Cabedus optimè decisio. Lusitan. 23. par. 2. ubi*

50 quod donatoriis Regiis, & possessoribus officiorum non datur potestas admittendi resignationes officiorum tam de iure communi, quam Regio, quia resignatio est faciendâ in manibus Regis, qui illam admittere potest; provisio autem fit per habentem potestatem conferendi, citat *text. in cap. dudum, de præbend. & Staphilaym de literis gratia, & alios Canonistas, & ita refert iudicatum pluries, & inserit verba sententiæ in processu Francisci de Sanpaio cõtra Lupum Borges in specie super officio Tabellionatus de Concilio, in qua sententia Lusitano*

51 idiomate descripta dicitur, huiusmodi officia Tabellionatus tam inspecto iure communi, quam ordinatione Lusitanicæ non posse alienari sine Regis assensu, quod *num. 4. 5. & seq. comprobatur optimè ex dispositione iuris Canonici, & decisionibus Rotæ; arguendo à resignatione beneficiorum prohibita*

52 absque consensu Superioris, & inter alias rationes, ex quibus prohibetur officiorum resignatio, sive commutatio, *numer. 8. illud tradit ex Rotæ in antiquis decision.*

5. & 6. quod in resignationibus possunt evenire multa in quibus factum resignantis possit lædere illum ad quem pertinet provisio, ad quod inquit *Cabed. Rosam citate text. in cap. dudum, de præbend. in 6. & Cardinal. in clement. 1. quasi. 7. de rerum permutat. & subiicit numer. 9. quid Rex ipse in hoc casu decreverit annò 1589. quod huiusmodi officiorum renunciationes nullo modo fieri possent, nisi renunciando in manu Regis, & ita Regem declarasse semper, & generaliter ita servandum esse, tanquam de iure dispositum, & ita semper consuetudine in illo Regno observatum.*

53 Quæ ratio certè cum de facili potuisset retrahere Regem nostrum, ne assentiret assentiæ donationi, præsertim cum clausula reservationis, ususfructus in continenti adiecta, facta per Io. Mariam Berhaudo D. Didaco, ex eo quod donans successore carens de prole erat desperatus (quibus alienationibus Rex ipse ratione sui præiudicii non solet, nec tenetur in Regno assensum etiam requisitus concedere, ad tradita per *Camerar. in l. imperialem, cart. 79. lit. R. de Ponie de potest. Proreg. §. 3. de assensibus, numer. 14. & 15. dicam infra) omnino propterea redditur nulla, & invalida prætensa donatio absque ullo assensu facta.*

54 Et latissime alienationem officiorum sæcularium prohibitam esse iure Civili, & Canonico ad instar beneficiorum, quorum resignationes sunt faciendæ in manibus Superiorum, scribit *Mastrill. de magistrat. tom. 1. cap. 24. num. 11. ubi in fin. testatur ita communiter esse receptum, ratione interesse Superioris, num. 12. & num. 33. idem procedere affirmat etiam in officiis sine iurisdictione, ut sunt Scriptorix, Actuarius, Tabellionatus, & similia, de quibus loquitur de Ponte dicta decis. 28. ut facta renunciatione in manibus Superioris, & per eum acceptata, resoluatur locatio per prius facta, & extinguatur ad instar resignationis beneficii, & renunciationis feudi, à quibus scilicet beneficio, & feudo ad officium, præsertim in hac materia resignationis optime supponit, licitum esse ducere argumentum, idemque D. Georg. d. c. 54. num. 61. cum seq.*

55 Et in his quoque officiis Scriptorix, & similibus, non posse vendi, nec transferri nisi cum certis temperamentis, præmissis scilicet examine idoneitatis, etiam si essent ad hæredes transmissibilia, nisi sub eodem examine

57

mine habilis, & idoneus apparetur is, in quem fieret talis inter vivos, vel ultima voluntate translatio, in specie ex *Sot.* probat *Vasquius controvers. illust. lib. 1. c. 43. num. 12.*

58 ubi eam assignat rationem, quia ad tales Scriptorias, Prætorias, & Magistratus eligitur industria personæ, *l. inter artifices, ff. de solut. Authent. ut Iudices sine quoquo suffrag. per totū*, ad eum ut non sufficiat, aut vix sufficiat idoneum aut dignum eligere, siquidem magis idoneus, aut dignior in promptu est,

59 & ille demum idoneus existimetur, in quo sit concursus duorum, primum probitatis, alterum peritiæ, & dexteritatis, ut latè *Vasq.*

60 qui *num. 14.* simillimum hoc esse dicit his, quæ in conferendis Ecclesiasticis dignitatibus, aut beneficiis consideranda sunt, ut inquit *Foller.* loco infra citando in *Constitution.* scilicet *Iustitiarj per Provincias*, tota victoria causæ, vel perditio ab Actuario dependet, & *Bevadill. in Polit. tom. 1. lib. 1. cap. 11. n. 7.* dixit, *que al officio se debe dar persona, y no a la persona officio*, ut non immeritò *D. Consil. de Georg. part. 1. repet. feud. cap. 54.* probaverit in specie, officiorum venditionem prohibitam jure Civili, & Canonico *num. 29. & 36.*

63 De jure quoque Conciliorum Generalium, præsertim Basilienfis, approbatorum Iure Regio Gallico, instante Ecclesia Gallicana; testatur *Glof. Cosm. Guimier in Pragm. sanctione, titul. de annatis, §. Statuit, super glof. verb. Ecclesiasticis*, de qua meminit *Benedict. in dict. cap. Raynutim, verb. duas habens filias, num. 57. vers. ulterius*, ubi refert, Constitutiones, & Leges Gallicanas, & præsertim Ludovici Regis, qui inter Sanctos relatus est, Caroli VII. Caroli VIII. regnantis tempore, quo ipse *Benedict.* scribebat, qui addit *nu. 56. & in fin.* speciali ordinatione sub *nu. 67.* statuisse, officia Præsidium, Consiliariorum, aut cetera officia Curiarum suarum Parlamenti, & sic (inquit *Benedict.*) comprehendit Advocatum, Procuratorem

65 scilicet Fiscalem, Grapharium, quem constat esse actorum Notarium, & Hostiarios, & quæcunq; officia extra Curiam Parlamenti in toto Regno, quod asserit ampliatum per Ludovicum XII. anno 1498. ordinis sui *40. & nu. 59.* refert *Arrest. Parlamenti Folsani.*

66 Et rectè quidem in prohibita officiorum venditione comprehenduntur actorum Notarii; siquidem certum est, id esse de jure, ut est *glof. notab. in l. 1. in princ. ver. ob denunciandum, ff. ad leg. Corn. de*

falsis, ubi dicit *glof. Officialis, post Notarius resulit Iudici, talem tulisse testimonium, &c. vel idem Notarius pecuniam accepit, &c. idem Bart. in l. cum sententia, C. de sentent. & interloc. omnium judicium*; ad quod *Additio ad Ritum Magnæ Cur. in lib. Constitution. Regn. sub titul. de appell. §. item si contingat, allegat text.* quem dicit esse in terminis in *Constitutione Occupatis*, ponderando illa verba: *Necessarium duximus Officialium omnium, per quos iustitia colitur, & culta petentibus ministratur, taxare tempus, & numerum præfinire, &c. & paulò post, ut ostēderet, his verbis exprimere voluisse nominatim Iudices jurisdictionem habentes, & actorum Notarios, per quos culta petentibus iustitia ministratur, addit: Vt per Provincias singulas unus Iustitarius, qui Iudicem unū continuum, & Notarium unum actorū habeat; & deinde ampliùs, ut indicaret, sub nomine Officialis sub una eadēque determinatione, non minùs actorum Notarios, quàm Iudices rationabiliter comprehendere voluisse, subdit hæc verba: Horum Officialium omnium tempora præter Notarios, qui ubique terrarum perpetui statuuntur, angustis circulo præcipimus terminari; & sic optimè declarat, se Officialium appellatione comprehendisse etiam actorum Notarios, ut exceptio ibi posita censeatur esse de re-*

67 gola, & *glof. 1. in dict. Constitution. Occupatis.* meminit, quòd de jure Romano officium istud Tabulariorum durabat triennio, per *l. 2. in fi. C. de numerat. & actuar. lib. 12. & Consiliarius de Bottis* ibi addit, quòd isti Magistri actorum tanquam Officiales debent stare iudicari.

Et ampliùs advertit *Additio ad dictum Ritum*, id etiam in eodemmet *Ritu* apertissimè probari, dum postquam statuit providendo circa recusationes Iudicum; ibi: *Si aliquem nostrorum Iudicum ordinariorum, vel delegatorum, addit, ac Officialium in eis deputatorum allegari suspectum*, si enim priùs nominavit expressè Iudices omnes jurisdictionem habentes, necessariò sequitur, verba sequentia, de actorum Notariis esse accipienda eosque verè esse Officiales, & cum Iudicibus, & apud Iudices deputari.

70 Quod expressè decidit *Ifern. in Constitution. Regn. Cum circa iustitia tramites, vers. unde scio & latè comprobat Follerius in Constitution. Iustitiarj per Provincias, num. 31. vers. circa secundum, car. 162. à ter. & multa asserit pro hac opinione Dom. Præses de Franchis decision. 407. num. 3.*

Nec

71 Nec prædictis aliquid obstat, quòd ipse videatur in opinionem contrariam inclinare in illo articulo, utrùm *Ritus* disponentes, quòd de delictis Officialium sola Magna Curia cognoscat, comprehendant actorum Notarios, sive quos in Regno actorum Magistros appellamus.

In promptu enim est resolutio, Primò, quia *Dominus de Franchis* loquitur in terminis *Ritus*, quem ipse probat, & verissimum est prodiisse ad expressam correctionem juris communis, & in hoc, ut in solido, & unico fundamento ipse firmat suam opinionem *num. 4. & 5. & iterum num. 7. vers. sed dicebatur.* Secundò, in casu illius decisionis nihil fuit per Sacrum Consilium decisum, & tamen *Ioan. Vincentius de Anna* contemporaneus *D. Præsidi in singul. 48. post princ. vers. Tertiò arguunt*, probat, actorum Magistros esse Officiales, quia parent sindicatui, tanquam Officiales, *l. Consiliarios, C. de assessor. l. officio, C. de numer. lib. 12.* & amplius testatur sæpius fuisse decisum in S. C. Actuarios fuisse comprehensos in dispositione *Rituum* prædictorum, & de delictis ipsorum velut Officialium sola Magna Curia cognosceret.

74 Et ita hodie passim, & absque controversia fuisse iudicatum etiam vivente, & Præsidente in Sacro Consilio eodem *D. de Franchis*, & postmodum inconcussè servatum, Magistros actorum esse comprehensos, & venire Officialium nomine, & appellatione etiam in materia correctoria juris communis, cuiusmodi sunt *Ritus M. C.* amplissimè testatur *Consiliar. Gizzarell. decis. 24. num. 1. & 4. in fin.* ubi dicit hæc verba: *Quare optima ratione statutum est, & decisum absque ullo scrupulo eos comprehendendi sub dispositione dictorum Rituum, & ita semper practicum, & observatum*, quod etiam concedit *D. Rovitus in rubr. de official. & his, quæ ipsis prohibeantur, num. 4.*

75 Et sunt validissimæ rationes, & inevitabiles, quæ ipse *Gizzarellus* congeffit *num. 2. & 3.* dum probat, ipsos actorum Magistros exercere quodammodo jurisdictionem, & esse ipsos partem ipsius corporis mystici, quo mediâte exercetur ipsa jurisdictio, & iudicium perficitur, cum nec Iudex, nec iudicium sine actorum magistro consistere possint, ergo pars quotitativa integralis iudicii est, quod sine actu, & processu constare non potest, & est Magister actorum quodammodo depositarius Iustitiæ, quam Iudices partibus ministrant, ejus ministerio indigentes, &

76 exercere Magistros actorum actus jurisdictionales, & de Regalibus, perbellè probat in hac eadem causa *D. Paul. Staiban. postea visus conf. 19. ex num. 2.*

77 Et non posse Iudices actus contentiosæ jurisdictionis expedire sine actorum Notario, *Vivius decis. 48. & in Francia Pappon. lib. 6. tit. 6. de actuarijs*, ut non immeritò dixerit *Foller. in dicta Constitut. Instituarij per provincias, num. 31. in fin.* quòd si rectè consideretur tota victoria causæ, vel amissio, ab Actuario dependet. Vnde non ex errore, ut adversarius contendit, qui in dubio non præsumitur, sed iustissimè quidem in asserta donatione, quam fecit *Io. Maria D. Didaco, car. 77 5. vol. 1.* dicitur (*una cum jurisdictione*) quam scripturam ipse non video, quo pacto impugnare valeat, cum sit ejus Achilles.

Nec prædictis de jure fundatis, usque forensi in praxi receptis quicquam obest discursus *Iser. in §. potestas constituendorum, ex num. 65. vers. an creare*, præcipuè enim ibi voluit *Isern.* probare actorum Notarium non esse verè, & propriè Magistratum ex his, qui jurisdictione propria funguntur, ut se declarat *n. 66. ibi Verius ut non sit Magistratus, quia Magistratus is est, qui est in potestate aliqua, ut Proconsul, Prætor, Præsides Provincia*, citans jura; & inferiùs *in vers. non obstat primum*, concedit *Isern.* actorum Magistrum esse publicam personam, & habere officium, sed non habere officium eum jurisdictione, sicuti est Magistratus, propriè, & strictè sumpto nomine, sed versari circa ministerium dictandi, scribendi, & conficiendi acta, sine quibus, ut supra dictum est, & experientia docet, nec jurisdictio exerceri, nec iustitia ministrari potest, & *num. 66. addit Isern. ex alio.* Notariorum creationem esse de Regalibus, quia soli supremo Principi, vel alteri, cui suas vires delegaverit, jus creandi Notarios, & Tabelliones, remittens so ad ea, quæ scripsit in § *Scriba, de prohibet. feud. alien. per Feder.* Vnde si est de Regalibus quoad creationem, & originem spiritus vitæ, consequens est, ut sit de Regalibus quoad vitæ progressum, & communicationem super Regalibus strictissimè inhibitam absque assensu Regis, ad quem jure pertinet creatio, ut infra latius.

82 Confirmat prædicta *Franc. de Amicis loco infra citando in rubr. de his, qui feud. dar. post. in §. natura rei*, ubi in officio Secretarii Hydruntinæ Provinciæ probat, illud esse de Regalibus, quia habet munus dictandi,

dictandi, & scribendi quæ ordinantur ex ore Regis, & quia tenet, & conservat sigillum Regis, quasi in manu sua sit bullare scripturas veras.

S V M M A R I V M.

83 Officium sive beneficium nemini alienare permittitur sine assensu de iure Longobardo.

CAPVT QVARTVM,
De iure Longobardo.

83 DE iure quoque Longobardo est text. *in l. 4. incip. Insuper, sub titul. de beneficiis*, ubi nemini beneficium alienare posse permittitur sine assensu, ex eo, quia sicut beneficium vocatur feudum, *cap. 1. §. huius autem generis, ex quib. caus. feud. amitt.* ita beneficium vocatur officium, *cap. 1. §. quicumque, de pac. tenen. l. ser. dicit utrumque in cap. 1. vers. similiter si duo fratres, de feudo Marchia, teste Ann. sen. alleg. 103. num. 3.* quod latius probabitur, dum de iure communi feudali verba faciemus, quod à iure Longobardo originem ut plurimum trahit.

S V M M A R I V M.

84 Feuda in initio antiquissimo præcaria erant, postea annalia fieri cæperunt, inde ad vitam, & demum ad septimum geniculum fuit protelata successio.

85 Feudum cum conceditur contemplatione officij administrandi, illius concessio anno finitur, & num. 86.

87 Feudum concessum ratione officij, si illud adimat, ademptum præsumitur propter officium finitum.

88 Officia habent strictiorem naturam, & facilius ad Regem devoluntur, quam ipsa feuda, & qua ratione, num. 92.

89 Argumentum à feudis ad officia valet affirmativè, negativè verò secus.

90 Concessio jurisdictionis, & Regalium in feudum censetur privativè facta, cumulativè verò si in officium.

91 Concessa in officium censentur concessa in administrationem, & ad nutum revocari possunt.

93 Dominium non transit in officijs, sed tantum quidam titulus utendi, administrandi, & exercendi, sed in feudis utile dominium transfertur, & num. 95.

94 Secretaria officium terra Hydrunti huius Regni concessum pro se, & heredibus, traditur

speclare ad primogenitum, non obstante quòd debuisset dividi saltem quoad fructus vigore fideicommissi paterni.

97 Argumentum de officio ad feudum valdum.

98 Officia raro conceduntur transmissibilia ad heredes, amplia num. 101. & 102. & neque eorum successio ultra gradus successions feudorum progredi potest.

100 Tempus expressum in re non transmissibili ad heredes, nil operatur.

103 Regula l. si pactum, ff. de probat. & c. 1. de duob. fratr. cessat in officijs.

104 Appellatione heredum, & successorum, etiam si in perpetuum, vel in infinitum fuerit facta concessio de re non transmissibili, heredes sanguinis tantum veniunt, amplia num. 105. & 106.

107 Donationes Principis habent privilegium, ut socius in illis succedat consocio absq; herede defuncto, & de quibus heredibus intelligatur, num. 108. 109. 110. & 111. & quid in re non transitoria ad extraneos heredes, num. 112.

113 Clausula pro heredibus, & successoribus, non immutat in ceteris naturam officij, ut sit inalienabile absque assensu, & speciali Principis licentia, neque facit illud transire ad heredes extraneos, atque feminas, num. 116. etiam si dicatur pro heredibus quibuscunque, num. 118. 120. 121. & 122. & fortius ad transversales, num. 117. limita nu. 119.

114 Officium novum est in persona heredis, sicut novus est ususfructus.

115 Alienandi feudum facultas data per Regem intelligitur, si fuerit requisitus.

123 Concessio facta de feudo pro se, & herede, non tantum de primo herede, sed de omnibus descendentes intelligitur, quod procedit in omni re, & materia transitoria tantum ad heredes, num. 124. etiam ex conventionem, vel pacto, nu. 125. secus non transitoria, nu. 127. & 419. ubi decisio Reverterij latissime ponderatur.

126 Investitura de feudo pro se, & fratre, qui aliàs non esset successurus, non comprehendit lineam collateralem ultra fratrem, & qua ratione, & num. 414.

128 Concessio officij pro herede sicut de primo tantum intelligitur, pariter pro heredibus, & successoribus, descendentes tantum comprehendit, & num. 149.

129 Regalia penes Regem an sint Regalia, quare diversitatis ratio sit quoad hoc à feudalibus.

131 Officia etiam in allodium concessa, Regis assensum

- sum in alienatione, & ipsorum commutatione requirunt.*
- 132 Regalia, aut iis annexa, sive magna, sive parva in allodium, sive in feudum concessa, etiam ut ad libitum de iis disponere possit, de iure communi, & Regni non transferuntur sine Regis licentia per quemcunque contractum, etiam locationis, & num. 133. & 135. 158. 159. & 160. de iure extravagantium, & Constitutionum, nu. 199. & 200.
- 136 Assensus novus non requiritur in alienatione feudi concessi cum potestate alienandi simpliciter.
- 137 Officium, & Regalia censentur concessa in sua genuina, & recta natura, qua nunquam alterata presumitur, nisi in quibus expresse dicitur, & nu. 138. 246. & 329. & quid si sit concessum in feudum nu. 529.
- 139 Concessio de Regalibus facta in feudum, an illorum naturam ampliet, & extendat.
- 140 Officium concessum pro te, & heredibus, & successoribus in perpetuum, etsi extendatur ad heredem, adhuc in illius persona novum erit, maxime si antea sit erectum in sua propria natura ad vitam, nu. 141.
- 142 Argumentum à feudis ad officia validum.
- 143 Successio in officiis ubi dari potest, regulatur strictius, quam in feudis, & in feudis qualiter extendatur de iure communi, & Regni.
- 144 Regalibus etsi non datur successio, nisi ab Imperatore concedatur per investituram, & quarratione, num. 145. in feudum tamen concessis conceditur per usurpationem, & num. 146. 148. & 153.
- 147 Regalia strictius procedunt, quam feuda in Regno, & nu. 376.
- 150 Regalia quotidie in feudum concessa, an feudalem naturam assument, & in quibus, & num. 151. 152. & 246.
- 154 Successio feudorum quoad collaterales usque ad septimum gradum, an potius in infinitum extendatur de iure communi, & quid de iure Regni, & nu. 155. & 156.
- 157 Feudum quaternat sola Regis concessio.
- 158 Officium concessum in simplex, & merum allodium, alterata natura Regalium non potest alienari absque assensu.
- 161 Constitutionem Scire volumus, Regis Rogerij Imperator Federicus ejus nepos ampliat, & plura de novo induxit, & nu. 165.
- 162 Federicus Rex in Constitution. Divæ Memorix se retulit ad Constitution. Scire volumus Regis Rogerij ejus avi, & intellexit, Rogerium loquutum fuisse de feudis, licet ibidem loquutus sit de Regalibus, ex regula equiparatorum, & num. 163.
- 164 Regalia, & feudalia multipliciter equiparantur.
- 166 Assensus Caroli V. de anno 1532. concessus Consalvo, quod possit vendere ejus partem officij fratribus patruelibus, non dicit illos legitimos successores.
- 167 Assensus ante annum 1531. feudatariis successoribus carentibus concedebantur etiam per Proregem, sicuti successores habentibus, deinde solum Regi libera potestas remansit concedendi successoribus deficientibus, & num. 168.
- 169 Rex concedendo aliquid scienter, censetur ex certa scientia dispensare.
- 170 Rex assentiendo in commutatione feudi de uno in alterum, non censetur dispensare in illius alienatione, aut acceptasse falsam partis assertionem.
- 171 Officia annalia, vel saltem biennialia sunt de jure communi, & Regni, presertim Actorum Magistri, & Actuarij, nu. 172. & 173.
- 174 Officiales justitia, & jurisdictionem exercentes personaliter deservire debent, non per substitutum, tam jure communi, quam Regni, quibus juribus etiam Actorum Notarij, sive Magistri comprehenduntur, num. 175. 189. & 191.
- 176 Officiales eorum officia aliis quocunque quæsito colore transferre nequeunt, imò iurare tenentur, nu. 177. 179. 182. quid per gratias petitas, & concessas huic Civitati, ac ex communi practica servetur in Regno, nu. 192.
- 178 Venditionis verbo omnis alienationis prohibitio continetur, presertim dum agitur de obligando aliquem ad personale servitium, in quo est electa industria persona.
- 180 Actuarius, vel Scriba Fiscalis ut legitime dicitur creatus, qua necessaria in Regno, & an Magna Curia valeat eos creare, vel solum Prorex, & nu. 181.
- 183 Actorum Magistri supremorum Tribunalium, & Regiarum Audientiarum officia in Regno à Rege ut plurimum ad vitam conceduntur, suntque de Regalibus, & devolutioni subiecta, presertim Provincia Calabria, & Credenzaria Consentia, nu. 184. & 188.
- 185 Princeps potest iuri tertij praedjudicare per viam legis condenda.
- 186 Pragmat. Regis Catholici de anno 1501. declarata fuerunt nulla quacunque concessionem Regis Federici post diem 25. Julij 1501.
- 187 Ampliatio officij Locamententiam generalium, & Credenzaria Calabria. ac Locamententis Consentia facta per Federicum Bernardina de Bernardo, continetur in pragmatica

tica de revocatione gratiarum anni 1505.

- 190 *Substituendi potestas non censetur concessa in officiis, nisi expresse in privilegio specificetur.*
- 193 *Privilegium contra jus strictissime interpretandum.*
- 194 *Investitura prima tenor est observandus, non secunda, qua per errorem, vel importunitatem potius impetrata censetur, & nu. 195.*
- 196 *Substituens in officiis, idoneos, & habiles substituere, ac prius notitiam substituendorum Principi dare debet, etiam ex particulari Pragmatica Regni Sicilia, & numer. 197. & sic servari in Curia Romana, num. 198.*

CAPVT QVINTVM.

De Iure Feudorum communi, & municipali.

DE Iure feudorum aded restricta est officiorum natura, ut quamvis feuda

84 *in ipso initio antiquissimo tempore præcaria essent, ut directus dominus, cum vellet, liberè auferre posset, postea annalia fieri cœperint, inde verò ad vitam, & demum ad filios, & nepotes, ut usque ad septimum geniculum eorum sit protelata juris communis successio, c. 1. §. & quia vidimus, de iis, qui feud. dare poss. cap. 1. de success. frat. vel grad. succed. in feud.*

85 *Attamen cum feudum conceditur propter officium, sive officij ipsius administrandi contemplatione, speciale est, ut anno feudorum istorum concessio finiatur, aded ut potius longa vita ipsius feudi jure novo transitorij ad successores, restringatur à brevi, & restricta vita, & natura officij, anni circulo decurrentis, quàm è contra, quod contingere non solum in feudo dato occasione guardiæ, vel castaldiæ ad custodiendum territoria domini fortè ab hostibus, & à latronibus, de quo propriè loquitur text. ubi Scribentes in cap. 1. de feudo Guardie, vel Castaldia, sed in omni feudo dato occasione officij administrandi, ut est feudum Cancellariæ Regni Sicilia, quod olim erat feudum concessum Cancellario ad vitam suam loco Gagiorum, & Stipendorum, vel donec esset in officio, & sicuti erant feuda Advocatiz, donec erant Advocati in patrocinio, sicuti Advocato Fiscali feudum dabatur à Rege pro laboribus hujus dignissimi, sed æsumnosi officij, quod utinam, hodie servaretur auctis laboribus, vel saltem de salario, jam*

mihî uti Consiliario jam quæsito in officij dedecus minuendo actum non fuisset, ut ex l. 1. C. de annon. civil. libr. 10. post Ifern. & alios in d. c. 1. de feudo guardia, latissime hujusmodi officiorum feuda discurrendo, tradit Dominus meus Capyc. in sua aurea investitura, verb. feudum castaldia, advocatia, & decisio. 121. nu. 4. in fin. & in puncto dicit, esse speciale in istis feudis annexis officiis, Afflict. in dicto §. 1. in 1. & 3. notab. nu. 6. 7. & 9. cum seq.

Quinimò addit Afflict. in §. si verò Castaldi, eodem titul. num. 28. in 2. notab. quòd feudo

87 *concesso ratione officij, si illud adimatur, ademptum præsumitur propter officium finitum, cui erat adjunctum, nisi concessionarius docuerit contrarium per Pares Curia, idest convassallos Domini, & numer. 29. quod licet ratione adjuncti verba mutent suam naturam, oppositum deciditur in eo text. ut concessio feudi adjuncta mutetur, & alteraretur ex natura officij, cujus concessio, & extinctio aded dependet à voluntate Domini, ut à concessione officij transfundatur natura concessionis propter officium exercendum, quod à potestate Domini ex toto dependet.*

88 *Ex quibus illud apertè consequitur, quòd apud Feudistas, & Regni Sapientes concordiant sententia, veluti sine controversia traditur, Officia longè strictiorem habere naturam, & longè facilius ad ipsum Regem, à quo ipsa fluunt & restuunt, veluti fontem, & scaturiginem, ipsa devolui, quàm feuda;*

89 *aded ut à feudis ad officia optimè liceat argumentum ducere affirmativè, devolvitur feudum, ergo majori ratione officium; sed minimè negativè, non devolvitur feudum, ergo nec officium, quia non sunt ita prohibita possideri feuda sine titulo, sicuti officia, quod propriè sentit Dominus meus Capycius decis. 77. num. 12. dum dicit, sibi non placere similitudinem, scilicet negativè, indeque in ore omnium constitutum resonat*

90 *discrimen inter concessionem jurisdictionis, & regalium quorumcunque in feudum, vel in officium, ut hoc secundo casu cumulativè, in feudum verò privativè censetur concessa, Roland. à Valle cons. 88. numer. 26. volum. 1. & consil. 80. numer. 6. lib. 2. Regner. de regal. lib. 1. cap. 5. num. 53. & 56. Et quòd concessa in officium, censetur*

91 *concessa in administrationem, & ad nuntium ipsa revocari possit, Dominus meus de Curte de feudis, par. 1. cap. 10. num. 6. & 8.*

92 *& ratio ipsa est in promptu, quia palàm est, feuda regulariter esse longioris vitæ, quàm*

quàm ipsa officia , quia magis videntur hæ-
 93 rere ossibus Principis, quàm ipsa feuda, cum
 in officiis nullum transeat dominium , sed
 tantum quidam titulus ad finem utendi, ad-
 ministrandi, & exercendi, sicuti dicimus in
 beneficiis, *cap. 2. de donation. idem Dominus
 meus Capyc. decis. 121. num. 5.* In officiis enim
 dominium omne remanet penes Regem,
 ad quod communiter citatur *Isernia in dicto*
cap. 1. de feudo Marchia, D. Georgius in repet.
feud. cap. 53. nu. 4. & 5. Franc. de Amicis optimè
 94 *in repet. c. 1. de his, qui feud. dare poss. qui in spe-*
cie in S. sumus modo, in fin. post n. 10. loquens
 in officio Secretariæ Provinciæ Terræ Hy-
 drunti concessio antecessoribus D. Roberti
 Muscettulæ pro se, & hæredibus, in quo
 consueverant succedere primogeniti; dicit,
 fuisse dubitatum, utrum debuisset dividi vi-
 gore dispositionis, sive fideicommissi pater-
 ni, saltem quoad fructus, & proventus offi-
 cij, & fundat, non obstante dispositione pos-
 sessoris officij, integrum officium spectare
 ad primogenitum, prout jam consuetum
 erat in illo succedi, tum ex natura rei, cum
 officia sint de Regalibus, & propterea nihil
 quoad ea potest fideicommissum, & dispositio
 testatoris, tum quia strictiorem habent
 naturam, quàm ipsa feuda, aded ut potius
 videatur commendatum officium, quàm
 traditum, *authoritate Frecc. lib. 2. quest. 57. &*
 95 *in S. natura etiam officij,* addit, in officiis ex
 eorum natura solam transferri administra-
 tionem, & ideo dici personalissima, non sic
 in feudis, in quibus constat utile dominium
 transferri, citat *Isern. in cap. 1. sub numer. 2. &*
num. 4. quis dicatur Dux, latissimè, Regens de
Ponte dicta decis. 28. qui latè probat num. 1.
 96 officium ad instar beneficiorum non posse
 renunciari, neque resignari, nisi in manibus
 Domini, cum officiorum nullum sit com-
 mercium, *num. 6. 7. & 11. latè idem de Ponte*
consil. 137. numer. 6. volum. 2. itidem remissivè
ad dictam decis. 28. in tract. de potest. Proreg.
titul. de potestat. substit. num. 5. & 6. optimè
Dominus Consiliar. Georgius dicto cap. 53.
num. 4. ubi num. 16. quod sui naturâ sunt per-
 97 *sonalia, vel annalia, & autoritate Isern. ar-*
gui posse de officio ad feudum, dicto num. 16.
 98 *in fin. & quod interdum, rarè tamen, conce-*
 duntur officia, ut transmitti possint ad instar
 feudorum, quæ in suo initio erant revoca-
 bilia, deinde Regum munificentia sunt effe-
 cta hæreditaria, *num. 18. clarè ex hoc in-*
 nuens, non exinde officiorum successio-
 nem concessorum in perpetuum, ultra gra-
 dus feudorum successionis, juxta locorum

consuetudines præscriptos progredi, &
 extendi posse, cum minùs concedat Prin-
 ceptis creando Officialem, quàm conceden-
 do feudum, quippe semper officia ossibus
 Principis inhærent, *num. 23. & 25. & consue-*
visse Principes officia in feudum conce-
dere, probat idem ex Isernia dicto cap. 83.
num. 18.

99 Et ita pro regula, officia tanquam perso-
 nalia ad hæredes non transmitti, ex infinitis
 probat *Barbosa in l. quia tale, num. 78. ff. soluto*
matrimon. ubi ampliat etiam in officio conce-
 cesso pro certo, & definito tempore, utpote
 in Vicariatu alicujus Provinciæ, concessio
 per Regem alicui Principi usque ad decen-
 nium; quod si is Princeps decesserit ante
 decennium, non transeat officium ad ejus
 hæredem pro tempore, quod superest, ea
 100 reddita ratione, quia in re non transmissi-
 bili ad hæredem, expressio temporis nihil
 operatur, *l. uxori usus fructum villa, ff. de*
usufr. legat.

Quæ regula aded tenaciter est servanda,
 ut quoad fieri possit officiorum concessio
 sit restringenda, & reducenda ad eorum
 propriam naturam, & originale primor-
 101 dium, aded ut etiam si concessio fuerit facta
 adjecto verbo, *in perpetuum,* ne ab ipsius rei
 natura devietur, intelligenda erit dictio illa,
in perpetuum, donec vita ejus, cui concessio
 facta fuerit, duraverit, ut ex *Alciat. Silvan. &*
aliis Barbos. in dict. l. quia tale, post num. 10.
vers. exemplum erit, post Franciscum Marcum
decis. 617. in fin. & 626. numer. 8. Regens
Revert. decis. 365. incip. In causa Magnific. Ia-
cobi Moccie, colum. 1. libr. 4. Dominus Regens
Constant. in repet. l. 1. & 2. C. de filiis offic.
num. 137.

Ex hac autem vera, & indubia proposi-
 tione, illud necessariò consequitur, ut si offi-
 102 cium contra propriam naturam in sitam
 in sui origine, & à principio erectionis ipso-
 rum officiorum reperiatur concessum pro
 concessionario, ejusque hæredibus, & suc-
 cessoribus, omnino de illis hæredibus, &
 successoribus hæc clausula erit accipienda,
 qui veniunt in re sui naturâ non transi-
 toria ad hæredes, cujusmodi sunt descen-
 dentes, vel ad summum illi, qui de jure, &
 consuetudine loci, ubi concessio facta est,
 vocantur ad feudi successionem, quod esset
 summè ostendere, & dilatare naturam offi-
 ciorum ad naturam, & vitam feudorum,
 quamvis strictiorem habeat naturam officia
 ipsis feudis, brevioram vitam, & faciliore ex-
 tinctione, ex his, quæ tradunt de Officialium

revocatione *Boerius decis. 149. num. 23. & 25.* post dicta per eum *num. 11.* ubi ex *Baldo* meminit de Iustitiariis Regni Apuliz, & post *Afflict. decis. 101. & 128. & Gulielm. de Benedic. D. Capyc. Gregorius Lopez, Molin. Burgos de Paz, Mieres, Boradill. & alios, tradit Parlador. in sesquicenturia quotid. differ. cap. 45. numer. 7.* optimè *Regens de Ponte consil. 136. num. 5. & 6.* ubi ad eò officia ex sui natura esse ad vitæ cursum tantum duratura, ut in officiis ceteris
 103 set regula *l. si pactum ff. de prob. & cap. 1. de duobus fratribus*, ut non censeatur in officio acquirens sibi pro hærede prospicere.

Et maximè in casu præfenti, ubi cum natura, & origine ipsorum officiorum à jure indicta, concurrat etiam primordialis natura erectionis, & concessionis hujus officij ex Regis ipsius, & animatæ legis creatione, cum primitus fuit juxta suam naturam concessum ad vitam, licèt deinde ex post facto fuerit ad successores prorogatum, ut in nota facti.

104 Verùm quia appellatione hæredum, & successorum etiam si in perpetuum, vel in infinitum fuerit facta concessio in re sui naturâ non transitoria ad extraneos, quod de hæredibus sanguinis, scilicet descendantibus tantum dispositio fit accipienda, ex magistrali theoricâ *Bart. in l. Gallus §. etiam si parente, num. 4. & 7. ff. de liber. & posthum. & est text. in l. ex facto, §. ultim. ff. ad trebell.* cum concord. per *Aquilinum in l. 2. §. item si in facto, num. 3. ff. de verbor. obligation. ultra Dominum Consiliarium Theodorum alleg. 41. num. 12.* in hacmet causa exarata, probavi ipsè latius in primis, quæ pro Rege Fisco scripti allegationibus de anno 626. dum uti Consiliarius Fisci partes defenderem de speciali mandato Excellentissimi Ducis in hac causa, priusquam nemo ex Advocatis Adversarij aliquid scribere cœperit, nos cogitasset, ideo in hoc non insisto, contentus ad ibi dicta me remittere.

Quinimò verior, & fortè receptior est opinio, id procedere etiam si in concessione
 105 rei sui naturâ non transmissibili addantur verba, *pro hæredibus, & successoribus quibuscunque, vel & quibus dederis*, ut hoc non obstante sit interpretanda de descendantibus, ex relatis à *Decio consil. 170. numer. 6.* & latissimè *Menoch. qui contrariis omnibus satisfacit consil. 61. numer. 25. & seq. Rosental. tom. 1. cap. 9. conclusion. 41. numer. 25. in glos. litera T. Thom. de Marinis titul. 31. num. 11. cart. 146. à terg.* ubi restatur de communi opinione,

licèt contrarium sentiat *Bammac. in cap. feudum ea lege, quasi. 4. num. 48. si de feud. de funct. milit.*

Et sic casus noster longè in fortioribus terminis reperitur decisus pro nobis, & si concessio officij pro omnibus, & quibuscunque hæredibus concepta esset, cum tamen idem *Thomas* in casu nostro individuali, & in puncto facta concessione, pro se, & hæredibus in perpetuum, verissimum esse affirmet, ad extraneos non extendi, sed ad descendentes tantum, etiam in feudis, in quibus amplior est successio, quàm in officiis, ut per eum dicto loco, numer. 10. sequitur notabiliter aliis relatis *Rosent. lib. 1. cap. 2. concl. 67. num. 3. & in glos. lit. C. ubi Pernum carpit*, contrarium sine lege, & autoritate loquentem.

Nec prædictis quicquam obstat, quòd plerique censuerint, dispositionem *text. in l. unica C. si liberalitatis Imper. socius sine hærede decess. libr. 10.* quo principalibus donationibus privilegium est tributum, ut socius illarum succedat consocio sine hærede de
 107 functo, locum sibi vendiget non solum in hæredibus sanguinis descendantibus, sed in illis succedant quicunque hæredes, etiam extranei, ad eò ut socius, vel Fiscus à quocunque hærede, etiam extraneo excludantur, ut ex *glos. Odofr. Ioan. de Plat. refert Valenzuel. piscator in repet. d. 1. num. 20.* & communitatem esse tradit *Socin. jun. consil. 73. num. 9. lib. 1.*

Facilis enim est resolutio, Primò, quòd
 109 contraria verior, & fortè æquè communis, cum pro ea stent *Accurs.* sibi contrarius, *Jacob. Butrig. Bart. Dec.* & multi alij DD. quos in unum congestit *Peregrinus de jure Fisci, lib. 1. titul. 2. numer. 102.* qui etiam testatur, ita pronunciaffe Venetiis Decem viro- rum Consilium, & subdit, non esse in hac materia attendendum simpliciter quid de jure DD. censuerint, sed Curiarum, & Principum consuetudines in hoc esse servandas, sequitur *Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 15. numer. 15.* unde *Bosius de Principe, 110 numer. 204.* testatur ad tollendam hanc juris dubietatem in Ducatu Mediolani servari sicut Evangelium, ut in donationibus Ducalibus titulo donationis, vel feudi, nullo modo veniant extranei hæredes, nec successores titulo particulari, nec alio quovis modo, & ita servari in Lusitania in bonis Regiæ Coronæ à Rege donatis ob servitia, testis est *Cabed. decis. Lusit. 135. num. 7. p. 1.*

Et

Et hanc opinionem esse etiam in puncto
 XII juris veriore defendit latè *Dec. conf.* 170.
 cujus est initium, *In causa venerabilium,*
 ex *num. 3. in fin. vers. 3. plerique & numer.*
 4. & 5.

Secundò, etiam si concedamus generali-
 ter verba *d. l. 1. ibi, nullo hærede relicto,* esse in-
 telligenda etiam de extraneo, adhuc est fa-
 cienda distinctio, ut attendatur natura, &
 112 qualitas rei donatæ per Principem, *Peregrinus*
etenim dict. titul. 2. num. 102. loquutus
 fuit comprehendendo omnia donata per
 Principem, & confundit Regalia, officia,
 prædia, possessiones, & quæcunque alia bo-
 na Regis munificentia, & liberalitate alicui
 concessa, ut non mirum si id fortè rationa-
 biliter impugnetur, ut non ita indistinctè in
 quibuscunque bonis restringatur successio
 ad descendentes tantum, sed in illis tantum,
 quæ ex sui natura ad extraneos hæredes
 pervenire non solent, nec debent, & ita in
 puncto distinguendo conciliat dissidentes
 sententias, gravissimæ autoritatis meritissi-
 mus Supremi Consil. Decanus *D. Reg. Con-*
stant. in l. 1. & 2. C. de filiis official. lib. 12. qui
 postquam hanc, quam tuemur, posteriori
 loco retulit sententiam, ut descendentes
 tantum ob sint socio & Fisco, in terminis
dict. l. 1. cum magno judicio, subdit hæc ver-
 ba: *Ego ut meam proferam sententiam, cense-*
rem, in hujusmodi quæstionis solutione inspi-
ciendam esse ipsius rei donata naturam, nam si
res talis esset, qua omnes hæredes sequatur,
putarem etiam extraneos esse admittendos, suos
verò tantum esse vocandos, quando ea, qua do-
nata sunt, ad extraneos minimè pertinere pos-
sunt, ex iis, qua habentur in l. ex factò, §. fin. ff.
ad Trebell.

Sed illud tantum probabo, hanc clausu-
 113 lam in privilegio Friderici additam, am-
 pliando concessionem, *pro hæredibus, & suc-*
cessoribus, quam constat esse omnino intel-
 ligendam de descendentes juxta subje-
 ctam materiam, non alterare, nec quicquam
 immutare, ut isthæc officia in cæteris non
 remaneant in propria, & genuina natura of-
 ficiorum, ut scilicet sint inalienabilia absque
 assensu, & speciali Principis licentia, ut hoc
 latissimè ad ornatum *cap. 1. de feud. non hab.*
prop. nat. feud. deducit Molin. de Hispan. pri-
mog. par. 1. c. 3. num. 51. & perbellè probat in
 puncto *Frecc. lib. 2. qu. 50.*

Primò dum 18, motivis probat, concessa
 potestate substituendi in officiis cum faul-
 tate nominandi hæredem, non censeretur con-
 cessam potestatem nominandi fœminam,

inspecta rei natura, ubi *num. 4. in 12.* argu-
 mento, hoc fundat ea ratione, quòd officia
 ut plurimum sunt personalia, & in admini-
 stratione consistant: quia in persona hæredis
 114 novum est officium ex nova gratia, seu
 concessione, sicut in hærede novus est usus-
 fructus, *l. antiquitas, C. de usufruct. & subdit*
Frecc. Ex simplici facultate nominandi videtur
Rex immutasse naturam officij, ut notatur in
cap. 1. de feudo non habente propriam naturam
feudi, & quando Rex dat potestatem alienandi
 115 *feudum, intelligitur, si ipse alienationis tempore*
fuert requisitus, quia hæc est natura feudi, &
emphyteusis, ut in ipsorum alienatione Domini
accedat assensus, est tantummodo immutatum
quoad hoc, ut nominet hæredem, hoc est ex-
pressum, & concessum, quoad alia retinet natu-
ram suam, ut per Andr. in §. hujus autem ge-
neris, Roland. consil. 2. num. 135. de quo autem
hærede Rex voluerit intelligere, non expressit,
sub regula stabit juris communis, ut ibi tan-
tum sub nominatione veniant, qui habiles,
& idonei sunt ad exercitium officij, restringi-
tur potestas, veluti exorbitans, ne ladat jus
commune in quantum potest. Et plura alia
 optima ad propositum, quòd si data pote-
 state alienandi requiritur adhuc assensus,
 secundum *Frecc.* & est apud omnes indu-
 bium, fortiùs data simplici licentia substi-
 tuendi, non poterit fieri officij translatio
 absque assensu.

Uterius, & secundò *Frecc.* hoc prosequi-
 tur *ibid. quæst. 51.* ubi format quæstionem, si
 116 Rex concedat officium Titio, & hæredi-
 bus suis, an in eo filia succedat, in quo illud
 est ponderandum, quòd *Frecc.* primò ar-
 guendo pro affirmativa dicit hæc verba: *Vi-*
detur, quòd sit radicatum jus hæredibus sine
alio factò, & declaratione defuncti, videtur as-
sumpsisse naturam allodij, quod potest fieri Rege
volente, ut aliàs dixi, nunc officij natura mu-
tata videtur, cum ignorat Rex futurum hæ-
redem, & poterat hoc Rex prævidere, & sicu-
ti sexus fœminæ est in Regno habitatus ad
fenda, pariter videatur ad officium arguendo
de feudo ad officium; & resolvit Frecc. Tu tene
contrarium, quia officium regulariter non transit
ad hæredem, cujus exercitium requirit animi
industriam, & persona, si Rex in uno alteravit
suam naturam, ut vadat ad hæredem, non cen-
setur in alio non expresso dispensasse, ut habeat
fœmina hæres, & regula dict. cap. 1. intelligitur
concessisse secundum regulam officij, §. si quis ita,
declaratur ab officio, in quo fœmina non admit-
titur, satis fuit habere officium pro hærede mascu-
lo, quòd fœmina succederet, non fuit expressum,

excludi debet, cum habeat pro se contrariam legem expressam, argumento l. veteribus, Rex videtur concessisse, prout ius intelligit, ex lser. in pluribus locis.

Si igitur *Frecc.* supponit, concessionem officij hæredibus, & negat ex hoc fuisse habitam fœminam, quæ tamen de jure Regni est habitata ad feuda, illa ratione, quia hoc non fuit expressum, unde in cæteris re-
 117 manet officium in sui natura; quantò fortius in casu nostro sub verbo, *hæredibus, & successoribus*, non erunt comprehensi transverfales, qui de jure Constitutionum, neque gratiarum Regno concessarum, sunt admiffi ad feudi successionem ultra quartum gradum, & si ex concessione facta hæredibus non venit hæres fœmina, quæ de jure Re-
 118 gni succedit in feudis, quantò fortius ex concessione prædicta pro hæredibus poterit fieri extensio, ut officium alienari, vel donari possit sine assensu, quæ omnino diversa sunt, quod ampliat *Regens de Ponte*, etiam si officium concessum sit pro se, & hæredibus quibuscunque, quod non possit institui fœmina, quæ viribus officij non fungitur, ex *lser. in cap. 1. §. Notarius, num. 5.* & ideo subdit, in privilegio hoc specificè exprimi, ut fœmina sit capax, ut per eum, *de divers. provis. tit. de potest. substi. §. salent, num. 4. cap. 482.* nec dissentit insignis Supremi Consilij Decanus *Regens Tapia in repetit. l. fin. ff. de constitut. Princip. cap. 3. par. 2. num. 54.*
 119 qui *Frecc.* sequitur *dict. quæst. 51. & 54.* licet dubitet de dictis per *Frecc. in quæst. 55.* quando ab initio officium concessum est fœminæ.

Et si *Frecc.* arguendo dixit, ex dicta clausula videri officium assumpsisse naturam allodij, & decidendo resolvit audacter contrarium, ergo sentit, officium in sui natura non esse allodiale, sed bene Regale, & posse fieri allodiale per Regem, sed non præsumi id factum, nisi expressè.

Ampliat hoc *Frecc. qu. 52.* etiam ubi Rex
 120 concedat facultatem, & assensum Petro, ut officium possit relinquere quibuscunque hæredibus, aut in ipso nominare quemcunque hæredem, quia tamen urgentes rationes afferat in principio, quod ex natura dictionis *quibuscunque*, universalissimæ, omnes hæredes, etiam extranei comprehendantur, & etiam aliæ inhabiles, & sic etiam fœmina, quæ posterorum, & prolis appellatione comprehenditur, sicuti in feudis etiam jure communi veniunt fœminæ sub ista appellatione, ut ex aliis per ipsum. At tamen

contrarium resolvit in officio, *in vers. puto tamen contrarium esse verius*, ut non liceat, neque sub his verbis ceteri permiffum, ut fœmina nominari possit ad officium, multis rationibus, quæ apud ipsum legi possunt; & præcipuè quia verba illa, licet amplissima, intelligi debent secundum subjectam materiam, & quia præsumitur talis mens concedentis, qualis de jure esse debet, & habuisse Regem ante oculos legem sui Regni, & illud, quod jura municipalia disponunt, unde cum officia de jure communi, & municipalia non transeant ad hæredes, & si transeant, non ad omnes, sed ad descendentes tantum, habemus propterea decisionem *Freccia* in casu longè fortiori, cum in Regno habitata sit fœmina saltem ad feudorum successionem, sed non sunt habitati masculi, neque attentis gratiis ultra quartum gradum, sicuti est D. Didacus de Bernaudo in sexto gradu, ultra Sacerdotium, & alia, ut in facto.

Et ne quis dicat, *Frecc.* loqui in facultate nominandi alicui concessa, in qua non venit inhabilis, quia nullam jus habet ante nominationem, secus ubi adest jus radicatum ex concessione, ex his, quæ tradit idem *Frecc. qu. 58. in fin.*

121 Idem enim *Frecc.* hoc resolvit, dum paulò post *quæst. 56.* format casum in officio per Regem concessio Titio pro se, & ejus hærede, & quærit, utrum veniant omnes hæredes masculi in infinitum, vel dumtaxat primus hæres, & quamvis arguat, videri officium concessum pro omnibus hæredibus descendentibus in infinitum, ex his, quæ post *Pernum conf. 4.* latissimè scribit idem *Frecc. lib. 3. in secunda formula investitur.* in concessione feudi facta iisdem verbis, & eadem verborum formula, præsertim post *num. 2. ex versic. contrariam tamen partem*, usque ad *num. 9.* ea potissimè ratione, quam tradit *num. 4.* quia hæredis appellatione jure communi omnes veniunt in infinitum, ex *Anch. conf. 130.* qui refert jura.

At tamen contrarium decidit *Frecc. d. qu. 56.* pro Titio, & hærede, quod quamvis de jure communi, & etiam in materia feudali comprehendantur omnes hæredes, scilicet habiles in infinitum, ut latissimè probavit ex natura verborum, & utriusque juris dispositione in *dicta secunda formula*, at tamen oppositum sit in officio, quod finiat scilicet in primo hærede, nec transeat ad ulteriorem hæredem, & reddit rationem his verbis: *Quia officium regulariter per annum dabatur,*

dabatur, & morte finitur, nec transit ad hæredem, personale munus est, in his, qua sui naturâ transitoria non sunt ad hæredes; appellatione hæredis intelligitur de primo, ex natura rei restringitur ad primum, ne proprietas sit penes Dominum inutilis, arguendo de usufructu ad officium, & verba interpretanda sunt secundum subjectam materiam, & si pro omnibus hæredibus transferre voluisset, dixisset, & ut verba sonant, in stricta sui significatione, sic capienda sunt de primo tantum, veluti per dispensationem concessio, ex regula l. Boves, §. hoc sermone, ubi Tiraq. & remittit se Frecc. ad latius dicta per eum in dicta secunda formula, ubi disputans Frecc. in 123 simili concessione facta de feudo pro Titio, & hærede, licet arguat primò pro negativa inter alia, ea ratione, quòd videantur partes sequutæ primævam feudi naturam, quæ erat personalis, & non transitoria ad hæredes, ex regula, quòd res de facili ad suam naturam revertitur, & quia aliàs de primo hærede intelligitur dispositio, non de omnibus, in l. antiquitas, C. de usufruct. & in l. annalibus. C. de legat. & ex aliis, quæ tradit Frecc. in dicta secunda formula, num. 2. in quo licet quoad sensum d. l. antiquitas, aliquantulum differat Reverser. infra citanda decisione in causa officij Portulani Neap. nihil tamen obstat, cum non differat decisio, imò concordet, ut infra latius, resolvit tamen Frecc. contrarium in concessione feudi taliter facta, in vers. contrariam tamen partem, ut nulla sit differentia, an dicatur pro hærede, vel hæredibus in singulari, vel in plurali, eò quia licet à principio feudi natura esset temporalis, postremò tamen lege nova facta est realis, ac etiam perpetua pro omnibus ascendentibus, nisi culpa adsit, vel linea extingatur, unde jus novum attendi debet, & secundum ius novum concessio facta præsumi debet, & num. 2. in fine vers. hoc supervacuum est, colum. 4. in fin. cumulat Frecc. omnia jura, in quibus hæredis in singulari numero appellatione, plures hæredes comprehenduntur, & nu. 4. quia multifariam singularis numerus pro plurali ponitur.

Et tandem distinguit latè Freccia, & restringit suam opinionem, ut id bene procedat in omni re, & materia, quæ de sui natura est transitoria ad hæredem, quia in transmissibilibus omnes veniunt, sicut in feudo jure communi novo, non attenda primordiali natura abrogata: aliud verò quando rei natura repugnat, ut in re sui naturâ do-

125 jure non transmissibili, & ampliatur etiam si ex conventionem, vel pacto fiat transmissibilis, quod numer. 4. versic. contraria procedunt exemplificat etiam in ipso feudo, quando, ex tenore investituræ, & pacto frater admittitur, qui alioquin non esset successurus: resolvit enim Frecc. quòd ex hoc non censetur dispensatum in linea collateralis ultra fratrem, quia pro fratre est expressum, non autem pro linea collateralis, quia hoc non suppletur à lege, & non fuit cogitatum à concedente; quia non venit ex natura, nec ex pacto expresso, & addit numer. 5. & 7. quòd lex feudalis lineæ collateralis non favet, quando deest pactio, & conventio specialis; & quòd vera ratio l. antiquitas, non est illa, quòd de hærede singulari sit facta mentio, sed quia res sui naturâ non erat transmissibilis, & concordat cum ipso Francisc. de Amic. ubi supra, cart. 61. versicul. natura etiam, & ampliatur numer. 9. limitat propositionem à se firmatam in 127 concessione facta per Regem super re, quæ non est transitoria ad hæredes, sed de sui natura est temporalis, ut propriè contingit in officio; & reddit rationem, quia res faciliè revertitur ad suam primævam, & propriam naturam, & in habentibus symbolum facilius est transitus, quia gratia illa est loco privilegij, quod arctiori modo interpretationem recipit, ne jus commune lædatur, vel quantum minus possit, & quia ea quæ sunt contra regulas juris, retinentur intra fauces expressæ vocis, & non ultra, lex illis non favet, nec assistit, est magis relaxatio juris, aut dissipatio, ideo restringenda, ll. per eum citatis, idem Frecc. pulchrè limitat ibi num. 25. ubi optimè, & infra.

Ex qua Freccia theorica, in qua latius immorari libuit, quia, ni fallor, sola sufficeret ad præsentis casus decisionem, illud aperitissimè deciditur in concessione facta de officio, addita clausula, pro hærede, hanc dictionem in ea significatione esse accipiendam, quæ strictior est, & magis concedenti favet, etiam ne proprietates remaneat ipsi inutilis, ut ex dicta l. antiquitas, dicit Freccia in dicta secunda formula, colum. 2. in fin. & dicta quæst. 56. numer. 2. in fin. & quæst. 57. post numer. 3. ibi, Et ut Dominus conferat cui vult, & sic sicuti appellatione hæredis sub numero singulari, de primo tantum intelligitur, pari ratione facta concessione officij, pro te, & hæredibus, & successoribus, illi tantum veniunt, qui in re non transmissibili

alias comprehenduntur, & sic descendentes tantum, præsertim cum hoc idem officium ab initio ad vitam fuerit concessum, & etiam in feudo decidat *Frecc.* ubi ex dispensatione frater admittitur, cæteros collaterales non venire.

Vnde non video, ubi innitantur illa Adversarij fragmenta, officium censi concessum in allodium, ita ut omnes etiam extranei admittantur, & sint capaces tam in succedendo, quàm ut in illis officia alienari possint sine assensu, & quòd Regalia penès Regem non sint Regalia ad instar feudorum, non advertens, quàm in hoc diversa sit ratio feudalium, quæ penès Dominum directum considerari non possunt, cum res propria nemini serviat, & Regalium, quorum in hoc diversa est natura, quia citius ad Regem revertuntur, tanquam publica, ad similitudinem Solis, cujus radij non possunt ab eo separari, ut ex *Ifern. & Bald.* tradit idem *Frecc. d. 2. form. nu. 25.* & alibi, dixit *Vvesembec. conf. 45.* post *num. 30.* Et cum proprie ad Regem pertineant, unde & Regalia dicuntur, ideo ab ejus eminentia, & fastigio per inferiorem transferri non possunt.

130 Imò Regalia, quæ penès Regem dicuntur Regalia, translata in Baronem certo modo non sunt taliter Regalia, ut ex *Ifern. & Anna* refert *Lanarius. consil. 34. num. 8.* & *conf. 39. num. 6.* Hæc enim Adversarij inventa tantum mente revolvendo, horret animus, ne in hæresim juris communis, & municipalis, si consentiam, incidam.

Cum & illud apud Juristas, Feudistas, & Sapientes etiam Regni, absolutissimum sit, 131 officia tanquam de Regalibus, etiam si expressè concedantur in allodium, adhuc in ipsorum alienatione, & commutatione Regis assensum requiri, idque ea ratione, quia Regalia in allodium concessa non desinunt esse Regalia, quia non minùs feudalialia, quàm Regalia alienari prohibentur, ut infra latius, ergo Regalia, etiam si non 132 sint feudalialia, in prohibitione comprehenduntur de jure communi, & Regni, ut ex *Bart. & Bertach.* firmat Dominus meus *Capycius in investit. ver. Gabellis, vers. & nota, Frecc. lib. 2. author. 13.* post *numer. 9. vers. ex his patet, & ex Afflict. in Constitut. Scire volumus, numer. 4. Franc. de Amic. in prima rubr. §. resistit etiam parti, car. 63. Dominus Regens Constantinus in l. 1. & 2. numer. 101. C. de filiis offic. lib. 12.* Qui pulchrum protulit verbum, quòd semper Regalia sub concedentis jurisdictione sunt censenda, ut absque

ejus assensu alienari non valeant, & mirabiliter Dominus meus *Socer consil. 147. nu. 13.* quòd in omnibus Regalibus concessis privatis personis, sive magna, sive parva, sive in allodium, sive in feudum, quòd per quemcunque contractum, etiam locationis non possunt transferri sine Regis licentia, *Georg. in repetit. feud. cap. 54. numer. 37. Dominus Staibanus consil. 19. numer. 7.* eruditissimè *Consiliarius Theodorus allegat. 41. numer. 1.* qui ambo in causa ejusdem officij scripserunt, & amplius *D. Reg. de Pont. decis. 28. numer. 30. Mastrill. de magistr. lib. 1. c. 13. num. 16.*

133 Quinimò plus dixerunt DD. quòd etiam si Regalia concedantur, ut de ipsis ad libitum quis disponere possit, non potest tamen is, cui est facta concessio, sine speciali assensu Principis concedentis vendere, vel quovis modo in alterum Regalia transferre, ut ex *Bart. & aliis* bene probat *Laur. Calcan. conf. 102. num. 2.* ubi *num. 3. & 4.* reddit rationem, quia sui naturà sunt inalienabilia, & facultas alienandi concessa debet intelligi requisito Principe concedente, ut alienatio fiat habili, sicut dignitas concedentis, & ejus, cui conceditur, patitur, probat idem *Claud. Seyfel. in rubr. qui feud. dare poss. part. 1. Bertach. de gabell. part. 1. q. 14.* qui latè probat, jura Regalia concessa alicui à Principe, regulariter nullo modo posse in alterum transferri, vendi, vel cedi, nisi in duobus casibus: primò scilicet, si Regalia fuerint concessa pro concessionario, & aliis quibuscunque is voluerit concedere, vel si concessio fuerit facta pro se, scilicet concessionario, & hæredibus, & successoribus quibuscunque, quia tunc solum intelligeretur etiam de successore particulari, & sic de emptore, ad quod *Bertach.* citat *Bartol. Bald. Alvar. Alexandrum de Nevo, & alios,* & sic habemus decisionem punctualem, quod concessis Regalibus (cujusmodi dubitari non potest esse officia in specie Magistri Actorum, ex suprà fundatis) cum clausula, *pro se, & hæredibus, & successoribus,* non posse ullo modo in alium transferri sine assensu, nisi in concessione fuerint addita illa verba, *pro se, vel alio cuicumque voluerit concedere; vel pro se, & hæredibus quibuscunque.* 135 Quinimò etiam data potestate alienandi, non posse alienari sine novo assensu, ut utrumque probat, & multis aliis relatis sequitur *Rosenthal. tom. 1. de regalib. cap. 5. concl. 13. in prin. & in prima,*

prima addit. lit. A. ubi inter alios citat *Vuesembec. supra citato conf. 45. ex nu. 29.* ubi plura ad rem tradit *num. 36.* Nec mirum videri
 136 debet, quòd aliud sit in hoc ultimo in feudis, ubi data simpliciter potestate alienandi, non requiritur novus assensus, ex traditis per *Camerarium in cap. Imperialem, cart. 46. lit. A.* nisi adiiciatur clausula, *salvo assensu*, ut latius tractatum est in causa Regij Filci cum *D. Marta de Archayzaga, & Salvatore de Majo*, votata per Regiam Cameram in *Collaterali 30. Julij 627.* cum notum sit, strictius procedi in officiis, quàm in feudis, ut constat ex *suprà traditis.*

Cujus illa est ratio, imò radix, quæ prædicta omnia confirmat, & robur addit, quòd
 137 officium semper censetur concessum in sua propria, genuina, & recta natura, nec unquam intelligitur alterata officij natura, nisi in eo, in quo expressè fuerit hoc provisum, ut ex regula *d. cap. 1. de feudo non hab. propr. feudi naturam*, ut millies repetendo extollit *Frecc. dicto lib. 2. quæst. 51. & 54. post num. 3. de Ponte dicta decis. 28. nu. 9.* latissimè, & pulchrè idem *Frecc. in dicta secunda formula investitur. post numer. 29. vers. sed licet hoc*, ubi in puncto loquitur in *Regalibus*, & post *Ifern. Bald. Castr. Roman. Aretin. Alexand. Calder. 1. as. Curt. sen. 238 Cassan. & alios*, subiicit rationem, quòd Rex concedendo non videtur Regalium potentiam delevisse, quia id, quod non est mutatum, remanet, & natura rei magis consideratur, quàm persona acquirens, & res semper eadem remanet, præterquam in eo, quòd per Regem derogatum est, sunt Regalia inalienabilia, *Andr. in §. praterca*, & in ipsorum alienatione multa sunt requisita, ut per *Afflic. in Constitution. Ea, qua ad decus*, si per donationem in feudum facta sunt alienabilia, in hoc est derogatum regulæ, & naturæ ipsorum, ut ipsa sint alienabilia, *l. cum pater, §. quindécim, ff. de leg. 2.* in generali concessione ex forma privilegiorum Regni semper excipiuntur, *Andr. ibi, & in Constitut. Institiarij nomen, & in Constitution. Ea, qua ad decus*; alia autem, quæ per Regem non sunt innovata tempore concessionis, durant, & in suo robore consistunt, *Andr. aperit in cap. 1. de feudo Marchia*, propter dignitatem rerum annexam ex qualitate rerum. Hæc *Freccia*, ex cujus dictis non solum exornatur decisio
 139 ut procedat potissimè in *Regalibus*, sed illud est summè notandum, quòd natura *Regalium concessorum in feudum potius*

ampliatur, & extenditur, ut fiant magis alienabilia, quàm si illa simpliciter concedantur de per se, quo casu censentur concessa in sua propria natura stricta, ex qua doctrina fundata in solido fundamento *text. in dicto cap. 1.* confunduntur nomina, quibus Adversarius innititur.

Indequè ex eodem fonte promanat, ex
 140 dicta formula concessionis factæ de officio pro se, & hæredibus, & successoribus in perpetuum, non obstante quòd officium sui natura vitalitium extendatur ad hæredes, & successores, adhuc in persona hæredis erit novum officium, ea ratione, quia quotiescunque fit concessio alicujus rei, quæ sui naturam non est transmissibilis ad hæredes, utputà ususfructus, vel similitium, quæ cum vita concessionarij solent extinguì, si ex concessione Domini, Principis facultatem habentis, ad hæredes, & successores extendantur, adhuc attendenda primordiali natura in persona hæredis, vel successoris erit novum officium, ad quod *Francis. de Amicis loco infra citando*; allegat *glos. à nemine*, ut ipse ait, perpensam in *l. repeti, verb. haredum, ff. quib. mod. usufr. amitt.* verum allegari solet *text. in l. stipulatio ista habere licere, §. si quis ita, ff. de verbor. obligation. Ifern. in cap. 1. num. 9. vers. sine isto, de natura success. feud. in cap. 1. in princ. de feudo Marchia, Frecc. authorit. 1. quæst. 50. n. 4. latè Francis. de Amic. in dicta prima rubr. in §. natura etiam rei resistit, cart. 61. & à terg. optimè Dominus Paulus Staibanus dicto consil. 19. numer. 18.* cum concord quæ remissivè tradunt *Regens de Ponte titul. de divers. provision. §. de potestate substitu. num. 6. Mastriell. de magistrat. lib. 1. cap. 28. num. 67. &*
 141 præsertim in casu nostro, ubi à principio officium fuit erectum in sua propria natura ad vitam, & deinde extensum ad hæredes ex novo privilegio, quod ponderat ad hoc in puncto *Bald. à nemine*, quem viderim, ad hoc citatus *consil. 51. num. 3. vers. & siquidem, lib. 5.* ubi perbellè de more hoc explicat.

De jure municipali hujus Regni absolutum est, officia potius strictiorem naturam assumpsisse, quàm quid largiùs in ipsorum vita, commutatione, & interitu ipsis
 142 indultum, si enim à feudis ad officia tenet argumentum, veluti de minori ad majus, ut ultra locos *suprà citatos*, tradit *Frecc. in lib. 3. de subfeud. in tertia form. numer. 26. cart. 401.* Si de jure *Constitution. Regni* longè magis est restricta feudorum successio, quàm jure communi, ut est notissimum.
 Siquidem

Siquidem constat, jure communi in linea transversali æquali, & descendenti usque ad septimum gradum successionem extendi, quidquid alij dixerint, progredi usque in infinitum, ut in *cap. 1. §. hoc quoque*, ubi *Ifern. Feudista omnes*, & in specie *Lipar. de his, qui feud. dar. poss.* quæ tamen successio de jure Regni non progreditur in linea transversali ultra tertium, ut in *Const. Vi de successionibus*, consequens est, ut si aliud specialiter dispositum de jure Regni non ostendatur; Regalium ipsorum, & officiorum, ubi in ipsis successio dari potest, naturam potius esse magis restrictam, quàm extensam, & ampliatam.

Et ne sub incerto vagari contingat, hoc primum colligitur ex *Bald. cons. 275.* incipienti. *Quòd pro regula, lib. 2.* ubi exorditur, 144 quòd licet natura feudi, quæ aliàs regula dicitur, & norma ipsius feudi, quoad Regalia sit, ut non detur successio, nisi ab Imperatore concedatur per investituram, & 145 ratio est secundùm *Bald. in 3.* quia Regalia ipsa cum magna maturitate concedi solent, & non nisi personis, quibus hoc conveniat ob singularem industriam, exploratam fidem, gravitatem, & pro luce sapientie suæ, l. 1. §. *his cunabulis, ff. de offic. Prefect. Prat.* Unde quod propter singularem industriam conceditur, & retinetur, naturam sui transmissibile non est, nec prorogari debet, juribus per *Bald.* citatis, & si hodie aliter in feudis Regalibus hoc est usurpatum, in quibus attenda Consuetudine per successionem transeat, vel in aliquibus Regalibus ex privilegio id conceditur; non 146 ideo tollitur, quin secundùm propriam, & originalem ipsorum naturam, & rationabilem usum in Regalibus ipsis nulla sit successio, & ea, quæ conceditur in ipsis, est per usurpationem, citat c. 1. in *fi. de alien. feud.* ubi optimè *glo. fin. verb. usurpatum*, cujus *Bald.* auctoritate *Frecc.* loquens de merè Regalibus in sæpius citato loco, videlicet in *2. form. nu. 25. lib. 3.* probat, in Regno longè strictiùs 147 procedi in Regalibus, quàm in feudis, tum quia Regalium concessio specialem expressionem requirit, non ita in feudis; successio revocat Regalia, licet lege contractus teneretur, ex *Bald. Campeg. & Rubeo*, non in feudis & addit, ex stylo Regiæ Cameræ Regalia non nisi expressè concessa nunquam venire: quia ex ipsorum concessione Corona læditur, Domanialia minuuntur, Respublica Regni offenditur, ex istis enim constat, ipsum vivere Regnum, quod posset deduci

ad nihilum, & sunt aded annexa dignitati Regiæ, ut quantò faciliùs conceduntur, eò faciliùs revertantur, concedere Regalia, privilegium censerì potest, & non beneficium, & ideo strictiùs debet interpretari, cum lædantur omnes communes regulæ, & hoc non sit per rei naturam, 148 cum non sint ad hæredes sui naturam transitoria, non debent transire, nisi ad filios, & ubi necesse est, ad descendentes tantum, idque ex necessitate, & per usurpationem, & arguit, quòd si in concessione immunitatis non veniunt posterì, nisi id dictum sit, & quando est expressum, non veniunt progeniti ex fœminis, nisi id quoque adiciatur, idque ea ratione, ne alij lædantur, fortius non est extendenda Regalium successio, ne lædatur ipse Rex, cui immediatè præjudicatur ex tali ampliatione, & extensione 149 successio in Regalibus, & ideo si de hærede fiat mentio, de uno tantum intelligi debet, & ut ad omnes transeat, debet generaliter concedi, l. *immunitates generaliter ff. de jure immun.* etiam quia, cujus membra scissa sunt, per privilegium debent quantò citius suo capiti reintegrari, unde cum Regalium natura non sit ad filios transitoria, nisi per usurpationem, & non per regulam, strictiùs sumenda est ea significatio, quæ naturam offendit, ut hæc, & alia docet *Frecc.* usque, & post *num. 27.*

Et quia senserat *Frecc.* prædictis obstare, quòd hodie ut plurimum Regalia sunt ad hæredes, licet sanguinis tamen transitoria, & ideo personalia censerì non debent, unde natura rei non repugnat; & ideo non privilegium, sed beneficium judicandum esse Regalia concedere; cum ipsa Regalia quò- 150 tidie in feudum concessa, feudalem naturam assumant, ex *Cuman. in cons. 162.* loquente in concessione Salinarum.

Resolvit tandem ipse post *n. 28. & 29. in vers. sed dices hoc*, distinguendo, ut Regalia 151 concessa in feudum, vel cum ipso feudo annexa censeantur jure feudi, ut perpetua sit concessio, sicuti hodie est lex nova feudi, & sic judicari debet de illis, prout de quolibet recto feudo, ut passim per *Sacr. Consilium*, & Regiam Cameram judicari, & servari testatur in functionibus Fiscalibus, in feudum concessis, ut idem de iis judicetur, prout de feudo, cum feudi naturam assumant, propria immutata, & hoc procedere in expressis, & concessis, eo modo, quo le- 152 guntur concessa in feudalibus. In omnibus tamen alijs Regalibus, scilicet quæ non

non apparent concessa in feudum, neque feudo annexa, retinent primævam eorum naturam, & regulam, sicut in feudo, ex sarpins allegato *cap. 1. quod latissimè Frecc. probat, & num. 30.* addit, hodie ista Regalia ad 153 descendentes transmitti, & hanc sumpsisse naturam, ut omnes descendentes habeant, non ex mala, sed ex bona usurpatione, propter legem novam, quæ id permittit.

Vnde etsi sit verum, quod Adversarius enixè contendit, hoc officium non esse in feudum concessum, non poterit, nisi descendens ultimo morienti in eo succedere, & facilius erit istius officij extinctio, & ad Regem devolutio, quàm si expressè in feudum fuerit concessum, omni jure etiam municipali.

Ex quibus patet, extra rem esse, quod Adversarius ponderat, de jure communi 154 successionem feudorum quoad collaterales extendi usque in infinitum, si feudum ab initio semel ad descendentes transferit, & transversalis succedere volens sit descendens de sanguine primi acquirentis, ex *tex. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. & in cap. 1. de natura success. feud. Pistor. Ioa. Thom. de Marin. Fachin. Intrigl. & alij, quos congerit Rosent. tom. 1. c. 7. concl. 56. n. 1.*

155 Licet enim longè verior sit opinio *Ifern. in cap. 1. §. hoc quoque, de his, qui feud. dar. poss. recepta in Regno, quam tuetur ex Siculis latissimè Cannet. in cap. si aliquem, verb. de functo, cart. 224. & ex nostris Regens de Ponte in repetition. feud. titul. de his, qui feud. dar. poss. lect. 9. num. 60.* qui affirmant, etiam jure communi nullo casu extendi successionem collateralis, nisi usque ad septimum gradum exclusivè, quia sive in feudo hæreditario, sive in feudo ex pacto, quoad computandum gradum semper attenditur proximitas ultimi morientis, nec quicquam prodest, quòd succedere prætendens descendat à primo acquirente, ut latissimè tradit Dominus meus *locet Camill. de Medic. consil. 2. ex num. 29. cum seq.*

Sit tamen vera opinio contraria, ut succedant omnes collaterales in infinitum in feudo de jure communi.

156 Hoc prætere in Regno esse hæresis feudalis, cum absolutum sit, usque ad tertium gradum tantum transversales admitti, ex *Const. Vi success. ionibus, ut post omnes advertit in eodem loco Reg. de Ponte num. 62.*

Vnde aut ista officia sunt concessa in feudum, & est D. Didacus transversalis in sexto gradu ultimi morientis penitus insuc-

cessibilis, advertendo, quòd si concessio est in feudum, est impossibile, quòd non sit feudum rectum, & in propria natura quaternatum, constat enim; sub Rege non dari feudum planum, & de tabula, & solam Regis concessionem quaternare, probat *Ifern. in Constitution. Post mortem; Si verò concessio non esset in feudum, sed esset in sua propria natura Regalium, cujusmodi sunt officia, prout ita in propria natura præsumenda est omnino facta concessio, ut supra, & hoc casu soli descendentes ultimi decedentis admitti possunt, & non alij, non solum de jure Regni, sed etiam de jure communi, ut ex fundatis patet.*

158 Si verò esset expressè facta concessio in simplex, & merum allodium, & in burgensaticum, alterata natura Regalium, quæ species bonorum est distincta à cæteris bonis, cujus contrarium ex prædictis in casu occurrenti manifestè liquet, nec ullo modo considerari potest, & eo casu etiam excluderetur D. Didacus, quia non venit ut successor Ioa. Mariæ, neque hac via se direxit, nec aliquid petiit, sed tantum, ut donatarius, inde asserens, per annum ante mortem donantis in possessione fuisse vigore donationis, & uti talis excluditur, ex recepta sententia, de qua *suprà numer. 150. & seq.* Quòd Regalia etiam in allodium concessa non possunt alienari absque assensu, quòd cum constet non adesse, possessio in vita fortè capta sibi non profuisset, cum tamen nunquam ipsam habuerit, & quando ipse petet immisionem uti successor Ioa. Mariæ, adhuc repellitur ex aliis defectibus, quia Sacerdos, & ex aliis inhabilis, & fortè quia etiam ad successionem Regalium expressè concessorum in allodium soli descendentes admittuntur, ut non minùs appareat restricta successio, quàm inhibita inter vivos alienatio.

159 Sicuti strictissimè inhibitam esse alienationem inter vivos jure Regni quocunque titulo continetur, ut in *Constitution. Rogerij, sub titul. de jurib. rerum regal. incip. Scire volumus sibi, Quòd quicunque de Regalibus nostris magnum, vel parvum quid tenet, nullo modo, nullo ingenio possit ad nostra Regalia pertinens alienare, donare, vel vendere in totum, vel in partem minuere, in quo illud ponderandum censeo, Rogeriam non prohibuisse simpliciter ipsorum Regalium alienationem, sed etiam eorum, quæ ad Regalia pertinent, ut sunt Regalibus annexa, vel ab ipsis dependent, unde non video,*

video, quomodo officij istius donatio sine assensu potuerit in extraneum transversalem in sexto gradu incognitum omni jure fieri, & sustineri, etiamsi hoc officium non esset propriè, & verè de Regalibus, sed solum Regalibus (ut est jurisdictio, & merum imperium) annexum, vel ab eo dependens, quod nemo unquam negare audebit.

Quam Rogerij Constitutionem Imperator 161 Federicus ejus nepos ampliando statuit, & strictiùs inhibuit, omnes alienationes, commutationes, & quoscunque contractus, transactiones, & arbitria super feudis, & rebus feudalibus, nullam omnino firmitatem habere, nisi de speciali Regis licentia confirmetur, quo jure plura de novo fuerunt inducenda, & in specie, quòd requiratur assensus expressus, ut per *Ann. in d. Constitution. n. 43. 50. & 53.* qui de jure communi sufficiebat tacitus.

Nec dubitari potest, quin Federicus in 162 dicta Constit. incip. Constitutionem, se retulerit ad Constitutionem prædictam Rogerij ejus avi, cujus initium est, *Scire volumus, cum hoc docuerit glos. in dicta Constitution. in glos. 2. quam sequuntur Afflic. in utraque Constitution. & alij*, in quo illud est summe notandum, *Frederic. dicere, Constitutionem diva memoria Rogerij avi nostri super prohibita diminutione feudorum, & rerum feudalium, ampliante, decernimus, omnes alienationes, &c. super feudis, & rebus feudalibus*: Et tamen in dicta Constitution. *Scire volumus*, de Regalibus tantum loquitur, non de feudis; quod dubium dicit *Anna in dicta repetition. numer. 117.* sentire quosdam Modernos, sed non resolvere, & tamen facilis est resolutio, cum *Freder. intellexerit, Roger. loquutum esse de feudis, ex regula æquiparatorum, & quia feuda ipsa sunt de Regalibus, & ut plurimum Regalia concessionibus feudorum annexa,* 164 ut de multiplici æquiparatione inter ista meminit *Afflic. in dicta Constitut. Scire volumus, in 6. notab. numer. 7.* ut sicuti non valet alienatio jurium Regalium, nisi in augmentum ipsius juris Fiscalis, sic etiam in feudalibus, citans *Ifern. in l. osis notis, & se remittens ad dicta. per ipsum Afflic. in Constit. Constitutionem, num. 69. & addit. in dicto 6. notab. in glos. unica, argumento l. que de tota. ff. de rei vendic. pariter procedere tam in feudalibus, quam in juribus Regalibus; verum quia regulariter non valet argumentum de Regalibus ad feuda affirmativè, idcirco opus fuit nova Constitutio-*

ne. Verum quia *Constit. prædictæ loquebantur de prohibita dumtaxat Regalium, & feudorum alienatione inter vivos, nova Constitut. incip. Hac edictali, sub eodem titul. de revocation. feud. & rerum feudalium*, ampliavit ad res omnes Regio servitio obligatas, de quibus redditus servitio Regiæ Curia debentur, nec inter vivos, nec in ultima voluntate, in alterum etiam pro parte transferre, vel commutare nemo præsumat.

Nec obstat, quòd Carolus Quintus de anno 1532. concesserit assensum Consalvo, ut ipse carens liberis, posset vendere suam partem officij suis fratribus patruelibus, & sic in quarto gradu, qui, ut ipse figurat, enunciatur legitimi successores in dicto officio, quo tempore non erat facta extensio successionis feudi ad fratres patruales existentes in quarto gradu, quæ supervenit postea de anno 1536.

Primò enim dicimus, tantum abesse, ut 166 ex dicto assensu colligi possit, dictos fratres patruales Consalvi fuisse legitimos successores absque dicto assensu, ut ex ipso contrarium manifestè detegatur. Hoc enim voluit Consalvus impetrare à Carolo Quinto, ut posset ipse vendere partem officij Pirro, Ferdinando, & Ioa. Mariæ suis patruelibus, qui alioquin ei scilicet Consalvo immediate successuri essent scilicet secundum legitimam successionem ab intestato, & sic istud voluit ex gratia, & dispensatione obtinere, quod jure communi, & ex tenore privilegiorum non permittebatur.

Secundò quatenus dicta verba aliter essent accipienda juxta sensum ipsiusmet partis, quæ contendit, enunciari fratres patruales esse alioquin successores, adverte hoc esse juxta expositionem partis supplicantis, quæ potuit asserere quod voluit pro faciliore consequitione gratiæ, sed ex eo non sequitur consequentia, Rex assentiit venditioni, ergo Rex ipse confessus est, dictos fratres patruales esse legitimos successores, tum quia non omnino carebat successore, quia poterat dum viveret liberos procreare, natura juvante, & sic non erat desperatus, dum expressè dicitur in dicto assensu, *casu, quo Consalvus ipse absque liberis decederet, & sic possibile erat contrarium quocunque evenire, unde potuit moveri Rex ad concedendum assensum, quia poterat decedere cum prole, & sic casus erat dubius; tum etiam quia et si cognovisset Rex, Consalvum non habere successores, potuit tamen concedere assensum ipsi successoribus* 167 *carenti,*

168 carenti, siquidem ante annum 1531. generaliter, & pari modo concedebantur assensus habenti successorem, sicuti successore carenti etiam à Proregibus, ut ex *Andr. Camerarij. de Ponte, & aliis fundat Dominus Rovitus in Pragmat. 4. numer. 20. de feudis*, unde opus fuit speciali Constitutione hoc Proregibus tantum, sive Vicariis inhibere, & ab eo tempore inventa clausula, & addita assensibus ex stylo Cancellariæ, quoad ea, in quibus habent successores, sicuti in puncto advertit *de Ponte dec. 4. num. 1. remanente libera potestate ipsi Regi supremo Domino concedendi, & ab ipso impetrandi assensum, etiam ubi successores deficiunt, Andr. in cap. 1. qui success. teneantur, sub num. 6. & seq. & in cap. 1. §. sed nec alia, quæ sit prima causa benef. amitt. de Ponte consil. 3. num. 3. lib. 1. & lect. 11. numer. 12. Magistrillus lib. 5. cap. 6. numer. 63. de Magistrat. & sic* 169 vel Rex ipse advertit, fratres patruales non esse legitimos successores, & potuit hoc dispensare, & concedere, & concedendo scienter ex certa scientia in hoc dispensare, *Isfern. in puncto in dicto cap. 1. qui success. ten. sub numer. 7. vers. hoc maxime, vel creditit, eos, ex forma primarum concessionum, quas non vidit, posse succedere juxta assertionem supplicantis, & non sequitur ex eo, Regem acceptasse falsam assertionem partis, sed potius, quod assensus per Fiscum possit impugnari tanquam subreptitius, quia et si dispensavit in uno, scilicet in commutatione de uno in alterum, non censetur dispensasse in altero, ut posset alienare, & si legitimo ceteret successore, ut idem Isfern. latè probat in dicto c. 1. numer. 6. qui success. ten. il. 1. Reg. de Ponte dicto cons. 3. numer. 6. & seq. lib. 1. & de potestat. Proreg. titul. de assensib. Reg. §. 3. num. 15.*

Et si Regni Capitula, & Pragmaticas inspiciamus, officia ipsa personalissima sunt, cum & anni circulo, vel ad vitam concessionarii sint generaliter restricta, per substitutum exerceri non valeant absque Principis permisso, & in ipsorum translatione, commutatione, vel cessione Regis assensus, & causæ cognitio requiritur.

171 Conformes enim sunt juri communi quo jure annalia constat esse officia, *l. Publius Mavius, ff. de condit. & demonstr. vel saltem biennalia, l. neminem, C. de suscept. lib. 10. & jure feudorum, cap. 1. de feudo guardia, cum concord. per Dominum meum Cappyc. dicta decis. 121. num. 4. in fi. & numer. 5. sunt Constitutio Regni, ut in Constitut. Oc-*

cupatis nobis, ubi Isfern. & Afflict. Regni Capitula, quæ cumulat Niger in Capit. Caroli 11. Item statuimus 152. numer. 42. & 59. & Capit. Regni Electionem 173. numer. 12. & Regia Pragmatica Caroli Cesaris, immort. mem. de anno 1536. incip. Volimus etiam, ut Barones, doctè commentata per eruditissimum Audit. Capiblancum, majoribus magistratibus dignum.

172 De quibus juribus municipalibus Regni ad ornatum dict. Pragmaticæ, meminit *D. Pres. de Franch. decisio. 409. qui num. 4. tradit, officia esse annalia, & esse traditum in Regno quasi pro forma, ut nec in longius protrahi, nec breviori tempore constitui sit inhibitum, ut jure communi ex *Born. & Franc. Mare, etiam tradit Capibl. in d. Prag. num. 7.**

173 Quod nuncupatim procedere etiam in actorum Magistris, & Actuariis probavit *Anna singular. 369. & hoc decidere expressè Isfern. in pluribus locis, testatur insignis, doctrina, moribus, & rerum expertus D. Rovit. in Prag. 5. de offic. judic. in princ. post Caruv. Rit. 49.*

174 Et non solum Officiales justitiæ, & jurisdictionem principaliter exercentes, tam de jure communi, quam municipali hujus Regni personaliter deservire debent, & non per substitutum, stricta super hoc edita penali prohibitione, verum etiam actorum 175 Notarij, sive Magistri tanquam Officiales sub horum jurium dispositione comprehendendi, est *text. clarus in Cap. Regina Ioanna Prima, incip. Item quod prædicti Officiales, ubi & alterum quoque fuit specialiter provi-* 176 *sum, ut prædicti omnes, & nuncupatim actorum Magistri officia sibi commissa aliis vendere, vel quocunque quæsito colore transferre publicè, vel occultè, quinimò jurare teneantur secundum formam alterius Capit. Regni, quod incip. Item recipiant juramentum, cujus Capit. tenor omnino servari præcipitur.*

178 Idque nedum in nigro, sed in rubro per orationem perfectam idem disponitur, utrumque disponendo his verbis: *Quod Officiales serviant de persona, nec possint vendere eorum officia; sub quo verbo, venditionis, omnem alienationis prohibitionem contineri constat, præsertim dum de obligando Officiales ad personale servitium, ubi personæ industria censetur electa, agitur, perbellè Paris de sindic. ver. substitutus, cap. 2. incip. an substitutus, car. mibi 305.*

Et pulchra sunt verba Pragmaticæ antiquæ,

M iquæ,

179 *tique*, incip. *Numerum Magistrorum actorum, sub titul. de magistr. actorum, & subactar. modern. ibi, Qui Magistri actorum, & subactar. sint probi, & legales, experti, & boni scriptores, a nobis, seu nostro Sacro Consilio approbati, qui per se, & non per substitutum ferviant, librosque processuum, & actorum, secundum ordinem novae Constitution. conficiant, &c.* idemque statuitur in *Pragmat. Volumus, sub titul. de Scribis super criminalibus*, ubi Scribas probos, bonosque scriptores à nostro Sac. Consil. examinatos deputari præcipitur, qui eorum officium fideliter exercere jurent, & in *S. & statimus*, disponit circa recusationes Magistri actorum, ut clarè ostenderet, verè, & propriè Officialem esse. Et necessariò, ut quis legitimè dicatur
 180 creatus Actuarius, vel etiam Scriba Fiscalis in Regno, juxta formam *Pragmaticarum, & Rituum*, tradit *Grammat. decis. 27. post numer. 2. ubi in fine dicit*, Magnam Curiam
 181 nullam habere potestatem creandi istos Officiales, nec eis jurisdictionem tribuere, cum id principaliter ad Regem spectet, seu ad ejus Vicegerentem, quod latius probat *Niger in dicto cap. Item quod prædictè 276. nu. 7. 9. & 10. cum seq. ex* cujus dictis
 182 apparet, horum Officialium creationem, & officiorum commutationem sive de uno in alterum translationem, sine Regis voluntate, & assensu fieri non posse, idem *Niger in dicto Cap. Caroli I. 19. Quia de vicarijs, num. 12. & novissimè post Afflic. in*
 183 *Constitution. Magistri Camerarij, noi. 12. D. Camil. Borrel. de magistr. edict. lib. 2. cap. 15. num. 6.* testatur, hodie in hoc Regno actorum Magistrorum supremorum Tribunalium, & Regiarum Audientiarum à Rege constitui, illaque officia concedi ut plurimum ad vitam, cum emolumentis ut magis placet R. M. illaque esse de Regalibus, citans Dominum meum *Capyc. in invest. ver. feudorum clausula.*
 Et hæc in specie, & in individuo officia
 184 actorum Magistri Provinciæ Calabriae, & Credenzeræ Civitatis Consentis, quamvis concessa dictis de Bernaudo, esse tamen de patrimonio Regis, & tanquam feudalia, vel Regalia esse devolutioni subjecta, & ad Regiæ Majestatis collationem spectare, provisum est, & declaratum speciali pragmatica sanctione, quam Philippus I. immortalis memoriæ pro conservatione Jurium Regiæ Curis nuncupatim edidit sub die 25. Aprilis 1563. in *Pragmat. 2. sub titul. de officijs ad Regiæ Majestatis collationem spectantibus*, quæ quidem lex tam apertè Fisco

assistit, ut omnem cavillationem respuat. Advertendo, Regem bene scivisse, administrationem horum officiorum esse penès Dominos de Bernaudo; non enim erat factum obscurum, res parva, nec concessionarij humiles, quòd potuisset id Regem latere, nec decipi ipse Rex, dum subtili indagatione, & informatione habita, quælibet minima, & vilissima officia in illa Pragmatica, ad hunc finem facta, describi curavit, prout vera sunt, & ad unguem observata, quicquid in ea descriptum, & statutum est, & ad eam tanquam ad sacram anchoram erroris expertem recurrimus, unde cum de ipsa officiorum administratione cum fructuum perceptione, quæ penès concessionarios erat, Pragmatica intelligi non possit, necessariò intelligenda, prout expressè loquitur in rubro, & nigro, de jure ipso superioritatis ad Reg. Curiam spectanti, quod in Regalibus, & feudalibus Regi competit, & ab ipso separari non potest, unde jura dominicalia, quæ præcipuè in jure devolutionis, sive consolidationis consistunt, oriuntur.

Frustra autem adversarius ad evitandam apertam decisionem hujus Pragmaticæ, allegat assertum Decretum, sive Consultationem Regiæ Cameræ, ut prætenditur, factam sub die 26. Martij anni 1506. in favorem ipsorum de Bernaudo.

Quia tamen decretum, sive consultatio prædicta non sit authentica, & sit impugната per Fiscum, dum in processu exhibitionis tituli horum officiorum fuisset præsentata per Io. Mariam, & Ducem Ferdinandum Bernaudos conventos, ubi lis hodie pendet adhuc indecisa penès Actuarium Tartagliolum, cart. 31. à terg.

Et si esset scriptura solemnis, quæ fidem faceret, veluti facta longè ante Pragmaticam, scilicet de anno 1506. & sic interstitio annorum 57. ante dictam Pragmaticam latam de anno 1563. non potest declarare, nec derogare Pragmaticæ, ex eo, quia novissima derogant prioribus, non è contrà, & in dubio potius standum est Pragmaticæ ultimo loco emanatæ, præsertim cum tam maxima, & diligenti inquisitione, scrutinio, & de liberatione factæ, etiam quia absolutum est, Principem per viam legis condendæ posse derogare juri tertij.

Verùm in præsentis his opus non est, quia nihil repugnat Pragmatica decreto prædicto, quatenus sit decretum, siquidem diversa, non adversa continent, & utrumque statim absque repugnantia.

Cum

Cum enim lege lata per Invictissimum
 186 Ferdinandum Catholicum sub die 10. Fe-
 bruarij 1505. irrita, nulla, & omni effectu
 vacua declarata fuissent omnes, & qua-
 cunque concessionem facta per Regem Fe-
 dericum post diem 25. Julij 1501. quo coe-
 pit habere Regnum pro derelicto ob timo-
 rem adventantis Gallorum exercitus, eti-
 amsi essent approbata, confirmata, vel exe-
 quutioni demandata per ipsum Regem,
 vel ipsius Vicarium, tanquam subreptitiè
 187 impetrata. Et inter alias concessionem
 nominatim expressas, quae infinitae sunt, li-
 cet non sint impressae cum Pragmatica ipsa,
 quae est prima sub titulo de revocatione. & sus-
 pensio gratiarum, sed habentur in Registro,
 quod conservatur in Reg. Cam. sistente in
 armario sub rubrica de Cederalij antiqui, & in
 copia in dicto processu Regii Fiscii super
 ostensione tituli à cart. 18. cum sequent. ter-
 tia legitur in ordine inter revocatas. Am-
 pliatio facta per Federicum Bernardino de
 Bernaudo, & Joanni ejus fratri ad haere-
 des, officiorum Curiae Locumtenentium
 generalium Calabriae, Credenzeriae ejus-
 dem, & Curiae Locumtenentis Consentiae.
 Cum de hac revocatione, & descriptione
 inter gratias irritatas in d. Pragm. anni
 1501. conquesti fuissent dicti Bernaudi, ad-
 vertendo in facto, concessionem ipsis fa-
 ctam per Federicum fuisse sub data ultimo
 Junij 1501. & sic interstitio vigintiquinque
 dierum ante 25. Julij, à qua die in posterum
 factae gratiae fuerant annullatae per dictam
 Pragm. tamen replicari potuisset per Fis-
 cum; de clausula in d. Pragm. contenta (ubi
 concessionem, privilegia, aliasque scripturas
 per Regem Federicum factas, & expeditas
 post diem 25. Julij 1501. licet Scripturae
 ipsae ante diem dictum scriptae, ac datae ap-
 parent, quod ab impetrantibus, ut ipso-
 rum fraudem, & dolum tegerent, excogita-
 tum fuit, revocatas, ac penitus annullatas
 declaravit, ac pro revocatis, & irritis ha-
 beri voluit, & jussit Rex) attamen per di-
 ctum decretum, sive consultationem Regiae
 Camerae sub dicto die 26. Martij 1506. de-
 claratum fuit, dictum privilegium fuisse ex-
 peditum ante dictum diem 25. Julij 1501. &
 proinde ad sinistram informationem fuisse
 adnotatum in dicta Pragmatica, & non fuisse
 à Regia Camera emanatam relationem
 in dicta Pragmatica mentionatam. Et sic
 obtinuerunt Bernaudi, privilegium Federici
 non fuisse irritatum, & suspensum quoad
 ipsos in executionem dictae Pragmaticae

anni 1501. per decretum posterius anni 1506.
 cujus vigore, circumscripto decreto, officium
 erat Regiae Curiae restituendum, quod
 hucusque possederunt impetratis confirma-
 tionibus, supposito titulo valido.
 188 At ultima Pragmatica anni 1563. Regis
 Philippi, illud dumtaxat sapientissime continet,
 & disponit, officia praedicta esse sub
 dominio ipsius Regis, sicut cetera omnia
 feudalia, & Regalia: quae ad Regem ipsius, &
 non Vicarii collationem spectant, in casu
 scilicet devolutionis, ob lineam (scilicet fini-
 tam, vel culpam, quod nihil contradicit de-
 creto anni 1506. & adversus quam pragma-
 ticam nullo colore potest defendi adversa-
 rius, cujus praetensio expressè, & ex diame-
 tro contradicit dictae Pragmaticae, dum con-
 tendit, officium fuisse penes Bernaudos libe-
 rum, ac nulli devolutioni subjectum, quod
 stare non potest, nisi Pragmatica deleatur.
 189 Et de prohibita, ut supra diximus, omni
 jure Officialium, & Actuatorum substitu-
 tione late Paris de syndic. ubi supra, Caravit-
 Rita 2. ex num. 16. ubi inter plures Ritus me-
 minit de Ritu 309. disponente, quod Magi-
 stri actorum, & Subactuarii non debeant
 per substitutum, sed personaliter servire,
 non obstantibus quibuscunque literis, &
 privilegiis factis, vel deinceps faciendis, sub
 190 quacunque forma, & expressione verbo-
 rum, & Regens de Ponte de divers. provis. tit.
 de potest. substit. §. solent etiam, loquens de
 prohibita Magistris actorum substitutione,
 meminit de ordinibus quibusdam Regis
 Philippi II. immort. mem. quibus manda-
 tum fuit, potestatem substituendi in officio
 nunquam censi concessam, nisi expressè,
 & speciali nota fuerit in privilegio specifi-
 191 cata, & late de prohibita omni jure sub-
 stitutione Mastrillus de magistr. lib. 1. cap. 29.
 ubi num. 15. de actuar.
 192 Et inter Capitula concessa huic Civitati
 per Carolum V. fuit primò supplicatum, &
 concessum, ne officia quaecunque vende-
 rentur, nec vendi possent, deinde verò pe-
 titum, ut vendi licerent ab ipsis Proregibus,
 ut in cap. 4 Caroli Caesaris fol. 128. de quo ver-
 ba faciens Regens Moles in tit. An officia pos-
 sint vendi, q. 4. dicit, hodie, exceptis officiis
 concernentibus justitiam, & administratio-
 nem, vendi posse per Proreges, ita ut nulli
 alteri, excepto Principe, jus alienandi offi-
 cia praedicta competere valeat, ut in praxi
 receptum cernimus, meminit de praedictis
 doctissimus Dominus Capiblanco in prag-
 mat. 4. de Baronib. numer. 33. & 35. ubi inter
 M 2 officia

officia administrationis justitię connumerat bajulationes, actuarias, & portulancias.

Ex quibus illud consequitur, quòd si officia sunt sui naturà personalia, annalia, vel ad vitam, & non possunt exerceri per substitutum, nec transferri de uno in alterum sine Principis scientia, & beneplacito; consequens est, ut si contrarium fuerit dispositum, illud tanquam merè privilegium, & dispensatio contra jus, erit strictissimè interpretandum, ut *Frecc.* pluries dixit, & maximè in præsentis casu, ubi ab initio fuit hoc officium concessum ad vitam primi concessionarii, quo casu semper attenditur natura innata, & assumpta in lege primæ investituræ, & potius est attendendus tenor primæ, quàm è contra, quia posteriores sunt regulandæ à prioribus, ut in *c. 1. in fin.*

193 ubi DD. omnes *de duobus fratribus*; posteriores etenim potius præsumuntur impetratæ per errorem, vel importunitatem impetrantium, quàm ex vera voluntate concedentis, ut ex *Bald. Perno, & Frecc.* qui primam investituram dicit lapidem angularem totius fundamenti, ut cum natura tunc assumpta dicatur vivere, & mori res concessa, & post *Afflictum, Camerar. & alios* tradunt *Reg. de Ponte de diversis provisionibus, tit. de reformatione investiturarum, car. mihi 516. latè D. Rovitus cons. 79. num. 8.* Et maximè non præsumitur in præsentis casu, ampliacionem factam pro hæredibus, & successoribus à Federico ex ipsius præcisa voluntate processisse, ex tempore, cum ipse Rex ob belliturbines maximè premebatur die 29. Junij 501. aded quòd infra dies 24. nempe die 25. sequentis mensis fuerit de Regno desperatus, ut plenissimo testimonio Inviçiss. Regis Catholici in *prag. 1. de revocat. gratiarum* amplissimè constat, qui ex his fuit coactus omnia privilegia, & gratias post diem 25. Julij revocare, aded ut, quæ proximè ante prædictam diem concessit Federicus, aliqua, licet leviori importunitatis nota, carere non videantur, quamvis ipse Rex sapientissimus noluerit de honestate revocare.

Idque eo maximè, quia etiam data potest testate substituendi; cum substituens non quemlibet ad sui libitum substituere valeat, sed debeat substituere personas idoneas, & ejusdem peritiæ, diligentia, & dexteritatis, ut dixit *Bart. per illum tex. in l. 1. C. de preposit. agent. in rebus, lib. 12.* sequitur ex eo, quòd adhuc, saltem ista ratione, debet prius Princeps per substituentem certiorari, & dari notitia illorum, quos intendit substi-

tuere, ut videat, si sunt habiles, & sufficientes, ut ex *Felino, Azvedo, Bovadill. & aliis* probat *Mastrill. d. lib. 1. cap. 29. num. 41.* ubi testatur, particularem de hoc fuisse editam Pragmaticam in Regno Sicilia, ut persona substituti debeat nominari Principi pro executione dispositionis juris communis, & ita servari in Curia Romana infra patebit ex *Seraphin. decision. 389. nu. 7.*

199 De jure novissimo Extravagantium *tex.* est apertus in *§. volumus, de pacè Costantia*, ubi statuerunt Imper. Freder. & Henricus Sextus Rex Romanorum ejus filius, ut Regalia non legitimè concessa, nec alienata in privatos, tanquam jura, quæ specialiter ad Imperialem excellentiam spectant, reintegrari debeant, sub pœnis in illa *Constit. statutis*, ubi *Glof. in ver. ad nostram Excellentiam*, exponit, sive ratione imperij, sive ratione patrimonij, cum omnia Principis esse intelligantur, sive fiscalia, sive patrimonialia, quod autem generaliter de Regalibus statuit Freder. Primus Imper. de anno 1180. ut ex data in fine; idem longo post tempore Imper. Frider. secundus, qui compilavit Regni *Constit.* sub data Melisæ de anno 1221. ut in *fine libri Constit. Regni.* Is, inquam, non dissimilibus verbis in *Constitut. Ea, qua ad speciale decus*, prohibuit, ut Regalia, quæ ad speciale decus Regiæ celsitudinis spectare noscuntur, nemo per illicitas præsumptiones usurpare præsumat, & inter Regalia sigillatim inhiuit exercitium meri imperij, & creationem Magistratum ad justitiam expediendam, & in *Constitut. seq. Cum satis* prohibet universitatibus, ne sub prætextu cujuscunque consuetudinis, officium aliquod, aut jurisdictionem usurpet, & sic includit quodlibet officium, sub pœna Vniversitati perpetuæ desolationis, & Electo ad officium pœna capitis, & in *dd. Constitution. latè Iser. Afflict. & alij.*

S V M M A R I V M.

- 201 Regalia non nisi Principis concessione, & immemoriali præscriptione iure Imperiali Germanico quarantur, & absque ejus licentia non transferuntur.
- 202 Regalia si sola concedantur, concessio non valet iure Germanico, nisi sit facta motu proprio, aut ex certa scientia, vel concessa sint, ut annexa rei feudali, & num. 204.
- 203 Concessio Regalium strictè interpretanda, ut ab una specie Regalium, ad aliam non fiat extensio.

205 *Regalia per extinctionem Privilegij, vel investitura ad Principem revertuntur, sed concessa per privilegium revocantur, etiam sine causa, & etiamsi concessio facta sit ob merita, nisi à privilegiato probentur, & numer. 206.*

CAPVT SEXTVM:

De iure Imperiali Germanico.

201 **I**demque observari de iure Imperiali Germanico moderno in Camera Imperiali ex eo apparet, quod Germani de iuribus Regalibus peritissimi, & qui quotidie per manus habent Regalia; testantur, Regalia acquiri non nisi Principis concessione, per privilegium scilicet, vel investituram, consuetudine quoque, & immemoriali prescriptione, & sic pro indubio supponunt, privatorum pactionibus, & commutationibus sine Principis voluntate, & speciali assensu minime Regalia transferri posse, ut ex aurea Bulla Caroli Quarti, aliisque Constitutionibus Germaniæ late probat *Regner. de Regalibus lib. 1. c. 5. ex num. 6. & 10. & num. 136. cum seq.* Eaque non communicari, nec esse in commercio, nisi ex privilegio Principis, Superiorem non recognoscentis, vel consuetudine, aut prescriptione tanti temporis, cuius non esset memoria qua ostendi posset, aut demonstrari, sibi tale jus competere, latissime *Vuesembec. d. conf. 45. ex num. 22. qui num. 30. probat, Regalia nullo modo posse alteri cedi, vendi, nec quovis modo in alterum transferri, quia foret alienatio præjudicialis Imperio, ex Bald. Firmiano, & alijs, quod latius comprobatur num. 39. ubi ex Afflic. & Boer. reddit pulchram rationem, & prosequitur usque ad num. 42. & notanter subicit, Regalia non posse in alium transferri sine specia-*

202 *li Imperatoris scientia, & permissu; Et proinde usu receptum esse, ut frequenter Regalia per investituram in feudum transferantur, idem Vuesembec. d. conf. 45. num. 35. Regner. d. c. 5. num. 29. & 51. & quod sola de se Regalia, si concedantur, concessio non valet, nisi sit facta motu proprio, vel ex certa scientia, nisi ut annexa rei feudali concessæ à Principe concedantur, idem Regner. d. loco, num. 39. & 40. & quod strictè sit interpretanda Regalium concessio, ut ab una specie Regalium ad aliam nulla fiat extensio in præjudicium concedentis, per Affl. in Const.*

In locis domany num. 6. Roland. Ias. Minsyng. & alios, tradit late idem Regner. d. c. num. 64. & reddit rationem nu. 65. post Lucam, & Roland. quod tanquam jura specialia, & à jure communi exorbitantia, restringenda, nec in consequentiam trahenda sunt, & proinde soli Principi illa competere, vel cui Princeps specialiter concesserit, de jure communi, & Germanico probat late Koppen sen. decis. 32. num. 4. & 8. Minsynger. centur. 4. c. 24.

204 *& cent. 5. c. 29. ubi nam. 9. ita in Camera Imperiali observari, etiam quia ea, quæ magni momenti sunt (cujusmodi in primis Regalia esse constat) speciali nota digna sunt, & ideo nominatim, & expressè de illis mentio est facienda, Pruchman. ad rubr. Quæ sint regalia, cap. 5. num. 15. Regner. d. cap. 5. nu. 78. in fin. & 79.*

205 *Et eisdem modis Regalia extinguere, & ad Principem veluti ad fontem, & scaturiginem reverti per extinctionem privilegij, vel investituræ, quomodo ipsa acquiruntur, latissime probat idem Regner. d. lib. 1. cap. 6. per totum, eo tamen addito; ad beneficium Principis, ejusque Fisci, ut si per investituram*

206 *juxta solitum sint feudalia concessa, difficilius extinguantur, verum si neque principaliter, neque accessorie per infeudationem sint transata, sed per privilegium facta sit concessio, poterit privilegium à Principe concessum revocari, etiam sine causa, idque tam ab ipso Principe concedente, quam à successore fieri potest, ex vulgata, & recepta doctrina Bal. in l. qui se patris, num. 33. C. unde liber. Gramm. decis. 46. num. 5. Roland. à Valle conf. 13. num. 3. ubi dicit commuhem lib. 3. latissime Regner. d. lib. 1. c. 6. num. 3. & 4. cum seq. adeò ut non impediatur revocatio, etiamsi facta sit ob merita, nisi ipsa merita à privilegiato probentur, & quod ipsa æquipolleant rei concessæ, Bal. dicto loco, num. 34. Socin. conf. 4. num. 5. & conf. 87. nu. 12. & sic validior, & efficacior est concessio Regalium per investituram facta, quam per simplex privilegium.*

SVM MARIVM.

207 *Officia Tabellionum, & similium non transmittuntur ad hæredes, nec sine licentia vendi possunt, de communi, & generali Consuetudine Hispaniarum, & num. 208. de Consuetudine Gallia, num. 209. de stilo Curia Romana, num. 210. ex Consuetudine judicandi in Regno, num. 211. 216. 217. 218. & 219.*

- 212 Constitut. Constitutionem Divæ memorix, non habet locum in alienatione officiorum, & quare, num. 213. & 214. neque habet locum in omni feudo, sed tantum in quaternato, num. 215.
- 220 Consuetudo peculiaris ipsius patrifamilias attendenda potius, quam vicinorum.

CAPVT SEPTIMUM.

De Generali Consuetudine.

207 **E**T novissimè hoc idem servari de generali consuetudine in omnibus Populis, Civitatibusque Hispaniarum, amplissimus est testis *Vasq. tom. 2. de success. creat. lib. 3. §. 30. part. 3. in repet. §. imputari*, post num. 218. ibi, *Vnde utilissimè infertur ad rem quotidie in praxi versantem*, sic enim, quod in omnibus populis, Civitatibusque Hispaniarum est deputatus certus numerus Tabellionum, quorum officia nec transmittuntur ad heredem, nec vendi possunt liberè, sed mos est inviolabiliter observatus, ut resignationes, quas gratis, vel pretio huiusmodi Tabelliones de ijs officijs faciunt, seu de ijs militijs, confirmantur ab Inviçitissimo Rege nostro, idem *Baeza de dote c. 26. num. 14.* & in puncto de officiis Notariæ, Tabellionatus, & similibus, etiam apud Iudices, & in foro Ecclesiastico tam de jure communi, quàm de consuetudine Hispaniarum, latissimè *Azeved. conf. 8. per tot.*

209 De Consuetudine Gallix, testes sunt *Franciscus Marcus, Gulielm. Benedictus, & alij* supra citati, cum quibus concordat *Pappo. in append. ad titul. 6. arrest. cap. 4.*

210 De stilo Curix Romanæ, & ex modernis constitutionibus Summorum Pontificum *Gratian. tom. 3. discept. c. 465. post Seraph. dec. 576. nu. 5. lib. 1.* ubi quod non contrahitur hypotheca super officio, & *decis. 998. nu. 3.* testatur, proprietatem officiorum Rom. Curix esse Summi Pontificis, & *decis. 389. post num. 7. & 8.* probat, nullam esse officiorum cessionem sine consensu Papæ, ratione ipsius interesse, & latius *decis. 1294. num. 3. & 5.* ubi tradit, idem Romæ servari in impetratione licentiæ Pontificis super officiorum venditione, quæ in Regno servatur circa informationem ætatis, valetudinis, & aliorum, juxta stylum Regiæ Cameræ notissimum.

Et in Regno iste casus in officiis pluries est decisus, ita ut innumere decisiones referri possent; attamen paucis ero contentus.

Prima est etenim famosa causa de Sa-
211 deolis, ubi fuit decisum per Reg. Cameram, quod venditor officij Perceptoris provincialis non possit venditionem revocare ante impetratum assensum, & sic decidit Regia Camera, quinimò supposuit pro-
212 dubitabili, assensum fore necessarium; verum contra opinionem *Mariconda in addit. ad Constit. Divæ memoria*, determinavit, ut quamvis sit vera ejus doctrina, ut non minus requiratur assensus, quando disponitur de officio, quàm ubi disponitur de feudo, attamen illud, quod ulterius provisum est in *dicta Constitutione*, dum permittit feudatario, ut possit idem, qui alienavit, vel constituit jus in re, revocare jure proprio, citra pœnam caducitatis, quod non extendatur ad alienantem, vel hypothecatem officium, non illa ratione, quod Officialis non possit revocare ante assensum impetratum, quamvis sit necessarius assensus pariter in utraque dispositione, sed quia *Constitutio* illa, quæ concedit jus revocandi, est strictè intelligenda in casu feudi, de quo loquitur: erat enim de jure communi statuta pœna alienanti feudum, si tradebat, amissionis ipsius feudi. Federicus postea Imperator concesserat feudatario jus revocandi alienationem jure proprio, Regia Cam. ut solet, optimè decidit, illam *Constitutionem* non procedere in alienatione officij, tum quia non fuit concessa revocatio, quæ ex speciali privilegio contra jus commune fuit tantum admissa in feudo, & sic servatur jus commune, tum & fortiùs, quia
214 alienatio officij non potest fieri, nisi per resignationem in manibus Regiis, & ex parte renunciantis, vel resignantis eo ipso, quod resignavit, abdicavit à se omne jus, quod habebat ex collatione per Regem sibi facta, juxta *glos. in l. legatus ff. de offic. Præs. id.* quod latissimè, & optimè explicat *Consiliarius de Georgio in repetit. dict. cap. 54. ex num. 50. 53. 56. 61. 63. & sequentib.* cui illud tantum addo ad confirmationem primæ rationis, quod
215 facultas illa revocandi jure proprio, de qua in *dicta Constitutione*, procedit tantum in feudo quaternato, non tamen in feudis planis; in quorum alienatione certum est, requiri assensum Domini immediati, & tamen non habet locum revocatio, sed attenditur jus commune, quia facultas revocandi non est concessa in omni feudo, sed tantum in feudo quaternato, *Anna in repetition. dict. Constitution. numer. 243. limit. 3.* ita ut non mirum sit, si in officio cesset facultas

cultas revocandi, licet assensus requiratur.

216 Secunda est decisio solemnitas, & nota in causa Comitum Villæ Medianæ, ubi in officio Cursoris Majoris hujus Regni fuit decisum, non valere nec locationem ad decennium, tanquam ad longum tempus sine assensu, nec hypothecam cadere posse, non alia ratione, nisi quia in officiis tanquam de Regalibus nullum est commercium sine assensu, de quo ultra plenam *decisionem Regentis de Ponte* 28. testatur, se obtinuisse tanquam advocatum, de *Georgio dict. cap. 54. num. 1. & per totum*, latè comprobatur *D. Pras. Amat. consil. 49. num. 4.*

217 Duas alias decisiones, quod jurisdictio tanquam de Regalibus non possit locari sine assensu. Prima in causa Herculis Mormilis cum Ioa. Antonio Nave. Secunda in causa Illustr. Principis Squillacij cum Francisco Piteta, ea ratione, quia regalia ipsa 218 sive magna, sive parva, sive in feudum, sive in allodium non possunt transferri sine Regis licentia, refert, & testatur Dominus meus fover *Camillus de Medicis* supra citato *consil. 141. per totum*, præsertim *num. 13. 19. & in fine.*

219 Quinta est decisio punctualis facta per Regiam Cameram sub die 24. Martij 1608. ubi facta concessione per Serenissimum Regem Federicum de anno 1496. Gulielmo Frosino de officio Vicesecreti, & Fundaci ferri, & acciarij Civitatis Catanzarij cum eadem clausula, qua ista officia, de quibus agimus, idem Federicus ampliavit in beneficium DD. de Bernaudo, scilicet, *pro se, & heredibus, & successoribus in perpetuum*, instante Fisco, Reg. Cam. referente q. doctissimo, & oculatissimo Præsidente D. Bernardino Moltaluo, Equite omnibus numeris absoluto, postea dignissimo Locumtenente, fuit decisum, dictum officium ceteri ex his solis verbis concessum sub natura, & qualitate feudali, & successivè inalienabile sine assensu, his verbis: *In causa V. I. D. Marci Antonij Rocca cum Regio Fisco, de, & super petitione, quod officium Vicesecreti Civitatis Catanzarij describatur in libro Regij patrimonij in ejus persona, cum solita provisione, & alijs, &c. Facta relatione fuit provisum, ut expediatur investitura in personam dicti Marci Antonij Rocca, solutis prius relevijs, & adobis, juxta liquidationem, &c.*

220 Etsi potissimè attendenda est consuetudo peculiaris ipsius patrisfamilias super ipsa re, de qua agitur, quæ in primis est sequenda, quam consuetudo vicinorum, ad

tradita per *Ifern. in l. imperialem, S. præterea ducatus num. 37. in fin. in addit. dum citat cap. super eo de censib. ubi Lipar. in addit. literis P. & S. & Camerar. in repetition. cap. Imperialem, cart. 108. colum. 1. de prohib. feud. alien. per Feder. & de capit. Corrad. S. similiter, numer. 16. in fin. in addit. & in dict. cap. 1. de consuetud. recti feudi, post num. 4. Et de consuetudine in ipsa re, & familia, quæ rem ipsam possedit, bene *Cravetti. consil. 545. num. 7. in tertio*, cum infinitis per *Knichen in commentar. de Saxon. non præv. jure, cap. 3. num. 59. & 62. & de consuetudine omnino eadem ibid. num. 329. & si diversimodè fuit observatum, quod frequentius, vel ultimo loco obtinuit, nu. 338. nonne videmus, quomodo in istius officij commutatione, translatione, & hypotheca semper requisitus fuit ab ipsa origine erectionis dicti officij usque in hodiernum diem Regius assensus, unde si habemus claram, & evidentissimam observantiam in hoc ipso officio spatio plusquam centum quinquaginta annorum, etiam in alienationibus, & concessionibus factis inter ipsos successores, investitura comprehensos, ut latius in prioribus scriptis ostendimus; non video, quomodo hodie possit sustineri donatio facta transversali remoto in sexto gradu, & inhabili etiam ratione Sacerdotii absque ullo assensu, quem hucusque adversarius interstitio plurimum mensium defatigatus reperire non potuit, nec unquam inveniet in Regestris Cancellariæ.**

S V M M A R I V M.

- 221 Clericus etiam simplex incapax est ad quacunque officia temporalia de iure Canonico, Civili, & Regni, nu. 223. etiam sine jurisdictione, nu. 224. fortius si in ijs præstandum sit juramentum, nu. 229. & qua ratione, nu. 222. & 227. qua ratio etiam actorum Magistris comprehendit, nu. 227.
- 225 Verbis, exercitium, & ministerium, comprehenditur omne officium, etiam jurisdictione carens.
- 226 Ministerium publicum differt ab officio, & munere cum dignitate.
- 228 Statuta prohibentia, clericos ad officia admitti, valida sunt.
- 230 Officia, & fenda patrem habent naturam respectu juramenti, sicut etiam in cæteris, tam in concessione, quam respectu consecrationis.
- 231 Clericus etiam in minoribus ad officij, sicuti

- ad feudi successionem inhabilis, & incapax est, ex quo non potest iuramentum prestare de bene, & fideliter exercendo, & alia explicare, & numer. 234. 235. 236. 238. & 241.
- 232 Iuramentum de bene, & fideliter exercendo prestare tenetur etiam qui exercere potest officium per substitutum.
- 233 Habilitatis ut dicatur ad feuda, debet etiam ostendere se esse habitatum ad prestandum fidelitatis iuramentum.
- 237 Milites S. 10a. Hierosolymitani an succedant in feudo.
- 239 Iuramentum prestandum ex forma pacti adjecti in investitura, dicitur esse de substantia.
- 240 Clerici non comprehenduntur sub rubr. de success. fil. Comit. & Baron. etiamsi velint dimittere habitum, & etiam Cardinales.
- 242 Clericus officia secularia habere non potest, etsi adesse potestas substituendi, quare tenetur de culpis, & defectibus, & num. 243. & 245.
- 243 Substituens in officio tenetur de culpis, & defectibus substituti.
- 244 Actorum Magister substituens aliquem in officio, tenetur de delictis substituti.
- 246 Concessio intelligitur fieri secundum naturam rei.
- 247 Substituens ex culpa substituti potest privari officio, & penam etiam pecuniariam subire, licet criminaliter non teneatur, & idem in Carcerario M. C. V. observatum, num. 248.
- 249 Ecclesia, & Ecclesiastica persona, saculare Principis forum declinant in ipsius Principis largitionibus, & qua pena lege Hispanica clericus declinans puniatur, num. 250. quod procedit in bonis concessis in feudum, aut Regalibus concessis secundum propriam naturam Regalium, secus in alijs, numer. 251. 252. & 253.
- 254 Clerici habentes Regalia ex dispensatione, penam banni in Germania, qua similis est deportationi in Regno, non patiuntur, sed per sententiam declaratoriam privari debent.

CAPVT OCTAVVM.

De inhabilitate Clerici ad Officia temporalia.

- 221 **E**T quoniam de gradu satis est dictum. Quod Sacerdos, ut est adversarius, ut erat etiam tempore donationis, imò

qualiter simplex clericus sit inhabilis, & incapax ad quæcunque officia temporalia, ultra alia scripta, dicitur esse statutum tam iure canonico in cap. 1. 2. 5. 8. & toto titulo, ne clerici, vel monachi, & de iure civili l. Consulta diuina C. de testament. l. repetita, C. de Episcopis, & Clericis, idque nedum ea ratione, quam reddit Apostol. epist. 2. ad Timoth. 22 cap. 2. ne hac ratione ab altaris obsequio, cui sunt dicati, abstrahantur, sed ea, quia iniquum est illos admitti ad officia publica secularia, qui non possint à ludicibus secularibus puniri, si delinquant in officio, secundum glo. & DD. in dicto c. 2. quod incipit, Sacerdotibus, quod communiter ab omnibus receptum tradunt infra citandi.

Et de iure Regni certum est, ut clerici etiam officia absque iurisdictione habere non possint, ut disponit expressè Constitut. Regni, Clerici, sub titul. Vt cleric. vel iudic. non sint bajuli, & Constitut. Errores eorum, quæ providet, quod si aliquis tenens aliquid à Rege, vult effici clericus, potest etiam absque Domini assensu, sed ante omnia debet resignare ea, quæ tenet à Rege, in manibus Domini, & scripserunt in puncto Federicus Longus, & 10a. Felix Scallaleo pro Scribis à Mandatis contra Rever. Hieronymum Infaveti in allegatione, quam habeo manuscripam, & est etiam clarissima Constitut. Instrumentorum robur, in ultimis verbis, Illo tenaciter observando, ut in aliquo locorum nostri domany clerici cujuscunque sint ordinis, in Iudices, & Notarios nullatenus statuatur, & sic non minùs prohibentur esse Iudices, quàm Notarij, ut ibi glos. & Addentes notant, & Ifern. in Constitution. Constitutione presenti, & in Capit. Caroli II. incip. Vt cum nihil 159. secundum ordinem Nigri, statuendo decernimus, clericum qui foro nostro, & iudicio nostro non subest, laicum etiam, qui non sit noster vassallus, &c. preponi officio non debet, seu iurisdictioni, hucusque de officio in genere, & de officio cum iurisdictione; ulterius autem progreditur, Aut exercitio cuiuslibet, per quod posset pro nostra Curia Comitibus, Baronibus, & Praeficientibus, etiam in homines Regni aliquod ministerium exercere, sub pena, &c.

224 Ex quibus verbis aperte Rex ipse nedum prohibuit Clericis officium cum iurisdictione, sicuti simpliciter, dict. capit. citavit D. de Franch. dec. 479. num. 3. sed quodlibet officium, etiam sine iurisdictione, quo median-
te clericus ipse in homines Regni aliquod ministerium exercere valeat, sive ad aliquod ministe-

ministerium sit præpositus, quod apertissime indicant verba illa, ibi, *jurisdictioni, aut exercitio cuilibet*, ponderando nomen, *exercitij*, addito pronomine illo, *cuilibet*, & iterum verba subsequencia, ibi, *Aliquod Ministerium exercere*, constat enim, exercitij, & ministerii appellationem latissimam esse, ita ut comprehendat omne officium, etiam jurisdictione carens, ut de exercitio cujuscunque artificij probatur in *l. ha opera 23. & l. si libertus 27. ff. de oper. libert. & in l. & ancillarum 28. ff. de pecul.* unde exercere dicimus argentariam, auri fodinas, cauponam, pistrinum, mensam nummulariam, & quodcunque negotium, vel tabernam, & exercere vectigal, latissime *Briss. de verbor. signif. lib. 3. verb. exercere*, & de secundo con-

225
226

227

228

229

227 in officio clericus non valeat à Rege puniri; quæ ab omnibus uno ore recipitur, non minus includit actorum Magistros, tamen si daremus jurisdictione carere, quam omnes, & quoscunque Iudices, ut innumeris relatis hanc esse veram rationem tradit *Mastrill. dec. 159. numer. 18. & 19. & tom. 1. de magistrat. lib. 2. cap. 6. numer. 10. & per totum, & num. 37.* ampliat, valida esse statuta prohibentia, clericos ad officia sæcularia admitti, & in Regno esse inhibitum per *dict. cap. & Regni Pragmaticam*, post Dominum *de Franchis*, & doctissimum *Regentem Tapiam*, plura *Cabal. resol. crimin. casu 64.* & in Hispania, quod clericus non possit habere officia, lege cautum esse testatur *Bovadil. tom. 1. lib. 1. cap. 12. num. 16. sua Politica.*

Et tantò fortius, cum pro istis officiis, tamen si non essent in feudum concessa, adhuc tamen ex forma investituræ præstandum est juramentum de bene, & fideliter administrando, vel administrari faciendo, quod in omnibus privilegiis, Ferdinandi scilicet, Federici, & Regis Catholici, ex-

230 præse, & pro forma continetur; & sic patrem cum feudo habent omnino naturam respectu juramenti, sicut in cæteris omnibus utriusque germanas conditiones, tam in concessione, quam respectu conservacionis, & vitæ, & etiam quoad occasum, & interitum, explicat *D. Camill. de Medic. meus socer conf. 169. nu. 13. cum sequent.* ubi in puncto docet, in officio, quod à Principe datur, ut publicæ utilitati deserviat, maximam fidem, & ingenium exercitium adhiberi debere, ut si ab eo investitus deficiat, perdat officium, sicut in feudo, & *nu. 14.* quod strictius, quam in feudo consideretur sensus, & magis aspera censura, & vindicta, *nu. 19. & in fin.* probat ex Domino meo *Caprio*, ob tantam similitudinem non immeritò id ipsum officium feudum vocari posse.

231 Et sicuti à feudi successione potissime ista ratione clericus repellitur, præsertim in Regno, quia non potest præstare juramentum fidelitatis, ad cujus præstationem feudatarii tenentur, pari modo clericis etiam ista de causa erit inhabilis ad officii successione, pro quo ex forma data, & toties repetita in omnibus investituris tenetur omnino præstare juramentum de bene, & fideliter exercendo, & exerceri faciendo, arguendo negativè de feudo ad officium, quod optimè procedere supra probavimus, cum

232 ex dictis verbis; etiamsi posset exerceri officium prædictum per substitutum, non tamen à juramenti præstatione redditur immunis, ut sunt clarissima verba primi privilegii Ferdinandi; ibi, *Fideliter exercendo, & exerceri faciendo, & in secundo Federici, ibi fideliter exercere, & exerceri facere.* Quod etiam procedit de jure, quo cautum est;

233 ut foemina, vel aliàs inhabilis; licet sit capax feudi franchij, intelligitur tamè, si potest præstare juramentum fidelitatis, aded ut probata consuetudine, quod foemina admittatur ad feudum francum, necesse sit probari, quod etiam sit habilitata ad præstandum juramentum fidelitatis; *Nevisan. Ferret. & alii, quos sequitur Roland. conf. 48. num. 40. lib. 4.*

Quod autem hæc sit potissima ratio, quare in feudis non succedant clerici in Regno; post *Afflict. decis. 310.* & in *Constitution. Regn. Errores*; multis relatis per *Roland. d. consil. 48. numer. 36. & 37. in 4.* amplissimus testis est post omnes DD. Regni, *Regens de Ponte* in famosa *decision.* ubi post relatam *numer. 2.* distinctionem de jure communi, de qua per DD. *in cap. in præsen-*

presentia, de probation. inter servitium, quod potest honestè per clericum præstari, & servitium militare, quod ipsi non convenit, de quo latius *Cacheran. decis. 27. num. 7.* subdit idem *Regens dict. decis. 4. post numer. 2.* in Regno non servari distinctionem *Innocent. & aliorum.* Sed hodie casum hunc 235 non esse disputabilem, quia cum teneatur feudatarius præstare juramentum fidelitatis, & servire personaliter cum equis, & armis in bello, aliaque explicare, quæ clericus non conveniunt, propterea opinio indubitata sic indistinctè practicata, & judicata fuit, & est, ut minimè clericus succedere possit; quia in Regno non est in electione vassalli, sed Domini, commutandi servitium personale in pecuniarium, citans *Ifern. & 236 decis. Afflicti. 320.* & ita millies judicatum etiam in clerico in minoribus, & *nu. 3. usque ad 7. ex Scalaleone, & aliis,* & ante ipsum scripsit D. meus *Socer conf. 27. num. 75. cum seq. junctis supra dictis nu. 54. & seq.* & optime 237 probat *Cacheran. decis. 27. colum. ultim.* ubi loquens de militibus Sancti Ioannis Hierosolymitani dicit, quod omnes illi, qui alicujus homagio, vel juramento non possunt se adstringere, consequens est, ut non succedant in feudo, cujus occasione præstatur homagium, & juramentum fidelitatis, ut in *tit. qualiter vassallus debeat jurare fidelitatem, cum duobus sequentibus,* citans *Iaco-* 238 *binum in tit. de homag.* postquam supra *nu. 4.* dixerat ex vera, & magis communi *Legistarum, & Canonist. sententia,* clericum, aut alium, qui Religionem voverit, præsertim in sacris, feudum retinere, vel in eo succedere non posse, juribus, & auctoritatibus infinitis, de quibus per *eum,* qui *in fine* plenissimè attestatur, contra clericum censuisse, & determinasse *Ducalem Senatam,* non esse immittendum in possessionem feudalem, quæ ratio cum æquè militet in officio, in quo ex forma conditionis, & pacti 239 adjuncti in investitura est præstandum juramentum, quo casu dicitur esse de substantia ipsum juramentum, ut ex *Ifern.* probat idem D. meus *Socer conf. 18. nu. 12.* consequens est, ut clericus, præsertim Sacerdos, non minùs à successione officii, quàm feudi sit repellendus, tanquam penitus, & omnino incapax, & inhabilis.

Et tandem ne deficiat decisio punctualis, affero *Minad. in repet. Constit. In aliquibus, ver. filiorum, nu. 5.* ubi postquam dixit, 240 sub illa *rubr. de successione filiorum Comitum, & Baronum,* non comprehendi clericos,

ll. vulg. amplians etiam si priùs velint dimittere habitum, & etiam in Cardinalibus, 241 subdit hæc verba, & idem dico in officiis, quæ fortè ad heredem transire possent, quia per *cap. Regn. Clerici sunt inhabiles ad officia;* & D. meus *Socer Camillus de Medicis* addit reasumendo hæc verba, *Clericus in officiis transmissibilibus ad heredem non succedit per Capit. Regni.* Idque procedit tam si clericus fuerit admissus ad officium tacito clericatu, vel si post adeptum officium ordines suscepit, utroque enim casu officio privari potest, quæ officij privatio reputatur civilis, & ideo à Principe sæculari licito jure fieri potest, cum Rex non intendat concedere nisi sæculari, & sub ea forma, & qualitate admittus non potest ex sua fraude commodum reportare, & cum primùm ejus incapacitas detegitur, justè repellitur, & si postquam admissus est, ad ordines convolvit, novam contrahit incapacitatem, qua meritò officio privari debet, vel declarari, quod ipse se privavit facto suo, & se pænæ subdidit, *Pereyra de man. Reg. lib. 2. tit. 804. num. 5. & 7.* quæ omnia fortius procedunt in casu præsentis, ubi Sacerdos notorius ad officium concessum laico ab initio, non veretur tam audacter aspirare.

Nec obstat, quod in privilegiis prædictis adsit facultas, exercere faciendi, & sic per substitutum, ex qua clausula infert pars, esse habitatos clericos, præsertim inspecta qualitate concessionarii, cui non convenit officium actorum Magistri exercere.

Siquidem hujusmodi illatio de jure non fundatur, & est evidenter falsa, quandoquidem etsi concesserimus, posse hujusmodi officia exerceri per alios, cujus contrarium expressè legitur in officio *Credenzieræ,* ibi, *ut personaliter illud exercent, & fideliter administrant, & ut interveniant tanquam unus ex Officialibus Curia, & quod quinternum computorum conficiant, & singulis annis præsentent in Camera, & tractentur honorificè tanquam Credenzierij,* ut ex privilegio de anno 1483. car. 788. vol. 1. & respectu etiam Actuariatus legitur in privilegio *Ferdin. I. anni 1468. & 1470. habens vos filios, quos in aliquo digno exercitio versari vehementer cupiebat, tractatum habuit cum Antonello de Bonacurso super venditione dicti officij actorum Magistri, & sic Regis intentio fuit, quod illud personaliter exercerent, nisi in casu necessitatis, prout de jure conce-* 242 *ditur, adhuc tamen permisso, quod possint substituere, militat præcipua, & potissima ratio,*

ratio, quare Clericis est interdictum posse habere officia sæcularia, scilicet ne possit postea clericus delinquens ab ipso Principe
 243 sæculari puniri; certum est enim substituentem in officio, substituere ipsius substituentis periculo, ita ut de culpis, & defectibus præponens ipse teneatur, *l. ad similitudinem C. de Episc. & Cleric. l. 1. C. de præpos. agent. in rebus, lib. 12. lser. in §. firmiter, num. 33.* cum concordantibus per *Paridem de sindic. ver. substitutus, & ver. An substituens aliquem, car. mihi 248. in antiquis, ubi num. 4.* dicit, hoc esse specialiter provisum per *cap. Regn. Item prædicti secreti, quod est 62.* secundum ordinem *Nigri*, & hoc latè prosequitur *Paris d. loco, quem citat, & probat, Gutierrez præct. qq. civilium lib. 1. cap. 34. post num. 3.*
 244 faciunt tradita per *Regentem de Ponte decis. 10. num. 3.* & in specie in actorum Magistro substituente, quod teneatur de delictis substituti, *Angel. consil. 237. num. 1. in fin. & per totum.*

Nec adversarius, ut credo, inveniet Doctorem, qui dicat, quod data potestate substituendi in officio concesso ab initio laico, & sic habili, possit deinde admitti clericus, qui de jure communi, & municipali peculiari lege prohibetur ad officia sæcularia ad
 245 mitti; quinimò contrarium apparet ex traditis per *Frecc. lib. 2. q. 48. 49. 50. ad 56. & q. 57. & 58.*

Nec minùs objici potest, quod officia ista fuerint concessa in simplex, & merum allodium, mutata qualitate, & alterata natura propria officiorum, & jurium Regalium, unde ex isto capite etiam Sacerdos admitti potest.

Ultra enim superiùs dicta, & infrà latiùs dicenda, ex quibus apparet vanitas hujus objecti, cum impossibile sit, in præsentia
 246 su fuisse mutatam naturam, cum semper concessio intelligatur fieri secundum naturam ipsius rei, ut ex *Ifern. in cap. 1. §. quia vidimus, de his, qui feud. dar. poss. & aliis multis* probat *Precc. in puncto d. lib. 2. q. 50. num. 4.* ibi, *Non videtur Rex immutasse naturam officij, nisi in eo tantummodo, quod est immutatum, in reliquis retinet naturam suam, & quest. 55. num. 2.* Aliud sequeretur maximum absurdum, & inconveniens, eveniente etenim casu, in quo ob culpas, & defectus substituti Regia Curia vellet privare possessorem officij, eundemq; clericum, vel sacerdotem ipso officio, prout notum est concurrente
 247 culpa, locum esse privationi, & pœnæ pecuniariz, licet non possit teneri crimi-

naliter pœna corporali, quæ pro alio solui non potest, ut latè per *Roman. consil. 11. & 15.* ubi *additio ver. criminaliter*, adducit concordantes, *de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. de divers. provis. §. solent etiam, car. 481.* hoc enim casu limitatur regula, quod delicta suos teneant authores, ut post *Lucam de Penna, & alios* latè prosequitur *Muta in cap. 29. Regis Alphonsi, num. 21. tom. 4. Mastrill. de magistr. tom. 1. cap. 29. num. 41. Dom. Rovitus* in puncto de pœna privationis officij civili-
 248 ter *consil. 87. novissimè Pereyra de manu Regia tomo 1. lib. 1. tit. 80. §. 4. num. 6.* ubi etiam latè de inhabilitate clerici in minoribus ad officium adipiscendum, & ut adepto etiam privari debeat jure communi, & Regio; & de pœna substituentis pro substituto, optimè
 249 *Gram. vol. 29.* ubi refert decisum, Carcerarium Mag. Cur. qui habebat officium concessum à Rege cum potestate substituendi, fuisse per sententiam officio privatum ex sola negligentia substituti, ob fugam carcerati, quæ sua culpa evenerat, quamvis exhibuisset dictum substitutum, ut per *Gram. ibid. num. 1. in fin. 12. 13. 14. & 16. in fine*, cogere-
 tur namque hoc casu Fiscus Principis juxta aliquorum sententiam convenire clericum possessorem officij coram Iudice suo Ecclesiastico, & sic Princeps super re per ipsum concessa concernente rectam justitiæ
 administrationem, in qua notum est, versari officium actorum Magistrì, ut supra dictum est, necesse haberet per ejus Fiscum Ecclesiasticos adire Iudices, & Romæ appellationum involucra, & lites iuxta stilum Romanum sustinere. Quod enim statutum
 250 est, ut de principalibus largitionibus, etiam si in Ecclesias, & Ecclesiasticas personas conferantur, cognoscat ipse Princeps concedens per suos Iudices, ex doctrina *Bartholomæi de Capua*, quam probavit *Ifern. in Constitut. De burgensaticis, sub titul. de Sacramen-*
 251 *to à Bajulis præstando*, quod lege Hispanica ampliatum est, ut contingat, clericum in his forum Regis declinare, ipsis privetur bonis, *l. 57. titul. 6. partida prima, Azeved. ad l. 4. lib. 1. nova recopil. vel si ad requisitionem* Principis concedentis, denegetur tituli editio, *Dominus meus Capyc. in investitur. verb. feudatariorum editiones, car. 181. Regner. latissimè de regalibus, cap. 6. num. 63.* declaratur
 252 procedere in bonis concessis in feudum de jure communi, ex regula *cap. Verum, de foro competentis*, & Regni per *cap. Item statuimus*, secundum ordinem *Nigri 46. sub titul. de non trahendis clericis ad judicia sacula-*

secularia, nisi pro bonis feudalibus, & quoad donationes Iurium Regalium, quæ à Regibus sub natura propria Regalium, (ut in dubio præsumitur) conceduntur, utpote in quibus superioritas, & Regia præ eminentia, quæ à Rege non solet abdicari, apud ipsum remanet; secus verò, quando à Principe donata, non conceduntur ut feudalibus, aut simpliciter sub propria natura, scilicet Regali, quod contingit cum reservatione superioritatis modo prædicto, ut distinguit appositivè Dom. Reg. Constantinus in Lexe cit. tit. de fil. Official. ex num. 99. 102. & 103. oportet enim, ut clericus, vel Ecclesia in iudicio seculari pulsari possit, ut rem possideat à Rege, illumque Dominum agnoscat, alioquin, etiam si Regis ea res aliquando fuisset, si de præsentis ab Ecclesia retinetur ut libera, & propria, in suo foro conveniri debet; Oldr. Ausfer. Benedic. Afflic. & alii, quos ad hoc congerit Pereyra d. tract. de manu Regia, 10mo 2. lib. 2. tit. 1. §. 16. cap. 37. num. 3. Quamvis aliud indistinctè observari, ut coram Iudice laico conveniri debeant clerici pro bonis R. Coronæ, etiam si ad illorum amissionem agatur, propter acquisitionem factam à clerico sine Regis assensu, contra formam ordinationum illius Regni, sive ex consuetudine, sive ex concordia, atq; iudiciū prædictum censi civile, non criminale, quia non omnis bonorum amissio est pœna, latè idem Pereyra d. cap. num. 5. & 6. & num. 8. limitat, ubi est deputatus Iudex specialis ad universitatem causarum certæ speciei, quis autem prudens Iudex arbitrari poterit, fuisse concessa hæc officia adè libera, & exempta à iuribus dominicalibus, & alterata forma Regalium, ut Rex ipse, eiusque Fiscus ius suum prosequatur pro culpis substituti à clerico officii possessore, ad forum Ecclesiasticum sit pro officii privatione, aliisque pœnis inferendis remittendus? certè nemo sapiens id opinabitur, argumento l. Salvius Aristo, ff. de lega. præstand.

Differentia autem est maxima inter laicos habentes Regalia, & personas Ecclesiasticas, quæ ex dispensatione illa possident, ut in Germania contingit, ubi Ecclesiastici, sive Principes sint, sive alii Status Imperii, non patiuntur pœnam banni, in quam incurrunt ex contumacia cœteri laici, quæ similis est pœnæ fori iudicationis, introductæ per Regni Constitutionem, itaut impunè occidi possint, & omnia bona, iuraque etiam Regalia amittunt, Gayl. Minsyng. Rulant. Pruhman, & alij, quos congerit Regner. d.

cap. 6. num. 56. Clerici verò bannum non patiuntur, licet ex eadem causa, ex qua seculares banni pœnam incurrant, omnibus suis Regalibus, & privilegiis per sententiam declaratoriam privati necesse est, atque honestius in forma condemnationis publicè plectuntur, Minsyng. cap. 90. cent. 1. & cap. 59. num. 5. cent. 5. Regner. d. cap. 6. numer. 59. & seq. ubi numer. 62. reddit rationem, quod Ecclesiastici ratione Regalium, & beneficiorum secularium tantum Principi subsunt, ratione verò personæ, & ordinis, Pontifici sunt subiecti.

S V M M A R I V M.

- 255 Officia Magistri actorum, & Credentaria Consuetudina feudalibus sunt, quia membra sunt Ducatus Calabria, & num. 270. & quid si in concessione non adsint verba, investientes, num. 272.
- 256 Carolus Primus Rex hujus Regni fuit Comes, & Marchio Provincia.
- 257 Alphonsus Primus Rex hujus Regni Ferdinandum filium in Ducem Calabria erexit.
- 258 Ducatus Calabria fuit in feudum concessum ab antiquioribus Regni Regibus.
- 259 Investitura facta novo possessori censetur iure feudi, ac secundum naturam, qualitates, & pacta, quæ apud primos possessores fuerunt.
- 260 Feudale, quod habitum fuit per antecessores, eodem modo præsumitur pervenisse in successores.
- 261 Primogenitos Regum hujus Regni semper fuisse creatos Duces Calabria, & ita futuros Reges designatos, recensetur.
- 262 Bona in feudum concessa, & ad Dominum reversa, & iterum concessa, an concessa præsumantur sub eadem feudali natura.
- 263 Dispositio de feudo cum assensu nihil differt ab allodio.
- 264 Dominus directus novum gravamen feudatario imponere non potest, de feudo disporre, vel modum adjicere, nisi cum consensu utilis, qui etiam cum assensu Domini potest etiam formam concessionis mutare, & num. 265 ampliatur etiam in feudo ex pacto novo, num. 266.
- 267 Pater non habet usumfructum in bonis feudalibus filii, habet tamen fructuum commoditatem, & est legitimus administrator, si velit, & qui contrarium tenent, declarantur, num. 268.
- 269 Princeps Hispaniarum Regis primogenitus habet

- habet principatum in titulum, non in feudum; non ita habuerunt primogeniti Regum Regni Ducatum Calabria.*
- 271 *Concessio de officio actorum Magistri, & Credenzeria Consentia facta per Regem Ferdinandum Primum per mortem Antonelli Bonaccursi, fuerit-ne prima originalis investitura, vel assensus?*
- 273 *Verbum, investientes, facit presumere rem datum esse in feudum, etiamsi non sit expressum, & distinguit concessionem in feudum ab alijs contractibus, num. 274. & 276. & contrarium tenentes declarantur procedere si alia contraria verba adsint, num. 277. 279. & 281. vel si non adsunt alia conjectura, num. 278. & qua sint, num. 282. 283. 295. 306. 307. 309. 311. & 312.*
- 274 *Investitura necessaria est in feudi erectione.*
- 275 *Verbum, investio, prolatum ab alio, quam à Principe transfert onus probandi in adversarium, non esse concessionem in feudum.*
- 280 *Concessio ampliatur ex qualitate concessionarij, & Regis concedentis.*
- 283 *Iurisdictio in dubio presumitur in feudum concessa, etiamsi sit concessa Ecclesia, vel super territorio Castri, in allodium concessi, & numer. 285. 288. & 290. quod amplia procedere forius in Regno, numer. 286. 291. & 292.*
- 284 *Castri concessio an presumatur liberè, & in allodium facta, & si intra Regnum, aut Provinciam illud situm sit, & quid in concessione facta Ecclesia, num. 289.*
- 287 *Castrium omne in Regno est feudum quaternatum, licet non omne feudum sit Castrum.*
- 293 *Regalia, vel officia Magistri actorum de per se, vel uti feudo annexa, in feudum concessa censentur in Regno, idemque in Germania, num. 294.*
- 295 *Iuramentum est de substantia feudi, contractum feudi ab alijs sejungit, & ipsam fidelitatem includit, qua remitti non potest, licet actus iuramenti sit, & num. 296.*
- 297 *Iuramentum fidelitatis inducit concessionem in feudum, & ubi non est praestandum arguitur concessio facta liberè, & numer. 299. & 301. & contrarium tenentes declarantur, num. 300.*
- 298 *Officij concessio cum verbis, concedimus, committimus, commendamus, & investimus, & iuramentum fidelitatis praestes, in feudum facta censetur.*
- 302 *Ius non amittitur per non usum, etiam per mille annos in iuribus negativis.*
- 303 *Superioritas contra Principem quanto temporis spatio praescribatur.*
- 304 *Iuramenti praestatio non praesumitur, nisi probetur, secus quando id praestandum erat ex promissione facta Principi, ex lege, vel regula feudi, vel alterius concessionis.*
- 305 *Solemnitas extrinseca licet non praesumatur, iuramentum tamen fidelitatis praestitum praesumitur.*
- 306 *Feudalis qualitas praesumitur per exemptionem ab oneribus, & collectis. Item ex observantia subsequuta etiam ex unico actu, etsi diversimode, quod frequentius evenit attenditur etiam absque temporis lapsu, num. 307. 308. & 310.*
- Item, si Dominus semper ut feudalia bona ipsa distraxisset, num. 312.*
- 309 *Allodium an iudicetur si longo temporis interstitio nulla fuerit obtenta confirmatio de ijs qua à Principe tenentur.*
- 313 *Actus, qui ex causa necessaria, & voluntaria fieri poterat, ex necessitate factus praesumitur.*
- 314 *Assensus super feudo, ex necessitate, non voluntate obtentus praesumitur.*
- 316 *Testamentum esse factum, aliud est, quam valere quoad solemnitatem, & in substantia.*
- 317 *Officia Magistri actorum, & Credenzeria Consentia uti feuda, vel Regalia S. C. habuisse recensetur.*
- 318 *Decisio D. de Franchis 627. loquens de cautione praestanda per heredem pretendens fideicommissum, ponderatur, & parti adversa eam non juvare, ostenditur.*
- 319 *Praesumptiones cumulantur quando casus conjecturalis est, & singula, qua non profunt, juncta juvant.*
- 320 *Iurisdictio, vel ei annexum etsi non sit in feudum concessum, erit omnino Regale. Paraphrasis Privilegiorum.*
- 321 *Extensio, & ampliatio fit eadem remanente natura, & substantia, & in quo differat à renovatione, numer. 322. & 324.*
- 323 *Ampliationis tempus etsi non opponatur, habetur, ac si esset appositum à principio, & censetur idem cum primo.*
- 325 *Verbum, commendare, sui naturam non importat titulum, sed tantum custodiam, & administrationem, & ampliacioni, seu prorogacioni competit, num. 327.*
- 326 *Commenda vel temporalis, vel perpetua est cum potestate disponendi de fructibus, sicut Beneficiatus, cui Feudatarius comparatur, & quid sit commenda, nu. 327 & quando equiparetur titulo, num. 328.*
- 330 *Privilegium est contra jus, & in finibus dispensationis remanet, & ideo strictè interpretandum, praesertim in diminutione iurium Regis, & Camera.*

- 331 *Verbum*, confirmamus, *jus novum non tribuit, sed primava attenditur natura, & verba damus, donamus, & de novo concedimus, nil operantur, & nu. 332. 333.*
- 334 *Officiorum concessio ex quibus arguitur facta in propriam officiorum naturam.*
- 335 *Officiorum administratio, & procuratio tantum, non autem plenus titulus, quibus ex verbis concessa arguatur, & nu. 336.*
- 337 *Rex Catholicus vocatus fuit ad Regnum uti successor Alphonsi Primi; non ex juribus Ferdinandi Primi, & successorum.*
- 338 *Rex Catholicus an ad confirmationem investiturarum & privilegiorum Regis Ferdinandi Primi, & Federici de jure stricto cogi non poterat, & nu. 353.*
- 339 *Confirmatio dicitur nova datio, quando actus qui confirmatur est invalidus, & nu. 341.*
- 340 *Clausula, si non valet, ut confirmatio, valet, ut nova concessio, unde orta?*
- 342 *Verba denotantia concessionem fuisse factam in feudum, vel sub vera officiorum natura, qua sint, & nu. 345. 347. & 350.*
- 343 *Dictio, eidem, est relativa, & ad oculum demonstrativa, & personalis.*
- 344 *Pronomen, hic, & simile, personale est, & refertur ad eos, qui proprio nomine fuerunt expressi.*
- 346 *Mos duplex ex natura rei, & Regionis concurrat in dignoscendo naturam concessionis officij Magistri actorum, Credenzeria Calabria, & Locumtenentis Consentia.*
- 348 *Dictiones, in his, & in prædictis, eandem habent vim.*
- 349 *Verba geminata plus operari debent.*
- 350 *Dominij, & superioritatis reservatio arguit, concessionem esse factam in feudum.*
- 351 *Clausulam, Juribus Regis Curie semper salvis, multum operari, & esse solitam in omnibus feudorum concessionibus apponi.*
- 352 *Clausula, ut privilegium interpretari debeat in ejus favorem, non operatur quoad expressa.*
- 354 *Investitura Regis Catholici de officio Magistri actorum Calabria, & Credenzeria Consentia, &c. an usi sint successores de Bernardo, recensetur, & nu. 355. & 357.*
- 356 *Acceptare, & scire præsumuntur ea, qua in proprio libro continentur.*
- 358 *Concessio prima, num alterari, & mutari possit in præjudicium successorum, & quid in feudo ex pacto, & nu. 359.*

CAPVT NONVM.

Ad interpretationem Concessionum, & Investiturarum.

255 **Q**uoad concessiones, & investituras attinet, in primis dicimus, ista officia fuisse membra Ducatus Calabriae, quem esse verè, & propriè feudum Regis primogeniti, adversarius negare non potest, cum id sit per manus traditum, & verissimum testatur *Ifern. in cap. 1. num. 4. de feudo Marchia*, ubi dicit hæc verba, *Si verò in feudum detur Marchionatus, Ducatus, & Comitatus, ut in Comite Proventia, qui est Dominus Comitatus, & Duce Calabria, què est Dominus Calabria, est verè feudum, & effectum habet feudi, quia sunt ibi Terra, & Vasalli, quorum est Dominus, sicut feudatarius non solum ut gerat officium Comitatus, Ducis, & Marchionis, & tunc ad hæredem transmittitur feudum tale; non tamen potest dividi, sed major natu succedat; idem in cap. 1. quis dicatur Dux, ubi numer. 1. volens explicare verba I. C. dicentis, qui à Principe de Ducatu aliquo investitus est Dux, solito more vocatur, hæc subjicit verba num. 1. dicit ergo investitus à Principe, de Ducatu dicitur Dux, sicut est Dux Calabria, qui est Dominus Calabria, & habet eam in feudum, qui de Marchia dicitur Marchio, ut Comes Proventia, qui dicitur etiam Marchio, & meminit*

256 *de Proventia, ut advertit Liparulus, Quia Carolus I. Rex hujus Regni fuit Comes, & Marchio Proventia; Alvarot. in cap. 1. S. fin. in fine, de alien. feud. dicit, Ducatus Calabriae est verè feudum, sequutus Andr. meminit de Ducatu Calabriae, dicens, illud esse verè feudum sicut alij Ducatus. Et de Alvarot. meminit Liparulus ad Iser. in d. c. 1. in*

257 *prin. lit. C. quis dicatur Dux? & de anno 1463. ad supplicationem Baronum, & Procerum Regni, Rex Alphonsus Primus, immortalis memoriæ Ferdinandum filium in Ducem Calabriae primum erigit, intitulat, & attollit, ipsumque investivit pro se, suisque hæredibus de legitimo corpore descendentibus, cum juribus, & pertinentiis omnibus.*

In quo illud adverto, quòd tamen ex prædictis verbis, & singulis quibusque clausulis, & præsertim simul junctis, clarissima deprehendatur in feudum facta concessio, præsertim in Regno, ex infra latissimè dicendis in præsentis paraphrasi investiturarum,

258 rum; attamen cum Ducatus Calabriae, *Isfernia*, inter alios, testimonio fuerit in feudum expressè concessum ab antiquioribus Regibus Regni, praesertim Francis, sub quibus constat, *Isfernia* floruisse, & praesertim sub Carolo Secundo, & erectum in feudum Ducatus, & ita à primogenitis priscorum Regum, ante Alphonsum habitum, & possessum, nec enim constat alicujus, nec Historicorum testimonio, ab aliis ante Alphonsum Ducatum Calabriae possessum, 259 nisi à Regum primogenitis, ex hoc consequitur perneccessè, & irrefragabiliter, ab Alphonso Primo ex Aragonensibus, fuisse Ferdinandum filium investitum, eodem scilicet jure, in feudum, prout soliti erant illud antea Regum primogeniti obtinere, & possidere, & non sub altera, & diversa forma, quod solum sufficeret in dubio, alio non edocto, ut docuit *Afflict. in capit. 1. numer. 79. versic. item praesumitur feudum, ex quibus caus. feud. amittat.* ac secundum naturam, qualitates, & pacta, quae fuerunt apud primos possessores, autoritatibus, quas concessit *Anton. Sola inter Consilia Raudensis consil. 31. num. 13. & 14.* tum quia si prius fuit feudalis, & tunc talis praesumitur, tum ex aliis, quae affert *Menoch. d. lib. 3. de praesumpt. capit. 91. num. 69.* ubi hoc tradit, ut indu- 260 bium. Ex quo quia Antecessores Regum primogeniti habuerunt eum, ut feudalem, & sic eodem jure praesumitur pervenisse ad eorum successorem, illos representantem, idem *Menoch. d. cap. 91. in 10. praesumpt. numer. 56.* & quia diu antiquitus possessus fuit, ut Ducatus feudalis, & in feudum, ut per *Menoch. d. cap. praesumpt. 9. num. 53.* tanto fortius in casu nostro, ubi ex verbis *d. Cap. Neap.* sumus in claris. In supplicatione etenim oblata Inviçtissimo Alphonso Primo à Proceribus Regni dicitur expressè, *E da mè avanti intitularlo Duca di Calabria, come è solito sempre fare delli primogeniti heredi, e soccessori;* unde si Rex Alphonso ad petitionem Baronum concessit Ducatum Calabriae Ferdinando Filio, sicuti solitum erat antiquitus observari in primogenitis priscorum Regum, inevitabiliter Ferdinandus tenuit Ducatum in feudum, quod nulla cavillatione tergiversari potest, nec est novum, quod qui Rex est, possit esse feudatarius alterius Regis.

Nec quicquam contradicit, quod eodem tempore fuerit juratus futurus Rex Regni, siquidem expressè in dictis Comitibus utrumq; explicatur, investitur enim Ferdi-

nandus primogenitus de Ducatu, ut praedecessores primogeniti illud obtinuerant in feudum, & designatur homagio praestituro futurus Rex Regni, & sic ex diversitate temporis, & rei unum alteri non contradicit, vivente enim patre fuit verè Dux Calabriae, & futurus Rex Regni post mortem, quo casu concedo, Ducatum non esse amplius penes novum Regem, ut feudum, sed incipit deferri sub primæva natura ab initio erecta novo Regis Ferdinandi Primi primogenito.

261 Vnde tamen si idem Alphonso ut pater, & directus Dominus, & fortè ut legitimus administrator filii Ferdinandi commendaverit dictum officium Actuarius, de eo disponendo tanquam de membro dicti Ducatus, dirigendo verba erga dictum Ferdinandum tunc Ducem, & futurum Regem, qui ratione reverentiae verisimiliter erat paternae voluntati, imò nutibus obtemperaturus, nihil ex hoc inferri potest, non esse Ducatum praedictum cum juribus suis infeudatum, ut Sapientes Regni, & Historici concordi ore testantur, & in *registro Regiae Siciliae signato 1306. & 1307. litera C. car. 1.* notatur, Robertus primogenitus Regis Caroli II. Dux Calabriae, & Regni Vicarius Generalis, itemque Carolus filius primogenitus Roberti similiter Dux Calabriae, & Regni Vicarius Generalis *de anno 1318. lit. B. car. 41.* & Ioanna Prima creavit Ducem Calabriae, eique concessit Ducatum, qui fuerat Regum primogenitorum, Ludovico Regi ejus viro cum hominibus, vasallis, castris, fructibus, & redditibus dicti Ducatus *in anno 1438. lit. A. fol. 89.*

Nec enim dum officium praedictum commendavit Alphonso Primus Antonello Bonaccorso vita ejus durante, quod habemus ex assertione Ferdinandi Primi *in privilegio sub data anni 1578.* illud concessit tanquam sibi devolutum, & ad ipsum Regem reversum, ita ut objici possit, jus, sive bona in feudum concessa ad Dominum semel reversa, & iterum concessa non praesumi de novo concessa in feudum, in quo licet verior sit opinio, quod praesumatur iterum concessa sub eadem primæva natura feudali, ut prius erant, ut post *Afflict. & Menoch. d. lib. 3. cap. 91. praesumpt. 17. nu. 69.* supra probavi, sed simpliciter fuit concessum sive commendatum dictum officium tanquam jus dependens, & membrum Ducatus Calabriae Ferdinandi Filij Regis primogeniti.

Quod justè, & legitime fieri potuisset ne-

dum ab Alphonso patre Rege, eodemque directo Domino, cum consensu præsertim filii, cui nuncupatim dirigitur paterna provisio, & qui ex post facto declaravit triplici privilegio, & nedum paternam provisionem approbavit, sed longe ampliavit in beneficium Bernardini, & Ioannis de anno 1460. 1468. & 1478. quod est de jure
 263 indubium, cum satis notum sit, directum Dominum cum consensu utilis, & è contra liberè de feudo hæreditario dispo-
 264 nere posse, siquidem dispositio feudalium cum assensu nihil differat ab allodialibus, ut ex *Ifern. in cap. 1. de natur. success. feudi tradit Frecc. in 3. lib. 3. form. nu. 3. in fine, Domin. de Ponte de assens. Reg. super dote, in princ. nu. 23. car. 246. & de resutat. feudor. §. 2. num. 8. & 9.* & licet Dominus directus non possit post
 264 infeudationem novum gravamen imponere feudatario, dispo-
 265 nere de feudo, vel ad-
 265 jicere modum, ut per *Ifern. & Afflict. in Constitut. Honorem nostri*, fallit tamen si accedat consensu infeudati, ut in puncto docet *Regens de Ponte de assensu Regio super dote, in princ. num. 11. in fine.* Quinimò nedum Dominus directus, verum etiam utilis potest
 266 disponere, & ex post facto mutare formam concessionis feudi, alienare, & dismembrare feudum cum assensu directi Domini, ut ex *Ifern.* & aliis latè probat *Petr. de Gregor. de concess. feud. par. 3. quest. 7. per rosam, præ-*
 266 fertim *nu. 37. 41. & 44. cum seq.* & hoc procedere etiam in feudo ex pacto novo in primo acquirente, post *Ifern. in §. & si libellum, Camer. & alios probat D. meus de Curie in 1. par. c. 15. nu. 12. car. 57. à 1er.*

Sed etiam absque filii consensu potuisset quilibet pater, etiam qui non esset idem pater, & directus Dominus de fructibus, & proventibus feudi proprii filii disponere, & feudi administrationem concedere, ex re-
 267 cepta in Regno opinione, quod licet pater non habeat usumfructum in bonis feudalibus filii, qua ratione non erit necessarius administrator, erit tamen legitimus administrator, si velit, & habebit fructuum commoditatem, ut quicquid sit de jure communi controversum, in Regno receptissima est hæc distinctio, quam Dominus meus *Sacer. in apastil. sui libri ad decis. de Franch. 10. nu. 8.* tribuit *Salyc. in auzben. excipitur, C. de bon. qua. liber. de quo dicit Dom. de*
 268 *Franch. non meminisse, qui dec. 161. in fine,* dicit, juxta hanc opinionem fuisse judicatum in Collaterali, contra opinionem *Suar-
 268 & Molina,* quam procedere, ubi, pater

repellitur ab usufructu ex dispositione hominis, secus ubi ex dispositione legis, sicuti est in feudis, docet *Reg. de Ponte consil. 19. num. 29. & consil. 31. nu. 3. 4. & 6.* latè *Consil. de Anna consil. 51. num. 8.* ubi quod ipsa commoditas percipiendi fructus potest per patrem alteri vendi, & cedi, *nu. 10. & 11.* & post *Loffred. consil. 10. num. 19.* tradit *Cons. Paschal. de virib. patr. potest. cap. 2. nu. 87. & cap. 3. nu. 9.* ubi citat *Mastrill. dec. 82. nu. 6.* optimè *Castillus Hispan. controu. jur. tomo 1. de usufr. c. 3. num. 64.*

Et sic pariter nihil contradicit, quod demum Ferdinandus Primus Alphonso filius effectus Rex assenserit sessioni factæ per Antonellum prædictum Bonaccursium de dicto officio Philippo Bernaudo, vita durante ipsius Antonelli sub expressa dicti assensus reservatione, verum amplius idem officium, quod per mortem Antonelli erat devolvendum, concessit Bernardino, & Ioanni de Bernaudo, Philippi filiis ad ipsorum vitæ decursum, & exemplo concessionis factæ per Alphonsum patrem, quam sibi dirigendam curavit, uti Regis primogenito, & Duci Calabriae, eam simili modo direxit Alphonso Secundo, tunc ipsius Ferdinandi Regis pariter primogenito, Duci Calabriae & Vicario Generali paterno in hoc Regno; & Henrico de Aragonia secundogenito, & in dicto Ducatu Calabriae Locumtenenti Generali.

Sub eadem enim forma, eademque ratione, de consensu scilicet directi, & utilis Domini, vel vigore legitimæ administrationis, qua Alphonso concessit Antonello, potuit Ferdinandus concedere ad vitam dictorum fratrum de Bernaudo, & præficere Locumtenentem Henticum secundogenitum in Ducatu filii primogeniti, nullo horum obstante, quin uterque ex primogenitis verus esset, & legitimus possessor Ducatus Calabriae.

Nec tandem obstat quod pro simili traditur de Principe Hispaniarum, quem dicitur non habere Principatum in feudo, sed
 269 in titulum, ergo & idem de Ducatu Calabriae. Negatur enim hæc collectio, siquidem constat, illam designationem primogeniti, quam in Hispania Reges facere solent, nihil aliud primogenitis tribuere, quam illud, quod eis à jure compete-
 269 bat: in illis etenim Regnis eo ipso, quod primogenitus nascitur, hoc primogenituræ jus absque alia declaratione eidem defertur, *l. 2. tit. 15. par. 2.* ubi latè *Greg. & DD.* ea enim Principis designatio, quæ in his Regnis fit, ob id tantum fieri consuevit, ut omnibus notum sit, ne ulla lis, aut controversia super
 269 Regni

Regni successione in futurum, moriente Rege, superesse possit, non autem quod ex eo illi aliquod jus vivente Patre, quoad Regni administrationem conferatur, & ut futura successio juramento fidelitatis roboretur, unde Principes iurati appellantur; & ii primogeniti, non Principes, sed infantes hæredes appellari soliti erant ab Henrico III. qui vivente ipsius patre Ioan. I. Princeps nuncupatus est, & sic sola designatio futuri Regis designatur in Hispaniâ per titulû Principis, ut perbellè probat exemplo Cæsarum apud Romanos *Molina de Hisp. primog. lib. 3. cap. 6. n. 19. cum seqq.* cuius diversum contigisse in Regno nostro, ubi primogenitos Regum fuisse verè Duces, ex prædictis patet.

270 Necessariò ex his sequitur, hæc officia, veluti membra esse ab ipso capite regulanda, ut si Ducatus Calabriz fuerit feudum, officia actorum Notarij utriusque Provinciz, consequens est, ut pariter in feudum fuerint concessa, *cap. cum non deceat, de præscript. glos. in l. ex ea causa. ff. de postul. & in feudis Ifern. in cap. primo, de consuetud. recti feudi, Loffred. cons. 39. nu. 34. & 35.* loquens in Ducatu Ferrariz post *Dec. consil. 389. nu. 7. & Castr. consil. 102. part. 2.* qui loquitur de Regno Hispaniz, & ejus membris, latè *Ad dent. ad Napod. in Consuet. Etsi testator, post nu. 8. in addit. magna, incip. dicit Napod. lit. C. car. 176. & car. 178. in seq. addit.* optimè Dominus meus *de Curte de feud. par. 1. c. 15. §. nunc de altera, nu. 143. cum seq.*

Et proinde nihil etiam obstat, quod in dicto assensu concessio per Regem Ferdinandum super venditione facta per Antonellum Bonaccurso Philippo de Bernaudo pro filiis Bernardino, & Ioanne, nõ adit verbum, *Investientes*, Ex quo infert adversarius, non esse concessionem factâ in feudum, idque colligi ex hac prima, quam ipse contendit esse investituram, & ad ipsam recurrendum ex notis decisionibus.

271 Siquidem ex prædictis, & ut cuique re- legenti apertissimè patet, illa dici non potest prima investitura originalis; sed simplex assensus, in quo Rex ipse Ferdinandus Primus, facta assertione tractatus præambuli, & venditionis factæ per dictum Antonellum Philippo, super illa simpliciter assensum præstitit, eo tantum addito, ut sicut officium prædictum erat ad Regem ipsum devolvendum per mortem Antonelli, remaneret penès dictos Bernardinum, & Ioannem Philippi filios, ad ipsorum vitæ decursum, ita ut inter eos supervivens al-

teri succederet, cum expressa tamen clausula, *Si, & prout Antonellus ipse habuit, & tenuit, habebat, & possidebat, in omnibus, & per omnia, antequam ipsum officium venderet,* verba enim clarissima sunt, & sæpe repetita, & inculcata assertæ venditionis, & assensus, & consensus Regij super illa petiti, & concessi cum prorogatione, & extensione dumtaxat temporis ad vitam filiorum Philippi, sub eadem lege, & forma, qua officium fuerat Antonello concessum, unde tantum abest, ut ista non sit primordialis investitura, & prima radix concessionis, ut illa necessariò supponat, primam investituram, & concessionem factam Antonello præcessisse, fuisseque factam ab Alphonso patre ipsius Ferdinandi, & ab eodem Ferdinando confirmatam, ad quam expressè se refert Rex ipse in dicto assensu, & esset ab adversario exhibenda, dum in ipsa se fundat, & non mirum si in assensu investituræ confirmatoriz præcedentis non legatur verbum, *investientes*, & alia, quæ redolent indolem feudalem, quæ in primæva investitura, exprimi solent, non in confirmationibus.

Idque esse verissimum, apparet ex eo, quod in concessione tertiz partis ejusdem officii postmodum ad Reg. Curiam devoluti ob culpam, & defectum Raphaelis Gulli, & deinde de novo concessæ per eundem Regem Ferdinandum Primum eisdem fratribus de Bernaudo, tanquam in prima, & originali investitura, non deficiunt verba, *investientes vos*, & alia quoque, quæ clarè important concessionem in feudum, veluti, *commendamus recepto juramento fidelitatis, & ibi, quam investituram habere volumus vim vera, & realis assurationis, &c.*

273 Verbum enim, *investientes*, operatur, ut res in dubio præsumatur esse data in feudum, etiam si non sit expressum in feudum aliquid concedi, ut ex *Ifern. in cap. 1. §. huius autem generis, col. ult. ver. per præmissa patet, ex quibus caus. feud. amitt. & aliis tradit Dom. meus Capyc. in invest. in ver. investientes, car. mihi 133.* Nam hæc verba, *investire, & disinvestire*, pertinent propriè ad Dominos feudum concedentes, & non ad alios, ut in *cap. 1. quid sit investit. in tit. per quos fiat investitura, & in cap. 1. de feudi cognitione.* Et hæc sunt verba adinventæ, ut sint signa, quibus feudum dignoscitur, & distinguitur ab aliis contractibus, scilicet à donationibus, & concessionibus liberis, c. *per suas, de don. & quod hæc verba, feudum fuisse*

concessum, arguant; *Afflic.* docuit in *rub. quibus mod. feu. amitt. nu. 17.* Idque probatur, quia certum est, in feudi constitutione necessariam esse investituram, *cap. 1. quib. mod. feud. const. pot. las. in prelud. feud. num. 12. Afflic. dec. 129. nu. 3. Curt. lun. & Zasius,* quos refert *Menoch. in cons. omnium primo, in causa Montisferrati pro serenissimo Duce Sabaudia, num. 23. & de presumpt. lib. 3. c. 91. num. 40.* Inde *Intrigl. par. 1. de feudis, cap. 43. nu. 67.* dicit, verbum, *investimus*, etiam prolatum ab alio, quam à Principe, transferre saltem onus probandi in adversarium, idemque; ex investituris probari feudum, latè *Ihes. lun. lib. 3. qq. forens. c. 106. num. 17.* optimè, & melius omnibus *Rosent. tom. 1. cap. 6. conclus. 27. & tom. 2. cap. 12. q. 14. num. 34. in fin. & 35.* omnino legendus, per verba autem, & signa discernitur unus actus, vel contractus ab altero, *l. non codicillum, C. de testam. §. adeo, Inst. locati, Berou in puncto in eadem causa Marchionatus Montisferrati, num. 3. in princ. Petr. de Greg. de concess. feud. par. 2. q. 2. nu. 6.*

Et quamvis non me lateat, quam controversia sit hæc propositio, utrum ex verbo, *investimus*, probetur concessio feudi, pluribus dicentibus, hanc esse levem conjecturam, cum verbum, *investire*, generale sit, & significet possessionem concedere, sicut, *disinvestire*, possessione privare, ut ex multis probat idem *Menoch. d. cons. 1. num. 24. ubi num. 25.* idem de verbo, *investitura*, cum concord. per *Roland. cons. 50. num. 52. 56. & 57. in 3. vol.*

Attamen ex communi ferè omnium declaratione, verbum, *investio*, non concludit de necessitate feudi concessionem in duobus casibus, Primò, si adsint alia verba clara, & aperta, ex quibus probetur, & inferatur necessariò libera, & omnimoda donatio, utpote si dicatur, *donamus, damus, & liberaliter largimur*, vel similia, ex quibus appareat, mentem concedentis fuisse bona concedere in simplex, merum, & liberum alodium, cum enim præsumptio generalis, & legibus amica sit, quòd quælibet res præsumatur libera, *Menoch. infra citandus cons. 191. num. 21. in 2. post Jacob. ver. de Castro, num. 16.* & ita concessa in thuris ab omni onere, & nexu servitutis, quæ feudo inest; *Menoch. d. cons. 191. num. 22.* si simpliciter res concedatur cum verbis prædictis, *donamus, concedimus, &c.* quæ de sui natura sunt clara, verba prædicta, veluti conspicua, juncta cum juris præsumptione, certè vincunt

solum conjecturam, quæ ex verbo, *investimus*, oriri potest, unde succedit regula, in ambiguis, non autem in claris locum esse conjecturis, & quia una præsumptio fortior aliam vincit, & eò magis plures unam vincunt, & quia si actus est dubius, judicatur ab eo, quod plus valet, atque attenditur, quod est validius, & potentius, vulgata *l. quaritur, ff. de statu hom. Affl. dec. 72. num. 2. Menoch. d. cons. 191. num. 27. Rosent. d. tom. 2. c. 12. q. 14. num. 36.*

Secundò, tunc verbum, *investio*, plenè non infert concessionem in feudum, cum sola est, & nuda hæc conjectura, secus verò si unita sit, & coadjuvetur aliis præsumptionibus, & maxime si non adsint aliæ urgentiores in contrarium.

Prima declaratio probatur evidenter ex famoso *cons. Oldradi 159.* loquentis de concessione facta per Regem Carolum Secundum Principi Tarentino de Principatu Achayæ, an fuerit feudum, vel simplex donatio, quem sequitur *Alber. in rub. C. de donat.* licet enim ibi fuisset facta mentio investituræ, & quòd concessionarius, ejusque hæredes nullum recognoscere superiorem, nisi Regem Carolum, aderant tamen illa verba, *damus, donamus, tradimus, & ex causa donationis proprii motus*, & ideo, cum illa dicatur vera donatio, quæ mera, & pura est, non autem donatio ob causam, cuiusmodi est concessio in feudum, verba illa debuerunt intelligi propriè, & in potentiori significato, & maxime ex persona donatarii, qui erat magnus Princeps, quo casu ampliari concessionem ex qualitate concessionarij, argumento *l. plenum. §. equitij, ff. de usu, & habit. latissimè in terminis probaverunt Pruchman. de regal. c. 5. nu. 74. Renner. eod. tract. lib. 1. c. 5. n. 113. & 114.* & donantis Regis, qui etiam dixerat, donare quidquid juris in eo Principatu habebat, & etiam directum dominium, contra substantiam feudi, ut curiosè omnia ponderat *Jacob. in sua invest. ver. investi vi talem*, post *num. 10. vers. pro alia parte*, idem *Rol. d. cons. 50. nu. 56. in 3. & cons. 85. ex num. 23. cum seqq. in 4.* ubi affirmat, in casu *Oldrad.* omne dominium, omnemque actionem fuisse translata; & ideo parum potuisse operari verbum, *investimus*, contra apertissima verba, & substantialia feudi, *Menoch. d. cons. 1. nu. 9. & 11. cum seq. lib. 1. & iterum cons. 191. nu. 12. & 13. in fi. & nu. 24. & 25. vol. 2.* idem *Menoch. de pras. lib. 3. §. 91. nu. 30. Purp. cons. 357. nu. 20. in princ.* & hoc idem ita declarando *cons. Oldradi tradit*

tradit Dec. conf. 207. num. 2. in fin. vers. postremo, & iterum in conf. 413. ponderat, in casu Oldrad. non fuisse reservatum juramentum fidelitatis, nec Regem reservasse directum dominium, sed omne dominium translatum pleno jure, & Idem in conf. 468. num. 12. & conf. 498. nu. 11. & alii innumeri, quos congestit Rosent. tom. 1. de feud. c. 6. concl. 26. num. 2. in 2. addit. lit. B.

Secunda declaratio in casu presentis verificatur ex pluribus, siquidem Primò, concessio in feudum insurgit ex natura, & qualitate rei concessæ, sicuti dicitur de verbo, *concedo*, & similibus, quæ ita demum important dominii translationem, nisi jungatur actus, vel rei, cujus natura repugnet, *Glos. Bal. Aug. Soci. Felin.* & alii apud *Gratian. tom. 1. discept. c. 838. num. 2.* & de verbo, *donamus, Rolan. conf. 50. num. 12. vol. 3.* siquidem sumus in concessione jurisdictionis, sive officij, quod vel jurisdictionem ex se continet, vel saltem jurisdictioni adheret, & annectitur, ut supra plenius, jurisdictionis autem in dubio semper præsumitur in feudum concessa, *Jacobi. investitura de Castro rubei Montis*, ubi reddidit rationem, quod non præsumatur haberi jurisdictionis jure privato, sed potius jure publico, quod consistit in Magistratibus, aded quod licet jure communi concessio Castri præsumatur liberè, & in allodium facta, non autem in feudum, etiam si Castrum sit situm intra Regnum, seu Provinciam, *Menorh. latè d. conf. 191. nu. 21. & de pres. lib. 3. cap. 91. nu. 6. cum seq.* quamvis hoc casu fortè posset sustineri opinio contra communem, quæ fuit *Jacob. de Ardiz. & Io. Fabri*, quam esse longè veriore post *Par. de Pus. & Paris.* defendit *Theaur. jun. lib. 3. qq. cap. 105. numer. 12. & 13.* At tamen adhuc jurisdictionis concessa insimul super territorio Castri præsumitur feudalis, & in feudum concessa, licet Castrum sit concessum in liberum allodium, aded præpotens est natura ipsius rei, ut concessa jurisdictionis in eadem concessione cum Castro, sub diversa natura concessa censeatur, *D. Cappy. post Cast. Alex. Soc. & alios in invest. ver. Castria, in vers. & Castra omnia*, ubi hoc longè fortius innuit procedere in Regno, ubi facilius inducitur; & præsumitur facta concessio in feudum ex frequentia, & ferè generali usu concessionis in feudum, quod satis conducit ad facilius præsumendum rem in feudum concessam, *Menoch. d. cap. 91. num. 61. & nu. 72.* ubi ex consuetudine, & more Regionis id dicit probari, ex quo

prodiit, ut omne Castrum in Regno sit feudum quaternatum, licet non omne feudum sit Castrum, ut per *Andr. in cap. 1. de Capit. qui Curiam vendidit, & in Constit. Post mortem*, idque quia ita Castra in Regno concedi solent, scilicet in feudum; & cum *Cappy. convenit Frecc. lib. 3. cap. de differentijs inter feuda quatern. & plana*, post *nu. 34. vers. jurisdictionis etiam, D. Rovitus*, qui addit *Pisanell. & alios in Prag. 3. de ordine judiciorum, num. 20.* aded quod licet Castrum præsumatur concessum in allodium, quando est penes Ecclesiam, *Andr. in locis congestis per Reg. de Ponte conf. 30. num. 6.* non procedit hoc respectu jurisdictionis, quoniam illa semper præsumitur feudalis, & ita limitat doctrinam *Andr. D. Cappy. ver. feudales appellationes, in fin. ibi, sed hoc videtur non habere locum quoad jurisdictionem, quia illa semper in dubio præsumitur feudalis*, latè *Consil. de Anna d. conf. 12. numer. 17. Rosent. tom. 2. c. 12. concl. 14. nu. 16.* & pro clariori responsione ad *conf. Oldra. ultra superius dicta doctrinam Conf. de Anna conf. 129. nu. 22. & 23. referens nu. 24. inf. & Cur.* fortiter insurgit contra *Oldrad. & num. 25.* addit, quod in Regno nostro opinio *Oldradi* non esset admitenda, quia ad præsumendam rem feudalem, facilius in Regno nostro proceditur, quia fortius, & strictius præsumitur in Regno concessionem factas in feudum, quam extra Regnum, ex pluribus per ipsum, qui addit *nu. 29. & 30. quod si strictius proceditur in Regno, in quo illud, quod extra præsumitur allodiale, hic præsumitur feudale*, sequitur, quod opinio *Oldradi* qui ex ver. *donamus* putat, rem esse allodiam, non debet procedere in Regno nostro, in quo sufficit, rem esse talem, quæ in feudum concedi soleat, ut de Castro, & de Gabellis dicitur, & Regalia omnia in feudum concedi solita de per se, vel uti feudo annexa, testatur *Frecc. d. 3. lib. in 2. form. num. 27. in fin. & 28.* ubi quod hodie sunt ad hæredes sanguinis transitoria, & de generali forma privilegiorum veniunt uti concernentia utile dominium Baronis, sicuti videmus de jure Baronum Regni, omnia officia Magistrorum, quæ si etiam de per se concedantur, absque Castro, in feudum concessa censeri, pluribus exemplis in actis exhibitis comprobatum est, & præsertim judicatum est in puncto in causa Sororum de Pistoia penes Actuarium *Quinque*, referente dignissimo Domino, nunquam satis laudato nostro *Marchione Montalvo Locumtenente;* Idque

294 Idque etiam consuetudine Germaniæ, Regalia in feudum concedi solita, & censeri usu frequenti comprobatum, *Regner. d. lib. 1. cap. 5. nu. 29. & 85. & cap. 6. nu. 67. & 68.*

Secundò concurrens alia præsumptio, quia in eodem privilegio ultra verbum, *investientes*, quod non semel, sed iteratò reperitur illis verbis, *quam investituram habere volumus, &c.* ex qua geminatione aliquid insur-

295 git, concurrens etiam juramentum fidelitatis, quod ipsam fidelitatem includit, & comprehendit, quæ basis est, & substantia feudi, & quæ contractum feudi, ab omnibus aliis sejungit, & distinguit, *cap. 1. de nova forma fidelitatis, Menoch. conf. omnium primo*
296 *nu. 32.* licet enim juramenti actus remitti possit, non tamen ipsa fidelitas, quæ potest stare sine juramento, cum juramentum non stet sine fidelitate, *Afflic. decis. 129. num. 2. Zasius de feudis, par. ultima, nu. 34. Camer. in l. Imperialem, car. 3. col. 2. lit. F. & cart. 35. col. 4. lit. S. cum seq. & car. 36. col. 1. in fin. lit. D. & E.* & sicuti ex eo, quod nullum juramen-

297 tum fidelitatis præstari conveniat, arguitur concessio facta liberè, & non in feudum, *Corn. Grat. Paris. & Gozad. apud Menoch. d. conf. 1. num. 28.* ita è contra propter illa verba, *præstito juramento fidelitatis*, inducitur
298 concessio in feudum, & in puncto in concessione officii, quod ex verbis, *concedimus, committimus, commendamus, & investimus, & juramentum fidelitatis præstes*, officium censeatur in feudum concessum, quia sola fidelitas, officium facit, & creat feudum, *ex l. fern. per quos fiat investit. num. 17. tradit Franc. de Amic. in d. 1. rub. §. natura officij est, in fin. car. 63.* & sic non obstante verbo, *concedimus*, quod tanti ponderant sequaces, *Oldrad.* adhuc ex verb. *investimus, & concedamus*, officium in feudum convertitur, & sic decisio est individua in fortioribus ter-

299 minis, idemque de juramento fidelitatis, *Menoch. dict. lib. 3. de præsumpt. c. 91. nu. 46. cum distinctione addita nu. 47. & 48.*

300 Et quamvis aliqui dicant, juramentum fidelitatis non inferre de necessitate concessionem feudi, loquuntur tamen, quando ex aliis constat, concessionem esse factam liberè per viam donationis, qui contractus habet repugnantiam cum feudo, ut propriè declarat *Roland. dicto conf. 50. num. 53. & 54. lib. 3.* ubi post *Craver. & Dec. d. consil. 413.* dicit, quod licet fidelitas, & homagium in dubio videantur designare feudum, ab illa præsumptione receditur, quando constat ex concessione, & libera donatione per alia

media, & iterum *conf. 85. num. 56. cum seq. & 59. 61. & 62. lib. 4.* ubi ex *num. 13. usque ad num. 55.* pluribus mediis probat, in eo casu concessionem esse factam in liberum alodium, & ita loquitur *Rosent. tom. 2. c. 12. concl. 14. num. 24. & 39.*

In casu autem præsentis illud est ponderandum, quod duplex injungitur juramentum, primum simplex, ibi, & *recepto juramento fidelitatis*, quod propriè præstatur respectu feudi, *Camer. d. car. 36.* alterum verò per copulam, & quæ conjungit æquè principaliter, dum additur, & *de officio ipso bene & fideliter exercendo, & exerceri faciendo*, quod propriè est juramentum, quod præstatur ab Officialibus *in aush. l. ius jur. quod præstatur ab his*, unde cum non possit intelligi primum de juramento præstando ratione officii, necessariò censeri debet de juramento fidelitatis ratione feudi.

Nec obstat objectum Partis, quod juramentum nunquam fuerit præstitum per successores in his officiis.

Ultrà enim quod in facto contrarium fuit ostensum, fuisse, eveniente casu, præstitum, & oblatum per successores, meminisse oportet adversarium, quod in juribus negativis, quale est, non deferre juramentum, etiam si Dominus stetit per mille annos, quod non requisivisset vasallum, vel ipse non præstitisset juramentum, non amisisset jus suum, & est ratio, quia jura negativa, prout est, *non deferre juramentum, vel non ire ad bellum*, non præscribuntur, nisi à die requisitionis, & in casu recusationis subditi, & quod Dominus acquieverit, ex regula *l. qui laminibus, cum glo. ff. de servit. urban. prædiorum, Bar. Bald. Angel. & alij apud Rolandum in terminis conf. 48. nu. 45. lib. 4.*

Sed & etiam esto quod jus hoc præscribi posset, quod falsum est, adhuc tamen à tempore concessionis factæ per Regem Federicum de anno 1501. cum reservatione utriusque juramenti, ut supra est dictum, usque ad annum 1596. litis mortæ in S. C. & contestatæ ex termino concessio de anno 1597. super validitate fideicommissi, & dispositionis; ubi in specie de qualitate istorum bonorum controverti cœpit, an essent scilicet feudalia, vel Regalia, ita ut super eis fideicommissum, vel dispositio fieri potuisset, non fuit elapsum tempus centum annorum, necessarium ad præscribendum superioritatem contra Principem,

cipem, etiam attenta opinione illorum, qui id fieri posse concedunt, de quo latissime per Regner. d. lib. 1. cap. 5. nu. 145.

Insuper non ex eo, quod non appareat scriptura, quæ regulariter requiritur ad probationem juramenti præstiti, ex hoc creditur adversario dicenti, non fuisse præstitum juramentum, licet enim præstatio juramenti facti sit, & non præsumatur, nisi probetur, non procedit hoc tamè in actu conventionali, sicut quando quis adstringitur ex promissione facta Principi ex lege, vel regula feudi, vel alterius concessionis, quia præsumitur hoc casu juramentum præstitum ab ipso subdito, Bal. in l. libertas, in principio, de statu hominum, Frecc. lib. 2. in 4. a. authorit. num. 11. ubi quod Dominus non gravatur onere probandi, Vasallum suum sibi præstitisse juramentum, quia adstringitur ex regula juris, & hoc casu imitari regulam, quod solemnitas extrinseca non præsumitur, Intrigl. de feud. par. 1. q. 56. num. 248. Dom. meus de Curie in 2. par. de feud. cap. 1. num. 64. Knichen de vest. paction. par. 3. cap. 4. numer. 34. de Ponte conf. 3. numer. 74.

306 Tertio, suadetur concessio facta in feudum; ex quo ista jura, eorumque proventus nunquam fuerunt registrata; nec pro eis onera aliqua soluta juxta morem Regionis, & secundum etiam jura communia, ex quorum dispositione vasallus pro bonis feudalibus non tenetur ad collectas, ne duplici onere gravetur.

Et quando ad contribuendum in impensa operis pij, & necessarii fuerunt possessores vocati per Vniversitatem Civitatis Consentitæ, opposuerunt hac de causa, se exemptos, & à contributione petita fuerunt conservati exempti, ex qua exemptione ab oneribus; & collectis validissima insurgit præsumptio qualitatis feudalis, ut ex Ifern. & Jacobi. in puncto probat Nat. conf. 460. num. 15. & 22. & ex Accurs. Ifern. & Jacob. probat velut in dubium Mascard. concl. 79: incip. allodialis, num. 23. Menoch. d. cap. 91. nu. 51. Thesaur. lun. lib. 3. qq. forens. cap. 106: num. 22.

307 Quarto, longa observantia, quomodo hoc officio fuerit inter successores contractum, alienando, & hypothecando semper cum Regio assensu, & quomodo fuerint dicta officia possessa, & super illis inter ipsos successores dispositum, licet inaudito penitus, & non vocato Fisco, ut ex nota facti, clarissime ostenditur, in feudum fuisse offi-

cia concessa, & plures facti actus, raturæ feudi congruentes, Prapof. Alex. 1af. & alii apud Menoch. d. lib. 3. cap. 91. num. 41. 53. & 56. generaliter enim observantia omnem dispositionem, & actum interpretatur, & cujusque ambiguitatis interpres, & potissime investiturarum fidissima, fallique nescia, ut ultra tradita per Iser. & alios de feudo Franco, & Longobardo in l. Imper. §. præterea ducatus generaliter, late Consil. de Anna conf. 49. num. 7. & conf. 119. numer. 39. cum infinitis per Andr. Knichen de vest. paction. par. 1. cap. 1. ex num. 207. ubi num. 210. verba subjicit, Porro desumitur certa, & indubitata de qualitate rei in feudum concessa interpretatio ex unico actu, quid postmodum subsequentibus formam, & observantiam perpetuò suggerit, hæc ille, & num. 212 cum seq. ubi citat Minad. conf. 10. num. 14. & num. 211. potissime hoc procedere asserit, ubi plures intercesserunt actus, quotiescunque casus evenerit, qui num. 217. in commentariis de saxonico non provoc. jure, cap. 3. nu. 337. dicit, procedere etiam si diversimodè quid observatum fuerit, quod attendi debeat quod frequentius evenit, & factum fuit, vel quod ultimò observatum fuit, & in actuum varietate attenditur quid sæpius, & pluries observatum, Menoch. conf. 845. nu. 32. cum seq. lib. 9. Et ad eò esse hanc observantiam interpretativam efficacem, ut ad illam inducendam non requiratur temporis lapsus, sed aliquo tempore ita observatum sufficere, idem Knichen d. loco de vestit. paction. par. 1. cap. 1. num. 216. in fin. & 217.

309 Et confirmationes successive præcedentium concessionum factæ ab invictissimis Regibus successoribus post Ferdinandum Primum, & Regem Catholicum à Carolo Cesare, & Philippo II. immort. mem. officia fuisse in feudum concessa, optime arguunt, sicuti in contrarium ad dignoscendum allodium fortiter argumentatur Menoch. ex quo longo temporis interstitio nulla fuerit obtenta confirmatio d. consil. 191. num. 18. vers. nonò, quod hoc, lib. 2.

Confirmatio etenim superioritatis symbolum evidens est intransfragabile, Bald. in l. fin. nu. 2. vers. ulterius noto C. de legib.

310 Et observantia etiam si sit longè brevioris temporis, quam ejus, quod in præscriptione requiritur, sufficere ex Caslr. Alex. utroque Socin. Decio, Corn. Sylvan. Bursato, & aliis in terminis Regner. de regal. lib. 1. cap. 5. n. 105. idem Menoch. d. lib. 3. de presump. cap. 91. num. 38. Rosent. d. tom. 2. cap. 12. quæst. 14. num. 40.

311 Et ex aliquibus reservationibus factis in ipsa concessione, ut si reservatum sit homagium, vel resortum, quod est genus quoddam servitutis, probetur concessio facta in feudum, ex *Iodocho, Guid. Pyrro, & Rebuff.* probat *Menoch. d. cap. 91. nu. 76. in fin.*

312 Et tandem potissimam esse conjecturam illam, quam tenuit *Senatus Pedemon.* referente *Theaur. Iun. d. lib. 3. qq. forens. cap. 105. in fi. quando reperitur, Dominum bonorum nunquam bona illa ut allodialia vendidisse, aut alio titulo distraxisse, sed semper ut feudalia, scilicet cum assensu, quod in casu occurrenti in facto testatur plurimum ponderis fuisse, ut bona feudalia judicarentur, prout hic constat semper cum assensu fuisse distracta, & hypothecata. Ita ut ex his cognosci possit, quam vanum sit objicere, assensus prædictos præstari consuetos ab anno 1460. & successivè interstitio annorum centum sexaginta octo, fuisse adhibitos ad majorem cautelam, & sic ex voluntate, non autem ex necessitate, contra regulam*

313 *text. in l. his, §. sed etsi forte ff. de solut.* ubi quoddam si actum gerens potest moveri ex causa necessaria, & voluntaria, præsumitur absque dubio factus actus ex necessitate, *Cravet. conf. 235. nu. 34.* cum aliis à *Menoch. de presump. lib. 4. cap. 70. num. 4.* præsertim ubi actus convenit naturæ rei, & ipsius rei qualitati, qui censetur adhibitus, & gestus secundum naturam, & qualitatem rei, super qua conficitur, ut ex eo rei natura, & qua-

314 litas demonstraretur, *Menoch. de presump. lib. 6. cap. 10. num. 1. & 8.* ubi *num. 6.* nuncupativum loquitur de assensu super feudo, etiam ne quis sibi frustra prospexisse dicatur, *Menoch. eod. lib. 6. cap. 4. num. 25.* Nec Regentes soliti sunt præstare frustra assensum super re allodiali, vel ubi non est necessarius, præsertim cum assensus moderni fuerint præstiti ab illo insigni, & versatissimo viro Regente Constantio, qui fuit Commissarius hujus causæ in S. C. adhibita clausula, *naturaque officiorum in aliquo non mutata, & non obstante, quod super officiis processum sit, sicuti in antiquis assensibus super istis officiis præstitis observatum fuit, & in specie in assensu concessio per Carolum V. de anno 1532. super venditione facta per Consalvum Pyrro, & Ferdinando.*

315 Et ut feuda, vel Regalia fuerunt habita dicta officia per S. C. in litibus super successione inter ipsos successores de Bernaudo, ubi nec Fiscus aderat, nec qui Fisci jura proponeret, vel saltem fideicommissi val-

ditatem super illis non fuisse sic explicitam, quin requireret altiore indagine, & longiorem discussionem, quæ fuit reservata in iudicio ordinario.

Etenim cum de anno 1595. decessisset Io. Iacobus de Bernaudo possessor certæ partis dicti officii, relictis filiabus Laudonia, & Portia, quas licet instituerit hæredes universales, substituendo tamen ipsis Corneliam, earum matrem, & decedente Cornelia Io. Mariam juniorem, & Ferdinandum postea Ducem, attamen quoad officia ordinavit, *che circa l'officij s'offerri il vincolo fatto da Pirro de Bernaudo mio padre, che non succedano figlie femine.* Quamvis prædicti Io. Maria, & Ferdinandum se ingessissent in possessionem dictæ partis, exigendo emolumenta, ut fateatur Io. Maria, & hoc peracto, petissent, manuteneri, & conservari in possessione ipsorum, asserendo officia prædicta ad eos devoluta vigore fideicommissorum factorum per antecessores de Bernaudo, confirmatorum per Ioannem Iacobum patrem dictarum puellarum. Et produxissent dicta fideicommissa cum specifica foeminarum exclusionem facta de anno 1529. inter tres fratres in vita. Nec non testamentum Pyrri cum eodem vinculo de anno 1539. Et tandem ultimam dispositionem dicti Ioannis Iacobi, confirmando specificè Majorum suorum dispositiones, excludendo nominatim proprias filias, de anno 1595.

Quia tamen dictæ filiae exclusæ à patre à dictis officiis propter masculos opposuerunt prædictis Io. Mariæ, & Ferdinando exceptionem peremptoriam, carentiæ, & incompetentiæ actionis, ex his, cum non potuerint objicere, fideicommissa non adesse, vel non fuisse facta, necessariò virtualiter censentur opposuisse, fideicommissa non ob-
316 stare, quia invalida; constat enim, aliud esse testamentum esse factum in veritate, aliud verò esse, valere, quoad solemnitatem, vel in substantia, ut docet *Afflictus decision. 25. & Surd. decision. 53. ex numer. 13. & 18. cum seq.* Vnde cum ex prædicta oppositione S. C. junctis Aulis decreverit, quod immittantur in possessionem prædictæ partis officiorum dictæ filie pupillæ Ioannis Iacobi, & datus terminus in causa in iudicio ordinario 13. Maii 1587. non obstante intrusionem in possessionem dicti Ioan. Mariæ, & Ferdinandi substitutorum. Necessariò fuit iudicatum per S. C. saltem in possessorio fideicommissa prædicta fuisse, & esse nulla.

nulla, vel saltem agnatos masculos vocatos non venire claro, & aperto jure, taliter quòd potuissent præferri proli, & descendentibus ultimi decedentis, quæ claro, & aperto jure ad officii successionem vocabantur, & sic certum, & absolutum est, non fuisse judicatum pro fideicommissis, sed contra ipsa, ut testatur in puncto fuisse decisum in dicta causa sub dicto die 13. Maii 1587. *D. Pras. de Franch. decis. 627. in princ.* non obstante præensione dictorum patruorum prætendentium, fuisse factum casum fideicommissi, per communem patrem facti de officio prædicto *in princ. ante num. 1. & nu. 3. vers. & dicebatur*, qui etiam *num. 5. expressè dixit*, fideicommissum allegatum non esse sic explicitum, in quo illud advertere libet, in relatione facti dictæ decisionis, ex errore nominari Corneliam de Bernaudo filiam Io. Jacobi, cum fuisset uxor ipsius, & mater filiarum, quæ fuerunt immittæ. Sed minùs tolerabilis est error adversarii, qui ex suo Marte verbis decreti prædicti, quibus simpliciter immittuntur filie in possessionem, addit *filias in testamento hæredes institutas*, cum tamen licet fuissent hæredes institutæ, attamen ab officiis fuerunt specialiter exclusæ, vocando masculos juxta fideicommissa Majorum, contra quæ fuerunt admittæ.

318 Et sic nihil facit pro parte dicta *decis. de Franch. 627.* ex eo, quòd non tractaverit articulum validitatis fideicommissi, sed tantum cautionis præstandæ per hæredem prætendenti fideicommissum, ex regula *tit. ff. ut legat. vel fideic. nom. caveatur*, ad quam præstandam testatur, ea præcipuè ratione S. C. inclinasse, quia per dictam cautionem nullum sit præjudicium hæredi, autoritate *Roffredi*, ut per *eum num. 1. in fi.* quod & repetit pro potissima ratione *decis. in fin.* dicens, non esse hoc subtiliter inquirendum, cum hoc nihil noceat hæredi, tantò magis, quia tunc dicebant fideicommissarii hæredi, contentari, quòd ex scripturis productis causa principalis expediretur, & quòd objurgabant filias hæredes, quod, & ipsæ ex adverso contentari debebant (hodie constat, hodie agatur) prout hodie asserto donatario, qui præcedit, officia esse libera allodialia, de quibus disponi potuisset non minùs per fideicommissum, quam per donationem, (quod patet esse falsissimè reverentia repetita) justius opponunt Fiscus, & fratres de Ciaccio, quòd expediatur causa petitorii, ut semel integra controversia finiatur

ex notoria justitia causæ, quam Fiscus, cui incumberebat ordine S. M. perfecit.

319 Ex quibus omnibus, ut concludam cum *Natta d. cons. 460. num. 22.* quis istis inspectis poterit aliter opinari, quam quòd isthæc officia fuerint acquisita à progenitoribus horum Dominorum, nunc adversantium, iure feudi? omnia, ut inquit *Philosophus*, vero consonant, falso citò dissonant, & boni Iudicis est veritatem amplecti, rejectis cavillationibus, quæ sanè veritas hic clarissimè elucescit, junctis saltem omnibus suprædictis; nam cum casus sit conjecturalis, præsumptiones cumulantur, ut una alteram adjuvet, ut habeat locum regula, *singula, qua non profunt, unita iuvant*, hæc *Natta*, loquens extra Regnum, sed quid iste insign. Doctor dixit in Regno?

320 Et si jurisdictio, vel jurisdictioni annexa non erit in feudum, erit omnino Regale, quod non alienatur sine assensu, & propterea creditor sine assensu non potest super jurisdictione manus apponere, *Dominus Rovitus in dict. pragmat. 3. de ordin. judic. num. 20.* ut hic antiquissimo tempore usque in hunc diem servatum fuit de stilo Cancellariæ, ubi sub alia verborum formula fuit solitum concedi super istorum officiorum hypotheca, ut ex hoc ostenderetur, in officii strictius procedi, quam in ipsis feudis.

Paraphrasis Privilegiorum.

In privilegio autem Federici sub data 321 ultimo Junii 1501. Illud in primis adverto, illud processisse non motu proprio Regis, sed ad partis postulationem, ut patet, ibi, sanè exposuerunt *M. N. Bernardinus de Bernaudo, & Ioannes ejus frater, qualiter tenuerunt, & tenent officia Magistratus, & Credenzaria ex concessione Regum Ferdinandi, Alphonsi Secundi, & ex confirmatione nostra, prout in privilegiis exinde expeditis, propterea supplicarunt M. N. ut dicta officia Magistratus actorum & Credenzaria Consentia præfatis exponētibus, & suis hæredibus, successoribus in perpetuum ampliare, commendare, & de novo concedere dignaremur, nos autem dicta officia confirmamus, damus, donamus, & de novo concedimus, hac tamen conditione, &c. expendenda sunt igitur verba, & primò illa, in perpetuum ampliare, quod enim ampliatur, & extenditur, fit eadem remanente natura, & substantia, quæ ab initio fuit instituta, sed &*

si ma.

si manente, ff. de precar. & dicitur eadem dispositio, quando extenditur, vel prorogatur tempus, quod adhuc durabat primæ concessionis, & hæc est differentia inter protelare, & renovare, durante enim adhuc primo tempore, non fit renovatio, nec inducitur nova dispositio, sed agitur ex primæva, quæ adhuc durat, juxta doctrinam Bar. Baldi, Castr. Alex. & aliorum in l. dies cautioni 4. ff. de damno infecto, adeò ut cum conceditur à Rege officii ampliatio, habetur, ac si tempus ampliationis fuisset appositum à principio, & censetur idem cum primo, Berous conf. 156. num. 1. lib. 3. de Ponte latius loco citato de divers. provis. tit. de potest. substitui. nu. 6. & 7. car. 482. Mastrill. de magistr. tom. 1. lib. 1. cap. 28. num. 67. & 68. ampliare enim, & minuere, vel detrahere opponuntur, remanente eadem rei substantia, l. 1. C. arbitr. tutel. l. 3. §. divi ff. de jure immunit. Barnab. Bris. de verb. signif. lib. 1. ver. Ampliare.

325 Secundò, verbum, commendare, quod de sui natura non importat titulum, sed tantum concedere in custodiam, & administrationem, cujusmodi est propria, & regularis natura officii, ut suprà latè, commendare enim nihil aliud est quàm deponere, l. commendare 186. ubi Alciat. & cateri, ff. de verbor. signific. l. Lucius 24. ff. de deposit. commenda autem una est temporalis, altera verò perpetua, in utilitatem scilicet Commendatarii, cum facultate disponendi de fructibus, sicut verus Beneficiatus, Putens decis. 24. num. 24. lib. 1. latissimè de communi sententia Garzias de benefic. tom. 1. par. 4. cap. 4. numer. 7. 20. & sequent. sicuti est feudatarius, qui Beneficiato comparatur, à feudo, sive beneficio, quod possidet, ut suprà, & probat Menoch. ex reservatione domini directi censerem rem concessam in feudum, dict. cap. 91. num. 67. lib. 3. de presump. Optimè autem convenit verbum, commendamus, prorogationi, & ampliationi officii de sui natura, & ab initio concessi ad vitam, ut ad hæredes transeat, quia nihil aliud est commenda, nisi quædam palliata dispensatio, & vim dispensationis habet, ut post Rebuff. Probū, ad 10. Monach. Mandos. Sarnens. & alios Neothericos Romana Curia probat Garzias d. c. 4. nu. 31. & 33. in fin. adeò ut eo casu non sit priorè commenda, imò censetur titulus, & habet vim, & effectum veri tituli, & æquiparatur titulo, latè idem Garzias nu. 43. & 48. nimirum, quia officium in feudum concessum, relicta propria natura, in iis, in quibus à feudo discrepat, assumit feudi qualitates,

& in feudum, & verum titulum beneficii transfunditur, ex Frecc. in d. 2. formula nu. 27. & 28. lib. 3. nec mirum si appellatur à Rege toties privilegium, quia verè stat in terminis veri privilegii, quod propriè est, cum continet aliquid, quod juri communi deroget, & in finibus dispensationis remanet, quæ strictè debet intelligi in casu suo, velut contra jus, ut per Annam in repetit. rubrica de vasall. decrep. atat. in rubr. numer. 313. & in Constitution. diva memoria, num. 292. & præsertim ita est accipienda, ut non tendat in diminutionem jurium Regis, & Cameræ, Minsynger. cent. prima, cap. 15. Gayl. observ. 72. num. 3. lib. primo. Quod enim per dispensationem fit, quia id ex accidenti, & gratia speciali contingit, attendi non debet, l. apud Iulianum, §. constat. ff. de leg. primo, Peregr. in terminis dispensationis circa Regalia, citans decis. Rot. 15. de restit. spol. d. conf. 2. num. 10. in 331 si. vers. nec mutat, lib. 1. Tertio, adest verbum, confirmamus, quo casu semper attenditur primæva natura, cum jus novum non tribuat, cap. inter dilectos, §. porro, de fid. instrumen. & ejus natura est robur addere confirmato; non autem extendere ad id, quod in actu non exprimitur, Bal. in l. adversus C. si adversus rem judic. argumento l. Aurelius 28. §. testamento ff. de liberat. legat. Knichen de Saxxon. non provoc. jur. c. 1. nu. 95. Et sic stante verbo, confirmamus, nihil operantur verba sequentia, damus, donamus, & de novo concedimus, quia quoad naturam, qualitatem, & modum concessionis, intelligitur adhuc facta concessio, prout in antiquis investituris, ut autoritate Ifern. in cap. 1. sub num. 3. de vasall. decrep. atat. tradunt Afflic. Loffred. D. Capyc. Camer. & alij, quos ibid. congerit Lipar. litera K. & ob id dicebat Anna repet. d. 333 cap. 1. num. 187. & 188. quòd nunquam in praxi fuit habita ratio istorum verborum, & de novo concedimus, sed semper fuerunt habita pro confirmatione in forma communi, Thomas de Marinis de feud. lib. 1. tit. 2. num. 70. vers. Et ex his infertur, alios cumulat Intrigl. de feud. tom. 1. q. 23. numer. 40.

Quartò additur clausula, hac tamen conditione, quòd teneantur, & debeant comparere coram nobis, & nostris successoribus, & juramentum prestare de officia ipsa bene, & legaliter exercendo, ad honorem, & fidelitatem nostram, hæredumque nostrorum, & dicta officia bene, & legaliter exercere, & administrare, quæ verba clarissimè innuunt,

innuunt, officia esse concessa in propria officiorum natura, & reservatum esse jus superioritatis, & sic non esse liberam concessionem, sed, ut in reliquis concessionibus jurisdictionalium, censi reservatam auctoritatem concedentis, *Ozascus consil. 3. nu. 7. cum aliis, Knichen de jure superiorit. S. terminatio, in fin. num. 317. in fin. & 321.* loquens in specie de confirmatione concessionis officiorum, & Officialium.

Et tandem ultimò additur clausula, *omnia, & singula procurando, & administrando, qua ad dicta officia spectant, & pertinent, prout ipse, & sui Prædecessores hæcenus fecerunt, & administraverunt, & facere administrare consueverunt, & suprædicta officia habuerunt, & possederunt hæcenus, ac in presentiarum tenent, & possident*, ex quibus verbis clarissimè confirmatur, solam officiorum administrationem, & procuracionem fuisse translata, non autem plenum omnino titulum, neque jus omne translatum, *Rosenthal. tom. 2. cap. 12. quest. 14. num. 38.* Verùm jus superioritatis, & dominij fuisse reservatum, sicuti solere in officiis, suprâ probatum est, & pater ex *Cuman. consil. 162.* & ex latè traditis per *Knichen dict. cap. tertio, de jure superior. incip. terminatio, num. 319. & 320. & de vestitur. paction. par. 3. cap. 2. ex num. 40. cum seq.* nec non sub eadem forma voluisse extendere, & ampliare officia successoribus, prout ab initio fuerant primis concessionariis, ad vitam concessa, ibi, *prout ipse, & sui prædecessores, &c.* & sic stat relativè, & relationem significat, *l. edita, C. de edendo, Menoch. consil. 177. numer. 26.* & est significativa identitatis, & refert qualitates, & formas expressas, & in præteritum positas, *Barbosa de diction. cap. 149. num. 1. 4. 6. & 8.*

Sequitur privilegium Regis Catholici, cui sub die 4. Octobris 1503. priora privilegia ad supplicationem dictorum de Bernaudo confirmare, & quatenus opus est, de novo concedere placuit, certis verbis, & clausulis, ut infra.

337 In quo illud ante omnia expendendum duxi, quòd cum Rex ille Invictissimus ex sententia Sapientum Regni vocatus fuerit ad Regnum uti successor Alphonsi Primi, & sic proprio jure, non autem ex juribus Ferdinandi Primi, & successorum, quorum postremus fuit Federicus, ut infra latius, à quibus prædecessores de Bernaudo obtinuerant dictorum officiorum concessionem, priò ad vitam, & inde ampliatas ad hæredes, ut suprâ; consequens est, ut

cum Regi ipsi Catholico placuerit, concessionem prædictas confirmare, præsertim cum clausula, & quatenus opus est de novo concedimus, dum ad ipsarum confirmationem jure stricto cogi non poterat, ut latè probat *Reg. Moles in suis decis. in cap. Pragmat. edita Thori, artic. 7. tit. an, & quando Rex Catholicus, &c.* isto casu potius dicitur nova concessio, quàm confirmatio. Confirmatio enim etsi nihil omnino tribuat, quando actus, qui confirmatur est validus, & efficax, tamen quando est invalidus, dicitur nova datio, *Bartol. & DD. in l. more maiorum, ff. de jurisd. omn. jud. Angel. in l. adoptio, ff. de adoption. DD. Canonista in cap. 1. & 2. de confirm. util. vel inutil. cum concordantibus per Surdum decis. 245. num. 6.* & inde est orta practica, ut addatur prædicta clausula, ut si non valeat, ut confirmatio, valeat, ut nova concessio, *Ioan. Andr. in capit. inter dilectos, ubi Panormit. in 4. opposit. de fid. instrum. Afflict. in cap. 1. de vasa. decrepit. atat. colum. 8. versic. ultima verba*, optimè in puncto *Dominus Consiliarius Georgius alleg. 49. num. 23.* Et hoc casu confirmans facit duos actus, primum confirmationis, & si ita non valet ex defectu actus confirmandi invalidi, vel resoluti, 341 facit actum novæ dispositionis, & confirmatio actus antiqui à sciente jus suum importat actum novum, *Anna allegat. 35.* & hoc operatur propriè dicta clausula, idem *Anna in repetition. cap. 1. de vasa. decrep. atat. numer. 188.* Inde dicebat *Baldus*, quòd confirmatio est convalescentia quædam, quæ non potest consistere in re perempta, & mortua, *Regens de Ponte consil. 40. numer. 24. & consil. 150. numer. 31. in secundo.*

Et quòd verè fuerit facta nova concessio, ostendunt insuper illa verba, *quemadmodum si in presenti confirmatione, & nova concessione de verbo ad verbum, &c.*

Verba autem, quæ ostendunt apertissimè, hanc novam concessionem fuisse factam in feudum, & sub feudi natura, vel saltem sub vera, & propria, & officiorum natura, quæ est de Regalibus, longè strictiori, sunt plura, & diversa.

342 Primò namque ultra aliàs dicta, jure expendi possunt illa verba, *vobis, vestrisque in eisdem hæredibus, & successoribus in perpetuum officia Magistri Actorum, &c.* quibus apertè dignoscitur, voluisse Regem concedentem designare, qui essent futuri hæredes in dicta officiorum administratione, scilicet qui aliàs ex juris dispositione, in eisdem

eisdem scilicet officiis veniunt, & succedere possunt, & sic descendentes tantum, ut supra, cum enim verba illa, *in eisdem*, ex iusta verborum interpretatione, sensu, & connectione sequentium cum præcedentibus, necessario sunt accipienda de successoribus in eisdem officiis, & ex hoc patet voluisse restringere, & declarare, non omnes hæredes invitasse, sed eos tantum, qui habiles essent, & solent admitti in eisdem officiis, sive rebus, quæ jure Regalium, sive feudaliū censentur, & sub Regis, & directi Domini superioritate, & directo dominio consistunt, & cum supra de duobus fratribus utrinque conjunctis concessionariis, ad quorum petitionem officia erant concessa ad vitam prius, & inde ad successores ampliatā successio, mox dictio, *eisdem*, est demonstrativa, & relativa ad supranominatos, & non ad alios, ultra fratres, & descendentes, ex doctrina Bald. *conf. 340. lib. 5.* ubi reddit rationem, quia dictio, *eisdem*, est relativa, & ad oculum demonstrativa, & personalis, & restringit dispositionem ad nominatos, extollit *Ias. in §. divi*, & cordi tenendum tanquam mirabile, *Gemin. Ripa, & alij* apud *Surd. decis. 125. num. 1.* idemque adjecto quolibet pronomine, ut est, *hic, hac, hoc*, & quod tunc dispositio referenda sit solum ad eos, qui corporeis oculis legi possunt, ac si vocati proprio nomine fuerint expressi, & sic personalis reputatur, *Surdus ibid. latè*; unde ad dissimiles successores, & ad eos, qui in hujusmodi officiorum, & Regalium successione non vocantur, nullatenus extendenda successio, concordantia sunt apud Modern. *Barbosa de diction. cap. 84.*

345 Secundò, adduntur verba, *investientes vos Berardinum, Ioannem, &c. vestrosque in his hæredes successores de prædictis, ut moris est, inde paulò post, quam investituram vim, robur, & efficaciam, &c.* idemque de novo repetitur, itaque *vos Berardinus, & Ioannes successoresque vestri, & in prædictis teneatis, & possideatis*, & sic ultra verbum, *investientes*, repetitum in illis verbis, *quam investituram, &c.* ex quibus rem in feudum concessam deprehendi supra latè deduximus, præsertim, ut hoc nunc addam, expendendo verba illa, *ut est moris*, qui duplex concurrat in casu nostro ex natura ipsius rei, ex *Frecc. in 2. form. num. 27.* & more Regionis, quod ex *Brubo* expendit *Menoch. de presumpt. lib. 3. cap. 91. numer. 72.* ut in Regno experientia docet frequentari potius, quam extra Regnum feudorum concessionem, ex *Anna*

filio dict. conf. 129. num. 25.

347 Et repetuntur verba restrictiva, & personalia pluribus additis dictionibus, eandem naturam, & vim habentibus, sicuti sunt illa, *vestrosque in his hæredes*, & iterum

348 tertio, *successores vestri in prædictis*, quæ dictiones, *in his & in prædictis*, eandem vim habere, patet ex eodem *Surdo dicta decis. & iterum conf. 394. n. 4. & 5. Barbos. de diction. c. 232.* Et quarto loco iterum repetitur, & *vestrorum in his hæredum*, unde toties geminata verba, diversa etiam, sed ejusdem efficacitæ, plus operari debent, argumento *l. balista, ad Trebell. cum concord. per Everard. cap. de virtute gemin.*

350 Tertio, adest reservatio domini, & superioritatis cum clausula illa, *nullumque alium præter nos, atque successores nostros recognoscatis in Dominum, & superiorem, & infra, nostrum tamen, & Curia nostra semper salvus, & expressè reservatis*, ex quibus rem in feudum concessam deprehendi, ex *Oldr. dict. conf. 159. num. 6. & Afflict. in cap. 1. num. 73. ex quibus caus. feud. amitt. subdubius tamen probat Menoch. d. lib. 3. cap. 91. num. 67.* qui tamen saltem non negat operari, ut concessio non sit libera,

351 sicut etiam de clausula, *juribus Curie semper salvus*, quod multum operetur, & quod soleat apponi in omnibus feudorum concessionibus, post *Annam singul. 123. Petr. de Gregor. latè de concess. feudi part. 8. quest. 14.* post *D. meum Capyc. in inuast. vers. juribusque nostris, car. 136.*

352 Frustrà autem adversarius expendit clausulam, *ut privilegium interpretari debeat in eius favorem*, tum quia clausula prædicta interponitur post reservationem directi domini, & proximè ante reservationem jurium Curie, & sic non operatur quoad expressa, juxta communem theoreticam *Ifern. in cap. 1. qui success. teneant. & in §. sed nec alia justior*, quam refert *Reg. de Ponte consil. 57. numer. 23.* tum etiam, quia sui naturà vaga est, & incerta: & quia in medio ejusdem clausulæ est repetita dictio, *in his hæredum*, & sic supra fundatis nihil officere potest.

Vnde ex prædictis colligimus, quod aut prima concessio Ferdinandi Primi, & ampliatio Federici ad hæredes sunt sub natura feudali, vel propria officiorum de Regalibus, & res est expedita, quia eo ipso indubiè sub eadem forma, & natura accipienda est confirmatio, sive potius nova concessio Regis Catholici, quæ sub fortioribus, & auctorioribus clausulis, & dictionibus, strictam

strictam naturam feudorum , & Regalium importat, præsertim quoad certos successores, ut supra.

Aut verò priores Ferdinandi Primi , & Federici sunt in formam puri , & simplicis allodij , & talis allodij ; ut non attenda natura officiorum, de quibus etiam in alodium concessis , adhuc disponi non posse sine Regis assensu inter vivos , nec in ultima voluntate supra est fundatum , sed mutata in hoc , & alterata natura , quod nunquam fundabit Adversarius. Et hoc dato, & admisso , citra evidentis veritatis præjudicium , adhuc ex novissimè fundatis non erit ampliùs attendenda primæva natura data in primis concessionibus , utpote illarum vigore, & virtute extincta per acquisitionem Regni factam à Rege Catholico proprio jure , velut successore Alphonfi, qui confirmando concessionem extinctas, de novo expressè dedit , & concessit , & sic concessio Catholici Regis est attendenda, ut clarè colligitur ex dictis per *Frecc. lib. 2. quest. 27. num. 5. latè Reg. Moles in tit. de except. Reg. Pragmat. art. 7. in tit. an, & quando Rex Catholicus teneretur ad promissa per Federicum*, de cujus concessionis natura ex mente , & verbis constat tantum abesse in simplex allodium, ut contrarium evidentissimè appareat, in vera , & propria natura , & ut feudalia fuisse officia concessa.

Vnde planè ridiculum est, obijcere Adversarios , ista nova concessione Regis Catholici opus non esse, nec illa unquam usos fuisse, nec uti , prout repetitis scriptis attestati sunt pluries. Contrarium quidem primò evidentè patet ex ipsomet privilegio, seu rectiùs investitura ipsius Regis Catholici, ubi in pluribus locis attestatur, concessionem illam fecisse ad instantiam , & supplicationem ipsorum Bernardini , & Ioannis , qui fuerunt primi concessionarij Philippi filij , quorum contemplatione Rex Ferdinandus Primus prorogavit officium ad eorum vitam , & Federicus extendit ad hæredes , ut legitur in dicta investitura Regis Catholici , ibi , *sanè pro parte Berardini , & Ioannis accepimus , & ibi, fuit Maieitati nostra humiliter supplicatum, ut prædicta omnia , &c.* qui potuerunt novam legem de consensu Regis adjicere , alterare , & mutare ad libitum , ex supra traditis.

355 Item & secundò, successores de Bernaudo dicta investitura Regis Catholici in primis usi sunt , ipsamque Ioan. Maria , &

Dux Ferdinandus de Bernaudo præsentaverunt in iudicio adversus Fratres de Ciaccio , hæredes quond. Antiræ de Bernaudo ipsamque investituram describi curarunt solemniter in libro, ubi pro ipsorum cautela omnia privilegia retro Regum concessionum , & confirmationum exarata conservarunt , in quo etiam fuerunt repetitæ registratæ literæ Regiæ anni 1609. quod Præses Provinciæ uteretur Magistro actorum in omnibus negotiis Tribunalis pro interesse patrimonij Regis , quem librum exhibuit D. Didacus adversarius penès acta , à quo fuit instante Fisco integra copia descripta, & cum processibus parte consentiente unita , adè ut non possit negari scientia ; acceptatio , & usus eorum , quæ in libro continentur, argumento *l. si filiusfamil. 18. ff. ad Maced.*

357 Et tandem, quomodo potuerunt non uti successores de Bernaudo investitura Catholici Regis, si certum est, Invictiss. Carolum non omnes concessionem factas istis de Bernaudo confirmasse, sed solam Regis Catholici, & posse Regem nostrum, uti successorem Regis Catholici ex petitione Alphonfi, non observare etiam legitimas concessionem Federici, non irritatas per *pragm. 1. de revocat. gratiar.* Quòd si adversarius ipse consulo deliberasset renunciare , & declarare, solemniter nolle uti investitura prædicta Regis Catholici, quisnam scit, si Fiscus, etiam ex defectu tituli jamdiu extincti , obtinere posset ?

358 Nec quicquam obstat , quòd non potuerit mutari , nec alterari forma primarum concessionum in præjudicium successorum, ex *Bald. conf. 215. in 2. cum concord. per D. Rovit. conf. 79. numer. 8. junctis numer. 11. & 12.*

Hoc enim est sibimetipsi contradicere, confundendo terminos , si enim contendit adversarius , priores concessionem esse in liberum allodium , cur non potuerunt concessionarij sibi , & sequentibus præjudicare , obtinendo à Rege concedente , & recognoscendo quæ priùs fuerant concessa in allodium , nunc ut feuda , vel ut officia in propria natura Regalium ? certè non video.

Præsertim , cum isthæc tertia concessio Regis Catholici fuerit facta eisdem Bernardino , & Ioanni Philippo Mariæ , qui ultimus Ioannes , unus tantum fuit, triplicis tamen nominis , & sic eisdem duobus fratribus, quibus primo loco fuerat facta concessio

à Ferdinando I. de anno 1478. & ampliata per Federicum, quidem notissima est juris dispositio, etiam in feudo ex pacto, primum concessionario posse sequentibus omnibus præjudicare, ex eo, quòd feudum ex pacto habeat vim hæreditarij in primo acquirente, ut post *Ifern. in S. & si libellum, Camerar. & alios*, tradit Dominus meus *Reg. de Curte in prima par. de feud. cap. 15. incip. nunc de altera, num. 12.* Sed istis opus non est, quia si dubitamus, concessionarios non potuisse præjudicare sequentibus, illico concedimus primas concessionem factas in forma stricta, scilicet sub natura feudali, vel Regalium, & sic concordant primæ cum ultima, & novissima Regis Catholici, & sic potius uniformis natura est præsumenda, quàm varia, & diversa forma consonans juribus diversis, & Regni moribus.

Quòd autem à Rege Catholico tenuerint hæc officia successores, & illius munificentia, qui id concessit, quòd irritum declarare poterat, & extinctum, observantia apertissima à posteriori demonstrat, cum confirmatio subsequens Caroli V. Cæsaris, immort. memor. non omnes investituras, & concessionem præcedentes confirmaverit, sed solum unam illam, nempe quæ valida erat, & vigeat Catholici Regis, idque ex eo, quòd confirmatio ad validas tantum refertur, non ad invalidas, ex proximè fundatis.

Et replicare, ut dicit Adversarius, quòd Fratres de Bernaudo non sunt usi, nec utuntur dicta nova concessione, alij dijudicent, si hoc admitti potest, & dignum est, ut in Principis Consistorio audiri possit prætextus successor, qui petat admitti ad succedendum in officio, repudiatis privilegiis obtentis, & impetratis ab antecessoribus, & ab ipsis in judicio non semel productis, & in libro privilegiorum magna solemnitate redactis, & ab ipsomet adversario penès acta ordine Regiæ Cameræ exhibito ad exempla in actis redigenda, ipsique roganti restituito.

S V M M A R I V M.

- 360 Possessorium adipiscenda, retinenda, vel etiam recuperanda quoad Regalia, & iurisdictionalia, etiam sita in territorio alicuius Domini, requirit ostensionem veri tituli, nec actus possessorij probatio sufficit, & num. 361. 363. 369. 370. 428. 429. & 431. etiam quoad officium, num. 365. & iura quæ non nisi ex

concessione Principis possideri possunt, num. 430. & etiam respectu Clerici, & Monachi, n. 364. & 365. & qua ratione, nu. 366.

- 362 Spoliatus ante omnia in quibus non est restituendus, & nu. 392.
- 367 Possessorium remedium denegatur, quando per registra, vel privilegia constat de non iure spoliati.
- 368 Possessionis commodo Fiscus fruitur, quando vasallus cum ipso de feudo litigat, vel inhabilem vasallum convenit, etiamsi doceret vasallus de assensu, si contra illum in promptu nonnulla allegarentur, & nu. 381.
- 371 Possessorium obtinet, qui potiora iura in petitorio habet.
- 372 Exceptio proprietatis incontinenti probata facit remedium l. fin. C. de edict. div. Hadr. cessare, etiamsi opponens non possideat.
- 373 Exceptio de iure tertij exclusiva iuris agentis opponi potest.
- 374 Ius agentis magis dubium, & intricatum redditur ex concursu plurium.
- 375 Actus duo unico contextu facti, reputantur unus, nec dicitur perfectus primus absque secundo, etiam non eadem die facti, sed infra paucos dies iudicis arbitrio.
- 377 Possessio etiam plurium annorum rerum feudali, aut Regalium non prodest possessori, nisi doceat de iustitia tituli, & ita prædicari in Regno ex cap. dudum num. 379. & num. 395.
- 378 Possessionem non habere, vel habere ex titulo invalido sine assensu rerum feudali, paria sunt.

C A P V T D E C I M V M.

Ad intellectum cap. Dudum, aliàs
Ex præsumptuosè.

Novissimè non sine ratione constitui ultimo loco ostendere, Fisco competere immisionem petitam, nedum jure municipali, ex regula cap. dudum, aliàs, ex præsumptuosè, sed ex regula clarissima, & juris communis dispositione, prout utroque jure in specie libellum immisionis proposuit Fisco 2. Martij 627. his verbis, *Et quoniam Reg. Fiscus habet tam iure communi, quàm municipali Regni intentionem fundatam ex notissimis decisionibus semper observatis, etiam in feudis, nedum in officiis, in quibus strictius proceditur, & potissimè in isto, in quo & processibus constat de claro, & aperto jure ipsius Fisci, instat propterea mandari, quòd capiatur possessio pro Fisco, &c. & obtinuit decretum eadem*

eadem die à Regia Camera, quòd superfe-
deatur per mensem, tam in consignanda
possessione, quàm in consecutione præambu-
li, qui ordo sequestri fuit prorogatus de spe-
ciali mandato, cum subscriptione manus
proprie Excell. Ducis Albæ nostri Prore-
gis, justitiæ summi cultoris sub die 10. Apri-
lis 627. confirmato deinde pluries facta re-
latione in Collaterali Consilio coram ipso
Principe, non obstante conquestu, & toties
repetita reclamatione, & oppositione ad-
versarij adversus dictum sequestrum.

Ita enim juris ordo necessariò expo-
labat, ut priùs de justitia tituli, & de noto-
rio jure Inviçitiss. Regis nostri, ejusque Fisci
ageretur, à quo dependent remedia pos-
360 sessoria, tum ex eo, quòd in jurisdictiona-
libus, & Regalibus omnibus, non solum
in possessorio adipiscendæ, sed & retinen-
dæ, & quidem etiam recuperandæ, requi-
ritur, ut cum possessione verus etiam titu-
lus doceatur, nec sufficere, etiamsi actus
possessorij, nedum allegentur, sed proben-
tur, cap. ad decimas, quod est ult. de restit. spo-
liat. in 6. cujus decret. dispositionem proce-
dere etiam in spoliato, qui vult restitui ad
jurisdictionalia sita infra fines Territorij
alicujus Domini, quòd non restituatur, nisi
doceat de titulo, ex doctrina Fabri in §. re-
tinenda, post numer. 33. de interd. Anchar. conf.
310. post numer. 1. & 5. latè D. meus Capyc.
decis. 77. per totam, qui in specie loquitur in
361 possessorio reintegrandæ possessionis res-
pectu officij tradens plures limitationes ad
362 regulam, quòd spoliatus ante omnia debet
restitui, putà si jus commune resistat agen-
ti, vel per facti notorietatem appareat lu-
disi, possessionem non debere restitui, putà
quia in promptu ex adverso ostendatur pri-
vilegium, ex quo secundum Felin. resultat
evidentissima probatio, & constare dicitur
notoriè, & evidenter de dominio spo-
liantis, vel & terciò ubicunque sumus in
his, quæ non possunt possideri sine privile-
gio, nam possessio in his non relevat contra
363 jus commune, & contra istos est facta de-
cretalis in cap. cum persona, de privil. in 6. ut
proprie exemplificat Dominus Capyc. num. 7.
8. & 9. in omnibus jurisdictionalibus, &
Regalibus, quòd nisi ostendatur privilegium
364 legitimum, cujus vigore justè possidere
valeat, cogendus erit illa dimittere, & lo-
quitur etiamsi defectus esset ratione perso-
næ, ut in Clerico, & Monacho respectu
365 feudi, & numer. 12. dicit, hæc fortius pro-
cedere in officiis, sequitur alter Dominus

meus Socer Camil. de Medic. conf. omnium
366 1. numer. 27. & 28. ubi reddit rationem, quia
possessorium jurisdictionis dicitur mixtum
cum proprietate, & non sufficit exerci-
tium aliquorum actuum, sed juris deside-
rat adminicula, ex Bald. & aliis, subjiciens
exempla de Clerico, & Monacho num. 36.
& numer. 37. & 38. quòd quando per rege-
367 stra, vel privilegia constat de non jure spo-
liati, quod ei denegatur remedium posses-
sorium, & ex Afflict. in §. quid ergo, refert
ita determinatum in Regno per Ser. Re-
gem Robertum contra Iacobum Sanseve-
rinum spoliatum Comitatu Marfici à Duce
Calabriæ, juxta Consil. Oldrad. factum in
dicta causa 224. quod & repetit idem Af-
flict. in Constit. Pacis cultum, numer. 13. vers. &
368 pro hoc, & ita hoc casu succedit Fisci pri-
vilegium, ut ipse fruatur commodo pos-
sessionis, dum vasallus cum ipso litigat, dum
sine vitio, & legitimè spoliavit, vel optimè
procedit, quando Fiscus agit, & inhabilis
convenitur, ut ex Ifern. in §. illud, ubi Lipar.
num. 70. lit. V. antè Lipar. probat distinguen-
do D. meus Capyc. in invest. tit. feudatar. ex-
ceptiones, colum. 1. vers. Domini exceptio, car.
185. & in dicto conf. 1. Dom. meus Socer ex
num. 41. probat in casu suo pro Camera Ser.
Ducis Parmæ inhabilitatem Pallavicini va-
falli ex ulteriori gradu, & aliis, ut proprie
369 contigit in casu præsentis, & generaliter
quòd possessio non profit in jurisdictiona-
libus, & Regalibus, nisi de titulo habili
doceatur, in istis, quæ à Principe solent con-
cedi, sive sint jurisdictionalia, vel Regalia,
latissimè Bossius de Principe, ex numer. 234.
Menoch. de recuper. possess. remed. 15. quest.
36. numer. 469. idque procedere in omni
370 possessorio, & præcisè in interdicto adi-
piscendæ, & nuncupatim in Regalibus,
Regner. Sixtinus de regalibus lib. 1. cap. 7. opti-
mè Tac. Ant. Maurus alleg. 80. numer. 12. &
13. ubi de spoliato à magno Prætorè etiam
absque causæ cognitione, & ordine judi-
ciario, quod non restituatur, quando data
est possessio, cui dari debebatur, ut in casu
præsentis.

Et generale enim est, ut in possessorio
etiam in re dubia (cum tamen casus no-
ster sit clarissimus) vincere soleat qui po-
tiora jura in petitorio obtinet, l. 1. C. de edicto
divi, & c. Menoch. in 3. remed. retinenda, num.
733. cum aliis per Præsid. Amatium conf. 100.
372 in princ. constat etenim etiam remedium
l. fin. de edicto divi, alioquin innumeris
munitionum privilegiis, cessare etiam adversus

hæredem scriptum, si incontinenti exceptio proprietatis ex adverso probetur, etiam si opponens non possideat, & locum sibi vindicat illa regula, hodie constat, hodie agatur, *l. si is, à quo 3. ff. ut in possess. legator. ut ex Ifern. probat idem Amatus cons. 1. num. 3. & 4. ubi ex Alciat. resp. 350. num. 3. fundat, incontinenti probari, quando articulus juris tantum disceptatur, nec probatio aliqua extrinsecus desideratur.*

Vnde in casu præsentis non posset adversario opitulari, etiam si esset in possessione, cum tituli iustitia sibi obstat, ex incapacitate, ratione ulterioris gradus, ratione inhabilitatis propriæ personæ, quia Sacerdos, ex defectu assensus, quem non ostendit super donatione, & ex repetita revocatione ejusdem donationis toties facta, & tandem testamento condito per Ioan. Mariam instituendo Iosephum filium, qui in promptu ostendit præambulum, & petit immis-
 373 nem, ex cuius persona, tametsi non minus inhabili, nihilominus iuste Fiscus opponere potest, quoad te liberas ædes habeo, vulgata *l. loci corpus §. competis ff. si servit. vendic. cum concord. per Tesaur. decis. 4. Vivius decis. 291. num. 8. & redditur saltem ex concursu plurium magis dubium, & intricatum jus D. Didaci ex his, quæ scribit in puncto Cons. Georg. in repet. fund. cap. 52. nu. 26. Tandem igitur fortius cum ipse D. Didacus nullo modo possideat, & ex possessione quidem habita post mortem, absolutissimè, cum illico instante Fisco fuerit sequestrata decreto Regiæ Cameræ, cuius tempus licet restrictum ad mensem, fuit ordine S. E. prorogatum sine temporis præfinitione, & decretis Collater. confirmatum.*

Nec etiam ante mortem vigore prætensionis, nullæ, & invalidæ donationis, possessionem coepit ullo modo, ut ex facto liquet, detecta præsertim fraude, & collusione, dum dolosè effinxit percipisse fructus, quos nunquam exigit, nec percipere potuit, obstante sibi eadem donationis forma, juncta cum retrocessione eodem momento facta.

Eadem enim die 17. Aprilis 625. qua Dux D. Franciscus de Bernaudo pro se, & D. Didaco patre extorsit donationem officij à Ioanne Maria, eadem die manu ejusdem Notarij, & coram eisdem testibus idem D. Franciscus donatarius pro se, & D. Didaco fratre, & eum consensu patris pro observantia promissionis, ut asseruit factæ eidem Ioanni Mariæ donanti, & ut impleteret

conditionem, sub qua dictam donationem fecerat, & non aliter, ut prædictus donans vivere posset in ejus senili ætate donavit, & retrocessit omnes fructus, introitus, & emolumenta ejusdem officij, & quod valeret ipse donans locare ad sui libitum, fructus percipere, & conductores in sui donantis faciem obligare, & debitores ad solutionem cogere, constituendo eum procuratorem generalem irrevocabilem, etiam in rem propriam.

375 Ex qua specie contractus illud oritur, ut isti duo actus simul, & unico contextu facti reputentur ex individuo voluntatis unus, & idem contractus, nec dicatur primus perfectus absque secundo, præsertim cum ipse donatarius fateatur, donantem non donasse, nisi sub certa spe retrocessionis, & hoc casu dicuntur correspectivi, ac unus inest alteri, etiam si non una die, sed infra paucos dies arbitrio Iudicis fuerint celebrati, ut ex notatis in *l. petens C. de pactis*, ex infinitis probat *Giurba decis. 85. num. 18. 19. & 20.* & unus dicitur pars alterius contractus correspectivi, &posito, vel sublato uno, tollitur alterum: *Idem post num. 20. & simulatus censetur contractus donationis, eum illico retroceditur; & ideo nullus, vel saltem inefficax, idem Giurba num. 27. & sequent.* Vnde nihil donatarius acquisivit, nec ullo modo potuit possessionem, & perceptionem fructuum prætere, quam in eodem contractu retrocessit, etiam si non esset simulatus, prout verè fuit, & consequenter nullus. Præsertim cum ex constitutione procuratoris in rem propriam omne jus transferri constet in ipsum cessionarium, & cum in officiis nullum transferatur dominium in concessionarium, cum illud remaneat penès Regem, & sola administratio cum fructuum perceptione transfertur, ut supra latè, hæc eadem hinc, quæ erat per donationem transferenda, remanet per retrocessionem eodem momento factam donanti reservata, & sic nullum jus in donatarium fuit translatum, etiam si donatio non argueretur simulata, prout ipsa nulla ex prædictis arguitur.

Et tandem sit verum, citra veri præjudicium, potuisse ex dicto titulo fructuum perceptionem, & possessionem transferri ex duobus ipsa prætensa possessio sibi prodesse ullo modo potest.

Primò, quia certum est, quod si quis donet, vel transferat feudum, vel aliud quippiam de Regalibus, quod sine Regis assensu trans-

transferri non potest (inter hæc enim scilicet
 376 cet feuda, & Regalia, & in specie officia
 nullum posse constitui discrimen, credo satis
 ex supradictis apparere, & nunc addo
 Dom. Georg. in repet. feud. cap. 53. nu. 21. & cap.
 54. nu. 51. ultra D. meum Socerum conf. 197. n.
 377 13.) etiamsi donatarius possideat per plu-
 res annos ante mortem possessio prædicta
 sibi non prodest, ut fuisse decisum per DD.
 Regiæ Cameræ, & aliquos S. C. refert Affl.
 378 decis. 147. qui affirmat, paria esse non ha-
 bere penitus possessionem, vel illam obti-
 nuisse ex titulo invalido sine assensu, sequi-
 379 tur, & in dubio ita practicari in Regno vi-
 gore dicti cap. dudum, aliàs ex præsumptuosè,
 Regens de Ponte de Regalibus imposuit. S. 6. num.
 40. & 43. car. 205. idem Niger in d. cap. dudum
 225. in fin. nu. 23. & requiri nedum titulum in
 vita, sed illum fuisse Regio assensu valla-
 tum, in puncto advertit Regens Reverter.
 tomo 4. decis. in causa successiõis Illustris Du-
 cissæ Ferrandina, in princip.

S V M M A R I V M.

- 380 Assensum allegare, quem producere sperat, est replicatio Iudæorum.
- 382 Assensus lite pendente impetratus nullus est, & Lanar. contrarium dicens quadrupliciter declaratur, num. 383. 384. 385. & 386.

De Assensu impetrato lite pendente. S. 1.

380 **E**T dicere, quòd habet assensum, quem
 sperat producere, est acceptare con-
 cessionem factam in feudum, vel in propria
 natura Regalium, & similiter est replicatio
 Iudæorum, qui adhuc frustra sperant ad-
 ventum, quia ex regestris Cancellariæ esset
 exemplum sumendum, ut supra, & cum
 etiam tempore donationis esset in sacris, &
 fortè etiam Sacerdos, ut hodie; certum est
 ex stylo Cancellariæ notorio, non potuisse
 381 concedi assensum donationi factæ in cleri-
 cum notoriè incapacem, unde si etiam ad-
 versarius exhiberet assensum, quia tamen
 contra assensum ad ipsum invalidandum in
 promptu multa allegarentur, hujusmodi
 assensus sibi prodesse non posset propter
 ipsius validitatis dubietatem, juxta opinio-
 nem Ant. de Alex. relatam per Affluct. decis.
 195. & in puncto probat D. Georg. d. c. 52. nu. 41.
 quòtò fortius locus erit decisioni cap. du-
 dum, nullo penitus existente assensu, qui
 concessus non fuit, cum nec concedi po-
 tuerit, etiam in præjudicium litis pendentiæ

motæ per hæredes Antiræ de Bernaudo, ad
 quorum instantiam de anno 1600. & sic per
 annos 25. antea erat processus compilatus
 contra Ducem Ferdinandum, & Io. Ma-
 riam de Bernaudo super relaxatione tertiæ
 partis officiorum unà cum fructibus, & jam
 de ordine speciali S. M. de anno 620. fuerat
 causa remissa ad Reg. Cam. pro interessis
 382 Fisci. Et ideo assensus lite pendente impe-
 tratus fuisset nullus, Brun. conf. 87. post nu.
 13. lib. 1. D. de Franch. decis. 620. ante n. 1. Reg. dè
 383 Ponte conf. 136. num. 164. Quibus non obest
 Lanar. conf. 17. & idem de Ponte conf. 32. ex nu.
 16. eod. lib. 2. quia loquuntur expressè de
 assensu superveniente super contractu de
 præterito, jam in esse deducto ante litem,
 non autem quando ipse contractus est ge-
 384 stus post litem motam, & sequitur assen-
 sus, item non procedit consilium Lanar.
 quando impetratio assensus est dolosa, frau-
 dulenta, vel in præjudicium litis, vel quando
 est opposita exceptio carentiæ actionis
 385 ante assensum, ut per eum num. 8. & 9. vel
 quando agitur de præjudicio tertij, ut per
 386 eum num. 10. Et generaliter loquitur Lanar.
 in simplici assensu super hypotheca, & in eo
 assensu, ad quem Rex tenetur, unde cum in
 præsentia, ubi agitur de translatione domini-
 j, qui casus habet maximam diversitatem, &
 ex pluribus nedum non tenebatur, sed præ-
 stari nullo modo deberi, ex jam dictis clarè
 patet, cessat in præsentia casu fundamentum
 præcipuum Lanarij, & cessat quoque aliud
 ejusdem motivum, dum num. 6. dicit, quòd
 licèt assensus sit gratia, non tamen est gra-
 tia, quando Dominus tenetur assentire, si-
 quidem in casu præsentia non tenebatur,
 imò non debebat, si de litibus prædictis no-
 titiam habuisset.

S V M M A R I V M.

- 387 Cap. ex præsumptuosè procedit in feudis quaternatis, secus in planis, & de tabula, & qua ratione, num. 380. estque speciale privilegium Fisci, num. 388. & unde introductum, num. 389. & an dicti cap. verba comprehendant Regalia, etiam ex identitate rationis, nu. 397. & 420. & an in officiis, & aliis procedat, nu. 403. 416. & 417.
- 391 Sequestram prohibitum est in principio litis post apprehensam possessionem inter privatos tantum, secus quoad Principem, ejusque Fiscum, etiam de consuetudine, nu. 396.
- 393 Fiscales cum de iuribus Fisci agitur, possessionem bonorum apprehendere debent.

394 *Turbata possessionis accusatio cessat contra Regem.*

398 *Bonorum, & rerum appellatione jura quacunque comprehenduntur.*

399 *Rub. cap. ex præsumptuosè non est authentica, nec concordat cum Nigro, quod generale est, cui standum est, nu. 401.*

400 *Cap. ex præsumptuosè an cesset decedente aliquo relicto agnato non comprehenso in gradibus enumeratis in Constitutione Regni, & in novissimis gratiis, & nu. 402. 407. 415. & 417. & quid si superest soror, vel neptis, num. 409. 410. 412. & 418. & quid si dubium sit, si decessit relicta prole legitima, nu. 436.*

404 *Ius clarum, & apertum dicitur, de quo est casus legis, qui per aperturam librorum patere potest.*

405 *Obscurum, & incertum dicitur quod disceptationem, & opinionum varietatem recipit.*

406 *Dubium Iuris equiparatur questioni facti.*

408 *Affl. decis. 195. ubi agitur, an locus sit dispositioni cap. dudum, cum defuncto superexistit filius legitimatus, declaratur.*

411 *Prolis nomen comprehendit utrumque sexum in linea descendenti, & idem significat, ac nomen posteritatis, stirpis, & progeniei.*

413 *Cap. ex præsumptuosè quatenus faciat mentionem de agnato, declaratur, & nu. 414.*

421 *Innovare nil dicitur qui antiqua possessione utitur.*

422 *Sequestrum faciendum pro Fisco vigore cap. ex præsumptuosè non requirit Iudicis decretum, & nu. 423. 424. & 426.*

Cap. ex præsumptuosè an procedat tantum in Feudis §. 11.

NEe obstat, dispositionem *cap. ex præsumptuosè* non procedere nisi in feudis, quod enim adversarius longo apparatu conatur probare, non habere locum nisi in feudis, id tantum DD. dicunt, ut includant feuda quaternata, & excludant feuda plana, sive Baronum subfeuda, quod non negamus: verum id fieri dicimus ea ratione, quæ Partis motivum convincit, factum est 387 enim illud *cap.* in favorem Regis ratione directi, vel superioris dominij, & ideo illud speciale esse privilegium Fisci inter alia multa privilegia Fisco Principis à jure tributa probant iidem DD. quos adversarius afferre potest, & in specie *Niger in finalibus verb. post nu. 23. Reg. Moles q. 17. vers. in Regno habemus cap. ex præsumptuosè*, quod dicit tentare *Lucam de Penna*, & clarissimè probatur

in tex. d. cap. in fin. ibi, & Fisci nostri privilegium temperato moderamine conservamus, unde si hoc in singulare privilegium Fisci est introductum, sive ex juris communis principiis, scilicet ex l. apud Iulianum ff. de jure Fisci, ut dixit Affl. decis. 196. & in l. imper. Sallud. num. 136. de prohib. feud. alien. vel ex l. ultim. C. ad leg. Iul. Majestat. ut subdubius scriptum est idem Moles, sive ex potestate Regnantis, cui ita visum fuit commodis Fisci consulere, in quo iusta ratione processisse, & motum fuisse illum Iuris Monarcham Bartholomæum de Capna, ipsius cap. conditorem, concedunt omnes nostri Regnicolæ, inter quos idem Moles in vers. quicquid igitur & D. meus Avunculus, & Magister Reg. de Curte in 3. par. tract. manuscript. feud. c. 3. num. 101. & 390 seq. non mirum igitur si id non extendatur ad beneficium Baronum respectu subfeudatariorum, cum in privilegiis strictissima sit facienda interpretatio, nec militent rationes, quas subtiliter collegit D. meus de Curte ex verbis dicti cap. Nempe maximè reverentiæ, quæ debetur directo Domino, ut in casu dubio fiat apud ipsum sequestratio, & ne, qui fuit utilis dominus, bona præoccupet, eorumque possessioni per tempus incumbat, antequam defuncti mors ad Fisci notitiam deveniat, & interim possessionis commodo, quod maximum est, fruatur. In 391 de quamquam in primis post apprehensam possessionem sequestratio videatur inhibita, Bal. in l. fin. sub num. 10. C. de edicto divi, attamen inter principale culmen, & privatam fortunam multum interest, inquit tex. in l. bene à Zenone C. de quatrien. præscripti. & post Bald. & Prepositum Brun. d. cons. 19. num. 5. ita nuncupatim Peregr. d. cons. 2. num. 21. lib. 1. qui amplius subiicit hæc verba formalia, & in Curia jam receptum est, quod ad instantiam Procuratoris Fiscalis pretendenti, in Fiscum bona ex aliqua causa devoluta, amoto detentore, sequestratur possessio cum fructibus, & jura Fisci, & pretendenti jus in illis pro more causarum Fiscalium summatis, de plano, sola facti veritate inspecta expediuntur, Alc. cons. 54. ad fi. lib. 5. & sic sæpe servatum vidimus, & in Pretoriis Hispaniarum, & Galliarum servari dixerunt Boer. in Consuet. Bitur. tit. de feudis, §. 13. col. 2. Rebuff. in tract. de mater. possess. art. 2. glos. 2. n. 26. Didac. in pract. d. cap. 17. fol. vlt. vers. Primum, ubi, & in aliis Italia Statibus sic servari per plura exempla in processu deducta plenè docuerunt Camera Consultores, Hæc Peregr. qui num. 22. resolvit, in illa causa de proprietate agendum esse, non obstante, quod

quod per duos annos cum dimidio Pallavini fuissent in possessione, quia exceptiones Camerae Ducalis non exigebant probationem facti extrinseci, quo casu cessat regula, quod spoliatus sit restituendus, & quia ex natura causae, & constitutionum Ducalium procedendum erat, sola facti veritate inspecta, cujus sanè clausulae virtus est, ut ludez manu Regia procedere possit, remotis regulis iuris civilis.

393 Vnde non merentur reprehendi Fiscales, qui sequuti eorum consilium, qui de Fiscis juribus agunt, satagunt possessionem bonorum apprehendere, ut Fiscales instruit *Peregr. lib. 6. tit. 6. num. 37. in fin. de jure Fisci, idem Octavius Zabolus inter Consilia ejusdem Peregr. conf. 3. nu. 110. lib. 1. ubi citat Henricum Mansum*, qui recensendo vetera, & nova exempla, ita semper servatum fuisse testatur, sequuti *Rebuff. de materia possess. art. 2. glos. 2. num. 26. & 28. ubi in Regno Franciae tritum esse Regem nusquam litigare, Covar. pract. qq. c. 17. nu. 6. vers. Primum ubi, & variar. lib. 1. cap. 16. num. 11. Menoch. remed. 3. de retinend. poss. q. 23. num. 152.* & ideo contra Regem cessare accusationem turbatae possessionis ex dispositione statutorum Italiae, & iterum *conf. 1002. num. 15. & 22. cum seq. tom. II. Vbi ex sola praesumptione juris, quae pro Principe stet, possessionem subdito non pro-*

394 *desse, & spoliato non competere interdictum in Regalibus; nisi quasi suae possessionis justum titulum ostendat, Guier. pract. qq. lib. 3. c. 19. nu. 17. Nec dissentit Guid. Pap. decis. 366. non existente legitimo contra-*

396 *dictore, justum titulum exhibeat, & saltem instante Fisco concedendum esse sequestri penes tertium, decisum testatur Franc. Marcus dec. 38. p. 1. & de consuetudine ita servari testatur etiam Sacca conf. 1. nu. 30. & conf. 5. n. 105. latissime Peregr. d. conf. 2. & 3. lib. 1. Et sic sequestrum legitime processit in casu praesenti de jure, de consuetudine, & jure Regni, quod statutis Italiae, teste Peregr. & aliis comprobatur.*

Vnde tamen dispositio *d. cap.* non procedat dicta ratione in subfeudis Baronum, quia lex ista de ipsis non loquitur in nigro, nec in rubro. Non tamen propterea non debet comprehendere jura Regalia, quae aperte comprehenduntur ex verbis expressis *d. l.* & ratione, quae longè major est in Regalibus, quam in feudalibus, ex praedictis. Verba quidem *d. cap.* comprehendunt apertissime etiam Regalia, quia non loquuntur de feudis, sed de bonis, ibi, *in bonis defuncti*, & ibi,

aut alias in bonis ejusdem, & iterum, & quod ipsi eadem bona, & paulò post, ut dum postea de bonorum jure contenditur, & inferius loquitur de rebus, ibi, rem ipsam Fiscus donare nequeat, & iterum, & de proprietate rei per legitimos tramites. Vnde clarè patet, de bonis, & rebus loqui dict. cap. quorum scilicet bonorum, & rerum appellationem esse latissimam, ut & jura quaecunque comprehendantur, nemo ignorat ex l. bonorum 49. & 208. & l. rei appellatio 5. ff. de verb. sign. & non de bonis simpliciter, sed de his bonis, in quibus jus Fisco competit, ut in initio, ibi, plerumque praetendentes in bonis defuncti jus Fisco nostro competere, certum est autem, super Regalibus majus jus Fisco competere, quam in feudalibus, maxime, cum de facili ad Regem devolvantur, ut verificentur verba, quae sequuntur in d. tex. ibi, eadem bona tanquam vacantia, facilius enim ad Regem devolvuntur Regalia simpliciter concessa, & efficiuntur vacantia, quam feudalialia, cum Regalia etiam hodie sint annalia, vel ad vitam, & non nisi ex dispensatione perpetua, secus in feudis, vel in Regalibus in feudum concessis, ut supra latius, & sic longè clarior est justitia Fiscis in Regalibus simpliciter in sua natura, & non in feudum concessis.

399 Nec obstat motivum Partis, quod *rub. d. cap.* sit ita inscripta, quod feudatario decedente absque legitima prole, possessio feudi usque ad anni circulum in modum sequestri stet penes Fiscum, quia ut advertit *Additio Marci Ant. Pulver. in ult. addit. in fi. d. rubr.* non est authentica, dum dubitando; utrum dispositio dicti *tex.* locum habeat in bonis, nedum feudalibus; sed etiam burgenfaticis vacantibus, dicit haec verba, licet verba rubrica videantur restringi ad feudalialia tantum, advertit quod haec rubrica non habetur in omnibus libris antiquis, quia aliqui non habent, alij habent alterius tenoris, ut est in libr. d. Jacobi de Gello, idem *Reg. Moles*, qui disputando, utrum decisio *d. cap.* loquens de aliquo decedente sine prole legitima (in quo illud obiter noto) quod loquitur de aliquo, scilicet quocunque homine, nec se restringit ad feudatarium, verba enim *sine prole*, essent intelligenda de filiis, & descendantibus, resolvit tamen *Moles* contrarium, cessare dispositionem illius *tex.* aliquo decedente, relictis etiam agnatis, qui ipsi decedenti in feudis clare, & aperto jure succedere possent, id est infra gradus permisos per Regni Constitutionem, quae opinio tribuitur *Luca de Penna,*

Penna, teste *Affl. in l. Imperialem, §. illud*, nu. 37. *vers. & quoniam hic feci, de prohib. feud. alien. per Feder.* qui tamen non ausus fuit loqui, nisi de fratre carnali in feudo antiquo, cujus opinionem tenet, & ampliat *D. meus de Curte in d. cap. 3. num. 102.* his verbis, *Nam tunc potest fieri sequestrum, quando quis non est de personis contentis in Const. Regni, vel comprehendatur in gradibus enumeratis in illa Constitutione, sed in omnibus aliis ampliatis per cap. sequentia, & novissimas gratias, & ita judicatum in causa Pedemontis inter Domi-*

401 *nos de Gaetano, & Moles* reddit rationem, quòd licet *rubrica* loquatur de prole; *tex. in d. cap.* loquitur postea de agnato defuncti, & ipsum videtur comprehendere sub prole legitima, & sic nigrum illius *capituli* est generalius rubro, quo casu standum esse nigro, tradit *las. Instit. de action. num. 17. & 18.* de quo quidem articulo, si appellatione prolis veniat agnatus, latius infra dicemus *in versic. qua omnia*; tantò magis hinc, cum *rubrica* illa non sit authentica; nam & in libris quibusdam antiquioribus non adest, & in aliis reperitur alterius formæ, & ideo sub-

402 dit ipse, indistinctè tenuimus, quod *d. cap.* procedat, quando quis decedat sine prole legitima, idest sine agnatis, & in feudis claro, & aperto jure succedere de jure valentibus, citat *Afflic. Capyc. & ita decisum* fuisse in dicta causa Pedemontis, & sæpe sæpius in aliis causis, & sic habemus ex testimonio tantorum Virorum, *d. cap.* dispositionem non esse restringendam solùm ad

403 feuda, quod etiam confirmatur ex *glos. 1. Bart. de Capua*, cui velut authori illius *cap.* præ cæteris credi oportet, qui nullo modo loquitur de feudis, sed bonis in genere, quod quidem ipse scivisset exprimere, si voluisset ad feuda se restringere ejusque *cap.* dispositionem locum sibi vindicare in omni casu, ubi possessor decedens non relinquit agnatum in gradu de jure Regni successibili, & admisso, aded quòd nisi succedere volens vocetur claro, & aperto jure, Fiscus omnino obtinere debet, quod explicat *Reverter.* in causa successionis Ducissæ Ferrandinæ *lib. 4. decis. 8.* his verbis, *fuit votatum in Colateralis Consilio, quòd caperetur possessio vigore dicti cap. quia hac erat præminentia Regia Camera, ut statim quòd moritur Baro, seu Feudatarius sine hærede, qui succedat claro, & aperto jure, capiatur possessio per Curiam, penès quam maneat loco sequestri, donec aliter au-*

404 ditus Partibus fiat justitia, clarum etenim, & apertum jus solùm dicitur, de quo est ca-

405 sus legis, qui per aperturam librorum patere potest, & conjecturis locum non relinquit, *Cravert. Ruin. & Blanch.* quos citat *Sacca in terminis d. cap. cons. 5. num. 70.* ubi addit, illud obscurum, vel incertum esse, quod disceptationem, & varietatem opinionum recipit, *l. in ambiguo, de reb. dub.* vel jus perplexum, intricatum, aut dubium, autoritate Domini mei *Capyc. decis. 10. nu. 18. Menoch. de arb. lib. 1. cap. 53. ubi num. 7.* tradit, quæstionem juris dubij, & perplexi

406 æquiparari quæstioni facti, subiiciens plura exempla: quia licet jus ipsum in se semper certum sit, attamen quoad intellectum hominum, incertum, obscurum, dubium, & perplexum rectè nuncupatur, idem *Sacca num. 63. qui nu. 75. in materia d. cap.* non tam

407 respiciendum esse voluit, si proles legitima supersit, vel ne, quàm utrùm supersit, qui de claro, & aperto jure succedat, ut etiam extante prole legitima, quæ taliter non succedat, sequestrationi locus sit, ex *Nigro in d. cap. dudum, num. 16. Boss. de princip. num. 302.* Et quòd Fiscus fundatam habeat intentionem, cum nullus apparet hæres legitimus, probat, & decisum testatur *Conf. Minad. decis. 35. & Loffred. in paraphrasi ad cap. 1. Imperator Lotharius, col. 26. vers. hoc etiam ex Ifern. in §. illud*, intelligit, succedere volentem claro, & aperto jure debere intelligi de jure scripto, & quando liquidò succedit, alioquin Fiscus capit possessionem no-

408 mine sequestri. Ex quibus optimè confirmatur opinio *Anton. de Alex. & verior* apparet, quàm opinio *Afflic.* in casu *decis. 195.* ut locus sit dispositioni *d. c. dudum*, etiam ubi defuncto superesset filius legitimatus ad feuda, nisi ipsa legitimatio esset aded certa, & clara, quòd nullum haberet dubium, ut refert in *d. decis. 195. post num. 1.* Nec *Afflic.* cum Collegis relatis *post num. 6.* verè aliter sensit, sed in casu suo nixus est fundare, legitimationem fuisse aded claram, ut nulla oppositione tergiversari potuerit, & ita procedere opinionem *Afflic.* ibi advertit *Vrsill. num. 1.* dum limitat, quando adversus instrumentum aliquid opponi potest, & in puncto illam *Afflic.* opinionem optimè, & latè declarat *D. Georg. d. cap. 52. post nu. 38. & 39. in fin.* procedere tantùm, quando ex legitimatione nullum remanet dubium, nullaque posset per Fiscum obici exceptio, sed si remanet aliquod dubium, vel decidendum, omnino debet fieri sequestrum, quia cum cessent verba *tex.* cessat dispositio, non enim habent jus apertum, quando sub

Iudice

Judice, lis est, dubius namque est litis eventus, ut per *eum*, & in fine applicat ad materiam *d.c. dudum*, decisionem factam in causa successionis Status Bisiniani, ubi fuit immissa D. Iulia neptis, firmo remanente sequen-

409 stro. Quæ omnia fortius procederent, si atenderemus opinionem, quam adversus *Afflict.* enixè tuetur *D. Consiliar. Georg.* in sæpè citato *cap. 52. in repet. nu. 30.* quod generaliter sit locus sequestro in beneficium Fisci, ubi non supersit filius, vel descendens, & quòd superexistencia agnati, etiamsi sit frater, vel soror, nullo modo impediatur, quominùs Fiscus obtineat sequestrum, licet postea compilato processu, ubi fuerit demonstratum jus clarum agnati, sit faciendum dissequestrum, nec contrarium probat dixisse *Lucam*, prout malè *Afflict.* pro sua opinione citat, ipsumque loqui contra *text.* apertum *d. cap.* & contra plures decisiones S. C. etiam ipso *Afflicto* referente latas, scilicet 196. & 197. latius subjicit idem *Georg. d. cap. 52. nu. 31.*

410 & 32. idemque decisum in casibus relatis per *Annam alleg. 1. & 144.* nec ab ista opinione dicit dissentire *Pisan.* ut per *eum num. 33. 34. & 35.* ubi subjicit hæc verba, *unde habemus nedum textum, sed stylum judicandi per Suprema Tribunalia, ut fiat sequestrum, quando quis decedit sine prole legitima, etiam quando superest soror, vel neptis ex fratre, & addit nu. 36.* non sine ratione per Authorem *d. cap.* & decisiones Tribunalium fuisse factum discrimen inter casum, ubi quis decedit relicto descendens, & casum, ubi superest solum transversalis, tametsi sit frater, vel soror, quia linea descendens indubitanter succedit de jure communi feudorum, quando est masculini sexus, & foemina etiam ad-

411 missa de jure Constitutionis Regni: ideo lex nova loquitur de prole, quæ comprehendit utrumque sexum, in linea tamen descendenti, ut ultra *Georgium* probant *Bald. Salycet. Anchar. Decius*, quos citat *Peregrin. de fideicommiss. art. 22. num. 22.* ubi quod nomen *prolis* idem significat, quòd nomen *posteritatis, stirpis, & progeniei, & num. 23.* sed in agnatis inquit *Georg.* dubia est successio, cum Regni Constitutio vocet certos gradus, vel certas personas, ut *ibi* declarat *Ifern.* quæ & incertæ sunt, & magis incertum, si unus, vel omnes succedunt, jure Francorum scilicet, aut Longobardo, & incertissima est agnatorum successio secundum gratias, si descendant per lineam masculinam, vel ne, & ideo

412 *text.* prolem tantum admittit, & cum prædicta opinione *D. Georg.* concordat *Additio*

Pulverini, in ver. sine prole legitima, car. 370.

413 *colum. 2. in princ.* cui opinioni nihil obstat, quòd in *text. dict. cap.* fiat mentio de agnato, quòd enim subjicitur in *text. ibi, nonnunquam autem agnatus defuncti, propinquus, aut alius bona praoccupat, &c.* non fuit expressum, ut prolis legitimæ appellatione contra legalem, & germanum sensum, agnatus, propinquus, vel alius comprehenderetur, sed nar-rando tantum facti contingentiam, celeris, & indiscreti concursus ad possessionem præoccupandam inter conjunctos defuncti, & Officiales Fisci, quæ occasionem tribuit provisioni inductæ per illud *cap.* non tamen ut nova illius legis provisio de sequestro inducendo in beneficium Fisci cessaret, existente agnato, sicut existente prole legitima,

414 cum inter ipsos casus ex supra ponderatis, longa sit diversitatis ratio inter lineam descendantem, & collateralem, quia, ut supra dixi *num. 126. ex Frecc. lib. 3. form. 2. num. 7.* lex feudalis lineæ collateralis non favet, deficiente pacto speciali, & etiam cum agnato non conveniant illa verba, *qua claro, & aperto jure vocetur*, sicut descendens, & quòd hoc sit verum, patet, quia si aliter intelligeremus, nedum agnatus, sed quivis alius in bonis ejusdem jus se habere præ-tendens, & sic quovis modo, vel colore impediret provisionem sequestri, cum is agnato in eo *text.* comparetur, quòd tamen con-

415 cedere esset absurdum, unde proles tantum, & sic descendens, & non omnis, sed quæ claro, & aperto jure vocetur sequestrum Fisci impedire potest, & non quivis agnatus, sed filius, sive descendens, qui proximus est agnatus, ut ex *text. in l. filius 12. ff. de suis, & legit. sæpè tradit Ifern. in cap. 1. antè numer. 1. de natur. success. feud. & qua sit prima causa benefic. amitt. numer. 49.* Sed ne deficiat decisio individualis in utroque

416 puncto pro Fisco, affero alteram *decis. Reverter. sub numer. 365.* similiter in quarto volumine, incipiente *In causa Magnifici Iacobi Moccia*, ubi refert, & supponit, velut indubitatum fuisse decisum, & habitum pro absoluto, in officiis esse locum dispositioni *d. cap. dudum*, & ita practicum sine ulla dubitatione. Et amplius facta simili concessione officij Magistri Portulani hujus Civitatis per Serenissimum Regem Ferdinandum Primum Petro Moccia, hujus nominis Primo pro se ipso, & hæredibus suis masculis, cui cum successisset Petrus junior nepos ex filio Moccia de Moccia prædefuncto, mortuo demum dicto Petro hujus

hujus nominis. Secundò sine filiis masculis, tamen si remanserit sibi superstes Iacobus Moccia ejus frater carnalis, qui etiam erat hæres Petri senioris avi per intermediam personam Petri junioris, novissimè defuncti, & quamvis ageretur de officio, non de feudo, cum qualitatibus feudalis ibi nulla penitus sit facta mentio, nec allegata appareat in discursu totius decisionis, & post mortem Petri ultimi decedentis, superstes fuerit Iacobus frater carnalis ipsius, & nepos, & hæres Petri senioris ex Moccia de Moccia filio, & sic comprehensus, & vocatus in privilegio concessionis officij, concessio Petro, & hæredibus suis masculis. His non obstantibus *Revert.* initio decisionis amplissimè testatur, fuisse factum sequestro pro parte Regij Fiscij, quinimò captam possessionem, vel quasi dicti officij pro Regia Curia. Et sic inevitabiliter probatur, Primò fuisse practicum nedum in feudis, sed in officij locum esse dispositioni *dict. cap. ex præsumptuosè*. Et secundò superexistenciam fratris carnalis ultimi decedentis non potuisse impedire, quominus Fiscus, vigore *d. cap.* caperet possessionem, quamvis potuisset dicere frater, defunctum fratrem non decessisse sine prole legitima, quæ ad successionem ejus de aperto jure, claroque vocetur. Bene verum, quòd factò sequestro profuit hæc allegatio Iacobo fratri, dum possessione existente penès Fiscum loco sequestri, fuit coactus proponere ejus jura, & docere de titulo, & bono jure proprietatis ad recuperandam possessionem, ut patet ex verbis *Revert.* dum referendo iudicium propositum per Iacobum factò sequestro, utitur his verbis, *dictus Iacobus dicebat, ego sum frater carnalis d. Petri, & officium fuit concessum Petro Moccia seniori pro se, & hæredibus suis masculis, Petrus senior fuit avus meus, cuius ego sum hæres per intermediam personam Petri junioris, & Moccia de Moccia patris mei, sum descendens ex Petro seniori, sum masculus, & hæres, quia hæres hæredis, &c. ergo dicit Iacobus, ego tanquam legitimus successor in officio debeo consequi, & recuperare hoc officium, & eius possessionem, seu quasi*, hæc ille; ex qua conclusione apparet intentatum iudicium proprietatis, & discussum de integra, & totali iustitia tituli, ut patet ex discursu decisionis ad 418 recuperandum officium, & sic concordat ista decisio ad unguem cum multis aliis relatis per *D. Georg. in repet. d. cap. 52. nu. 33. & 34.* ubi etiam in officij, non relicta prole, id est descendentibus, etiam relicto fratre, vel so-

rore probat, semper, & pluries fuisse practicum sequestro, tamen si postea proposito iudicio proprietatis, & discussa iustitia, vel validitate tituli per agnatum, fuerit interdum restitutum officium ipsi fratri, vel alteri collateralis proximo in gradu successibili, ut testatur idem *Georg. ubi supra, nu. 35.*

Prout in casu dictæ decisionis Iacobi Moccia. Discussis articulis propositis per Fiscum. Quòd officium sui naturæ sit personale, etiam si sit concessum in perpetuum.

419 Item quòd in materia sui natura non transmissibili, appellatione hæredis intelligitur de primo hære de tantum, ex *l. antiquitas, C. de usufruct.* ex quo officium æquiparatur usufructui, ut in persona hæredis novum dicatur officium, sicut novus usufructus, in concreto tamen, non in abstracto fuit decisum in favorem fratris, non solum illa ratione, quòd appellatione hæredum etiam in re non transmissibili venit nedum primus, sed sequentes, scilicet habiles; verum quia in privilegio prædicto Regis Ferdinandi concessio Petro seniori aderat expressa clausula, *ita quòd unus post obitum alterius succedat alteri*, & sic ut bene ponderat idem *Revert. in dict. decis. car. pen.* videtur, Regem intellexisse, nedum de primo, sed etiam de hæredibus ulterioribus, quia illo tempore Petrus Moccia unicum solum habebat filium, & sic unus erat, ideo illa verba privilegij, *unus post obitum alterius, succedat alteri*, intelliguntur necessariò de pluribus hæredibus, & non de primo tantum, ut in simili dicitur in *l. in conditionibus primum locum, §. 1. ff. de condit. & demonstrat.* ubi ex mente testatoris, quòd est transmissibile efficitur non transmissibile, & è contra potest testator facere, quòd non transmissibile transmittatur, ut latius, & doctè prosequitur *Revert.* ut non mirum sit, si fuerit iudicatum contra Fiscum in favorem fratris carnalis, ejusdemque nepotis ex filio Petri senioris primi concessionarij; tantò magis, prout idem subdit in *fin. decision.* quia mortuo Moccia de Moccia filio dicti Petri primi, cum fuisset idem oppositum per Fiscum, quòd Petrus junior non erat primus hæres respectu Petri senioris; nihilominus fuerat contrarium iudicatum per Regiam Cameram in Collateralis Consilio in favorem dicti Petri junioris. Vnde non mirum si idem iteratò iudicari debuerit in favorem Iacobi Moccia per mortem dicti Petri junioris, in quo illud amplius adverto, quòd non obstante primo decreto in favorem dicti Petri

Petri junioris, quo idem articulus erat decisus, adhuc per mortem dicti Petri fuit factum sequestrum, vigore dicti cap. ex *presumptuose*, contra Iacobum fratrem.

Ex quibus omnibus, sive de agnato sub appellatione legitimæ prolis intelligatur *d. tex.* sive nullo modo agnatus superstes impediatur sequestrum, sed tantum filius agnatus, dijudicent Supremi Senatores si adversarius habeat jus ad eum clarum, apertum, & liquidum, prout requiritur, ut cesset dispositio *d. cap. ex presumptuose*, dum non est frater, nec de proximis agnatis, sed in sexto gradu, præter alios multos defectus.

420 Sed et si authoritates, & decisiones deficerent, ratio ipsa eadem, imò longè major, quæ militat in Regalibus, meritò ipsa Regalia comprehenderet, per viam veræ comprehensionis, tanquam genus suas species complectitur, etiam si esset dispositio exorbitans, pœnalis, & correctoria *l. nominis, & rei, §. verbum ex legibus, ff. de verbor. signific. glos. notabilis in cap. 1. in ver. Italia, de tempor. ordin. cum infinitis per Tiraquell. de cessante causa, par. 1. ex num. 133. & 137. cum seq. & per Everard. loco à ratione legis ampla, seu generali, cum tamen dict. cap. optima ratione fundetur, & ex principiis juris communis Sapientes Regni emanatum probent, & sic in illo nihil ex prædictis odiosis qualitatibus concurrat.*

Secundò, ad quid prodest Adversario hæc commentitia, & vana prætentio, quòd in vita donantis possessionem apprehenderit, si ipse fatetur, se fuisse à Fisco possessione spoliatum ex sequestro facto decreto Regiæ Cameræ, prorogato deinde speciali ordine S. E. confirmato pluries in Collateralis, dum non obstante conquestu, & clamoribus adversarii instantis, ante omnia revocari sequestrum, veluti attentatum, auditis meritis causæ, & odore notoriæ justitiæ ipsius Fisci fuit pluries exclusus, & iussum procedi ad expeditionem causæ.

Post enim decretum Regiæ Cameræ latum 2. Martij 1627. legitur ordo subscriptus propria manu Excellentissimæ Domini Ducis Albæ, sub die 10. Aprilis 1627. in quo illud est notandum, ordinem nihil aliud continere, nisi mandatum Regiæ Audientissimæ, quòd nihil innovetur, nec innovari permittat in præjudicium Fisci, quousque Regia Camera auditis partibus de justitia provideret, quòd si D. Didacus verè possidisset, nihil sibi ex prædicto ordine præjudicari potuisset, clarum est enim, nihil

421 innovare, qui antiqua possessione utitur, juxta *glos. in clem. ultima, ver. innovari, ut litigante. Verum quia nunquam verè possederat, nec possidere potuerat, non mirum si de facili confessus fuit in precibus Principi oblatis, & Fisco notificatis sub die 22. Ianuarij 1628. pluries confessionem spolij repetendo, che con detto ordine venne il Fisco à spogliarlo di fatto di quanto tenea, & finendo hormai l'anno, che le tiene impedito le sue entrate, cum tamen semper fructus dictorum officiorum fuissent sub sequestro etiam in vita Io. Mariæ donantis, & ante donationem ad instantiam creditorum dict. Ioann. Mariæ. Idque totum legitime processit, quia cum notorium esset, Ioannem Mariam decessisse absque legitima prole, scilicet descendentibus etiam agnatis in gradu successibili, qui ex dispositione *Constitution. Regni, & Gratiarum* potuissent ad feudi successionem aspirare, ut multò minùs ad officia, & sic Regalia, ut omnes Regni Sapientes probant in terminis *d. cap. ex presumptuose*, &*

422 potissimè *Regentes Moles, & de Curte*. Non fuisset neque necessarium iudicis decretum, nec Proregis iussum, ut possessio penès Fiscum esset sub sequestri nomine, sequuto enim casu obitus Ioann. Mariæ sine prole legitima, de quo dubitari non potest, sequestrum Fiscus habuit autoritate Regis, & legis, qui illud sibi concessit in *dict. cap. ponderando, Regem ipsum narrare, quid usque ad ea tempora erat abusus in hac materia, tam in damnum Privatorum, quam Fisci; siquidem decedente aliquo sine prole legitima, quæ claro, & aperto jure vocetur, Officiales Regij plerumque prætendentes, in bonis defuncti jus Fisco competere, illa quadam sollicita præventionem capiebant, & pro ipsius Fisci parte procurabant; non nunquam autem idem faciebant agnati, jus se habere prætendentes, illam præoccupando, & eorum possessioni per tempus incumbendo, ut plurimum antequam defuncti mors Fisco innotesceret, quo fiebat, ut dum postea de bonorum jure, scilicet in iudicio contendebatur, ex altera parte possessionis inde detentio rationabilis allegabatur; Ne igitur præventionis propter solertia cupida commodum haberet, vel justè jurgantibus damnum afferret, prudens Princeps non minùs subditorum, quam*

423 Fisci commodis consulens, statuit, possessionem hujusmodi, infra annum computandum ab obitu defuncti, nec Fisco, nec Privatis proficere, ut ex ipsa

P industria

industria propter præventionis in apprehendenda possessione interdictum aliquod possessorium neutri competat, *sed possessione præfata penès Fiscum cujusdam sequestri specie in dubio existente, de jure summarie, & de plano, sine strepitu, & figura judicij, libelli oblatione solemni, & contestatione litis apud competentem Iudicem questio terminetur*, hoc adjecto, ut interim lite pendente rem ipsam alienare, nec in alterum transferre valeret; sic enim subditorum tædiis, & laboribus prudenter occursum fuit, & Fisci privilegium temperato moderamine conservatum.

- 424 Pondero igitur primò, quòd sicut eveniente casu, uterque tam agnati scilicet, & alij prætendentes jus in bonis, quàm interdum Officiales Fisci sollicita præventionem occupare procurabant extrajudicialiter, ut deinde in judicio, ubi erant litigaturi, interdicto possessorio ad possessionis commodum parandum fruerentur, ita Rex ipse voluit, hac sollicita præventionem submota, quæ interdum privatis nocebat propter Fisci potentiam, interdum verò Fisco propter nimiam agnatorum diligentiam, ad quos longè priùs pervenire solebat notitia mortis agnatorum, quàm ipsi Fisco, possessio rei defuncti, qui agnatos in gradu successibili non reliquerat, penès ipsum Fiscum cujusdam sequestri specie in dubio existeret, ut deinde summarie, & de plano questio terminetur, unde sicuti præoccupatio litigantium contingebat extrajudicialiter de facto ante litem motam, & judicium cœptum, ut deinde in judicio interdicto possessorio fruerentur, sic etiam penès Fiscum rei possessio illius *cap. vigore, & Regis, legem illam condentis, autoritate penès Fiscum cujusdam sequestri nomine, antequàm lis apud competentem Iudicem summarie inchoetur, & tractetur existere debeat, unde dato, quòd successor non existat, non est opus Iudicis provisione, quia ex dispositione legis possessio transit in Fiscum sequestri nomine, ex Regis, & legis autoritate, & sic ex abundanti decretum Camerae,*
- 425 & Principis jussus accessit, receptum est enim, ex dispositione legis, vel statuti posse induci, quòd in aliquo casu transeat, & acquiratur possessio ipso jure, sine aliquo exteriori actu apprehensionis, ut est notissima *l. 45. Tauri, ubi latè Gomez. ex num. III. Paz. de tenuta, tom. 2. cap. 48. & in Statu Francie latissimè Tiraquell. tract. mortis*, ita ut non detur momentum temporis inter mortem de-

functi ultimi possessoris, & translationem possessionis, ut ex *Bal. Benedic. Cassan. Tiraquell. Molina, & aliis, probat idem Paz dicto loco, num. 5.*

- 426 Nec enim opus esse Fisci diligentia, nec Iudicis decreto, ut eveniente casu mortis defuncti sine legitimo hærede, possessio prædicta in Fiscum transeat sub sequestri nomine, ex eo etiam demonstratur, quia alioquin prædictum remedium minimè sufficiens fuisset, nec plenè, & opportunè providisset ipse Rex contra id, quod ipse testatur in *vers. per hac enim subditorum nostrorum, &c.* præcipuus enim legis finis fuit occurrere nimie Privatorum diligentie, & Fiscalium potentie, vel desidie mederi, quibus non occurrisset, si adhuc pro faciendo sequestro Iudicis decretum, cum Fisci prævia instantia fuisset necessaria.

S V M M A R I V M.

- 427 *Confessio in precibus Principi oblatis est irrevocabilis, & plenè probat, etiam absente Parte.*
- 432 *Spoliatus ut obtineat in jurisdictionalibus, & officiis an sufficiat docere de titulo colorato, & an hoc procedat in terminis cap. ex præsumptuosè, num. 436.*
- 433 *Titulus habitus ab eo qui de re sine Principis assensu disponere non potest, discoloratus est, & discolorata est similiter possessio, & qua requirantur, ut colorata dicatur, n. 434. & 435.*
- 437 *Interdictum recuperanda, vel reintegranda possessionis capta vigore cap. ex præsumptuosè, cessat, sed post annum de proprietate solum erit agendum, & ita per S. C. decisum, num. 438. & 440.*
- 439 *Cap. ex præsumptuosè habet literam mendosam, ibique, de non jure Fisci, debet legi absque dictione, non.*
- 441 *Princeps potest derogare regula jubenti, quod priùs de possessione, quàm de proprietate agatur.*

Quid probandum in materia Spolij, & an sufficiat titulus coloratus. §. III.

EX quibus dicimus, quòd aut D. Didacus nunquam habuit possessionem, quòd jam ex supradictis in facto liquido probavimus, & res est expedita, aut verò fuit spoliatus, ut ipse nedum fatetur in precibus Principi oblatis, ubi confessio est irrevocabilis, & plenè probat etiam absente Parte, *l. cum procum, ubi gl. C. de lib. causa, cap. fin. de jurejur.*

in 6. cum aliis per *Mascard. de probation. concl. 347. num. 16. & 348. num. 48.* sed hoc esse verissimum, ut ipse contendit, & hoc casu, ut obtineat in iudicio spoliij tenetur plenè probare dominium, & iustitiam tituli, ubicunque agitur de possessorio feudali, jurisdictionali, vel Regalium, ut ultra *Fabrum, Ancharan. Capyc. Regner. & alios supra citatos, addo nunc Alciat. conf. 408. num. 7. quem ad hoc citat Surd. conf. 166. in fin. conf. num. 32. Afflicti. latè decis. 324. num. 3. & 4. ubi num. 7. non competere interdictum recuperandæ pro feudo Ecclesiæ, nisi ostensa possessione triginta annorum cum præstatione servitij, & allegatione tituli, vel possessione immemorabili, melius idem Afflicti. decis. 392. post num. 19. vers. sic etiam dicimus,*

428 ubi quòd quando concessio est notoria sine consensu Domini, Dominus propria auctoritate spoliat vasallum, & ista non minus procedere in Regalibus, quàm in jurisdictionalibus, & feudaliibus, in quibus pari modo tenetur quis ostendere titulum suæ possessionis, ipsumque legitimè justificare, ex quo de jure communi Rex habet intentionem fundatam, cum Regalia nullus possidere possit, & nisi privatus ostenderit jus suum sufficiens per privilegium, statim debeat Regalibus privari, ex *Afflicti. in cap. Imperialem S. illud, num. 32. & Luc. de Penn. in l. quicunque, col. 2. C. de fund. limitroph. lib. 11.*

429 & quòd non sufficit docere de titulo, vel privilegio, nisi illud sit legitimum, & sufficiens, alioquin cogendi sunt etiam possessores Regalia dimittere, cum jure communi à possessione talium rerum privati sint repellendi, quia hæc eis interdicta esse noscuntur, non minus, quàm in beneficiis Ecclesiasticis, ad quæ non datur restitutio, nisi probeatur, quòd legitimè superioris auctoritate, ad quem ex officio pertinebat, habuit possessionem, vel institutionem, item quòd regula, quòd actor, & sic Dominus debet docere de jure suo, & interim non debet inquietari possessor, limitetur non procedere in feudaliibus, jurisdictionalibus, & Regalibus, in quibus non potest prætendi proprietas per privatum, sed solum titulus in re aliena, quæ est Principis, & ob id cogitur ostendere titulum coram ipso Rege directo Domino, qui in his est legitimus Iudex, etiam si Ecclesia possideat, latissimè *Roland. conf. 89. ex num. 20. ad 29. in 3. aliqua Gram. decis. 59. num. 15.* Imò hoc aded verum est, ut si quis habeat possessionem hujusmodi Regalium, aut jurisdictionalium, titulum autem non

exhibeat, illa possessio nihil sibi proderit tam in iudicio pètorij, quàm possessorij, & propterea non sufficiet possessio sine titulo, & hoc habeat locum generaliter in omnibus Iuribus, quæ non nisi ex concessione Principis possideri possunt, nam possessio non consideratur seiuncta à causa proprietatis, nec potest esse à Prætorio, & à jure defensa, nisi cum titulo habito à Principe, ut in fine congestis in specie ex *Bellamer. decis. 17. probat Reg. Rovit. conf. 58. num. 6. & 7. & novissimè Franciscus Nigrus controvers. 178. num. 13. cum seq. tom. 1. optimè Peregr. conf. 2. num. 2. & 8. fundat, in Regalibus, & jurisdictionalibus Principem jure communi habere fundatam intentionem, & non sufficere coloratam possessionem, & ideo spoliatum non esse restituendum, & num. 10. & 12. latius probat, non esse spoliatum restituendum ad Regalia, nisi doceat verum, & sufficientem titulum sui privilegij, vel legitimam præscriptionem, quia habet jus commune contra se, & ideo Princeps spoliator excipiens de defectu dominij ad impediendam restitutionem, audiri debet, quia talia per privatos possideri non possunt absque Superioris consensu, ideoque privati citra privilegij titulum sunt incapaces, & quòd non datur restitutio ad possessionem, ubi jus commune fundat spoliatorem, & resistit, ac reiicit spoliatum, quia in eo deficit fundamentum possessionis, ubi infert n. 13. Principem quoad jurisdictionalia, & Regalia infra fines sui Principatus fundatam habere juris assistentiam, alterum verò, qui his uti vult, juris habere resistantiam, & præsumptionem in contrarium, & proinde Principem habere jus fundatum, & clarum, ubi eitat infinitos.*

432 Nec oportet disputare, si sufficiat titulus coloratus ad obtinendum in remedio spoliij jurisdictionalium, in quo in affirmativam multis relatis videtur inclinare doctissimus *Reg. Tap. decis. 23. nu. 9.*

Primò, quia Dominus meus *Capyc.* per ipsum citatus, contrarium videtur affirmare in puncto in officiis in sæpe citata *decis. 77. nu. 12.* dicens, non esse in hac parte ducendum argumentum de feudis ad officia, cum illa non sint aded strictè possideri prohibita.

Secundò, quia non potest dici, nec cogitari, quòd sit colorata possessio vigore tituli donationis officij, & sic Regalium ab eo, qui illud donare, nec transferre poterat, obstante prohibitione juris communis, & municipalis *Regni Cõstitutionis*, quia si colorata

est possessio, si titulus exhibeatur ab eo, qui conferre potest, in sui extrinseca figura validus, nec auditur spoliator de defectibus extrinsecis, ergo discoloratus est titulus habitus ab eo, qui de re sine Principis assensu disponere non potest, etiam ex observantia antè habita in hujus officij commutatione, ubi semper cum assensu fuit contractum, *Io. Andr. Butr. Castr. Guid. Pap. D. Capyc. & alij, quos citat ad hoc Peregrin. de fideicom. art. 434 52. num. 143.* Cùm etiam eodem *Peregrin.* teste coloratur titulus, vel tituli possessio, si fuerit is in possessionem immisus à Superiore, non quidem à Iudice, sed ab eo Superiore, qui superioritatis administrationem habuit, vel si de scientia Superioris, scilicet ipsius Domini, ad quem pertinebat concedere cum exercitio actuum possedisset, vel si Dominus ipsum admisisset ad reverentia- lia, & recognitiones, quæ hujusmodi feudatarij exhibere solent de persona, vel cum pecunia, vel etiam si longo tempore, putà decem annorum possedisset, quæ sunt omnia *Peregr.* exempla ad colorandum titulum, vel ipsius possessionem sub *d. num. 143.* cum quo in effectu concordare videtur *Memoch. consil. 1011. num. 32. & 33. lib. 11.* quæ omnia concurrunt per contrarium in casu nostro, ubi nulla Proregis, sive Regis vicem obtinentis adfuit scientia, nulla notitia, sed omnia clam, occultè, vasfrè, & callidissimè gesta, & omittendo Tribunal Cameræ, ubi erant processus cum titulis, ubi de validitate dispositionum agebatur, ad Magnam Curiam convolvit adversarius, & dolo, simulatione, & maxima machinatione fuit attentata, fructuum collusiva cum debitor exactio, jam, ut Deo placuit, patefacta, & sic nihil concurrit horum, quæ potuissent hujusmodi violentam intrusionem colorare.

435 Et ex suprà traditis, in specie in *decis. Afflic. 197.* quam sequuntur omnes Regnicolæ, jam est decisum, donationem feudalem, vel Regalium sine assensu nedum inhiberi, sed verè esse titulum nullum, & invalidum, ut ex eo possessio in vita habita nihil penitus profit, unde non potest prætendi titulus coloratus.

Ex quo sequitur, quòd licèt adversarius possessionem amisisset, idque verum esset, illa exutum fuisse, quod negamus, ex eo, quòd illam nunquam habuit; attamen non potest dici spoliatus, ut interdictum possessorium aliquid sibi competat cum autoritate Regis, & legis, ex *d. cap.* dispositione, fuerit iustissima ratione illa privatus, & in

Fiscum jure sequestri translata; quo casu cessat spolium, & remedia omnia, sive interdicta possessoria à jure pro possessionis reintegratione prodita.

Tertio, quia in terminis *d. cap. ex presumptuosè*, cessat disputatio tituli colorati, quia 436 ex apertis verbis illius *text.* deficiente prole legitima, quæ aperto, claroque jure vocatur, possessio est apud Fiscum addicenda jure sequestri, non solum si successoris exclusio esset aded patens, & manifesta; ut in casu nostro clarissimam supponimus, verùm si haberet aliquam dubitationem; & etiam in casu dubio locum esse dispositioni *Caroli Secundi*, verba ipsius *cap.* apertissimè docent, ibi, *sed possessione præfata penès ipsum Fiscum cujusdam sequestri specie in dubio existente*, & sic voluit ipse Rex, ne dispositio ipsius *cap.* esset in beneficium Fiscus elusoria, & ex qualibet Partium oppositione, ex qua dubietas oriretur, provisio illius legis cessaret, hoc in specie providere, ut etiam in casu dubio sequestrum penès ipsum Fiscum firmum remaneret, & ita in specie docuit *Lucas de Penna in l. defensionis facultas 7. col. 3. vers. in Regno autem, C. de jure Fisci, lib. 10. Afflic. in Consil. Pacis cultum, num. 13. vers. item pro hoc, & in §. illud, post numer. 36. vers. modo hodie in Regno, & in decis. 196. & 197. Loffred. in paraphrasi iii. Imperator Lotharius, colum. 26. vers. hoc etiam clare ostenditur, & sic etiam si essemus in casu dubio, jura Fiscus sunt in tuto.*

Quarto, & tandem, quia si locus est in istis officiis tanquam Regalibus, ut probavimus, dispositioni *d. cap. ex presumptuosè*, 437 cessat omnino, nedum interdictum recuperandæ, vel reintegrandæ possessionis occasione spolij, sed omnino post annum jam elapsum de mense Martij 627. ut idem ipse adversarius fatetur in quodam memoriali, non potest amplius intentari ullum remedium possessorium, sed solum de proprietate erit agendum, ut sunt clara verba *d. cap.* in quo rogo ponderari, quòd postquam *in vers. sed possessione*, statuit ipse legis Conditor, rem ipsam penès Fiscum cujusdam sequestri speciè existere debere, ita tamen, ut Fiscus donare, aut in aliù quocunque transferre titulo, vel aliter statum possessionis, nullo modo innovare posset, subiicit immediatè, *post anni verò spatiū possessor hujusmodi sine aliqua immutatione possideat*, & sic apertissimè Rex intellexit, & habuit Fiscus post anni decursu pro vero possessore, ut clara sunt verba, & insuper illud amplius providit, & de proprietate

rei per legitimos iudicij tramites recto juris ordine terminetur, de quo in specie cum incidisset dubium in S.C.& de hoc controvertetur, utrum post anni spatium decursum posset agnatus agere remedio possessorio, opponente Fisco, quod non poterat de possessorio tractari, sed solum de iuribus pro-

438 prietatis, fuit per S.C. decisum, quod post annum non posset agere agnatus possessorio recuperanda, sed solum agere de proprietate, idque autoritate trium Regni Luminum, scilicet Bartholomai de Capua, Andrea de Isernia, & Luca de Penna, his verbis decisum testatur *Afflicti. decis. 196.* & concordi sententia receptum, optimè, & clarissimè idem *Afflicti. in l. Imperialem, §. illud*, post nu. 36. de prohib. feud. alien. per *Frider. cujus verba rogo omnino lege, in vers. modò hodie in Regno*, ubi Primò docet, quod etiam si non notoriè constet de jure Fisci, qui spoliavit illum, cui aperto jure non competeat successio feudi, non fit sibi restitutio, donec non probaverit de sua proprietate, ut in *capit. Regis Caroli, &c.* in quo illud adverte, esse literam mendosam, ubi legitur, *de non jure Fisci*, debet enim legi sine illa dictione negativa, non, ut proximè fideliter verba illius retuli, nam alioquin esset sensus planè erroneus. Et hoc idem paulò post confirmat clariùs, & Secundò, dum reassumendo dicit, & sic spoliatus non potest agere spolio facto sequestro infra annum à die mortis Baronis, sed post annum non facto sequestro, non potest spoliari, sed debet priùs causa videri de proprietate; & Tertio, idem repetit exponendo sensum verborum *Isern.* his verbis, *ubi dicit Isern. quòd quando sequestratur possessio infra annum, quia non constat, quòd successor aperto jure succedat, non habet remedium possessorium, sed tantum potest agere de proprietate, & sic facto sequestro per Fiscum post annum, nullo casu admittitur spoliatus agere de possessione, sed de proprietate tantum, sequitur latius explicando D. Georg. d. cap. 52. nu. 29. in fine.*

440

441 Quod fomentum recipit à jure ex eo, quòd ordo ille, ut priùs de possessione, quàm de proprietate agatur, & spoliatus ante omnia restituatur, l. ordinarij, C. de rei vend. & l. 2. C. si per vim, vel alio modo, juris civilis inventum esse, cui Principem pro libito suo derogare posse, consentiunt omnes, ut his verbis bene probat *Peregr. d. conf. 2. post nu. 16. in princ.* ubi ex *Alex. Brun. Ruin. Capyc. & Cravett.* reddit rationem, quòd id sit modici præjudicij, quoniam non aufertur Parti in meritis defensio, potest autem Princeps in

modico jus tertij lædere, ex *Innoc. Bald. Card. Alex. Campeg. & aliis.*

S V M M A R I V M.

442 Feudi successio feudatario sine legitimo heredem defuncto ad Dominum revertitur, qui naturalem possessionem finito tempore feudi incipit habere cum civili consolidatam, & num. 443. & tunc heredi interdictum recuperanda possessionis non competit, num. 445. & 446.

444 Fiscus feudi possessionem capit propria autoritate, absque processu, & Parte non citata, & si Dominus vadit ad iudicem, non perdit civilem possessionem, quod procedit in omnibus, quorum tempus concessionis est finitum, & num. 446.

447 Possessor civilis, & legalis potest intentare interdictum adipiscenda, ut efficiatur etiam naturalis.

448 Dominium, & possessio etiam naturalis revertitur ad concedentem finito tempore concessionis.

449 Investitura ut expediatur, non debet institui iudicium petitorium, neque possessorium, nisi aliquis tertius contradictor appareat, vel Fiscus contendat, petentem non esse legitimum successorem, etiam si sit filius, qui eo casu quid demonstrare debet, nu. 450. & 451. vel nisi supersit agnatus, sed non filius, & num. 453. & fortius si plures agnati, nu. 454. quod amplius fortius procedere in Regalibus, & jurisdictionalibus, num. 455. & contra omnes personas, & pro omnibus rebus, quorum jus tempore certo ab initio, vel incerto, & verificato extinguitur, num. 460. & 461.

453 Feudatario defuncto si non superest filius, sed agnatus, debet dari terminus in causa possessorij pro feudo, & fortius si superessent plures agnati, num. 454. quod amplius fortius procedere in Regalibus, & jurisdictionalibus, num. 455.

456 Regalia à voce Regis descendunt, & jura Regia nuncupantur, & quomodo desinantur, num. 457.

458 Rex concedendo feudum directum dominium retinet in concessione Regalium, superior potestas reservata intelligitur, plus autem juris transfert in concessionariam in feudo, quàm officij & nu. 459.

462 Constitutio, Scite volumus condita ratione publica utilitatis, ut conserventur jura Regalia.

463 Magistratus præsertim Supremi invigilare debent, ut conservent eorum Regem.

CAPVT VNDECIMUM.

De remedijs possessoris circa Feudalia, & Regalia, competentibus directo Domino de jure communi.

NOvissimè, & tandem esto, quòd in casu præsentis cessaret remedium d. cap. præsumptuosè, omnisque provisio juris municipalis deficeret, nonne Fisco succurritur beneficio juris communis, ex dispositione cap. 1. §. si enim Titij, ibi, Titio sine legitimo hærede masculino defuncto, eius feudi successio ad Dominum revertitur, de successione fratrum, vel de gradibus succedentium in feudo, idem in cap. 1. versic. si aliquis, ibi, si aliquis suum beneficium, sive totum, sive partem alienaverit, & ipse, vel hæres ejus sine hærede decesserit, beneficium senioribus aperitur, totum quod fecit, revocari debet, apud quem, vel quos, inde Bald. in cap. qua in Ecclesiarum, num. 31. aliàs 62. de constit. & in consil. 301. num. 4. 443 lib. 1. & alibi sæpe dixit, Dominum directum ratione civilis possessionis, quam semper retinuit finito tempore feudi naturalem quoque incipere habere cum civili consolidatam, ex qua detentorem ipsum tanquam suum turbatorem expellere potest, & ita de consuetudine observari, & Bald. ad hoc citat Afflict. dict. decis. 392. nu. 18. post Ifern. in cap. sancimus, num. 11. quo tempore miles, ubi docet, hoc importare feudum aperiri Domino, ut utile scilicet reconsolidetur directo, & in Dominum retranscat ipso jure, addens, quòd quando agitur de perdendo dominio pleno, dicitur, amittat, quod exponitur per sententiam, quando verò de perdendo utili tantum, dicitur, cadat; scilicet ipso jure, ad instar emphyteuticarij l. fin. in fine, ubi glos. super ver. cadat, C. de jure emphyt. & in fine subjicit, utile dominium reconsolidari, & reddi suæ pristinae 444 formæ, hinc dicebat Paris de reintegr. feud. in §. infinito tempore concessionis, car. mihi 76. ex Bald. in tit. de content. inter dominum, & vasallum, Fiscum capere possessionem feudi propria autoritate absque processu, & Parte non citata, & si vasallus claudit ostium, Dominus poterit aperire, quia habet civilem possessionem; & hoc dicit procedere Paris non solum in feudo, sed in omni eo, cujus tempus concessionis est finitum, & quòd si vadit Dominus ad Iudicem, quia non audet propria autoritate expellere, non perdit civilem, Boss. notabiliter de Principe, post num. 296. ubi citat Ifern. Bald. Præpos.

& alios, Petr. de Gregor. de concess. feud. part. 1. 445 qu. 4. nu. 14. qui subjicit hæc verba, etsi Fiscus eo casu caperet possessionem feudi, non competet hæredi interdictum recuperanda possessionis, ita quod dicti hæredi nullum jus, aut remedium competit ad agendum contra Regem, Alex. Præpos. Barbat. Curt. jun. Brun. Silvan. Gabr. Rom. Zasius, & alij, quos citat Ludov. Sacca in resp. pro Sereniss. Duce Parma, nu. 83. in causa Fiscalium Sereniss. Margharita ab Austria, vertente in Regia Camera, ubi longo tempore pro Sereniss. Duce Ranucio ejus nepote patrocinando onus sustinui, Natta consil. 563. præfertim ex num. 36. ubi dicit, feudum reverti 446 ad Dominum ipso jure, nec requiri retraditionem possessionis, nec sententiam virtute directi dominij, quæ semper est in actu permanens ex vi attractiva; & proinde non dicitur novum dominium, sed consolidatio, & dicit procedere, ubicunque jus tempore finitur, ut in emphyteusi, usufructu, & cum dos revertitur ad mulierem soluto matrimonio, ex l. in rebus C. de jur. dot. Borgnin. dec. Fivizan. 36. num. 136. cum seq. part. 2. Muta in cap. 23. Regni Sicil. post n. 24. tom. 1. Et ratione 447 civilis possessionis possessor civilis, & legalis potest intentare interdictum adipiscendæ, ut efficiatur etiam possessor naturalis, & actualis, ut ex Bald. in rubr. de caus. poss. & propriet. n. 13. tradit Molin. aliis relatis de primog. lib. 3. cap. 13. num. 2. in fin. & amplius dicebat 448 idem Bald. in l. 2. qu. 46. de rer. divis. finito tempore concessionis, ad concedentem reverti dominium, & possessionem etiam naturalem, quam illico legis ministerio attrahi, & uniri cum ipsa civili, quod signavit Marcell. de Mauro alleg. 1. num. 20. Et licet ubi 449 agitur de expedienda investitura confirmatoria per mortem investiti non sit iudicium petitorium, neque possessorium, nec ullam habeat formam iudicij, id declaratur procedere, quando notorium est, nec disputatur, quin ille, qui investituram petit, sit legitimus successor, nec contradictor aliquis apparet, Ifern. Bald. & alij in d. l. Imperialem, 450 §. in super si filius, si etenim adversus petentem investituram aliquis tertius oppositor compareat, qui contendat, ipsum esse legitimum successorem, & ob id justum contradictorem, vel etiam ipse Dominus directus, vel Fiscus in Regno, qui vellet in continenti docere de juribus suis ad excludendum succedere volentem, & in promptu de jure suo constaret, in utroque casu effet procedendum in iudicio formato, nec erit tunc iudicium summarium, sed ordinarium, licet non per

per regulas petitorij, nec possessorij, sed ad explicandum concernentia expeditionem investituræ, & hoc casu onus est petentis investituram, vel possessionem demonstrare, esse verum, & legitimum successorem, etiam si sit filius, scilicet se esse filium, & solum hæredem, & hæc sunt capitula, quæ dixit *Ifern.* esse inquirenda in *cap. sancimus, nu. 16. ubi Afflic.* quo tempore miles, & quod debet probare se talem qualem, quod debeat admitti ad successionem, ut per pensis pluribus locis *Ifern. & Afflic.* de communi omnium Feudistarum, & Sapientum Regni relatis *D. Capyc. Loffredo, Frecc.* & aliis, ac pluribus decisionibus Sacri, & Collater: Consil. appositissimè probat *Reg. de Ponte conf. 62. à nu. 12. 14. 15. cum seq. & n. 23. & 24.* & de Fisco, & directo Domino, *num. 28. & 29.* ubi in *fin. conf.* ita testatur iudicatum in illa causa Comitum Triventi per S. C. facta relatione in Collaterali.

452 Et quod directus Dominus, vel ipsius Fiscus possit etiam filio feudatarij petenti investituram se opponere, & adversus illum probare quæ sibi incumbunt ad denegandam investituram, & immisionem in possessionem, ex *Ifern. in cap. 1. quo tempore miles, in S. nulla, per quos fiat investit.* & in *cap. unic. quid precedere debeat, investit. vel fidel. bene* probat *Dom. Conf. Georg. in repet. feud. c. 52. nu. 10. & 14.*

453 Sed in casu ubi non superest filius, sed agnatus, qui prætendat se successorem ex lege feudi, eo casu subjicit idem *Georg. n. 17. cum seq.* quod cum jus agnati sit magis incertum, quàm jus filij, tunc necessariò, inquit *Georg.* debet dari terminus in causa possessorij, in quo qui succubuerit, aget petitorio, quod dicit clarissimè probari in *cap. 1. de natura success. feud.* juncto commento *Ifern.* quem expendit in pluribus locis, & inde *nu. 22. & 23.* reassumit, de jure communi feudorum non debere investiri agnatum, etiam si solus contenderit, sed omnino esse concedendum terminum in causa, & per consequens Fiscum, qui habet civilem, debere habere naturalem lite pendente; nec sine ratione, nam hæc prætensa immissio habet aliquam originem à Jure Romano, quo ab intestato datur interdictum, quorum bonorum, in quo quidem interdicto requiritur terminus, in quo termino implorans dictum remedium debet se probare talem qualem, & quod sapit naturam petitorij, & cum maxima ratione admittitur exceptio dolo facis petere, quando est liquida, quod latius

ipse probat, & probasse dicit supra *cap. 47.* iterum subjiciens hæc verba: *Vnde concludo cum Andraa quod de iure feudorum mortuo vasallo sine filio, si agnatus petit immitti in possessionem, & investiri, debet dari terminus in causa, Dominus debet possidere vigore civilis possessionis, & in termino potest excipiendo probare, nedum ad vasallum non pertinere feudum, sed quando essent alij proximiores, vel coauales in gradu in feudo dividuo, excipere in totum, vel in partem, & sic de jure communi feudorum sine tali, quali cognitione facti, non posset obtinere immisionem, & investituram, tanto minus agnatus, cuius ius est incertum, & illiquidum.*

454 Idque tantò fortius, subdit, procedere quando non est unus agnatus, sed plures agnati concurrunt, ut proprie contingit in casu presentis; tunc enim optimè, ipse dicit, quod jus uniuscuiusque redditur magis incertum, & illiquidum, & tanto minus aliquis eorum debet investiri, donec plenè de jure potiori cognoscatur, quo fit, ut Dominus non debeat interim privari juribus dominicalibus. Hæc ille.

455 Et hæc omnia procedere, non solum in feudalibus, sed longè fortius in Regalibus, & jurisdictionalibus, probat in terminis, & in puncto *Peregrin. in cit. conf. 2.* ubi respondens pro Sereniss. Duce Parmæ contra Palavicinos in eadem causa, in qua consuluit meus *Socer in d. conf. 1.* postquam in themate proposuit agi de interdicto recuperandæ de Castris, de Regalibus, & de fortellitibus, *n. 1.* & latè comprobavit *n. 18.* dictam doctrinam *Bald.* subjicit hæc verba, *multò magis autem Baldi decisio accipienda est in Regalibus, & jurisdictionalibus, idem Peregr. latissimè conf. 3. in princ. & per totum,* omnino legendus *cod. lib. 1.* loquens in feudalibus, jurisdictionalibus, & Regalibus, & ratio est evidens, quia magis ossibus Principis sunt affixa, & dependent ab ipsius superioritate, & nutu Regalia, quàm feudalia; & quia si hoc permittitur cuilibet privato concedenti emphyteusim, vel feudum ex personis, quibus jure communi est hoc permissum, longè fortius Regi, vel supremo Principi, à quo Regalia dependent, habenti supremum jus in suo Regno, & omnem autoritatem, ut in specie *Præpos. post Bald. in c. 1. in fin. de feud. sine culpa non amitt.* facit quod scribit *Bald. in cap. 1. in fin. de allod. Brun. conf. 59. n. 15. Ludovic. Sacca in puncto d. conf. nu. 93. Peregrin. d. conf. 2. n. 20. & 21.* Regalia enim à voce Regis descendunt, & jura Regia nuncupantur, *Regner. Sixtin. de regal. lib. 1. c. 1. in princ. ubi n. 15.* Regalia hoc modo

457 definit esse jura ei, qui Superiorem nō recognoscit competentia, ad salutem, & decus Reipublica tuendam, idemque d. lib. 1. cap. 4. num. 15.
 458 & si in concessione feudi, vel emphyteufis directum dominium retinetur, in concessione Regalium, quocunque modo fiat Superior, potestas ipsi concedenti supremo Principi censetur reservata, & retenta, cap. dudum, §. hoc igitur, de prob. in 6. Afflic. in cap. 1. §. ad hac, num. 15. de pace jurament. firm. Peregrin. de jure Fisci, lib. 1. tit. ultimo, nu. 33. Fasq. de success. creat. lib. 2. §. 17. num. 18. Roland. conf. 1. num. 135. lib. 2. Surd. conf. 267. num. 7. & seq. lib. 2. Raud. respons. 1. num. 263. & 435. lib. 2. Minsynger. observ. 99. num. 2. cent. 6. Menoch. consil. 604. num. 16. lib. 5. Natta conf. 487. num. 24. & 30. Pruckm. de regal. §. soluta potestas, cap. 4. membr. 2. effect. 7. num. 56. etiam si juramentum concessioni accedat, Capyc. decis. 121. nu. 1. ubi nu. 5. probat, plus juris transferre Regem in concessionarium in feudo, quam in concessione officij, Roland. à Valle conf. 1. nu. 109. lib. 2. latissimè Regner. Sixtin. de regal. lib. . . . c. 5. num. 3. cum seq. & procedere contra omnes personas, & pro omnibus rebus, quorum jus tempore extinguitur, auctoritate Bald. in cap. 1. in 6. notab. de contentione inter Dominum, & fidelem, qui reddit rationem, quia omnis terminus terminatur
 461 per suas extremitates, & quod procedat tam in tempore certo concessionis finito, quam in tempore ab initio incerto, & post verificato, quod ex aliquo contingenti sit factum certum, nam puri, & purificati ex eventu par est conditio, tradit Sacca d. conf.

num. 85. Peregrin. dict. conf. 2. num. 18. in fine.

Quæ cum ita sint, supremæ ipsius Curix Senatores obsecro, atque obtestor, ut perpendant pro decisione hujus causæ verba Afflic. in sæpe citata Constit. Scire volumus, de juribus regalium rerum, post num. 8. versic. nec credendum, qui ita loquitur, nec credendum est, quod ista lex sit facta ob avaritiam, sed ratione publica utilitatis, ut conserventur jura Regalia, ad qua conservanda etiam subditi debent vigilare, quia sic favendo conservant eorum Regem, quia Rex non cogitabit ponere manus ad iniquitates propter necessitatem, cum Rex debeat cavere ab omni re illicita, plusquam alij, ut dixit Bald. in l. penult. ff. de hered. instit. Hæc Afflic. qui si hoc dixit de subditis,
 463 longè majori ratione hoc erit officium supremorum Magistratuum, præsertim Regiæ Cameræ, & supremi Collateralis, ubi hæc causa erit decidenda.

Longior, si cui visus fortasse sumsis, quæso, perpendat argumenti novitatem, quæstionis difficultatem, rei, de qua agitur gravitatem, excusationem sanè meretur quisquis in perlustranda Regione nullius antè notata vestigiis, diutiùs immoratur, quisquis paulò longiore navigatione vestigat vellus aureum veritatis, quanquam, ut ingenuè fatear, non eam brevitatem sequor in scribendo, in qua multa desideres, sed eam, in qua nihil redundet, nihil sit supervacaneum, & leve, qua ratione non imperitè Plinius breves esse autumat Virgilium, & Homerum, sed ne sim in commendanda brevitate longior. Dixi. Lege, æstima Lector, & vale.

APOLOGIA

A P O L O G I A

PRO DOMINO FABIO CAPYCIO GALEOTA PATRITIO

Neapol. Iurisconsultorum celeberrimo, maximo, & nostra tempestate facile Principe;
olim Invidiiff. Regis nostri PHILIPPI IV. Sacri Concistorii Senatore
dignissimo, ejusdemque Regalis Aulae Præsid. meritissimo.

Nunc in Supremo Italiæ Senatu inter Regentes plausu universali cooptato.

AVCTORE LEONARDO MAXIMO DE PHILIPPIS I. C. NEAP.

A D L E C T O R E M.

OMPERTVM satis, omnibusque re ipsa exploratum arbitror, hominibus sciendi desiderium naturaliter inesse: qua sanè cupiditas, etsi cunctis universaliter sit ingenta, illam tamen ipse exuberantem experior: fortassis ita Divino illi rerum omnium Opifici, cujus admirabilis providentia nil omnino claudum derelinqui patitur, ejus, qua mihi desuper contingit Minerva imbecillitatem, ea animi propensione, compensare visum fuit. Hac autem cupiditas, quippe qua solum varia, assiduaque Sapientum lectione expletur, forte quemdam Kalendis præteritis meas in manus pertulit Libellum aspectu recentem, mole non exiguum, titulo magnificum . . . . . ni regale præ se ferret argumentum, atque introspecturus, qua rerum gravitate, & doctrina, tam gravis materia argumentum ejus Auctor enuclearet, avide in eum, ut queque nova visuntur, oculos, animumque intendi: & sorti legenda commissa pagella, oculis primùm inopinato occurrit quedam ah nimium invida! alieni operis, de Regalibus disquirentis officii confutatio: ubi quamvis, illius operis Authoris nomen suppresserit: ausis fortasse perhorrescens gloriosi nominis jubar; nihilominus ipse, ut legi, confestim Celeberrimum Virum illum, Jurisprudencia lumen, omnique ævo commemorandum, FABIVM CAPYCIUM GALEOTAM; illic argui deprehendi. Mirabile dictu! casus tulit manus ad librum, & quod se legendum obtulit, jure mihi debebatur: quippe qui unus tanti Viri sapientia peculiari modo super omnes ex voto referor adscriptitius; Legi, & si libet vera fateri, ut usque legerem vix patiens se mihi prabuit animus, cujus nunc impetum in eum Authorem cohibere non valeo; & profecto esset hic silentium omni loquacitate detestabilius: quin nunc si tacerem, haud immeritò perpetuo silentio plectendus essem: Potuit ille, cum in Patrem Cræsum hostem irruentem vidit, eo casu motus, quamvis mutus, pro Cræso Patre loqui! & ipse publico populorum patre, sacrosancti juris vindice, Iustitiæque oraculo incessito; quamobrem fieri poterit, ut adversus infensum calamum non exacuem, verbaque non vibrem! efferor? & quando eum hominem repulsurus, oneri impar accedam, eo tamen muneri, quod mihi cum publica, tum privata ratione debetur, ut satisfaciam, me non tacuisse sufficiet: & saltem ut cætera desint, in eum quique sunt, quique futuri erunt Sapientum calamos, & animos excitabo? quid hic plura? effervesceat animus? Lector, hic tecum amplius impatienter moror? vindex me vocat oratio? ne tamen abeas; sed mecum te precor ut venias? quod ut velle valeas, Vale è Musæo nostro S. K. l. Julij. Ann. à partu Virginis cl. l. c. xxx.

ARGV:

ARGUMENTVM.

Defenditur Dominus Regens Fabius Capycius Galeota à quodam ex modernis Scriptoribus in verissima doctrina, quam in celeberrima præcedenti Regalium, & præsertim officiorum disceptatione de stricta officiorum interpretatione in successione, prohibitoque eorundem commercio in commutationibus, sive in alienationibus, sine Principis assensu tradidit. Hinc officiorum personalissima ratione; denuo pluribus demonstrata, ad sensum nostri Auctoris contra potissimam Adversarij oppositionem concluditur, nimirum alteratis illis ad omnes generaliter hæredes, hæredes ibi descendentes esse interpretandos, atque insuper si fuerint pro hærede concessa, intelligendam esse concessionem de primo dumtaxat hærede, exemplo ususfructus. Quamobrem declaratur juxta verum sensum contra Adversarij interpretationem *text. in l. antiquitas C. de usufr. eiusdemque ad probationem expenditur text. in l. antiquitatem, & in l. corruptionem C. de usufr.* Explicatur itidem *Bald. in cons. 159. num. 5. lib. 3.* illumque ibi loqui ostenditur in officio feudo admixto, & sic in diverso casu ejus, ad quem intulit Adversarius. Diluitur propterea ea distinctio, quam juxta suum sensum Adversarius de officio mero, & mixto, ex eodem *Bald.* protulit. Ex quibus firmatur, officia quamvis ad hæredes transitoria, speciali pacto concedantur, adhuc personalia esse recensenda, atque officium, eo casu penes successorem, velut novum recipi: ad quod in terminis militiarum (sumptis *militiis*, pro ipsis officiis) perpenditur *text. l. fin. C. de pignor.* ubi est casus militiæ concessæ, ad hæredes transmissibilis, & cum facultate illam ven-

dendi, ibique ad ejus *text.* intelligentiam exponitur, quænam sit illa summa, quæ post militantis mortem ex militantium placito, vel principali beneficio dari constituta erat. Respondetur deinde Adversarij argumento, quod ex *text. in l. in annalibus C. de legat.* juncta dispositione *l. si in singulos ff. de ann. leg.* pro officiorum transmissibilitate, ad instar annui legati prætendit, ubi plura, an legatum annuum, ad *text. in dict. l. si in singulos*, dicatur ad hæredes non transitorium, vel natura ipsius legati, vel ratione conditionis in eo legato superintellectæ. Tum ostenditur quòd officia, quamvis feudis pluribus assimilentur, non tamen propterea inter ea, utcumque inferri posse, sed certo modo in quibusdam dumtaxat casibus: Hinc declaratur intellectus, qui nostro Auctori fuit in doctrina *Marini Freccie* in casu fratris admissi ad feudum, in hac materia ab illo adducta. Respondetur similiter *textui legis un. C. si liber. Imper. lib. 10.* unde transmissibilitatem ad extraneos hæredes in officiis hæredibus concessis arguerat Adversarius. Et simul contra eundem declaratur theorica magistralis *Bart. in l. Gallus, §. etiam si parente ff. de liber. & posthum.* Post hæc explicato *Bald. in l. fin. C. de pignor.* Respondetur ad id, quod ex ea parte contra nostrum Authorem deduxit Adversarius. Sic pariter Adversarij intellectus ex *text. in dict. l. fin. & l. omnimodo, & l. imputari C. de inoffic. testam.* quòd idem sit concedere officium pro hæredibus, ac cum potestate vendendi pro effectu transmissionis illius ad extraneos, improbat. Et postremò ejusdem inductio ex *l. final. ff. de constitution. Princip.* sicut & alia quælibet ex generalibus juris regulis ad materiam officiorum accommodata rejicitur.

INDEX.

- 1 *Virtutis quaque opera praeclariora ferre comitem invidiam sortiuntur.*
- 2 *Adversarius cur contra nostrum Auctorem scripserit.*
- 3 *Officiorum in concessione, velut Principis ostibus inhaerentium non transfertur, nisi exercitium, sive quidam titulus ad finem administrandi, & exercendi, ea propter omnino morte concessionarij desinunt.*
- 4 *Officij facta concessione pro herede, intelligitur de primo herede, non aliter, ac in usufructu, ad text. in l. antiquitas Cod. de usufr.*
- 5 *Intellectus Adversarij ad text. in l. antiquitas Cod. de usufr. qui intellectus num. 6. diluitur ex eisdem text. verbis, & num. 30. & 31.*
- 7 *Adversarius legit in text. legis antiquitas, quod in eo non legitur.*
- 8 *Rejicitur ponderatio Adversarij multipliciter circa verbum, solus, in d. l. antiquitas positum.*
- 9 *Adversarius non recte adduxit paraphrasim legis antiquitas.*
- 10 *Heredi à semetipso legari non potest.*
- 11 *Usufructus ratio committitur ex separatione eius à proprietate.*
- 15 *Usufructus sine persona esse non potest.*
- 16 *Usufructus cur ad heredes non transeat.*
- 17 *Ususfructum servus hereditarius inutiliter pro hereditate stipulatur, cum alioquin in alijs utiliter stipuletur, & hereditati acquiritur num. 18.*
- 19 *Respectus consulendi duobus in text. l. antiquitas consideratus non est specialis in eo text. in terminis usufructus, & numer. 12. & seq.*
- 20 *Usufructus ut non fiat perpetuus, est etiam ex eo, ne proprietates inutiles remaneant.*
- 21 *Usufructus consistit in uti frui, atque in facto illo persona utentis, & fruētis.*
- 22 *Usufructus, naturā sua perit, aut subducta persona utentis, aut re fructuaria sublata, aut usufructu cum proprietate consolidato.*
- 23 *Ius fruendi velut persona inhaerens mortē extinguitur, & nu. 14.*
- 24 *Persona quae cohaerent mortē extinguntur.*
- 25 *Text. verba in l. ambiguitatem, & l. corruptionem C. de usufr. in materia personalitatis usufructus expenduntur.*
- 26 *Usufructus, etsi ex universali juris destinatione ratione rei gesta exigat aliquando ad proprietatem redire, tamen ut morte persona usufructuaria extinguatur ex eius intrinseca ratione independenter ab illa universali habet, cum eius substantia consistat in utendo fruendo, & nu. 29. & 30.*
- 27 *Ratio immediata, & absoluta Decisionis Iustitiani in l. antiquitas C. de usufructu.*
- 28 *Adversarius est sibi contrarius.*
- 32 *Reprobatur Adversarius in eo, quod asserit, quod in casu text. l. antiquitas usufructus in persona heredis ibi sit novus.*
- 33 *Officium, non aliter, ac usufructus in facto consistit, ac ut ille, in utendo, fruendo hoc in exercendo, & administrando consistit, & sic quoad extinctionem moriente persona, cui inhaerent ad paria dijudicari debent, & num. 49. Sic illud ab efficiendo, & congruum persona actum dictum fuisse ostenditur, num. 59. & 60.*
- 34 *Adversarij Achilles contra nostrum Auctorem.*
- 35 *Explicatur Bald. in conf. 159. num. 5. lib. 3. ab Adversario adductus, contra nostrum Auctorem, & demonstratur Bald. loqui in diverso casu, item convincitur Adversarij sensus ad dictum consil. ex doctrina ejusdem Adversarij, nu. 38.*
- 36 *Officium feudo annexum ad instar feudi dijudicatur.*
- 37 *Militiarum quadam species fuerant apud Romanos, quae tamen erant quadam Castra, seu pradia militibus à Principe concessa.*
- 39 *Ratio proventus in officiis, extrinsece se habet ad ipsam rationem officiorum, ac ideo Adversarij distinctionem, quae ea ratione asseritur aliud officium merum, aliud mixtum, & quod in mero tempus sit de substantialibus, in mixto de naturalibus, tutam non esse respondetur; probatur etiam exemplo militiarum num. 43. proinde doctrinam Adversarij periculosam esse deducitur nu. 44.*
- 40 *Officium quando verè mixtum dici possit.*
- 41 *Quae hodie officia nuncupantur, apud Romanos, antiquitus militia dicta fuere.*
- 42 *Militias apud Romanos habuisse, etiam emolumenta demonstratur.*
- 45 *Expenditur in materia officiorum Bald. conf. 275. vol. 2.*
- 46 *Regalia universaliter magna concedi debere, maturitate, & persona electa industria, fide, & gravitate, & maxime in officij concessione, & quare, demonstratur nu. 107.*
- 47 *Argumentum Adversarij, quo contendit officia esse transitoria, & tempus in illis esse de naturalibus, quia ipse vidit ita passim illa concedi, improbat.*

- 48 *Officia quamvis ex voluntate concedentis speciali pacto, nedum pro uno heredede, sed pro pluribus etiam heredibus concedi possint, non tamen ea concessione desinent officia esse personalia, atque cum persona extinguuntur, & si plures ad illa sunt vocati apud quemlibet ex vocatis exemplo usufructus, velut nova recipiuntur, comprobatur idem autoritate iuris communis in militiis ad heredem transmissibilibus concessis nu. 50.*
- 51 *Text. in l. final. Cod. de pignoribus, ponderatur ad indicandam, personalissimam officiorum rationem immutatam etiam remanere in concessione facta pro heredibus, vel cum facultate vendendi in terminis militiarum, qua officia referunt nu. 54. & nu. 59. Idem probatur contradistinguendo illa ab annuo legato, & nu. 55. & presertim à nu. 58. ad 62.*
- 52 *Cur militia in concessione pro heredibus facta, vel cum facultate vendendi, vivente militante iure hypotheca persequi possunt, illo vero mortuo, non ita, sed exigitur, eo casu, quod pro militantium placito, vel Principis beneficio praestatur, & numer. 55.*
- 53 *Declaratur qua sit summa illa, qua in text. l. fin. C. de pignor. praestari dicitur post mortem militantis militantium placito, vel principali sanctione.*
- 54 *Demonstratur non recte Adversarium, ex textu in l. in annalibus C. de legatis, juncta dispositione l. si in singulos ff. de ann. legat. inferre, ratione transmissibilitatis ad officia, & nu. 56. 58. & seq.*
- 55 *Legatum annuum, ad text. l. si in singulos ff. de ann. legat. ad heredem non transit, non ex natura rei legata, sed ratione conditionis ibi à lege ex coniecturata mente testatoris superintellecta, & sic si illud sit relictum etiam heredibus, ad heredem transit non per alterationem naturae annui legati, sed quia conditionem, qua ad casum text. in d. l. si in singulos subintelligebatur per contrariam testatoris voluntatem apparet reiectam fuisse, & nu. 56. 61. & 91.*
- 63 *Officia quamvis in aliquibus feudis assimilantur, non tamen inter illa, utcumque inferri valet, & quare, nu. 68. 72. & seq.*
- 64 *Feuda primum praevaria, inde annalia, postea vero ad vitam, tandem lege nova ad filios, & deinceps producta fuerunt.*
- 65 *In feudis ratione ipsius rei intrinsece bene realitas sit compatibilis, ita ut feuda, lege nova effici potuerint transitoria ad filios, & deinceps, non ita in officiis, & nu. 72. & seq.*
- 66 *Quonam pacto valeat aliquando à feudis ad officia inferre, & nu. 68. & 74. & quomodo hac illatio sit intelligenda contra Adversarium, nu. 88.*
- 67 *Defenditur Auctor noster in doctrina Marini Frecciae de linea collateralis, non succedente ad feudum, in quo frater fuerat admissus, exempli causa ab illo ad presentem materiam adducta.*
- 69 *Investitura legi, qua ad feudum fuit frater admissus satisfactum videtur si feudum soli fratri, & non linea collateralis fuerit delatum.*
- 70 *Heredis nomen quandoque etiam bene primum tantum heredem connotare potest, quamvis secus sit regulariter, & nu. 71.*
- 73 *Diversa est ratio radicalis, qua devolvi expedit feudum ad Dominum, ab illa, qua officium.*
- 75 *Legatum annuum quonam pacto potest dici usufructui simile, & quomodo inter illa valeat inferri, & nu. 76.*
- 77 *Adversarius non recte ex l. sicut §. si debitori ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ad officia trahit argumentum.*
- 78 *In Regalium materia strictissime proceditur, ita ut quamvis illa transmissibilia ad heredem concedantur, non sint ea tamen cum ceteris comparanda, sed semper quoad fieri possit strictior in illis recipiendus intellectus.*
- 79 *Feuda in non alteratis remanent immutata.*
- 80 *Improbatur doctrina Adversarii, qua asserit, officia alterata ad heredem, velut materia indifferens, omnes indistincte heredem comprehendere, exemplo donationis facta à Principe, ad text. in l. unica C. si liber. Imper. lib. 10. & nu. 83. vel quod si ad descendentes tantum deferri debeant si deficiat descendens ultimi morientis admittantur etiam collaterales, nu. 86.*
- 81 *Intellectus ad text. in l. unic. C. si liberalit. Imper. lib. 10.*
- 82 *Text. in l. unic. C. si liber. Imper. lib. 10. non vindicat sibi locum in materia feudali, ex quo à fortiori idem concluditur in officiis.*
- 84 *Persona industria in officiis exacta, devolutionem eorum affectat insuper & ipsa ratio officij intrinseca, nu. 109.*
- 85 *In officiorum recto regimine Reipublica bonum, subiectorum pax, Corona stabilitas continetur.*
- 87 *Regula juris generales cessant in materia officiorum.*
- 89 *Concessis officiis heredibus, ibi haeredes filij sunt interpretandi, ex theorica magistruli Bart.*
- 90 *Explicatur theorica Bart. in l. Gallus §. etiam*

etiam si parente ff. de lib. & posth. ad sensum nostri Auctoris, & num. 91. usque ad 95.

- 92 Adversarius non rectè Bart. addidit, & numer. 93.
- 94 In dispositione pro hæredibus, filij sunt interpretandi, juxta sensum Bart. in d. §. etiam si parente, tam si res simpliciter non sit transitoria ad hæredes, quam si non sit transitoria, nisi ad filios, ut in feudo; quod à fortiori debet recipi in officijs, & num. 95.
- 96 Declaratur Bald. in tex. l. si. C. de pignor. in materia militiarum ab Adversario adductus, contra eundem Adversarium.
- 97 Militia ex Baldo sumitur, aliquando pro quibusdam introitibus, publica auctoritate constituitur.
- 98 Militia in Romanis legibus impartat idem ac officium, sed cum militia pro ipso officio, & administratione sumitur, non cum pro emolumentis, & redditibus, & numer. 99. & 100.
- 99 Militia ex Bald. est quoddam exercitium, ex quo sumitur lucrum, comparatur officio, sive beneficio, nec potest alienari, neque in commercio esse, & num. 100. & seq.
- 102 Militia de qua in tex. l. final. C. de pignorib. quia nedum transmissibilis ad hæredes conceditur, sed cum facultate vendendi proinde non male latior intellectus posset in eo casu defendi.
- 103 Improbatur intellectus Adversarij sentientis, idem esse concedere militiam, cum facultate vendendi, ac ad hæredes transmissibilem, quoad effectum transferendi dictam militiam ad extraneos, ad text. in d. l. final. C. de pignor. & l. omnimodo §. imputari C. de inoffic. testamento.
- 105 Respondetur Adversarij argumento deducto à l. final. ff. de constitution. Princip. quo text. quia late sunt interpretanda beneficia Principis, defendit, ut concessus officijs hæredibus, nedum hæredes ibi filij, sed etiam extranei vocari intelligantur, & nu. 105.
- 106 Regalia concedere est existimandum privilegium, non beneficium.
- 107 In alteratione Regalium officiorum, nedum Principis solius incommodum, sed totius Reipublica detrimentum versatur, & numer. 108.
- 110 Respondetur Adversario asserenti, nil differre officia exerceri per Cay descendentes, vel etiam per alios.
- 111 Officia quamvis ex concessione alterentur ad hæredes, non tamen intelligi debet in eis in suis casibus derogatum Regio assensui.

Q Vanta juris subtilitate, rerum doctrina, dicendi felicitate insignis Auctor noster Regens Galeota in præcedenti Responso, Regalium officiorum materiam digesserit, eodem Responso satis aperte demonstratur: ut proinde non immerito, cum primò illud in lucem prodijt, velut prælagiens, fuerit qui dixerit, æque simul edi sapientibus, & invidis: ô verum, certumque prælagium, argumento, haud fallibili desumptum: eam enim fortunam, communi quodam fato, præclariora quoque virtutis facinora sortiuntur: scilicet non carpit livor, quod honor non extollit, hujus autem quid in causa sit culque planum est.

Institutura igitur quidam ex recentioribus Regalium officiorum tractatum prænosens hanc nostri Auctoris, in ea materia, celeberrimam disceptationem, ut in eam irriperet, facile fuit, quin velut ibi, ejus laboris omne punctum consisteret, tanta insurrexit aviditate, ut non erubuerit, si modò noster inficiaretur Auctor, in materia tam stricta, ex generalibus juris regulis argumenta prætere.

Etenim cum Auctor noster disertè in præcedenti officiorum disceptatione, naturam, & quidditatem illorum radicitus perpendens firmasset, illa esse personalissima, & velut ossibus Principis in hærentia, illorum in concessionarium non transferri, nisi dumtaxat exercitium, sive quendam titulum ad finem administrandi, & exercendi; ea propter illa omnino morte concessionarii finiri; ideoque etsi pro hærede fuerint concessa, primum hæredem non egredi, & non secus, ac in usufructu, quo cum simillimam naturam habet officium, de primo hærede dumtaxat intelligi, ad text. in l. antiquitas C. de usufruct. idque rationibus, & auctoritatibus validissimè comprobasset;

Insurrexit hinc ille, & juris regulis innixus, inquit, hæredis nomine, omnes hæredis hæredes comprehendendi, ad text. expressos in l. sciendum, & l. hæredis ff. de verbor. signific. ac propterea concessio officio etiam pro hærede, in eo vocari hæredis omnes hæredes, nil refragante text. in d. l. antiquitas C. de usufruct. quoniam subdit ille, decisionem dictæ legis, speciali de causa in usufructu, in casu dicti tex. processisse; ac proinde illam non esse trahendam ad consequentias: At an rectè, eo responso Auctorem nostrum effugeris, judicem habeat Iustinianum

Q eum-

eumdem, quem interpretatus est, cuius alioquin etiam iudicio, omnis iurium interpretatio ex lege subicitur, *l. tanta C. de veter. jur. enucl.* Et sane, & principaliter, quoad ipsum usufructum, attenda illius natura, sibi specialitatem perperam prætendi, eadem verba Iustiniani satis aperte protestantur. Inquit ibi Iustinianus in eo casu, in quo testator cuidam fundum reliquerat, quatenus usufructus apud hæredem remaneret, dubitasse veteres, num legatum sustineretur; quippe cum ex vi illius verbi *hæredis*, quo omnes hæredis hæredes comprehendendi videbantur, videbatur usufructus ad suam proprietatem nunquam fore reversurus, ac proinde proprietatis legatum inutile remanere: Hæc ratiocinabantur veteres, cum quibus, & hætenus noster Adversarius ratiocinatur: at Iustinianus quætionem diffiniens, nedum illi dubitationi de usufructu non redeunte ad proprietatem, quam nimium torquebantur antiqui, nil prorsus tribuit; sed eam prorsus improbat, atque irritat; quin ipsa usufructus primordia expendens, eam irrationabilem declaravit, atque ex generalibus usufructus principiis ambiguitatem illam amputavit, & rem facili negotio decidit: & ex iis legatum firmum esse, & talem usufructum unà cum hærede finire, & illo moriente, vel aliis legitimis modis illum amittente, expirare sancivit; quapropter nil ibi specialiter decidi, aut singulariter decerni, ex verbis ipsis Iustiniani in promptu est. At inquiet hic Adversarius, quod ex hoc ipso sit specialis ibi decisio; quia ex regulis, in subjecto casu *legis antiquitas*, usufructus ad suam proprietatem nunquam reverti debuisset: sed & hoc ipsum, stante natura usufructus, ex regulis illis parum rationabiliter dubitari, dictæ *legis in fine* respondit Iustinianus; quin adeo verum est, ibi Iustinianum ratione ejus casus, nil speciale in terminis usufructus in dicta lege decidisse, ut potius damnet antiquiorum sententiam, conantium ab universali natura usufructus eam casus speciem excipere; itaut, velut exclamans *in fine* dixerit: *Quare enim iste usufructus sibi tale vindicet privilegium, ut à generali interemptione usufructus ipse solus excipiat!* explicans his verbis admirative prolatis, ut legitur in pandectis Florentinis, se mirari, cur aliqui ex veteribus, eo prætextu, à generali natura usufructus, cum peculiarem casum eximere tentaverint; itaut à generali extinctione

usufructus, quæ morte usufructuarii, vel aliis modis accidit, hic usufructus expirare non debuisset! his ita enucleatis, sane desissent veteres amplius dubitare; verum tamen arbitror, facilius illos, etiam Iustiniano non audito, ab eorum dubitatione recessuros fuisse, quam ut nunc Adversarius noster ab ejus interpretatione discedat; quandoquidem, assertam specialitatem in ea decisione, ratione ejus casus, adeo vehementer imaginatione concepit, ut hædum eam tenere sibi visum fuit, sed vitiosus, legit in *tex.* quod nunquam in eo legebatur, nempe *ex ea non esse inferendum ad aliud*: & quod magis miror, est, quod illud præcepti subdit in iisdem proximè relatis verbis, ibi, *quare enim iste usufructus*, Or. quibus verbis, tantum abest Iustinianum illud dixisse, ut potius iis verbis specialitatem illam de casu dicti *tex.* à veteribus præsentam exprobaverit: quin etiam Adversarius ibidem, ut nobis ad oculos specialitatem illam velut digito demonstraret, iussit ponderari verbum *solus* in *textu* positum, quasi quod eo verbo specialitas ibi connotaretur; sane hic fateor, quid ea connotatione Adversarius intellexerit, me non intelligere; nam, aut illa connotatione intellexit, quod ille usufructus solus à generali interemptione usufructus in casu dicti *textus* excipiebatur, & hic sensus est contra *tex.* ubi deciditur, cum usufructum in proposito casu unà cum dicto hærede finire; & illo moriente, vel aliis legitimis modis illum amittente expirare, Aut intellexit, quod ille usufructus solus excipiat in casu dicti *tex.* à generali interemptione, id est comprehensione, quam fert nomen hæredis: & hoc neque consonat, & quia repugnat litera; & quia is sensus nunquam in iis verbis Iustiniano fuit, ut esse non poterat: quin irrideretur ab *Ambrosio Calepino* eo modo interemptionem explicando: restat igitur, ut sub iis verbis intelligatur, quod is usufructus solus, eo prætextu non debet excipi à generali interemptione, id est extinctione usufructus, & hic sensus, ut esset Iustiniani, sic contra Adversarium in ejus asserta specialitate concluderet. Aut inquiet Adversarius, specialitatem ibi consistere in ipsa specifica testatoris dispositione, ut ex verbis, quæ Adversarius subdit, intelligi potest ibi sub numer. 6. *Specialitas autem illius *tex.* fundata est super specifica dispositione testatoris legantis uni fundum, hæredi verò usufructum: & sic*

nirique

utrique volebat testator prospicere hoc fieri non potuisset, nisi restringeretur verbum (*heres*) à sua generali significatione, &c. in quo præmissis primo, & ipsium Adversarium non rectè ipsam *textus* paraphrasim adduxisse; cum ait, legantis uni fundum, hæredi verò usumfructum: namque ita ibi hæredi à semetipso legaretur, cui à semetipso legari, qua utimur, Romana Iurisprudencia non patitur, de qua *Iulianus in l. & quidem 18. Florentinus l. legatum 119 ff. de legat. 1.* ut hinc Iustinianus noster ejus non immemor, in dictæ legis contextu, eum explicans casum, dixerit, *Siquis fundum, vel aliam rem cuidam testamento relinqueret, quatenus ususfructus apud heredem maneret.* Quod quidem à Iustiniano cautè, non casu dictum, idem diligenter animadvertum in §. 1. *Instit. de usufructu, l. usufructus 6. ff. de usufructu, & quemadmodum. l. fundus 4. ff. si usufructus petatur, & similibus* apertè demonstrat: & redeundo, unde digressi sumus; dicimus, quòd vel intelligit Adversarius in suprà dictis ejus citatis verbis, specialitatem esse in ipsa casus specie, ibi proposita; nimirum, vel primo in eo, ut proprietates maneat apud unum, & usufructus sit alterius; & debeat pariter utrique consuli, & tunc dicere, hoc in usufructu esse speciale, tutum non esset: quippe cum ea dumtaxat separationis ratio, & non alia usufructum efficiat: ut disertè significatur in §. 1. *Instit. de usufructu.* itaut hac sublata, proprietatisque usufructu consolidato, verè omnis ratio usufructus evanescat, ut eleganter admonemur ex *Platino in l. uti frui ff. si usufructus pet.* sic illa ratio prospiciendi duobus in usufructu est universalis. Vel dicet, specialitatem in *text.* consistere in illo verbo *apud heredem*, videlicet ut ibi verbum (*heres*) ratione subjectæ dispositionis usufructuarie contra suam regularem significationem primum tantum hæredem connotet, & tunc primo, quamvis hic non malè defenderetur, etiam quoad nomen hæredis nil ibi speciale cõstitui, quamvis primus tantum ex subjecta dispositione interpretetur, Etenim ibi verbum (*heres*) nedum primum, sed ulteriores comprehendere valeret, quando usufructus ibi apud hæredem retentus, nomen ipsum hæredis, & non hæredis personam sequeretur, verum cum contra sit, ea propter, eadem ratione conveniens erit, ut usufructus ibi ab eo nomine non protrahatur, cum eo nomine non transeat; sed à persona, cui inhæret, limitetur, & cum ea extingua-

tur, & ex his penitus intelligi poterit, quamobrem facta dispositione pro hærede in re de sui natura non transitoria ad hæredes, primus hæres in ea interpretetur, & quidem personam dumtaxat sequi usumfructum, ipsique cohære, ejusque interitu extingui in jure non ambigitur apertè cum primis illud edocuit *Papin. in l. usufructus de stipulat. serv.* quippe cum in facto fruentis consistat, *l. unica ff. quando dies ususfr. leg. cedat.* eaque ratione ad hæredes non transeat, *l. non solum §. quia tale ff. de liberat. legata, l. usus aqua ff. de usu, & habit.* & disertè quidem de eo edocemur tam ex *d. l. usufructus ff. de stipulat. serv.* quàm ex *l. hereditas ff. de acquir. rer. dom.* ex quibus si servus hæreditarius usumfructum stipularetur, quia necesse erat, illum hæreditati acquiri, ipsique inhære, & cum ea deinde ad dominum transferri, decernitur in eo casu servum inutiliter stipulari: cum alioquin servum hæreditarium in aliis, & utiliter stipulari, & hæreditati acquirere habeamus *l. servus 35. ff. de stipul. servor.* hinc mirum non est, si horum edoctus Iustinianus in dicta *l. antiquitas*, illam dubitationem ratione illius nominis *heredis*, exortam parvifecerit, atque usumfructum in eo casu ut universaliter in cæteris respondisset, extingui statuerit. Secundo sit ibi specialitas respectu ejus nominis *heredis*; quia verbum illud, *heres*, in *d. l. antiquitas* ratione subjecti casus contra suam regularem significationem primum tantum hæredem importat; & hoc quidem nõ discrepabit ab Auctoris nostri sententia, qua dicitur, quòd in dispositione pro hærede in re sui naturâ ad hæredes non transitoria, ut est usufructus, expressio illa *heredis* primum hæredem non egreditur.

19 Vel demum inquiet Adversarius, specialitatem consistere in ea casus specie ibi proposita; nempe in ipsa facti contingentiâ, in qua in usufructuaria dispositione hæres adsciscebatur, cum illic duobus pariter consuli oporteret: quòd ut fieret, debebat nomen hæredis ad primum hæredem restringi, ac propterea ex eo casu usufructus non esse inferendum ad officium; in cujus concessione non adest hæc ratio prospiciendi duobus; cum non constet de intentione Regis, quando officium concedit, an voluerit illud aliquo casu vel tempore rehæbere, & adhuc in eadè navi est, idemque servus præterdit argumentum, quoniam quòd ita in eo casu dictæ *legis antiquitas*, de idi contingat, vel propter eum casum usufructus

Q 2 ratio-

ratione illius respectus consulendi duobus; ut inquit Adversarius, vel quomodocunque explicetur illa decisio, id solum semper concludetur, ut in rebus alterius generis, illum non habentibus respectum consulendi duobus (quando tamen verum esset ea ratione, illam processisse decisionem) idem non sit observandum, non autem ut ibi aliquid speciale in materia ususfructus quoad ipsum usufructum, & signanter ratione illius respectus decidatur in specie dicti casus *legis antiquitas*, ut supra satis demonstravimus. Et sic Primò desinat Adversarius asserere in specie dicti casus *legis antiquitas*, specialem esse decisionem. Secundò, quòd ratio decisionis illius *tex.* fundatur ibi super ea ratione respectus consulendi duobus, quòd illi, aut litera *tex.* aut natura usufructus haud rectè perpensa comparavit. Planè Nos non negamus, omnem usufructum ratione rei gestæ, & universali juris destinatione, ne proprietates inutiles, semper abscedente usufructu, remaneant, non pati perpetuum fieri: sed ut aliquando ad hoc, ut utrique, & proprietario, & usufructuario, consultum sit, ad suam proprietatè reverti debeat, §. 1. *Instit. de usufruct. l. 3. ff. de usufr. & quemadmodum.* Bene verum est, quòd præter jus, huic etiam universali destinationi, ipsa eadem ratio usufructus suapte natura nimium accommodatur; cum usufructus neque in persona constitutus, neque in constitutione ipsa servitutis quidquam est, quo sit perpetuus; cum usufructus consistat in uti frui, atq; in illo facto personæ utentis in re aliena *l. 1. in princ. ff. quemadm. usufr. leg. ced.* Sic ut natura sua pereat usufructus aut subducta persona utentis aut re fructuaria sublata, aut usufructu cum proprietate conjuncto, & præcipuè persona utentis subducta per mortem, illum extinguere, nullam recipit dubitationem: cum jus fruendi velut personæ coherens morte extinguatur, *d. l. 3. §. si. ff. quib. mod. usufr. amitt.* Sicut omnia, quæ personæ coherens morte extinguere probavimus ex *d. l. non solum, §. tale ff. de liberat. legata*: hinc Justinian. in *l. ambiguitatem C. de usufructu*, verbis quidem aureis hujusce cōtinentiæ veritatè testatus est: *ibi, Nisi ipsi cui usufructus legatus sit, ab hac luce fuerit substractus: tunc enim ad posteritatem ejus usufructum transmitti non est penitus possibile, cum morte usufructum extinguere juris indubitati sit; & pulchrius illud expressit in l. corruptionem §. sed neque C. eod. ibi, tunc*

usufructum desinere; cum usufructuarius, vel res pereat, & tantummodo eum, cum anima, vel rei substantia expirare, atque ita, etiam omnis usufructus, ratione rei gestæ, ex universali destinatione exigat aliquando ad proprietatem redire, ne illæ inutiles remaneant: attamen, ut morte, & interemptione rei, vel personæ utentis usufructus finiatur, hoc usufructus ex propria ejus natura independentè ab illa universali ratione habet.

Hoc posito; dico igitur, quòd in casu dictæ *legis antiquitas*, etsi illa ratio universalis extinctionis usufructus ne remaneant proprietates inutiles, contemnenda non sit: tamen ratio ibi in effectu extinctionis immediata, imò, & absoluta, & quæ Justinianum movit ad illam decisionem, fuit sola mors usufructuarij, quæ ibi independentè ab illa universali ratione usufructum extinguere valebat, ut ex contextu dictæ *legis antiquitas* apertè videri potest. Erenim existimantibus veteribus in specie dicti casus *legis antiquitas* legatum proprietatis inutile esse, quippe qui credebant ratione dicti verbi *heredis*, nunquam usufructum ad proprietatem posse reverti: itemque illam universalem exigentiam reversionis usufructus ad proprietatem non posse ea ratione in dicto casu committi, respondit Justinianus, illorum opinionem ea ratione innixa, nulla rationabili sententia fundari: cum moriente ibi usufructuario, vel aliis legitimis modis illum amittente re ipsa expiret usufructus. Atque ita Justinianus non ut illi rationi universali reversionis usufructus ad proprietatem occurreret; quasi quòd illa alioquin nunquam in eo casu fuisset habitura locum; diffinit usufructum extinguere, ut credidit Adversarius (quia tunc, & tribuisset veterum dubitationi, & simul, ut illi occurreret singulare jus, ut voluit Adversarius, constituisset, ac per consequens veteres illi rationabiliter dubitarent) sed simpliciter expensa per ipsum sola usufructus quidditate, quæ cum personæ utentis inhaereret; morte proinde usufructuarij suapte natura, præcisa etiam ea ratione respectus consulendi duobus, extinguere oportebat, usufructum extinguere sancivit; & ea propter ob rationem dicti verbi *heredis* dubitare, an usufructus videretur intelligi non revertens ad proprietatem rationabile declaravit; cum morte illius usufructuarij hæredis, usufructus ejus personæ coherens, ipso jure, nulla ratione resistente extinguere debebat.

bebat: ac proinde in eos veteres exclamans, inquit ille; *Quare enim iste usufructus sibi tale vindicet privilegium; ut à generali interemptione usufructus ipse solus excipiatur?*

28 Demum; ut irrefragabiliter pro hac veritate concludatur, adducemus contra Adversarium ipsum Adversarium in eadem pagina sub num. 6. in quo loco si verba non fallunt, veritas non poterat ore meliori proferri: inquit ille; *Plus dico, non esse validum argumentum de usufructu ad officium; quamvis utrumque sit ad tempus certum; scilicet ad vitam concessionarij: attamen in usufructu tempus est de substantialibus, quia sic à lege reperitur dispositum in l. ambiguitatem C. de usufructu, ibi, non est penitus possibile: quia substantia ipsius consistit in utendo fruendo, quod est personalissimum, & sic inalterabilis, & ideo in illo casu speciali legis antiquitas usufructus in persona hæredis est novus secundum glo. in l. repeti ff. quib. mod. usufruct. amitt.* At in officijs tempus est de naturalibus, & sic alterabile: hæc Adversarius. Quid apertius, & efficacius pro confirmatione præcedentium: concluditur per Adversarium ex his verbis, quod facta dispositione pro hærede, eapropter tunc officium alterari posse, & ad illud vocari post primum secundum, quia tempus in iis est de naturalibus, & non de substantialibus, atque è contra, cum in usufructu tempus sit de substantialibus, & proinde sit usufructus in ea parte inalterabilis, ut ita non sit penitus possibile, ut transeat ad hæredes: quia substantia ipsius consistit in utendo fruendo, quod est personalissimum, non posse proinde usumfructum eo modo alterari, his positis ex Adversario, cur nunc in l. antiquitas usufructus ille, usufructuario hærede moriente, extinguatur, ratio in promptu est, quia, cum substantia usufructus consistat in utendo fruendo, quod est prorsus personalissimum, non est penitus possibile, ut transeat ad hæredes, ergo non est verum, quod ibi dixerat Adversarius, decisionem dictæ legis antiquitas specialitatem fundare super mera illa ratione, ut proprietario etiam esset consultum ex suprascripta illa ratione universali debitæ reversionis usufructus, qui aliàs ad proprietarium non fuisset reversurus, cum ea etiam præcisa, nullaque de prædictis habita ratione, stante tali formalitate usufructus, non esset penitus possibile, ut ad hæredes transiret: & sic ejusmodi posita formalitate usufructus, perperam ab Adversario prætenditur,

quid specialiter in terminis usufructus in casu dictæ legis antiquitas fuisse decitum, & specialitatem illam exortam fuisse, ut inquit, ex specialitate decisionis, ob casus speciem ibi propositam, quandoquidem: non ob casus speciem; sed suapte natura, usufructuario moriente usumfructum ibi extinguere oportebat. Ex quibus intelligi poterit Adversarium fortassis prioribus abjuratis veritati applicuisse, sed verè quam laudem ab hac ejus poenitentia promereri poterat, eripuit illi, quod temerè in suprà citatis verbis pro ratione intermiscuit, videlicet ibi, & ideo in illo casu speciali dictæ legis antiquitas usufructus in persona hæredis est novus secundum glo. in l. repeti ff. quib. mod. usufr. amitt. In quibus sanè verbis, & si fortius contra se ipsum nostram confirmavit sententiam, attamen re vera non novum usumfructum in d. l. antiquitas, sed hoc potius novum in Adversario excogitatum arbitror esse: etenim hæc sententia supponit in d. l. antiquitas duos usufructus, unum penès immediatum usufructuarium, alium successivè penès ejus hæredem, quod ex illo tex. & si per mille annos immaniter torqueatur, nunquam profectò elici poterit, & glo. legis repeti ab ea lege ad casum legis antiquitas impertinenter adducitur.

Atque ita ex prædictis cum Authore nostro bene concludi poterit, etsi in officio illa ratio propensionis revertendi ad Regem non adesset, ut adest, & validior: attamen cum non minus officium: quam usufructus in factò consistat, nimirum ille in utendo fruendo, hoc in exercendo, & administrando, quod est æquè personalissimum, ut sicut usumfructu omnino morte usufructuarii, quamvis pro hærede relictum, extinguere probavimus, idem de officio dicendum sit, ad tex. in l. non possunt, cum seq. ff. de legib. Obstant huic conclusioni proximè citata verba Adversarii d. num. 6. in quibus etsi ore ipsius Adversarii terminata appareat lis super intellectu legis antiquitas; Attamen in eorum sententia, ex ratione saltem distincta officiorum ab usufructu, in hanc nostram conclusionem suam Achillem Adversarius principaliter reposuisse videtur.

Deduxit ibi Adversarius, non bene inferri de usufructu ad officium; cum in usufructu tempus sit de substantialibus, at in officijs de naturalibus, pro cujus distinctionis fundamento adduxerat numer. 5. Bald. in ejus conf. 159. numer. 5. lib. 3. ac propterea in officijs, quia tempus est de naturalibus, bene

bene posse illa alterari, & ex conventionem fieri transitoria ad hæredes, quod idem *d. num. 5.* comprobavit exemplo annui legati, quod quamvis ex ejus natura non transeat ad hæredes, *l. si in singulos ff. de ann. legat.* tamen ratione verbi, *hæredibus*, in legato adjecti fit transitorium ad hæredes, ad *lex. in l. in annalibus C. de legat.* Profectò si hujus distinctionis apparatus *Bald.* haberet Auctorem, non vilem Adversarius præferret auctoritatem, verùm *Bald.* penitus considerato, & secundùm subjectum casum ejus *consilij*, & non per saltum, dicimus, illam doctrinam juxta Adversarii sensum ab illo nullatenus elici: etenim primò ibi casus *Bald.* est in officio, quod erat feudo annexum, & realiter ab habente potestatem concessum, quo posito non mirum, ut juxta naturam feudi adjudicaretur, ad ea, quæ Author noster deduxit suprâ *numer. 139. & n. 151.* ut adjudicasse *Bald.* ostendunt apertè jura feudalia per *Bald.* ad illius assumpti comprobationem citata *d. num. 5.* de feudis loquentia; videlicet *c. 1. §. ult. qui feuda dare poss.* cum alioquin illa non rectè à feudis ad officia intrinsecè ab illis diversa, & maximè ad illationem realitatis adducerentur; sicut insuper non bene casum suum *Bald.* *ibid. num. 6.* ad feudales terminos expendisset, ibi, *tertia ratio est, quia natura feudorum hac est, quòd quandoque feudum amittitur, &c.* Præterea quòd in eo casu fuerit loquutus *Bald.* scilicet in officio annexo feudo realiter concessio, nobis non conjecturæ; sed eadem verba *Baldi* illud apertè probabunt; & clarè in principio dicti *consilij*, ibi, *An teneatur illustris præfens Dominus Rex, qui jure hæreditario suprâ dicto Regi, & hæredibus in Regno in feudo non succedit, sed solum ex populi electione est in Regem assumptus, dictum officium cum suis emolumentis, & feudo dimittere, seu de necessitate successoribus dicti Emanuelis concedere, vel contractum approbare juxta formam in dicto contractu expressam de jure teneatur, nec ne;* & sic officium erat feudo annexum, & concessio realis; quod etiam subjungi debet suprâ in casu propositione, ibi, *Item, utrius contractus habitus inter D. Dionisium nomine suo, & suorum successorum, & D. Marcellam Puzanum suo etiam nomine, & suorum successorum super officijs Admirantatus, & ejus jurisdictione, & alijs emolumentis, & etiam FEKDO, conferendo ratione dicti officii D. Emanueli, & successoribus concessio, & clarius infra n. 6. ibi superest ergo; ut videamus secundum, scilicet an iste con-*

tractus sit absonus, & feudum sit extinctum propter feloniam commissam propter Rempubli-
cam Regni hostiliter expugnatam per Zozela-
tum successorem in feudo antedicto. Sed aper-
tissime in eod. nu. 5. ubi nedum Bald. concess-
ionem illà tam ratione finalis causæ, quàm
materialis, respectu ejus, quod concedeba-
tur, realem esse proposuit; sed eo respec-
tu post paucos versus, ab eis, quos legit
Adversarius, omnem subjecti casus concess-
ionem simpliciter feudum denominavit,
ibi, item est realis ex parte finalis causæ; quia in
reali feudo permissum est servire per hæredem
proprii corporis, &c.

Et in his terminis intellexit *Bald.* officium illud Admirantatus cum feudo concessum, cum vocavit mixtum, idest feudo immixtum, & incorporatum: & hæc est utilitas, & commodum, de quo *Bald.* ibi; *sed istud est officium mixtum cum commodo, & utilitate,* uti etiam apud Romanos quasdam fuisse militiarum species, legimus, quæ cum militia nuncuparentur, erant tamen quædam Castra, sive prædia à Principe militibus concessa; quarum exempla extant in *l. Lucius ff. de evict. & l. ita verberatum §. 1. ff. de rei vendic. & tot. iii. præsertim l. si. C. de fundis limitroph.* quod tangit etiam *Bald.* in præfenti ejus *consilio.*

Igitur si officium in casu *Bald.* erat feudo admixtum, cum eo concessum reali facta concessione, quomodo ex his inferet Adversarius; imò ex his *Bald. d. nu. 5.* dixit, realitatem esse de natura ejus contractus, quid hoc ultimo contra Adversarium efficacius, quando illud ipsum officium mixtum per Adversarium ex *Bal.* assertum ex eod. Adversario *d. num. 5. fol. 167. vers. utrumque officium,* per totam columnam enixè probatur, non esse reale, sed personale, ejusque proinde concessionem, ut & meri officii personalissimam esse, & ad hæredes de sui natura non transitoriam: igitur Adversarius, ne majoribus se devincat difficultatibus, si non voluerit fateri, vel se non rectè, mixtum illud officium, de natura sui personale dixisse, vel è contra, non bene *Bald.* illud ibi de sui natura reale proposuisse, concedat *Bald.* casum longè differre ab ea ratione mixti officii, sub qua Adversarius loquutus fuit. Et propterea prædictæ juxta ejus sensum distinctionis, sive potius inventionis apparatus, ubi ejus opinionis in Auctorem nostrum potissimum fundamentum præjecerat; sicut etiam consequentias ex ea deductas, corrucere, & evanescere patia-
 tur

tur; quandoquidem, ut bene verba *Bal.* congruunt in ejus casus hypothese, tam malè ex illis inferretur ad officia ista, ab Adversario ratione alicujus provetus, qui in iis percipiatur, mixta vocata: cum ratio illa proventus, qui ex causa officii solvitur, extrinsecè se habet ad ipsam quidditatem officiorum, & accidens in illis concederetur, & dicere officium merum, vel mixtum, quia pro eo præstantur proventus, vel non, & quòd ea ratione extrinseca concurrente, vel non, in uno, tempus sit de naturalibus, in alio secus, tuta quidem non erit omnino doctrina: & sicut à *Bal.* in casu suo, officium illud Almirantatus, ratione feudi, cui erat admixtum, & incorporatum; mixtum dici potuit, sic non bene in casu Adversarii, ratione illius proventus extrinsecè ad officium se habentis, mixtum denominabitur. Et profectò in Romanis legibus, in quibus sub nomine militiarum hujusmodi officia designantur, quamvis ibi illa emolumenta, & commoda habere deprehendatur ad *tex. in l. Lucius Titius 22. ff. de legat. 2.* nusquam tamen eas militias propterea mixtas dici debuisse, aut dictas fuisse legimus.

44 Demum ex hac distinctione Adversarii, illud penè admirationi relinquitur, scilicet, quòd illud officium mixtum ab Adversario taliter assertum, substantialiter, si-ve in ratione formali differret à mero officio, à quo alioquin non contradistingueretur, his positis, nisi per illam rationem extrinsecam, & accidentalem proventus, Officiali in emolumentum ipsius officii designati, & quæ ab ipso officio facile esse, & abesse posset. Porro in hujusmodi doctrinæ pericula magnus ille *Bal.* nequaquam offendere potuisset; cujus testimonium, & quæ senserit ille in hac materia Regalium, non leui argumento perhibet ejusdem *consil. 275. vol. 2. num. 3.* de quo supra etiam Auctor noster, in quo *Bald.* non dicam officia ipsa, sed ipsa feuda, quoad Regalia, magna concedi maturitate, & personæ electa industria, fide, & gravitate oportere firmavit; illa quo proinde non esse sui naturæ transmissibilia, & cum in illis secus recipitur, illud, potius usurpatione, quam juxta propriam naturam Regalium contingere, quæ nedum faciunt ad comprobationem ejus, quod supra diximus ad intellectum *d. consil. 159.* sed ex his quid in officiis ipsis longè strictioribus, quia intrinsecè personalissimis dici debeat, cuilibet satis a-

partè indicatur.

47 Replicabit hic Adversarius, omnes nostras ratiocinationes experientia improbari: quoniam, ut inquit *d. n. 5.* ipse vidit officium, nedum ad vitam concessionarii concedi, sed etiam ad hæredes transitorium, ac cum ita sit, in illis proinde in effectu probari tempus esse de naturalibus; hinc ille velut ex testimonio de visu, in hac doctrina fidem irrefragabiliter promereri conatur: Sanè si videre aliquid fieri, & quomodo illud fiat idem est, Adversarius omnium ferè sub Sole quæ viderit, quomodo ea quæque fiant, expeditam habebit rationem. Hi. quidem nos non negamus, ut Auctor noster nunquam negavit, officia voluntate concedentis, & ex speciali pacto posse concedi pro uno, pluribusque etiam hæredibus, sed si tamen illud fuerit expressum; verum ex iis non refragabitur sententiæ nostri Auctoris, quæ officia personalissima esse, & morte finiri disertissimè demonstravit: etenim, quòd officium concedatur Titio, ejusque hæredibus, & hæredes ad illud admittantur; non ideo desinet officium esse personalissimum, & morte non finiri; ac proinde in quolibet ex vocatis esse novum, exemplo usufructus, ad *glo. magistralem in l. repeti ff. quib. mod. usufr. amitt.* in verbo hæredibus. Etenim cum officium, ut dictum est, consistat in mero exercitio concessionarii, quamvis ex Principis facultate, speciali pacto possit concedi, ut ad hæredes extendatur, non tamen ideo fit ut morte uniuscujusque non desinat officium, veluti extincto subjecto cujus in exercitio inhærebat, ut optimè etiam ex gravissimis auctoritatibus deduxit Auctor noster in præcedenti responso.

50 Verum si Romanam repetat Adversarius jurisprudentiam, hanc eandem veritatem in officiis ipsis, ibi sub nomine militiarum designatis, disertè diffiniri deprehendet; & nullis aliis, est *text. in l. fin. C. de pignorib.* in quo *tex.* præscribens *Iustinian.* legem de hypothecis dandis creditoribus argenti distractorum, vel metaxariorum super militiis à dictis negotiatoribus emptis, ejus filiis, si-ve cognatis: inquit, omnibus hujusmodi creditoribus, qui ante militiam emptam crediderunt (eam tamen militiam, quæ vendi, vel ad hæredes transmitti potest) licerè etiam non probantibus ex pecuniis eorundem negotiatorum liberos, vel cognatos militasse (si tamen contrarium non probetur) creditum ab his, qui militarint exi-

gere, vel tanti efflagitare, quanti vendi militia potest, ac generaliter licere dictis creditoribus, & adhuc viventium debitorum, jure hypothecæ vindicare militias, nisi sibi satisfiat, & post mortem eorum exigere, quod pro iisdem militiis pro tenore communis militantium placiti, vel divinæ sanctionis, tale præstantis beneficium, dari solet. Hic sanè apertè est casus, ut etiam concedit Adversarius, militiæ, sive officii concessi etiam hæredibus; imò concessi etiam cum facultate vendendi: & si penitus expendatur sententia hujus *tex.* ex eo clarè habebitur, etiam taliter concessam militiã morte militantis finiri. Inquit enim ibi *Iustinianus*, posse creditores, viventibus eorum debitoribus, militantibus hujusmodi militias, quæ vendi, vel ad hæredes transmitti possunt, illas jure hypothecæ persequi; at post mortem eorum exigere quod pro iisdem militiis, communi militantium placito, vel divinæ sanctionis beneficio præstari solet; licebit igitur vivis debitoribus, adversus ipsas militias hypothecis uti: mortuis nequaquã; cur ita? porro, quæ ratio hinc certa dari poterit, si illa ab Auctoris nostri doctrina aberret; at verò, nobis illa si fuerit Ariadna, in promptu est; etenim, quæ reliqua esse poterat hypotheca in eam militiam, etiam taliter concessam, post mortem militantis, utpote illius morte extincta militia, cui inhærebat hypotheca, & nova, cum transmitti debeat ad successorem, est: Alioquin si eandem militiam post mortem militantis perdurare dixerimus: quare *Iustinianus* hypothecam, quoad vixerint militantes, creditoribus concessit? quæq; juris ratio, mortuo militante, eademq; manente militia, hypothecam resolvi compellit. Præterea, & quidem præsertim, hæc veritas desumitur ex iis verbis dictæ legis, ibi, & post mortem eorum exigere, quod pro iisdem militiis pro tenore communis militantium placiti, vel divinæ sanctionis tale præstantis beneficium, dari solet; quibus verbis illud deciditur, creditoribus, quibus viventibus debitoribus, pro eorum crediti satisfactione vindicare militias licebat, mortuis non idem licere, sed solùm exigere, quòd ex communi commilitantiũ placito, vel principali sanctione dari solet. At hæc summa, quæ hic dari solere dicitur, erat certa quantitas, quam à successore in ea militia præstari provisum erat, & hæc ex cõmuni placito, aliorum commilitantium, sive principali sanctione, quæ illam determinavit, hæredibus defuncti militantis in suffragium

amissæ militiæ dabatur, de qua Imperatores in l. 7. & 11. C. de proximis sacror. scrib. & ea propter, quia prædictas quantitates in solamen extinctæ militiæ, ob mortem militantis præstari, statutum erat, Imperator *Anastasius* illas solatium, & suffragium, & in solatiũ præstari dixit d. l. 11. & *Iustin.* ea quoq; ratione, cum illa suffragia ex militiæ extinctione provenirent, simpliciter ea emolumenta, ex casu appellavit in novella 53. de exhibendis re. is. §. optimum, hinc suffragium illud, quod *tex.* in d. l. fin. C. de pignor. dixit commune militantium placitum, glo. in apostilla, casum militia appellavit, velut commoda, & præstationes, quæ propter casum militiæ præstabantur; id est ex eo, quòd propter militantis mortem, militia caduca facta est.

54 Ex quibus irrefragabiliter potest intelligi, militiam pro hæredibus concessam: quinimo vendibilem morte militantis extinguui. Atque hinc creditori, mortuo militante, non licere sancitur, totam militiæ æstimatione à successore persequi: Quoniam vetus militia, & super qua stabat hypotheca, morte militantis esse desit, & in successore est nova. Verùm quia illud, quod pro casu hujus militiæ præstatur suffragiũ, quodammodo antiquæ militiæ reliquum esse videtur, hinc rectè, mortuo etiam militante, ad veterem hypothecam spectare, & à creditore persequi posse, à *Iustiniano* definitur.

55 nova. Verùm quia illud, quod pro casu hujus militiæ præstatur suffragiũ, quodammodo antiquæ militiæ reliquum esse videtur, hinc rectè, mortuo etiam militante, ad veterem hypothecam spectare, & à creditore persequi posse, à *Iustiniano* definitur.

56 Atque ex his personalissimam officiorum rationem, satis ostendisse credimus Adversario, qui vix in jure, personalem illorum naturam habitam fuisse credidit; Item, & æquè simul, quod ex *Bald.* ille protulit, assumpto satisfactum; ut ea propter illi, quam ex lege in *annalibus*, adiecit, inductioni, respondere non sit necesse; cum utcumque prætendatur argumentum ex asserta natura annui legati, ac posita ratione officii, inutiliter arguetur. Verùm nequaquam possumus non admirari, quomodo Adversarius ex rebus tam diversis, ejusq; intentioni prorsus incongruis, ita securus inferre potuerit; etenim, quòd in d. l. si in singulos, legatum annum ad hæredes non transeat, sed cum morte legatarii extinguatur, illud non ex aliqua certa hujuscemodi legati, seu rei relicte natura est; sed quia legatum illud conditionem continet, qua datur ad vitam dumtaxat legatarii, & non ultrà; minor hæc non elicitur; sed legitur in eadem lege si in singulos, inquit ibi *Paulus*, si in singulos annos aliquid alicui sit legatum, *Sabinus* [cujus sententia vera est plura legata esse, ait, primum anni

anni purum, sequentium conditionale: videri enim hanc inesse conditionem, si vivat; & ideo mortuo eo, legatum ad hæredes non transire: hæc Paulus, igitur si in hujusmodi legato intelligitur adjuncta conditio, si vivat, quod idem refert, ac si fuisset dictum, lego Titio centum annuos, si vivat, vel donec vivat, & non ultra; cur nunc legatum annuum non transeat, sed moriente legatario terminetur, causa in promptu est, quia vi illius conditionis in legato à jure adjunctæ, ex interpretata mente testatoris, non est relictum, nisi dumtaxat vivo legatario, & non ultra; ergo quare non transeat, quid hinc Adversarii philosophia de natura hujusce legati? Atque his veris positis, quæ nunc item reliqua illi

57 ratiocinatio ex *tex. l. in annalibus*; etenim cur ibi legatum transeat ad hæredes, res ipsa, idem legatum explicat; quia non solum legatio, sed hæredibus etiam fuit relictum; siquidem si ratio, quare legatum annuum in *tex. in l. in singulos*, non transeat ad hæredes, non est ex ipsius legati, seu rei relictæ natura; sed ex conditione à lege ibi, ex conjecturata mente testatoris intellecta, qua legatum explicatur factum tantum quoad vivit legatarius, & non ultra; jus erit per consequens, ut si à lege iniiciatur conditio ex mente testatoris conjecturata, ut si diversum suadeant conjecturæ, illa respuatur, & proinde ad hæredes legatum transmittatur, ut animadvertere possumus ex *Marciano in l. si cum præfinitione*, & disertè ex *Vlp. in l. nec semel, §. sed si ff. quando dies legati cedat*, ibi, nisi forte evidens sit voluntas testatoris, &c. ergo si conjecturæ contrariæ possunt resolvere eam conditionem ibi superintellectam, quæ transmissionem impedit, quanto fortius idem erit, si expressis verbis, contrarium testatorem voluisse referatur, & sic Titio, & eius etiam hæredibus in singulos annos relinquat, ex aperta tunc voluntate testatoris ad hæredes legatum transmittetur, ut in terminis præ cæteris, hanc theoreticam de annuo legato, iuxta prædicta reassumpsit *Bartol. in l. gallus, §. etiam si parente, vers. sed dices, ff. de lib. & posthum.*

58 His ita explicatis, quid istine ad officia, quæ non ratione alicujus conditionis in dispositione superintellectæ, qua ad hæredes transire non dicuntur, sed ex propria ipsorum intrinsicæ ratione ad hæredes non transmittuntur, quippe quæ, ut pluries diximus, velut consistentia in ministerio, & exercitio personali, personæque proinde coherentia, cum persona finire coguntur, &

quidem ultra ea quæ supra nobis disertè hoc probant, si nomen ipsum officii spectetur, ab efficiendo dictum retulit *Calvinus*, & pulchrè apud *Cicer. in lib. de offic.* ut hæc designaretur personalitas, generaliter officium, congruum personæ actum esse dicitur. Ex quibus bene poterit iuxta veros terminos, illud hæredis nomen in legato annuo adiectum, rationem illam extrinsecam conditionis, ex interpretata mente testatoris ibi intellectam, veluti ex alio contrario intellectu diluere, non tamen in officiis personalem illorum intrinsicam rationem immutare. Atque ideo rectè legatum illud annuum; sublato per appellationem hæredis, obstaculo conditionis, quo personale fiebat, mortuo proinde legatario non extinguetur, sed idem immutatum erit penès ejus hæredem: At officium quia per appellationem hæredis, ea ratio personalitatis in eo adhuc invariata remanet, cum persona propterea concessionarii finire necesse erit, & si cum eius hærede vigore investituræ, & privilegii esse cogitur, velut ex iterata in eo concessionem, quasi novum apud hæredem est.

63 Atque hujusmodi demonstratis officiis, desinat nunc pariter Adversarius illa cum feudis diiudicare; & à feudorum alteratione, ad illa utcumque ducere consequentias: etenim quamvis utraque à Principe fluant, & Principem respectent, & ad Principem refluxere appetant: ejusque dumtaxat consensu in commercio sint; tamen intrinsicè, longè unum distat ab alio: siquidem, est feudum ratione superioritatis, directi domini, & pro corona, à Principe perpetuo divelli quodammodo non patiat; ita ut feuda in eorum incunabulis præcaria essent, & Dominus directus ad sui libitum illa auferre posset, quæ mox annalia fieri cœperunt, & deinde ad vitam producta fuere: attamen ipsi feudo ex parte rei, bene realitas intrinsicè sit compatibilis; ita ut potuerit lege nova realiter concedi, & fieri transitorium ad filios, & deinceps, *cap. i. §. & quia videmus, de iis, qui feud. dare possunt cap. i. de successione frat. vel grad. succed. in feud.* non ita pariter in officio, quippe quod ratione sui ipsius intrinsicæ, non est nisi quid personalissimum, & hæredi concessum non desinit esse personale: quapropter nunc inter illa utcumque inferre, præfertim in ea parte, temerè non debemus, hinc quemadmodum inter hæc inferri liceat prudenter edocuit Auctor noster

noster supra in *princ. cap. 5.* alioquin non
 67 nisi periculosa erit illatio; Vt illa Adversari-
 rii, qui quod exempli causâ à *Marino Frecc.*
lib. 2. de subfeud. q. 56. num. 4. ab Auctore
 nostro relato *sub numer. 126.* ex casu fratris
 ad feudum admissi deducebatur, velut re-
 torquens, inquit, *feudum ibi non transire ul-*
trâ fratrem ad collaterales, quoniam nomen
 illud *fratris*, non est plurium personarum
 - comprehensivum: ideo secus esse in con-
 cessione officii facta pro hærede, cum illud,
hæredis, nomen, sit plurium personarum com-
 prehensivum. Porro [quidquid de feudo in
 68 eo casu respondi debeat] si ratio officii, &
 feudi intrinseca converti posset, sicut in ali-
 quo casu de feudo ad officium inferri potest,
 suaderet Adversarius, quapropter scitè, ut
 diximus, animadvertit Auctor noster, inter
 illa non quoquo modo ductam illationem
 esse recipiendam, ut est hæc præsens. Quod,
 ut in subiecto casu demonstremus, & simul
 huius rei veritas à priori innotescat, dici-
 mus, quòd quando ab Authore nostro in eo
 casu à feudis ad officia illatio aliqua concip-
 eretur [cum ibi verè per transitum refe-
 rendo doctrinam *Frecc.* loquatur] ea affirma-
 tive, & à fortiori pro devolutione adduce-
 retur, & susteret signanter in similitudinaria
 illa casuum proportione; non autem per
 eam conferrentur rationes radicales il-
 lius effectus utriusque casus: nimirum ita;
 Feudum, in eo casu ultra fratrem non pro-
 69 greditur, sed devolvitur, quoniam conces-
 sioni, in qua pro fratre, & non pro linea col-
 laterali fuit expressum, satisfactum esse vide-
 tur, quamvis frater lineæ collateralis esset;
 ergo fortius devolvetur officium facta con-
 cessione pro hærede, immediato hærede
 70 moriente: quia bene etiam investituræ legi
 videtur implerum; cum hæredis nomen pri-
 mum tantum hæredem bene significare pos-
 sit, quod, quamvis ex stricto ejus significatu,
 aptè tamen hic pro strictissima materia offi-
 71 ciorum: quandoquidem novum non est in
 jure hæredis nomen, quamvis regulariter
 hæredis deinceps hæredes comprehendat,
 attamen, ratione subiectarum rerum, pri-
 mum tantum hæredem significare, ut in u-
 72 usufructu legimus, & satis præterea hoc Ad-
 versario probabit idem *tex.* ab ipso addu-
 ctus in *l. sciendum ff. de reg. jur.* Atque ita
 73 quamvis hic dicti duo casus conferantur pro
 ea ratione propensionis devolvendi, non ta-
 men in illis causæ ipsæ, & rationes radicales
 ipsius devolutionis eadem affirmantur, quæ
 quidem verè diversæ sunt in utrisque. Exe-

nim studet devolvere ibi in feudo, natura topi-
 74 cus feudi; illi à lege præordinata; at in offi-
 ciis illorum principaliter intrinseca ratio
 personalissima. Atque ex his sequitur, ut
 quàm rectè procedat illatio ea affirmativa,
 videlicet devolvitur hoc casu feudum; ergo
 à fortiori officium, tam sit periculosa è con-
 tra, non devolvitur feudum eo casu; ergo
 75 nec officium. Sic quamvis legatum annuum
 ad *tex. l. si in singulis* possit videri aliquo pacto
 usufructui simile in casu extinctionis,
 persona moriente; ut inde in iis terminis va-
 76 leat à legato annuo ad usumfructum pro
 affirmanda extinctione inferre, non bene ta-
 men è contra negativè valebit dicere argu-
 mentum, videlicet legatum annuum ad hæ-
 redem protelatum non extinguitur; ergo
 neque usufructus: quoniam hic ab illo in-
 trinsecè valde differt; atque in hujus illatio-
 nis inversione stat Adversarii fallacia. Cæ-
 77 terum hic non minus incautè ad materias
 tam strictas, & præcipuas officiorum à jure
 communi, rebusque communibus ex *tex.*
in l. sicut §. si debitori ff. quib. mod. pign. vel
hypoth. solv. ducitur argumentum.
 78 Hinc etiam dissonum esse nequaquam
 intelligitur, si universaliter ad hæredes trans-
 missibilia concedantur, non tamen esse of-
 ficia cum ceteris comparanda; sed semper,
 quoad possit, strictiorem in illis esse recipi-
 79 endum intellectum, etiam in alteratis, quan-
 doquidem, ut in non alteratis remaneant
 immutata, hoc & in ipsis etiam feudis, ab
 eorum primæva natura, hodie lege nova
 alteratis ad omnes descendentes, recipi non
 dubitatur, *cap. 1. de feud. non hab. propr. nat.* At-
 que ita ut concessis officiis hæredibus, des-
 cendentes, hæredes ibi intelligantur, & sum-
 mum quidem sit, si ad feudorum normam,
 quibus strictiora sunt, producta interpreta-
 80 tionem, hæredes ibi, descendentes interpre-
 tentur. Offendit in hoc Adversarius autem
 mans, officia hæredibus concessa cum sumus
 in materia indifferenti, quoscunque hæ-
 redes indistinctè admittere, & non aliter ac
 de donatione facta à Principe apud Ro-
 manas leges perscribitur ad *tex. in l. unica C. si liberalit. Imperial. lib. 10.*
 ad hæredes extraneos transferri posse.
 81 In quo quidem (salvo tamen vero intel-
 lectu dicti *tex.* de quo etiam doctissime Au-
 ctor noster à *numer. 107. ad 113.*) satis ex
 prædictis demonstratum fuisse, credimus,
 quid sint officia; ex quibus bene depre-
 hendi poterit, an hujusmodi principalis, &
 rigorosa

rigorosa materia inter indifferentes referri possit; in quibus dumtaxat locum habere *tex. in d. l. unica*, opiniones concilians, censuit Doctiss. *Reg. Constantini l. 1. & 2. C. de filiis offic. lib. 12.* ab Authore nostro relatus **82** *num. 112.* Quod aded verum est, ut sententia *d. l. unica* non vindicaverit sibi locum in materia feudali, *cap. 1. §. sin autem unus, de his, qui feud. dar. poss. & c. de frat. de nov. benef.* quod in prædictis iuribus animadvertit eruditissimus *Gosfr. in d. l. unica.* Et hinc quidem reor, Adversarium inter indifferentes materias reposuisse officia. Etenim, cum ex hac limitatione in feudis videretur à fortiori ad idem inferendum in officiis aditus demonstrari, & maximè, Adversario, qui passim inter hæc inferre aliàs non timuit, prænotens proinde quod rationabiliter illinc contra seipsum inferri posset, inquit, regalium officiorum materiam esse indifferentem, & uti talem non esse à feudis regulandam. Sanè regalia officia, efferrè inter materias indifferentes, & cum cæteris aliis rebus indistinctè recenserè & quod magis est, quod debeat, feudis alteratis ad hæredes, hæres ibi ratione ipsius feudi, filius interpretari, regalibus autem ita alteratis officiis, nequaquam, ut persuadeat Adversarius sicut illud dixit, hoc opus? Nam, non quod officia regalia non sint feuda, vel ad instar eorum concessa; cuius apprehensio detorsit Adversarium, erunt proinde indistinctè cum aliis adnumeranda: quoniam si feuda non sunt, erunt Regalia, ac proinde altioris ordinis, & strictioris, quàm feuda, & quoad dependentiam à Principe, & respicientiam, & devolutionem ad eundem, ut proinde non temerè cum cæteris indifferentibus sed potius (& maximè ab Adversario, qui in ea materia authorem se protulit) à cæteris differèntia **84** dici debebunt; ac ita si in feudo dictæ legis præceptum non prævaluit, fortius ex prædictis in regalibus nequaquam sibi locum vindicabit. Accedat in iis maximè personæ industriam exigere, quæ devolutionem affectat, quippe cum ex illius individuali electione in officiis subjectorum pax, coronæ stabilitas, omnèque Reip. bonum exoriatur, ut propterea illorum extendi successionem ad **86** extraneos ab Adversario, vel ad descendentes sit restringenda, ad collaterales etiam ultimi morientis, si deficiat descendens ab illo, ampliari debere generalibus regulis in nixo; tutum non existimamus; hinc *Reg. de* **87** *Ponte cons. 136. numer. 5.* inquit, generales illas regulas, velut *tex. in l. passum*

C. de pact. & similes in officiis cessare.

88 Verùm non patermittam, quòd, non quia probavimus, valere argumentum de feudis ad officia affirmativè, quoad devolutionem, ut supra, intelligere capropter debet Adversarius, ut iam ex ejus dictis animadverti potest quòd tunc possit dici devolui officium, quòd in eo casu posset affirmari, quòd devolueretur feudum; itaut officiorum devolutio debeat semper produci ad devolutionem feudorum, ut sensisse videtur Adversarius in iis verbis, ibi *quo fit, ut Fiscus vix prætere possit, regaliū successionem regulari à Successione feudaliū, &c.* quia hoc esset cum feudis officia confundere; sed quòd taliter concessis officiis, indubio, an sit producenda successio, ubi nec ex ratione peculiari officii illud in eo casu decidi cōtingat, tunc ad summum successio in iis trāscendere non debet limites successionis feudorum; itaut si valuerit dici; hoc casu devolueretur feudum; dici quoque valeat, ergo hinc à fortiori devolueretur officium, non autem è contra tutum erit argumentari, non devolueretur hinc feudum; sed progredieretur ad ulteriores, ergo nec devolueretur officium.

89 Præterea Auctori nostro, hanc doctrinam, ut concessis officiis hæredibus, hæredes in eo casu filii, & descendentes interpretentur, præ aliis districtè probavit solemnibus *Barr. theoricæ in l. gallus §. etiam si parente ff. de lib. & posth.* verùm inquit hic Adversarius, *Bartolum* doctrinam illam protulisse super re certa, & quæ de sui natura non transibat ad filios, ut in feudo; & sic interpretationem apud eum, ut in verbo, *hæredibus*, filii intelligantur desumi ex natura certa, & determinata à lege rei deductæ in concessione, ut est feudum. In qua quidem parte quamvis utcumque intellectus *Bartolus*, illud saltè argumento non levi desumeretur, dicimus tamen verè cum nostro Auctore, *Bartolum* sensisse, illamque doctrinam simpliciter in re non transitoria ad hæredes firmasse; ut ex ejus verbis penitus introspectis clarè demonstrabimus; & quidem illam fuisse *Bartoli* in d. loco sententiam, præ cæteris irrefragabiliter colligi poterit ex verbis, quæ idem *Bartolus* ad examinandam dictam ejus doctrinam pro argumento proposuit. Distinxerat *Bartolus* casus, in quibus hæredes, filii interpretari debebant, ex qualitate rerum, præsertim non passim transmissibilem, circa quæ, verba illa *suis hæredibus* proferebant;

91 scirebantur; inde arguens subdit; *sed dices quod lex in annalibus est contra hanc distinctionem; nam ibi loquitur in legato annuo, quod de sui natura non transit ad heredem, ergo debet intelligi de heredibus; id est de filiis, cui argumento respondens Bart. inquit, Respondeo verba mea dicunt, aut illa verba proferantur super re de sui natura transmissibili ad heredem, vel non, in l. in annalibus, res qua legatur, vel quantitas de sui natura erat transmissibilis ad heredem; sed transmissionem impediēbat conditio, qua est in legato annuo, non natura rei legata; verè ergo proferuntur super re de sui natura transmissibili ad heredem, hæc Bart. quid pro haustu hujus veritatis apertius? ergo, si, ut conditione, verè de ejus natura legatum annuum non transiret ad heredem, obstaret Bart. argumentum ex lege in annalibus; & per consequens in ea casus hypothese, videlicet, quod legatum annuum non sit de sui natura ad heredem transitorium, nulla ibi etiam lege, eam casus speciem legis de annal. ad filios prædeterminante. hæredes in ea filii interpretandi essent, alioquin; si quamvis legatum annuum de sui natura non esset transitorium ad heredem; nihilominus, quoniam illud, nulla certa lege prædeterminaretur ad filios, non essent hæredes in eo filii interpretandi: perperam Bart. contra se ipsum ex illa hypothese, quod legatum annuum non esset transitorium ad heredem argumentaretur, & frustra item consequenter solveret argumentum, quod legatum annuum de sui natura esset transitorium ad heredem; cum etiam illud ad heredem non transitorium; non essent tamen in eo hæredes, filii intelligendi, cum nulla certa lege determinaretur ad filios.*

92 Ex quibus, ni fallimur, irrefragabiliter nostri Auctoris in Bartol. intellectum probari existimamus; nec Adversario suffragabitur, quam hac in parte excogitavit responsionem, sive additionem ad Bart. videlicet, quod post ea verba Bartoli ibi; *verba mea dicunt, aut verba illa proferuntur super re de sui natura transmissibili ad heredem, aut non, esse supplendum, aut non transmissibili ad heredem, nisi ad filios, ut in feudo;* quæ verba, inquit ille, fuisse ibi brevitatis causâ omiffa; cum finis Bart. fuerit solvendo argumentum de lege in annalibus distinguere, num legatum annuum ex natura rei legatæ sit transmissibile, vel ne; an verò ex natura dispositionis, putà conditionalis. Sanè hæc mendicata responsio ad eum locum apertum Bart. ut

ex Bart. extorquetur, sic multifariam ab eo loco reiicitur. Primò ex ratione ipsorum verborum contextus, nam cum dixisset ibi Bart. *verba mea dicunt, aut illa verba proferantur super re de sui natura transmissibili ad heredem, vel non;* hæc certè verba ex natura recti sermonis continent sub se ea tantum verba, scilicet *transmissibili ad heredem, vel non, id est, vel non transmissibili ad heredem;* quæ sanè verba, ut ibi ratum intelligi debere, ratio ipsa sermonis vehementer cogit, sic post verba *vel non,* improprie adduntur ea verba, *transmissibili ad heredem; nisi ad filios, ut in feudo, id est, vel non transmissibili ad heredem; nisi ad filios, ut in feudo;* & ratio est; quia cum dictio, *vel non,* iter ibi dumtaxat repetitiva præcedentiæ negativæ, atq; ita si præcedens membrum distinctionis erat res transmissibilis ad heredem, quidquid addatur post dictionem, *vel non,* præterquam repetere præcedentiæ negativæ, extra rem veniat; quamobrem nisi quid aliud specificè, quamvis repetitionis præcedentiæ negativæ ferre posset, ibi intelligi deberet, exprimi à Bart. oportuisset; & sic expressè dicere, *aut illa verba proferuntur super re de sui natura transmissibili, ad heredem, vel non transmissibili, nisi ad filios, ut in feudo.*

Insuper, si iuxta intellectum Adversarii, ratio, & fundamentum conclusionis Bart. in ejus doctrina, fuisset non ipsa intransmissibilitas ad heredem simpliciter, sed ipsa non transmissibilitas nisi ad filios, ut in feudo: incautè nimis ille reticuisse ibi ea verba; *nisi ad filios, ut in feudo;* cum in iis ratio totalis ejus doctrinæ consisteret, cum alioquin iis verbis demptis essemus in alio casu, & brevitatis quidem hæc valde vitiosa fuisset.

Demum responsio Adversarii apertè improbat ex eodem Bartoli argumento, & ex iis verbis, quæ ad suum argumentum ipse respondet, nam si conclusio Bart. in quam argumentabatur, affirmabat, ejus dumtaxat theoreticam in re non transmissibili, nisi ad filios, ut in feudo? quorsum illud argumentum ex l. in annalibus? quorsum responderet, ut suam conclusionem ab illo argumento defenderet, quod annuum legatum naturâ suâ non erat intransmissibile? & si non ad rem, cur quæstio de l. in annalibus proponebatur, an, ut haberemus fortassis notitiam, quod legatum annuum, non de sui natura; sed ex vi conditionis ad heredem non esset transitorium; ut putat Adversarius; certè, ut vera esset hæc doctrina, de qua nos supra ita hæc ferè impertinenter explicaretur.

Re

Re igitur sic enucleata, qui deinceps hanc veritatem tergiversandi locus; quis amplius nostri Auctoris doctrinam, quamvis invidus in *Bartolo* dubitabit, igitur si non voluerit Adversarius affirmare, *Bartolum* in prædictis, casu, & præter rem ratiocinari, quod de *Bartolo* illi dicere non licebit, ei quamvis invito confiteri necesse erit, cum nostro Auctore, *Bartolum* intellexisse; & per consequens à suo opere demere, quod in præcedentibus *Bartolo* addidit.

- 94 Nec quicquam prædictis refragatur, quod *Bartolus* in principio suæ theoricæ, primum membrum suæ distinctionis proposuit iis verbis, scilicet, & tunc quando illa verba proferuntur circa illud, quod de sui natura non transit nisi ad filios, ut in feudo, quod potissimum adversæ interpretationi, ejusmodi *Bartolum* intelligendo, præbuit argumentum; etenim, sicut ex iis, quæ supra demonstravimus, indubitabilis factus est sensus *Bart.* juxta intellectum Auctoris nostri, sic contra *Bart.* hinc nequaquam intellexisse; aut intelligere valuisse necessariò ex eis fateri cogamur; quibus non esse derogatum, ut intelligi posset, sat esset ibi, idem de eo casu rei simpliciter non transeuntis ad hæredes, non rejici, & profectò eo modo ibi se explicavit *Bart.* non quia eadem interpretatio apud eum non reciperetur, tam si res de sui natura non transiret nisi ad filios, quam si simpliciter non esset transitoria ad hæredes, sed ratione feudi tunc *Bart.* objecti, quod ex genere non transeuntium illic in exemplum subjiciendum erat. Insuper ex iisdem verbis virtualiter, & à fortiori illud comprehenditur: cum etsi officia non sint prædeterminata ad filios; tamen illa ratione, qua ea stricta interpretatio fuit recepta in feudis, major, & circa eadem, inest in officiis.
- 95

Cæterum hunc casum rei simpliciter non transeuntis ad hæredes *Bart.* comprehendisse in dicta ejus doctrina; sat etiam efficaciter ex eo argui poterit; cum alioquin nimis in ea parte *Bartol.* defectivus fuisset, si cum eam quæstionem, quando videlicet appellatione hæredum, filij essent interpretandi, exactè, & de more explicare vellet, illamque propterea ex naturæ rerum distinctione diffinire, illum casum, rei non transeuntis ad hæredes gratis prætermisisset, & præsertim cum is casus in ea materia præcipuus, & fortassis non indubius relinquebatur, quandoquidem si ex

una parte casus ille non prædeterminatus apparebat, in quo stetit argumentum Adversarii, ex aliâ adinstar feudorum determinari poterat, & fortius, cum & in ipsis etiam rebus ad hæredes omnes transmissibilibus, aliquando ex eod. *Bart.* illic ad filios ex causis, dispositionem restringi habeamus.

At quid plura ad hunc *Bart.* intellectum; sanè viro candido, ut is eum sensum in *Bart.* non dubitaret: sat fuisset, in citatis verbis idem *Bart.* ubi se ipsum explicans, velut huic dubitationi responderet, inquit, respondeo verba mea dicunt; aut illa verba proferuntur super re de sui natura transmissibili ad hæredes; vel non, &c.

Atque ita sentiente *Bart.* frustra nunc pro *Bart.* intellectu, ad sensum Adversarii, testarentur, quos ille adduxit, *Castr. Iasan, Alex. & Socc.* ultra quod prædicti *DD.* etsi cum *Bartol.* juxta casum ab eo propositum in primo membro distinctionis, concesserint, quod nos ultro concedimus, ut in re de sui natura non transitoria; nisi ad filios, hæredes ibi filii interpretentur: Attamen, *Bart.* idem in sua theoricæ non admisisse in re simpliciter ad hæredes non transeunte, in quo nobis cum Adversario lis est, ut verum non erat, sic ibi nequaquam dixerunt; quinimò *Aquilinus* hanc theoricam *Bart.* penitus progrediens in l. 2. *S. item si in facto, quæst. 3. ff. de verb. oblig.* illam signanter reassumpsit in casu rei simpliciter ad hæredes non transeuntis.

- 96 Demum hinc non prætermittemus, Adversarium præterea, ut præfatæ ejus explanationi ad theoricam *Bart.* auctoritatem in terminis officii accommodaret, adduxisse *Bald.* in l. fin. C. de pignorib. apud quem in terminis credidit ille decidi, militiam ad extraneos hæredes transferri posse, sumptæ militia pro officio: verba *Bald.* sunt, militia ponitur hic pro quibusdam introitibus publica auctoritate constitutis, vel beneficio Principis concessis, qui redditus emi, & vendi poterant, & ad extraneos transferri, & vocabantur militia, seu præbenda: hinc ita arguit Adversarius, militiam, quæ in d. l. fi. simpliciter ad hæredes transferri dicitur, *Bald.* ad extraneos transire posse dixit; ergo ad militiam, quamvis ad hæredes simpliciter transitoria proponatur, bene hæredes extranei venire possunt. Hinc autem, quidquid sit de intellectu *Baldi*, nihilominus quomodo ex eo loco *Baldi* Adversarii opinio fulciri possit, non videmus; etenim primo, sit,

ut inquit *Bald.* militiam prout sumitur pro quibusdam introitibus publica auctoritate constitutis, posse emi, & vendi, & ad extraneos transferri, quid hoc ad ipsum officium? Siquidem, ultro concedimus, officium idem esse cum militia, sed quando militia, non pro emolumentis, & redditibus; sed pro ipsa administratione accipitur, cum primo casu differt militia ab ipsis redditibus, quantum differt officium ab emolumentis officii, ut contradistingui animadvertere possumus ex *l. Lucius Titius ff. de legat. 2.* & aliis juribus, & idem *Bald.* ex *d. tex. in d. l. Lucius*, hos terminos distinxit in *l. omnimodo §. imputari, in princip. C. de inoffic. test.* in quo *tex.* inquit *Bald.* agi proprie de militia, eamque definit, quod sit quoddam exercitium, ex quo sumitur luctum, illamque *numer. 2.* comparavit officio, seu beneficio: itemque non posse vendi, nec alienari, quod non sit in commercio, in quibus nedum locis, sed & in ipsa etiam *lege fin. re. cte Bal.* de ipsis proprie militiis, sive officiis sensisse apte videri potest, & praesertim ex his verbis, quae in *d. l. fin.* quae paulo post subdit, ibi, & in multis alijs locis erant alia militia, qua non poterant transferri, quia personales, ut militia Cantorum, Cursorum, &c. hinc caute in summa *d. tex. l. fin.* dicitur; quod militia ponitur interdum pro introitibus auctoritate publica constitutis, ut proinde Adversarium ex his ab aequivoco dixisse argumentum negari non possit, & quidem hic, ille, velut illusus ab aequivoco excusari mereretur, sed ipsum ratione aequivoci cognovisse, ejusque utramque acceptionem diversam retulisse; videlicet ibi, militia ponitur hic pro quibusdam introitibus, &c. & ibi paulo post, quod autem militia sit officium hoc reale probavit *Fiscus latissime*, & tamen ex una militia intulisse ad aliam, facile non meretur excusari.

102 Praeterea, etsi *Bald.* ad casum *d. l. fin.* illud expressè in ipsis officiis sive militiis, acceptis pro ipsismet muneribus, & administrationibus, dixisset, nec etiam quicquam ex eo Adversario suffragari, aut Auctoris nostri sententiae refragari poterit; etenim militia, de qua sermo in *d. l. fin.* erat talis, quae nondum poterat ad haeredes transmitti, sed etiam vendibilis erat, ac proinde concessa facultate vendendi, & alienandi militiam ab habente potestatem; ferè non male etiam à *Bald.* diceretur, militiam illam per consequens velut ex ea facultate ad extraneos transmissibilem concessam, ad ex-

traneos posse transire, atque vocatis extraneis in militia, voluntate concedentis expressa, bene illam ad extraneos transire posse defenditur, quod à nostra sententia alienum non est; etenim illa non vindicat sibi locum in expressè alteratis; & ubi nullus interpretationi locus.

103 Replicabit Adversarius, idem referre, concedere militiam pro haeredibus; ac concedere militiam cum potestate alienandi; ac per consequens etiam concessam militiam pro haeredibus, idem esse dicendum, ejusque propositionis assumptum probavit Adversarius ex *d. l. omnimodo §. imputari, C. de inoffic. test.* ubi de militiae agit imputatione, & ex *d. l. fin. C. de pignor.* ubi de ejus hypotheca tractatur, & illud ex eo, quia in dictis juribus pariter deciditur, posse imputari, & hypothecari militiam, tam si fuerit concessa pro haeredibus, quam si fuerit concessa cum potestate vendendi; hinc sanè urgeret argumentum Adversarii si à recta ratione differendi non aberraret, nam quod eodem modo potest imputari, & hypothecari militia, si fuerit concessa pro haeredibus, quam si fuerit concessa, ut possit vendi: & quod uterque casus comprehendatur sub una dispositione: ideo inferre, utrumque militiae casum esse eundem, vel aequiparari, nos, quem non consulit Adversarius, non edocuit Philosophus. Et certè illud à *Bald.* non habuit Adversarius, quin *Bald.* cujus auctoritate expressis verbis firmari inquit, militiam de qua in dicta *l. fin.* posse transire ad extraneos, si bene ibi advertatur, deprehendatur, quod quamvis utrumque casum lex comprehenderet, tam militiae pro haeredibus datae, quam cum facultate vendendi concessae: nihilominus in sua ibi subiecta explicatione, cum militiam illam ad extraneos posse transferri inquit, illud tantum postquam proposuit, militiam *d. legis fin.* vendibilem, subjunxit, atque ita in iis terminis probavit, videlicet *militia ponitur hic pro quibusdam introitibus publica auctoritate constitutis, vel beneficio Principis concessis, qui redditus emi, & vendi poterant, & ad extraneos transferri.*

104 Inquiet demum Adversarius, latè esse interpretandum in officij concessione ibi verbum, *haeredibus*, ut non descendentes soli, sed etiam extranei intelligantur; ex quo beneficia Principis plenissime sunt interpretanda, ad *text. in l. fin. ff. de constit. Princip.* Hic profectò, ut verum fateamur, à generalibus juris regulis, quibus hinc undique, non

non aliter ac Messanenses privilegiis, inheret noster Adversarius, ad hanc regalium officiorum gravissimam, strictissimam materiam argumentari, nedum non tutum, sed
 106 planè incivile existimamus: quandoquidem concedere regalia, non beneficium, sed privilegium censendum erit, ut aliis omissis supra disertè probavit Auctor noster.
 107 Et maximè in concessione regalium officiorum, ex quorum alteratione nedum solius Principis, ut censuit Adversarius, vertitur detrimentum; sed quoniam per ea in Republica ad subjectorum commodum cuncta providentur, exequuntur, & ordinantur: capropter relaxatis in iis concedendis habentis, omnium rerum regulam confundi necesse erit; ut hinc non immeritò cum primis personæ industriam semper in officiis exactam fuisse intelligere poterimus; quippe, qua neglecta, rerumque proinde officiis, casu, & fortuna personis plurimum ineptis, criminosis, onerique imparibus delatis, omne per consequens populorum bonum Reipublicæ regimen eorum inhabilitate, inscitia, & rapacitate corruptum, in exitium verti, necessariò oportebit. Quæ officiorum conditio quare Adversario nostro fuerit invisita, vix comprehendere valemus: credit ille, in concessione officii solius Regis concedentis versari incommodum; atque eo supposito plura pro sua opinione deduxit passim in dicto ejus tractatu, quæ omnia velut huic vano fundamento innixa corrucere
 108 patietur; nec in officiorum concessione quidam tertius solùm læditur, ut ferè ad *text. in l. immunitates generaliter ff. de jure immunit.* sed ipsa tota Respublica læditur, quæ veritas præterea ultra quod non argumentis, sed sensu à quocumque intelligi potest, multis etiam eruditè à nostro Auctore, ad quem Adversarium remittimus, demonstrata fuit.
 109 Ex quibus tum ob rationem personalissimam officiorum, tum ob personæ industriam in ejus munere requisitam; quanta propensione officium ad Dominum reverti exigat, clarè percipitur. Hinc simul intelliget Adversarius; quàm refocet illud, quod asserit, nil differre, officium exerceri per Cuij descendentes, vel etiam per alios. Hinc etiam intelliget, quomodo nedum legi ad *text. in cap. 1. de feud. non hab. propr. nat.* sed & publico bono conveniat in officiis etiam alteratis, non tamen videri Regio assensui in suis casibus derogatum, nec posse per consequens officia hujusmodi in alios sine Principis assensu transfer-

ri: & quidem præter ea, quæ eleganter in hac parte scripsit Auctor noster, pulchrè illud concipitur ex *Novella Justiniani de adjutoribus Quæstoris*, juxta compilationem *Gotofredi 35.* ubi quamvis militia ibi vendibilis proponatur; attamen illi, qui per eam facultatem in militia subrogabatur, ad illam, non neglecta personæ industria accedere conceditur, sed prævia Quæstoris electione, ibi, *habeant igitur jus vendendi militiam suam; sed non ultra centum solidos, dum, & is, qui subrogatur, electione Quæstoris fiat, & infra, illa videlicet observando; ut si quis ex viginti sex adjutoribus defunctus fuerit, ab herede ejus centum solidi dentur, & electione Quæstoris militet;* ut hinc intelligamus, quòd quamvis à jure militia vendibilis concedatur, non tamen, tanta est industria personæ in ea requisita, censendum erit, ibi ex ea concessione, aut sperni, aut excludi debere inquisitionem circa personæ industriam, quam per assensum Dominum cognovisse, & comprobasse intelligitur. Hactenus: plura quidem dixissem, nisi è prælo Me Typographus acciret.

Die 22. Mensis Junij 1630. facta relatione in Collaterali Consilio S. E. per Dominum Matthiam de Casanate doctissimum I. C. Hispanum tunc Reg. Cam. Præsid. nunc verò meritissimum Regiæ Cancellariæ Regentem, & pro Magno Camerario, accedente voto Illustris Marchionis Belmontis Regentis Tapiæ, ac aliorum Regentium Didaci Lopez, Scipionis Roviti, ac etiam Consiliariorum Marcelli Marciani, & Thomæ de Franchis, nuper in Reg. Cam. Præsid. electi, ejus virtute, ac meritis à munificentissimo nostro Rege perspectis, adjunctorum in dicta causa, fuit provisum, & decretum, quòd infra quatuor dies audiantur omnes interesse prætendentes tam super possessorio etiam ordinario, quàm super petitorio, & interim officia, de quibus in processu sequestrentur penès tertium, verùm fructus interim liberentur creditoribus. Actuarius Stinca, nunc de Crescentio.

ARGUMENTVM.

Bona bello capta, sive mobilia ea sint, sive immobilia quandonam capientium fiant? Quo jure? Quo bello? justo-ne tantum? an etiam injusto? An tantum si cum Infidelibus bellum geratur? An etiam si inter Christianos? qua mora? an statim? an posteaquam in Ducis conspectum venerint? & pro quibus partibus? Item si ex hostium potestate, vi, atque armis ea bona vindicentur, quibusnam acquirantur? Variæ super ea re Doctorum opiniones principio examinantur, deinde verò cum Angeli, aliorumque communiori sententia aptè conciliantur. Quandonam præda dicatur incontinenti, vel ex intervallo recepta, quando intra hostium præsidia reducta, atque in tuto collocata, dilucidè, noviterque explicatur. De Postliminio; ipsius origine, virtute, effectu. Quibus personis; quibus rebus competat; An etiam ipsis interdum navigiis in vim privilegii. Denique de navium classibus; earumque antiquo, ac vario usu.

S V M M A R I V M.

1. Capta in bello, sive propter bellum mobilia omnia, sive se moventia jure gentium capientis sunt; & pro personarum qualitatibus dividuntur, & num. 3. 4. & 9. & ita pluries decisum, num. 14.
2. Postliminium de jure gentium inventum, & quid sit, nu. 8. & de duabus ejus speciebus, num. 35.
3. Aurum ad Barbaros deferri, non solum prohibitum, sed subtili ingenio auferendum precipitur.
4. Verbi, invenire, natura qua sit.
5. Bona mobilia, qua nostra fuerunt ab hostibus capta, & recuperata, prioribus Dominis de jure gentium non restituenda, imò auctoritate Sacrarum Scripturarum, num. 14. Jure civili, & num. 16. 17. 19. & 22. ubi restituetur ad contraria, ubi etiam in foro con-

scientia, & de rationibus, num. 162. & 167. ex legibus Hispan. num. 124. & 164. consuetudine præscripta rerum judicatarum, num. 126. 179. 181. & 231.

10. Bona, qua ante, vel post conflictum campestris belli capiuntur, proprie capientis sunt, qua vero in conflictu, dividuntur per Ducem belli juxta unam sententiam.
11. Equitum Divi Stephani militia validissimis, ac penè alatis triremibus mari discurrentibus laudes, & num. 217.
12. Præda acquisitio, & divisio varè olim ex temporum diversitate observata, & qualiter ex legibus Hispan.
13. Duci hostium capto redimendi facultas concedenda, si pacis perturbatio non timetur.
14. Inter civile gentes non subditas de factò Imperio non ligat, nec nocet.
15. Doctor plures referens opiniones pro posteriori sententia stare judicandus, nisi pro ea non reddat efficacem rationem, nu. 41.
16. Opinio aliqua quòd sit in puncto juris vera, intelligitur de rigore, maximè quando aliter judicatum, & de consuetudine servari refatur.
17. Postliminium habet locum in servis etiam transfugis, qui recuperati ad Dominum redduntur, ad explicationem 1. ab hostibus 2. ff. de captiv. secus in mobilibus seseque moventibus & num. 23. 24. & 229. quia diversa est ratio, num. 230.
18. L. si captivus §. expulsis ff. de captiv. loquitur in bonis immobilibus, qua ab hostibus recuperata ad priorem Dominum jure postliminiy revertuntur, sed mobilia generaliter in præda sunt, & nu. 26.
19. L. Pomponius ff. de acquir. rer. dom. loquitur de animalibus à feris bestijs à nobis ereptis; qua tandiù, quandiù non sunt consumpti; nostræ manent, & num. 228.
20. Capta à Civibus in civilibus dissensionibus contra eosdem cives, vel à Civitate contra aliam, & recuperata, prioribus Dominis non restituenda.
21. L. si quid bello 28. ff. de captiv. loquitur de bonis mobilibus ab hostibus recuperatis, quòd non sint prioribus Dominis restituenda, nisi ab initio jure belli capti sint, ad hostes revertantur, deinde recuperentur; & num. 30. 32. 33. 40. & 117.
22. Bona sua probitate quæ sita plus æstimanda, quàm aliunde obvienta.
23. Cædus Covar. reprehendens ad intellectum d. l. si quid bello, latè confutatur, & num. 36. 37. 38. & 39.
24. Donellus in comment. l. 4. cap. 1. explicatur.

43. *Vuesembec. in Paratitl. ad 50. lib. digestor. tit. 15. ff. de captiv. declaratur, & numer. seq.*
44. *Doctores dictum intelligendum secundum leges, quas citat, & extra. ei non creditur.*
45. *Indefinita locutio Doctoris non aequipollet universali in materia probationis, nec ipsius dictum interpretatur ut lex.*
46. *Doctor per suorum loquens, non facit nomen, & qui non disputat, quamvis aliquid supponat, non facit auctoritatem, etiamsi verba eius decident casum.*
47. *Opinio Doctorum distinguendum in dubio prevalet.*
49. *Præda à manibus hostium à nostris militibus ex intervallo recuperata, lucro recuperantium cedit, nisi sint mobilia, quæ frumentum postliminio, & numer. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 65. 66. 67. 72. 73. 74. 81. 83. etiam in foro poli, num. 79. etiamsi sint spolia eripita, vel vi erepta à Piratis, numer. 80. & in quibus bonus habet locum postliminium, & quando dicatur præda incontinenti recuperata, remissive, numer. 51. ubi ampliatur etiamsi præda per se aufugiat, & reintret præsidia.*
57. *Hercul. in l. 2. ff. de acquir. poss. ponderatur, & confutatur, & num. 58.*
60. *Ripa in d. l. 1. distinguens, an præda à militibus stipendiatis, vel non, recuperetur, communiter improbat, illudque procedere quoad milites respectu Ducis, non autem ut præda prioribus Dominis restituatur, & numer. 61. 62. & 64.*
63. *Milites stipendijs debent esse contenti, & de captis ab hostibus debent habere Ducis concessionem.*
68. *Ioan. Bolognet. in d. l. 1. explanatur.*
69. *Postliminium verè est ut privilegium aliquibus rebus concessam.*
70. *Soc. lun. in d. l. 1. post num. 65. declaratur.*
71. *Bona immobilia capta in bello, & recuperata, prioribus Dominis restituenda, mobilia verò dummodo traducta sint in loco tuto recuperanti conceduntur, & nu. 76. & 81.*
75. *Præda antequam sit redacta in præsidia hostium, recuperata, vel per milites insequentes etiam intra præsidia, prioribus Dominis restituenda, secus si ex intervallo, & in loco hostibus securo, & numer. 77. & 85.*
78. *Opinio Cabedi Ripam sequuti, ut etiam ex intervallo præda recuperata sit prioribus Dominis restituenda, licet communiter reprobat, limitatur in militibus stipendia non habentibus.*

82. *Romani etiamsi cum justo hoste bella gesserint, sæpe ex eorum benignitate prædam illi restitui jubebant.*

84. *Bona recuperata ab hostibus, scilicet infidelibus, qui injuste nobiscum bella gerunt, prioribus Dominis non restituntur, & quare.*

RESPONSVM XIII.

Turcarum Navium classe ad Christianorum damna Siculum mari discurrente, capitur principio ab hostibus navis, cui à Gigante Golia nomen erat ad Arcetm Agrigenti in Sicilia; Tum altera frumento onusta prope Sardiniam, cui nomen à S. Bartholomæus. Præerat illi Bartholomæus item Belga ex iis unus, qui ab Invictissimo nostro Rege in Belgio olim desciverant. Frumentum ea navi advehebatur Horatii Cottæ Mercatoris Ianuensis nomine. Aditis ergo captivis navibus hostium classi, iisque Turcarum militum præsidio bene munitis plurium dierum, ex quo in hostium potestatem venerant, intervallo, omni spe libertatis, ac recuperationis amissa, Christianæ triremes sexdecim, Neapolitanæ novem, Pontificiæ tres, Ethruicæ quatuor sociali fœdere, Magno Duce D. Didaco Pimentello universæ classis Præfecto supervenere. Pugnatum strenuè cruento prælio, in quo summo Christianæ Reipublicæ detrimento Dux ipse Pimentellus desideratus est. Prætoria hostium victoriæ desperatione ipsorummet opera conflagravit; Reliquæ in nostrorum potestatem cum universa præda venere.

Mercatori ergo Ianuensi, qui Navem, cui S. Bartholomæi nomen, ad frumentum convehendum conduxerat, cæterisque navium Dominis recuperatam prædam cum Navibus ipsis pristini jure domini repetentibus, Fisci Catholici Regis nostri, ac militiæ Serenissimi Magni Ducis Ethruicæ nomine justissimè opponitur, prædam etiam minimam, maximo tum comparatam laboris pretio ad præclarissimæ virtutis argumentum capientium juris omnino effectam.

Idque jure gentium, imò & auctoritate Sacrarum Scripturarum, jure civili Romanorum, sive Cæsareo, nec non & Longobardo confirmato, & ampliato à Catholicis Regibus, & Christianis Principibus, tam jure Regio Hispanico, quam ex Constitutionibus Italicis: Itidemque generali consuetudine militari à præcis temporibus usq;

in hunc diem moribus gentium universaliter, & uniformiter comprobata. Aded ut lex belli, & Maris inde dicta sit. Et nedum ex immemoriali tempore præscripta, sed auctoritate rerum in toto Christiano Orbe judicatarum roborata, & observata.

Iure siquidem gentium, quo jure introducta sunt bella, captivitates, servitutes, dominia distincta, *l. manumissiones, l. ex hoc jure 4. & 5. ff. de just. & jur.* eodem jure gentium ea, quæ ex hostibus capimus, mobilia tamen, sive semoverentia statim nostra fiunt, *l. naturalem, §. ff. de acquir. rer. dom. §. item ea, quæ ex hostibus, Instit. de rer. divis. Hugo Grot. novissimè visus de jur. bell. ac pac. lib. 3. c. 6. num. 2.* eodemque jure prædæ pro personarum qualitatibus, & laboribus justa divisio, ac Principis portio, *cap. jus militare, in fin. cum glo. ead. i. dist.* Vnde juris gentium est inventum; non simplex juris civilis provisio, quod *Labeo* adnotavit *l. si quid bello 28. ff. de captiv.* ubi generaliter statuit, ut si quid bello captum est, in præda sit, nec postliminio redeat: cum & postliminia juris gentium esse remedia pateat in *d. capit. jus gentium, & l. non dubito 7. & l. postliminium 19. ff. de captivis, Fortun. in l. manumissiones, nu. 14. ff. de just. & jure*, & dum *Labeo* dixit, *si quid*, idem est ac si dixisset, *si aliquid*, vel *quidquid* in bello capitur, vel *omne*, quia, & in quolibet minimo, vel in ipsorum parte aliqua verificatur, *l. 1. §. hoc interdictum ff. ne quid in loc. publ. & sic omnia, & quæcunque etiam minima in præda sunt, & latissimè harum dictionum universalem effectum probat Gomez. in §. pænales, numer. 3. & 4. Instit. de action. de quo & Lex Dei extat Deuter. cap. 20. ibi omnem prædam exercitui divides, & comedes de spolijs hostium tuorum, quæ Dominus dederit tibi.*

Inde jura prædicta exponuntur, ut quæcunque bona, sive in bello, sive propter bellum etiam extra aciem belli ab hostibus capta, nostra efficiantur, ut *glos. 1. exponit notabiliter in l. in bello 12. ibi, in bello, id est propter bellum; & addit, vel ijs, qui recuperantur in bello ff. de captivis, & l. 1. versic. & melius ff. de incend. ruin. & naufr. ibi propter incendium, id est propter tumultum, vel trepidationem incendii, quemadmodum solemus dicere in bello amissum, quod propter causam belli amittitur, pulcherrimus *text. in l. postliminium 19. in princip. ibi quod bello amissimus, aut circa bellum ff. eod. tit. de quo latius per Gramm. decis. 71. & latissimè per Regent. de Ponte, qui ita commu-**

niter praticari, & millies decisum testatur. *in tract. de potest. Proreg. sub tit. de triremibus ex nu. 8. & 10. & ante ipsum Reg. Lanar. conf. 84. post num. 6. vers. nec differi, & ob id non sine mysterio Imper. in l. 2. C. de commerc. & mercat. nedum prohibuit aurum ad Barbaros deferri; sed etiam si apud eos inventum fuerit, non solum vi bellica; sed subtili ingenio auferendum justè præcipit, & si quovis modo auferunt, deprædantium sunt, sufficitque apud hostes quid esse inventum, ut capienti concedatur, hæc est enim propria verbi, *invenire*, natura, ut comprehendat ea, quæ quovis modo etiam fortuito, & inopinato inibi advecta, vel reposita reperiantur; argumento *l. 1. C. de thesaur. lib. 10. & l. si Barsatorem C. de fidejuf. cum sim. latè Castibus infra citanda decis. 107. ex num. 19. 20. lib. 2. ubi quomodocunque, ubicunque, & qualitercunque bona capta in præda sunt.**

Quinimò quasi parum dixisset *Labeo*, licet usus dictionibus universalibus, quæ omnia comprehendebant, ut nihil omnino remaneret dubii, *in d. l. si quid bello 28.* exprimere id voluit specialiter, & nominatim illis verbis: *Si quid bello captum est, in præda est, & amplius addit: Non postliminio redit,* quæ non aliud important, nisi ut bona, scilicet mobilia, ut *glo. 1. ibi* exponit, citans jura, quæ nostra prius fuerunt, & ab hostibus capta, & tandem recuperata, reddi nullo modo debeant prioribus Dominis, jure scilicet postliminii, quod est remedium amissæ rei recipiendæ ab hoste, & in statum pristinum restituendæ inter Cives Romanos, eorumque socios, subditos, & hostes, usû populorum in toto Mundo, naturali æquitate, quæ jus gentium induxit, adinventum, *d. l. postliminium 19. in princ. juncta glo. ff. eod. & sic habemus casum legis expressum, ut bona recuperata ab hostibus non sint prioribus Dominis restituenda, fundatum in præcepto juris gentium, quem *text.* ita communiter intelligi ab omnibus, nec inficiari ab adversantibus: tamen paucis, infra fundabimus.*

Licet jure civili ex principiis tamen juris gentium sit modus aptatus diuidendi prædam inter milites juxta uniuscujusque virtutem, ne strenui milites pugnae intenti à segnibus, qui libenter cum mortuis pugnant, portione debita defraudentur, unde tamen si bona bello capta protinus, id est statim capientium fiant, ut dicitur *in l. 1. ff. de acquir. poss.* ubi hoc notat in specio *Aret. nu. 6.*

in 3. notab. exponitur tamen, *cipientium*, scilicet merentium juxta distributionem arbitrio Ducis belli faciendam, ut ibi adversi. *Rip. notab. ult. nu. 7.* vel *cipientium*, id est eorum, quorum autoritate bellum geritur, sub quorum nomine militatur, ut late glossat *Ioan. Bologn. ex numer. 37. ad 42.* vel juxta alteram sententiam verè, & propriè *capientium* fiunt ea, quæ ante, vel post cõflictum campestris belli capiuntur in discursu Territorij inimicorum, vulgò dictum, *la correria*, secus verò in bonis mobilibus, quæ capiuntur in ipso cõflictu, si-ve acie belli inter partes ordinata, quæ propriè dicuntur hostium spolia, vulgò nuncupatur, *il bottino*, de quibus *in l. pen. C. de donat.* ut placuit *Salyc. in l. ab hostibus 2. numer. 6. C. de capti.* cujus opinionem sequi videtur *D. Pras. de Franch. dec. 268. numer. 2. & 3.* quam post *Paris. Bereng. Franch. Arrias, Petrin. Bellug. Hotoman. Tob. Non.* & alios, late defendit *Rim. jun. in repet. § 1. Inst. de don. ex numer. 1077. usque ad numer. 1096.* ubi diversitatis rationem inter utrumque casum accommodat, & cum ista etiam resident *Boer. dec. 178. Gram. decis. 71. numer. 18. Frecc. in tit. quis dicatur Dux, num. 31. Reg. de Pont. conf. 93. numer. 14. & Lanar. consil. 84. post numer. 1.* novissimè *Hugo Grot. de jur. belli, ac pacis, lib. 3. c. 6. num. 12.* ubi allegat *Gram. d. decis. 71.* ut etiam post Antiquos, scilicet *Petr. Pertic. Cyn. & alios in l. si quis pro redemptione, penult. C. de donat. Alber. in l. si captivum, §. expulsis ff. hoc eod. tit. Alciat. in l. 1. numer. 10. ff. de acquirenda possessione*, ex Theologis post *D. Thom. Alphons. à Castr. Major. Adrian. Cajet. Gabr. Sylvest. & alios Canonist.* etiam pluribus relatis tradit *Petr. Navar. de restitut. lib. 2. cap. 3. numer. 287.* late *Mastrill. decis. 180. per tot. præsertim numer. 3. 10. & 15.* ubi itidem de præda gloriosè facta à Triremibus Serenissimi Magni Ducis agit, & pro ipsis jus esse resolvit: De cujus florentissima militia Equitum Divi Stephani, validissimis, ac penè alatis Triremibus maria assiduè magnam gloriam, ac Christianæ Reip. tutela discurrentibus, plenè *Cavalc. de Brachio Regio, in fragm. c. 25. numer. 7.* & de casu *Mastrill. memor etiam fuit meritissimus Consiliarius Paschalis tract. de virib. patr. potest. par. 3. c. 3. numer. 42.* latissimè *Castill. decis. 107. lib. 2. ex numer. 17. ad 33. & 58. 59. & 60.* ubi *numer. 43.* declarat, qui propriè sint hostes, & *num. 1. vers. ex inde refertur decis. & nu. 32.* referuntur instructiones datæ Generali Triremium relativæ ad instructiones

præius datas ab invictissimo Philippo II. Sereniss. D. Ioanni ab Austria, uti maris generali Præfecto, quarum exemplum penès me habeo.

12 Et olim juxta diversitatem temporum variè fuisse servatum circa acquisitionem, & divisionem prædæ, ex *Polibio, Greg. Turon. Ammonio, Iustino, Dionys. Halicarnas. Tullio, Sigonio, Floro ad Livium, Dindoro Siculo, & alys concinnè tradit Pet. Greg. par. 3. syntag. cap. 4. ex numer. 6. ad fi.* quod concisus verbis aded ut quid velit ignoretur, tradit *Hieron. Treutler. select. disp. vol. 2. cap. 20. in princ.* ubi tamen in puncto quæstionis nostræ principalis nihil aperit, ut rectè legentipatebit, nec etiam citat *d. l. si quis bello 28.* ita ut pro neutra opinione citari valeat, sed curiosè, doctè, & plenè temporum, & jurium diversitates ex Sacra Pagina, Historiis, & jure civili circa acquisitionem, & distributionem prædæ, tradit *Hispan. Ayala olim florentiss. exercitus Regis nostri Invictiss. apud Belgas sub Maximo Alexandro Farnesio Duce, Alexandro Magno comparando, in tract. de jur. & offic. bellicis, & disciplina militari, cap. 5. in princip. lib. 1. ubi sub numer. 3.* tradit lege Regia Hispaniæ, Naves bellicas Regi acquiri, & *num. 9.* quod etiam præda militibus concessa, Regi nihilominus sua portio debetur, quam ex legibus Hispan. interdum esse quintam, quandoque tertiam, quandoque dimidiam, & Duci quoque Exercitus deberi etiam septimam, quandoque decimam, ubi *num. 27.* tradit hodie, captivos, ut cætera mobilia concedi capientibus, nisi fortè pretium excedat summam decem millium coronatorum, putà si captus sit Dux, Comes, vel Baro, vel quispiam magni nominis, ejus redemptionis pretium est Regis, non tamen illi redimendi facultas adimitur, quæ etiam Duci hostium capto concedi debet; si in eo pacis perturbatio non timetur, vel periculum instaurandi belli esse possit, *cap. noli 23. q. 1. ut id totum lege Hispan. caverur l. 1. & 8. tit. 26. p. 2.* latius ex *Aug. Cicer. & Legistis Aiala d. cap. 5. num. 27.*

13 Iure etiam divino, si-ve autoritate Sacræ Paginæ prædicta confirmantur, ut ex *Angel. in l. ab hostib. la 2. C. de possim. revers.* autoritate *David*, qui prædam recuperatam divisit inter Milites, nec restituit prioribus Dominis, refert *Bologn. infra cit. in l. 1. ff. de acquir. poss. num. 46. in fin.* & generaliter tam in liberis hominibus, quam in bonis, & spoliis inimicorum plures locos ve-

teris Testamenti recenset *Alphonf. Alvarez* olim Regiæ Cameræ Præsid. in *Specul. Christian. relig. cap. 47. numer. 2. & 3.* & qualiter divideretur præda ex lege Mosæica addit *Pet. Bellin. de re milit. par. 2. tit. 18. numer. 6. & 7.* latè etiam de *Castilimus Reg. Moles in suis decif. aureis manuscriptis. q. 15. sub tit. an bona capta in Regno*, qui refert decisionem plurium selectorum Magistratum Regni, cum interventu Theologorum pro executione dispositionis Excellentiss. Ducis de Alcala Proregis, indelebilis memoriæ, qui in suo testamento mandavit conscientiæ stimulo diffiniri articulum; Vtrum Turcæ capti in Regno spectarent ad Proregem, vel ad Fiscum, in quo fuit decisum, ad neutrum spectare; sed ad capientes, quod iterum alia solemnè decisione fuit confirmatum per septem vota conformia tempore Illust. Cardin. de Granvela, ut idem *Moles* refert.

Si etenim captivitates, servitutes, bellorum prædæ, & postliminia non essent juris gentium: sed juris civilis, non ligarent gentes non subditas etiam de facto Imperio; nec apud omnes generaliter servarentur utpote quibus jus civile non proffit, non noceat, nec liget; ut ex *Alber. Bart. Rom. Castrens. Marsil. & alijs* probat in pulchro casu *Pereg. cons. 101. nu. 5. & 6. lib. 4.* ubi quod leges Imperatorum non referuntur ad Reges, & Populos de facto non subditos, nec sibi obediētes.

16 Iure autem Civili, sive Cæsareo; licet forte inter primos, qui hanc quæstionem in puncto firmaverit referatur à nostris *Io. Andr. in addit. ad Specul. lib. 4. partic. 4. tit. de raptor. in 1. addit. vers. item sciendum*, verè tamen *Ioan. Andr.* fuit simplex relator quæstionis formatæ per *Guid. de Suzar. in l. ab hostibus 2. C. de postlim. revers.* Vtrum præda capta ab hostibus, & post tempus à militibus gentis deprædantæ bellica virtute recuperata, sit prioribus Dominis restituenda; & licet primò arguat pro prioribus Dominis, quòd sit restituenda, & primò ex *tex. in d. l. ab hostib. 2.* ubi deciduntur duo casus.

Primus quidem, ut liberi homines ab hostibus capti, & non cōmercio redempti; sed virtute militari liberati: illico statum, quem captivitatis casu amiserant, recipiunt: ubi *glos.* citat concordantes in *S. si ab hostibus, in fin. versic. sed & qui captus, Insti. quib. mod. jus patr. pot. solvitur*, ubi generaliter dicitur, quòd si captus victis hostibus recuperatur, postliminio rediisse existimatur. Secunda decisio ejusdem *text.* est, ut servi nostri capti ab

hostibus, eodemque modo à nostris militibus recuperati, Dominis suis restituantur, & subjicitur ratio, *receptos enim eos, non captos judicare debemus, & militem nostrum defensore eorum decet esse, non dominum*, in quibus verbis consistit Achilles adversantium, utpote quòd nihil magis coloratè pro eorum opinione afferri possit, quam verba prædicta Imperatoris, quæ infra non obstare, imò nostram fovere opinionem, probabimus.

17 Secundò, *Io. Andr.* in quæstione *Suzar.* pro prima opinione, quæ favet Dominis, dicit *facere text. in l. si captivus 20. §. expulsi ff. de capt.* ubi expulsis hostibus ex agris, quos ceperant, agrorum dominia ad priores dominos revertuntur.

18 Et tertio, dicit *facere text. in l. Pomponius 44. ff. de acquir. rer. dom.* à simili, ut sicuti porci mei à lupo erepti, & à robustis canibus coloni vicinæ villæ recuperati, mihi priori Domino restituendi sunt; ita pariter & præda.

19 In contrarium refert *Io. Andr.* induci pro posteriori sententia, ut sua sit præda militum, qui sua probitate acquisiverunt ex *tex. in l. 2. C. de alluvion. & palud.* ubi accrescit emolumentum, cui accrescit & onus, & è contra.

Addit, quòd si milites recuperantes perdidissent equos, & arma Domini, non restituisent, ergo petere non debent, cujus contrarium peturi non essent, *l. penu. C. de solut.*

Subdit *Io. Andr.* hæc verba, *dicit de jure primam partem veram; sed consuetudo Italiae tenet contrarium; & tunc sic fuit judicatum*, quod ait procedere, quando non incontinenti fuerunt recuperata animalia, quia tunc secus, ut in *d. l. Pomponius*.

Ex his igitur patet primò, *Io. Andr.* nihil ex sua opinione proferre, sed dumtaxat referre quæstionem propositam à *Guid. de Suzar.* ut clarè ex illius verbis patet, & præcipuè ibi, *in contrarium inducit*, quinimò cum posteriori loco referat opinionem pro militibus deprædantibus, quam tuemur; clarè patet, *Io. Andr.* pro nostra stare sententia, juxta *glos. in l. qui filium, §. Sabinus ff. ad Treb. cum concord. à Surd. decif. 264. num. 27.*

Secundò, quidquid sit de opinione *Guid.* sufficit nobis ex testimonio *Io. Andr.* attestantis de consuetudine Italiae; ex suo tempore pro nostra opinione viguisse consuetudinem Italiae, & quòd plus est, ita juxta hanc consuetudinem fuisse judicatum: siquidem notiffi-

notissimum est, Doctori illustri de consuetudine attestanti credendum esse, & maximam esse antiquissimæ consuetudinis, præsertim rerum judicatarum autoritate comprobata observantiam.

21 Nec non ubicunque Nostri dicunt, aliquam opinionem esse veram de jure, vel in puncto juris, intelligi jure subtili, id est de rigore, ut in terminis est *text. in l. in bello §. sed captivi uxor. cum glos. verb. subtili ff. eod. de capt. & præsertim si aliter servari, sive esse de consuetudine dicant, eoque casu censi potius secundam, quàm primam approbare, & maximè cum pro secunda testantur judicatum.*

Nec quidquam obstant *text. in contrarium citati, ex quibus Io. Andr. refert pro prima opinione inclinasse Guid.*

Siquidem *text. in d. l. ab hostib. 2. in posteriori dicto, dum loquitur de servis, id contingit ex eo, quia sicut liberis hominibus captis ab hostibus, & victis hostibus, liberatis, jure postliminii pristinus status restituitur, d. §. sed & qui captus, sic servi domino, l. sicut liberis 10. C. eod. tit. sicut etiam contingit in filio, tam si patens quàm si filius, vel nepos ab hostibus capti sunt; in quibus propter jus postliminii jus potestatis in suspenso esse dicitur juris fictione, saltem inspecto statu futuro liberationis, §. si ab hostibus cum glos. ver. pendet, Insti. quib. mod. jus patr. potest. sol. d. bona 22. §. quod si filius ff. de capt. sic etiam in Dominis, ad quorum beneficium inductum est, ut jure postliminii servi recuperati ipsi reddantur, d. l. sicut liberis, Odoffr. in d. l. ab hostibus, Salyc. ibid. post num. 3. vers. aut milites, post Argonem in sum. num. 6. & 10. in fin. & declarat Caball. inf. cit. casu 140. numer. 14. & part. 3. casu 120. num. 33. aded ut licet transfuga postliminio careat, quia qui malo consilio, & proditoris animo patriam reliquit, hostium numero est habendus, l. postlimini-um §. transfuga, hoc tit. aliud tamen est in servo transfuga, in quo Dominus habet postliminium, ne contrarium jus non tam sit servo injuciosum, quàm Domino damnosum, d. §. transfuga, Ayala de jure, & offic. belli, cap. 5. num. 22. cujus libellus ad manus pervenit post hæc scripta, verùm ejus dicta addenda censui; is enim ex hoc reassumit, omnibus hominibus esse postliminium, cujuscunque sexus, ætatis, vel conditionis sint, ex l. postliminium in fi. & ob id in hominibus dumtaxat redemptis procedere, ratione d. l. ab hostibus, dixit Cotereus de jure*

milit. lib. 2. cap. 25. Secus verò in rebus mobilibus, in his scilicet, in quibus cessat postliminium, prout cessare in casu præsentis in istis, de quibus agimus, clarissimè probabimus.

24 Et sic verba *d. text. in d. l. ab hostibus, in fin. ibi, receptos enim eos, &c.* veluti restricta ad servos, in quibus in lege antecedenti erat expressum, habere locum jus postliminii ad beneficium dominorum; prorsus cessant in aliis bonis mobilibus; vel se moventibus, in quibus jus postliminii cessat, veluti maxima existente diversitatis ratione, quinimò à cessante ratione, sive ex regula contrariorum retorqueri possunt, ut hoc advertit in specie Petrus Bellinus de re militari, part. 3. tit. 1. num. 12. & novissimè Bened. Aggid. postea visus ad l. ex hoc jure, sub num. 15. ante fin. ff. de just. & jur. & alia quoque ratione retorqueri posse *text. in d. l. ab hostibus, la 2. probant plerique infra citandi, ponderando dictionem, illico, si enim redempti virtute militum liberati, illico statum recipiunt, ergo secus ex intervallo, ut inter alios hoc in specie ponderat Hormannot. Detus in l. 1. num. 5. vers. limita nisi, & Ioan. Bolog. nu. 46. in fi. ff. de acquir. possess.*

Non obstat *text. in d. l. si captivus 20. §. expulsis, cum enim ille text. loquatur in diversissimo casu, in quo nedum diversa, sed adversa ratio militat, scilicet in immobilibus, in quibus DD. omnes communiter dixerunt, aliud jus ex diversitate rationis statutum esse, quàm sit in bonis mobilibus, sequenti glos. in d. §. expulsis, ver. ager. & in l. 2. verb. navibus ff. eod. & in l. divus 31. vers. captivorum ff. de jur. Fisc. ex hoc manifestè patet, Guid. potius pro ratione dubitandi citare voluisse prædicta jura pro prima opinione, ad favorem priorum Dominorum, ut communiter fieri solet, quàm ut crediderit, questionem nostram decidi posse ex d. text. qui in casu adverso loquitur: sequitur distinguendo Petr. Navar. de restit. lib. 2. q. 3. nu. 287. Quod autem de jure diversum statutum sit inter mobilia, & immobilia; licet sit indubium, & notorium: probat tamen satis in puncto Oldr. conf. 17. numer. 3. ubi non solum id cum communi omnium sententia affirmat; sed in specie resolvit, in hoc consistere discrimen; ut immobilia, quæ fuerunt prius nostra, ab hostibus capta, & recuperata, jure postliminii ad priorem Dominum revertantur, citans vulg. text. in l. si captivus 20. §. expulsis, bona verò mobilia minimè revertantur; sed de jure præoccupantium fiant,*

fiant, citans *text. in l. si quid bello 28. eod. tit.*
 & sic intelligi dictum *text.* juxta verum sensum, quem infra comprobabimus, prout de revisione, & consolidatione domini agit *Oldr. toto illo consilio*, & eandem distinctionem antè *Oldr.* in puncto fecit *glos. verb. hostiles, in l. transfugam 51. ff. de acquir. rer. dom.* & melior *glos. 1. in fi. in l. 2. ff. eod. ibi*, sed certè, & *immobilia dicuntur recipi jure postliminij*, ut infra ead. *l. si captivus, §. expulsis*, qui id optimè probat in illis verbis, *constituit dominia eorum agrorum ad priores Dominos redire*, & sic jure postliminij, non alio, juxta *rubr. sub qua ille §. situs est*, & quia hîc non alius effectus est postliminij, *l. postliminij 19. ff. eod.* & tandem ex ultimis verbis, in quibus *Pompon.* dicit, agros, qui aliàs nostri fuerunt, non publicari, id est in Fiscum transferri, ut in *d. l. divus 31. cum glos. ff. de jur. Fisc.* nec prædæ loco cedere satis apertè ostendit, in illis postliminio locum esse, dum discrimen expressum constituit inter unum & alterum casum, aded ut manifestè pateat, errare illos, qui credunt, agros ad priores Dominos redire alio jure quàm postliminij, cui in immobilibus tantùm locus est, siquidem mobilia generaliter in præda sunt, *d. l. si quid bello*. Et distinctionem hanc inter mobilia, & immobilia, ut receptissimam infinitis probat *Reg. Lanar. d. cons. 84. post nu. 1. vers. quarta opinio, in fin. post Frecc. titul. quis dicatur Dux, num. 31. & 32. idemque expressè Claudius Coterens de jure, & privil. milit. lib. 2. cap. 24. circa med. vers. est præterea*, & in puncto postea visi *Ayala d. par. 1. cap. 5. nu. 33. Bened. Egid. ad l. ex hoc jure, cap. 1. nu. 15. in fin. ff. de just. & jur.*

27 Nec obstat tandem, & tertid *text. in l. Pomponius*, siquidem similiter ex maxima diversitate casus, quæ est inter animalia domestica nobis erepta à feris bestiis, quarum facto constat, nobis dominium nullo jure adimi posse, sicut nec ipsis acquiri, quorum nullus est animus, ut tradit in puncto *Molin. de just. 10. 2. disp. 18. tamdiu, quamdiu recuperari possint*, id est, non fuerunt consumpta; nostra manent, juribus citatis à *glo. d. l. Pomponius vers. recuperari, & in l. Pomponius 8. in fi. ff. famil. ercisc.* & casus ubi mobilia ab hostibus capta sunt, à quibus dominium nobis auferri jure posse constat, ut infra latius; & diversitatem inter unum, & alterum casum considerat *Mastrill. d. dec. 180. nu. 19.* ex hoc itidem patet, *text. prædictos cum præcedenti magis pro dubitandi ratione, quàm pro quæstionis decisione afferri potuisse.*

Albericus in d. l. ab hostibus inducit illam *l. ad quæstionem*, quam dicit habuisse de facto existente guerra inter Bergomenses, inter partem civium intrinsecam, & extrinsecam in factiones divisos: decidit, restituendam esse prædam recuperatam, ex eo præcipuè; quia in talibus dissensionibus res non efficiuntur capientis; cùm non sint hostes; sed latrunculi, ex *l. si quis ingenuam, §. in civilibus dissensionibus*, juncto *§. sequenti*, ibi, *qui in alterutras partes discedunt vice hostium non sunt eorum*, inter quos jura captivitatum, aut postliminiorum fuerint, & ideo supervacuo placuit repetere à Principe ingenuitatem, quam nulla captivitate amiserunt, ubi *glo. ver. discedunt cum seq.* dicit, locum habere, ubi cives contra eisdem cives, vel una Civitas contra aliam de facto bella gerunt, & citat *l. postliminium 19. §. à piratis, & l. hostes 24. eod. tit. ff.* Et sic apertè *Alber.* ita demum assentitur opinioni *Guid.* cum non ab hostibus, sed à latrunculis bona recuperantur, licèt hodie de consuetudine in utroque casu opinio contra *Guid.* sit recepta, ut inferiùs patebit.

Idem *Albericus in d. l. si quid bello 28.* refert *glos. Iacob. de Arena, Dynum, & Oldr.*

29 intelligere illum *tex.* loqui de rebus mobilibus, quæ antè erant nostræ alieno jure, id est ex aliis titulis, quàm jure acquisitionis ex causa belli, & hoc casu si ab hostibus capiantur; postea verò à nostris militibus recuperantur, non sint prioribus Dominis restituenda jure postliminij; sed acquirantur militibus recuperantibus, veluti ipsorum præda, & tunc optimè procedat dictum *Labeonis*; aut verò erant factæ nostræ ab initio jure belli, & tunc si revertuntur ad hostes, deinde recuperentur per Nostros, debent restitui primo capienti jure postliminij, in præmium primæ acquisitionis virtute bellica ab initio factæ, & hunc esse sensum *glos.* quam dicit *Alber.* ita mirabiliter intelligere illam *legem*, ut per eum post *num. 3. vers. advertatis, quia glos.* & ita dicit in principio idem *Alber.* intelligere illum *text. Iac. de Are. & Dyn.* dum notant, plus diligenda esse ea bona, quæ quis sua probitate quæsit, quàm aliunde obventa; post *num. 2. summat,* & latius figurat casum ipsius *l.* juxta prædictam distinctionem, & subjicit, hoc intendere illam *legem* secundùm *Oldr.* & licèt in *fi.* videatur *Alber.* dubitare de hoc intellectu, non tamen recedit cum effectu ab illo, sed tantùm differit, utrùm *Paulus* justè reprehenderit *Labeonem*, nec ne, siqui-

siquidem cum per distinctionem potuerit salvari dictum *Labeonis*, videtur injustè reprehensus à *Paulo*, & ita pro nobis *Alber.* in specie sentire intelligit *Petr. Greg. Tholos.* inf. cit. lib. 20. par. 3. num. 5. in *synag. juris*, sed quidquid *Alber.* senserit in hoc, quod ipse clarè non aperit, sufficit nobis, *Alber.* testimonio, hunc sensum probari à *glo. Jac. de Aren. Dyn. & Oldrad.* nec jura citata ab *Alber.* in *vers. sed mihi*, quidquam obsunt, siquidem omnia loquuntur in servis, in quibus absolutum est, esse locum postliminio, ut suprà ostendimus, nos autem loquimur in reliquis bonis, in quibus cessat postliminium, ita ut illæ *leges* non possint allegari ad decisionem casus nostri, prout errasse *Ripam*, dum citare voluit ea jura, non animadvertens, illis juribus fieri restitutionem propter jus postliminii, in puncto dixit *Petr. Bellin.* de re milit. 3. par. tit. 1. post num. 12. *vers. & etiam Ripa, Caball.* optimè d. cas. 140. nu. 9. unde oportet necessariò dicere, *Alber.* non recessisse in effectu à contrario sensu *d. l.*

Bar. in *d. l. si quid bello* 28. ubi est apertissimus casus pro nobis, qui tergiversari non potest, clarissimè sequutus *glos.* & communem intellectum, notat ex eo *text. num. 1.* quòd illud, quod capitur bello efficitur capientis, nec revertitur ad priorem Dominum jure postlimini, nisi priores Domini acquisivissent ex virtute sua propria occupationis, quia firmitus retinet quis quod habet ex acquisitione propria, quàm alterius, & ut dicit *glo.* ibi magis est meum, quod per meam probitatem quero, quàm ab antecessoribus mihi obventum, unde cum assumptum *Bart.* decidat in puncto casum nostrum, & non versemur in casu limitationis, siquidem constat, hujusmodi bona à faucibus hostium recuperata à nostris militibus, non fuisse à prioribus Dominis acquisita, ut hostium præda, limitatio confirmat regulam, & assumptum generale pro nobis, quod iterum *Bart.* aureis verbis repetit in fine illius *l.* dum opponendo de *l. 2. ff. eod.* resolvit, hanc *l.* secundùm illius distinctionem glossandam esse.

Et licèt verba *Bart.* satis clara, & perspicua sint, tamen ita *Bart.* firmare in puncto ultrà *DD.* seriem, qui eum sequuntur, & probant, quos infrà referam, ita ipsum intelligunt inter alios subscripti, qui licèt prima fronte videantur à *Bart.* & communi opinione recedere, verè tamen ab ea in effectu non discedere, infrà probabimus.

Et hi sunt *Covar.* in *relect. reg. peccatum. 2. par. §. 11. post num. 7. vers. contrarium alijs vi-*

detur verius, ubi dicit, *Bart.* hanc, quam tuermur opinionem deducere ex *d. l. si quid bello* 28. & *Molin.* de just. & jur. tom. 1. tract. 2. disp. 118. col. 3. lit. D. *vers. his ita explicatis*, cum seq. & in *vers. ex dictu facile*, ubi optinè explicat verum sensum *d. l. si quid bello*, ut non restituantur bona mobilia recuperata ab hostibus prioribus Dominis, exceptis his, quibus postliminii privilegium est concessum, ut *Bart. ibid.* exponit, & consentiunt cæteri: hæc *Molin.* probans ex his eum *Bart.* esse communem.

Ita ut mirum sit de *Cabedo* alioquin satis docto, dum *dec. 88. nu. 12.* nixus dare novum intellectum ad *d. l. si quid bello*, conatur probare *l. C.* in prima parte *d. l.* non id velle, ad quod pro nobis citatur, reprehendens *Covar.* dum illum *text.* ad hoc inducit; nec satis (ut ille ait) *Covar.* perpendat.

Confunditur enim sensus *Cabedi*, quem tacito authore surripuit ab *Hercul.* in *l. 1. numer. 7. ff. de acquirend. possess.* non solum quia est contra communem intellectum *glos.* & *Bart.* quibus non solum adhæret *Covarru.* sed consentiunt cæteri, ut testatur *Molin.* ubi suprà; sed ut merè divinativus, & contra expressa verba *text.* supplet enim *Cabedus*, ut *l. C.* initio *dicti text.* in primo *dicto*, loquatur in re, quæ nunquam nostra fuerit; sed hostium: hæc enim rursus per hostes sit recuperata, & à me rursus capiat, non redit ad illum, qui priùs illam ex hoste cepit; sed ad me, qui illam ultimò cepi, & ideo dicitur non redire jure postliminii, sed esse in præda, & sic nedum *Cabed.* ex suo Marte supplet factum imaginarium; sed verba *l. C.* non patiuntur, siquidem postliminium est jus amissæ rei recipiendæ ab extraneo, id est hoste, ut exponit *glo.* in citata *l. postliminium 19. nam quod bello amissimus* (ut subdit *text.*) hoc si rursus recipiamus, dicimus postliminio recipere, &c. Unde cum *l. C.* tam in *l. 2.* quàm in *d. l. si quid bello* 28. distinguat res, & bona, in quibus locum habet, vel cessat postliminium, semper supponendum est, loqui retentis terminis habilibus, scilicet in casibus, in quibus possit esse locus juri postliminii, cui cum locus esse possit, & de postliminio tractari tam in rebus, vel hominibus ab initio nostris, qui ab hostibus capiuntur, & ab hostibus deducuntur, *l. eos 4. ff. eod.* cum duæ tantum sint species postliminii, ut aut nos revertamur, aut aliquid, quod nostrum fuerit, recipiamus, *l. cum duæ 14. eod. titul.* aut verò in rebus, quæ primò ex hostibus cepimus, deinde

deinde amissæ, postmodum sint ab hostibus iterum recuperatæ; non video, quomodo suppletio, & restrictio *Cabedi* sustineri possit, ut quod I. C. universaliter statuit, ut si quid, id est omne totum, & quidquid, ut supra probavimus, in bello captum est, in præda sit, nec postliminio redeat, restringi debeat ad ea, quæ nostra principio minimè fuerunt, sed hostium, cum I. C. in toto illo tract. postliminii, semper de rebus nostris ab hostibus captis, & redemptis egerit.

Nec aliquid adjuvat sensum *Cabedi*, quod
 36 I. C. in secundo casu in *vers. imò si in bello*, egerit de servo in bello capto, scilicet à nobis, & à nostris militibus, scilicet ab hostibus, & sic de re, quæ nostra non fuerit ab initio, sed hostium, qui si pace facta domum rediit, & sic rediit ad suos, deinde renovato bello capitur; scilicet iterum à nostris, postliminio redit ad eum, à quo priori bello captus erat, si modo non convenerit in pace, scilicet facta de primo bello ante secundum, ut explicat *glo. ut captivi redderentur*. Primò, quia ex dictione, *Imò*, qua hic secundus casus priori conjungitur, quæ est adversativa, & sic additur diversus casus à priori, *l. Stichus ff. de manumiss. testam. Alciat. in puncto conf. 75. nu. 5. lib. 8.* magis destruitur sensus *Cabedi*.

37 Secundò, minùs bene dicit *Cabedi*. I. C. loqui in re, quæ nostra non sit, scilicet ab initio, sed hostium, quia is, qui ex hostibus à nostris capitur, non dicitur res hostium; cum inter hostes liber fuerit, & ex captivitate servus effectus, tunc res nostra effici cœpit, cum ejus dominium nacti sumus, cum priùs ut liber homo nullius fuerit, unde nullum potest considerari discrimen inter res, quæ ab initio nostræ fuerunt, & captas à nobis ex hostibus.

38 Tertio, *glof. & Bart.* communiter probari dicunt, id contingere speciali ratione; *glof. enim verb. erat*, dicit, id contingere, ne servus semel, -atque iterum captus sit præda duorum, & in præmium ejus, qui primò cepit servum; & ideo dicit *Bart. I. C.* primò ponere dictum, scilicet generale, secundò limitationem, quam certum est sufficere esse de regula, & sub terminis regulæ universalis comprehendi posse.

Quartò, si prædicta omnia deficerent, & decisio secundæ partis *dicti text.* non esset fundata in favore, & privilegio primo loco
 39 capientis, sustineretur tamen, quia in servis absolutum est, esse locum juri postliminii, *d. l. sicut liberis C. eodem*, quia regulare est, ut quilibet revertens, sive liber

sit, sive servus, postliminio potatur, *Mo in summ. C. eod. num. 6. & melius numer. 7. in fin. vers. nam servus*, & post numer. 10. *vers. si servus, & num. 11.* Et proinde justè dixit *glof. in verb. rediit*, quam inutiliter ponderat *Cabedi*. pro contraria opinione, faciens magnum festum, servum iterum captum redire ad eum, à quo priori bello captus fuit (nisi prius alicujus nostrum fuerit) quia scilicet in servis jus postliminii vigere absolutum est, *Caball. casu 140. nu. 9. & 14.*

Vnde meritò I. C. statuit primò regulam, in bonis captis cessare jus postliminii, secundò verò, limitationem in servis juxta distinctionem illius legis, ut *Bart. formaliter* adnotavit, & advertit *Covar. d. num. 7. vers. contrarium alijs.*

40 Et hunc sensum ad *d. l. si quid bello 28.* visus est probare *Ifern. in cap. unico, num. 3. vers. & magis est meum, An mutus, vel aliter imperfectus*, dum illum *textum* juxta intellectum *glo.* quem deinde probavit *Bart.* intelligit, ut magis sit meum, quod per meam probitatem acquiri, quàm id, quod aliunde consequor, ubi *Liparul. lit. Q. vers. glof. citat Alexand. Afflict. Tiraquell. Boer.* & alios ad ornatum *dicta glo.* & optimè distinguit etiam inter primum, & secundum casum *d. l. si quid bello, Ioan. Faber* tam in *§. item ea, qua ab hostibus, de rerum divis.* quàm in *d. l. ab hostibus C. eod.* dum dicit, quòd aut capiuntur res, quæ non fuerunt, nec sunt nostræ, & tunc mobiles efficiuntur capientium, immobiles publicantur, id est Fisco applicantur, cum onere distribuendi, aut recuperantur res, quæ priùs fuerunt nostræ, & tunc immobiles redduntur prioribus Dominis; mobiles verò efficiuntur lucrantium, seu capientium, citans in puncto *d. l. si quid bello*, & subdit, *nisi fuissent acquisita ab initio cum armis, ut ibi not. & in illo casu potest intelligi decisio d. l. ab hostibus*, & sic *Io. Faber* optimè distinguit intelligendo *d. l. si quid bello* juxta intellectum *glofa*, & communem.

Nec dicatur, quòd is à prædicta opinione recedat, dum subdit, *vel fortè posset dici, quòd etiam mobilia deberent reddi per d. l. 53. ab hostibus*, & nihil ulterius de hoc dicit;
 41 siquidem ultrà quòd dubitando loquitur per dictionem, *fortè*, non censetur approbare ultimam opinionem *Doctorum*, qui pro ultima non reddit efficacem rationem; & ita limitari dictum *glof. in l. qui filium §. Sabinus ff. ad Trebel.* advertit post *Crotum Surd. decis. 167. num. 5.* & maximè eum ipso

Ioan.

Item Faber distinctionem à se relatum pluribus juribus plenè superius comprobaverit, in quolibet distinctionis membro.

Et hac eadem ratione pro nobis etiam stat Pyrrus Angleber. post Consuetud. Aurel. in question. incip. in l. apud hostes ff. de leg. 1. ubi relata distinctione Angel. eam defendit ab objectionibus Alex. dicens text. citatos per eum retorqueri contra ipsum Alexand. & amplius dicit, distinctionem Angel. esse egregiam. Et licet deinde dicat, aliter posse solvi illud contrarium, & distingui inter prædam recuperatam à nostris virtute bellica, vel pretio, non tamen videtur recedere à distinctione Angel. quam dixit egregiam, sed potius illud disputando addidit, & maximè dum distinctionem non fundavit aliter quàm in dict. l. ab hostibus, & in l. si captivum §. expulsis, quorum text. notum est primum loqui in hominibus; alterum in rebus immobilibus, in quibus postliminio locus est, & sic in diversis terminis, ut supra; unde Pyrr. non recessit à communi distinctione, quam dixit egregiam, Donellus etiam in comment. l. 4. c. 21. vers. nisi prius, nihil omnino loquitur de bonis mobilibus, sed expressè verba facit, & se restringit ad immobilia, loquitur enim de locis sacris, & religiosis, quos certum est in præda non esse, ut latius per Ayal. dict. cap. 5. numer. 15. addit Donel. res etiam privatæ receptæ ad priores Dominos redeunt, citat l. 20. §. expulsis, & l. 28. unde vel intellexit solum de immobilibus, juxta dict. §. expulsis, vel etiam de mobilibus, juxta distinctionem d. l. si quid bello 28. dum nihil aliud aperit, in quo illud adverteo, quòd licet Additio ad Donell. citet in contrarium Duaren. is nullo modo nobis contradicit, quinimò nostræ opinioni adherere videtur, dum discrimen constituit inter immobilia, & mobilia, citans dicta jura, ut diversa, vel contrariæ decisionis, ut videre est apud ipsum Duar. in l. 1. ff. de acquir. poss. in 3. cap. sive modo acquirendi dominium

43 per captivitate Wesebec. in Paratistia ad 50. lib. ff. tit. 15. de captiv. nihil quoque, nec explicitè affirmat pro contraria opinione, quia licet indefinitè loqui videatur, personas, & res gaudere postliminio, non tamen id concedit eodem modo, quia quoad personas dicit, illas postliminio gaudere generaliter, cujuscunque sint conditionis, aut sexus, quòd verò ad res dicit, illas gaudere, quæ non turpiter amissæ sunt, & inter res, quæ postliminio fruuntur describit agrum ab hostibus captum, & denuò recupera-

tum, & sic apertè sentit eum glos. in l. 2. ff. eod. Oldr. & aliis, immobilia jure postliminij redire, ut supra fundavimus.

Nec aliter expressè affirmat, omnes res 44 mobiles, postliminio frui, quinimò dum citat dict. §. expulsis, & d. l. 2. ff. eod. juxta dictar. distinctionem, & communem intellectum; id ipsum definire censetur Surd. loquens in specie in dicto Doctor. decis. 69. num. 7. ubi quòd perinde censeretur, ac si nihil citaret, quo casu ei non crederetur; ibi num. 9.

45 Nec enim indefinita loquutio unius Doctoris dum dicit, res eodem modo habent postliminium, æquipollet universali, quia in materia probationis indefinita non æquipollet universali, quod generale est in testibus, qui intendunt aliquid probare, latissimè Surd. decis. 263. numer. 10. & in specie in dicto Doctoris, quod non est interpretandum ut lex, Berous cons. 63. num. 5. lib. 1. Surd. decis. 119. num. 16. & 17.

46 Nec de Doctoribus perfunctoriè loquentibus, & qui præsertim obiter aliquid dicunt, nec clarè eorum mentem aperiant, est curandum, nec faciunt numerum, Surd. decis. 238. num. 9. & 322. num. 82. Et Doctor, qui non disputat, quamvis aliquid præsupponat, etiamsi verba ejus decidant casum, non facit autoritatem, Cannel. in cap. volentes, §. sed opera pretium num. 18. & in §. at non erit, num. 55.

Vnde dum pro nostra opinione habemus tot legum vertices, numero, & autoritate majores, disputantes, & resolvers pro nostra opinione, non sunt attendendi perpauca, qui obiter, generaliter, & indistinctè succisis, ut plurimum, verbis loquuntur, quia 47 etiamsi essemus in dubio, prout sumus in claris, opinio DD. distinguentium prævalere debet, Surd. dec. 126. nu. 12.

Bald. in cap. 1. de vasallo, qui contumax est, 48 num. 8. firmat, id quod capitur de prædando, non deberi restitui priori Domino, & reddit rationem, quia jure legitimi belli factum est de prædatoris, citat dict. l. si quid bello, & alia, quod ampliat procedere etiam in foro conscientie, autoritate S. Raymundi, de quo inf. latius.

49 Idem Bald. in dict. l. ab hostibus, num. 12. dum in principio dixisset, quòd si gens inimica abstulit bestias, & milites hujus Civitatis recuperaverint eas, quòd bestia sunt restituenda prioribus Domini. subdit deinde. Intellige hoc si incontinenti est præda recuperata; tunc enim fingitur nunquam capta propter subitam recupera-

perationem, fecus autem si ex intervallo, quod latius ipse confirmat, & ponit eadem verba, quibus utitur *Angel.* ejus frater, quem mox referam, sequitur ibi *Andr. Barbatia in additione.*

50 *Angel. in d. l. ab hostibus 2.* quæ est 12. optimè firmat, quod præda capta ab hostibus, & à nostris non incontinenti, sed ex intervallo recuperata, cedere debet lucro militum recuperantium, ita ut distribui debeat inter actu pugnantes, & eos etiam, qui aliter victoriæ participes fuerunt: fortè qui ad insidias, vel vigiles fuerant parati, juxta aurea verba *Cyni in l. si quis pro redemptione, in fin. C. de donat.* & exemplo ejus, quod refert fecisse *Davidem Regem 1. Reg. c. 30. ad fin.* de quo dicit esse casum in *d. l. si quid bello 28.* prout verè esse ibi casum ex prædictis patet. Declarat autem in fine *Angel.* quando dicatur præda ex intervallo recuperata, de quo inferius.

Idem *Angelus* in sua famosa disputatione inter Dominos Paduæ de Carraria, & DD. Veronæ de la Scala, incipiente, *Renovata guerra, col. 2.* latè, & mirabiliter ex more in casu ex facto tunc pendenti consultus, firmat hanc conclusionem, ut veram, & indubitatam, quod præda recuperata ex intervallo est recuperantium, & subdit, hoc verum esse in omni præda mobilium; in qua locus non est postliminio: quia tunc quidquid bello capitur, licèt antea fuerit nostrum, in præda est, ut *d. l. si quid bello*, & sic *Angel.* in specie explicat *d. l. si quid*, ut idem sit, ac si I.C. dixerit, *si quid*, id est quidquid. Explicat deinde plenè *Angel.* quæ sint bona, in quibus locus est postliminio, & plenissimè quando dicatur præda incontinenti, vel ex intervallo recuperata idque tam de jure, quàm de consuetudine militari, idemque ampliat procedere *Angel.* etiam si præda capta per se ipsam aufugit, & reintravit præsidia; unde ducta fuit, ut nec etiam revertatur ad priora dominia, ex *text. in l. transfuga ff. de acquir. rer. dom.* quod dicit procedere in equis, animalibus, & mobilibus, in quibus cessat postliminium, ut per *eum. col. 4. vers. quid sit præda*, & diffusè prosequitur prædicta per duas columnas *vers. venio igitur ad secundum*, cujus dicta veluti aurea, & succo plena omnino legenda sunt, quia videntur nostræ causæ patrocinium suscepisse.

52 *Salycetus in ead. l. ab hostibus* eandem cum *Angel.* distinctionem facit, & ex *num. 1. in vers. sed dubitari*, usque ad *num. 7.* eandem opinionem confirmat, & declarat, & in spe-

cie *numer. 3. in fin. in vers. si erant*, tradit firmam præcipuè distinctionis: dicens, *jura ita distinguere, quod aut sunt bona, in quibus est locus postliminio, & Dominus sit restitutio, aut in eis non est locus postliminio, & tunc Dominus non sit restitutio; sed occupanti, sive recuperanti conceduntur, & est ratio: quia regula est, quod quidquid in bello capitur, in præda est, dict. l. si quid bello ff. eod.* Hæc ille; prosequitur autem ulterius *Salyc.* sua magistrali doctrina declarationes dictæ distinctionis, de quibus infra, verum illud notare libet, *Salycet.* pro regula constituisse, quod statuit I.C. in prima parte *dict. l. si quid bello*, unde cum adhæreamus regulæ, nisi adversarius probet, nos versari, in casu limitationum, judicandum omnino erit pro nobis; pro qua regula optimè urget *text. S. Ambrosij, lib. 1. de Patriar. cap. 3. relatus in cap. dicat aliquis 23. quest. 5.* ubi præda omnis in potestate victoris esse debet de jure gentium, & ibi *glos.* explicat, quod de præda inter Abraham, & Regem Sodomorum victum evenisse legitur.

Franciscus Aret. in l. v. ff. de acquir. possess. nu. 3. 6. notab. postquam explicavit, bona capta ab hostibus, scilicet mobilia protinus, idest statim acquiri occupantibus, cum distinctione, de qua supra, se in reliquis remittit, & probat omnino, quæ discurret *Ang. in d. sua disputatione* incip. *Renovata guerra*, & cum ejus doctrina pertransit.

Iason in dict. l. 1. ex num. 10. & 11. relatis his, quæ dixit *Ioan. Andr.* quem dicit simpliciter sequi *Alexandrum ibi*, licèt ipsum malè referat, & corroborata distinctione prædæ incontinenti, vel ex intervallo recuperatæ, 54 addit ipse post *num. 12.* quod licèt *Ioan. Andr.* teneat, quod de jure præda ex intervallo recuperata debeat restitui prioribus Dominis, sed de consuetudine Italix servatur contrarium: nihilominus ipse *Iason* firmat, quod etiam de jure præda omnino acquiratur militibus, qui eam ex intervallo recuperant ex *Bart. in d. l. si quid bello, Angel. in d. l. ab hostibus, & aliis*, & sic *Iason* expressè firmat nostram opinionem tam de consuetudine, quàm in puncto juris, licèt minùs bene dicat, *Ioan. Andr.* tenere opinionem contrariam in puncto juris: cum ex supra relatis pateat, *Ioan. Andr.* simpliciter referre *Guid.* verba.

55 Nec diversum, sed cum eadem opinione pertransit idem *Ias.* seu quisquis ille sit, in addit. ad *Pert. in §. si ab hostibus, Instit. quib. mod. jus patria potest. solvitur*, & idem *Pertius*, sive

sive Porcus in §. item ea, qua, de rer. divis. quia loquuntur expressè in rebus mobilibus, quæ gaudent jure postliminij, de quibus in l. 2. & 3. ff. eod. secus verò in reliquis, quibus postliminium non competit.

Et in his terminis expressè etiam loquitur Ioan. de Plat. in d. §. item ea, qua, de rer. divis. ubi quoad res mobiles restituendas prioribus Dominis, restringit se quoad mobilia, in quibus locus est postliminio, ut clarissimè se ipsum declarat in §. sed si ab hostibus, Instit. quib. mod. jus patr. potest. solvi. in fin. nu. 25. ubi apertius hoc explicat.

Vincentius Hercul. in d. l. 1. ex num. 5. vers. an autem, licet defendat opinionem Guid. contra Bart. Ang. & communem, nihilominus movetur autoritate Bald. in d. l. ab hostibus, in princ. prout supra Bald. retuli, & ipsius autoritate credit Hercul. posse resolutiones, quas Ioan. Andr. refert pro opinione, quam defendimus, ut apud Hercul. legitur nu. 6. sed mirum est de tanto Viro, quod Bald. contextum piguit usque in finem percurrere: siquidem Bald. se ipsum declarat, & limitat, ut quod supra dixit, intelligendum sit, si incontinenti præda recuperatur; non autem si ex intervallo, ut supra dixi; unde cum Hercul. fundetur super autoritate Bald. qui dicit contrarium, non potest connumerari pro contraria sententia.

Cum neque text. in l. si quid bello 28. patitur intellectum, quem ipse conatur accommodare num. 7. qui idem videtur cum sensu, quem ut novum sibi adscripsit Cabed. quem supra confutavimus.

Et tandem Hercul. nu. 8. relato Ioan. Andr. dicente, prædam de consuetudine non esse restituendam, & quod ita fuit iudicatum, eandem consuetudinem approbat; ipsamque usque ad sua tempora vigere supponit, tamen dicit, illam restringendam, falso credens, illam esse contra jus commune, cum ex prædictis pateat, ipsam ex jure gentium, & Cæsareo prodidisse, optimèque super utroque fundari, quod & fateri cogitur, licet invitus Hercul. dum in eo restringendam esse censuit, ut non sit facienda restitutio prædæ ex intervallo recuperatæ, sed bene incontinenti, subiciens rationem, in quo videtur minus inconveniens resultare; quia propter lapsum temporis Domini quodammodo amisisse spem, & habuisse bona pro derelictis, & videntur obliti de illis rebus ob lapsum temporis, argumento l. peregrè ff. illo titul. de acquir. possess. quod non est ubi de recenti sit recuperatio ipsarum, facit l. Pomponius supra de ac-

quir. rer. dom. unde cum restrictio Hercul. sit potius verbalis, quam realis, & reincidat in eandem distinctionem Angeli, qui nihil plus voluit, & eandem Hercul. de jure quoque ex prædictis ll. corroboravit: ex hoc sequitur, Hercul. etiam de jure, nedum de consuetudine cum communi distinctione cõcurrere.

Alciatus in d. l. 1. num. 11. vers. addunt alij, relata distinctione communi, si incontinenti scilicet, vel ex intervallo, restringit opinionem dicentium, prædam etiam ex intervallo restituendam esse prioribus Dominis; dummodo res sit, in qua jus postliminij sit, ut servus, aliàs in præda computabuntur, sicutque vel publicæ, vel capientium, citat dict. l. si quid bello, in princ. Bart. Angel. Salyc. in dict. l. ab hostibus, & las. in d. l. 1. & iudicet hæc verba, videturque hæc receptior opinio jure nostro quo sola autoritas Principum, non justitia causa attenditur, & sic Alciat. testatur, nedum de communi, sed de receptiori sententia, & ita cum Bart. Angel. Salyc. cæteros residere; unde licet aliquantulum deinde dubitet Alciat. inter Christianos, uti potissimè ad causæ justitiam est respiciendum; attamen sufficit nobis testimonium communis, receptæque sententiæ, cum ex aliis infra probabimus, solam autoritatem bellum indicentis sufficere quoad effectum acquisitionis dominij ex receptiori, & vera sententia Rip. in dict. l. 1. postquam, num. 4. in 3. notab. docuit, quomodo capta in bello efficiantur occupantium, scilicet, cum fuerint reducta intra præsidia, vel cum bona capta, apud hostes pernoctaverint; de quo infra dicemus, citat, & comprobat dicta Angel. in dicta sua disput. Renovata guerra, & licet post num. 5. in puncto, de quo agimus, nixus sit distinguere: utrum bona ex hostibus recuperata sint à militibus stipendiatis, vel non stipendiatis, & hoc ultimo casu iterum censuerit distinguendum; an fuerint bona reducta intra præsidia; vel ne. Ipsius distinctio in primo capite, si vera esset, nobis non officeret, ut qui defendimus portiones prædæ competentes Principibus fœderis; quorum milites minimè sunt stipendiati Regis Invictissimi nostri Catholici, sub cujus districtu in mari præda facta est, & sic non officit Rip. consideratio quoad Principes socialis fœderis, qui sponte nullo jure cogente suas trêmes militibus armatas miserunt.

Verum quia communiter DD. improbant Rip. distinctionem in ea parte, qua discrimen cõstituit inter milites stipendiarios à

voluntariis, ut quæ jure non probatur, & errare in hoc *Rip.* advertit in puncto *Petr. Bellin. de re mil. par. 3. tit. 1. post nu. 12. vers. & etiam Ripa, Bened. Egid.* postea visus, ut infra ad *l. ex hoc jure, cap. 1. post nu. 14. vers. qua Ripa distinctione rejecta.*

61 Et patet evidenti ratione, quia ipsius consideratio procedit tantum quoad milites respectu ipsorum Ducis, sive Principis, sub cujus militant stipendiis, ut contenti esse debeant eorum stipendiis, quæ ab eorum Duce recipiunt; non autem ut præda non acquiratur ipsi Duci, sub cujus vexillo, & expensis militant. Nostra autem quæstio, dum agimus, utrum præda recuperata acquiratur, nec-ne militibus, in eo versatur, ut quamvis præda efficiatur capientium: cum tamen milites de publico salaria habeant, supponitur, ipsos teneri hæc spolia ad Ducem suum referre, qui prædam in publicum, seu in

62 suum ærarium redigat, & si velint, possint militibus donationis causa largiri, & eorum operam remunerari, *d. cap. jus militare, in fin. 1. dist. l. si quis pro redemptione §. simili C. de donat.* ubi hoc adnotant in specie *Petr. Bellaper. Cyn. & ceteri C. de don.* & advertit post alios *Alci. in d. l. 1. vers. item bello capta, numer. 10. ff. de acquir. poss.* & ultra superius citatos tradit latissime *Regens Moles decis. 15. sub titul. an bona hostium*, & quod Principi, cujus expensis bellum gestum est, præda quærat, quamvis eo casu Princeps, sive Dux belli strenuis militibus militaria dona largiri soleat, ex *Alex. ab Alexan. dier. Gen. lib. 4. cap. 18.* probat *Pichar. in §. item ea, quæ ex hostibus, num. 2. Institut. de rer. divis.* citans etiam *Vacon. Connan. Ambr. de Morales in sua histor.* & alios, & proinde appositissime *Reg. Lanar. dict. conf. 84.* refert hanc *Ripa* distinctionem pro quarta opinione in ea quæstione, Vtrum bona mobilia in bello capta statim efficiantur occupantium, vel prius sint præsentanda Duci belli, ut per *eum col. 4. vers. 4. opinio*, & huc spectat, quod

63 milites debent esse contenti stipendiis, *Luc. 3.* quia etiam quæ ex hostibus militibus quærentur, debent habere concessionem Ducis, vel Populi in militibus stipendiariis, ut bene probat eruditissimus *Tholosan. in d. p. 3. cap. 4. in fin. syntagm.* & sic stipendia ponderantur quoad Ducem, cujus expensis militatur, non ad favorem prioris domini prædæ, *Cavalc. in puncto d. cap. 25. in frag. numer. 24.* Vnde quod milites sint stipendiati, nihil

64 inferri potest ex hoc, ut præda sit, vel non sit restituenda prioribus Dominis, dum præ-

da, quæ in ipso bello capitur, Duci militum quæritur mediante ipsorum facto, sub cujus expensis militant, ut probat in puncto *Castill. dec. 107. n. 59. par. 2.* Sed longè meliùs hoc deducitur ex legibus Hispan. quibus caveatur, quod si fortè bello navali Rex suppeditet naves cum armamentis, & præbeat annonam, & stipendia militibus, ac nautis, præda omnis Regis est, nec quicquam acquiritur Duci, vel militibus, *Ayala dicto cap. 5. post num. 9.*

65 Et cum opinione *Angel.* reprobata nuncupatim *Ripa* distinctione, refert *D. de Franch. inf. citanda decis. 268.* pertransire *Marcell. Beringut.* ipsius Præcept. & *Socin. jun. in 3. limit. in repet. d. l. 1. num. 63.* & propriè *num. 65. vers. sed si ex intervallo*, ubi fatetur, *Socin. jun.* pro hac nostra opinione stare, *Bar. Angel. & Ias. & decis. D. de Franch.* amplissime probat *Caball. infra citando casu 140. num. 20. & 21.*

66 *Hormannotus Detus in d. l. 1. num. 5. vers. tertia declaratio*, prævia longa, & eruditissima disputatione ad partes, ubi primo loco refert argumenta, & jura contrariæ partis; postea verò fundamentum distinctionis *Ang.* tandem nedum distinctionem *Ang.* firmissimè amplectitur; sed illam dicit esse communem, ibi, & *pro ista communi opinione, & c.* pro qua expendit *d. l. si quid bello*, & ex eodem *Ang.* dicit hanc esse veritatem.

67 Et communem etiam hanc esse opinionem cum *Ang.* testis est *Io. Bolognet. in d. l. 1. ex num. 44. ubi num. 46. in fin.* relato *Angel.* afferente authoritatem *David. 1. Reg. cap. 30.* supra relatam, dicit indistinctè, prædæ locum esse, si per integram noctem retenta fuerit ab inimicis, & hanc esse communem opinionem, & quamvis ipse more Repentium pluries in utramque partem argumentando, disputationis, & ingenij exercendi gratiâ fluctuare videatur, tamen manifestè apparet, solidiores rationes, & fundamenta pro opinione *Ang.* quam ipse communem fatetur, afferre, & præcisè dum *num. 49.* post relata omnia argumenta adversariæ partis *in vers. propterea tertia*, dicit ipse, *tertiam posse reassumi opinionem ex doctrina Bar. in d. l. si quid bello*, ut distinguatur inter bona, in quibus locum habet jus postliminij, & ea recuperata restituantur prioribus dominis, & reliqua, in quibus postliminium cessat; & ideo concedantur capientibus, cum sint res hostium, & subdit, ex hac distinctione videri datum responsum omnibus adductis in contrarium:

Squidem

liquidem loquuntur de hominibus, sive liberis, sive servis; in quibus locus est postliminio, & idem in rebus immobilibus, in quibus prædicta, & aliis etiam rationibus prioribus Dominis sunt restituenda, *dict. l. si captivus 20. §. expulsis ff. eod.* in aliis verò rebus mobilibus, in quibus generaliter cessat postliminium; cum illis fuerint priores Domini privati, sequitur, ut recuperata capta censeantur, tanquam hostium bona, non autem res amicorum, & propterea inquit *Bolognet. decisionem* relatum à *Ioan. Andr.* remanere firmam, nedum de consuetudine, sed etiam
 68 de iure. Et licet *num. 50. & seq.* iterum dubitet *Bolognet.* motus levissima quippe ratione; quia fortè (ut is expressè sub dubio loquitur) iuri postliminij locus est generaliter in omnibus bonis, præterquam in exceptis; cum hæc ratio nedum levis, sed erronea pateat, & contra *text.* tam in *dict. l. si quid*, qui interpretatur, id est, *quidquid*; quæ est dictio universalis, ut supra diximus, quàm etiam in *l. 2. ff. eod.* ubi I. C. nominatim recensere voluit ea bona mobilia, in quibus esset locus postliminio, quasi in cæteris illibata generaliter remaneat regula *dict. l. si quid*, sicuti DD. omnes jam cita-
 69 ti communi ore fatentur, & probant, postliminium iure civili verè esse, ut privilegium aliquibus rebus concessum, prout benè probat *Petr. Greg. in syntagm. cap. 5. num. 10. Ayala d. tract. c. 5. num. 34.* ubi idem affirmare probat *Ciceronem in Topic.* & reassumit ex mente omnium inter alios *Molin.* licet contrariæ opinionis assertor inf. cit. *cap. 118. colum. penult. vers. sanè, in fin.* & iterum sub *vers. observatum in fin. Cabal. optimè d. cas. 140. num. 10.* unde *Bologn.* vel nostræ opinioni adheret, vel saltem pro nobis fatetur, nostram esse communem.

Vnde licet *Socin. jun. in d. l. 1. post num. 65. vers. sed contra istos*, adhuc videatur non ex
 70 toto residere cum nostra opinione, dum iterum arguit, non ex hoc tamen credendum est ab ea opinione recessisse, ut dixit *glos. in l. si uno 17. §. item cum quidam, glos. magna, vers. item contra videtur ff. loca.* ubi *Bart. num. 5. in fin.* præsertim cum *Socini* notissimus sit mos disputationis, & exercendi ingenij gratiâ pluries in utramque partem argumenta referat; ut vix discerni possit, in quo resideat, cum nusquam ex ingenij ubertate videatur ejus animus quiescere, ut notissimum est ipsius repetitiones legentibus. Sed sufficere nobis debet ex testimonio *D. de Franch. Socin.* nostræ esse opinionis. Et

quia argumentum in contrarium à *Socin.* relatum reincident in idem cum argumento *Bologn.* quòd generaliter in omnibus rebus locus sit postliminio, quod patet esse falsum etiam juxta opinionem DD. qui nobis adversantur. Et dum subdit, videri non minùs prædam recuperatam ex intervallo restituendam prioribus Dominis, quàm incontinenti, quia ex intervallo opus est postliminio, non incontinenti, *l. postliminij in princ. ff. eod.* fallax est argumentum dum negatur, quod in argumento supponitur, in omnibus rebus locum esse postliminio, siquidem in illis rebus, in quibus de iure, vel de consuetudine non est locus postliminio, frustra jura, & rationes postliminij applicantur, *Ayala d. r. 5. n. 35. & 36.* Sicut etiam vana est consideratio, quòd si opinio *Angel.* & communis admitteretur; milites consultò non recuperarent prædam incontinenti, sed ex intervallo, non est enim hoc verisimile, nec credibile in præda, quæ ex temporis dilatione de facili potest non solum differri, sed auferrì, vix enim hoc malum suspicari posset in re, quæ non posset à manibus capientium effugere; quis enim sanus capitis credere poterit, milites, qui possint incontinenti prædam recuperare sua sponte, velle expectare. id differri in tempus, quo interim præda efficiatur ex toto irrecuperabilis, cum multa interim accidere possint, ut ipsam non capiant, ut probatur in sæpe cit. *l. naturale §. 1. in fin. ff. de acquir. rer. dom. & §. illud, in fin.* ubi *glos. & Aret. Inst. de rer. divif.*

Communem quoque, & communiter receptam esse distinctionem, quòd immobilia
 71 solum sunt restituenda; sed mobilia concedantur occupantibus; dummodo traducta fuerint in loco tuto, post *Innoc. Bart. Bald. Angel.* in specie sæpius cit. *disput. Butr. Ioan. de Anan. Panorm. Ioan. de Lign. Domin. de S. Gemin.* & alios refert, & probat *Felin. in cap. excommunicamus, num. 2. vers. nota ex §. Catholica, & nu. 3. extr. de hæret.*

Hanc eandem opinionem verissimam esse jure Cæsareo, & communiter à Doctoribus receptam fatentur *Covarru. in dicta regula peccatum part. 2. §. 11. & Molin. Iesuita dict. tom. 1. tract. 2. cap. 118.* quamvis *Molina*, & fortè etiam *Covar.* juxta adversantium opinionem taliter ex eorum nova distinctione hanc opinionem restringant, ut fortè potius nobis officere, quàm prodesse contendant, cujus contrarium mox probabimus.

Et in foro in causarum decisionibus opti-

mè *Aug.* & communem, quam tuemur sententiam probant, & sequuntur ut receptam, & veram *Gama* optimè *dec. 335. num. 2. & 3.* & meliùs *dec. 384. nu. 2. in fin. & 3. ubi in vers. cum igitur*, in specie decidit casum nostrum, ut cum Navis onusta mercibus ab hostibus capta, apud hostes pernoctaverit, ergo erat jam plenè recuperantium effecta, ubi *Blas. Flor. Diaz de Mena in addit. ad d. dec. 335. alias dec. 338.* infinitos Iureconf. & Theologos ad id citat, quos consulò prætereo, & ita *Gama d. dec. 384. in fin.* testatur ab illo supremo Senatu judicatum.

Navarr. mirabiliter *lib. 5. tit. 36. de iniur. & damn. dato, cons. 2. per tot. præsertim num. 5. in fin.* Idemque optimè *Petr. Aug. Morla Valentinus in suo emporio jur. par. 1. tit. 12. qu. 6. num. 7.* ubi relatis opinione affirmativa nobis contraria, & negativa contra priores Dominos pro militibus, quam dicit defendere *Bart.* & opinionem distinguens, *in vers. sed in hac*, inter prædam recuperatam incontinenti, & ex intervallo, quam dicit tenere *Ang. & Salyc.* & sequuntur, ut is ait, Interpretes communiter, ut dicit testari *Ias. Rip. Laud. & Covar.* hanc opinionem expressè comprobant, & limitant, non procedere in rebus, in quibus locus est postliminio.

Et ex nostris *Grammat.* in vulgata *dec. 71. præsertim nu. 11.* ubi in puncto sequutus *Ang.* in sua sæpe cit. *disput. nu. 12.* ita demum mobilia, sive animalia restituenda prioribus Dominis censuit, si recuperata sit præda antequam pernoctasset, non aliter.

D. de Franch. itidem in notissima *decif. 258.* ubi post *num. 4.* relatis omnibus compendiosè testatur, varias *DD.* distinctiones in hoc residere, & ad hoc reduci, quòd aut præda recuperatur antequam sit redacta in præsidia hostium, vel recuperatur per milites insequentes etiam intra præsidia, & hoc casu debeat prioribus Dominis restitui, aut verò ex intervallo, & in loco hostibus securo, & hoc casu spectat ad capientes, quam opinionem dicit communem ex *Deso* ubi supra, & ita ipsum judicasse; ut stante recuperatione prædæ incontinenti, & in mari nostro facta, debuerit restitui prioribus Dominis, ut per eum *num. 4. in fin. & iterum num. 5. in finalib. verbis*, idem ponderando repetit ibi, & postea per amicos incontinenti recuperatis, ut ostenderet, totam vim in hoc consistere.

Latissimè infinitis relatis, & ponderata *d. decif. D. de Franch. Pet. Caball.* ex Magistratibus nostri Serenissimi Magni Ducis do-

ctissimus *I. C. in resolut. crim. cens. 2. casu 140. per tot. præsertim n. 8.* ubi perpensis omnibus dicit, nedum esse communem opinionem, sed hanc esse veritatem cum distinctione *Angel. & Salycet.* idque ampliat latius discurrendo, ut infra.

Refert, & licet remissivè, adhuc eorum sententiam probare videtur doctissimus noster *Consil. Paschal. d. p. 3. c. 3. n. 41. vers. & quid de bonis*; verum clarissimè communem probat *Petr. Greg. in syntagm. jur. par. 3. lib. 20. c. 4.* qui Iureconsultorum more succinctè referens solum verba *text.* Primò loquitur de 76 *Verbis captis, aliisque immobilibus, & hæc dicit, vel publicari, vel prioribus Dominis restituenda, juxta l. si captivus §. expulsis; ut patet num. 1. & 2. & nu. 3.* subjicit de servis, & *n. 4. & 5.* expressum constituendo discrimen inter stabilia, de quibus supra, & mobilia; resolvit indistinctè, mobilia in præda esse, & capientium fieri, ita generaliter intelligens *d. l. si quid bello, & ibi Bart. & Alber. & sic Gregor.* expressam facit differentiam inter immobilia, in quibus cadit postliminium, & inter mobilia, ubi illi locus non est, juxta *d. l. si quid bello, & sensum Bart. & communem, quod clariùs confirmat idem Greg. c. 5. n. 6. & 10. citans d. l. si quid bello 28. eruditè Grot. d. lib. 3. n. 13. & 14.* sequitur, relatis *D. de Franc. & Caball. Ant. Thesaur. qu. forens. lib. 2. cap. 98.* ubi *nu. 5. vers. limitatur primò*, testatur nedum de 77 *veritate; sed cum Salyc. communi voto DD. assentiri, & in fine questionis refert, ita ab eo insigni Senatu judicatum.*

Et nedum communem, sed hanc esse magis communem, sive receptiorem opinionem ex *Alciat. cum Bart. Angel. Salycet. Ias. & aliis*, vel invitus fateri cogitur *Cabed. Lusitan. dicta decif. 88. nu. 14.* licet ipse nitatur contrarium indistinctè probare, ut etiam ex intervallo præda recuperata prioribus Dominis sit restituenda, credens sequi ejusdem opinionis antesignanum *Ioan. Andr.* quem probavimus nihil tale affirmare, sed pro nostra stare sententia.

Sed & ipse *Cabed.* sequutus *Rip.* distinctionem in *d. l. 1. nu. 5.* licet communi calculo re- 78 *probatam, ut supra, limitat suam opinionem, licet solitariam, ut non procedat in militibus stipendia non habentibus, & reddit rationem Thesaur. d. cap. 98. num. 7. in 3. limit. ex Card. Tusco concl. 42. num. 6. verb. bellum, Cavalc. in fragm. 25. num. 14. tract. de Brachio Regio, quòd ubi milites deprædantes damnùm paterentur in bello, nihil à prioribus illius prædæ Dominis resciceretur; dum se,*

se, ac sua periculo exposuerunt, æquitate naturali suggerente, debent recuperata ad ipsos plenè spectare: unde etiam juxta dictam limitationem *Cabedi*, portio prædæ legitimè competeret Principibus fœderis, quorum milites minimè (sunt stipendiarij) Invidiss. nostri Regis, sub cujus Duce, aut auspiciis Classis navigavit, qui solus, ut dicebat *Rip. d. l. 1. num. 6.* tenebatur suos subditos defendere, citans *l. 1. C. de his, qui latr. occult. l. 1. §. fin. C. de falsa moneta*: quæ ratio cessat in Principibus fœderis, quorum deprædati non sunt subditi, prout in puncto, Principibus, quòd fuissent adjumento bellicæ societati, partem emolumentum tribuendam, tanquam mercedem laboris, ex *Divo Ambrosio* probat *Franc. Arrias de bello, & eius justitia, post numer. 162.*

Et ex Summistis *Sum. Silvestrina nu. 1. in 79 fin. vers. unde Bestia*, affirmat, ea tantùm ab hostibus ablata, & à nostris etiam stipendiariis recuperata, restitui debere illis, quorum primò erant, si illæ fuerint res, in quibus locum habet postliminium, & non aliàs: imò sequutus *Sum. Rosell.* reprehendit *Sum. Angelicam*, quæ dicebat, id procedere tantùm in foro exteriori: secus in animi judicio: ipse enim probat, non esse restituenda prioribus Dominis; nec etiam in foro poli; latiùs, & optimè hoc comprobat *Azor. instit. moral. 80 par. 3. lib. 4. cap. item 4. quest. 12.* ubi sequutus in specie *Rosellam*, & *Sylvestr.* concludit, ut tam spolia emptæ, quàm vi, vel armis creptæ à Piratis, etiam secundùm conscientiam fieri recuperantium, & subdit re vera ita esse dicendum: quia ejusmodi lex civilis justa est ob publicum bonum ad accendendum militum animos contra hostes in pugna, & ne se paterequr facilè vinci ab hostibus in bello, & addit pari ratione justam posse esse legem, ut instrumenta bellica, & alia bona mobilia ad bellum apta fiant hostium in bello capientium, aded ut etiam si recuperentur ab aliis pretio, vel armis, non debeant restitui Domino lege postlimini, quia ejusmodi lex Reipublicæ conducere videtur, ut quisquis pro viribus conetur talia bona ab hostibus recuperare.

81 Et hanc nostram opinionem amplissimè, & doctissimè simul relatis omnium sententiis, re plenè discussa, postea inveni defendere ut verissimam, & receptam, *Ayalam d. tract. de jure belli lib. 1. cap. 5. ex num. 35.* omnino legendum, cui tanquam insigni viro, doctrinà, & rei militaris experientià veris-

tissimo omnino standum est, & inter alia dicit, opinionem eorum, qui sine ulla distinctione, tam mobiles, quàm immobiles res captas priori Domino omnino restituendas esse dicunt, loqui contra evidens responsum *Labeon. dict. l. si quid bello*, 28: eamque dicit omnino verissimam distinctionem, quæ inter res, quæ postliminio carent, & ea mobilia, quibus specialiter jus postlimini concessum est in privilegium à DD. traditur, ita ut omnia jura, quæ in contrarium citari possunt, juxta *Labeonis* distinctionem *dict. l. si quid bello*, intelligantur de his, quæ ejus sunt generis, ut postliminio redire possint, & ita nuncupatim declaranda esse jura in *l. id, quod apud hostes ff. de legat. 1. & litem Labeo §. ult. cum l. seq. ff. de leg. 1.* Et sigillatim *Ayala* resolvit quoque omnia contraria; & addit, quòd licet Romani non solum si cum latronibus, & Piratis, sed etiam si cum justo hoste res esset, sæpe ea, quæ in præda fortè facta inveniebantur fuisse sociorum, vel civium, jubebant illis restitui, ut casus ex *Volscis* deditis, & de *Sutrinis*, & *Siculis*, *Pop. Rom. sociis* recenset *Livius lib. 4. & 6. Plutarch. in apophteg.* hæc tamen non ex jure, vel ex debito fuisse, sed ex benignitate Imper. aut Populi Rom. in quorum arbitrio omnem prædam fuisse constat, quod etiam innuit *Petr. Bellin.* alter nostræ opinionis defensor *de re militari, par. 3. tit. 1. post num. 12. vers. & conferunt*, dum exemplis Roman. relatis, dicit hanc esse veram de jure sententiam, objurgans *Martin. Laud. tractat. de bello, quest. 7.* quòd nimis perfunctoriè loquatur paucis verbis contra jura aperta, secundùm quæ omnino res debet decidi, & distingui.

Sed ut nihil ampliùs ad confirmationem hujus receptissimæ sententiæ desiderari possit, videndus est *Bened. Azid.* cujus doctissima commentaria ad *l. ex hoc jure*, post hæc scripta ad manus meas pervenerunt; is enim in *cap. 1. num. 13. & 14.* mirabiliter loquitur, ubi nuncupatim reprobat opinionem *Cabedi* sui concivis *decis. 88.* & distinctione *Ripa* inter milites stipendiarios, & reliquos, & restrictione *Covar.* ex toto amplectitur distinctionem *Angel. Salicet. & Ias & in vers. qua Ripa distinctione*, simul cum *Alciat.* testatur, hanc esse receptiorem opinionem, & eam sequitur, præterquam in rebus, & casibus, in quibus postlimini jus, & privilegium locum sibi vendicat, ut per eum *numer. 14. in fin. & numer. 15. vers. juxta quorum jurium, & numer. 16. vers. stante autem relata*

opinione Molina, & aliorum dicentium, id
 84 non procedere in bonis recuperatis ab ho-
 stibus, scilicet infidelibus, qui cum injustè
 nobiscum bellum gerant, & non acqui-
 rant dominium bonorum à nobis ablatum,
 exinde videantur prioribus Dominis
 restituenda, subjicit *Benedict.* quòd stante
 opinione *Fulg.* quam ipse suprà num. 9. 10.
 & 11. sequutus fuit, omnino etiam in dicto
 casu probanda erit distinctio *Ang. & Salyc.*
 ex quo bona etsi à Turcis capta in bello
 injusto; tum jure gentium ipsorum Turcarum
 capientium fiunt. Quod & ipse comprobo
 ex eo, quia dominium non fundatur in gratia,
 aut fide, sed in libero arbitrio, aut ratione,
 nec descendit ex jure Divino, sed ex jure
 gentium, nam Deus approbat Regna Gentilium
 in utroque Testamento, & inde Principes
 Infideles sunt verè Principes, & supremi
 suorum Regnorum, probat optimè *Ludovic. Paramus*
de origin. inquis. lib. 3. quest. 1. opin. 4. numer. 17. 18. & 19.
 eandemque opinionem post ipsius antesignanum
Innoc. & Div. Thomam de regimine Principis
lib. 3. cap. 9. probat Navar. in relec. cap. novit.
num. 60. 68. & 142. de judic. Bèata mem. Card. Bellarm. lib. 5. de summo Pontif. cap. 9.
Franc. Topius tract. de potest. Princ. sacul. S. 7. in fin. & latissimè Cavall. lib. 4. commun. contra
commun. cap. 906. num. 217. & ex num. 266. cum seq. & nu. 275. usque ad 294. & seq. citans
eundem P. Molin. tract. 2. de just. & jur. ex c. 19. ad 28. ut infra latius.

Nec etiam à prædicta communi *Ang.* distinctione recedit *Hortens. Caval. post tract. de Brachio Regio in fragm. c. 25. n. 26. vers. nec obstat, & n. 27.* qui licet incidenter de hoc meminerit, cum sua principalis quaestio longè
 85 distet à terminis nostræ controversiæ, adhuc tamen expressè sequitur distinctionem relatam, & probatam, à *D. de Franch. d. decis. 268. & à Cavallo dict. cas. 140.* licet enim dicat *Cavall.* cum distinctione ex mente aliorum Scribentium, resolvere ad favorem Dominorum, & verum est in certis casibus, scilicet in præda incontinenti, vel insequentibus deprædati facta, non ideo minùs contra Dominos pro militibus respondent in præda recuperata ex intervallo, vel etiam incontinenti, postquam intra præsidia, vel in tuto esse cœperat, & sic omnino expressè *Cavall.* nostram opinionem amplectitur, dum communem distinctionem à prædictis probatam cum *Navar.* etiam, quem citat, sequitur, & sic quæ subjicit numer. 27. juxta eandem distinctionem sunt accipien-

da, ne videatur incontinenti se corrigere, maximè cum expressè concedat cum *Ang. Cabal. Navar. & aliis*, nostram opinionem de consuetudine esse receptam, & ita cum nobis *Cavalc.* sentire non negat *Castill. inf. cit. decis. 141. num. 12. 2. par.*

S V M M A R I V M.

- 86 *Incontinenti factum dicitur quando insequentibus hostibus prada etiam ex intervallo recuperatur, ideo prioribus Dominis restituitur, quando verò non insequentibus hostibus omni probabili spe destituta etiam illico recuperatur, occupantis fit, ac si ex intervallo sit recuperata, & nu. 87.*
- 88 *Prada intra hostium præsidia, vel loca tuta non deducta, sed ipsis redeuntibus ad ipsorum Castra, vel in Campo permanentibus, eis perfectè quaesita non dicitur, & num. 89. nisi aliquod temporis spatium intercesserit, num. 90. & 93.*
- 91 *Intervallum est spatium unius diei naturalis, ad hoc ut bona ab hostibus capta capientium facta intelligantur, & qua ratione.*
- 92 *Leges Romanorum de pervactatione in posse hostium non disposuerunt, disponunt tamen leges Longobarda.*
- 94 *Prada ab insequentibus hostes etiam intra præsidia recuperata, atque etiam ex intervallo videtur incontinenti recuperata, quia animum recuperandi nunquam amisisse censentur.*
- 95 *Prada intra hostium præsidia perducta etiam unius solius hora spatio capientibus quaesita dicitur, modo insequentes cessent, & non aliter.*
- 96 *Præsidium pro quolibet loco probabiliter, seu moraliter tuto intelligitur, & nu. 97. & 98.*
- 99 *Navium usus apud Antiquos varius, & maximus, iisdemque variis nuncupatis nominibus.*
- 100 *Romani gloria attendentes magnum in fabricandis navibus studium adhibere, & quibus usi sunt, ut terra & aqua victrices fierent, & nu. 101.*
- 102 *Classis navium est unum ex Principis, & hostium præsidiis, & nu. 112. & 113.*
- 103 *Navis, & domus eodem jure regulantur, & disposita loquens de domo viget in navi.*
- 104 *Laudemium competens Principi ex venditione immobilium, an competat ex venditione navium.*
- 105 *Naves, naviumque fabricandarum scientia ad Barbaros deferri prohibitum, sicut arma, & tela, imò nedum qui naves, & galeas, sed qui*

- qui lignamina deferunt galearum duplici excommunicationis vinculo de jure Canonico innodantur, & nu. 160.
- 107 Arma bellica navalis exercitus, & instrumenta tam ad capientium, & invadendum hostium classem, quam ad defendendum quas sint, quibus utendum, & quales milites deligendi exemplo Romanorum.
- 108 Pugnatur plus virtute, ingenio, & arte, quam numero.
- 109 Naves bellicis tormentis munita fortissimum presidium, cujus appellatione non tantum Castra, Turres, & Fortellia terrestria comprehenduntur, sed etiam classis armata.
- 110 Presidium dictum, quia extra Castra presidebant in loco, quo tutior esset Regio, & quid proprie sit, varie exponitur, & nu. 111.
- 114 Naves sunt mœnia, & Castra Urbis Venetiarum.
- 115 Præda erepta in bello classico, & ad victricem classem asportata, in tuto esse censetur.
- 116 Scaccia de commerc. & camb. §. 1. qu. 1. nu. 144. ubi agit quando navis capta ab hostibus dicatur intra presidia, declaratur.
- 118 Molin. de justit. & jur. tom. 1. tract. 2. cap. 118. latissime explicatur, & confutatur, & nu. 123. 124. 125. & 126.
- 119 Covarru. in regula peccatum 2. par. §. 11. confirmat opinionem Angel. & communem in foro exteriori in bonis ab hostibus recuperatis, nisi fuerint prius vi bellica recuperantibus quesita, & nu. 120. 121. & 122.
- 127 Infideles offendere Christianis licet nedum bello defensivo, sed vindicativo ad vindictam injuriarum, & qua ratione aliisque justissimis, & necessariis de causis, remissive, n. 133. & contraria opinio est damnata, n. 136.
- 128 Romani, quod non minus juste bella hostium adversus se, quum qua ipsi adversus eosdem gerebant, arbitrati sint, negatur, & nu. 131. & de ratione nu. 129.
- 130 Romani nil per fraudes etiam in bello, sed virtute cum hostibus gerebant, ad hostium animos armis invincibiles justitia exemplo expugnandum.
- 132 Bella suscipienda ut sine iniuria in pace vivatur, & studia pacis ad bellicam non decere; sed bellica potius ad pacis studia referri debere, & nu. 137.
- 134 Bella licita sunt inducta tam origine juris gentium, quam etiam indicta à Populo Romano, seu Imperatore, & proinde ex parte hostium bellum semper apud Romanos fuit illicitum reputatum, & nu. 135.
- 138 Culpa Infidelium iniuste bellantium contra Christianos iidem nocere non debet quoad
- capta in bello, sicut non nocet quoad ex Infidelibus in bello recuperata, & nu. 139.
- 140 Bona capta in bello cum Infidelibus quo jure sunt occupantium, eodem jure homines capti efficiuntur servi.
- 141 Auctoritas bellum indigentis non cognoscentis Superiorem, sufficit ut bona capta in bello etiam ab Infidelibus, efficiantur capientium, & num. 149. 151. & 152. ubi sic judicatum, & nu. 221. tam si sit indictum per Imperatorem, vel Populum Romanum Barbaris, quam ipsis à Barbaris, & nu. 148.
- 142 Bellum etsi ex parte Turcarum sit semper injustum, Christiani tamen capti in bello à Saracenis, eorum servi efficiuntur, & num. 144. 147. & 154. refellitur Alvarus Valascus contrarium tenens, num. 159. & 161. & nisi cogentur ad abnegandam fidem, non possunt sine peccato redire, & de ratione, nu. 143.
- 145 Postliminium non necessarium quando captus non fuit servus effectus, & nu. 157.
- 146 Bellum licitum, & illicitum quod sit, & quotuplex consideretur justum bellum, num. 150. & 221.
- 153 Dominia sunt de jure gentium, quorum usus peccatum, nec infidelitas nocent.
- 155 L. postliminium 19. ff. de captiv. tam in Romanis, quam in hostibus Parthis, vel Germanis disponit, & quibusvis aliis, nu. 156.
- 158 Subditi non tenentur, nec debent causas belli examinare, & nu. 223.
- 160 Servitus inducta remediij loco immanium traditum vitandarum causâ.
- 163 Ratio non expressa cum unica assignari nequeat, sed plures aequè sufficientes ex omnibus motus credendum, & una cessante, non cessat effectus.

Licet autem ex prædictis, quæ supra polliciti fuimus, satis, superque saltem magna ex parte probata credamus. Cætera tamen, quæ emanent, eademque satis sub fortissimo præsidio collocabuntur, si prius probaverimus, in præsentī casu prædam recuperatam jam intra hostium præsidia, sive in loco tuto fuisse hostium, & alia concurrere, quæ necessariò requiruntur, ut præda recuperata capientium commodo cedat, juxta Angel. & communem sententiam.

Primò igitur in casu præsentī dubitari minimè potest, prædam non esse à deprædatis Christianis infrequentibus hostes recuperatam: cum ipsi omnes Christiani Navibus vecti, prædæque custodes, nemine excepto, captivi effecti fuerint, & vinculis in inferiori Navis parte alligati, & reclusi, ut

neg

86 nec quidem unus evaserit captivitatis nuntius, unde sicuti præda à deprædatis insequentibus hostes recuperata etiam ex intervallo restituenda est prioribus Dominis, veluti incontinenti id factum sit: quasi uno impetu, licet spatio interposito, ex ratione *l. quod ait lex 24. §. ultim.* ubi uno ictu, unoque impetu, licet interposito spatio incontinenti factum videatur, ubi *glos. verb. equali*, citat concordantes *ff. ad leg. Jul. de adult. &* quia eoque fera vulnerata nostra videtur, donec eam persequamur, *l. naturalem §. 1. ff. de acquirend. rer. dom.* Sic & è contrà cum Christiani jam captivi Turcarum classem nullo modo insequi potuerint; & de eorum pristina libertate, nedum justè timere, sed protinus desperare debuerint, veluti omni probabili spe destituti, præda à militibus nostris obviam fortuito factis, etiam illico recuperata, debet ipsis acquiri, ac si post longum intervallum fuisset recuperata, *d. l. naturalem §. 1. ibi quod si deserimus prædam persequi desinere nostram esse, & rursus fieri occupantis*, ubi *glos. magna vers. quod verius*, dicit de consuetudine ita servari, juxta *Trebatij* opinionem, & concordantes *Mastrill. citat decis. 180. nu. 22.* & est etiam *text. in §. illud quoque, Instit. de rer. divis.* in quibus juribus videtur esse casus, probatur enim illico, quod desinamus feram bestiam à nobis vulneratam prosequi, iterum fieri occupantis, ubi aurea est *glos. in verb. capi possit*, ut hoc intelligatur moraliter modo, considerata scilicet natura hominis insequentis, & animalis vulnerati, non divina possibilitate, cui scilicet nihil est impossibile, & fortè melius dixisset moraliter, non autem physicè: licet nec omnino (subdit *glos.*) facilitatem considero; unde cum moraliter nulla spes poterat esse victis, & victis, juxta illud.

Sola salus victis nullam sperare salutem.

nisi providentiâ Dei occurrerit; consequens est, ut ex improvise adveniente nostra Classe, licet citius advenisset, jam nostri per prius amiserant spem; & deposuisse videbantur amicum, se ipsos, suaque in pristinum recuperandi, *dict. l. naturalem*, quod & considerasse visus est in puncto *Petr. Bellin. de re milit. par. 4. tit. 8. num. 14.* & in individuo doctissimus *Mastrill. dict. decis. 180. num. 13.* & quia qui suspicatur posse repelli, vel reversus non admittitur possessionem omnem amittit, *l. litem possidere 6. juncto §. unico ff. de acquir. poss.* & sic ut contrariorum eadem sit disci-

plina; præda in casu præsentis nullo pacto est prioribus Dominis restituenda, ut totum hoc colligitur ex discursu *Ang. in d. disp. col. 3. sub vers. appello autem, & in vers. & audivi*, optimè *Hugo Grot. d. tract. c. 6. nu. 3.*

Quod autem secundo requiritur, ut præda acquiratur capientibus militibus, sive per eos eorum Duci, est, ut non sit recuperata incontinenti, sed ex intervallo. Et licet satis ex intervallo recuperata appareat in casu præsentis ex prædictis.

Cum tamen respectu prioris Navis captæ prope Siciliam intercesserit inter capturam, & recuperationem interstitium septem dierum; quò verò ad alteram captam propè Sardiniam spatium dierum sex, juxta fidem Officialis Sribæ portionis, cui est magis credendum, quàm testibus adversarij, vel ad minus juxta testes productos ab adversario in judicio Consulatus per tres dies.

Ex hoc sequitur, omnino ex intervallo ceteri recuperatam prædam, siquidem communis est resolutio, ut vel de jure, aut saltem de consuetudine militari sufficiat intervallum 24. horarum. Quinimò si ante decursum hujus temporis præda redacta sit intra præsidia, scilicet in loco hostibus tuto, etiam unius horæ spatio sufficit.

Vnde cum in præsentis utrumque intercedat: siquidem interstitium temporis, & quidem longius, quàm necesse fuerit, & reductio in loco tuto, ut mox probabimus; casus præsens est indubitabilis pro militibus.

Bald. siquidem, & Angel. uterque in dict. l. ab hostibus 2. per eadem ferè verba testantur, *sodales dicere, quod nunquam præda dicitur fuisse perfecte eorum, nisi postquam pernoctavit in dominio eorum, donec ergo cum præda fugiunt, antequam sit in loco tuto, non est præda sub eorum protectione, & dicunt veritatem, & subdit, cum ergo reducti intra præsidia, licet non pernoctaverint, tamen domini præda facti sunt*, ex quorum verbis, & clariùs ex eodem *Ang.* in sæpius citata *disput.* quorum doctrinam ab omnibus communiter receptam, supra fundavimus, recolliguntur subscripti casus; ex quibus patebit, casum præsentem esse extra omnem dubitationem.

89 Primus siquidem est, cum præda non est adhuc ab hostibus deducta intra ipsorum præsidia, seu loca tuto, & destinata, vel alia, puta ad loca amicorum, & confederata; sed permanentibus hostibus in Campo, vel redeun-

redeuntibus cum præda ad ipsorum Castra; & tunc non dicitur ipsis præda perfectè quaesita; etiamsi deprædati ipsos non insequantur; cum de facili virtute bellica recuperari possint incontinenti, & eam tenentes possint de hoc verisimiliter dubitare, & sufficit verisimilis timor, argumento l. 4. & l. 5. ibi quo destinavit quis perferre, scilicet eo die manere cum eo furto, & ibi, si deprehendatur, antequam ad locum destinatum rem perferret. ff. de furtis, ita in specie tradit Ang. in d. disput. in vers. antequam ergo, Ayuda d. cap. 5. num. 37.

Secundus est casus, & est limitatio præcedentis, ut in puncto ad limitationem præcedentis casus, hoc subjicit Ang. in d. disput. in vers. intelligo verum, nisi intra tantum tempus, &c. ut non procedat, si post prædam intercesserit aliquod temporis spatium, sive intervallum, quo præda sit ab hostibus in Campo, vel aliter retenta, quo verisimiliter præsumi possit, deprædatos amisisse animum recuperandi, d. l. naturalem, præsupposito tamen quòd insequentes cessent.

Hoc autem spatium ex vetustissima consuetudine militari, de qua prædicti DD. testantur, & in casu nostro ex actis est plenissimè probata, est unius diei naturalis 24. scilicet horarum, quia, ut inquit Ang. in d. disput. sub vers. & audivi, quod si per unum diem fuit in Campo detenta apud hostes, intelligitur capientium facta; unde licet postea recuperetur, non redit ad prima dominia; sed ipsorum recuperantium efficitur, & est consuetudo satis rationabilis, quia ut plurimum eadem die solet præda recuperari: ea autem die elapsa qui perdidit, eandem communiter se perdidisse dicunt, & asserunt: unde communiter per lapsum diei videtur deponi animus recuperandi pro hoc; quia per lapsum ipsius diei effugit præda nostram presentiam, nostramque custodiam, l. 3. ibi donec nostra custodia coercetur ff. de acquir. rer. dom. hæc Angel. citans alia jura, addo ipse, ideo d. l. 4. ff. de furtis ponderari, de destinationem furis accipi, quò destinaverit ea die manere cum furto, & sic intervallum unius diei consideratur, quò de pernoctatione pulchrè etiam tradit Gama dict. decis. 385. num. 3.

Et licet prædicti DD. istud de pernoctatione in posse hostium, sive de spatio unius diei, totum consuetudine militari, ipsiusque originem omnino moribus militaribus tri-

men ipse advertit, de hoc esse casum in simili in lege Longobardæ, scilicet in l. si Cervus 6. sub tit. de venat. ubi feta sagittata spatio 24. horarum, censetur esse sagittantis, quibus elapsis, conceditur fera cuicumque inventi, qui post horas 24. non sit culpabilis; sed sibi habeat ipsam feram; & hujus legis Longobardæ meminit glos. nostra ad hoc propositum in dict. l. 5. §. 1. vers. quod verius ff. de acquir. rer. dom. unde cum passim nostri DD. utantur, & citent dictas leges loquentes de venatione, & captura ferarum ad decisionem nostræ questionis de captis, & recuperatis in bello, & in specie dict. l. 5. & l. Pomponius. 44. ff. de acquir. rer. dom. & recta, & communis sit exæquatio à feris ad capta in bello, ut latè per Vasq. controvers. illustr. lib. 1. cap. 9. num. 21. in fin. ex hoc sequitur, dictam consuetudinem, nedum consuetudine, sed juri Longobardo fundari.

93 Et hunc casum post hæc scripta reperi Bened. Agid. in dict. l. ex hoc jure, cap. 1. sub nu. 13. & in fin. considerasse in puncto ad limitationem præcedentis casus, idemque leges Castellæ comprobari, ut quamvis res capta ad præsidia, aut Castra non sit perducta, apud capientem pernoctare sufficiat, ut prior Dominus dominium amittat, in modò secundum Greg. insequentibus cessent, ut ibi latè per eum, sequutus distinctionem Angel. & Salyc. quam dicit insuper esse communem omnium.

94 Tertius est casus, quando post prædam passam deprædati semper sunt insequuti hostes victores, & hoc casu cum nunquam cessantur amisisse animum recuperandi, sequuta recuperatione etiam ex intervallo, videtur semper, ac si incontinenti facta fuisset, ut supra latè diximus, & tradit in specie restringendo, & declarando prædictos casus Angel. ubi supra, ibi prædicta vera intelligo, nisi continuo post prædam contra occupantes sit perseveratum in actu recuperandi; citans in argumentum l. si quis in servitute 7. in vers. sed Celsus, ibi, si cum vidisses eum surripientem, & ad comprehendendum eum occurrisses, ff. de furt. etiamsi insequendo pervenerint deprædantes intra eorum præsidia, ibique fuerit præda ab insequentibus ablata; ut post alios advertit Caball. d. casu 140. nu. 7.

95 Quartus, & ultimus casus, quando hostes prædam captam intra præsidia sua perduxerunt, vel intra ipsa præsidia esse cœpit, quibus verbis utitur I. C. in l. passiminij 5. ff. eod. & hoc casu, sicut præda confestim acquiri-

quiritur hostibus, ita censeatur, depraedatos omne jus amisisse, & ex toto deposuisse animum recuperandi, *d. l. naturalem*, quod cum sit moraliter certum, & indubitatum, hoc casu non requiritur fluxus, neque decursus alicujus temporis, scilicet diei; ut in præcedenti, qui est dubius, quod clarè firmavit *Angel. in d. disput.* in ipso initio distinctionis, *in vers. & ideo in hoc articulo*, & clarissimè *Bald. & Angel.* ferè ejusdem verbis *in d. l. ab hostibus*, supra relatis, & in puncto hoc advertit *Petr. Bellin. de re milit. par. 3. tit. 1. post num. 11.* ubi fundat, ut minoris temporis spatium, etiam unius solius horæ præda hostibus quærat, si intra præsidia sua perduxerint; modò cessent insequentes, & non aliter, ut limitavit etiam hunc casum *Salyc. in d. l. ab hostibus, col. 1. vers. sed tunc quæro*, *Lopez* infra alleg. *l. 26. tit. 26. par. 2. glo. metido, in fi. Caball. d. casu 140. post nu. 8.*

96 Et ne quis credat, verba illa, *intra præsidia*, ita strictè esse accipienda, ut omnino requiratur physicè, quòd præda reducta sit intra terrestria Castra hostium, vel in portu: Advertendum est, hæc verba intelligi debere de quolibet loco probabiliter tuto, ut explicat in puncto *Ang. in princ. distinet. in d. disput.* ibi Appello autem præsidia, loca tuta, ut quia muris, aut aliis artificijs, ut secatis, seu paleatis circumdata, & clausa sunt, & ad defensam apta, & tunc censeatur præda ducta ad loca tuta, & destinata, citat *l. postliminij §. postliminio*, dum dicitur, quia ibi primum nomine publico tutus esse incipit, & subdit *Ang. autè ergo quàm sit intra præsidia, vel alia loca tuta, puta ad loca amica, vel confederata, non puto quidem transire in dominium capientium, &c.* quod infra latiùs confirmat, & sic dum *Ang.* exemplificat in secatis, seu paleatis, expressè concedit intra præsidia censeari prædam in quovis loco recluso.

97 Idem confirmat optimè *Salyc. in d. l. ab hostibus, num. 2.* quòd aliud non exigatur, nisi quòd locus sit verisimiliter tutus, licèt virtute militum occurrentium posset præda recuperari, quod videtur confirmari ex *glos. supra citata in §. illud quasitum, vers. capi possit, de rer. divis.* ubi sufficere debet moralis quædam certitudo, & sequuntur *DD.* communiter, quam *Ang. & Salyc.* distinctionem probat ut supra, *Petr. Bellin. d. 3. p. tit. 1. nu. 11. in fi.* ubi præsidia hostium censuit esse, cum primum hostes sunt intra suas munitiones reducti, ita in specie intelligens *d. l. postliminij §. in princ. & post nu. 12. vers. sicut verò, similibus verbis utitur ibi, cum intra ca-*

pientium claustra sint perducti, &c.

98 Et sic, licèt non censeatur servus postliminio redire, simul atque ad nos redeundi causa profugit ab hostibus, & intra fines imperij nostri esse cœpit, nisi in Domini potestatem redierit, juxta sententiam *Paul. in l. fin. ff. eod.* unde necesse est, ut capiatur, & intra præsidia ducatur, ut dixit *Lanar. d. cons. 84. num. 9.* intra præsidia tamen ductus dicitur, cum in loco moraliter tuto reclusus fuit, ut accidit in præsentis casu, & sic est intelligendus *Lanar. d. nu. 9.* juxta legem, quam citat, & non aliter.

Quòd autem plurium Navium bellicarum apparatus, Turcis militibus, & tormentorum bellicorum præsidio munitus, & vallatus in amplo mari discurrens prædando, nedum existimandus sit locus tutus, & munitus; sed præda intra classem hostium reposita, dicatur intra præsidia deducta, licèt adedò compertum, & notorium sit, ut nulla credam probatione indigere.

99 Attamen ex eo detegitur, quòd Navium usus apud antiquos varius, & maximus fuit; construebant enim Naves diversis nuncupatas nominibus ad usum belli, Liburnas scilicet à Liburna Dalmatiæ parte, alias magnas, & longas, quæ Situlæ nuncupabantur, & onerariæ, & quædam Ephæcæ, idest homines ferentes, sive Euphrattæ, idest undique clausæ ad bellum, *l. 1. §. quædam enim Naves ff. de exerc. act.* aliæ Naves rostratæ ferro cum missilibus armis, *l. 1. C. de cupress. ex luco Daphnes lib. 11.* Et Castellata fuit Navis Caij Principis, qua ex Ægypto Obeliscum in Urbem fuit vectum, apud ædem S. Petri collatum: Aliæ verò trirèmes, quadrièmes cum pluribus usque ad quadraginta ordines remorum, de quibus *Boer. in decis. 177. ex nu. 15. & 16. & Ferret.*

100 infr. cit. His quidem Navibus; ex quibus fiebant classes in mari, & exercitu terrestri, Romani veluti pro bello necessariis usi sunt, ut rerum Domini, ac Orbis domitores, omni bellandi peritia victores fierent in utroque elemento terræ, & aquæ, ut latissimè prædicta, & alia satis ingeniosè ex Historiis in unum congestit *Inlaur. Ferret. de re Naval. lib. 2. cap. 1. in princ. & ex num. 26. & 27. cum seq.* qui exinde dixit *num. 17.* Romanos gloriæ attendentes, & virtuti magnum studium adhibuisse in fabricandis Navibus, putantes nihil interesse ad militarem virtutem, an equis in terra, aut Navibus in aqua pugnaretur; & quia Imperat. Majest. non solù armis in terra; uno ex quatuor elementis, sed

sed etiam in aqua armis, & legibus armatam, & decoratam esse oportet, & subji-
 102 cit *num. 5.* verba satis ad rem accommodata *Nauium Classem, esse unum ex Principis præsidij: cum multi Principes terrestri exercitu victi apud loca maritima victores extiterunt maritima classis præsidio, & sic clarè probat Ferret. Naves bellicas esse vera hostium præsidia.*

Et iusta quidem ratione; quia siue Navis comparetur prædio urbano, siue Castro munito, ut ex *Bald. in l. certi C. locati*, & aliis probat *Ferretus d. tract. lib. 2. cap. 1. num. 8. Boer. decis. 177.* ita ut dispositio loquens
 103 de domo; habeat locum in Navi: & quia persæpe domus, & Navis eodem jure regulantur, sicuti ad varios effectus diversa exempla congerit ad hoc *Tiraq. in 1. retr. §. 1. glos. 7. num. 88. & 89.* siue, quod plus est, ad eò immobilibus accedant, ut laudimia debita Principi ex venditione immobiliù, competat ex venditione Navium, ut de jure fundat, & judicatum persæpe testatur *Boer. d. decis. 177. num. 6. & 7.* quod negat cum *Tiraq. d. loco, nu. 91. Stracca de mercat. tit. de navibus §. habent & Naves nu. 31.* quia verè mobilis est, licet propter magnum pondus, & molem immobilibus æquiparetur, quod *Tiraq. concedit d. num. 91.*

105 Illud tamen certum est, ad eò naves tuta esse castra, ut sicuti ad Barbaros arma & telia deferre, vel ipsis sub quovis colore illa vendere uti pernitiosum, & proditioni proximum prohibetur sub pœna capitis, & bonorum publicatione; sic etiam nec navis, nec navium fabricandarum scientia illos instruere permittitur, ea ratione, ne validiores ipsi contra nos reddantur: *l. 2. C. qua res export. non deb. juncta glos. fin.* quæ plura jura in id citat; & de jure Canonico duplici excommunicationis vinculo innodantur qui Saracenis arma ferunt, & nedum naves, & galeas, sed lignamina deferunt *Galearum*, ad impugnandos Christianos, & inter arma connumerantur ferrum, & ligna ad Naves construendas *in cap. ita quorumdam 6.* ubi *glos. verb. ferrum, & in cap. ad liberandam 17.* ibi *Arma, & naves, & machina, extr. de Iudeis*, quod concedit *Stracca d. §. habent, & naves num. 30. in fi. Ca-*

106 *valc. in d. cap. 25. in fragm. nu. 13. & 14.* castra igitur, & tutissima præsidia sunt bellicæ naves, quia ut inquit *Boer. non immerito quidam dicunt maritima castra esse classem, dicuntque alii navibus se uti, quasi aquatico Elephantis, quem suis frenis moderantur, citat*

Leonem Baptistam in opere de re edificatoria lib. 5. cap. 12.

107 Instrumenta autem bellica, & arma navalis exercitus, tam ad capiendum hostiles naves, & invadendum hostium classem, quàm ad defendendum, quæ sint, & quibus utendum, & quales milites deligendi sint experti in bello, & re maritima, ut pugnando cum viris armatis, expertis in militia navalis prælii audacissimis, & valde animosis: in aqua formidandis, acriter in classe navali resistere possint, exemplo Romanorù, quicæntes rem militarè in omni bello experti aquatico, & terrestri sine discrimine in utroque Marte gloriosè certabant pro victoria cum peritia rei maritimæ, & agilitate in aquatica pugna, ubi nihil valet parùm instructa bellantium multitudo, maris inexpecta, quoniam à paucis expertis in aqua de facili superantur, exemplo Themistoclis apud Salaminam, qui cum suis paucis expertis in aqua cum parua classe victor extitit contra grandè Xerxis exercitum, his & aliis præcorum exemplis de potentia
 108 maritimæ classis discurret *Ferret. d. tract. lib. 3. §. varia, in princ.* ubi plus valet ars, & plus pugnatur virtute, ingenio, & arte, quàm numero, ut latissimè probat ex Historiis idem *Ferret. lib. 6. §. est ordo, quasi per tot. & lib. 9. in princ. & 10.* ubi de prudentia, insidiis, & stratagematibus eorum *lib. 12. §. navalis belli, & lib. 13. nu. 8. & 19. & lib. 15. in princ.*

109 Sunt autem naves bellicis tormentis, & militibus munitæ, fortissimum præsidium ex proprietate quidem sermonis, ita ut merito præsidii appellatione ex suo vero, & germano sensu etiam inspecto communi loquendi usu, non quidem solum comprehendantur Castra, Turres, & Fortollitia terrestria, sed etià classis navium, vel triemiù, militibus armata, ubi verisimiliter, captivi, vel bona ab hostibus capta in tuto collocata censeantur; nisi fortuitò, quod rarè accidit, licet quandoque admissum viderimus, ut in casu præsentis supervenerit vis major, qua devicti hostes, præda militari virtute nostrorum sanguinæ fuit redempta.

Et sic glossari potest *tex. Pomponii in l. postliminii §. ff. eod. ibi; aliquem ex nostris receperunt, & intra præsidia sua perduxerunt, & ibi, aut intra præsidia nostra esse capti.* Præsidium enim dictum est quia extra Castra præsidebant in loco aliquo, quo tutior esset regio; præsidium quippe proprie
 T

prædicuntur milites unius Præfecti Imperio parentes, custodiæ, vel defensionis præfidentes, *Varro lib. 4. de lingua latina*; præsidium etiam est quod pro utilitate, salute, & tutela alicujus auxilii gratia præponitur, secundum *Festum, & Paul. Diac. de verb. signific. & de Verbis Veteribus*, & dicitur principale auxilium, ut milites, qui in tutela alicujus collocati sunt, præsidium esse dicuntur, ut ait *Vallalib. 5.* Inde præsidium imponitur: auxilium verò repentinum est præsidium, quod ad custodiam collocatur: auxilium, ut profit, ex insperato venit, sequitur *Fronton. de propriet. & differentia latini sermonis*; item quidam *Damnatus Author in Nomenclatore, Italico sermone*, præsidium, vertit hoc modo, *guarnigione*.

Budaus in l. non omnes 5. §. qui captus, in
 III *verb. Præsidio*, reprehendendo *Accurs.* qui exponit, idest, *exploratione, vel spia, per tales enim*, inquit ipse, *habemus præsidium*, id est insidias hostium præscimus, dicit *Budaus* adesse discrimen inter præsidium in singulari numero prolatum, & inter præsidia in plurali, ut in primo significet numerum, & militum stationem, ad urbem, vel arcis custodiam destinatum; in plurali verò significet partes, & Castra, auctoritate *Cic. pro Ligario, decem, & septem tantummodo in præsidijs eratis, animi verò à causa abhorrebant. Egid. vers. Perrius in addit. marginalibus ad dictam glos.* dicit, quòd præsidium est numerus, & statio militum ad urbem, vel arcis custodiam destinatum, gallicè *Garnison*. Vnde cum naves bellicæ, & rostratæ, castra propriè appellari supra probatum sit, ex hoc consequitur, naves munitas tutissima esse præsidia.

112 Sic classem appellavit *Cic. 5. in Verrem, classi pulcherrima Sicilia propugnaculum, præsidiumque Provinciae*, idem *Cic. pro lege Manilia, atque hac tria frumentaria subsidia Reipublica firmisimis præsidium, classibusque munivit*; loquitur de Pompeio, qui Siciliam, Sardiniam, & Africam maritimis copiis tutas ab hoste fecerat, classem igitur navium, ac triremium præsidia appellat.

113 *Inst. lib. 2. classem Atheniensium appellat navium præsidium*; eius verba sunt, *adventante igitur Xerse consulentibus Delphis oraculum, responsum fuerat salutem maris ligneis tuerentur, Themistocles navium præsidium demonstratum ratus, persuadet om-*

nibus, &c. Idem lib. 6. classem hostium appellat præsidia hostium; ubi de Conone Atheniense, Persarum classe Præfecto, & navali prælio victore agit his verbis; *Victi Lacedamonij fugam capeffunt: Præsidia hostium Athenas deducuntur proculdubio capta Naves, Triremes, &c.* Nam pugnatum navali prælio fuerat.

114 Sic & de Venetiis dicitur, quòd illius Urbis mœnia, & Castra sunt Naves, quæ eam tutissimo præsidio muniunt, & fovent, ut de Athenis dicebat *Themistocles*, meminit *Ferret. ubi supra de re navali, lib. 16. §. est natura maris, numer. 6.*

115 Et ne deficiat Doctor in puncto, qui in bello classico parte una devicta prædam inde ereptam, & ad victricem classem asportatam, in tuto esse censi deciderat, quasi intra præsidia, seu castra positam, is est doctissimus *Bened. Egid. Lusit. post hæc scripta visus ad l. ex hoc jure, cap. 1. num. 13. vers. ego quidem*, cujus verba referam.

116 Ex quibus clarissimè patet, ista non advertisse *Scacciam, dum in tract. de commerc. & camb. §. 1. q. 1. num. 144.* incidenter agens, quando navis, vel aliud sit intra præsidia hostium, licet ad alium, & diversum finem à terminis nostræ quæstionis, dum scilicet tractat, quis dicatur casus sinister in materia assecurationis ad intellectum Statuti lanuensis, dixit, quòd ad hoc ut Navis, vel præda efficiatur, & transeat in hostium dominium, duo requiruntur: Primò, quòd Navis capta ducatur intra præsidia hostium, id est ad confines, Secundò, quòd ita sit in loco tuto, ne à militibus occurrentibus recuperari possit, & sic debet pernoctasse, citans *Bald. licet subobscurè d. l. ab hostibus, Salycet. Franch. in d. decis. 268. & decis. Rota post conf. Farinac. in una Neapol. de anno 97. sub nu. 120.* Patet enim ejus dicta confundi, & resolvi ex prædictis, siquidem *Bal. Angel. & omnes supra citati expressè contrarium dicunt, sufficere Navem esse intra præsidia, vel in loco verisimiliter tuto, ita ut non sit necessarium penetrasse hostium confinia, sed ex pernoctatione, cessante hostium insequutione acquiri dominium*; & *decis. Rota patet, contrarium dicere, dum distinguendo Domini inter bona capta ab hostibus, & à piratis, primo casu indubitanter resolverunt, bona in bello occupata, postquam in potestate hostium aliquo tempore fuerunt, irrevocabiliter effici*

effici recuperantium, secus si statim, ex *Bal. Salyc. & aliis* cum concordantibus, & sic sufficit ex sententia *Rota*, quod aliquo tempore permanerint bona in potestate hostium, & sic expressè contra requisita *Scaccia*, ubi id est etiam notandum *in fine d. decis. num. 5. vers. Non obstat*, Rotam pertransire cum communi intellectu *ad l. si quid bello 28.*

Superest igitur probare idem jure Regio Hispanico, & in Italia statutum, & lege maris, & belli comprobatum.

118 Verum quia *Molina de justit. & jure tom. 1. tract. 2. tit. 118.* postquam latè comprobavit nostram sententiam optimè procedere jure civili inspecto, quasi subdubius velle visus fuit, ut cum Romani statuerint non minus bella indicta ab eorum hostibus contra ipsos justa censerent, quàm bella, quæ ipsi Romani suis hostibus publicè decreverant, ex hoc nil mirum fuisse eorum legibus diffinitum, bona mobilia Romanorum capta ab hostibus populi Romani, velut capta in bello justo, ipsis hostibus acquiri, & proinde iterum recuperata virtute militum Romanorum, ipsorum commodo cedere, nec restituenda fore prioribus Dominis, qui semel dominum amiserant, quæ ratio cum cesset hodie in bello, quod semper viget inter Christianos cum Turcis, Saracenis, & Infidelibus, quod cum justissimum semper sit ex parte Christianorum, & iniquum ex parte Infidelium, videtur, ut cessante ratione acquisitionis dominii ex parte Turcarum, & ex consequenti amissionis ex parte amittentium bona, cesset juris Romani provisio, & sic indistinctè sint bona mobilia restituenda prioribus Dominis.

Ideo ex industria hucusque distulimus Regis Hispanici, & Italici, aliorumque jurium, quibus nostra fulcitur opinio, dispositionem recensere, ut his quoque juribus probemus explosam, & planè rejectam *Molina*, tamen si satis coloratam prima facie considerationem.

119 Idque ut pateat, primò advertendum existimamus, *Covar.* cui *Molina* innititur, & cujus fuit consideratio, quam *Molina* amplectitur, expressè restringere suum motuum in animæ judicio dumtaxat; non autem in foro fori, ut ipse *Covar.* expressè se ipsum declarat *in d. regula peccatum 2. par. §. 11. post num. 8. vers. at hæ leges, in fin.* ibi tamen ex hoc non arbitror in anima judicio res captas in bello, quod hostes sciunt injustè indi-

ctum esse, & mala fide geri, ad eorum dominium pertinere.

Nec inferius *in vers. nihilominus tamen* mutat sententiam *Covar.* prout non est verisimile de tanto Viros; verum expressè confirmat *Angel.* & communem opinionem, ut veram in foro exteriori, loquitur enim *Covar.* ibi in casu speciali, ut res scilicet à Romanis virtute bellica quæsitæ, & ab hostibus iterum capta, quod si rursus à Romanis militibus è potestate hostium etiam ex intervallo ablatæ sit, debeat priori Domino restitui, juxta *text.* in suprâ explicata *l. si quid bello 28.* scilicet *in 2. par.* & addit *Covar.* atque ea ratione *d. l. ab hostibus*, non sine mysterio scilicet loquitur in servis, qui virtute bellica quæsitæ sunt, ut meritò eorum, quæ bellico labore quæsitæ sunt, militem Romanum defensorem esse deceat, non dominum, & sic *Covar.* expressè certat pro nobis, ut ratio *d. l. ab hostibus* non sit generalis, sed particularis, & affirmat:

Primò, ejus considerationem procedere tantum in foro animæ, non autè in foro fori.

Secundò, apertè in dicto *vers. Nihilominus* in foro exteriori ipse apertè sequitur distinctionem *Angel.* & communem ibi, *michi jure Romanorum, & sic in foro fori magis probatur Angel. distinct. in hunc sanè sensum*, id est cum hac restrictione, ut scilicet licet secundum *Angel.* bona recuperata ex intervallo fiant capientium; ita ut non sint prioribus Dominis restituenda; id non procedat in bonis, quæ ab initio à Romanis, id est à nostris fuerunt virtute bellica quæsitæ, hæc enim ne sint in præda duorum, juxta *glos. in d. l. si quid bello*, vel in singulare privilegium bonorum quæsitæ propria virtute, & industria, ut eadem *glo.* cum *Bart.* censuit, & suprâ diximus, & si ex intervallo recuperata sint, prioribus Dominis, id est militibus, qui primo loco bellica virtute ea acquisiverunt, restituenda.

Indeque *Covar.* nedum comprobatur in reliquo *Ang.* distinctionem, & communem in foro exteriori, sed dat novum sensum *ad d. l. ab hostibus*, ut ratio ibi expressa; *quia militem Romanum defensorem esse decet, non dominum*, non solum procedat in servis; in quibus constat habere locum ius postliminii; sed quia loquitur de iis, quæ prius sunt virtute bellica quæsitæ, cujusmodi constat esse servos; in quibus non mirum si hæc ratio militat; nedum ex iure postliminii; sed quia potentius ius habent in ipsis priores Domini ex militari acquisitione, quàm in cæteris rebus;

rebus; ut *Bar. & glo.* dicebant.

123 Vnde *Molina* opinio pariter intelligenda est in foro poli, ut *Covar.* cui innititur, expressè loquitur, & ipsemet *Molina* se ipsum expressè declarat inferius in *vers. observa tamen*, dum subiiciendo casum, ad quem dispositio legum Castellæ, vel similis consuetudo non posset extendi, dicit eo casu, *sanè in foro conscientia prioribus dominis est restituendum.*

Nec obstat secundò *Molina* ex alio; quia licèt ipse in *versic. ego sanè non dubita*, in probando eam fuisse mentem juris civilis, ut supposuerit ex utraque parte bellum esse iustum, & ex hoc inferat in *versic. hinc fit, ut cum bella, sanè ea quæ jure Casareo constituta sunt, vim habere non possunt inter Christianos, ex eo capite: quo jure illo sunt constituta, & nihilominus si jus Regni Castella consulas, inuenies profectò ex eodem capite, juri que Casareo innitendo idem esse sancitum, & subjicit *Molin.* dispositionem *ll. Thori.**

Et sic *Molina* priuò affirmat, quòd licèt dispositio iuris civilis in favorem militum recuperantium cessaret ex eo capite, quo constituta fuit; non tamen cessaret ex dispositione *ll. Hispaniarum.*

125 Secundò, in *vers. dices quid ergo*, infert ex hoc non teneri milites, qui hucusque eo jure usi sunt, restituere bona recuperata prioribus Dominis; quamvis penès eos revera adhuc dominium perseveret; & in posterum eodem jure uti posse absque peccati labe, & sic etiam in foro conscientia.

126 Tertio quoque addit, id nedum jure Casareo, & legibus Castellæ, verum consuetudine præscripta, quæ ea de re est, inductum esse, quæ vim habet legis. Et quòd loquatur de consuetudine præscripta ultra dispositionem legum Castellæ nedum patet ex eo quòd diversa est lex à consuetudine præscripta; sed quia ponit illa, ut penitus diversa, ut patet ibi, *quoniam consuetudo, &c.* licèt ex eo capite: quo jure Casareo, & legibus Castellæ introduci cœpit, iusta non sit; ex alio tamen capite, quòd ita Reipublicæ, bonoque communi expediat, iusta, & licita in se est, &c. & rursus ibi *satis autè est, si id, quod consuetudine est introductum, licitum in se sit, ut consuetudo vim habeat, esto motuum, undè introduci cœpit, ad id non fuerit sufficiens, & rursus inferius in vers. observa etiam, de consuetudine loquitur.*

Ex quibus colligitur, nullo modo nostræ,

quam defendimus, receptissimæ sententiæ obstare auctoritatem *Covar.* nec etiam *Molina.* Nec minùs earum considerationem de dominio retèione penès antiquos dominos.

Quæ etiam ex aliis redditur proflus inefficax ad decisionem præsentis quæstionis.

Et primò, quia tamen jure civili, ab ipsius legum latoribus condito, non poterit esse in consideratione, quòd Christiani semper, & omnino cum Infidelibus justè bellantur, ex ea parte, quia Infideles occupant Terram Sanctam, & detinent provincias, quæ olim Christianorum dominio suberant, vel impediunt Evangelii prædicationem, aut quia assiduè Christianos, eorumque bona persequuntur: & proinde licet eos offendere; nedum bello defensivo, sed vindicativo ad vindictam injuriarum, ut latissimè post *Oldrad. conf. 72. & Divum Thomam, Theol. & Canon. differit Covar. d. reg. peccatum, 2. par. §. 10. Gamma in tract. de jure Regni Lusitan. & d. dec. 335. num. 1. Lannar. d. consil. 84. nu. 7. latissimè Cab. *ll. resolut. crimin. centur. 3. casu 220. nu. 4. cum seq. declarando tamen cum Alphonso à Castro, Victoria, Soto, & aliis, quos latè distinguendo in materia tradit Corduba in questionario lib. 1. q. 57. dub. 4. & §. car. mihi 499. latè Ceval. lib. 4. q. comm. contra comm. cap. 906. ex num. 172. cum seq. & ex num. 210. cum seq. negatur tamen ipsos Romanos sua prudètia non minùs justa arbitratos fuisse bella hostium adversus se, quàm quæ ipsi adversus eosdem gerebant, ut cum *Covarr.* dicit *Molin. d. disput. in versic. Covarr. &c.* liquidem eo ipso, quòd Romani considerassent eorum hostes posse justa bella cum ipsis suscipere, ex consequenti necessariò supposuissent, ipsos iniustè bella gerere cum Populi Romani hostibus; cum non possit bellum esse justum ex utraque parte; sed posita justitia ex parte unius, de necessitate consequitur alterum iniustè agere, liquidem contraria hæc sunt, justum, & injustum, & ob id possibile non esse, quoad veritatem, justum bellum utrinque esse, licèt secus ex hominum opinione, sive imaginatione ex recepta *DD. sententia in l. ex hoc jure*, ubi *Ias. numer. 23. ff. de just. & iur.* reprobato *Fulgos. & Alciat.* tradit idem *Covarr. in dict. 2. part. cap. peccatum. §. 10. in fin. vers. solet hoc in tractatu, Vasq. controv. illustr. lib. 1. cap. 10. num. 15.***

Quod cum sit planè contrarium Romanorum

130 morum notissimo instituto, qui aded justitiam colebant, & venerabantur, ut nihil à justitia devium in eorum institutis reperia-
 131 tur, & in bello etiam nihil per fraudes, vel injuriam, sed virtute etiam cum hostibus gerebant, honestum, & justum utilitati præferendo, ne antiquæ Majestati Reipublicæ labem inurerent, & justitiæ exemplo hostium animos expugnarent, qui cum armis vinci non possent justitiâ victi [ut Faliscis accidit] portas Romanis aperuerunt, ut ex Livio, Plutar. Lucio Floro, Val. Maxi. & aliis casus recenset Petr. Gregor. de Republic. lib. 24. cap. 8. num. 9. aded ut Christiani Principes successores in Imperio, cæterique Reges Catholici, & Principes universi Orbis, Romanorum legibus sua sponte veluti justitiam; & æquitatem redolentibus, se subicerint, ex hoc planè consequitur, nullo modo esse admittendum, Romanos considerasse, quod ipsi injuria bella essent contra suos hostes suscepturi; quod non prudenter, sed contra virtutem prudentiæ contigisset, quæ justitiam continere debet, omnes virtutes morales informantem, veluti sine qua nihil boni elucet; Vnde necessariò credendum est, Romanos supposuisse, nihil ab eis fieri, aut unquam attentari posse, nec etiam adversus hostes, quibus & fidem datam servandam censuerunt, ut ex Gell. Cicer. Appian. & aliis differit Ayala d. tract. cap. 6. per totum,
 132 nisi justè & prudenter, inde dicebat Cicer. lib. 1. offic. suscipienda quidam bella esse, ut sine injuria in pace vivatur; unde Plat. in princ. de legib. non decere studia pacis ad bellica, &c. sed bellica potiùs ad pacis studia referri debere, nec pugnam, & victoriam uti laborum, & malorum plenas propter se expectandas esse; sed eligendas propter pacem, & cum Platone, & Tullio concordat August. in locis, quos citat Fortun. in l. manumissionis, nu. 7. ff. de iust. & jur. ut ex Sacra Pagina novi Testamenti, & Chrys. probat Petr. Tholos. de Repub. lib. 11. cap. 1. in fi. & sic licet non ex ea parte, qua Christianis contingit cum Infidelibus bellari, semper justissimis, & necessariis de causis enumeratis per Caball. d. casu 220. à num. 4. ad 27. ex alia tamen parte semper, & ubique Romani justa bella cum suis hostibus suscipere arbitrati; statuerunt tamè bona mobilia capta in bello, aded capiendum fieri, ut postliminio locus minimè in illis sit, quod Covar. & Molin. fatentur. Nec Probant ullo modo, Romanos considerasse casum in quo ipsi contra eorum hostes

iniustè bellum inferre possent, quod ipsi probare renebantur: quinimò contrarium manifestè detegitur ex proximè dictis; & ex infra dicendis, & quia glo. 1. in l. ex hoc jure restringit, ut tam origine iure gentium bella licita sint inducta, quàm etiam indicta à Populo Romano, vel hodie ab Imper. in quem scilicet Imperium translatum est, ut dicebat in puncto Calder. cons. 95. de treugua & pace, in princ. vel saltem nulla bella sunt illicita jure gentium dispositivè; sed tantum occasionaliter, secundum Buir. & Bart. quos communiter sequuntur DD. in d. l. ex hoc jure, ubi las. num. 23. cum seq. ubi post num. 24. vers. puto advertendum, dicit in specie, apud Romanos semper bellum ex parte hostium fuisse reputatum illicitum; citans lac. de Rau. Petr. & Nic. de Neap. in §. si ab hostibus, Instit. quib. mod. ius patr. pot. solvitur, & nunc addo Bened. Egid. in d. l. ex hoc jure c. 1. num. 10. ubi utrumque probat.

133 Secundò, quia tameris passim nostri dicentes, capta in bello jure gentium fieri occupantium, confestim addant, dummodo justum sit bellum; id tamen exigunt in odium eorum, qui bello injusto deprædantur; cum enim plerique dixerint, Christianis nullo casu, vel modo licere bellum gerere, quorum opinio meritò sit damnata, ut post alios latè probat insignis religione, & doctrina Sebast. Medic. in summa decret. cap. 23. q. 1. ar. 1. latissimè ex sacra pagina veter. & novi Testamenti. Cavall. lib. 4. quest. comm. contra comm. cap. 906. ex num. 144. 159. & seq. latè etiam Cavalc. de Brachio Regio in fragm. cap. 25. per totum, ratione qua per Hostiensis in summ. de treug. & pace, non enim pax queritur, ut bellum exerceatur; sed bellum geritur, ut pax habeatur, latissimè post Theol. Petr. Navar. de restit. cap. 3. ex numer. 264. cum licere omnino debeat bellum gerere Christianis, justa tamen occurrente causa, ut pax ex bello queratur, siquidem nihil aliud est in injusto bello deprædari, quàm
 134 violenter, & injustissimè rapere; igitur hoc, velut statutum contra eos, qui injusto bello furantur, & rapiunt; non debet retorqueri in odium eorum, qui tameris vellent, non possent, nisi iustissimum bellum gerere, ut contingit Christianis contra Infideles, sicuti retorqueretur si admitteremus motivum Covar. & Molin. Christiani enim bellum justissimè gerentes contra Turcas cum discrimine bonorum, vitæ & honoris, non acquirerent bona capta in bello à Turcis,

quæ prius fuerunt Christianorû; non ex eo, quodd ipsi iniusto prælio Turcas superaverint: sed quia ipsi Turcæ in iniusto bello contra Christianos illa eadem bona prius rapuerint; & sic non solum contra regulam *l. quod favore C. de legib. sed contra plures alias*, videlicet quodd nemo debet alterius odio prægravari, & pœna debet suos tenere authores, & limitata ratio limitatum debet producere effectum, vulgatis juribus, ut scilicet bona capta in bello iusto, inter Christianos scilicet, inter quos potest ex utraq; parte bellum esse iustum, vel iniustum: at cum Infidelibus bona capta per Christianos à manibus Infidelium, semper & indistinctè fieri debent capientium, juxta dispositionem juris civilis: idque ea ratione, quia semper bellum ex parte Christianorum contra Mauros est iustum, & sic cessante necessitate distinctionis, & restrictionis traditæ à jure civili de iustitia belli in hoc casu, cessare debet distinctio, & restrictio, nec culpa Infidelium; quodd ex eorum belli iniustitia non potuerint quærere dominium, debet nocere Christianis recuperantibus bona, qui utroque casu arma, vitam, & honorem periculo subiecerunt, & sic cum sit eadem ratio, quando capiunt, vel recuperant, idem jus statuendum. Et hanc distinctionem in puncto videtur probasse *Cavalcan. de Brachio Regio part. 1. num. 180.*

Tertiò, omnes juris civilis Interpretes Christiani, & Catholici à *Glosatoribus*, & à *Guid. de Suz. Ioann. Andr.* usque ad Modernissimos supra relatos, cum bene scirent, bona capta in bello iusto, non iniusto, fieri capientium, cuius non potuerunt esse immemores; cum expressè hoc millies adverterint in hujus materiæ tractatione, & cum plures cum *Bald. Angel. & Salycet.* fecerint distinctiones, cum tamen ipsi omnes indistinctè affirmarint in hoc: bona per nostros ab hostibus recuperata in præda esse etiam inter Christianos, cum quibus ex una parte tantum bellum potest esse iustum, quod fieri non posset, attenta consideratione *Covarr. & Molin.* ergo necessariò ab eisdè tacitè rejecta, & de ea nulla habita ratio; cum etsi in jure civili à Paganis non potuerit considerari; non tamen potuit larere tot insignes legum vertices Catholicos à tempore *glo.* usque ad *Covarruviam*. Quinimò ab omnibus hoc fuisse consideratum, & in specie à *Domino de Franchis d. dec. 268.* in puncto advertit *Caball. dicto casu 140.*

numer. 20. & 21.

Quartò, imò fuit expressè hoc motiù ab utriusque juris Interpretibus consideratum, & expressè confutatum, *Aretin.* enim movet quæstionem in *d. l. 1. num. 8. versic. unum dumtaxat ff. de acquiren. possession.* utrum bellum indictum à Principe habente supremam potestatem, semper dicatur iustum quoad hunc effectum, ut res, & bona capta in illo efficiantur capientium, & pariter homines capti efficiantur servi & sic æquiparat *Aretin.* hos duos casus, scilicet ut eodem jure bona efficiantur capientium, quo homines capti efficiuntur servi, & refert, *Hosliens. Ioann. Andream, & Petrum de Ancharano*, Coriphæos Canonistarum tenere, sufficienter auctoritatem indicentis bellum quoad hunc effectum, quinimò mirabile est dictum *Anchar.* qui à fortiori ostendit veritatem nostræ sententiæ, Christianos captos in bello à Turcis, vel Saracenis effici eorum servos, nec posse redire sine peccato, nisi cogentur ad abnegandam fidem: quamvis notum sit, bellum ex parte Turcarum esse semper iniustum; quidquid tamen sit in hoc, quod controversum agnosco, ex traditis per *Caballum par. 3. cas. 220. num. 47. & Valasc. consult. 30. num. 10.* licet *Aret.* sequutus solum *Panorm. in cap. sicut, il 3. de jure jur.* quodd bellum non posset dici iustum nequo quoad hunc effectum; nisi sit illatum à Principe, & ex justa causa: tamen *Socin. ibi num. 11.* dicit, *Aret.* in hoc decipi, citans *Ioan. Andr. dr. in alio loco per Aret.* non citatq; & subijcit rationem his verbis, *dominia enim jure sunt ita distincta per Infideles, sicut per Fideles: cum omnium una sit natura, & opinionem Soc. prævia pulchra disputatione sequitur Horman. Detus in ead. l. 1. in vers. quarta declaratio, num. 5. in fin. & 6.* ubi inter cætera affert *tex.* qui sicut omnino comprobat opinionem *Socin.* sic pariter, & inevitabiliter destruit motiù *Covarr. & Molin.* scilicet in *l. postliminium 19. in princ. ff. de captivis*, ibi idque naturali æquitate introducendum est, ut qui per injuriam ab extraneis, idest hostibus, detinebatur, is ubi, idest postquam in fines suos redisset, pristinum jus suum reciperet, unde *tex.* clarus, quodd captus ab hostibus, & per injuriam detentus, & sic iniuste respectu causæ, & tamen servus fuit effectus hostium; & necessarium fuit postliminium, cui locus non est; quando captus non fuit effectus servus, quia capiens non acquisivit dominium, *l. si quis ingenuam 21. §. si eod.*

146 *ff. eod. Idem optimè Rip. in d.l. 1. num. 69. ubi dum glos. restringit text. in bonis captis in bello licito, non tamen ulterius declarans, quòd sit bellum licitum, vel illicitum, subdit Rip. in dicas, ergo illud esse bellum illicitum, quòd illatum fuit à non habente potestatem inferendi, l. hostes, ubi latè Bari. inf. de captivis, non autem dicas illud esse illicitum, quòd inferitur ex injusta causa, ut probatur in l. postliminium ff. eod. & in §. servi Instit. de jure personarum: hæc Ripa.*

Hinc fit, quòd idem Covar. in d. reg. peccatum 2. par. §. 11. post num. 6. fatetur communem esse limitationem cum Anch. Ioan. de Terra Rubea, Aret. sibi contrario in l. qui à latronibus ff. de testam. Alciat. & Claudio Cantuunc. ut licet capti in bello etiam iustissimo inter Christianos non efficiantur captivorum, sed solum solvatur redemptionis premium, regula l. Hispan. 1. tit. 29. par. 2. Ayala d. tract. lib. 1. c. 5. nu. 19. Bened. Agid. ad d. l. ex hoc jure c. 1. numer. 7. aliàs taleas exigi pro Christianorum redemptione, ex Paul. Salyc. Rip. Becio & alijs tradit Pereg. de jur. fisc. lib. 3. tit. 3. num. item 3. Cavalc. d. c. 25. in fragm. numer. 9. & 10. secus tamen est in Christianis captis in bello à Saracenis, vel Turcis: nam ii dum ab hostibus captivi retinentur, ejus conditionis censentur, cujus juxta jus civile capti ab hostibus Romanæ Republicæ censebantur, & ideo opus esse fictionibus l. Cornelia, & postliminij, quòd dicit esse maximè notandum, licet ipse ferè solus dicat contra sentire, & dubiam, quinimò falsam sibi videri Anch. sententiam, ut non mirum, ut sicut in hoc, sic etiam contra communem quoque, & receptam dubitaverit Covar. nedum in Christianis captis à Turcis, sed etiam in bonis captis in bello, & recuperatis; licet in hoc ultimo se restrinxerit in foro conscientie dumtaxat, ut supra latius.

148 Id autem apertissimè primus omnium firmavit Azo in summa num. 3. in fin. versic. hi hostes: quem refert, & expressè sequitur Salycet. in d. l. ab hostibus, numer. 5. in versic. superius C. eodem, ut quæ supra dicta sunt, locum habeant non tantum quando Imperator, vel populus Romanus bellum indixit Barbaris; sed etiam è contra, si ipsis à Barbaris fuerit indictum, ex text. in l. hostes in 2. par. ponderando dictionem, vel, disjunctivè, sive alternativè positam ibi, vel ipsi Populo Romano, & in l. postliminij ff. eod. & addit Salyc. ubi quòd capiunt dicitur esse suum & hoc tenet Azo in sum. & sic expressè Salyc.

tenet, Barbaros acquirere dominium bonorum à nobis captorum: probat idem Panorm. in cap. sicut. il. 3. num. 7. in fin. de jure juran. ubi longè ante ipsum clarissimè Innocent. cent. num. 5. docuit ad justum bellum quoad effectum, ut bona capta efficiantur captivorum, & liberi homines capti fiant servi, sufficere edictum Principis; dum ulterius progrediendo docet, aliter quoque considerari posse iustum bellum etiam absque edicto Principis, fortè pro defensione rerum suarum, & clarissimè Bald. ibi reassumendo sub num. 7. dicit, bellum justum dupliciter, scilicet justitia causæ, & justitia imperii, sive potestatis supremæ, & iterum num. 9. & quòd ad hunc effectum, ut liberi homines ab hostibus, scilicet Infidelibus capti, servi eorum efficiantur, & bona à nobis crepta in bello, etiam inter Christianos nullam esse faciendam distinctionem, an bellum sit justum, vel injustum, & an ex utraque parte prætendatur justa causa belli gerendi, sed indistinctè captivitatem sequi res, & personas; & hoc tantum sufficere, ut bellum geratur autoritate supremi Principis, ex Innoc. Alber. Nicol. de Neap. Anchar. Angel. Aret. & Panorm. Ias. & alijs, ut receptum, & indubitatum probat Natl. conf. 284. ex num. 4. 6. 7. usque ad fin. expendens num. 5. clara jura in d. l. postliminij jus 5. in l. postliminij 19. ibi, ut qui per injuriam, & l. hostes 24. ff. eod. Idemque doctissimè, & subtiliter ex more disputando probat Vasq. illustr. quæst. lib. c. 10. num. 14. 16. & 19. licet minùs rectè concedere videatur, contrariæ opinionis esse receptiorem sententiam, in quo tamen rectius loquutus fuit idem Vasq. de success. creat. §. 1. num. 46. ubi apertissimè dicit, nostram esse communem receptam, licet multis repugnantibus, cui etiam expressè accedit Soc. jun. in d. l. 1. num. 83. in 6. limit. & propriè num. 91. in vers. & tenendo, & num. 108. ubi sequutus Socin. patr. dicit hanc opinionem de jure probabilem, & veriorem, licet num. 84. in fin. ex errore fateri similitèr videatur Canon. communiter tenere contrariù, quòd falsum esse ex prædictis clarè patet, ita ut possimus dicere de Socin. jun. ut de Covar. aliàs dixit Lupus Florent. ad l. curabit, comment. 1. §. 6. num. 125. in fi. C. de act. empt. quòd vacare non potuerit in recensendis fideliter autoribus, & ideo in calculo DD. erraverit, ut mathematicè apparet. Nec à prædictis dissentit Covar. in d. reg. peccatum 2. par. §. 10. concedit, Infidelibus non nocere infidelitatem in retentione; vel ac-

quisitione dominii earum rerum, quæ obtinent, jureque humano habuerint, ut per eum num. 2. & in vers. item nec oberit; licet aliud postea in puncto voluerit in d. §. 11. contra communem.

Sed nostræ opinioni accedit etiam *Crot.* in d. l. 1. ubi post *Panorm. Castr. & Soc.* affirmat, bellum censei iustum quoad præmissos effectus, si indicatur à Principe non recognoscente Superiorem; licet indicatur ex causa iniusta, ut per eum num. 4. vers. tertio fallit; inde bene dixit *Gamma d. decis. 335. num. 5. in fi. Nec infidelitas impediēbat, infidelem Barbarossam verum esse dominum rerum, quas in bello ceperat,* citans *Divum Thomam*, & ita decisum in casu simili, dominium quæsitum licito iure Gallis cuiusdam navigii, quamvis iniuste bellum gerentibus cum Castellanis in *decis. 384.* ut infra latius ponderabimus.

153 Quid plura, *Molina* motuum est planè contrarium his, quæ idem *Molina* aliàs latissime docuit, dominia rerum, ipsorumque divisiones; & acquisitiones non provenire ex iure Divino, nec naturali, sed de iure humano gentium communi omnibus gentibus, ut probat latè cum communi *Theol. & Canonist. idem Molin. de just. tract. 2. cap. 19.* ubi nec peccata, nec infidelitatem nocere acquisitioni, vel usui dominii, nec iurisdictionis, & cap. 20. cum plur. seq. quod latè idem *Molin. reassumit cap. 27. in fi. vers. ex his, quæ,* concludens, Infideles nihil omnino impediri, quominus veri sint Reges, & legitimi earum rerum domini, quas tanquam privatæ personæ possident, & dominia iurisdictionis, & proprietatis toto generi humano esse communia, eorumque fundamentum non esse fidem, nec charitatem, sed oriri ex ipsis naturis rerum, primaque ipsorum constitutione.

Et tandem idem subtiliter ex more defendit *Fortun. dict. l. manumissiones ex num. 14.* ubi unum dicit esse mirum, ut qui iniuria ab hostibus captus est, hostium servus efficiatur, & solvit, iure gentium, idest ratione cum gentibus innata, qua ipsæ utuntur, quæ ratio plura dicat, atque decernit iuxta humanas necessitates, licet generis humani ratio semper una sit, & naturam sequatur, quia à natura est data, quamvis dispositiones à ratione procedentes sint diversæ, & diversis temporibus proditæ, sub una tamen eademque ratione, quia si differrent, non essent iuris gentium, cuius radix habet rationem generi humano innatam, ut ex §.

item, qua ab hostibus, iuncto §. *singulorum;* perbellè colligit *Fortun. ibi num. 6. &* infert propterea post num. 14. *Hoc quidem jure gentium apud omnes gentes statutum esse, ut qui caperetur, accipientis fieret, & qui evaderet; & ad suos fines rediret, recuperaret statum pristinum, quod ratio ipsa naturalis suadet, ut in d. l. postliminium 19. qua non magis loquitur in Romanis, quàm in hostibus Parthis, scilicet, vel Germanis, siquidem postliminium inter Popul. Romanum, & omnes alios populos liberos, Regesq; vicissim moribus, legibusque constitutum est: hæc Fortun. idemque probat latissime procedere in Regibus, & omnibus populis, qui vivunt suis legibus, & arbitrio, Bellin. de re milit. in princ. tit. 5. num. 3. & 4.* 157 Nec fuisset necessarium postliminium, si Romani iuste bella gerentes cum ipsius hostibus servi non fuissent effecti ipsorum hostium, & quia quo iure fiunt nostra, quæ ex hostibus acquirimus; eodem iure, scilicet gentium fiunt ipsorum hostium ea bona, quæ ex nostris ipsi bello capiunt, ut latissime post *Salycet. &* alios probat *Caball. dicto casu 140. n. 19. & 24. &* iterum *casu 220. n. 27. 28. & 34. par. 3.* quibus addo *Bened. Egid. insignè Lusitanum*, quem post hæc scripta vidi, ad d. l. ex hoc jure tom. 1. cap. 1. ubi num. 9. relatis duabus opinionibus invicem adversis, latè, & doctè tuetur nostram opinionem, cuius antesignanus est *Fulgos. in vers. contrariam verò, &* pro ea citans *Ias. Horman. Crot. Fortun. Vasq. d. §. 1. de succession. creat. attestantem de communi, Alciat. Claud. Cant. &* alios, fulciens eam pulcherrima consideratione, & num. 11. usque ad 13. ubi id verissimum probat saltem quoad publicum iudicium, tam quoad personas, quàm quoad bona, & res mobiles bello captas in bello, sive iusto, sive iniusto, iure gentium introducto, & Romanorum iure, sive civili comprobato, maxime cum in dubio bellum indictum à supremo Principe præsumatur ex iusta causa, ut generaliter patet ex traditis per *Cavall. lib. 2. q. cap. 529. &* in puncto de causis iusti belli tradit *idem lib. 4. cap. 906.* ubi quod subditi non tenentur examinare causas belli, ut per eum num. 162. 166. & seq. 159 Inde patet, non rectè sensisse *Alvar. Valasc. consulti. 30. num. 7.* dum solis *Alciat. &* *Claud. Canti.* relatis pro nostra opinione, contrarium dicere ausus fuerit, Christianos à Turcis captos servos eorum non effici; licet attesteretur, pluries Iudices, & Senatores non semel iudicasse, & iudicatum vidisse pro nostra, & receptissima sententia, & sic

& sic longè plus nobis prodest *Vasasc.* testimonium, quàm noceat ipsius, licet doctissimi I. C. opinio; quæ etiam & ex eo im-

160 pugnari potest, quòd non minùs hodie vigeat ratio, quæ olim jure gentium servitus piissimè inducta fuit, majoris scilicet malitandi gratiæ, & remedii loco, sævissimarum, immaniumque cædium vitandarum causâ: ut post omnes in *d. l. ex hoc jure* tradit doctissimus *Vasq. cap. 10. contrav. illustr. num. 4. Claud. Coter. de jur. & privil. milit. cap. 24. lib. 2. Bened. Egid. Lusitan. postea vilus ad leg. ex hoc jure. 1. nu. 6. & 8.*

161 Et contra opinionem *Alvar.* in puncto tenet cum nobis indistinctè *Bellin. dicto tract. 3. par. titul. 1. num. 27. in fin.* qui loquitur etiam in bonis mobilibus ab hostibus captis, ut eodem jure ipsi acquirantur nostra, quorum bona nobis acquiruntur, quod ampliat *Calder.* procedere etiam in hostibus *Papæ,* & Imperatoris in dicto consil. 1. de *treugua. & pace, num. 3. vers. similiter acquisita,* ubi etiam quòd bellam dicitur iustum ratione personæ indicentis, quæ nulli pareat antè, *num. 3. & pul. herrima sunt verba Navar. omnino legenda in præcirato conf. 2. de injur. & damn. dat. numer. 6. Castill. dec. 107. nu. 3.*

Quintò, licet ex prædictis satis, superq; confutata remaneat consideratio *Covarr. & 162 Molin.* cum tamen ipsi fateantur, iuste potuisse juris civilis dispositionem aliis considerationibus, & causis sustineri, & confirmari, scilicet quòd ita Reipublicæ, bonoque communi expediat, & ut milites suos spe emolumenti, audaciores, & avidiores ad prædas in hostes exercendas, eosque superandum redderent, quòd fieri iustissimè potuisse etiam ad præjudicium antiquorum dominorum in bonis ex hostibus recuperatis; cum ita expedire bono communi iudicaretur, pluribus comprobatur idem *Molin. d. sap. 118. col. 4. vers. Hacque jure Casareo, & colum. pen. vers. dices, quid ergo.*

Igitur cum non appareat, qua ratione fuerint moti Conditores juris civilis, siquidem ratio cum non fuerit expressa, nec unica assignari possit, sed plures, non video, cur potius sit credendum, una quàm altera

163 ratione motos legum latores, quinimò cum plures assignari possint, æque omnes sufficientes ex omnibus ipsos motos credendum est, ex *l. legatis* ubi id notat *Cuman. ff. de leg. 2.* Cum enim concurrunt plures causæ, vel rationes æquè potentes, licet una cesset, si altera remanet, non cessat effectus; sive

iuris dispositio, *S. affinitatis, vers. nam si adhuc, Instit. de nupt. l. si non lex ff. de hered. inst. cum infinitis à Tiraq. de cessante causa limit. 22. per tot.*

SUMMARY.

- 164 Præda, si hostes cum ea pernoctaverint, vel in loco tuto se receperint, recuperata non restituitur prioribus Dominis, ex legibus Partitarum, quæ loquuntur etiam in bonis à Corsarijs, idest Piratis recuperatis, & num. 166.
- 165 Villa, Castra, & Fortellitia ab hostibus capta, Regi competunt, item navigia, & Dux exercitus.
- 168 Greg. Lop. in l. 26. tit. 26. glo. metido distinguens inter prædam terrestrem, & maritimam, quoad id, quòd dicitur de loco tuto, & pernoctatione, confutatur, & num. 169. 170. 171. & 178.
- 172 Castill. decis. Sicil. 141. 2. par. & ejus motivum refelluntur, & num. 175. & 177.
- 173 Castill. decis. 141. quare sustineri possit, & num. 174.
- 176 Periculum vite, animique perplexio, inastimabile.
- 180 Cap. Consulatus 287. incip. Naue, d. Navilio, sub tit. de naui pigliata, & recuperata, concordat cum Angel. distinctione in quest. incip. renovata guerra & communi.
- 182 Postliminium navibus tantum longis, atque onerarijs ad belli usum paratis concessum; item bobus, equis, curribus, & quadrigis, quæ actu tamen in bello deserviant & num. 190. & 191. nec non omnibus mobilibus ad usum belli paratis, 192.
- 183 Naves longa, triremes ab antiquis appellabantur, & onerariae sunt, quæ ad belli usum sunt paratae.
- 184 Verba, usu proprio ducere, quomodo declaranda.
- 185 Dictio, atque, est conjunctiva.
- 186 Dictio, propter, significat causam etiam proximam.
- 187 Causa non multum remota, sed causa proxima conjuncta, ut proxima attendenda, eaq; inspicienda, qua vim, sive privilegium tribuit.
- 188 Privilegium artificijs, operis, vel negotijs, muneribus, aut officiis, vel quibuslibet actibus concessum, tandiù durat, tandiù in eis permanetur.
- 189 Cessante bello, cessat quòd ejus cause est concessum, maxime si causa belli paratum

tum ad mercimonia trahitur.

- 193 Postliminio fruuntur nedum causa belli parata, sed qua in praelium ipsum pro victu exercitus feruntur, ut sunt naues, quibus frumentum vehitur.
- 194 Barbat. conf. 38. post. nu. 8. lib. 1. confutatur.
- 195 Postliminium in navibus hodie cessat de generali consuetudine, rerum iudicatarum auctoritate, num. 196. 197. & 198. testimoniis, testiumque depositionibus, nu. 199. & sententia supremi militaris nostri Regis Consilii, num. 200. & ex Historicis, num. 201.
- 202 Consuetudo armorum gentium attenditur, maximè ubi per sententias est comprobata.
- 203 Dediti hostibus, licet non spontè, postliminio carent, quia voluntas coacta voluntas est, & num. 207. 208. & 212.
- 204 Postliminio ut locus sit, debet, bona, vel personas vi esse captas, & in turpiter, vel cum culpa amissis, cessat etiam in foro conscientia, in armis, & aliis, num. 211.
- 205 Deditus hostibus Civitatem nullo modo, & an libertatem adipiscatur.
- 202 Captus ab hostibus dimissus-ne, an vi, vel fallacia evasus, nil interest.
- 209 Metu in bello gesta nulla non sunt, in eo enim licitum est, metum, violentias, vulnera, &c. inferre.
- 210 Miles tempore belli suscipiens Castrum custodiam, tenetur etiam si violenter ab eo Castrum auferatur.
- 213 Romanis ignominiosum visum fuit per ditionem in hostium potestatem venire.
- 214 Barbat. consil. 38. in princ. loquens de consuetudine Italia quoad bona è manibus hostium recuperata, declaratur, & nu. 215.
- 216 Barbat. in d. conf. 38. non tractat, an hostes, qui pradam abstulerunt iniustum bellum cum Nostris habuerint, sed bene movetur, quòd ex parte Cathalanorum iniustum bellum cum Ianuensibus existeret, nu. 217. & 219.
- 218 Diffidatio ante belli motionem præcipuè inter Christianos necessaria, saltem quoad personam hostis declarandi, maximè durante pace, vel fœdere, & num. 220.
- 222 Bellum in dubio iniustum an presumatur.
- 224 Ius bellum indicendi apud Principes Superiores non cognoscetes residet.
- 225 Reges liberi eadem possunt, qua Imperator in Imperio.
- 226 Luc. de Penn. in l. si quis Barbaris 9. C. de re milit. lib. 12. confutatur.

ET proinde justissimè Reges Catholici Hispaniarum, qui soliti sunt ex medulla, & spiritu legum Romanorum, & receptarum sententiarum suas constitutiones deducere, ut in *proem. dd. ll. vers. & Romanos*, ubi *glo. Greg.* idem iustè statuendum, & servandum censuerunt apud Christianos, quod à Gentilibus prisco tempore decretum fuit; quasi nedum non cessaverit ratio iuris civilis inter Christianos, sed illæ eedem rationes durent adhuc, & vigeant.

Et ob id in *l. 26. tit. 36. par. 2.* disponitur, quòd si hostes cum præda pernoctaverint, vel cum ea in loco tuto se receperint, non est restituenda præda prioribus dominis, juxta distinctionem *DD.* Iuris civilis, ubi *Greg. Lopez* in suis *glos.* refert, & probat distinctionem *Angeli*, & communem, & idem in *l. 31.* ubi loquitur etiam de *Cursariis*, qui secundum *Greg.* intelligi debent non de *latrunculis* in civilibus defensionibus, sed de *Piratis* hostibus, qui in mari prædas cum aliquo, aut aliquibus navigiis exercent, ut solent facere aliqui *Turcz*, aut *Saraceni*, ut bene leges prædictas in hoc refert *Molina d. cap. 118. colum. penult. & ult.* & superius in *l. 5. & 6. ejusdem titul. 26.* declaratur, Regi competere *Villas, Castra, & Fortellitia* ab hostibus capta. Item *navigia*, nec non *Ducem exercitus* victi cum sua familia, & distinguuntur casus, & portiones prædæ sibi, ut Regi competentes cum sumptibus, & expensis deducendis, omnia siquidem ad confirmationem, & declarationem iuris communis.

166 Quinimò, juxta multorum, & fortè communem sententiam ex *dd. ll. Hispania* ampliatur communis *DD.* opinio, ut procedat etiam in præda capta à *Cursariis*, id est *Piratis*, qui verè hostes non sunt, non tamen, ut iis legibus inductum fuerit, *Piratas*, vel *latrones* acquirere dominium, sed quòd virtute bellica recuperata bona à manu ipsorum *Piratarum* efficerentur militum Christianorum capientium, licet ipsi *Piratz* eorum dominium non acquisiverint, quod contra rigorem iuris communis induci potuisse, tradit *Morla* in puncto *d. tit. 12. q. 6. in fi.* & velut in dubium tradit *Ayala d. 167 c. 5. post num. 39.* ibique propter publicam utilitatem, quo milites sint alacriores ad persequendos *latrones*, & *Piratas*, præsertim cum bono publico etiam cum damno privatorum consuli possit, vulgata *l. Lucius ff. de evict.* quòd spectat illud *Taciti*, *Omne magnum*

num exemplum habere aliquid ex iniquo, quod contra singulos utilitate publica rependitur, præsertim cum eadem, imò majori ratione, expedit bono publico Piratarum, & latronum persecutio, quàm hostium, qui hostes omnium appellantur à Cicer. 3. offic. & genus hominum pessimum, ut latè per Cavalc. d. tract. de Brachio Reg. in fragm. c. 25. num. 4. cum seq. & num. 8.

Et quamvis Greg. in d. l. 26. tit. 26. glos. 168 *meido, ante fin.* nixus sit distinguere inter prædam terrestrem, & eam, quæ, in mari fit, quasi non sufficiat pernoctare in mari cum præda, ex eo, quòd in mari nunquam præda esse dicatur in loco tuto, nisi intra præsidia terrestria hostium sit deducta.

Ex superiùs latissimè fundatis hæc Greg. limitatio remanet sufficienter confutata; ita ut opus minimè sit aliter contra eam insistere: tamen sufficeret nobis dicere, hos Greg. dictum nullo jure fundari.

Neque lex 13. tit. 9. parti. 5. in princ. probat Greg. intensionem; sunt enim verba legis enunciativa narrantis factum à communibus accidentibus, dum asseritur id, quod evenire solet, ibi *Robar e prender los corsarios à las vegadas, &c.* & paulò post, *e ante, que salgan da la mar, ni lleguen con ellos al lugar, en que lo pongan en salvo, fallan con otros Christianos, que ce lo tuellan*, non semper enim accidit, Curfarios discurrere pelagos cum classi plurium navium, armis, & militibus munita, ut in præsentì casu accidit: sed ut plurimum cum uno navigio, aut parva biremi vagantur, quo casu non dicitur præda tuta, nisi in portum se recipiant; unde lex illa, quæ respexit ad casum, qui frequentius evenire solet, non ideo excludit; quin in mari non possit in tuto præda collocari.

Et quòd illa sint verba narrativa casus 169 frequenter contingentis: clarissimè patet ex contextu illius legis, & quia post narrationem Compiler reassumit casum, quem decidere intendit, ibi *queremos mostrar en esta ley en que manera se deve librar tal conienda, &c.* & deinde additur decisio in verbo *e diximos*, & in decisione nihil ulterius disponitur, quis sit locus tutus, quòd cognoscens Greg. in ea lege non posse fieri fundamentum in verbis illis assertivis, in glos. in *salvo*, ad declarandum, quando dicatur præda reposita in tuto, se remittit ad dicta per ipsum in suprà citata l. 26. tit. 26. 2. partita.

Et multò minùs verba Ang. patiuntur

170 hanc restrictionem, ut loquatur de præda terrestri, & non maritima, Inter quæ nullum discrimen esse colligitur, ex Ferret. sæpe citato tract. de jure, & re navali in proem. in fi. & par. 2. num. 5. in fi. 8. & 17. cum in omnibus æquiparari classem armatarum navium exercitui terrestri militiæ; quinimò sub nomine classis veluti generali contineri terrestrem exercitum, aded ut possint milites in classibus maris, & Navarçæ militantes eodem militari jure, sicut milites degentes in Castris terrestribus, tradit post Affl. in Const. Hostici. Ferret. d. tract. part. 14. num. 22. & 27. aded ut verba Ang. loquentis de campo, sive loco tuto septo etiam paleatis, sive secatis, omni modo etiam classem comprehendant, & in instructionibus Regiis datis maris Præfecto circa prædæ divisionem, de omni præda agitur, sive facta in mari, sive in terra, teste Castill. decis. 107. nu. 32.

Et hanc Greg. distinctionem in terminis 171 inveni postea confutasse Bened. Agid. in d. l. ex hoc jure, c. 1. post nu. 13. vers. quòd verò de pernoctatione, his verbis, *ego quidem ubi bellum classicum esset, talem differentiam non probo, quo casu parte una devicta, præda inde erepta, & ad victricem classem asportata, in tuto esse censetur, quasi intra præsidia, seu Castra posita, ut capientium illico fiat, nec citata ll. part. contrarium probant, qua in isto casu non loquuntur, unde in illo inter maritimam, & terrestrem belli prædam differentia constituenda non est, quam nec legis verba probant, nec diversitatis ratio ulla suadet.* Et valde gavisus sum mecum sentire doctissimum virum, licet non exprimat supradictas responsiones ad dict. ll. partit. verum advertit, Gamam decis. 484. num. 2. in fi. loqui nuncupatim de præda in mari capta, cui addo Barbat. infrà citandum cons. 38. lib. 1. supponentes proinde ut indubium, nullum discrimen inter unum, & alterum casum esse constituendum.

172 Et ex his non opus est resolvere fundamenta Moderni Castilli viri quidem acuti ingenii decis. Sicil. 141. 2. par. qui nimium Molina, & Gregorio Lopez addictus contrariæ partis est propugnator, & adversariorum post Molin. Asylus.

Castill. siquidem concessa priùs communi distinctione de bonis incontinenti, vel ex intervallo recuperatis, affirmat in casu suo vina esse restituenda prioribus Dominis, ex subscriptis.

Primò,

Primò, quia nostra sententia non procedit hodie in bello inter nos, & Mauros, qui ex injustitia belli nūquam acquirunt dominium, secundum *Molin.* ut per eum, *nu. 8. & 9.*

Secundò, quia donec Piratæ sunt in mari cum præda, antequam intra præsidia eorum deducantur, non acquirunt dominiū, *num. 13. & 14.*

Et tertio, quia ut contrarium dicatur, requiritur particularis lex, aut consuetudo, leges autem partitæ loquuntur in præda terrestri, non maritima, *num. 14. in fi. vers. & ratio.*

Vnde cum prædicta motiva, ut credo, sint ex precedenti sufficienter sublata, non opus est alia motivorum resolutione.

Nec adversarii dicant pro ipsis saltem facere authoritatem decisionis, siquidem & si non appareat, si illa decisio fuit Consistorii, vel ipsius solius *Castill.* facta relatione Proregis, ut ipse videtur innuere *in final. verbis.*

Esto quòd fuerit decisio Consistorii, sal-
173 vari potest, quia in facto præsupponitur, quòd fuerit unum solum vascellum Maurorum; à quo deprædatum fuerat alterum Christianorum vascellum vino oneratum, & tam debili præsidio munitum, quòd invasum à quibusdam ex nostris militibus, & piscatoribus Xabicarum, sic vulgò dictarum patronis, fuerint vina recuperata, ut patet ex facto relato *in princ. & in fin. decis.* unde cum non fuerit præda posita intra præsidia, nec in loco tuto, non mirum si ita fuit decisum.

Accedat, & secundò ipsum supponere,
174 Mauros fuisse potius Piratas, sive latrunculos, quàm hostes, ut ponderat *num. 15. in fi.* quod credo collegisse, quia cum uno vascello debiliter munito latruncolorum more percurrerant, quæ omnia cessant in casu nostro, ubi fuit formata classis hostium, aded potens, ut sub Fortellitio Castri Giorgentis Insulæ Siciliæ Navem Gigantis Golie, quæ intra præsidia erat, per vim cepisset, priusquam ipsa classis ex adjunctione Navis Cottæ augetetur. Nec valuit *Castill.* effugere doctissimi *Navar. consil. 2. de injuriis & damno dato,* dum *nu. 16.* frivole considerat, illum loqui in bello publico, in quo & nos versamur, & ita supponimus.

Et nostram opinionem dicit *Navar.* disputando de f. ndi posse, nec contra eam accedere consulere.

175. Casus igitur *decis.* non obstat, quòd autem Consistorium rationibus à *Castill.* relatis, vel aliis motum fuerit, non aded certum est, ut bene noverunt in judicandi peritia versati; non enim omnis vox Iudicis, nec rationes voti cujuslibet ex Iudicantibus judicati continent authoritatem; sed decisio casus cum suis facti circumstantiis, in quibus constat, quamlibet minimam facti mutationem totum jus pervertere.

Et dum *Castill.* concedit, esse dandum militibus recuperantibus laboris, & periculi
176 præmium: quæro, quisnam poterit æstimare vitæ discrimen, an-ne fortè præda pluris valeat, quàm vitæ & honoris strenuorum, & nobilissimorum militum inæstimabile periculum, & animi perplexio, & cruciatus, certè nulla præda, tamen pretiosa existimari poterit militantium bonorum, vitæ honorisque discrimen, dum semetipsorum obliti pugnae sunt intenti, quod in puncto consideravit ad beneficium consimilis prædæ factæ à classi Triremium Sereniss. Magni Ducis *Mastrill. d. decis. 180. numer. 19.* dum enim pugnatur omnia sunt hinc inde in discrimine, & incertus est belli exitus, ut tusco sermone explicat *Cavalc. cap. 25. in fragm. num. 20. in fi.*

Nec est verum quod dicit *Castill. nu. 17.*
177 ex illis rationibus per eum relatis inductum esse, militibus recuperantibus concedendum esse aliquod præmium, quia *Molina* per eum citatus dicit, illis rationibus esse inductum, ut etiam ex consuetudine præda integra recuperantibus concedatur.

178 Illud tamen non omitam, *Greg. Lopez in d. l. 26. tit. 26. par. 2. glos. metodo ante fi.* ut fundaret suum novum adinventum adversus omnium sententiam; ut pernoctatio cum præda considerari debeat in terrestri prælio, non autem in mari, movetur ea præcipua ratione, quia jura concesserunt Navibus postliminium antequam in præsidia hostium deducantur, & sequitur eum *Castill. d. decis. num. 14. in fin.* quod quidem [salva pace] cum sit erroneum fundamentum; non mirum, si eorum nova distinctio ruit. Siquidem constat ex eisdem juribus ab ipsis citatis totum contrarium, ut ita demum Navibus certæ tamen qualitatis, quæ non concurrat in nostris Navibus, ut mox dicemus, postliminii jus competat, si intra præsidia inimicorū esse coeperint, non aliter; quod & regulare est in omnibus rebus, quibus, uti privilegium singulare non aliter à jure conceditur, nisi in

nisi in morbi medelam , cum scilicet opus est postliminio , quod est cum intra præsidia hostium esse coeperint , ut probant eadem jura à Greg. & Castil. citata , scilicet in l.2. incip. Navibus , & l. 5. §. 1. & §. antequam in prædia ff. de captivis , & probatur l. si quis ingenuam 21. §. ultim. ff. de captiv. & in ll. totius illius tit.

179 Et cum jure civili , & Hispanico concordare generalem totius Italix consuetudinem præscriptam , rerum judicatarum autoritate comprobata à tempore Ioan. Andr. testantur omnes supra relati DD. & post eos Ias. qui ex antiquorum autoritate de consuetudine Italix attestatur , his illud repetendo in dict. l. 1. post numer. 11. ff. de acquir. possess. ubi Alciat. eodem numer. 11. in fin. affirmat , idem constitutum in Dominio Mediolanensi ex Philippi Vicecomitis Constitutione , & Alciato relato latius d. Constitutionis tenorem refert Bologna. in dict. l. 1. numer. 46. in fin. ubi dicit , statutum , quod de pernoctatione ad prædæ acquisitionem dicunt DD. ex consuetudine militari , inde lex maris , & belli dicta est , ut legem militarem appellant omnes , & legem belli nominat Covar. 180 dict. §. 11. vers. postremo , & de lege maris loquitur cap. Consulatus , sub titul. de Nave pigliata , & recuperata , in cap. 287. incip. Nave , & Navilio , quod cap. esse omnino conforme distinctioni Ang. & communi , aut incontinenti , aut ex intervallo , & in loco hostibus tuto , testis est in puncto D. de Franch. dict. decis. 268. in quo notanda sunt illa verba dict. cap. Consul. Imperò se i detti amici torranno la detta Nave , & Navilio à detti nemici in loco doue la tenessero à se , & in loco sicuro , debbia esser del tutto di loro senza contrasto , illa enim verba habere rem sibi , nil aliud important nisi hauer. la robba per se , cioè in sua potestà , ut propriè his verbis utitur decis. Rot. Rom. 120. inter recollectas à Farinac. post eius cons. ubi probat communem opinionem , postquam præda in potestate hostium aliquo tempore fuerit , & numer. 1. in fin. & numer. 5. refert consimile statutum Barchinense.

181 De qua consuetudine testatur etiam amplissimè post Ang. Navar. Caball. & alios Cavalc. dict. tract. de Brachio Regio in fragm. cap. 25. num. 18. & 27. vers. & Rev. Navar. ubi subjicit , consuetudinem valere , siquidem Jus Pontificium , Imperiale , aut statu-

tarium non resistit , sed ut ex prædictis patet concordat.

Et si iterum objiciatur : quod tamen si præda in casu præsentis fuerit in tuto , velut in classi bene munita inimicorum reposita , & ob id perinde habeatur , ac si intra præsidia hostium fuerit perducta ; cum tamen navibus competant jura postliminijs ergo sunt naves cum præda restituendæ prioribus Dominis , & sic in vanum laboravimus.

Huic objecto , quod coloratum prima fronte videtur , plures occurrunt , illæque validissimæ resolutiones.

182 Primò scilicet , non omnibus navibus jus postliminij concessum esse , sed dumtaxat navibus longis , atque onerariis propter belli usum postliminium esse , verba sunt I. C. in l. 2. ff. hoc titulo.

183 Quasi dixisset naves longæ , atque onerariæ , id est naves bellicæ , quæ propriè sunt naves longæ , id est triremes , quas ab antiquis naves appellatas esse constat , quæ plurium remorum ordinibus contextæ vehebantur , Ferret. dict. tract. de re navali , lib. 2. numer. 26. 27. & onerariæ propter belli usum , id est ad usum belli destinatæ , sive paratæ , ut advertit Azo in summa numer. 9. vers. item mobilia , ut in l. in lege censoria 203. in fin. ff. de verb. sign. ubi ea verba , usu suo ducere , declarantur , (eos demum servos usus sui causa quem habere , qui ad ejus corpus tuendum , atque ipsius cultum præpositi , destinatique essent , ut Vectores , Cubicularij , Coci , Ministratores , atque alij , qui ad ejusmodi usum parati essent , & actu servientes comprehenderent.)

185 Quod deducitur tam ex dictione , atque , quæ verba conjungit ad eundem finem , l. itemque §. 1. ff. de act. empt. cum alijs à Rebuff. in l. pronunciatum 46. vers. atque ff. 186 de verb. signif. quàm ex dictione , propter , quæ exprimit causam , ob quam motus est Legislator ad ita constituendum , & significare causam etiam proximam , ex Alber. Bart. Calder. Ang. & alijs probat Menoch. cons. 383. numer. 15. lib. 3. qui id dicit etiam probari in §. sanè propter , in proem. decret. ex hoc inferens , ut cessante illa causa expressa , cesset legis , sive constitutionis provisio.

187 Et maximè quando causa , propter quam quid conceditur non est multum remota , sed conjuncta causæ proximæ ;

tunc enim æquè attenditur, ac si esset causa proxima, & immediata, ut cum sine ea nullo modo causa propinqua, & immediata produceretur, ut contingit in præfenti casu, ubi expressè I. C. in cæteris navibus non ad usum belli paratis postliminium cessare clarissimè statuit in ead. l. 2. ff. hoc titul. tunc enim eam causam inspicimus, quæ vim, & efficaciam, sive privilegium tribuit, l. uxoris quæ, ubi Bart. notat ff. de auro, & argento legato, quod exemplis probat, & confirmat Tiraq. de cessante causa limit. 20. numer. 16. vers. quinò declarabù, & numer. 18.

188 Unde privilegij causa cessante, quia navis ad belli usum parata neque deserviat, cessare debet privilegium, ut latissimè prosequitur Tiraq. prad. tract. part. 1. ex numer. 203. vers. privilegij, ubi numer. 208. generale esse in omnibus actibus, sive artificijs, & operis, vel negotijs, aut muneribus, & officijs; ut privilegia illis concessa tandiu solum durent, quando in hujusmodi actu sunt, & exercitio, pulcherrimi, & apertissimi sunt text. quos congerit Tiraq. in dict. tract. part. 1. numer. 208. usque ad 214. & in materia remissionis, causæ ad Consules artis serici, testatur in S. C. denegatam remissionem D. de Franch. decis. 175. dum pro majori parte temporis aliam artem exercuerat.

189 Et in specie cessante bello, cessare quod causâ belli est concessum, sive constitutum, tradit idem Tiraq. dict. 1. par. numer. 42. vers. bello cessante, & maximè cum causa belli paratum ad mercimonia trahitur, quæ nobilioribus honorum, & armorum luce conspicuis exercere prohibitum est, juxta l. 3. C. de commerc. & mercat.

190 Hoc autem in puncto decidit Salyc. in dict. l. ab hostibus in sua distinctione ab omnibus recepta ut supra, ubi postquam distinxit inter mobilia; in quibus locus est postliminio, & reliqua dicendo, quod naves onerariæ propter usum belli, non cæteræ, de quibus exempla traduntur in dict. l. 2. frui postliminio subjicit in vers. & ex alijs, quod currus, & quadrigæ, super quibus arma, bombardæ, balistæ, machinæ, & victualia pro campo deferuntur, & p forum curruum boves, & quadrigarum equi habent jus postliminij, non au-

tem alij equi, neque boves capti in præda, & intra præfidia deducti, & postea recuperati, vel ex se ipsis revertentes, quia cum semel facti fuerint hostium; & non habent postliminium, conceduntur occupanti, citat l. transfugam ff. de acquir. rer. dom. & sic expressè Salyc. advertit, non omnes boves, & equos, licet omnes aptari possint ad bellum postliminio comprehendi, nisi ea tantum animalia, & mobilia, currus scilicet, & quadrigas, quæ actu deserviunt in bello, & in ipsa acie capta sunt.

Idem Ang. in d. disput. renovata guerra, col. 4. vers. quid si prada.

191 Idem quoque sequutus ad verbum Salyc. voluit Greg. in dict. l. 13. tit. 9. §. partit. in verb. para aguerrear, expressè confirmat hoc Ferret. dict. tract. de re naval. tit. 2. in fin. numer. 40. ubi jure cautum esse dicit, Liburnas, & similes naves magnas pro pugna constructas postliminio gaudere.

192 Et quod mobilia, sive se moventia; ut postliminio gaudeant, necessariò debeant esse parata ad usum belli, cum Salycet. & alijs probat Alphons. Guerrero in Thesaurò Christ. Relig. cap. 47. post num. 15. Petrus Bellin. de re milit. in 3. par. tit. 1. post numer. 6. in fin. ibi, datur etiam postliminium navibus non quibuscumque, sed militaribus, & quod locus sit juri postliminio in his tantum, quæ causâ belli, nedum parantur, sed in prælium ipsum feruntur, ut sunt naves militares, onerariæ, currus, & boves, portantes, & trahentes frumenta, & commeatum pro victu exercitus, in specie ex dict. l. 2. & 3. ff. eod. tradit Navar. conf. lib. 5. tit. 36. de iniur. & damn. dato conf. 2. numer. 5. vers. sexto quod, ubi ex his requirit, illis navibus dumtaxat concedi postliminium, quæ in ipso exercitio belli reperiuntur, quod & admittit Molin. dict. disp. 118. colum. 3. vers. ex rebus.

194 Ex quibus nihil obstat, quod Barbat. in conf. 28. post nu. 8. lib. 1. incautè, licet perfuntoriè dixerit, quod navis apta ad bellum gaudet postliminio, siquidem sic simpliciter intelligendo est contra doctrinam Salyc. quam ipse citat, & cui innitur, & si ipse consultò id diceret, confunderetur ex prædictis.

Et contra ipsum pro nobis stant pulchra verba Franch. Arrias de bello, & eius just. nu. 161.

numer. 161. *dem* restringendo text. in l. ab hostibus 2. & l. scus liberia C. eod. dicit, ea demum esse restituenda, qua tamen propter usum belli perditæ erant, & sic usus ipse belli est necessarius, & quod in acie belli sint amissa.

195 Secundò, cessat hodie in Navibus jus postliminij de generali consuetudine, prout de consuetudine Italix in Civitate Ianuz testatur, quia ut notoriam negare non potuit idem *Barba. dict. conf. 38. post num. 8. vers. & si quispiam lib. 1.* tamen in casu suo ex particularibus rationibus conetur probare, Navem recuperatam esse restituendam, cujus opinio ex diversitate facti,

196 ut infra dicemus nobis non officit. Et ita fuisse judicatum in Navi capta prope Corsicam à Præfecto Nicenæ Urbis, & confirmatam sententiam in Senatu Ducis Sabaudix refert, & probat *Thessaur. lun. dict. lib. 2. quest. forens. c. 98. num. 6. 8. & in fin. ubi licet Ferrerius Dominus Navis, ipsam sibi restitui absque ulla pretij refusione contenderet; nihilominus fuit decretum, pretium capienti esse perfolvendum una cum fructibus, sive vecturis, quas ex navi potuisset percipere, ut ibi latius in fin. & huc pertinere quoque videtur decis. Hieron. à Laur. Avenion. 30. ubi libri recuperati nedum ab hostibus, sed etiam à latrunculis non extere gentis; sed ejusdem provincix, sive Regni non aliter fuit jussum prioribus Dominis restitui, nisi soluto pretio, ut patet *sibi num. 5. & 6. junctis**

197 *ultimis verbis: sed insignis est decis. Game 384. ubi in Navigio Christianorum capto à Gallis eo tempore, quo bellum cum Castellanis exardesceret, tamen præsupponat justitiam belli ex parte Castellanorum, tamen in fin. dicit fuisse decisum, licet jure belli navigium fuisse à Gallis captum cum mercibus, earumque mercium dominium Gallis acquisitum, ut colligitur ex principio*

198 *decis. juncto fine, optima etiam est decis. Rota. 120. in una Neapol. coram R. P. D. Orano, inter collectas per Farinac. post eius consil. ubi cum communi distinctione inter prædam recuperatam incontinenti, vel ex intervallo fuit resolutum, concordans in reliquis cum præcedenti decisione.*

199 Hæc autem consuetudo confirmatur ex testimoniis, & depositionibus testium insignium virorum, siquidem & Ducum belli, qui classes militares duxerunt in serviendo Invictissimo Regi nostro tam in Italia, quam in Hispaniis, & mari Ocea-

200 no, & ex copia sententiarum supremi Consil.

militaris nostri Regis novissimè exhibita: ex qua indubitanter de vera, & generali consuetudine rerum judicatarum à supremo Senatu belli auctoritate comprobata evidenter apparet: Ex quibus resultat extricatio labyrinthi per adversarios exhibiti in actis fol. 58. ipsis sub eodem labyrinthio inextricabili involutis, inde *Azor. dict. par. 3. lib. 4. cap. item 4. quest. 12. de hac consuetudine testatus dixit, solere in locis maritimis esse receptum usu, vel status, ut huiusmodi spolia empta, vel vi, vel armis erepta à Piratis, fiant eorum, qui vel pretio, vel armis receperunt. Vnde de vi, & efficacia hujus consuetudinis vanum, & supervacuum*

201 est dubitare, siquidem consuetudo gentium armorum attenditur, & maxime ubi est per sententias comprobata, ut ex *Bart. Bald. Calder. & aliis* in puncto probat *Reg. de Pont. dict. conf. 93. numer. 18.* Nec pauci, iidemque viles, & redemptæ personæ belli inexpertæ, quæ adversus attestaciones armorum, & Ducum belli, & insignium virorum, qui terra, marique diu præfuerunt classes ducendo, ausi sunt contrarium asserere, quicquam nostræ consuetudini obesse possunt.

202 Nec desunt Historici, qui eandem in rebus bellicis consuetudinem testentur, etenim *Aloysius Cabrera Cordubensis*, qui inter alios accuratissimè scripsit res præclare gestas ab Invictissimo Hispaniarum Rege Philippo II, dum *lib. 7. fol. 481.* facta recenset anni 1567. meminit de navi, quæ cum solvisset ex Alicata Siciliæ, capta est à Piratis prope Insulas Abuencenses, & Herrerias; mox eadem captis Turcarum biremibus, seu Galeottis, liberata est à classe Serenissimi D. Joannis ab Austria Generalis maris Præfecti in ostio, ac latebris Trifolquorum, ac missa præterea est cum satellitio, & custodia in Gaditanum portum. In quo facto ita loquitur *Cabrera: T del se entendió avia dos dias, que la tomaron los Corsarios, quando se la quitó D. Juan, con que la diferencia cesó sobre, si competia à S. E. ó à particular*, quibus ille verbis perspicuè declarat juxta novissimam consuetudinem, navem non fuisse Dominis restitutam, quia duorum dierum spatio retenta fuerat à Piratis in mari. Quocirca nec Dominus profuit postliminium, neque quod navis à Prædonibus, sive Piratis, non autem à legitimis hostibus fuerit capta.

Tertiò & tandem quoad navem Cottæ

V 2 merci-

- mercimonia exercentem , cessat ex alio postliminium; quia , ut in facto constat ex testibus ipsismet , qui in navi vehebantur, dum præda fuit inimicorum, productis per Adversariummet occurrenti classi inimicorum , qui navem vehebant consilio inito se inimicis dederunt ; unde succedit decisio *I.C. in l. postliminio 17. ff. eod.* ubi deciditur, eos, qui se dederunt hostibus, licet non sponte, carere postliminio, quia, ut subdit *glos. coacta voluntas est.*
- 204 Idque quia ut locus sit postliminio, necesse est, personas, aut bona esse ab hostibus vi capta, *l. 4. in princ. ibi, capiuntur, l. postliminij jus 5. ibi, ex nostris ceperunt, l. pater 10. ff. eod. & in S. si moruo, l. in bello 12. l. hostes 24. S. fin. ff. eod.* & quia postliminium cessat ubique res, quæ postliminio gaudent turpiter amittuntur, vel ubi culpa concurrit, *l. 2. ibi, non sine culpa, à contrario sensu, & in fine ibi, turpiter amittuntur, & l. 3. S. miles ff. de re militis.* & quia deditus hostibus, Civitatem nullo modo, & fortè nec libertatem adipiscitur, ut *Maestinus inter Brutum, & Scavolam* variè tractatum respondit *dict. l. 4. vers. an qui hostibus, cum glo. ff. eodem, Wesenbecius in paratista ad 50. lib. Digestorum, tit. 15. rubr. de captivis, & postlim. rev. numer. 5.* ubi tantum hoc beneficium indultum esse testatur, qui necessitate captivitatis inviti adducti sunt, *l. pan. C. eod. Ayala pulchrè dict. tract. cap. 5. post num. 24.* ubi plura eruditè discurrit.
- 206 Contra autem nihil interest, quomodo captivus revertatur, utrùm dimissus, scilicet an vi, vel fallacia potestatem hostium evaserit, *l. nihil interest ff. eodem; Petr. Gregor. dict. cap. 5. in fin. latissimè Cabal. dict. casu 220. num. 36. & 37. par. 3.* sed an sit captus, vel deditus, *l. postliminio 17. juncta l. seq. incip. in omnibus in fin. ff. eod.* Inde de captivis semper agitur, non de deditiis *in rubrica*, & proinde fallit regula in his, qui armis victi hostibus se dederunt, *Azo in summa his propriè verbis num. 7. sequitur Petr. Greg. dict. c. 5. num. 10. p. 3. syntagm.*
- 208 Hoc autem latissimè, & optimè declarat *Ang. in dict. dispus. renov. guer. colum. 3. in fin. vers. qua autem dixi*, ubi medum in bonis mobilibus, & navibus, sed in liberis hominibus, quod si seipso dederunt, sive revertantur incontinenti, sive ex intervallo non revertantur in statum pristinum, quia licet corpore redeant, alieni tamen sunt animo, addit etiam *Angel. in vers. dicit aliquis*, quod ea, quæ in bello fiunt; licet metu gerantur,
- attamen non sunt nulla in effectu, quia in actu bellico licitum est, metum, violentias, sicut caedes, vulnera, & reliquos corporis cruciatus inferre, citans plures autoritates Sacræ Paginæ, quod ex *Theologiis, & Juristis* latissimè confirmat *Petr. Navar. de testis. 210 lib. 2. cap. 3. ex num. 287.* proinde miles, qui tempore guerræ suscepit custodiam Castris, tenetur etiam si violenter ab eo Castrum auferatur, *Soc. cons. 122. lib. 4. relatus à Rip. de privil. contract. caus. pest. numer. 42.* ubi pluribus exornat: ex quorum dictis satis confirmatur quod supra retuli *ex glos. in dict. l. postliminio 17. idem Ayala dict. par. 1. cap. 5. num. 26.*
- 211 Idemque procedere tam in foro fori, quàm in foro animæ, in armis, & aliis, quæ non sine dedecore amittuntur, probat *Summa Sylvestr. post Sum. Rosel.* quam sequitur contra *Summam Angelicam.* reddens rationem, quod jus civile hoc jus statuit in poenam ignaviz.
- 212 Confirmat *Petrus Bellin. d. 3. part. tit. 1. num. 6. in fin.* ubi deditis non competere jus postliminij, sive homines sint, sive animalia, aut bona dedita; optimè idem confirmat *Alphonsus Guerrero in dicto suo Spec. capit. 47. numer. 25. vers. & adverte*, ubi reddit rationem, quia ista deditio, licet pro timore hostium à jure damnatur: cum ignominiosum hoc sit, nec subveniendum sit eis, qui ex culpa periclitati sint, & maximè si se captivos reddiderunt, tepidè se gerendo, & contra armorum consuetudinem, & proinde cavendum esse monet, ne qui metu se hostibus dedant, quia erubuit *Populus Romanus* aliquem suorum dixisse, ego me reddo, vel tibi trado, citat *Salyc. in l. si quos, dicentem*, quod etiam si victus spontè se inimicis reddat, postliminio caret. *C. 213 eod. Reg. l. Hispan. lib. 9. tit. 29. par. 2.* etenim apud Romanos ignominiosissimum habitum fuit per deditionem in hostium potestatem venire; Itaque Senatus octo millia Romanorum, qui non quidem in acie capti fuerant, sed in Castris relictis post cladem Cannensem se Annibali dederant, potestate sibi facta, redimere noluit, ut scilicet insitum esset Romanis militibus, aut vincere, aut emori, *Livius lib. 32. Cicer. offic. lib. 3.*
- 214 Nec *Barbat. cons. 38. visis duobus, in princ.* nobis quicquam obstat; imò concordat cum nostra, quam tuemur, verissima, & receptissima sententia, prout ipsum pro nobis citat *Alcias. in dict. l. 1. num. 12. ff. de acquir. poss.*

Licet enim in casu suo ex plurimis facti circumstantiis consulere sibi contigit pro restitutione navis prioribus Dominis : attamen pro nobis respondisset in casu presententi.

Refert enim plenissimè *Barbat. col. 5. post nu. 7. ex vers. Et si quispiam, & n. 8. distinctionem Ang. Salyr. & communem, eamque mirificè commendat ; & sic etiam colum. 8. in fin. longè post num. 8. in vers. & ad prædicta facit, similiter refert, & comprobat decisionem Guid. de Suzar. & Ioan. Andr.*

215 Et in specie dum refert, *Ioan. Andr. testari de consuetudine Italix, bona non esse restituenda prioribus Dominis; sed esse in præda capientium, & ita fuisse iudicatum. Hanc consuetudinem, & morem iudicandi nullatenus ausus est impugnare, nec controversere, quinimò illum declarando comprobare, & laudare videtur: dum in utroque loco dicit, omnia prædicta procedere, quando inimici à quibus præda recuperatur, erant veri hostes, & sic bellum cum ipsis fuit iustum, & licitum, aliàs secus.*

In quo ponderat *Barbat. verba ultima Ioan. Andr. ad Spec. in d. tit. de raptor. ibi dicit etiam tunc questionem procedere cum Veroneses erant veri hostes, qui contra pacem Constantia, ita dicit Barbat. formaliter dicere Ioan. Andr. in quo & rectè emendavit literam Ioan. Andr. nimis corruptam.*

Et sic restrinxit, & limitavit *Barbat. nostram opinionem procedere, dummodo illi, à quibus præda capta recuperatur, sint veri hostes, cum quibus iustum, sive licitum sit bellum, & non aliter, quod nos non negamus.*

Vnde infert *Barbat. quòd cum navis fuerit recuperata per Cathalanos à Ianuensibus, qui non erant veri hostes Serenissimi Regis Aragonum, debebat restitui Iuliano Stella vero domino, & sic eum in casu presententi nulla sit dubitatio, bona, de quibus agimus, per nostros milites esse recuperata à manibus hostium, classis scilicet Turcarum, sive Maurorum, quos veros esse hostes dubitari non potest, responsum Barbat. clarissimè est pro nobis.*

216 In quo illud libet advertere, *Barbat. nullo modo tractare, utrum hostes, qui primo loco prædam à nobis abstulerunt, iustum bellum cum nostris habuerint, nec ne, ita ut eorum dominium acquisierint, juxta dubitationem Molina, quam supra confutavimus, sed illum tantum exigere, navem recuperatam à nostris militibus fuisse in permis-*

so, & licito bello, non autem injusto, ad hoc ut juvari possint juris regula generali, scilicet bona capta in bello licito, & iusto fieri occupantium jure gentium, ut ipse *Barbat. expressè loquitur num. 1. juncta colum. 2. vers. sed Sereniss. & colum. 3. vers. ergo sequitur, quòd capta, & colum. 5. post num. 7. vers. ex his sequitur, & num. 8. vers. sed si fuit illicitum, & c. & colum. 8. sub vers. & ad prædicta in fin. & colum. 9. de quo cum in casu presententi dubitari non possit de justitia belli cum Mauris, à quibus præda fuit recuperata, casus noster remanet indubius, etiam juxta *Barbat. sententiam.**

Notat autem *Barb. facti circumstantias, præcipuè circa belli notoriam injustitiam, in ultimo scilicet casu, seu conflictu recuperatæ navis ex pluribus.*

Primò, quia *Sereniss. Rex Arag. cujus subditi Cathalani recuperaverant navem à manu Ianuensium, expressam fecerat conventionem, & capitula pacis cum ipsis Ianuensibus de non movendo bello ad certum tempus cum certis pactis, unde cum 217 venerit secundum ipsum contra legem conventionis, movendo in, fra tempus fœderis bellum contra expressa pacta, injustè fecit, & sic non existente iusto bello ex parte Cathalanorum, sicut bona ab ipsis capta à Ianuensibus effici non poterant ipsorum jure gentium, sic minùs recuperata, & in hoc se latissimè fundat *Barb. colum. 2. ver. & multò minùs, cum duob. seq. & præcisè col. 4. vers. & sic apparet, & col. 5. num. 7. vers. item fuit, & in vers. ex istis, & sæpe in discursu.**

218 Secundò ponderat, Regem movisse bellum nulla præcedente diffidatione, quæ necessaria omnino erat, juxta notata per *Guid. Pap. dec. 191. per tot. & maximè durante pace, vel fœdere, colum. 4. vers. & sic apparet, cum seq. & per tot. saltem quoad personam hostis declarandi, licet non quoad bona, quorum respectu non est necessaria diffidatio, quia veniunt vera accessoria ad personam, ut per eum num. 4. 5. & 6. d. col. 4. de cujus diffidationis effectu *Cavalc. in fragm. d. cap. 25. nu. 20. in fin.**

219 Tertiò ponderat *Barbat. ad belli injustitiam, quòd licet tempore conventionis inter Sereniss. Regem Aragonum, & inclitam Civitatem Ianuæ, ipsa Civitas fuisset libera, & nulli subdita, attamen cum postea introductis civilibus dissensionibus inter Ianuenses, redacti fuerunt sub Dominio Sereniss. Regis Franciæ; inter quos Reges scilicet Aragonum, & Franciæ pax, & tranquilla concordia vigisset: ex hoc Civitas Ianuæ*

tanquam subdita Regis Franciæ, adhuc sub eadem pace esse debebat, & frui. Et sic minus poterant ex tempore Ianuenses à Cathalanis subditis Coronæ Aragonum prædari, ut per eum *col. 9. versic. præterea dicitur, & col. 10. usque ad fin.*

Quartò, casus noster est ex alio omnino diversus à casu *Barb.* ipse enim loquitur de bello inter Reges, & Principes Christianos, in quo cadit illa inspectio; Vtrum capta, & recuperata in iusto bello efficiantur occupantium, ut proximè diximus, & latius supra resolvendo fundamenta *Molina in vers. secundo quia tamen si*, & ideo non sine mysterio ponderat *Barb. col. 4. in princip. ex Host. Ioan. Andr. & Bald.* diffidationem necessariam inter Christianos, quia Christianus non debet offendere Christianum, nisi prius eum diffiderit. At nos loquimur in bonis recuperatis à posse Maurorum virtute bellica, cum quibus semper est nobis cum ipsis iustum bellum, *Menoch. inf. cit. cap. 96. lib. 6. de præsumpt. nu. . .*

Quintò, si aliter sentiret *Barb.* esset contra doctrinam *Innoc. Bald. & Panorm. in dict. c. sicut, il. 3. de jur. jur.* communiter receptam, dicentium, dupliciter posse considerari iustum bellum, ad hoc ut bona capta efficiantur occupantium, iustitia causæ scilicet, & iustitia Imperij, & ex *Soc. & Rip.* cœnseri bellum licitum ex sola autoritate Regis indigentis ad hunc effectum, latius supra probavimus de communi.

Non omitto tamen, multa effundere *Barb.* in illo *consil.* multaque firmare velut recepta, non relatis, qui contrarium ex professo enumerati *DD.* in puncto affirmant, cuiusmodi est.

Primo, bellum in dubio iniustum præsumi, etiam à Regibus liberis non recognoscentibus Imperatorem sit indictum, & ob id contendit, non præsumi pro iustitia belli moti per *Sereniss. Regem Aragonum*, tamen si Imperatori non pareat, ut per eum *col. 2. & 3.* ejus contrarium voluit *Panorm.* suus *Conficulus in cap. 1. de treugua, & pace*, ejus doctrinam ut receptam probant *Fran. Arrias de bello, & ejus iust. nu. 158. Petr. Navar. de restit. colum. 3. num. 270.* qui id ampliat etiam quoad subditos, qui non debent causam examinare, sed iustam, & licitam præsumere, & de Principibus *Menoch.* aliis relatis, de *præsumpt. lib. 6. cap. 96. numer. 4. & 7. Mastri. de Magistr. lib. 3. cap. 10. numer. 168.* dum distinguunt inter bellum indictum à Principe recognoscente Superiorem; &

hoc casu loquitur *Hosienf.* cui *Barb.* innitur, & bellum indictum à Regibus, & Principibus non recognoscentibus Superiorem, apud quos autoritas, sive jus bellum indicendi residet, ut per *Ayalam de jure, & offic. bellic. lib. 1. cap. 4. numer. 10.* cum aliis per *Knichen in comment. de Saxon. jur. cap. 5. num. 500.* & in specie de Rege Aragonum, & Francorum contra *Barb. Iason in l. ex hoc jure numer. 25. ff. de just. & jur.* Eset enim nimium restringere autoritatem Regum, qui Imperio non subjiciuntur, ut sunt Reges Hispaniæ, juxta famosam *glosam in cap. Adrianus il. 2. 63. dist. & de Rege Aragonum Bellug. in Spec. Rub. 12. §. quadam numer. 70.* & de Regibus Hispaniarum, & Rege nostro de *Pont. de pot. Proreg. tit. de Trirem. num. 25.* quos ubique nostri docuerunt, eadem omnino posse Reges liberos, quæ Imperator in Imperio: inò majorem habere vim, & potestatem, est *text. in ll. partis. l. 8. tit. 1. par. 2. ibi 7 à un majores*, ubi *glos.* cum concord. per *Garz. de nobilit. glos. 48. §. 3. numer. 1. post Ifern. in plur. locis citat. à Dom. meo Capy. in invest. §. feuda officiorum, in vers. Rex Sicilia.*

Et ex his omnibus, ut & hoc pro coronide adjiciamus, patet, non obstare *Luc. de Penn. autoritatem dum in l. si quis Barbaris 9. C. de re milit. lib. 12. in versic. sed pone*, indistinctè affirmare nixus est, omni casu prædam esse restituendam, nulla facta mentione *Guid. de Suz. nec Ioan. Andr.* quem *Lucam* cum pluribus aliis nostræ, & communis sententiæ sectatoribus citat doctissimus *D. Confiliar. Rovit.* remissivè tamen in *pragm. 1. quod Regnicola poss. armare naves, in fin.*

Primo, quia nullus omnino sapiens ex vulgato proverbio, & licet *Lucas* sit maximæ autoritatis, non tamen Evangelista, nimium enim zelo succensus *Lucas* contra milites prorupit, hanc esse sententiam *latronum, potius quàm Baronum, & verè stipendiarij nostri temporis non sunt milites, sed latrones*, non loquitur igitur *Lucas*, nisi de stipendiariis sui temporis, quos ipse noluit esse tales, absit igitur hoc dicere de militibus nostræ classis, qui non minùs fortitudine; & militari gloria, quàm pietate, & religione polentes cum natalium splendore virtutibus omnibus ornatî Turcas, & Saracenos gloriose prosequendo vitam exponunt pro fidei defensione, quod potissimè dicendum est de militibus Italis, & Hispanis, & præsertim de militari ordine Equitum *S. Stephani*, militantium sub *Magno Etruriæ Duce*,

Duce, qui decus est Italix, & Turcarum acerrimus expugnator ut latissimè tradunt *D. Caball. casu crim. 99. & Cavalc. d. c. 25. fragm. num. 7. & 11. vers. idem procedit*, de cujus excellentia, & prerogativis latissimè *Franc. Marz. cons. 26. Elbert. Leonin. cons. 1. & 10. Bapt. Stratell. tractatum* edidit, quem summè commendat *Borgn. decis. 20. sub num. 26. par. 2. car. 129. & refert Knichen. German. in comen. de jur. Saxon. cap. 2. nu. 33.*

Nec est necesse respondere ad jura, & rationes, quas *Lucas* affert in sua singulari, & solitaria contra omnes, quam firmat opinionem.

228 Siquidem omnibus plures in principio datæ sunt responsiones ad *l. Pomponius ff. de acquir. rer. dom.* diximus procedere in animalibus nobis ereptis à feris bestiis, quibus cum nullus possit esse animus, non possunt dominium auferre, nec possessionem; & tamen quòd avis transvolans ex area, aut ex agro nostro transtulit, si fuerit ore bestix liberata, occupantis fit, quemadmodum piscis, vel aper, vel avis cum potestatem nostram evaserit, si ab alio capiatur, ipsius fit, in quibus, *Flpiano* teste, verum est, quod *Pompon.* scribit *d. l. Pomponius vers. quis denique, & vers. sed putat*, & concordat *text. in §. fera igitur bestia, ibi eousque tuum est, donec tua custodia coercetur; cum vero tuam evaserit custodiam, tuum esse deserit, & rursus occupantis fit, Instit. de rer. divis. & sic retorquentur.*

229 *Text. l. si captivus §. 1. ff. eod.* loquens de immobilibus non meruit allegari, sicut nec *text. in l. ab hostibus 2. C. eod. & text. in l. si quis ingenuam 21. §. quod si publicè*, utrique enim loquantur de personis, quibus jus competit postliminij, ut supra, & in his tantum personis, scilicet applicatur dictum Imperatoris, *militem nostrum defensorem eorum, scilicet hominum, non dominum*, de quibus *text.* loquitur, ut supra diximus, & ob id non est trahendum ad bona; cum longè major sit ratio defendendi hominem dignissimum creaturarum, & tuendi, vel redimendi propriam speciem, quam bona, pro quibus nullo jure quis cogi posset vitam periculo exponere pro aliorum bonorum recuperatione; non enim est eadem ratio defensionis bonorum, quæ personæ, *cap. suscepimus, de homicid. latè lasen in l. ut vim, num. 24. & 25. ff. de just. & jur. sunt onim vilissima, habita consideratione ad personas juxta illud Lucani, sed pars vilissima rerum, certamenovis opes, relatam per Barbat. l. G. cons. 38.*

num. 5. & maximè cum per alias leges aliud expressè cautum sit in bonis, quorum non fuit memor Lucas, sed silentio præterit, l. si quid bello cum concord. & sic cessat expositio verbi, defensor, quam Lucas tradit ex Greg. & alia ex Cassad. & Valerio, quæ nimis sunt remota.

Et tandem *Lucas* met, tamen injustè ex sua sententia, adhuc tamen fatetur, contrarium de consuetudine servari, ibi *sed ut videmus hodie lacerata est lex, & non pervenit usque in finem judicium, quia impius prævalet, & propterea egreditur judicium perversum, & infra, sed ex his hodie fructum modicum provenire sentimus, & amplius, & ideo, ut cernimus, & gustamus, omnis lex in conspectu illorum corrui.*

Ex quibus si egreditur judicium, & lex, quam ex sua opinione *Lucas* sibi effinxit, corrui. Igitur etiam ipsius testimonio suo tempore servatum fuit, quod cum justissimis de causis, & non ex perverso judicio, sed justissimo introduci potuerit, quod cum communi Theologorum, & Canonistarum admisit *Molina*, tamen adversæ partis defensor: dum causas publicæ utilitatis, quibus nostra consuetudo introduci potuit, recensuit *d. tom. 1. tract. 2. cap. 118. colam. 4. vers. hac qua jure Casareo, & colum. 6. vers. dices quid ergo.* Ex his nostra sententia consuetudine roboratur antiquissima, quam & *Lucas* negare non potuit. Vade, &c.

Fides decreti supremi Consilij bellici Inviictissimi nostri Regis.

YO Cosme de Miranda Escrivano de Camara del Rey nuestro Señor en su Consejo de guerra certifico, y doi fe, y verdadero testimonio à todos los Ministros de Su Magestad de qualquier jurisdiccion que sean, como en mi officio, y en el Real Consejo de guerra està pleyso pendiente entre el Señor Fiscal de Su Magestad, y D. Fadrique de Toledo Osorio General de la armada Real del mar Oceano, y de mas interesados, con Juan Colín, y consortes dueños, y interesados en las mercadurias, que venian en el Navio Florisante, por dezir auian de fer dados por libros el dicho Navio y mercaduria, por aver estado en poder de Moros mas de veynte, y quatro horas, y averlos buelto à recobrar, y ganar el dicho General con su armada: y visto, y vydas las partes, y alegados los unos, y los otros en la primera instancia

ante el Auditor de las dicha armada, salio sentençia en que condenò al dicho Iuan Colin, y Consortes, y mercaderias aplicadas conforme à las cédulas de Su Magestad, para que se repartiessen como las de mas presas; de lo qual apelaron el dicho Iuan Colin y Consortes, para ante el Rey nuestro Señor en su Consejo de guerra; donde tocan las dichas causas privativamente.

Y aviendose alegado por las unas, y otras Partes, y conclusa la dicha causa, y vista por los Señores del dicho Real Consejo de guerra, se confirmò la dicha sentençia en todo y por todo, de que està suplicado por el dicho Iuan Colin, y Consortes, y en este estado queda la dicha causa: y para que dello conste al derecho de S. M. à pedimiento de la parte de D. Diego Pimentel General de la esquadra de las Galeras de Nap. difunio di el presente. En la Villa de Madrid à veinte y siete dias del mes de Diciembre de mil y seis cientos, y veinte, y quatro años. Y en fe dello fizè mi signo, y lo firmo, en testimonio de la verdad. Cosme de Miranda.

Certifico yo Luis Ortiz de Matienço Secretario del Rey N. S. en su supremo Consejo de Italia, que Cosme de Miranda cuya parece la firma, y signo desta otra parte, es como se dize. Escrivano de Camara del Rey N. S. en su Consejo de guerra, publico, fiel, y legal y como à tal se le acostumbra à dar, y dà entera fe y credito à los autos, y escrituras por el firmadas, y autenticadas, assi en juicio, como fuera del; y para que dello conste de la presente certificacion firmada de mi mano, y sellada con el sello secreto de Su Magestad. En Madrid à veinte, y siete de Diciembre de mil, y seicientos, y veinte, y quatro años.

Luis Ortiz de Matienço.

Fides Excellentissimi Marchionis de Sancta Cruce Locumtenentis maris Generalis Præfecti pro Catholica Majestate.

HAGO fe que hallandome el año de seis ciento, y diez y siete en el estrecho de Gibraltar con el Señor Principe Filiberto con la armada Real del mar Oceano, y las esquadras de Galeras de España, y Portugal, tuvo aviso su Alteça de que à la boca del Rio de Ierwan avia un vaxel de enemigos, y embie à el tres Galeras, que lo truxeron à Gibraltar, y con no estar de baxo de las fuerças del enemigo, y ser de vestimentos, y quitado à Christianos, se dio por de presa, y se vendio, y repartio conforme à las or-

denes, que Su Magestad tiene dadas para estos casos. Y para que dello conste di esta fe. En Medina à cinco de Diciembre de 1624.

El Marques de Santa Cruz

Por mandato de Su Excellencia Diego de Aguilar, y Ibarra.

ALIA DECISIO.

Et iterum cum accidisset casus in causa quorundam Græcorum, quorum navigium à Turcis piratis emptum, prætendebatur à Neapolitano quopiam, utpote sibi à Piratis ereptum, dominio non amisso, restitui, fuit die 13. Iulij 1634. me referente decisum, quod Græcis liberè restitueretur. Qua decisione fuit declarata conclusio in præcedentibus tradita, locum sibi vindicare, quamvis navigium armata manu redemptum non fuerit, sed ab hostibus captum, & congruo ad acquirendum dominium tempore infesum, ad has Oras, Græcis dominis gubernantibus, appulerit. Hoc enim casu æquè militat eadem acquirendi, amittendique dominij ratio, ut veteri domino vendicatio neganda sit, ut tradit Hugo Gros. dum hæc eduntur, cursim visus, d. tract. de jur. belli, ac pac. lib. 3. cap. 9. num. 14. ibi, *Quare commercio parata ubicunque reperiuntur, manent ejus, qui emit, nec apud pacatos reperta, aut intra fines perducta, vindicandi jus est veteri domino.* Votantes fuerunt Dom. Præsidens Comes Molz, Dom. Præsidens Matthias de Casanate nunc dignissimus Regens Collateralis Consilij, ac R. C. Summarix Locumtenentis, Magni Camerarij vices gerens, Dom. Præsidens Didacus Bernaldus de Zufia nunc quoque ejusdem Collater. Consil. meritissimus Regens, Dom. Præsidens Antonius Caracciolus, & Ego.

S V M M A R I V M.

- 1 *Fiscus in venditione rei fiscalis si non fuerit laesus, licet alius plus offerat, non restituitur, nisi ex nova causa causeatur laesus, vel de sorde, collusione, vel gratia doceretur.*
- 2 *Fiscus in lucro non restituitur, sed re non integra sit, prout etiam minor, numero 13. & 33.*
- 3 *Restitutio Fisco in substationibus semel concedenda, an etiam bis, exemplo minoris, & nu. 29. 32. & 43.*
- 4 *Venditio, & liberatio rei vendita sub hasta perfecta non dicitur, donec decretum sit interpositum, pretium depositum, & tradita possessio, nu. 5. & 12.*

6. Fides de pretio in subhastationibus haberi non potest.
7. Fiscus quousque non fuerit tradita possessio rei vendita, potest rejicere plus offerentem, & recipere minus, si sit magis idoneus, vel quia locus est gratificationi.
8. Restitutio pro lucro quarendo alterius injuria non datur, nisi pauci dies desint ad illud consequendum. & nu. 9.
10. Offerens primus est liberatus, si secundus plus offerens fuerit acceptatus, & de ratione, num. 11.
14. Licitorum plus offerenti in concursu rei fiscalis candela extincta addicitur.
15. Stylus Tribunalis attendendus, & gesta contra stilum sunt ipso jure nulla.
16. Fiscus accessioni candela renunciare non potest, quia juris publici, & in utilitatem omnium.
17. Fiscus restituendus est, sicut minor adversus Principis factum, ipsiusque sententiam.
18. Dispensatio Principis accessioni candela ex eo, quod pretium oblatum, justum dici poterat, eo postea aucto non potest effectum sortiiri, sed Princeps consulendus.
19. Pretium justum censetur, quod subhastando invenitur, & liberaliter offertur à sciente rei conditionem, nu. 20. & quando subhastatio non efficiat justum pretium, n. 21.
20. Lucrum amittere est damnum pati.
23. Minor restituitur etiam si lesio superveniat post venditionem.
24. Licitatores pretendentes causam, vel jus in re subhastata, vocari debent cum intimatione ante decreti adjudicationem.
25. Licitorum plus offerens in prima licitatione preferendus est aliis in secunda tantundem offerentibus.
26. Decretum interpositum ex falsa causa, praesertim falsa contra jus scriptum, redditur nullum.
27. Prelatio datur in re communi divisa, vel etiam dividua, cum Fiscus vult totum distrahere.
28. Fiscus ratione partis potest vendere totum pro interesse majoris pretij.
30. Restitutio secunda ad lucrum minori concessa, ad Fiscum extenditur.
31. Dicitio, Rursus, quandoque exponitur, pluries.
34. Remedium rescissorium in venditione sub hasta datur privato, quatenus est in damno.
35. Addictio non habet locum in locatione perpetua pradiorum Fisci, sed temporali sic, & num. 37.
36. Restitutio non conceditur Reipublica in vendi-

tionem ejus pradiorum sub hasta.

38. Conductor secundus si fundum primo concessum, qui proprio culta meliorem reddit per subreptionem auferri obtinuit, non restituitur.
39. Prelatus post meliorationes factas per Colonum non auditur, si dicat Ecclesiam deceptam.
40. Clapper. caus. 5. quest. 1. numer. 2. tenet restitutionem minori concessam adversus venditionem sub hasta non extendi ad Fiscum, sed non bene, & loquitur, ubi Fiscus vendit cum pacto additionis in diem.
41. Venditio cum pacto additionis in diem, & venditio simpliciter sub hasta differunt.
42. Restitutio minori semel denegata non amplius conceditur, nisi ex nova causa, nam appellare debuit, & non fecit, sibi imputatur, & sic loquitur rex. cap. 6. & plus in integre restit. postul.

ARGUMENTVM.

Fiscus in venditione rei fiscalis sub hasta ultimo licitori liberata, utrum restituatur, & restitutione semel concessa, an iterum restituendus veniat, etiam ad lucrum superveniens.

RESPONSVM XIV.

IOannes Thomas Marchifanus, qui tanquam condominus partis Terræ Roccæ del Raso, obtinuit præferri in emptione jurisdictionis dictæ Terræ (licet ex falsa causa) ad excludendas majores oblationes, re integra, & incontinenti factas, nedum augmenti in pretio considerabilis, sed etiam ultra sextam, quæ de jure, & consuetudine nostrorum Tribunalium, rescindere solent venditiones, etiam perfectas, adversus Fiscum, & licitatores, paribus, quibus ipse, quinimò justioribus causis, ad emendum impulsos, ex quibus omnis animosa excluditur licitatio.

I Opponitur primò, Fiscum ita demum restitui in re fiscali sub hasta ultimo licitori liberata, si fuerit læsus sua facilitate, putà quia vendidit tempore non opportuno, vel non justo pretio; secus verò quando justo pretio, & tempore opportuno, prout in casu nostro Pars contendit, tunc enim licet alius plus offerat, non restituitur, nisi ex nova causa superveniente causetur læsio, vel de sorde, collusionem, vel gratia doceretur, ut latè deducit Alber. in l. qui prator §. questum, ff. de

ff. de minor. cuius distinctio est communiter recepta, & in praxi tenenda, teste Gutier. lib. 1. pract. quæst. 38. num. 2. & Alvar. Valascus consult. 109. post Afflict. decis. 340. & Molin. de contract. disput. 575. num. 5. vers. mihi verò, &
 2 *Fiscum in lucro non restitui, quicquid sit in minore, per text. in l. ait prior §. fin. ff. de minor. ubi in lucro etiam minor restituitur, quem text. non habere locum in Fisco tradit Caphalus cons. 241. relatus per Peregr. & de Pont. & idem Caphal. latius; & melius cons. 305. lib. 4. à nu. 42. usque ad fin.*

Secundò opponit, quatenus esset restituendus in lucro, hoc semel tantum intelligi debet, & non sæpius ex *Clapper. caus. 5. qu. 1. num. 2.* qui allegat *text. in l. 2. C. de locat. præd. Fisc. lib. 10.* ubi hoc probatur; tradit etiam in specie *Aviles in cap. pratorum c. 32. glos. de pujar num. 13.* qui allegat *101. tit. C. si sapius in integr. restit. postul. & eum refert, & sequitur ex dictis juribus Gutier. d. qu. 38. nu. 5. confirmatur ex traditis per Dec. cons. 436. nu. 6.* ubi asserit, restitutionem semel concessam non esse amplius concedendam, *d. tit. & l. 1. cum seq. C. si sapius in integr. rest. postul. &*
 3 *proinde cum in casu de quo agimus, Fiscus fuerit semel restitutus, non sit amplius restituendus ex prædictis.*

At nos pro Fisco contendimus in præfenti casu, rem semel tantum fuisse liberatam, eamque ex defectu solemnitarum de jure, & stilo Tribunalis requisitarum, ex falsa causa Adversario addictam, & sic in prima liberatione versari, aded ut nec sit opus Fisco in integrum restitutionis auxilio, rescindere, quod jure communi nullum censeri debet.

Et ex abundanti, nedum semel, atque iterum, sed pluries Fiscum ad instar minoris restituendum esse, etiam ad lucrum superveniens ex nova oblatione in publicis præconiis, & subhastationibus.

Atque ut primum fundetur advertendum in facto, quod licet prætendat Adversarius, quod in prima auctione facta die 22. Martij 1619. fuerit sibi candela extincta; atamen non potest censeri verè extincta, dum per majorem oblationem eodem planè momento, nedum incontinenti factam pro parte Illustr. Ducis Vallis Regiæ duc. 43. pro quolibet foculari, & statim sextæ partis, amplius superadditæ, per R. Cam. acceptatæ, fuit Adversarij oblatio suspensa, & effectu vacua; non dicitur enim perfecta rei venditæ sub hasta liberatio, donec decretum fuerit interpositum, & sigillatum, & proinde

recipi debet quis ad plus offerendum, ut aliàs censuit Senatus Paris. apud *Ioan. Gall. q. 2.* quem sequitur *Rebuff. ad Const. Gall. tit. de præconiis, & licitat. art. 4. glos. un. nu. 33. vers. vigesimo,* quinimò plura præcedere debent antequam decretum obtineatur, nec dicitur perfecta venditio, nec liberatio rei venditæ sub hasta, quàm, si pretium oblatum emptor deposuerit apud Actuarium, sive Grapherium, ex *l. ult. C. de bon. auth. Iud. possid.* probat idem *Rebuff. eod. loco art. 5. glos. un. nu. 13.* cum non possit haberi fides de pretio in subhastationibus, idem *Rebuff. n. 17. art. 6. nu. 22.* & quousque non fuerit decretum sigillatum, ac tradita possessio, potest Fiscus rejicere plus offerentem, & recipere minus, quia ejus interfit, putà si offerat faciliorem solutionem, vel quia magis idoneus, vel quia est locus gratificationi, *l. eum, qui §. fin. & l. Sabinus ff. de in diem adject. ita Bart. videndus in d. l. si tempora num. 4. in fin. & ibid. Rebuff. &*
 5 *proinde dicitur continuatio primi actus subhastationis illa subsequens oblatio.*

Comprobatur hoc, quia licet restitutio non detur pro lucro, si lucrum veniret querendum cum alterius injuria, secundum *Angel. Castr. & Alex. in l. cum quidam n. 4. ff. de acquir. hered.* limitatur tamen si pauci dies defunt ad lucrum consequendum, tunc enim conceditur restitutio etiam cum alterius injuria, sic *Bart. in l. qui fundum §. qui bona, ff. pro emptore,* quem refert, & sequitur *Alexand. in d. l. cum quidam sub d. nu. 4.* & sic dictum videtur in casu præfenti, ex quo fuit facta nova oblatio incontinenti non dicitur prima restitutio, sed ejusdem actus continuatio.

Et quod non dicatur perfecta addictio facta primo licitatori, cum alter nedum re integra, sed incontinenti plus offerat, patet ex eo, quod si secundus plus offerens fuerit acceptatus, tunc primus est liberatus, cujus rei illa redditur ratio per *DD.* quia per ulteriorem actum ante rem perfectam à primo videtur recessum §. *posteriore Institus. quib. mod. test. infirm.* & novissimum factum prævallet, *l. pacta novissima C. de pact. ut ex l. Valeriana. ff. de prætor. stipul. refert Crem. singul. 40.* sequitur distinguendo *Rebuff. dict. titul. art. 7. glos. un. nu. 21. Boer. dec. 248. nu. 3.* & sic non dicitur primus actus perfectus, neque pro primo actu numerari potest, cum immediate acceptatur altera major oblatio, ut in casu præfenti, sed tunc dumtaxat, cum res definit esse integra actu perfecto, per decreti subscriptionem, pretij solutionem, & possessionis

13 *d. S. quæsitum*, quem sic intelligit, & declarat *Aret. in l. 3. S. Labeo vers. sed contra primam conclusionem ff. de verb. obligation. & ibi Iason*, & tunc re non integra etiam restituitur minor, & Fiscus ad lucrum, probatur expressè in *dict. S. quæsitum*, ibi, & *quotidie Pratores eos restituunt, ut rursus admittatur licitatio*, & infrà latius.

Nec decretum sub die 15. Aprilis interpositum, (quem secundum actum liberationis adversarius præterdit,) nos verò dicimus, nec esse pro primo actu connumerandum, cum nullum sit ex pluribus.

14 Primò ex defectu solemnitatis substantialis, & formalis, quia cum constet, in venditione rerum fiscalium præscriptam esse certam formam à jure præconiorum, & subhastationum, & ut plus offerenti in concursu licitatorum res candela extincta de more addicatur, ad tradita in *l. 1. & toto tit. C. de fide instrum. & jure hasta fisc. lib. 10. cum concord. & per D. de Ponte de potest. Proregis* 15 *de regal. impos. S. 5. num. 24.* adè ut & stilius, & consuetudo Regni, & Tribunalis præcipuè sit attendendus, ut gesta contra stilum sint ipso jure nulla, *Rebuff. in his terminis in d. rubr. de præconis num. 14.*

16 Ex hoc sequitur, hoc decretum liberationis sine solemnitate accensionis candelæ de jure, & stilo Tribunalis requisita, latum, nullum, & omnino invalidum esse, cui Fisci Patronus, (quo instante Excell. Prorex dispensavit) renunciare nequaquam potuit; tum quia solemnitates præconiorum juris publici sunt, tum etiam quia in utilitatem omnium interesse habentium, sunt introductæ, cui, in aliorum præjudicium haudquam una ex partibus renunciare potest, in terminis *Rebuff. d. rubr. de præconis num. 18. Additio Matthæi ad decis. Guid. Pap. 536. in novis, Magonius decis. Flor. 132. ex numer. 7.* 17 cum & Fiscus, qui jure minoris utitur in restitutione, *Guid. Pap. decis. 302. Boer. decis. 265.* restituendus sit sicut minor adversus Principis factum, quinimò & ipsius sententiam, *Boer. decis. 63. Cald. de restit. ver. latis sub numer. 85.*

18 Ac dum Prorex dispensavit ex causa expressa, quòd pretium illuc usque oblatum ducatorum sex millium satis justum, & conveniens dici poterat, dum postea majus pretium fuit auctum usque ad summam duc. 7500. non poterat amplius dispensatio effectum sortiri; sed vel juris consueta solemnitas accensionis candelæ erat servanda, vel consulendus Princeps, qui erat præsens,

& expectanda secunda jussio, & interim supercederi, ex traditis in simili per *Dominum de Ponte de potest. Proregis tit. abundantia civitatis S. 3. num. 14. in fin. & num. 15.* ex novo enim pretij additamento illud justum pretium censi debuit, quod subhastando, & licitando inveniri potuit, ut per *Ias. in l. qui Roma S. cohæredes ff. de verb. oblig. plura Peregrinus de lure fiscali lib. 6. tit. 4. num. 8. vers. nonnulli verò*, & justum dicitur pretium, quod liberaliter effertur à sciente rei conditionem, juribus à *Rebuffo d. tit. de præconis art. 7. glos. un. num. 20.* citatis.

21 Et licet aliàs subhastatio non faciat justum pretium ex traditis per *Dominum de Franchis decis. 54.* declaratur procedere in re, quæ non est vernalis, at necessitate cogente alteri est adjudicanda justo pretio, ut in assecuratione dotis super bonis mariti, secus verò cum res sponte exponitur vernalis; ut in subhastatione bonorum Ecclesiæ, & Fisci, in quibus non attendi justum valorem, sed illud censi justum pretium, quod à licitatoribus reperiri potest pro Fisci commodo, & utilitate, in terminis optimè distinguendo *Dominus de Ponte omnino videndus conf. 126. num. 17. 22. 34. & seq. lib. 2.*

22 Ex quo & illud sequitur perneceffe nos in casu præsentis non versari in amittendo lucro, sed in evitando damno, licet & lucrum amittere sit damnum pati, *S. illud ad l. Aquil. cum simil.*

23 Secundò, decretum prædictum liberationi lati sub die 15. Aprilis est nullum, vel adversus illud Fiscus restituendus tanquam enormissimè læsus, quia etiam si læsio non adsit tempore venditionis, sed ex post-facto emergat, sive superveniat, datur minori restitutio, ut putà si tempore liberationis licitatores notitiam liberationi ex aliqua causa habere non potuerunt, cum pro eorum interesse intervenire intendebant, & affectabant, etiam si accensio candelæ facta fuerit, *Sfortia Odus omnino legendus de restit. in integrum, par. 2. quæst. 57. art. 3. num. 22. in fine, Iodocus Domhaenderius de subhastat. cap. 3. num. 13.* ubi animadvertit, quòd prætendentes causam, vel jus quoddam in re subhastata, debeant vocari ante adjudicationem decreti, & subdit, quòd hoc cum intimatione fiat, & quòd è memoria excidere nefas sit, *Mastrillus* optimè, qui hac ratione decisum testatur, & sententiam confirmatam per Concistorium, quòd iterum fierent subhastationes *decis. 84. lib. 1. nu. 7. in fin.* quanto fortius in casu præsentis, in quo iis, qui in

in prima licitatione obtulerant, ac parati erant plus offerre, ea spe confisis, ut iterum necessariò accenderetur candela, deciso puncto prælationis, licet in vanum tunc oppositæ, nulla habita noticia ordinis, seu dispensationis Domini Proregis, ipsis insciis, ac nil tale cogitantibus, hoc in Fisci perniciem actum est, cum tamen expressè esse requirendos primos oblatores, doceat *Aviles dict. cap. 32. num. 10.*

Tertiò, hoc decretum postremum est nullum, quia interpositum sub prætextu prælationis de jure tunc prætenfæ per adversarium, sub quo figmento impetravit decretum liberationis, cum aliàs pro eisdem 25 duc. 7500. oblatis per Alexandrum, quem Marchisanus nec obulo superavit, omnino fuisset, vel vigore ordinis D. Proregis, liberanda jurisdictio Alex. ad cujus instantiam veluti plus offerentis Fiscus impetravit rescriptum, quinimò etiam circumscripto rescripto, quia ipse Alexander erat primus, & plus offerens, in secunda licitatione erat omnibus aliis tantumdem offerentibus præferendus, *l. 1. C. de com. ser. manum. tradit Bald. in l. fin. C. de test. man. refert, & sequitur Damhauderius ubi supra cap. 5. n. 9. & quatenus fuisset locus gratificationi, nonne erat idem Alexander præferendus, qui ex ejus oblatione Fisci conditionem majorem & utiliorem reddidit? certè nemo vel mediocris eruditionis non videt: vel saltem erat accendenda candela, uti sublato de medio rescripto ex nova oblatione supervenienti, ut supra, unde cum hæc causa, cui innixum est decretum, reddita sit falsa ex ejusdemmet Partis declaratione, quæ noviter, palinodiam canendo, penès acta fatetur, non competere prælationem, non video, quomodo nullitas 26 decreti evitari possit, cum ex falsa causa interpositum decretum, nullum planè reddatur etiam si nullitas minoris favorem non concernat, *Alex. in l. qui Roma §. duo fratres, n. 39. ubi latè in omnibus privilegiatis ff. de verb. oblig. Maranta in speculo par. 6. actu 1. nu. 118. & 152. & præsertim quando falsa causa est contra jus scriptum, Alex. ubi supra, Maranta ibidem num. 117. sed nullo jure poterat 27 Marchisanus prælationem prætere, nisi in re communi indivisa, vel etiam dividua, cum Fiscus voluisset ex suo privilegio totum vendere pro interesse majoris pretij, ad textum in l. 1. ubi Bart. expressè C. de vendit. rerum fiscal. lib. 10. Peregr. de jure fiscali lib. 6. tit. 4. d. num. 23. latè D. de Ponte cons. 156. ubi num. 3. lib. 2. in specie dicit, in re divisa cessare hoc**

privilegium ex *Panorm. & aliis.*

Et quatenus causa prædicta decreti expressè notata, ut credit, in libro notamentorum R. Cam. non esset falsa, sed eam adversarius veram assereret, rejecta ultima ejusdemmet declaratione, idque Fiscus citra veritatis præjudicium admitteret, esset omnino procedendum ad totius integri Castri venditionem, prout Fiscus institit, & in eum casum instat ex suo privilegio *d. l. 1. & l. 2. C. de comm. rerum alien.*

Sit tamen verum quod Partem tam anxie torquet, fuisse rem primò sub hasta adversario additam, candela more solito extincta, & semel Fisco concessam restitutionem; nonne competeret secunda, & ulterior restitutio exemplo minoris? ut in terminis valde fortioribus etiam re tradita, & sic re non integra, docet *Albericus in d. l. & si sine §. quæsitum, in fine*, ubi clarissimè admittit restitutionem in prima, secunda, vel tertia vice, & generaliter semper ubi subest nova causa transactionis, & restitutionis, respondens ad *text. in d. l. 2. & tot. tit. C. de locat. præd. civil. lib. 10.*

Et *Albericus* loquitur juxta terminos *text. in dict. l. & sine*, quæ subsequitur immediatè post *l. ait prætor. 7. §. fin.* ubi *Ulpianus* statuit his verbis. *Hodie certo jure utimur, ut & in lucro minoribus succurratur.* Vnde retentis his terminis restitutionis ad lucrum, subdit *in d. §. quæsitum est ex eo, quod in lucro quoque, &c.* Et quotidie prætores eos restituunt, ut rursus admittatur licitatio, &c. & iterum in *§. sequenti* incip. *restitutus*, de restitutione ad lucrum agens, rursus dicitur restituendum esse adversus hereditatis repudiationem.

Quam restitutionem ad lucrum minori concessam, ad Fiscum pariter extendi probant *Pirrus in l. justas C. de jure Fisci lib. 10. Aret. cons. 20. in fine, Bossius de Fisco, num. 21. Guid. Pap. decis. 302. Sfortia Odus de rest. par. 1. quæst. 3. art. 1. post Bossium tit. si advers. rem judic. num. 19. latissimè Peregr. de jure Fisci lib. 6. tit. 1. ex num. 7. & tit. 2. num. 10. Afflic. dict. decis. 340. num. 1. Iserm. in Const. Obscuritatem, in princ. vers. aliàs de lucro, & sic communiter rejicitur *Cesali* opinio in contrarium supra adducta, quam novissimè reprobatur *de Ponte d. §. 5. num. 38. & quotidie communis practica testatur, & pro absoluto tradit Cald. ubi supra, verbo adversarij dolo, nu. 4.**

Ex qua dictione, rursus, de qua in *d. §. quæsitum*, notat *Caldas de restit. ver. implorandum, num. 36.* pluries restitutionis auxilium esse concedendum, & *Capyc. decis. 36. in fine.*

32 Vnde

32 Vnde etiam si bis tantum concederetur minori, & Fisco in subhastationibus ad lucrum restitutio (quod tamen pro nunc non admittimus, citra veritatis præjudicium) cujus sententiæ fuerunt *Ifern. in Const. Obscuritatem, colum. 3. vers. sed quoties fol. 189. & ibidem Afflict. num. 11.* & ex nostris Pragmaticis sequitur *MuscateLL. par. 3. glos. venduntur, num. 68.* qui ponit casum *num. 64. re tradita, & sic non integra; adhuc casus noster esset in tuto, & secunda restitutio Fisco erit concedenda.*

Nec refragantur in contrarium adducta; siquidem indifferenter datur minori, Fisco, & similibus restitutio in lucro in subhastationibus, ex *Guid. Papa d. decis. 356.* quidquid in contrarium distinguant *Alber. Guierrez, Valascus, & cæteri*, qui eos sequuntur, tradit *Mastrillus d. decis. 84. sub num. 6. Muscatellus ubi supra num. 56. vers. adverte*, ubi advertit, quod hodie ita communiter practicatur, & *numer. seq.* respondet ad *Alber. & Affl. locis supra citatis*, dum tamen agatur de notabili lucro ex verbis *d. §. quasitum*, ibi, *circumspicere faciendum*, ut latissime de *Ponte in d. §. nu. 56. & 60.* qui etiam respondet ad tradita per *Alber. & nu. 62.* testatur novissime decisum per Regiam Cameram, & Collaterale Consilium in locatione Arrendamenti Vini, quod prius remansit Petro Francisco Ravalcherio, nam superventa oblatione Nardi Andreæ de Leone post elapsa tempora, post decreti interpositionem, & liberationem Arrendamenti eidem Ravalcherio, fuit admissa, quia excedebat sextam oblationis Ravalcherij, atque *ibidem num. 62.* in fine tradit differentiam inter Fiscum, & privatum, ut privatus habeat remedium rescissorium, quatenus est in damno, considerato vero rei valore; Fiscus verò sicut minor etiam quoad lucrum restituitur, & ita pluries testatur practicatum, & judicatum indifferenter; & sic cessat prima oppositio.

Nec etiam obstat *decis. Clapper.* de qua adversarius magnum facit festum, quæ fundatur in *d. l. 2. C. de locat. prad. civil. lib. 10.*

33 Primò, quia ultra resolutionem *Alber. in d. §. quasitum*, declarat *Platea in d. l. 2.* illum procedere in locatione tantum perpetua prædiorum Reipublicæ, ut in his non habeat locum adjectio, scilicet ut auferatur ab uno, & alteri tradatur plus offerenti; secus verò, tam in temporalibus locationibus, ut in *l. fin. eod. tit.* quam in venditionibus rerum fiscalium, in quibus habere locum adjectionem

firmiter asserit *Platea ex l. si tempora 4. C. de fide instrum. lib. 10. de Ponte ubi supra num. 59.* quod etiam tradit *glos. in l. Lucius Tilius §. si ff. ad municip. ver. admittendis*, ubi exptel. è dicit, majorem oblationem non admitti ad beneficium Civitatis, aliud in Fisco, citans *dict. l. si tempora, & optimè glos. in l. 2. C. de vend. rebus civit. lib. 11.* ibi, *sicque in venditionibus tantum fiscalibus habet locum adjectio, non locatio, idest in locationibus*, & ita communiter à DD. declarari hanc materiam, & in praxi servari, testatur de *Ponte d. §. 5. num. 50. & 58. vers. idem est, & novissime de Marinis resol. quot. lib. 1. c. 46. & 147.*

36 Secundo, *text.* ille loquitur in locatione prædiorum Reipublicæ, in quibus non est locus huic beneficio minoris, & Fisci, ut admittatur licitatio post terminum, *l. 1. C. de vend. rebus civit. lib. 11. Alber. in l. venditor ff. de in diem adject. Muscatellus in d. glos. venduntur, num. 59. de Ponte dict. tract. §. 5. num. 52.* secus verò in minore, vel alia persona, cui competeret in integrum restitutio, ut sunt minor, & Fiscus ex supra traditis, tunc enim admittitur adjectio etiam post terminum, ita *Bart.* limitando in tertio *text. in d. l. 2. in specie in dict. l. si tempora num. 5. & 7. & in l. licitatio in fine ff. de public. Capyc.* in terminis *dict. decis. 36. num. 5. & vers. nisi.* & *Dambauderius ubi supra c. 5. num. 2. & quod text. d. l. 2.* loquatur in fundis patrimonialibus, in quibus habet locum adjectio semel tantum, secus verò in fiscalibus, notat *glos. in leos vers. firmum C. de divers. prad. lib. 11.*

38 Tertiò *text.* ille in *d. l. 2.* loquitur redum tradita possessione, & sic re non integra, sed ubi conductor fundum concessum proprio cultu meliorem reddidit, à quo novus offerens per subreptionem obtinuit à primo possidente, qui melioravit, fundum auferri, quare imputandum secundo oblato, qui fundum tradi, ac meliorare permisit, exemplo ejus, quod dicimus infra ex *text. in l. 1. C. si sapius rest.* ubi imputandum minori, qui potuit à sententia appellare, & proinde non restituitur iterum, ut infra latius, unde notat *ibidem Bart. in dict. l. 2. contra Prælatos*, qui post meliorationes factas per colonos volunt dicere, Ecclesiam fuisse deceptam, quod non debeant audiri, secus verò si non in toto, sed in aliqua tamen parte de inutili facta est utilis, quia tunc auferitur per secundum oblato, ut in terminis *dict. l. 2.* notat *Castr. conf. 142. lib. 2. & Ruin. conf. 116. numer. 4. vers. non obstat, lib. 1. Carocius de locato, & conducto, verbo transmissione locationis,*

num. 4. & sic satis in diversis terminis loquitur ille *text.* & quod procedat tradita possessione, non aliter, *Lucas de Penna ibidem in fine*, dum citat *l. eos C. de divers. pradiis Urb. lib. 11.* quæ clarissimè loquitur, ubi primi conductores possessores effecti sunt, & non aliter.

Ex quibus remanet resoluta objectio de *decis. Clapperij*, licet ex aliis etiam non sit facienda vis in ejus theoria, cum ipse in *causa 6. quest. 2.* resolvat, privilegium minoris ut restituatur adversus venditionem factam sub hasta, non extendi in Fisco, cum tamen de jure, ex comm. scribingentium theoria, & praxi nostri Tribunalis contrarium planè servari, & in dies practicari videamus, ut supra diximus, & testis est *de Ponte d. S. 5. n. 48.*

Quinimò loquitur idem *Clapperius* ubi Fiscus vendit cum pacto adjectionis in diem, sive additionis, quod in nostro Tribunali non practicatur, ubi res Fiscus venduntur simpliciter sub hasta, nec servantur strictè tempora adjectionis, & quod satis distet vendere cum pacto additionis, & vendere simpliciter sub hasta, in specie docet *Sfortia Odus de restit. par. 2. qu. 57. nu. 21.*

Nec pariter obstat *tit. & l. C. si sapius in integr. rest. post.* & quæ tradit *Decius, Aviles, & Gutierrez in locis* supra allegatis per dicta jura: quoniam *tit. & l.* prædictæ secundum communem, & veram omnium interpretationem loquuntur, & procedunt, quando restitutio implorata, fuit à Præside denegata, quo casu amplius non conceditur, nisi adsit aliqua nova causa, secundum *glos. in d. v. fin. C. si sapius*, ubi *Bald. & glos.* etiam in *d. S. restitutionis*, ubi *Bart. & Fulgos.* dicunt communem, tradit *Capyc. decis. 165. nu. 4.* quia eo casu minor debuit à sententia appellare, quod cum non fecit, sibi imputare debet, ut ait *Imperator in d. l. 1. C. si sapius, & c.* ibi, *appellare enim debuistis, si vobis sententia displicebat*, quando igitur fuit denegata restitutio procedunt *l. sequentes illius tit.* limitantes dispositionem *dict. l. 1.* nisi adsit aliqua nova causa, *Rebuff. 2. tom. ad Const. Francia tit. de restit. num. 8. fol. 155. & 165. num. 9. Afflict. in dict. Const. Obscuritatem num. 12. Mauritius de restit. cap. 258. Gamma decis. Lusit. 110. num. 7.* aliàs enim semel concessam restitutionem, rursus, atque iterum concedendam esse in eadem causa, quicquid arbitratus sit in contrarium *Decius dict. conf. jam citato*, sic ex *text.* in *dicto S. restitutus*, docet *Rebuffus, Capyc. Mauritius, Gamma, & alij supra citati, & latissimè, & eruditè tradit Caldas in l. si*

curatorem habens, verbo implorandum num. 33. vers. sed cave, C. de rest. in integr. ubi asserit, hanc esse veram, & communem sententiam, quam praxis etiam observat, & *num. 34.* reprobans *Decium d. conf. 436. nu. 6.* asserit, quod ipse incautè arbitratus est, semel concessam restitutionem, iterum non posse concedi, nisi ex nova causa, & quod hic sit verus sensus, & interpretatio scribingentium, qui rogo videatur.

Quamobrem ex prædictis clarissimè liquet, omnino esse recipiendam novam oblationem, etiam excedentem sextam, & c.

In hac materia fuit novissimè edita *Prag.* per Excellentissimum Comitum Montisregij, y Fuentes Regni Proregem mirabilis prudentiæ, & vigilantæ sub die 13. Septembris 1631. qua taxata, & præfinita est quantitas cum distinctione casuum, ut novi offerentes extincta candela admitti possint, quæ tamen loquitur in locationibus Arrendamentorum introituum Regalium, non in alienationibus bonorum, & jurium Fiscalium, quæ *Pragmatica* fuit dictum die Lunæ 13. Octobr. 1631. in Collaterali, in Arrendamento Salis, quod inconcusè observaretur in futurum.

Facta de prædictis relatione per Regiam Cameram in Collaterali Consilio, referente Domino Præsidente D. Ioanne Enriquez causæ Commissario, fuit causa ad Regiam Cam. remissa, quæ de justitia provideret; nec postea decisam fuisse pro comperto habui.

ARGUMENTVM.

De falsitate, & falsi suspicionem ex literarum mutatione, & superadditione in decreto subhastationis in publicis auctionibus coram Principe, ipsius probatione criminis, privilegiis, effectibus, & pœna. De pactis, & conditionibus in licitationibus insertis. Quibus censeatur quis in auctione vincere. Quod novissima licitatione attendatur publicis præconiis inserta. De virtute relationis, & quod non extendatur ad pacta insolita, & exorbitantia, quæ in venditionibus rerum fiscalium sunt nulla, & generaliter dolum redolent. Quod relatum, de

de quo constat attendatur non referens, etiam in his, de quibus referens potest disponere. Demum quomodo, & quando Officialis, de cujus excessibus in exercitio admittis, certis jam constitit probationibus assumptis, suspendi debeat ab administratione officij, & beneficij. An valeat pactum in concessione officij, quo suspensio prædicta tollatur, vel etiam differatur in eventum sententiæ diffinitivæ, quod deciditur sigillatim discussis causis, ex quibus hujusmodi suspensio favore publico est à jure inducta, adeò ut exemptio, vel etiam dilatio velut contra bonos mores concessa nullo pacto censeri debeat, vel etiam expressè data ut nulla, prodesse non possit Officiali, quin priùs saltem à detectis criminibus se purget.

S V M M A R I V M.

- 1 Pœna falsitatis gravissima, & qua de jure communi, etiam in falsificante rescripta Principis, num. 2. & 3. De jure Regni mutans, aut noto sigillo tam per actorum Notarios, quam per se signans literas Regias, tam justitia, quam gratia, etiam si sit modica rasura, & in loco non substantiali, vel falsitas non sit alicui nociva, & fabricans non fuerit ea usus; capite punitur, num. 4.
- 5 Falsificans vel mutans sigillum, vel scripturas Regis Mediolani, vel sui Locumtenentis, aut Senatus, illius Regni Constitutione igne comburendus.
- 6 Falsitas in rescriptis Principis probatur per solam immutationem, & num. 14. vel per rasuram, etiam tenuem, & in loco non suspecto, etiam in syllaba, vel puncto, nec distinguitur, utrum noceat, vel ne, & num. 8. in aliis vero distinguitur, si in loco suspecto, aut non, & num. 7.
- 9 Pœna mortis naturalis irroganda falsificanti literas Papa, secus Legati ipsius, aut Proregis.
- 10 Falsificanti provisiones Mag. Cur. pœna remissionis in perpetuum irrogata.
- 11 Falsificans acta judicij, ultra pœnam corporalem, causa amissione punitur de jure communi, & idem secundum aliquos, si instrumenta, vel scripturas extra acta; sed de jure

Regni indistinctè procedit, maximè in Officiali, cuius opera, & industria eligitur, & nu. 12. & 13.

- 15 Præsumptio falsitatis proveniens ex vitio extrinseco, & visibili, potissima, & superat eam, qua ex vitio latenti, & invisibili oritur.
- 16 Immisio impeditur ex vitio visibili in testamento, secus invisibili.
- 17 Falsitas præsumptionibus probatur, maximè in civilibus ad tollendam fidem instrumento, & probationibus, & arguitur ex apostilla eadem manu facta, vel interlineatura, etiam eodem atramento, si in loco suspecto, & substantiali, neque incontinenti facta præsumitur, & num. 18.
- 19 Falsitas præsumitur facta per eum, in cuius commodum, & lucrum redundat, sicut subtractio instrumenti, cancellatio, ablatio actorum, & quodlibet delictum, & numer. 20.
- 21 Lis retardatur per falsitatem incidenter obiectam, super qua debet priùs pronunciari, maximè si in id, quod pretenditur, falsum innitatur, & nu. 22. quod est absolutum in Regno quando falsitas constat ex eisdem actis, & num. 23.
- 24 Posteriora, & novissima attendenda.
- 25 Referens, declarationem, restrictionemque recipit à relato, quod attendi debet etiam in iis, qua dependent à libera referentis potestate, & num. 26.
- 27 Pacta contenta in capitulis tractatus attenduntur, licet aliter cautum esset in instrumento, etsi posteriori, & ita decisum per Senatum Montisferrati, & Manianum, nu. 28. quod à fortiori procedit in venditione rerum fiscalium, num. 29. 30. & 31.
- 32 Clausula insolita suspectum reddit contractum.
- 33 Pacta insolita in venditionibus rerum fiscalium inducunt doli, & fraudis præsumptionem, atque invalida sunt.
- 34 Index declarare aliquid non potest, si ex declaratione nova dispositio oriretur in tertij præjudicium.
- 35 Iudici attestanti in favorem inquisiti contra Fiscum non creditur.
- 36 Relatio in dubio non fit ad ea, qua speciali indigent expressione, & de ratione n. seq. & maximè quando ex relatione oriretur falsitas, n. 43.
- 38 Expressum non dicitur per relationem in odio, & exorbitantibus, & nu. 40.
- 39 Relatum non est in referente cum omnibus suis qualitatibus, si induceretur quid exorbitans, vel insolitum, vel ubi agitur de tertij præjudicio, & nu. 42.

41 *Verba impropriantur potius, ne absurdum inducant.*

RESPONSVM XV.

Regius Dohanerius Apuleæ, qui vix suscepta sui muneris administratione, paucis post mensibus quamplurimorum criminum, rapinarum, concussionum, & aliorum in officio tanti momenti, & confidentiæ admissorum, reus factus, atque evulgatus, destinato ad ipsius detegenda facinora Commissario, aufugit, & criminum conscientia contumax effectus, quasi officij desertor habens illud pro derelicto, ac re ipsa approbans iustissimi Proregis provisionem, ut per alterum exerceretur; capta informatione, detectisque criminibus, ex quibus nedum officio est privandus, sed acriter pro qualitate facinorum plectendus, ut citatio ad informandum, visa informatione, & causa cognita per Regios Delegatos expedita, & contumacia per eum iteratò contracta etiam post regressum à Curia satis indicant. Petit nunc (si Deo placet) ad munus, à quo providentiâ vigilantissimi Principis præcipiti malo, divino impulsu occurrentis, ne in totum Dohana rueret, amotus fuit, restitui, sive reintegrari.

Quoniam verò non est aded cæcus, quin agnoscat hoc iure divino, & humano repugnare, ut ad officium, à cuius administratione Principis providentiâ, & propria voluntate, & geminatâ contumaciâ cecidit, regressum habeat, nulla criminum obsectorum, pro quibus etiam veris probationibus convictus est, prævia purgatione, & innocentia, quam jactat ostensa, ad imaginarias, & commentitias conventiones confugit, quas ad evitandam justam delictorum punitionem adstruxit, nihil eas veritus coram invictissimo nostro Rege proponere, ac sub earum expressione literas, & Regia rescripta impetrare.

Contentiditque se in officij prædicti ingressu pepigisse cum Regia Curia, fuisseque sibi concessum, ut ab officio prædicto, nullo pacto, aut casu avocari posset, nec alius ipsius administrationi præfigi, donec sententia ultima, & finali visitationis, vel alterius Iudicis competentis officio prædicto diffinitivè privaretur, quod si verum, vel efficax esset, certè importaret, & reincideret in facultatem impunè delinquendi, & ut Dohanam destruere posset usque ad illius Patrimonij, & subditorum integram

calamitatem, & exterminationem.

Pro tutamine igitur Fisci, & publica omnium Pecuariorum defensione.

Primò probabimus, pactum istud, cui dictus Dohanerius innotuit, esse fictitium commentum, & falsò per ipsum adstrutum, sicuti alia plura in hoc delicti genere ipsum admisisse falsa documenta, & acta plura testantur, aded ut ex hac sola falsi pacti fabricatione, & usu, nedum officij privatione, sed aliis etiam pœnis plectendus videatur.

Secundò, gratis admisso, per ipsum nullam viciaturam in decreto Collateralis fuisse factam, nec aliud falsi quidpiam, & potuisse oblationem ipsius referri ad primam oblationem N. jam deletam, & extinctam, & utriusque Partis consensu abolitam per posteriorem, in qua nihil tale fuit conventum; nec admissum.

Attamen non potuisse fieri relationem ad dictum pactum tum ex his, quæ præcesserunt venditionem officij, & gesta fuerunt in tractatu dictæ venditionis antè deliberamentum, quæ prohibent inclusionem dicti pacti, & etiam quia exorbitans, & odiosum, in quo nihil operatur expressio relativa; tum etiam, quia etsi ad illud porrigi posset virtus, & potentia relationis, nihil tamen operari posset ex parte ipsius pacti, ad quod fit relatio nulli, & omnino invalidi, veluti iniqui, & contra bonos mores, & publicam Fisci, & Regni utilitatem, in perniciem, & exitium populorum, & proinde nullo modo esse servandum.

Præsertim detectis jam rapinis, & concussionibus ex informatione capta, & infamia juris, & facti, quæ reintegrationem impedit, & excludit.

Circa primùm falsitas evidentè apparet ex verbis Decreti S. Excell. ejusque Supremi Collateralis Consilij cancellati, & viciati in parte substantiali, pro quo gravissima pœna irrogatur ab *Imp. Alex. in l. 4. incip. Majorem, C. ad leg. Corn. de falsis, ibi, Majorem severitatem exigit, ut merita eorum, qui falsis rescriptionibus utuntur, digna coerceantur pœna,* quæ major pœna in puncto in literis, & actis Principis concernentibus justitiam de jure communi, vel est mortis naturalis, secundum *Salycet. & Ioan. de Anania*, vel & si minor, gravissima tamen, ita ut falso comperto, debeat falsarius carcerari, & pœna condigna puniri, ut refert *Afflictus dec. 404. eademque ultima, numer. 15. & 16.* ut habetur etiam jure Canonico in *cap. ad falsariorum 7. ubi glo. vers. legitimus*, advertit, illum

text.

text. nuncupatim loqui in falsificante rescripta Principis, & pœnam imponi illis, qui per se, vel per alios vitium falsitatis exercent. De jure verò Regni lege Rogejrij, qui literas Regias aut mutat, aut eas noto sigillo signat, capite punitur, ubi post *Isern. Affl.* ex generalitate ipsius legis ampliat, Primò procedere tam in literis justitiæ, quâ gratiæ, & sive literæ sint justæ, sive injustæ. Secundò, tam si falsitas fiat per actorum Notarios, quàm ab ipsamet Parte. Tertio, etiamsi hujusmodi falsitas non sit alicui nociva, licet aliàs in crimine falsi requiratur, ut falsitas noceat. Quartò etiamsi non sit magna rasura, sed modica, & in loco non substantiali. Quintò etiamsi fabricans non fuerit usus, quia fabricatio usum includit, *l. qui falsos, C. ad leg. Cornel. de fals.* & quòd sit jure Regni pœna mortis naturalis, est provisum in *cap. Regni Caroli primi. Ut qua ab excellentia, sub numer. 131.* Imò constitutione Mediolani falsificans, vel mutans sigillum, literas, instrumenta, vel scripturas, nedum Regis Mediolani Ducis, sed etiam sui Locumtenentis, vel Senatus, vel falsum circa præmissa quovis modo commiserit, igne comburendus est, qua pœna plectuntur venefici, & assassini, ut latè prosequitur *Plotus conf. 95. per tot.*

6 Potissimè autem probatur falsitas in rescriptis, & literis Principis, si in ipsis aliquid per rasuram etiam tenuem immutatur, ut *Innoc. Tertius* statuit in *cap. licet V. in quinto modo probandi falsitatem rescripti, vel actorum, de crim. falsi*, ubi *glos. in verb. tenuem*, pro firmo docuit, ut quicumque radit, vel immutat rescriptum Papæ sibi assignatum, falsarius est, nulla distinctione adhibita, in aliis verò literis, & instrumentis potest distingui, utrum rasuræ sint in loco suspecto, & tunc obsit; secus in loco non suspecto, juxta distinctionem *Pontif. in cap. ex literis 3. de fide instrum. & cap. fin.* ubi concord. *in glo. d. tit. de crimine falsi.* ut rectè dixerunt *10. And. & Bald. in d. cap. ex literis*, referendo *Innoc.* quòd nullus potest apponere manus in rescriptis, vel decretis Principis, nisi Cancellarius, vel Officialis Curie, & si alius apponat manus, est falsarius, etiamsi in loco non suspecto, & etiamsi in syllaba, vel puncto, nec distinguitur, utrum noceat, vel ne, sequitur *Affl. dicta dec. 404. numer. 11.* ubi ex *glos. in cap. in memoriam 19. dist.* probat, eo ipso censeri quem falsarium, ubi carta apparet rasa, vel immutata, & maximè in casu præfenti, ubi est in parte substantiali, ita ut ex

hac immutatione pactum tam exorbitans, & contra bonos mores, publicamque utilitatem nunquam concedendum, censeretur inclusum, & concessum.

9 Et licet juxta multorum sententiam pœna mortis naturalis non sit irroganda, nisi falsificanti literas, aut decreta Papæ, & quòd cesset in falsario literarum Legati ipsius Papæ, aut Protegis, latè *Grammat. decis. 27. nu. 11. & 12.* & aliter Constituit. & *Cap. Regni declarant Affl. & Vrsill. dec. 21. & d. dec. 404.* Qui *Gram. d. decis. 27.* refert fuisse falsificanti provisiones M. C. irrogatam pœnam condemnationis ad trémes in perpetuum; ut latissimè prosequitur *Farinac. lib. 5. q. 151. par. 1. nu. 62.*

11 Tamen ut ultra pœnam corporis afflictivam hujusmodi falsarius puniatur ipsius causæ amissione, est apud omnes absolutum, licet de eo tantum sit controversia, ut procedat in falsificante acta judicij tantum, ut causam perdat ipso jure, secus in falsificante scripturas, vel instrumenta extra acta, quod licet jure communi sit controversum; & plerique maximæ autoritatis teneant indistinctè, esse locum causæ amissioni, ut cum *Hostiens.* tenent relati à *Boerio decis. 291. num. 2.* & alij congesti à *Farinac. d. q. 150. par. 2. nu. 39.* quod fortè jure etiam communi verius est, licet contraria communior, ut patet ex relatis à *Farin. d. nu. 39. & 40.* tamen jure Regni est indubitatum ex speciali provisione *Pragm. 1. testem falsum, sub rubr. de falsis*, ubi doctissimus Regens *Rovissus* in suis aureis *Commentariis*, & maximè in eo, qui non potest sine dedecore in Curia Principis commorari, ut advertit *Afflic. dicta decis. 404. num. 24.* & post *num. 25.* Et maximè in Officiali, in quo eligitur opera, & industria, ob falsi crimen reducitur homo ad nihilum, quia remanet homo sine fide, & conscientia, *Afflic. ibid. n. 23.* latè *Farin. tom. 5. q. 150. p. 1. num. 15.*

14 Ex sola autem immutatione facta in scriptura, etiam sine rasura, committi falsitatem, probat *gloss. suppleto text. in d. cap. licet V. §. quinta cum literis, verb. tenuem*, ibi, *quicumque radit, vel immutat, de crimine falsi*, advertit *Affl. decis. 21. post numer. 7. vers. sed istud motivum.*

15 Potissima enim est illa præsumptio falsitatis proveniens ex vitio extrinseco, & visibili, quia habetur pro concludenti probatione, & longè superat falsitatè, quæ oritur ex vitio latenti, & invisibili, ut docuit *Innoc. in c. 1. nu. 8. de fid. instrum. Surd. Farin. & alij apud*

- 16 *Mastrill. decis. 350. nu. 54.* ad instar distinctionis communis in materia commissionis, de qua in *l. fin. C. de edict. Divi*, ut ex vicio invisibili, ut latissimè prosequitur congerendo *Farin. d. tom. 5. qu. 152. nu. 13. & 14.*
- 17 Et maximè in civilibus ad tollendam fidem instrumento, aut alteri scripturæ, tunc notissimum est, falsitatem probari solis præsumptionibus, juxta vulgatissimum dictum *Archidiac. in cap. in memoriam 19. distinet.* canonizatum ab omnibus, ut suspicio sola falsi pro veritate habeatur in civilibus ad infringendam fidem probationum tantum, licet non ad puniendum, *Ioseph. Ludovic. dec. 15. num. 65.* cum reliquis per *Clarum in §. falsum, num. 39.* ubi latissimè *Addentes, Menoch. de arbitr. judic. casu 187. & de præsumpt. libr. 5. quæst. 20. Mascard. de probation. c. 740.* latissimè *Farin. d. tom. 5. qu. 152. per totam,* præsertim *num. 10.* ubi *num. 19. & 35.* resolvit, solam falsi suspicionem saltem quoad inquisitionem rei, & ipsius capturam, & in addente, sive apostillante, vel interlineante, etiam si eadem manu additio facta reperiatur, quod arguatur falsitas, si sit facta in loco suspecto, & substantiali, etiam si sit facta eodem atramento, & quod non præsumatur incontinenti facta, & quod sufficiat saltem, ut instrumento fides tollatur, *Farinac. latè dicto loco qu. 153. num. 4. 12. 20. 25. & 30.* & inferius *ead. quæst. par. 3.*
- 19 Nec dubitari potest, quin falsitas fuerit commissa per Dohanerium, in cujus commodum, & lucrum redundat, juxta doctrinam *Alberici in l. Divus, num. 3. ff. ad leg. Cornel. de fals. & in l. 1. §. si quis ita, nu. 1. & sequent. ff. ne quid in loco public.* sicut de subtractione
- 20 instrumenti, cancellatione scripturæ, ablatione actorum, & in quolibet delicto, quod præsumatur ab eo admissum, qui ex eo commodum sentit, *ex Bart. Bald. Corrad. Roland. Campeg. Boss. Gar. Grat. Franc. Bec. Honded. Mascard. & aliis, Farin. dicto loco, qu. 153. par. 10. nu. 209.*
- 21 Nec potest ad ulteriora procedi dum pro parte Fisci falsitas pacti allegatur, sed super hac falsitate incidenter objecta debet prius pronunciari, quam in lite repositionis per Dohanerium inchoata, *Afflict. in Constit. Qui literas nu. 8. qu. 3.*
- 22 Præsertim in casu præsentis, ubi pro prætensa in pristinum officij repositione, sive reintegratione Dohanerius aliud non habet cui innitatur, nisi solum hoc assertum pactum ab ipso adstrusum, quo casu tota probatio infringitur, nec remanet ipsi alia de-

fectio pro officij recuperatione, & sic ante omnia super falsitate est pronuntiandum, ut distinguit singulariter *Afflict. in Constit. Tutor si civiliter agens num. 16. lib. 2. rub. 20.* & in Regno est absolutum, quando falsitas constat ex eisdem actis, *ex Pragm. 2. de falsis.*

Secundò, tamen si nulla esset facta literarum superadditio, sive postilla, nec mutatio in originali decreto lato per Principem nostrum Proregem in Supremo Collaterali Consilio, cum interventu Regiæ Cameræ: quod tamen evidenter mutatum reperitur in tribus literis, scilicet in dicta oblatione facta, & de singulari conversis literis in numerum pluralem in dictis oblationibus factis, in parte, & loco in primis substantiali, ut includerentur etiam pacta contenta in prima, nedum in secunda; & posteriori oblatione facta per Ioan. Caputi; nec etiam pactum prædictum comprehendi potuit in oblatione ipsius Dohanerij, quæ tanquam posterior, si aliud non adesset, ex hoc solo veluti novissima esset attendenda, ex regula generali, ut posteriora prioribus derogent, & novissima pacta sint attendenda, *l. pacta novissima 12. C. de pactis,* quam regulam procedere in conventionibus, ultimis voluntatibus, & in omni dispositione, colligitur ex relatis à *Surd. conf. 202. in princ. lib. 2.*

Et maximè cum decreti ipsius copia tradita Notario Regiæ Curiæ, ut eam infereret in instrumento venditionis ipsius officij, juxta quam erat facienda stipulatio ipsius venditionis contractus, & quæ reperitur in illo inserta, ad quam ipse tenor contractus se refert in omnibus, & à qua omnino declarationem, & restrictionem recipere debet, vulgata *l. 4. §. ut prator, ubi Rip. & alij ff. de re judic. cum concord. per Conf. de Ann. conf. 112. ex num. 2. lib. 2.* reperitur, prout verè Partes convenerunt, & conformis his, quæ fuerunt gesta, & tractata ante contractum inter Filicum, & d. Ioan. Caputi, nec non conformis literis, sive rescriptis Proregis mandantis, ut super oblatione dicti Ioan. & sic ultima jam, ut ipse Protex testatur, reformatà, præsentem ipso offerente in Collaterali, & correspondente Banno ad offerendum, in quo ultima dumtaxat oblatio reformatà fuit inserta, non autem prima, à qua fuit recessum, utriusque Partis consensu, & voluntate, ex pluribus, ut infra.

Et conformis etiam accensionis candelæ, quæ in publicis præconiis præsentem Prorege cum utriusque Tribunalis interventu facta fuit, juxta scilicet conditiones, & pacta conten-

contenta in oblatione facta per dictum loa. in numero singulari, non autem plurali.

Et conformis etiam precibus ejusdem Ioan. qui in prima oblatione à se facta agnoscens appofuisse pactum impertinens, omnino sibi denegandum, reformando oblationem sub die 13. Augusti obtulit his verbis, *di voler moderare quel tanto pareffe à S. E. & suo Collaterale degno di moderazione circa li sudetti patti, e conditioni, inteso esso Supplicante.* Et sic juxta dictum consensum fuit cum effectu moderatio sequuta in secunda oblatione de novo per eum facta, sub die 21. Augusti.

Prout testatur S. E. in literis, seu jussione immediatè data die 22. in quibus affirmat, ipsum Proregem cum dicto offerente sub dicta die 21. oblationis factæ, *haber aggiustato lo che vâ en la inclusa offerta, &c.* quod etiam ex actuum, & temporis connexionem, & brevitate successivè conjunctis, & factis ostenditur.

Et ex libro Noramentorum Cameræ evidentè etiam colligitur, ubi post secundam oblationem factam nihil aliud opponitur, nec objicitur per Cameram, nisi adversus pactum in eadem secunda oblatione adjectum circa exemptionem à jurisdictione Regiæ Cam. quia hoc solum negotium faciebat, non aliud, ut ab officio non posset suspendi, à quo jam erat recessum, nec omisset Regia Camera huic tanquam peiori, & magis exorbitanti se opponere, & objicere inconvenientia, si illud per posteriorem oblationem non fuisset deletum, & ab eo recessum.

Et itidem conformis alteri copiz per eundemmet Dohanerium, sive ipsius fratrem producta in altera causa falsitatis donationis paternæ, de qua ambo fuerunt inquisiti, in qua copia similiter leguntur verba decreti, prout legi debent in numero singulari, scilicet *in dicta oblatione facta*, non autem in plurali, juxta falsitatem admissam, ad finem, ut Decretum originale concordaret cum erroneis, & falsis verbis instrumenti, ne dolus admissus in inducendo Notarium ad scribendum in instrumento aliter, quàm 26 erat tractatum, & conventum, detegeretur. Vnde cum instrumenti verba sint relativa ad acta venditionis, & ad decretum, in quo officium ipsi remansit, licet in instrumento aliter contineatur, non tamen attendi debet instrumentum referens, sed scriptura, ad quam fit relatio, quæ apparet, etiam in his, in quibus referens potest disponere, &

dependent à referentis libera potestate, quod non est hæc in Notario, *Castr. Panormit. Alexand. Felin. Dec. Socin. Ruin. Nevi Zan. Grammat. Natta, Caphal. Menoch. & alij apud Surdum decis. 291. numer. 17. & seq. & cum constat, relatum aliter disponere, quàm sit in referente, erroneè dicitur disponens labi, cogitans fortè, quod ita se habeat veritas, & quod ubi constat de relato, nihil sit curandum de scriptura referente, Alex. conf. 9. lib. 5. Alex. Dec. Surd. Rota Luc. & alij apud Fontan. de pact. nupt. tom. 2. claus. 14. glos. unica part. 1. ex numer. 25. ad 30.*

Et ne deficiat doctrina cum decisione Senatus in puncto, & in terminis nostris in individuo, quinimò in factis fortioribus, scilicet 27 cet, quod facta venditione cum certis capitulis à Partibus subscriptis, & sequuta stipulatione contractus etiam ex intervallo post tractatum, in quo plurima pacta à capitulis diversa inserta fuere, & in specie unum ex pactis in capitulis contentum, in stipulatione deinde ommissum, latissimè fundatur, & resolvitur, attendi debere de jure conventa in capitulis tractatus, non obstante quod aliter cautum esset in instrumento, tamen posteriori, & ita semel, atque iterum fuisse judicatum, primò se patrocinate *Surdo* in causa Eusebij Eusibioni, de quo facit plenissimum *consil. 202. libr. 2.* ubi per *tredecim colum.* hoc probat; secundò verò in venditione facta per fratres de Ghisis testatur *Surd.* in *decis. 71.* ubi tam *num. 4. in fin.* quàm in ultimis verbis dictæ *decis.* refert, juxta illud suum *consil. 202.* fuisse decisum in Senatu Montis Ferrati, & post *num. 3. vers. his non attentis*, idem fuisse decisum in Senatu Mantuano in casu dictæ *decisionis*, aded ut *Surdus* utrobique videatur allegasse, & decisum fuisse in terminis hujus nostri casus pro Fisco, ut curiosè legenti patebit.

Et prædictæ *decisiones* sunt in valde fortioribus terminis. Primò, quia in utroque 29 casu *Surdi* agebatur de venditione facta à privatis personis de rebus, de quibus erat ipsis libera dispositio, nullis subjecta solemnitatibus, nec restricta limitibus, quibus subjicitur venditio rerum Fiscalium, præsertim officiorum venditorum à Procuratore Fisci sub consuetis, & necessariis solemnitatibus hæc Fiscalis, quorum non erat libera dispositio, nec pactorum mutatio; vel alteratio.

Secundò, in dictis casibus, & præsertim 30 in factis *decisionis*, in instrumentis subsequitis plurima

plurima pacta erant adjecta, diversa à capitulis factis in tractatu, seu conclusione, hinc autem nihil apparet diuersum in instrumento, nisi hæc sola mutatio numeri de singulari in pluralem, quæ de facili fieri potuisset ex errore, nisi falsitas commissa in decreto originali dolum argueret.

31 Tertio, ibi præcedebant capitula tractatus, hinc verò decretum, in quo consistit essentia venditionis rerum Fiscalium, ad eò ut post decretum interpositum, & signatum, nihil ultra procedi possit, *Rebuff. ad Constitut. Gall. in titul. de pracon. art. 4. glos. unica num. 33. & art. 5. num. 12.* & solemnitas de hasta fiscali, quæ debet esse firma; & immobilis; iuribus certis à *Frecc. lib. 2. limit. 44. ad Constit. num. 103.* & multis etiam aliis modis conuincunt illæ *decisiones* casum nostrum, quos sciens prætereò.

32 Et ex clausulis insolitis suspectum reddi contractum, est *text. in capit. super his*, ubi *Panorm. & DD. de fide instrument.* & pacta insolita falsitatem arguere, *Bald. Paris. Curt. Iun. Osafcus, Farinac. & alij apud Giurbam conf. 54. nu. 16. & 17.*

33 Et præsertim in venditionibus rerum fiscalium, in quibus non solum inducunt doli, & fraudis præsumptionem, sed quod magis est, pacta prædicta insolita invalida sunt, *l. 1. C. de pasc. pub. lib. 10. Franc. Lucan. de privil. Fisci, num. 9. Peregr. de iure Fisc. lib. 6. tit. 4. nu. 7. vers. 8. quod.*

34 Nec etiam si quisque ex Iudicibus etiam supremi ordinis aliquid in hoc contra Fiscum testaretur, nocere posset, quia tam & si Iudex possit declarare, & testari, hoc tamen facere non potest, quando ex declaratione oriretur nova dispositio in tertij præjudicium, ut ex *Bart. Paul. Decian. & aliis* in puncto probat *Præses de Franch. decis. 185.* inferens, quòd cum ex fide Iudicis oriretur nova dispositio contra Fiscum in favorem inquisiti, non sit ei adhibenda fides, latè *Crauetta conf. 48.* & in puncto *Mench. de arbitr. lib. 1. quest. 73. num. 23. usque ad 28.* ubi ex pluribus probat, nihil obesse fidem Iudicis, quæ potius novam dispositionem, quàm declarationem sonaret, & præcipuè cum non versetur circa circumstantias, sed substantiam actus respiciat, & quando non leve detrimentum afferret Parti.

Si tandem nulla mutatio, nec superadditio in originali decreto esset dolosè, & fraudulenter admissa, & prædicta omnia deficerent, & verba decreti prædicti concordarent cum instrumento, prout clarè discor-

dant, adhuc tamen nihil possent operari verba illa generalia, in *oblationibus factis*, ut includerent pactum istud inhibitæ suspensionis ab officio ex causa delictorum in eodem officio, tanquam exorbitans, & contra omnes juris regulas, quinimò juris correctorium, & à jure improbatum, & odiosum ex pluribus, ut infra latiùs in sequenti articulo. In dubio enim non porrigitur virtus simplicis relationis ad ea, quæ speciali indigent nota, *l. item apud Labeonem 15. §. hoc edictum supervacuum*, ibi nisi specialiter notentur, videntur quasi neglecta *ff. de iniuriis*, cum aliis per *Afflict. decis. 111. num. 9.* & quod relatio non porrigatur ad prædicta, ex *Barbat. Menoch. & Beroo* probat *Surdus decisione 160. num. 12.*

37 Et ratio est in promptu, quia genus hoc expressionis per relationem non est vera, & propria, sed ficta, & impropria expressio, *l. ait prætor, §. 1.* ibi, *Quasi quantitatem nominaverint ff. de re jud. ponderando distinctionem, quasi, quæ impropriam ubique denotat, l. item ait prætor, §. item, ubi glos. ff. ex quib. caus. majores*, idemque in *l. Titia, §. ult.* ibi, *perinde est*, ubi *Aret. in §. notabili, ff. de verb. oblig. cum concord. per Tiraq. de ll. conub. in 12. gen. express. gloss. 7. num. 187. & 188.* exornat *Dom. Præses de Franch. decisio. 192. nu. 15.* ubi plura cumulant, expressionem per relationem ad aliud censerit fictam; & impropriam expressionem.

38 Et proinde in odiosis, & exorbitantibus non dicitur expressum aliquid per relationem ad aliud, *Angel. in §. si verò expressim, Auth. de hered. & falcid. & in §. illud, Auth. de trien. & semiss. Iason in l. Marcellus, num. 50. & 51. ad Trebell. Anna Senior allegat. 67. num. 22.*

39 qui infert, ut ad evitandum absurdum, generaliter relatum non sit in referente cum omnibus suis qualitatibus, & quod verba quæcumque relativa quando inducerent aliquid exorbitans, & odiosum, non faciunt relationem, ex *Bart. & Ang. in l. prætor, §. erit, ff. de vi bon. rapt. Panorm. & aliis*, quia potius 41 verba debent impropriari, quàm inducere absurdum; vel tertij præjudicium, latè idem 42 *Anna d. alleg. 67. num. 13. & 14.* & quòd virtus relationis non porrigatur ad pacta insolita, & exorbitantia, *Frecc. lib. 2. de subfeud. q. 5.* neque ubi agitur de præjudicio tertij, idem *Freccia ibidem post nu. 2. vers. præsertim, & ante num. 3.*

43 Quid plura, relatio nunquam fit ad omnia, quando inde oriretur falsitas, *Alex. conf. 122. lib. 2. colum. 4.* imò pro vitanda falsitate aliquando

aliquando ad unam partem, interdum verò ad alteram fit relatio, Socin. & alij apud Surd. decisio. 282. num. 12. prout hic oriretur perneccesse falsitas juxta literarum mutationem in decreto clarissimè factam, nec enim potuisset ad alium finem id exprimi in instrumento, nisi ad coadjuvandam literarum mutationem, in decreto temerè factam.

S V M M A R I V M.

- 44 Officialis delinquens in officio ab administratione suspenditur, si accusatus de delicto commisso circa administrationem extiterit, & ex illo possit sequi privatio, & num. 47. & 92. & de rationibus, nu. 49. 51. & 52. Idem in tutore, & procuratore, licet secus in Pralato, & nu. 47. & 48. & jura loquentia de tutore habent locum in omni Officiali, & nu. 45. 46. & 75. & quid differat tutor in hoc ab Officiali, num. 91.
- 50 Falsitas famam vituperat, statum hominis ad nihilum deducit, & ex ea homo nobilitatem amittit.
- 53 Administrationis ex malo principio, pessimus Magistratus exitus expectatur, & nu. 56.
- 54 Officialis avaritia deditus presumitur magis deferre potentibus, quàm justitiam petentibus, maxime qui Principis rationes agit, & circa futura, num. 115. & maxime in Officiali infamato, nu. 116.
- 55 Officialis delinquens in officio, etiam absens de jure communi ad mortem damnatur.
- 56 Malus presumitur etiam in futurum presumptione hominis, & juris.
- 57 Dolus futurus, vel fraus, expresse, nec tacite per Regem, vel legem remitti potest, & num. 59.
- 58 Verba generalia remissionem doli veri, vel presumpti non includunt.
- 60 Inquisitio, criminumque detectio sufficit, ut deteriora patrentur.
- 61 Lege Cornelia damnatus equiparatur ei, qui futurus perspicitur, ut damnetur.
- 62 Pactum, ut si bona publicari contigerit, censeantur per tot menses ante alteri donata, sicut & pactum inter fratres dividentes, quòd in casu publicationis bonorum alter succedat, in fraudem Fisci presumitur.
- 63 Pacta insolita, nimia diligentia, & cautela in emptione officij, fraudem, dolum, animumque paratum delinquendi arguunt, maxime si cum majori verborum apparatu, nu. 64.
- 65 Suspendio ab administratione officij ab initio detectis criminibus non impeditur propter infamiam etiam facti, & scandalum, & nu. 67. & 69. tam in muneribus Ecclesiasticis,

quàm secularibus, nu. 68.

- 66 Presbyter diffamatus ab officio, & beneficio ab initio propter vulgatam infamiam, grave scandalum, & vehementem suspicionem, est suspensus.
  - 70 Officiales furis, & flagitiis commixti, honorem, quem propter scelus despererunt perdunt.
  - 71 Iudex dicitur, quasi jus dicens, debet esse ut nervus, qui non frangitur, & nomen Iudicis perdit, quando à justitia deviat, & n. 129. & 130.
  - 72 Iudex carens nomine, & substantia Iudicis, quòd adhuc exerceat, & judicet, pacto conveniri nequit.
  - 73 Officialis suspensus pendente inquisitione non est reintegrandus, ne testes deponere terreantur, & num. 78.
  - 74 Administrans officium dupliciter inquiritur, primo summarie, & suspenditur ab administratione tantum, si ex delictis levibus, imò etiam ab integro beneficio quoad emolumenta, si ex gravibus; secundo plenarie, à quo in totum removetur, si constiterit, & num. 80. 83. & 85. & ita practicitur nu. 86.
  - 76 Remotus ab administratione, etiam Baro, qui habet jurisdictionem in dominium, non debet reintegrari.
  - 77 Regi rescribenti, Officiale amotum ab administratione esse reintegrandum, non est parandum, & redditur ratio.
  - 79 Infamia, suspicio, vel scandalum faciunt Officialem diffamatum ab initio ab officij administratione suspendi, & nu. 87. & 90.
  - 81 Levis causa dicitur, qua non concludit perneccessario crimen, & nu. 84.
  - 82 Officialis committens concussionem in officio, recepta debet restituere, & criminaliter puniri.
  - 88 Probatio plena non requiritur ad suspendendum Officiales ab administratione, sed tantum suspicio, licet major illa, qua requiritur ad inquirendum.
  - 89 Dohanerius Monforius Vir nobilissimus, & gravissimus, ex levioribus causis suspensus per utrumque Tribunal R.C. & Collateralis.
  - 93 Utilitas publica versatur, ut Officialis ab officio removeatur existente justa, & rationabili causa, etiam si ex sola negligentia, nu. 94.
  - 95 Utilitas publica quotaplex consideratur, & n. 96.
- Quàm autem absurdum, & odiosum sit hujusmodi pactum, & contra bonos mores, & publicam Regni, & Fisci utilitatem, & consequenter nullum omnino, & invalidum, & ideo non servandum, ex eo patet; si ex juris principiis deducamus, & ponderemus veras rationes, ex quibus jure cautum est.

Vt Officiali inquisito de delictis commissis intuitu, & in administratione officij, nedum possit, sed debeat (quibus verbis promiscuè utuntur DD.) interim interdici administratio.

44 Officialis igitur delinquens in officio suspenditur ab administratione tribus concurrentibus. Primò, quòd sit de delicto accusatus, vel inquisitus. Secundò, quòd delictum sit commissum circa administrationem officij, non extra officium. Tertio, quòd sit tale delictum, quòd eo plenè probato, & instructo processu, importare possit, sive ex eo sequatur officij privatio.

Iura enim loquentia in tutore postulado suspecto, & in Prælato ex mala administratione, DD. communi consensu docuerunt, comprehendere. Iudicem, inde dum

45 Imper. in l. eum, quem 7. C. de suspect. tutor. præcepit. Eum, quem ut suspectum tutorem, vel curatorem accusas, pendente causa cognitionis abstinere ab administratione rerum tuarum, donec causa finiatur, Præses jubebit, idemque in §. si quis autem, Institus. eod. tit. ibi, Si quis autem suspectus postuletur, quoad cognitio finiatur, interdicitur ei administratio, ut Papiniano visum est, & in l. quòd si fortè 14. §. sunt quidam, vers. idem dico, ibi, idem dico, & si sciens quis suspectis postuletis solvat, nam his interim videtur, interdicta administratio, eum distinctione tamen 10. Fabri in d. §. si si quis autem super glos. vers. interdicitur, ubi testatur, DD. communiter distinguere, an accusetur quis de mala administratione, & tunc interdicitur, si de alio crimine, sci-

46 licet extra officium, minimè. Et in omni Officiali, vel altero habente quamlibet officij administrationem (cujus scilicet officij nomen constat generale esse) eandem distinctionem probat Bart. in l. libertus 17. §. in questionibus, ff. ad municip. & in d. l. quòd si fortè 24. §. sunt quidam, num. 4. vers. quare dicitur, ampliat, & dicit esse menti tenendum, quòd ei, qui est postulatus suspectus, sive inquisitus, est interdicta administratio, quasi non requiratur decretum, sed accusatio ipsamet, vel inquisitio de delictis in officio commissis, trahat secum veluti in necessariam consequentiam suspensionem ab administratione, & subiicit Bart. hæc verba, Nam interim pendente causa suspicionis non potest administrare, & sic supponit, non solùm necessariam esse suspensionem, sed esse repugnantiam, ut reus postulatus interim administret, Lucas verò de Penna glosans rescriptum Alex. in

l. unica, C. de reis postul. lib. 16. dicentis: Reos criminis postulos novos honores appetere non debere, antequam innocentiam suam purgaverim sape rescriptum fuisse, addit Luc. in ult. verbis super gloss. ibi in glossa ultima dum gloss. ibi citat d. §. in questionibus, sed ille §. intelligendus est, cum quis accusatur de crimine commisso per eum extra officium, cujus honorem, & officium ipsum adhuc retinet, ut ipse dicit se alibi in locis per eum citatis declarasse. Vbi autem accusatur de crimine commisso in ipso officio, cujus dignitatem, & honorem retinere contendit, tene (inquit Lucas) quod scripsi in l. Iudices, infra de dignit. lib. 12. super verb. sceleribus, in vers. sed an Iudici, column. mihi 2. ubi querit, an Iudici de scelere patrato in officio, & solùm accusato, eo pendente interdicienda sit administratio, ipsius officij causa pendente, & licet primò arguat negativè, determinat tamen affirmando in vers. E contra, quòd sic, citans plura jura, inter quæ tex. in l. 2. ff. de decurion. & cap. venerabili, de offic. delegati, ubi ita testatur tenere gloss. Bernar. & Innoc. etiam in Prælato, & procuratore, ut verè Innoc. docuit in cap. licet Hely num. 4. in si. vers. sed nota, & num. 5. de simon. ubi distinguit, ut in Prælato, qui jus habet in rebus ad dignitatem pertinentibus difficiliùs sibi interdiciatur administratio, & sic non sufficiat sola accusatio, nisi aliqua alia probatio adsit, quæ contra ipsum suspectum reddat de mala administratione, secus verò in tutore, procuratore, & aliis administratoribus, qui non habent aliquod jus in re in ipso officio, isti etenim remouentur per solam suspicionem, inter quos constat esse Officiales deputatos ad regendum populos, sive justitiam ministrandam, in quos nullum dominium jurisdictionis, nec jus in re transferri, sed solùm jurisdictionis exercitium, proprietate remanente penès Principem, à quo fluunt, & refluent thesauri dignitatum, & Imperij cum suis speciebus, & juris dicendi facultate sola administratione, & usu Magistratibus communicatis passim DD. nostri tradunt, & infra dicemus,

49 Inde prima ratio hujus decisionis colligitur ex latissimè dictis, & relatis per Lucam in d. l. Iudices, quia ex præterita mala administratione talis in futurum præsumitur, l. si aliquid 12. C. de suscept. præpositis, & archarius, lib. 10. l. non omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. & semel negligens, semper præsumitur negligens, capit. scriptum, de præsump-

presumption. & qui semel fidem non servavit, nec in futurum servare creditur, Bald. in l. Cornelia, ff. ad Syllaniam. plura cumulat Carroc. de furtis, quæstion. 21. num. 3. & sequent. latè Menoch. de præsumpt. lib. 5. cap. 2. numer. 50. & latissimè eod. lib. 5. capit. 32. per totum, ubi numer. 24. ampliat, ut non solum procedat in eodem genere mali, vel illi simili, quod est absolutum, sed ut malus sit in aliis diversis malis ob maximam conjunctionem, quam habent vitia inter se, & maximè quando de diversis sceleribus quis est non semel actintus, ut de furtis, rapinis, & falsitate, quo nullum est crimen deterius, quod famam vituperet, & statum hominis ad nihilum deducat, ex quo homo nobilitatem amittit, & remanet omni humano honore exutus tanquam fide privatus, & necesse est, quòd semper erubescat, ut ex Ambr. & aliis Afflict. in d. Constit. Qui literas, post numer. 5. Farin. latissimè tom. 5. 51 quæstion. 150. numer. 12. & 15. & in principali dicto Giurba consil. 44. numer. 51. in fin. & elegans est lex in C. Theodosiano lib. 9. titul. 27. & locus Plutarchi in Politica, ibi Ejus semper corruptam futuram rationem vitæ, qui semel de peculiari Republica legere fucra, bona amicorum surripere, negare credita, clientes prodere, animum induxit, hunc, inquam, futurum Consiliarium perfidum, ludicem irreligiosum in Magistratu gerendo, quæstui, & muneribus inhiantem, nullius, ut semel dixerim, incuria expertem, refert Bovadilla tom. 2. Politica lib. 5. cap. 1. num. 197. ubi dicit hæc verba por que el que una vez se tuvo mal en el officio, tiene la presuncion contra si que harà lo mismo en lo adelante, ubi in suis Glossis d. num. 197. & 198. literis K. & Q. plurima congestit, & alibi Imperator edixit, ad splendidioris privilegia militia eos venientes admittendos esse, qui ea voto adipiscendi honoris crediderint expetenda non eos, qui studio exercenda cupiditatis ambierint, vel ut in meliori fortuna positi, aut scelera, qua prius commisisse doceantur, occultent, aut alia deinceps possint impunè committere, ut in l. ad splendidioris 7. C. de divers. offic. & apparitoribus Iudic. & probationibus eorum libr. 12. quem ita summat Lucas, dicit igitur hæc lex, quòd ad majores militiae promovendi sunt qui priorem continuo labore compleverunt, & tales exinde venientes admittendi sunt, qui affectant militiam, ut in eo consequantur honorem, non autem qui officia gerunt, ut cupiditates exerceant, ut sic in majori fortuna positi occultare valeant com-

missa delicta, vel alia impunè patrare, & insuper notat, quòd Magistratus, & Officialis non debeant administrationem assumere, ut quæstui, & pecuniæ lucro deserviant, neque præesse debet quis ut de subditis crescat, ut auctoritate Ambrosij secundo de officiis, & Bernardi lib. 3. de consideratione ad Eugenium Papam, latissimè prosequitur Lucas, maximè dolens de suorum temporum calamitate.

Vnde cum ex eventu, & effectu sequuto detectus sit qualis fuerit animus istius Officialis in officij ingressu, ut sibi, non subditis Princeps constitueretur, & de subditis quæstum proprium, non profectum, & utilitatem quærere subditorum, sequitur, ut detectis sceleribus, detecta sit etiam iniquitas pacti, quòd tanquam Fisco, & publicæ utilitati damnosum, ut quis ad officium reintegretur, in quo malè se gessit, juxta prædicta tanquam à principio nullum, vel ex post-facto damnosum servandum non sit, argumento cap. suggestum, de decimis. Potissimè enim attenditur ingressus officij in Officiali; Si enim malum, & corruptum ingressum habuit Officialis; nec erubuit, nedum statim ingressus, sed etiam ante ingressum subditos omnes, locatos, scilicet fidos, & Officiales, quos Cavallarios vocant, collectare, & ab omnibus, & etiam ab administratoribus generalitatis Dohanæ, quinimò & à viduis, & pupillis pecunias, & frumenta maximè summæ, & quantitatis partim sub colore mutui, ab aliis verò aperte sub doni titulo per concussionem violentè extorquere, ut pretium officij ducatorum ferè quadraginta mille Regiæ Curie solveret, & paucis mensibus, quibus administravit, omnes depauperavit subditos, aded ut nullus ad contribuendum intentatus saltem evaserit, quomodo erit permittendum, ut administrationem non purgatis criminibus reassumat? ex malo etenim Magistratus principio pessimus expectari debet exitus, Pyrrus in l. defensionis facultas C. de jure Fisci, lib. 10. citans tex. in §. 1. in Auth. ut Iudices sine quoquo suffragio, in ver. totius nequitia principium, & terminus, & iterum ibi, & sic uno principio illicito dato, ubi, glos. versic. illicito, allegat can. dicentem, qua malo inchoantur principio, vix esse posse, ut bono peragantur exitu, & infra addit Imper. esse omnium sacrorum elogiorum mirabile, quòd avaritia sit mater omnium malorum, maximè cum non privatorum, sed Iudicum inhaeret animabus, ut hæc, & alia de

de malo ingressu Officialis ex *Arist. Cicer. Lactantio*, & aliis tradit solito zelo succensus *Reg. de Ponte de potest. Proreg. sub tit. de elect. offic. §. 5. num. 27. & 28.*

- 54 Et proinde de his Officialibus præsumitur magis deferre potentibus, quam justitiam petentibus, *§. nec latet nos, Auth. ut omnes obed. iudic. Alciar. de præsumpt. reg. 3. cap. 15. num. 2. & habetur in l. ex aula C. de privil. eorum, qui in Sac. Palat. & in l. 1. C. de numer. lib. 12. & maximè contra Numerarios, id est contra eos, qui Principis rationes agunt, & pertractant, & in l. neminem C. de suscept. lib. 10. ubi præsumitur, susceptores vexare provincias, Menoch. de præsumpt. lib. 2. cap. 85. nu. 9. & seq.*

Et aded gravia delicta existimantur commissa in exercitio officij, ut & jure communi in odium Officialis possit absens damnari usque ad mortem, *D. Rov. conf. 85. num. 17.*

- 56 Vnde si malus præsumitur in futurum præsumptione hominis, & juris, ut ex *Alber. tradit Menoch. dict. lib. 5. præsumpt. 32. num. 17.* & non obstante inquisitione, & tot immanium criminum probatione, esset iste Officialis manutenendus in officio inquisitione pendente, esset palam, & manifestè præbere

57 ansam delinquendi, & remittere dolum futurum, quod fieri non potest, *l. Iuris gentium, §. sed si fraudandi, ff. de pactis dotal. & ne quis fructum suæ propriæ malignitatis consequatur, l. penult. C. de legat. expressè enim, nec tacitè potest remitti dolum futurus, l. si unus §. illud, ff. de pactis, plura ad propositum tradit Carol. Ruin. consil. 69. Viso testamento, numer. 4. §. in fin. vers. Nec obstat, num. 6. & 7. in secundo, ubi quòd lex hujusmodi conventionibus resistit, constituto de mala ad-*

58 ministracione, & numer. 9. in fin. quòd sub verborum generalitate non includitur remissio doli nedum veri, sed nec præsumpti, *l. creditor §. Lucius ff. mand. quia ex hoc administrator invitaretur ad delinquendum, Paris, Puteus tract. de Ludo, num. 51. in tract. tom. 7.*

- 59 Nec remissio doli, vel fraudis de futuro fieri potest tanquam contra bonos mores, quod nec per Regem, neque per legem ipsam fieri potest, *Guglielm. de Benedict. in quest. de Episcop. post rep. cap. Rayn. num. 26. & seq. & meliùs in quest. de Canonatu, num. 14. ubi ampliat, quòd in his nec Deus manum apponere voluit, qui licèt cæremonialia, ac etiam legalia Veteris Testamenti extinxit, tamen moralia noluit tangere, aliquid con-*

tra mores permittendo, citat *Panorm. in cap. fin. de consuet. Quinimò impossibilia dicuntur quæ quomodocumque contra bonos mores sunt, l. conditionis, l. filius ff. de condit. instit. Dyn. conf. 7. colum. 2. vers. Item ex omnia, Bald. conf. 326. Rex Roman. numer. 2. in fin. part. 1. Modern. Placent. de potest. Princip. cap. 3. quest. 3. numer. 28. & 57. Quod enim priùs Officialis fucatè moliebatur lucrari, post detecta fraude conabitur quadam usurpatione ex toto auferre, verba sunt *cap. visis literis, 16. quest. 2.**

- 60 Et sola inquisitio, & criminum detectio sufficit, ut videns quis propria detecta scelera, & crimina, cum certus esse jure incipiat de ejus privatione, & pœna deteriora committat, *l. fin. C. ad l. lul. maiest. ibi nam ex quo sceleratissimum quis cepit consilium, exinde quodammodo sua mente punitus est, & pulchrior text. in l. quaesitum 15. ff. qui, & à quibus, ibi ex eo tempore, quo quis propter facinorum suorum cogitationem tam de pœna sua certus esse poterat, multò plus cogitatione, & conscientia delictorum, quam damnatione jus danda libertatis eum amisisse, & in l. qui pœna 8. ff. de manumiss. ubi æquiparantur casus, aliquem lege Cornelia jam damnatum esse, vel eum futurum prospicere; ut damnaretur, & maximè in crimine repetundarum, in quo sicut in multis aliis exceptis, non est expectanda condemnatio.*

Sed sicut in crimine Majestatis (ex quo quis aliquod ex his causis crimen contraxit, pœnæ subicitur,) & proinde speciale est, ut etiam mortuis reis, quibus cum nihil actum est, adhuc accusationem exerceri placuit, *l. ex judiciorum 20. ff. de accusat. Et sic pactum, ut expectetur sententia diffinitiva velut expressè contra legem resistentem, & contra bonos mores, nullum est, & invalidum.*

- Et maximè, quia dolosè præsumitur obtinuisse pactum, ut furta impunè committeret, & pessimè conventionis vigore administraret, & sic publica autoritate delinqueret, ut in simili in pacto, ut si bona publicari contigerit, censeantur tot menses antè alteri donata, docuit *Bart. in l. post contractum, numer. 9. ff. de donat. ut sequuto delicto reservatio præcedens, sive alienatio præsumatur in fraudem facta, argumento l. summa cum ratione ff. de pecul. l. fin. ff. de stipul. serv. Sicut in fraudem Filci censeatur pactum inter fratres dividentes, quòd in casu publicationis bonorum alter succedat delinquentis filius, *Boss. Gabriel. Peregr. & mille**

mille alii apud *Giurba* *consil.* 54. *numer.* 10. & *seq.*

63 Et cum in hac emptione officii exquisita fuerit adhibita diligentia, nimisque, & insolite cautele, & pacta nusquam antea nec admitta, nec proposita, vel tentata, fraus, dolus, & animus preparatus arguitur delinquendi, *Glos. & Doct. in l. si quis sub conditione, ubi Bald. numer. 14. ff. de condit. insit.*

64 Ipsaque doli, & fraudis presumpcio eodem magis insurgit, quod cum majori verborum apparatu res gesta reperitur, *l. ita fidei ff. de jure Fisci, & ex insolitis clausulis actum reddi suspectum, latissime usque ad nauseam idem Giurba d. consil. 54. numer. 14. 15. & seq.*

65 Secunda ratio, quare suspensio impediri ab initio non possit est propter infamiam; in quam incurrit Officialis detectis criminibus, & propter scandalum vitandum, *cap. Presbyter. 13. ubi Turcremat. & capit. si mala. 2. q. 5. ubi Presbyter si a plebe sibi commissa mala opinione infamatus fuerit, etiam si id probari non possit, suspendatur usque ad dignam satisfactionem, ne populus in eo scandalum patiatur, neve securiores Presbyteri existentes licentius in peccatum prolabantur, scandalum enim maximum oriretur, si viderent populi hominem, quem talia, & tanta admisisse jam constat, post ipsius crimina detecta administrationem reassumere, & ob id Innoc. III. approbavit factum Archiepiscopi, qui Presbyteros diffamatos ab officio, & beneficio, usque ad purgationem canonicam suspendendo decrevit, etiam nullo accusatore legitimo existente, sed sola fama publica deferente, *attendentes, inquit Innoc. vulgatum infamiam, grave scandalum & vehementem suspicionem, ex testium dictis subortam, & loquitur ab initio, ut se declarat in vers. quod si forsitan, ubi si defecerit postea in purgatione, jubet Ecclesiasticæ disciplinæ mucrone puniri, & ab officio, & beneficio depositum, ad agendam pœnitentiam in Monasterium detrudi, in cap. inter, 10. de purgat. canon.**

67 Et nedum propter scandalum, sed propter infamiam facti, qua gravatur opinio rei delati inquisitione pendente, *glos. in cap. ult. de testib. & in cap. omnipotens Deus, de accusat. & in l. qui a latronibus §. 1. ubi Doct. ff. de testam.* quæ infamia non solum reddit quem indignum muneribus Ecclesiæ

sticis, sed etiam secularibus, *l. 2. ubi Plautia C. de dignit. lib. 10. l. 1. ubi Doct. C. de reis postul. eod. lib. & infamia ex sola accusatione oritur, Natta consil. 124. numer. 7. Ioannes Philippus Testay Panorm. alleg. 7. numer. 87. quam rationem infamiae inter plures rationes hujus decisionis ex Innoc. Archi. Turvet. Paride & aliis probat noster Preses de Franch: in sua solemni decis. 8. post numer. 7. & numer. 8. in fin. Officiales enim, qui se furis, & flagitiis commiscuerint, perdunt statim dignitatem, & honorem, non enim debent illi honoris habere munimen, quem ipsi per scelus proprium despexerunt, ludex enim dicitur quasi jus dicens, & si a iustitia deviat, ludicis nomen perdit, debet enim esse immobilis ut columna, ut non se flectat contra legem, & ut nervus, qui non frangitur, nec plicatur, non extenditur, nec lentescit, & sic dignitatis privilegium perdit, ut latissime Iuribus, sacræque Scripturæ auctoritatibus probat Lucas in l. Iudices 12. col. 3. in verbo pessimos, & in verbo plebejos, ubi suo tempore doluit, pessimè servatum in Regno, ut mali Iudices fuerint majoribus aucti honoribus, *C. de dignit. lib. 12. quod iterum repetit, suorum temporum calamitates latissime referens in d. l. ad splendidioris 7. col. 1. vers. hodie verò C. de divers. offic. & apparit. lib. 12. refert, & sequitur Paris dicens, quod ubi ludex flectitur, non est ludex, & quod ubi malè se habuit, debet prius satisfacere illis, quos læserit, & deinde puniri, citans pulchra jura de sindicatu, verbo Iudices qui se convicti, quod ante eum docuit Lucas in d. l. Iudices, col. 2. vers. nota quod Iudices, repetit Idem Paris verbo sindicatur Iudex.**

Quæ ratio cum itidem publicam utilitatem concernat, bonos mores, & sit contra substantiam officii, ut ludex carens nomine, & substantia ludicis adhuc iudicet, & in administratione permaneat, sequitur, ut pacto id conveniri nequeat, *Giurba latè d. consil. 44. numer. 16. & 28. præsertim in fin. ubi de infami etiam numer. 30. vers. aut est infamis, & numer. 38.*

Tertia ratio, propter quam Officialis si retineret pendente inquisitione officij administrationem, non posset Fiscus, nec Respublica justam, & necessariam de eo sumere vindictam, quia astrueret, vel prohiberet testes scientes veritatem deponere, vel eis minaretur, & sic impossibile esset furta detegere, & per indirectum delicta Officialium remanerent impunita, & facile ipsis esset astruere falsos testes ad sui defensionem,

Y

nem,

73 nem, nec ullus in termino defensionis Fil-
co communi reperiri posset, qui contra Of-
ficialem imperii habenas exercentem de-
ponere auderet, ut ex *cap. tam literis*, §. 1.
ac testib. & alijs id constitutum esse adver-
tit *Paris de sindicatu*, *verba, accusatus in of-
ficio*, *num. 2. 3. 6. & 7.* ubi procedere dixit
tam in Officialibus temporalibus, quam
perpetuis, sequitur probans rationem istam
Aviles in cc. Prætorum, *cap. 5. vers. suspendi-
das numer. 3. vers. idem dicitur*; & *numer. 4.*
& iterum in *cap. 8. verbo suspendant*, *num. 1.*
cum seq. numer. 4. se remittit ad dicta per
eum in *d. cap. 5.* & addit de communi Do-
74 Etorum sententia, quod contra Administra-
torem sunt duæ inquisitiones, una expedi-
tur summarie, & tunc suspenditur ab admini-
stratione, postea in plenario fit alia inqui-
sicio super veritate, & si constiterit, in to-
tum removeretur, *Gramm. consil. 10. per so-
lum*, & *num. 2. & 3.* probans dictam ratio-
75 nem *Paridis*, & latè exornans, & æquiparans
in hac materia suspensionis, sicut reliqui om-
nes, Officialem, Prælatum, & tutorem, idem
Gramm. consil. 162. qui num. 21. & seq. in pun-
76 cto probat, quod remotus ab administra-
tione etiam si sit Baro, qui habet iurisdic-
tionem in dominio, non debet reintegrari,
ne querulantes distraherentur ab eorum que-
relis porrectis, ob metum potentie ipsius
domini, & pariter testes à testificando retra-
hantur, cum veritas odium pariat; & ad-
dit, quod si suspendi debet Officialis pen-
dente processu super querelis, & admini-
stratio pendente accusatione interdici, &
idem in Prælato, ne distraherentur testes sci-
entes veritatem, fortius si reperitur amotus,
reintegrari non debet: & insuper probat,
77 quod Regi in contrarium rescribenti non
sit parendum, sed in exequutione super-
sedendum, & reddit rationem *numer. 24.*
quod honori Regio non conveniat talia re-
scripta exequi, & Minister inferior be-
ne facit, si pro honore Regis, ac ipsius ser-
vitio non exequitur mandatum, seu iussio-
nem ipsius Regis, & sic si non valet rescrip-
78 tum, ergo nec & pactum, hinc & hanc ter-
tiam rationem, ne testes terroantur, qui
non possent propterea deponere veritatem,
& cogentur mendacium dicere, probat
idem Dominus *de Franck. dicta decisiam 8.*
post num. 3.
79 Et quod ex infamia, suspicione, vel scan-
dalo debeat Officialis ab initio suspendi
præcedente causa, & informatione, & etiam
ut libera sit potestas inquirendi, & proce-

dendi in causa remota ab omni suspicione
subductionis, vel potentie, & quod quæli-
bet ex istis causis sit sufficiens, relatis Civi-
listis, & Canonistis perbellè concludit: *Reg.
de Pont. consil. 133. num. 2. & 3.*
80 Et quod duo sunt judicia, unum summa-
rium ad finem suspendendi, in quo sufficit
infamia cum aliis conjecturis, aliud plena-
rium, & ordinarium ad finem condem-
nandi. Item quod primum iudicium sum-
marium iterum distinguitur in duplicem
suspensionis speciem, unam ab administra-
tione officii tantum, alteram verò ab inte-
gro beneficio, quarum prima fit ex causis,
& criminibus levioribus, secunda verò ex
delictis gravibus, quod tamen declaratur,
ut suspensio etiam ab officio tantum, opere-
tur etiam à beneficio quoad emolumenta,
quæ percipiuntur ex personali servitio, seu
industria, ex *Glos. Archid. 10. And. Butr. Pa-
ner. Imal. & alijs idem de Ponte ibidem num.
3. & 4. ubi d. num. 4. in fin.* explicat, suspen-
sum ex causa gravi, sive à lege, sive ab homi-
ne, censeri suspensum ab officio, & benefi-
81 cio quoad omnia, & eam censeri levem cau-
sam, quæ non concludat pernecessariò cri-
men, & *numer. 5.* addit, Officiali suspenso
alium necessariò in ejus locum subrogan-
dum, ne officii administratio detrimentum
sentiat, ex *cap. final. de statu Regularib.* Ec-
sic non videat, quomodo pactum, ne Offi-
cialis possit suspendi, nec alius in ejus locum
subrogari sustineri possit ab initio, veluti
contra manifestam juris dispositionem, vel
saltem ex post-facto detectis tot sceleribus,
& criminibus, de quibus in præfenti casu,
ubi probatum est, cum omnibus subditis
82 concussionem esse commissam, quo ca-
su Officialis ante omnia recepta restituere
debet, & criminaliter puniri, ut latissi-
mè fundat *Paris in vers. Sindicantur etiam
Officiales.*

Idem de Pont. dec. 7. in causa inquisitionis
Ferdinandi Monforii similiter Regii Doha-
nerii, postquam ex *num. 10. ad 13. in fi.* plura
motivavit in favorem inquisiti, tandem an-
tè *num. 14. in vers. ex adverso*, latissimè fun-
dat Filci intentionem, & repetendo jam di-
83 cta, addit *nu. 14.* quod licet duplex sit suspen-
sio, vel ab officio tantum ad finem inquiren-
di, & ex causis levibus; alteram verò etiam à
beneficio, & hæc in causis gravioribus, ve-
rum omnes eas importare privationem, in-
84 colligi autem, & secerni causas leves à gra-
vioribus: circa suspensionem, & indicia, & *nu.
85. 15.* quod in primo iudicio summario, quod
fit

fit ad finem suspendendi, sufficiat summam probare suspicionem, & hanc per conjecturas, quod sufficit ad suspensionem, in altero verò de veritate delicti, qua probata superadditur deinde Officialis privatio in
 86 perpetuum, & sic testatur *DD.* reassumere communi omnium ore hanc *decis.* post *Innoc. & Canon.* reprobata nuncupatim opinione *Panor.* qui dixerat, hoc reponendum arbitrio Iudicis, quinimò inquit *Regens de Ponte ex Ioann. de Anania*, quòd cum hic modus procedendi sit communiter approbatus, videlicet suspendendi Officialem durante inquisitione, non posse propterea ab ejus executione tuta conscientia recedi, prout hodie testatur ipse communiter praticari, juxta *decis. Presid. nostri de Franch.* 8. & apud Gallos ex *decisio. Tholos.* 371. Item fuit *quesitum* si aliquis ubi
 87 *Additio* resoluit *numer.* 4. propter criminis enormitatem, vel scandalum, vel iniqui diffamationem, esse omnino interdendam administrationem, ut factum fuit in *cap. si de accus.* & Officialem in hoc æquiparari tutori, & Prælato, in quibus idem expressè cautum est, licet constet, Prælaturum pinguis jus habere in bonis Ecclesiæ, quàm tutor in bonis pupilli.
 88 *Additque de Ponte dict. dec. 7. post num. 15. vers. adeò quòd*, in tantum non requiri plenam probationem in materia suspensionis, ut sufficiat suspicio tantum, verum major suspicio, quàm illa, quæ requiritur ad inquirendum ex *Innoc. Ioan. Andr. Anch. Zabar. Luca, Paride, & alijs.* Vnde quid dicendum in casu nostro, in quo contra ipsum sunt probata tot crimina, & scelera infra tam breve temporis spatium in officii ingressu commissa, ut majora committere non potuerit, & ex quibus etiam per diffinitivum posset officio, & beneficio privari, ultra alias pœnas graves sibi infligendas, prout ex levioribus causis fuisse suspensum Dohanerium Monforium virum nobilissimum, & gravissimum, cum maximo numero insignium Iudicum, testatur per utrumque Tribunal Regiæ Cameræ, & Collateralis idem
 89 *de Ponte in fin. d. decis.*
 90 Quod repetit idem *de Ponte* latissimè *dec. 25.* ubi passim, & indistinctè ita praticari testatur, ut ex infamia, suspicione, vel scandalo interdicator administratio, ita ut quælibet ex his sit sufficiens, & multò magis si aliquid cœpit constare, ut his verbis hoc docuit costumatissimus ille vir in *principio d. decis.* tamen si fuerit sibi necessarium

se purgare ab objectis criminibus generalis Visitationis, & insudavit pro abstergenda macula in *consil. 146. per tot. 2. vol.* & sic magis est credendum ipsi, qui pro suo interesse debuisset contrarium scribere, & tamen veritatis, & innocentiae impulsu non deviauit.

Et rogo Iudices, quid faciendum de isto, contra quem non aliquid solum, sed quidquid pessimè admisit, plenissimè constet etiam per publica documenta, & convictus est, ad cò ut nulla defensione se purgare possit, & post plura per *D. Reg.* repetita in *d. decis. 25. col. 1.* addit *numer. 3.* in hoc solum differre tutorem ab Officiali, ut illi ex sola accusatione, in hoc verò ultra accusationem requiritur infamia, scandalum, vel qualibet etsi levis suspicio, & *numer. 4.* quod in criminibus gravibus propter infamiam semper proceditur ad suspensionem.

92 Et *numer. 7.* dicit hæc verba, *stat ergo firma conclusio*, quòd Officialis pendente accusatione, & inquisitione de delictis in officio quando præcedit informatio ex qua Iudici incipit constare, possit, & debeat ab officio suspendi ex *juribus*, & *decisionibus allegatis*, & sic hoc necessariò faciendum resoluit ex *juris necessitate.*

93 Et hanc *juris necessitatem*, ut existente iusta, & rationabili causa Officialis removendus sit ab officio, includere necessariò publicam subjeutorum utilitatem orientem ex obligatione, ad quam jure divino, & humano tenetur Princeps subditorum utilitati, & compendio prævidere, bene colligitur ex subtiliter traditis per *Roman. consil. 467. ut clara reddatur*, qui dum probare intendit, non posse Civitatem Senarum amovere Rectores Hospitalis sine iusta, & rationabili causa, quia regimen Hospitalis, quod sibi competit, & attributio potestatis non ad conservationem, & bonum statum Hospitalis, sed potius ad ejus subversionem tenderet, sic è contra admittit existente iusta causa, ex qua amoveri debeant, quas ipse enumerat, & alternativè ex ipsis unam sufficere asserit, si non amoveantur, esse iniquum, & contra publicam utilitatem existimat, & fundat per totum illud *consilium*, & præsertim *numer. 5. in fin. 7. in fin. & 8.* & publicam utilitatem confiderari in remotione Officialis delinquentis in officio, etiamsi contingat ex sola negligentia ex *cap. 2. in fin. & cap. cum ad monasterium 6. ubi glos. verbo amoveri*, dicit, etiam ex levibus causis remotionem fieri, & in verbo,
 Y 2 negli-

negligens, de statu Monachorum, tradit bene Menoch. de arbit. lib. 1. casu 55. in fin. & sic pacto aliquo publicæ utilitati derogari non potest.

- 95 Quæ publica utilitas consideratur propter bonum commune, siue publicum, quod æquale affert commodum Communitati, id est hominibus simul, & conjunctim consideratis, vel etiam singulariter, id est particulariter, & de per se, *l. pupillus 237. §. munus, ff. de verb. signif. ubi Alciat. num. 2. notat, illud propriè dici bonum publicum, hujusque boni publici in l. 1. §. hujus studij, ff. de justitia, & jur. ponitur inter alia exemplum in Magistratibus ad Rempubicam bene regendam.*
- 96 Item & secundo modo consideratur publica utilitas in Fisco, cujus utilitas dicitur respicere bonum publicum, & ideo præferendam esse privatorum utilitati, *in l. utilitas 3. C. de primipilo, lib. 12. quia per divitias fiscales defenditur Respublica ab hostibus, & aliz parantur utilitates communes, præsertim inspecto fine, ad quem fiscales redditus fuerunt inventi ad publicas necessitates, & defensionem Reipublicæ, & ex quo interest, fiscalia rectè gubernari ad publicum Ærarium augendum, juxta doctrinam Bart. in l. 1. num. 25. quam ibi excerpta Doctorum sententia explicat, & tuetur Barbosa in 7. par. d. legis, ex num. 4. & numer. 6. vers. invenio, cum sequentibus, ubi numer. 9. vers. ex quibus asserit communem ff. soluto matr. Et sic omnis publica utilitas consideratur in recta administratione Dohanz, in qua agitur de conservanda Universitate, quam generalitatem vocant Gregariorum, quæ amplissima est, includens genus immensæ multitudinis miserabilis gentis, quæ pro majori anni parte sub love frigido pro Fisci laborat compendio; Item abundantiam Carnium, Casei, & Lanæ ad cibaria, vestimenta, & tegumenta hominum totius Regni, ex quorum industria Regnum alitur, & sustinetur militia Regis ad Regni defensionem, hostesque propulsandos, & sic omnis jungitur publica utilitas principaliter, & secundariò, respiciens bonum commune multifariam, & singulorum, Regis quidem, & subjectorum, aded ut pactum contra Dohanz utilitatem, ut contra publicum omnium bonum, nullum irritumque censeri debeat, tametsi contra bonos mores non esset, prout hos etiam concurrere indubium est.*

S V M M A R I V M.

- 97 Testes justè timent si jurisdictioni ejus, contra quem deposuerunt supponuntur.
- 98 Suspendio ab officio ante litem contestatam, & contra Officialis introitum tractari debet.
- 99 Princeps, & ejus delegatus potest mandare, ut quandocunque sibi placuerit, debeant ejus Officiales sindicari.
- 100 Officialis pro delicto in officio commisso non potest idem officium exercere, etiam ex rescripto Principis, & numer. 101. licet aliter in Notario, numer. 102. & quando secus, numer. 103.
- 104 Officialis presumitur quod terrorem inferat, etiam iis, qui fuerunt relaxati per Curiam.
- 105 Pecunia presumitur Officiali, & etiam Præsidi data per concussionem, & metum, proinde ad restitutionem illius tenentur, & criminaliter pœna extraordinaria puniri, & numer. seq.
- 106 Officialis sindicandus suspendi debet ab officio, quia testes adstrueret, & numer. 108. & 109. & ita cautum lege Hispanica, & nu. 110. maxime si administratio sit ampli redditus, & inquisitus est debitis oneratus, & numer. 107.
- 111 Appellatio non impedit suspensionem ab officio in Officiali sindicando, & de rationibus numer. seq.
- 112 Administrationis officii velamen furtum temperat.
- 113 Officialis presumitur, quod bene se gerat, nisi contraria presumpcio urgeat.
- 114 Presumpcio qualibet pro Iudice cessat, si non habeat manus mundas in officio, & qui dicantur propriè Iudices, ibidem.
- 117 Presumpcio pro Officiali infamato nedum cessat, sed insurgit contraria, nec requiritur tam exquisita contra ipsum probatio.
- 118 Presumpcio bona pro Officiali, qui officium, et si licitè, & à Principe emit, cessat, & Cravettæ contrarium tenentis lapsus ostenditur nu. 120. Et deterioris conditionis est illo, qui gratis accepit, nu. 121.
- 119 Baraptaria presumitur in Officiali recipiente mutuum.
- 121 Officium pro pecunia concessum potest à concedente revocari, & qui dat pecuniam, titulum lucrativum habere dicitur, & numer. 125.
- 122 Concessio officij habet in sui essentia intrinsicè, & naturaliter annexam clausulam, donec Officialis bene, & fideliter se gesserit, & pactum contrarium non tenet, numer. 127.

123 *Officialis in ingressu officij jurat de bene, & fideliter administrando tam jure communi, quam Regni.*

Inde quarta suboritur ratio. Protectio scilicet, quam Princeps habere debet horum subjectorum, qui de ipso Rege sunt aded bene meriti, major enim pars hominum, & Officialium Dohanæ contra ipsum 97 testimonium veritatis dixerunt, unde justè ex hoc timere possunt eum subditi, si iterum ipsius jurisdictioni subjiciantur, argumento legis, si quacunq; praditus potestate cum ipsius judicio nunc opprimi, nunc erigi possent pro libito voluntatis, cap. 1. post medium 16. quæst. 2. ibi *humani moris est illum vereri, cujus judicio, & voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur, & in cap. 1. octava, q. secunda, quod advertit in puncto Imola in cap. venerabili 37. numer. 22. de Officio delegat. post Hostien. in d. cap. Hely, numer. 9. vers. quod intelligat.*

98 Et proinde lex jussit, de suspensione agi statim ante litem contestatam, & contra Officialis introitum, Paris in verbo, accusatus 99 in Officio, in principio, & alibi probavit Gramm. quod Princeps potest mandare, ut sindicari debeant ejus Officiales quando- cunque sibi placuerit, per text. in Authent. ut Iudices sine quoquo suffragio, quod ampliat etiam in delegato Principis, ut per eum decis. 40. numer. 10. & 11. ubi quod antiani possunt remove potestatem, durante ejus officio, si non facit id, quod debet, Tirag. de pæni, causa 58. num. 5. 6. & 7. ubi contra Officialem de delicto commisso in officio sufficere juramentum Partis cum semiplena probatione, ex gloss. in §. necessitatem, verbo ostenditur, Authent. ut judic. sine quoquo

100 suffrag. & in vers. sexto licet, ampliat pro delicto in officio commisso Officialem non posse amplius idem officium exercere, etiã ex rescripto Principis, citans plura jura, delicta enim in officio commissa puniuntur, appellatione remota, Franc. Marcus decis. 437. quaritur, an Iudex, parte secunda, probat idem Azved. lib. 3. tit. 7. de las residencias, l. 14. num. 1. & post num. 4. vers. ex quo in iis, quasi recedens ab iis, quæ suprã dixerat eodem lib. 3. tit. 7. l. 2. numer. 9. cum sequent. ubi agnoscit post num. 16. vers. neque itidem, ipsius opinionem confundi per expressum text. d. l. 2. ubi specialiter id cautum est lege Hispanica, qui tamen suam opinionem adhuc limitat nu. 17. in delicto jam effecto notorio, quod jam hinc contingit ex

informatione capti. Nec Castr. & alii per eum relati in l. quamvis, §. ultimo ff. de solus. quem pro opinione contra Bart. & communem citat Azved. d. l. 2. nu. 16. aliquid obstat, quia loquitur in Notario.

In quo vel contrarium est verius ex communi sententia, ut delinquens in officio, 101 suspendi debeat, ut judicavit Rota, teste Farin. conf. 5. numer. 38. alios refert Giurba conf. 44. num. 36.

102 Vel etiam, si aliud esset in Notario, mirum non esset, quia is officii proprietatem habet, quod non est in Officiali, cui solum exercitium competit, ut ex pluribus in puncto diversitatis rationem probat Giurba d. conf. 44. num. 37.

Et Castr. in d. §. ultimo non loquitur de omnibus instrumentis confectis à Notario, sed de his tantum, quæ post remotionem 103 confecit inter ignorantes, & in loco ubi communiter habebatur pro Notario, juxta l. Barbarius, & sic in diversis terminis. Et quod leges Hispaniæ expressè suspensionem præcipientes locum habeant in Officialibus justitiæ, vel etiam en *escrivanos de Consejo*, non autem in Notariis, Guierrez lib. 1. prætic. quæst. 39. num. 8. & 12.

Præsumitur enim ab Officiali concussio, vel terror inferri, & maxirè cum ex testimonio ferè omnium sibi subjectorum in laqueum inquisitionis inciderit, de quo sum- 104 moperere serò dolet, unde si in Officiali semper præsumitur, quod terrorem inferat, aded ut licet quis sit relaxatus per Curiam, adhuc tamen præsumitur metus instare, ne iterum compellatur, quod dixi menti tenendum Bald. ex Cyn. in l. novissimè, in fin. princ. ff. quod falso tutore, quod pluribus exornat Paris ver. sindicantur etiam Officiales, num. 18. fol. mihi 37. in antiquis, ubi quod semper ab Officiali præsumitur concussio, vel terror inferri, cumulat Gram. conf. 51. num. 12. quod est indubium, ubi est probatum, datam esse pecuniam, quia tunc 105 omnino præsumitur data per concussionem, & metum, ut contrarias opiniones distinguendo conciliat Farinac. tom. 3. q. III. art. 55. & 56. qui metus durare præsumitur, & augetur ex prædictis, quod crimen concessionis committit non solum Iudex, qui concutiendo, & metu inferendo verè, 106 vel præsumptivè pecuniam extorquet, sed etiam Præses, vel ejus Ministri, qui simulato jussu pecuniam extorquent, Paris dicto ver. sindicantur etiam, Farinac. dicta quæst. 111. art. 3. ubi quod non solum tenetur

tenetur ad restitutionem pecuniarum, sed criminaliter punitur poena extraordinaria, *nu. 39. 40. & 44.* & est crimen publicum, *Farinac. ibid. nu. 54. Giurba latè conf. 72. nu. 38.*

Et ex hoc præsumpto terrore, & metu erga subditos extorquendo pecunias ab ipsis, quos omnes collectavit, aut saltem tentavit, quinta suboritur ratio debitorum, & necessariorum suspensionis. Quia alioquin si ad officium reintegraretur, terrentur testes Filci, & invitarentur de facili ad falsum deponendum testes examinandi pro reo in defensionibus, quis enim in termino defensionum Filco communi auderet amplius contra Præsidentem, & Regulum Dohanæ restitutum, deponere, & qui resisterent, & non flecterentur ad ipsius tegenda facinora? ut post antiquiores docuit *Paris in ver. Officialis finito officio, post numer. 6. vers. officialis sindicandus*, & iterum *in ver. Accusatus in officio, num. 2.* ubi semper loquitur per verbum, *debet*, quod constat importare necessitatem, & ideo *Officialis sindicandus debet suspendi ab officio, quia adstruere testes scientes veritatem, vel minaretur, cap. tam literis de testibus cum plur. concord.* Imò plus dixit *Imol. in d. cap. Venerabili, post numer. 22. de offic. deleg. ex Hostiens. Goffred. & alijs, quia timeri potest, ne is, contra quem de veritate est inquirendum non solum testes, sed Officiales corrumpat, ut inquisitionem veritatis impediatur, si in administratione perseveret, & ideo si in informatione summarie inquisita suspectus ap-*
 107 *pareat, removendus est, addit Imol. maxime id faciendum si administratio sit ampli redditus, & apparet, quod iste inquisitus est multis, & magnis debitis obligatus, ut not. in d. cap. licet Hely per Ioan. Andr.*

Et hanc rationem extollunt ubique ferè omnes *Doct.* supra citati, & infra citandi, & inter alios *Gram. d. conf. 10. num. 3. & conf. 162. num. 22. in fin. D. Præses noster in sæpius citata aurea sua decis. 8. post numer. 3.* ubi ita pluries decisum, canonizata ubique per *Doct.* ut ultra *D. Georg. infra citat. allegat. 42. numer. 21.* & insignem nostris temporibus eximia doctrina, & vitæ candore *D. Rovitam in prag. 13. de official. numer. 12. latè Cancer. var. part. 2. cap. 12. numer. 210. latè Mastrill. decis. 188.* ubi addit, ita Siciliæ in dies judicari, *Conf. Paschaliæ recol. mem. de virib. patr. potest. par. 3. cap. 9. num. 39. Giurba latissime conf. 44. numer. 1. & 13. cum seq. Aviles in d. cap. 5. Prætorum, vers. suspendidos, numer. 3. vers. idem dicitur, Petrus Caballus in*

109 *suis resolution. crimin. casu 176. ubi num. 5. dicit hæc verba, ratio autem, quare concurrentibus prædictis considerationibus lite pendente interdicitur administratio Officiali est multiplex, ex Vinc. de Franch. dict. decis. 8. sed ea (inquit ille) potissimum urget, quod nisi ita fieret, astrueret testes scientes veritatem, vel eis minaretur, &c. si enim Officialis retineret administrationem officij, terreret testes, qui de facili non possent deponere veritatem, vel faceret quod deponerent falsum. Hæc ille. Regens de Ponte dicta decis. 7. numer. 16. in fin. Surgens de Neapol. Illustr. lib. 1. capit. 17. num. 37.*

110 Et hæc decisio ista potissimaratione registrata est lege expressa Hispan. l. 14. tit. 7. lib. 3. nova collectionis, omnino legenda, ibi, *si allare alguno culpado, le suspendan del officio, y le de traslado, &c.* super qua *Gutierrez lib. 1. pract. q. 39. post num. 2.* dicit, hanc suspensionem fieri non in poenam, sed ut liberè informatio fieri possit, & testes dicta sua proferre audeant, & Partes querelas proponere, quod aliàs facere minime auderent. Vbi addit mirabile in proposito: aded favorabilem, & privilegiatam esse hanc suspensionem, quod operetur mi-

111 *rabilem effectum; quia licet à sententia diffinitiva super privatione, vel suspensione officij lata in poenam admittatur appellatio, & appellans, si reperiat in possessione, ea pendente poterit continuare exercitium sui officij, cum nulla specialitas hoc casu inveniatur in privato, vel suspeso per diffinitivam in contradictorio iudicio latam, vel in alio iudicio, & sic servatur generalis regula, ut appellatione pendente nihil innovetur, tamen ista suspensio, quæ fit lite pendente, nulla appellationis interpositione retardatur, & rationes sunt istæ, quas supra collegimus, favore scilicet publicæ utilitatis, quia delicta Officialium sunt delicta publica, l. quadam delicta, ff. de pæn. Giurba conf. 44. num. 20. & quia aliter ad sententiam deveniri non posset, ut ex prædictis patet, & ita ipse declarat dicta per *Azeved. super dd. ll. quamvis Avendan. de exequend. mand. cap. 19. nu. 25. vers. decimus casus* teneat indistinctè, quod sententia prædicta privationis, vel suspensionis quomodolibet lata in sindicatu habeat executionem, quod & de jure communi, & jure Regni relatis *Maranta, & alijs* dicit procedere *Lancell. de attent. limit. 20. fol. mihi 370. tom. 5. tract.**

Et non sine causa tam maximo conatu,

& præcipiti festinatione iste inquisitus contendit, & appetit officii reintegrationem, quia didicit ab *Accursio*, quod uelamen administrationis temperat furtum, *Glos. in l. tres tutores, ver. contrectare ff. de admin. tutor. quod probat, & exornat Bart. in l. si multi. 6. in princ. ff. de public. ubi quod rei procurant velare crimen prætextu alicujus officij.*

Et huc pertinet quod dixit *Innoc. in cap. 2. de arbitr. & in c. diversis, de Cleric. con-*
 113 *jug. quod si Officialis aliquid semel injustè egit, præsumitur, quod velit factum suum tueri quacumque via poterit, sequitur post Alciat. Menoch. de præsumpt. lib. 2. cap. 85. numer. 19. qui ob id latè deducit, quod licèt præsumptio sit pro Officialibus, quod bene se gerant, l. 1. C. de suscept. & arc. lib. 10. fallit tamen, & cessat præsumptio, quando altera contraria præsumptio contra Officialem urgeret, ex Alciat. reg. 3. præsumpt. 15. in fin. puta si contra ipsum aliquid substantiale constare inceperit secundum D. de Franch. d. decis. 8. numer. 3. & per Menoch. d. cap. 85. numer. 19.*

114 Et ut dicebat *Paris*, omnis præsumptio, quæ est pro Iudicibus, quæ etiam viget pro Rectoribus, Præsidibus Provinciarum, & Potestatibus Terrarum, qui & ipsi Iudices propriè appellantur, *Glos. in rub. ut Iudic. sine quoquo suffrag. cessat, nisi Officialis ipse habuerit manus mundas in officio, ut latè per Paris. tit. de offic. sindic. verb. incip. Per sindicantes, numer. 8. 11. in fin. & post num. 13. vers. que sunt vera, & iterum in verb. incip. An offendens Potestatem, & in versic. præsumitur contra Officialem, Aviles in cap. 1. Iudicum sindicatus, numer. 12. vers. & ideo Iudici.*

Quinimò præsumptio, quæ est pro Officiali locum habet dumtaxat ad sustinendum ea, quæ ipse jam fecit, ut non præsumatur in eo dolus, sed cessat quoad providendum circa futura negotia, tunc enim
 115 circa futuram administrationem, etiamsi non sit Officialis inculpatus, non præsumitur pro ipso, sed potiùs contrarium, & magis cum deferre potentibus, quàm justitiam ministrare, vel providere petentibus, supracitata *l. ex aula, C. de privil. eorum, qui in Sac. Palat. lib. 12. Menoch. latè d. c. 85. numer. 8. cum seq. Vivius loquens ut expertus decis. 113. numer. 6. Bobadil. lib. 5. cap.*
 116 *1. numer. 205. cum seq. quantò magis in Officiali inquisito, & diffamato paupere, & in eo, qui infinita admittit contra na-*

117 *turam officij, Menoch. dicto loco numer. 14. contra quem nedum cessat generalis præsumptio, quæ Officialibus favet, sed insurgit alia contraria, quæ operatur, ut non requiratur contra istos tam exquisita probatio, ut ex lege Regni statutum esse in cap. vulgaris fama proloquium, ex Paride, & alijs probat doctissimus, & facundissimus Dominus Consiliar. Georg. in alleg. 42. numer. 27.*

118 addens etiam ex *Mascard. num. 28. cessare etiam bonam præsumptionem in Officiali, qui officium emit, tametsi licèt, & etiam emat à Principe, non tollitur tamen præsumptio malè agendi, & ideo cavendum esse sicut à peste, latè probat Paris de Syndic. in princ. verb. & primò videndum est, ubi optimè, & iterum in fin. in verb. incip.*

119 *Præsumitur contra Officialem, ubi nu. 4. quod præsumatur omnia mala agere, & in specie in Officiali recipiente mutuum, quod præsumatur barapraria, Paris ibid. ex Bar.*

120 *numer. 2. Ut ex his lapsus videatur Cravet. conf. 6. numer. 109. in fin. quod in officio empto cesset pœna privationis aliàs indicta in officio gratis concessio, licèt cum sequi videatur D. meus Socer Camil. de Medic. conf. 143. numer. 7. contrarium enim passim decisum patet in Regno in Officialibus Dohanæ, & similibus officiis vendibilibus, ut per D. de Franch. d. decis. 8. & in Officialibus Syclyæ Georg. d. alleg. 42. & passim in Perceptoribus Provinciarum, & aliis officiis vendibilibus decisum est, & in dies deciditur per Regiam Cameram, & Regiam Iunctam Iudicum delegatorum, & quia major suspicio vertitur in illis, sive periculum, cautiùs est agendum, maximè cum in officiis vendibilibus non vendatur Iurisdictionis administratio, sed pingues directus, & emolumenta, quæ in illis considerantur, & quia feudum emptum non desinit esse ejusdem naturæ, nec propriè feudum est subjectum eisdem regulis juris feudalis. Vnde idem in officio potiùs in con-*

121 *trarium est quid singulare, ut ille, qui dat pecuniam pro officio, cum det malo animo, titulum dicitur habere lucrativum, & ideo etiam sine causa potest à concedente revocari, ut ex Bart. & Gulielm. de Benedic. probat Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 27. numer. 14. 15. & 16. ita ut deterioris conditionis sit emens officium, licèt à Principe quoad faciliorem remotionem, illo, qui gratis accepit, quod etiam confirmatur ex eo, quod contra officia ementes notavis Afflic. in Constit. Volumus, numer. 5.*

Y 4 vers.

vers. nisi habuisset, & in Constit. Magistri Camerarij, latè Bobadil. lib. 5. cap. 1. nu. 210. in 7. limit.

- 122 Sexta subnectitur ratio, quia officii concessio habet tanquam pactum substantiale sub conditione resolutive in sui essentia intrinsecè, & naturaliter annexam clausulam, donec Officialis bene, & fideliter se gesserit, ut post alios de hac observantia testis est *Surgens de Neapoli illustrata lib. 1. cap. 17. post num. 36.*

Quod in hoc contractu venditionis officii Dohanerii expressis verbis cautum legitur.

- Quæ clausula cum sit vallata duplici juramento, uno scilicet præstito in ipso venditionis contractu, sub his verbis, & non aliter, nec alio modo, cujus vis, & efficacia circa
- 123 contractus resolutionem notissima est, altero verò præstito in manibus Illustrissimi Locumtenentis in ipso Tribunali Regiæ Cameræ de bene & fideliter exercendo, idque in executionem tam juris communis in *Authent. jus jurandum, quod præstatur ab ijs, quàm juris Regni in pragmat. 4. de Officialibus, & quæ ijs prohibeantur, & in Pragm. 2. S. igitur, de officio Sac. Regij Consil. & inibi Dom. Rovis.*

S V M M A R I V M.

- 124 *Officiales suas operas locasse videntur.*
- 126 *Officiali remedia possessoria non dantur, & privatus dicitur eo ipso, quod alter à Principe est subrogatus, num. 136.*
- 127 *Pactum contra substantiam contractus non tenet, etiam cum juramento, num. 135. & contractus firmus remanet, nu. 134.*
- 128 *Officij basis, & fundamentum est illud, bene, & fideliter administrare, & puris manibus, etiam per absentes circa Officialiales.*
- 131 *Officiales debent habere manus mundas, & abstinere à muneribus manu, lingua, & obsequio, & aliter Rex de potestate ordinaria dispensare non valet.*
- 132 *Officialis de facto sua familia, & familiarium ex quasi maleficio tenetur, cum in officio delinquunt, & etiamsi extra officium, si consentiens fuerit, aut particeps, item si sciens nec prohibuit cum posset, & numer. 133.*
- 137 *Pactum, quod non possit ab officio removeri lite pendente, non extenditur ad delicta commissa in illo cum dolo, & lata culpa.*
- 138 *Concessio, quod Officialis non teneatur stare sindicatui, non dolum nec latam culpam,*

sed levem, & levissimam includit, & num. 140. & 142.

- 139 *Licentia data Officiali faciendi quicquid velit, non intelligitur contra justitiam, & legem.*
- 141 *Privilegium, quod non possit conveniri in sindicatu, ad culpam, & negligentiam tantum restringitur, non ad baraptariam, & illicitas extorsiones.*
- 143 *Pactum, ne teneatur stare ad sindicatum fieri nequit, nec juramento firmatur, & numer. 145.*
- 144 *Officialis temporalis durante officio, etsi molestari non possit, de gravibus tamen delictis, & excessibus inquiritur; ita & pactum, quod non amoveatur lite pendente non comprehendit extorsiones, concussiones, & delicta, & nu. 148. & de ratione, nu. 149.*
- 146 *Pæna longè perspecta difficilius irrogatur, & parum timetur, & nu. 147.*
- 149 *Pactum factum per Principem cum vasallo, vel subdito non est obligatorium, si in præjudicium auctoritatis ipsius sit, & maxime si Regi, Regno, aut Republica inciperit esse damnosum, quod procedit in omni concessione, num. 150.*
- 151 *Paciscens contra legem, non dicitur fraudatus si pactum non servetur.*
- 152 *Officialis longè gravius peccat delinquendo in officio, quàm latro.*

Sequitur propterea, ut statim ac Officialis non servat, sed contravenit pacto substantiali, quod basis est, fundamentum, & substantia officii, duplici juramento vallato, debet ab officio ipso removeri, quia, ut dixit *Paris in verbo arbitrium Officialis, num. 3. in fin.* per provisionem officii videtur is, cui est provisum, suas operas locasse, ff. *locat. l. qui operas*, ideo tenetur observare illum contractum, cap. 1. de *natura feudi, cap. 1. de probat. & Bald. notat in l. Princeps, ff. de legibus*, & ideo possunt expelli durante tempore, *l. quaro, S. inter locatorem, & l. cum domini, ff. locat. Surgens dict. cap. 17. num. 36. lib. primo*, imò præcario videtur concessum tandiu, quandiu concedens patitur, cum non aliud concessum censeatur, nisi exercitium meri Imperii, & ideo si ad libitum revocari possent, *Brunus conf. 92. num. 6. lib. 1. Giurba consil. 44. num. 38.* non mirum si existente justa causa, *Mastrill. latissime de magistrat. cap. 27. num. 8. cum inf. seqq. Dom. Regens, & Marchio Tapia Supremi Collateralis Decanus, Vir eruditione, doctrina, rerum experientia, ac religione insignis in l. final. C. de*

126 *de constit. princip.* ubi ideo non compe-
tere Officialibus remedia possessoria con-
tra, & fortè justius, quàm censuerit Dom-
meus *Capyc. decisio. 121. numer. 27.* & cum
ipso stat *Franc. Marcus dec. 19. par. 2.* licèt
aliud in Notario, *Idem decis. 438. eadem se-
cunda part.*

Vnde pactum ex adverso initum, quòd
non debeat suspendi, vel nihil omnino
operatur, præsertim detectis, & proba-
tis criminibus, ex quo liquidè constat, ip-
127 sum pessimè, & infideliter se gessisse, vel si
ad hoc extendi posset, tanquam contra sub-
stantiam concessionis officii, & de directo
in contrarium pacto, & clausulæ solitæ, *donec
bene & fideliter* nullum omnino, & ut prorsus
inutile, & contrarietatem inducens reji-
ciendum est, ad *textum* vulgarem in *l. pacta
conventa*, cum *glo. ff. de contrah. empt. & l.
ubi repugnantia, de reg. jur.*

Non minùs enim basis, & substantia feu-
128 di est fidelitas, quàm in officio basis ip-
sius, & fundamentum est, ut bene, & fide-
liter cum pura conscientia illud Rectores
administrent, contenti iis, quæ statutæ
sunt de Fisco annonis, & subiectos Regi
illæsos undique custodiant, & nulli par-
tium citrà quàm justum est, præstent, *d. S.
1. auth. jusjur. quod præstatur ab ijs*, ubi in *fin.*
in forma juramenti insertum est, ut non so-
lùm Iudex hoc agat, & exequatur, sed
etiam curare debeat, tales circa ipsum assi-
dentes assumere, ut non ipse purus quidem
sit, qui verò circa ipsum sunt, furentur, &
delinquant, & *alibi*, quòd puris utantur
manibus in *S. 1. versic. hoc enim omnino, auth.
ut judic. sine quoquo suffrag. & in authen. de
mand. princip. S. 1. colum 3.* ut optimè ad-
vertit *Bobadil. in sua Politica, lib. II. cap. 44.
ex num. 14.* & iterum *lib. 5. cap. 1. post nu-
mer. 219.* Romanos præcipuè respexisse; *en
La purezza y fe dellos*, & proinde Prætorèm
Urbanum, qui de fide corrupta Officialium
cognosceret, statuisse, in quo quantum pes-
simè se gesserit iste inquisitus in se, & in iis,
quos ad ejus latus assumpsit, plenissima in-
formatio jam capta palàm clamat, & lo-
quitur.

Quòd autem Iudex, Rector, sive Præses,
qui non servat præscripta in dictis titulis
129 à Justiniano, quòd nomen Iudicis statim
amittat, cum justitiam non reddit, sed
injuriam, & injustitiam agit, & quòd ha-
beat solùm Iudicis simulaerum, latissimè
*Lucas in dicta l. Iudices, 12. colum. 3. verbo
plebejos, & colum. 4.* ubi plura ad propo-

situm, latè *Paris, verbo Iudices, qui si con-
victi, & alibi idem Lucas in l. prohibitum,*
130 *col. 3. in fi. C. de jure Fisci lib. 10.* dixit, no-
men Officialis deduci ab officio, eo quòd
nulli officiant, & omnibus prodesse debe-
ant, refert *Muta in cc. Regni Sic. tomo 2. cap:
58. in princ.* igitur eo ipso quòd subditis of-
ficiunt, non sunt, nec esse debent Officia-
131 les. Et quòd oporteat Officiales habere
manus mundas, & abstinere à muneribus
tripliciter, manu, lingua, & obsequio, aded
ut nec Rex de potestate ordinaria valeat
super his dispensare, & aliàs Iudex statim
tanquam infamis, & periurus sit à Curia ex-
pellendus, ex *Restaur. Montal. & alijs latif-
simè* probat *Aviles in cap. 1. Pratorum, verbo
Dadivas, num. 2. 5. & per totum.*

Elegit enim iste inquisitus sibi assiden-
tes homines vilissimos, itemque pessimos,
quorum unum N. hominem vilissimæ con-
ditionis, diffamatum, nedum sibi substituit,
132 sed in omnibus præposuit, ita ut ipse d. N.
obediret, non è contra, unde de facto eti-
am suæ familiæ, & familiarium tenetur,
cùm eos constet in officio, seu ministerio
deliquisse, in quo dominus familiæ ope-
rà uteretur, *l. 1. C. ad l. jul. repetund.* Maxi-
mè in pertinentibus ad officium, & in cul-
pa esse censetur malos homines eligendo,
& illorum operà in tali officio utendo, &
proinde suo nomine, & insolidum ex quasi
maleficio tenetur, ut in Procuratore, Insti-
133 tore, Vicatio, etiamsi extra officium de-
linquant, si modò commodum dominus sit
assequutus, vel si consentiens fuerit, aut
particeps, item si sciens, nec prohibuit, cùm
posset, aut si illum non corripuit, quem re-
perit deliquisse, quia ab ipso Officiali, quòd
à familiari actum est, admissum censetur,
*ex l. 1. S. familia, ubi Bart. ff. de publica, cum
simil. latissimè* infinitis relatis congerit *Gi-
urba cons. 36. ex num. 26. usque ad 34.* Sicut
de scientia, consensu, participatione, &
mandato, nedum præsumpto ex pecuniæ
versione in sui utilitatem, sed expresso, ple-
nè ex informatione constat, ita ut non o-
porteat disputare, si scientia præsumatur ex
conjecturis.

Et sic undique pactum nullum, licèt
134 firmus remaneat contractus quoad reli-
qua, cùm sit separabile, juribus, & au-
thoritatibus per *Cancer. variar. par. 3. cap. 7.
de pactis, num. 276.* & per *Dom. Rovitum in
pragm. 1. de censib. num. 14.* ubi ita iudicatum
testatur.

Et quòd pactum contra substantiam
contra

contractus non valeat, & indistinctè rejiciatur, etiam si sit interpositum juramentum, *Gutier. latè conf. 12. num. 39.* Satisque privatus dicitur Officialis, ut hos superioribus addamus, saltem quoad possessionem, si alteri Princeps idem officium exercendum commendaverit, vel contulerit, & eo ipso, quòd in locum Officialis à Principe alter est substitutus, vel subrogatus, eo ipso intelligitur primus privatus, verba sunt *glo. & Ang. l. quòd si forte §. sunt quidam, ff. de solut. Lanar. conf. 22. num. 18. Soc. Brun. & alij d. conf. 44. num. 25.*

137 Novissimè & tandem istud prætensum pactum, quòd non possit ab officio removeri lite pendente, debet à jure, æquitate, & justitia interpretationem recipere, ut non extendatur ad delicta commissa in officio eum dolo, vel lata culpa, ut docuerunt *Cyn. & Bald. in l. si servus vetitus, ff. de leg. pri-*

138 *mo*, ubi in casu fortiori est, concessio arbitrio Potestati, quòd non teneatur stare ad iudicatum; non videtur tamen ex hoc remissa nisi levis, vel levissima culpa, non tamen dolus, nec lata culpa, argumento *l.*

139 *creditor, §. Lucius ff. manda.* sicuti licentia data Officiali, ut faciat quidquid velit ad suam voluntatem, non censetur tamen concessa potestas, ut quidquid citra justitiam molietur, latè *Paris in verbo arbitrium Officialis*, & iterum *in verbo Potestas, qui habet arbitrium numer. 3. vers. si dicatur, & numer. 5. & numer. 8. vers. si datur arbitrium.* dicit, sub his verbis importantibus liberam, & absolutam voluntatem posse Magistratum ad libitum facere, exceptis fraude, & dolo, nec sub his clausulis contineri concessionem iniquè agendi, nec potestatem jus alterius enormiter lædendi, concessum enim censetur aliquid agere præter legem, non contra legem, quia in quacunque plena, & generali potestate subintelligitur, ne quid turpe, vel prohibitum admittatur, quia in quocunque verbo quantumvis latissimo non venit illicitum, nec à jure improbatum, & quòd tantum censetur remissa levis culpa, juribus vulgaribus, & doctrinis, quas citat *Paris*

140 *d. loco numer. 9. ubi numer. 11. & 12.* probat, quòd non minus censetur excepta lata culpa, quam ipse dolus, quia ubi requiritur dolus ex proposito, sufficit lata culpa, ad tradita *in l. quòd Nerva, ff. de pos.*

Hinc idem *Paris in verb. electio Officialium, numer. 5.* dixit, quòd privilegium con-

cessum Officialibus, quòd non possint conveniri in iudicatu, restringi debeat ad culpam, & negligentiam tantum, de qua tenentur, *Girba consil. 44. nu. 14. in fine*, non autem includit baraptariam, & illicitas extorsiones, quia per verba generalia videtur solum liberari à scrupulosa inquisitione, id est à culpa, & ab illa, quæ non potest apparere, nisi per subtilitatem Iudicis, sicut est culpa levis, & levissima, secus in lata culpa, quæ non pertinet ad scrupulosam inquisitionem, quia de facili dolus apparet, & ideo non videtur remissus,

142 nunquam enim liberatio comprehendit dolum, nec reliquorum restitutionem, *l. si quis rationes, cum concordantibus, ff. de libera. lega.* sequitur latè exornans *Afflict.* relato *Paride in Constitut. Minoribus, in fine, numer. 26. & in dict. Constit. Volumus, numer. 4. versic. an autem Rex, & numer. 6. versic. & scias*, ubi quòd censeatur remissum, ut non teneantur de levi, levissima culpa, & negligentia, de quibus aliàs tenentur Officiales, ut per eum *in dicta Constitut. Volumus*, post *numer. 6. vers. & scias, & numer. 12. versic. an autem*, maximè quando aliàs procuravit officium, idemque de remissione iudicatus probat *Niger in capit. Regni 132. Item statuimus, numer. 56. in fin. & 57. Aviles in cap. 1. Iudicum iudicatus, numer. 7. cum pluribus sequentibus*, post *Bald. Salyc. Alexand. Catald. Paridem, Decium, Castilolum Hispanum ad l. 27. Tauri, & alios Molina infra citat. disp. 271. in fine*, & in punctione, quòd non possit fieri pactum cum aliquo Officiali, ne teneatur stare ad iudicatum, quia videretur remitti dolus futurus, & esset pactum invitatorium ad delinquendum, vel saltem redderetur Officialis audacior ad delictum, docuit *Catabdinus de iudicat. question. 15.* ubi quòd nec possit constituens Officialem donare illud, ad quod in futurum contingeret Officialem condemnari, ne aperiatur via dolo, & fraudibus, contra *l. si unus, §. illud, & §. pacta, ff. de pactis*, optimè, & latè *Cancer. omnia prædicta plenè comprobans variar. par. 3. cap. 12. ex num. 74. ad 78.*

144 Et arguendo à lege ad pactum, sicuti Officialis, scilicet temporalis, qui durante officio regulariter molestari non potest, *l. nec magistratibus, ff. de iniurijs*, cum remitti debeat iudicati, *l. pars literarum*, ubi *DD. ff. de iudic.* potest tamen accusari, vel inquiri de gravibus delictis, & excessibus, *l. juhemus, C. ad l. lul.*

Iul. repet. Capiblanco. de Baranibus, pragmat. 5. numer. 37. Farinac. tomo 3. quæstion. 121. numer. 185. ampliati. 20. Ita etiam hoc pactum saltem glossari debet, ut non comprehendat extorsiones, concussiones, & delicta, dolo, aut lata culpa commissa, præsertim detecta.

145 Non enim solum pactum nullum est, nec juramento firmatur, quod sit contra bonos mores naturales, ut declarat *Molina tom. 1. quæstion. 151. de justitia, & jure*, ut cum quis ex pacto invitatur ad delinquendum, & in pacto inito eum hoc, ut non teneatur administrator, vel alter de dolo, furto, vel simili, præbendo eidem administratori manifestam ruinæ occasionem, quod in nulla bene instituta Republica permitti debet, sed omnia illa pacta, ex quibus præjudicium facile oriri potest adversus bonos mores, & adversus id, quod expedit, ut in bene instituta Republica ad commune bonum servetur, *idem Molina per bellè tom. 2. disputat. 271. num. 7. & seq. versu. ex his, num. 9. & 10.*

Vnde sicut pactum, quod quis non teneatur stare sindicatum restringitur ad levia, eadem ratione pactum, quod non removeatur, nisi per diffinitivam, cum eadem sit ratio, præsertim illa, ne Officialis reddatur audacior ad delinquendum, ex eo quod pœna longè prospiciatur, & difficilius irrogetur, & ideo parùm timetur, argumento not. in *l. si diutino, ff. de pœnis*, cum latè traditis per *Tiraquell. de pœnis, causa 29.* quod humanæ conditionis est proprium, ut proxima, & imminetia mala, etsi minora, magis timeat, quàm futura gravissima, ut in *capit. Regni vulgaris fama proloquium, in vers. & in hoc casu*, loquente in specie de pœnis pro delictis Officialium, ad quod optimè congruit dictum

147 *Aristotel. lib. 2. Rector. capit. 7.* his verbis, *Neque enim omnia mala timentur, sed ea tantum, quæ vel magnos dolores, vel interitum afferre possunt, & præcipuè si illa non longinqua sint, sed proxima, ut jam impendere videantur, nam quæ valde longinqua sunt, non metuuntur, sciunt enim omnes, fore, ut moriantur, sed quoniam id prope non esse putant, ideo nullam curam suscipiunt.* Et etiam si major esset ratio in uno casu, quàm in altero, argumento *l. 1. §. quod autem, ff. de alea lusu, & aleat. vigente potissimè favore publicæ utilitatis, ex quo faciliùs induci debet pacti hujusmodi restrictio ad normam justitiæ, & æquitatis, ac pu-*

blicæ utilitati, & bonis motibus adverteretur, quod enim non licet in re, non licet in tempore, & sicut est in rebus, ita in tempore, *l. miles ita, §. & quia diximus ff. de milit. testam.* cum concordant per *Everard. loco de re ad tempus*; præsertim cum ex eo, quod negaretur aliquid in tempore, res ipsa evanesceret, ut contingeret in Officiali, qui tantum lucraretur, & talia perpetraret pendente inquisitione; ut frustra postea de privatione ageretur, ut in diebus de Receptoribus Provinciarum, & aliis Ministris pecuniariis Fiscum justissimè docere comperimus.

149 Et hoc præsertim, cum pactum factum per Principem cum vasallo, vel subdito non sit obligatorium, si tendat in præjudicium autoritatis ipsius Regis, *Felin. & Des. in locis citatis per Roland. consil. primo, numer. 106. cum sequenti. lib. secundo, Gramm. voto 26. numer. 17. Natta consil. 614. numer. 12.* Et maxime quando ex pacto concessio Principis, vel pactum ceperit esse damnosum Regi, Regno, aut Republicæ, *ad text. in capit. quanto, de censibus, & cap. ex multiplici, de decimo. Bald. Castri. Aret. Felin. Afflic. Gozadin. Gramm. Cancer. Roland. & alii congesti per Mastrill. de magistrat. tomo 1. lib. 1. cap. 18. numer. 34. 38. &*

150 39. quod locum sibi vindicare in omni concessione facta per Principem, testis est *Domiaus Regens, & Marchio Tapia in l. fin. part. 2. c. quarto, num. 21. ff. de Constitutio. Princip.* Et maxime si concurreret publica utilitas, ut ex *Afflic. Molina, Math. Cabedo, Dorn. Tapia, & alijs idem Mastrill. ibidem num. 39, in fine.* Quam publicam utilitatem hic multifariam versari supra probatum est, unde ex delictis, & mala administratione supervenienti sibi adscribat Dohænerius, quod justè pactum non sit servandum, neq; dicat se fraudatum, ex quo nec decipiens fallitur, dum scire debebat legitime impositam super contractibus Principum, ut in simili dixit *Ifern. in cap. 1. num. 15. de Capit. Corradi, per l. qui fundum, §. servus, ff. pro emptore, Mastrill. ibid. num. 45.* Ratione enim satis deviat, quod delinquens in officio, in eo debeat manuteneri, sed eo privandus omnino est propter rapinæ dolum, & quia longè graviùs peccat Officialis, quàm latro publicus, *Giurba latissimè conf. 44. num. 16. & puniri debet etiam effectu non sequuto, idem d. l. num. 20. cum seq.*

His

His omnibus plenè discussis die 13. Mensis Septembris 1628. coram Excellentissimo Domino Prorège, & Illustr. Visitatore, referente Domino Marchione Belmontis, fuit decisum, non adesse pactum, & proinde infra mensem procedatur ad ea, quæ incumbunt pro expeditione causæ principalis, votantes fuère.

Dominus Regens Tapia causæ Commissarius.

Dominus Regens Enriquez Marchio Campiæ.

Dominus Regens Lopez Suarez.

Domini Consilarii Brancia, Zusia, & Sanfelicius, nunc dignissimi Regiam Cancellariam Regentes, & Domini Consilarii Marcianus, & de Carleval, in mei locum pro Regio Fisco fuit subrogatus Dominus Iulius Mastrillus, tunc Regij Fisci patronus in criminalibus, nunc verò Regius Consiliarius meritissimus.

ARGUMENTVM.

Traduntur nonnulla ad declarationem celebris consilii Oldradi 21. & quando substitutio fuit facta sub nomine colectivo familia, vel descendendum, an dicatur vulgaris, an verò fideicommissaria, & quòd remaneat vulgaris, nisi ex validis conjecturis contrarium colligi possit, vel ex tractu temporis successivo, quæ latè examinantur, atque discutuntur.

SVMMARIVM.

- 1 Substitutio facta, si sine filijs, existentibus filijs expirat ex celebri Oldr. cons. 21. & num. 28. quòd est communiter, tam in iudicando, quam in consulendo receptum.
- 2 Substituti vocati videntur ordine successivo, adeò quòd priori admissis, censetur gravatus restituere alteri sequenti in gradu.
- 3 Substitutio facta à patre filio heredi instituto

quandocunque decesserit, de fratre, ejusque liberis, vel descendentes, importat, quòd filij, & descendentes fratres censeantur vocati per fideicommissum.

- 4 Substitutio, qua fit per nomen collectivum, descendentes, fideicommissaria judicatur, & an id sit verum, numer. 15. & numer. 18. & 19.
- 5 Ordine successivo ubi plures vocantur, per fideicommissum vocati censentur.
- 6 Sententia S. C. affertur in propria specie, secundum quam fuit iudicatum.
- 7 Contraria sententia pro Reg. Fisco sustinetur.
- 8 Unica determinatio respiciens plura determinabilia, omnes aequaliter determinare debet.
- 9 Alternativè substituti omnes admittuntur tempore purificata substitutionis, ut unica determinatio aequaliter inter eos determinare habeat.
- 10 Quando plures alternativè sunt substituti, si substitutio habet locum in primo, expirat in aliis, & evanescit.
- 11 Decius in cons. 95. reprobatur magis communiter.
- 12 Reciproca substitutio inducta non presumitur, sed urgens conjectura requiritur.
- 13 Reciproca substitutio fideicommissaria ut inter aliquos facta videatur, tria requiruntur, quæ explicantur, nec sufficit, quòd sint in conditione positi ex magis communi sententia.
- 14 Testator si plures liberos vocavit, eosque invicem substituit, & gravavit per fideicommissum restituere societati, licet societas sit vocata per fideicommissum, liberi tamen per vulgarem activè, non autem per fideicommissariam passivè inter eos erunt vocati. Ideoque hereditate adita corrumpit substitutio.
- 16 Relictum si sit factum familiae, quòd constat esse nomen collectivum, proximiores tantum, non autem posteriores vocantur cum sufficiat verificari semel legatum, quòd semel relictum videtur; inde legatarius poterit rem legatam alienare.
- 17 Verba directæ ad familiam, qua continent tractum temporis successivum, cum disponens nedum simpliciter relinquat familiam, sed ut in familia remaneat, vel ne alienetur extra familiam, sed perpetuò in familia conservetur, inducunt fideicommissum etiam quoad posteriores.
- 20 Testator si post mortem filiorum institutorum substituat fratrem, & ejus descendentes, non oritur substitutio fideicommissaria

- in tali casu; sed tantum vulgari inter fratrem, & ejus descendentes, quod ampliat-ur ibi, & num. 21.*
- 22 *Testator disponens sub nomine colectivo, ut puta vocans descendentes, videtur illos per fideicommissum substituisse primis à se institutis, etiam quod testator adjecerit clausulam, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, ex sententia Soci- ni.*
- 23 *Substitutionis spes ad heredes non transmittitur.*
- 24 *Verba, in stirpes, & non in capita, non conveniunt substitutioni passivæ, sed activæ tantum, cum non possint verificari in passi-va vocatione, sed tantum in dispositione activa, & num. 36.*
- 25 *Descendentium appellatione, cum sit verbum collectivum, veniunt etiam femina, & cessat fideicommissi præsumptio, & familia con-templatio, quod extenditur etiam si testator adiecerit qualitatem masculinitatis, nisi sa- men ulterius progressus esset.*
- 26 *Verbum, in perpetuum, vel, semper, im- portat fideicommissum pro familia testato- riæ.*
- 27 *Conjectura inducentes fideicommissum refe- runtur ex Menoch. remissivè.*
- 28 *In dubio judicandum, non extare fideicom- missum.*
- 29 *Vocatus ultimo loco ad fideicommissum potest etiam in heredes extraneos bona fideicom- missi alienare.*
- 30 *Delinquens videtur cum Fisco quasi contra- here, & in illum bona ex quasi contractu alienare.*
- 31 *Decius conf. 98. reprobatur, & contra eum est communis opinio.*
- 32 *Socin. communiter reprobatur in §. quidam rectè, sub num. 9 ipsumque male sensisse, testatur idem Decius consil. 252. num. 4. sibi parum constans.*
- 33 *Didaci Covarr. opinio cum alijs per eum re- lata confutatur præcipuè à Molina & Me- nochio, defensa opinione Cumani.*
- 34 *Copula natura quævis regulariter sit invitare plures pariter, eodemque tempore, fallit ta- men cum cadit inter personas, inter quas versatur ordo juris, & ordinata charitas, tunc enim inducit ordinem, non conjunctio- nem.*
- 35 *Vocatio ordine successivo dupliciter, & diver- so modo potest praticari, & verificari jux- ta casuum diversitatem.*
- 36 *Vocati ordine successivo per copulam in substi- tutione compendiosa, quomodo admittan-*

- tur juxta opinionem Cumani, & licet con- tra Cumanum ex recentioribus firmet Pe- regr. tamen pro Cumano stat magis com- munis, num. 37.*
- 38 *Substitutio compendiosa facta, non per copu- lam, & sed per disiunctivam, sive alter- nativam, vel, aut, & similes, vocando des- cendentes, aut eorum filios, vel descenden- tes, excluso priore, sequens admittitur, sed semel priori admissio sequentes omnes exclu- duntur, tanquam ex vulgari, & numer. 41.*
- 39 *Disiunctiva dictionis natura operatur, ut suffi- ciat alteram partem verificari.*
- 40 *Vocati plures alternativè, si primi secundum ordinem charitatis, & scriptura extant, se- quentes perpetuò excluduntur.*
- 42 *Clausula codicillaris non operatur effectum fi- deicommissaria inter primum, & secundum in casu, de quo agitur.*
- 43 *Verba, quod succedant in stirpes, & non in capita, non conveniunt passivæ, sed activæ tantum substitutioni.*

RESPONSVM XVI.

Controversia per Reg. Cameram deci- denda inter Claudium Milanum, & Re- gium Fiscum volentem exequi, de ordine enim Excellentissimi Ducis Ossuni pro pœna fidejussionis præstitæ per dictum Claudium de præsentando in quadam cau- sa criminali N. de Cardines filium Ill. Mar- chionis Lainæ ejus affinem, stante dictæ pœnæ commissione ob non comparitionem dicti rei principalis, contra dictum Claudi- um super quibusdam portionibus illi con- tingentibus super tribus caratis Boni denarii eidem Claudio obventis virtute testamenti q. Dianæ Milano ejus avitæ magnæ, tam ex propria persona, quàm Federici ejus patru- virtute substitutionis; dependet ex inspectio- ne testamenti dictæ quond. Dianæ, quæ de- cedens de anno 1526. in tribus caratis ipsi acquisitis ex 30. caratis Boni denarii, quæ exiguntur in Reg. Dohana hujus Fidelissi- mæ Civitatis, sibi hæredes pro æquis parti- bus instituit Franciscum, Nicolaum, Vgo- nem, ac Federicum Milanos, q. Baldaxaris ejus Dianæ fratris utrinque conjuncti filios, eisque per hæc verba substituit.

Et si quis dictorum meorum heredum de- cesserit sine filijs legitimis, & naturali- bus, volo, quod superstes ex eis, vel eorum filii vel descendentes legitimi, & naturales

Z

succedant pro aequali portione, videlicet unusquisque ipsorum fratrum aequis portionibus, & eorum filii succedant in stirpes, non autem in capita, in casu quo eorum pater tunc non supervixisset.

Mortua Diana superstitionibus dictis ejus nepotibus hæredibus institutis, decessit deinde primò Franciscus absque filiis, eique successerunt alii fratres superstites virtute dictæ substitutionis.

Rursus & secundò decessit Nicolaus, relicto Baldaxare juniore ejus filio, & postmodum Vgo relicto Io. Antonio, Cæsare, Claudio, & Io. Vincentio ejus filiis & sic respectu istorum fuit jam expirata dicta substitutio ex vulgato & celebri *consil. Oldradi 21. & infra dicemus.*

Et ultimò decessit Federicus sine filiis, superstitionibus dicto Baldaxare juniore ejus nepote ex Nicolao ejus fratre, & dicto Io. Antonio, Cæsare, Claudio, & Io. Vincentio similiter nepotibus ex Vgone fratre, qui relicto sibi hæredibus dictis filiis Vgonis ejus fratris, reliquit dicto Baldaxari caratam, quæ ad illum spectabat super dictis caratis Boni denarii, subdens hæc verba, *Lasciatami dalla q. Diana Milano del medesimo modo, che la lascio à me, dedotte le ragioni di legitima, trebellianica, &c. perche voglio, che la Signora Giulia d'Azzia mia moglie si possi sodisfare sopra di esse, & haver la retentione.*

Defuncto dicto Federico insurrexerunt filii dicti Vgonis adversus Iacobum Marchionem S. Georgii, filium, & hæredem dicti Baldaxaris junioris hæredis instituti, scilicet prædictus Io. Antonius, Io. Vincen-tius, & Claudius, etiam uti cessionarius dicti Cæsaris ejus fratris, pro relaxatione medietatis dictæ caratæ relicte dicto Baldaxari ejus patri à dicto Federico virtute dicti fideicommissi, cujus vigore non poterat Federicus totam ejus caratam relinquere dicto Baldaxari filio Nicolai, nisi pro medietate, quia alia medietas spectabat ad ipsos fratres uti filios Vgonis, in qua succedebant in stirpes, servata forma dictæ substitutionis q. Dianæ.

Devenerunt tandem ad transactionem in anno 1603. in quo hæredes dicti q. Iacobi relaxaverunt dicto Claudio etiam uti cessionario dicti Cæsaris, ac dicto Io. Vincentio fratribus etiam uti hæredibus dicti Io. Antonii alterius fratris præmortui absque filiis dictam medietatem dictæ caratæ dicti q. Federici, & pro fructibus perceptis promiserunt

eisdem fratribus pro omnibus, duc. 3000.

Contendit nunc dictus Claudius, in dictis portionibus eidem obventis ex dictis caratis tam ex propria persona post mortem quond. Vgonis ejus patris, quam ex persona dicti q. Federici virtute dictæ substitutionis dictæ q. Dianæ adhuc vigere fideicommissum prædictum, & proinde nullum jus competere Regio Fisco super dictis portionibus, tanquam subjectis fideicommissæ prædictæ, idque deducere conatur.

2 Primò, quia isti substituti vocati videntur ordine successivo, ad eò quòd priore admisso, censetur gravatus restituere alteri sequenti in gradu, ut in propriis terminis latè tradit *Decius cons. 95. ex numer. 3. per totum.*

3 Secundò, id expressè decidit *Socin. in l. Gallus §. quidam rectè, numer. 9. vers. quartus est casus ff. de lib. & posthum.* ubi quòd si testator substituit filio hæredi instituto quandoque decesserit Sejum fratrem ejus, ejusque liberos vel descendentes, quòd illi filii, & descendentes censentur vocati per fideicommissum, & cum *Socin.* censuerunt alii relati ibidem per *Alciatum numer. 49.*

4 Tertio, hæc substitutio fuit facta per nomen collectivum, *descendentes*, ideo fideicommissaria judicatur, ut ex communi *DD.* calculo firmat post *Crav. cons. 22. Covarru. in capit. Raynuius §. 2. numer. 7. de testam.*

5 Quarto, ubi vocantur aliqui ordine successivo, prout in casu nostro, dicuntur vocati per fideicommissum, ut amplissimè defendit, ac probat *Peregr. de fideicom. art. 19. sub numer. 9. vers. istu tamen, cum sequentibus.*

6 Et tandem, quia sic aliàs in eadem substitutionis specie judicatum constat per *S. C.* in anno 1571. ad relationem Domini Præsidis de Franchis, ut ex sententia, quæ producit, per quam fuerunt absoluti hæredes dicti q. Baldaxaris junioris, hæredis dicti q. Federici conventi jure assistendi super dictis caratis dicti q. Federici ad instantiam Juliz de Azzia uxoris dicti q. Federici pro ejus dotibus, & antefato stante fideicommissæ prædictæ, unde cum aliàs sit judicatum, existere dictum fideicommissum, nullus videtur amplius dubitationi locus.

7 Cæterum his minimè refragantibus, nos pro Regio Fisco constantissimè demonstrabimus, substitutionem, sive fideicommissum prædi-

prædictum fuisse extinctum, & proinde justam atque apertam esse Fisci justitiam super dictis caratis obventis dicto Claudio, modo ut supra.

Ad quod, & in primis facit regula illa, licet nimis vulgata, casui tamen, de quo
 8 agimus satis accomodata, quod una determinatio respiciens plura determinabilia, omnes æqualiter determinare debet, *l. iam hoc jure ff. de vulg. substit.* At cum sub una determinatione in casu evenientis substitutionis vocati fuerint fratres superstites, vel eorum filii, vel descendentes alternativè, ergo pariter videtur facta determinatio de omnibus, ut tempore purificatæ substitutionis omnes substituti alternativè admittantur, & hoc casu quando plures sunt substituti alternativè, si substitutio habet locum in primo, expirat in aliis, & evanescit, *l. si mater ff. de vulg. & pupill.* quo argumenti genere utitur *Decius d. conf. 95. num. 1.* quod licet contrarium in eodem *conf.* sustinere videatur, tamen malè, & contra communem, ut *ibid.* Addentes notant, & infra latius explicabimus.

Præterea confert non parum argumentatio, qua usus est *Menochius* in his terminis *conf. 85. numer. 65. lib. 1.* quod si diceremus, hos descendentes esse vocatos per fideicommissum, necesse esset dicere, inter eos reciprocam substitutionem fideicommissariam inductam fuisse, at hoc consequens est falsum, quia inter eos non sunt reciprocè
 12 substituti, siquidem reciproca substitutio non præsumitur, sed urgens conjectura requiritur, ita *Ripa in l. hæredes mei §. cum ita numer. 17. & ibi Zancus numer. 556. & 619.*
 13 *ff. ad Trebell.* quinimò ad hoc ut reciproca substitutio fideicommissaria inter aliquos facta videatur, tria requiruntur. Primò, quod fiat expressè ultimo morienti. Secundò, quod sit facta in tota hæreditate, vel in omnibus bonis. Tertio, quod sint expressè vocati, nec sufficit quod sint in conditione positi, ut præclare docet *Menoch. conf. 376. numer. 24. & seq.* ubi testatur, hanc esse magis communem, ac receptam sententiam, sequitur *Mantica lib. 7. tit. 5. num. 15. de conjecturis ultim. volunt.* in specie verò nostra hæc requisita non concurrunt, nec ullæ penitus adsunt conjecturæ, quia post dicta verba, vel, *descendentes*, nihil est additum quod tractum temporis successivum ostenderet. Imò in fortiori casu respondit *Castr. consil. 14. lib. 1.* quod si testator plures libe-

vavit per fideicommissum restituere societati, quod licet illa societas sit vocata per fideicommissum, inquit tamen *Castr.* illos liberos per vulgarem, non autem per fideicommissariam inter se vocatos esse, ideoque hæreditate adita, corrumpit inter eos substitutio, *l. post aditam C. de impub. & aliis substit.* ibique *Castr.* loquitur de vocatis nomine colectivo, ut in principio *d. resp.* dicit, eumque sequitur *Zanchus in d. §. cum ita num. 159. Menoch. d. conf. 85. numer. 66. & d. conf. 376. numer. 13.* sic ergo dicendum
 15 in casu nostro, quod licet *Federicus* fuerit gravatus restituere fratribus superstitis, vel eorum filiis, vel descendentes in stirpes, ut supra, non tamen hi filii, vel descendentes collectivè vocati, sunt inter se per fideicommissum substituti, sed per vulgarem unà simul omnes in stirpem succedunt; quæ sanè vulgaris tam ex parte *Baldaxaris* filii *Nicolai*, quàm etiam ex parte filiorum *Vgonis*, inter quos est dictus *Claudius*, qui eam portionem *Federici* adierunt, fuit extincta, *d. l. aditam*, sic infert etiam *Menochius* loco proximè citato.

Ulterius hoc idem percipitur ex traditione, & distinctione *Cumani* proximè
 16 citandi, ubi inquit, quod si relictum sit factum, *familia*, quod est nomen etiam collectivum, prout in casu nostro, verbum, *descendentes*, vocantur proximiores, & post eos ulteriores non vocantur, quia sufficit, quod verificatum sit semel tantum legatum; quia semel relictum est, & iste poterit alienare, *l. unum §. sed & si quidem ff. de leg. 2.* quod quidem arguit, fideicommissarium non perseverare, quia tunc alienare non posset, ut in his terminis sensit *Castr. in d. §. quidam rectè, col. ff. vers. 2.* si verò verba directa ad familiam continerent tractum temporis successivum, ut quia disponens, nedum simpliciter relinquat familiæ, sed ut in familia remaneat, vel ne alienetur extra familiam, sed perpetuè servetur in familia, & tunc verum est, quod post priores transit ad posteriores, & ulteriores, alioquin in familia non servaretur, sic inquam, distinguit *Cumanus in d. §. quidam rectè, col. fin. vers. item cum testator*, & clariùs & meliùs in *l. cum ita §. in fideicommissis n. 4. vers. hoc videte ff. de leg. 2.* qui manifestè sensit, in illo primo casu relictum factum familiæ, quamquam collectivum sit, non inferre substitutionem fideicommissariam inter illos de familia, & sic non præsumi ita factum, ut unus alteri resti-

tuere teneatur; sed illud extingui statim, quòd ad unum ex familia pervenit, & *Cumani*. sequuti sunt *Alex. consil. 22. col. 3. lib. 3. & cons. 13. & cons. 5. lib. 4. Ruin. consil. 92. num. 5. lib. 2.* in quo erant vocati descendentes, sicuti in casu nostro, & tamen concludit secundum distinctionem *Cumani*, quòd intelligantur vocati per vulgarem: adèd quòd proximioribus admissis, ulteriores remaneant exclusi, nisi adsint verba habentia tractum temporis successivum, idem etiam repetit idem *Ruinus cons. 89. num. 6. cons. 96. num. 4. consil. 100. num. 3. cons. 102. num. 7. & 8. cons. 123. num. 3. & cons. 159. num. 22. lib. 2. & cons. 19. num. 10. lib. 3. Cephal. cons. 88. num. 34. & cons. 269. num. 15. & 33.* ante eos idem dixerat in fortioribus terminis *Soc. cons. 104. num. 10. lib. 3. vers. sed quamplures*, ubi quòd si plures vocantur per nomen collectivum, ordine successivo, dicuntur vocati, & substituti vulgariter, ita quòd uno admissio, tota sequentium substitutio evanescit, & *Soc. ibid. vers. posthumo*, testatur communem, & idem tradit *Soc. junior cons. 126. num. 43. & 45. lib. 1. Cephal. cons. 353. num. 51. lib. 3.* & communem traditionem ultra prædictam sequuntur etiam *Dec. cons. 228. & 253. numer. 4. & 291. nu. 6.* cum aliis congestis per *Menoch.* quam uti magis receptam latissime tuetur *d. cons. 85. num. 54. 87. & seqq. & consil. 376. num. 11. & seqq. Mant. lib. 8. tit. 12. num. 19. de conjecturis ultim. vol. Peregr. de fideicom. d. art. 19. num. 7.* idem *Menoch. latè præsumpt. 71. ex numer. 22. cum seq. & numer. 29. cum seq. lib. 4. de præsump. ubi numer. 31.* eum ab impugnationibus *Torniell.* & aliorum præclare defendit; Unde in casu nostro, in quo est facta substitutio per nomen collectivum, *descendentes*, & ordine successivo, modo, ut supra, vulgariter intelliguntur vocati, & ex admissione priorum quoad alios substitutio expiravit, quam sententiam in terminis nostris latè comprobatur *Cephal. d. consil. 353. num. 54. & 55. lib. 3.*

Amplius hanc sententiam in fortioribus terminis sustinet eleganter *Menoc. consil. 376. numer. 8.* ubi ex *Torniell. in d. §. quidam rectè, num. 77.* inquit, quòd si testator post mortem filiorum institutorum, substituat fratrem, & ejus descendentes, quòd hoc casu non colligitur substitutio fideicommissaria, sed tantum vulgaris inter dictum fratrem, & ejus descendentes, idque ampliat, etiamsi testator induxerit substitu-

tionem reciprocam inter fratrem, ejus filios, & descendentes, quia, ex hoc non inferitur, voluisse inducere reciprocam fideicommissariam inter ipsosmet filios, & descendentes; ex *Torniell.* ubi supra *num. 79.* qui hujus sententiæ recenset *Ruin. cons. 100. nu. 3. lib. 2. Paris. cons. 39. num. 7. lib. 2. Rub. & alios*, quos post eum refert, & sequitur idem *Menoch. d. cons. 376. numer. 11.* Quinimò in fortiori etiam casu respondit *Soci. d. cons. 104. lib. 3.* ubi testator ita disposuerat, *& eos, & quemlibet eorum, & cujuslibet eorum filios, & descendentes masculos &c.*

Hic enim clarum est, testatorem sub nomine isto *descendentes*, colectivo disposuisse, & illos per fideicommissum substituisse primis à se institutis, & fortius in illo casu adiecit testator clausulam, *vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum*; & tamen respondit *Soc.* illos descendentes esse solum activè vocatos in casu, quo eorum patet fuisset præmortuus ante gravatum, quo casu nõ transmittat jus fideicommissi conditionalis, & sic ejus filii, & descendentes non admittebantur. Etenim cum spes substitutionis ad hæredes non transmittatur etiam suos, *glos. communiter approbata in l. unica C. de hù, qui ante apert. tabul. & est tex. & ibi DD. in l. hæredes mei §. cum ita ff. ad Trebel.* ita testatrix prævidens, quòd si aliquis ex nepotibus institutis, & ad invicem substitutis morientibus absque filiis decessisset cum filiis, non transmisisset spem substitutionis ad istos ejus filios, & proinde si postea decessisset aliquis ex nepotibus hæredibus gravatis absque filiis, tunc eidem solum succedebant substituti superstites, non autem filii alterius substituti, qui erat præmortuus, hinc ista testatrix volens huic casui providere substituit præmortuæ absque filiis nedum cohæredes superstites, sed etiam filios aliorum cohæredum, qui reperirentur præmortui antequam fieret casus substitutionis, & si isti filii nec reperirentur vivi, vocavit eorum descendentes, & sic intentio testatrix fuit vocare filios suorum nepotum, in casu tamen, quo nepotes patres eorum non extarent, & fuit etiam intentio hujus testatrix vocare etià descendentes suorum filiorum, si, & quatenus ipsi filii non extarent; sed primis extantibus non vocavit secundos, & secundis extantibus non vocavit in tertio gradu positos, & sic vocavit omnes sequentes post primum per substitutionem vulgarem tantum. Atque ita per dicta verba, *filiis, vel descendentes*, non dicuntur vocati passivè, ut ipsi scilicet videantur

videantur gravati onere fideicommissi, sed activè tantum, ut supra diximus, idemque tradit idem Socin. *conf. 69. colu. 3. vers. quibus tamen non obstantibus lib. 3.* eumque sequutus est Parisius *conf. 87. numer. 25. lib. 2.* qui clarè & apertè ita etiam in specie respondit, & optimè comprobat Menoch. videndus dicto *conf. 85. numer. 67. & conf. 376. numer. 10. & seq. & conf. 743. numer. 4. & lib. 4. de presump. presumptione 71. num. 22. & seq.*

Et ut omnis in specie nostra cesset penitus amaritudo, attendantur quæso verba 24 illa in fine istius substitutionis apposita, quodd scilicet *succedant in stirpes, & non in capita*, hæc etenim verba passivæ substitutioni nequaquam conveniunt, sed activæ tantum, cum non possint verba prædicta verificari in passiva vocatione, sed tantum in dispositione activa, quare dicti filii & descendentes sunt appositi respectu substitutionis activæ tantum, ut per jura, & rationes in propriis terminis bellissimè consideravit Soc. *d. conf. 104. num. 3. & 4. & d. conf. 69. col. 3. lib. 3. & post eum Parisius d. conf. 87. num. 25. in fine lib. 2. Menochius d. consil. 376. num. 33. & presump. 71. num. 16. lib. 4.* cum igitur Federicus ultimo ex fratribus institutus à Diana, decesserit absque filiis, unde factus est casus dictæ substitutionis, meritò successerunt per fideicommissum in ejus carata B. Idaxar filius Nicolai fratris præmortui pro medietate, & pro alia medietate alii filii Vgonis alterius fratris similiter præmortui in stirpes, quia isto casu expressè, & activè, in stirpes tamen à dicta Diana vocantur, sed non propterea per dicta verba censentur isti filii, & descendentes ex dictis fratribus vocati passivè id est ut ipsi dicantur gravati onere fideicommissi, ut supra diximus, sicque exemplificat Paris. loco proximè citato.

Cessat etiam hic fideicommissi præsumptio, quia testatrix usa fuit verbo, *descen-* 25 *dentes*, collectivo ac generali, quo casu veniunt etiam fœminæ, latè *Mantica lib. 8. tit. 11. num. 1. de conjecturis ult. volunt. & sic cessat familiæ contemplatio, imò etiam si adiecisset verbum masculos, nisi fuisset ulterius progressa; nec conservatiohis in familia præsumptio colligi posset, ut bene explicat Parisius d. conf. 87. num. 26. & 28. lib. 2. Alciatus conf. 546. num. 2. Menoch. conf. 26 376. n. 40. in fine. Nec adest verbum *in perpetuum*, vel *semper*; Nec concurrunt aliqua 27 ex conjecturis inducentibus fideicommissi-*

sum ex ongestis per Menoch. *lib. 4. presump. 68. per tot. de presumption. & quatenus* 28 hæc quæstio dubia fuisset, in dubio tamen pronuntiandum est, fideicommissum non extare, prout autoritate *Rota Rom. respondit Cravetta conf. 102. in fin. Alciatus conf. 483. in fine, Menoch. conf. 85. numer. 50.*

Et hæc dicta sint quoad portionem dictæ caratæ obventam dicto Claudio ex persona dicti Federici ejus patris, nam respectu alterius portionis eidem obventæ ex persona Vgonis ejus patris, qui decessit, eo, ac cæteris ejus fratribus filiis ipsius Vgonis superstitibus, statim fuit expirata dicta substitutio, juxta dictum *conf. Oldrad. 21. communiter receptum tam in consulendo, quàm in decidendo ab omnibus, ut latissimè testatur Menoch. lib. 4. de presump. presump. 69. Thesaur. dec. 96. num. 32. Sfort. Oddus conf. 66. num. 67. Decianus conf. 56. lib. 5. Raudensis de analogis cap. 15. num. 34. Hondedens consil. 60. lib. 1. Menoch. conf. 760. Peregr. de fideic. art. 29. num. 22. & seq. & alii innumeri, quos consultò prætermitto, remittens me ad ea, quæ aliàs scripti contr. 24. lib. 2. pro Principe Satriani Equite Aurei velleris, qui nuper ob miram in regendis populis prudentiam, ac ingentia erga Regem promerita totius Regni novæ militiæ summo cum imperio ab Inviictissimo nostro Rege præfectus est. Et proinde cum sit expirata dicta substitutio utroque casu, & mortis d. Vgonis superstitibus dictis ejus filiis, & mortis Federici sine filiis, superstitibus dictis ejus nepotibus ex fratribus ipsius prædefunctis, nullus remanet dubitationi locus, quin potuerit Regius Fiscus recto jure exequi facere super dictis portionibus dicti Claudii pro pœna sprete mandatis; 29 cum etiam non me lateat, ultimo loco ad fideicommissum vocatum posse bona fideicommissi etiam in hæredem extraneum alienare, *l. qui solidum §. prædium ff. de legatis 2. cum simil. per Molinam, lib. 1. de primogen. cap. 4. num. 1. sic etiam, delinquentem cum Fisco quasi contrahere, & in illum bona quasi ex contractu alienare, l. Imperatores ff. de jure Fisci, latè idem Molina lib. 4. cap. 11. numer. 8. de primog.**

Nec quicquam resistunt in contrarium supra ponderata, atque adducta; nam ex supra traditis constat, quod non bene consuluit Decius *d. 31 consil. 98. & ibidem etiam adverte-*

tunt recentiores *Addentes*, & tradit etiam *Alciatus*, qui testatur communem opinionem contra *Decium in d. §. quidam rectè l. lect. nu. 46.* & idem *Alciat. conf. 484. in fi. & meliùs consil. 542. & 545. Menoch. d. præsumpt. 71. num. 5. & 15. lib. 4.* & alii infra citandi.

Nec etiam obstat id, quod tradit *Soci.* 32 *in d. §. quidam rectè l. b. nu. 9.* siquidem *Soci.* communiter reprobat, ut ex sententia eiusdem *Dec. conf. 252. num. 4.* ubi ait, *Soci.* male sensit, eumque omnes communiter damnarunt, præsertim *Rubeus*, *Alciat. Torriell. Ruin. Paris. & alii congesti per Menoch. qui eos sequitur conf. 85. num. 67. conf. 376. num. 11. vers. nec hic obstat, in fin. & Caphal. conf. 353. num. 71. & 87.* ubi *Cumani* sententiam contra *Socin.* qui sibimet contradixerat *in d. conf. 104.* veriore etiam existimat.

Neque obstat quod ex *Bald. Dec. &* 33 *Crav.* tradit *Covarr. d. §. 2. num. 7. de testam.* ubi firmat, quod per substitutionem factam sub nomine colectivo, *descendentes*, censentur vocati per fideicommissum ordine successivo, quoniam ex supra firmatis verisimilis conclusionibus liquet, horum sententiam esse communiter confutatam, ac reprobata, prout eos constantissimè reprobant, eorumque argumentis plenissimè sigillatim satisfacit *Menoch. d. consil. 85. ex num. 37. usque ad 98.* & iterum idem *Menoch. conf. 376. num. 14. & d. præsumpt. 71. ex num. 22.* & in specie adversus *Covarr.* qui eam sententiam uti communem firmaverat, insurgit alter doctiss. Hispan. *Ludovic. Molin. lib. 1. de primog. c. 5. num. 27. versic. his tamen non obstantibus*, ubi latè sustinet eandem *Cumani.* traditionem ut in substitutione facta sub nomine colectivo censentur vocati per vulgarem, ita ut primo ad eunte respectu omnium vocatorum expiret substitutio; nisi in substitutione adsint verba habentia tractum temporis successivum, aut perpetuitatè, quo casu censentur vocati omnes per fideicommissum ordine successivo, & hanc sententiam contra *Covarr.* probat, inquam, egregiè, ac multas *ll.* perpendit *Molina* ubi proximè usque ad *num. 31. & num. 30. vers. ultimo loco*, testatur, hanc opinionem esse verisimilissimam, & quod omnes Scribentes prædicti pro contraria parte citati, aut errant, aut æquivocè loquuntur, vel cum adiectione aliquarum conjecturarum, ex quibus dispositio tractum successivum, seu perpetuitatem exposit, prout apud ipsos videri poterit, & idem *Menoch. d. consil. 85. ex num. 82. &*

97. in specie resolvit motiva *Cravett. d. conf. 22.* & ait, parùm sibi deferendum esse, cum illifinet dumtaxat rationibus, quibus usus est *Socin. in d. §. quidam rectè, sub num. 9.* adducatur, quæ minùs obstare ibidem ostendit, & nos supra diximus.

Declinat etiam considerata per *Peregr. in d. art. 19. ubi numer. 28.* dicit opinionem *Socin.* contra *Cumani.* esse veriore, cum ex prædictis contrarium ex communiori omnium Scribentium traditione liqueat.

Præterea *Socini* sententiam, tantùm ab- 34 est, ut veram fateamur, quinimò falsam, clara terminorum, ac casuum distinctione, solidissimisque rationibus demonstrabimus. Etenim substitutio de nepotibus, & eorum filiis, & descendantibus intelligitur facta ordine successivo, ut unus gradus post alium veniat, cum etsi natura copulæ sit pariter invitare personas, inter quas ponitur; nihilominus quando cadit inter personas, inter quas versatur ordo juris, & ordinata charitas, tunc non conjunctionem, sed ordinem inducit, *Bal. ac cæteri Scribentes in l. Gallus §. quidam rectè ff. de lib. & posth.* ubi communiter *DD.* tradiderunt, hujuscemodi substitutionem ordine successivo operari regulariter, dubium autem stat circa practicam hujus ordinis successivi, nam *Castr. & Soci.* ibi demonstrant, quod ordine successivo potest dupliciter intelligi, primo modo, quod excluso priore in gradu sequens admittatur, sed admissio priore sequentes excludantur; secundo modo, quod priore admissio, etiam effectualiter censetur rogatus restituere sequenti in gradu, modo secundum casuum varietatem (quos enumerat ibi *Socin. num. 13.*) aliquando secundum primam, aliquando juxta secundam intelligentiam iste ordo successivus praticatur.

36 Sed quoad casum ad rem nostram attentem, quando plures vocantur ordine successivo per copulam in substitutione compendiosa, puta si testator dixerit, *quando cunquē deceberit filius meus, substituo fratrem, & filios, seu fratrum filios, & nepotes*, quod isto casu praticetur ordo successivus secundum primam intelligentiam, nempe quod excluso priore in gradu sequens admittatur, & admissio priore sequentes omnes excludantur, ut sic primus gradus veniat per viam substitutionis vulgaris, videlicet si primus hæres non erit, veniat secundus, & sic deinceps, defendunt *Soci. in d. l.*

gallus

gallus §. quidam rectè, prope finem, & ante eum ibi Cuman. dicens, ita consuluisse cum D. Fulgos. idem Soc. in conf. 69. col. 5. lib. 3. in conf. 74. col. 4. lib. 4. Ruin. conf. 159. nu. 19. lib. 2. & conf. 20. col. pen. lib. 3. & de substitutione facta post mortem filii hæredis instituti decedētis absque filiis, de Hieronymo nepote ex fratre, ejusque filiis, & nepotibus, quod Hieronymo admissio per fideicommissariam, cæteri uti vocati, & subordinati per vulgarem post Hieronymum remaneant exclusi, consuluerunt Alex. conf. 22. lib. 3. duplicato in consil. 23. lib. 4. cum alio conf. 14. eod. lib. 10. Baptista de Sancto severino, ut dicit Soc. in d. §. quidam rectè, vel Antony de Prato secundum alios, & in eodem casu consuluit Soc. Sex. conf. 113. & duplicato conf. 238. lib. 2. Corn. conf. 17. lib. 4. Crav. conf. 131. nu. 4. idem Alex. conf. 105. num. 3. lib. 1. Alciat. conf. 35. num. 20. lib. 6. Castr. conf. 383. notandum est, col. 1. lib. 1. Socin. in conf. 249. sub num. 22. lib. 2. & in conf. 69. col. 5. vers. confirmatur, & conf. 104. numer. 10. lib. 3. Ruin. consil. 92. lib. 2. & consil. 19. num. 9. lib. 3. Paris. Socin. iun. Decian. Caphal. Vegg. Riminal. Anguff. Menoch. Tornieil. Molin. Simon de Prat. allegati per Peregrin. de fideicom. art. 19. num. 8.

37 Et licet ipse Peregr. ibidem num. 9. cum seq. contrariam opinionem defendat, nempe quod in casu prædicto ordo successivus practiceretur juxta secundam intelligentiã, ut priore admissio, etiã effectualiter censeatur rogatus restituere sequenti in gradu, & sic deinceps usque ad ultimum vocatum, pro qua opinione in eadem causa, ipso patrocinate, bis iudicatum asserit, & plures DD. pro sui sententia convocat.

Nihilominus prima opinio videtur magis communis, sed quicquid tamen sit, in substitutione compendiosa per copulam, plures gradus comprehendente, ut in casu nostro ubi vocatio non fuit facta copulativè per dictionem, & sed disiunctivè per dictionem, vel, sive, aut, quæ est alternativa, cum testatrix nepotibus sine sobole decedentibus substituerit superstites ad invicem, aut eorum filios, vel descendentes.

Tuta est conclusio, quod veniant nepotes, vel eorum filii, aut eorum descendentes ordine successivo secundum primam intelligentiam, quod excluso priore in gradu, sequens admittatur, sed admissio priore, sequentes omnes excludantur, unde cum Federico nepoti absque filiis obcunti

succefferit primò, & fuerit admissus Claudius pronepos testatrix pro illa portione, de qua in themate, sequentes in gradu, & sic ejus descendentes perpetuò sunt exclusi, quia per vulgarem tantum vocati erant, si præcedens eos in gradu hæres non esset, ita ex *tex. in l. cum pater §. pen. ff. de leg. 2.* decidunt ibi *Bart.* & omnes Scribentes, ubi disiunctiva posita inter personas, inter quas cadit ordinata affectio, stat propriè, & non resolvitur in conjunctivam, *Bart.* & alii in *l. cum quidam*, ubi *las. col. 3. vers. limita C. de verb. signif. Bart. in d. l. gallus §. quidam rectè, col. 2. vers. non obstat*, & ibi *Angel. & Castr. col. fin. vers. item quando*, & *las. ibi col. 2. vers. advertite, & apertius num. 26. vers. 3. amplia, Soc. ibid. col. fin.* ubi loquens in casu supra posito dicit, *sed si disiunctim facta esset vocatio, ita demum vocarentur filii, si prior non admittatur, cum ad veritatem disiunctiva sufficiat alteram partem esse veram, l. si hæredi plures ff. de condit. instit. ergo sufficit unum admitti, idemque dixit Soc. in conf. 69. col. 5. in fin. lib. 3.*

Deciditur etiam hoc ex *tex. in l. hæredes mei §. fin. ff. ad Trebell.* ubi glo. *Alex.* & cæteri communiter concludunt, quod quando 40 alternativè plures vocantur, si primus secundum ordinem charitatis, & scripturæ extant, sequentes perpetuò excluduntur, ita etiam in terminis substitutionis compendiosè alternativè conceptæ, ut 41 priore admissio, cæteri sint exclusi, cum essent subordinati per viam substitutionis vulgaris, si prior hæres non esset, veniret secundus, & si secundus hæres non esset, veniret tertius, & proinde priore existente hærede, & admissio, alii sequentes remanent exclusi secundum primam intelligentiam ordinis successivi, consuluerunt *Cuman. in conf. 106. Alex. consil. 30. lib. 2. viso testamento, Albertini, Corn. conf. 200. lib. 2. Dec. conf. 95. Paris. in conf. decisivo 21. lib. 3. Ruin. conf. 159. num. 20. lib. 2. Castr. in l. cum quidam §. in fideicommissa col. fin. vers. secum C. de verb. signif. & Bald. in l. Casu col. 2. vers. extra ff. sol. matr. & in cap. 1. ubi Præposit. in 1. notab. de eo, qui sibi, & hæred. suis*, quod pluribus disiunctivè vocatis, primus solus, si extat, admittitur, ex quibus cum testatrix substituit nepotibus morientibus absque sobole, nepotes superstites, vel eorum filios, aut eorum descendentes, dum ad successionem Federici mortui absque filiis fuerit admissus Claudius pronepos testatrix, & vocatus in secundo gradu, expiravit substitu-

tio quoad descendentes Claudii vocati tertio loco, quia ita demum vocati erant, si Claudius non esset hæres, & sic per vulgarem substitutionem, & non per fideicommissariam ex prædictis, atque ita cum in casu nostro sumus in vocatis per disjunctivam, quo casu servat naturam disjunctivæ quoad vulgarem, ita quod priore admissio, cæteri excludantur, extra dubitationem nostra residet sententia, aded quod eam deinceps in dubium revocare cum tot clarissimis rationibus, ac *Doctorum* selectioribus sententiis roboretur, sit penitus impossibile. Quicquid in contrarium dixerit *Decius dicto consil. 95.* docet *Soc. consil. 113. col. penult. versic. quinimo, Alex. consil. 170. lib. 5. Soc. iun. consil. 100. num. 33. & seq. lib. 3. Ripa in l. hæres mei §. fin. num. 9. ff. ad Trebell. & contra Dec. expressè consuluit Alciat. consil. 83. & 89. lib. 9. & consil. 5. num. 9. lib. 4. Panciroli consil. 59. num. 10.* quos refert, & sequitur idem *Peregrinus art. 18. num. 24.* ubi inquit, *Decium* in hac re aberrasse, & aded hinc sententiam esse veram, ut nec etiam operetur clausula codicillaris in hoc casu effectum fideicommissariæ inter primum, & secundum, ut ante eum animadverterat *Ripa* ubi supra, & confitetur *Peregrin.* ibidem, hunc casum non fuisse consideratum à *Socin.* ubi vocantur per disjunctivam, sicut in casu nostro.

Rursus in specie nostra adsunt verba illa, quæ succedant in stirpes & non in capita, quæ non conveniunt passivæ, sed activæ tantum substitutioni, ut supra ex *Socin. Paris. Menoch.* & aliis fundavimus, quæ non aderant in casu *Peregrini in d. art. 19.*

Nec tandem vim facit sententia lata in anno 1571. per quam fuit exclusa *Iulia de Azzia* uxor dicti q. *Federici* super dictis caratis dicti *Federici*, stante fideicommissio prædicto, quia dictus *Federicus* erat iam gravatus de illas restituendo dictis ejus nepotibus à dicta *Diana*, ex quo sine filiis decesserat, & sic dicta substitutio vigeat in personam ipsius *Federici*, cujus erat creditrix dicta *Iulia* uxor, nos autem fatemur, fuisse expiratam in personam *Baldaxaris junioris* ejus nepotis ex *Nicolao* fratre prædefuncto, & in personam *Claudii*, aliorumque ejus fratrum filiorum *Vgonis* similiter fratris prædefuncti, & sic dicta sententia recto jure processit, & juxta formam dictæ substitutionis.

Ex quibus non immeritò concluden-

dum est in beneficium *R. Fiscii* contra dictum *Claudium* in hac ejus vana præensione dicti fideicommissi.

S V M M A R I V M.

- 1 *Publicanorum avaritia in conducendis vectigalibus Regis, eorumque calliditas in petendo restauro sive mercedis remissione.*
- 2 *Mercedis remissio quibus ex causis postulata fuerit à publicanis.*
- 3 *Mutatio moneta facta ante locatorem non est causa petenda remissionis mercedis.*
- 4 *Effectus Bancarij duorum tertiorum non dicitur vera moneta, dum non est parata solutioni ad libitum creditoris, sed potius dici debet nomen debitoris.*
- 5 *Pretium regulariter solvendum est in pecunia numerata.*
- 6 *Moneta dici non potest qua formam non habet, in qua tria sunt necessaria, qua explicantur num. 7.*
- 8 *Decreti generalis Regij Collateralis Consilij ratio, quare fuit emanatum.*
- 9 *Succurrendum non est ei, qui sponte in necessitate se ponit.*
- 10 *Necessitas, in quam quis incidit ex propria culpa, non excusat.*
- 11 *Voluntarium dicitur id, quod fit ex necessitate, quam quisque sibi imposuit.*
- 12 *Dilatio à Principe alicui concessa non extenditur ad debita postmodum contracta, quod procedit ubi agitur de præjudicio creditoris, non tantum respectu temporis, sed etiam respectu summa ex majoritate rationis.*
- 13 *Solvi quod fuit promissum, venit in obligatione solvendi.*
- 14 *Debitor liberatur quando petit id, quod est in obligatione, siue sit species, siue genus subalternum, quod quomodo procedat, declaratur num. 15. & 16.*
- 17 *Decretum generale non respicit obligationem, sed facultatem solvendi.*
- 18 *Perempta re, qua est in facultate solvendi, non liberatur debitor, quia tenetur ad quantitatem, quæ est in obligatione, & triplex ratio affertur num. 19.*
- 20 *Exactio, & solutio non sunt ad imparia iudicanda, & ideo si exactio fructuum fuit facta in pecunia numerata, ita pariter facienda erit solutio locatori.*
- 21 *Casus inopinatus non dicitur quando adest probabilis suspicio.*
- 22 *Mutatio*

- 22 Mutatio moneta pluries accidit in Regno, unde mutationis moneta casus non potest dici insolitus, num. 23.
- 24 Casus insolitus dicitur si semel per mille annos accidit secundum Batt. vel secundum Corn. si semel infra centum annos.
- 25 Fiscus differt à Principe, & alius est Fiscus, alius vero Princeps.
- 26 Referuntur decisiones S. C. pro denegata deductione, & R. Camera Summaria, numer. 27.
- 28 Remissio mercedis peti non debet ex causa lucri amissi, sed damni passi à conductore, quo casu non sufficit probasse Gabellarium lucrum etiam magnum amisisse ad finem obtinendi restaurum, sed requiritur probatio damni excessivi, & quod remaneat lusus ultra dimidiam.
- 29 Ut aliquod veniat in obligatione, est specialiter exprimendum.
- 30 Solutio presumitur promissa in pecunia numerata & regulariter pretium intelligitur etiam in pecunia numerata.
- 31 Solutio quando fieri promittitur à debitore, & non exprimitur qualitas moneta, intelligitur, de usuali, & currenti fuisse conventum.
- 32 Morbus pestilentialis quando non est universalis, sed particularis in certo loco, non est facienda in dicto casu remissio mercedis conductori.
- 33 Fundamentum quod est intentionis alicujus, ab eo probandum est, quod si fuerit omissum, sequitur absolutio.
- 34 Conductor licet quando propter bellum vel pestem non potuit exigere fructus gabella, petere possit remissionem mercedis, quia casus fortuitus dicitur, declaratur tamen dicta conclusio num. 35. 36. 37. 38. & 39.
- 40 Damnum intolerabile judicatur quando non unius rei, sed omnium rerum conductarum simul reditus deficit, & omnium conductarum rerum simul reditus habenda est ratio, & quod deest in uno, suppletur ex ubertate alterius, & num. 44.
- 41 Item consideratur damnum habito respectu ad pensionem, qua solvitur, non autem ad lucrum, quod conductor amittit propter casum fortuitum.
- 42 Item conferri debeant reditus, & fructus totius temporis locationis, & attendenda est universalis locatio.
- 43 Locatio licet facta fuerit per plures annos, unica tamen est & non plures, & solutio divisa in tempora censetur facta gratia commodioris solutionis.
- 45 Damnum intolerabile quod dicatur pro mercedis remissione concedenda conductori, plures recensentur DD. opiniones ex Bossio, Gomezio, Covar. Menoc. & aliis.
- 46 Damnum intolerabile ex communi, & magis recepta opinione dicitur quando conductor, sive Gabellarius remanet lusus ultra dimidiam, habito respectu ad id, quod exigitur, & ad id, quod solvitur, deductis expensis, & referuntur decisiones, num. 47.
- 48 Credentiorum libris non erit standum, & ex eis non recte probatur perceptio fructuum Gabellarum.
- 49 Dictio, &c. attendenda est in amplissima forma in Fiscis beneficium, & ideo attendenda est renunciatio facta cum predicta dictione, &c. ad casus fortuitos, & ad omnes alias exceptiones.
- 50 Renunciatio casuum fortuitarum simplex quod extendatur etiam ad incognitos, ex glossa, Batt. doctrina, & aliorum, referuntur DD. qui contrarium voluerunt.
- 51 Mercedis remissio faciendâ est quando ex nova impositione conductor damnum patitur.
- 52 Propter peccata veniunt adversa.

ARGUMENTVM.

Agitur de locatione Regiarum Gabellarum. Cui, quando, & quibus casibus faciendâ sit remissio mercedis publicanis, seu conductoribus ipsarum; Quod dicatur damnum intolerabile, quive casus fortuitus pro obtinendo restauris; Et de generali renunciatione facta cum juramento. Ac de mutatione monetæ, ubi ferè tota materia pertractatur cum declarationibus ad Decretum generale Regiæ lunctæ desuper editum quoad solutiones faciendas, & de qua pecunia sit faciendâ solutio, magistraliter continetur.

RESPONS.

RESPONSVM XVII.

ANtiqua, & nota publicanorum, audacia, temeritas, & avaritia, aded in immensum excrevit, ut dum de conducendis vectigalibus agunt, in quibus publicam utilitatem versari constat, cum ipsa sint nervi Reipublicæ, & Regum quodammodo stipendia continuata, simul variis callidissimis, & vaftris adventionibus cogitant, quo pacto valeant Fiscum capere, fidem, & Regem ipsum fallere, & solutionem statutis temporibus effugere, & vice adimplementi contractus lites proponere inextricabiles, excomputa, & restaura petere ex frivolissimis, ut plurimum causis, quibus Fiscus, ejusque Consignatarii defatigati, eas deferere cogantur ut vectigalia destinata ad Regni, & Monarchiæ defensionem, & tutelam, ad ipsorum publicanorum compendium, ne dicam rapinas, & Regnicolarum vexationem conversa videantur, aded ut prius præparentur capita excomputi, quam oblationes pro ipsis conducendis efferantur. Cui malo nisi pro Iudicantium religione presso, maxima severitate, & celeritate simul occurratur, exhausto ærario Regnum ipsum cum subditis de facili ruet.

Ut igitur incipiamus ab Arradamento Olei, & Saponis, iudicium institutum per Governatores ipsius adversus Fiscum, licet quamplures contineat aereas, & confusas prætensiones ad colorandum prætentum excomputum, sive emendam pro rata prætensi damni passi ad quatuor tamen restringitur capita, sive causas, ex quibus contendunt, concedendum restaurum, videlicet ex causa mutationis monetz, pestis in Insula Siciliæ, belli, ac novæ impositionis quinque pro centenario, quæ omnia supervenisse figurant inopinatè post contractum Arradamentorum de mense Januarii 1623. Adquæ etiam capita reducuntur prætensiones ceterorum Governatorum Dohanæ majoris Neap. & Arradamentorum Serici, & Croci, Salis Dohanarum Apulæ, & reliquorum omnium, aliquibus paulò additis, vel mutatis.

Nos verò, sicuti pro Regio Fisco nullatenus esse locum petito restauri, sive emendæ in facti specie in singulis quibusque casibus diversorum vectigalium apertissimè fundavimus, nunc iterum, ex iuris etiam

dispositione constantissimè demonstrabimus, ut quod adversus excomputum in arradamento olei proponetur ad exclusionem restauri, in cæteris quoque vectigalibus ex facti, & rationis identitate censeatur.

Contendunt igitur Adversarii, deberi eisdem restaurum ex causa mutationis monetz duorum tertiorum, sub prætextu, quod ea intentione d. Arradamentum susceperint de mense Januarii 1623. quia tunc temporis extrabat usus solvendi illam monetam Bancariam duorum tertiorum, quæ cum deinde in mense Augusti ejusdem anni fuerit jussu Principis sublata, meritò sit eis concedenda deductio propter hunc casum.

Verùm quàm vana sit hæc prima causa prætensi restauri, nemo est qui nesciat, cum certissimum sit, nullam mutationem monetz supervenisse post cœptum Arradamentum, quæ fuerat mutata longè antè sub die 2. Martii 1622. unde in mense Januarii 1623. aderat iam moneta nova, & licet etiam adessent effectus illi bancarii duorum tertiorum, illa tamen non erat vera moneta, dum non erat parata solutioni ad libitum creditoris, sed potius erat nomen debitoris, quam obrem nullatenus fieri poterat solutio per d. Governatores de dicta moneta bancaria, reluctantibus Consignatariis, cum pretium regulariter sit solvendum in pecunia numerata, l. 1. ff. de rer. divis. §. item pretium, Instit. de empt. & vendit. Mantica lib. 4. tit. 2. de tacitis convent. nec dicitur moneta quæ non habet formam, in qua tria constat esse necessaria. Primò perfecta in materia. Secundò, ut sit iusti ponderis, ex quo regulatur etiam valor, & æstimatio. Tertio, ut formam contineat, ut dignoscatur scilicet, cujus sit Principis, sine qua forma nulla potest esse pecunia, l. 1. C. de veter. numism. potest. lib. 11. cum aliis per Thesaur. jun. de augment. moneta in princ. num. 5. & 7. quorum nihil concurrat in hac moneta imaginaria.

Hanc verissimam conclusionem Adversarii conantur forsan restringere in casu nostro duplici ratione. Primò scilicet vigore decreti generalis sub die 17. Novembris 1622. quo jussum fuit, quod solutio omnium onerum fieri possit de d. pecunia, seu veriùs effectibus, & nominibus bancariis. Secundò, quia in oblatione fuit expressè conventum, solutiones faciendas per medium Banci unde videtur illam, quam ipsi baptizant pecuniam bancariam, fuisse in obligatione solvendi, & propterea illa perempta, ad aliud non tenentur, nisi ad æquivalens, quod arbitratum

tratum fuit per Collat. Conf. in duc. 80. pro quolibet centenariis; sed utriq; non obstat.

8 Primum ex decreto generali non obstitit, tum quia illud expediens sumptum per Collat. Conf. facultatis solvendi illo modo, fuit succurrendi causa debitoribus, illo tempore angustiatis ab importuna exactione ad instantiam eorum creditorum, qui ad solutionem urgebant in pecunia numerata, & proinde in eodem decreto statuitur, quod respectu solutionum, quæ spontè quisque facturus esset, prout sunt retrovenditiones annuorum introituum non fierent de duobus tertiis, quia hoc casu cessabat ratio prædicta, dum non aderat importunitas, sive urgentia creditoris ad solutionem cogentium, & propterea non erat necesse eisdem debitoribus succurrere, in damnum creditorum in actu, qui voluntariè fiebat per debitorem, at in casu nostro cessat ratio d. decreti, quia post publicationem illius edicti, Gubernatores nulla necessitate urgente, sed voluntariè coeperunt afflictum prædictum, unde eisdem imputandum, si spontè se in necessitatem solvendi in pecunia numerata posuerunt, quia non est succurrendum ei, qui spontè in necessitate se ponit, *glo. Bart. & alii in l. si mulier, ff. quod metus causa, & necessitas*, in quam quis incidit ex propria culpa, non excusat, *l. fidejussor §. si necessaria ff. qui satisd. cogant.* & voluntarium dicitur id, quod fit ex necessitate, quam quisque sibi imposuit, *l. interdum in si. ff. de iudic. Crav. in resp. pro genere nu. 44. & 86. Surd. de alim. tit. 6. q. 9. nu. 14.* & dilatio à Principe alicui concessa non extenditur ad debita postmodum contracta, *Guid. Pap. decis. 109. Dom. Rovitus in Pragm. 3. num. 32. de cess. honorum, Galter. in praxi liquidat. inst. 2. par. 3. par. princ. n. 30.* & si hoc militat ubi agitur de præjudicio creditoris respectu temporis tantum, quando fortius quando agitur respectu sumptus, cum re vera longè minùs percipiatur in moneta bancaria duorum tertiorum; & sic liquet, quod solutio facienda per dd. Gubernatores etiam tempore duorum tertiorum erat facienda in pecunia numerata. Tum etiam quia respectu afflictuum in eodem decreto ordinatorum, quod valeret fieri solutio de duobus tertiis pro medietate tantum, & pro alia medietate in pecunia numerata, & quatenus decretum prædictum haberet locum in hoc afflictu, quod nullatenus admittimus, ut proximè fundavimus, tamen secundum lectionem eorundem Adversariorum liquet, ipsos percepisse

infra tempus, quo currebat d. moneta bancaria duc. 113. m. à quibus percepisse alagium ad rationem duc. 30. pro centenariis, prout in 6. & 7. eorum articulis; sequitur ergo, quod medietas, quæ erat solvenda juxta eorum lectionem in pecunia numerata, fuit soluta de duobus tertiis cum alagio prædicto in beneficium ipsorum, ascendente ad duc. 17. m. quod quidem alagium non jure acceperunt, & contra conscientiam, dum tenebantur solvere in pecunia currenti, & id totum cedere debet in beneficium R. Fisci, & ejus Consignatariorum.

Insuper quamvis prædicti Gubernatores potuissent solvere de dicta pecunia duorum tertiorum, adhuc dicimus, quod nullum debetur eis excomputum pro quantitatibus non solutis de illa moneta, quod quidem ex pluribus fundatur.

Primò, quia clarum est pecuniam illam bancariam duorum tertiorum non fuisse in obligatione dd. Gubernatorum, prout ipsi conantur fundare ex oblatione, sed tantum in facultate solvendi, quatenus proximè per nos fundata non militarent, non enim promiserunt solvere expressè de pecunia duorum tertiorum, tunc enim esset in obligatione solvendi, ut notabiliter docet *Bar. in l. stipulatus decem in melle 57. sub n. 5. ff. de solut.* in dicto casu vera est conclusio, quod quando perit illud, quod est in obligatione, sive sit species, sive genus subalternum, debitor est liberatus, ut *DD. omnes in l. quod te*, ubi *Bar. num. 8. ff. si cert. pet. & in l. si ex legati causa ff. de verb. oblig.* verum hoc cum duplici moderatione intelligitur. Primò, quod debitor ex re percepta nihil lucratur, nam quod lucratur præstare debet, ut si pretium rei perceptæ esset penès ipsū debitore quantitatè, ut *Dec. Rip. & Cagnol. numer. 51. in d. l. quod te*, nam justum non est cum aliena jactura locupletari, *DD. in l. si Stichus ff. de verb. oblig.* & ideo per Reg. Pragm. ordinatur deductio 20. pro centenariis in solutionibus faciendis ex causa Apocarum Banci, vel cambii illo tempore, quia præsupponit indubitè, solutionem fuisse promissam de duobus tertiis, & sic illam pecuniam fuisse in obligatione, & principaliter debitam, quo casu ex peremptione illius monete licet de rigore debitor fuisset liberatus, tamen ex æquitate tenebatur ad æquivalentem illius effectus bancarii, quod apud eum remanet creditori ex causa onerosa, nec cum illius damno ditescat, quam estimationem in 80. pro centenariis æstimavi

mavit Collaterale Consil. per dictam Pragm. Secundum moderamen est speciale in pecunia, nam qui tenetur ad aliquam speciem pecuniae, si ea fuerit tempore solutionis reprobata, nec reperitur, communior est sententia, ut in moneta nova solvatur æquivalens, ut docet idem *Bart. in d. l. quod te, numer. 6. Ias. numer. 16. Ripa numer. 24. Mant. num. 38. Cagnol. numer. 64. idem Bart. in d. l. Paulus, numer. 6. ff. de sol. & alii passim, Boer. decis. 327. numer. 12. Natta consil. 454. Brun. de monetis concl. 5. Sola de monetis, q. 22.* Hinc factum est, quod cum integrum genus subalternum monetæ, nempe bancariæ perierit, æstimatio illius, quæ in illis duobus casibus Pragm. principaliter in obligatione erat debita, solveretur in moneta nova, cujus æstimatio in 80. pro singulis centum fuit taxata. Ex quibus duo colliguntur verissima. Primum, quod dictum decretum generale non concessit, nisi facultatem solvendi, prout Pars præsupponit, & nos negamus in ea pecuniae specie, & sic non respicit obligationem, sed facultatem solvendi, ut post *Bart. in d. l. si Stichus, tradit Imol. in l. si duo 128. in fi. ff. de verb. oblig.* At quando res, quæ est in facultate solvendi desierit solvi posse, non liberatur debitor, quia tenetur ad quantitatem, quæ est in obligatione, prout probaverunt *in d. l. quod te, Decius sub numer. 25. Ripa numer. 18. Rimin. sub numer. 5. Buttigel. numer. 17. Curt. & alii, & ante eos Bald. in l. incendium C. si cert. petatur, cujus triplex est ratio. Prima Ripa, quia id, quod est in facultate solvendi est accessorium ad illud, quod est in obligatione, ideo sublato accessorio remanet principale. Secunda Rimin. sen. quia rectè arguitur ab adiecto ad id, quod est in solutione, at si variatur adiectus solutioni, non liberatur debitor, quia tenetur solvere principali. Tertia Curtii, quia cum perfecta sit obligatio, non debet resolvi, quia interierat illud, quod est in solutione: cum igitur in casu præsentis moneta bancaria duorum tertiorum interierit, quia ex ordine Domini Proregis 2. Augusti 1623. non fuit amplius expendibilis, & sic non est in facultate debitoris eam solvere, utique remanet adstrictus ad præstandum illud, quod est in obligatione, nempe ad quantitatem in oblatione contentam.*

Secundum, quod à casu Pragmaticæ, ubi pecunia bancaria est principaliter in obliga-

tione ad casum nostrum, ubi est solum in facultate solvendi, non rectè inferitur, ex not. in *l. miles §. decem ff. de re jud.* nam in primo casu esset debitor liberatus de rigore, sed ex æquitate ordinatur, quod solvat æquivalens effectus bancarii, quod apud eum remanet, ne dicatur eum aliena jactura. At in secundo casu nullo modo liberatus est ab eo, quod est in obligatione, licet interierit pecunia bancaria, merito ad integram pecuniam in oblatione contentam tenentur, &c.

20 Præterea si exactio directum, & fructuum dicti Arrondissementi fuit facta integrè in pecunia numerata, qua ratione defendi poterit, quod solutio fiat in alia specie, in maximum detrimentum creditorum cum Arrondatorum locupletatione.

Quinimò etiam si essemus in casu mutationis monetæ, & aliquod damnum emerisset ex illius mutatione, deberet ad Gubernatoribus imputari, quia dictum periculum suscepisse videntur, sicut excedens utilitas eorum fuisset, eò magis cum non omnis moneta fuerit reprobata, sed aliqua particularis tantum, unde superest alia, cum qua potuerunt homines negotiari, & sic non fuissent privati Gabellarii jure exigendi fructus in moneta concurrenti, sicuti in terminis terminantibus consuluit *Robertus Maranta consil. 138. num. 4. 5. & 6. post Firmianum de Gabellis par. 2. q. 25.*

Præterea nec potest dici hic casus inopinatus, nam nedum poterat, sed debebat prævideri, quod non poterat subsistere ille modus solvendi de pecunia duorum tertiorum, quia non dicitur casus inopinatus, quando adest probabilis suspicio, *Vrsill. ad Afflic. dec. 258. numer. 9. & mutatio monetæ pluries accidit in hoc Regno, ut tempore Excellentissimi Ducis Alva, & in annis 1557. & 1609. testantur de Ponte tit. de regal. imposit. numer. 40. Vrsill. ad Afflic. decis. 90. numer. 3. Et ex Pragmat. 9. de monetis, unde nec etiam mutatio monetæ in hoc Regno potest dici insolitus casus, ex traditis per Menoch. de arbitrar. casu 80. ex numer. 2. ubi casum insolitum dici secundum opinionem Bart. si semel per mille annos accidit, vel secundum opinionem Cornei, si semel infra centum annos. Nec etiam dicatur quod hic casus evenit facto ipsiusmet Fisci, quia alius est Fiscus, alius verò Princeps, ex traditis per Bossium tit. de Fisco numer. 3. & 10. & per Conf. de Anna Conf. 56. numer. 2. lib. 1. cum seq.*

Nec dicant forsan Adversarij, quòd licet non competat eis excomputum ex causa mutationis monetæ, juxta dictam opinionem *Marant.* tamen possent solvere in moneta reprobata exacta ante illius mutationem, juxta opinionem *dicto conf. 138. nu. 1.* quia circumscripta pro nunc veritate hujus conclusionis, constat, non posse praticari in præsentì causa, quia Gabellarii non exegerunt directus in pecunia bancaria, sed in pecunia numerata, & sic ubicunque se vertant, omnino liquet, hanc causam nullam habere nec facti, nec juris substantiam.

Et ex his etiam colligitur, quòd non habetur ratio hoc casu, num locatio fuerit excessiva respectu pretii oblati, ad obtinendum excomputum prædictum, quia attenditur solum qualitas monetæ promissæ, si bancariæ duorum tertiorum, vel currentis, prout decisum fuit bis per S. C. referente doctissimo, ac versatissimo viro Domino Præsidente Rovito in causa Elenæ Falangolæ cum Principe Sanctæ Agathæ, in qua cum prætendisset dictus Princeps eandem deductionem pro emptione Terræ Fagnani facta tempore, quo currebat pecunia duorum tertiorum, & petiisset terminum in S.C. ad probandam læsionem, ad faciùs reddendum petitam deductionem, fuit exclusus per duo decreta S.C. quòd procedatur ad decisionem dicti articuli absque termino, penès. . . . . Act. S.C.

Et ne desit autoritas etiam rei judicæ respectu dicti articuli principalis, reminiscantur amplissimi Senatores determinationis factæ in causa Affictatorum Gabelle Vini ad minutum per eandem Regiam Cameram, in qua fuerunt absoluti Governatores Arrendamenti Vini à prætensa deductione petita per dictos Affictatores ex eadem causa, de qua nunc agitur, penès Salamonem.

Illud tandem pro coronide in hoc non omittendum, quòd dicti Governatores hanc deductionem prætendunt non ex causa damni passi, sed lucri amissi, quod quam sit à veris terminis alienum, constat ex *Aretin. conf. 52. in fin. Paris. conf. 38. num. 16. & 19. lib. 1. Bald. conf. 329. col. 1. Corn. conf. 128. col. pen. lib. 2. Socin. jun. conf. 78. numer. 3. lib. 2. & Clapper. in centur. causar. fisc. caus. 55. num. 8.* apud quos habetur, non sufficere probasse Gabellarium, lucrum etiam magnum amisisse ad finem obtinendi remissionem, ut latè etiam *Surd. conf. 34. n. 6.*

at requiritur probatio damni excessivi, & quòd remaneat læsus ultra dimidiam, ut fufius infra dicemus.

Nec est facienda aliqua vis in ponderatione Partis adversæ, quòd sit facta promissio solutionis per medium Bancorum, quasi quòd ex hoc colligitur, voluisse solvere de pecunia duorum tertiorum. Primò, quia ut supra fundavimus, ad hoc ut dictæ pecuniæ species fuisset in obligatione solvendi, debebat specificè fieri mentio, ex *Bart. in d. l. si quis stipulatus.* Secundò, quia solutio præsumitur promissa in pecunia numerata, *l. soluta 49. ff. de solutioni.* & regulariter pretium intelligitur etiam in pecunia numerata, *dicta l. soluta 49. ff. de solution. l. 2. ff. de contrahend. empti.* cum aliis juribus supra citatis. Tertio, quia quando à contrahentibus non exprimitur, cujus qualitatis monetæ debeat fieri solutio, intelligitur monetæ usualis, & currentis, *l. Imperator ff. de contrah. empt. l. si servus plurium S. fin. ff. de leg. 1. clem. beneficiorum, vers. monetam de decim. & si plures sunt monetæ, intelligitur usitator, Hostiens. in cap. 2. de maled. & ibidem Abb. videndus num. 2. latè Menoch. præsumpt. 76. lib. 3. & nulli dubium, quòd erat usitator moneta numerata, quàm duorum tertiorum, quia in pecunia duorum tertiorum aderat alagium; & proinde expressè exprimebatur à contrahentibus, quando intendebant fieri solutionem de illa specie monetæ. Quarto, & tandem cessat in casu nostro omnis amaritudo, quia non erat possibile, fieri solutionem Consignatariis de pecunia duorum tertiorum per mandatum, ex eo quòd adfuisset maxima confusio, quinimò omnino res impracticabilis, siquidem fiebat solutio de pecunia duorum tertiorum ad rationem quinque pro centenatio qualibet hebdomada in Bancis, & sic undique inconcussum remanet, nullam fieri debere deductionem ex causa prædicta.*

Quòd verò ad secundam, & tertiam causam belli, & pestis, dicimus, nec ex bello inter lanuenses, & Gallos, nec ex peste in Regno Siciliæ ullum penitus potuisse oriri damnum dicto Arrendamento, dum Oleum non extrahebatur ad dictum Regnum Siciliæ, sed ad Venetiarum Statum, in quo nec suspicio quidem pestis aderat, nec etiam belli, & sic erat liberum commercium, cum nunquam cum Venetis, ac Ferrariensibus Rex noster Inviçtissimus bellum

- bellum habuerit, ut sigillatim plenius fuit in
 32 facti specie satisfactum, & hoc casu quando
 morbus non est universalis, sed tantum in
 certo loco, denegandam esse remissionem,
 firmarunt *Guid. Pap. decis. 630. & Vrsill. ad Af-*
fect. decis. 258. num. 4.
- 33 Dicimus etiam, quod nec fuit probatum,
 quod aderat oleum in Regno, cujus extra-
 ctio fuisset impedita ob pestem, vel bel-
 lum, & cum id sit fundamentum intentio-
 nis Adversariorum, ac sit facti, erat perne-
 cesse ab eisdem verificandum, ex traditis
 per *Parif. consil. 38. numer. 16. lib. 1. Silvan.*
consil. 35. num. 26. Burs. consil. 81. numer. 3. quod
 cum factum non fuerit, quia verum non e-
 rat, ex hoc dumtaxat venit omnino Fiscus
 absolvendus.
- Dicimus insuper, quod dato pro nunc
 citra veri præjudicium, quod verè adfuisset
 aliquod damnum dicto Arrendamento ex
 causa pestis, vel belli, nec etiam erit locus
 aliquo restauro, siquidem licet regula-
 34 riter, ubi conductor propter bellum, vel
 pestem non potuit exigere fructus, & in-
 troitus gabellæ, possit petere mercedis re-
 missionem, secundum opinionem *Bart. in*
l. cotem ferro, §. qui maximos ff. de publicanis,
 cum aliis per *Boer. decis. 249. numer. 3. 4. & 5.*
Boss. tit. de remiss. mercedis, numer. 1. & Pe-
regr. loquentem in conductoribus Fiscali-
bus lib. 6. de jur. Fisci tit. 5. num. 41. ea ratione,
 quia ista inter casus fortuitos connumeran-
 tur, & non desunt gravissimi Authores con-
 trarium sentientes, relati à *Boerio dicta de-*
cis. 249. numer. 10. id tamen in præsentia
 causa minimè locum sibi vindicare potest
 ex pluribus.
- 35 Primò, quia bellum prædictum non pro-
 cessit culpa, vel inimicitia Inviçissimi nostri
 Regis, quo casu militaret prædicta conclu-
 sio proximè firmata, sed aliter venit absque
 ejus culpa, quo casu non fit conductoribus
 mercedis remissio, quia videntur emisse ca-
 sum secundum veriores opinionem *Bald.*
 post *Cyn. in l. si ea lege C. de usur. quem re-*
 fert, & magistraliter sequitur *Afflict. in §. ve-*
ctigalia num. 120. qua sint regalia, idem Bald.
in l. licet q. 3. C. locati.
- 36 Secundò, quatenus processisset bellum
 culpa Inviçissimi nostri Regis, quod planè
 negatur, nec etiam potest dici casus
 fortuitus in Italia, quæ nunquam pace
 quievit, nec quiescit, ut experientia do-
 cuit propter sæpissimos casus, quibus
 misera divexatur Italia, quæ est adedò
 bellis, discordiis, depopulationibusque
 subjecta, ut nulli, nisi bella, & discor-
 diam, non pacem nisi modicam, potiusve
 alterius belli præparationem sperare liceat,
 divina quasi quadam permissione, prout
 vulgò fertur, Venerabili Bedæ pro pace Po-
 puli Italici oranti fuisse ab Angelo respon-
 sum, *Beda tace tace, quia Italia nunquam erit*
in pace, unde cum ista sit nota, & constans,
 & communis opinio, omnis homo sapiens,
 & discretus hunc casum debuit cogitare, &
 verisimile est ipsum cogitasse, ac prævidisse,
 sicuti in iisdem terminis consuluit *Laur.*
Calcan. in dicto consil. 24. numer. 7. & ex no-
 stratibus in puncto *Vrsill. ad Affect. decis. 150.*
num. 10.
- 37 Tertio, quia tempore locationis immi-
 nebat timor belli, & proinde non est con-
 cedenda petita restauratio, ita post multos,
 quos congerit, tradit *Ioseph. Ludov. decis.*
Perus. 106. numer. 31. alios quoque conglo-
 merat *Valasc. quest. 27. numer. 16. de jure em-*
phyt. Cotta in memorab. ver. guerram, Cancr.
lib. 3. var. resolut. cap. 15. numer. 141. Clapper.
caus. 43. quest. unic. numer. 4. lib. 1. casuar.
vectigal. & respectu pestis aliàs fuit deci-
 sum per Sac. Conf. non debere fieri remis-
 sionem mercedis propter pestem superve-
 nientem in hac Civitate, ut constat ex *Af-*
flict. decis. 258.
- 38 Quarto, quia bellum prædictum modico
 tempore duravit, & biennium non excessit,
 quod pro modico tempore ad finem dene-
 gandi remissionem communiter reputatur,
 ut post *Calcan. Angel. Boer. & alios fundat*
Valasc. d. quest. 27. num. 19. vers. declarant sep-
timò, Ranchin. in addit. ad Guid. Pap. dec. 630.
Vrsill. ad dec. Affect. 258. num. 9.
- 39 Quintò, quia quatenus prædicta non mi-
 litarent, deficit necessarium requisitum, si-
 ne quo non conceditur restauratio; etenim
 communis, & receptissima est ab omnibus
 conclusio, quod ut prætendi possit mer-
 cedis remissio à conductore, requiritur
 damnum intolerabile, & quod maximè
 lædat conductorem, *l. si uno §. cum qui-*
dem ff. locati, cum simil. latè Covar. pract.
99. cap. 30. per totum, qui de communi te-
statur, Caroccus tit. de remiss. mercedis quest.
8. numer. 8. 153. & 158. Boss. de remiss. mer-
cedis à num. 107. Consil. de Anna consil. 64.
num. 2. Mantie. de tacit. convent. tit. 9. lib. 5.
tom. 2. num. 36. Pinell. de rescind. vendit. lib. 2.
par. 1. cap. 17. Parif. numer. 17. fuisse à Valasc.
dicta quest. 27. à num. 24. Castil. lib. 3. controv.
cap. 3. à num. 25. & sub num. 37. quæ vera esse
 etiam in conductoribus Gabellarum, & Ve-
 ctigalium,

40 *Agallum*, voluerunt *Cast. in dicta l. cotem*, §. *qui maximos*, num. 3. ff. *de public. Alex. consil.* 3. numer. 11. lib. 1. & *consil.* 107. lib. 3. *Bosius de remiss. merced. public. num.* 30. *Bolognes. Anania, Berous*, & alii, quos citat, & sequitur *Surd. dicto consil.* 34. numer. 8. & hoc procedit nendum in sterilitate proveniente iudicio Dei, sed etiam si causetur damnum facto hominum, vel Principis, ut in puncto *Surd.* qui omnes cumulat *dicto consil.* 34. numer. 19. *Morot. consil.* 76. numer. 8. *Ioseph. Ludovic. dec. Perus.* 59. num. 8. & hanc esse communem opinionem testatur etiam *Dom. Regius Revert. decis.* 7. lib. . . qui loquitur in casu belli, ob quod non venerant mercimonia in Regno.

40 Et ad iudicandum damnum intolerabile, non unitis rei, sed omnium rerum conductarum simul reditus habenda est ratio, & quod deest in uno, suppletur ex ubertate alterius, *Bald. in dicta l. licet C. locati. Mat. consil.* 449. num. 5. lib. 1. *Roland. consil.* 56. num. 7. lib. 3. & alii relati à *Surdo d. consil.* 34. num. 22. *Mantic. d. lit.* 9. de *laciis convent. nu.* 40. lib. 5.

41 Consideratur etiam damnum habito respectu ad pensionem, quæ solvitur, non autem ad lucrum, quod conductor amittit propter casum fortuitum, *Rimin. jun. consil.* 810. num. 15. *Surd. dicti consil.* 34. num. 7. *Cassill. dicto lib.* 5. cap. 3. num. 38. *Peguera dec.* 214. num. 11. & 17.

42 Insuper debent conferri reditus, & fructus totius temporis locationis, & sic attenditur universalis locatio, quæ licet sit

43 facta per quadriennium, est unica, & non plures, & quamvis sit promissa solutio quolibet quatrimestri cujuslibet anni, ista distributio confertur facta gratia commodioris solutionis, ita *Bald. consil.* 316. lib. 3. *Socia. consil.* 323. lib. 1. *Ruin. consil.* 97. lib. 1.

44 num. 11. *Surd. allegato consil.* 34. num. 94. ita quod sterilitas unius anni confunditur cum ubertate sequentis, vel præcedentis, cap. *propter sterilitatem, extr. locati, l. licet C. rod. latè Clapper. in controu. caus. fiscal. caus.* 45. *quæst. unic. numer.* 9. *Bass. de remiss. merced.* num. 99. *Barbos. in l. diuaria §. fin. par. 1. sub num.* 6. ff. *solus. matrim. Roland. consil.* 86. lib. 3. num. 6. *Berous consil.* 143. sub num. 16. lib. 1. *Go. cad. consil.* 73. num. 15. & in puncto quoad gabellas *Barr. in d. §. qui maximos, Bertaq. de gabell. par. 2. sub num.* 16. *Berous d. consil.* 143. num. 16. *Surd. d. consil.* 34. num. 22.

Quod verò in casu præsentis non adit hoc damnum intolerabile, satis patet, quia *DD. tam in cap. propter sterilitatem*, quam

in *dicta l. licet*, definiendo, quodnam dicatur damnum intolerabile in hac materia, quamplurimas statuerunt opiniones, quarum tres retulerunt *Bass. de remiss. merced. in princ. & Lop. in l. 22. tit. 8. par. 5. glôf.* 9. quatuor recensuit *Gomes. variar. resol. lib. 2. cap. 3. sub num.* 28. *versic. dubium tamen*; sex autem enumeraverunt *Covar. dicto cap.* 30. *pract. Menoch. de arbitr. casu* 76. *Palasc. d. quæst.* 27. à *numer.* 24. octo verò colligit *46 Neviz. consil.* 90. communiter verò, & magis recepta inter prædictas sententias illa est, quod dicatur damnum intolerabile, quando conductor remanet læsus ultra dimidiam, habito respectu ad id, quod exigitur, & ad id, quod solvitur, deductis expensis, quæ sententia est vera, & à legum Coriphæis, atque gravissimis Viris recepta, quam ex Hispanis uti communiorē sequuti sunt: *Lopez dicti glôf.* 9. *Vasquius lib.* 3. *controu. usufreq. cap.* 97. *numer.* 7. *Gomes. d. cap. 3. sub num.* 28. *versic. 4. Pinellus d. l. 2. par. 1. sub num.* 21. *Covar. dicto cap.* 30. *versic. quamobrem, Palasc. dicto cap.* 24. *versic. quinta facti, ex Italis*, & aliis Innumetis ferè Doctoribus relatis à *Paris. dicto consil.* 98. *numer.* 23. *lib. 1. Berous consil.* 141. & 143. *lib. 1. Roland. consil.* 86. *num.* 20 & 3. *Franch. Marc. quæst.* 208. *par. 2. à num.* 12. *Surd. dicto consil.* 34. ubi alios recenset, *Menoch. dicto cap.* 76.

47 *num.* 5. *Capyc. decis.* 88. *num.* 1. & secundum hanc verissimam opinionem refert *decisum Clapperij per illam Curiam dicta caus.* 44. *num.* 17. & 45. *quæst. unic. num.* 9. & per *S. R. C. Dominum Reg. Reverterim decis.* 73. *lib.* 5. omnino videndus in causa *Fabii Vives*, cum *Fidelissima Civitate Neap.*

Certissimum autem est in facto, quod compensatis retribus dicti Arrendamenti totius quadriennii perceptis, juxta eorum lecturam, ascendunt ad ducatos 430. mil. deductis expensis, & sic deficitum ad integrum extaleum duc. 112. mil. quamobrem læsio secundum hanc lecturam non est in dimidia, sed in quarta; quæ non est sufficiens ad obtinendum dictum excomputum.

48 Eo magis, quia per libros *Credenziorum* non sit recta probatio, cum Arrendatores, ut non appareat veritas, quantum ex *Gabellis* perceptum fuerit, percipere soleant directus in eorum domibus, adeo quod multa major quantitas semper ex Arrendamenti percipitur, quam apparet ex libris *Credenziorum*, prout semper sic vidisse tempora, quo erat *Præses*,

Et deinde Locumtenens, testatur Dominus Reg. Revertens dicta decis. 73. lib. 5. in principio. quicquid in contrarium dixerit Afflict. in Consil. Officiarum num. 3. & quod illis libris Crederentiorum non sit standum, quia non semper fideles, sed quod veritas colligenda sit ex eo, quod perceptum sit annis præcedentibus, advertit etiam Boss. d. vii. de remiss. mercedis publicanorum, numer. 45. circa medium.

Accedat tandem generalis renunciatio cum juramento facta per dictos Gubernatores, quæ quidem, cum eidem subsequatur illa dictio, &c. extendenda est in amplissima forma in beneficium Fiscus, ex prædictis hæc per Barbofam de diction. diction. 94. Mascard. de probam. 3. conclus. 1264. vers. renunciatio generalis, per totam, & præsertim in fine, & proinde extendi debet renunciatio etiam ad casus fortuitos, ac omne legum auxilium, & ad omnes alias exceptiones, unde stante dicta renunciatio non potest præterdere mercedis remissionem, prout in renunciatio omni legum auxilio, ex Alber. Fulgos. tafen. Catean. Croto, Capost. Gazad. Capyc. & aliis concludunt Rimini, jud. conf. 40. num. 19. lib. 1. Roland. consil. 86. quælib. 30. & Alex. de locato par. 4. quæst. 8. de remiss. mercedis conclus. 32. numer. 112. fol. 195. & quod non petat remissionem propter bellum, vel aliam similem causam statet Kalasc. d. quæst. 27. numer. 19. Marta de clausula claus. 170. num. 6. Barbosa de clausulis claus. 76. numer. 6. Gazad. consil. 69. num. 20. Cachar. decis. 91. numer. 18. Ant. Gabriel. combin. concl. tit. de regul. juris conclus. 4. num. 5. Masallus ad D. meum Capyc. alios refert decis. 88. num. 2. Mascard. de probatibus d. conclus. 1264. Beriazol. de clausulis claus. 41. glos. 6. nu. 6. & de renunciatio ne casuum fortuitorum simplici, quod comprehendat etiam incogitatos, explora opinione Bart. & aliorum, docuerat post Bald. Angel. Fulgos. Alex. & alios in l. si quis S. quæstum ff. de quis caution. Cur. conf. 128. lib. 2. cas. qui de communi testatur cons. 107. num. 7. lib. 1. Pinellus, qui dicit hanc esse veniorem in l. 2. cap. 3. num. 30. de rescind. vendit. Carocius dicta quæst. 8. numer. 21. & hanc putat veniorem Vasquius lib. 3. quæstionum usu frequent. cap. 54. Molina loc. cit. Kalascu dicta quæst. 27. numer. 14. Gutierrez part. 1. de iuram. cap. 24. numer. 6. Fachinens lib. 1. controvers. cap. 86. lassissime Castillos aliis telateis dicta cap. 3. controversiar. lib. 3. a numer. 80. & 86. cum sequent. cui verissimè con-

clusioni accessit etiam Pantom. lib. 1. prædic. quæstionum quæst. 7. per totam, & quæstion. 8. sine, Barbof. dicta claus. 76. numer. 6. Gabriel. dicta concl. 4. de regulis iuris numer. 18.

Quod vero ad ultimum caput respectu novæ impositionis quinque pro singulis centum, cuius causa similiter præsupponunt, debet restitutum, cum prohibitum sit venditis Gabellis locatori novum onus imponere, quia propter duplicatam exactiorem sit, ut merces non deferantur, & proinde tenetur locator dicto casu conductori refarcire omne damnum, quod patitur ex tali nova impositione, ex traditis per Boerium decis. 180. num. 8.

Dicimus, quod circumscripta pro nunc veritate dicti articuli juris, Adversariis deficere interesse, cum falsissimum sit præsupponere, quod ex tali nova impositione sit ortum damnum dicto Arrendamento Olei, sub prætextu, quod nisi adfuisset dicta nova impositio, adfuissent mercatores, qui immisissent merces pro illis vendendis, & emendis ex retractu dictarum mercium, Oleum, hoc est enim commentitium figmentum. Quis enim revelavit Adversariis negotiatorum cogitationes, quæ mutabiles sunt, ac impenetrabiles secundum insidentia, quæ eis occurrant, fuisse immitendi merces pro illis vendendis, ac ex retractu emendi Oleum, quod quidem quantum sit ab omni ratione alienum, doctissimorum Senatorum iudicio relinquatur.

Ex quibus omnibus clarissime dignoscitur, non esse penitus locum alicui restituro, sive excomputo, & quatenus aliquid forsitan damni, licet exigui, eis contigisset, id eorum peccatis tribuant, quia in solvendis Consignataris non ea pietate, & sinceritate, qua tenebantur, sed barbarico, & tyrannico more ut fuerunt, unde eisdem imputandum, si propter peccata veniunt adversa, necesse esse debet locus remissioni mercedis, ut in propriis terminis fundat Ripa de peccate, numer. 49. Guid. Pap. decis. 630. Bassius de remiss. mercedis numer. 88. Carocius de locato dicta quæst. 8. num. 40. de remissionem mercedis.

Die 13. Mensis Julij 1618. facta relatione de prædictis in R. C. S. per D. Præsidentem Vaaz Comitem Molæ, fuit provisum, & decretum, bene fuisse reclamatum à decreto interposito

posito per dictam Reg. Cam. sub die 30. Mensis Decembris 1626. & proinde omnibus computatis etiam circa interesse, tam debitum per Reg. Cam. quam dictæ Reg. Cam. per Arrendatores, fiat excomputum pro summa ducatorum sexaginta mille, quod postea mediante alio decreto interposito sub die 10. Octobris 1628. fuit debitæ executioni demandatum, cum cautione in casu retractationis. Actuarius Franciscus de Luca.

S V M M A R I V M.

- 1 Solutio fieri permissa per medium bancorum, intelligatur de pecunia libera, & explicita sine aliquo impedimento, quod colligitur ex Regia Pragmatica edita die 13. Martij 1622. & additur ratio, & infra numer. 3. & 4.
- 2 Verbum, Banco, intelligi debet de banco verè existente, non autem de quasi extincto, & solutio destinata per bancum ponitur tantum ad differentiam solutionis faciendæ in pecunia numerata.
- 3 Dictio, cum, copulata accessorie, non principaliter.
- 4 Verbum, solutum, junctum verbis destinatae, ac promissæ solutionis cum solita dilatione referitur ad dilationem principaliter.
- 5 Clausula, etiam, in fine posita, quæ non stat de per se, sed adjicitur per modum conditionis, modificationis, sive qualificativæ, referitur tantum ad proxima, & sic ad modum solvendi.
- 6 Contrahentiam mens, & intentio attendi debet, rejecta fraude, & cavillatione verborum, rejiciendique sunt juris apices perniciosi contra veritatem.
- 7 Expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur, & assertur punctualis doctrina Riminaldi jun. & aliorum DD.
- 8 Solutionis verbum, ad omnem liberationem quoquo modo factam pertinet.
- 9 In Arrendamenti non debent admitti nova capitulationes, & pacta insolita.
- 10 Relatio fit ad id, quod est principale, non autem ad id, quod est accessorium.
- 11 Ex tractatu precedenti declaratur mens contrahentium, quod declaratur nu. 14.
- 12 Mutatio, & tolerantia moneta, quæ modico, &

brevi tempore duravit, nullo modo consideranda est, nec de ea habenda est ratio.

- 16 Consuetudo, vel usus non potest induci ex diversitate, & varietate ordinum Superioris.
- 17 Solitum circa solutionem moneta intelligitur de soluta, & expensa etiam in vitis creditoribus.
- 18 Receptio moneta facta à creditore ignorante, vel ex mera ejus civilitate, & urbanitate, non inducit consuetudinem, ut in eadem moneta fit faciendæ solutio.
- 19 Receptio moneta novam in partem solutionis sibi non prejudicat pro reliqua solutione sortis, & multo minus in solutione tertiarum.
- 20 Solutum, & receptum ad bonum computum, nec debitori suffragatur, nec creditori prejudicat.
- 21 Clausula, prout juris cum incantu, quid operatur de jure.
- 22 Vectigal, quod solvitur, commutatur cum fructibus percipiendis ad instar pensionis.
- 23 Solutio ubicunque est faciendæ propter aliquod factum, tunc non attenditur tempus dispositionis, sed valor currens tempore solutionis.
- 24 Pecunia propter fructus solvenda, æstimatur secundum solutionis, non autem promissionis, sive dispositionis tempus.
- 25 Solutio censetur promissa de moneta, de qua per partes actum fuit ex conjecturis, licet non fuerit expressum, vel quæ ex rei subjecta natura, vel ex quantitate, vel ex alijs conjecturis colligitur.
- 26 In claris non est opus conjecturis.
- 27 Solutio ex qua pecunia fuerit promissa ex quantitate pretij, vel pensionis excogitari potest, & est urgens conjectura.
- 28 Fiscus multa privilegia à Baldo enucleantur, & inter alia addit, quod in dubio tempora præsumitur pro Fisco.
- 29 In dubio illa sumenda est interpretatio, quæ oritur contra illam, qui se fundat in verbis, & ad cujus commodum verba principaliter sunt prolata, & qui potuit sibi legem apertius dicere.
- 30 Verba, de jure sufficit, ut aliquid operentur etiam in minimo.
- 31 Principi non convenit, ut dicamus, ita esse legem impositam, ut ab ea sibi discedere non liceat, in suis, & aliorum prejudicium.
- 32 Verba sunt intelligenda secundum terminos juris communis, & ne juri communi derogent, quia à jure communi recipiunt interpretationem passivam, & strictissime sunt interpretanda in damnum locatoris.

33. *Locatar si promittat facere debitum, vel conveniens restaurum, intelligi debet, prout alias de jure tenebatur, & non attenditur damnum ex vulgi opinione, sed ex juris dispositione.*
34. *Timor mutationis monetae si adsit tempore obligationis, solutio facienda est juxta valorem tempore solutionis facienda.*
35. *Conductori imputandum est, si non cogitavit quod evenire poterit, & debuit scire conditionem rei.*
36. *Iusta causa ad bellum praesumitur in Principe, & qua dicatur iusta causa, num. 37.*
38. *Contra Principem locatorem non sunt applicabiles termini, qui dici solent de odio contra locatorem.*
39. *Bellum si erat preparatum tempore locationis, non potest à conductore praetendi restaurum damni, quod fortè ex causa belli sibi evenit.*
40. *Bellum fuisse vicinum, non sufficit probare ad obtinendum restaurum, sed necessaria est specialis probatio, & concludens, quod damna evenerunt propter causas allegatas.*
41. *Remissio mercedis, ubi fuit à locatore promissa ex causa pestis, tunc facienda est, si pestis invaleat in ipso loco immediate, non autem si sit in loco remoto in alieno territorio, vel dominio.*
42. *Emptor pedaggi etiam si eveniat mortalitas, unde gentes non transferunt per locum, petere non potest mercedis remissionem, cum videatur emisse casum, & fortunam.*
43. *Resolutio ad Consilium Ancharani 402.*
44. *Declaratur Reg. Pragm. edita die 25. Septembris 1623. circa excomputum 20. pro centenario, etiam ex decreto generali num. 45.*
46. *Remissio mercedis à jure minimè conceditur ob lucrum amissum, sed dumtaxat ob damnum passum.*
47. *Solutio mercedis facta absque protestatione praedictat conductori in petenda remissione mercedis, quod late declaratur nu. 48.*

ARGUMENTVM.

De remissione mercedis Arrendatoribus Regiæ Curia deneganda ob promissam solutionem per medium Bancorum, ac de intellectu dictorum verborum, per *mezo di banchi*, & Regiarum Pragmaticarum emanatarum pro mutatione monetae, & decreti generalis, & de ambiguitate

te verborum contrahentium circa solutionem mercedis, cui nocere debeant. Item quomodo sit concedendum, vel denegandum restaurum ex causa pestis, vel belli, copiosè describitur.

RESPONSVM XVIII.

Quanquam evidentem Fisci justitiam esse in tuto existimo, non modò ex dictis in discursu in hac causa facto ad exclusionem excomputi ab olei Arrendatoribus praetenti, & in eo etiam facto contra Governatores Arrendamenti Serici: qui quoad caput abolitionis monetae, quam vocant duorum tertiorum, connexionem inter se habent; verùm etiam ex allegatione occupatissimis diebus, sub Iulii initio currenti calamo facta; antequam Pars adversa suos propalaret sensus, ut postea fecit in Rota die Martis undecimo praedicti Mensis: tamen, ut ingeniosum, & acutum ejus discursum faciam tanti, quanti debeo, has subnectere animadversiones non gravabor.

In primis conatus omnis, & fundamentum contrariae Partis consistit in lucro alagii ducatorum vigintiquinque, aut triginta pro quolibet centenario, quod facere non valuit ob prohibitionem, seu defectum dictae monetae duorum tertiorum, quae 2. Mensis Augusti die, anni 1623. sequuta est. Inquit enim, quod si praefata moneta duorum tertiorum, sive effectus ille Bancarius permanisset ad rationem antecedentis lucri, utique ejus quaestus per totum tempus Arrendamenti ad rationem ducatorum 25. pro centenario ascendisset ad ducatos 135350. & ad rationem 30. ad ducatos 162420. atque illud expressè convenisse, cum dixerit in oblatione: *Per mandato per mezo di Banchi*, quod non aliud significare dicit, quàm solutionem faciendam fieri posse ex moneta duorum tertiorum, ad differentiam praesentis, & numeratae pecuniae. Nec obstare, praefatam oblationem non simpliciter fuisse acceptatam, sed cum additis verbis, nimirum, *juxta solitum, & prout juris*, nam cum praecedente, existente, seu praesente tempore contractus, & subsequente solutio fieri consuevit ex praefata pecunia, sive effectum, tum in hoc ipso, tum etiam in ceteris Arrendamentis: Item,

Item, cum etiam juris sit, ut per hoc intelligatur, ita fuisse specialiter conventum, ut solutio fieret ex moneta duorum tertiorum, quod postea de Principis mandato fieri prohibitum fuit, & sic factio locatoris sequi, ut ideo Fiscus ad totale interesse teneatur.

1. Quamobrem pro responsione, praeter ea, quae large perpensa fuere in discursu circa factum serici: & praeterquam quod verbum: *Per Banco*: post novam Bancorum novae monetae erectionem intelligendum est de solutione facienda ex prompta, & libera moneta, sine ullo impedimento; quod desumitur, & habetur ex Pragmatica Domini Cardinalis Zapatae, edita sub 13 die Maij, inserta in *decima Pragm. de liter. camb.* Maximè, quod Banchi iussi erant novum condere librum, qui ita inscriberetur: in quo notarentur nomina creditorum, qui facerent introitum de pecunia numerata bona, & iusti ponderis; quique à veteri banco distingueretur; in quo solum vetera nomina descripta essent, ut disponitur in *pragm. 2. tit. de solut. de qua pecunia cap. 19. & 21.*
2. & ideo verbum, *Banco*, intelligendum est de Banco novo verè existente, & non de penè extincto, tunc enim solum contrariae Partis sensus esset admittendus, quando fieret de Banco mentio ad differentiam currentis, ac praesentis pecuniae, ut in *Pragmat. 10. de lit. camb. §. ordiniamo lit. N.* quod longè abest à casu nostro.
3. Dicitur primò, verba: *Per mezo di Banco*: in hoc casu esse intelligenda de bona, & currenti moneta, inspectis modò tantum ipsius oblationis verbis, & edò magis propter additionem, ac reformationem à Camera in margine factam.
4. Ad cuius evidentiam advertendum est, dicta verba non esse legenda ita absolute, & per se, sed conjuncta cum praecedentibus, in quibus fit oblatio per annos quatuor, ac menses octo, incæptos à Ianuario anni 1623. & finiendos Augusto anni 1627. pro pretio ducatorum centum viginti quatuor millium tertiatim: ubi additur sub unica verborum structura, *con la goduta solita per mandato per mezo di Banchi*: quae verba omnia reguntur à verbo, *da pagarsi*, quorum verus sensus est oblatio solvendi tertiarum extaleum dicti Arrendamenti, atque incidenter postea, & in consequentia cum particula, *cum*, quae copulat accessorie, & non principaliter; ibi additur, eiusmodi solutionem faciendam esse cum fruitione solita medio mandato per Bancos. Cla-

rum itaque est, hinc non loqui, nec ullo modo posse intelligi solutionem per Bancos, scilicet monetae duorum tertiorum juxta solitum, quod praetendit observatum fuisse Pars adversa in fine praecedentis Arrendamenti de Strada, & in regimine pro paucis illis mensibus ejusdem Arrendamenti Octavio Serra dato: expressa enim offerentium intentio clarè importat solutionem, tertiatim faciendam cum fruitione solita, medio mandato per Bancos: atque ita solitum refertur ad fruitionem dilationis per aliquot menses post tertiam maturatam, & inde solvere vigore mandati per medium Bancorum, quod mandatum necessarid praesupponit bancalem solutionem. Cum enim pateat, adjectionem hanc non stare de per se, sed esse appendicem ultimorum verborum, hoc casu clausula, *etiam*, in fine posita, quae non stat de per se, sed adjicitur per modum conditionis, vel cum suis modificationibus, si-ve qualificativè, tunc refertur tantum ad proxima, & sic ad modum solvendi per expeditionem mandatorum, *Bart. in specie in l. 3. §. filius, in summano, & num. 7. versic. sed quando ff. de lib. & posthum. & in leg. talis scriptura §. fin. num. 3. vers. quandoque in dispositione ff. de legat. 1. Alex. consil. 226. num. 9. lib. 6.* ubi enim clausula est specialis, & discretiva, ut est hinc, non refertur ad omnia, sed ad proxima, *Jason in l. talis scriptura ff. de leg. 1. in l. 1. limit. 9. ff. de liber. prater. Afflict. dec. 248. num. 12. in fi.* quem sequitur *Menoch. de praesumpt. lib. 4. cap. 181. num. 22.* alios congerit *Castill. quotid. controvers. tom. 2. num. 16.* eo praesertim, quia eadem verba fuerunt apposita in oblatione praecedentis, & immediati ejusdem Arrendamenti olei facta per Aloysium de Marinis de menie lunij 1614. ubi in specie fuit expressum, cum trium mensium fruitione medio mandato, ut ceteri Arrendatores solvunt; quod mandatum ut praecedens est, necessarid intelligitur per Bancos, unde nihil est additum in dicta oblatione. Quamobrem inverisimile est, neque fieri potest, ut ex unico verbo incidenter protato, & quod stat accessorie, desumatur conditio, ac pactum tam insoliti, tamque magni ponderis: scilicet, ut iis verbis tanto cum publico detrimento obligaret se Princeps durante Arrendamento praedicto ad nunquam amplius abolendam, & extinguendam duorum tertiorum monetam, contra certam, & indubitatam expectationem perficiendi cursus optimae, & no-

8 viter introductæ monetæ. Debemus enim sequi mentem contrahentium, rejecta fraude, & cavillatione, *Bald. de pare. consl. S. membrum*: & rejiciendi sunt juris apices perniciosi contra veritatem, *Aretin. infra cit. consl. III. num. 6. ante finem*. Atque ita dum principaliter agitur in prædicta oblatione, *della goduta solita, e per mandato*, hoc solitum ad aliud referri non potest, quàm ad pacta, conditiones, & modos, in præcedentium Arrendamentorum capitulationibus positos, & in specie factorum anno 1624. in quibus receptum fuit concedi fruitio dilatationis aliquorum mensium, tertia maturata.

Hac igitur posita relatione, ad præsentem solutionem ex moneta duorum tertiorum verba illa, *juxta solitum*, nequaquam referri possunt: præsertim, quia cum in dicta oblatione fuerit dictum, solutionem esse faciendam medio mandato, ut conformaretur cum ordinibus Excell. Domini Comitum de Lemos datis, & ab Excellentia nostri Domini Ducis de Alba renovatis; necessariò mandata erant facienda per Bancos: atque ita solutionem, cum offerretur per mandata, fieri oportebat per Bancos: & sic Bancorum expressio neque addere, neque operari aliquid potest ex regula notissima, quòd expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur, vulgata *l. non rectè, C. de fidejuss. l. 3. ff. de leg. 1.* & in puncto in pactis, quæ solent fieri in locatione gabellarum, pedagiorum, & vectigalium, & etiam in promissione facta per locatorem conductori de faciendo debitum, vel conveniens restaurum, quòd nihil debeant operari, cum id expriment, quod tacitè inhæreat de jure, latissimè *Rimin. jun. infra citandus consl. 282.* ubi hoc prosequitur, ubi *num. 105. in fi.* dicit, se ita aliàs consuluisse *consl. 92. num. 16.* & obtinuisse decisionem contra *consil. Ruy- ni, ut per cum d. consl. 282. numer. 109. in fin.*

10 De jure etiam certum est, solutionis verbum ad omnem liberationem quoquo modo factam pertinere, *l. solutionis verbum 45. ff. de solution.*

Secundò hoc præcipuè declaratur in reformatione facta à R. Camera, quæ ex stylo non modò consueto, verum etiam vetustissimo, cum aliquid in oblationibus est, quod novitatem afferre potest. (Quia regulariter in Arrendamenti admitti non debent novæ capitulationes, & pacta insolita, ut *Afflic. decis. 340. num. 2.*) eas moderari semper studet, & instante Fisco ad antiquam consuetudinem, & ad juris dispositionis formam

revocare, ad hoc ut per cujusvis pacti, aut verbi appositionem alterata præcedentium capitulationum forma non intelligatur, ut patet omnibus.

Igitur si in tractatu novi Arrendamenti R. Cam. ejus oblatione discussa die 17. Martij 1623. illam simpliciter non admisit, sed cum additione eorum verborum, *juxta solitum, & prout juris*, necesse est, ut hoc solitum, & hæc restrictio ad formam juris tum ex consuetudine, & stylo indubitatum ratione relationis, cum agatur de pactis, & conventionibus in novo incundo Arrendamento, veteri jam extincto referantur ad pacta, & conventiones contentas, & factas in præcedentium Arrendamentorum capitulationibus, scilicet immediati Arrendamenti finiti de mense Septembri anni 1618. & alterius præcedentis de Mense Junio anni 1614. Relatio enim fit ad id, quod est principale, non autem ad id, quod est accessorium, *l. fin. S. Titia ff. de liberat. legata, Aretin. in S. Apium. 4. notab. Institut. de rerum divis. Dec. in cap. secundo requiris, in 7. conclus. de appellat. & ad omnia præcedentia, l. 1. C. de libert. Prætor. & ad consimiles capitulationes, non ad alia, ut utrumque probat *Surd. in materia oblationis Arrendamenti dec. 295. numer. 31. & 32.**

13 Nec dicat Adversarius, ex tractatu præcedenti declarari mentem contrahentium, quia bene concedo, id esse verum ex tractatu, & gestis cum altera parte, & ex his, quæ unus ex contrahentibus cum altero tractavit, & expressit, ita quòd in alterius notitiam devenerit, & uterque novit, & conscius factus est, & ita procedit *glo. in l. 1. in glo. 1. in vers. sed quæro, qualiter ff. de judic. ibi, perpendi potest ex his, quæ præcesserunt inter eos, & secus verò ubi tractatus fuit factus cum uno, & contractus cum altero, & fortius in casu nostro, ubi tractatus supponitur inter socios, & Arrendatores tantum ex una parte, *Surd. bellissimè dec. 291. nu. 2. 3. & 9.* quia etiamsi talis fuisset eorum mens, dum eam non propalaverunt Fisco, & sic alteri parti, nihil potuit televare ad obtinendum restaurum, *Rimin. jun. in terminis d. consl. 282. num. 127.* ubi quòd si cogitaverunt lucrari, & aliter ipsis evenit, non est considerandum damnum eis contingens, *num. 128. lib. 3.* Quare referte ea verba, *admittatur oblatio juxta solitum, & prout juris*, non ad formam capitulationum, & conventionum præcedentium Arrendamentorum,*

mentorum, sed ad id, quod sex ante menses in fine proximi, & immediati Arradamenti de Strada inter Governatores, & Assignatarios, & non cum R. Curia actum est: & ad id, quod anno antea R. Curia tantummodo Octavio Serra permiserat, qui nunquam fuit Arradator, sed solum in dominio Administrator: atque etiam ad futurae solutionis modum nullo quidem modo fieri potest, cum agatur tantummodo de conditionibus, & pactis fieri, ac poni solitis tempore, quo Arradamenta fiunt, quorum postremum immediate precedens fuit factum de mense Septembri anni 1618. quo quidem tempore neque in imaginatione erat moneta duorum tertiorum, & solum visibilis, & non imaginariae pecuniae erat usus. Quod majorem in modum subsequenibus verbis, nimirum, *juxta solitum, & prout juris cum veterantibus*, declaratur: quem reincoantum certum est fieri, ac praticari tempore, quo fit novum Arradamentum.

Neque haberi relatio poterat ad solutionem, quam postea Sanctus de Strada paucis antecedentibus mensibus fecerat Assignatariis, hac etiam de causa, quia de hoc non constat, à Camera habitam fuisse notitiam.

Et multò minùs referendum est ad id, quod Camera permisit Octavio Serra, cui hanc ob causam fuit tradita in dominio administratio, quia non fuit, qui conduceret. Quare mirum non fuit, si, ut inveniretur persona habilis, & idonea, de qua non esset dubitandum, ut erat idem Octavius, illi concederetur, ut in pecunia numerata, sive praesenti solvendo quartam posset, quando etiam sperabatur forte, quod postea evenit, ut illud brevi duraret tempore. Et modus, quo fuit hoc illi concessum, non fuit sub ambiguis verbis. *Per m. de Banchi*, quae etiam clara esse, pretenditur per Fiscum juxta suam intelligentiam; sed aperte sub certis, & clarissimis verbis, scilicet, ut de numerata, ac praesenti pecunia quartam solvere partem teneretur, quae est vera forma, & modus loquendi, ac promittendi solutionem ex vera, & numerata pecunia tantum pro una parte, ex quo intelligebatur, reliquam solutionem faciendam esse ex moneta duorum tertiorum. Itaque nefas fuit ibi ambigè loqui, & sub verborum involutio pretendere, Fiscum falli, sed clarè, atque aliter processit tractatus cum Octavio Serra, licet Administratore, ubi in

ea parte non est videre verborum ambages. Præterea cum facultas Octavio Serra concessa, à pactione, de qua agitur, in praesentiarum longè distet, fieri nequaquam potest, ut ex ea inducatur consuetudo; cum hic de totali solutione ex moneta duorum tertiorum, tibi de numerata, ac praesenti pecunia agatur. Et quod hujusmodi praesentia consuetudo, praecipuè existens, & subsequens post mensem Martium anni 1623. sit dissimilis, clarè patet ex fide ab Actuario Salamone facta ad petitionem Mag. Doct. Jo. Hieron. Naccarellæ in processu Vini, de quo infra, ubi in capite 3. fol. 49. asserit, in Vini Arradamento duas partes persolvi ex pecunia numerata, & tertiam partem ex moneta duorum tertiorum, atque ablata deinde pecuniae girandae facultate totum fuisse ex numerata pecunia solutum; quod in omnibus Arradamentis postea observatum est. Itaque non video, quomodo Pars adversa valeat uti potius illa dissimili, seu indifferenti, & varia praesentia consuetudine, quae brevi tempore usque ad octavum, & vigesimum Iulij diem duravit, quam uniformi, quae sine ulla repugnantia usi sunt omnes Arradatores in solvendo numeratam pecuniam, post ablatam girandi facultatem? Hocque magis, quod de jure mutatio, vel tolerantia monetae, quae modico, & brevi tempore duravit, nullo pacto consideranda est, nec ejus ullo modo habenda est ratio, ut post *Barr. Panormit.* & alios docet *Constitut. tract. numismatum, cap. 7. vers. sexta conclusio, num. 4. in fin.* Et praesertim, quia post Pragmaticam per plures ordinationes factae fuerunt circa modum, & facultatem solvendi hujusmodi effectus duorum tertiorum, quibus restringebantur summae, ex quibus certis diebus solvenda; & quod currere possent solutiones in girum; modò suspendendo, modò reformando, ac revocando, ut res ferebat, ac exigere videbatur, ipsa quoque experientia monebat. Itaque nullus usus, nulla consuetudo, quae actuum conformitatem, atque uniformitatem requirit, ex tanta sive ordinum varietate, contrarietate, ac diversitate oriri, poni, & introduci poterit, ut praeter impressas Pragmaticas, videre est etiam ex frequentibus literis Suae Excellentiae non impressis, ad Bancos directis; & ad tradita per *DD. praesertim Rothum de Curia in cap. fin. de Consuetudine*, post *Barr. in l. de quibus ff. de legibus, l. de Amic. cons. 151. Quin-* *til. Mendos. cons. 20.*

Tertio, solum hoc, & consuetum, de quo

quo agitur circa monetæ solutionem, intelligendum est de solita solutione, quæ facta fuit, & de moneta currenti, & soluta etiam creditoribus inuitis, & non de ea, quæ de beneplacito, & voluntate creditorum ecurrit, & soluta fuit, ut ipsamet Pars adversa in secundo suo articulo declarat, & affirmat, præsertim in Arrendamentis, in quibus patet, miseros Consignatarios, necessitate coactos, totque, tamque variis modis ab ipsis Arrendatoribus, & à Ratiocinatoribus vexatos, ut se eruerent ab eorum manibus, & aliqua suorum bonorum particula uti possent, utique vel ex corio conflata, fuisse accepturos monetam.

Ut in puncto post modernum *Parisiens. tract. de usuris, sub numer. 708.* observat, & docet *Alex. Raud. resp. 33 numer. 2. in fin. & 21. lib. 2.* ubi contingentiam facti circa solutionem monetæ ex mera civilitate, opitantiâ, vel ignorantia creditorum non inducere consuetudinem, ut in eadem moneta sit faciendâ solutio, & alibi de communi, quod licet quis recipiat monetam novam in partem solutionis, quod sibi non præjudicet pro reliqua solutione sortis, & multò minus in solutione tertiarum, fundat post *Jacob. de Aren. Lambert. de Ramponib. Cyn. Innoc. 10. Andr. Rom. Curt. Natam, Balbum, Brunum, & alios Surdus. conf. 335. numer. 38. & 59.* sequitur pluribus relatis *Conc. de censib. par. 2. quest. 4. art. 4. num. 37.* ubi quod solutum, & receptum ad bonum computum, talis solutio, & receptio, nec debitori suffragatur, nec creditori præjudicat, optima definitio *Fabri 5. C. de solut. cart. 678.* unde quamvis spatium trium mensium fuerit soluta, Consignatariis pecunia duorum tertiorum, non præjudicat Fisco, quin postea monetam currentem exigere valeat. Et quidem est omnibus maximè notum, quomodo isti præsertim Gubernatores tractaverint infelices Consignatarios: & magna ex parte ex informatione constant fraudes, ne manifesta dicam furta, in grave Consignatiorum, & Regii Patrimonii detrimentum per falsitatem commissa. Et nunc tanta est eorum iniquitas, ut ne ipsos pudeat excomputum prætere. Et sanè si supputaretur id, quod Consignatarios fraudavere, utique cereretur, ipsos multò majoris summe esse debitores, quàm quod illis ablatum, per mandatum Bancis prudenter injunctum, ab Excellentia Ducis de Alba fuit ordinatum in *pragm. 2. sub titulo, solutiones de qua*

pecunia, in cap. 17. ubi disponitur, ut immediati creditores effectuum duorum tertiorum in Bancis hujusmodi sua nomina, sive credita aliis vendere, & cedere possint; ea tamen conditione, ut cessionarius aut emptor nequaquam effectus prædictos à se emptos, sive per cessionem acquisitos, suis creditoribus contra eorum voluntatem solvere, aut assignare possit, sed tantummodo de eorum voluntate, & libero consensu, scilicet si hoc ipsi spontè accipere vellent. Quare clarum est, prædictos Olei Gubernatores iis tantum potuisse duorum tertiorum effectibus uti, quorum ipsimet immediati fuissent in Bancis creditores. Nec illis concedebatur ejusmodi effectus emere, ut eos Assignatariis contra eorum voluntatem solverent, quod quidem æquissimum erat. Permisit enim Princeps, ut dictus effectus beneficio dumtaxat eorum eurreret, qui in Bancis veterem habebant monetam, & non eorum, qui hujusmodi veterem, & extinctam monetam emendo, mercaturam facere volebant. Itaque si hi Arrendatores, quando neque hoc facere, neque hujusmodi pecuniam Assignatariis solvere poterant contra eorum voluntatè, quomodo in præsentiarum possunt excomputum prætere, quia fuit illis ablata ea facultas, quàm non habebant?

Quare Adversariorum præsentio non modo tollitur, quia prædicto solito, ac præsentia consuetudine uti non possunt, verum etiam excluditur ex mandato R. Camera, quæ ejusmodi oblationem noluit acceptare, nisi cum clausula, *prout juris cum incant.*

De jure autem in hoc casu certissimum est, non posse intelligi, neque admitti extaleum solvi debere ex duorum tertiorum moneta, sed ex bona, & currenti pecunia.

Primo, quia ipsi Arrendatores ex currenti, & bona pecunia exigebant, atque extaleum erant suos directus; quia in Provinciis, ubi olei extractionum, & exiturarum directus exiguntur, cum nulli ibi extarent Banci, nulla etiam erat duorum tertiorum moneta, sed tantummodo bona, & currentens. Vectigal enim, quod solvitur, commensuratur fructibus percipiendis ad instar pensionis, quæ similiter per conductionem solvitur commensurata fructibus, *Aret. conf. 114. consideratis, numer. 6. & infra vers. sed tamen hoc.* Et ita ipsi clarè fatentur in 4. 6. & 7. articulo, in quibus per viam positionis acceptant, se in Provinciis maximas suorum

suorum directuum summas exegisse ex numerata moneta, & perfecta: quas summas postea Neapoli magno cum beneficio viginti quinque, & triginta ducatorum pro quolibet centenatio in duorum tertiorum monetam convenerunt. Itaque quando ipsi Arrendatores ex numerata pecunia suos exigebant directus; ex hoc desumitur, & habetur, non esse verisimile, ac nullo modo fieri posse, ut Fiscus esset contentus, & R. Camera permetteret, ut ex duorum tertiorum moneta solverent, ac lucrum facerent S. Majestatis bonis, & mercaturam, in grave damnum R. Curie, & Consignatariorum.

- 23 Vbicunque enim solutio est facienda propter aliquod factum, tunc non attenditur tempus dispositionis, sed valor currens tempore solutionis, ut ex *text. in clem. 2. de decim.* in qua deciditur, quod pecunia
- 24 propter fructus solvenda æstimeretur secundum solutionis, non autem secundum tempus dispositionis, sive promissionis, *Gemi. conf. 137. col. 2. Gabr. conf. 164. num. in fi. & 5. lib. 1. Modernus Parisiens. Menoc. & alii relati à Surd. consil. 335. num. 17.* & famosa est
- 25 *decis. Koppen sen. num. 26.* ubi actum intelligitur de ea moneta, de qua per partes actum ex conjecturis, licet non sit expressum, vel quæ ex natura rei subjectæ, vel ex quantitate, vel aliis conjecturis colligitur, & ubi sunt validæ conjecturæ, prævalent etiam contra observantiam, sive consuetudinem interpretativam, quæ ex assertis solutionibus desumitur, quia in claris non est opus conjecturis, *Rimin. Sen. in terminis solutionis monetæ conf. 363. pro solutione nu. 20. lib. 2. Gratus, Cravet. & alii apud Raud. d. respons. 33. num. 20. Colleg. Lovaniens. impressum inter commun. opinion. Vrij, cap. 516. versic. moneta, ex num. 60. cum seqq. ubi num. 63. & 64.* quod ut solutiones, & receptiones operentur, necesse est, casum dubium concurrere, solutionem factam esse bona fide, & per tempus ad præscriptionem requisitum, & ad *l. nummis ff. de leg. 3. variaz accommodantur limitationes, & præcipuè, quod intelligenda sit promissio de majoribus, ex conjecturis, latè Raudens. d. respons. 33. ex num. 54. & 68. & num. 68. in 2. limit.* dicit, non procedere *d. l. nummis*, in contractu cum Principe, ut *num. 109.* & latius *num. 114.* si ex conjecturis de majoribus nummis actum fuisse, verisimile sit, & amplius *limit. 11.* ubi ex proportionem inter rem, & presium colligitur, actum fuisse de ma-

ioribus; quomodo enim poterat recipi oblatio ducatorum centum, & viginti quatuor millium de pecunia imaginaria, & minoris quantitatis in maxima summa præcedentis Arrendamenti?

Secundò tantò magis, quòd dicti Arrendamenti oblatio fuit multò minor, quàm fuit conductum Arrendamentum proximè superius, quod fuerat locatum Innocentio Feo pro annuis duc. 138. mil. per annos quatuor inceptos de mense Septembri 1618. quo tempore moneta nondum erat ita vitata; imò tunc in Regnum maxima adventitiæ monetæ quantitas convolverat, ita ut ea magnopere afflueret, & hoc fuit Ossunensium Duce Regias vires gerente. Hi autem novi Arrendatores, de quorum oblatione in præsentiarum agitur, tantummodo obtulerunt duc. 124. mil. atque ita eorum oblatio duc. 14. mil. præcedenti extaleo fuit minor, ut fol. 182. quamvis sub hasta ascendit Arrendamentum ad duc. 132600. tamen ea summa fuit etiam minor ea, quæ fuit in præcedenti Arrendamento oblata. Itaque considerata, sive attenda oblatione, quæ attendenda est cum sit tam magna summa inferior extaleo proximè præcedenti; eo minus credendum est, R. Camera ex ejusmodi duorum tertiorum moneta se recipere solutionem promississe, aut tacitè solutionem prædictam permisisse; cum nullum fusciperet incrementum, sed magnam diminutionem. Est enim in hoc casu magnopere urgens conjectura ex quantitate pretii, vel pensiois ad dignoscendum, de qua moneta fensei int contrahentes, *Raud. in puncto d. resp. 33. post nu. 114. lim. 2. lib. 2. Koppen. d. dec. 26.*

Quintò, gratis concessio, citra tamen veritatis præjudicium, quòd dicta verba, *Per mandato per mezo di Banchi*, intelligi possent juxta partis præteusionem, scilicet, ut fieret solutio ex duorum tertiorum moneta: & quòd marginalis reformatio à Reg. Camera instante Fisco facta, deesset, quæ dubitationem omnem tollit, tamen ad summum aliud in Partis beneficium desumi non posset, nisi, ut ipsis Gubernatoribus liceret solvere Consignatarils ex dicto effectu duorum tertiorum, durante tamen tempore, quo ejusmodi moneta curret, atque expenderetur, & non aliter.

- 28 Et hoc potest fundari in solemnè decisione *Bald. in l. 1. num. 7. in fin. C. de heredit. vel actio. vendi.* ubi tradens per modum summulæ plura Fisci privilegia, inter alia addit

addit unum, quod in dubio temporis præsumitur pro Fisco, citans *l. 1. C. de jure Fisci, lib. 10.* secundum unam lectionem. Igitur præsumendum est pro illo tempore id permissum, quod Fisco suffragetur. Etenim cum ex præcedentibus omni jure satis aperte appareat, ea verba non posse importare, nisi optimæ, & numeratæ solvendæ pecuniæ obligationem, sanè plusquam satis Parti adversæ concederetur, si per ea verba ita concisa, & obscura intelligatur, illi concessam fuisse facultatem solvendi ex moneta duorum tertiorum, attamen illud esset discretè sentiendum, & cum debita intelligentia, quæ actus omnes humanos regit, rebus scilicet in eodem statu permanentibus, & si ejusmodi monetæ usus in eodem statu permanisset, non autem ut esset Principi prohibitum, ut in Coronæ, publici, & commercii præjudicium ejusmodi monetam abolere non posset: cum præcipuè ea moneta fuerit inventa ad remedium quoddam, non perpetuè, sed ad breve tempus duratura, quousque res rectè disponerentur, & in suo ordine per praxim, & experientiam statuerentur. Et hoc etiam confirmatur; quia in dubio est illa sumenda interpretatio, quæ oritur contra illum, qui se fundat in verbis, & ad cujus commodum verba sunt prolata, & qui potuit legem sibi apertius dicere; vulgata *l. veteribus, ubi gloss. Albericum, in fin. per Surd. dec. 202. numer. 19. Rimin. jun. respondens in specie contra conductores ad excludendum restaurum, conf. 282. num. 20. lib. 3. Raud. d. resp. 33. num. 110.* ubi è contrario etiam, si Fiscus locator se fundaret in verbis, adhuc pro conductore ex conjecturis, quæ validissimæ hinc concurrunt, dicit esse respondendum.

30 Et quia etiam de jure sufficit, ut verba aliquid operentur, etiam in minimo, & alibi, satis esse dicitur amico, ut in paucis consulatur, *l. qui cum tutoribus, ff. de negot.*

31 *gest.* Nec convenit, ut dicamus, Principi esse ita legem impositam, ut ab ea sibi discedere non liceat in suimet, & aliorum præjudicium, argum. *l. si quis in principio testamenti, ff. de leg. 3.* & in puncto in materia restauri, quod verba sunt intelligenda

32 secundum terminos juris communis, & ne juri communi derogent, quia à jure communi recipiunt interpretationem passivam, & strictissimè sunt interpretanda in damnum locatoris, istè in terminis *Hippol. Riminald. d. conf. 282. ex num. 63. in tertio, ubi num. 68. ex Salycet. & Gozadin. dicit, procedere etiam*

amfi ita intelligendo pactum, in quo locator suscipit periculum, secundum jus commune nihil operaretur, quod pluribus exemplis comprobatur ex *num. 71. cum seqq. &* 33 quod etiam si locator promiserit facere debitum, vel conveniens restaurum, intelligi debeat, prout aliàs de jure tenebatur, & prout utilius, sive minus damnosum erat facienti, *num. 84. & 85. &* quod non attendatur damnum ex vulgi opinione, sed ex juris dispositione contra *Ruin. num. 88. &* ita decisum *num. 105. 109. & seq.* etiam si verba parùm operarentur ex *num. 119.*

Sextò, hoc tantò magis sine ulla dubitatione procedit, quod ejusmodi monetam abolendam, aut duorum tertiorum effectum auferendum esse, fuit casus non modò prævidendus, verùm etiam prævisus; cum necessariò eventurus erat, in executionem ejus, quod decretum erat à Principe in introductione dictæ novæ monetæ: qui expressè declaraverat, finem suum esse, ut per dictam novam monetam tum rerum pretia, tum etiam justitia, & colliborum, sive cambiorum æqualitas inter negotiatores in suam rectitudinem, & æquilibrium (ejusmodi veterem monetam abolendo) redigerentur. Ideo penitus cessat in hoc casu quælibet prætentio excomputi, sive detractionis, ut in re prævisa, quæque necessariò ventura erat; non modò ut certa habita à negotiatoribus, quales sunt Arrendatores, Principum, & Superiorum motus omnes, & gestus, & gressus ex proprio instituto continuè observantes, ut ad optimam suorum negotiorum resolutionem, & eorum, bene gerendæ rei causa, per conjecturam futura prævideant, verùm etiam à quibuslibet hominibus, à quibus duorum tertiorum extinctio fuit multò antè prævisa, & ut indubitata habita; quandoquidem ejusdem rumor, & fama inter omnes disseminabatur. Quamobrem in prædicto casu omnino cessare oportet quælibet prætentio excomputi, dum quod successit, fuit antè prævisum. Atque ita imputandum est ipsi, cur legem aperte non dixerunt, dum rumor, & murmur maximus inter omnes perlatum, est omnibus notus, *Calcanæus optimè conf. 14. num. 9. Cencijs de censib. cap. 2. par. 2. quest. 4. art. 4. num. 29.* ubi post *Busr. Abb. Covar. &* alios concludit, quod ubi tempore obligationis adest timor mutationis monetæ, solutio est faciendæ juxta valorem tempore solutionis faciendæ, & *Bald. in l. si ea lege, C. de usur. dicit in conductore, vel emptore fructuum,*

fructuum, vel pedagij, quod si prius fuit bellum, debuit cogitare, posse evenire, quod iterum moveatur, cum non sit aliud emere pedagium, quam emere nomina transeuntium; & ideo sibi imputandum est, quod non cogitavit, quod evenire poterat, latius Socin. cons. 124. lib. 4. quod conductor in agro Florentino debuit praevidere, quod milites erant soliti deprædari, & debuit scire conditionem rei, praevidere quod evenire poterat, & loquuntur DD. non solum in bello, sed in peste, & etiam si hostes non fuissent in loco contractus, sed in alio, quia tamen in illum potuissent irruere, latissime post *Rimin. sen. & alios Rim. jun. dict. cons. 282. & num. 37. ad quadragesimum primum, lib. 3. & quod sciencia excludat restaurum, Paris. cons. 28. nu. 11. par. 1. latissime in bello, & omni impedimento Panibzeman. de locat. qu. 5. ex num. 6. cum seq.*

Et ut hoc dicam, etiam ad excludenda alia capita restauri asserti belli, & pestis. Quoad bellum dico, nullatenus posse prætendi damnum, quod forte evenire potuisset ex causa belli (quod tamen probatum non est) posse dici evenisse facto locatoris: tum quia iusta causa ad bellum præsumitur in Principe; & iusta causa dicitur etiam si regnandi, vel dilatandi causâ imperij bellum sit indictum; vel alia causa ignota; eujusmodi est Status conservatio, & tuitio, *Quintil. Mand. optimè ad Boss. de remiss. merced. in addit. incip. ex bello.* Vbi quod contra Principem non sunt applicabiles termini, qui dici solent de odio contra locatorem. Tum etiam quando tempore locationis bellum erat præparatum, vel bellum imminebat, & à quibuslibet rerum humanarum expertis, & bellicarum rerum non ignaris, maximè ab expertis callidis, & varis publicanis rerum humanarum peritissimis prævideri potuerunt, & debuerunt, non secus, ac post aerem turbatum, coelum nubilum, tonitrua, fulgura, ac pluvia, expectari, & timeri debent, ut latius idem *Quintil. Mand. consil. 89. quod edidit pro Filco Avenion. contra Arrendatores Dohanæ, & addit num. 9. & 10. quod quando sit arrendamentum tempore coepta belli, vel imminenti, seu præparati, vel conductor cogitare poterat, se integros fructus non percepturum propter bellum, vel timorem etiam belli futuri, etiam si de præsentis non adsit, remissionem peti non posse, ex Ioan. Andr. Cyn. Bald. Anchar. Alex. Dec. & aliis *Rimin. latissime dict. cons. 282. ex num. 34. Et**

quod non sufficiat probate ad obtinendum restaurum, quod adfuerit bellum vicinum erga damna illata, vel emanarunt, sed necessaria est specialis probatio, & concludens, quod damna evenerint propter causas allegatas, idem *Mandos. dict. cons. post num. 3.* Quinimò etiam ubi conventum de faciendo excomputo; quod tunc demum locus sit restauro, si pestis invaleat in ipso loco immediatè, non autem de peste remota in alieno territorio, vel dominio, latè idem *Rimin. jun. dict. cons. 282. numer. 18. & 28.* Et tandem, quod in emptione pedagij etiam si eveniat mortalitas, unde gentes non transierunt per locum, & sic pedagium percipi non potuit, quod remissio mercedis cesset, cum censeatur, conductorem emisse casum, fortunam, sive aleam, quare solvere debet quod promisit, etiam si nihil perceperit, ex futuro eventu, quod post *Bald. & Dec.* extenditur ad quoscunque emptores gabellarum, & videntur emere futurum eventum, & sic ob damnum sequutum postea non possunt petere restaurum, latissime *Rim. dict. cons. 282. numer. 47.* scilicet quia in his, quæ se habent ad lucrum, & damnum, cessat damnum, etiam si ea casualiter contingat læsio, & etiam in minore, idem *numer. 60. 115. & 132.* Et in puncto, quod propterea non sit in consideratione, quod ex causa pestis, vel belli vicini tot mercatores, peregrini, navigia non venere, & propter hoc sit diminuta negotiatio, idem *Rimin. numer. 114. in fin. Mandos. dict. cons. 89. numer. 7. & si per banna, & proclamata fuerit ordinatum, quod non accedant exteri ob pestis suspicionem; & quia melius fuit forenses de contagio pestis suspectos procul à Regno arcendo, regnicolas conservare, quam permittendo adventum forensium, cives omnes pestis periculo afficere, & ideo non censeari, hoc damnum contingere facto locatoris; quamvis ipso instante proclamata fuerint emanata, idem *Rimin. in puncto d. consil. 282. in ultimis verbis, quod fortè comprobatur ex dictis per Morot. respons. 76. in fin. loquentem de facto Principis coacti aliquid jubere causâ publicæ utilitatis.**

Et hoc esse verum, videre est in præmio *Pragmatica D. Cardinalis Zapatae de mutatione monetæ sub 2. Martij die, quæ est inter modernas prætermittas 26. de monetis*, ita clarè hoc asserit, ubi subdit paulò inferiùs, fuisse pluries super ea materia tractatum per Collater. Consil. & Reg.

Cam. ac conclusum, ut pro tempore, & occasionibus diversæ fierent provisiones, inter quas fuit præcipua ea, per quam permittebatur usus monetae duorum tertiorum, ut interim, & quousque nova cum moneta rei consuleretur, non impediretur commercium. Itaque hujusmodi moneta fuit permessa ad brevissimum tempus, & pro interim tantum. Et infra additur, multum argenti fuisse ad hoc comparatum, ut cum ea moneta, quæ esset in bancis, & apud particulares, fieri posset abolitio non bonæ monetae, & infra, in §. *Et perche*, idem declaratur his verbis. *E perche il nostro principal intento è di prohibire affatto tutte le monete ritagliate, e scarse, & introdurre, che tutte le monete siano giuste, e di peso, ordiniamo, che, &c.*

Idem legitur in *pragm. 30. de monetis* sub data 20. Aprilis 1622. in princ. ibi, *con haver fatta formare la buona così di peso, come di qualità; si che andandosi già diffondendo la buona moneta per il Regno, si spera, che di breve doveranno ridursi nel suo pristino stato, &c.* Et etiam in *pragm. 2. in proemio, de exteris possid. bona*, edita 31. Maij 1622. ab Eminentiss. Cardinali Zapata.

Nec omittam etiam ad hujus confirmationem, quod cum ante dictam diem 2. Augusti, in qua moneta duorum tertiorum fuit sublata, fuissent facti affectus cautionarum, in quibus vinum venditur minutim cum particulari pacto, & conditione solvendi pro medietate pecuniam numeratam, pro reliquo autem per fidem crediti duorum tertiorum. Cumque Affectatotes eo casu prætendissent, deberi sibi detractionem, sive excomputum à Gubernatoribus, ut in processu penes Salmonem fol. 1. & art. fol. 8. & testes à fol. 10. ad repetitos à fol. 19. ad 29. ex eo quia contra expressum pactum, qui casus erat multò fortior, fuit postea facta extinctio effectus duorum tertiorum. Attamen fuerunt absoluti Gubernatores per decretum Camerae, referente Domino Comite Molæ, die 26. Septembris 1624. fol. 55. Potissima autem ratio, quam Magnificus Doctor Nascarella ad defensionem Gubernatorum Vini attulit, fuit, quod prædictarum locationum tempore, & multò antè publicè in vulgus efferebatur; Imò omnes pro certo habebant, veterum Bancorum extinctionem in dies, ac jamdudum futuram esse: ac non amplius solutionem per eos faciendam futuram esse ex affectibus in girum, sed tantum ex pecuniâ numeratâ, ut re ipsa sequitur est. Et

ablato giro, ipsi Gubernatores pro extaleo solverunt Reg. Camerae numeratâ pecuniâ, ut in 6. & 7. art. fol. 32. à ter. super quib. examinati fuere testes fol. 39. alter super 6. & 7. super iisdem fol. 40. & testis fol. 41. in fine.

Nec obstat, quod Arrendatores prætenderent fuisse pactum, ut hoc intelligeretur durante giro, ut in art. 5. fol. 23. à ter. quoniam dicta conditio de jure inerat, atque ideo expressa parum operari poterat.

Secundò in dicto casu sub specificis verbis fuit expressum pactum solvendi ex duobus tertiis, & ideo fuit opus majori declaratione, quàm fuit in casu nostro.

Tertiò in comparitione in dicto processu manu ejusdem Magn. Doct. Naccarellæ facta, declaratur, non tantum fundari se in dicta conditione, sed in cæteris causis in actis deductis fol. 54. quarum potissima fuit certitudo, quàm brevi auferendi girum, deducta in dicto fol. 32. à ter. d. art. 6. Et sic decisio est in puncto à casu fortiori. Atque ita satis extra rem objicitur de *conf. Anchar. 402.* pluribus rationibus, cujus decisionem probavit *Craves. conf. 95.* relato à *Caroccio.* Tum quia satis diversus est casus *Anchar.* ubi emptor Gabellæ communis Pistorij ex discessu Pontificis cum tota Curia ab illa Civitate amiserat ex toto ferè omnes dirictus, qui consistebant in venditione vini ad minutum, de quibus *Anchar.* loquitur ex discessu hominum, à quorum potu dependebat substantia Gabellæ, desolata Civitate ex casu inopinato.

43 Tum etiam, quia se fundat principaliter *Anchar.* quod communiter ea vulgi opinio, & in mentibus hominum erat infixâ longa residentia Pontificis futura ex communi, & constanti Civium opinione, quæ verissimilis residentia, sive longior mora fuerat finalis causa contractus. Et addit, hanc fuisse causam finalem utriusque contrahentis, quæ impulerat emptorem gabellarum ad offerendum ultra quadruplum solitæ pensionis, ut in his fundat in specie *Anchar. numer. 30. in fin. & iterum numer. 6. Craves. numer. 3.* Hic autem non agitur de damno, & deficientia dirictuum, sed de una, vel altera specie monetae ad lucrum. Opinio vulgi, & maxime sagacium erat firmissima de proxima mutatione, etiam ita articulata in dicto processu, non fuit insinuata hæc intentio alteri contrahenti. Et quantitas oblata nedum non fuit ultra quadruplum solitæ, prout in casu *Anchar.* sed longè minor, unde rectè retorquetur in contrarium.

44 Nec obstat *pragmatica*, per quam die 25. Septembris anni 1623. fuit ordinata deductio ducatorum viginti pro quibuslibet centum, ex quo Pars duo infert.

Primum, incidenter scilicet fuisse per eam declaratum, promissionem per Bancum solvendi intelligi ex moneta duorum tertiorum.

Secundum, sibi saltem non posse negari deductionem viginti pro quibuslibet centum. Imò vult, ut Fiscus sit coactus uti dicta *pragmatica*, qua nunquam se usurum putavit, neque acceptaturum, in hoc casu eam posse allegari. Atque ad obtinendam deductionem viginti ducatorum pro quibuslibet centum, ulterius progreditur, dicens, hoc sibi non sufficere; cum ablata dicta pecunia duorum tertiorum sit passa duo detrimenta: quorum primum fuit negotiationis, & lucrificiendi ablata occasio, alterum difficultas negotiorum, quæ inde successit ob commercij restrictionem.

Quoniam quoad primam objectionem est supra plene responsum; plurifariam penitus perpenſis verbis ipsis formalibus dictæ oblationis partis sensum in hoc casu excludentibus, ac præsertim verbum, *Per Banco*, ad duorum tertiorum solutionem non aliter posse extendi, quàm si ponatur ad differentiam numeratæ pecuniæ, ut declaratur dict. *pragmat. 11. §. Ordiniamo, de literis cambij, fol. 468.* Alioquin de libera, & prompta moneta est intelligendum, ut *pragm. 10. eod. tit. fol. 404.* Ultrà quòd in præſenti casu, verbum, *Per Banco*, non per se stat, sed annexum, & adjacens verbo, *per mandato per mezzo di Banco*, quod de numerata est intelligendum pecunia. Proinde est animadvertendum, dictam *pragmaticam* nullo modo statuere, promissam per medium Bancorum solutionem de duobus tertiis esse intelligendam. Sed cum ibi asserit, nonnullos negotiatores petiſſe excomputum, eo quòd solvere in numerata pecunia cogebantur, id, quod per Bancum solvere debebant, sicuti Authoris *pragmatica* non fuit hoc faciendi præſuppoſitum, sive declarationem, quam Pars præſendit; ita dicta verba ex apocis tunc Banco directis sunt declaranda; in quibus dupliciter exprimebatur, debitores, sive sponſores nolle numeratam pecuniam solvere, quia in ipsis apocis, quæ erant solutionis mandata, continebatur solvere ex duobus tertiis, ut communiter fiebat.

Idque planum fit ab extractis, quas facie-

bant Banci, in quibus particulari nota dicebatur, *Esstrate dalli libri de nostri Banchi di due terzi*, ut clarè demonstratur in computis à Parte ex adverso præſentatis in curreti processu à fol. 99. ad 166. Et hoc ad differentiam apocarum, & solutionum, quæ fiebant per Bancos ex currenti, nova, & optima moneta. Aut si specialiter id in apocis non exprimebatur, idem esse intelligebatur: cum ille, qui apocam faciebat, aliud nomen; sive creditum non haberet in Banco, quàm duorum tertiorum effectum: Quo in casu disponere intelligebatur de eo, quod habebat, quia de alio intelligi non poterat. Atque ita verè noluit in ea parte dicta *pragmatica*, sicut nunquam fuit ejus intentio, illi verbo, *Per Banco*, cum dare sensum, quem Pars dicit: Etenim cum ea verba non sint dispositiva, sed assertiva, & enunciativa dictorum verborum, quæ in apocis illis solvendis per Bancum referebantur, ubi non erant dicti negotiatores coacti solvere in pecunia numerata, declaranda, & intelligenda sunt juxta terminos habiles earum apocarum, quæ alterutro dictorum modorum intelligendæ erant; scilicet, vel quod debitores expressè mandassent, & convenissent solutionem ex moneta duorum tertiorum, & non ex numerata secundum apocæ formam, in qua hoc fuisset expressum; aut quia de alia moneta intelligi non posset, cum scribens aliam monetam in banco non habebat, & non quia bancalis solutio simpliciter intelligenda esset potius ex duobus tertiis, quàm ex numerata pecunia: cum numeratæ pecuniæ Bancus sit verior secundum novam formam, quàm secundum veterem.

45 Quòd item à generali decreto sub 17 Novembris die, anni 1622. lato expressè declaratur, in quo, ut planum fieret, bancalia deposita non intelligi eo ipso de duobus tertiis, cum etiam de currenti, & usuali moneta sensus esse posset; dicitur. *Item, & circa alia deposita facta post diem 2. Martij in Bancis publicis de pecunia duorum tertiorum, de quibus, &c. & in fine, nec sufficere depositum, vel solutionem de duobus tertiis in bancis*, ex quo patet, non ex eo, quòd bancalia deposita erant, sequebantur, ut essent de duobus tertiis.

Quòd verò ad partem dispositivam dictæ *Pragmaticæ* circa præſentam deductionem ducatorum 20. pro quolibet centenariò, respòdetur, dictam *pragmaticam* ita in verbis, sicuti in sensu ratione expressa, & ipsius

decisione non posse extendi ad casum, de quo agimus, quia certum est, eam tantummodo loqui de iis, qui apocas fecerant pro solutione, quam facere debebant intra aliquod tempus, & forte brevi pro unica vice, propter bonorum emptionem cardo factam, attento quod ipsi polliciti erant monetam duorum tertiorum solvere, qua postea ablata; non æquum erat, ut eadem summa in nova moneta solveretur, quæ intrinseca materia erat tantò melior, juxta communem DD. decisionem, atque ideo ille duorum tertiorum effectus fuit pro quolibet centenario æstimatus, sive valutatus pro ducatis octuaginta. Quod in casu nostro diversissimo omnino cessat: in quo neque bancales, neque cambij apocæ factæ fuerunt intra aliquod tempus solvendæ: neque pro pretio bonorum pluris justò emptorum; cum momentaneo acquisitionis actu; sed sumus in oblatione solvendi extaleum Arrendamenti, quod sicut successivum tractum habebat in futurum ad quatuor annos, & menses; ita etiam respiciebat fructus, & directus exigendos dicto temporis spatio; qui ab Arrendatoribus exacti sunt ex moneta numerata tam ante, quam post duorum tertiorum extinctionem. Atque ita cum sit promissa solutio extalei, non respectu, & causa bonorum cardo consignatorum, sed ratione directuum in futurum exigendorum, non modò ratio, & causa finalis pragmaticæ omnino cessat; sed per eandem fundatur, nullam faciendam esse deductionem; arguendo à cessante ratione, sive potius à contrario; cum contrariorum eadem sit disciplina:

Quamobrem credo, nunquam fuisse factam deductionem ducatorum viginti pro quolibet centenario ad eorum beneficium, qui ex numerata pecunia exegerint, ut fecere præsentis Arrendatores; præsertim quia sicut dictum est, nedum non carius, sed enim duc. 14. mil. minoris, quam præcedentes Arrendatores conduxerunt. Et sic resolvitur etiam ratio sive motivum, quo asseritur, quod si prævisus fuisset casus oblationis duorum tertiorum; utique pragmatica non dedisset excomputum ducatorum viginti pro quolibet centenario.

Dicitur enim fuisse in suo casu promissum, respectu scilicet emptionis cardo factæ propter oblationem solutionis faciendæ ex mala moneta, & respectu eorum, qui apocas intra certum tempus solvendas fecerant, à quibus cogitari poterat, fieri debe-

re solutiones etiam ante extinctionem duorum tertiorum, quæ licet extinguenda erant; tamen non erat ita certum extinctionis tempus.

Neque est etiam respondendum ad id, quod asserunt, majorem deductionem scilicet sibi dandam esse, quam ibi à pragmatica tribuitur, ex quo Arrendamenta passa erant duo damna; primum nimirum, quod ratio lucrificandi sibi fuerit ablata; alterum, quod maxima secuta fuerit inopia, & difficultas negotiorum. Quia præterquam ex dictis apparet, ejusmodi prætensa damna nullius fuisse considerationis, quinimò prævisa.

Dicitur insuper, si ratio in dicta pragmatica à Superioribus considerata, militasset pro Arrendamenti; utique fuisset etiam in hoc provisum in beneficium Arrendatorum, ut factum ibi fuit respectu aliorum negotiatorum, & neque ipsi Arrendatores de hoc instare desiissent, ut institerunt negotiatores, qui apocas bonorum pretio solvendas, fecerunt. Verum quia diversa erat ratio, uti dictum est, hoc neque petatum, neque concessum fuit. Imò perpenditur, quod eum in hoc processu fecerint quatuor instantias, incipiendo à nono Aprilis die, anni 1625. fol. 1. 2. 3. & 5. cunctati sunt postea usque ad 26. Augusti diem, anni 1626. quo in postremo capite comparitionis ab ipsis factæ, proposuerunt hoc caput, fuisse scilicet duo tertia ablata, non tamen hoc sibi promissum fuisse, allegantes, aut annuentes fol. 6. in fin. & à ter. ex quo fortè poterit contendere, hujusmodi caput non fuisse deductum, cum non fuerit allegatum, hoc sibi ex pactione fuisse promissum; cum Fiscus probè sciret, non teneri se ullo modo ad lucri instaurationem. Constat enim, remissionem mercedis à jure minimè concedi ob lucrum amissum, sed dumtaxat ob damnum passum, ut ultra *Peguer. Sard. Rimin. jun. & Cassil.* citatos in prioribus allegat. tradit *Parif. conf. 38. colum. 2. lib. 1. idem Rimin. jun. conf. 282. num. 59. lib. 3.*

Et ex hoc oritur septimum, ac principale motivum, & est, quod cum ipsi Fisco, & Consignatariis ex bona moneta per totum ferè Arrendamenti tempus extaleum sol-
47 verint nulla cum protestatione, desumitur propterea, quod si qua tamen ratio solvendi cum deductione ejus, quod duorum tertiorum solutio importasset (quod nunquam fuit) sibi competiisset, per hoc sibi præjudicaverunt, neque aliquod illi
excom-

excomputum fieri potest, ut in puncto decisum est in Senatu Sabaudicæ apud *Ant. Fabr. lib. 8. tit. 19. C. de solut. definit. 25. & 51. in tom. 2.* Imò ista observantia solvendi sine protestatione ex numerata pecunia, quæ secuta est à Julio 1623. usque ad Augustum 1626. indicat, & meritiò meliùs explicat obligationem, quam ipsi ex pactione, & ex contractu facto in mense Martij 1623. habebant solvendi ex numerata pecunia, ut exigebant; cum attendenda potiùs sit hæc longatrium annorum observantia, quam prætensum, ac breve trium mensium solitum, quod allegat ipsa Pars, secutum fuisse à Martio 1623. usque ad postremum sequentis Julij diem. Ut in puncto ad limitationem assumpti facti per adversarium tradit *Albert. Brun. de monetis, limit. 4. num. 7. & 8.* ubi in casu, quo sæpe fuit mutata moneta, & facta solutio diverso modo resolvit his verbis brevibus, *puto præscriptum esse, ut prout fuit per tempora solutum, solvatur;* nam si fuit de usuali moneta solutum, idest de ea, quæ currebat tempore cujuslibet solutionis, seu secundum valorem, qui currebat, in singula solutione erit ita præscriptum, & licet solutiones individuar fuerint diversimode factæ, in hoc tamen dicitur esse uniformitas solutionum, & ecurrisset tempus præscriptionis, quod secundum currentem monetam, & usualem tempore faciendæ solutionis solutum fuerit, & sic præscriptum erit, ut possit solvi, & debeat secundum usualem monetam tempore faciendarum solutionum, & ita sit solvendum in futurum, quasi ita foret conventum, vel dispositum, cum præscriptio habeat vim dispositionis, & conventionis, citat *Corneum consil. 181. colum. 29. seu antepenult. vers. 2. dicti rei, lib. 2.* & ante istos idem in effectu respondit *Aret. post Cyn. lac. de Aren. Bald. Butr. Panorm.* & alios in mutatione temporali in pretio pecuniæ, solutio sit facienda sicut tempore solutionis, & addit in *vers. Secundo est præmittendum,* quòd si ille, qui debet solvere in pecunia majoris æstimationis, solvat in pecunia, quæ minùs valet, non præscribit, nisi tribus concurrentibus; primò quòd qui recipit minorem quantitatem pro majori, credat sibi majorem non deberi, nam aliàs per receptionem partis conservaret sibi jus petitionis in toto: secundò, quòd solvens minorem sit in bona fide: & tertio decursus triginta annorum contra privatum, & quadraginta contra Ecclesiam, ut latius per ipsum *Aret. consil. 112.* quem pro-

bavit *Rota* inter decis. relatàs à *Cencio, tract. de censibus,* & latius idem *Census dicto tract. par. 2. cap. 2. qu. 4. art. 4. num. 33. & 34.*

Ex quibus omnibus non opus est; ut Fiscus utatur generali decreto circa rationem solutionis diversorum debitorum, & de qua pecunia, lato die 27. Novembris, ubi in *fin. in S. insuper* declaratur pro conductionibus dimidium ex numerata pecunia, reliquum verò ex duobus tertiis esse solvendum. Quòd si Arrendamenta conductionum normà uti voluissent, eorum Gubernatores non potuissent, nisi dimidium ex duobus tertiis solvere, reliquum verò ex numerata pecunia, & hoc per id temporis, quo extiterunt dicta duo tertia.

Quòd verò hujusmodi generale decretum omnes affectus, etiam terrarum comprehendunt, extant S. C. decisiones in affectu Status Sanseverij: quibus decisum fuit, Conductori dimidium tantummodo bonificandum esse, & per id tempus, quo duo tertia extiterunt: bonificante è contra Conductore interesse ad rationem octo ducatorum pro quolibet centenario. Itaque si etiam in Arrendamentis attendenda esset dispositio dicti generalis decreti, quæ dicto Arrendimento Martij 1623. multis mensibus præcessit, nisi dimidium solvere potuissent, pro eo tempore, quo dicta duo tertia permanserunt; & cum summa fructuum, quæ ex Arrendimento redacta est, congerendum esset totum id, quod ipsi fatentur se esse lucratos ex industria, & negotiatione duc. 25. aut 30. pro quolibet centenario, nam licet illud licitè fecissent virtute pactionis, non ideo minùs includetur in incremento fructus extalei, cum sit fructus, & beneficium, quod ipsi perceperunt.

Confert superiùs scriptis illa Domini, ac nunquam satis laudati Regentis Reverterij decisio, quæ inter suas manuscriptas circumfertur; propterea hinc inferendam oportet pretium duxi.

ARGUMENTVM.

De Excomputo, quando, & quæ ratione fiat.

DECISIO.

IN Saero Regio Còsilio fuit agitata causa inter fidelissimam Civitatè Neapolis, &

B b 3 Magni-

Magnificum Fabium Vives super excom-
puto petito per dictum Fabium à dicta Civi-
tate ex causa Arrandamenti Gabellæ Grani
pro quolibet rotulo carniū, & piscium
cum aliis dictæ Gabellæ concernentibus,
quæ fuit locata; seu arrandata pro annis
quatuor ducat. 89000. pro quolibet anno, &
sic pro toto Arrandamento in ducat. trecentum
sexaginta mille; excomputum, quod
pretendit dictus Fabius est in ducat. 6000.
quod tamen falsum, quia per libros Creden-
zeriorum non fit recta probatio, cum Ar-
rendatores, ut non appareat veritas quan-
tum fuerit, percipiunt directus in eorum
domibus, & non scribuntur in libris Cre-
denzeriorum, aded quod mukò major
quantitas semper ex Arrandamenti percipitur,
quàm appareat ex libris Credenzeriorum,
ut semper vidi quando fui Præsident; &
postea Locumtenens Regiæ Cameræ Sum-
mariz, aded quod non est dubium, non esse
factam admissionem extalei totius anni in
ducat. quadraginta mille, quocirca attento
extaleo totius Arrandamenti in duca. tre-
centum sexaginta mille, non deberet fieri
excomputum, quamcumque opinionem te-
neamus, de quibus latè habetur in alia mea
decisione, incipiente *In causa excomputi petiti*
fol. 19. in quinterno s. ubi latè deduxi, quæ ste-
rilitas requiratur, ad hoc ut remittatur mer-
cedis solutio, ibi referuntur plures opinio-
nes, quarum communior est opinio *Bart. in*
l. licet C. locat. quando Colonus est læsus in
amissione fructuum ultra dimidiam iusti
pretij, idest quia non colligit tot fructus, de-
ductis expensis, qui æquivalent dimidiæ
pensionis solvendæ, tunc poterit petere re-
missionem mercedis pro casu domini, alias
si percipit tot fructus, qui ascendunt ad di-
midiam, vel ultra, non potest petere ex-
computationem, ita hanc opinionem *Bart.*
declarat, & sequitur *Ans. de Butr. in cap. prop-*
ter sterilitatem extra locati, & alij, de quibus
in *dict. decis.* qui referunt, hanc esse commu-
nem opinionem, secundum quam non est
dubium, non debere fieri excomputum,
cum iste Arrandator non solum percipit
dimidiam extalei, Imò non amisit decimam
partem, seu undecimam totius extalei, ergo
secundum dictam opinionem communem
non est locus excomputo, seu remissioni
mercedis, etsi tenemus aliam opinionem,
quod hoc remittitur arbitrio boni Iudicis,
prout ego ibi tenui, non erit locus excom-
puto, quia in tam magna summa extalei du-
catorum 89000. pro quolibet anno est amif-

sio ad rationem undecim pro centenario
parum plus, vel minus, ergo in tam modica
summa habito respectu ad tam maximam
summam extalei, non debet fieri excom-
putum, etiam attentis omnibus opinionibus,
de quibus in *dicta decisione*, etiam si om-
nes causæ adductæ in processu pro parte di-
cti Fabij militarent, quæ sunt quatuor causæ
adductæ, quarum secundum opinionem
omnium Iudicum, qui in dicta causa inter-
venerunt, vel secundum eorum majorem
partem, solum una militaret, quæ est non
magnæ quantitatis, sed parum solum ascen-
dens ad ducat. 2500. quæ est quarta causæ
adducta, etsi passim, & indistinctè fieret ex-
computum semper esset certus Arrandator
de lucro, & nunquam de damno, quia si esset
in maximo lucro, non solveret aliam quan-
tatem ultra extaleum, etiam si lucrum
esset maximum, totum cederet in sui bene-
ficio, etsi aliquid amitteret, aded quod ga-
bella non ascenderet ad integrum exta-
leum, si fieret excomputum, hoc casu sem-
per esset certus Arrandator de lucro, &
nunquam de damno, hoc esset mala socie-
tas, non stare in periculo damni, sed semper
in certitudine lucri, & ista procedunt atten-
tis terminis iuris communis, circumscriptis
partis apposis in incantu Arrandamenti
in instrumento postea stipulatis inter dictam
Civitatem, & dictum Fabium expressè, in
quibus est renunciatum omnibus excom-
putis, quæ possent in specie in Iudiciis, &
in genere evenire, exceptis duobus casibus,
scilicet pestis intus Civitatem Neapoli-
s, vel fuisset invasio Regni cum Exerci-
tu, & armata ordinaria ad invasionem di-
cti Regni circa Civitatem Neapolis per tri-
ginta milliaria; & quod realiter, & cum
effectu fieret invasio, in his duobus casibus
tantum fiat excomputum prout iuris
erit.

In aliis vero casibus, & quibusvis etiam
majoribus opinatis, & inopinatis, divinitus,
vel humanitus contingentibus etiam raro, &
penitus insolitis, non obstante, quod per S. C.
fuisse in simili casu iudicatum, seu de æqui-
tate declaratum, quod non debeat fieri ex-
computum; neque possit pretendi excom-
putum aliquod, etiam quod dictus Arranda-
tor evidenter amisisset in dicto Arranda-
mento, & postea, ut supra dixi, exprimit ibi
in iudicio, omnes casus, quos pretendit di-
ctus Arrandator, & ita fuit pactum inter eum,
& dictam Civitatem, non posse fieri excom-
putum, nisi solum in dictis duobus casibus,
quid

quid ergo dubitare oportet, quod non potest fieri excomputum in isto casu, postquam ita est expressè conventum, l. 1. §. si convenerit ff. de posit. l. sed & si quis §. questum ff. si quis cautionib. pacta servabo. l. 7. ff. de pactis. Civitas voluit, quod nunquam fieret excomputum, nisi solum in dictis duobus casibus pestis, & belli, hæc conventio, & pactum inter majores fit, non est pactum contra legem; neque dolo malo factum, ideo est omnino servandum, l. jurisgentium §. prator ait ff. de pact. hæc renunciatio specialissima, & individua omnes casus individuos exprimens, & postea subnectens generaliter omnes casus, non est dubium, quin valida sit, omnes casus comprehendit etiam incogitatos, notatur per glos. in d. §. questum ubi Bart. Alex. Ias. & omnes in d. §. questum, & est communis opinio, quanto magis in casu nostro, in quo est expressè renunciatum omnibus, & quibuscunque casibus, etiam incogitatis, & pro his est casus in l. flulas §. frumenta ff. de contrah. empt. ubi casus fortuitus ab aliquo susceptus, intelligitur de casu fortuito inopinato, & non illo ex consuetudine proveniens, ex quo tex. tolluntur omnia, quæ per partem Arrendatoris adducuntur, dum dicit, quod ipse renunciat casibus solitis communiter evenientibus, quia imò est totum contrarium, quinimò intelligitur de casibus insolitis, & inopinatis, per tex. ibi, & Bart. tum quia, ut supra sæpius dixi, est expressè renunciatum omnibus casibus fortuitis, & non cogitatis, solitis, & insolitis, ea quæ in contrarium allegantur pro parte dicti Fabij Vives non obstant, quia per supradicta pacta sunt omnino sublata, & loquuntur in diversis casibus, & ibi in allegatis pro ejus parte erit multò major amissio, quam fit in casu nostro, attenta maxima quantitate extalei in duc. 260000. ex quibus omnibus fuit pro majori parte votatum in favorem dictæ Civitatis, eam absolvendo à petito excomputo, &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Regiæ Pragmaticæ editæ Thori de possessor. non turb. exceptio non est peremptoria.
- 2 Rex Ferdinandus in editione Prag. editæ Thori Imperatori Zenoni comparatur in l. omnes, & in l. bene à Zenone C. de quadr. præscript. & Serenissimo, & Prudentissimo Regi Alphonsa I. qui statuit edictum Pentima.

- 3 Ratio; quare fuerit condita Reg. Pragm. edita Thori assertor, ut lites tollerentur, & discordia inter Regnicolas sedarentur, Regno jam pacato, inimicisque expulsi, & omnia bona tam feudalia, quam burgenfatica capta, erepta, in Fiscum redacta, data, donata, vendita, concessa, & quovis modo dispensata teneantur à possessoribus, omni lite remota, & nu. 4. ex proæmio dictæ Prag.
- 5 Reges Alphonsus, & Ferdinandus, sicut multa virtute, longa pace, communi justitia, & magna tranquillitate Regnum hoc tenuerunt, ita nihil ab eisdem statutum fuisse, quod ad communem ejusdem Regni utilitatem, tranquillitatem, rectamque gubernationem non attingat, credendum est.
- 6 Regia Pragmatica edita Thori, & si aliquibus dura visa fuerit, tamen consideratis causis, & rationibus, quibus edita fuit, consideratoque illius Conditoris, justa, & favorabilis cuique videri debet, & nu. 65.
- 7 Ad probandum exceptionem, qua oritur ex Pragm. edita Thori, duo tantum sufficiant.
- 8 Alternativè, non autem copulativè verba Pragm. interpretanda sunt, idque sufficiet, ut aliquid ex dictis verbis verificetur, ut ex verbis ejusdem Prag. fundatur.
- 9 Idem non potest esse nostrum ex pluribus causis, & titulis.
- 10 Contractus donationis cum contractu venditionis concurrere non potest.
- 11 Emptionis contractus substantia est pretium, donationis verò liberalitas.
- 12 Verba alternativè, non autem copulativè accipi debent maxime ubi unumquodque verbum positum est de per se principaliter, & non respectivè ad aliud.
- 13 Dispositio in unoquoque verbo procedit quando æque principaliter posita sunt, nec requiritur concursus.
- 14 Dispositio Reg. Pragm. editæ Thori quomodo elatoria redderetur, declaratur, & ratio assertur.
- 15 Verba contenta in Pragm. & quovis modo concessa, comprehendunt omnem modum concessionis.
- 16 Verba prædicta disjunctivè, non autem copulativè verificari debent.
- 17 Possessio quo tempore requiritur, ut satisfiat Reg. Pragm. editæ Thori, & sufficere possessionem tempore Pragm. traditur ex nonnullorum autoritatibus.
- 18 Limitationes, & restrictiones tradite ad dictam Reg. Pragm. afferuntur, quæ mox impugnantur, & primo non posse opponi hanc

- exceptionem à Regio Fisco, num. 19. reiectis aliquorum autoritatibus, & Decisiones R.C. in medium afferuntur nu. 20. 21. & 22.
- 23 Opponere de jure tertij potest Fiscus, cum exceptio est exclusiva juria agentis, & admittitur hac exceptio ipso jure.
- 24 Secunda limitatio dictæ Pragm. affertur, & num. 25. refellitur.
- 26 Beneficium l. bene à Zenone non habet locum, ubi secunda concessio est nulla, & prima valida.
- 27 Concessio si sit facta duobus à Rege de eadem re, secunda attenditur, si adest clausula, non obstante prima concessione facta tali personæ.
- 28 Rex Ferdinandus ex causa Civitates Regias in perpetuum domanium redegit, & Corona restituit, Regnique peculio reintegravit.
- 29 Argumentum à sufficienti partium enumeratione in jure validum est.
- 30 Regula, quod conquassantur privilegia, declaratur, ut cesset quando unus est privilegiatus activè, alter verò passivè, quo casu actor non nititur privilegio contra reum, maxime verò ubi reus certat de damno vitando.
- 31 Confirmatio privilegiorum operatur novam concessionem, & majorem auctoritatem tribuit actui confirmato.
- 32 Rex etsi memor debet esse hominum, qui digna operantur: nullo tamen jure cavetur, quod cogi possit ad illos remunerandum.
- 33 Rex remunerando dicitur donare, & recipiens acquirere ex causa lucrativa.
- 34 Feudum donatum ex causa remunerationis Regia, non dicitur remuneratorium, & propter ingratitudinem, feloniam, aliasque causas, quis feudo taliter sibi donato privari potest.
- 35 Rex Ferdinandus revocavit concessionem Regis Alphonsi Civitatis Regij, quia in detrimentum Corona, & aliis justis causis, qua referuntur nu. 36. & 37.
- 38 Causa qua fuerint revocationis privilegij Civitatis Regij, ejusque domanij confirmationis, adducuntur.
- 39 Rex non potest facere alienationes, seu infeudationes de Civitatibus Regni in prejudicium Corona, sed illibate servare tenetur successoribus.
- 40 Successor in Regno potest concessionem domanialium factam per Prædecessorem revocare ex communi DD. opinione, limitatur tamen num. 41. qua limitatio declaratur nu. 42.
- 43 Consuetudo tanquam quid facti est alleganda & probanda.
- 44 Producent privilegium videtur omnia in eo contenta approbasse, nec amplius illud impugnare potest.
- 45 Custodiam Castri, vel Civitatis derelinquens absque aliquo adjutorio dum in obsidione manet, potest privari Castro, vel Civitate, & est digna causa revocationis privilegij, quod ampliatur n. 46.
- 47 Presumptio est juris & de jure, Regem Ferdinandum fuisse justissima causa motum ad revocandum privilegium ex dispositione Reg. Pragm. editæ Thori, & nu. 48.
- 49 Contra presumptionem juris, & de jure non admittitur probatio in contrarium.
- 50 Proæmium mens statuentis declarat, & confirmat.
- 51 Pragm. edita Thori omnes reformationes, permutationes, & dispositiones tuetur.
- 52 Lex, vel statutum ubi confirmat dispositiones factas in eisdem statutis, intelligitur confirmare illas, qua ultimo loco corrigunt, vel mutant primas.
- 53 Actus revocatus non potest allegari ut actus.
- 54 Concessio ultima attenditur, sive revocatio sit facta ab eodem, sive ab alio Rege.
- 55 Universitas habet plura privilegia propter pauperes, pupillos, & viduas, in ea existentes.
- 56 Pragm. edita Thori tuetur possessores, quod ex ejusdem Pragm. verbis clarissime desumitur.
- Curtij, & aliorum conclusio declaratur non procedere in Reg. Pragm. nam contrarium constat saepe decisum nu. 58.
- 57 Cessante ratione, cessat etiam argumentum.
- 59 Præsentis Amati consil. 99. & jura per eum adducta resolvuntur, & num. seq. usque ad num. 62.
- 63 Lex bene à Zenone non procedit, nec adaptari possunt ejus termini Regiæ Pragm. editæ Thori, & plures habet limitationes nu. 64. & 65.
- 66 Exceptio l. bene à Zenone, ubi opponitur, ad merita indistinctè reservatur.
- 67 Exceptio dictæ Reg. Pragm. editæ Thori nequaquam ad merita reservari potest secundum veriore opinionem, & nu. 99.
- 68 Qualibet causa etiam levis erroris facit cessare dispositionem l. bene à Zenone, quod secus est in Reg. Prag. prædicta, qua nudum tantum factum considerat.
- 69 Verba Pragm. editæ Thori declarantur, & num. 70. 71. & 72. ubi traditur intellectus ejus verborum, & contrariis ponderationibus latissime occurritur.
- 73 Voluntatis defectus ostenditur ex falsa assertionem.

- 74 Pragm. edita Thori vetat litem agi de dispositionibus factis à Rege quovis modo, & sic nedum vetat tractari de dispositione, sed de modo etiam dispositionis.
- 75 Factum Regis, sive juridicum, sive injuridicum, sive erravit, sive non, semper attenditur, & recensetur decisio R. C.
- 76 Legis virtus non trahitur ad praterita, sed ad futura.
- 77 Agenti, & alleganti incumbit onus probandi.
- 78 Appellatione terra, & loci non venit Civitas.
- 79 Fiscus non venit appellatione personarum, quia est ficta persona, nec Universitas tanquam corpus fictum, & nu. 89.
- 80 Litis pendentia inducitur per solam citationem partis.
- 81 Litis pendentia non inducitur ex sola commissione, quia requiritur citatio, ex magis communi opinione.
- 82 Sola rescripti presentatio non tribuit jurisdictionem Iudici delegato, non sequuta citatione ad dicendum contra supplicata.
- 83 Scriptura originalis si sit penes partem, ea uti non videtur, & de ea nulla habenda est ratio, & nu. 84.
- 85 Citatio partis ubi fit & ad ulteriora virtute dicta citationis non proceditur, circumducitur citatio, & cessat litis pendentia.
- 86 Litis pendentia non inducitur, ubi rescriptum intimatum non facit mentionem de eo, super quo prætenditur, litis pendentiam fuisse inductam, & requiritur specialis mentio, & nam. 88.
- 87 Reus est secunda pars principalis cujuslibet judicij & debet nominari, si non in libello, saltem in citatione, alias non consistit judicium.
- 90 In generali sermone non venit persona loquentis.
- 91 Rescriptum delegatorium non extenditur ad res, nec ad personas non expressas, cum sit stricti juris.
- 92 Pragm. edita Thori cum tollat jus partium, videtur quoque tollere causa commissionem, & cum lites tollere voluerit, videtur comprehendere etiam prateritas, in quibus non fuit conclusum, num. 93.
- 94 Iudex de qua re cognovit, de eadem judicare debet.
- 95 Reg. Pragm. edita Thori producit exceptionem peremptoriam in primo capite, dum totum jus actoris absorbet, jurisdictionem tollit, audientiam denegat, & perpetuum silentium imponit, qua exceptio perpetua dicitur, & semper agentis obstat.
- 96 Exceptio qualibet, qua removet actorem, sive reum, sive Iudicem à limine judicij, reddit judicium processum retro, & nullum.
- 97 Iudex procedendo ad ulteriora, non videtur rejecisse eam exceptionem, qua reuicit à limine judicij.
- 98 Exceptio peremptoria, si opposita sit in vim dilatoria, & fuerit rejecta, potest etiam opponi in vim peremptoria, nec valet sententia, nisi Iudex super ea judicet, milites, nec ne.
- 100 Princeps si concedat alicui Iudicem delegatum contra aliquem, non videtur eum habilitare ad agendum, sed possunt opponi omnes exceptiones, qua contra eum opponi poterunt.
- 101 Papa dando excommunicato Iudicem delegatum, non videtur eum absolvere, ut agere possit.
- 102 Agere ubi quis prohibetur sine certa solemnitate, si impetret Iudicem à Principe, non videtur dispensatum, ut agere possit sine illa solemnitate.
- 103 Expressa licentia ubi requiritur, non sufficit tacita.

ARGUMENTVM.

Ad veram declarationem Regie Pragmaticæ editæ Thori, ejusque germanum intellectum pro Regio Fisco (rejectionibus aliquorum DD. ac eorundem limitationibus, sive restrictionibus) ex verbis, & vi verborum ejusdem Pragmaticæ nonnulla, non minus erudita, quàm ingeniosa traduntur, quibus aliqua de revocatione privilegiorum, & revocatione domanij satis congruè adaptantur, ut nihil desiderari possit.

RESPONSVM XIX.

IN hac causa Ill. Marchionis Iulianæ præ-tendentis, esse consulendam S. M. per Excell. hujus Regni Proregem, ejusque Collat. Consil. ut Rhegij Civitas, quam ejus antecessoribus à Rege Ferdinando I. ablatam prætendit, eidem restituatur, vel æquivalens præstetur excambium, ex peremptoria exceptione Reg. Pragm. 4. in 1. cap. de possessor. non turbandis editæ Thori, pro parte Civitatis prædictæ, ac Regij Fiscus opposita, atque

atque deducta, apertissime demonstratur, præfatum Marchionem non esse audiendum, ac à limine præsentis iudicij repellendum, imò perpetuum silentium omnino imponendum fore.

- 2 Etenim per hanc Pragmaticam Catholicam, & Inviçtissimus Rex Ferdinandus ad instar Zenonis Imperatoris in *l. omnes*, & *l. bene à Zenone C. de quadr. præscript.* & Serenissimi, & Prudentissimi Alphonsi I. ejus Patruj, qui statuit edictum Pentimæ, hanc generalem legem in Regno condidit, Regno jam pacato, inimicisque expulsis, in anno 1505. 18. Februarij, per quam statuit in primo capite, ut lites tollerentur, & discordiæ inter Regnicolas sedarentur, quòd omnia bona feudalia, sive burgenfatica, capta, crepta, in Fiscum redacta, data, donata, vendita, concessa, sive aliquovis modo disposita, dispensata, & ordinata teneantur, prout per Serenis. Reges Alphonsum, & Ferdinandum Primos fuerit ordinatum, & dispositum, nec lis, quæstio, & controversia moveri possit, an jure, an injuria, fuerint capta, crepta, vel aliter disposita, nec aliquid in iudicio, vel extrà de jure, vel de facto innovari, ea potissima motus ratione, quia aliàs innumerabiles lites orirentur, propter quas discordiis, & controversiis totum Regnum accenderetur, ut in *Proæmio dictæ Pragmaticæ*, & quia prædicti Reges hoc Regnum, sicuti multa virtute partum, ita longa pace, communi justitia, ac magna tranquillitate tenuerunt, itaut nihil ab eisdem Regibus statutum fuisse credendum est, quod ad communem ejusdem Regni utilitatem, tranquillitatem, & rectam gubernationem non attineat; quæ *Pragmatica*, & si aliquibus dura visa fuerit, tamen habita consideratione ad causas, propter quas edita fuit, & ad personam Conditoris, justa, & favorabilis omnibus videri debet, ut latè fundat in propriis terminis *D. Regens de Curte in ejus diversorio juris feudalis part. 1. fol. 71. num. 47.* & *Regens Moles* (quidquid in contrarium dixerit *Loffred. conf. 34. n. 6.*) in ejus decisionibus *manuscriptis super dicta Pragmatica, quæstione unica, incip. in ista materia.*
- 7 Ad cujus exceptionis probationem duò tantum sufficere omnibus notum est, & docet idem *D. de Curte loco proximè citato num. 55. fol. 71.* & *D. de Ponte conf. 67. numer. 7. lib. 2.*
- 8 Primum, quòd adsit dispositio, vel exceptio illorum Regum, sufficit enim, quòd aliquod ex verbis positum in *dicta Pragmatica*

ca verificetur alternativè, & non copulativè, ut ex eisdem verbis *Pragm. constat*, ibi, *data, donata, vendita, & concessa*, quæ non possunt copulativè concurrere, cum idem non possit esse nostrum ex pluribus causis, & titulis, *l. non ex pluribus ff. de reg. jur.* non potest enim concurrere contractus donationis cum contractu venditionis, ex regula *l. si donationis C. de contrahend. empt. emptio- nis enim contractus pro substantia habet pretium, donatio verò sola liberalitate perficitur, l. 1. ff. de donat.* & verba alternativè, non autem copulativè accipiuntur, *l. qui concubinam, ubi Bar. ff. de leg. 3. maximè quia unumquodque verbum est positum de per se, & principaliter, & non respectivè ad aliud, quo casu dispositio in unoquoque procedit, nec requiritur concursus, ut pulchrè tradit Roman. conf. 104. num. 4.* Imò esset aliàs elusoria dispositio *d. Pragmatica*; nam impossibile esset, ut omnia verba *Pragmatica* verificari possent, & ideo interpretanda est, prout aliàs interpretata fuit, ut quodlibet verbum sufficeret, maximè per illud verbum in dicta *Pragm.* positum, & *quovis modo concessa*, quo casu omnis modus concessionis comprehenditur, ut probat *Corn. conf. 69. col. fin. vers. accedat lib. 3. Paris. conf. 1. num. 100. lib. 3.* & *Rota in decis. 2. de rescriptis in novis*, cum aliis per *D. Rovitum in d. Pragm. 4. num. 35. in nova impress. post Pisanell. ibidem num. 38.* & sic disjunctivè, non autem copulativè verificari debent verba prædicta, quod latè comprobatur *Pisanell. in eadem Pragm. n. 20. & 29. & 46. Rovit. ibidem n. 41. & D. de Ponte conf. 59. nu. 9. vers. sed hac nihil.* In casu autem nostro fundatur hoc primum requisitum tum ex amplissimo Privilegio perpetui domanij à Rege Alphonso I. in anno 1426. tum etiam ex alio privilegio in anno 1465. ab eodem Serenis. Rege Ferdinando I. eidem Civitati concessio, per eundem actorem producto fol. 106. & 108. licèt adsit etiam spoliū, cum Adversarius contendat se spoliatum à dicto Rege Ferdinando I. ut in *litteris Regis Catholici fol. 24.* & sic adest primum requisitum.

Secundum requisitum est respectu possessionis, & licèt altercata valde sit quæstio, an possessio requiratur tempore *Pragm.* vel antè, vel tempore lites moræ, & sufficiat possessio tempore *Pragm.* ut tradit *D. de Curte loco citato num. 65. post Affl. decis. 396. nu. 7. Pisanell. inter allegationes Jacobi Ant. de Maur. alleg. 29. num. 1. & D. de Ponte d. conf. 67. nu. 1. lib. 2.* tamen cum & ante *Pragm.* & tempore

tempore *Pragm.* ac etiam tempore litis motæ, & semper possederit Civitas prædicta, prout Parsmet fatetur, dum recuperandæ possessionis iudicium instituit, & liquet ex Privilegio Alphonso, & Ferdinandi Primi à parte producto fol. 106. & ex testium depositionibus super art. 2. fol. 66: à ter. & super 11. fol. 67. à ter. fol. 69. 70. & seqq. ideo concurrat etiam secundum requisitum, & proinde non potest in dubium refricari, exceptionem dictæ *Pragm.* oppositam obstare, prout in individuo in propriis terminis nostris tradit *Pisanell. in d. Pragm. num. 16.* omnino videndus.

18 Conatur tamen Adversarius apertissimam hanc exceptionem effugere infra scriptis limitationibus eam restringendo, deductis in *conf. 99. Anelli Amati* Advocati dicti Illustr. Marchionis, quas sigillatim ponemus, eisque respondebimus, & clarius oppositam exceptionem militare demonstrabimus.

19 Primò igitur impugnat; hanc exceptionem posse opponi à Reg. Fisco ex *Gram. Pisanell. Rovito, & aliis ibidem per Amatam* relatis à n. 47. ad 49.

Verùm, hac restrictione, sive replicatione rectè perpena, contrarium est verius; Fiscum scilicet ejusdem *Pragm.* exceptione bene juvari, quicquid in contrarium dixerint *Gramm. Pisanell. & D. Rovit.* qui *Gram.* tantum refert, & ceteri supra relati, colligitur ex verbis expressis *Pragm.* ibi, & in *Fiscum redacta*, ut ex aliorum *DD.* opinione refert *Regens Moles in decis. in dict. Pragm. manuscriptis art. 9. in fine*, hancque opinionem uti veriore defendit *Minadous in Const. In aliquibus not. 5. n. 22. vers. & ex his*, dicens sic
20 pluries decisum in arduis causis fol. 135. & pro absoluto tradit *Regens Reverterius in*
21 *dec. 76. col. 12. vers. ergo si Fiscus lib. 2.* & hodie indistinctè militare dictam exceptionem, tam pro Fisco, quam contra Fiscum, sicque
22 pluries decisum contra *Pisanell.* opinionem, refert *D. de Carre d. fol. 71. nu. 63. in fine.*

Præterea potest ea uti Regis Fiscus nomine dictæ Civitatis, quia licet sit oppositio
23 de jure tertij, cum sit tamen exclusiva juris agentis, etiam ipso jure rectè admittitur, ut pulchrè distinguendo docet *Bart. in l. 2. & ibidem Socin. ff. de except. rei judic. latissime Theaur. decis. 4. per totam*, prout in terminis hujus *Prag.* tradit *Regens Reverterius decis. 8. col. 13. lib. 2.* ubi sic eo referente in causa Universitatis *Balneariæ* decisum testatur, & sic tandemque corrui prima Adversarij oppositio.

24 Secundò Adversarius restringit hujus *Pragm.* exceptionem in casu præsentis, cum ambo, & ipse scilicet Adversarius actor, & Civitas, quæ rei vices sustinet, habeant causam ab eisdem Regibus Aragonensibus; quia quamvis ipsa Civitas habeat causam à Ferdinando I. ex dicto Privilegio perpetui domanij, ipse quoque actor habet causam ab Alphonso I. ob concessionis Privilegium dictæ Civitatis; factæ quondam Alphonso de Cardona, cujus personam repræsentare præ tendit ipse Illustr. Marchio, & hoc casu conquassari privilegia, & cessare exceptionem prædictam, tradit in simili *Curt. jun. conf. 143.* qui antea idem probaverat, *Roman. conf. 298.* & in terminis hujus *Pragm. Loffred. conf. 34. numer. 11. Anna alleg. 64. num. 6.* cum aliis per eundem *Amatum* cumulatis *dict. conf. 99. num. 50.* quibus addo *Pisanell. dict. alleg. 29. nu. 2.*

25 Sed hæc etiam restrictio facilè resolvitur. Primò, quia rationes adductæ per *Curt.* ejusque sequaces procedunt ex eo, quia in casibus illis fundatur, secundam concessionem esse nullam, & beneficium *l. bene à Zetone* non habere locum, neque interpretari ubi secunda concessio est nulla, & prima valida, at in casu nostro secunda concessio est validissima, ut infra latè fundabimus, & prima etiam invalida, meritò cessant rationes prædictæ in casu, de quo agimus.

27 Secundò, non procedunt ubi in secunda concessione est dictum, non obstante prima concessione facta tali, tunc enim validam esse secundam concessionem tradit *Bart. in l. pradii num. 2. C. de locat. pradior. civil. lib. 10. latè Gayll. præf. observat. lib. 2. cap. 55. num. 7.*

28 maximè ubi Rex hoc fecit ex causa, ut in casu nostro, in quo Rex Ferdinandus I. agnoscens dictam Civitatem famosam insignem, atque principaliorè, ipsiusque Statui valde necessariam, fuisseque à Rege Alphonso in Regio domanio immediatè retentam, & esse de illis Civitatibus peculiaribus, & insignibus, quæ juxta Regni infeudationes à prædicto domanio separari non debuit, eam in perpetuum domanium redegit, restituit, & Coronæ, & Regni peculio reintegravit, & aggregavit, ut ex Privilegio hæc, & ampliora verba colliguntur fol. 108. & à ter.

Tertio comprobatur, nam cum generaliter in gestis per hos Reges, sive jure, sive injuria sit facta concessio, non possit lis moveri, & hæc questio potest vixi etiam ratione secundæ alterius concessionis in alium factæ,

factæ , ergo clarè *Pragm.* rectè perpenſa, hunc caſum comprehendit, arguendo à ſufficienti partium enumeratione, quod eſt validum, *l. patre furioſo ff. de hiſ, qui ſunt ſui, vel alieni, &c.* Nam aut hæc ſecunda conſeſſio eſt jure facta, & valet, aut non jure, & non valet, & tamen utroque caſu prohibet *Pragm.* litem moveri, licèt ſecunda conſeſſio in caſu noſtro ſit validiſſima, ut infrà fundabimus.

30 Quartò, regula illa de privilegiis conſueſcendis, de qua per *DD. in Auth. quas actiones C. de ſacroſ. Eccleſ.* ceſſat, ubi unus eſt privilegiatus activè, alter verò paſſivè, & potentior, eo namque caſu actor non utitur ejus privilegio contra reum, præſertim ſi reus certat de damno evitando, ad *text.* ſingularem in *l. verum 12. §. ſin. ff. de minor. ubi Bart. & alij, & in dict. Auth. quas actiones, latè Dec. in cap. in præſentia num. 51. de probat. Parlador. rer. quotidian. lib. 1. cap. 17. num. 28.* & in terminis noſtræ *Pragm. Loffred. conſil. 34. ſub num. 11.* in caſu verò, de quo agimus convenit pro Civitate conventa utraque dictæ regulæ limitationis cauſa; dum Civitas hæc Rhenij pro ejus domanij tuitione utitur nedum Privilegio Regis Ferdinandi I. à parte producto; ſed etiam aliis Privilegiis Regum prædeceſſorum, ejuſdem ſcilicet Alphonſi Primi, (à quo prætenſit Adverſarius habere cauſam) in anno 1426. quod confirmatum fuit per Ludovicum Tertium, & deinde à Ioanna Secunda in anno 1434. & demum ultra alias confirmationes Regum ſucceſſorum, ab Auguſtiſſimo Philippo I. in anno 1555. quæ ampliſſimæ confirmationes, etſi nullius fuerint neceſſitatis, ſed conſilij, ut docet *Afflict. deciſ. 128. ſub num. 1.* operantur tamen etiam novam conſeſſionem, ut latè fundat *D. de Ponte conſ. 58. lib. 1. & majorem authoritatem tribuunt rei, ſive actui confirmato, ut notat gloſ. ſingularis in cap. quia diverſitatem, verbo forma communi, de conſeſſ. præbend. Franciſc. Marcus deciſ. 330. nu. 7. lib. 1. faciunt tradita per Bald. in *l. adverſus in fine C. ſi adverſus rem judic. latè Coſta de retrotraçt. caſu 5. cap. 8. nu. 13.* Quare cum Adverſarius vigore dicti ejus prætenſi privilegij ejuſdem Alphonſi I. in anno 1439. veniat agendo contra dictam Civitatem, & Regium Fiſcum, & Civitas ipſa reperiatur in hoc potentioribus privilegiis privilegiata, dum habuit cauſam à prædictis Regibus, & priùs, & poſt conſeſſionem Adverſarij, & ſit conventa, non actrix, & *Pragm.* pro reo loquitur, *D. Georgius alleg. 13. numer. 2.**

ac etiam certat de damno evitando, cum ab initio ejus foundationis ex tot Regum prædictorum Privilegiis ſemper libera conſervata fuerit, nec contra Adverſarium aliquid acquirere expoſtulet, at illud tantum petat, ne detrimentum, ſive damnum ejus domanij, ſeu perpetuæ libertatis, quam poſſidet, patiat, Illuſtr. verò Marchio actor vult lucrum facere, dum Civitatem hanc tam famoſam, ac peculiarem, ſub reſtitutionis umbra, ac meritorum D. Alphonſi, & aliorum de Cardona acquirere inquiri, quæ quatenus vera fuiſſent, nulla tamen ex illis oritur actio, neque prohibitio, quin à Ferdinando I. potuerit ejus prætenſum Privilegium in illis fundatum Regis Alphonſi I. ex tam juſtiſſimis cauſis revocari, 32 ſiquidem etſi Rex debeat tenere memoriam hominum, qui digna heroum opera egerint, *l. ſin. C. de præpoſit. agent. lib. 10. l. 1. C. de privit. eor. qui in ſac. ſell. lib. 12.* nullo tamen jure reperitur cautum quod cogi poſſit ad illos remunerandum; ſed remunerando dicitur 33 donare, & recipiens dicitur acquirere ex cauſa lucrative, ad tradita per *Bart. in l. Marvium, §. duobus nu. 15. ff. de leg. 2. & proinde feudum taliter donatum non dicitur remuneratorium, itaut propter ingratiſſimam, infidelitatem, vel ob alias culpas feudo privari non poſſit feudatarius, ut poſt *Pinellum*, & alios hanc opinionem uti omnino verioreſem refert, & ſequitur *Regens Tapia in l. ſin. par. 2. cap. 7. nu. 25. de conſt. Princip.* ſicuti in ſpecie 35 noſtra juſtiſſimè Rex Ferdinandus revocavit præteſam conſeſſionem Regis Alphonſi in beneficium Adverſarij, tanquam nulliter conſeſſam, tum quia in detrimentum Coronæ, ac Regni non debuerat à perpetuo dominio ſegregari, in quo per retro Reges fuerant retenta, ac conſervata; & uti do 36 peculiaribus, & inſignioribus Regni Civitatibus, quæ juxta Regni infeudationem non poterat alienari, & ſeparari, ut ex Privilegio fol. 108. tum etiam ob culpam D. Antonij de Cardona, qui Civitatem prædictam, hoſtibus circumdatam, ob contentionem, quam habuit cum tunc Vicecomite dicti Comitatus Rhenij, extra Regnum in Siciliam ſe conferendo; dereliquit, omni quidem auxilio, ſpe, & favore deſtitutam, ſola tantum fidelitate, & amore obſervationis ſtatus Regiæ Majeſtatis prædictæ, hoſtibusque prædictis propriis ſumptibus reſtitit, quod ſi Civitas ipſa hoc non feiſſet, facile in manus hoſtium deveniſſet, ut ex eodem Privilegio fol. 106. quæ quidem*

38 quidem causæ justissimæ , ac sufficientes fuere ad dictam revocationem factam per Ferdinandum Primum dictæ Civitatis , ac illius confirmationis , ac novæ concessionis in perpetuum domanium, ut de prima bene loquitur *Ifern in cap. Imperialem, §. præterea Ducatus, vers. nec Dominus, post nu. 44. versic. & ex his oritur* , ubi *Lipar. de prohib. feudi alien.* ubi quod Rex non potest facere alienationes , seu infeudationes de Civitatibus Regni in præjudicium Coronæ , sed illibate tenetur servare successoribus, ex *cap. intellectu, de jur. & in Regno est sancitum per Capitulum Papa Honorij* , cujus verba formalia recolet *Lipar. ad Ifern. fol. 270. à ter. volum. 1. lit. B. verb. Honorius*, & concordantes addit *Lanar. conf. 1. num. 15.* & quod possit successor 40 præsertim revocare concessionem domanialium factam per prædecessorem , *Dominus Regens de Curte in divers. cap. 3. §. licet autem, ex numer. 32. & 37. fol. 7. à ter.* ubi hanc esse communem opinionem testatur , & *Regens Tapia in dict. l. fin. par. 2. cap. 9. numer. 33.* & amplissimè etiam *Mastrill. de Magistrat. lib. 1. cap. 18. per totum*, qui licet hanc 41 conclusionem limitet in hoc Regno ex consuetudine alienandi etiam jura directa in præjudicium Coronæ, ex *Camerar. & Anna alleg. 69. num. 6.* loquuntur tantum de consuetudine concedendi domanialia , vel castra, non autem de Civitatibus, & locis insignibus in limitibus Imperij, ex quorum occupatione publica pax , & Regni quies violari potest, *Gratuo. conf. 147. num. 17. lib. 2.* nec minus hi Doctores testantur, nec testari possunt , quod hujusmodi consuetudo viguerit tempore Regis Alphonsi, & Ferdinandi Primi , qui cum hac ratione testatur , se Patris concessionem annullasse d. fol. 108. credendum est, id juxta juris communis dispositionem tunc vigentem legitimè fecisse , siquidem consuetudo tanquam facti est alleganda, ac probanda, & quod eo tempore viguerit , cum jus commune , & *Capitulum Papa Honorij* jus municipale Regni in contrarium essent , ut etiam latissimè explicat *Pevegr. de jure Fisci lib. 1. tit. 3. num. 70. cum seq.*

Præterea hæc revocatio Privilegij facta à Rege Ferdinando nequaquam ab Adversario impugnari potest, tum quia fuit facta revocatio de plenitudine potestatis, & contra subditum, tum etiam quia hujusmodi revocationis Privilegium eademmet Pars ex adverso pro ejus fundamento produxit fol. 106. ideo dicitur, hoc Privilegium, & omnia contenta approbasse, nec illud amplius im-

pugnare potest, latè *Cancér. lib. 1. variat. resol. cap. 19. num. 3.* & in propriis terminis tradit post *Mascard. conclus. 915. Dominum de Pontq. consil. 75. nu. 24. Menoch. & alios, Mastrill. lib. 3. de magistrat. cap. 10. in allegat. post nu. 25. vers. Item limitant, fol. 398. tom. 1.* & tandem quia idemmet Adversarius hujus causæ veritatem agnoscens, neque eam evitare potuit in ejus precibus fol. 2. dum petendo excambium in casu , quo dicta Civitas non possit, vel non debeat separari à Regali Coronæ, nedum tacitè , sed expressè confiteretur , dictam Civitatem ex tunc , & semper inalienabilem.

45 Altera verò causa expressa in dicto revocationis Privilegio Regis Ferdinandi etiam omni jure subùtit , dum Civitatis, quæ in obsidione erat , custodiam dereliquit, absque aliquo adjutorio, sive auxilio, ut latè *Lucas de Penna in l. 2. col. 2. & 3. C. de exactor. & executor. lib. 12. Campagna in Capitulo Regni Castellanos , & Capyc. in invest. verbo feuda amittuntur in princ. & ibidem in ampliacione* 46 2. fol. 43. ex *Bald. Alvar. Curt. & aliis* hoc extendit, etiam si fuga nullum attulit damnum Regi , quia fuga tantum consideratur, & ob malum exemplum, quod dedit aliis fugiendo, *l. Cicero ff. de panis*, hæcque confirmantur ex traditis per *Afflict. in Constit. Violentiar, n. 23. & 26.* videndum.

Sed frustra in hoc immoramur , dum in hac re habemus præsumptionem juris, & de jure , Regem Ferdinandum fuisse justissima 47 causa motum , cum hæc *Pragmatica* firmet, non esse credendum , quod prædicti Reges ea, quæ statuerunt, & mutaverunt non pertineant ad communem utilitatem Regni, tranquillitatem, & rectam gubernationem, de quibus sic potuit , & debuit Rex Catholicus credere, ad *tex. in l. 1. ff. de offic. Præfect. prætor.* unde ex quo de illis sic præsumitur nedum à lege, sed à Rege Catholico, & statuit illa teneri , inducitur præsumptio juris, 48 & de jure, ut voluit *Abb. in cap. quanto, de præsumpt. & Bald. in l. si ve possidetis C. de probat.*

49 ideo non admittitur probatio in contrarium, *cap. is, qui fidem, de sponsal. l. non est verisimile ff. qui metus causa*, cum aliis vulgatis.

50 Quintò, hæc *Pragm.* in ejus proœmio, quod mentem statuentis declarat, confirmat gesta per prædictos Reges sub illa ratione , quia diu in pace vixerunt, quæcunque reformari, mutari, constitui , ac bene disponere oportuit, & sic confirmantur dispositiones factæ, & illæ, per quas inducebatur mutatio, & reformatio , prout in casu nostro , quoniam

51 omnes dispositiones, reformationes, permutationes, *Pragm.* tuetur, unde quando lex, vel
 52 statutum confirmat dispositiones factas in eisdem statutis, intelligitur confirmare illas, quæ ultimo loco corrigunt, vel mutant pri-
 53 mas, quia actus revocatus non potest allegari ut actus, *Castr. consil. 315. ad confirmationem eorum, lib. . . latè Felin. in cap. ex tenore, de rescriptis, Dec. cons. 191.* & in propriis terminis hujus *Pragm.* sive revocatio sit facta ab eo-
 54 dem, sive ab alio Rege, quod attenditur ultima concessio, docet *Anna alleg. 64. n. 10. & seq. & Regens Reverterius decis. 76. lib. 2. col. 10. vers. Dicitur secundo loco, & D. Georgius alleg. 13. num. 15.*

55 Sextò, Civitas hæc habet plura privilegia, cum in ea adsint pauperes, pupilli, & viduæ, & propterea habent majora privilegia, & præferuntur Adversario habenti unum tantum, prout in specie nostra tradit *Anna ubi supra, num. 9.*

56 Septimò, hæc *Pragm.* tuetur possessorem, hoc equidem Pars non negabit, cum ex eisdem *Pragm.* verbis clarissimè desumatur, & licet sit altercata quæstio an tempore litis motæ, vel *Pragm.* sufficiat possessio, ut supra diximus, tamen cum utroque tempore possederit Civitas, ipsi igitur competit hujus exceptionis beneficium, eaque Adversarius juvari minimè potest, cum pro Civitate convenienter qualitates requisitæ à *Reg. Pragm.* pro eo autem deficient, & expressè pro reo *Prag.* loquitur, dum prohibet litem moveri, & super dispositis per illos Reges innovari.

Octavò, sive dicamus, attendendam esse primam concessionem juxta tradita per *Bart. in d. l. 2. C. de locat. prad. civil. lib. 10. & Rom. d. cons. 298. Curt. & alios ubi supra,* sive dicamus ultimam, res omnino in tuto redditur pro Civitate, cum & priorem, & posteriorem habeat concessionem.

Nonò, & ultimò dicimus, conclusionem prædictam *Curtij,* & aliorum non procedere in casu *Reg. Pragm.* alia ratione, quia *Pragm.* hoc expressè statuit, dum voluit, quod non possit disceptari, nec lis moveri super validitate titulorum illorum Regum, sive jure, sive injuria sit concessum, & tamen si in terminis dictarum legum, in quibus loquuntur *Rom. Curt.* & sequaces ulterius processum fuisset, & sancitum, quod etiam si concessio esset nulla, haberent locum leges prædictæ, prout disponitur per hanc *Prag.* tunc etiam secundum *Curt.* haberent locum dictæ leges, & sic cum cesset ratio allegata, cessat

etiam argumentum, *l. quod dictum ff. de pæctis,* hinc sæpè decisum fuit, id, quod dicunt supradicti *DD.* in *l. bene à Zenone,* non procedere in terminis *Reg. Prag.* stante maxima
 58 rationis diversitate, prout sic decisum in causa Ill. Ducis Seminarie in propriis terminis refert *Reg. Moles in suis dec. qu. 15. art. 2. in fi. Reg. Revert. dec. 76. lib. 2. & D. de Curt. loc. cit. fol. 71. n. 58. vers. nihilominus,* & aliàs prius sic judicatum fuisse in causa Thesaurarij cum Comite Placentie refert Marcus Antonius Floccarus Advocatorum tunc Princeps in ejus allegationibus pro dicto Ill. Duce Seminarie, & propterea in hac re propter autoritatem rerum judicarum quiescendum est, ut animadvertit *D. de Curt. loco superius proximè citato.*

Tertiò, conatur Adversarius effugere hanc *Pragm.* dum asserit, ipsum non petere Civitatis restitutionem, sed tantum excambium à Fisco, & proinde non juvatur Civitas dispositione dictæ *Pragm.* quæ expressè loquitur super eisdem rebus concessis, ut idem *Amat. d. cons. 99. nu. 51.*

Hoc equidem subterfugium facile destruitur multipliciter, dicimus etenim, & in primis, quod ex rescripto, quod obtinuit Adversarius ab Imperatore Carolo V. super quo compilatus est processus, contrarium manifestè patet, dum in eo in specie petit hujus Civitatis restitutionem, & in casu, quo non possit separari à Regali Corona, contentatur de excambio, principaliter igitur petitur Civitatis restitutio, & in defectum contentatur de excambio; idque etiam repetit idem *Amat. dict. cons. 99. in fin. ibi consulenda S. M. erit, ut vel ablata res restituatur, vel æquivalens excambium præstetur.* Quinimò nec simpliciter de excambio ad arbitrium S. M. in re dubia contentatur, sed voluit, quod discutiatur, an de justitia ei restituenda sit Civitas prædicta, & deinde constitudo ejus justitia, ablata Civitas restituatur, vel æquivalens præstetur excambium.

59 Dicimus & secundò, quod petitum excambium eò tantum casu debetur, si Civitatis restitutio deberetur, ergo necessariò videndum, an Civitatis restitutio fieri debet, cognitio autem hujus justitiæ prætensæ spolijs, & restitutionis dictæ Civitatis prohibetur à *Pragm.* ergo non habet in quo se fundet condemnatio in subsidium, quæ præsupponit omnino antecedens necessarium, deberi restitutionem rei, prout loquuntur jura, & autoritates adductæ per eundem *Amat. d. cons. 99. nu. 26.*

60 Et tandem hoc quidem infulsum, & ridiculum esset, ac contra mentem, & verba Regis, & legis, ut subditis provideret, se ipsum ad excambium reddere obnoxium, & dum prohibet, omnem controversiam, jure, vel injuria bona capta sint, non minùs prohiberi videtur rei, quàm excambij repetitionem, quia cum de excambio quæritur, necessariò controvertendum est, an jure, vel injuria factum processerit.

61 Quartò præterdit, tunc demum esse locum prædictæ Pragm. ubi Rex bona fidem, credens esse suam alteri concessit, at ubi rei alienæ scientiam habuisset, tunc possessor tutus esse non potest, prout in terminis *l. bene à Zenone tradunt Bar. & alij relati per Amat. ubi supra, nu. 52.* quibus addi poterunt alij in eisdem terminis adducti per *Peregr. lib. 6. de jur. Fisci iii. 4. num. 28.* veluti ex causa falsa moti, obstare ejusdem Regis voluntatis defectum.

62 Sed hæc objectio breviter resolvitur. Primò, quia Rex Ferdinandus de vero dominio penès se disposuit; ut supra fundavimus, & sic non de re aliena, neque in mala fide fuit. Secundò, etiam respectu malæ fidei nequaquam adaptari possunt termini

63 *d. l. bene à Zenone* in casu hujus Pragm. illa enim sapit iniquitatem, & contra regulas juris, *Hond. conf. 38. num. 51. lib. 2. & latè Anna*

64 *Consiliarius conf. 112. num. 32. li. 2. & tot habet limitationes, de quibus per Peregrin. ubi supra, & Capyc. in verb. fundas exceptionem, & Campagn. in Cap. Regni, Et si frequenter, in fine,* ut nunquam ipsius regula potuerit prædicari, ut testatur *D. de Pont. d. conf. 59. nu. 49.*

65 *lib. 1.* Hæc verò Pragm. favorabilis ad lites tollendas, ac ob bonum, & utilitatem publicam enarrata fuit, ut latè fundat *Reg. Moles in d. ejus dec. super d. Pragm. edita Thori, q. univ. incip. In ista natura, & latè D. de Curt. ubi supra, num. 47. & Pisanell. ibid. num. 34. & hujus Prag. exceptio quotidie practicatur, prout sæpius practicata fuit, ut ex decisionibus supra relatis.*

66 Præterea ubi opponitur exceptio *dict. l. bene à Zenone*, ad merita reservatur indi-

67 stinctè, ut tradit *D. de Franch. decis. 377.* exceptio autem hujus Pragm. nequaquam ad merita reservari potest secundum veriorum opinionem, ut refert idem *D. de Curt. num. 54. in fin. post Gram. decis. 65. num. 80. & 81. quem sequitur D. Rov. in dict. Pragm.*

68 *in princ.* Item quælibet causa levis erroris facit cessare dispositionem *dict. l. Gabriel. lib. 5. conclus. 2. de acquir. poss. num. 35. secus au-*

tem in terminis hujus Pragm. quæ nudum factum tantum considerat, ut infra dicemus.

69 Tertio, Pragm. in illis verbis, *jure, vel injuria se spoliatum præterdunt*, hunc casum comprehendit expressè, injuriâ enim dicitur spoliatus rei propriæ, sive scienter, sive ignorantè injustè spoliatur, *text. ad literam in l. 1. in princ. ff. de novi oper. nunciat. & verbum, spoliare, principaliter malam fidem; & dolum ex parte spoliantis ostendit, ut latè Menoch. remed. 1. de recup. poss. num. 184.* Et proinde Pragm. non requirit dispositionem validam ex dictis verbis, sive jure, sive injuria, prout aliàs sic decisum fuit in causa Ill. Marchionis Padulæ, Magni Admirati, & Ill. Comitum Placenti cum Thesaurario, in qua hæc omnia plenè discussa fuerunt, & sic decisum.

70 Quartò, colligitur etiam ex illis verbis, *seu quovis modo disposita, & ordinata*, quæ uti universalissima omnes modos includit, *Corn. conf. 69. col. fin. lib. 3. Paris. conf. 1. nu. 100. lib. 3. cum aliis in principio adductis, ut ex illis verbis, de jure, vel de facto innovari,* super quorum verborum explanatione *Pisanell. ibid. nu. 51. inquit,* quòd per illa verba de facto voluit Rex prohibere etiam illud, quòd contra jus, vel præter jus præterderetur.

71 Ex his igitur constat, Pragm. non requirere causam, cur fuerit facta ereptio, vel concessio, sed nudum, & merum factum considerat, vetuit enim etiam, justè diceptari de causa, noluit unquam in judicio posse tractari, an jure, an injuria concessum sit, consideravit enim, an factum sit, non autem, cur ita factum fuit, *glos. in cap. statuto, vers. & pro ea, de decim. in 6. glos. in l. stipulatio ista, S. hac quoque, ver. stipulatur ff. de verb. obligat.*

72 Ex quibus etiam tollitur tacita objectio defectus voluntatis ipsius Regis; tum quia Rex Ferdinandus vera dixit; vera credidit, & de vero dominio penès se disposuit, ut latè supra fundavimus; tum etiam quia, ut jam proximè diximus, hæc Pragm. nudum factum tantum considerat, & si secus intelligeretur, ad nihilum serviret; sub hoc enim colore cognoscendi de voluntate, bona fide; & causa gestorum ab illis Regibus, lites omnes, controversiæque super factis, & gestis ipsorum moverentur, quòd omni conatu tot geminatis verbis Pragm. evadere, ac penitus eradicare voluit, imponens perpetuum silentium Parti, tollens ludicibus jurisdictionem contra gesta, & disposita per prædictos Reges, nedum judicandi, sed procedendi, & cognoscendi quovis modo, &

propterea quis fatuus dubitabit, incidere adversarium in *Pragm.* si velit ostendere, Regem Ferdinandum falsum asseruisse, falsa causa motum concessisse injuria domanium prædictæ Civitati: Inspiciatur, quæso, principium, medium, & finis omnis argutiæ Partis adversæ; quoniam nec verbum quidem eloqui potest, quin prædicti Regis dispositioni contradicere non videatur, & per consequens dictæ *Pragm.* igitur nec potest Adversarius hoc proponere, neque iudex adest, qui possit audire, & omnis processus esset nullus, etiam parte non opponente, l. 1. §. quod autem ff. de alea lusor. & aleator.

Nec dicat forsan Adversarius, ipsum non impugnare Regis Ferdinandi dispositionem, at illius falsam assertionem.

73 Ex cujus falsitate ostenditur voluntatis
74 defectus, quoniam vetat *Pragm.* litem agi de dispositionibus quovis modo factis, & sic nedum vetat tractari de dispositione, sed de modo etiam dispositionis, cap. 1. de feud. non hab. propr. nat. feud. Bald. in cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. Et hanc opinionem, quod attendatur tantum factum Regis, sive juridicum, sive injuridicum, sive erraverit, sive non, latè comprobatur *Reg. Moles*, & sic judicatum pluries etiam in *Collat. Conf. ipso referente refert in d. decis. in d. Prag. art. 4. per totum, fol. 390. à terq. in manuscripti.*

Quintò Adversarius in d. conf. 99. nume. 57. contendit, hanc *Prag.* non extendi ad lites pendentes tempore d. *Prag.* prout 76 erat ista, cum legis virtus ad præterita non trahatur; sed ad futura, l. 7. C. de leg. quod in propriis terminis tradidit *Affl. decis. 396. in fin. numer. 11. & D. de Ponte consil. 47. lib. 2.*

Huic verò objectioni deficit factum, & jus in specie, de qua agimus, cum nequaquam verum sit, fuisse motam litem ante promulgationem *Prag.* ut ex actis clarissimè liquet, & Parti incumbit hoc demonstrare, respondit *Bal. in l. ei, qui C. de appell. num. 4.* ubi quod ex inspectione actorum hoc probatur, aded quod neque partium statur assertioni, *Dec. conf. 531. & 587. num. 7.* In actis autem nulla prorsus apparet litis pendentia ante promulgationem d. *Prag.* ergo cessat obiectio vana.

Nec fortasse præsumat Adversarius, inductam fuisse litis pendentiam ex quadam asserta copia ejusdem assertæ literæ scriptæ à Rege Catholico in anno 1502. Magno Capiraneo, quod justitiam faceret, quæ reperitur producta in processu absque originali in

anno 1543. fol. 24. Quia Adversarius cœpit litigare in anno 1542. vigore Regiarum literarum de anno 1539. fol. 2. & super his literis fuit compilatus processus, & fundatur iudicium, de quo hodie agitur circa consultationem faciendam S. M. & vigore dictarum literarum fuit decisus articulus interventionis Tribun. R. C. quod præterdit Reg. Fiscus, & succubuit, & in illis Adversarius ejus intentionem fundavit, nunquam mentionem faciendo de prætenso alio rescripto prius impetrato fol. 24. tum maximè quia in dicto rescripto genericè D. Antonius de Cardona conqueritur se spoliatum à Ferdinando I. nonnullis terris, & locis, quæ possidebant nonnullæ personæ, & sic non facit specialiter mentionem de Civitate Rhegij, unde appellatione terræ, & loci non venit Civitas, l. pupillus 239. §. vrbs, & §. oppidum ff. de verb. signif. cum similibus per *Alber. in dictionario, verb. Oppidum, quod 79 possidetur per Fiscum*, qui appellatione personarum neque venit, tanquam persona ficta, latè *Rom. conf. 400. num. 6. Pisanell. in d. Prag. num. 26. & idem Amat. ubi supra, licet ad alium finem num. 36.* sicuti nec etiam venit Universitas tanquam corpus fictum, & mysticum appellatione personæ, *Dec. conf. 486. Ann. alleg. 53. num. 24.* Nec apparet dictum rescriptum præsentatum Mag. Capitaneo, nec partes citatæ, & proinde lis aliqua fuisse non dicitur, nec ex sola commissione inducitur litis pendentia, quia saltem requiritur citatio, *Clem. 2. ut lite pend. Glos. in c. ut debitus, de appell. tradit latè Lancell. de attent. ubi hanc magis communem opinionem refert p. 2. c. 4. in pref. num. 11. & 15.* sicuti 82 etiam nec sola rescripti præsentatio tribuit jurisdictionem Iudici delegato, non sequuta citatione ad dicendum contra supplicata, c. gratum de offic. deleg. c. si autem 9. de rescripti. ubi notat *Abb. in c. ex conquestione, n. 10. de rest. spoliat.* Tanto magis dum nunquam usus fuerit illo rescripto, cum originale reperiatur penès eundem Adversarium, & proinde de eo nulla est habenda ratio, latè *Cravett. conf. 500. num. 9.* & in terminis hujus *Pragm. Reg. Revert. dec. 33. col. 2. vers. ad hoc dicitur, lib. 3.* requirebatur enim annotatio per Actuarium, & citatio Partis, secundum *Angel. in l. si finita, si plures, num. 3. ff. de damn. infecto, Bal. in l. 1. ff. de in jus voc. latè ex nostris Pragmaticis Muscat. p. 2. gl. tribunal. n. 5.* Quin 85 imò etiam ubi adest citatio Partis, nec apparet processum ad ulteriora virtute dictæ citationis, dicitur eo casu citatio circūducta, nec

nec potest dici, ortam fuisse litis pendentiam, ita *Felin. in cap. illud, num. 5. de rescript.* cum aliis per *Afflic. dec. 366. nu. 14.*

86 Insuper etiam si prædictum rescriptum fuisset tunc præsentatum, & intimatum, nullam induxisset litis pendentiam, cum nulla fiat mentio de Civitate Rhegij, quæ sub illa verborum generalitate non comprehenditur, ut supra diximus, Imò requirebatur specialis mentio, secundum *glos. in §. illud quo-*

87 *que, vers. libellum, auth. de exhib. reis,* nec in eo describitur verbum rei, quæ est secunda pars principalis cujuslibet judicij, *c. forus, de foro compet.* non enim sufficit dixisse, quòd per nonnullas personas possidentur, quia re-

88 quiritur expressio proprii nominis, & licet non sint specificatæ in libello, debent nominari saltem in citatione, & citari debent, aliàs non consistit judicium, ut latè probat *Rot. conf. 53. num. 26. lib. 4. & Menoch. remed. 8. qu. 2. à num. 103. de recuper. possess. usque ad nu.*

109. in his terminis, præsertim quia D. Antonius asseruit in dicto rescripto terras, quas petebat, reperiri occupatas à nonnullis personis, igitur clarè patet, noluisse comprehendere hanc Civitatem, quæ possidebatur, & possidetur per Fiscum, ipsumque Re-

89 gem; cum appellatione personæ non veniat Fiscus, ut aliàs supra fundavimus; & nunc addo *Peregr. tit. 1. lib. 4. numer. 4. de jure Fisci,*

90 tum etiam quia in generali, & indefinito sermone non venit persona loquentis, vulgaris juribus, de quibus latè *Menoch. lib. 3. præsumpt. 44.* quæ eò fortius procedunt in

91 hac re, cum agatur de rescripto delegatorio, quod non extenditur ad res, nec ad personas non expressas, cum sit stricti juris, *cap. cum dilecta, de rescript. Natta conf. 594. in fine,* etiam si narratio rescripti sit ad eò generalis, ut possit comprehendere aliam causam,

Ang. conf. 138. num. 2. Ruin. Becc. & alij, quos refert, eos sequendo *Gratiam. decis. 44. num. 2. & 3.* & apertissimè dignoscitur ex modo loquendi, quo usus est idem D. Antonius in

aliis rescriptis, seu precibus anni 1539. & 1540. fol. 2. ubi expressè mentionem fecit tam de Civitate Rhegij, quàm de ipso Rege, qui illam possidebat, à quo spoliatum præterdit, ergo in hoc rescripto, in quo de prædictis nullam fecit mentionem, nec etiam de æquivalenti excambio aliud sensit tam ipse D. Antonius, quàm ipse Rex rescribens.

Nec absolum esset dicere, hanc *Pragm.* includere etiam lites pendentes tempore 92 ejus promulgationis, cum tollat jus partium, & sic videtur tollere causæ commissionem,

ut in specie tradidit *Abb. in cap. causam, qua, & ibid. Felin. sub nu. 10. vers. sed istam glos. ext.*

93 *de rescrib.* Præcipuè cum *Pragm.* omnes litès tollere voluerit, & sic comprehenduntur etiam præteritæ, in quibus non fuit conclusum, ut voluit *Bart. in l. omnes populi, numer. 43. ubi addit. ff. de just. & jur. maxime quia ex motu proprio processit, & non ad partis postulationem, Imol. in cap. fin. num. 10. circa fin. extra de constitut. sequitur Felin. ibid. in 4. limit. 1. fallent.* sicque procedit decisio *Afflic. 396. supra allegata,* quia præsupponit causam conclusam, ut *ibid. num. 12.*

Ultima nec me quicquam conturbat replicatio Adversarij adversus hanc exceptionem, dum asserit, serò hanc exceptionem opponi, cum extent præcipuè quam plurima rescripta S. M. pro facienda consultatione, audito Reg. Fisco, habita informatione, & sic jam compilatus processus, &

94 ideo succedit regula, quòd de qua re Iudex cognovit, de eadem pronunciare debet, *l. de qua re 74. ff. de judiciis,* cum similibus adductis per *Amat. conf. sæpe alleg. 99. nu. 59.*

Siquidem removeretur hæc objectio ex eisdem actis, in quibus patet, fuisse oppositam hanc exceptionem per Regium Fiscum in eodem anno 1543. quo fuit citatus fol. 38. antequam fuisset datus terminus fol. 39. & in art. 17. fol. 55. & iterum per Civitatem fuit opposita in anno 1544. fol. 113. & fol. 119. à ter. & fuit provisum, quòd Commissarius debite provideret super petitis d. fol. 113. quæ provisio hodie est explicanda, & sic etiam in principio litis per dictam Civitatem fuit opposita, cum prius non fuerat unquam citata Civitas ipsa, non obstantibus pluribus instantiis Regij Fisci, ut audiretur Civitas d. fol. 38. unde non est, quòd dicatur serò opposita, & corrui falsum adversarij assumptum in facto.

95 Præterea corrui etiam in jure, cum hujus *Pragm.* exceptio in primo capite sit peremptoria, dum perimit, & absorbet totum negotium, ac totum jus actoris, tollit jurisdictionem, denegat audientiam, & perpetuum silentium imponit, perpetua dicitur, & semper agenti obstat, §. *appellatur, Inst. de except.* notat *Bald. in l. 2. C. de precib. Imperat. offer. & in l. 2. C. sent. resc. non posse, Afflic. in Constit. Si civiliter agens num. 18. & in propriis terminis tradit Regens Reverterius dict. decis. 76. in fin. lib. 2. vers. Idem dico, si tractetur, & decis. 31. colum. 17. vers. quia licet in primo capite lib. 1. & potest quodcumque*

opponi, secundum *Bart. in l. licet C. de procurat. quem sequitur Afflic. in Constit. Dilationes nu. 44.* ubi, quod quælibet exceptio, quæ removet actorem, sive reum, sive Iudicem à limine iudicij, reddit iudicium, & processum retrò nullum, & quod non præcluditur via, quin possit quodcumque opponi, per *l. 2. §. fin. ff. qui satisf. cogant. & per alia jura, quæ ibi allegat, & idem Afflic. decis. 354. nu. 8. vers. quid autem, Covarr. præf. quæst. cap. 35. vers. 2. est illud, sequitur D. Rovit. in pragmat. 1. numer. 3. de possessor. non turb.* Hinc Iudex procedendo ad ulteriora, eam rejecisse non videtur, si opposita fuerit, ut notabiliter tradit *Rip. in l. 4. §. condemnatum, num. 25. vers. pro concordia ff. de re judic.* Imò si opposita esset in vim dilatoriz, & esset rejecta, posset opponi etiam in vim peremptoriz, *cap. 1. de lit. contest. in 6. l. peremptorias, ubi Bald. numer. 44. C. sent. rescin. non posse, nec valet sententia, nisi prius Iudex super ea judicet, an militet, nec-ne, ita in propriis terminis hujus Pragm. tradit D. de Curt. loco cit. numer. 51. & seq. fol. 70. à ter. adeò quod neque ad merita reservari potest, secundum veriore opinionem, ut supra probavimus ex Gram. dict. decis. 65. à num. 81. D. de Ponte consil. 59. numer. 5. & D. Rovit. in d. Pragm. 4. in princ. secundum quam fuisse iudicatum refert D. de Curt. ubi supra, num. 54. in fin.*

Quinimò etiam secundum opinionem *Pisanell. in dict. pragmat. nu. 54. & seq.* quem sequitur *D. Georgius d. alleg. 13. num. 1.* quod hæc exceptio debet opponi in termino, servata forma *Regia Pragmatica 5. de ordine iudiciorum, adhuc Pisanell. & Georgium non negant, amplius opponi non posse, nisi ad finem impediendi processum tantum, sed ad merita reservanda est, servata forma d. Pragm. quare in casu nostro, sive dicamus, à principio oppositam fuisse, prout supra probavimus, & res nulla caret dubitatione, sive dicamus, fuisse oppositam post terminum, & secundum opinionem *Pisanelli* dicitur ad merita reservata, & tamen debet determinari, & cognosci, an obstat, nec-ne statim facta publicatione, antequam ad ulteriora procedatur, ut pulchrè distinguendo docet *Afflic. in Const. Exceptionem filiationis, nu. 8. not. 3. videndus, quem sequitur etiam Muscattell. par. 5. Glor. 1. nu. 26. & seq.**

Nec tandem præsumet Adversarius ex geminatis rescriptis Caroli V. & Philippi III. fuisse tacite dispensatum hujus Pragmatica exceptioni, cum id tantum rescripta

mandent, ut scilicet Excellentissimus Princeps capta informatione de expositis per Actorem, audito Fisco, illam unà cum voto ipsius, ejusque Regalis Consilij transmittat S.M. ut visa relatione, ac informatione, fiat quod juris est, ut d. fol. 2. Dum enim Rex voluit, quod fiat justitia, & sic leges servari, omnino servanda est hæc Pragm. sanctio, ut in simili dicit *Loffred. cons. 22. sub numer. 14.* in terminis hujus Pragm. confert decisio *Ias. in l. libertus, numer. 3. ff. de in jus voc.* ubi voluit, quod si Princeps concedat alicui Iudicem delegatum contra aliquem, non propterea videtur eum habilitare ad agendum, sed possunt opponi omnes exceptiones, quæ contra eum opponi poterant. Hinc *Ang. Castr. & Alex. relati per Ias. ibidem per illum text.* volunt, quod Papa dando excommunicato Iudicem delegatum, non videtur absolvere eum, ut agere possit, per *text. in Clem. si Summus Pontifex, in principio, de sent. excom. & quod tradit Rom. in dict. l. libertus, quam legit in l. quamvis, eod. tit. ubi quod quando quis prohibetur agere sine certa solemnitate, ut dicitur Pragm. in 2. capit. 102 te, si impetret Iudicem à Principe, non videtur dispensatum, ut agere possit. Sed hæc omnia procedunt in terminis 2. capit. dict. Pragm. in quo etiam minor ratio vigeat, quam in primo, adhuc nec videtur Rex illi dispensasse, nisi expressè dicat, ut jam plene probavimus, maximè quia Pragm. requirit expressam licentiam, ibi *sine expressa licentia*, ergo neque in terminis 2. capit. sufficit tacita, ita *Bald. & Aret. in Lu. qui hæres, §. neque filius numer. 8. ff. de acquir. hæred. licet sine etiam adæquata utraque capita, cum neque in secundo dispensetur, ut tradit Minad. in Constit. in aliquibus, numer. 39. in principio, de Pont. cons. 155. num. 60. lib. 2. & D. Rov. in dict. pragmat. 4. num. 6.**

Nos verò sumus in terminis 1. capit. Pragm. in quo denegatur penitus partibus audientia indistinctè sub nulla spe expressæ, sive tacite licentiz, quia in hoc viget major ratio, nam in hoc 1. capite dicti Reges tenuerunt Regnum longa pace, communi justitia, & magna tranquillitate per multos annos, & quæcumque oportuit reformari, & mutari, & bene disponere, fecerunt, unde credendum est, quæ fuerint mutanda, & reformanda, dictos Reges mutasse, & reformasse, & è contra: In secundo verò capite propter Regni turbulentias, & bellicas perturbationes, aliasque necessitates non habuerunt dicti Reges spatium componendi, & bene cognoscendi

gnoscendi res, & casus, ideo satis minor ratio viget in secundo, & propterea Rex Catholicus in primo denegat penitus audientiam; in secundo verò secus, nisi ipso consulto.

Hinc si Cæsarea Majestas in literis prædictis anni 1539. & 1540. in quibus rescripsit Excell. Proregi, quòd de expositis faceret consultationem, prævia informatione, audito Fisco, illaque ad eum transmissa, conscia fuisset, spoliū prætensum per D. Alphonsum de Cardona dictæ Civitatis fuisse factum per Regem Ferdinandum Primum, cum id non expresserit dictus D. Alphonsum in ejus precibus d. fol. 2. sed suppresso spoliantis nomine, obtinuit rescripta prædicta, illa utique non impetrasset à dicta Cæsarea Majestate, si id expressisset, obstante ei Pragm. in 1. capite pluries citata.

Ex quibus omnibus apertissimè, & luce clarius liquet, præfatum Ill. Actorem esse repellendum à limine præsentis judicij, & perpetuum silentium imponendum huic liti, & indebitæ prætensionis, sicque consulendam esse S. M. à Prudentissimis, ac Sapientissimis hujus supremi Collateralis Consilij Senatoribus, quibus jurium patrimonij Augustissimi Regis, ejusque Regalis Coronæ, & totius Regni defensio demandata est, cui maximi detrimenti esset hujus tam injustæ vexationis victoria.

S V M M A R I V M.

- 1 Citatio partu requiritur in presentatione exempli, vel instrumenti: imò etiam, quòd cum instrumento originali sit facta comparatio parte citata: alias non probant, & nu. 2. 4. & 5. & an requiratur pro forma presentia partu, vel procuratoris in collatione, nu. 12.
- 3 Instrumenta originalia penès acta relinquenda sunt de stricto jure, de stilo tamen Curia facta collatione restituantur parti.
- 6 Scriptura debent produci parte citata, & earum copia parti est danda, aliter non probant.
- 7 Scriba cause, seu actorum Notario attestanti de officio sibi per Iudicem commisso non creditur, etiam in actu particulari, maxime in prohibitis, nisi aliunde appareat de commissione, & Dec. contrarium sentiens reprobat, nu. 8. & 10.
- 9 Mandatum ad videndum comprobationem instrumenti non probatur, nisi narrative de illo fiat mentio in instrumento.
- 11 Fisci procurator an valeat aliqua concernentia

eius officiam, alteri committere.

- 13 Exceptio quòd non fuit citata pars ad videndum collationem scripturarum opponi potest etiam in allegationibus, non obstante, quòd sit dilatoria, & quare, nu. 14.
- 14 Exceptio dilatoria juris, & facti notoria, opponi potest etiam post conclusum in causa.
- 15 Dilatoria exceptio quandocunque opponitur, cum agitur coram Principe, vel opponens sit minor, vel persona privilegiata, nu. 17. saltem ope exceptionis, quando est alicuius præjudicij, nu. 18.
- 16 Exceptio dilatoria, sive peremptoria fundata in legis prohibitione quandocunque opponi potest.
- 19 Restitutio concessa minori, Fisco quoque competit.

A R G V M E N T V M.

Exemplum an probet, si in judicio producat parte non citata, vel copia ei non tradita, atque non facta comparatione cum originali parte præsentè, vel legitimè citata.

R E S P O N S V M X X.

Q Vonia in præcedenti causa præter principalem articulum contigit circa prædictas literas Inviçtissimi Imperatoris Caroli V. emanatas de anno 1539. & 1540. de duobus præsertim dubitari. Primò scilicet, an exemplis dictarum literarum dumtaxat in actis productis esset deferendum. Secundò, num sub iis earum literarum verbis, quibus à præfata Cæsarea Majestate super supplicatis ab Illustri Marchione Julianæ, deposcebatur D. Proregis consultatio, unà etiam cum voto ejus Regalis Consilij contineretur Tribunal R. Cameræ, propterea, quæ in eam partem pro Fisco præstitimus, operæ pretium duximus hinc subnectere.

Obrentis literis ab Inviçtissimo Carolo Cæsare per Comitem Clusæ directis Domino tunc Regni Proregi de annis 1539. & 1540. pro habenda consultatione jurium per eum prætenorum super Comitatu Rhegij cum Terris, & Castris adjacentibus.

Præsentavit penès acta exemplum actum Panormi in pergamento plurium privilegiorum, & scripturarum, ex quibus majori

ex parte fundare nixus fuit suam præ-
sionem contra Fiscum super restitutione
tam magni Status, sive æquivalentis cam-
bij; in quo ut obiter hoc non taceam, cum
hucusque moratoria cunctatione spatio
octuaginta annorum lentissimè progressus
fuerit, nunc præcipiti festinatione magno-
pere cucurrit in negotio, quod sumpsit ini-
tium ab anno 1439. ætate nedum nostra,
sed atavorum nostrorum incognitum,
prout aliàs maxima cum ratione conque-
stus fuit penès acta insignis vir, quisquis ille
fuit, quo Fisci partes agebat de anno 1543.
fol. 38.

1 Et cum de jure actor producens in judi-
cio exemplum privilegij, vel instrumenti
nedum debeat Adversario præsentem, vel
legitimè citato id facere, sed necessariò
opus sit, ut exempli cum instrumento ori-
ginali valido sit facta comparatio, parte
præsentem, & nihil opponente, vel specialiter
citata ad videndum comparationem,
sive collationem, & contumace, alioquin
exemplum in notis relictum non probat.
Quæ cum non fuerint observata in casu
præsentem, in quo minùs legitimè fuit fa-
ctus actus comparationis, de causa con-
tendimus, teneri, Comitem priusquam
ad ulteriora procedat, exhibere origina-
lia documenta, prout aliàs pro parte Fisci
fuit oppositum; & petitum fol. 159. & nos in-
hæremus.

2 Citatio enim Partis omnino requiritur
cum præsentantur scripturæ in judicio in
vim probationis, aliàs non probant, *Specul.*
& *Ioan. Andr. de rescript. præsent. §. 1. vers. Sed*
objicitur, Bald. in l. si quando, in fin. C. de testam.
Rom. cons. 176. post numer. 5. vers. 2. quia certum
est, Covar. lib. 1. cap. 1. variar. post num. 5. vers. ex
quibus, Maranta in speculo par. 6. act. 8. num. 35.
Pyrrus Alphanus Præceptor meus in repet.
auth. si quis in aliquo, numer. 111. in fin. C. de
edendo, D. Rovit. super Pragm. infra citanda.

3 Et quamvis de stricto jure essent relinquen-
da originalia instrumenta penès acta, ta-
men servat ipsa Curia, ut facta collatione
restituatur partibus, ut disponitur his ferè
verbis in *Ritu M.C. 176. de quo meminit*
Maranta dicto actu 8. numer. 36. Verùm
necessariò Pars debet esse præsentem, vel
legitimè citata ad videndum collationem,
Alex. cons. 6. ponderatis iis, numer. 8. vers. quin-
imò plus dixit, lib. 4. Ferrettus in cap. 1. num. 54.
de probation. Pacianus de probation. lib. 1. cap.
76. numer. 78. & 82. Maranta dict. par. 6. actu
10. post numer. 3. versic. quandoque producens,

& num. 4. ubi dicit, aliàs dictam copiam
nullam fidem facere, quamvis collationa-
tam, & monet, id esse perpetuò norandum,
quia rarò hoc advertunt litigantes, & acto-
rum notarij, unde in allegationibus juris
posset talis scriptura destrui, & ut non au-
thentica repelli, sequitur per eadem verba
Alphan. ubi supra dict. num. 111. in fin. Quod
adeò inconcusè in nostris Tribunalibus
servandum est, ut Ferdinandus I. in *pragm.*
26. sub tit. de offic. S. C. in noviss. his verbis
statuerit. *Vt ne à juris tramite discedatur,*
scripturarum copias, quas exhiberi in actis
contingit, si pars, cujus interest, vel ejus
procurator præsentem non fuerint, vel saltem
requisiti non extiterint, cum originalibus con-
ferri prohibemus, quòd si aliter facta fuerit
collatio, invalida, nulliusque momenti, aut ro-
boris illam esse declaramus, pæna suspensionis
officij ad tempus actorum notarium subjicien-
tes, & amplius ad interesse partis lesa. Et ibi
in *Comment. D. Rovit.* addit, actorem etiam
teneri notificare scripturas ipsas reo con-
vento, aliàs de eis non est habenda ratio.

6 Et amplius docuit *Bart. in extrac. ad repri-*
mendum, verbo de plano, versic. & si aliqui ha-
bet terminum, quòd ad hoc ut scripturæ, &
instrumenta producta in judicio probent, &
fidem faciant, non solùm est necesse, quòd
producantur parte præsentem, vel citata, sed
est etiam necesse, quòd detur ipsarum copia
parti cum termino ad opponendum; quòd
latè extollit exornans *Marfil. sing. 81. inci-*
piente, advertas ad unum, dicens de hoc fuisse
consequutum maximum honorem Iá-
nux, & plures vidisse admirari, *Rebus. de par-*
tium product. tom. 3. ad Constit. Gallia, §. 1. Glos.
unica, nu. 5. & 13. cum infi. per Cacher. dec. pedem.
1. num. 47. Nec dicatur, quòd etsi non fuerit
citatus Fiscus ad videndum collationem,
attamen Ioan. Vincentius Caldora Scriba
mandati fidem facit, se de ordine D. Regen-
tis Cicci Loffredi in præsentia Io. Petri de
Serico Scribæ R. C. ad id deputati, ut retu-
lit per Petrum Masturtium procuratorem
Fiscalem comprobasse, & collationasse co-
pias, exceptis aliquibus, &c. Duplex enim in
primo actu noscitur defectus, uterque insa-
nabilis, sed secundus major primo.

7 Non enim creditur Scribæ mandati atte-
stanti, id fecisse de ordine Regentis Loffre-
di, prout aliàs fuit decisum per totum S. C.
concordi sententia, quòd non credatur
actorum Notario attestanti de officio sibi
injuncto per Iudicem, etiam in actu particu-
lari, utputà quòd sibi fuerit injunctum exa-
men

men testium, vel aliud quidpiam iudiciale, nisi aliunde appareat de commissione, ut post *Hosti. 10. Andr. Bald. Panorm. & alios* late testatur decisum *Afflic. decis. 317.*

- 8 Et licet *Dec. conf. 42. ex num. 5.* relatus per *Vrsill. ad Afflic.* conetur id declarare, & restringere multifariam, tamen ipsemet *Dec.* non firmat, nec persistit in suis deslarationibus, ut est videre post *num. 6. vers. est verum, & à damnato Authore in addit. lit. D.* eius traditio reprobatur, & verè dum *Dec.* restringit, ut procedat assumptum in commissione universali, non autem in particulari, confunditur ex autoritate *DD.* quos citat *Afflic. & ex decis. S. C. facta in specie in casu commissionis ad actum certum specialem, cui decisioni potius est inhærendum, quàm conf. Decij,* sed quidquid sit in hoc primo defectu, concurrat alter maximus, cum longè minùs sit credendum eidem *Caldoræ* attestanti de mandato injuncto, non sibi, sed *Ioanni Petro de Serico Scribæ R. Cameræ* ad id deputato (ut reulit) per *Procuratorem fiscalem,* & sic est testis de auditu auditus, scilicet per dictum *Scribam* sibi fuisse relatum, quòd eidem *Scribæ* fuerat hoc mandatum per *Fisci procuratorem.* Ut in puncto in terminis mandati dati ad videndum comprobationem instrumenti, non probari mandatum, si in instrumento narrative fiat mentio de mandato, nisi aliter verè constet de mandato, post *Alexand. Curt. & alios* probat *Aviles in cc. pratorum, cap. 6. verbo copia, num. 3. versic. & si in instrumento,* optimè idem *Alex. post Alber. Angel. Castr. & alios dict. conf. 6. incip. ponderatâ nu. item 6. lib. 4.*

Nec est verisimile, quòd *Fisci patronus,* vel *procurator negotium* tam grave mandaverint expediri per simplicem *Scribam.* Et ex alio non creditur, quia cum simus nendum in prohibitis, sed in prohibitione sub pœna gravi suspensionis ab officio injuncta actorum *Notario per Pragmaticam,* non debet stari ipsius assertioni ex *l. si forte ff. de Castr. pecul. cum similibus.*

- Et si constaret plenè de mandato injuncto per *Fisci procuratorem* (prout minimè constat) posset satis dubitari, an potuisset id alteri committere, tum quia in officiis est electa industria personæ, præsertim cum ex legibus Regni *Officiales* debeant personaliter exercere, non per substitutum,
- 11 tum etiam quia per *dict. Pragm. 26.* prohibitorium est cum clausula irritanti, & sub pœna, quòd comprobatio fiat præsentem parte, vel

eius *procuratore, & non aliter;* unde est datum pro forma, cui partes renunciare nequeunt.

- 13 Nec obstat, quòd hujusmodi exceptio tanquam dilatoria erat opponenda ante litis contestationem, nec opponi possit post conclusum, ex regula *l. ita demum C. de procur. cum vulgatis.*

Primò enim dicimus, hanc exceptionem esse privilegiatam, ut etiam in juris allegationibus opponi possit ad finem destruendi scripturas, ut in puncto advertunt *Maranta, & Alphan. ubi supra.* Et ratio est, quamvis isti non dicant, quòd regula *d. l. ita demum;* fallit in exceptione dilatoria notoria juris, vel facti, quia ista opponi potest etiam post conclusionem in causa, ex eo quòd cessat causæ cognitio, cum in notorio non requiratur examinatio, sed sufficiat solùm notorium allegare, ut ex *Butrio, & Lapo* tradit *Felin. in cap. insinuante, post num. 13. vers. secundus in exceptione, de officio deleg. sequitur Io. Bapt. Asinius in praxi judic. §. 13. in 2. sublimit. 5. sublim. fol. mihi 100.*

- 15 Secundò, exceptio etsi dilatoria potest opponi quancumque cum agitur coram Principe, & ipsius *Sacro Concistorio,* ut coram *Papa, Felin. ibid. post num. 14. vers. quartus est casus, Asin. d. loco in 4. sublim. 5. sublim.* unde cum hie certum sit, nos esse in *Concistorio,* ut pluries ex utraque parte est hoc in actis allegatum fol. 46. & 103. à ter. in fine, cessat regula *d. l. ita demum.*

16 Tertio, quando exceptio dilatoria, quinimò & declinatoria fundatur in legis resistentia, & prohibitione, quocumque tempore opponi potest, cum factum contra legis prohibitionem sit omnino nullum, *l. non dubium C. de legibus, Bald. in l. fin. num. 7. ad fin. C. ad Maced. Ias. in dict. l. ita demum, num. 5. in 16. limit. Afflic. decis. 354. nu. 8. & quia quando inhabilitas non pendet à voluntate partium, earum taciturnitas non tollit prædictam inhabilitatem, *Glos. pen. in l. 1. C. ubi de crim. agi oport. neque partes legi prohibitive renuciare possunt, glos. in l. 1. C. ne fideiuss. dotium dentur, in terminis Barbosa in l. cum prator. §. fin. numer. 139. & 145. ff. de judic. Asin. dict. loco, in 8. principali limit. unde cum dict. Pragm. in specie annullat actum, quinimò pœnam addat, hæc exceptio semper opponi poterit.**

- 17 Quarto, & tandem, omiſſis aliis, limitatur in minore, & cæteris privilegiatis, qui etiam sine ope restitutionis conservantur illæsi, ut valeant dilatoriam opponere, etiam post conclusum,

conclusum, *Felin. in cap. exceptionem, nu. 19. in fin. de exceptio. Bald. in l. de die, §. si servus, ubi*
 18 *Castr. num. 3. ff. qui satisf. cogantur, & præsertim quando est alicujus præjudicij, quia saltem ope restitutionis indubiè admittitur minor ad opponendum, ut ex Innocent. Hostiens. & infinitis de communi probat Afm. d. loco in 7. principali limit.*

19 Nec dubitatur, privilegium restitutionis minori concessum Fiscum comprehendere, *Guid. Pap. quæst. 302. Boer. decis. 265. cum innumeris per Sfort. part. 1. qu. 3. art. 13. Peregr. de jure Fisci, lib. 6. tit. 1. ex num. 7. Et eò maxime hoc est admittendum cum in ista copia descripta Panhormi, & in actis deducta cartarum 23. à fol. 9. ad 32. in pergamenò, quæ continet exemplum minuti, & laboriosissimi characteris diversorum privilegiorum documentorum, & scripturarum scriptor fateatur se plures admisisse errores, ut fol. 26. à ter. & fol. 31. & in actu comprobationis Scriba Caldora testetur, aliqua originalia non fuisse exhibita, & plures diversitates, & diminutiones repertas, fuisse accommodatas, ex quibus magis necessaria redditur originalium exhibitio, ut Fisci patrono, qui hodie causam tuetur hæc omnia oculis subjiciantur, ut alij omitti errores emendantur, & an verè sint originalia quæ pro originalibus habita sunt, consideretur.*

Die 10. Maij 1619. fuit decisum, quòd non obstante opposita exhibitione originalium procedatur ad ulteriora ad ea, quæ incumbunt pro consultatione facienda. Verùm eodem tempore decretum fuit, & in dict. libris Notamentorum notatum, quòd ante consultationis expeditionem extrajudicialem exhiberentur originalia, ut ea tum Fisci patronus, tum etiam Iudices videre, ac pendere potuissent, ad eò ut non nisi eis exhibitis, consultatio perfici potuisset.

S V M M A R I V M.

- 1 *Consiliarij Collaterales sunt pars corporis Principis.*
- 2 *Caput, monstrum esset, sine corpore, & membris existere.*
- 3 *Caput, qualis cujusque imago sit, commonstrat, & proinde si Prorex omisso Consilio Collateralium procederet, quicquid ageret, esset nullum.*
- 4 *Consilij appellatione ipse Princeps includitur, velut Consilij caput, & sub Collaterali includitur Prorex.*
- 5 *Votum Proregis formatur ex resolutione Regen-*

tium, & in ipsius voto includitur perneceffe votum Regentium, cum sit caput, & Præses Supremi Collateralis Consilij, & D. Regentes votum habent decisivum, quamvis in regimine consultivum.

- 6 *Regentium origo, & potestas unde.*
- 7 *Consultatio simpliciter à Rege, Proregi demandata, necessariò intelligitur cum voto Regentium, quibus in rebus justitia est communicata jurisdictio, ut cum ipsorum voto procedere debeat.*
- 8 *Princeps non debet sine Procerum consilio legem condere, & ardua statuere.*
- 9 *Papa non solet ardua explicare absque Collegio Cardinalium.*
- 10 *Regia Camera Summaria dicitur quoque Regale Consilium, imò supremum Tribunal in sua cognitione.*
- 11 *Præsidentes R. Cam. dicantur Procuratores Casaris.*
- 12 *Præsidentes Regia Camera possunt appellari Regij Consiliarij, & affertur ratio.*
- 13 *Regia Camera nil aliud est quàm Consilium Regale circa patrimonium.*
- 14 *Subjecta materia est optima sermonum interpret, & ideo verba Regia, y de los d'esse nuestro Real Consejo, necessariò intelligi debent de Tribunali Regia Camera.*
- 15 *Verba sententia, & statuti sunt improprianda ex subjecta materia.*
- 16 *Regni hujus omnia negotia pertinentia ad Regale patrimonium, & R. Fiscum remitti, & tractari debent in R.C.*
- 17 *Consultationes tangentes quovis modo Regale patrimonium spectant ad R. Cameram.*
- 18 *Litera, & commissiones Casarea Majestatis intelligi debent facta, & remissa juxta ordinarium cursum causarum.*
- 19 *Rescripta, quàm possibile est, ad jus commune sunt reducenda.*
- 20 *Sapientia erit, ubi multa Consilia.*
- 21 *Consultationes quales esse debeant, remissivè.*
- 22 *Votum Tribunalis Regia Camera specialis Iudicis causarum Regij Patrimonij, non est verisimile, Casaream Majestatem excludere voluisse.*
- 23 *Plures ubi conveniunt, suam quisque partem habet virtutis atque prudentia.*
- 24 *Verba, y de los d'esse nuestro Real Consejo, non debent intelligi de Collaterali Consilio.*
- 25 *Consuetudo patrisfamilias in quavis dispositione attendi debet.*
- 26 *Stilus Curia, sive Cancellaria est attendendus qua ubi vult, exprimit, & nu. 27.*
- 28 *Voluntas ubi esset dubia Regis delegantis, consulenda esset eadem Majestas Regia.*

29 *Stilus*

- 29 *Stilus Cancellaria Hispania, solet Collaterales Consiliarios nominatim Regentes appellare, & num. 30.*
- 31 *Regis nostri declaratio, quod votum Reg. Camera cum voto Collateralis Consilij unirentur pro consultatione fieri ordinata. in fortiori casu.*
- 32 *Rescripta omnia interpretanda sunt, & intelligenda secundum justitiam fori, & poli, & aequitati conformanda sunt, etiamsi natura verborum non patiatur.*
- 33 *Rescripta contra jus civile, municipale, vel consuetudinarium non valent ex defectu voluntatis Principis, qui praesumitur non recordatus, vel deceptus, & num. 38.*
- 34 *Litera Regis vim legis obtinent.*
- 35 *Stilus in rescribendo inducitur, cum pluries eodem modo rescribitur.*
- 36 *Clausula insolita si apponuntur in rescripto Principis, vel si laedant jus tertij, non tenet rescriptum.*
- 37 *Iudex cui tale rescriptum, in quo clausula insolita apponuntur, dirigitur, supersedere debet, & Principem certiorare.*
- 39 *Superfluitas verborum quandoque toleratur, si aliquam tollit ambiguitatem.*
- 40 *Rescriptum ex falsa causa redditur nullam.*
- 41 *Obreptio rescripti in parte vitiat in totum.*
- 42 *Rescriptum Fisco Regio damnosum, vel est nullum, vel à Iudice, cui dirigitur, Principi rescribendum, ut secundam justificationem expectet, & num. 43.*
- 44 *Rescriptum damnosum est Fisco, si id, quod cum pluribus ex Regiis Senatoribus communicari statutum est, cum paucioribus terminetur.*
- 45 *Iudices iniurià afficiuntur quando de spectantibus ad eorum officium alij consuluntur, ipsis exclusis.*

ARGUMENTVM.

In consultatione à Reg. Majestate Proregi delegata facienda cum ejus voto in re ad Fiscum Reg. Patrimonij pertinenti, his verbis, *que con el vuestro parecer, y de los d'esse nuestro Real Consejo se l'enbie consulta*, an exquirendum, ut interesse quoque debeat votum Tribunalis Regiæ Camerae, ultra votum Collateralis Consilij, affirmativè, tam ex dispositione juris communis, quàm ex Regiis ordinationibus, stilo, & ob-

servantia, resolvitur quòd si esset dubium, esse consulendum Regem, expectandamque secundam justificationem. Hinc R. Camera esse Regium patrimoniale Consilium, & Præsidentes Regios Consiliarios, quibus cura est demandata Regiarum consultationum de rebus patrimonialibus, & plura de stili autoritate, ac rescriptorum, praesertim contra Fiscum obtentorum nullitate.

RESPONSVM XXI.

SI quæ pro Fisco hac in disceptatione asseruntur, ea æquo, ut confido, animo perpendantur; non dubito, quin & industriae meæ multum laudis, & ipsi, de qua agitur, rei plurimum tribuatur justitiæ, permagni enim interest, quo sint animo iudices, ac sæpe sæpius accidit, ut plus in Iudicantium æquitate, quàm in re ipsa positum esse videatur. Quòd igitur Invictissimi, Gloriosissimique Imperatoris Caroli V. literarum annis 1539. & 1540. datarum, quibus Dominus Prorex jubetur illi suo cum voto, *y de los d'esse nuestro Real Consejo*, dare per literas consilium, quo utique decernat, num praesentis Rhegij Comitatus, cæteraque Oppida sint Ill. Marchioni Iulianæ restituenda, an quid aliud rependendum, quòd, inquam, dictarum literarum expressè includant, consilium prædictum fieri non solum debere cum interventu Dominorum Regentium, verum etiam cum voto, & sententia Præsidentium R. Camerae, ut pluries Fiscus institit, fundatur tum in verborum expressione, tum in ipsa Imperatoris mente, sive sensu, qui ex literarum contextu optime colligitur, tum etiam in exemplis, & præteritorum casuum paritate. Verum si quid hos habet ambiguitatis, quæ esse nulla videtur, est profectò ad Suam Majestatem rescribendum, quæ visis, auditisque Fisci rationibus, qui sensus sit suus, quæve mens, non gravabitur significare, atque interim lite, iudicioque, supersederi poterit.

Dicitur primò, verba, *y de los d'esse nuestro Real Consejo*, non esse de Supremo Collaterali Dominorum Regentium Consilio intelligenda; nam cum antea loquens cum Prorege Imperator dixerit, *con el voto, y parecer*

parecer vuestro , satis clarè in voto Proregis Regentium vota inclusit , quando Collaterales Consiliarij sunt pars totius corporis Proregis , *l. quisquis C. ad l. lul. Majest.* unde membra à capite separari non debent, *Rom. consil. 23. num. 3.* & cum sit caput, monstrum effct, sine corpore, & membris existere, nec aliquid ad justitiam pertinens agere ; siquidem caput qualis cujusque imago sit, com-
 2 monstrat , *l. cum in diversis ff. de religiof. & sumpt. fune.* & proinde si omisso Consilio Collateralium procederet , quidquid ageret, esset nullum , *cap. novit. de his, qua sunt à Pralatis.* Sicut è contra Consilij appellatione ipse Princeps includitur, velut Consilij caput , & sub Collaterali includitur Prorex , ut ex *Luca de Penn. Boerto* , & aliis latè firmat *Surgens de Neap. illustr. lib. 1. cap. 27. numer. 4. de Ponte de potest. Proreg. tit. de delegat. caus. 12. 20. & 25.* Quare cum Prorex Supremi , & Collateralis Consilij caput sit, & Præsidentis , nulla est majori expressione opus, ut in voto Proregis inclusa intelligantur vota Regentium , quorum sententiis una formatur Proregis sententia de iis, quæ tum ad justitiam , tum ad Regium Patrimonium spectant , (veluti est de qua agitur, controversia) ubi vota Regentium decisivè se habent, licet in cæteris, quæ regimen respiciunt , vim aliam non habeant, quàm consultivam , ut latè post *Bellug. in speculo Principum, rub. 10. numer. 8. fol. 30.* ubi noster *Borrellus in suis remission. in terminis de Ponte, in dict. tract. tit. de assensib. Regis, §. 5. numer. 7. & 8.* quod ex ordinationibus Regiis Caroli V. & Philippi filij testatur specialiter provisum in *tit. de delegat. causar. nu. 11. 13. & 16.* de quorum Regentium origine, & potestate plura *Surgens lib. 1. cap. 26. ex numer. 16.* & in Consultore Siciliae ultra Farum in simili *Mastrill. de magistr. lib. 5. cap. 7. numer. 18.* Itaque simulatque fit quæstio de Proregis voto , hæc necessarid etiam votum comprehendit Regentium , quibus in iis, quæ ad justitiam pertinent , communis est cum Prorege jurisdictio ; & nisi cum eorum sententia non procedendum est , ex Regiis Institutis , ut per *D. de Ponte in dict. tit. de delegat. numer. 17. & 18.* sicuti etiam jure communi Princeps non debet sine Procerum consilio legem condere ; ardua statuerè , sicuti & Collegium Cardinalium est in possessione , ut Papa non explicet ardua sine eorum consilio , *Barbat. conf. 1. num. 6. lib. 1. Padil. in l. si universi 14. C. de divers. rescript. Petr. de Gregor. de concess. feud. par. 1. quæst.*

5. cum aliis per *Andr. Knichen. Germ. in Comment. de Saxonico non provoc. jure, cap. 5. §. generaliter, num. 83.*

Quamobrem cum Imperator ad alia verba progreditur, y de los d'esse nuestro Real Consejo , hæc verba necessarid aut sunt capienda pro interventu , & voto Tribunalis Cameræ juxta qualitatem negotij , de quo agebatur ex subjecta materia , & Tribunalis , cui diriguntur , cum res tractetur tam gravis , & quæ Regij Patrimonij maximè interest, aut certè indicant Sacrum Capuanæ Consilium unà cum Regia Camera esse voto , & sententiæ interveniendum , quando ipsa Camera dicitur , & verè est Regium Consilium , imò supremum Tribunal. Ut in *Pragmatica Invictissimi Philippi Secundi 6. in noviss. sub titul. de officio Procuratoris Casaris, ibi, Cum Regia Camera Summaria Supremum quidem Tribunal totius Regalis Patrimonij regimen , ac gubernaculum teneat* , ut inter cæteros ait *Regens Reverterius decision. 7. libr. 1.* ubi agens, de quibus causis possit cognoscere , tam de jure communi , quàm ex privilegiis Regum nostrorum , subdit post *princip. hæc verba, In primis sciendum est quod Tribunal Regia Camera est Consilium Regium, & supremum, in quo omnia, qua spectant ad Fiscum, & Regium patrimonium agitantur, discutiuntur, & conservantur, & qui in dicto Consilio præsum dicuntur Procuratores Casaris* , amplius *Regens Moles de origine Regia Camera post decision. in §. ex his apparet* , probat Tribunal hoc Regiæ Cameræ in literis Roberti , & Ritibus Regiæ Cameræ appellari , *Regale Auditorium, & Supremum Tribunal* ; itidem *Dominus Regens Tapia de jure Regni, libr. 2. in rubric. de officio Procuratoris Casaris, numer. 5. fol. 174.* ubi numer. 13. meminit in Hispania vocari *Supremum Consilium deazienda.* Ipsi quoque Cameræ Præsidentes verè sunt, & appellari possunt Regij Consiliarij, non modò, ut in Supremo Tribunali Regioque Consilio residentes; verùm etiam uti in locum subrogati Magistrorum Rationalium Siciliae , qui olim Regij Consiliarij nuncupabantur , ac fori , & familiaritatis habebant privilegia , ut optimè testatur *Surgens dicto tract. libr. 1. cap. 7. numer. 1.* quibusque Regij Patrimonij cura erat demandata , quæ postea à Carolo Primo fuit Regiæ Cameræ Summarie commissa, ut demum clariùs testatur *Alphonsus Primus* , sicut idem *Alphonsus Primus* testatur in *Pragmatica prima anni 1450. de officio Proc-*

- Procuratoris Caesaris fol. 250. à terg. in novissim. ibi: Ut Officiales ipsi utriusque officij prerogativa latentur, & gaudeant, & paulò post ante finem sub verbis: Caterisque de nostro Consilio, clarè includit Consilium Capuanæ, & Regiam Cameram, absque quòd particulariter Regiam Cameram nominet;*
- 13 *cùm clarum sit, Regiam Cameram nil aliud esse quàm Regale Consilium circa patrimonium, prout Sua Majestas Præsidentes nominat in diversis literis Tribunali scriptis sub Consiliatorum titulo, & Regiam Cameram suum Regale Consilium, ut notissimum est.*
- 14 *Secundò dicitur, ejusmodi verba, & de los de esse nuestro Real Consejo, esse necessariò intelligenda de Cameræ Tribunali pro subjecta materia, quæ est optima sermonum interpret, etiamsi verba à propria, & germana significatione declinent, & pro ea quoque materia, in qua stricta sit interpretatio, latè Everardus loco à subjecta materia, numer. 2. & seq. toleratut enim improprietas, quam lex rescriptum (quæ æquiparantur) communis intellectus, natura rei, natura contractus, natura judicii, vel consensus partium tolerat, Baldus in l. final. question. 14. C. de heretic. & de verbis sententiz, & statuti impropriandis ex subjecta materia, licet alias non strictè intelligenda, Everard. dicta loco, numer. 6. & 7. ubi numer. 14. tradit, hæc pronomina, meum, tuum, suum, impropriari, & numer. 25. idem tradit de dictionibus, alium, alia, aliud, ex subjecta materia impropriari, ita ut non sit mirum, si illa verba, de esse nuestro Real Consejo, ex subjecta materia impropriari valeant, licet in casu præsentis nulla fiat impropriatio. Item quia negotia omnia sive Regium Patrimonium, sive Fiscum spectantia, legum tum communium, tum municipalium Regni dispositione ad Regiam Cameram deferenda, ibique tractanda sunt, juribus citatis à Peregrino de jure Fisci, libr. 7. titul. 1. latissimè Revererius dicta decision. 7. tom. 1. Surgens libr. 1. cap. 26. numer. 23. Dominus Regens Tapia de jure Regni, libr. 2. Pragmat. 1. fol. 174. & est expressa Pragmatica Philippæ Secundæ, in ordine 6. sub titul. de officio Procuratoris Caesaris, in novissim. incipiente*
- 17 *Cam Regia Camera, superius citata; ex præsertim consultationes, præceptum est, longoque usù receptum; ut in Cameræ Tribunali fierent, quæ futurum Regii Patrimonii compendium, vel damnum vitandum, privatorum merita, atque alia, de quibus Sua velit Majestas edoceri, concernunt, ut in Pragmatica à Seniore Ossunensium Duce edita anno 1585. numer. 63. cum reformatione alterius ab eodem conditæ anno 1585. numer. 62. §. item te consulte, sub titul. de officio*
- 18 *Procuratoris Caesaris, fol. 268. in noviss. Idcirco cùm ad Regiam Cameram, in qua semper, & ejusmodi negotia acta, & deliberationes habitæ sunt, res tantæ consultationis spectet, Imperatoris literas, & commissionem intelligendum est, pro solito, ac legitimò causarum cursu fuisse datas, ut ex Gemin. in cap. quamvis, de rescript. in 6. multis etiam juribus citatis adnotavit Magon. decision. Florent. 87. numer. 6. & sunt quantum possibile est rescripta ad dispositionem juris communis reducenda, l. si quando, 35. C. de inoffic. testament. Aviles in cap. 11. Prætorum glöf. jusgada, numer. 2. Hinc Dominus Regens Tapia in commentio Pragmatica 1. edita per D. Petrum à Toledo in anno 1540. §. insuper præcipimus, ubi traditur forma expediendarum consultationum in Regia Camera, subjicit hæc verba optima ad propositum, cùm anim Rex debeat cuncta facere cum Consilio, ut optimus rerum omnium finis inde sequatur, de quo diximus in Capti. Regni &c. merito introductus est hic mos, ut cùm Rex circa suum patrimonium vult dispo-*
- 20 *nere, intelligat, quid suis Consiliariis circa ejus curam electis videatur, ubi enim sunt multa consilia, ibi erit & sapientia, juxta illud Salomonus, &c. quales autem debeant esse consultationes, copiosè scripsit Cardin. Paleosh. de sacræ Consistorij Consult. ex quo clarissimè patet, Præsides Regiæ Cameræ esse propriè Consiliarios Regiæ, electos ad consulendum de Patrimonio. Et quamquam Saero, & Collateral. Consilio non defuere unquam viri optimi, & acque omni virtutum, ac doctrinæ genere eminentes, quales omnes hac potissimum tempestate in eo conspicimus, hand tamen verisimile est, suam Majestatem Cameræ Tribunal, verum, propriamque Regij Patrimonij iudicem*
- 21 *quædam ratione non minus Dd*

is præsertim in consultationibus, quæ rem patrimonii tuentur, voto, & sententia exclusum voluisse; ea vel maximè de causa, quòd res tanta non videtur unius dumtaxat Tribunalis, sed complurium vota requirere, quo faciliùs, rectiùsque de ea fieri possit deliberatio; est quidem numerus consultationibus habendis accommodatior, non enim vota unius, vel pauciorum in rebus præsertim arduis, sed plurium requiri debent, supplet enim alter quod uni 23 deficit, & cum conveniunt multi, suam quisque partem habet virtutis, atque prudentiæ, suntque quasi unus homo multiplex, & multæ manus, multis sensibus, multisque moribus, & intelligentiis præditus, ut ex *Divo Hieronymo, Aristot. & Philone* optimè probat in specie idem *Dominus Tapia in commento dictæ Pragmaticæ, 1. de offic. Procurat. Casaris*, nuncupatim loquens de numero votorum adhibendo in consultationibus concernentibus patrimonium, & dicitur inferius.

24 Tertiò, quòd eadem verba, *y de los d'esse. nuestro Real Consejo*, de Collaterali Regentium Consilio haud sunt interpretanda, vel ex eo rescribendi usu clarissimè patet, quem aliàs idem servavit Imperator, nam cum Proregem D. Petrum de Toledo de quibusdam pragmaticis pro patrimonio edendis, consuleret, & Collateralis etiam Consilii votum, & sententiam exquireret, his utique verbis usus est, *que comunicandolas con los Rejentes de nuestra Canceleria, y con los otros Oficiales nuestros, que à vos pareciere, &c. in Prag. 2. anni 1536. de offic. procur. Casar.* quòd aliis etiam in Pragmaticis, & rescriptis ejusmodi videre est; Ex ejusdem igitur Imperatoris consueto rescribendi more, & ex ipsa speciali Regentium nominatione hoc satis abundè colligitur, consuetudo enim patris millas, sive disponentis in qualibet dispositione in primis attendi debet, *l. si servum plurium §. fin. ibi, habeat omnia, &c. ff. de legat. 1. cum concordantibus per Everard. loco. ab ordine, post 26 num. 7. sic & stilus Curiarum, sive Cancellariarum, cap. ex literis, de Constit. cum aliis per eundem Everard. loco. à stilo Curia, Afflic. in terminis dec. 253. de Ponte conf. 1. numer. 67. & 68. lib. 1. verba illa generalia, y de los d'esse. nuestro Real Consejo, non aliter, quàm pro subjecta materia sunt intelligenda. Et enim Imperator cum Regentes ad majorem expressionem nominasset, id non gene-*

rali, sed speciali fecit appellatione. Hoc eodem specialiter nominandi stilo Philip-
 25 pus III. Inviçissimus est etiam usus in rescriptis pro hac causa, instante parte rogatis, quibus utique licèt subreptione, quoad observantiam invalidis (ut infra patebit) optimè tamen habetur usitata formula, qua Regia Hispaniarum Concilia in deposcendis Regentium votis utitur; in iis enim specialiter apponitur, *con el vuestro parecer, y el del Colateral*, specialem igitur expressionem, ubi vult, apponit, vulgata *l. unica §. sin autem deficientis C. de caduc. tollen.* Quinimò ut *Regens Reverterius* advertit *decis. 7. part. 7.* cum aliàs Regius Fiscus institerit, ut causa inter Sueffæ Ducem, & Marchionem Turrismajoris pro suo interesse, licèt non principali, & immediato, sed secundo (ut ajunt) vel remoto ad Cameræ Tribunal remitteretur, utraque pars contradixit, asserens, causam Domino Proregi, ac Regentibus fuisse specialiter commissam. Verùm cum ejusmodi controversia non cum Fisco præcipua, sed inter privatos es-
 28 set, fuit provisum, non esse remittendam. Sed cum incidisset articulus, utrum Regentes veluti ordinarii, an ut delegati processerint, atque ideo esset de mente Regis delegantis quaestio, fuit decretum, Regiam Majestatem esse hac de re consulendam, juxta *cap. licet, de offic. ordin. allegatum per eundem Revert. que Majestas, delata ad Proregem causa, jussit, eum cum Regentium, & Regiæ Cameræ voto ad decisionem progredi, ut re quidem ipsa demum*
 29 præstitum fuit. Ex qua decisione primò colligitur, de stilo Cancellariæ Hispaniarum esse, ut Collaterales Consiliarii proprio nomine appellentur Regentes Cancellariæ, & hac illis appellatione consultationes, & causæ delegentur.

30 Secundo statim atque Regi innotuit, de re agi ad Fiscum pertinente, licèt non præcipua, fuisse tamen adjunctum Cameræ votum, quamvis antea fuerit decreto Collateralis exclusum.

31 Quarto dicitur, rem ejusmodi fuisse in puncto, casuque majore ab inviçissimo Rege nostro novissimè declaratum. Nam cum Proregi mandatum fuerit, ut de prætenfa Sueffæ Ducis pro meritorum, sive ut ajunt, servitorum remuneratione consultationem haberet, effectusque habita cum solo Collateralis interventu, hac de causa à Supremotali Consilio fuit iterum eidem Proregi commissum, ut quia negotium Fiscus interesset,

interesset, ejusmodi consultatio non modo cum interventu, & voto Collateralis, verum etiam cum interventu, & voto Camerae fieret, idque totum juxta dispositionem legis communis, & Pragmaticarum Regni, sicut rescripta omnia interpretanda sunt, & intelligi debent secundum justitiam fori, & poli, & juri, & æquitati conformanda sunt, etiam si natura verborum non patiatur, autoritatibus citatis à *Molin. lib. 2. de primogenys. c. 1. num. 13. versic. rescripta namque*, alioquin rescripta contra jus civile, municipale, vel consuetudinarium non valent ex defectu voluntatis Principis, qui præsumitur non recordatus, vel deceptus, latè *Rebuff. in præfat. de rescript. quest. 9. num. 70. cum seq.* Quod postea magno cum Regii Fiscus compendio perfectum fuit anno 1616. ut Regentibus, Præsidentibusque, qui hac in consultatione suas dixere sententias optimè constat. Adest igitur particularis decisio, qua habetur, consultationes de patrimonio, quæ Proregi committuntur, esse necessariò faciendas eum interventu, & voto Camerae, ad quam de jure spectant. Quare ejusmodi Regis nostri literæ vim habent legis, & æquæ, ac leges sunt in prædictis casibus observandæ, *l. item veniunt §. sed Imperator, ubi Angel. ff. de petit. hared. l. 1. verbo, per epistolam ff. de Const. Princip. cum aliis latè in terminis congestis per Jacobum Anton. de Mauro alleg. 18. ex num. 6. Bobadil. in Politica lib. 2. cap. 10. num. 59. Rebuffus ad Constit. Gall. tomo 2. tit. de rescript. art. 1. glos. 1.*

Et cum pluries fuerit hoc modo rescriptum, inductus est ita rescribendi stilus, quo fit, ut deficientibus legibus, ac pragmaticis, rescriptum contra stilum vim habeat nullam, nullamque executionem, non præsumitur enim à Rege, vel ejus Cancellaria emanatum, *cap. porrectum, de confir. util. vel inutil. idem si clausulæ insolitæ opponuntur, vel si lædat jus tertii, latè Rebuff. ad Constit. Gall. tomo 2. de rescript. in præfat. num. 164. in 21. effectu*, & hoc casu iudex cui dirigitur debet supersedere, & certiorare Regem, *cap. memoria 19. disting. & de rescriptis contra stilum, & consuetudinem Peregr. decis. 97. nu. 22. in fin. & 23. & contra non solita rescripta, & novitates latè Menoch. de præsumpt. lib. 5. cap. 34. num. 7. & per totum.* Vnde ortum vulgare Hispanicum, *Novedad, nõ verdad, Bobadil.*

Nec obstat, quòd literis anno 1539. & 1540. pro hac causa datis, jubeat Impera-

tor, *que se dea noticia all' Abogado, y Procurator fiscales, para que respondan, &c.* perinde quasi fieret ex hoc clarum, non debere Camerae intervenire, quia si illi interveniendum fuisset, utique non fuisset opus dicere, quòd Fiscus audiatur, cum sit pars integrans, & in Camera inclusa. Neque officit quòd additur, hoc etiam esse ex longo usu, sive, ut dicunt, observantia, peripicuum, cum hæc controversia ab anno 1539. ad hæc usque tempora, interveniente nunquam Camera fuerit semper in Collateralis tantum agitata.

Etenim præterquam quòd optimè responderetur, satisque esset dicere, mandatum, quo præcipiebatur, omnia esse Fisco notificanda, fuisse ex abundantia, ut scilicet clarè intelligeretur, causæ hujus consecutionem, qualitate, & gravitate magna, maximè à Sua Majestate existimari, atque ideo esse opus, ut fiscalis Advocatus in omnibus audiatur. Et sicuti Sua Majestas dictis Pragmaticis, Regiisque literis aliquid negotii Proregi mandat, jussit cum suo, & Regentium Collateralium voto ad illius consultationem, aut decisionem procedere, licet vota Regentium inclusa intelligantur in voto Proregis, tanquam ab illis individuo, ut supra dictum est. Ita etiam fuit eidem Majestati visum specialiter præcipere, ut Procurator, & Advocatus Fiscales in omnibus audirentur, *para que respondan, y alleguen en contrario, lo que se puede desir en favor, y defension del Fisco, y derechos de nuestra Regia Corte.* Supervacanea enim tolerantur, cum ambiguitatem tollunt, *Cravetti. cons. 25. num. 31. Beccius. consil. 34. in fin. Surdus. decis. 195. num. 10.*

Præterea responderetur, literas duas habere partes, quarum in prima soli committitur D. Proregi, & non aliis, ut Marchionis intelligat rationes, ac scripturas, informationesque recipiat. In his itaque conficiendis, quæ soli Domino Proregi demandata sunt, & extra Camerae erant agenda, satis justè præceptum est, Fiscus Procuratorem, & Advocatum esse audiendos.

In secunda verò parte, post formatum, compilatumque processum mandatur, *que collegido en un mismo el proceso juntamente con el voto, y parecer vuestro, y de los d' esse Real Consejo, nos lo enbiad los anies, &c.* Quare cum ad hæc, ut prætenditur, procedendum sit cum interventu, & voto Camerae, nulla fit mentio de Fisco, quippe qui in Regio Consilio Tribunalis Camerae comprehenditur.

henditur, & sic non obstat argumentum, quia Fiscus tunc vocatur, cum necesse est.

Quo verò ad oppositionem ex observantia, retorquetur argumentum desumptum ab observantia subsequuta in casu præsentis, quamvis aliàs fortissimum. Siquidem casus, in quo juxta formam Imperialis rescripti exigendum erat votum R. C. hucusque non evenorat, nil mirum igitur si R. C. non intervenit in præteritum, cum illa solum ex forma rescripti adjungi debuit collectis probationibus, & compilato processu tempore consultationis faciendæ, ut mox suo tempore Fiscus institit fol. 152. & 154. nam licet scripturarum, probationumque receptio soli D. Proregi fuerit commissa, nulla de Collaterali facta mentione, hoc tamen à Collaterali, quippe à Regente Francisco Loffredo causæ Commissario, ut necessario intelligendum erat, præstitum fuit. Et pro aliquo etiam tempore intervenit, fuitque causæ Commissarius, Cameræ Locumtenens fol. 121. Modò verò cum de habenda consultatione agitur, adhiberi debet votum Regiæ Cameræ, quod attentis dictis literis non erat adhibendum, nisi cum in consultatione vota ferrentur, quod hucusque haud opus fuit. Vfus igitur, sive observantia, ut præten dit Fiscus, rectè se habet.

Neque Invidiissimi Regis nostri literæ die 15. Septembris anno 1613. ut fol. 136. & 15. Octobris anno 1616. ut fol. 165. datæ, obstant, sùm erranti, falsæque assertioni Partis nitantur: quæ utraque supplicatione asseruit, dictis literis Imperatorem mandasse Proregi, ut quæ esset sua de hac controversia sententia, per literas declararet, hæc tantummodo subnectens verba, *y del Collateral, &c.* Sua igitur Majestas, asserta vera existimans, dictas Imperatoris literas jussit juxta proposita observari. Quod cum aliter se habere comperiat, eadem literæ, ut subreptitiæ, neque allegari, neque aliquem effectum habere possunt, rescriptum enim ex falsa causa redditur nullum, *Rebuff. d. tom. 2. ad Const. Gall. de rescript. in præfat. nu. 174.* Item si præjudicat tertio, *cap. quamvis, de rescript. in 6.* & obreptio in parte rescripti, vitiat in totum, *Tepatus tome 1. de rescript. col. 2. in verbo obreptio, & verbo subreptio, Rebuff. in d. loco de rescript. in præfat. num. 109. versic. sapius etiam.*

Tandem, si qua ex dictis verbis videatur ambiguitas oriri, utrùm scilicet illis in cõsultatione Cameræ votum includatur, an vs-

quò eadem excludatur; est utique hujusmodi solutio à sua Majestate precibus contendenda, cui uni id oneris incumbit, ea vel maximè de causa, quòd res agitur Fisco haud utilis, & interim non est ad ulteriorem procedendum, rescriptum enim Fisco damnosum, vel est nullum, *t. nec damnoza, C. de precib. Imperat. offer. Rebuff. in præfat. prædicta q. 9. numer. 80. & seq. & quæst. 12. num. 174.* vel debent Iudices, quibus dirigitur, Principi rescribere, & expectare secundam jussionem, latè *Rebuff. d. q. 9. num. 85. vers. unde dicitur tex. Tepatus d. loco de rescript. vers. Iudex videns, col. 2. & vers. Rescriptum contra jus, col. 5. & col. 9. vers. jussio- ni Principis*, quod servandum est etiam si solum impugnetur rescriptum ex eo, quia contra stilum, *Everar. videndus loco à stile Curia, col. 2. vers. hinc etiam est*, prout ita aliàs servatum refert *Reverr. d. dec. 7. par. 7.* Rescriptum est quidem Fisco perniciosum, fietque perniciosius, si res à paucis contra Regias sanctiones decernatur, ut ex pluribus probat *Card. Paleot. de Sacri Concist. par. 1. quæst. 2.* & etiam læditur honor sui Tribunalis, quippe R. C. nam injuriã afficiuntur Iudices, quando de spectantibus eorum officio, alii consuluntur, ipsis exclusis, *Paleot. q. 3. art. 5. & 6. de quo vehementer conque- ritur D. de Ponte in d. tract. d. tit. de delegat. nu. 9. 24. & 27.*

In præcedenti articulo succubuisse Regium Fiscum, præcedenti Responso principalis quæstionis nu. 77. meminimus.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Criminis de quo agitur, immanitas latè de- tegitur.*
- 2 *Residuum, peculatus, aliaque delictorum genera proponuntur.*
- 3 *Peculatus crimen ut locum habeat, publica debet esse pecunia, idem in residuo, nu. 4.*
- 5 *Dubium excitatur, num pecunia à vectigalium conductoribus debita, publica dici possit.*
- 6 *Publicam esse, tum ex subrogatione, tum ex pecunia functionem recipientis natura, demonstratur.*
- 7 *Vectigalia ex sui natura publica, eorumque fructus, & pensiones à conductoribus debita.*
- 8 *Vectigalia in proprio significatu ea dicuntur, qua pro mercium invectione, & evectione penduntur.*
- 9 *Publicani nomen traxerunt à vectigalibus, qua publica dicuntur.*

- 10 Vectigalium locatio non minus quam triennij spatio fieri debet.
- 11 Vectigalia non ideo publica esse desciunt, quod sint conducta, idemque est, pro Fisco exigi immediate, vel pro conductore, mercede Fisco soluta, num. 12.
- 13 Vectigalia ob publicam utilitatem sunt introducta, & legitime imposita, sunt favorabilia, num. 14.
- 15 Residui crimen ab ijs committitur, qui publicam pecuniam in usum aliquem destinatum retinent, non erogando, & nu. 16.
- 17 Poena restitutionis ejus quod debetur, & amplius tertia ejus parte est in crimine residui.
- 18 Idem criminalis extraordinaria, sed gravis, & major poena furti, num. 19. ac ita delinquens prado dicitur, num. 20.
- 21 Peculatus quoque locum habere clarè convincitur.
- 22 Lex Julia de residuis procedit, cum quis pecuniam à Fisco in usum aliquem delegatam retinet, sed in eum erogatam non dicit.
- 23 Residuum cessat, cum quis pecuniam publicam publico usui non erogatam, quasi erogasset, retinet, & furtum consequenter peculatus proprie dicitur, & num. 27.
- 24 Text. in l. sacrilegi, 9. §. fin. ff. ad l. Jul. pecul. expenditur, ac de peculatu intelligendus esse declaratur, & num. 25.
- 26 Iurium diversa dispositio ex eorum verbis expressè colligitur.
- 28 Text. l. sacrilegi, §. Labeo, ff. ad l. Jul. pecul. non obesse, demonstratur.
- 29 Peculatus regulariter à non Officiali committitur, & nu. 34.
- 30 Peculatus committitur, cum quis pecunia publica periculum à se avertit, quasi eam verè solvisset.
- 31 Tutor de bonis pupilli aliquid auferens, actione rationum distrahendarum obligatur, quod si furandi animo fecit, etiam furti tenetur.
- 32 Matthæi Vuesemb. verba aurea ad propositum transcripta referuntur.
- 33 Publicus administrator publicam pecuniam surripiciens, capitali poena punitur.
- 35 Peculatus nedum à Publicanis, sive Arrendatoribus, sed etiam ab arrendamenti Officialibus, & Caratarijs committitur.
- 36 Officiales arrendamenti, sive ejus libros habentes, peculatum admisisse, probatur.
- 37 Text. in l. hac lege, 11. ff. ad l. Jul. pecul. ad id expenditur, & applicatur, nu. 38.
- 39 Idem in arrendamenti Caratarijs, qui ut principales Arrendatores existimandi sunt, numer. 40.
- 41 Particeps verè dicitur socius, nec interest, quæ portio in societate habeatur, num. 42.
- 43 Vectigalium conductores alios nominare solent, qui tanquam principales conductores censentur, validusque est hujusmodi contractus, num. 44.
- 45 Nominatio sociorum retrahitur ad tempus conductionis.
- 46 Socij in vectigalibus à conductoribus adhibiti, Reip. ut principales obligantur, & nu. 47.
- 48 Caratarij nominati, nisi R. C. idonei videantur, repelluntur, quousque idonei nominentur, ex antiqua R. C. praxi.
- 49 Publicanorum vocabulo etiam ij continentur, qui Publicanis ministrant, eorumque edicto subjiciuntur.
- 50 Domini Publicanorum appellantur ij, qui majoritatem, sive praeminentiam in cæteros habent.
- 51 Administratores pecunia publica si durante administratione eam interceperint, peculatum tenentur, idem in Officiali, nu. 52. & 56.
- 53 Constit. Regni Officiales Reipublicæ, peculatum administrationis tempore committentes, capite puniri disponit.
- 54 Gloss. dictæ Constitut. de morte naturali, Afflict. verò intelligit de deportatione.
- 55 Dictæ Const. poena eos quoque afficit, quibus ad pecuniam subtrahendam vitur Officialis, & scienter recipientes.
- 57 Peculatus poena pecuniaria, si de pecunia Fisco incorporata agitur, quadrupli, si de non incorporata, dupli erit, num. 58.
- 59 Pecunia à Fisci debitore exacta haud incorporata dicitur.
- 60 Criminalis poena, civili jure deportatio, Digest. Cod. verò, ac Constit. Regni jure, capitalis.
- 61 Furti quoque crimine coarguuntur, cum pecuniam fiscalem, Fisci creditoribus exolvendam occupaverint.
- 62 Administrator, Officialisque quilibet, pecuniam aliis distribuendam recipiens, ac fraudans, cum Administris capite punitur.
- 63 Residui, peculatusque poenis ex delictorum gravitate sepositis, capitalis poena ex aliis juri-bus in hujusmodi furti specie constituitur, & num. 64. & 65.
- 66 Text. in l. sacrilegi, 9. §. eodem capite, ff. ad l. Jul. pecul. in propositio expenditur, & ponderatur.
- 67 Debitor pecunia Fiscalis post annum residuam pecuniam facit.
- 68 Capitis poena imposita, cetera desciunt, nisi civiles, quas in heredes pro eo, quod ad eos pervenerit, competere palam est.
- 42 Particeps verè dicitur socius, nec interest, qua

ARGUMENTVM.

Arrendatorum, sive publicorum vectigalium Conductorum crimina patefiunt, perniciosesque inde sequuta describitur. Residuum, peculatusque ut locum habeant, quæ requirantur. Publicani qui, & an ij dici possint, qui vectigalia conducunt. Residuorum quæ sit pœna tam civilis, quàm criminalis: Inter residuum, peculatumque differentia, & quæ ejus sint pœnæ tam ex jure civili, quàm Codic. ac Regni, *Text. in l. sacrilegi, §. fin. ff. ad leg. Jul. pecul.* hætenus haud bene perpensus, ac intellectus, expenditur, ac de peculatu loqui clarè dētegitur. Ad *text. in l. sacrilegi, §. La-beo*, exactè, ac plenè responderetur. Officialis, vel Administrator num pecularum committat, & qua pœna plectatur. Caratarii, seu in Arrendamento participes, an verè Publicani existimandi sint, ut conveniri possint. Præter asserta crimina furti quoque, aliorumque graviorum criminum pœnas locum sibi vindicare, latè demonstratur, ac alia de peculatu accuratè differuntur.

RESPONSVM XXII.

I QVanta cum severitate sit animadvertendum in erimen hoc, de quo agitur, facile dignoscitur, non modò ex læsione tam fraudulenti, & machinationibus repleta, quàm privati homines ferè omnes, & præsertim pauperes, ac miserabiles passi sunt, verùm etiam ex ingenti, & universali, tum privatarum, tum publicarum rerum damno, & diminutione existimationis Fiscii, & Regalis Patrimonii tam clarè extrinsecus apparente, cum vero, & intrinseco danno à Regia Curia, & ejus Creditoribus, sive Consignatariis accepto, & in futurum ex hujusmodi admissione facinoris accipiendò: & cum jactura, etiam publici commercii. Quibus adjungitur violenta, & dolosè extorta remissio proprii

juris, sæpius repetita, ac geminata depraedatio Regiæ pecuniæ, ad certos usus destinatæ, in maxima, & ingenti summa; non solum contra juris communis, & municipalis certam dispositionem, sed contra Regias novissimas, & præcisas ordinationes ortas ex justa, & necessaria reformatione, & directione Regiæ generalis Visitationis, ob conservationem Regii Patrimonii, ejusque Fiscii, in quo constat versari publicam omnium utilitatem, præsertim hæc calamitosis temporibus, in quibus ob bellorum turbines, ferè ubique Monarchia Regis nostri vexatur ab inimicorum fidei, & invictissimi nominis Austriaci solius fidei defensoris, conatibus. Quod crimen, sive potius dixerim, criminum acervus, tot, eaque gravissimæ delicta admixta complectitur, ut proprium, genuinumque illi nomen tribuere ob admissorum copiam, planè sit difficillimum. Etenim Regiæ pecuniæ publico usui destinatæ dilapidatione, quis Regis fidem apud populos imminutam, ejusque iteratas sanctiones, ac de re ipsa instructiones, & præcepta contempta, privatorum denique, eorum cum Regia Curia redivitibus pro nihilo palàm ab ipsiis emptis, dum integrè solvere tenebantur, extremam rei familiaris jacturam factam non existimet? ut sanè pauca generis hujus delicta enumerari possint, quæ huic, de quo agimus, magnopere non conveniant: ut certè hujusmodi generis delictum alios congruentiori nomine explicari possit, quàm multiplici quadam criminum appellatione, ad *text. ad hoc satis pulchrum in l. eos, qui 6. §. nec tamen, C. de modo mult.* Quare eorum omnium pœnis reos subigendos esse, admissorum numerus, qualitas, ac pleræque circumstantiæ facinus augentes, apertè conclamant.

Siquidem præter dolum, fraudes, aliasque machinationes ad decipiendum adhibitas, residuorum, peculatus, falsi, furtique crimen perpetrasse, facile ex processu colligitur.

Et quoad primum, & secundum, scilicet residui, & peculatus crimen, ut iis hos publicorum, seu fiscalium vectigalium conductores, & ut vulgò appellantur, Arrendatores, convineamus, necesse est probare, pecuniam retentam, ab eisque subreptam, publicam censerì, siquidem *Phipian. de peculatu loquens in l. 1. ff. ad l. Jul. pecul.* ait, *l. Jul. peculatus cavetur, ne quis ex pecunia sacra, Religiosa, publicave, auferat, & Paul. de residuis*

4. residuis verba faciens idem requirit in l. 2. ff. eodem tit. l. Julia de residuis tenetur, qui publicam pecuniam delegatam in usum aliquem retinuit, & neque in eum consumpsit, & alibi.

5. Quod ut pateat, dicimus, difficultatem ex eo oriri posse, quod nos non versemur in terminis Officialis, scilicet Thesaurarii, qui pecuniae Fiscalis administrationem, & custodiam, non item usum habeat, nam eo certe casu certum est, pecuniam nunquam desinere esse Fiscalem, proinde publicam, in qua residuum, peculatusque proculdubio admitti possit, sed cum simus in terminis Conductorum à Regio Fisco publicorum vectigalium, posset ab iis praetendi, tanquam Fisci privatos debitores habendos esse, non fiscalis pecuniae administratores, cum in eos transito pecuniae publicae usu, certis, statutisque temporibus pensiones quasdam ex conductione Fisco, seu Consignatariis à Fisco delegatis inferre, ac persolvere teneantur, ideoque fiscali pecunia propria, ex locationis vi jam effecta, frustra sese fiscalis pecuniae administratores, veluti fures, residui, peculatusque poenis plerumque posse sperarent.

Verum his potius neglectis, re bene perpensa, facile ostendetur, pecuniam, quam ipsi Arrendatores ex conductione Fisco, seu ejus creditoribus debeat, nihilominus fiscalem, publicamque habendam esse: etenim ex locationis, conductionisque contractu pro pecunia Arrendamenti, quam Fiscus conductoribus assignat, ut ea pleno jure potiantur, ipsi è contra certam pensionis quantitatem persolvendam re promittunt, quae cum in Fiscalis, publicaeque, cujus ipsi dominium acquirunt, locum subrogetur, proinde ea quoque publica, fiscalisque dicenda erit, ex subrogationis natura, idque fortius, quam ex vi subrogationis, verum est ex pecuniae natura, quae functionem in genere suo recipit, ad text. in l. incendium, C. si cert. pet. ut ea de causa in mutuo genus reddendo, ex mutui natura exsolvitur debitum, magis quam si eadem pecuniae species redderetur, ut est text. apertus in l. 2. §. mutui datio, ff. si cert. pet. unde remanet pecunia exolvenda occasione pensionis ex fructibus Arrendamenti, publica, cujusmodi constat esse vectigalia, ex sua propria, & peculiari natura, publica, l. inter publica, §. ult. ibi, publica vectigalia intelligere debemus, ex quibus vectigal Fiscus capit, quale est vectigal portus, vel venalium

rerum, item salinarum, & metallorum, quemadmodum in l. 1. §. familia, ibi, quae publico vectigali ministrat, & in l. locatio 9. §. ult. ff. de public. l. omnium. 6. ibi, in publicis functionibus aqua debet esse inspectio, C. de vectig. & commiss. & potissimum in proprio, & potentiori significato censentur propriissime vectigalia publica, quae pro invectione, & evectioe mercium penduntur, ut sunt jura nostrae Dohanæ, Briffon. de verb. signif. lib. 19. vers. vectigal, licet latiori acceptione extendatur ad omnia, ex quibus Fiscus vectigal capit, d. §. ult. l. inter publica, Regner. de regalibus lib. 2. cap. 6. de vectig. in princip. Adeo que publica, jurisque publici sunt vectigalia, ut inde ortum habuerit, conductores vectigalium fuisse Publicanos appellatos, tanquam exactioni publicae pecuniae addictos, l. eum, qui ff. de verbor. significat. l. quanta 12. in fin. ibi, Publicani autem dicuntur, qui publica vectigalia habent conducta ff. de public. Regner. d. cap. 6. numer. 4. prout conduci, & locari non minori, quam triennii spatio, quo tempore peracto, iterum licitationum jura, conductionumque recreari oportere, ac simili modo aliis collocari, monet Imperat. in l. penes illum 4. C. de vectigal. & commiss. Boer. in celebri Decis. 249. num. 1. Peregr. de jure Fisci libi 6. cap. 5. num. 3. ut noxia evitentur demania, in quo illud ad propositum est summe notandum, l. C. in d. l. quanta 12. §. ult. ut verissimum supponere, non ideo minus vectigalia, eorumque reditus publica censeri in posse conductorum, quod probat text. apertissime, quem citat ibi gloss. ult. in l. 1. §. hic titulus, juncta gloss. verb. pendant, illomet tit. dum explicat Ulpian. qui sint Publicani, ita loquitur, Publicani autem, qui publice fruuntur, nam inde nomen habent, sive Fisco vectigal pendant, vel tributum consequantur, subdit Accurs. sive tanquam procuratores colligendo pro Fisco, vel etiam jure suo, & ad suum commodum, reddendo Fisco certam mercedem, quam glo. expositam extollit Bar. dicens in d. §. hoc tit. in princip. esse veram, bonam, & notabilem, & addit, sive ergo quis colligat pro Fisco, sive pro se, cum Fisco aliquid prestat pro mercede, idem est, adeo ut Castr. ita summaverit illum text. Publicanus dicitur, qui est positus ad exigendum publicos reditus, sive exigat immediate pro Fisco, sive immediate pro se, sed aliquid solvit Fisco, à quo conduxit, vel emit, hæc dicit, & hos patres sequuntur cæteri omnes, ut supponit Peregr. d. lib. 6. tit. 5. numer. 17. nec

reperi in hoc contradictorem, quod reditus vectigalium, tam pro Fisco immediate exacti, quam locati dicantur publici, publica que pecunia, cum vectigalia, ob utilitatem, vel necessitatem publicam instituta sunt, *l. fin. C. de vectig. l. 1. C. nova vectig.* in quibus constare Reipublicæ nervos, nemini dubium esse, statuit *l. C. in l. 1. §. in causa, ff. de question. etiam si locentur, l. moris 9. §. sunt autem ff. de pænis, & legitime* 14 *imposita, sunt favorabilia, Regner. d. cap. 6. num. 35. & 38. confert Taciti locus lib. 13. annal. his verbis, dissolutionem Imperij docendo si fructus, quibus Resp. sustineretur diminuerentur.*

Quæ cum ita sint, clarè apparet, eam pecuniam, quam conductores arrendamenti Fisco persoluturi erant, non solum uti sustententem vices Fiscalis pecuniæ, & ipsius functionem recipientem, tam ex pecuniæ, contractusque natura, quam ex eorum re-promissione, & destinatione in publicos usus factam, scilicet dimittendis Fisci consignatariis, publicam, & fiscalem habendam, sed verè, & propriè publicam, & Fiscalem esse, ut meritò illam retinens, vel surripiens, residuum, & peculatus crimen perpetrasse videatur.

Quibus jactis fundamentis, residuorum 15 *crimen commississe eos dicemus, qui destinatum solvendis creditoribus Fisci pecuniam retinuerint, nec erogaverint, ut vult text. expressus in l. Julia 4. §. lege Julia, ff. ad l. Juliam pecul. cujus hæc sunt formalia verba, lege Julia de residuis tenetur is, apud quem ex locatione, emptione, alimentaria ratione, ex pecunia quam accepit, aliave causa, pecunia publica resedit, & qui pecuniam publicam in usum aliquem acceptam retinuerit, nec erogaverit, hac lege tenetur, idemque disponitur in l. 2. ff. eodem tit. lege Jul. de residuis tenetur, qui pecuniam publicam delegatam in usum aliquem retinuit, neque in eum consumpsit, ubi gloss. subdit, delegatam, id est destinatam, & sic habemus ex his legibus, quod qui pecuniam publicam destinatam ad usum aliquem retinuerit, cum residui legi obnoxium esse, Ias. conf. 111. col. 3. sub num. 4. vers. nec etiam potest, lib. 1. Ruin. conf. 143. num. 7. & seq. & num. 25. lib. 5. Menoch. de arbitr. cas. 586. sub num. 33. in fin. Capoll. conf. 39. in 3. dubio, sub num. 25. Boss. tit. de l. Jul. pecul. & de resid. in princ. Tiber. Decian. tract. crim. cap. 31. de resid. lib. 2. Caball. resol. crim. cent. 1. cas. 99. num. 33.*

Cujus criminis reos jura afficiunt pœna restitutionis ejus, quod debetur, & amplius ejus parte tertia, *text. in l. 4. §. sed & qui, ff. ad l. Jul. pecul. ibi, qua lege damnatus amplius tertia parte, quam debet, punitur, ubi gloss. quamvis varios referat intellectus, tamen is apud omnes prævaluit, qui à gloss. ultimus relatus est, ut scilicet tertia parte amplius debito puniatur, Ias. d. conf. 111. lib. 1. Ruin. d. conf. 143. num. 7. lib. 5. Cacher. decis. 70. num. 9. 10. de Platea in §. sunt præterea, sub nu. 171. vers. pœnam autem, in stit. de publ. judic. Caball. cit. cas. 99. num. 46.*

Quoad verò pœnam criminalem, extra- 18 *ordinariè eos coercendos, ac puniendos esse gravi pœna, post glo. in d. l. 4. §. sed & qui, verb. tertia parte, Boss. in suo tract. crim. tit. de lege Jul. pecul. & de resid. in fin. Capoll. in conf. 39. in 3. dub. sub num. 35. & seq. Dec. cap. 31. de resid. num. 5. vers. judicium hoc, qui dicunt, pœnam debere infligi graviorem ea, quæ pro furto inferitur, cum sit delictum gravius furto, idem Boss. tit. de furt. num. 41. vers. nec etiam, dicens, quod hoc crimen committens, maximam pœnam patitur, Afflict. in Const. Officiales Reip. num. 3. vers. caveant etiam Officiales, & ita delinquentem prædonem dici, ait Socin. conf. 46. num. 10. lib. 1. Cacher. d. decis. 70. sub nu. 9. latè agit Caball. d. cas. 99. ex num. 40. usque ad 46.*

Quod verò attinet ad secundum caput legis Julia peculatus, ut scilicet isti Arrendatores legis Julix, quæ de peculatu est, pœnis 21 *distringi debeant, id citra dubietatem aliquam cuilibet rem bene intuenti, & perpendenti clarum efficietur: etenim cum pecunia ab ipsis Fisco debita, ab eodem in ejus manibus relaxetur, & derelinquatur, ut Fisci consignatariis persolvatur, inde fit, ut cum ab ipsis in eum usum destinata veluti soluta retineatur, non ut simplices fiscalis pecuniæ retentores, seu reliquatores, sed ut fores Fisci, & ejus creditorum pecuniæ, sint meritò existimandi.*

Siquidem lex Julia de residuis tunc locum 22 *habet, ut diximus, cum pecuniam à Fisco, in usum aliquem erogandam aliquis retinuerit, nec erogaverit, ut jura suprà allegata disponunt, sed ipse erogatam non facit, longè verò diversus est casus, cum quis pecuniam, quam erogandam suscepit, veluti erogasset, retineat, nec verò erogaverit, quoniam tunc furtum publicæ, & fiscalis pecuniæ propriè commississe intelligitur, in quo furandi animus ex proposito adfuisse necesse est; quod probari posset ex*

text.

text. in l. hac lege 11. ff. ad l. lul. pecul. qua habetur, peculatus lege teneri eum, qui in tabulis publicis minorem pecuniam, quam quod venierit, aut locaverit, scripserit, aliudve quid simile commiserit.

Sed aliis probationibus consuetudo omiſſis, nobis sufficit unus *text.* nostrum definiens casum, scilicet in *l. sacrilegi 9. §. si. ff. ad l. lul. pecul.* ubi aperte illud deciditur, his verbis, *eum quoque, qui pecuniam publicam in usus aliquos retinuerit, nec erogaverit, hac lege teneri, Labeo 36. posterior. scripsit, quem text. de peculatu intelligi, non de residuis, convincitur ex eo, quod cum in antecedentibus verbis, & contextu totius illius legis, de peculatu tractetur, & nihil de residuis, postea I. C. subnectit, eum quoque, &c.* quæ dictio eundem sensum continuat, citando in fin. eundem locum *Labeonis lib. 38. poster.* quem supra in *§. Labeo, de peculatu agentem allegaverat, & quamquam gloss. in verb. aliquos, intelligat de residuis, id est, contra text. mentem, & verba, non bene ab Accursio percepta, cui quoniam visum fuit, nisi ita intelligeretur, dictum §. opponi textui in l. 2. & l. Iulia, §. sed & qui eod. tit. proinde de residuo I. C. non de peculatu loquentem credidit.*

At cum nos longè hos casus inter se differre demonstravimus, & propterea diversæ legum dispositioni subjiciendos, cum duo illa priora jura de eo, qui retinuit, nec erogavit, loquantur, *lex verò sacrilegi §. eum quoque* agat de eo, qui retinuit, quasi erogasset, meritò in duobus illis prioribus juriſibus residui crimen locum habere, in hac verò ultima facti specie peculatum admitti, ²⁵ Labeo disponit, quam etiam declarationem confessa est *gloss. tibi in melius contraria, cum negare nequiverit in eod. §. eum quoque, verbo, Labeo, de peculatu agi, ubi dicit hæc verba, construe, Labeo ait, non esse actionem residua pecunia cum eo, &c.* ergo esse peculatum admisit.

²⁶ Quæ jurium differentia ex eorum verbis expressè colligitur, etenim in *l. 2. & in l. 4. §. sed & qui,* pecunia in usum aliquem accepta retinetur, nec erogatur, & sic delictum non est aliud, nisi quod non erogatur, sed retinetur, at in casu *l. sacrilegi 9. §. eum quoque,* pecunia publica non dicitur accepta in usum aliquem, nec erogata, sed quod gravius est, dicitur in usus aliquos retenta, nec erogata, quasi verè fuisset soluta, & à debitore retinetur, quo sanè casu cum furtum sit impudentissimum, lex

peculatus poenâ cohibendum statuit.

Quare cum *text.* expressus nobis suffragetur, & *gloss.* prima facie contraria, postea se corrigens nostram, & I. C. sequatur verissimam in jure sententiam, peculatus poenis reos presentis causæ plectendos esse, proculdubio postulamus.

Cum ergo sint conductores publicorum vectigalium Regiæ Dohanæ, & statuto tempore nomine Regiæ Curia debuisse solvere certas tertias, & quantitates Conſignatariis, quod non fecerunt, sed majorem partem retinentes, reliquam partem ²⁷ verunt, quasi integrum debitum solvisent, meritò fiscalis pecuniæ furtum fecisse dicentur, & peculatus legibus tenebuntur, & hic propriè est casus *text. in l. sacrilegi, §. eum quoque, ff. ad l. Iuliam pecul.* de quo latius egimus in superioribus.

Nec quicquam nobis adversatur *text. in eadem l. sacrilegi 9. §. Labeo, & §. is autem, ff. ad l. lul. pecul.* quibus juriſibus definitur, publicæ pecuniæ, vel sacræ furtum ab eo non fieri, cujus periculo fuit, & ideo ædituum in iis, quæ ei tradita sunt, peculatum non admittere.

Quoniam respondetur, jura prædicta loqui de simplici custodè deputato alicujus rei custodiæ, non item in administrationem habente, ideo dicitur, rem ejus periculo esse, cum eam custodire, ac de eâ rationem reddere teneatur, ut ita quoque intelligit *Accurs. in d. §. eum, qui, verbo, qui libet,* subjungens, custos pecuniæ publicæ, nam etiam si utatur pecunia fiscali ei credita, eam reddere postea in computorum redditione compellitur, quod videtur respexisse *Caball. d. cas. 99. num. 30.* dicens, in casu per ipsum proposito eujusdam Camerarii, cujus custodiæ, & periculo pecunia fiscalis commissa fuerat, ut eam conservaret, & aliis Officialibus distribueret, quod scilicet in eo, locum propterea non haberet crimen peculatus, quod committi ait ab Officiali, cujus custodiæ res commissa non est, sed tantum residuorù crimen, ut voluit *Bart. in d. l. sacrilegi, §. Labeo, num. 1. ff. ad l. lul. pecul.* ubi ex eo *text.* notat, Massarium rei communis, si quid ei ex communi pecunia remansit peculatum non incurrere, sed residuum, cum peculatum ab eo, qui non est ²⁹ Officialis, committi voluerint communiter *Angel. Aret. in §. item lex Julia Institus. de publ. judic. 10. de Plat. Capoll. Ruin. Menoch. Decian. ac alii relati à Cabal. d. cas. 99. num. 31. & 32.* At casus noster longè diversus est, nam nos

non

non sumus in terminis Officialis custodiz Arrendamenti deputati, ut est ædituus in casu *tex.* sed sumus in conductoribus publicorum, & fiscalium vectigalium, qui rationem aliquam, nisi de extateo solvi jussu Consignatariis à R. C. quasi Fiscus ipse solveret, Fisco reddere non tenentur, proinde pecuniam, quam Fiscus nomine creditoribus arrendamenti solvere tenebantur, intercipientes, ac quasi solutam retinentes, peculatum admiserunt, ut Labeo decidit.

Præterea jura supradicta, quæ secundum I. C. mentem, & verba declaravimus, non militant in casu nostro; etiam si in terminis Custodis, & ejus, cujus periculo res esset, versaremur, nam loquuntur, cum Officialis residuam facit pecuniam, id est solvere moratur, ideo ejus periculo, quousque solvat, dicitur, & residuum locum habet, ut supra fusiùs habuimus: noster autem casus est, cum is, cui est credita fiscalis pecuniaz administratio, & Consignatariis facienda Fiscus nomine erogatio, circa eam fraudulenter versatur, scilicet cum dicit, solvisse viginti, & usque non solvit nisi decem, eo enim casu dicimus, audacter, eum peculatum committere, cum se subducatur periculo, & custodiz, quasi integrè solvisset, quapropter cum ejus periculo amplius id dici non possit, quod solutum simulatur, verè illius rei furtum committitur, & peculatus crimen insurgit, sibi que locum vindicat, ut est *text. in d. l. sacrilegi, §. eum qui, ff. ad l. l. Jul. pecul.* quo verissimo intellectu attento, *text.* alioquin contrarius non repugnat, legisque ratio concordat.

Atque ita re juxta veros juris terminos expensa, & doctrina dicti *text. legis sacrilegi, §. is autem* non utcumque extensa, sed ut loquitur de eo dumtaxat intellecta, qui fiscalis pecuniaz periculum sustinet, cujus contrarium in nostri casus specie verificari demonstravimus, ubi quoniam prædicti Arrendatores fiscalem pecuniam non quod non solvisset, retinuerunt, tunc enim ejus pecuniaz periculum sustinerent, sed quia retinuerunt velut solvisset, ejus consequenter pecuniaz, quam retinuerunt, quasi solvendo periculo se subduxerunt, remanet ex his irrefragabile conclusum, prædictos Arrendatores eam pecuniam retinendo in crimen peculatus incidisse, quibus insimul ita enucleatis clarè intelligemus, nequaquam adversari, aut adversari posse, quinimò nobis favent ea, quæ in eadem materia deduxit *D. Reg. de Ponte decis. 7. & in*

ejus consil. 22. vol. 1. adde quod satis à nostro distat casus in dicto consil. discussus.

Prædictis ad stipulantur ea, quæ non minus subtiliter, quam verè tradit *Matth. Vuesemb. in Paratitl. seu comment. jur. civil. ad tit. de leg. Jul. pecul.* Is enim quavis dixerit, administratores, eosque, quorum periculo res est, peculatum non committere; non ideo minus tamen furti pœnis excusari, si furandi animo furtum commiserint, ad idque allegat pulchrum *text. in l. 2. ff. de tutel. & rat. distrab.* ubi licet tutor aliquid de bonis pupilli auferens, de rationibus distrahendis actione teneatur, attamen, ut sunt formalia *text.* verba, *si furandi animo fecerit, etiam furti tenetur.* Ita in simili, licet de residuis administrator obligetur, non peculatus, si tamen animo furandi retinuerit, peculatu tenebitur. Verùm cum *Vuesemb.* verba aurea sint, & appositissima, ideo exænsè descripsimus. *Ex his autem intelligi potest, etiam eos, qui sunt in officio, atque administratione furtum facere, & hoc nomine furti actione, aliisque similibus teneri, nec prætextu officij quasi Domini sint, aut domesticum furtum fecerint, excusari, etiam si ex hac causa pœnam mitigari plerique velint, quando & non graviore pœna peculatus, sed leviori de residuis teneantur, nisi admixtum falsum, furtum, aut alia circumstantia pœnam exasperent, nam lex de reliquatoribus tantum videtur accipienda, quando vel absque furto, falsove, reliqua debere possunt. Quod si furtum Magistratum coarguatur, de peculatu tenentur, & pœna capitali obligantur, §. penul. in tit. de public. judic. l. unic. C. de crimin. pecul.* Hæc illo. En igitur ex ejus verbis habemus, residuo tantum obligari, cum simpliciter in solvendo, & in administratione pecuniaz publicæ, moram committunt, & reliquantur, secus autem, cum præter moram, qua pecunia deberi non negatur, furtum intercedit, quo pecunia adeò retinetur, ut ejus debitor, qui administrat, amplius dici non possit, quod contingit, cum quasi solutam de Domini mandato prontentur. Hoc etenim casu, quoniam furtum, falsumque committuntur, residuum minimè locum sibi vendicat, sed peculatus, de quo loquuntur allegata jura. Cui verissimæ sententiæ assentitur *Chassan. in Consuetud. Burg.* dum tradit, publicum administratorem, pecuniam publicam furto auferentem, capitali pœna puniri, allegat *tex. d. §. item lex Jul. pecul. Inst. de public. judic. in tit. des justices, vers. quaro quando, n. 12.*

Qui

Qui animadvertendus est, dum dicit, *furto abstulerit*, innuens, administratorem
 34 regulariter non censerī auferre animo furandi, ut superiùs in tutore notavimus; & ita procedunt jura dicentia, eum peculatum non committere, secus autem cùm constat, eum animo furandi id facere, tunc enim, cùm publicæ pecuniæ sit furtum, peculatus committitur, qui ita definitur, ut propriè contingit in casu nostro, in quo Publicani publicam pecuniam, non quasi ut debitores aliquando restitutori, sed quasi solvissent, eam perpetuò habendi animo, detinuerunt.

Eademque ferè ratione convincitur, quod ex adverso jactari forsan suboluimus extra Arrendamenti Gubernatores, in cæteris nullum posse considerari delictum, unde ij, qui Arrendamenti rationum libris præpositi fuerunt, & vulgò Scripturales appellantur, ac Caratarii in *l. iul. peculatus* non inciderint, ut qui non sint veri administratores, nec Officiales, sed partes, seu caratas habentes in Arrendamento, non item officium; quare in eis delicto cessante, pœnam quoque cessare.

Verùm si res vel extrinsecùs inspiciatur, comperiemus, peculatum omnimodo ab
 35 ipsis, sive officium in Arrendamento gesserint, sive caratas habuerint, admissum fuisse. Nam aut loquimur de iis, qui scripturam exercebant, & peculatus sunt rei, dum in libris, & mandatis aliter, quàm verè solvissent, consignatariis erogasse scripserint, solutis nempe 25. aut 30. in singulos
 36 centum, reliquo sub nomine, & colore alagii à caratariis Arrendamenti, qui ut plurimum officia prædicta administrabant, retento, ita ut sit applicabilis *tex. in l. hac lege II. ff. ad l. iul. pecul.* cujus de peculatu agentis, hæc sunt verba, *hac lege tenetur qui in tabulis publicis minorem pecuniam, quàm quid venierit, aut locaverit, scripserit, aliudve quid*
 37 *simile commiserit.* In casu hujus *text.* venditor, vel locator fiscalis rei scribit, se vendidisse, vel locasse minoris, quàm verè vendidit, vel locavit, illudque plus subtraxit, & retinuit, furtum committendo, in casu contingenti Officiales Arrendamenti scribunt in libris, & mandatis se nomine Fisci plusquam verè solverunt, Consignatariis solvisse, idque, quod solum non fuit, sed solum profiteretur, ab ipsis retinetur: idem ergo effectus resultat, scilicet occupatio fiscalis pecuniæ, sub specie solutionis apparentis ex apocis, & mandatis ab ipsis con-

fectis. Cæterùm hic casus proculdubio comprehenditur in seqq. *text.* verbis, ibi, *aliudve quid simile commiserit*, quibus denotatur, eandem legem locum habere cùm quid simile confingitur, ut fiscalis pecunia subtrahatur, & licite apud subtrahentem remaneat, ut clarum sit, hunc casum decidi per dictum *text.* qui peculatus pœnis ita delinquentes teneri, statuit.

Aut loquimur de Caratariis, seu Conductoribus Arrendamenti, & isti nec justè potuerunt sine pœnarum metu apocis Consignatariorum emere, certam, & exiguam pecuniæ summam in singulos centum solvendo, cùm ipsi sint Conductores Arrendamenti, æquè ac ii, qui oblationem principaliter R. C. fecerunt, & ab iis veluti Caratarii ab initio nominati, à Regia Camera acceptati fuerint. Nec enim negari potest, Caratarios inter conductores Arrendamenti, occasione socialis oblationis, quam vulgò *parantiam* dicunt, habendos esse, nam differentia constituenda non est inter socios, &
 40 41 participes, cùm particeps dicatur propriè socius, *l. cùm in societatis, ff. pro soc.* ubi in casu conductionis salinarum, socius appellatur
 42 qui participat in salinis, nec refert, quæ portio habeatur in societate, *l. si non fuerint ff. pro soc. Ias. cons. 33. vol. 3.*

Insuper isti habendi erunt tanquam principales conductores, cùm Arrendatores conduxerint pro se, & nominandis ab ipsis, qui ab initio respexerunt ad nominandos, validusque est hujusmodi contractus, *Alexand. consil. 322. volum. 6. Dec. cons. 543.* & nominatio hujusmodi retrotrahitur ad tempus conductionis, *Ias. in l. si ita stipulatus, numer. 6. ff. de verb. obligat.* ideo tanquam principales conveniri possunt: imò si conductores vectigalium communicent cum aliis sociis, ut moris est, & socios adhibeant in vectigalibus, contra hos agi potest per Rempublicam, seu Fiscum locantem, ut post *Angel.* docet *Rebuff. de mercat. art. ultim. gloss. unica, numer. 15. Alexand. in l. Civitas, ff. si cert. petat.* qui itidem ait, ex
 47 contractu Publicanorum obligari socios Publicanorum, optimè *Rot. Genua decis. 14. ex nu. 23. usque ad 26.* ut quotidie videmus in
 48 R. C. discussionem fieri de Caratariis nominatis, qui nisi Fisco idonei videantur, rejiciuntur, quousque alii nominentur, ex antiqua, & justa præxi, confirmata ex novissimis Regiis ordinationibus. Patet igitur tanquam principales, nedum ut socios, & participes habendos esse; quod itidem proba-

probatur ex text. clarissimo in l. 1. §. familia, ff. de publ. ubi declarans l. C. qui veniant appellatione Publicanorum, idest Conductorum vectigalium, ad tex. d. l. quanta 12. §. ult. eorumque familiae, dicit, comprehendendi omnes, qui Publicanis in eo vectigali ministrant, eoque edicto contineri non solum dominos, verum etiam socios vectigalis, licet domini non sint, ut subjicit *Plipian. in l. 3. §. 1. ff. eod. titul. & eod magis domini, qui in d. l. 3. §. 1. non accipiuntur pro dominis ratione domini, sed de illis, qui habent majoritatem, sive praerminentiam supra Publicanos delinquentes, ut ipsi ante socios teneantur, quod summè notandum est contra eos, qui in hoc Arrendamento fuerunt absoluti Domini, & dum debuerunt regere, & corrigere alios; ipsi cæteris exemplum praervaricandi praeruerunt.*

Quò respexisse videntur ij DD. qui dixerunt, administratores publicæ, & fiscalis pecuniæ, quos residui crimen incurrere diximus, non peculatus, si tamen non finita, sed durante administratione eam intercepterint, retinuerint, nec erogaverint, peculatus tamen crimen admittere, quam sententiam amplexi sunt *Hostiens. in summa, de crimin. pecul. num. 1. Iacob. de Belvis. in pract. crim. de furt. & latron. num. 39. Aretin. in §. item lex julia pecul. numer. 2. Instit. de public. judic. Iason consil. 111. circa primum, lib. 1. versic. nec hic potest, Peguera decis. 27. numer. 5. versic. tertius casus, Farinac. de furtis, quest. 171. num. 63. versic. contrariam, par. 1. & Officialem publicam pecuniam in rem suam vertentem, peculatus poenâ puniri, ex l. 1. C. de crimin. pecul. ubi *Odofred. Salyc. & alii, praerfertim Bart. & Io. de Platea, hoc notantes contra Conservatores Regiæ monetæ, eam in alios usus convertentes, Giurba decis. 88. nu. 6. Dom. Regens Tapia super pragmat. 46. de offic. procur. Casarius, dicens, ita practicum fuisse.**

Et videtur pro hac distinctione casus legis apertus in *Constitut. Regni Officiales Reipublica, sub tit. de poena peculatus, ibi, Officiales Reipublica, vel Iudices, qui tempore administrationis pecunias publicas subtraxerint, obnoxij sint crimine peculatus, capite puniantur, ubi Afflic. in princip. hoc advertens dicit, hoc procedere, dum sunt in administratione, referens, gloss. in d. Constit. sentire, illum text. intelligendum esse de poena mortis naturalis, dum dicit, capite puniantur, ipse verò intelligit de poena capitalis, id est mortis civilis, quæ est deper-*

ratio, sed postmodum fatetur, de jure novissimo *Cod. esse impositam poenam mortis naturalis, post num. 2. vers. & dico unum, & num. 3. invehit contra retinentes pecuniam fiscalem, & de eâ mercimonium exercentes, quam poenam quoque comprehendere eos, quorum ministerio utitur Officialis ad subtrahendam pecuniam, & subtractam scienter suscipientes, ex l. 1. C. de Crim. pecul. ubi DD. *Decian. d. lib. 8. cap. 28. num. 7. fusissimè de hac re varios casus firmans, Mastrell. de magistr. lib. 6. cap. 8. ex numer. 71. & seq. tom. 2. & maxima cum ratione ponderandum esse tempus administrationis, ut quis in crimen peculatus incidat, advertit appositissimè *Reg. de Ponte decis. Collas. 7. post num. 26. de quo videndus etiam Petr. Foller. in pract. crim. in fragment. tit. de crimine pecul. num. 143.***

Quamobrem, hoc crimine evidenter, ni fallor, in Arrendatorum personis patefacto, poenas, quas subituri erunt, dispicere oportet, & si de pecuniaria loquamur, vel dicemus, pecuniam Fisco tradendam, ab eodem Consignatariis per Arrendatorum manus solvi justam, Fisco incorporatam censerit, quo casu quadruplum solvere cogentur, l. penult. §. fin. ff. ad l. lul. pecul. & ibi gloss. fin. post princip. *Aretin. in d. §. item lex Julia, sub num. 2. versic. & advertias, Bart. 1as. Ruin. alique per Cabal. d. cas. 99. numer. 27. vel saltem dupli poenam subibunt, quæ poena locum habet, cum Fisci res surripitur, ei nondum incorporata, ut si auferatur à Fisci debitore, *Capoll. conf. 39. num. 35. Curt. jun. conf. 19. num. 13. versic. circa ultimam, Decian. tract. crim. lib. 2. cap. 30. sub num. 5. ac alii per eundem Cabal. resolut. crim. cent. 1. cas. 99. num. 29. Corporalem verò poenam si respiciamus, jure civili, aquæ, & ignis olim interdictione, nunc deportatione puniendi sunt, l. 3. ff. ad l. lul. pecul. *Decian. in tract. crim. par. 2. cap. 30. numer. 1. Imper. sanctione in l. unic. C. de crim. pecul. & Regni Constitut. capite plectendi erunt.***

Furti denique rei manifesti, ex superius dictis, & ex iis, quæ inferius dicentur, puniendi sunt, cum furtum pecuniæ à Fisco acceptæ Consignatariis distribuendæ fecerint, ut pluribus legibus edocemur, ut ex text. in l. si is, cui, & l. si servum, 16. C. de furt. l. quemadmodum, §. si ff. de noxal. act. l. si quis uxori 53. §. Iulianus ff. de furt. ibi si pecuniam quæ à me acceperis, ut creditori meo solvas, deinde cum tantam pecuniam eidem creditori

creditori deberet, suo nomine solverit, furtum eum facere, per quem text. refert *Las. in l. ejus qui in Provincia, §. quas vero, num. 7. ff. si cert. pet. juvenom* quendam fuisse suspensum propter furtum ab eo commissum, ex illa alienæ pecuniæ contrectatione, pro quo frustra insudasse *Florianum, & Imolam*, idem *Jason* testatur, ut propriè contingit in istis Arrendatoribus, qui pecuniam aliis exolvendam fraudaverunt, magnamque illius partem sibi retinuerunt, tunc enim quilibet pecuniæ administrator, non solum iudex, seu Officialis eam intercipiens capitaliter punitur, cum ipsi consentientibus, & adjuvantibus, doctrina est punctualis *Io. Fabri in §. item lex Julia, num. 3. & 4. Instit. de public. judic. & subjungit*, quod licet non videantur hæc pœna plecti, quando credita fuit ipsis pecunia eorum periculo, quod ipse contrarium decidit, addens hæc formalia verba, *alias non haberent unquam locum jura superius allegata que puniunt administratores, quod non dicendum.* At quanto fortius eadem in casu nostro locum habebunt, in quo sub ea furandi specie, prædictos Arrendatores insimul pecuniæ furatæ periculo se subtraxisse supra demonstravimus.

Cum igitur in casu præsentis inquisitionis conductores isti nedum contra juris præcepta, sed etiam posthabitis Regiis, Proregisque mandatis, Cameræ instructionibus, præceptisque, in maximam Fisci perniciem, & ipsius existimationis diminutionem, populi, præsertim pauperum detrimentum, tot gravia crimina, fraudes, calliditates, falsitates, furta, rapinas, extorsiones, dolosque non semel, sed pluries, palam, abjecto scelerum pudore, Dei, iustitiæque metu perpetraverint, admiserintque, sepositis ideoque particularibus residui, ac peculatus pœnis, furtorum adeo immanium pœnis subigendi erant, quæ dicunt, capite esse privandos, ut statuitur *in l. si. C. de his, qui ex public. collat. illata sunt, non usurpand. lib. 11. & in l. fin. C. de his, qui ex public. rationibus mutuum pecuniam accep. lib. 10.* quæ jura in casu simili expendit *D. Reg. de Ponte decis. Conf. Collat. 7. præsertim post num. 30. ante fin.* ubi constituit maximum discrimen inter legem Familiam de residuis, quæ non in alio consistit, nisi in pecuniis non expensis, sed simpliciter retentis, describens, crimen residuorum, esse retentionem pecuniæ publicæ, quæ apud aliquem in administratione resedit, in publicum non relata, citans *Pet. de*

*Greg. Cujac. & Io. Borcholt. & subdit, Sed quando non solum adest in Ministro resentio, sed consumptio in proprias usus, vel in alios non destinatos, ita quod contra Fisci voluntatem, contra ordines, & contra instructiones, in maximum Fisci damnum, pecunia fiscali usus sit, tunc non stamus amplius in crimine de residuis, nec peculatus, sed in furto, & delicto, taliter quod in eo habemus jura particularia, & novissima C. per qua pœna capitis est imposita, l. 2. sciant omnes C. de is, qui ex publicis rationibus mutuas pecunias acceperunt, lib. 10. ubi gloss. dicit, illud delictum includere furtum, peculatum, & falsum, & l. 3. quæ est ultima incipiente, Sciant Iudices, C. de is, quæ ex public. collatione illata sunt, non usurpandis, lib. 11. ubi glo. 1. exponens verbum, Iudices, subdit, maxime, nam idem in alijs Officialibus, & gloss. fin. intelligit, pœnam ibi indictam gravissimæ severitatis, ut sit pœna capitis, dum Imper. statuit, Sciant Iudices nihil sibi ex privata rei canone, vel ex eo, quod ex iisdem titulis exegerint, ad necessitates alias transferre licere, nisi malint gravissima severitate suam licentiam coercere, & hanc pœnam intelligendam esse de morte naturali, voluit *Affli. in d. Constit. Officiales Reipublica, post num. 2. versic. & dico unum*, ubi, quod est ab Officialibus Regiis scribendum literis aureis, quod si de pecunia Regii Fisci Officiales facerent mutuuum quibusvis personis sine Regis licentia, deberent decapitari, & ille, qui recipit, deportari, & ejus bona omnia Fisco applicari, & publicari, quod si pœna mortis imponitur mutuanti solum pecuniam publicam, ea ratione, quod ad necessitates alias transferre non liceat sine Principis permisso, quanto gravius erit delictum, fraudare tot machinationibus Regis creditores, si ve Consignatarios, pecuniam ipsis debitam dolosè subtrahendo, & ut redeamus, *Reg. de Ponte d. decis. 7. num. 30. in fin.* ubi hæc verba addit, & hic est verus, & germanus intellectus ad dicta jura, C. de his, quæ ex pub. ration. & de is, qui ex public. collat. ob quod non merentur allegari jura *Digest. in casu, de quo agimus.* Hæc ille, ex cujus verbis apparet decisus casus noster, & sic etiam existis resolvi posset oppositio *text. in l. sacrilegi §. 9. S. labep, ff. eod.* ut committatur peculatus ab eo, cujus periculo res fuit.*

Et tandem hic etiam ad exuberantiam primæ nostræ conclusionis, quini-

mo iis quoque præcis, quibus publicam esse pecuniã à prædictis administratoribus interceptam demonstravimus, ex alio capite in pœnam peculatus indistinctè in ea parte illos incidisse ex *text. in d. l. sacrilegi §. eod. capite*, omnino affirmare licebit, ubi *Pavulus* ex sententia *Labronis* in casu ibi per eum posito etiam in privatæ pecuniæ interceptione erimen peculatus contra auferentem subscriptis verbis adnotavit, *eadem capite inferius scribit, non solum pecuniam publicam, sed etiam privatam crimen peculatus facere, si quis quod Fisco debetur simulans se Fisci creditorem, acceperit, quamvis privatam pecuniam abstulerit*, ergo etiam cum isti administratores ex giratis, & cessionibus dolosè extortis à Fisci creditoribus, se simulantes Fisci creditores, à Thesaurariis, seu Capseriis tanquam ipsis debitam pecuniam exegerint, ut plurimum decipientes miseros Consignatarios, non soluta ipsis, nec parte credi oblata, sed sub spe futuræ numerationis, ut pluri nũm, non sequitur, vel diminutæ in tempore, & quantitate, non poterunt etiam ex hac via effugere pœnã peculatus, etiam attento jure Digestorum, ut probatur etiam *in text. iur. gloss. in l. peculatus 13. ff. eod. tit. Hostiens. in summa ad l. lul. pecul. vers. sed & 67 in casu*, & simile est in *l. Iulia, de residuis*, ut pecunia, quæ non est residua, quia illam privatus Fisco debebat, post annum tamen eam quoque *lex Iulia* residuam esse iussit, *l. cum eo 10. ff. eod.*

Plura scribenda essent, nisi temporis brevitatis me breviorẽ queque redderet, quam *68* cum capitis pœnam tot juribus imponendã probaverimus, quippe eorum vita deficiente, criminum quoque pœnas in cadavera, defunctorumque hæredes sævire veterint leges, nisi in id, quod ad hæredes ex turpi lucro pervenisse dignoscatur.

Hæc causa pluribus objectis impedimentis, non fuit decisa, verum ut in futurum huiusmodi facinus Reipublicæ adeo noxium cohiberetur, & omnis deinceps dubitandi occasio removeretur, edita fuit pragmatica sanctio die 10. Augusti 1640. quæ tam Gubernatoribus, ac sociis, quam quibuscunque mediatoribus variz pro actuum iteratione pecuniariz pœnz præter debiti exolutionem, ac etiam corporis afflictivæ pro Excell. Proregis arbitrio ultra damni refectionem partibus faciendam, statutz fũere.

Post has lucubrationes prælo datas, ad manus meas pervenit diu conquistata decisio facta in causa Ioan. Baptistæ Sampsoni cum Regio Fisco, quam *Regens de Ponte*, qui pro Sampsonone patrocinator fuit, falsa laudis imagine pro se jactavit, prout testatur *in conf. 22. tom. 1.* in quã die 11. Mensis Aprilis 1590. referente Domino Præsidente de Castellet, audito Consiliario Fornario Fisci patrono, fuit provisum, quod dictus Ioannes Baptista suspendatur ab administratione, & exercitio dicti officii per annos sex, numerandos, &c. verum emolumenta, & provisio dicti officii decursa, & decurrenda cedant beneficio dicti Ioannis Baptistæ, dempto salario soluto, & solvendo Administratoribus dicti officii, deputandis per Proregem, nec-non condemnetur dictus Ioannes Baptista ad solvendum Regiæ Curiæ in generali Thesauraria ducatos 1500. Ioannes de Florio pro Magistro Actor.

ARGUMENTVM.

De Principis potestate in genere, & an ordinaria potestate, etiam sine causa privilegia, & gratias revocare possit. De eisdem potestate circa revocationem privilegiorum, etiam quæ in contractum transierunt, pretio accepto, vel ob merita; subdito, vel non subdito concessorum: & quando in contractum transire dicantur, ne revocari possint, latè differitur. Princeps iusta exigente causa num privilegia, & contractus; fortius & ius alteri questum auferre possit; & an ad refectionem teneatur, ipsiusque assertioni credendum sit. Rex domanium num revocare possit, & vasallos infeudare, tam de jure, quam Regni conductudine. *Text. in l. intellecto, de jure jur.* perpenditur, ac de-

no declaratur. Quid si alienatio tendat in magnum Coronæ præjudicium, & quæ ea alienatio dicatur, Dominus directus directum dominium invito vasallo alienare non potest, sicut nec vasallus feudum, quod limitatur cum transfertur utile tantum, retento directo. Quid si vasallus cum Castri universitate alienetur, de consuetudine vetustissima Rex noster vasallos etiam invitos in feudum tradit; quæ consuetudo ubi viget, servanda & quid operetur. Conclusio prædicta ampliatur, etiam in alienatione directi domini in Regno, tam in Rege, quam in Baronibus, Rege assentiente, ad instar consuetudinis Mediolanensis. Et quid in Rege Galliarum, tam de jure, quam de consuetudine. Promissio de non alienando, sed de dominio perpetuo conservando justa de causa revocabilis, ipsiusmet contractus naturam id suadente. Feudum à Principe etiam pecuniâ intercedente obtentum, non eo minus erit beneficium; idem in gratia, ac privilegio Principis, ob idque ad nutum revocabile. Quid si non subdito concedatur, fuscè differitur. Rex domanium concedens nil juris transfert, sed retinet; Quæ retentio ei revocandi facultatem tribuit, idem cum domanii retentio Principis dignitati officiat, & derogat. Princeps successorem num ligare possit, ne regalia concedat. De Principis absoluta potestate, & clausulis derogatoriis, & earum viribus. Privilegium subdito concessum revocatur, nisi ad mensuram servitorum, quæ commensuratio ad ea tantum refertur, ad quæ is minimè tenebatur. Domanium Regi, & Universitatibus quoque damnosum. D. Reg. Tapie decisio ad id affertur, & prædictis minimè adversari, evidenter ostenditur. Demum Regiæ Camere consultatio, ac plures Regiæ literæ circa idem afferuntur.

S Y M M A R I U M.

- 1 Periculosum de Principis potestate differere.
- 2 Princeps supremus nulli adstringitur forma, nec ejus facti ratio exigenda, & numer. 1.
- 3 Disponit ad libitum supra, contra, & extra jus.
- 6 Principes supremam possunt habere potestatem de jure, & usu, ex communè DD. sententiâ contraria explosa, n. 5.
- 7 Rex Catholicus Stella Martiana inter alios Reges.
- 8 Superiorem non recognoscit.
- 9 Potestate absoluta nunquam usus, nisi ob honorem publicum.
- 10 Principis potestas circa revocationem privilegiorum, gratiarum, contractuum, jurisque quasi, vastum Oceanum.
- 11 Princeps de ordinaria potestate, privilegia & gratias pro libito, nulla etiam ex causa revocare potest, & n. 13.
- 12 Quæ conclusio inter receptissimas adnumeratur.
- 14 Restrigitur tamen ex quorundam DD. sententiâ, cum privilegium transit in contractum, & numer. 18, vel si fuerit concessum pro servitorum remuneratione, n. 15.
- 16 Item si non subdito concessum fuerit, vel subdito accepto pretio, vel alia quavis re loco pretij.
- 17 Restrigitur etiam cum ex privilegio domanium directum, vel utile transfertur.
- 19 Privilegium subdito concessum etiam ob servitia, quorum mentio in specie facta non est, non transit in contractum, & est revocabile, & numer. 22.
- 20 Specifica meritorum mentio in personis prohibitis non sufficit absque alia probatione, quod æquivalent concessioni, fallit in Principe, n. 21.
- 23 Specifica meritorum descriptio etiam in personis non prohibitis exigitur.
- 24 Privilegium concessum præcedentibus meritis, & pretio, quod tamen concessionem non æquet, in contractum non transit.
- 25 Privilegium remuneratorium in contractum transfusum, ex causa supervenienti revocatur.
- 26 Filius, & uxor, patri, ac viro obsequij operas prestare tenentur.
- 27 Meritum cessat quoties quia ex debito operatur, & numer. 30.

- 28 Vasalli tenentur Dominum comitari in bello, etiam extra Regnum, ampliatur in burgen-
sibus, num. 19.
- 31 Merita efficiunt concessionem irrevocabilem &
numer. 32. contrarium, numer. 363. sed
primum verius, & communius, numer.
364.
- 33 Fiscus non tenetur ad revocationem subdito ob
revocationem concessionu remaneratoria, &
ita pluries decisum, num. 35.
- 34 Principum donationes sub servitiorum comme-
moratione aequè ac gratuita, censentur.
- 36 Illi Matchionis Belmontis autoritas non
obesse, ostenditur.
- 37 Privilegium quodvis in contractum transit, &
est irrevocabile, revocatur tamen cum juris-
dictionem concernit, & numer. 42. 43. &
44.
- 38 Bald. in l. qui se patris, C. unde liberi,
circa jurisdictionalium privilegiorum revo-
cationem expenditur, & numer. 39. 40. &
41.
- 44 Discrimen constitui non debet inter concessio-
nem jurisdictionis affirmativè, vel negati-
vè singulis personis, aut Civitatibus fa-
ctam.
- 45 Privilegium domanii utpote negativè concess-
sum facilius revocatur, quàm affirmativum,
& num. 46.
- 47 Privilegium habens tractum successuum in
futurum, omnino revocabile.
- 48 Libertas adversus Imperatorem ex ejus patien-
tia, vel privilegio non prescribitur in pra-
judicium successoris, & num. 55.
- 49 Veneti libertatem ab Imperio recognoscunt,
quod ab eo revocari potest.
- 50 Habens aliquid ex privilegio precario tenere
dicitur, cum revocare valeat.
- 51 Princeps non ligatur ex concessione titulo lu-
crativo facta, qua non transit in contractum,
nisi adsit pretium, vel commensuratio, nu.
52.
- 54 Regalium concessio ad libitum à Principe revo-
catur.
- 56 Pontifex in beneficialibus liberam, & absolu-
tam potestatem obtinet.

RESPONSVM XXIII.

ET si periculosum sit de Principis pote-
state differere, l. disputare, C. de crim. sa-
cril. nam supremus Princeps nulli adstringi-
tur formæ, nec ab eo est exigenda ratio,
cur ita facis, secundum Bald. in l. imperata, C.

- 3 sent. rescindi non posse, possunt omni Princi-
pes supremi supra jus, contra jus, & extra jus
ad libitum disponere, Speculat. tit. de legibus,
§. nunc ostendendum, vers. 89. Bald. in pralud.
feud. col. 9. Albert. Brun. conf. 1. num. 33. Ioan.
Campèg. inter conf. Brun. conf. 2. numer. 38.
- 4 Plenitudo enim potestatis nulli est necessi-
tati subjecta, nullisque joris publici regulis
restricta, secundum Bald. in l. 2. numer. 59.
& 40. C. de servit. & aqua, Inf. inter conf.
Brun. conf. 3. num. 8. ut latissime post alios
prosequitur Fridericus Pruckmannus Germà-
nus in tract. integro, quem edidit, de solutio-
ne potestate Principis, explosa Covarruvia et Pi-
xelli opinione, afferentium, non dari in Prin-
cipibus humanis supremam potestatem, dū
constat, eos à communi opinione aberrasse,
cum hæc communi Interpretum consen-
su, frequentissimo Principum usu, ac etiam
de jure receptissima sit, animadvertit pul-
chre Peregrin. art. 52. num. 124. de fideicompr.
ubi infert, non inutiliter plura in hac ma-
teria scripsisse Everard. in loco à plenitudine
potestatis, & Petram de potest. Principis, cap. 1.
in fine.

Nihilominus aded emicat justitia Invi-
ctissimi nostri Catholici Regis, quem uti
stellam matutinam inter alios Reges intue-
mur, ut post Corsetum q. 27. de potest. Reg.
exclamat Ioannes Redinus de majest. Princi-
pis, vers. Imperatoriam majestatem, n. 62. tom.
8. 16. tractat. nec recognoscit Imperatorè, aut
aliū humanū laicum Principem, ut ex mul-
tis probat Castillo decis. 129. num. 12. tom. 2.
ut de ipsius potestate subditis differere per-
mittat; ut quia illa nunquam usus fuerit,
nec utatur, nec etiam ejus Antecessores
unquam dicta potestate absoluta usi fuere,
ut refert Canner. in Extravag. Si quis aliquem,
fol. 266. num. III. nisi conjuncta cum dicta-
mine rationis ob bonum publicum, &
commune, nedum tot Regnorum suæ Di-
tioni subjectorum, sed totius Christianæ
Reipublicæ, cujus fuit, ut erit in ævum,
acerrimus propugnator.

Cum igitur pro defensione, & tutamine
Romani Imperii, Invictissimæ, Sanctæque
Domus Austriacæ, Religionis, & Fidei
Christianæ ad profligandum Exercitum
Hæreticorum Alemanicæ pro causa tanta
pia, urgente, & necessaria statuerit proce-
dere ad alienationem, infeudationemque
Domanialium Regni, ne subditi maximè
sarcina præteritis malis, infortunisque gra-
vati ex causa finitimorum bellorum, ma-
jori premerentur onere, nemini licere
permis-

permittendum est illud injustum asserere, id, quod Rex tam justissimus, & piissimus, necessitate coactus, ut justum, ad evitandum majora mala suis subditis, quos plusquam paterno affectu prosequitur, faciendum decrevit.

10 Et quia vastum est Oceanum potestatis Principis, præsertim circa revocationem privilegiorum, gratiarum tam simplicium, quam earum, quæ in contractus transfunduntur, sive convertuntur, & procellosum Aquor circa revocationem contractuum, & de jure quæsito tollendo, & ex quibus causis id permitti possit, in qua materia tam latè patent DD. scripta, & traditiones in lecturis, consiliis, integrisque tractatibus editis, & in Comment. legum Roman. communium, & municipalium Hispan. Italiz, & singularibus responsis, ut illa omnia brevi allegatione perstringere esset mare coleari haurire, idcirco contentus ero reassumere subscripta capita, sive conclusiones magis communes, quibus diversi casus decidendi completi poterunt.

Prima Conclusio.

11 Princeps supremus de consueta potestate ordinaria potest privilegia subditis concessa, & gratias illis factas pro libito voluntatis revocare, & delere, etiam nulla subsistente legitima causa *glos. ult. vers. mansurum, in reg. decret. 16. de reg. jur. in 6. l. qui fundos, C. de omni agro deserto, lib. 11. Butrius, Anchar. 10. Faqer, Paul. Castr. Aret. Card. Felin. 1as. Dec. Lupus, Curtius, Cesosan. Ruin. Grammat. & alij citati per Anton. Gabr. de jure quæsito non tollendo, concl. 7. ubi*
 12 hanc conclusionem adscribit inter receptissimas, & pro ea citat etiam *Decis. Sac. Consil. Neap. in noviss. 166. ut de more is Aythor citare solet Dom. meum Anton. Capycium infra alleganda ejus decisio in materia revocationis domanii. Adcò ut Rosensh. Germ. alioquin copiosissimus contentus extiterit ad probandam hanc primam conclusionem, (quam itidem communi calculo DD. probatam testatur) ferè solius Gabr. testimonio, ut rem paucis [ut is dicit] explicaret *tom. 1. de feud. cap. 3. conclus. 21. in prima DD. coacervatione.**

Licet enim privilegia deceat esse perpetua, & mansura, non tamen ideo minus
 13 revocari prohibentur etiam sine causa à

Principe concedente, secundum *glos. in d. regul. 16. de regul. jur. in 6. Suar. de legib. cap. 37. cui nunc addo noviter Gabr. Pereyra de Castro moder. Lusit. de man. Regia tom. 1. c. 6. de concordia, num. 7.*

Et quamvis plerique ex DD. restringant hanc primam conclusionem. Primò non procedere quando privilegium non remansit in puris terminis privilegii, sed transfunditur in contractum, quòd dicunt contingere, cum Princeps concedens aliquid est lucratus à concessionario, puta quia ab eo recepit aliquam donationem, vel factum, quòd habeat perpetuam commensurationem contra re concessa, quia tunc privilegium revocari non potest sine causa, juxta Theoricam *Nicol. de Mathar. quam refert, & probat Bald. in l. qui se patris, post nu. mishi, 10. vers. sed Nicblam, C. unde liberi, cum alijs per Lancell. in templo Iudicum, §. 3. lib. 1. cap. 1. de Imperatore, tit. privilegia potest revocare, vers. octavo è converso, num. 4. fol. 76. à ter.*

Et hinc plerique ausi sunt extendere dictum Baldi ad quodlibet privilegium; sive
 15 concessionem factam in remunerationem servitorum, quòd exinde dicatur transire in contractum, & ex consequenti effici irrevocabile, fatentur tamen, quòd *Mathar. & Bald.* non loquantur de isto casu, sed dumtaxat de privilegio concessio non subdito, vel de concessio subdito, accepto ab eo pretio, vel aliqua alia obligatione, quæ loco pretii succedat, puta si subditus promittat certum quid facere; & adimplere quòd habeat perpetuam, & convenientem commensurationem cum privilegio, vel concessa, ut *Bald.* apertissime loquitur, & sequitur *Paul. in l. digna vox, num. 6. C. de legibus, sequuntur Aret. num. 18. Felin. num. 11. in cap. novit. de judic. cum concord. congestis à Peregr. de jur. Fisci lib. 1. §. hactenus disseruimus, num. 18. vers. intellige tertio, ubi in specis reassumit ex scriptis per majores nostros se reperire, dubbis modis privilegium transire in contractum. Primò, si conceditur subdito pretio accepto. Secundò, si concedatur non subdito, ut per eum num. 3.*

Restringunt etiam secundò, ut ita demum privilegium subdito concessum sit revocabile, si permanserit in finibus privilegii, secus autem si ex privilegio translatum sit in subditum dominium directum, vel etiam utile, quia tunc cum dominium acquisitum sit jurisgentium, licet modus acquisitionis sit juris positivus, vel civilis,

mediante scilicet privilegio non poterit dominium auferri sine causa à Principe, ut post *Paul. in d. l. digna vox tradunt Aret. d. cap. novit, num. 28. Felin. numer. 21. Castr. conf. 239. col. fin. lib. 1. Gabr. lib. 3. comm. cancell. tit. de jure quasito non tollend. concl. 7. num. 3. ubi alios refert, insignis, & maximi nominis I. C. D. Reg. Rov. in comment. ad prag. de revocat. gratiar. num. 22.*

Non tamen istæ restrictiones sunt ita simpliciter admittendæ, & si aliquo modo essent tolerandæ, non comprehenderent casum nostrum revocationis privilegiorum Domani; Circumscripto enim articulo: Vtrum Princeps possit revocare privilegium, quod verè, & propriè transit in contractum, juxta theoriam *Bald. & communestraditiones*, quod est, cum acceptum
18. pretium sit, vel habitus sit respectus ad factum commensurativum privilegio concessio, de quo inferius in ultima conclusione tractabitur.

Dicimus interim, primam restrictionem traditam, jure potius convertendam esse in ampliacionem.

Vt privilegium subdito concessum sit revocabile, etiamsi in remunerationem servitorum sit concessum, cum de meritis non est facta specialis, & individua mentio, sed tantum in genere, aded ut non constet, merita æquivalere privilegio concessio.

20. Communis enim, & vera est resolutio, quod aut sumus inter personas prohibitas, & tunc nedum requiritur meritorum specifica, & individua enumeratio, sed aliando probare oportet, & quod merita æquivalent concessioni.

Aut verò inter personas permissas, inter quas dubitamus esse Principem, & tunc licet non exigatur probatio meritorum, at tamen necesse est saltem, quod merita à Principe sigillatim enumerentur, & quod verè sint digna ea remuneratione, ut dici possit factum commensurativum, alioquin
21. privilegium nullo modo transfunditur in contractum; sed remanet in finibus gratiæ revocabilis, prout in puncto post *Tiraquell. in l. si unquam, vers. donatione largitus, num. 89. & 91. & Carasium, qui testatur de communi, prout cum refert Villalobos in Arario comm. opin. lit. D. numer. 159. & alios multos, tradit optime Arzed. lib. 5. tit. 10. de las donaciones, l. 3. num. 31. & melius 33. in fine.*

22. Et ob id passim DD. communiter dicunt,

etiam inter personas non prohibitas exigendam esse necessariò descriptionem specificam meritorum, ut post *Soc. conf. 295. lib. 2. Ruiz. conf. 372. num. 12. lib. 1. & alios, Rota Avenion. decis. 22. nu. 10. latè Honded. conf. 47. lib. 1. num. 35. in fine 37. 44. & 51. cum aliis à Menoch. consil. 112. num. 22. con-*

23. Quinimò cum privilegium stat in terminis concessionis, etiam quod concessio fuerit facta præcedentibus meritis, & quod plus est, etiam mediante pecunia, quæ non æquivalet concessioni, non dicitur
24. transire in contractum, & sic remanet revocabile; *Felin. in d. cap. novit, num. 5. vers. nunc transeo; Socin. conf. 4. nu. 6. in 3. Nat. ta infra citandus conf. 511. 512. & 657. Gramm. decis. 46. num. 5. Bossius de Principe, nu. 152. & ita dicit procedere conf. Castr. 317. viso, & examinatio, col. 3. versic. sed in proposito, lib. 1. Amad. d. tit. de his, qui feud. dar. poss. post num. 98. vers. secus si stat, faciunt quæ tradit Menoch. infra cit. cap. 29. lib. 3. de presump. num. 21.*

25. Et in privilegio remuneratorio, quod possit ex justa causa supervenienti revocari, etiam quod transierit in contractum; nam si Princeps potest uti rebus subditorum in bonum Republicæ, à fortiori poterit limitare, & cassare contractum cum subdito gestum, & revocare concessa, relatis *Afflic. decis. 361 num. 6. Rolando, Caphalo, Molina de primog. Gabr. Suar. Casad. Put. Menoch. Peregr. Burg. de Paz, Decian. OZasch. Simoneta de reservatione, & aliis tradit Gabr. Pereyra de manu Regia, tom. 1. c. 6. numer. 7. & 8.*

Præterea ex alio merita civium harum Civitatum, & Castrorum Regni, qui præ
tendunt habere privilegia domanii non debent esse tanti ponderis, ut ex eis privilegia efficiantur irrevocabilia, siquidem sicut
26. filius, & uxor tenentur patri, & viro ad opera obsequii; quæ reverentiæ appellamus ipso quidem jure divino, ut ex *Veteri Testamento, Platone, Aristotele, & Cicer.* probant
infra citandi DD. & proinde nulla possunt considerari merita filii, & uxoris erga patrem & virum, quæ sint remuneratione digna, ut post *Lapam, Tiraq. & alios probat*
27. *Dom. de Franck. dec. 428. num. 5.* nam cessat meritum, ubi quis ex debito operatur, juxta *Divi Thomæ* sententiam in 1. 2. *quæst. 7. art. 5.* proinde nulla possunt considerari merita condigna in his civibus, ex quo fideles se præbuerint Inviçissimis Aragonensibus,
& Au-

& Austriacis Regibus, & quod hostibus, & inuasoribus resisterint, cum ad id tenerentur ex debito subjectionis, & vassallagii, ea prestare, & Dominum comitari in bello, ibique opem ferre, etiam extra Regnum, *Isern. in cap. 1. n. 3. quib. mod. feud. amitt. ubi Afflict. num. 27. & decis. 265. numer. 50.* ad quam fidelitatem etiam Burgenses vassalli tenentur, juxta tradita per Dominum meum de Curie in *divers. jur. feud. cap. incip. Teneor ergo, &c.* & consequenter tollitur omnis obligatio meritorum, ut dixit *Neviz. vulgato cons. 12. in lib. Brunii numer. 90. lib. 1. autoritate Lupi in cap. per vestras, & firmavit optime Menoch. lib. 3. de presumpt. c. 29. à nu. 12. ad 21. qui frustra nititur corrigere suam sententiam in cons. 1003. numer. 68. & 74. dum pro Excellentiss. Contestabili Castigliæ anxie respondit pro validitate concessionis factæ ab Henrico IV. Hispaniarum Rege D. Petro de Valasco.*

Et quod merita non sint tantifacienda, ut dicatur privilegiata concessio, rogo videri quæ doctissime considerat *Arias Pinell. in l. 1. par. 3. post num. 59. à vers. extra hunc casum, fol. mihi 305. in parvis, usque ad fol. 325. & præsertim illation. 13. 14. & 16. ubi in specie concludit, concessionem ob bene merita, non ideo minus effici irrevocabilem, & ob id privilegia, & concessiones Principum non alterari, etiam si de meritis constet, quod subtiliter, & late Pinell. prosequitur, in quo punctualis est decisio Senat. Lusit. collectore Cabedo decis. 75. p. 2. per tot. præsertim numer. 10. ubi num. 11. & 12. recenset plures revocationes factas per Alphonsum, & Ioannem. Ad hoc enim ut concessio dicatur facta in remunerationem servitorum ex causa præcedentis obligationis, necesse est, quod servitia illa, quæ remunerantur non sint præstita à subdito, qui ratione stipendii, vel ex debito officii ad ea tenebatur, quia tunc non sunt in consideratione ad producendam aliquam obligationem, nec etiam antidotalem, aded quod Fiscus tali casu ad emendam nequaquam tenetur, ut post *Tiraq. d. verbo donatione largitus, num. 106. Affl. decis. 397. num. 13. Gamma dec. 29. post num. 1. docet D. Rov. Consult. impressa pro Reg. Curia post ejus consil. lib. 1. num. 9. & 10. & ante ipsos D. Reg. de Ponte, qui sic decisum refert cons. 59. nu. 17. lib. 1. & de potest. Proreg. tit. 5. nu. 24. Costa de remed. subsidiar. remed. 114. num. 3. & novissime post Pinell. proximè ci-**

tatum *Barbof. Surd. Pdt. Guss. Beret. & Costam* hæc communissimam conclusionem, quod donationes, quæ à Principibus fiunt sub commemoratione remunerationis servitorum, nihil distent à gratuitis, sequitur, & perbellè explicat *Ill. Marchio Cortesi* doctrina cum maximo iudicio, & serena experientia pollens in *comment. d. l. 1. & 2. C. de fil. Official. num. 38. 39. & 40. lib. 10. & ibidem nu. 42. ex Laffredo, de Ponte, Anna filio, Revererio, & aliis* subdit; hæc Principem, & ejus Fiscum nullatenus teneri de evictione pro hujusmodi largitionibus meritorum causâ factis, & sic decisum refert in causa Iulii de Capua cum Regio Fisco, & in causa Ill. Ducis Suevæ sic pariter decisum testantur *Vrsill. ad Affl. decis. 307. numer. 8. Cons. Georg. lib. 1. repet. feud. cap. 33. num. 4. & 29.* Ex quibus plane constat, nil huic communissimæ conclusioni officere tradita per *Ill. Marchionem Belmontis* meritissimum summi Collateralis Decanum in *dec. 6. supremi Senatus*, siquidem in illo casu fuerunt præstita servitia satis longè excedentia debita obsequia, ut ipsemet Dominus Regens ponderat sub *num. 27. vers. ex quibus, &c. & sub num. 29. vers. dicebatur, &c.* quo casu in eo, quod excedit dicitur remuneratoria, ut probant DD. supra relati.

Sed etsi veræ essent, & admittendæ supra relatæ DD. restrictiones ad hanc primam conclusionem, quod non concedimus. Adhuc tamen in casu nostro viget prædicta conclusio affirmativa pro Principe; ut valeat omnino revocare privilegia, quinimò & contractus, ut infra retinendi Civitates, & Terras sub perpetuo dominio.

Siquidem in casibus in quibus privilegium ex domini translatione; vel aliter, ut supra, transit in contractum, & ideo perficitur irrevocabile; limitatur tamen in concessione jurisdictionis, vel aliter quomodocunque in jurisdictionalibus quia jurisdictio aded coheret Principi, ut ab eo fluit, & ad eundem refluit, & tum late patet ejus potestas, ut omnino quælibet jurisdictionis concessio, sive privilegium jurisdictionalia concernens, nullo modo desinat esse revocabile, unde cum privilegium domanii concernat jurisdictionalia, ut nemo præter Regem valeat jurisdictionem exercere in terris domanii, non mirum si hujusmodi privilegia, etiam quæ effectum sortita sint, ad libitum revocentur, ut probatur in

Constit. Privilegia, sub titul. de privileg. cor. qui citari, &c. & privilegiorum irritatione, ubi i fern. dicit, quod positiva tollunt Principes, quando volunt.

- 38 Sed optimè hoc probat *Bald.* qui, ut per sepe in multis locis omnia dicit, hic uno in loco complevit, videlicet in *d. l. qui se patris, in vers. sed Nicolau.*, postquam docuit, privilegia esse revocabilia, nisi accepto pretio, restringit hoc esse verum in concessis, & 39 promissis, secus verò in promissis, & translatis, videlicet per traditionem, & domini directi, vel utilis translationem, sicuti *Bald.* nuncupatim declarat, *Amad. in repet. cap. 1. num. 97. in fine, de his, qui seu. dar. pos. impressa post tract. de laudem. Gram. dec. 30. num. 3. Rol. conf. 48. nu. 21. & conf. 8. num. 15. lib. 2. Belluga in spec. Princ. rub. 22. versic. & quia quotidiana, num. 30. D. Reg. Tap. in rub. de constitu. Princ. cap. 4. nu. 14. & 15. & dec. 1. num. 7. & 8.*

Addit postea *Bald.* restringens, & tradens casum, ubi etiam in concessis, & promissis 40 conceditur revocatio, ut in jurisdictionalibus, & reddit rationem, nam in eis semper autoritas superioris, scilicet concedentis reservatur, & nisi ejus autoritate non potest exerceri, cum in eo resideat suprema potestas inseparabilis, unde potest jurisdictiones aliorum supprimere, non solum singularium personarum, sed & Civitatum.

Et subdit, quod in translatis verò quoad directum dominium, vel utile, & sic extra jurisdictionalia, ut colligitur ex illa ad- 41 versativa, verò, etiam ex eo, quia in jurisdictione non datur propriè dominium, sed exercitium, non habet locum pœnitentia, cum de jure gentium teneatur ex suo consensu, quod exemplificat in feudis ablati, ut inde pateret, loqui de rebus soli, in quibus consistit feudum, & cadit propriè domini saltem utilis translatio.

- 42 Et sic *Bald.* optimè excipit quæcunque privilegia concernentia jurisdictionalia, ut semper revocari possint etiam Civitatibus, & Terris, & si transferint in contractum, idem *Bald.* in rubr. C. de precib. Imper. offend. n. 17. & in cap. 1. §. ad hac, de pace jur. firm. ubi constanter idem asseverat, sequuntur in dicto cap. novus Aretin. num. 23. Felin. n. 43 8. Dec. nu. 14. qui in specie loquuntur etiam in casu, ubi privilegium transiit in contractum, *Gram.* videndus dec. 46. numer. 2. *Gabriel. dicta conclus. 7. nu. 7.* referendo solum *Gram. dicta dec. 46. Pinell.* plures citans, & inter alios *Afflic. Boer. Dem. Capyc. Suarez*

& alios in prima parte rubr. C. de rescind. vend. cap. 2. in fin. vers. sed ex proximè deductis, dum intelligit, *Afflic.* loqui in jurisdictionalibus, sive etiam in Regalibus, & simpliciter multis relatis concordat *Amad. in dicto cap. 1. post num. 95. vers. quod maxime procedit.*

- 44 Nec est differentia inter concessionem jurisdictionis factam singularibus personis, vel etiam Civitatibus [ut *Bald.* loquitur] affirmative transferendo in eas jurisdictiones, vel negative, ut non possint cognosci, vel conveniri, nisi sub Iudice, vel Capitaneo destinando à Rege, & quod non possint vendi, vel concedi cuicumque personæ, itaut neminem recognoscant in Superiorem, nisi solum Principem, in quo consistit in effectu privilegium domanii.
- 45 Siquidem facilius revocatur privilegium negativum, cujusmodi sunt privilegium domaniorum (ut scilicet vendi non possint subditi) quàm affirmativum, & in puncto, 46 quod privilegium, ut quis non adstringatur, nisi sub tali Iudice tanquam negativum possit omnino revocari; quia hujusmodi privilegia non consumuat effectum suum, nisi in dies, cum causam successivam contineant, & in reliquis res dicatur integra pro annis futuris, ideo facile possunt revocari, secus in affirmativis, ut cum Rex concedit jus, sive facultatem; ex *Castr. conf. 229. col. fin. lib. 1. & Ripa*, quem citat *Caph. videndus conf. 342. num. 44. lib. 3.* & meliùs *Natta*, qui non distinguit inter negativa, & affirmativa, sed dicit, conclusionem procedere in privilegiis habentibus tractum successivum in 47 futurum, ut omnino possint revocari quoad actus futuros, *conf. 511. post num. 3. & conf. 657. num. 7. 9. & seq.* quia pro futuris annis non dicitur effectus consummatus, ut multorum autoritate fundat *Petra de potest. Princ. cap. 24. num. 247. & 264.*
- Et in puncto quod Civitates, vel populi, qui essent liberi ex longæva, & immemorabili præscriptione per patientiam Imperatoris, vel speciale privilegium, quod 48 possint successores in Imperio eorum libertatem revocare, & quod ista irrevocabilitas, sive potentia revocandi non possit ullo unquam tempore præscribi contra supremam potestatem Imperatoris, vel Regis, quæ absoluta est in terris, docuit ibi *Petra* paucis verbis autoritate *Bart. Bald. in cap. sicut, il secondo, numer. 6. & 7. de jure jur. & Bar. ipse in l. hostes, post numer. 4. ff. de cap. & postlim. revers. loquens*

quens de Civitatibus liberis, dicit, quod populi, qui non obediunt Imperatori, nec suis legibus vivunt, & hoc dicunt se facere ex privilegio Imperatoris, ut Veneti ob id, cum libertatem ipsi habere dicant ab Imperio Romano ex privilegio, quodammodo precario tenent ab eo, & posset privilegium illud revocare, quando vellet, cum ei liceat mutare voluntatem suam, *l. si quis in principia testamenti ff. de legat. 3.* Sequitur, & late exornat *Natta* in *præcitato conf. 311.* ubi *num. 3. in fin. 4. 5. 8. 11. & 12.* nonnulla tradit omnino videnda, & in specie colligit ex *Bar.* quod quicumque tenet aliquid ex privilegio, videtur illud precario tenere, & ob id si promittat concedens non revocare, non tenet promissio, ut est generaliter in quocunque actu sui naturæ revocabili, in quo non potest quis sibi abdicare potestatem revocandi, ex *glo. 10. Andr. Bar. Anchar. 10. Monacho, & aliis* & subdit, quod ubicunque Princeps concedit aliquid privato spectans ad Principis officium titulo lucrativo, tunc Princeps non ligatur, quia id non tenet, nisi per modum privilegii, quod non ligat concedentem, & sui naturæ est revocabile, & iste est casus, in quo Princeps non ligatur ex suo consensu, & potest ius quæsitum alteri ex sua acceptatione revocare, nec dicitur transire in contractum, nisi adsit pretium, vel commensuratio, & quia non dicitur verè contractus, nisi is, qui est ultro, citroque obligatorius, & quod ob id valeat Princeps tollere præscriptionem immemorabilem, & quamcunque consuetudinem, inferens ex hoc bene consuluisse *Alex. conf. 16. lib. 5.* quod Imperator justè potuit concedere quoddam oppidum Duci Ferrariæ, licet Civitas Rhegii præscripisset in illo jurisdictionem à tempore immemorabili, ex quo dat, & aufert jurisdictionem ad libitum, quod latius comprobatur idem *Natta conf. immediatè seq. 512. à nu. 4. ad 13.* ubi late de revocatione jurisdictionalium, inferens ex his ad alia, & latius idem *Natta* videndus *conf. 636. num. 52. & 53.* sicuti etiam concessio Regalium potest ad libitum Principis revocari, *cap. intellecto, de jure juran. 10. de Platea in l. fin. C. de loc. prad. civil. lib. 10. Andr. in cap. 1. de his, qui feud. dat. post. num. 10. Mastrill. lib. 3. cap. 4. num. 305. de magistrat. præsertim à successoribus, in quorum præjudicium minimè alienari possunt Bald. in tit. de pace constan. verbo successorum, Felin. in cap. 1. col. 4. & ibidem*

Des. de prebat. Brun. conf. 12. num. 25. Surd. conf. 210. num. 62. lib. 2. Aff. in cap. 1. num. 48. qui success. teneant.

Quæ à simili comprobantur ex libera, & absoluta potestate, quam Canonistæ dicunt habere Pontificem in beneficialibus, ex *cap. 2. de preben. in 6. & Clement. 1. in fin. ut lit. pend. & ex hoc asserunt, non requiri causam ad revocandum, sicut nec ad providendum, & maximam Summi Pontificis potestatem ampliorem faciunt in beneficialibus, in dando, & auferendo beneficia, secundum *Rebuff. conf. 8.* sicut & Civilistæ augent maximam Principis potestatem in jurisdictionalibus, ex quibus colligitur principalis secunda conclusio.*

S V M M A R I V M.

57 Concessio jurisdictionis, seu Regalium de ordinaria potestate à Principe revocatur, & numer. 58.

Secunda Conclusio.

Concessio, sive privilegium jurisdictionalium, & Regalium potest de eadem potestate ordinaria per Principem revocari, etiam quod transierit in contractum, prout clarissime hanc conclusionem ita reassumptis post *Bald. & alios Soc. Inn. conf. 126. num. 33. in 3.* relatus à *Peregr. d. lib. 1. §. hæc tennu, nu. 31.* qui licet subjiciat aliquas declarationes, nulla tamen ipsarum ad casum nostrum est applicabilis, & in jurisdictione concessa loquitur etiam *D. Reg. Tapia in l. fin. cap. 9. numer. 58. par. 2. de Constit. Princip. & D. Reg. de Ponte in conf. 15. nu. 6. lib. 2.* ingeniosissimus, & doctissimus *D. Casanate consil. 43. num. 43. 47. & seqq.* omnino legendus, quia omnia contraria resolvit magistraliter ex more, *Barbosa in l. quia tale 14. numer. 87. ff. sol. matr. Mastrill. lib. 2. cap. 2. num. 43. de magistr. Cardin. Mant. de conject. ult. volant. lib. 3. tit. 1. num. 32. & D. Rovis in pragm. 3. num. 1. de sodomia, & conf. 22. nu. 13. lib. 2.*

S V M M A R I V M.

59 Princeps ex justa causa revocat nedum privilegia in contractus transfusa, sed & contractus à se gestos, ac dominium inde translatum, etiam cum juramentis, & numer. 61. 62. & 63.

60 Item auferi cum causa jus tertio quaesitum de jure civili, & gentium, & num. 64. usque ad 68.

69 Rex ob publicam utilitatem domanium donare potest, & nu. 70.

71 Princeps pro temporum varietate leges, nedum privilegia mutare cogitur, nostri Regis exemplo, & num. 72.

Tertia Conclusio.

59 Princeps existente justa causa, nedum revocat sine dubio quaecunque privilegia, quae transfunduntur in contractus mediante pretio, vel aequivalenti commensuratione, ut supra, verum revocat contractus ipsos a se gestos, & auferit dominium illorum vigore translatum, etiam si juramento firmati sint.

60 Sicuti, & quod plus, potest existente causa auferre bona, vel jus tertio utcumque quaesita de jure gentium.

61 Ut primum probant *Omnes in cap. qua in Ecclesiarum, de Constit. Aret. Felin. & Dec. in d. cap. novit. Paul. in l. digna vox, qui loquitur tam in utili, quam in directo dominio, Pavor. Card. Soci. Reynal. Goz. id. Neviz. Crav. Pignell. Molin. & alij relati per Matienz. lib. 5. tit. 10. l. 6. glo. 1. num. 6. in 2. concl. Bal. Card. Felin. Capoll. & alij relati per Affl. dec. 361. a n. 6. ad 11.*

62 ubi tam in privilegio concessio non subditis, ut sunt clerici, & quocunque alio, quod transivit in contractum, quam in quolibet jure, sive dominio quaesito ex contractu cum ipso celebrato, quod possit Princeps auferre ex justa causa, ut pro bono pacis, vel alia causa, idem *Affl. in cap. 1. §. similiter, ex numer. 25. cum seqq. de Capit. qui Cur. vend. Hinc Azaved. lib. 5. tit. 10. lib. 3. postquam ex numer. 2. ad 10. probavit, Principem non posse revocare privilegium, nec contractum, ma-*

63 ximè juratum, limitat existente justa causa post *Ias. Caphal. Molin. & alios, concordat etiam in contractu jurato Ferdin. Loazes celebri consil. pro oppido de Mala, numer. 140. cum seq. Petra de potest. Princ. in 2. dubi. principali, cap. 1. numer. 49. in fi. Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 12. numer. 20. hanc etiam conclusionem plenissimè comprobat doctissimus D. Reg. Tap. in d. l. fi. cap. 9. par. 2. numer. 41. & seq. de Constit. Princip. optime insignis D. Reg. Valenz. d. consil. 99. ex numer. 33. cum seqq.*

64 Sicuti & cum causa potest tollere dominium, & jus quaesitum nedum de jure civili, puta per sententiam, praescriptionem,

vel alium modum inductum a jure civili, & etiam dominium quaesitum ex contractu, vel titulo iurisdictionum, cum certum sit, utroque casu dominium quaesitum esse de jure gentium, licet varietur modus acquisitionis, *Innoc. & reliqui in cap. qua in Ecclesiarum, de Const. Cruilista in l. quousies, & l. rescripta, C. de precib. Imper. offer. & in l. fin. C. si contra jus, vel util. public. Bald. in l. donationes, quas divus, C. de donat. inter vir. & uxer. cum infinitis congestis per Mandos. ad Roman. cons. 352. in ult. addit. Caphal. d. cons. 342. numer. 33. Matienz. d. lib. 5. tit. 10. de don. lib. 6. glo. 1. num. 6. in 3. concl. & num. 8. vers. ita etiam, ubi ex Crav. cons. 135. numer. 20. & 24. numer. 12. addit, in eo tantum versari discti-*

66 men inter hos casus, ut minor causa sufficiat ad revocandum titulum acquisitionis juris civilis; quam de jure gentium, siquidem in tollendo jure quaesito medio juris civilis, non requiritur causa respiciens publicam utilitatem principaliter, sed sufficit alia causa, etsi pertineat ad privatam utilitatem, ut probat *Rimin. lun. consil. 102. numer. 30. in princip. sequitur Petra de potest. Princ. cap. 24. nu. 94. in fine.*

67 Et quod possit Princeps auferre rem alteri quomocunque quaesitam, etiam ex non suo contractu, & illius dominium in alium transferre existente justa causa, sunt vulgatissimi *tex. in litem si verberatum, §. 1. vers. item si forte, ff. de rei vendic. in l. Lucius 9. ff. de evict. l. 2. C. ex quib. caus. serv. pro praem. libert. acceper. & alium novum text. ad hoc perpendit Praxman fol. 300. a numer. 6. cum seqq. & Atacius d. lib. 3. cap. 3. numer. 13. Affl. decif. 361. numer. 4. cum aliis per Borell. in comp. decif. Univ. tit. 12. numer. 20. 10. de Amic. cons. 12. num. 6.*

68 In quo licet *Iason consil. 10. numer. 9. vol. 2. & in l. Princeps ff. de legib. conatus fuerit attentare, quod illae leges potius, quod aliquando factum fuerat, explicassent, quam ut regulam gerendis negotiis praescriberent, refert Petra d. cap. 24. numer. 79. in fin. de quo latius Frecc. lib. 2. de subfeud. tit. quis dicat. Dux, numer. 15. nihilominus constat, eo loqui contra receptissimam traditionem Bart. in proem. Digest. num. 5. versic. sed tu dic, ubi addit l. venditor 14. §. si constat, ff. comen. prad. quam dicit quoad hoc esse meliorem de Mundo, & in d. l. item si verberatum, §. 1. Iser. in cap. 1. §. similiter, numer. 27. ubi late de Capit. qui Cur. vend. in cap. Imper. numer. 94. ubi in specie docuit, posse Regem donare domanium ob publicam utilitatem, sicut*

ficut & res privatorum concedere, de prohib. alienat. per Frider. in §. moneta, post numer. 23. & in §. plaustorum, numer. 53. qua sint regal. in cap. 1. §. post natale, numer. 26. in fi. de pace ten. Affl. in d. §. similiter, ex numer. 65. & in Constit. Ea, qua ad decus.

Et subsistente justa causa nullam adesse dubitationem tam apud Iuriconsultos, 70 quam apud Sacros Theologos, fundat Menoc. conf. 350. lib. 4. num. 27. quamplurimorum etiam Theologorum autoritatibus, inter quos est D. Antonin. par. 2. tit. 10. cap. 1. de mendac. §. 4. dicens, fidem decere fallere, ubi supervenit causa rationabilis non implendi, hinc etiam Apostolus non est mentitus, non eundo Corinthum, quod ire promisit propter impedimenta supervenientia.

Hinc non erit à potentissimo nostro Rege alienum, suas leges, privilegia, concessiones, & constitutiones pro temporum qualitate mutare, ac revocare, propter quod, prout conspicimus, habet tot Consilia Regalia, & Comitia quotidie celebrantur, in quibus de statu omnium Regnorum diligenter scrutatur, secundum quod examen sæpe sæpius antiquæ & novæ leges variantur; unde ipsis nedum sapientissimum, & laudabile, verum etiam necessarium est in melius mutare propositum, l. non videtur, ff. de collat. bonor. DD. in l. non videtur, C. de in integr. restit. unde si oportet Principem mutare leges pro temporum varietate, quæ nunquã nisi cum magna deliberatione eduntur, cur non affirmabimus, posse privilegia revocare, quæ non tanta cum deliberatione conceduntur? ut in terminis docet Eman. Rodriq. tom. 1. qq. regular. arti. 3. q. 9. in princ.

S V M M A R I V M.

73 Princeps alicui rem auferens, ad pretii restitutionem tenetur, quamvis non servetur, nu. 74.

75 Fallit cum condit legem ob publicam utilitatem, & num. 76.

77 Fallit secundo, ne teneatur statim restituere, sed cum poterit, & num. 78. & 79.

Quarta Conclusio.

Licet Princeps auferendo dominium questum tertio ex proprio contractu, vel aliter rem alterius, utcumque questam ex 73 justa causa, teneatur ad restitutionem pre-

tii sibi soluti, vel aliter ad excambium, ut ex d.l. venditor, §. si constat, ff. comm. prad. & d.l. 2. C. ex quibus caus. serv. amitt. cum aliis supra citatis tradunt Innoc. in cap. nisi cum pridem, in fine, de renunc. l. fern. in loc. alleg.

74 Quod tamen non servari dixit gloss. in l. si locus 14. in fin. ff. quemadm. ser. amitt. quæ sequuntur Alberic. Castr. Capolla relati per Rol. conf. 69. num. 14. lib. 2. Port. in §. si. Inst. de usu. cap. & refert Pinell. in 1. par. rub. C. de resc. vend. num. 14. in fine.

Nihilominus admissa communi sententia, ut pretium sit restituendum; Restrigitur primò, quando Princeps læderet jus tertii, vel auferret dominium ex causa publicæ necessitatis, vel utilitatis, legem condendo generalem, Bar. Alex. & alij relati per Affl. in Const. Ea, qua ad decus, numer. 13. affirmat Dec. post Alex. in plur. conf. in cap. qua in Ecclesiarum, num. 21. vers. secundo hoc intelligitur, de Const. Card. Paris. conf. 1. nu. 46. lib. 1. & pro absoluto probat Matienq. d. l. 5. tit. 10. de donat. l. 6. glo. 1. & 2. in fi. nu. 20. & in dialog. relat. par. 4. cap. 12. num. 3. Dec. consil. 520. num. 10. vers. quia ad hoc, & novissimè aliis relatis uti communioem opinionem sequutus est Franc. Niger Cyriac. tom. 1. contro. jur. contro. 75. num. 22. ubi n. 23. subdit & fundat, quod dicto casu creditur Principis assertioni; se revocare ex causa publicæ utilitatis, & ideo posset Rex noster stante urgentissima necessitate per viam legis generalis revocare omnia domania. De potestate enim, & iustitia Principis legem condentis, etiam si videatur revocare, & restringere quod dedit, dubitandum non esse, ex Bart. Affl. & alijs probat Pinell. in 3. par. l. 1. illat. 16. vers. de potestate, fol. mibi 322. in parvis, & in puncto post Ruin. Gozad. Thes. & alios probat hanc opinionem Reg. de Ponte in repet. feud. lect. 8.

76 num. 5. tunc autem dicitur derogare privilegiis per viam legis, quando generaliter omnibus privilegiis certum quid continentibus derogat, non autem si quibusdam certi loci, vel certarum personarum; Ruin. conf. 226, num. 12. & 228. num. 4. lib. 1. quem sequitur Menoch. lib. 6. cap. 40. num. 24. de presumpt.

77 Temperatur secundo, ut non teneatur Princeps restituere pretium, vel restituere justum excambium, cum dominium alteri auferat ex justa causa, antequam dominium auferat; & neque in ipso ablationis actu, sed sufficit pretium restituere post rem ablatam, cum primum poterit, ut ultra Luc. de Penna in l. ut. n. 52. vers. secunda queritur, C. de loc. prad. civ. lib. 11. quem sequitur disputando Affl.

do. *Affl. in §. similiter num. 22. de Capitan. qui Cur. vend. & communiter probari dixit D. Reg. Tap. in l. ff. de Constit. Princ. par. 2. cap. 9. num. 49. est solemnis doctrina Isern. in d. §. moneta, num. 23. ubi dicit, accipiet in casu necessitatis res subditorum, & tunc tenetur ad pretium, si tunc haberet, unde solveret, si non habet, solvet quando habebit, quia in hoc est favor communis boni, ut differatur solutio, sequitur Greg. Lop. in l. 2. col. pen. in §. iit. i. par. 2. in verb. buen cambio, ubi dicit opinionem contrariam locum habere, cum Princeps haberet illico, unde solveret, alius si non haberet, poterit differre solutionem, sequitur Mattien. d. cap. de donat. num. 13. in §. & D. Rov. d. cons. ult. lib. 1. num. 8. in casu fortiori, quod possit capere res subditorum dilata solutione pretii, ut solvat quando habebit, ex Iser. loca cit. & sic resolvi possunt dicta per Loff. in d. §. similiter, & quae tradit de Ponte d. lect. 8. numer. 24. qui de Isern. nullam fecerunt mentionem.*

SVM MARIYM.

80 *Iusta, ac sufficiens causa in Principe qua dicatur, & numer. 82. & qua iustissima, numer. 110.*

81 *Principis assertioni an credatur, affirmativè resolvitur, & numer. 85. 87. 95. & 96. quam communiorem, numer. 97.*

82 *Rex pro sustinendo exercitu potest revocare privilegia, & contractus, & maxime pro defensione Fidei, & totius Christiana Religio- nis, numer. 83.*

84 *Bella pro iustitia consequenda de jure gentium introducta.*

88 *Regis est solum de causa iustitia cognoscere, & numer. 89. 93. & 94.*

90 *Authoritas suscipiendi bellum in Principe residet, & in eo presumitur, nisi non appareat, & numer. 92.*

91 *Barones, & vasalli tenentur Regem extra Regnum bellantem adjuvare.*

98 *Principis assertio secundum unam opinionem, si non exactam probationem inducit, operatur tamen presumptionem, qua probandi onus in contrarium transfertur.*

99 *Opinio negativa limitatur accedente Quaestoris consilio, & subscriptione, qua partibus pra- judicat, numer. 86.*

100 *Principi in sua dispositione avertenti, omnino credendum, nullaque in contrarium probatio admittitur, numer. 101. quod ampliat ad eque Locumvententem, nu. 102.*

103 *Item cum Princeps asserit aliquid tanquam notorium.*

104 *Principi causam exprimenti credendum est, & numer. 107. 108. & 109. nec à Regibus scrupulo- sa inquisitio exigenda, numer. 106. qua sen- tentia verior, & communior, nu. 105.*

Quinta Conclusio.

Quidquid DD. nostri disputent, & in di- versas iverint sententias, dum quaerunt, quae dicatur justa, & sufficiens causa, ut Princeps auferat dominium alteri quaesitum ex proprio, vel alieno contractu, vel ad rescribendum contra jus tertio quaesitum de jure naturali, vel gentium.

81 Et utrum stetur assertioni ipsius Regis attestantis, se moveri ex justa vel sufficienti causa, etsi causa respiciat factum proprium, vel alienum, vel etiamsi expressa non fuerit, sed verisimiliter imaginari possit, ad materiam *clen. 1. de prob.* in quo DD. mirum in modum varios hac in re fuisse colligitur ex relatis per nostrum *Aquilinum in repet. §. & quid si tantum l. gallus, in vers. quid enim, nu. 112. & 116. ff. de liber. & posthum.*

Attamen duz in hoc puncto subdiviso eliciuntur receptissimae conclusiones.

82 Prima, justam ceteri omnino causam auferendi dominium, & revocandi privilegia, & contractus ab ipsomet Principe gestos, & juratos, pro sustinendo exercitu, & solvendis stipendiis militum pro defensione Regni, Status, & conservando honore ipsius Principis, & maxime pro defensione Fidei, & totius Christianae Religionis, quae ex conservatione Imperii deducitur.

84 Sunt enim introducta bella pro iustitia consequenda de jure gentium, *Cast. cons. 399. num. 2. & seq. lib. 1. Causas vero justas ex quibus potest Princeps bellum indicere, enumerat Affl. in c. 1. n. 12. hic finitur lex.*

85 Secunda, Credendum esse Principi dum rescribendo contra jus tertii, testatur se moveri ex justa, & necessaria causa, cum subscriptione sui Consilii, & Quaestoris, ut discit Iser. in cap. 1. nu. 14. & 16. qui succ. ten. il primo, ubi Lipar. in addit. lit. 1. vers. sed nunquid Affl. numer. 68. & in cap. unico, de controv. apud pares term. post num. 13. & Lipar. lit. C. vers. quaestoris, Gram. latè dec. 65. ex numer. 62. Affl. num. 62. vers. unum tamen, idem Affl. in c. Imper. q. d. 4. numer. 65. in cap. 1. nu. 15. qui test. sunt accessi in cap. sancimus, quo temp. miles, in Conit. Vi universi, numer. 40. utq. in an. m. d. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z. & in

86 *Et in cap. 1. §. similiter, num. 64. de Capit. qui Cur. vend. dum se remittit ad dicta per eum post Isern. de contr. feud. apud pares, D. meus Capyc. in repet. l. Imperial. col. 6. versic. est tamen differentia. car. 5. ubi ex hoc monet Secretarios, & Officiales, quod advertant, quæ subscribunt, quia subscribenda præjudicant partibus.*

Vnde cum in casu præsentis Inviçtissimus Rex noster plenissimè attestetur de maxima, urgentissima, & necessaria causa, quæ etiam notoria est, & omnibus evidentissima, & amplius se necessitate pressum, ut aliter nullo modo consuli possit, quod in suo casu desideravit D. Capyc. sæpius citanda dec. 166. num. 7. & 8. ubi cum de hoc ultimo non constaret ex dicto Regis, necessarium fuit adhibere oretenus testimonium Dom. Regentium, & tamen fuit admittæ probatio ut legitima, casus noster ex his erit extra omnem dubitationem.

88 Nec esse nostrum, nec minùs utriusque Senatus, à quibus petitur consultatio, discutere de justitia causæ, neque an aliter consuli possit; sed sufficere, Regem piissimum id mandasse, & plenè de necessitate causæ respiciente publicam utilitatem attestatum fuisse, cum consilio eorum, quorum proprium est muhus consulere, quæ ad Status, & bellicas expeditiones pertinent; etiam quod concernant hæc bella extra Regnum, latè probat in propriis terminis D. Rovit. d. conf. ult. num. 1. lib. 1. D. Reg. Valenz. d. conf. 99. num. 1. & D. Reg. de Pont. in conf. 15. ex num. 12. ad 15. lib. 2. ubi respondit pro Ill. Principe Hostiliani contra Civitates Bitonti, & Vigiliarum in casu excambii Arcis Sablonetz, in quo facta fuit consultatio per Regiam Cameræ in favorem Fisci, & breviter resolvit omnia, quæ in contrarium latè scripsit Othav. Bammacarius pro Domaniorum irrevocabilitate.

89 Autoritas enim suscipiendi bellum est in Principe, & credi oportet consilio expertorum in arte bellandi, & parendum est in his, quæ ad bellum pertinent, & ob id tenentur Barones, & vasalli adjuvare Regem bellantem extra Regnum, cum hoc totum ad Regis, & nedum Regni, sed totius Monarchiæ, & Christianæ Religionis tutelam pertineat, ut Rex ipse plenè testatur, & de se patet, Isern. in cap. 1. §. sed neque alia justior, ex num. 41. versic. si habeat, ubi ex Valer. & Seneca commemorat exempla illorum, qui ut optimi Duces potiùs decreverunt invadere hostes intra ipsorum lætes, ut

arcerent incurfus à propriis Regnis, quæ sù prima caus. benef. amitt. idem Isern. latè in cap. 1. nu. 6. 7. & 8. Hic finit. lex, sequitur D. meus Capyc. in repet. l. Imperialem, §. firmiter, col. 2. vers. sublimita, & Camer. in d. leg. car. 34. col. 3. in fi. vers. sed tunc videntur, in Principe enim etsi non appareat, præsumitur justa causa bellum indicendi; Panorm. in cap. 1. de treugua, & pace, cum aliis à Menoch. de præsumpt. lib. 6. cap. 96. nu. 2. & 7.

93 Et quando esset dubium, an justa sit causa bellum indicendi, vel ne, subditis non licet hoc perquirere, quia talis perquisitio esset scrupulosa, nec tenetur Princeps causam animi sui motus subditis patefacere, sed sufficit, quod consilium approbet, alioquin esset in potestate subditorum, an vellent Dominum adjuvare, siquidem negando, efficerent rem dubiam, & sic possent se excusare, quod non est ferendum; sufficit enim Principem esse Consiliarium, ut post Isern. in d. cap. 1. hic finitur lex, & Affl. ibid. 2. not. nu. 7. & seq. tradit Iacobin. in sua in vest. ver. & promiserunt, vers. quinq. quæro, cum aliis per Rol. d. consil. 1. nu. 91. cum seq.

94 Solius enim Principis proprium est, ut ejus facti ratio, & causa justa præsumi debeat, etsi non appareat, & convenit illud M. Terentij apud Tac. lib. 6. annual. Non est nostrum, inquit, aestimare quem supra cæteros, & quibus de causis extollas. Tibi summum rerum judicium Dij dedere, nobis obsequij gloria relicta est; alia plura etiam expendit Acac. lib. 3. c. 9. de privil. quem non transcribo.

Vnde poterimus concedere facultatem eligendi, quid velint adversarii in hoc articulo. Si enim admittamus opinionem affirmativam. Quod credatur Principi supremo adesse justam causam, etiam in his in quibus liberè disponere non potest, dum tertio præjudicat in quæsitis jure naturali, vel gentium, etiam si agatur de gravi præjudicio, cujus sententiæ fuerunt Cyn. lac. de Arena, & Bal. in l. rescripta, num. 10. C. de precib. Imp. off. Butrig. in l. fi. C. si contra jus, cum aliis per Alex. conf. 203. nu. 11. vers. & in tali supremo, lib. 6. & melius conf. 224. nu. 8. eo lib. ubi in specie consuluit, potuisse Pontificem revocare proprium contractum juratum, in quo promiserat inter alia Cardinalibus non infeudare Terras Ecclesiæ, & præsumi id factum ex justa causa, in quo eodem casu consuluit latissimè And. Sicul. conf. suor. omnium. 1.

97 Quam pro magis recepta ex DD. di- numeratione describit Gabr. de prob. concl. 2.

numer. 28. & 30. & expressè hanc esse magis communem, & ita DD. dicere, asseveravit *Jacob. Phil. Portius in suis concl. lib. 5. c. 16. vers. tenendo secundam opinionem*, quidquid negativam esse magis receptam dixerit *Menoch. lib. 2. de præsumpt. c. 10. nu. 55. & 56.* cum tamen contrariam affirmativam uti veriore, & fortè receptiorem ipse sequutus fuerit *cons. 100. num. 26. vers. respondeo, lib. 1.*

Et cum hac affirmativa confedit omnibus relatis distinguendo dicta DD. *Mascard. concl. 1233. num. 107. & 108.* qui saltem concessit, ut affirmativa procedat indubitanter, ubi Rex expressit causam, vel saltem, quòd licet non faciat exactam probationem, operatur tamen talem præsumptionem, ut transferat onus probandi contrarium *num. 109. & 110.*

99 Et si negativa magis arideat, Limitatur Primò, non procedere in dispositione Regis cum consilio, & subscriptione Quæstoris, juxta singularem doctrinam *Ifern. in cap. 1. sub num. 42. qua sit prima cau. benef. amitt. & ex dec. Capyc. 166. num. 7.* limitat in specie *Gabr. d. concl. 2. num. 34. vers. tertio limita*, latissimè *Rot. infrà* latius citando *cons. 1. ex num. 84. ad 94. & num. 194. lib. 2.* Vbi consuluit, in revocatione privilegii, quod transivit in contractum præsumi justam causam in Principe, sequitur remissivè *Mascard. d. concl. 1233. num. 115. & D. Reg. de Pon. cons. 70. num. 36. lib. 1.* hanc etiam limitationem late fundat *D. Reg. Tap. in l. fin. cap. 9. p. 2. num. 47. de Const. Princ. videndus Cons. Pasch. p. 1. c. 1. num. 78. de virib. patr. pot. & Nicol. de Pascrib. in tract. de verb. enunciat. lib. 2. c. 4. num. 27. post tract. de script. privata.*

100 Limitatur secundò, non procedere negativam opinionem, ubi Rex testatur in sua dispositione, se disponere ex causa publicæ utilitatis, vel necessitatis, quia Principi expressè attestanti se revocare privilegium, vel etiam contractum ex causa communis boni, vel alterius cujuscunque publicæ utilitatis, sine dubio credendum est, nec aliud ulterius investigandum, consuluit *Alex. cons. 101. numer. 7. & 8. in 1. & 216. num. 21. in 2.* aded ut nulla admittatur probatio in contrarium, *Fulg. cons. 143. numer. 5.* quos refert & sequitur *Afflict. in d. c. 1. num. 71. in 2. lim. qui succ. ten.* quod latius confirmat *Rot. d. consil. 1. ex numer. 190. li. 2. D. Reg. Valenz. cons. 4. num. 116. & cons. 99. num. 1. Farin. q. 63. num. 81. Maur. Barg. de mod. proced. ex abrupt. q. 61. nu. 12. Decian. cons.*

18. lib. 1. num. 274. *Ill. Card. Tusc. concl. 924. numer. 4. Mascard. concl. 1234.* & nedum statuti assertioni Principis, verum etiam ejus Locumtenentis, ut in puncto consuluit *D. Camill. de Medic. meus Socer in cons. 60. nu. 1.*

103 Tertio fallit, cum Princeps aliquid narrat tanquam factum notorium, quia nedum in proprio facto (in quo nos versamur) sed etiam in facto alieno Principi asserenti aliquid, præsertim motu proprio, plena fides adhibetur, cum id asserere videatur tanquam legitime informatus, ut est notorium, de quo in casu præsentis, *Alex. Socin. Cravet. Gram. Rebuff. Paris. & alii relati à Menoch. d. cons. 100. num. 22. 23. 24. & 32. li. 1. Afflict. in d. c. 1. qui success. ten. in vers. sexto fallit, num. 75.*

Quinimò generaliter credendum esse Principi in hac materia, quando causam exprimit, vel justa causa apparet, vel etiam imaginari potest, & quòd DD. in contrarium incautè citati non loquantur, cum ipse Princeps causam exprimit; sed quando causa à Principe non allegatur, nec imaginari potest, plenissimè probat ex DD. in contrarium citatorum declaratione *Menoch. d. cons. 100. nu. 26. vers. respondeo primò, & meliùs num. 31. & 32.* & aurea sunt verba *Bald. in proposito in cons. 328. nu. 8. vers. porro in Principe, lib. 1. & in hac opinione residere videtur Peregr. post Ruin. & alios de jure Fisci, lib. 1. §. hætenus, nu. 69. in fin.*

105 Et latissimè hanc opinionem affirmativam uti veriore, & magis communem generaliter sustinet *Ferdin. Loazes* in sæpius citato *sing. cons. in respons. ad 5. & sextum fundamentum part. contr. ex num. 134.* ubi *num. 142.* ex *Bald.* probat, non esse à Regibus, qui rationum calculis suppositi non sunt, exigendam scrupulosam inquisitionem, quòd optinè probat *Cavall. lib. 1. pract. 99. comm. contr. comm. q. 578. ex num. 25.* ubi amplius dicit in puncto, semper esse credendum Regi dicenti esse constitutum in necessitate ad defendendam Religionem Christianam, ex *Oldrado, Alexand. Roland. & aliis*, & quòd tam circa justitiam causæ belli indicti, quàm circa necessitatem, quæ Princeps premitur, sit eidem omnino credendum, remota omni subtili inquisitione, sicut faciunt quidam Decuriones timoræ conscientie aliquarum Civitatum, quæ à jure improbat, *l. doli, in fin. ff. de novat.* ut latius ipse prosequitur omnino videndus.

109 Et tandem limitatur opinio negativa de

de consuetudine Regum totius Mundi, ut ubi exprimunt causam, eis aded credatur, ut contrarium probari non possit, sic testatur *Bal. conf. 326. numer. 10. vers. item omnes Reges Mundi, & consil. 228. numer. 8.* quem sequitur *Afflict. in d. cap. 1. qui succ. ten. num. 78. Rolan. d. conf. 1. num. 193. Menoch. d. conf. 100. numer. 26. in fin. Mascard. dict. toncl. 1233. numer. 119. & 10. Petr. Fontanell. tom. 1. de pact. nupt. claus. 4. glo. 10. par. 2. numer. 28. post alios ibid. citatos, & de consuetudine omnium Regum Mundi etiam testatur Dominus meus *Capyc. in c. Imperialem, fol. 4. vers. adde.**

Ex quibus evidenter patet, quàm obscure, & intricatè hanc materiam tractaverit *Petra* sibi sæpius de more contradicendo *in d. tract. de potest. Princip. in fin. oper. S. circa secundam principalem conclusionem, præsertim dum numer. 53. & 54. ex suo capite recedere conatur à recepta opinione; & diminutè loquutus fuit Menoch. d. lib. 2. de præsumpt. cap. 10. in fin. cujus tamen dicta supplenda sunt ex d. ejusdem conf. 100. ubi optimè de more loquitur.*

Nec prætermittendum, justissimam causam dici, nedum quando adest bellum in Regno, verùm etiam si adsit extra Regnum, ex traditis per *D. Consil. Georg. lib. 1. rep. feud. cap. ult. numer. 40. & seqq. fol. 440.* *Modernus Montanus in l. Imperial. S. firmiter, nu. 35. & seqq. fol. 152. de prob. feud. alien. per Frid. & de Ponte d. conf. 15. nu. 11. lib. 2.*

SUMMARIUM.

- 111 Rex domanium alienare, & vassallos etiam invitos infundare potest de jure, & Regni consuetudine, & nu. 112. usque ad 116. præcipue in solitis infundari, num. 119.
- 117 Text. in cap. intellecto, de jure jur. non procedit in infundatione, in qua directum dominium à Rege retinetur, & num. 124. 125. & 131.
- 118 Oldradi verba in conf. 159. referuntur.
- 120 Alienatio ea tantùm interdicta dicitur, qua graviter honor Imperij laderetur, & qua sit, nu. 121. 122. 123. 126. 127. & 143.
- 128 Rex noster Monarcha, ejusque in suis Regnis potestas, & nu. 129. 137. & 138.
- 130 Enormis læsio circa magnam alienationem non consideratur in magno Rege.
- 131 Fallit in alienatione Castrorum limitancorum, munitorumque proinde exceptorum, num. 133. ut est Capua, vel Aversa, numer. 149. & 150.

- 134 Rex, dum tamen cum consilio, etiam magnam Civitatem in feudum concedere potest.
- 135 Donationis magnitudo quomodo consideretur, & num. 136.
- 137 Alienationes diversis temporibus facta non conjungantur, ut excessiva censeantur, & num. 138. & 139. contrarium sentientes refutantur, nu. 140.
- 141 Directi dominij retentio in infundatione etiam plurium Civitatum, læsionem excludit, & nu. 142. 151. 152. 155. 157. & 158.
- 144 Martin. Laudens. alitque non distinguentes, an retineatur directum dominium, vel non, reprobantur, & nu. 145.
- 146 Alienatio ex quibus magna, vel parva judicanda, & numer. 147. inde ad Regis nostri infundationem infertur, nu. 148.
- 153 Infundatio etiam in Corona detrimentum valet, adjecta clausula, ex certa scientia, & num. 156.
- 154 Immodica introituum Regni, ac jurisdictionis alienatio, læsionem inducit.
- 159 Iura directa de consuetudine in Regno alienantur.
- 160 Dominium directum ex qualitate donantis, scilicet Regis tacitè translatum censeatur.
- 161 Vasalli ratione jurisdictionis magis propriè subditi appellantur.
- 162 Dominus directus, directum dominium, invito vasallo in alium transferre nequit, nec è contrà, vasallus feudum, invito domino, nu. 167. & 168. limitatur cum utile transfertur, retentio directo, nu. 340.
- 163 Isern. locus declaratur usque ad num. 166. & num. 169.
- 170 Tex. in cap. præterea Ducatus de consuetudine in Regno non viget, sed usus Mediolanensium.
- 171 Dominus directus non potest partem dominij directi alienare, partemque retinere ad idque Isern. locus expenditur, & declaratur, numer. 172. 173. & 174. cum distinctione, nu. 175. & 176.
- 177 Rex est Dominus personarum, qua sunt in Regno.
- 178 Vasallus quomodo pluribus Dominis serviri dicatur, remissivè.
- 179 Subditi non coguntur duos aequales Dominos agnoscere, limitatur, num. 180. & 184.
- 181 Juramenti, quod à feudatario, & ejus, quod à vasallo burgenfi præstatur, differentia, remissivè. & num. 182.
- 183 Vasallus burgenfis etsi invitus alienari non possit, tum Castri universitate tamen rectè alienatur, & nu. 186. veriore, nu. 190. usque ad 195.

- 185 Confirmatur argumento de majori ad minus affirmativè.
- 187 Plura transeunt cum universitate, qua aliàs non transirent.
- 188 Feudum cum Castro, etiam vasallus invitis, in rusticum alienatur.
- 189 Afflict. sibi contrarius declaratur.
- 196 Nevizan. conf. 12. lapsus, & num. 197. usque ad 201.
- 202 Iterum reprehenditur, dum vasallos Baronum servi pares facit, & num. 203. & 204.
- 205 Rex noster ex veteri consuetudine vasallos cum Castris infeudat, etiam invitos, & nu. 242. 243. 244. 248. & 336.
- 206 Quæ consuetudo ubi viget servanda, & multum operatur, num. 3. 9.
- 207 Iurisdictio licet vendi non possit, ex consuetudine tamen venditur, ex veriori, nu. 211.
- 208 Iurisdictio Castri transit in creditorem, cui Castrum pignori datur.
- 209 Consuetudo notoria sufficit, ut allegetur, quamvis non probetur, num. 210.
- 212 Andreas de Ifern. dicitur Evangelista in hoc Regno.
- 213 Lucæ de Penna locus examinatur, & num. 214. usque ad 219.
- 220 Extravag. Innoc. VI. Ad Regnum Siciliæ, ex eo tempore usu non recepta, & num. 221. 222. & 223.
- 224 Iura directæ ex consuetudine in Regno alienantur cum Regis assensu, nu. 225. & 226. ad instar consuetudinis Mediol. nu. 227. etiam in prejudicium Coronæ, nu. 228. & 229.
- 230 Rex Gallia sui Regni Civitates alienare non potest, sed contrarium servatur, nu. 235. usque ad 239. cum distinctione, nu. 240. exemplum, num. 241.
- 231 Igneus in l. donationis, C. de donat. inter virum, & uxor. declaratur, & nu. 232. 233. & 234.
- 245 Neviz. iterum corripitur, & nu. 246.
- 247 Princeps etiam absque causa derogat prohibitioni alienationis vasallorum, cum sit de jure positivo.
- 249 Alienatio domanialium permissa, quod magis existente aliqua justa causa nedum necessaria, sed utili, nu. 250.

Sexta Conclusio.

Regem posse bona, & Castra sui domanii alienare, & vasallos, sive subditos etiam invitos eum toto Castro, sive feudo, ex dispositione juris communis aliis inferioribus, maxime infeudando subji-

Et fortius ex vetustissima consuetudine præscripta per Invictissimos Reges nostros in hoc Regno posse Castra, & Civitates quæcunque ad libitum infeudare, etiam subditis reluctantes.

- 113 Cujus conclusionis primum caput probat Ifern. in cap. 1. num. 10. de his, qui feud. dare poss. in cap. 1. num. 1. de natura feud. in l. Imper. vers. Nec Dominus, post num. 44. vers. ex his oritur questio, de prohib. alien. per Frid. ubi refert, quod licet Papa Honorius suadendo voluerit, Regem Siciliæ abstinere ab alienatione domaniorum, nihilominus ex quo in pactis, & conventionibus Regni inter Romanam Ecclesiam, & Carolum I. hæc non sunt prohibita, videntur concessa, quod addit videri expressum in Const. Regni Dignum, ubi de speciali dono Regum Regni domania conferuntur, sicut est de jure communi, ex vulgato cap. intellecto, de jure jur. ubi patet, alienationem permitti, nisi graviter diminueretur, vel læderetur honor, & corona Regis, in quo quidem, ut Bald. ibi notat, post num. 5. in d. cap. intellecto, nulla fit mentio de infeudatione, sed solum de omnimoda alienatione, per quam omne dominium transfertur (non enim, ut Bald. subdit, videtur lege cautum, quod liberi Reges jurent non infeudare, & maxime quando pacem invicem faciunt, vel guerram à certo tempore invicem futuram evitant, propter quod in pignus pacis fit infeudatio, etiam maximi Comitatus, vel Ducatus, imò est expressum quod fieri potest & servari de jure debet. Præterea honor Regis augetur per dignitatem subditorum, & fit Status Regis magis potens, honorabilis, & magis timendus, imò ex antecedenti potest contingere, quod eodem die Imperium Regis surgat à mortuis, præsupponendo, quod debet præsupponi, scilicet conservativa fidei hinc & inde) Ex quibus verbis Baldi clarè patet, etiam ponderando dictionem, maxime, quod semper infeudatio permittitur, quia per eam nec Status, nec Corona læditur.

- 117 Et sic quod distinctio text. in d. cap. intellecto, ut Imperator, & Rex ita demum possint alienare domanialia, vel Regalia, si alienatio non tendat in gravem Imperii, vel Status læsionem, & diminutionem Regiæ dignitatis, procedat tantum in totali alienatione, ubi dominium directum, & utile, omneque jus à Rege concedente abdicaretur, non autè in infeudatione, quæ velut, ut plurimum utilis generaliter est permissa, ut voluerunt Inn. in cap. grandi, nu. 1. in fi. do suppl.

suppl. neglig. prel. Bal. in l. 1. C. unde cognati, & in prelud. feud. col. 13. ubi Prapof. col. 3. Panor. in conf. 3. q. 35. num. 12. vol. 2. Ang. in l. contra juris, ff. de pact. Castr. conf. 74. quia frustra, num. 7. vers. & finaliter, lib. 1. Alex. conf. 1. nu. 5. vol. 5. quos refert, & sequitur Afflict. in prelud. Constit. Regni, q. 24. post nu. 6.

118 In quo pulchra sunt verba Oldradi loquentis de Principatu Achaiae concessio per Regem Carolum III. Principi Tarentino *conf. 159. post num. 11. (circa quod etiam attendatur, quod infeudatio facta per Principem non videtur esse talis alienatio, qua sub permissione non cadat, quia nec alienatio simplex est, sicut dicitur de manumittente servum, quia non videtur totaliter desisse esse manumittentis, qui de servo factus est liber, ff. de hered. inst. l. talem) refert, & sequitur Crav. conf. 54. numer. 2. ubi probat, potestatem magni Principis circa infeudationem consistere in domanialibus nunquam infeudatis, siquidem quoad solita infeudari nullum est dubium, nam videmus, magnos Principes infeudare Ducatus, & Marchionatus, unde iura, & DD. loquentes de ipsorum potestate intelligendi sunt de domanialibus non solitis infeudari.*

Nec etiam omnis totalis alienatio est. *in 120 terdicta, nisi illa, per quam graviter laederetur honor, & Status, Imperij, vel Regalis dignitas, nam proprium est Regum donare, cap. 1. de donatio. ut in specie declarat Panor. in d. cap. intellecto, num. 7. post Innoc. ibi, Innoc. & Io. Andr. in d. cap. grandi, Bart. in l. prohibere, §. plane, ff. quod vi, aut clam, per tex. in cap. Abbate sane, de re jud. in 6. cum infinitis concord. per Garz. Mastri. de magistr. tom. 1. cap. 12. in princ. & per totum.*

121 Dicitur autem alienatio in praedictum, vel diminutionem Status, Imperij, vel Regiae dignitatis, quando Imperator alienaret quoriam Imperij, puta tertiam, vel dimidiam, secus vero quando donat, etiam si liberè concedat aliquas res, loca, vel Castra Imperij, vel Regni, *Bal. in l. si certarum, in fin. vers. ultimo quia, ff. de mil. testam. ubi facit differentiam inter quoriam, & res certas, sive particulares, & inde infert (quod licet Imperator non possit donare quoriam partem Imperij, potest tamen donare certas Civitates secundum DD.) Hæc Bald. addit Angel. quod possit donare unam Civitatem, vel plures, quod dicit esse verum, communicando cessionario Imperium, nam ipse constituit Reges, Principes, & Duces, non autem potest, abdicando à se jurisdictionem omnino, Hæc*

ille; vel si alienaret claves Imperij, quas teneretur conservare successori, alioqui diceretur proditor, vel si viscera Imperij exvisceraret, quia diceretur homicida propriae dignitatis, sed res, & Castra particularia bene donare potest, *Bald. in cap. licet causam, numer. 6. de probatio. & in cap. si ex tra de re jud.* Ea enim dicitur alienatio prohibita, cum eo modo plura Castra, & Civitates alienat, expropriando, & penitus abdicando omne dominium, jurisdictionem, & dignitatem, tunc diceretur deformare principatum, juxta *d. cap. intellecto, ibi, (in praedictum Regni sui, & contra Regis honorem)* & paulò post, ibi (*quia in sua coronatione juraverat jura Regni sui, & honorem Corona illibata servare*) secus vero si alienat retinendo directum dominium, vel saltem superioritatem, docet *Bald. distinguendo magistraliter in prelud. feud. numer. 32. & sequitur aliis relatis Alex. conf. 1. numer. 19. lib. 5.* loquens de concessione facta *125 per Ducem Rhegij, ubi nu. 20. ex eod. Bald. probat, Regem posse aliquam partem jurisdictionis sui Regni alteri quoad utile jus in feudum concedere, ubi Modernus Paris. in add. lit. E. verb. modicum, allegat ad idem Ifern. Imol. Mart. Laud. Jacob. Sacin. Bertran. Prapof. & alios se idem dixisse in Consuet. Paris. & idem Alex. conf. 24. num. 22. lib. 5. quem latius refert, & sequitur Iason, omnino videndus conf. 10. ex numer. 4. lib. 3. qui 126 consulit, concessionem plurium Castrorum, & locorum cum jurisdictione factam per Marchionem Mantuae non fuisse in magnum praedictum Status Marchionalis, sequitur *Natta conf. 636. ubi ex Oldrado, Alb. Bald. & aliis probat, omni jure etiam permissam alienationem plurium Civitatum, & relato Io. de Anan. conf. 81. qui consuluit, valere donationem Civitatis Astenensis factam per Ducem Mediolani, in 127 fert, quod si id potuit Dux praedictus, veluti Imperij Vicarius, multò fortius Imperator ipse, cui addi poterit, quod si id potest Imperator, multò fortius id poterunt Reges, qui pleniorum habent potestatem in infeudando ipso Imperatore, & liberius infeudant, cum plus juris habeant in suis Regnis, quam Imperator in Imperio, & maxime in 128 Rege nostro, qui est Monarcha, & dicitur in Regno suo tanquam corporalis Deus, ut ex Ifern. Bal. Alvar. & aliis probat Dominus Cappyc. in investit. ver. feudum dant, versic. Reges 129 etiam, car. 151. & ita intelligenda sunt dicta per eundem D. Cappyc. in d. ver. feudum**

dant, 24. concl. vers. & dicit Andr. Quæ omnia latissimè, & cum iudicio, ut solet, comprobatur Menoch. de arbit. lib. 2. cent. 6. casu 559. ubi dinumerando casus, & DD. loquentes de enormi læsione, quæ insurgit ex magna alienatione, excludit omnino casum, ubi magnus Rex infeudat plures Civitates, & Castra, & ob id dixit Menoch. no. 5. Neviz. conf. 12. numer. 66. salvari posse ex eo solùm, quòd loquutus fuerit de Rege Galliarum, qui ut Comes Astensis donare non potuerit plura Castra d. magni Comitatus.

131 Ex quibus concluditur, quòd tunc tantùm dici poterit, Imperium, Regnum vel Provinciam lædi, & habere locum dispositionem cap. intellectu, cùm ita Castrum, vel Civitas alienatur, ut nedum nullum dominium directum, nec utile, sed nulla iurisdictio, nullaque superioritas, nec aliud jus reservatur alienanti, secus ubi aliquid reservatur, ut fit in infeudationibus, ut 22. DD. cumulat Menoch. conf. 962. ex numer. 21. lib. 10. & 54. DD. describit idem Menoch. in conf. 1003. num. 18. vers. 8. & ultimo, juncto num. 59. vers. tertius est casus, lib. 11. post relatos per Vasq. lib. 1. contr. ill. cap. 4. ex nu. 1. ubi fatetur communem.

Vel ubi Castrum, vel Civitas essent in limitibus Imperii, vel ita muniti, ut ex eorum alienatione magnam detrimentum evenire posset ipsi Regno, ob dubium, ne ab ipso Principe donatore deficeret, argumento l. 2. ubi glos. C. de fund. lim. lib. 11. & ex Neviz. & Grato probatur idem Menoch. d. conf. 1003. num. 58. vers. secundus est casus, quæ loca, & Civitates Castris munitas, & limitaneas; quinimò & plures alias Rex noster prudentissimus expressè excipi mandavit suis in literis in præsentis casu, in quo, & alias quoque Civitates, & Oppida excipit aliis iustis de causis.

Quinimò Rex etiam valde pretiosa Regni, putà aliquam magnam Civitatem, si ve insignem in feudum concedere potest, dummodo id faciat cum consilio, ut ex Card. Ias. Corfeso, & aliis probatur Petr. de Greg. de concess. feud. p. 1. q. 5. num. 10. vers. secundo limbo, ubi Mastrill. in add. addit Bal. Alvar. Felin. Gram. & Roland. exemplo Pontificis, quem decet ardua expedire cum consensu Cardinalium.

Et licet Rex faceret multas, & diversas donationes, quæ simul unitæ videri possunt excessivæ, non tamen revocantur, nisi illæ, quæ verè fuerint excessivæ, ut ex Luca

firmat Afflict. in prælud. d. q. 24. num. 8.

136 Qui hoc amplius declarat, & limitat, non procedere in concessionibus factis in feudum, quia tunc non possunt dici excessivæ, & sic cessat revocatio, ut rectè legenti Afflict. patebit d. nu. 6. vers. Et nunc dico unum, quod non dixi.

Quinimò idem Afflict. in l. Imper. S. præterea Ducatus, in 3. notab. num. 49. vers. bene super hoc; dixit, quòd etiam si plures alienationes, si ve donationes sint factæ diversis temporibus, quæ videri possunt excessivæ, tamen non fit coacervatio, & sic nulla ipsarum revocatur, allegans glo. & DD. in cap. 2. de don. & Imolam ibi, dicentem, quòd hæc est magis communis opinio, & ita sunt declaranda dicta per eundem Afflict. in rubr. qua sunt regal. in princ. ex nu. 61. vers. nunc venio ad quintam, & præcipuè num. 65. ubi loquens in alienatione Regalium, ponderando dicta Luca de Penna, dicit, ipsum non

138 dissidere ab Ifern. & loquitur expressè de pluribus donationibus simul junctis, ut expressè post num. 65. ibi, sicut dicimus, quòd plures donationes simul junctæ inofficiosa revocantur, l. 1. & 2. C. de inoff. don. & loquitur etiam de alienatione Regalium per viam donationis simplicis, non autem de infeudatione, ut clarè patet ex contextu;

139 Cujus opinio, ut validæ sint censendæ huiusmodi alienationes, & donationes, nec talem coacervationem ad ipsas infringendas esse admittendam, ex eo, quòd futuræ sint in detrimentum Coronæ, cùm tristes eventus minimè habendi sint in consideratione, & multò minùs in Principibus, à quibus potius sperandum est augmentum Status, quàm diminutio, ex Divo Augustino, & aliis latè firmat Amad. de Pont. d. tit. de his, qui feud. dar. poss. ex num. 67. in versic. sed hac opinio, ubi ita dicit esse intelligenda dicta glos. & Ifern. in Const. Dignum, & dicta per Afflict. in loc. præd.

140 Ex quibus patet, non esse admittendam restrictionem eorum, qui contra receptam, & communem distinctionem sine fundamento ausi sunt restringere, atque arcere potestatem Principis, etiam circa infeudationem omni jure permissam.

Ut scilicet nec infeudare valeat Princeps passim modò unam, modò alteram Civitatem, ne ex successivis infeudationibus daretur processus in infinitum, ex quo Regnum exinaniret, vel in totum annihilaret, seu destrueret, cujus opinionis Auctor asseritur Marin. Laud. in c. 1. num. 25. de his, qui

qui fundi dar. poss. prout ipsum refert *Ias. in pralud. num. 77. & Ias. solius autoritate subnixus sequi videtur D. Capyc. in d. ver. feudum dant, conclus. 24. vers. secunda declaratio, Iacobin. ver. in feudum, num. 2. in fin. Petr. Greg. d. par. 1. q. 5. in 1. lim. nu. 10. & refert simpliciter Inrigl. par. 1. q. 53. nu. 191.*

141 Siquidem falsum est fundamentum, quod ex infeudationibus retento directo dominio, & juribus dominicalibus vel etiam salvis, jurisdictionis reservatione facta, læsio nulla contingere possit, erit
142 amfù plures Civitates infeudentur, ut ex *Oldrad. Ang. Dec. in plur. conf. Socin. Iun. Alber. & aliis probat Crav. conf. 999. nu. 1. in fi. vers. quin etiam si Civitatis*, ubi amplius subdit, quod tunc tantum dicitur magna læsio, cum servituti, aut potestati alienæ Regnum subicitur, ut in casu *Oldradi consil. 231. in fine*, vel cum Regni Monarchia, aut ipsius Coronæ honor diminuitur, juxta exempla *Bald. conf. 271. lib. 1. & Soc. Iun. consil. 60. nu. 53. lib. 3.*

144 Nec *Martin. Laud.* dictum obstat, & *Ias. in DD. pralud. num. 77. vers. limitat tamen not. Martin.* postquam allegavit generalia, scilicet *not. in cap. grandi, & in cap. intellecto*, remittit se ad infra dicenda, ubi *nu. 78. vers. 5. Et sic subtiliter advertis*, subicit, quod dicta limitatio procedit juxta opinionem eorum, qui ad cognoscendum, an sit magna, vel parva læsio, non faciunt differentiam, an Princeps abdicet à se omne dominium cum jurisdictione, & dignitate, an verò retineat saltem directum dominium, vel superioritatem, sed solum juxta opinionem eorum, qui hoc solum egerunt, an donatio, vel alienatio cedat in magnam diminutionem Regni an verò in non magis
145 nam, Vnde cum prædicta opinio sit magis communiter recepta, ut omnino in materia *d. cap. intellecto, & cap. grandi*, sit distinguendum; an alienatio fiat in totum, vel directo dominio, aut superioritate retenta, ut supra, consequens est, ut limitatio prædicta *Mart. Laud.* quæ dumtaxat locum habet data pro vera opinione reprobata magis communi, sit quoque falsa, & contra communem, & sic cum eo corruunt dicta per *D. Capyc. & alios.*

146 Et quoniam, quænam dicatur magna alienatio, vel parva, ex qua insurgat læsio Status, aut Coronæ, est investigandum ex qualitate personæ dantis, accipientis, ex re ipsa concessa, & ex causa, ut ex *Luca in l. contra publicam, C. de re milit. lib. 12. tra-*

dit Afflict. in d. rub. qua sint regal. numer. 64. & 71. in fine, ubi dicit, *Lucam* in hac questione prolixo sermone tandem concludere, respondeadum esse juxta personarum, & causarum qualitates, argumento *l. in fundo, ff. de rei vend. & cap. & si quæstiones, de simon. Dec. infra allegando conf. 288. incip. non est parvi ponderis, num. 2. vers. accedit, juncto vers. ultima non obstat, in fine*
147 *d. conf.* ubi loquitur de legato facto per Regem Catholicum Regine Joannæ sorori relicte Regis Ferdinandi de bonis, & feudis, quæ tenebat in hoc nostro Regno Neapolitano.

148 Nemo asseverare poterit, immoderatam esse alienationem, quam Rex noster tam maximus Monarcha in præsentiarum facere intendit aliquarum ex Civitatibus domanialibus amplissimi Regni Neapolitani, exceptis limitaneis Principibus Provinciarum, & aliis permultis, quæ quovis modo lædere possunt Coronam.

Non enim agitur de alienanda nulla ex
149 præcipuis Civitatibus Regni, ut de Capua, vel Averfa, in specie placuit *Afflict.* exemplum tradere *in d. §. præterea Ducatus, in 3. notab.* ubi ex *num. 46.* examinando primam ex quinque quæstionibus per eum paulò antè propositis, postquam firmavit propositionem generalem, non valere alienationem domanialium factam erga privatas personas, qua nimis diminuerentur introitus Regni, vel ipsius in Regno jurisdictionis, infert ex hoc, quod ideo non posset alienare Civitatem de domanio Regni, puta Capuam, vel Averfam, quia hæc esset magna donatio, & diminueretur Corona.

Subdit statim limitando, & restringendo propositionem, non procedere, ubi Rex
151 alienaret Civitatem domanialem solum quoad utile dominium, retento directo, ut contingit infeudando, quia talis alienatio valeret cum clausula, *ex certa scientia*, vel clausula, *non obstante*, & reddit rationem,
152 quæ optimè confirmat præcedentia, quia non diceretur lædi Corona, ex quo retinuit directum dominium, quod habet Rex respectu vasallorum; allegat *Bald. Panor. Præpos. & Alex.* & addit, quod licet *Præpos. in d. pralud. numer. 7.* dicat, quod hoc non potest fieri in detrimentum Regni, ipse hoc
153 intelligit non procedere, ubi adjiciatur clausula, *ex certa scientia; ex Ifern. in Consist. Dignum, & aliis.*

Et sic *Afflict.* intelligit tunc demum ex

alienatione domanialium lædi Coronam, 154 ubi multum diminuerentur introitus Regni, vel iurisdicção in ipso Regno.

Et quod ubi certum est lædi Coronam, ut ex alienatione magnæ, & præcipue Civitatis clavis Regni, ut est Capua, adhuc cessat 155 res læsio, si directum dominium reservaretur.

Et quod valet infeudatio magnarum Civitatum cum clausula, ex certa scientia, & 156 non obstante, etiam in detrimentum Regni, ex doctrina *Ifern. & Albert.* quos citat, & quod ita est declaranda doctrina *Mart. Laud.* qui ab omnibus ut Author citatur in contrarium. Et idem *Afflic. in d. 3. not. num. 72.* subjicit hæc verba. *Ultimò teneatis in cordibus vestris. hoc dictum novissimum, 157 videlicet, quod tunc dicitur res domanialis alienata, quando directum, & utile dominium est alienatum, aliàs si solum utile dominium est alienatum, retento directo, non dicitur alienata res domanialis, ex Bald. & Panor.* supra citatis. Hæc *Afflic.* pro coronide, ex quo omnia contraria resolvi possent, idem ferme repetit idem *Afflic. in §. si quis fecerit, nu. 13. quo temp. miles, & sequuntur alii.*

Et idem optime non solum concedit, sed firmat *Memo. ubi licet in cons. 264.* latissime respondere videatur contra nostram opinionem (licet ex aliis non obstat, ut infra) nihilominus pulcherrime fundat de communi sententia, quod etsi Princeps res, & bona domanialia sui principatus alienare non possit invitis subditis, nihilominus infeudare potest, ex quo retinet directum dominium, & superioritatem, nec desinit esse dominus, & ad eum confugere possunt subditi, si malè pertractentur, clarè innuens, non esse interesse considerabile subditorum, ne inviti infeudentur, cum non sit restringenda hæc facultas à jure Principibus concessa, ubi ultra *Bal. 1as. Afflic.* hanc esse communem probat ex *Caph. cons. 155. num. 12. Cravet. consil. 411. numer. 23. & idem ex Oldr. Alex. Dec. Castal. Corn. Vasq. Afflic. Alban. Sacin. & Paris. probat Burs. consil. 160. nu. 85. & 88. vers. quod servit, nu. 2. qui in fin. consil. testatur ita decisum de anno 1575. per Senat. Mantuæ in favorem DD. de Natta.*

Utrà quod hanc disputationem cessare 159 in Regno, ubi alienantur de consuetudine, etiam jura directa, & in præjudicium Coronæ, testatur in specie *Camer. in l. Imper. car. 71. in 1. col. in princip. quem sequuntur Reg. de Ponte, & de Curte, cum aliis Regnicolis infra citandis in sequenti articulo, quos sequitur Modernus. Montan. in repet. l.*

Imperialem, §. præterea Ducatus, sub nu. 56. Imò 160 nedum expressè, sed tacitè ex qualitate Regis legantis censerè translatum, & mediante legato donatum directum dominium Castrorum, & feudorum Regni nostri, subtiliter etiam de jure communi inspecto latissime respondit *Dec. in d. cons. 288.* in casu legati facti per Regem Catholicum Regine Ioannæ sorori relicte Regis Ferdinandi, quod ipsi non auferretur, nec diminueretur aliquid de bonis, quæ habebat in Regno Neapolitano *per totum consilium.*

Ex quibus licet non sit opus, quoad præsentem attinet casum, insistere in illa vulgatissima, & controversa quæstione. Vtrum vasalli inviti alienari possint, quod tam in vasallis ratione feudi, quàm etiam ratione 161 iurisdicçãois, qui magis propriè subditi appellantur, de quibus *in cap. 1. qual. vas. jur. deb. fidel.* confusè tractant plerique ex DD. cum id quoad vasallos burgenses, sive subditos in Regno nostro sit absolutissimum ex notoria, & vetustissima consuetudine, ut infra.

Nihilominus, ut nec umbra quidem remaneat, & casus distinguantur, suisque sedibus aptentur, subscriptæ in hac materia, æquè magis communiter receptæ statuendæ sunt conclusiones, ex quibus patebit, hanc nostram consuetudinem ex veris juris principiis esse deductam, juriq; communi apprime conformem.

162 Prima, directus dominus feudi regulariter non potest directum dominium, sive proprietatem feudi, quod sub eo tenet vasallus, sive feudatarius, in alterum alienando transferre, itaut vasallus, sive Baro invitus cogatur mutare dominum directum, & novo domino jurare fidelitatem, & hoc latè firmat *Ifern. in §. præterea Ducatus, in vers. nec Dominus, num. 43.* ubi pluribus hoc confirmat, ultra *numer. 44.* usque *ad vers. ex his oritur.*

Et iterum post *numer. 45. in versic. in 2. quæst.* ubi licet initio proponere videatur *Ifern.* utrum Rex possit alienare, vel donare alteri hominem domanii, ut efficiatur homo alterius, & sic utrum subditus, vel subditi possint alienari de se sine territorio, vel absque Vniversitate Castri domanialis, de quo latius infra dicemus.

163 Nihilominus rectè perpenso *Andrea* contextu, ipse aliquibus intermediis conclusionibus ad materiam pertinentibus (ut ejus est moris) iterum revertitur ad priorem quæstionem de alienatione directi domanii,

dominii, ut colligitur ex illis verbis, ibi, quantum ad militem, & Baronem domany, videtur quod non, per Constit. Personas, &c. unde cum loquatur de milite, & Barone, clarissime loquitur de feudatario, ut scilicet simplicem feudatarium sub denominatione militis, & cum, qui baroniam, vel aliud feudum magnum Baronis appellatione includeret, & clarius ex conclusione, quam reassumit *Iser. d. nu. 45. ante fin. ibi, ubi-
cunque ergo interest vasalli non dari, servabitur aequalitas, ut sicut vasallus non alienat invito Domino, & sine ejus consensu, sic nec e contra, si vero non interest, dabit, &c.*

164 Et sic clarissime colligitur, *Isern. in d. vers. nec Dominus*, tam in *d. numer. 43.* ubi format primam questionem utque ad *vers. ex his oritur*, post *num. 44.* quam etiam post *numer. 45. a. vers. in 2. quest.* de hac prima conclusione dumtaxat tractasse, scilicet an Dominus directus invito feudatario, sive Barone, possit in alterum proprietatem, & jura dominicalia transferre, ut novo Domino cogatur fidelitatem invito jurare, & eo
165 tendunt ejus argumenta, & rationes, quae quidem questio diversissima est, & separata habet principia, ut ratione etiam distat ab altera, scilicet, Vtrum Rex possit alienare domanialia, Civitates, & Castra cum vasallis burgensibus, de qua *Isern.* tractavit ibidem in intermedio discursu in dicto *vers. & ex his oritur*, usque ad *vers. in secunda questione*, & affirmativè resolvit cum distinctione, *c. intellectu*, ut supra diximus.

Et quidem justissime in hac prima questionem negativè resolvit *Isern.* ut directus Dominus non valeat alienare proprietatem, non tam ratione antedicta aequalitatis sive parilitatis servandae, ut sicut vasallus non alienat utile dominium sine consensu Domini, sic neque e contra Dominus proprietatem sine consensu vasalli, quod etiam regulare sit, in quo *Isern.* post *num. 44.* ponderat verba *l. Corradi, in §. ex eadem lege*,
167 *in fine*, juncto *§. similiter*, ut sicut Dominus non alienat proprietatem, sic similiter nec vasallus feudum sine voluntate Domini, ponderando dictionem, *similiter*, & latius per ipsum *Isern. in d. §. ex eadem lege, nu. 9. in fin. & 10. & in d. §. similiter, in princip.* subtilissime *Lipar. ad Isern. in d. §. Dominus quoque, in addit. magna, lit. F. de forma fidel.* tamen non est perpetuum, quia ut dixit *Isern.*
168 *d. num. 45. ante fin.* aliter tenetur vasallus Domino, quam Dominus vasallo, quod exemplis probat *ibid. Isern. nu. 46.* & optime

probat in puncto *Loffred. in d. §. nec Dominus, colum. 6. versic. & ad id, quod dicitur, &c.* subtiliter *Natta* videndus omnino *cons. 167. num. 21.* sed alia fortiori ratione paulo antè per *Isern.* considerata in *l. q. post. nu. 44. ibi, & est satis rationale, si promisi tibi fidelitatem jurando, quomodo hoc venderes alteri, ut efficiar vasallus illius, cui non juravi, nec promisi, cum obsequialia non possint alijs cedi, secus in fructu, vel servitio, quod iterum repetit post *versic. in secunda questione*, ibi quantum ad id, quod deberet vasallus in dando, ut pecuniam, vel servitium, non posset negare dare, cui vellet Dominus, quia e nomen debitoris invito creditor vendere potest, *l. 1. C. de novat.* quod latius explicat idem *Isern. in c. 1. §. ex ead. lege nu. 9. ante fin. & nu. 10. de Cap. Corradi.**

169 Et de hac prima questione subjicit *Isern.* quod licet variae fuissent consuetudines, & sub distinctione hoc diffinierit *Corradus in d. §. ex eadem lege.*

Tamen Imperator Fridericus, qui fuit ultimus post *Corradum*, & *Lotharium*, declaravit in *d. §. praterea Ducatus, in fin.* quod non possit Dominus sine voluntate vasalli, & hac lex tanquam ultima debet aliquid operari, non enim est dicendum, quod frustra repetat dicta per alios Imperatores, ut per eum in *d. §. nec Dominus, post nu. 44. & in d. §. ex eadem lege, post nu. 10.* ubi addit *Isern.* hoc etiam expressum in *d. §. praterea Ducatus, in fine*, licet multae expositiones dentur in *glos. in ver. ad alium transferat.*

170 Licet in Regno nostro dispositio *d. temp. in d. §. praterea Ducatus*, est, ac si non esset emanata lex praedicta, cum ex particulari consuetudine receptus sit, & vigeat usus Mediolanensium, ut infra in fine hujus conclusionis apparebit.

171 Quae praedicta conclusio negativa praesertim locum sibi vindicabit, ubi Dominus directus alienaret partem directi domini ejusdem feudi, retenta sibi altera parte, aded ut vasallus cogere pro eodem feudo duos, vel plures agnoscere Dominos directos, pares ejusdem gradus, ipsisque fidelitatem jurare, ut apertissime docuit *Isern. in d. §. ex eadem lege, post num. 9. versic. idem si partem vellet vendere, partem retinere Dominus, ut qui prius esset vasallus unus, esset plurimum, non potest, quia sicut particularis solario non minima habet incommoda, sic e contra particularis distractio ex parte creditoris, quoniam non debent ad imparia judicari, &c.* & iterum ibidem post *nu. 10. ibi, maxime*

maximè quando efficeretur vasallus plurium, qui erant unus, ff. de exercit. act. l. ne in plures, quod repetit in cap. 1. §. similiter potest, in add. numer. 16. de Cap. qui Cur. vend. & in §. ita tamen ut vasallus, num. 41. in fine, de probib. feud. alien. per Frider. ibi, Non cogetur esse vasallus duorum, sed eliget quem vult pro Domino, quia non debet in plures distingui qui contraxit cum uno, & in §. omnes filij, post num. 5. ubi idem, & in versic. in dicta secunda summa.

Et in hoc casu omnino accipienda sunt, 172 & declaranda verba Ifern. post numer. 47. ibi, si desur igitur per Principem, defendet se, quia interest sua non habere plures Dominos &c. accipiunt enim hujusmodi necessariam, & præcisam declarationem ex proximè dictis d. numer. 47. dum continuando eandem questionem supra propositam post numer. 45. versic. in secunda questione, clarissimè loquitur de Domino directo, qui sicut non aufert feudum invito vasallo, seu feudatario, sic nec personam vasalli, multò fortius dando alteri, quia persona est dignior rebus, & hoc in his, quæ sunt in obsequio, quod de dignatur quis facere meliori se, & si melior esset, eo invito fieri non deberet, quod non est in eo, quod recipit æstimationem, & potest vendi, & cedi, &c. Dum igitur continuativè, & illativè sequitur, homo, ergo domanij, &c. necessariò debet intelligi, retenta eadem positione de homine feudatario, ex diversis enim, & ad diversa non fit illatio, vulgatis legibus.

173 Et hic est verus, & germanus sensus dictorum per Ifern. tam in d. vers. nec Dominus, quam in præcedenti vers. ita tamen, ut vasallus, in §. præterea Ducatus, & in aliis supra citatis locis.

Et quòd in eisdem terminis loquuti fuerint, & omnino accipi debeant dicta per 174 Innoc. in cap. auditis, numer. 3. vers. quoniam, de præscrip. Hostiens. 10. Andr. & alij in c. dilecti filij, de major. & obed. Bald. in cap. si quis, num. 5. quo temp. miles, dum dicunt admitti contradictionem vasallorum, ne Dominus alienet, & maximè si velit partem alienare, & partem retinere, quia interest subditorum tot Dominos non habere, ex d. cap. dilecti filii.

175 Et sic etiam esse intelligenda dicta omnium DD. qui passim Innoc. Hostiens. 10. Andr. Ifern. & Bald. sequuntur, ut scilicet loquantur in alienatione proprietatis feudi, quam facit directus Dominus, præsertim alienando partem feudi, altera sibi retenta,

quo casu feudatarius cogere in plures, & diversos directos Dominos cœquales distingui, seu ab eisdem distingui, ut loquitur Ifern. in dd. locis, eisque præter institutum 176 tum jurare fidelitatem, non autem de vasallis burgenibus, qui non debent deficere ab ea servitute, in qua nati sunt, ut post Neviç. inter consil. Bruni, considerat in puncto Card. Paris. infra allegando consil. 22. numer. 90. lib. 1. præsertim in Regno, ubi con- 177 stat, Regem esse dominum personarum, quæ in Regno sunt, Const. Quia frequenter, in fine, & omnino transeunt cum alienatione Castri, vel Civitatis per Castri infeudationem, quam facit Rex, nec sortiuntur plures directos dominos, sed conservatur illis semper directum, & supremum Regis dominium, quamvis sub immediato utili dominio alterius, ut ex Afflict. Alban. Socin. jun. & Paris. probat in specie Burs. consil. 160. post num. 88. versic. quod servit, lib. 2. & infra latius, quod videtur sentire Afflict. in d. §. ex ead. lege num. 7. juncto num. 14. in 6. not. ubi declarat, quomodo intelligatur hoc, quòd vasallus sortiatur plures Domi- 178 nos, sed melius optimè, & latissimè rationibus, DD. autoritatibus, verisque ponderationibus fundat Loffr. noster omnino legendus in paraf. ad d. versic. nec dominus, à versic. quòd vasallus, id est feudatarius, præsertim col. 5. versic. non obstant allegata in contrarium, usque ad col. 8. versic. & præter prædictos casus; ubi verè quidquid considerari potest, & ita expressè loquitur Menoch. consil. 377. num. 9. cum seq. ut non cogantur subditi ex confœderatione inita 179 inter Archiepiscopum Tridentinum & Serenissimum Archiducem Austriz duos æquales Dominos agnoscere, à quibus premente utriusque necessitate cogi possent eis opem ferre, ac eo nomine collectis gravari, ut ipse declarat in princ. de conf. Et ita etiam in alienatione partis feudi, & illius divisione hoc interesse esse considerabile, & non aliter, expressè voluit Francisc. Marc. decis. 337. 180 num. 3. par. 1. & ita etiam loquitur Vrsill. ad Afflict. dec. 265. numer. 36. ubi limitat de consuetudine Mediolanensium, & etiam in casu necessitatis.

181 Et quòd inter hæc duo juramenta fidelitatis, quæ præstantur à feudatariis scilicet, & vasallis burgenibus, longa sit differentia, & differant formaliter, & diversus sit illorum effectus, videndus est omnino Bald. consil. 327. prædie consului, lib. 1. & quæ tradit in terminis Nassa consil. 367. num. 19.

182 Et ideo *Camer.* suo eminenti ingenio, ut ostenderet ex eventu, & usu declarari, quam magna sit differentia inter hos casus, postquam proposuit; & distinxit hanc quæstionem remissivè in d. §. *præterea*, car. 108. col. 2. dixit, se nunquam vidisse Reges Regni alienasse directum dominium, sed præsertim utile tantum, concedendo Terras domaniales, ut infra.

Vnde oritur secunda conclusio subdivisa sub hac sexta principali conclusione, quod licet vasallus burgenſis invitus de per se alienari non possit, attamen simul cum universitate Castri, Civitatis, vel Villæ, sive cum gleba, & territorio, absque dubio vasalli alienari possunt, neque hoc casu admittitur ipsorum contradictio, intelligendo tamen, retentis terminis habilibus, dummodo scilicet alienatio non fiat in detrimentum Coronæ, & læsionem Status, juxta terminos *cap. intellecto*, quod supra probavimus, non comprehendere infeudationem omni jure Principibus permissam.

Hæc autem conclusio deducitur ex latere præcedentis, sicut Eva ex Adamo. 184 Cum enim ex lege Corradi in d. §. *ex ead. lege*, regula prohibitiua, quod Dominus directus non posset alienare jus superius, restringeretur non procedere juxta usum Mediolanensem, ubi ex more recepto poterat Dominus alienando totum feudum, etiam sola Curia retenta, vasallum, etsi invitum, alteri subjicere, æquali tamen, vel majori Domino, non autem inferiori, sed alienando feudum totum, etiam translata Curia, sive Baroniam, ut glossa in *Ifern.* potuisset in quemcumque etiam inferiorem, & rusticum alienare, ut tradit *gl. in §. si quis fecerit, in fin. prima glos. quo temp. nil.* ubi *Ifern. nu. 2. Bal. nu. 5. Afflicti. nu. 45. & gl. in d. §. præterea Ducatus, var. ad alium*, ibi, vel die referre, ubi *Ifern. nu. 43. in fin. vers. alij distinguunt*, ut latissimè in d. §. *ex ead. lege*.

Et hoc inferunt DD. à majori ad minus 185 affirmativè, ut si id, quod minus deberet inesse, & inest, ergo & id, de quo magis, & ob id infert *Afflicti. in d. §. ex ead. lege num. 7. in 2. not. ex Tac. Belvis. ibi, & Cyno in l. 1. C. de novat.* ad vasallos burgenſes, ut licet jurisdictio vasallorum ratione feudi non possit alienari de per se separata à feudo, quia non potest Dominus per viam delegationis alienare vasallum invitum; sed bene potest alienare feudum cum jurisdictione, & Universitate, & sic cum vasallis, 187 etiam invitis, siquidem plura transeunt

cum Universitate, quæ aliàs de per se non transirent, juxta regulam l. *quodam sunt, ff. de acquir. rer. dom. c. ex literis, de jure patron.* & clarè in d. §. *ex ead. lege, & idem* 188 *Afflicti. in 3. not. num. 11.* ubi dicit, rusticum posse emere feudum, etiam vasallis invitis cum Castro, & hoc sentit ibi *Bald. num. 1. in fin.* dum dicit, sed si esset quid universale, puta Plebs, Castrum, vel Villa, etiam rustico alienari posset; ex quibus deliberatè firmatis per *Afflicti. cum Ifern. in d. §. ex ead. lege* sunt omnino declaranda quæ idem 189 *Afflicti.* variando scripſisse videtur in d. §. *præterea Ducatus, in 3. not. num. 51. ver. circa secundam quæstionem*, ubi salvari potest, quod vel senserit de donatione Terræ, vel Civitatis in detrimentum Coronæ, non autem de infeudatione, vel quod illa verba initio quæstionis; donando Terram domanialem cum vasallis, scripta reperiantur vitio Impressio- nis, cum in toto quæstionis discursu nullam mentionem fecerit de communi omnium ferè distractione per ipsummet aliàs probata, aut de per se, vel cum Universitate, vel ad summum dicimus cum *Camer.* quod *Afflicti.* senio confectus dormitaverit, vel saltem sibi non constare, cum in diversis locis repugnantia scripserit.

Hoc idem probavit *Panorm.* in *spec. citato consil. 3. nu. 11. in 22. q. in fine*, ubi etiam te- 190 statur de consuetudine Regum Franciæ, respondens in casu quorundam Magnoatum illius Regni, de quo latius infra.

Et idem decisivè respondit *Alex.* probando hanc opinionem tanquam de jure veram (ut ipse dicit) resolvendo doctrinam *Inn. Hostiens. & Io. Andr. in consil. 25. ex nu. 19. & propiè nu. 21. lib. 5. idem Alex. in l. 2. nu. 29. versic. ex prædictis, ff. sol. mat. ubi add. post Arctin.* qui melius loquitur *ibid. versic. arguit etiam hic Bart.*

Et ante ipsum optimè *Romanus* videntus, qui hanc nostram secundam conclusionem intrepidè firmat, velut certam, & indubiam, nuncupatim loquens in vasallis burgenſibus in *consil. 26. pro decisione eorum, in 6. & ult. quæstione*, ubi *Mandos. in duabus postremis addit.* infinitos cumulat concordantes, & dicit communem opinionem, & secundum eam judicasse Romam Romanam in quadam *Tarraconensi, Loffred.* latè omnino legendus in d. *paraphrasi, in §. nec Dominus, col. 3. versic. est & alia ratio, cum seq. col. & col. 4. in princip. & in versic. & ex his concludi posse videtur, & iterum col. 3. in fine*, ubi dicit, hanc opinionem esse veram,

veram, prout omnes DD. nemine excepto testantur, *Ripa respons. 22. sub tit. de jure emphys. & feud. num. 9. Rub. Alex. consil. 96. in fine, Franc. Marcus decif. 337. numer. 7. & 8. Guliel. Benedict. c. Raynuntius, verbo duas habens filias, num. 71. Paris. consil. 22. nu. 82. lib. 1. ubi ex Baldo, Rom. Aret. Alex. Felin. Iaf. Dec. & omnium primo Azon. relato per Nevi. in notissimo cons. 12. inter cons. Bruni, dicit, hanc esse communem, Roland. qui in eodem casu Parisijs pro Ducissa Mantue super validitate concessionis Imperialis Marchionatus Montisferrati, non obstante vasallorum burgensium reclamatione consuluit consil. omnium primo, nu. 87. & 91.*

193 Et inter receptissimas conclusiones adscripsit *Gabr. de jure quasito non tollendo, conclus. 8. nu. 10. in limit. iisdemque ferè verbis transcripsit Iacob. Phil. Port. lib. 5. concl. 21. vers. contrarium Decius.*

Comprobat *Natta cons. 367. numer. 4.*
194 ubi licet dicat, quod nonnulli tenent contrarium, tamen fatetur, supradictam conclusionem magis communiter à DD. approbati, sequitur *Hipp. Rim. cons. 6. num. 109. & iterum 601. num. 33. & 39. ubi fundat latè, ab hac opinione velut à magis communi DD. sententia in judicando; & consulendo non esse recedendum num. 34. & seq. & ita resolvit opinionem Doctorum, quos in contrarium citat Menoch. cons. 264. num. 30. lib. 3. sequitur Petra de potest. Princ. in 2. dubit. principali, §. capio nunc secundam, num. 130. versic. ista tamen, Viv. opin. 637. incip. Princeps non potest, num. 2. vers. qua quidem, lib. 2.*

195 Et hanc uti veriore in puncto juris plenius, & subtilissimè de more discusso sensu tam d. §. ex eadem lege, quàm text. cap. 1. de Cap. qui Cur. vend. & citat *Ifern. cum cæteris Feudistis, & omnibus Civilistis, & ut magis, ac magis communem probat doctissimus Barbof. in l. 1. in princ. post nu. 41. vers. denique ex predictis, & præcipuè nu. 43. & post num. 44. usque ad nu. 46. ff. sol. matr.*

196 Ex quibus patet notissimè, lapsum in hoc, sicut in reliquis *Nevi.* in famoso cons. 12. inter cons. Bruni, dum accensus ardenti amore defensionis suæ patriæ Astensis, quam Rex Franciæ infeudaverat, inter alia in tertio fundamento, nu. 107. agens de hac quæstione, Vtrum vasalli inviti.

197 Primò confundit has duas propositas conclusiones inter se valde casu, & ratione differentes.

Siquidem, ut probaret, quod vasalli bur-

genses inviti alienari non possunt, affert disputationem *Azon.* relatam per *Addit. ad Petr. Incol. tit. de caus. ex quibus dom. deb. amis. propriet.* eamque describit ad verbum, quæ ut ipsemet *Nevi.* ponderat, facta fuit pro Duce Britannix, quem Rex Francorum delegaverat Regi Angliæ, & eam determinavit ex l. Imper. §. præterea Ducatus, qui text. secundum eundem *Azon.* expressè loquitur, ut Dominus directus non possit suum feudatarium invitum alteri subijcere, ut supra.

198 Secundò *Nevi.* ex numer. 109. versic. eandem opinionem, &c. affert plures DD. qui loquuntur in terminis quæstionis *Azon.* & sic in terminis primæ conclusionis supra firmatæ.

Et ex illis, qui loquuntur in terminis secundæ quæstionis, Vtrum vasalli burgenses possint inviti alienari, plerique tenent affirmativè, quos falsò pro sua opinione citat, ut sunt *Aret. Alex. Iaf. & alii supra citati.*

Et reliqui, qui tenent negativam, loquuntur in alienatione vasallorum, sive vasallagij de per se, absque Castro, & territorio.

Et in casu, quo vasalli burgenses alienantur cum Vniversitate, non fuit ausus *Nevi.* negare, quin fieri possit juxta receptissimam sententiam, cum & idem *Azo* in fine suæ disputationis hoc concessit etiam in casu alienationis directi domini, & sic in terminis fortioribus, ut per *Nevi.* post nu. 109. dum refert verba *Azon.* dicentis, *Item hujus servitia non transeunt, nisi cum Vniversitate C. de contrah. empt. l. in modicis;* Sed videns *Nevi.* non posse directò effugere scopulum, tentavit per obliquum, quod non dicatur alienatio fieri cum Vniversitate, nisi alienetur totus Comitatus, quod quàm sit à veritate alienum, & contra communem, & receptam omnium DD. opinionem, rogo videatur *Loffred. noster*, qui contra *Nevi.* justissimè invehit, ejusque fundamenta, ut levia optimè, & latè contundit in d. §. nec Dominus, *col. mihi 7.* quæ est pen. vers. non obstat cons. 10. de *Nevi.*

Sileat quoque, & habeat in Domino patientiam *Nevi.* d. consil. 12. dum à num. 95. ad eò execratur, esse sub Baronum vasallagio, ut hujusmodi vasallos servis æquiparet, eos verò, qui Regi immediatè subiant, hominibus liberis, & satuum esse, qui talem servitutem non perhorrescat, nisi forte, inquit, sit aliquis miser, vel desperatus, sileat, inquam, ut eidem satisfaciendo dicit *Io. Petr.*

Fonta-

Fontanel. in loco proximè citando, Vidimus
 203 enim nos, qui sumus experti, ait, Fontanell. in
 multis occasionibus peius ab Officialibus Regiis
 tractari vasallos, quam à Baronibus, maximè
 ubi nunquam ita alienat Rex, ut summam Re-
 galiam subveniendi oppressis, & liberandi eos à
 manu calumniantium à se abdicet: Cùm igitur
 in hoc Regno tot vias habeant vasalli,
 quibus à Dominorum oppressionibus casu,
 quo fierent, se liberent, non est eorum vita
 servitus appellanda, & proinde bene Ama-
 deus de Ponte in loco sæpius allegato nu. 105.
 204 fundat, in casu, de quo agimus non tractari
 de interesse vasallorum, nec illud conside-
 rari quasi de servis alienandis, vel distrahen-
 dis, prout in terminis prædicta, & alia per-
 pendit Fontanella tom. 1. de pact. nupt. claus. 4.
 gl. 10. par. 2. à nu. 52. usque ad 54.

Quæ omnia, ut patet ex abundantia dicta
 sunt, non ad victoriam præsentis consulta-
 tionis, sed pro tuenda veritate, & ut à for-
 tiori appareat, amplissimam potestatem
 Regis nostri circa alienationem domania-
 lium Regni esse juri conformem.

Dicimus, in Regno nostro de hoc dubi-
 tari non posse ex præscripta, & invetera-
 205 ta consuetudine, in qua fuerunt invictissi-
 mi retro Reges alienandi, & infeudandi
 vasallos quoscunque cum territorio, Ca-
 stris, & Civitatibus, & quæcunque do-
 manialia, etiam invitis, & reclamantibus
 subditis.

Existente enim consuetudine, etiam si
 concederemus, esse veram opinionem ne-
 gativam in secunda conclusione, ut vasalli
 inviti, nec cum universitate transferri pos-
 sent, nemo tamen ex nostris (Nevizano so-
 lo excepto) dubitavit, quin servanda sit hu-
 206 jusmodi consuetudo in loco, ubi viget, ut
 sumpto argumento ex d. S. ead. lege, qui lo-
 quitur in fortiori casu, scilicet alienationis
 directi domini, & delegationis fidelitatis,
 ut supra, & tamen excipit Mediolanum, ubi
 viget consuetudo permissiva, ubi Ifern. num.
 9. in fine, dicit, hic usus servabitur, ubi est, alias
 ubi non est, servabitur lex Corradi, firmat
 207 Bald. ibid. dicens, quòd licet jure commu-
 ni jurisdictiones non possint vendi, tamen
 per consuetudinem est usurpatum, & quo-
 tidie videmus, Castra, & Villas emi, & ven-
 di cum mero, & mixto imperio, quæ con-
 suetudo vincit legem, Camill. Saler. in proem.
 Consuet. fol. 33. versic. 3. clarius, Panorm. in cap.
 auditu. post numer. 21. versic. in secularibus, de
 præscript. sequitur Ias. in famoso cons. edito
 in causa Castri de Summaripa Ducatus Sabau-

dia, ubi latè tuctur validitatem infeudatio-
 nis, colum. 13. in resolutione ad fundamenta
 Vniversitatis, vers. quinto dicitur, Lancell. &
 Phil. Decius, & Alciat. in l. debitorum, C. de
 pact. ubi addit Phil. quòd idem est de jure,
 quia nihil videtur ob stare, quominus quis,
 jus, quod habet vendere possit, & quia jurif-
 208 dictio Castri transit in creditorem, cui Ca-
 strum pignoratur, ex Castr. quem citat, ubi
 Addit. addit Rom. in quodam sing. Ripa resp. 25.
 Franc. Marc. dec. Delfin. 337. num. 11. Socin. jun.
 conf. 94. num. 29. ubi ad idem citat Felin. lib.
 2. Natta d. conf. 367. nu. 11. & 12.

Quinimò hæc consuetudo est generalis,
 209 & notoria, & sic non est probanda, sed suf-
 ficit illam allegare, licet non probetur, in
 quo dicit, non esse laborandum Natta conf.
 367. num. 6. in 2. in Regnis, & Statibus, in qui-
 bus sæpe Principes concesserunt Castra, &
 Villas in feudum cum hominibus, ut de
 Marchionibus Montisferrati ipse testatur,
 quod in specie probant Roland. conf. omn. 1.
 numer. 91. & 92. optimè Rimin. jun. conf. 6.
 numer. 110. in 1. & conf. 601. num. 36. & 37. re-
 prehensens ob id Menoch. in d. conf. 264. nu.
 66. qui dixerat, hanc consuetudinem pro-
 210 bari oportere, prout de dicta generali con-
 suetudine, & in specie de Ducibus Ferrariz
 probat Marcabr. infra allegandus conf. 55.
 ex numer. 76. & alij, quos refert Vivius comm.
 opin. 637.

Et de hac consuetudine Regni primùm
 attestatur Lucas, qui licet in repetitione l. I. C.
 de Capit. Civi. censib. eximenda lib. 11. videatur
 tenere opinionem, ut vasalli burgenses in-
 viti donari non possint, & multa adducit pe-
 regrina, & in fine dicat, hanc opinionem
 esse veram, sicut Evangelium, & fortè ex eo,
 quia dixit, illam tenere Ifern. in d. S. præterea,
 vers. nec Dominus, in 2. qu. quem vocamus
 211 Evangelistam in Regno in feudis, prout lo-
 supletissimus testis est Harthman. Pistor. lib.
 2. 99. juris, qu. 1. num. 83. post Gram. Affl. Camer.
 & alios ibidem relatos.

Nihilominus Lucas rectè perpensus, non
 loquitur in infeudatione cum Vniversitate,
 Castro, vel territorio, sed an Rex possit
 213 vasallos, seu subditos domaniales libe-
 ros de per se donare alteri, sive donare jus
 vasallagij absque territorio, ut clarissimè
 patet ex quæstione per eum formata cal. 2.
 versic. item an possit; juncto vers. præcedenti,
 ibi, immunitatis, id est libera, ubi, cum occasione
 illius text. dubitasset, Vtrum Princeps, vel
 Rex homines hujusmodi liberos à capita-
 tione censuali possit subicere iterum eidem

Gg tributariæ

tributarie functioni, subiecit immediate. Item an possit huiusmodi homines liberos stipendiarios facere alterius, ita quod in eius dominio transeant. Pone prout peccatis facientibus in Regno frequenter occurrit, Rex habet in terris suis, qua domanialia sunt, homines liberos ad nullam prestationem personalem, nisi solum ad collectas in certis casibus sibi rationabiliter debitores, an possit illos donare, vel vende-

214 re Comitibus, vel Baroni. Hæc ille, ubi aperte patet, non agere *Lucam* de infeudatione Castri cum vassallis, & sic cum Univeritate, nec de alienatione domanialium, sed secundum terminos illius *Lunice*, quæ loquitur de capitatione, & sic de subiectione, & munere personali. Quinimò expressè *Lucas* excludit concessionem terrarum domanialium, siquidem format casum, an possit Rex homines liberos, quos habet in terris suis, quæ domanialia sunt, facere stipendiarios alterius, & an possit illos donare, vel vendere alteri, & sic excludit Terras domaniales, quæ in suo statu primævo permanere, ut terras domaniales, manifestè supponit, & in toto quæstionis discursu semper de donatione, & additione in servitute personarum, ipsorumque liberorum hominum de per se agit.

215 Sicut quoque de personali, & absoluta subiectione de per se loquuntur omnes leges, & rationes, quibus ipse adducitur ad astruendam negativam opinionem, cuiusmodi est *lex illa unica*, C. de capit. civium, quam primò pro suæ opinionis fundamentum citat, ibi, *de contrà est lex ista*, & supra tit. *præced. de agric. & cens. l. servos 12.* quæ de servis, tributariis, & inquilinis loquitur, qui, ut inquit *Bald.* in terminis nostris, inquilini, scriptitij, & censiti non sunt in commercio, & de per se alienari prohibentur, sicut res sacræ, & religiosæ, secus verò cum territorio, & gleba, ut ex *l. quemadmodum fundat Bald. in d. S. ex eadem lege, post nu. 1. & 4. vers. sed quomodo.*

Et sic etiam in *t. generaliter, S. ubi. & l. in vi-*

216 *lib. ff. de fideicom. libert.* sicut etiam eò tendit ratio, qua oritur paulò infra in *vers. item quia non potest pater filium invitum in adoptionem dare, l. in adoptionibus, ff. de adoptionibus, & ibi, quomodo poterit hoc Rex de subdito suo homine utique libero, cui potestas in eum est ex quadam pressura juris gentium, & ibi, favendum est ergo his liberis hominibus, ut apud se sint, l. fin. ff. de liber. exhib.*

217 Et clarissimè hoc colligitur, dum in fine pro sua opinione citat *Ifern. in d. l. Imper. vers. nec dominus, in 2. q. in quo loco aper-*

tè suprâ fundavimus, *Ifern.* doctrinam suprâ fundatis conclusionibus non ob stare, vel ad summum loqui de alienatione, & subiectione personali de per se, cum de alienatione, & infeudatione vassallorum cum Univeritate egerit suprâ in præcedenti separata quæstione, in *vers. & ex his oritur*; Et hoc idem confirmatur ex his, quæ subjicit in *vers. sumpto colore*, dum dicit, huiusmodi alienationem vassallorum non validari, per *extrav. Innoc. Sexti*, incip. *ad Regnum Sicilie*, quæ permittit Regi alienationem infra summam unc. 20. annui redditus, de qua infra latius. Siquidem, ut subdit *Lucas*, illa *Constitutio* loquitur in bonis domanialibus, non in liberis hominibus, & sic declarat expressè, ipsum loqui in simplici alienatione hominum, & vassallagij, non autem domanialium; unde doctrina *Lucæ*, ut suprâ declarata, remanet ex suo contextu, & ex legibus, rationibus, & autoritatibus, quibus innuitur; & si aliter voluisset *Lucas*, bene scivisset formare quæstionem expressè, Vtrum Rex possit alienare vassallos cum Univeritate, vel, ut formavit *Ifern.* sub quæstione alienationis domanialium, & sic Civitatum, & Castrorum, & præsertim cum tam maxima adfit diversitatis ratio quoad juris effectum inter hos casus.

218 Et tandem, quidquid voluerit *Lucas* non tantum nobis officeret illius in contrarium opinio contra magis communem, quæ stat pro nobis, quantum nobis profuturum est ipsius de consuetudine suis temporibus testimonium, tam enim in principio quæstionis, ibi, *Pone prout peccatis facientibus in Regno frequenter occurrit, Rex an possit vassallos domaniales donare, &c.* quam in fin. *versic. & breviter*, testatur, suo tempore in Reginali Curia homines territorij Averfani ex quadam villa utiq; liberos donatos fuisse cuidam militi, ut essent in perpetuum ejus homines, & vassalli.

Et hoc supponit frequenter suo tempore contigisse peccatis facientibus, quod nunc contingit ex necessitate, favore defensionis Fidei, conservationis Imperij, & totius Christianæ Reipublicæ.

219 Nec mirum si *Lucas* fuerit ad eò rigidus in hac materia, tam in alienatione vassallagij de per se in *d. l. unica*, quam in alienatione domanialium, de qua agit in *l. quicumque, col. 5. in versic. igitur qua dicta sunt in fiscalibus, C. de omni agro deserto, lib. 11.* quia de recenti erat edita *extrav. Innoc. Papa VI.* prohibitiva, ut is testatur *ibid. vers. & verè super hoc emanavit in contrarium temporibus nostris.*

nostris Constit. extrav. Innoc. Papa VI. quæ alienationes domanialium, diminutiones reddituum, & bonorum fiscalium, magnæque provisiones ultra viginti uncias annuatim sub excommunicatione, aliarumque graviorum interminatione pœnarum apertissima disertione damnavit.

220 Quam crediderim, ex eo tempore non fuisse usû receptam, ut idem Lucas innuit, dum majori, quam par erat zelo succensus, mox subdit, *quas pœnas nonnulli, qui deberent esse reliquis exemplar vita, & regula morum, obstinata mente, animoque sustinet indurato.*

Quod ex magnis, & frequentissimis concessionibus successivis temporibus factis per hujus Regni Serenissimos Reges, & præsertim Invictissimos Principes Aragoneos, & Imperialis domus Austriacæ satis liquere dicitur, & plusquam notorium esse apparet, quas tamen iterum centum annorum, vel circa interstitio ob lineam finitam, vel aliter ex natura contractus feudalis in Fiscum redigi, experientia docuit.

221 Et locupletissimi sunt testes *Afflicti*, qui in rub. qua sint regal. post num. 60. nuncupatim loquens de dicta *Constit. Innoc. VI.* subdit, *sed hoc hodie temporibus nostris non servatur, nam videmus, Reges magnas provisiones dare, & excessivas Consiliariis, & ejus heredibus de introitibus feudalibus ex diversis causis ultra mille, &c.* & scribebat in anno 1480. tempore, quo Hydruntini à Turcis fuerunt martyrio affecti, ut idem testatur initio *d. rub.* & idem repetit in *§. præterea ducatus, 3. notab. num. 48. in fine.*

Et D. meus *Capyc. in invest. in ver. Reges etiam infeudant, vers. limita, nam Rex Sicilia,* 223 ubi dicit, *d. Constitut.* non servari, licet viderit in multis alienationibus factis in D. de Sancto Severino, & Marzano, assensus Sedis Apostolicæ; scilicet ex abundantanti, quod jamdiu constat exolevisse.

Et refert, & sequitur D. meus avunculus, & magister *Regens de Curie in 1. p. tract. fend. c. 3. §. licet autem, nu. 21.*

224 Et de consuetudine hujus Regni alienandi etiam jura directæ, testatur præstantissimus *D. Reg. Tap. post Camer. loco citato, & Annam in dict. l. fin. cap. 9. par. 2. sub num. 36. de const. Princip. Capibl. in pragm. 8. par. 3. numer. 148. de Baron. & novissime Mastrill. lib. I. cap. 12. numer. 30. de magistratibus, & ita semper practicum; & observatum, tam à Regibus* 225 *Regni, quam etiam ab ipsis Baronibus; quibus quotidie permillum est vasallos*

etiam reluctantes in alios etiam inferiores transferre cum mero, & mixto Imperio, mediante assensu Regis, latissimè probat *Loffred. in d. §. nec Dominus, colum. 3. in fin. & 4. a vers. & alia ratio, junctis dictis, quæ subdit col. 6. vers. confirmantur hac ex his in fin. ibi quia Dominus, id est Rex potest vendere feudum sine consensu vasalli, non sic è contrario, & resolvit omnes objectiones.*

Et sic voluit *Loffred.* in Regno nedum vigere consuetudinem, quòd Rex, & Barones prævio assensu possint vasallos invitos in alios transferre, eosque vendere, sed (quod magis est) quòd Rex possit directum etiam 226 dominium alienare, transferendo ad libitum vasallos feudatarios, illosque alteri delegare, ut fidelitatem jurent, & sic distinctio negativæ, & affirmativæ conclusionis supra facta sit necessaria extra Regnum, cum in Regno nostro vigeat eadem consuetudo, quæ Mediolani servatur, de qua in dict. *§. ex ead. lege,* ut Rex possit etiam in inferiorem, 227 & inæqualem jus directi dominij alienare, ut expressè firmat *Loffred. d. col. 4. in vers. & quamvis ille §. & col. 6. vers. confirmantur hac ex his, in fine, ibi, quod alibi extra Mediolanum servatur equalitas, qua equalitas in hoc Regno non servatur, quia Rex, &c.*

Quem *Loffr.* ad hoc in specie ponderat *Lipar. in d. §. ex eadem lege, num. 9. in fin. vers. ubi est, lit. 1.*

228 Et hoc est, quod plenissimè testatur *Camer. in l. Imper. car. 71. col. 1. in princip. lit. A.* in Regno consuetum esse alienare jura directæ, etiam in præjudicium Coronæ, ut toties vidimus, autoritate *Iserr. & Panorm.* quia licet extra Regnum hæc disputentur longa disputatione per *DD. in locis allegatis, & per modum tract.* tamen propter consuetudinem in Regno non disputamus.

Quod iterum repetit *Camer. in §. præterea ducatus, car. 108.* ubi illud addit, *unum non omissam me nunquam vidisse Regem alienasse suum directum dominium, sed per sepe terras domaniales concessisse, quod Rex Galliarum facere non potest, ex quibus verbis nedum red-* 230 *ditur clara Regni consuetudo, sed apparet, non ob stare dictum Baldi dicentis, Regem Franciæ non posse alienare unam ex Civitatibus Regni sui, quod refert D. Capyc. in vers. Imperator, vers. quarta declaratio, car. 150. in invest. & fuit originale dictum Hostiens. in cap. dilecti, ubi Felin. & ceteri, de major. & obed.*

Quia ex tanti Viri testimonio clarè patet, quam longè distet in præsentī materia con-

suetudo Regis, & Regni nostri à consuetudine, & usu Regum Franciæ, & propterea à potestate, & more unius ad alterum inferri non posse.

231 Et ob id opinio *Igni in repet. l. donationes, quas divus, C. de donat. int. vir. & uxor. à num. 6. vers. quaro igitur, & num. 26. cum seq.* nobis obstare nullo modo potest.

Licet enim ipse probare conatus fuerit, promissa etiam ex causa fœderis à Rege Christianissimo Regi Anglorum non obligare successores: loquitur enim primò attempta antiqua consuetudine illius Regis, & Regni, ubi arctissimè prohibetur alienatio domanialium pluribus edictis, & Senatufconsultis diversorum Regum id statuentibus, ubi etiam moris fuit, ut nec Dominus Civitatis, vel Castri posset vasallos alteri subicere, & admissa fuit contradictio vasallorum, dum allegant, eorum interesse non mutare dominum, sicut è contra, ut latè in *decis. Cap. Thol. 486.* & juxta hos terminos loquitur *Renat. Koppin. de doman. gallico, lib. 2. tit. 1. n. 3. & Hothomanus qq. ill. omnium prima.*

233 Secundò fatetur, se loqui contra receptas, & communes traditiones omnium, etiam Gallorum, qui in ea quæstione ob bonum pacis aliter sentiunt, ut ipse fatetur *d. nam. 26. versic. ego verò contra omnes prefatos DD. & sequentes eorum, &c.*

Tertiò, opinio *Igni* nuncupatim reprobat per modèrnos, qui post eum scripserunt.

Quartò, posset defendi in casu suo, ad quem se videtur restringere, ut scilicet patum de annua pensione danda per Regem Galliz Regi Anglorum, ex quo tacitè fateri videbatur Rex Christianissimus per illam census promissionem, Regem Angliæ directum esse Dominum Regni Franciæ, qui tamen superiorem non recognoscit in temporalibus, retento solùm dominio utili, non valere, velut in diminutionem, & exinaniationem Status Regis, & Regni, & contra expressam prohibitionem legis Regiæ, ut per *Ign. nu. 28. & 30.*

Et quintò, nec est omnino verum, & in 235 distinctè Regem Franciæ non posse alienare Civitates domaniales, quia contrarium dixit, se vidisse servari tota die in Francia, etiam vasallis invitis, *Panorm. d. cons. 3. in 22. qu. par. 2.*

236 Et quòd ex causa necessaria, etsi non maxima, putà propter transitum Principis, vel constructionem viæ publicæ in recompensationem juris alterius, etiam ubi non ita

commodè alibi potest fieri recompensa, quòd possint etiam in Francia alienari Castra invitis vasallis, non obstante prædicta prohibitionem, de qua per *Hostiens. latè fundat Francif. Marc. quæst. Delfin. 337. par. 1. ex n. 7. vers. sed pro contraria parte, ubi nu. 11. refert plures alienationes Castrorum factas in Delfinatu temporibus Caroli VII. Ludovici II. & aliorum Principum, etiam si alibi ita commodè non poterant compensari. nu. 10. & in fine.*

237 Et ob id *Bald.* loquens de donatione, vel legato Civitatis posuit exemplum in Rege Vngariæ, vel Francorum, quòd si donarent mihi (ut ipse inquit) Civitatem, in qua jurisdictionem haberent limitatam, solam illam jurisdictionem, quam habebant, donare viderentur, in *l. monumenta 14. C. de legat. sequitur Dec. consil. 186. & pro tenui, num. 3. respondens pro Guglielmo de Bautio vendicante Castrum Lambisci contra Ducem Lotharingiæ successorem, vel causam habentem à Rege Renato, pro quo etiam consuluit *Ias.* licet contrarium in eodem casu pro Duco convento responderit *Ruin.* ut observarunt ibi moderni addentes Galli.*

Et amplius *Guido Papa decis. 560. incip. 238 Dominus Odoffredus, post nu. 2. vers. præterea,* testatur de consuetudine generali Patriæ Delfinatus, & circumvicinarum, Principes infeudare, & in alios transferre, etiam minores eorum Villas, & Castra sine consensu habitantium vasallorum, & idem facere Barones, & refert casus, & exempla, subdens, quòd consuetudo in hac materia feudali obtinet principatum.

239 Et ita sunt intelligenda quæ ipse idem priùs dixerat *decis. 239. incip. Rex Francia,* referendo *Hostiens. & Bald.* in contrarium, ubi expressè se remisit ad dicta per eum in *dict. dec. 560. quasi dixerit, non procedere de consuetudine generali.*

Et quamvis *Matth. in noviss. addit. ad dict. decis. 239. in prima addit.* recenseat Senatufconsulta, & edicta prohibitoria illius Regni alienandi domania, quæ jure jurando rata, & inconcussa confirmant Reges Franciæ cum inaugurantur.

240 His tamen non obstantibus *Ferrer. in 2. add. declarat, edicta procedere in alienatione omnimoda, per quam Rex abdicaret à se omnem jurisdictionem, dignitatem, & dominium, nihil sibi retinendo, aliàs secus, ex Oldrad. Hostiens. Panorm. 10. Sanxone, Ias. Chassan. Benedic. Hothom. & Koppino.*

241 Ex qua consuetudine antiquissima infert
Papa

Papa tam in *decis. 551.* quam in *dict. decis. 560.* potuisse Odofredum Episcopum Vapinensem ducentis annis ante annum 1460. subijcere Villas, & Castra sibi subdita in temporalibus Regi Siciliae, & homagium ipsi facere sine consensu, & voluntate Civium sibi subjectorum, & recognoscere dictam Civitatem Vapinensem, & Castra adjacentia tenere de feudo tunc Regis Siciliae, & successorum in dicto Regno, & Comitatu Forcalquerij, & proinde ipsos effectos homines, & subditos d. Regis Siciliae, qui fuerat in possessione superioritatis, & majoris dominij, & non Delfini Franciae, quamvis dicta Civitas esset de districtu Delfinatus, & proinde respondit, dictum Episcopum, tanquam vasallum Regis Renati, teneri, ut suo Domino subvenire in bello, tunc per eum moto de anno 1460. in invasione Regni Neapolis (quam ipse falso recuperationem vocat) & ad alia, ad quae ex forma fidelitatis tenentur vasallus feudatarius, & ipsius vasalli ex eadem re, & causa, quo casu juxta dispositionem *l. Imper. §. illud.* vasallus vasalli mei dicitur adhuc meus vasallus, ut latissime per eum in *dd. decis. 551. & 560.* ubi pulcherrime loquitur.

Et sequitur D. meus *Reg. de Curte*, qui tam in articulo alienationis domanialium Terrarum, & Castrorum, quam in altero, utrum vasalli inviti, tam feudatarij, quam burgenfes alteri subijci possint, & vendi, testatur, **242** Reges Regni semper fuisse in hac possessione, & consuetudine alienandi, & disponendi ad libitum in *d. cap. 3. §. licet autem, nu. 23. & nu. 37. in fin. & num. 38.* limitat opinionem eorum, qui tenent negativè, ut in Regno de consuetudine non servetur.

Et licet dicat, opinionem negativam extra Regnum esse communem (parcat mihi) quia non possum non mirari, quod Vir doctissimus, & Praeses rationum in numero DD. computando erraverit, ut ex supradictis patet.

Idemque firmat *Vivius*, qui post *Guid. Pap. Paris. Socin. lun. & alios*, dicit, hanc esse generalem consuetudinem, subdens, ipsos fateri veritatem ipsam, & quia ita quotidie observatur, *inter com. opin. concl. 637. vers. sed contrarium; tomo 2.*

244 Sicut utrumque casum includit *Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de divers. provis. §. 1. incip. tetigimus supra nu. 4.* ubi dicit, quod vera, & communis est opinio, posse Dominum directum vasallos suos de dominio invitos vendere, & terras domaniales alienare.

245 Ex quibus patet gravius lapsus *Neviz.* dum ausus fuit attentare, hanc consuetudinem, uti irrationabilem, non valere *post nu. 118. vers. non obstat*, suffultus autoritate *Somnij viridary*, quod verè somnare ipsum fecit, ut optime ipsum ex more etiam in hoc refellit *Loffred. noster dict. col. 7. vers. nec similiter*, ubi ex *Io. Fabro, Angel. Aret. las. Dec. Lupo, Ignea, & Curt.* per ipsummet *Neviz.* citatis, bellissime confutat ejus dicta, & respondet ad *Fabian. de Monte.*

Cui addi potest pro defensione, *Neviz.* ipsum non figere pedes super dicta prima responsione invaliditatis consuetudinis, sed statim ad alteram confugere, scilicet quod *text. in d. §. ex ead. lege, de lege Corradi* loquatur, quando alienatio fit in parem, non autem quando in inferiorem, & quod hujusmodi consuetudo tanquam facti sit probanda, quia locum non habet extra *Mediolanum*, unde vel errat *Neviz.* si credimus *Bald.* & aliis supra relatis, quod consuetudo sit generalis, vel non obstat, cum simus *Neap.* ubi viget consuetudo *Mediolanens.* in omnibus, in quo libet advertere *text. in d. §. ex ead. lege* permittere alienationem, etiam in inferiorem, & inaequalem, omnino rusticum, si cum *Curia* feudum alienetur, juxta communem sensum *glos. Ifern. & aliorum supra relatorum.*

Et amplius dixerunt communiter *DD.* circumscripta praedicta consuetudine, **247** Principem etiam absque causa posse derogare prohibitioni, quod vasalli inviti non alienentur, cum dicta prohibitio sit inducta de jure positivo per *dict. §. ex eadem lege, & §. praeterea Ducatus*, cui Princeps potest derogare pro libito, & sufficit pro ratione voluntas, & derogat cum clausula, *ex certa scientia*, per quam censetur derogare juri communi, vel sub alia simili forma, ut late *Natta d. consil. 367. ex num. 7. ad 13. Paris. consil. 22. nu. 87. vol. 1. Roland. dict. consil. 1. num. 90. 94. & 96.* ubi similiter conjungit casus alienationis vasallorum, & Castrorum, & aliorum bonorum domanialium, ut fecit *Reg. de Ponte supra*, idem *Hipp. Rimin. d. consil. 601. num. 42.*

Quod si concurrat in alienatione domanialium, vel vasallorum aliqua causa necessaria, nemo etiam ex his, qui negativam tuentur, & circumscripta omni consuetudine, ausus fuit negare, id fieri posse, etiam invitis subditis, ut late per *Paris. dict. consil. 22. num. 88. & Rim. lun. dict. consil. 601. num. 45.* ubi dicunt, hoc firmare *Ifern. in cap. 1. quo temp. miles*, & quod cum sequuntur omnes in *d. §.*

præterea Ducatus, Alex. in d.l.2. num. 29. ff. sol. matr. Barb. cons. 12. col. 4. & 5. in secundo, Felin. in d. cap. dilecti, num. 9. de major. & obed. Petr. Gregor. de concess. feud. par. 7. qu. 4. num. 18. post Bald. Panorm. Roman. 1. s. Jacob. & alios per ipsum relatos, Rubens Alex. d. cons. 96. in fine, vers. item illa immunitas.

Quinimò id licere, nedum ex causa necessitatis, sed etiam utilitatis, probat idem *Rimin. in dict. consil. 601. respondens in casu alienationis Castri Roberti factæ per Sereniss. Archiducem Austriæ, quod justè fieri potuerit, ut distinctæ jurisdictiones penès unum unirentur, quamvis illud Castrum spontè se jurisdictioni suorum prædecessorum subjecerit.*

Ex quibus omnibus conclusionibus simul junctis consecutivè oritur, & fuit ex veritate præcedentium decisio præsentis Consultationis, & erit principalis septima Conclusio.

S V M M A R I V M.

- 251 *Contractus Principum de dominio perpetuò conservando, nedum de absoluta potestate, sed ex justa causa revocari, ex ipsorum natura, & num. 252. usque ad 255. & nu. 361. 362. & 366.*
- 256 *Princeps supremus potest tollere dominium, & jus quæsitum de jure gentium ex plenitudine potestatis, fortius justa suadente causa, nu. 257. & 356. ampliatur in inferiore à Principe, nu. 258.*
- 259 *Contractus cum subdito initus etiam pecunia mediante, de re ad Principem spectante, ab eo revocari potest.*
- 260 *Contractus feudalis licet non gratuitus, remanet beneficium, & nu. 261. & 270.*
- 262 *Gratia, pecunia accepta, non desinit esse gratia, & nu. 263. & 277.*
- 264 *Princeps pecuniam recipiens ex privilegij concessione, non ideo minùs id revocare poterit, & nu. 265.*
- 266 *Differentia inter concessionem factam Oppido subdito, vel non subdito, refertur, & num. 267. & 268.*
- 269 *Feudum emptum est propriè feudum.*
- 271 *Baldi doctrina ex Paulo declaratur, & num. 272. & 273.*
- 274 *Rex noster in domanij concessione nil juris transfert, sed sibi retinet, & num. 275. 276. 357. & 359. & ideo revocare potest, num. 358. ac infeudare, num. 360.*
- 278 *Principis promissio retinendi Castra sub perpetuo dominio veluti contra ipsius dignitatem minimè subsistit, & numer. 285. & 286.*
- 279 *Principi proprium est in feudum concedere, & de natura dignitatis, num. 280.*
- 281 *Principis concessio tendens ad derogationem ipsius dignitatis, cum non obligat, & nu. 282. & 283. & 365.*
- 284 *Princeps non potest ligare successorem, ne regalia concedat.*
- 287 *Contraria Nevizani sententia ratio afferitur, & nu. 288. 289. 290. 298. & 299.*
- 291 *Prædictæ conclusiones laf. & Soc. communiter approbantur, & ad contraria respondetur, num. 292. usque ad 295. & ita judicatum, nu. 296. & 297.*
- 300 *Privilegium in contractum transfusum tunc est irrevocabile, cum non subdito, qui ex eo se subicit, conceditur, & num. 306. quo in casu contrarij DD. consuluerunt, num. 301. usque ad 305.*
- 307 *Pro qua sententia sapius judicatum, & num. 308. & 309.*
- 310 *Capyc. decis. 166. examinatur, & numer. 312.*
- 311 *Rex non utitur absoluta potestate, cum subest justa causa, cum tunc id faciat etiam inferior à Principe.*
- 313 *Clausula derogatoria à Rege in suis literis adhibita, unde contradicentes repelli debent, num. 314.*
- 315 *Clausularum prædictarum vis major clausula, de plenitudine potestatis.*
- 316 *Clausula prædicta usus Regi tantum permissus.*
- 317 *Clausula, de plenitudine potestatis, in hoc casu subintelligenda est, cum inspecta causa, legitima censetur, & numer. 318.*
- 319 *Capycij decis. ab omnibus approbatur.*
- 320 *Celebris decisio in causa Universitatis Seminaria refertur, & num. 322. & 323.*
- 321 *Fidei perseverantia quando excusetur.*
- 324 *Decisiones duæ in hac causa Reg. Reverter. recensentur, & nu. 325.*
- 326 *Vasalli ex jure communi, & Regni etiam inviti alienari possunt, referuntur exempla, num. 327. usque ad 333.*
- 334 *Præf. Vincentij de Franch. de hac re votum inseritur.*
- 335 *Ejusdem Præsidis laudes.*
- 341 *Concessa potestate quantumvis libera, non videtur concessa potestas, qua quis suo jure, ac libertate privetur.*
- 342 *Privilegium subdito concessum, de ordinaria potestate revocatur, nisi adsit commensuratio, num. 343.*

344 *Commensuratio in iis tantum fit, ad qua faciens non tenebatur.*

345 *Consil. Paschal. opinio refertur, & excusatur, num. 346.*

347 *Consil. Georg. contrariam opinionem in repetit. reformavit.*

348 *Conclusiones falsas, vel infirmas in Tractatibus asserere, perniciosum.*

349 *Domanium Regi prajudiciale, pariter & Universitatibus, nu. 350.*

351 *Decisionis Reg. Tap. ratio particularis afferitur, & n. 352. 353. & 354. nec ab hac sententia dissentire ostenditur, n. 367.*

355 *Vnum altare cooperire, aliudque discooperire non licet.*

368 *Consultatio R. C. Summ. super hac re habita recensetur, & aliqua Regis litera.*

Septima Conclusio.

CONTRACTUS, quibus supremi Principes promittunt conservare Castra & Civitates subditas sub perpetuo ipsorum dominio, seu immediato dominio, & jurisdictione, nedum revocari posse ex plenaria, & libera potestate, quæ Principibus jure communi competit in jurisdictionalibus, & Regalibus, & quia cum hujuscemodi contractus habeant tractum successivum in futurum, sunt sui naturâ revocabiles pro futuro tempore, ex quavis justa causa, etsi non sit præcisa, & necessaria, ut supra.

252 Verùm existente justa, & necessaria causa, quæ includat bonum commune publicæ utilitatis, maximè supervenientis post contractum, posse hujusmodi domaniorum contractus revocari, & resolvi, ut iterum

253 loca infeudentur, non obstantibus juramento, & quibusvis amplissimis, & arctissimis clausulis, quibus contractus isti solent roborari, restituto pretio recepto, vel cum promissione de restituendo, cum primum possit. Idque totum ex natura, & secundum naturam eorundem contractuum, & facultate

254 à jure concessa. Probatur primum auctoritate *Card. Florent. incip. Dominus Nicolaus Marchio Astenfis.*

255 Secundò magis in specie latissimè hoc probarunt consulendo tres insignes DD. nempe *Ias. consil. 56. lib. 1. & latius consil. 227. in secundo, Bart. Soc. cons. 4. in tertio, & quidam D. Raynerius Advocatus Sabaudiensis, de quo meminit Socin. qui omnes responderunt, potuisse Ducem Sabaudix infeudando cum titulo Comitatus concedere Theodoro de Rotariis Castra Summaripæ, non obstantibus,*

Primò, quòd Dux Philibertus per viam conventionis, & contractus promiserit, dictum Castrum nullo futuro tempore alienare, nec infeudare recepto pretio florenorum duorum millium.

Secundò, quòd Castrum prædictum esset locus insignis, & situs in limitibus domini Sabaudiensis, & magni redditus, & sic alienatio tenderet in maximum detrimentum Status ipsius Ducis.

Tertiò, quòd ipse Dux Carolus prohiberetur per edicta, seu decreta Ducalia, quibus interdicebatur infeudatio rerum, & Castrorum patrimonialium incorporatorum Cameræ computorum, ut refert *Ias. in alleg. cons. & col. 3. dum in vers. aggredior nunc, refert fundamenta Procuratoris Fiscalis, qui ex multis prætendebat infeudationem factam annullare.*

Et quartò, quamvis in illo casu non concurrisset causa publicæ utilitatis, vel saltem tam urgens, & præcisa, quæ includeret commune bonum totius Christianæ Reipublice, vel saltem necessaria pro conservando Statu illius Principis, sed tantum favor remunerandi servitia, & operam jamdiu præstitam per illum Theodorum in matrimonio contracto inter Ducem Carolum, & D. Blancam filiam Marchionis Montisferrati, ex quo erat acquisita dicto Duci spes succedendi Marchioni, qui tunc temporis carebat prole masculina, quæ spes tractu temporis evanuerat ob nativitatem masculorum, ut testatur *Ias. in 8. col. in 8. fundam. pro Rotariis, Socin. nu. 10. vers. tertium quia.*

Et moventur isti tres patres solidissimis rationibus, quæ in dd. Consiliis referuntur. Et inter alia fundant, ut veras, & communes subscriptas conclusiones.

256 Prima, Principem Supremum posse tollere dominium, & alia quæ sita de jure gentium, cum clausula, *de plenitudine potestatis,* vel alia simili æquipollenti, etiam nulla subsistente legitima causa. Sed ex justa, vel necessaria causa indubiè posse tollere ea, quæ

257 sunt juris gentium, & evacuare contractum initum cum privato, cum & possit auferre res privatorum, & tollere eorum dominium, *Ias. late in 12. & 13. fundamentis pro Rotariis, ubi dicit hæc verba, quòd ita tenent glossa ordinaria ubique, tam juris Civilis, quam Canonici, Civilista, & Canonista.*

258 Et ampliat etiam in inferiori à Principe, quòd auferre valeat ex causa justè tertio quæ situm, & in 14. concl. quòd Princeps revocet

privilegia subditis concessa, etiam quę transfunduntur in contractum ex causa publicę utilitatis, ex *cap. in nostra*, secundum intellectum *Innocent. & Butr. de injur.* cum aliis, quod iterum repetit, & confirmat in resolutione contrariorum idem *Socin. d. conf. 4. nu. 10. vers. tollitur etiam.*

Secundam conclusionem addit *Socin. in d. conf. n. 4. 5. usque ad n. 7. vers. praterea*, ubi d. 259 *nu. 7. in fine* dicit, hoc esse optimum fundamentum, quod etiam contractus factus à Principe cum subdito, recepta pecunia, potest revocari per Principem de plenitudine potestatis, etiam sine causa, vel de potestate ordinaria cum legitima causa, quando non est simplex contractus, puta venditionis, vel permutationis, qui inter privatos celebrari solet, sed de rebus spectantibus ad Principem, in quibus semper attentata principali intentione prævalet gratia, & beneficium, auctoritate *Bald. in pralud. feudor. nu. 9. vers. pro* 260 *intellectu eorum*, ubi concludit, contractum feudi non ideo minus censeretur beneficium, & gratiam, quin si comparentur invicem extrema feudi, scilicet concessio, & recompensatio beneficiorum, censeretur præponderare beneficium, & ideo feuda habent plurimum 261 gratiæ, & rectè appellatur beneficium, quia prævalet extremum potentius, quod exemplis comprobatur, ex qua *Baldi* doctrina colligit *Socin.* quod quando conceditur gratia recepta pecunia, non desinit esse gratia, quia gratia præponderat, ex *text. pulcherrimo. in l. Titius puerum 3. ff. de obsequiis à liber. & libert. & c.* ubi *Marcellus* respondit, quod qui pecunia servum suum manumisit, jura patronatus reservavit, quia etsi beneficium manumissionis gratuitum non fuerit, beneficium tamen est, ex quo spontè fit, qui *text.* habet concordantes in decisione principali, ut pecunia non impediatur, quin jura patronatus censeantur reservata, quando spontè manumisit, *l. i. C. de bon. libert. & l. etiam, C. de obsequ. prest.* sed est singularis, in ratione, quam reddit, beneficium esse, licet gratuitum non sit.

264 Ex quo *text.* infert *Roman.* in individuo, quod non ideo minus dicatur privilegium, vel beneficium, quando Princeps concedit aliquid, licet pecuniam recipiat, & quod propterea poterit prædictam concessionem revocare, quia verè non dicitur contractus, sed privilegium, & regulari debet secundum naturam privilegij revocabilis, de quo dicit esse casum in terminis *in d. l. Titius puerum*, ut per eum *sing. 463. an Dux Mediolani*, sequi-

tur *Catel. Cotta in memor. ver. exemptus*, & *in ver. ingratitude, vers. secundo confirmo*, qui ita dicit etiam, & non aliter sentire *Bal. in d. l. qui se patris, col. pen. vers. hoc scias*, & sic clarè dicit *Cotta*, non adversari prædictis ea, quæ tradit *Bal. in d. l. qui se patris.*

265 Et ante *Roman.* hoc idem expressè firmavit *Cast. in l. i. C. de liber. & eor. liber.* ubi *nu. 3.* expressè format quæstionem an privilegium mediante pecunia concessum transfundatur in contractum, aded ut efficiatur irrevocabile, & ex *d. l. Titius* dicit, se de facto allegasse in quadam quæstione, ubi quædam Communitas superior concesserat immunitatem cuidam Communitati subditæ, recepta pecunia, & postea volebat revocare dictam concessionem, & licet allegaretur, quod non posset, quia hujusmodi concessio transiverat in contractum, Ego tamen dicebam (inquit *Paul.*) quod longa est differentia, an superior per pecuniam concedat immunitatem alicui Terra, sibi tamen subdita, & tunc dicitur concedere in privilegium, & est gratia, licet non gratuita, ut ibi est casus, privilegia verò concessa subditis possunt per Superiorem quancumque revocari, ut in *cap. veniens, de prescript. malè tamen facit Superior revocando*, 267 scilicet sine causa, interdum verò talem immunitatem concedit Terra non subdita, qua tamen venit in subjectionem cum illo pacto, & tunc non potest revocari, & de utroque dicit esse casum in illa lege, & *Cast.* sequitur ad unguem *Jacob. in d. l. qui se patris, in fine*, qui addit etiam *Alex. in cons. 101. post nu. 7. lib. 1.* qui citat *Butrium* conciliantem *Bart. cum Innoc.* 268. ut opinio *Bart.* quod statuta transfusa in contractum non possint revocari, procedat in non subdito, opinio verò affirmativa *Innoc.* procedat respectu subditi.

Et ob id *Socin. in d. consil. 4. post nu. 6. vers. nec huic considerationi*, clariùs dixit, prædictæ conclusioni non obstare doctrinam *Bald. in d. l. qui se patris*, quia ibi non declarat, quanta debeat esse pecunia recepta, ut desinat esse beneficium, quod declaratur ex dictis per eum *in pralud. feud. loco supra citato*, vel voluit *Bald.* quod quantitas recepta per Principem sit commensurata rei concessæ, ut non dicatur privilegium, sed conventio, sed quando non esset commensurata, clarè sentit, quod adhuc remaneat gratia in terminis beneficij, vel privilegij.

Nec curat *Socin.* probare minorem, quod in casu suo quantitas soluta non erat commensurata, quia supponit pro indubitato, in hujusmodi concessionibus, quas Principes

ripes faciunt de retinendo Civitates in dominio, vel ubi aliter suis subditis concedunt immunitates, quod faciunt ut Principes, non ut privati, quod semper præponderat gratia, & beneficium pecuniæ receptæ, ut clarissimè reassumit idem Soc. in dict. conf. paulò sup. numer. 6. dum refert, ita consuluisset Alex. in Civitate Vulturana, & propriè in vers. Ex quibus in proposito dico.

269 Quod propriè voluisse videtur Camer. in repet. l. Imperialem, S. præterea Ducatus, car. 97. colum. 4. lit. S. ubi in articulo, an feudum emptum sit propriè feudum, fundat, verè, & propriè feudum esse, & beneficium, quia considerando dantis providentiam, licèt negari non possit, quin sinister oculus fuerit ad pecuniam, post Lacam de Penna, quem citat, tamen non ideo minùs concedens dextero oculo fidelitatem intuitur, & sic gratia, & beneficium adhuc nuncupari debet, nam pecunia sola non fuit in causa, & potuit utrumque concurrere, sed adhuc gratia dicitur, citans ad id in specie Hostiens. in sum. de feud. & dicit, esse casum singularem de hoc in dict. l. Titius puerum, & concludit col. seq. lit. A. vers. ex quibus, quòd tamen si feuda amore, & non pecunia quaerenda sint, non tamen ex hoc donata non censentur, & sic habemus, quòd semper 270 remanet beneficium, & privilegium, licèt pecunia intercedat, quòd latissimè uti communiter receptum defendit Reg. de Ponte conf. 39. post numer. 6. usque ad numer. 13. & nu. 17. lib. 2. & D. meus Avunculus Reg. de Curte in 1. p. divers. feud. cap. incip. tenor ergo, & c. nu. 43. & seq. fol. 36. Nec dissentit Sola ad Const. Sabaudia, incip. quia in plerisque in glos. 1. super tex. num. 8.

Sed ultra dicta per Socin. pro responsione ad doctrinam Bald. in dict. l. qui se patris, utimur doctrina Castr. qui in l. digna vox 4. C. de legib. post num. 6. relata doctrina Bald. in d. l. 271 qui se patris, quòd si Princeps non gratuito concessit, transit in contractum, & efficitur irrevocabilis, subjicit Paul. sed in contrarium allego tex. optimum in d. l. Titius puerum, ubi libertas data, licèt non gratuito, potest revocari, & resolvit, quòd Bald. loquitur, quando Princeps volebat revocare privilegium concessum mediante pecunia de plenitudine potestatis sine causa, tunc enim non potest, si recepit pecuniam, privilegium enim transfunditur in contractum, scilicet quoad hoc, ut non possit revocari pro libito voluntatis sine causa, secus verò cum causa, quia hoc potest, & ita procedit dict. l. Titius, dum ibi

hæres manumissoris, ut ingratum libertum accusare volebat, & subdit Paul. tene menti, 272 & sic cum ista notabili declaratione Castr. sunt intelligendi omnes DD. qui sequuntur Bald. in d. l. qui se patris, quòd etiam negare non potuit Calcan. conf. 52. num. 17.

Secundò addit Paul. alteram declarationem in vers. Prædicta intelligo, ut scilicet prædicta, dum dixit, privilegium sine pecunia concessum posse revocari sine causa, declaranda sint, quando concessio non continebat translationem dominiij directi, vel utilis, & tradit exemplum in concessione immunitatis, secus verò ubi dominiuj aliquod 273 translatum esset, quia tunc revocari, vel auferri non posset dominiuj sine causa, ut videre est in feudo in tit. de feudo sine culpa non amitt. quòd & regulare est, quòd Princeps non auferat dominiuj rei suæ sine causa, putà publicæ utilitatis, & tunc debet restaurare pretium, ut in l. Lucius.

274 Et ex hoc inferri potest, quòd cum in hac promissione retinendi Vrbes in dominiò, nullum dominiuj directum, vel utile in ipsas Civitates, & Castra Rex ipse transtulerit, sed solum Rex ita concedendo, nec donaverit, nec concesserit, sed solum retinuerit, quòd D. Cypre. in specie advertit infra alleganda decis. 166. post num. 1. ubi dicit, potius 275 Regem acquirere consolidatione in dominiuj utilis cum directo, quam ipsum aliquid transferre, & clariùs, licèt ad alium finem numer. 3. ibi non donat vasallis utile dominiuj, sed retinet pro se, quam pulchram esse considerationem dixit, hoc in specie observans Amadeus de Ponte in dicta repetit. cap. 1. post numer. 117. ubi expressè dicit, quòd

276 Rex in hujusmodi domaniorum concessionibus nihil transfert, sed retinet, quorum authoritate probatur, longè distare ab infeudatione, quæ fit in singulares personas, in quas verè transfertur utile dominiuj, & exercitium jurisdictionis, quòd propterea hujusmodi promissiones remanent, etiam recepta pecunia, revocabiles, qua etiam ratione inniti decreta, & decisiones, quibus contractus domaniorum fuerunt revocati, consideraverunt Anna infra citand. alleg. 50. numer. 4. & Reg. Revert. decis. 19. p. 5. in causa Seminaria, car. mihi 7.

Et hæc quoque differentia inter translationem, & retentionem optimè deducitur ex Panor. in cap. auditu, post nu. 21. de præscript. in vers. finaliter, ubi ex Inno. & communiter, postquam n. 20. in terminis nostris tractavit questionem:

quæstionem. Vtrum intersit subjectorum non mutare dominium, & è contrà, subdit, quòd aliquando quis possidet jura aliqua, aliquando non possidet, sed tantum in eo, vel super eo possidentur, inter quæ dicit, esse notandam differentiam, nam Monasterium, de quo ibi *in tex.* quòd dicebat, se habere quædam jura, & possidere jura in quibusdam Ecclesiis, quæ tamen Ecclesiæ non possidebant, nec possidere poterant in seipsis, quia nullus potest in seipso jus, vel servitutem habere, ut in *l. in re communi, ff. de serv. urb. præd.* & proinde dicit. *Panorm.* quòd hoc casu potest agi contra utrumque, scilicet contra detinentem subditos, & contra ipsos subditos, sed diverso modo, contra primum, quia sua interest, cum sit in possessione subjectionis, contra subditos verò, qui nihil possident, ut patiantur, actorem uti jure suo in obediendo.

Ex his omnino infertur, ut cum in subditos ex domaniorum concessionibus nihil transferatur, quòd ob id juxta doctrinam *Cast.* possit etiam sine causa concessio revocari, & saltem cum causa, etsi non sit necessaria, vel publica, res erit extra omnem dubitationem.

Et hoc idem voluit uno verbo *Bald. in d. l. qui se patris, post nu. 10.* dum fecit discrimen inter concessa, & promissa, & promissa tantum, dicens, aliud esse concedere, vel promittere, quam promittere, supra tetigi in prima conclusione.

Et ut redeamus ad *text. in d. l. Titius puerum*, quod ex eo *text.* solo determinari possit præsens consultatio, novissimè probat doctissimus *Consil. Georg.* feudorum interpret insignis, in sua *l. p. repet. feud. cap. 55. num. 51. car. 411.* ubi mutata sententia, quam uti facundissimus Advocatus defendit pro Civitate Consentia in causa separationis Casalium in sua *alleg. 15.* quam prudenter de more judicavit transactione terminandam, partes Fiscus defendente Domino meo *Regente de Curie*, tandem pro Fisco decidit, hujusmodi concessionès domaniorum, etsi pecunia mediante, esse revocabiles, cum sint actus mixti gratiæ, & contractu, sed plurimum prævaleat gratiæ, & sic attenditur id, in quo prævalet, idemque latè probat insignis *Garf. Mastril. in cons. unico, post primam partem decis. numer. 43.* Ita ut non sit curandum de *Belluga*, dum in *speculo rubr. 36. §. grave damnum, nu. 8. in fin. car. 169.* conatur effugere decisionem illius *text.* contra expressa verba *I. C.*

Et ut redeamus ad fundamenta *Socini*, tertia colligitur conclusio ex *DD. per Socin. in d. cons. 4. post n. 7. vers. præterea*, quam dicit fuisse fundamentum *Dom. Rayn. Advocati* in illa causa Summaripæ in suis allegationibus.

278 Quòd istæ promissiones, quas faciunt Principes supremi de retinendò Castra sub perpetuo dominio, & de non infeudando, de jure non subsistant, uti nullæ, & invalidæ, cum talis prohibitio infeudationis sit contra naturam, & dignitatem Status Principis, & sic non ligant ipsum Principem, ex notatis per *Bald.* & alios in *d. l. digna vox.*

279 Cum enim proprium sit Principum infeudare, juxta *text. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss.* ubi dicunt *DD. I. C.* non fecisse mentionem de Regibus, cum id esset indubitabile, quinimò illud est de natura dignitatis ipsius Principis, probatur in *§ illud, auct. Constit. qua de dignit. Bald. in l. 1. in princip. ff. de Constit. Princip.* cum alijs congestis per *Caphal. consil. 155. lib. 2.* qui respondit in pulchro casu pro Mercurino Georgio Gattinario nepote Mercurij Gattinarij supremi Seribæ Caroli V. Cæsaris contra Fiscum Ducis Sabaudia, ergo promissio, qua Principis manus ligantur de non infeudando (præsertim cum illis exquisitis, & magno Advocatorum studio adinventis clausulis, quæ passim de consuetudine horum privilegiorum, sive contractuum domanij circumferuntur) est tanquam Principis dignitati & potestati præjudicialis, abolenda, & irrita declaranda.

Accedat doctrina *Ifern. in l. Imperialem, col. 3. versic. circa hoc videtur*, quòd ubicunque Principis concessio tendit aliquo modo in derogationem suæ autoritatis, dignitatis, & potestatis, illa ad nutum revocari poterit, nec ad illius observantiam obligari potest, quod autoritate *Panorm. Calder. Felin. 10. Lupi, Ioan. Nevil. in sylva nupt.* & aliorum comprobatur *Grammat. voto 28. ex nu. 14. ad 18. Petra* in terminis nostris *de potest. Princip. cap. 24. nu. 250. vers. sexto declaratur*, ad idem *cons. Barbatia omnium primum*, ubi post *num.*

282 29. concludit, promissionem factam per Papam, qui inter alia promiserat Collegio Cardinalium, quòd non posset infeudare terras Ecclesiæ temporali subjectas, non valere, quia tendebat in diminutionem suæ Pontificiæ potestatis, & non obstante juramento potuisse ipsum contravenire, ut per eum *num. 27. 28. & post num. 29. vers. & ex istis elicitur.*

Addit *Socin.* nullas esse ejusmodi promissiones,

283 fiones, etiam ex eo, quia adimitur Principi potestas concedendi Regalia, & jurisdictiones, quas constat esse de Regalibus, unde cum jurisdictiones, & Regalia concedere, & communicare sit proprium Principis à quo fluunt, & refluunt, velut flumina ad mare, ad tradita per *Mastril. lib. 1. cap. 10. & seq. de magistr.*

Non poterit propterea Princeps ligare 284 successorem, quominus Regalia concedat ex *Bald. in extrav. de pace constantia, ver. amplius*, & exinde concludit *Socin.* non posse Principem promittere, ne Regalia concedat, neve infeudet, nec alter ejus jussu Regalia exercent.

Et sicuti magna alienatio, & expropriatio directi domini tendens in præjudicium, & dedecus Coronæ non valet, juxta terminos *cap. intellecto*, ut supra declaratos, & 285 sic è contrà promissio de non infeudando, quia est contra naturam dignitatis Principatus non valet, nec etiam per promittentem est observanda, & hos casus in specie parifitatur sequutus *Socin. in d. cons. Petra d. tract. in 2. dubit. princ. §. cupio nunc, n. 196. juncto nu. 202. ibi, sic & promissio de non infeudando fol. 184. & idem Petra in 2. concl. princip. §. circa secundam, n. 49. versic. nec obstat primum*, ubi in specie probat consultationes *Ias. & Socin.* eorumque fundamenta, ut ex hoc colligere liceat, quod licet *Petra* alibi videatur aliter sentire in conclusionibus generalibus, tamen in terminis casus nostri in individuo stat pro nostra sententia.

Sicuti etiam idem *Petra* in §. *subiiciamus nunc exempla, n. 46. 49. & 50. ex cons. Oldr. 95. 286 nu. 1. 13. & 14.* loquente de promissione de non alienando facta per Regem Aragoniæ in statuto jurato, quod non obstante promissione jurata non impeditetur domini translatio, & quod potuerit eam ab initio revocare, maximè ex causa, ne incideret in odium Regis Castellæ sui affinis, & alii, quos citat, iterum sequitur *Socin. in dicto consil. super Castro de Summaripa*, & quod non obstante pacto, & stipulatione Principis juramento firmatis de non alienando, vel infeudando, non impediatur domini translatio, si Princeps infeudet, & transferat, latissime fundat *Bursar. consil. 160. n. 13. & 30. lib. 2.*

287 Nec obstat prædictis consultationibus *Ias. & Soc.* in causa de Summaripa, quod *Nervi. in d. cons. 12.* dicat, fuisse iudicatum contra dicta consilia pro Univerfitate, & Fisco Sabaudiensi, quod dicit verum esse, & profatum arrestum 2. Maij 1499. *Amad. in*

d. c. 1. post nu. 66. de his, qui feud. dar. poss.

288 Quia, ut dicit idem *Amadeus*, qui testatur se vidisse processum, id potuit evenisse aliis rationibus, & causis, quàm ex eo, quod Princeps non possit alienare domanialia, & in specie, quia Oppidum Summaripæ erat egregium valde, & positum in confinibus, ut supra, & alia etiam plura obstabant, & in specie decreta Pedemontana prohibitoria, quibus non erat sufficienter derogatum, & alia.

289 Et nihilominus postea de anno 1501. Castrum prædictum adhuc fuerat infeudatum, & reclamatio ab illa sententia anni 1499. adhuc suo tempore pendebar, & sub iudicio erat inter successores Rotarij, & noviter infeudatos, & fortè in progressu temporis evenire potuit quod fuerit revocata.

In casu autem nostræ consultationis sunt jam excepti loci insignes, & limitrophj, & nedum decreta non obstant prohibitoria, quibus derogari necesse non est, sed consuetudo, & mos præscriptus judicandi viger, maximè pro libertate infeudandi domanialia, & revocandi concessionem de non infeudando, ut magis ex sequenti patebit.

290 Et ex consiliis postea editis per alios insignes DD. in eadem causa Summaripæ clarissimè ex relatione facti apparet, sententiam illam, instante Fisco Ducali, velut latam ex causis particularibus, & innixam super diverso facto nobis propterea non officere, & *Menoch. cons. 264. nu. 68. vers. respond. quinto, lib. 3.* respondens super revocatione Castri Bastiæ Montis Regalis Pedemontium, inter multas revocationes, quas Principes Pedemontium re cognita consueverunt facere, & irritas declarare infeudationes, ponit in primo loco revocationem infeudationis dicti Castri Summaripæ inter revocationes, quas vasalli ipsi vel mendacis expressis, vel suppressa veritate subreperant, & hæc de causa dicit, revocatas fuisse infeudationes Castrorum Summaripæ, Brigæ, Levaldisij, Montiscaprelli, Castellerti, & Catifij, & sic non est trahenda illa decisio ad exemplum, & fortè etiam, quia Rotarij, etsi nonnulla servitia præstiterot, attamen fuerant etiam rebelles, & velut tales bonis privati, & sic adhuc de fide suspecti, ut patet ex his, quæ in *d. cons. 4.* scribit *Soci. nu. 23. & seq.*

291 Siquidem alioquin conclusiones per *Ias. & Socin.* firmatæ in *dd. cons.* communiter à DD. probantur, & sunt canonizatæ.

Ut inter alios probat *Rolandus*, qui in causa reinte-

reintegrationis octavarum partis ejusdem Castri pro eisdem Rotariis contra hæredes Comitum Tendæ, cui de novo dictum Castrum infeudavit Dux Sabaudie *conf. 6. in fine, lib. 3.* ubi ita arbitratur ex rationibus *Ias. & Socin.* omnino judicandum per S. C. Taurini pro dictis de Rotariis.

292 Et licet *Caph. consil. 168. 2. vol.* latissime respondens in eadem causa pro parte contraria, scilicet hæredum magni Bastardi Comitis Tendæ contra Rotarios, ubi initio refert totam facti seriem *in 2. dubio, ex nu. 24.* conetur impugnare conclusiones *Ias. & Socin.*

293 Tamen *Roland. in consil. 32. in 4. vol. ex num. 57.* defendit consilia prædicta, & arguit sententiam prædictam latam contra Rotarios de anno 1499. iniquam, injustam, præcipitatem, & nullam.

Et testatur latam tum ex promissione facta in anno 1470. per Ducem Sabaudie Amædeum, tempore quo locus prædictus Summaripæ spontè, & voluntariè se reduxit sub dominio Ducis, & cum eo se conjunxit, cujus submissionis, & deditiois respectu Dux promisit, ipsum Castrum, nec jurisdictionem alienare, neque infeudare, nisi in primogenitum futurum Ducem cum clausula irritanti.

Tum etiam ex edicto generali condito per Ludovicum Ducem de anno 1445. in quo stipulante Secretario pro se, & successoribus subditis, & omnium quorum interesse poterat, promiserat, nullam ex Civitatibus, Castris, Villis, Terris sui Status alienare, nec infeudare ultra vitam donatarij cum clausula irritanti.

294 Quibus etiam fundamentis *Caphal.* defendit justitiam dictæ sententiæ ex *num. 30. vers. primò quia, & nu. 32.* addit, edictum prædictum prohibitorium Ludovici fuisse factum apud Gehendas, jussu, ac beneplacito Papæ Felicis genitoris sui, & proinde non potuisse revocari absque illius consensu *num. 33.* sicut etiam subdubius respondit *Claud. Seysel. Archiep. Taurin. de feudis, §. sed si aliqua lege, fol. 153.* juxta impressionem Basileæ.

Et ex *nu. 43. ad 46. Caphal.* fundat, edictum prædictum non potuisse revocari per successores, non tam ex eo, quod prædecessor potuerit ligare successorem quam vigore expressæ approbationis, & ratificationis dicti edicti, quam fecerat Dux Carolus successor, cui non potuerat postea ipsemet infeudando contravenire.

295 Et *Socin. & Ias.* amplissimè sequitur, & infinitis DD. autoritatibus comprobatur *Menoch. consil. 962.* respondens super validitate infeudationis factæ per eundem Ducem Carolum de Castro Confluentij Principissæ de Lucemburgo à *num. 1. ad 38.* & idem *Menoch. consil. 1003. post nu. 18.* respondens super validitate concessionis cujusdam Castri factæ per Regem Henricum IV. Don Petro de Velasco, quam uti validam non fuisse jus revocandi Inviçtissimo Regi nostro Philippo Tertio ejus successori latè defendit.

Et quòd aliàs in Regno probatum, & canonicè nonizatum fuerit hoc *Soc. consil. aded ut S. C. in Supremo Collaterali cum interventu Regiæ Cameræ, & postmodum in Supremo Consilio Italiæ apud Suam Majestatem hujus Soc. consil. autoritate determinaverit,* potuisse concessionem domanij onerosam revocari, observavit in specie *Anna alleg. 50. num. 2. in fin. & alleg. 87. num. 2. & alleg. 69.* de quo latius infra suo loco.

Vnde parùm nocere debet, quòd in causa, in qua consuluit *Socin.* Senatus Sabaudienfis judicaverit contra *Socin.* dum Suprema Neapolitana Tribunalia, ubi alia viget consuetudo, nec adsunt edicta prohibitoria, & Supremum à latere Consilium Italiæ residens apud nostrum Regem *consil. Socin. per sepe probavit.*

Ex quibus omnibus patet, conclusiones 298 *Ias. & Soc.* esse juridicas, & sententiam contra ipsos latam, vel injustam, vel etsi justa fuisset, nobis non officere, cum innixa sit causis particularibus, & quæ de facto, & ratione distant à casu præsentis consultationis.

Vbi non agitur de conventionem domanij acta cum Civitatibus non subditis, & quæ hujus promissionis intuitu se submiserunt.

Nec in Regno adsunt edicta, atque decreta prohibitoria infeudationem, quinimò leges, & consuetudines omnino permissivæ.

299 Quam differentiam expressè constituit idem *Iason in consil. 56. 1. vol.* ubi respondit pro Baronibus infeudatis de Castro Saviliani, quòd non obstante privilegio concessio Communitati dicti Castri, in quo Dux Sabaudie promiserat non alienare, neque jurisdictionem aliquam, vel imperium transferre in aliquem, qui non esset de domo, & prosapia Sabaudie, ac Decretis Ducalibus prohibitis, valere

valere infeudationem , & fundat se in specie post *numer. 2. vers. est enim in casu nostro* , quod privilegium prædictum fuerat concessum postquam Exercitus Sabaudienſis in bello cum Duce Mediolani armorum impetu perfectè subjecerat dictum Castrum Duci Sabaudie , & sic ipsa Communitas effecta erat sibi subdita , dicens , secus esse si antequàm fierent subditi ita convenissent cum Duce , & in recompensationem privilegij se subditos fecissent , & ita declarat procedere doctrinam *Bartol. in l. omnes populi citata in princip.* pro parte Communitatis , scilicet quod privilegium , quod transit in contractum sit irrevocabile , ut intelligi debeat , cum conceditur non subdito , qui spontè hac de causa se subiiciat , quod antè *Ias. expressè docuerat Castr. in d. l. 1. C. de libert. & eor. liber. in fi. vers. interdum verò* , quem sequitur *Iacob. in d. l. qui se patris* , ut suprà.

Et cum hac distinctione resolvuntur ferè omnia , quæ magis in contrarium virgere videntur.

301 Siquidem *Neviz.* pugnat pro patria sua Astensi , quam fundat ab initio fuisse liberam , & connumeratam Astam inter liberas *in tit. de pace constantia* , & ex privilegiis *Friderici* , & quod sub hac conditione se subjecit Comiti Virtutum Mediolani Domino , à quo causam habuit in Comitatu Astensi Corona R. Francie , & nullo tempore , vel modo separari posset ab ejus immediato dominio , cum nonnullis aliis pactis , & privilegiis per eum latius relatis *in d. conf. ex num. 19.* quorum Rex notitiam non habuerat , per errorem infeudando.

302 Sic etiam *Cravett. in consil. 241.* pro Oppido *Brigæ* contra *Georgium Maloperam* fundat se potissimè , quod Castrum illud esset de Comitatu *Nicie* , & *Vicariatus Sospelli* , qui spontè se dederunt Principibus Sabaudie , prævio pacto expresso , & solemnè stipulatione de non alienando , nec infeudando , ut latius per eum *numero nono, vers. secundo principaliter* , & iterum post , *numero 17. vers. quarto principaliter* , ubi ex hoc dicit , quod pactum illud veluti inicum cum non subdito revocari non possit , cum & in non subditum naturaliter , licèt sit subditus accidentaliter , ut est laicus subditus *Papæ* accidentaliter tantum in causa spirituali , non quoad bona temporalia , non possit

Princeps uti plenitudine potestatis , ut per eum.

303 Et *Mench. in consil. 264. in 3.* respondit pro Communitate Civitatis *Montis Regalis* , ut non potuisset ab ejus dominio , & subjectione separari Castrum *Bastice* , quod ante annum 1300. tempore , quo suberat *Serenissimo Roberto Regi Neap.* erat illi subditum , ex eo , quia do anno 1347. ipsa Civitas se spontè submiserat *Amaædeo Comiti Sabaudie* , & Principi *Achaie* cum expresso pacto , quod ipsi Principes non possent alienare directè , nec indirectè Civitatem , nec loca sibi subdita separare , vel dividere , sed perpetuò penès se retinere sub eisdem privilegiis , quibus fuerant sub *Roberto Rege* , ut latius ex ferie facti ante principium consilij.

Et in hoc potissimè fundat suam consultationem *Mench.* ut post *numer. 12. versic. secundum* , *numer. 35. versic. sexto suffragatur* , *numero 42. versic. decimo non mediocriter* , & *numer. 60. versic. respondeatur secundo* , ubi amplius restringit , suam consultationem procedere in infeudatione Castri jam uniti , & suppositi jurisdictioni Civitatis , quæ pacto , & conventionè inita cum Principe (tempore scilicet , quo spontè se dedit , ut suprà) Castrum ipsum tanquam proprium obtinet , secus verò quando Princeps infeudat ea , quæ propria , & immediatè sua , idest sui Principatus sunt , quia etsi alienare non possint in totum , infeudare tamen possunt etiam invitis subditis , & amplius *Mench. numer. 65.* negat , vigere in Ducatu Sabaudie consuetudinem infeudandi , ex quibus patet , tantum abesse *Mench. consil. nobis* obstare , ut pro nobis in casu , de quo agimus , expressè respondisse videatur.

Et quàm longè distet casus revocationis privilegij , vel contractus gesti cum subdito , à revocatione conventionum gestarum cum Communitatibus , quæ spontè se subiiciunt cum hoc expresso pacto de non alienando , & infeudando , & sic recepta promissione , & juramento antequàm efficiantur subditi , patet ex his , quæ doctissimè scribit *Roland. à Valle consil. 1. ex numero 44. ad 48. lib. 2.* respondens , potuisse *Duces Mantuæ* , non obstantibus privilegiis transfusis in contractus revocare exemptiones , & immunitates subditis concessas ex justa causa superveniente.

Hh Vbi

Vbi auctoritate *Barb. Ancher. Panor. Castr.*
 306 *Barb. utriusque Soc. Decij, Cravett. Paris.*
 & *Brum.* probat, Civitates, quæ sponte se
 submitunt alteri Civitati, vel Principi cum
 certis pactis, & conditionibus in aliis,
 vel exceptis remanere liberas, uti de Savo-
 na quoad Ianuam, & aliis, ibi traditur exem-
 plum.

Quod motivum ad eodè vigere existimavit
Roland. contra Duccem, pro quo respondit, ut
 cum ad alia motiva plures accomodaverit
 solutiones, adhuc respondit fatendo contra-
 rium, verum in casu suo defecto factum, ut
 per eum *nu. 186. vers. ad quintum.*

Et pro hac septima Conclusionè viget
 307 auctoritas rei sæpius judicata in Supremis
 Tribunalibus Regni nostri, ubi cum iste
 articulus revocationis domaniorum pluries
 acciderit diversis temporibus, ferè semper
 fuit decisus affirmativè.

Ita enim judicavit Sacrum Consiliùm
 308 Sanctæ Claræ accedente voto Supremi
 Collateralis die 26. Septembris 1521. super
 venditione Terrarum Sancti Severij, &
 Termularum, in quo confessu interfuerunt
 decem Viri insignes, eminentis doctrinæ, de
 quo casu fecit decisionem Dom. meus
Capyc. in sua celebri *decis. 166.* cujus decreti
 copiam his inferere libuit.

309 *Visis literis emanatis à Casarea, & Catho-*
lica Majestate sua, & venditionibus factis per
easdem Majestates Ill. Duci Achaia de Civi-
tate Terami, & Illust. Duci Termularum de
Terra Sancti Severij, visisque videndis, ac
attentis attendendis, & consideratis conside-
randis, privilegiis, & scripturis omnibus alle-
gatis, & productis, tam pro parte dictorum
Ill. Ducum, quam pro parte dictarum Univer-
sitatum, & hominum Civitatis Terami, & Terra
Sancti Severij, & cujuslibet ipsorum, & ipsa-
rum, Advocatisque, & Procuratoribus illorum,
& illarum ad plenum auditis, Decernimus, sen-
tentiamus, & declaramus, Casream, & Catho-
licam Majestatem ex causis narratis in privi-
legiis, & venditionibus factis per easdem Ma-
jestates Ill. Duci Achaia de Civitate Terami,
& Ill. Duci Termularum de Terra Sancti
Severij, & de plenitudine potestatis, qua uti
debuisse, & potuisse visum fuit suis Maje-
statibus, ex dictis causis potuisse vendere
dictas Civitates, & Terram predictis Ducibus,
non obstantibus privilegiis, & scriptu-
ris in contrarium allegatis, & productis, &
virtute dictarum venditionum predictas Ca-
tholicam, & Casream Majestatem teneri ad
tradi faciendum possessionem dictarum Civi-

tatis, & Terra predictis Ducibus. Hoc nostrum
super predictis interponendum decretum nomi-
ne predictarum Majestatum. Vid. Montaltus
Reg. Vid. de Colle Reg. Vid. Marcellus Regens,
Vid. Ant. Ianuarius, Ioannes Martialis, Anto-
nius Capycæ, Ciccus Loffredus, Nicolaus Majo-
rana, Alexander Severinus, Berardinus Galeo-
sa leddam, & latum fuit præsens decretum per
me infra scriptum Regium Secretarium in Ca-
sra novo. Neap. die 26. Mens. Septembris
 1521.

Teron Secretarius.

In quo casu decisus fuit uterque articu-
 lus, tam privilegij domanij concessi ex causa
 remuneratiõis servitiõrum Civitatis The-
 rami ab multa servitiõ per eam præstita, ac
 damna per eam incurta, & passa ab hosti-
 bus, & invasõibus Regni pro servanda fide-
 litate, quàm etiam conventionis de retinen-
 do Civitatem Sancti Severij in domanio,
 soluto pretiõ Comiti Pipino, qui eam eme-
 rat tempore Regis Roberti.

Et nihilominus fuit judicatum, potuisse
 Carolus V. Invictissimum privilegia trans-
 fusa in contractum revocare, & terras alie-
 nare, dum simpliciter asseruit, id facere ob
 causam necessariam Reipublicæ pro statu
 pacifico, & aliis justis causis.

Et licet decisio fundari videatur in præ-
 dicta causa necessaria asserita in concessio-
 nibus factis Ducibus Hadria, & Termula-
 rum, & etiam in clausula, *de plenitudine po-*
restatis, qua uti debuisse, & potuisse, visum
 fuit. Advertendum est, quod in casu *Capycij*
 310 non constabat, alienationem illam fuisse
 ad eodè necessariam, quod absque illa non po-
 tuisset provideri Statui, & necessitati illius
 temporis, quinimò nullo modo de hoc con-
 stitisse, nec in privilegiis concessionum
 factarum dictis Ducibus, nec de causa par-
 ticulari attestatum Imperatorem fuisse ap-
 parebat, & ideo dicebat *Capyc.* quod licet
 Principi exprimententi causam cum consilio,
 & subscriptione Quæstoris credendum sit,
 cum eo casu vera præsumatur, non tamen
 præsumitur ex hoc causa, cum illa non ex-
 primatur legitime, scilicet cum suis requisit-
 is in ipsomet privilegio, non enim potest
 præsumi verum quod in privilegio non ex-
 primitur, & subdit *Capyc.* & hac difficultas est
 magni momenti, ut per eum *nu. 6. & nu. 8. vers.*
aliud ergo videtur.

Et propterea opus fuit, ut duo ex Regen-
 tibus facerent fidem de his requisitis, quæ in
 privilegiis prædictis non erant expressa, &
 dubium fuit, an esset credendum attestatiõni
 cretenus

oretenus dictorum Regentium, an verò esset de hoc consulenda Sua Majestas, & interroganda, an ita esset in facto, quòd aliter necessitatibus belli subveniri non posset.

Ex quo mirum videri non debet, quòd illa decisio innixa fuerit causis expressis, & etiam clausulæ, *de plenitudine potestatis*, qua in eisdem privilegiis usus erat Imperator, ex quo non omnino de causa legitima secundum juris requirita constabat.

Vnde cum in casu præsentis consultationis, de legitima, iusta, & necessaria causa nullo modo dubitari contingat, tum quia de illa Rex noster cum Consilio, & Quæstore plenissimè, ac legitimè attestetur cum omnibus à jure requisitis, & in specie, quòd aliter consuli non potest, tum etiam, quia id est totum plusquam notorium, & causa est talis, quæ etsi non esset expressa, cum prævideri posset, quæ manibus tangitur, & oculis prospicitur, haberetur adhuc de jure pro expressa, ideo non est opus in præsentiarum clausula, *de plenitudine potestatis*, nec alia simili.

Siquidem certum est, existente iusta, & necessaria causa, præsertim prout est præsens, quæ est omnium, quæ excogitari possunt, maxima, & præcipua, opus non esse, Regem nostrum uti plenitudine potestatis in derogationem juris tertij; cum jure, & potestate ordinaria id faciant, etiam inferiores Principis, ut præter alios *Thef. dec. 91. in fi.*

In reliquis autem non distat casus *Capy. à præsentis*, quia in illo casu post concessionem factas illis Ducibus, adjecta clausula, *de plenitudine potestatis*, rescripserat Rex iustissimus (ad instantiam illarum Civitatum) se de revocatione contractuum domaniorum conquerentium, ut testatur *Capy. post nu. 11. vers. quarta est difficultas*, quòd S. C. de justitia judicaret, ut subiicit *num. 9. in fine*, dum dicit, quòd licet præsumeretur, Regem scire, quòd ex causa necessitatis poterant quæcunque privilegia infringi, tamen commiserat, quòd S. C. de hoc judicaret, scilicet de justitia, quo rescribendi modo satis restrinxerat, & limitaverat clausulam, *de plenitudine potestatis*, adjectam in præcedentibus concessionibus dictis Ducibus factis, ex traditis per *Conf. Ann. conf. 23. lib. 1. & per eruditiss. ac doctiss. nunc in Supremo Granatensi Consilio digniss. Præsid. D. Reg. Valenz. conf. 86. nu. 44.*

Et in præsentis casu est etiam adjecta in literis, & præcis ordinibus, & reiteratis mandatis S. Majestatis clausula derogatoria,

313 his verbis, *7. para. que todo lo dicho se pueda executar conforme à la orden, que esta dada, y a la que en este se refiera, deroga, y annullo para este efecto qualquier ley, y orden mia, que en contrario dello ay, &c.* sicut etiam in primis literis dicitur, *non obstante qualquier ordenes, que ay en contrario.*

Et cum multis aliis clausulis, quibus gravitatem, maximam necessitatem, & extremum desiderium Rex noster insinuat, ut citò tam gravi, & imminente periculo, totius Christianæ Religionis, & Regnorum Italiæ succurratur, priusquam vulnus reddatur insanabile.

Et ut ostenderet enixam voluntatem Religiosissimus Rex noster flagranti ardore, quo pro conservatione Fidei, & puritate Religionis in suis Regnis, & Dominis succenditur, post datam literarum, iterum propria manu injungendo, dignatus est mandare celerem negotij executionem, unde relictæ di sunt, ac eisdem imponendum perpetuum silentium, venientibus contra Regis deliberatam intentionem, *Gram. conf. 100. nu. 6.*

Quæ omnes clausulæ nedum eandem vim, & efficaciam habent, ac si adjecta esset 315 clausula, *de plenitudine potestatis*, prout de clausula, *Non obstante, & derogatoria* dicunt *Bal. in l. si testamentum, C. de testam. & in l. humanum, C. de legibus, Alex. conf. 215. lib. 2. Gram. 316 aliis relatis d. conf. 100. num. 35. 44. & 99. quarum clausularum usum ad Regem tantum spectare tradit Bovadil. lib. 2. c. 16. num. 185. in politica.*

Sed longè majoris sunt efficaciam clausulæ prædictæ simul junctæ, *Dec. conf. 194. & in propriis terminis considerat Reg. Revert. d. decis. 19. lib. 5. col. antepen. quàm sola clausula, 317 de plenitudine potestatis*, quæ si deesset, & necessaria foret in casu præsentis, sine dubio Sacri Senatus, quibus injuncta est præsens consultatio, possunt, & debent rescribere 318 Sux. Majestati, ut utatur prædicta plenitudine, cum certum sit, non fore plenitudinem tempestatis inspecta causa, sed legitimæ & justæ potestatis, ex traditis per *Molinam lib. 2. de primog. cap. 7. nu. 31. & 33.*

319 Et hanc *decis. D. Cappy. sequuntur*, & probant nedum Regnicolæ, sed Exteri, supra citati, & alij relati per *Mastril. de magistr. lib. 3. cap. 10. nu. 25.*

320 Secundo, celebris fuit decisio in causa Universitatis Seminariæ cum Ill. Duce ipius, in qua de anno 1560. facta relatione per S. C. referente Io. Andraza de Curte meo avunculo magno, postea S. C. Præside, in

Coll. Conf. cum interventu R. C. S. fuit decisum, Regem potuisse revocare domanium, & proinde obtulisse Vniversitati exceptionem Reg. Prag. editæ Thori, ut his verbis refert *Camil. Salern.* encomiis extollens communitatem in *addis. ad proam. Consuet. post num. 305. lit. D. car. 31.* patrocinantibus pro Vniversitate Io. Marco Aquilino, Francisco Antonio de David, & Camillo de Medicis meo Socero; è contra pro parte Ducis Marco Antonio Floccato feudoruth interprete, Io. Foelice Scalaleone, Antonino Monerio, & Io. Vincen. de Anna, ut constat ex allegationibus, quæ circumferuntur, & testatur idem *Camil. Salern.*

In qua causa omnes articuli fuerunt discussi, & quamvis Vniversitas præsentasset privilegia Regis Ladislai, Reginæ Ioannæ, & Regum Alphonsi, & Ferdinandi Primi, & Secundi, ac magni Capitanei, concessa observantia specificè enunciata, de quibus nendum constabat ex Regum ipsorum plenissima attestazione, sed ex scripturis, & testibus amplissimè de ingentibus servitiis, majori remuneratione dignis ab Vniversitate productis, qui deponebant, quòd tempore Regis Ferdinandi Primi, dum Barones Regni, Oppidaque vicina cœpissent rebellare, Seminaria pro fidelitate servanda multa fuit passa, ex quibus meruit geminatum privilegium, & tempore Ferdinandi Secundi invaso Regno à Gallis, Calabria subjugata, Seminaria maximo apparatu, & sumptu se munivit, deinde fuso, ac profligato Regis exercitu, licet omni spe auxilij destituta, licet evidens periculum, & imminentem suam ruinam prævideret, tamen magis quàm à fide deficere, & se Gallis subicere, pati voluit per vim deprædari, expugnari, & dirui: ipsique Cives bonis spoliati, passi tot stupra, adulteria, incendia, ruinas, per varia loca dispersi in Civitatem Messanzæ, ad quam Rex prius confugerat, se reduxerunt, ubi à Rege nihil aliud petierunt, nisi conservationem domanij, quo casu Rege Regnum derelinquente, exercitu profligato, & desperata victoria, prætendebatur potuisse impunè hostibus cedere, nec teneri amplius in fide perseverare; ut vita servaretur, ex traditis per *Aff. in Conf. Monarchiam, nu. 9.*

Et in uno ex prædictis privilegiis legitur addita clausula, ut dicta Civitas, nec cum Vniversitate alienari posset, utpote si tota Provincia Calabriz alienaretur.

Et non obstantibus tot, tantisque reiteratis concessionibus remuneratorijs, jure ju-

rando vallatis, & habentibus clausulam derogatoriam ad futuras concessiones, etiam derogatorias, & facultate eidem Vniversitati concessa resistendi impunè, etiam armata manu, quæ supponit actum, contra quem exercetur, ipso jure nullum esse: & ex hac causa posse bellum geri: ac quamvis dicta Terra allegasset, ipsam à tempore, quo condita fuit, semper stetisse in perpetuo, & immediato Regis dominio usque ad annum 1504. in quo antiquus Status plurimum prodest ad domanij conservationem: & amplius saltem prætendisset, admitti jure prælationis ad offerendum pretium, quo vendita fuerat Comiti Carolo Spinello, & eo amplius duo viginti millia in beneficium R. Curiz.

322 His tamen, & aliis, quæ longum esset referre, non obstantibus, semel, atque iterum fuit decisum, concessiones prædictas revocari potuisse. Primò in anno 1504. dum Vniversitas ipsa prætendisset, possessionem Terræ prædictæ non debere tradi Carolo Spinello Avo ultimi Ducis, Magnus Capitaneus commisit Regiæ Camerae visionem Privilegiorum.

323 Et iterum secundo loco de anno 1560. fuit per S. C. cum interventu R. C. in Colat. decisum, obstare exceptionem Regiæ Pragmaticæ Vniversitati petenti domanium, ut testatur *Anna d. alleg. 50. num. 2. in fi.* qui dicit id votatum auctoritate *Socin. in d. conf. 4. vol. 3.*

324 De qua causa facit duas decisiones insignis *Regens Reverterius in manuscriptis*, scilicet 76. in 2. par. ubi *car. mihi 11.* testatur votatum nemine dissentiente, obstare dictæ Vniversitati exceptiones Regiæ Pragmaticæ editæ Thori in 2. capite.

Idque plenissimè discusso articulo, Vtrum Rex voluerit, vel potuerit revocare concessionem domanij, dum Vniversitas opposuerat de defectu voluntatis Regis, ex concessione domanij cum clausula, quòd potuisset resistere impunè manu militari, ex quibus verbis inducebatur clausula derogatoria, ex pluribus probat, domanium potuisse revocari, non obstante dicta clausula, cujus vires pluribus modis enervat ex *versic. quòd vero ad illam clausulam.*

325 Et altera est ejusdem *Reverter. 19. decis. in 5. par.* dum fuit tractatum de consulsatione facienda S. M. si ad instantiam Vniversitatis erat dispensandum super exceptione Pragmaticæ in secundo capite, ut ea non obstante potuisset audiri super invaliditate conditionis dictæ Terræ factæ per Regem Ferdinandum

dinandum II. Carolo Spinello in præjudicium tot , & tantorum privilegiorum domanij, quæ seriosius refert *Revert. car. 1. à ter.* Et itidem desisum refert *car. 15. à ter. III.* Duce[m] fovere justitiam notoriam , clarissimam, & indubitatam in causa principali, & tam ibi, quàm iterum *in fine decis. dicit*, fuisse per omnes Votantes, nemine penitus dissentiente, conclusum, esse consulendam S. M. quod contra concessionem factam dicto Carolo nihil posset opponi, imò Vniversitati agenti contra dictum privilegium revocationis domanij nihil opponi posse, ex *S. mos Romanorum*, ubi *Bald. de pace constantia*, & aliis juribus per eum citatis *in d. decis. 76. in 2. art. in vers. & quia in dicto processu.*

Idque plenius discusso articulo principali, scilicet *in d. decis. 19.* quod vasalli tam ³²⁶ de jure communi, quàm ex more Regni possunt alienari inviti, *car. 2. à tergo, versic. tamen his non obstantibus*, ubi *car. 3. vers. in Regno*, ampliissimè testatur, in Regno semper fuisse servatum, Regem, & Reg. Curiam solitos fuisse vendere nedum Terras sibi devolutas ex aliqua causa, quæ non erant in dominio, sed etiam Terras, Civitates, & Castra, quæ semper fuerunt in suo dominio, ut fuit judicatum tempore *Capyc. decis. 166.* & in pluribus aliis causis.

Et addit, plures alias Civitates, & Terras majoris momenti, quàm Seminararia fuisse venditas, & concessas diversis personis, non ³²⁷ obstante, quod fuissent de dominio, ut Civitas Castrimaris vendita Sereniss. Octavio Farnesio, civitas Sulmonæ, & Civitas Ortornæ maris Ill. D. Carolo della Noy, Civitas Amatricis Alexandro Vitellio Romano, & Civitas de Penna patria *Luca* (quæ fortè hoc prævidens voluit suis scriptis patriam munire, sed non probavit) cum aliis pluribus Terris domanialibus Aprutij fuerunt concessæ Sereniss. Margharitæ de Austria filix Caroli Cæsaris, & vxori Ducis Octavij Farnesij, ³²⁸ & subdit *Revert. & plures alia reperientur Terra domaniales concessa, & ita semper fuit in Regno servatum, & nusquam de hoc dubitatum, & ita præmissa latissima disputatione omnium juris articulorum, & resolutis contrariis, constantissimè affirmat, defensus conf. Soci. & Ias. à moribus Advocatorum Vniversitatis Seminarix.*

Quam *decis. probans*, & exornans insignis ille *Ioan. Vinc. Anna d. alleg. 50.* firmat ³²⁹ generalem propositionem *num. 2.* Regem posse tollere domanium Vniversitati concessum ex *Iser. Baldo, Socin. Rub. Cravet. &*

aliis, & exinde testatur autoritate *Socin.* in sæpe citato famosissimo *conf. 4. lib. 3.* fuisse decisum in S. C. ob stare exceptionem Pragmaticæ Vniversitati Seminarix petenti domanium de anno 1560. & habito recurso ad Suam Majestatem pro dispensatione dictæ pragmaticæ, ejusdem *Socin.* autoritate fuisse in Supremo Consilio Italico judicatum, Regem posse domanium revocare.

³³⁰ Et addit, ita etiam postea fuisse obtentum in anno 1573. in dominio Civitatis Salerni *num. 3.* Et reddit rationem his verbis. *Et non sine ratione, nam cum per hanc concessionem domanij nullum dominium transferatur, nec alteri transferri impeditum sit, idcirco revocari potest.* &c. ex his, quæ latè supra probavimus ex mente D. mei *Capyc. & aliorum in vers. & ex hac inferri potest.*

Et loquitur expressè *Anna*, tam in concessione facta ob servitia, & merita, quàm etiam mediante pecunia, quæ transivit in contractum, prout loquitur expressè *Socin. in d. conf. 4.* & cæteri *DD.* per *Ann.* citati, & infertur ex ratione prædicta, qua ipse movetur, quæ utrumque casum pari modo comprehendit.

Et idem *Anna alleg. 87. num. 2.* iterum meminit de decisione in causa Seminarix facta, ipso patrocinate pro Duce Spinello.

³³¹ Idem *Regens, & Marchio de Ponte conf. 70. ex nu. 35. per tot. nu. 45. usque ad vers. Sed rursus*, ubi optimè comprobatur ex *Iser. & aliis* ferè omnes conclusiones superius firmatas, nec non *conf. Socin. 4. lib. 3.* ut per eum *nu. 43.* & decisionem in causa Sancti Severij, & Terami relatas per *D. Capyc. d. decis. 166.* ut per eum *nu. 40. & 41.* & posteriores decisiones contra Vniversitates Seminarix, & Salerni *nu. 36. & 45.* resolvens contraria, ut non valeat Rex revocare absque causa de novo supervenienti, secus verò existente nova causa, præsertim expressa per Principem eum Consilio, ut per eum *num. 45.* & ita supponit, intelligendas esse doctrinas per eundem citatas ex *nu. 50. ad 54.*

³³² Et iterum idem *Reg. de Ponte d. consil. 15. lib. 2.* contra Civitatem Bitonti, & Bisce-liarum nervosè, ac magistraliter prædicta omnia confirmat, nec admittendam esse in hoc casu disputationem concludit, secundum quod fuit in Reg. Camera facta consultatio in beneficium Reg. Fiscii de anno 1610. his verbis: *Secondo, che si bene trà li Dottori è controverso questo articolo, se Sua Maestà può alienare le Terre, alle quali mediante prezzo hà concesso per contratto privilegio di*

Hh 3 dominio:

domanio: intavolta volendo tenere la parte del Fisco, che possa fare, come già in questo Regno stà determinato per diverse decisioni: mà che si tiene per certo, che Sua Maestà non lo possa, nè debbia fare de jure senza causa grande, & urgente, che stà de utilità publica, la quale può vincere lo particolare, & intorno à questo se lo escambio di Sabionera sia tanto urgente. & all' utilità commune delli Stati di Sua Maestà, non est nostrum il giudicarlo: mà di Sua Maestà, che secondo la sua gran prudenza, & delli suoi Consiglieri, che in questo intervengono, giudicará la qualità di questa causa, & l'urgentia di quelle.

Id pariter observatum fuit, dum Fiscus instabat pro venditione Casalium Consentia, insistentem præsertim in consuetudine hujus Regni, tunc D. Reg. de Curie, qui Fiscus partes tuebatur, ut ipsemet refert in ejus tract. de feud. fol. 8. num. 38. & contradicente Civitate simul, non posse procedi ad illorum venditionem, tum quia eorum privilegia transferant in contractum, & fuerant confirmata per successores; tum quia non licebat de potestate ordinaria, nec aderat justa causa, ut pro dictis Casalibus consuluerunt famosissimi causarum patroni Dom. Consil. Georg. alleg. 15. D. Consil. Theod. allegat. 10. nec non Advosatorum primus D. meus Camill. de Medicis consil. 118. & tandem agnoscetes, Casalia prædicta malam fovere causam, obtulerunt aliud servitium, & sic acquievit benignissimus Rex noster, ut testantur iidem Consules in fine dictarum alleg. 10. & 15.

Et quia pervenit ad manus nostras copia voti celeberrimi, ac præclarissimi illius viri Vincentij de Franchis transmissi ad Suam Catholicam Majestatem in causa dictorum Casalium Consentia in beneficium Regij Fiscus, libuit hic inserere, cum tanti Viri auctoritas nedum apud nos maxima sit, sed etiam apud externos nam eum eruditissimum exclamat Molin. de ritu nups. lib. 2. qu. 31. num. 1. & doctissimum Menoch. lib. 4. præsumpt. 83. num. 3. in fine, ac doctissimum, & nunquam satis laudatum prædisat D. Reg. de Ponte cons. 4. num. 44. lib. 1. & primatium in toto hoc Regno insinuat Peregr. consil. 11. nu. 5. lib. 1. aded quod S. C. in dubiis questionibus junctis omnibus Aulis adhæsit opinioni ejusdem, ut testatur D. Rov. in quest. ult. num. 37. impressa post Comment. ad Pragmaticas.

Illustrissime, & Excellentissimo Domine.

Decisio presentis causa doctissime tractata fuit, & nihil remanet, quod non sit dictum, & nisi transmittenda essent vota cum rationibus ad Catholicam Majestatem simpliciter dixissem, concurreo, sed quia vota sunt mittenda ad Catholicam Majestatem, dico, quod ex infrascriptis concurreo cum illis Dominis, qui tenuerunt partes Fiscus, scilicet quod Majestas Catholica potest alienare Casalia Consentia, in invita Civitate, & vasallis.

Ex quo licet alias de jure difficultas sit, an vasalli invitati à Domino possint alienari, nihilominus hac difficultas cessat in hoc Regno, stante consuetudine alienandi, qua notoria est, ita post alios concludit Capycius in investitura, in verbo Imperator, in 4. declarat. fol. 150. & in hoc Regno nunquam de hoc fuisse dubitatum testatur Dom. Reg. Revert. in ejus voto, quod ad pennam habeo, & ostendi Dom. Iudicibus in causa Vniversitatis Seminaria, ubi enumerat multas Terras in hoc Regno venditas, qua erant de dominio, & dictus Dom. Regens fuit Praeses, & Locumtenens R. Cam. longo tempore, & demum Regens, & ideo valde informatus, & hac consuetudo de jure procedit, quia Rex in hoc Regno est Monarcha, ut dixit Glos. in proem. Const. ubi Andr. qui in aliis locis hoc concludit, & plus juris habet Rex in Regno, quam Imperator in Imperia, ut dicit Andr. in c. 1. 1. col. de his, qui feud. dar. poss. & materia feudorum fundata est in consuetudine, liber enim feudorum appellantur Consuetudines Feudorum, & in materia domanialium Regni, quod operatur consuetudo circa eorum alienationem, allegavi Lucam de Penna in l. 1. C. de capit. civi. cens. lib. 11. dum concludit, non servari in venditione, seu alienatione domanialium de consuetudine extravag. Innoc. V1.

Concurri etiam cum illis Dominis, qui tenuerunt, quod licet alias invitatis vasallis non possit fieri alienatio, quod hoc intelligitur, quando totale dominium alienatur, secus autem quando remanente directo, utile tantum alienatur, ut in presenti casu, per text. in c. intellecto, de jure jur. & decisionibus allegatis addidi eundem Capyc. in supra alleg. loco in 1. & 2. declarat. & Bellug. in spec. Princip. in tit. de juram. prom. facto, num. 14. vers. & istud, quod diximus, fol. 13. in meo.

Et ex prædictis concludebam, quod dato, quod esset vera opinio, quod Rex invitatis vasallis non possit

possit eos alienare, quod hoc non procedebat data in contrarium consuetudine, & quando non transfertur totale dominium.

Et dixi, me valde miratum fuisse de Advocato, qui eo tempore erat Regij Patrimonij, quod moverit hanc litem in dubium, ponendo id, quod in hoc Regno erat plusquam notorium.

Opponitur pro parte Civitatis de privilegiis domany concessis Civitati Consentia, ad hoc dixi, prout etiam dictum fuit, quod de privilegiis concessis ante R. Pragm. Thoro editam non erat habenda ratio, ex quo de eis, & eorum possessione non erat necessaria probatio, quando pro parte Civitatis fuit opposita dicta exceptio Regia pragmatica, & factis probationibus, & productis privilegiis, & eorum possessione allegata, de eis nota non fuit habita ratio, & fuit interpositum decretum, Regiam pragmaticam non ob stare, quod decretum transitum fecerat in rem judicatam, & sic proferri non poterat, si esset habita ratio de privilegiis, & allegata possessione, & verè omnia privilegia, si qua Civitas habeat, ob notorias rebelliones amissa fuerunt.

Quò verò ad privilegia aliorum Serenissimorum Regum post pragmaticas ex verbis eorum, & decretationibus apparent, fuisse in forma communi, & concessa, quatenus in possessione existeret, & sic nihil operari.

Quoad confirmationem privilegiorum per 341 Magnum Capitaneum factam, & allegatam, dixi, non esse habendam rationem ex ponderatis per Fiscum, & quia in potestate quantumvis cum libera non videtur concessa potestas, quod quis privetur alienatione sibi permessa, & libertate, quam habet, allegavi text. in simili in l. contra juris, §. i. ff. de pactis.

Novissimè dixi, quò dato, quò privilegia predicta essent valida, prout ex predictis apparet, non esse, quò nihilominus, quia sunt concessa in meram gratiam, & in subditum, possant 342 ex potestate ordinaria revocari, & ultra decisiones allegatas dixi, hanc questionem in specie poni per Restaur. in tract. de Imper. eligendo in 55. qu. ubi querit, an Imperator possit revocare privilegium libertatis, vel aliud ab his, qui illud haberent, qui in subdito ita concludit, & ad nutum posse revocari concludit in loco praallegato, versic. & scias, fol. 18. praterquam si concedens habuisset à suscipiente 343 aliquid, quod haberet perpetuam commensurationem cum re concessa, prout etiam tenet Restaur. ubi supra, & licèt privilegium, quod fuit concessum tempore Regis Alphonsi fuisset concessum, ut se traderent fidelitati dicti Serenissimi Regis, & sic dicant, quò cadat aliqua

ex limitationibus in predictis locis posita, dico, quò non procedit aliqua ex eis: quia Civitas fecit id, ad quò tenebatur, dando se vero Regi cum multis improbatis pactis, & ea servitia recipiant commensurationem cum gratia, ad quæ 344 is, qui ea fecit, non tenebatur, ut dixit Lupus in repet. cap. per vestras, §. 50. num. 5. pro complemento hujus limitationis, & Ripa in suis responsis, tit. de donat. inter virum, & uxor. in respons. quòd incipit, quia maritus, cum aliis per me congestis in decis. S. C. 328. Maritus. Vnde cum Civitas Consentia se exemerit ab invasore, & dederit se vero Regi, fecit, quò debuit, & contrarium faciendo delinquebat. Et ex his conclusi, esse judicandum in favorem Reg. Fiscis, salva semper correctione.

Vincentius de Franchis.

Novissimè relatis tam Exteris, quàm Regnicolis, ac predictis decisionibus hoc idem firmat Doctor Marta in consil. 182. per totum, & præsertim num. 33. usque ad 42. modernissimus Montanus in d. §. præterea Ducatus, numer. 147. fol. 224. quòd nec etiam negare potuit contrariæ opinionis defensor Consil. Paschalis par. 1. cap. 1. de virib. patr. potest. num. 83. licèt nu. 94. id admittat duobus 345 currentibus, scilicet, quòd adsit publica utilitas, aut maxima necessitas, & quòd specificè constet, velle Principem revocare, quorum utrumque concurrat in præfenti, de quo agitur: Et excusatione dignus erit idem 346 Consil. Paschalis, si receptissimas, & communissimas, & in his Summis Prætoris judicatas conclusiones supra firmatas impugnare ausus fuerit, quia eodem ardenti amore defensionis patriæ suæ Consentia, quo se decepit Nevizanus pro ejus patria Astensi dict. consil. 12. inductus fuit, ac etiam quia dictam opinionem sustinuerat uti Advocatus pro Civitate Teatina, ac Therami, ut ipsemet D. Paschalis testatur sub nu. 104. d. cap. 1. quare sibi visum minimè fuit revocare eam sententiam, quam uti Advocatus defenderat, dum pro veritate tractatum imprimendum curavit, qui propterea simplici, & puræ veritati adherere debuit, omni animi affectione postposita, prout in tractatibus contingere solet, mutata in melius sententia, prout fecit D. Consil. Georg. qui quamvis eandem opinionem tueretur uti Advocatus pro eadem Civitate Consentia; tamen deinde in Repetitionibus feudilibus dict. cap. 55. mutavit sententiam, agnoscendo 347 veritatem, & quàm maximi detrimenti fuisset Reipublicæ in repetitionibus, & tractatibus conclusiones falsas, vel non mul-

tum solidas pro veris firmare, & in detrimentum veritatis persuadere conari.

Nec tandem pro coronide prætermittendum, quod ex domanio nullum Regis consideratur servitium, at maximum præ-
 349 iudicium, cum proventus nunquam in Regis beneficium applicentur, sed lucro Gubernatoris cedunt; Introitus feudales maximam patiuntur jacturam ex ipsorum dismembratione, & sine Domino, & Administratore cessat spes devolutionis, ac servitium Regis, propter quod feuda inventa fuerunt, ut perbellè explicat Dominus meus Avunculus Reg. de Curie loco sæpius allegato in 1. par. divers. feud. fol. 10. à ter. nu. 74. sicuti etiam nullum consideratur benefi-
 350 cium earundem Vniversitatum, sed illarum perditio, ut admonet idem Dominus de Curie num. 75. & conferunt tradita per Frecciam de subfeud. lib. 2. author. 2. sub n. 26. dum agens de oneribus, & incommodis, quæ subeunt Vniversitates ex causa domanij, hæc verba profert, videlicet: *Præsertim si aliqua Vniversitas ab aliquo protervo Cive, vel Notario subducta sub usuris quæreret pecuniam, duo, aut tres ex eo Oppido excoriant, alios sub falsa causa, & pauperes gravantur quotidie pro usuris, & nullum sentiunt commodum, plures scimus Vniversitates ex pondere aris locupletes, pauperiores evasisse, &c.* & sequitur, *non sunt audiendi qui talia offerunt Curia, quia fit deterior conditio Regis, non melior, quæ verba uti aurea registravit Dom. Præsid. Rovit. in ejus doctissimis lucubrationibus ad prag. 64. num. 19. de offic. procur. Cesaris.*

His etiam conclusionibus, ut suprà firmatis non adversatur decisio quinta supremi Italiae Senatus doctissimi Regentis Caroli de Tappia; quinimò & sententia, quæ ibidem refertur, ejusque decisionis fundamenta pro hac parte potius stare manifestissimè rectè intuenti liquet; Principio advertendum, in casu illo concurrere quædam adminicula, ex quibus solis pro petente manutentionem domanij poterat rectissimè judicari, inter alia enim extat Civitas illa Civitæ Regalis in confinibus Regni, propè fines Status Ecclesiastici; habebat etiam Castrum, sive Fortelitium, ex quo pro conservatione Regni, intererat illam in Regis domanio remanere, & ex juris dispositione non debebat privatæ personæ subjici, ut conatur
 352 probare idem Dominus Regens in dict. decis. num. 121. & 122. ex l. quicumque, C. de fundis limitr. lib. 11. ubi Luc. de Penna, & alij, & dicit facere text. in l. si legatum, §. fines publicos ff.

de operibus public. ibi, *fines publicos à privatis detineri non oportere*, & aliis Doctorum auctoritatibus ornat num. 123. Concurrerant etiam in casu prædicto ingentia servitia ejusdem Civitatis, non solum servando assiduam, & nunquam intermissam fidelitatem Serenissimis Regibus; sed etiam illius Cives se vitæ periculo submisisse cum omnibus ejus bonis, maxima cum sanguinis effusione, præcipuè in ultima Regni invasione, testimonio Ill. Marchionis Vasti, Ascanij, & Martij Columnæ, Ill. Comitis Sancti Valentini, Iulij de Capua, Ioannis Baptistæ Savelli, & aliorum testium de visu satis apertè probatum declaravit Inviçitissimus Imperator Carolus V. ut ex verbis privilegij ejusdem Vniversitatis inserti in consultatione facta per Reg. Cameram, ibi *Como tambien lo continuo ordinariamente de haver sido fielissima à sus Reyes en todas las ocasiones, que se ofrecieren en el anno de 1536. teniendo el Invittissimo Emperador Carlos Quinto de immortal recuerdo verdadera, y bastante informacion del Marques del Vasto, de Ascanio, y Marcio Colona, del Conde de San Valentin, de Iulio de Capua, y de Ivan Baptista Savelo, y de otros muchos, que como testigos de vista la dieron del bien, y cumplidissimamente, que sus Ciudadinos lo havian hecho en todas las guerras de aquellos tiempos, y particularmente en la ultima invasion del Reino con la vida, sangre, y hacienda, en que padecieron sin perdonar à cosas grandes, y extraordinarios danos por cuya causa, fidelidad, y orra, por haver mantenido, y defendido de los enemigos la Tierra, su Roca, y Fortelezas, seguieron para el servicio Real efectos de mucha, y importante consideracion.*

Ex quibus (omissis aliis circumstantiis) etiam secundum adducta pro parte Ducis Don Alphonſi ad ejus defensionem, debe-
 354 bat succumbere: dicebat enim Dux, quod subsistente causa publica Princeps alienare potest domanialia; concessionem revocare, & dominium auferre, ut probavit in d. decis. n. 88. & longè antè firmavit in rubr. de Const. Princip. ut ibidem refertur, ad quod quamplures adducit DD. & nos suprà in tertia conclusionem probavimus, ubi inter alios citavimus eruditissimum Responsum eminentissimi viri Dom. Regentis Ioannis Baptistæ Valenzuela, non minus doctrina, quam rerum experientia, & summa integritate pollentis, ergo cum magis causa publica concurreret ex parte Vniversitatis, quam Ducis ex suprà narratis, etiam secundum ejus adducta, quæ
 verissima

verissima sunt, & nos etiam fatemur, sed non applicabilia ad casum suum, debebat succumbere: Imò etiam datis terminis paribus tam pro parte dictæ Civitatis, quàm Ducis, 355 ad quod non insisto, non poterat obtinere; cum non sit permittendum, unum altare discoopere, & aliud cooperire, ex *Bald. consil. 327. nu. 3. lib. 1. relato in d. decis. nu. 98.*

Cæterum præcipua fundamenta posita in dicta decisione proficua etiam fore, conclusionibus supra firmatis patet.

Primò enim inter alia jactat fundamentum, quòd Princeps rem alienam alienare, & alienæ rei dominium tollere possit ex causa, *num. 32.* quod antea etiam probavit in *rubr. de Constit. Princ.* & nos etiam fatemur supra *nu. 25.* Si ergo potest alienæ rei dominium tollere, quantò magis domanium re- 357 vocare, in quo casu nullum dominium, utile scilicet neque directum in concessionarium transire probavit, sed solùm quoddam jus petendi, conservari in domanio antè *nu. 31.* ad quod etiam verba *D. mei Capyc. decis. 166. nu. 3.* inseruit *num. 47. in fin. ibi tum etiam quia Rex non donat vasallis utile dominium, quando concedit domanium, sed retinet pro se.*

Secundò, pro absoluto habetur in *d. dec. 358 num. 61.* quòd privilegium, per quod dominium non transfertur, Princeps revocare possit, quod communiter receptum inter DD. ait probasse etiam in *rubr. de Constit. Princ.* inter quos antesignanum ponit *Bald. in l. qui se patris, num. 34.* aliàs *nu. 50. in fine, C. unde liber.* ad quod etiam ponderavit *ll. Tau- 359 ri num. 64.* Et dominium non transferri per concessionem domanij in concessionarium probavit *d. num. 31.* & etiam duplici decisione ejusdem Supremi Italiæ Senatus id roboravit in causa domanij Vniversitatis Seminarie, & in domanio Vniversitatis Salerni, ex *alleg. Anna 69. & 50.* quorum verba inseruit idem *Dom. Regens d. decis. num. 81. & 82.* & propriè *nu. 83.* Imò etiam non discrepat à sexta conclusione *nu. 137.* supra firmata, quòd Rex, dato quòd domania vendere nequeat contra Civium privilegium, possit nihilominus infeudare, quinimò ex communi DD. calculo eam fulciri fatetur *d. dec. num. 100. & 101.*

Tertiò, non negatur, in *d. decisione* etiam in fundamentis adductis pro parte dictæ Civitatis contra Ducem; quòd subsistente causa publicæ utilitatis possit Princeps alienare domanialia, non obstante promissione de non alienando; Imò hanc opinionem probasse fatetur in *rubr. de constit. Princ.* & hinc

eam sequitur *num. 88. ad num. 97.* ubi *nu. 95.* refert decisionem *S. C.* pro hac verissima opinione, relectam per *D. meum Capyc. decis. 166. & num. 99.* etiam posito, quòd Princeps non possit revocare contractum ab ipso, vel 362 ejus prædecessoribus gestum, limitat; nisi tamurgens, & necessaria esset causa, quòd non possit aliunde subveniri, & hoc dicit esse dictum *Andr. in cap. Imperialem, S. praterea Ducatus, n. 49.* & illud probasse *Annam.*

Et licet in illo tantum articulo, an servitia faciant donationem remuneratorem; aded quòd non possit revocari, dicat, non requiri, 363 quòd servitia sint talia, quòd possint præstare jus agendi, vel officium Iudicis, contra opinionem *Arj Pinelli,* quam veriore aliam dixit in *dict. l. fin. de Const. Princ.* ut refert in *d. decis. num. 49.* quam latissimè supra uti veriore, & communissimam conclusionem probavimus *numer. 26. & seq. & præcipuè num. 34.* Sed post annorum curricula experientia docuit contrariam esse æquiore, tutiorem, & magis proficuam: Attamen & si hoc concederetur, adhuc non sequeretur aliud perneceffe, nisi quòd non possit revocare Rex donationem ad libitum absque justa causa, prout apertè etiam sensit eundem *R. Regentem in d. num. 49.* etiam ex eodem *Deciani responso,* quod allegat, cujus verba ibidem refert, quibus apertè ostenditur, Principem non posse revocare donationem, quia debet esse gratus, & quòd gratitudo præcipua est Principis virtus, quæ ipsum coronat, & ingratitude opponitur, quæ semper exulavit ab Illustrissima Domino Austriaca (ut propriis verbis utar) non autem sequeretur, quòd existente publica, & justa causa, non possit privilegia revocare, cum possit eo casu Princeps etiam propriis bonis subditorum uti, secundum supradicta, quod plus est; quo casu ingratitude cessat, & considerari non potest, justa causa existente, quia stante, si non permetteretur, posse 365 domanialia contra promissionem de non alienando alienare, esset potius, non solùm Principem non coronare, sed coronam non conservare, quod absurdum est, & contra mentem, & verba ejusdem *Deciani,* secundum quæ loquutus fuit idem *D. Regens Tapia,* & intelligi debet secundum dictum *Bart. in l. non solum, S. liberationis verba, ff. de liber. legat.* & probavit etiam infra *numer. 57. & 98.* posse Principem privilegium domanij ad libitum revocare, quando concurrat publica, & necessaria causa; & quòd non possit aliunde subvenire, & ita ait *num. 99. in fine;*

*in fine, intelligenda esse tradita per Socin. l. 1. f. & alios in locis suprà citatis, unde eùm hæc concurrant in præfenti casu, dicta in illa de-
cisione nobis favent.*

367 Neque sententia in illa causa per Supremum Italix Senatam lata pro dicta Civitate à suprà narratis dissentit; quinimò & etiam conclusionibus per nos firmatis non solum non obstat; verùm etiam illius auctoritate magis nitescunt: fuit enim in illo Sacro Senatu altercatum; an mentis Catholicæ Majestatis fuerit, privilegia domanij dictæ Civitati concessa derogare voluisse, & negativam sententiam sequutam, ut ex dicta sententia num. 124. *in fine*; ex quo fit, ut necessariò fatendum sit, ante omnia pro absoluto fuisse habitum, posse Catholicam Majestatem dicto privilegio derogare ex publica, & justa causa; aliàs frustra fuisset disceptatum, fuisse-ne, vel non, Sux Majestatis mentis illius privilegio derogare; cùm eo casu etiamsi fuisset dictæ mentis revocandi, non potuisset, & sententia debet proferri super casu, qui esse possit, licet verus non sit.

Nec etiam quicquam officit, quòd in consultatione Regiæ Cameræ sub data 22. Octobris 1622. fuerit facta distinctio Civitatum, & Castrorum Regni domanialium, distinguendo ipsas Terras in quatuor ordines, sive classes. Prima illarum, quæ obtinebant Regi sub immediato dominio ex contractu oneroso soluto pretio. Secunda, quæ servitia præstita, de quibus in privilegiis nostrorum Regum erat facta specialis, vel generica mentio. Tertia, ex mera, & pura gratia. Quarta tandem, ex mixtura gratiæ, & pretij, cùm pretium non fuisset æquivalens gratiæ concessæ; in qua discurrendo sigillatim per singulas, & de causis non solum concernentibus justitiam; sed respicientibus regimen Status, & Regni gubernium, ex quibus poterat moveri Rex noster ad conservandum, vel revocandum domanium; satis ex dicta consultatione videbatur coangustari numerus Civitatum, & locorum, ad quarum infeudationem ex dicto voto procedi posset; cùm ex variis considerationibus major pars nedum Civitatum, sed etiam Terrarum, præsertim primi ordinis, consultum fuerit, retinendas esse.

Dicimus enim, dictam consultationem fuisse factam in dicto anno 1622. tempore, quo jam cessaverant turbines bellorum Alemanix, & ex consequenti necessitas præcisæ suppeditandi sumptus, unde non

mirum, si mutatis temporibus, & cessante urgentia, visum fuerit æquius agere; & consulere, ut admitterentur quædam exceptiones ad excusandam alienationem domanialium, quæ nec antea; nec post dictum tempus fuerunt admixtæ, imò de illis nulla habita ratio, ut infrà: Idque colligitur in primis ex verbis ejusdem Consultationis, in qua ubi agitur de primo ordine domanij onerosi, leguntur hæc verba, *Et naturalmente Sua Maestà stà obligata ex contractu oneroso ad offeruari la promessa, mentre non ce sarà causa ragionevole, quale de jure si ricerca à receder da detti contratti, & paulò post fundat suum votum R. C. Secondo, perche nel presente caso non par concorrer causa sufficiente à contravenire alli contratti, & iterum subdit; Terzo, perche si è vero, che etiam concorrendo legitima, & sufficiente causa quale vogliono li Dottori habbia da esser tale, che sia la più prossima al remedio della Republica, & conatur probare, illam causam in dicto casu non concurrere, & tamen de jure satis suprà fundatum est, non esse subditorum judicare, si causa est sufficiens, & legitima, sed solius Regis cum consilio Procerum, sive Status, ut in Consultatione ejusdem R. C. anni 1610. suprà nu. 344. in qua in individuo fuit resolutum, non esse hoc judicium R. Cameræ, sed Regis, cujus dicto standum est. Sicut etiam aliæ rationes consideratæ in dicta Consultatione præsentæ restitutionis pretij, habito respectu ad præsens tempus, unde videri poterat, satis diminui utilitatem Regiæ Curix, ex superius deductis, cessare videntur; dum de jure solidissimè fundatum est, solum pretium receptum tempore contractus esse restituendum, nec quidem statim, sed demum cessante necessitate, quæ nunc compellit alienare.*

Nec ratio æqualis distributionis oneris, quæ attendenda est in impositione vectigalis, quod æqualitatem, quoad fieri potest, exigit, & tamen potiùs desiderari solet, quàm obtineri, extendenda est, ut impediatur Regem, quin sua domanialia, ut libet, & expedit, alienet; prout nunquam ad alienationem, vel infeudationem deveniri posset, si hæc æqualitas oneris quoad omnes subditos esset semper necessaria.

Et proinde non sine causa non solum dicta Consultatio fuit unquam per Suam Majestatem approbata, nec responsum quidem, ex quo tacitus consensus, sive ratificatio induci potuisset, Sed expressè Regiis literis sub data 6. Julij 1625. supervenientibus novis bellorum turbinebus Lombardiæ, præcisè

precise jussu, & injunctum Excellentissimo Duci Albæ, ut non obstante consultatione eidem facta per Regiam Cameram cum Collaterali, quæ an ista fuerit, vel alia, me later, consignarentur lanuonsibus, qui pecuniam pro sumptibus belli mutuaverant, quatuor ex insignibus Regni Civitatibus, ad quarum appretium procederetur per Regiam Cameram, ut pretium declarandum cum mutuo compensaretur; quod per eundem Proregem fuit jussu exequi, & injunctum Regiæ Camera, quod celerrime procederet ad liquidationem pretij dictarum Civitatum, quod decretis ejusdem referente olim Præsidente Camillo de Marra sub die 27. Augusti, 3. & 11. Septembris ejusdem anni 1625. fuit ordinatum, compleri, licet postea aliunde paratis pecuniis effectum venditio non habuerit.

In quo notanda sunt verba expressa in dictis Regiis literis sub data 6. Julij 1625. ibi *Porque de todo lo demas havia compida relacion acá, de lo que se podian advertir de ay cerca desto con la consulta de la Camara y Collateral, que en vuestra carta citatis, & sic plenam habuit Rex notitiam de motivis deductis in Consultatione, & paulo post. Ni parece, que el sentimiento, que los suditos pueden tener por ello sea de tanta consideracion, que no prepondera mas la obligacion de acudir a las necesidades de Lombardia, que son tan grandes, como sabéis, & in fine additur. Luego en recibiendo este, lo hagais sin otra dilacion, ni replica, superando qualquiera dificultad, porque assi como habeis acudido con otras muchas provisiones de mar, y tierra, de que yo me hallo muy servido, tengo por muy cierto, que no saltareis de baxerlo, tambien en esta provision.*

Ex quibus omnibus apparet hæc Principis potestas in revocandis ex causa dominiis, fundata in solidissimis fundamentis juris communis, & municipalis, usu, & observantia generali ferè omnium Principum, & præsertim Regum nostrorum in nostro Regno, ubi ita semper practicum, & sæpissime judicatum, & rescriptis, & jussionibus Regiis etiam novissimis remotis contrariis, sancitum, & decretum, ita ut à more majorum nullo modo sit recedendum, sub censura rectius sentientis.

Tandem hic ultimò pro complemento ad illud, quod adversus Fiscum opponi adivimus, videlicet, quod sicuti non potest revocari concessio feudi à vasallo, ita pariter nec domanium à subdito, cui est concessum conservari in domanio: Respondimus

diversissimam esse rationem utriusque, cum per concessionem feudi transferatur in feudatarium utile dominium, quod est juris gentium irrevocabile, nisi ex causis, de quibus nos supra n. 17. 41. & 358. & alibi, in quo etiam videndus est *Rolandus conf. 32. nu. 60. lib. 4.* scilicet autem erit in concessione facta Communitati, per quam Communitati conceditur retentio in domanio, ubi potius Princeps retinet, quam transfert, ut supra nos probavimus n. 274. cum seq. & nu. 357. & licet contractus sit juris gentium, attamen hic contractus est talis naturæ, & conditionis intrinsecæ, ut resolvatur superveniente necessitate, ad ea, quæ diximus supra nu. 252. cum seq. & nu. 310. cum seq. & nu. 362. atque huc refertur communis illa conclusio, quod Princeps valeat revocare privilegium concessum subdito, cum privilegium habet causam successivam, ut post alios *Rand. resp. 10. numer. 11. & 12. vol. 2. Regn. Sixtin. de Regal. cap. 6. à n. 8. Ber. Grevaus pract. concl. concl. 60. confid. 6. coron. 1. ex n. 2. usque ad 3.* nec enim aliter potuit Princeps concedere in perniciem Coronæ, de quo etiam supra nu. 278. cum seq. & nu. 365. & seq. Item quod contractus Principis sit irrevocabilis, fortassis procedit in contractu communi, quæto facit ut quisque privatus contrahendo, vel pacificè ex contractibus juris gentium, vel civilis, emendo, permutando, vel infeudando; scilicet autem quando id, in quo versatur, & continet contractus, concernit duntaxat, & convenit Principi, ut Principi, ut supra demonstravimus num. 259. sicuti in casu præsentis est concessio domanij, quæ resolvitur in promissionem retentionis sub immediata Principis potestate, imperio, & jurisdictione, quæ non potest concedi, neque servari, nisi à Principe, tanquam supremam habente potestatem, siquidem in hac concessione negari non potest, gratiam prævalere, & ad eam principaliter concessionem ordinari, ex regula *d. l. Titius puerum ff. de obseq. à lib. & lib. & t.* & sic gratiam, & beneficium contineri negare non potest, de quo abundè nos supra d. nu. 259. cum seq. quæ gratia à solo Principe procedere, & emanare potest, non ab alio, qui jus illud concedendi non habet, & à quo fluunt, & ad quem refluunt jurisdictiones, & imperia, & in quem ab initio populus Romanus omnem potestatem transtulit, quæ quidem sunt juris publici, non autem privati, & licet hæc concessio, quæ gratiam principaliter continet, transfundatur in contractum ob interventum pecuniarum,

euniaz, ex *Bald. ut supra num. 14. cum seq.* attamen non potest ita transfundi, quin gratia non prævaleat, quæ fuit præcipua, & primordialis, & finalis causa; qua motus fuit Princeps, & sic dexter oculus fuit ad beneficium, licet sinister respexerit ad pecuniam, ad ea, de quibus *nos supra num. 260. cum seq. & num. 273. & 282.* quæ pecunia in gratiis Principum potius appellatur servitium subditi, opem præstantis, honestiori vocabulo, & inspecta primordiali, & insita à natura obligatione, & debito subditi, vel vasalli, quàm pretium, quod comprobati potest ex iis, quæ tetigimus *suprà num. 262. & 343. & seq.* quod etiam ex eo patet, quod longè minor summa solet Principi præstari pro domanio, quæ raro, aut nunquam commensuratur vero, & justo pretio ipsius Terræ, quod solet in contractibus privatorum in eorum commerciis, & commutationibus conveniri; Et *Socius* supponit pro indubitato, in huiusmodi cõcessionibus, quas Principes faciunt de retinendo Civitates in domanio, vel ubi aliter suis subditis concedunt immunitates, semper gratiam, & beneficium pecuniæ receptæ præponderare ex eo, quod illud Princeps facit, uti Princeps, & non uti privatus, de quo *nos supra sub. nu. 268.* Adde quod ut plurimum in his cõcessionibus retentionis in domanio solent Universitatibus concedi corpora de jure Baronum, quæ æquant, ac interdum excedunt æstimationem servitutis; ita ut pretium fuerit commensuratum, & correspondivum ad valorem ipsorum corporum; ex quo consequitur, ut concessio domanij quamvis occasione ipsius venditionis elargita; gratis concessa censeatur, dum pretium fuit exsolutum pro translatione corporum. Vnde dum ex nova causa necessaria Rex non infringit venditionem corporum; sed revocat domanium, quod aut non fuit venditum, vel saltem pecunia æquavit corporum æstimationem; majori quidem, ac fortiori jure isthæc revocatio permitti debet. Accedat etiam, ex retentione domanij maxime præjudicari juribus dominicalibus, quæ interim videntur perempta saltem inspecto præfenti statu; cessant enim relevia, servitia, & alia, quæ exiguntur, & sacra tecta ex infeudatione manent.

Ita similiter licet hæc concessio transfundatur in contractum, non tamen desinit esse contractus Principis, qui omnino habet, ut diximus, insitam conditionem resolutivam procedentem à jure publico, cui partium

conventionem derogari, nec præjudicium aliquod afferri potest, ut ita demum servetur contractus, si juri, & favori publico, conservationi status, vel Regni damnum non afferat, vel præjudicet, & quousque causa publica urgens superveniens non cogat non tam contractum resolvere, vel ab eo discedere, quàm gratiam effectu suspendere, vel in totum tollere. Et ex his igitur patet, nimiam esse differentiam rationem, nisi concessionem domanij, & concessionem feudi, ex quibus præfato argumento plenè satisfacisse arbitramur.

Quampluribus post annis, quàm hæc dum Fiscus partes tuerer, scripta fuerint; articulus secundum hinc scripta, me existente Commissario, coram Excell. Prorege, cum interventu Collateralis Consilij decisus fuit, ut ex decreto sequenti perspicuum est.

In causa Regij Fiscus prætendentis, debere procedi ad venditionem, & infeudationem plurium Civitatum, Terrarum, Casalium, & locorum Domanialium Regni, tam eorum, qui fruuntur Regio domanio ex simplici, & pura gratia, vel propter merita, & servitia præstita, & enunciata in Privilegiis Serenissimorum, & Invictissimorum retro Regum, quàm eorum, qui Domania obtinuerunt, mediante pretio etiam condigno, & æquivalenti per viam contractus cum amplissimis clausulis, idque ob præsentem urgentes necessitates, ob justam, & necessariam causam publicæ utilitatis, & conservationis Regni, ac Status Sux Catholicæ Majestatis, &c.

Die 25. Mensis Februarij 1638.

Vllis actis, & facta relatione per Regiam Cameram Summariam in Collaterali Consilio sub die 23. prædicti mensis coram Illustris. & Excellentis. Domino Prorege, Referente Magnif. Præsidente Fabio Capycio Galeota, ipsius R. Cam. Præsidente, fuit per dictam R. C. accedente voto Ill. & Spectabilium Reg. Cancellariam Regentium, provisum, & decretum, quod stante prædicta imminente necessitate includente causam publicam, procedatur ad venditionem, & infeudationem omnium Civitatum, Terrarum, Casalium, & locorum descriptorum in petitione Regij Fiscus, etiam illorum, qui pro obtinendo domanio prædicto, quocunque modo, & forma solverunt pretium commensuratum ad concessionem Regij Domanij, exceptis, & reservatis illis

illis Civitatibus, Terris, & locis, qui fuerunt venditi, vel transacti ab annis quindecim citrà, restituto tamen pretio soluto per ipsas Vniversitates tempore concessionis Domanii in tot functionibus fiscalibus, vel aliter, prout melius tempore habili fieri poterit; deducto tamen pretio corporum, etiam iurisdictionalium de iure Baronum ipsis Vniversitatibus occasione domanii concessorum, habita etiam ratione adharum, & servitorum, etiam extraordinariorum, & releviorum per ipsas occasiones dictorum corporum fortè debitorum, hoc suum, &c.

Post latum suprascriptum generale decretum, plures alios, eosque particulares articulos in singularum Civitatum, ac locorum venditione tractari, ac discuti oportuit, quorum nobiliores, scituque digniores unà cum eorum decisionibus evulgare operæ pretium duxi.

S V M M A R I V M.

- 1 Vniversitas cogitur à Fisco vendere feuda, quæ habet stante ejus incapacitate ad ea, vel illa ponere in faciem alicujus ex Civibus, ut Curia non sit in damno circa jura domanialia, & devolutionis, & nu. 64. & 76.
- 2 Vniversitas cum admittitur ad domanium, redimendo de suo corpora Baronalia, & acquirendo jurisdictionem Regi pro suo proprio Vniversitatis beneficio, ac dignitate, duo secundum consuetum stilum solent in eo actu adhiberi instrumenta, sive due conventiones in uno instrumento, unum scilicet ad commodum Regia Curia quoad jurisdictionem, alterum corporum, & introituum feudaliū, & nu. 7.
- 3 Vniversitate se redimente, jurisdictione acquiritur Regi exercenda quotannis per Officiales electos à Proregibus, qui pro tempore fuerint.
- 4 Nomen Regium ad subditorum dignitatem, & præminentiam spectat, ideo Vniversitas sub immediato Regis dominio existens, commodum, & honorem inestimabilem consequitur, & nu. 6.
- 5 Vniversitatis, quæ se redimendo intendit fieri domanialis, præcipuus feris est non subiecti Baroni.
- 6 Corpora, & introitus feudales Vniversitatis distinguuntur in jurisdictionales, in quibus comprehenduntur officia Magistrorum Actorum, Bajuli, Sycla, ponderum, & mensurarum, catapania, & similia, & in immobilia,

in quibus sunt nemora, defensa, annui introitus, & cætera.

- 9 In Regno corpora, & introitus feudales alicujus Terra dicuntur de jure Baronum, quæ tempore domanij cedunt beneficio Vniversitatis, & adhuc feudales dicuntur, & nu. 51.
- 10 Vniversitas effecta domanialis, si publica urgente necessitate Princeps ipsam iterum vendat, consequi debet pretium pro Rege solutum, ut in ejus domanio permaneret, & nu. 12. & quare nu. 13. 17. 19. 24. & infra, nu. 39. & ita decisum nu. 25. restitui debet, quod Vniversitas domanij tempore exsolvit, sine ullo interesse, non autem id, quod plus Terra venderetur, etiam propter augmentum fumantium, nu. 26. & 35. & quare, nu. 27. & 39. quid si ipsa eadem Vniversitas ex causis à domanio velit discedere, nu. 49.
- 11 Publica necessitas imminens justa causa est, ut Princeps à suo contractu recedat.
- 14 Causa redacta ad non causam, & titulo ad non titulum, omnia reducuntur ad pristinum, & nu. 15. & 16.
- 18 Quod ex re mea ad alium pervenit, debet mihi omnino restitui.
- 20 Recedere à contractu, quamvis fiat ob publicum, & necessarium bonum defensionis Corona, non ideo minus desinit esse durum, odiosum, & exorbitans, & quasi ex dispensatione contra juris regulas permissum, & nu. 22.
- 21 Gravatus in uno, debet in alio relevari.
- 23 Clausula, quæ solent apponi in contractu, quem gerit Vniversitas cum Rege, cum fit de domanio.
- 28 Vi contractus onerosi resolutioni sit locus, pretij etiam augmentum cum interesse licet restitui debere dicatur, fallit tamen in Principe, & quare, ibidem.
- 29 Promissio quamvis arctissima facta à Rege non revocandi domanium, intelligitur, rebus in eodem statu permanentibus, etsi aliter idem ipse Rex voluisset etiam juramento, & quare, nu. 31. & 32. & causa justa revocandi domanium est, quæ de novo supervenit, & retrò à Principe ignorata fuerat, nu. 30.
- 33 Rex non ut privatus, sed tanquam Rex necesse est, ut contrahat, & quare, ibidem.
- 34 Stilus consuetus cum Terra in domanio se consuevit, est, ut jurisdictione certo pretio aestimetur, separatim à corporibus Baronialibus.
- 36 Omnis jurisdictione, & dignitas Regis est, & à Rege fluit, & ad eundem refluit, & n. 38.
- 37 Jurisdictionis commercium est juris publici, & non recipit aestimationem.
- 40 Vniversitas domanialis effecta, potest iterum in

dominium Baronis redire, nedum Rege cogente ex publicis causis, sed si eadem ipsa Universitas vendere ex causis se velit.

- 41 *Causa, quibus potest Universitas à domanio recedere, enumerantur, & nu. 42. 43. & 45.*
- 44 *Perceptores, vel ij, qui ab iis destinantur pro tributorum, & superindictorum exactione, sunt genus hominum vorax, avarum, nec unquam satis condignè punitum.*
- 46 *Rex desiderio Universitatis ex iustis causis petentis, sub dominio Baronis redire, uti bonus paterfamilias annuere debet, & si non tota, sed maior pars Universitatis illud petierit, quinimò etiam multoties illud facere debet ad instantiam minoris partis, nu. 47. & quare, nu. 48.*
- 50 *In venditione iurisdictionis, quam tenet ipsa Curia absolutum est, requiri subhastationes.*
- 52 *Laudatur Dominus Regens Casanata, & ponderatur eius dubium ex doctrina Iternia, cui respondetur nu. 56.*
- 53 *Feuda ad Dominum reversa efficiuntur allodialia.*
- 54 *Feudum est quadam species servitutis.*
- 55 *Res sua nemini servit.*
- 57 *Feudum simpliciter devolutum Domino directo per lineam finitam, vel delictum ex lege feudi, & pacto antecedente, usque quò Dominus non declarat, velle illud reconcedere, interim apud eum est allodiale, quid autem ubi devolutio sequitur ex novo titulo, & conventionne, ut contingit saltem causativè in materia domanii, & n. 58. & declaratur nu. 59.*
- 60 *Casus in quibus practicitur petitio domanii, requirunt necessariò consensum Regis, Baro autem vendens feudum non potest concedere alia lege, quàm ea, qua ipse tenet, & nu. 61.*
- 62 *Universitas cum sit de domanio, consolidatio corporum Baronialium non fit liberè, sed prout Rex alteri feudatario erat concessurus in feudum, & sic corpora ipsa uti feudalia pervenire in posse Universitatis, non dubitatur, quod à fortiori deducitur, n. 70. & receptum inveterata praxi demonstratur, n. 76. Ideo solvitur de eis relevium singulis quindecim annis, nu. 64. vel describitur feudum in faciem alicuius ex civibus propter iura dominicalia, & devolutiones, & si non exprimat, nu. 65.*
- 63 *Prælationis natura est, ut petens præferri, admittatur sub eadem lege, & conditione, & pacto, adeò ut nec pretium augeri possit in præiudicium iuris quæstii emptori.*
- 66 *Vicinitas scriptura, & actuum indicat volun-*

tatem, & ex iis, quæ præcesserunt, & sequuntur, mens declaratur.

- 67 *Ex Regis libera voluntate dependet, ut feudum devolutum transeat in alium sub eadem natura, qui Rex de allodio potest facere feudum, & (concurrente voluntate Baronis, durante concessione) è contra, & num. 68. sicut potest concedere in feudum quaternatum, magnum, vel nobile, etiam quod tale non erat, sicut illi placet, num. 69. & quare, ibid.*
- 71 *Feudum erectum à Rege in dubio censetur quaternatum.*
- 72 *Affertur ex Iternia discrimen inter feudum devolutum Principi ex pacto, vel ex titulo universalis.*
- 73 *Regis maximè interest, non dividere corpora feudi, neque eius membra accessoria, neque illorum naturam mutare, etiam quando necesse esset iure Regio procedere iterum ad infeudationem, restituto pretio, & quare, nu. 74.*
- 75 *Ementes iurisdictionem à Rege alicuius Terra domanialis, prætere posse redimere corpora ab Universitatibus, vel aliis detentoribus, ut membra uniantur capiti, vel saltem ipse Rex ratione iurisdictionis, quam habet in ea Terra occasione partis vendere totum, & ita decisum refertur, ibid.*

ARGUMENTVM.

Utrum Terra in Regio domanio existens cum iterum ex causis in dominium Baronis transeat, Iurisdictionis pretium eo casu totum Fisci compendio cedere debeat, vel totum Universitati, sive pars ejus, ut quemadmodum corporum Baronialium pretium, quæ ut domanii efficerentur ipsa redemerat absque controversia Universitati debet restitui, sic etiam iurisdictionis pretij totum, vel partem aliquam prætere posse, tribus distinctis casibus luculenter explicatur. Insuper corpora, & introitus, quæ Universitati tempore domanii per Fiscum ceduntur remanere feudalia demonstratur.

RESPONSVM XXIV.

Dubium oritur cum terra, quæ sub domanio est seipsam iterum Baroni vendere

dere intendit, jurisdictionis- ne pretium Fisci compendio totum cedere debeat, Vniversitati verò pars ejus, aut totum, quo denique casu debeat, & quemadmodum corporum baronialium, pretiumque, ut domanj efficerentur, ipsa reemerat, absque controversia Vniversitati debet restitui, sic etiam jurisdictionis pretij partem aliquam prætere- dere possit, quo in dubio tres casus mihi distinguendos subiicio.

Primus casus est, eum Vniversitas reemendo de suo baronalia corpora, ipsorum efficitur utilis domina, describendo illa in faciem alicujus ex Civibus successorem habentis, vel etiam vendendo, stante ipsius Vniversitatis incapacitate, juxta notam dispositionem *Pragmatica novem capitum, in capitulo illius primo*, prout hodie indistinctè servatur, & servari curavi, dum Fisci partes agerem, cogendo Vniversitates ad vendendum, & citari faciendo omnes Cives possessores corporum ad solvendum relevia, & servitia, quamvis antiquitus fuerit in hoc aliquantulum negligenter actum, & corpora assignata simpliciter ipsis Vniversitatibus, ut colligitur ex *Dom. de Curte in 1. part. de feud. cap. 3. num. 74. de Ponte consil. 158. ante num. 1. & Rovito in Pragm. 63. num. 17. de offic. Procur. Cesar. & desumi potest ex iis, quæ inquit doctissimus, omnique virtutum genere spectabilis Regens Carolus Tapia in eius opere de jur. Reg. tom. 5. in rubr. de doman. ab Vniversitat. petend. post princip. fol. mihi 83. jurisdictionem verò Vniversitas acquisivit Regi pro suo proprio Vniversitatis beneficio, ac dignitate, in qua reemptione juxta consuetum stilum duo instrumenta stipulantur, vel duæ conventiones sub uno, unum scilicet ad commodum Reg. Curie quoad jurisdictionem pertinet, quæ ab ipsa Vniversitate S. M. beneficio reemitur, ut ejusdem Regis nomine, & à suis Magistratibus, qui à Proregibus quotannis eliguntur sub ipso immediato Regis dominio exerceri valeat ad ejusdem Vniversitatis commodum, ut sub Rege immediatè vivat, ut advertit idem D. Regens Tapia loco supra citato, & libertate fruatur, juxta *Ifern. placitum in §. praterèa Ducatus l. Imperial. sub num. 45. de quo videtur tex. in aub. de hered. & falc. in princ. ibi, & Carhedonij antiquam recipientes libertatem, quamvis nunc primum sub Romanorum facti Republica inter subjectos habeantur*, ut explicat *glos. verbo, Quamvis*, juxta primum, & tertium intellectum, & tradit *Lucas de Penna in l. 1. C. de cap. civium cens. exim. lib. 11.**

ubi dicit, nomen Regium ad subditorum dignitatem, & præminentiam pertinere, cum infinitis concordantibus, quæ congerit *Bobadil. tom. 1. lib. 2. cap. 16. sub nu. 12. Consil. Paschalis tract. de viribus patr. potest. cap. 1. ex num. 26. & 29. cum seq.* quapropter Vniversitas, quia est ejus præcipuus finis Baroni non subiici, commodum, & honorem inestimabilem consequitur; alterum verò instrumentum est corporum, & introituum feudalium, quæ distinguuntur in jurisdictionales, sub quibus comprehenduntur officia Magistri actorum, Bajuli, Portulanæ per terram, Syclæ, ponderum, & mensurarum, Catapaniæ, & similibus, & alia corpora, quæ in bonis immobilibus, defensis, nemoribus, & annuis redditibus, vulgò *detti li renditi*, & aliis, quæ omnia in Regno (de jure Baronum) appellantur, juxta latissimè, & utiliter tradita per *D. Capyc. in sua perutili investit. præsertim in verbis mero, & mixto Imperio, Baiulatione, & Vasallorum redditibus, & per totum*, quorum pretium Vniversitati debet necessariò restitui, quo casu si Regia Majestas publica necessitate imminente, quæ cum suprema auctoritate uti compellat, illam reemptione non obstante, & Vniversitate reluctante denovo vendat, quæ justa est causa, ut Princeps à suo contractu recedat, *l. cotem ferro §. agri cum glosa, & notatis per Castrensi. ibi ff. de publicanis, Bald. in l. penult. C. de donation inter virum, & uxorem, Bald. Cardin. & Alexand. citati per Afflic. decis. 361. nu. 6. ubi Vrsill. nu. 8. & 9. optima decis. Ozasch. 90. num. 15. Barr. Soc. Iason, Decianus, & alij, quos ad hoc congerit Peregr. de jure Fisci, lib. 6. tit. 1. num. 13. & lib. 5. tit. 2. sub num. 49. & in propriis etiam terminis domanj post Capyc. & Annam hanc doctrinam comprobavit, juxtaque illam decisum retulit *Reg. de Ponte in cons. 70. vol. 1. præsertim num. 42. usque ad 45. & meminit Io. Andr. de Georgio in ejus allegat. 13. nu. 12. & ante eos Camill. Salernus in addit. ad proem. Caroli in Consuetud. Neap. incip. Magna est Principis fol. 31. lit. C. versi. si aliqua Civitas, & post omnes Ioseph de Sesse in dec. Aragon. 36. n. 25. absque dubio Fiscus integrum pretium ab ea (ut domanj efficeretur) solutum pro redimenda iurisdictione, Vniversitati restituere tenetur, licet enim Vniversitas cum se domanio subdit, jurisdictionis pretium pro Rege solvat, ut ipsi Regi acquiratur, ad sui Vniversitatis commodum, attamen ed usque datum intelligitur, quousque Rex eam domanj esse permittat, & libertatis commoda ipsa percipiat, & honore, & dignitate fruatur,**

14 fruatur, tum quia cessante causa, ob quam fuit pretium solutum, cessare quoque debet Vniversitatis damnum, & repetitio ejus, quod solvit, concedi debet Vniversitati quasi causa data, & non sequuta, quia ubi causa re-

15 ducitur ad non causam, tunc omnia restituuntur ad pristinum statum. *glo. in l. fideiussor §. in omnibus ff. mandati, & in l. Iulianus, ubi Bart. Castr. & Ias. ff. de condit. indebiti*, quia causa solutionis redacta ad non causam inducit, ut quod antea quis solverat, repetatur, *Alex. in l. eleganter ff. de condit. indeb.* & idem ubi titulus reducitur ad non titulum, tunc

16 regulariter res cum fructibus restituitur, *Natta conf. 535. nume. 12. & 16. Surdus decis. 163. numer. 14. & 15. & post numer. 19.* tum etiam, ne Fiscus locupletetur cum aliena

17 jactura, dum pretium, quod exegit ob libertatis concessionem, adimendo libertatem contra Vniversitatis votum retineat, & lucretur, dum revosato contractu alteri vendit, à quo pro eadem re novum pretium recipit, quod jura planè abhorrent, *l. planè ff. de petit. heredit. l. qui mancipiis §. si. ff. de instit. quod enim ex re mea ad alium*

18 pervenit, omnino debet mihi restitui, ut latè *Menoch. de recuper. possess. remed. 4. num. 3. Joseph Ludovic. decis. Perusina 14. num. 10.* Item quia si Vniversitas gravatur in rescis-

19 sione, & annullatione contractus, quæ res

20 non desinit esse dura, rigida, odiosa, & exorbitans, quamvis ob publicum, & necessarium bonum defensionis Coronæ, quasi ex dispensatione permittatur contra tot juris

21 notissimas regulas, debet omnino in alio relevari, ut in regul. juris secundum naturam, ne pretium saltem solutum amittat, con-

22 current enim hic plura specialia ex eodem fonte contra *l. 1. C. de dotis promiss. ut liceret Principi contractum à se juramento firmatum, præsertim cum tot amplissimis clausulis, quæ in dictis domaniorum contractibus solent apponi revocare, quæ clausulæ*

23 sunt, primò, ut nec ex causa necessaria publici, & communis Regni boni etiam Regni invasionis, belli, & obsidionis recedere liceat, secundò, ut nec in Regis secundogenitum alienari, dismembrari, nec in gubernium perpetuum, nec ad tempus plurium annorum concedi valeat, & tertio, quod in casu alienationis, infeudationis, vel cujusvis contraventionis possint subditi inviti alienati se defendere, & impunè etiam armata manu emptoribus se opponere, & licitè resistere pro observantia contractus. Et quod

24 insuper revocato contractu jure Regio, &

singulari ex causa tam speciali denegaretur etiam pretij libertatis causa soluti repetitio, certè hoc planè absurdum esset, & inhumanum, & contra omnes juris regulas, & communem omnium conclusionem, de qua per *Bart. in l. fin. §. 1. ff. de pignorat. act. Iason. in l. fin. C. si contra ius, vel utilitatem publicam*, ut relatis *glos. Bald. Alex. Dec. Natta, Cravett. Menoch. Caphal. Boss. Roland. & aliis affirmat Peregrinus d. tract. de iure Fisci, lib. 5. tit. 2. nu. 52. Camill. de Laratha conf. 86. nu. 123. cum seq.*

25 Et ita uterque Senatus Regiæ Cameræ, & Collateralis coram justissimo Domino Duce Medinæ Prorege agnovit, dum sine ulla controversia in favorem Vniversitatum Regni in decreto generali lato, me referente, sub die 25. Februarij 1638. decrevit, esse pretium eisdem restituendum.

26 Quòd verò Rex, nisi pretium domanij tempore solutum Vniversitati restituere minimè teneatur, & id pretium, quo majoris deinde venditur necessitate urgente, & interesse pretij ejus temporis, quo Rex eam in domanio habuit, in restitutione non veniat, ea potissimum est ratio, quia Vniversitas damnum medio tempore non sensit, cum domanij finem medio tempore obtinisset, cum enim Rex eam denuo vendit,

28 licet ut contractus onerosi resolutioni sit locus interesse, & pretij augmentum primo intuitu deberi videatur, attamen hoc non procedit, cum id Rex lege permittente facit, & resolutio ex natura contractus venit, argumento *l. si familia C. famil. eriscun.* in quo

29 Rex quamlibet arctissimis promissionibus domanium, nisi rebus in eodem statu permanentibus concedere voluit, ut nuncupatim in puncto advertit *Regens de Ponte conf. 158. num. 18. lib. 2. Peregrin. de iure Fisci lib. 6. tit. 1. sub nume. 13. & in 1. part. tit. 3. sub*

30 *num. 67.* ubi dicit, justam esse causam, quæ de novo supervenit, vel quæ retro à Principe fuerat ignorata, *Ozasch. decis. Pedem. 91. nu. 2. & 3. Surd. decis. 163. num. 13.* vel, & si voluisset,

31 non potuit, cum domanij contractus, qui à

32 Rege non ut privato, sed tanquam Rege necesse est contrahi, quia non convenit Regi, ut privato, & Rex ut privatus nihil ageret, hoc proinde peculiare habeat, ut Rex tum promissa observare non teneatur, cum publicæ necessitates emerferint, & eam vendendi, infeudandique publicis calamitatibus Regi necessitas imponatur, aliter enim faciendo læderetur Corona, & propterea juramentum penitus non est servandum, *cap. sicut nostru 27. & cap. intellecto 33.*

cum glos. magna; de jur. iur. & plenissimè scripti in *Respons. fiscali precedenti de revocatione domaniorum*, ubi hanc esse differentiam inter privatorum contractus, & eos, quibus etiam mediante pretio Rex concedit domania, fortè novis considerationibus explicatur.

Ejus denique esse sententiæ, aliquem jure non posse satis perspicuum mihi videtur, ut hoc etiam casu Rex contractum revocare, & pretium, vel saltem ejus partem retinere possit ab Univeritate solum pro reemptione jurisdictionis, hac demum conditione Regi donatæ, ut eam in domanio haberet, nec eam boni, politicique regiminis causâ posse defendi, multòque minùs Catholici Principis cujusmodi Regem nostrum Monarcham Invidiosissimum esse, Solis luce clarius apparet.

34 Secundus est casus, cum jurisdictio, dum se in domanio terra constituit certo pretio juxta consuetum stilum fuit æstimata, veluti æstimata fuit jurisdictio terræ Molæ anno 1612. per consultationem 6. Jul. duc. sex mille, relato præcedenti æstimo duc. 4. mille in processu fol. 56. & à ter. quo stilo solet jurisdictio à corporibus baronalibus separatim vendi, si verò, postea eam Rex vendere intendit, & fumantium augmento, aut aliis majoris vendatur, hujus augmenti pretium, totum Fisci compendio cedere omnino debet terræ pretio ab ea primum soluto tantum restituendo, cum non debeat Fiscus restituere, nisi id, quod accepit, cum omnis jurisdictio, & dignitas Regis sit, & à Rege fluat, & refluat, juxta notum dictum Baldi in cap. 1. quis dicatur Dux, tanquam juris publici, ad text. in l. 1. §. hujus studii, de justitia, & iure;

35 inde dicimus, commercia jurisdictionum esse juris publici, & non recipere æstimationem, cap. 1. §. ad hac, de pace juram. firm. de Ponte consil. 37. nu. 29. & 30. lib. 2. ipsaque jurisdictio promanat à Rege, tanquam rivus à fonte, adèd ut à scaturigine separari nequeat, non minùs, ac radij Solis à Sole, secundum Bal. de feudo Marchia in princ. cum pluribus ad ornatum per K nichen. de vestit. pact. part. 3. cap. 2. n. 47. cum seq. & restitutio procedat ex

36 eo, quòd causa domanij, ob quam Univeritas pretium solvit, irrita sit, meritò pretium solum tantum est rependendum, non aliud, quòd jure suo Rex vendidit, ut in puncto decidit Peregr. d. tract. de iure Fisci, lib. 5. tit. 2. post num. 52. vers. Ego autem.

40 Tertius est casus, cum terra jam domanialis effecta soluto pretio corporum, & ju-

risdictionis, iterum velit se vendere, non quòd Rex ex publicis causis contractum velit rescindere, sed quia Univeritas se vendere intendat, alterutra ex causa, aut quia id ei opus sit, cum ex causa de novo supervenienti in domanio nequeat diutiùs conservari, veluti quia vires amplius non suppetunt, aut æs alienum emerferit, ut sæpe contingere solet pretio occasione domanij sub usuris accepto, quòd experienciâ comper- tum fuisse, & hac de causa omnes terras ad domanium admittas iterum ad nihilum re- ductas, coactas fuisse iterum redire sub dominio Baronum, testatur Dom. meus de Curte d. cap. 3. in fin. num. 75. vel ex mala ad- ministracione eorundem Civium, vel ex

41 Perceptorum, eorumque qui ab his desti- nantur pro tributorum, & super indictorum exactione, avaritia, imò voragine: genus quidem est illud hominum nunquam satis, nec condignè punitum, cui malo tam execran- do, hucusque remedium ex temporum inju- ria inveniri non potuit, Aut quòd spontè velit se Baroni subiicere in gratiam alicujus Magnatis, vel præpotentis, sub quo speret meliùs gubernari, inimicitiasque inter Ci- ves exortas conciliari, aut factiones, plerum- que exitiales componi, aut supprimi, quòd satis bonum est, & desiderabile, ut latè D. de Ponte de provis. fieri soli. rub. 1. tit. 1. ex nu. 6. ad 8. car. 4.

42 Et ita domanium renunciet, quo casu Rex uti bonus paterfamilias, ut Univeritati consulat, eam sub Barone reverti permittit, & quidem eo casu Univeritati annuere nedù æquitati, sed juri consonum erit, etenim eadem ratione, qua in casu, quo Univeritas petit se admitti ad Regium domanium, debent tunc inspicere inter alia ipsius Univeritatis vires, redditus an sint sufficientes pro solvendo pretio, vel censu pro pecunia, quam accipiunt solvendam emptori, vel venditori, vel si pecuniam habeat aliunde de sufficienti ad solutionem protij, & si poterit in domanio permanere, & cætera, prout animadvertit idem D. Reg. Tapia in pract. opere de iure Regni, tit. de domanio ab Univerf. col. 1. fol. mihi 84. sic congruum erit, ut rebus aliter repertis, à domanio illi discedere concedatur, & in hoc

43 animadvertatur, pluries in contingenti facto totius, & integræ Univeritatis consensu adhiberi non fuisse necessarium, sed vel majoris partis, vel etià ad instantiam minoris partis Univeritatis beneficio domanium revocari actum est, ex regula tradita per Bart. & DD. in l. ambitiosa ff. de decret. ab ordin. fac. quâ

in terminis applicat *Rov. in d. prag. 63. nu. 15.*
 48 non esse semper sequendum quod Vniver-
 sitati subditæ videtur, sed quod ei utile, &
 expediens dignoscitur, ut necessarium de-
 cretum interponatur.

49 Et hoc casu cum Rex non resolvat con-
 tractum, sed Vniversitas, vel quia non possit,
 vel quia nolit in dominio amplius persiste-
 re, & ideo ipsa in culpa versetur, ne domi-
 nio fruatur, propterea sequitur, quod juris-
 dictionis pretium, licet Vniversitatis pecu-
 niâ acquisitum, & etiam ea pars ab ea prius
 perfoluta justè Regiæ Curia debeat acce-
 dere, & in hoc proprio casu loquitur *D. Re-*
gens de Ponte d. suo cons. 158. num. 4. lib. 2. dum
 ita dicit, *hinc semper sumpta est postea practica,*
quod cum terra iterum venduntur, participat
Fiscus de pretio ratione sui universalis dominij,
& jurisdictionis, nam si dicimus, quod Baro &
verus Dominus terra dicitur qui habet civilem
jurisdictionem, juxta Capye. decis. 27. quanto
magis erat dominus Fiscus, qui habet omnimo-
dum jurisdictionem civilem, & criminalem,
 clarissimè enim loquitur ipse in casu ubi
 terra, quæ est effecta de dominio, instet ex
 supervenientibus necessitatibus, & statu
 mutato velit iterum redire in posse Baro-
 nis, & in eo casu, illum loqui apertè indi-
 cant verba formalia, quæ scribit *in princ.*
omè, num. 1. & explicat etiam post, num. 12.
in fi. ubi dicit, processum esse ad venditio-
 nem, nulla præcedente informatione de rei
 valore, nec de ulla alia legitima causa, per
 quam potuisset justificari venditio, & ex eo
 etiam patet, dum *de Ponte* in primo articulo
 querit, & disputat. Verùm esset necessaria
 subhastatio quoad corpora baronialia ipsius
 50 Vniversitatis, quæ discussio fuisset vana in
 venditione jurisdictionis, quam teneret ipsa
 Curia, ubi absolutum esset, requiri subhastationem,
 secundum terminos *text. in l. 1. cum*
glos. C. de fide instrument. & jure hasta fiscalis,
 & hic propriè est casus litis, & consultatio-
 num factarum anno 1612. inter terram Mo-
 lzæ, & dominum Comitem Michaelen
 Vaaz, & sufficeret ut responderetur consul-
 tationibus, & specialiter ei, quod fuit tum à
 Fisco propositum, tum à Reg. Camera agita-
 tum in consultatione 24. Julij 1612. tantum
 dicere, eum esse casum diversum, eo enim
 casu actum fuit, volebat Vniversitas, vel ne,
 poterat, vel non poterat in dominio permanere.
 Et tandem dicitur, eam venditionem
 decreto ultimo, & diffinitivo Collateralis
 Consilij, à quinque Regentibus subscripto,
 tum denique fuisse factam, cum Vniversitas

non modò consensisset, sed etiam expressè
 supplicationem in publico Parlamento de-
 disset, ut venderetur dicto Michaeli Vaaz.
 Quod decretum hæc verba continet. Die 8.
 mensis Augusti 1612. in causa Vniversitatis,
 & hominum Terræ Molzæ super venditione
 jurisdictionis, & vasallagij dictæ Terræ, Ex-
 cell. providet, quod fiat venditio jurisdi-
 ctionis, & vasallagij dictæ Terræ Michaeli
 Vaaz juxta formam conclusionis factæ per
 dictam Vniversitatem, & homines dictæ
 Terræ Molzæ sub die 28. Julij 1612. in actis
 præsentatæ pro pretio declarando, ut ex de-
 creto. Et cœpit dictum judicium à contro-
 versia exorta inter quosdam, & majorem
 partem Vniversitatis, prætendentibus iis
 dictam Terram in dominio non posse per-
 sistere, sed justissimis, necessariisque de cau-
 sis, sub Baronis dominio iterum redire de-
 bere, ut prius fuerat, & ut quæsierat anno
 1587. vendi Comiti Conversani, de quo af-
 fertur Parlamentum generale, & conclusio,
 & procuracionem fecerunt, quibus contine-
 bantur onera, & debita, quæ habebat, & ap-
 paret ex memoriali dictorum hominum S.
 E. porrecto, & inserto primæ consultationi
 Regiæ Cameræ. Quæ declarationes veræ
 declaratæ fuerunt ex examine de præce, to
 Reg. Cameræ 10. testium, qui fuerant Comes
 Conversani, Dux Vetrici, aliique notæ digni-
 tatis viri, ut refertur in dicta consultatione,
 ubi urgentissimis ex causis hanc terram ven-
 di oportere demum concluditur.

Et hoc patet ex instantia Fisci inserta dictæ
 consultationi cum dixerit, *hunc articulum*
vendendi jurisdictionem non posse fieri, Vni-
versitatis petitione, quia est Vniversitati acqui-
sita, cum se domanialem fecit, ut assolet & ideo
pluries cum pro aliis terris actum fuit, quod
etiam interest S. M. eam in dominio habere,
fieri non est permissam, verùm ob merita D. Mi-
chaelis Vaaz, addidit postea, propter notoriam
necessitatem, qua ut venderetur, adstringebatur,
ob ingens debitum, & quod Baronis concessio
maximo ei adjumento fuisset.

Quibus ex causis Camera dixit, se ejus esse
 voti, & sententiæ, ut consideratione habita
 causarum in præinsertis memorialibus con-
 tentarum, ipsi Reg. Cameræ cognitarum,
 vendatur jurisdictio dictæ terræ D. Michaeli
 Vaaz, & hoc, contradictione alterius partis
 non obstante, quæ Vniversitatis nomine do-
 manium prætendebat, quibus dictæ Vni-
 versitatis nomine replicatum fuit ab iis, qui
 eam vendi quærebant, pro quibus dicta
 consultatio fuit facta.

Postea

Postea verò cum facta esset secunda consultatio circa liquidationem pretij jurisdictionis, fuit liquidata duc. 6. mille, quod fuit id pretium, quo prius liquidata fuit anno 1587. cum se vendere egit Comiti Conversani.

Et ideo Fisci instantia quoad secundum caput, quo actum fuit totum, ne pretium Fisco cederet, vel pars ejus Vniversitati deberetur, intelligi debet, expressèque loquitur in suo casu, de quo tunc agebatur, & in terminis instantiæ ab ipso Fiscali factæ in præcedenti consultatione, cum jurisdictio venditur instante ipsa Vniversitate, rectèque dixit Fiscus, exempla, quæ in contrarium essent, aliquam partem terris concedendi, causam, nisi à mera gratia habere non posse. Et quoniam ij, qui venditionem postulabant denique obtinuerunt, & unanimiter fuit conclusum, ut dicto Michaeli Vaaz venderetur, quamvis aliam conclusionem revocando, ideo comparuit Paulus Antonius Barbarus, procurator specialiter constitutus ad hunc actum, qui petiit ad venditionem procedi.

Quapropter ortum fuit dictum decretum Collateralis 8. Augusti 1612. quod fiat venditio jurisdictionis, & vasallagij dicto Michaeli Vaaz, juxta formam conclusionis factæ ut supra, subscriptum à quatuor Regentibus, & conformiter processit tertia consultatio, qua Fiscus instetit circa secundum dictum caput reservatum in dicta consultatione, allegans, totum pretium competere Reg. Curiz, in quo Reg. Camera fuit voti, quod in casibus similibus usitatum erat à Fisco, Vniversitati restitui partem pretij jurisdictionis, ferè juxta majorem, vel minorem terræ egestatem, & Præses de Vera Commissarius suo singulari voto Fisci instantiæ adhæsit, cujus etiam sententiæ fuit Mormilis, quod nunquam ei pars pretij data fuerat, nisi misericorditer, & gratis elargita, quod propriè verificatur, cum Vniversitas ex impotentia venditur, quo R. Majestas, vel ejus Locumtenens moveri solet, ut pars pretij, quod ab Vniversitate donatur, cum sui culpâ venditur, ex gratia remittatur.

Ex quibus omnibus concluditur, dictam distinctionem verissimam esse, & dictam remissionem pretij in suo casu tantum procedere, in quo disere non omittam, ea, quæ in dicto processu contigerunt, non de facili posse ad aliorum casuum decisionem adaptari, eo quod cum dicta terra, ut dictum est, fuit extraordinariè actum ex iis, quæ in

dicta causa acciderunt, ut animadvertitur in memoriali Fiscalis loco primi subrogati in processu dicti Comitis Vaaz cum terra Molæ, & est visum dignum votum trium Advocatorum Corcioni, Caraccioli, & Palmerij, quo etiam prædicta confirmantur in processu in Banca . . . . .

51 Et quoniam superius dixi, introitus omnes de jure Baronum inclusis juribus jurisdictionalibus, quæ tempore domanij cedunt beneficio Vniversitatum, remanere feudales, etiam si vendantur ipsi Vniversitatibus; cum de hoc viderim dubitari in Regia Camera à doctissimo viro D. Regente Matthia de Casanate, ingenio, facundia, & rerum experientia insigni, ex eo quod in posse Vniversitatis pervenire deberent ut allodialia, ex quo feuda ad dominum reversa efficiuntur allodialia, cum constat, feudum esse quandam speciem servitutis, & res sua nemini serviat, juxta vulgatam theoreticam *Isfer. in cap. 1. §. hujus autem generis, in additione sub num. 13. ex quibus causis feudum amittatur*, cum concordantibus, attamen experientia nos docet, permanere feudalia, nec obstat doctrina *Isfer. in d. loco*; Id enim procedit 57 ubi feudum simpliciter devolvitur per lineam finitam, vel delictum, consolidato dominio utili cum directo, ex lege feudi, & pacto antecedenti, tunc enim quousque Dominus directus non declarat animum suum, velle de novo feudum devolutum reconcedere in feudum, interim apud ipsum est allodiale, & esse necessarium, ut in nova concessione constet per verba apta, velle reconcedere in feudum, & ex quibus verbis id deprehendatur, docet *Isfer. in d. loco, ex d. 58 nu. 13. & 14.* secus verò ubi devolutio non sequitur ex lege, aut natura feudi, sed ex novo titulo, & conventionione, ut contingit saltem causativè in materia domanij, quia tunc attenditur voluntas, & intentio contrahentium, & spectandum est quid ipsi voluerint, 59 vulgatis juribus, unde cum tam in casu, quo volente Rege infeudare Castrum existens sub dominio, vel ubi Baro vendat Castrum à se in feudum possessum, quibus in casibus 60 potest praticari petitio domanij, licet in primo casu majori ratione, & justius quàm in secundo, ut supra diximus ex Domino meo *de Curte par. 1. cap. 3. sub num. 39. & 40. & Rovito in prag. 63. de offic. procur. Casar. nu. 27.* in utroque casu requiratur voluntas, & consensus ipsius Regis, aded ut ex jure ipsius, & non aliter Vniversitates admittantur, ut idem *D. de Curte d. c. 3. n. 48. 52. in fin. & n. 75.*

- 61 & clarè constet omni casu de expressa voluntate Regis velle concedere in feudum, & itidem Baronis, qui nec si vellet, possit alia lege dare, quàm ipse tenet, vulgato *cap. unico §. similiter, versic. profectò, de lege Corradi*, quem *text.* exornat idem Dominus meus de *Curte cap. 6. num. 8. & 12.* ex hoc sequitur,
- 62 quòd concedendo, vel consentiendo domanio, consolidatio non fit liberè corporum Baronialium, sed ut Vniversitati concedantur, si, & prout Rex alteri feudatario erat concessurus in feudum, & sic nullo modo dubitari potest, quin in posse Vniversitatis perveniant corpora uti feudalia ex voluntate, tam Regis concedentis, dum admittit terram in locum Baronis, cui intendebat concedere in feudum, & ipsius Vniversitatis, quæ petit in venditione præ-
- 63 ferri, de cujus prælationis natura est, ut petens admittatur sub eadem lege, conditione, & pactis, aded ut nec pretium augeri possit in præjudicium juris quæsitæ emptori, juxta doctrinam *Cunei, Alberici, & Bart. in l. jurisgentium §. aded ff. de pactis, Tiraq. & aliorum*, quos citat *Harthman: Pistor. lib. 2. qq. juris, cap. 12. num. 13. Rosenh. lib. 1. de feudis, cap. 9. membr. 2. conclus. 90. lit. D.* ubi in specie, quòd sub eisdem conditionibus, & terminis subrogetur retrahere volens, nihilo mutato, ut scripsi in causa domaniali Sanbatelli, & plenius dicam in decisione facta in causa Casalis Fractæ majoris, cum Dom. Principe Sancti Severij, & sic cum ab initio sit actum de concessione feudi, sequitur, ut necessariò eodem modo corpora transeant in Vniversitatem, ut illa habeat, & teneat sub natura
- 64 primæva, & solvat relevium singulis 15. annis, juxta decretum generale, vel ponat extra manum suam in faciem alicujus ex civibus, ut Curia non sit in damno circa jura dominicalia, & devolutiones, quia, ut docet *Ifern. in d. §. hujus autem generis, in addit. post n. 14. vers. quid si non dicat*, etiamsi non exprimat dominus, quòd dat in feudum, interdum satis videtur sufficere quodlibet verbum, ex quo id inferatur, maximè quia utilius est pro Curia, quòd sit feudum, & non præsumitur faciliè quem jactare suum, & addit *Ifern.* verbum satis notabile in proposito,
- 65 & vicinitas scriptura indicat voluntatem, *l. heredes §. sed si notam ff. de testam.* cum aliis, quæ *Ifern. ibid.* subjicit, ex actuum enim vicinitate, & admissione ad domanium declaratur voluntas Regis in cessione corporum, *Bart. Corn. Decius, Tiraquell. Crav. & alij*, quos affert *Consil. Georg. alleg. 22. num. 7.* & ex his, quæ
- 67 præcesserunt, & sequuntur, mens ipsa declaratur, *Surd. dec. 54. nu. 6. & 16.* à Regis enim libera voluntate dependet, ut feudum devolutum transeat in alium sub eadem natura, ut docet idem *Ifern.* in notabili quæstione, in *cap. 1. §. ille tamen post nu. 11. vers. & si in terra sua, de controuv. apud pares term.* ubi postquam *nu. 11. in vers. sed an liberat*, plenè docuit, Regem de allodio facere feudum, & è contra concurrente voluntate Baronis, de feudo posse redire in pristinam naturam, & quòd destruet is, qui fecit cum voluntate ejus, cui concessum est, idest feudatarij durante concessione; vel etiam sine vasalli voluntate, cum repervenit ad dantem, & in *vers. sed si*
- 69 *Rex tradit*, quod Rex dabit in feudum quaternatum, magnum, vel nobile, etiam quod non erat, sicut sibi placet, quia feuda fiunt destinatione patrisfamilias, vulgata *l. quod in rerum §. uli. ff. de legat. 1.* subdit deinde *sub d. nu. 11. in fin. in vers. & si in terra* in casu longè fortiori, quòd si in terra sua existente in manu Regis erigit Rex feudum, quod in dubio censetur quaternatum, deinde reperveniat ad Regem, eo Regi aperto, si postea concedat terram, in qua est hoc feudum, cum juribus, & pertinentiis suis, transibit feudum illud cum tota terra in concessionarium; nisi nominatim excipiat, *l. si quis*
- 72 *ades ff. de servis. urban. præd. & ibid. Ifern.* facit discrimen inter feudum devolutum ex pacto, vel ex titulo universali, ut si fuisset Rex ipse institutus à feudatario, & hac doctrina utitur in pulchro casu *Reg. de Ponte consil. 132. sub nu. 20. vers. tertio principaliter, lib. 2.* quantum igitur fortius in feudo, quod manet in sua natura cum suis corporibus, & membris
- 73 accessoriis, in quibus maximè interest Regis non mutare illorum naturam ob conservationem corporis integralis feudi, ut advertit idem *Reg. de Ponte consil. 158. nu. 8. & 9. eod. lib. 2.* & ut retineat servitia, & jura dominicalia, quæ ex transitu in aliam bonorum speciem alienabilem, absque consensu Domini, importaret annihilationem ipsius corporis, sive capitæ, ut docet *D. de Curte d. cap. 3. num. 74.* de quo ipse latè scripsi *lib. 2. controuv. cap. 1.* etiam in casu, quando ob publicam causam necesse esset ex jure Regio iterum procedere ad infeudationem restituto pretio, ut his temporibus evenit, quo casu prætereundè possunt emptores jurisdictionis redimere corpora ab Vniversitatibus vel aliis detentoribus, ut uniantur membra cù capite, vel salte ipse Rex ratione jurisdictionis, quam habet, poterit occasione partis vendere

vendere totum, juxta l. 2. C. de comman. rerum alienat. & l. 1. C. de vendit. rerum fiscal. cum privat. com. lib. 10. prout fuit decifum, me referente, pro Regio Fisco contra Fideliff. Civitatem die 18. Septembris 1637. & supra 76 scripsi, & propterea inolevit praxis, & observantia inconcusse observata in omnibus locis admissis ad Regium domanium, ut corpora, & jurisdictiones transferantur ad beneficium Vniversitatum, de quarum pecunia fuit obtentum domanium sub eadem natura feudali, ut supponunt uti indubium Rovit. super d. pragm. 63. per totam, præsertim num. 17. Dom. de Curte, de Ponte, & omnes nostrates in præcitat. locis, & ut Fiscalis ipse curavi citari omnes Vniversitates, & Cives ad docendum de solutione releviorum, & aliorum jurium dominicalium.

Pro confirmatione omnium supradictorum videndus quæso Suarez in tract. de legibus, cap. 37. fol. mihi 1061. præsertim nu. 3. lit. C. & nu. 7. vers. superest dicendum, & num. 8. vers. nam si jurisdictio, ubi optimè distinguit inter privilegium juris translaticivum, & rei, & privilegium consistens in facultate operandi, D. Ludov. Casanat. in cons. 43. præsertim num. 42. & 54. & Dominus Reg. Tapia decis. 23. num. 44. 57. 58. & 103. quibus in locis plura cumulant apprimè necessaria ad materiam, de qua supra.

S V M M A R I V M.

- 1 Corpora, & introitus de jure Baronum tempore domany cedentes commodo Vniversitatis, remanent feudales.
- 2 Pactum de retrovendendo est pars pretij, & nu. 25. expirat transacto redimendi tempore, num. 7. efficit, ut res minus justo pretio vendatur, num. 26. & temporale concurrente injustitia efficitur perpetuum, nu. 50.
- 3 Domano revocato, Vniversitati sunt restituenda corpora retenta per Regium Fiscum tempore domany, vel pretium ipsorum cum fructibus perceptis, juxta consuetum stilum.
- 4 Vniversitate se redimente Fiscus lucratur jurisdictionem ex pecunia ipsius, reliqua vero corpora ad Vniversitatem pertinent.
- 5 Voluntas, qua ex facto colligitur non extenditur

- ultra quam ex ipso facto de necessitate inferatur.
- 6 Cessante causa consensus, cessat consensus, etiam quod essemus in Principe habente rem à privato.
- 8 Feudo ex lege investitura inest, ut aliquando utile cum directo consolidetur dominio, sine qua spe translatio diceretur odiosa, n. 10.
- 9 Nihil habere videtur qui nudam tantum proprietatem habet.
- 11 Damnanialia qua à Regibus tantum ex generali consuetudine distrahuntur, à Præregibus absque speciali mandato alienari prohibentur, & nu. 12.
- 13 Personalia insolita concedi, qua à Principe perraro exercentur, in quacunque concessione intelliguntur exceptuata.
- 14 Læsione interveniente, contractus gestus cum Reg. Fisco redditur nullus.
- 15 Vniversitas ad Regium domanium admissa subrogatur in omnibus in locum primi emptoris, præterquam in expresse reservatis.
- 16 Contractus ex conventionione leges accipiunt.
- 17 Rex iterum concedendo feudum sibi apertum non prohibetur legem, quam velit in concessione apponere, facit gratiam prout sibi placet, cum ipsius sit æstimare modum sui beneficij, nu. 18.
- 19 Feuda magis à lege conventionis quam ab alio jure dependens, à lege investitura naturam accipiunt, & spiritum vita, Rege insufflante, num. 20. non potest earum forma mutari in præjudicium successorum, nu. 21.
- 22 Nemo invitus compellitur rem suam alteri vendere.
- 23 Licitum est contrahentibus in pretio invicem se decipere.
- 24 Domanium competit Vniversitati ex persona Regis, & ipso nolente excluditur.
- 27 Venditio justo, vel majori pretio facta luendi spem adimit.
- 28 Nemo præsumitur jactare suum.
- 29 Pactum in venditione adjectum ad commodum venditoris, efficit, ut vilius res intelligatur vendita, & nu. 30.
- 31 Enunciatio meritorum in concessione à Domino subditis facta, non ideo minus illam gratiosam reddit.
- 32 Obsequia præstita à liberto, uxore, & filio erga patronum, maritum, & patrem, pro meritis remuneratione dignis non habentur, nec impediunt revocationem virtute legis si unquam, nu. 33.
- 34 Vasalli aequiparantur libertis.
- 35 Obligatio antidotalis domini erga subditos non operatur vim coactivam, sed tantum sufficit ad

- ad implorandam Principis munificentiam, qua non extenditur ad successores.*
- 35 Afflicti opinio in decif. 307. refellitur, & explicatur, nu. 37.
- 38 Dom. D. Ioseph de Neapoli Regens dignissimus in Italico Cons. pro Sicilia Regno laudatur.
- 39 Lesionis causa erit tractanda in iudicio ordinario, actione proposita, & parte citata.
- 40 Excessus tempore belli permisi, pace redeunte emendari debent, legesque erunt abroganda, nu. 41. jus iudicium ex actibus tunc gestis non acquiritur, nu. 42. & rationes dicto tempore dispendia revideri possunt, nu. 43.
- 44 Utilitas qua à futuro dependet eventu, non attenditur.
- 45 Venditio, qua effectum non habuit, vel fuit inutiliter celebrata, non facit ut secunda censetur in ejus locum subrogata, cum paria sint aliquid non fieri, vel inutiliter.
- 46 Pactum de retrovendendo, de revendendo, & de restituendo, idem continent.
- 47 Latio in Fisco valde minor sufficiens est ad rescindendum contractum, sicut in minore, & Ecclesia, licet interveniant subhastatio, & decretum iudicis, nu. 48.
- 49 Peregrini sententia improbat.
- 51 Supremi Senatus majori pollent autoritate, quam reliqua Tribunalia, eorum decreta vim legis obtinent, nu. 52. dummodo in ipsis resideant Reges, vel sententia eorum nomine proferantur, num. 53. & statuti generalis auctoritatem continent, nu. 55.
- 54 Decium perterruit auctoritas S. C. Neapolitani.

ARGUMENTVM.

Vniversitas ad Regium domanium admiffa si iterum vendi contingat, an corpora domanialia per Regium Fiscum retenta, & in prima venditione comprehensa erunt ei restituenda.

RESPONSVM XXV.

Devoluta Civitati Ostuni in Provincia Hydruntina Regiæ Curiz, ob mortem Sereniss. Regiæ Poloniæ, quæ tenebat illam in feudum ab Invidiss. Rege nostro, & sic consolidato utili dominio feudatarij cum directo, Don. Ioannes Manriquez Locumtenens Generalis in Regno sub die 19. Augusti 1558. vendidit dictam Civitatem pro subveniendo necessitatibus Regiæ Curiz Ferdinando Loffredo Marchioni Trevi-

ci cum omnibus corporibus, & introitus, qui erant sub universitate feudi devoluti de jure Baronum, inclusis etiam corporibus, & membris jurisdictionalibus, & in specie fuit additum, cum Dohanis, quarum redditus essent infra mensem liquidandi per Regiam Cameram, nec non cum ann. duc. 2150. functionum fiscalium, concessis tamen in burgenfaticum cum pacto de retrovendendo, sive cum facultate R. Curiz reservata luendi quancumque infra annum, omnia quidem prædicta pro pretio duc. 55000.

Nondum autem exequuto dicto contractu, post annum, die scilicet 13. Septembris 1559. Dux Alcalanorum Prorex prudentissimus successor admisit dictam Civitatem ad Regium domanium, & narratis jam dicta devolutione, & venditione facta à prædecessore, fuisseque per Civitatem oblatos pro dicto domanio, ac pro bonis, & introitibus Baronialibus, & jurisdictionalibus (excepta tamen Dohana, ejusque redditibus) duc. 40000. eamque oblationem fuisse per Regiam Curiam acceptatam, & de ejus mandato stipulatum instrumentum in dicta Civitate per Doctorem Petrum de Leonibus pro venditione faciendâ per dictam Reg. Curiam infra scriptorum bonorum, & introituum baronialium infra declarandorum, quæ fuerunt inferius declarata, & descripta, his verbis, *nec non ultra concessionem d. domanij ex causis prænarratis, qua fuerunt servitia non vulgaria*, de quibus supra proximè meminerat, vendidit in feudum subscripta corpora, nec non omnia, & quæcunque jura, membra, & introitus ad dictam Civitatem spectantes, prout erant tempore Regiæ Poloniæ, (excepta tamen Dohana cum juribus suis) verum Reg. Curia non possit alterare directus dictæ Dohanæ.

Ratificavit idem Prorex dictum instrumentum venditionis, & de novo vendidit eidem Civitati cum jure reintegrandi, & confirmatione privilegiorum pro dicto pretio duc. 40. mil. cum pacto tamen de retrovendendo quoad corpora Baronalia vendita infra quatuor annos pro iisdem duc. 40. mil. Et promissit dicta Civitas solvere adoham, ex quo, ut incidenter hoc dicam, confirmatur id, quod alibi dixi, & de jure probavi, corpora, & introitus de jure Baronum, inclusis juribus jurisdictionalibus, quæ tempore domanij cedunt beneficio Vniversitatum, remanere feudales, etiamsi vendantur ipsi Vniversitati; quidquid aliquando fuerit de

de hoc dubitatum, & vigore dicti pacti de retrovendendo, anno sequenti 1560. 6. Septembris idem Vicerex asserendo habere dictum jus luendi, sive redimendi dicta jura, & corpora Baronalia vendita pro dictis duc. 40. mil. vendidit, & remisit dictum jus luendi eidem Civitati Ostuni emptricis pro duc. decem mille, & sic pro quarta parte dicti pretij, confirmando concessionem domanij, pro qua fuit inter partes æstimatum jus luendi, juxta doctè dicta per *Franch. decis. 95. nu. 3.* ut infra latius.

Vnde cum hodie vigore decreti generalis sæpe citati, ac per extensum in fine *Responsi 23.* impressi, fuisset de novo exposita venalis jurisdictio dictæ Civitatis, inter alia multa, quæ ex parte ipsius opponebantur, ut evitaret revocationem domanij.

Dicebatur in primis, id non expedire Fisco, siquidem in casu alienationis erat sibi restituendum pretium Dohanæ, quod erat magni valoris, ut infra latius, siquidem licet de anno 1559. quo obtinuit domanium, fuerit per Proregem reservatum ad beneficium Regiæ Curie corpus Dohanæ cum juribus suis, id tamen fieri non poterat in præjudicium ipsius Civitatis, quæ ex dicta concessione domanij subrogata fuerat in locum Marchionis Trevici, qui obtulerat pro emptione jurisdictionis, & omnium corporum, & introituum de jure Baronum, incluso in specie jure Dohanæ, quinimò cum aliis duc. annuis 2150. functionum Fiscalium, unde cum ipsa Universitas per viam prælationis se redemisset solvendo duc. 50000. in duabus vicibus, necessariò tunc consignari debuerant ad sui beneficium omnia corpora de jure Baronum, eo modo, prout ad Fiscum pervenerant per mortem Regiæ Poloniæ, & per Regiam Curiam fuerant concessa, & infeudata dicto Marchioni Trevici, & ideo cum per retentionem factam per Ducem de Alcalá, & reservationem jurium Dohanæ ad beneficium R. Curie fuerit ipsa evidentè læsa, & pateat non jure factam; licebat ipsi Civitati hodie adversus prætentam revocationem domanij licitè opponere, quòd quatenus infringendus esset contractus domanij, pro ejus observantia insistebat, saltem erat sibi restituendum corpus Dohanæ, vel pretium cum fructibus perceptis, quod ex sibi tunc tempore obtenti domanij consignari debuerat insimul cum aliis juribus, & corporibus, juxta notoriam, & vetustam observantiam, & stilum juri subni-

xum, juxta quem ex redemptione, quæ fit per Universitatem corporum, & jurium Baronalium, retenta ad beneficium Fiscus jurisdictione, quam lucratur ex facto, & pecunia Universitatis, quæ proinde sufficere sibi debet, reliqua omnia corpora transferenda sunt in Universitatem, ut sæpe diximus ex *D. Regente de Curie de feudis par. 1. cap. 3. per totum, præsertim num. 51. 68. 74. & 75. Rovito super Pragm. 63. de offic. procur. Cas. in novis. nu. 17. 29. & 30.*

Nec sibi poterat obstare, quòd ipsa Universitas tunc dictæ reservationi Dohanæ consenserit, & passa fuerit, dictum jus Dohanæ reservari ad beneficium Reg. Curie.

Siquidem primò, de jure certum est, quòd voluntas, quæ ex facto colligitur, non extenditur ultra, quàm ex ipso facto de necessitate inferatur, ut probat *Surd. decis. 84. num. 10. decis. 267. n. 5. 285. n. 3. & decis. 317. n. 22.* unde si consensit Civitas dictæ retentioni, ut obtineret domanium, & sic libertatem, quæ res est inæstimabilis, non mirum si revocato domanio quamvis ex causa à jure permessa, & sic cessante causa consensus, eaque reducta ad non causam, tanquam cessante consensu, debebat saltem sibi restitui corpus Dohanæ, sive ipsius pretium saltem absque fructibus, cum medio tempore gavisa fuerit libertate domanij, ut ex *Bald. in l. servis 36. C. de Episc. & Cler. tradit Tirag. de cess. causa par. 1. n. 209. & in terminis, quòd Princeps, qui habuit rem à privato ex certa causa, quòd cessante illa causa debeat rem privato restituere, ex Innoc. in cap. quia plerique de immuni. Eccles. Butr. Imol. & Dec. nu. 27. in cap. qua in Ecclesiarum, de consti. Afflic. decis. 361. nu. 29. Peregr. de jure Fisci lib. 5. tit. 2. nu. 51.*

Et tantò magis, quia ipsa Civitas, ipsiusque opera mediante Regia Curia multum commodi, & utilitatis consequuta fuerat, primò, quia cum vendidisset de anno 1558. dictam jurisdictionem, & redditus dictæ Civitatis Marchioni Trevici, inclusis nedum Dohana, sed dictis ann. duc. 2150. functionum Fiscalium pro duc. 55000. ipsa Civitas immediatè in anno sequenti 1559. occasione domanij obrulit, & solvit duc. 40. mil. & sic in totum d. 50. mil. pro eisdem juribus, & introitibus, deducta Dohana magni redditus, & valoris, ut infra, & dictis functionibus Fiscalibus, cum maximo Fiscus compendio.

Item cum in prima venditione fuerit conventum cum dicto Marchione, & concessa Regiæ Curie facultas redimendi infra annum

annum, Civitas deinde prorogavit idem pactum de retrovendendo ad quatuor annos.

Et tandem dicebatur pro Civitate esse potissimè considerandum aliud maximum commodum Fisco partum ex oblatione, quam ipsa fecit duc. 40. mil. pro domanio, qua mediante Fiscus potuit exercere pactum de retrovendendo contra dictum Marchionem primum emptorem, & sic fuit causa immediata rescindendi venditionem, & resolvendi contractum, qui evidenter patet fuisse Fisco maximè damnosus, considerato valore jurium, & corporum venditorum, & quantitate pretij, qui elapso anno dato ad redimendum, amplius rescindi non potuisset, vel difficiliùs id admissum fuisset, ut tradunt *Goza. & Cagn. in l. 2. uterque nu. 64. C. de pactis inter empt. & vend. Curt. Tirag. & alij*, quos citat *Menoch. lib. 2. cent. 3. casu 217. num. 1. de arbitrar.*

Verùm pro parte Fisci adversus oppositiones prædictas respondebatur.

Et primò negabat Fiscus, ad Civitatem spectasse ullo tempore, neque spectare posse jus aliquod super corpore Dohanæ, siquidem compertum erat, Civitatem ipsam per mortem Reginae Poloniæ, quæ illam tenebat in feudum, fuisse devolutam Regi, tanquam directo Domino cum jurisdictione, corporibus, & integro statu per viam consolidationis utilis cum directo dominio, quod factum inficiari non poterat, quæ consolidatio, sive reversio ad dominum dicitur factum favorabile, *l. Mavius 66. §. cum fundo ff. de legat. 2. & in feudo est de intrinseca natura*, quia ea lege datur, ut utile directo aliquando accedat dominio, quod absque utili inutile censeatur, quidquid enim dixerit *Hosiens.* quòd utile dominium sit chimera, tamen *Ifernia* dixit, nihil habere qui nudam habet proprietatem, citans *Poetam: Ortulus iste parit fructum cum flore favorem. Flos, & fructus erunt, hic nitet, ille sapit. in cap. 1. num. 3.* ubi *Liparulus* addit *Afflicti. Loffred. Frecc. & alios de investitura de re aliena facta*, quibus addo *Lucam, Decian. glos. Paris. Ancharanum, Raudensem*, & alios, quos pro utilitate consolidationis utilis dominij cum directo concessit *Andr. Knichen de vest. pact. p. 1. cap. 3. in 1. part. d. cap. 3. incip. in Nomoshesia, nu. 63. & seq. fol. mihi 347.* sicuti è contra translatio sine spe consolidationis est odiosa, *cap. unico vers. inde potest*, ibi, *ideo scilicet quia nunquam reversurum sit ad dominum, de alien. feudi.*

Et quamvis Locumtenens Regis de anno 1558. vendiderit dictam Civitatem cum ju-

ribus suis Marchioni Trevici, inclusis Dohanis, & functionibus fiscalibus, præterquam quod de potestate dicti Locumtenentis alienandi locum insignem non apparebat, & sic sine speciali mandato domanialia alienari non potuerunt, cum nec ipsemet Rex possit, id prohibente *extrav. Innoc. VI. incip. Ad Regnum Sicilia*, de qua attestatur *Lucas de Penna in l. 1. C. de capitat. civi. censib. exim. & in l. quicumque C. de omni agro deser. lib. 11. & tradunt Domini mei Capyc. in Invest. verb. Reges etiam, vers. limita, nam Rex fol. 151. in fin. & de Curte in 1. par. c. 3. sub num. 21.* licèt aliud sit de consuetudine urgète necessitate, quæ tamen consuetudo non extenditur ad Proreges, qui prohibentur generaliter alienare, absque speciali permisso Regis, juxta doctrinam *Iser. in l. Imperialem, n. 12. & 13. ibi insolita personalia, qua nunquam, aut raro consuevit, non transeunt*, & inferiùs in *vers. sed an Vicarius*, cujus theoricam explicant *D. Capyc. in ead. l. Imperial. car. mihi 29. sub versic. Andr. prosequendo Camer. cart. 77. col. 1. vers. & nota quòd Iser. ubi quòd semper censeantur excepta insolita personalia, quæ per ipsum Principem perrare exerceri solent, l. fin. ff. de senator. cujusmodi est alienatio domanialium, de qua in *Constit. Dignum, & ea, qua ad Decum, idem Camer. d. car. 77. col. 3. lit. N.* de quo latè Authores congerit, & distinctione explicat *D. de Curte in 1. par. de feudiis, c. 3. n. 9. & 11. cum seqq.* imò evidenter constabat, prædictum contractum, ex his, quæ deinde supervenerunt, & ex facto superiùs relato fuisse in evidentem Fisci læsionem, quæ in Fisco, tamen si adfuisset mandatum (quod negabatur) importasset nullitatem ipsius venditionis.*

Præterea, & secundò dicebatur, quòd licèt occasione dictæ venditionis primo loco factæ R. Curia admiserit ipsam Civitatem ad fruitionem domanij, non exinde necessariò sequitur, ad ipsam pertinere omnia jura, & corpora priùs vendita dicto Marchioni.

Siquidem licèt in dubio, si aliud non conveniat, nec aliud appareat Vniversitas petens admitti ad domanium, dum Rex procedit ad illius venditionem, censeatur subrogata in omnibus vice primi emptoris, Rege annuente, & simpliciter concedente domanium, absque ulla reservatione, aliud tamen est, si aliud expressè inter ipsas partes fuerit conventum, & specificè, & expressè cautum, ut factum fuit in casu præsentis, cum satis nota sit regula, contractus ex conventionem legem accipere, & pactum quòd non sit contra

contra legem, aut bonos mores omnino servandum, *l. juris gentium §. adeo ff. de pa-*
17. tis, prout certum est, nullo jure prohiberi Regem dominum directum effectum plenè dominum ex consolidatione utilis domini cum directo posse in venditione, & traditione rei suæ apponere legem, quam velit, ut ex *l. legem C. de pactis*, docent Feudistæ *Ifern. in cap. 1. §. praterea, tit. quibus modis feudum amittatur, il primo, post numer. 33. vers. extra causas expressas*, *Petr. de Greg. de concess. feudi, par. 1. quest. 5. num. 8.* quia Princeps facit gratiam ut vult, & ipsius est æstimare modum sui beneficii, *Baldus, Angelus*, & alii, quos citat *Knich. de vest. pact. 19 part. 1. cap. 2. sub num. 167.* feuda enim magis à lege conventionis dependent, quam proprio jure, & moribus, *Bald. in l. fin. §. 20 placuit C. de liberal. causa*, & proinde adsumunt naturam inductam à lege primæ investituræ, in qua Rex dicitur illi insufflare spiritum vivendi, & sicut corpus hominis regitur à spiritu, sic feudum regitur ab ipsa forma primæ investituræ, *Frecc. lib. 3. in princ. tit. de formulis invest. §. quia ex formula, num. 5. in fin. & 6. Afflic. decis. 195.* adeò ut
21 nec dominus possit immutare formam primæ investituræ in præjudicium successorum, de quo infinitos congerit *de Ponte tit. de reformat. investit. §. sape sapius, per tot. car. 516.* quinimò regulæ omnes sunt pro Fisco,
22 ut nemo invitus cogatur vendere quod non velit, vel expedit, vulgata *l. invitum 11. C. de contrahenda emptione, & l. nec emere 16. C. de jure deliberandi*, ad cuius ornatum *Covar. lib. 3. cap. 14. variar. resol.* cum limitationibus per *Surdum conf. 205. lib. 2.* quinimò licere contrahentibus in pretio se invicem decipere, probat *Ulpianus in l. in causa 17. §. idem Pomponius ff. de minorib. ibi, idem Pomponius ait, in pretio emptionis, & venditionis naturaliter licere contrahentibus se circumvenire*, quod communiter declaratur, citra tamen enormem læsionem, de qua in vulgata *l. 2. C. de rescind. vendit.* vel indistinctè de omni læsione, etiam maxima, ut novè contra omnes intelligit *Pinellus in repetit. d. l. 2. p. 1. cap. 1. ex nu. 32.* sed communi opinione probat *Ozafschus decis. 95. num. 1.* qui ampliat, ut permittatur hujusmodi deceptio, nedum jure Civili, sed etiam Canonico, de quo articulo etiam *Reg. de Ponte de Regal. imposit. §. 5. num. 7. & 14.*

In præsentem autem casu reservatio juris Dohanæ ex pluribus apparebit justissime facta. Primò, quia Rex tanquam Domi-

24 nus, ex cuius jure dependebat concessio, & usus domanii, aliter non concessisset, absolutum est quidem, nullum jus competere Universitati petendi domanium, nisi ex persona Regis, qui gratosè, & ex suo arbitrio concedat conservari. Universitates in domanio, unde Rege nolente, omni jure destituntur, & ut dicit post alios *Dominus de Curte dicta part. 1. capit. 3. num. 52. in fine*, & ex hoc credo, quòd totum sit ex voluntate Domini directi in hisce domanijs, & parum post, hinc esse, quòd multoties Præreges cum nolunt domanium indulgere, quamvis adsint vires Universitatis, & sint in tempore petendi, illud denegant, quasi jus prælationis non sit radicatum in personis eorum, sed Regis, quem sequitur *Reg. de Ponte de divers. provis. fieri sol. §. 1. incipiente, tetigimus supra nu. 14. in tract. de potestate Præregis.*

Secundò, quia prior contractus venditionis factæ primo emptori Marchioni Trevisci fuit evidenter damnosus, ut pro pretio *duc. 55. mill.* fuisset concessum nedum domanium, sed omnia corpora, & introitus cum Dohana, quæ sola potuisset dicto pretio vendi, ut infra dicitur, ultra redditus functionum fiscalium, unde meritò à successore Prælege in capite, qui melius novit, & curavit jura Regis, nedum contractus non fuit executus, qui verè ex processu patet, nullum effectum habuisse, siquidem ex instrumento concessionis domanii apparet, & constat, jurisdictionem, & corpora omnia fuisse usque ad illud tempus penès Curiam, eaque à manibus Reg. Curie, quæ illa possidebat, Civitatem emptoriem recepisse, unde non potuit subrogari Civitas in locum primi emptoris, dum de prima venditione non fuit habitatio, sed altera, & secunda facta fuit de novo venditio ipsi Civitati, quæ ex traditione possessionis suam habuit effectum; sed cum de nova venditione tractasset pro justo pretio, sublata Fisci læsione, Civitas obtulit dictum pretium, excepta Dohana, & sic jure fuit facta venditio, quæ justo pretio facta apparet, ut colligitur ex pacto de retrovendendo infra 4. annos Fisco reservato, quòd pactum constat importare
25 quartam partem pretii.

Idque comprobatur ex eo, quòd fuit postea per Civitatem emptum dictum jus luendi *duc. decem mille*, ut liberè, & absque dicto onere emptio per illam facta remaneret, ex quo satis ostenditur, pretium *duc. 10. mill.* prius per Civitatem solutum fuisse

potius infra, quam supra justum, & commune pretium, quod ab aliis potuisset offerri, alias enim si pretium duc. 40. mil. primo loco oblatum non fuisset valde minus iusto, & communi pretio, cujusmodi solet reservatio pacti de retrovendendo efficere, ut
 26 res minus iusto pretio vendatur, *Tiraquel. in prasat. retract. convent. num. 20. Covarr. lib. 3. var. resol. cap. 10. Franch. dec. 95. num. 3. ubi Horat. Viscont. in addit. aggregavit Roland. conf. 96. num. 38. in 2. Decis. Perus. 97. num. 6. Lupum de usur. in 2. comm. §. 5. numer. 129. idemque repetit idem de Franch. decis. 105. num. 19. Pinel. in d. l. 2. par. 3. c. 4. sub nu. 19. Surd. decis. 155. nu. 11. inutilis fuisset reservatio juris luendi facta per Fiscum, nec Civitas sponte solvisset alios duc. 10. mille, ut efficeretur liberè, & absolutè domina corporum
 27 venditorum, quia ex venditione iusto pretio, vel majori facta, nulla superfuisset spes luicionis, argumento *l. statuliberum 9. versic. At & si ante ff. de statulib. & notatur in rubr. C. de luit. pignoris*, & sic frustra erogasset di-
 28 ctam pecuniam, quod de jure non præsumitur, quòd quis spontè, & sine necessitate jactet suum, vulgatis juribus.*

Tertiò addebat Fiscus, integrum pretium, scilicet et duc. 40. mil. primo loco oblatum per Civitatem; unà eum aliis duc. 10. mille pro emptione juris luendi; fuisse solum pro valore corporum; siquidem ex instrumento apparebat, Proregem vendidisse tantum corpora, & introitus devolutos pro dicto pretio, qui fuerunt inter partes æstimati pro dicto pretio, cum plura essent, & ex ipsorum descriptione, & redditu fortè essent majoris valoris, domanium verò non fuisse in ipsa venditione inclusum, nec æstimatum, licèt occasione dictæ venditionis introituum fuerit gratis dictæ Civitati concessum ob ejus servitia, ut clarè colligi videbatur ex verbis instrumenti; quamvis
 29 enim pactum, vel onus in venditione appositum sit veluti quædam pars pretii, & ob id res vilius censeatur vendi, *l. si venditor §. si quid emptor, in fin. ff. de serv. exportandis, l. hereditatem Cornely ff. de hereditate, vel actione vendita, Surd. dec. 82. numer. 7. & decis. 155. nu. 10. cum infinitis per Tiraquel. in prasat. retractus conventionalis, sub*
 30 *num. 21. vers. & id quidem*, tamen id procedit in pacto appposito in contractu ad commodum venditoris; ut clarè habetur in *l. fundi partem ff. de contrahenda empt. l. si sterilis §. si tibi ff. de action. empti*, ut declarat idem *Tiraquel. de retractu consanguinitatis*

§. 1. glos. 18. sub num. 38. vers. sicuti, & è diverso; unde dicebatur, de præfensa latrone per Civitatem allegata nullo modo constare, quinimò contractum pro Civitate fuisse nimis utiliter gestum, cum ultra corpora, & introitus per ipsam emptos iusto, & condigno pretio lucrata fuerat domanium sibi gratis concessum, siquidem quamvis enuncientur servitia præstita, non ideo
 31 minus gratiosa censeatur concessio facta ob merita à vasallis, & subditis ex debito præstita, juxta placitum *Seneca lib. 3. & 6. de beneficijs*, & in uxore, filio, liberto quoad maritum, patrem, patronum, operas, & obsequia præstita, non haberi pro meritis remuneratione dignis, ac ideo non impedire revocationem donationis, vigore *l. si unquam, censuit Ripa in illius t. repet. q. 14. C. de revoc. donat. Baldus, & omnes in l. si donatione, C. de collation. cum infinitis traditis per Tiraquel. in repet. d. l. si unquam, glos. in versic. libertis, & latius in ver. donatione largitus ex*
 32 *num. 92. in 4. declar. & tradunt Natta, Cephal. Arius Pinel. Mascard. Gutierrez & alii, quos congerit Conf. Paschalis de viribus*
 34 *patr. potest. cap. 4. num. 50. ubi declarat numer. 51. & seq. & in vasallis, quos constat æquiparari libertis, imò secundum aliquos, etiam servis, licèt verior sit prima opinio liberris æquiparandos, secundum D. de Curte d. cap. 3. numer. 44. & Rovitum in pragmat. 63. sub num. 25. & 27. tradit in puncto Afflict. noster decis. 307. ex num. 13. nec obligationem antidoralem, qua posset teneri dominus respectu liberti, vel subditi, posse parere actionem coactivam ad remunerandum, sed tantum ad implorandum domini, vel Principis magnificentiam, & præsertim mortuo Domino, vel Principe, cui fuerunt præstita, adeò ut velut personalia non transeat effectus antidoræ ad Principi successores, bene explicat idem *Afflict. ibid. & nu. 14. ex las. & aliis in l. si non sortem §. libertus ff. de condi. indeb. quod extendit nu. 15. 16. ad*
 35 *18. quòd subditus, & vasallus præstando servitia, debet ea recta intentione præstare tanquam obligatus sub juramento fidelitatis, non autem sub spe remunerationis, in quo*
 36 *parcat mihi Afflictus, cum & Deus optimus maximus, quem Reges terræ imitari debent concedat sibi præstari servitium debitum ut Creatori propter retributionem, juxta illud Psalmista Psalm. Quomodo dilexi, nisi salvando Afflict. dicamus, illius dictum restringendum ad facti speciem ibi ab eo propositam de illo nobili vasallo; quo*
 indigna-*

indignatus de mora Regis in remunerandis
servitiis exprobraverat suo Principi servitia
præstita, exponendo querimoniam per mo-
dum manifesti, ex quo improbo facto sub-
sequuto suspicari poterat, servitia præce-
dencia minus bono animo præstita, quæ
convenit præstari cum omni affectu humi-
litate, & reverentiæ, ut in *epist. Beati Petri*
cap. 2. in quo ultimo optimè loquitur *Af-*
flict. & in materia, quando, & quomodo
teneatur Rex remunerare servitia vasalli,
seu feudatarii, videndus *Caved. decis. 36.*
per totam, ubi distinctè loquitur *par. 2.* Quam
decisionem unà cum *text. in d. l. si non sor-*
tem, §. libertus ff. de condiç. indeb. in mo-
38 dium protulit Dom. D. Ioseph de Neapoli
meritissimus Regens in hoc Italico Consi-
lio pro Siciliæ Regno, qui ea juris peritia, ju-
dicii præstantia, ingenii acumine, memo-
riæque admiranda felicitate pollet, ut cun-
ctis in rebus, tum iis, quæ ad civilem scien-
tiam, tum etiam, quæ ad regimen perti-
nent, maxima jurium, congruentiumque
decisionum copia semper occurrat, nec mi-
nori religionis, justitiæque zelo, vitæ integri-
tate, morum candore, ac pietate præstat.
Quas ob animi, ingeniique dotes Inviçtissi-
mi nostri Regis gratiam abundè promeri-
tus est, eaque in existimatione apud supre-
mos Aulicos habetur, ut in omnibus Status
confessibus, seu lunctis, ubi graviora Monar-
chiæ negotia pertractantur, ejus consilium;
non ut Siciliæ tantum Regentis, sed tan-
quam unius ex supremis Hispaniæ ministris
adhibeatur. Ipsius doctrina, jucundissimaq;
societate in hoc Consilio, ubi nostri Regis
benignitate, ac munificentia pro Neapolita-
no Regno Regentis munus obeo, nunc ad-
modum fruor, atque oblector. Deum Op-
timum Maximum deprecor, ut eum pro
Monarchiæ bono, nobilissimæ suæ domus
incremento, amicis, bonisque omnibus diu
servet incolumem.

39 Et quatenus prætenderet se læsam, id
erat à Civitate proponendum in iudicio or-
dinario, in quo citato Fisco, adhibita cau-
sæ cognitione, & judiciali ordine servato
erat procedendum, juxta doctrinam *Bart.*
in l. 1. C. de conduct. & procur. lib. 11. ubi
etiam *Latus de Penna*, quamvis summarie,
& sola facti veritate inspecta, ut in causis
privatorum fieri solet, *Bart. in l. res, quæ §.*
res autem ff. de jure Fisci, Surdus decis. 18. n. 2.
& §. in quibus est summarie procedendum,
Clem. sape, de verb. signif. & discurret plenè
Peregr. de jure Fisci lib. 7. tit. 3. n. 3. nec poterat

hæc prætenso retardare venditionem do-
manii, quæ celeritatem desiderabat, cum
exigeret altiorem indaginem.

Et quartò apparebat in promptu, non po-
tuisse comprehendi in venditione Doha-
nam, ipsiusque redditus, siquidem constabat
ex eisdem actis, & scripturis præsentatis
pro parte ejusdem Civitatis, redditus Do-
hanæ ascendere ad duc. 5000. & multoties
usque ad duc. septem, & octo mille in sin-
gulos annos, ab anno 1606. citrà, & licet non
constet de redditu in præteritum tempore
venditionis de anno 1559. attamen etiam si
fuisset redditus eo tempore valde minor, pu-
tà si redditus Dohanæ non excessisset annuos
duc. tres mille, adhuc ad rationem quatuor,
vel ad summum quinque pro centum, sicuti
æstimantur jura feudalia, præsertim cum ju-
risdictione, cujusmodi constat exerceri per
Dohanerios, adhuc pretium solius Dohanæ
ascendisset ad duc. sexaginta mille.

Vnde ex hoc dignoscitur, justa, & maxi-
ma cum ratione fuisse reservatù jus Doha-
næ, ex quantitate etiam pretii dignoscitur
quid debuerit in venditione comprehendi.

Item eadem ratione apparet quàm ju-
stè à prima venditione facta Marchioni
Trevici fuerit re integra recessum, nec exe-
quuta; multoties enim Regia Curia ma-
xima, & imminente necessitate pressa ha-
bendi pecunias ob urgentes, & improvisos
bellorum motus, cogitur ad evitandum
damnum irreparabile, similes contractus
admittere, prout vidimus nostris tempori-
bus admissa pacta, & tolerata lucra exorbi-
tancia in partitis ad beneficium Negotiato-
rum, quos Assentistas vocant, quorum insa-
tiabilis cupiditas, imò vorago absorberet
Mare Oceanum, quæ tamen cessante post-
modum illa præcisa necessitate, quod Deus
concedat eum desiderabili pace, non ira de-
40 facili admitterentur, quinimò jure excessus
emendari debent, ex *text. pulcherrimo in*
§. privilegia. omnia, ibi, *cessentur, & in irri-*
um deducantur, de pac. const. ubi gl. & in §.
sententia quoque, ibi: qua occasione guerra, vel
discordia lata sunt in irritum deducantur, ubi
gl. Odoest. ver. in irritum, subdit, *debent om-*
nia pacis tempore in pristinum statum restitui,
inde *Livius de bello Macedon. lib. 4.* refert,
legem latam per bellum temporibus duris,
41 in pace, & florente Republica abrogandam
esse, eam enim scripsisse Latores, tandiu
mansuram, quamdiu causa mansisset, nam &
quæ in pace latæ sunt, plerumq; bellum ab-
rogat, itaq; in bello pax, & ex *Hostiens. Barb.*

Bellam. plura tradit Tiraquell. de cess. caus. par.

1, numer. 42. ex actibus enim coactis tem-
 42 pore belli nullum jus juridicum acquiri po-
 test, quia praevalet tunc jus, atque coactio
 rationis, & iusti experts praeferendo ini-
 quum aequo, sicuturque *titulus de iustitia, &*
jure, de que vi, & vi armata subrogatur, &
de eo, quod metus causa, Tiraquell. de primo-
gen. q. 17. num. 84. & q. 40. num. 40. plura
curiosè apud Andr. Knichen de Saxonico non
provoc. jure, cap. 3. ex nu. 310. ad 315. & pro-
 inde strenuus Fisci patronus conabitur con-
 43 tractus, & computa hoc tempore gesta re-
 videri facere, & dispungere à peritis, & ze-
 lantibus Rationalibus, nedum ut errores
 computorum, sed ut enormissimæ læsiones
 emendentur, cum aliquod quietis spatium
 dabitur, ut frui liceat maximo illo bono
 pacis, quo in rebus humanis nihil magis
 gloriosum, nihil delectabilius, aut utilius au-
 diri, possideri, aut desiderari possit, ut ex *Di-*
vo August. refert Alberic. in d. l. 1. in princ.
C. de caduc. toll. ubi plura de laudibus pacis,
de quo plurima per Barbat. utrumque Socin.
Beroum, & alios, quos refert Peregr. de jure
Fisci lib. 5. tit. 2. nu. 50.

Ex quibus non obstant ultimæ opposi-
 tiones, Fiscum multum utilitatis consequu-
 tum ex oblatione facta per Civitatem, quia
 aliter Reg. Curia fuisset coacta concedere
 nedum Dohanam, sed functiones fiscales,
 44 nimis enim remota est illatio, & utilitas
 accidens, & incerta, sicut de interesse ex-
 tra rem arguit *I. C. in l. susterili 22. S. cum*
per venditorem ff. de actio. empti, cum quid
futurum fuisset, & facturus Prorex, ignora-
mus, & Civitas suum negotium proprium,
& utile gessit, non alienum, quo casu nihil à
Fisco est ei rependendum, argumento text.
in l. si prior 13. S. l. cum glos. verb. gessit ff. qui
potior. in pignore, quem text. exornavi in ar-
ticulo, quando debeat interesse alterius
interesse in addit. ad Cons. D. Camilli de Medi-
cu mei Soceri 86. nu. 13. & 14.

Nec etiam obstat ultima consideratio,
 quod ipsa Civitas fuerit in causa, ut ex sua
 oblatione facta infra annum Fiscus exer-
 cuerit pactum redimendi contra primum
 emptorem.

Siquidem in hoc Civitati deficit factum,
 & juris dispositio, primum quidem, quia
 Fisco non fuit opus exercere pactum de re-
 dimendo, cum prima venditio non habue-
 rit effectum, uti continens enormissimam
 Fisci læsionem, & fortè etiam de emptoris
 consensu, quem non apparet adimplevisse

ex parte sua, nec petisse quidem contractus
 executionem, prout tenebatur, jura *l. In-*
lianus S. offerri ff. de actio. empti, & ideo
 apparet facta secunda venditio, ac si nun-
 45 quam prima intercessisset; paria enim sunt,
 non esse, & inutiliter esse, *l. 4. S. condemna-*
sum ff. de re judic. unde non fuit necessari-
 um exercere pactum de retrovendendo,
 vel de revendendo, aut de restituendo, quæ
 46 verè idem importare, quidquid alii subtri-
 lius potius, quam verè distinguere conen-
 tur, ut videre est apud doctiss. *Pinel. in re-*
pet. l. 2. cap. 3. num. 27. & 28. C. de rescind.
 47 *vendit. in Fisco enim constat, læsionem val-*
 de minorem sufficere ad instar minoris, &
 Ecclesiæ, quam in rebus privatorum, vul-
 gatis *l. & si sine 8. S. questum ff. de minor. &*
l. siquidem C. de prad. min. idque tamen si
 48 intercessisse supponatur decretum, & sub-
 hattationes requisitas, ut in puncto advertit
 idem *Pinel. in d. l. 2. cap. 2. sub num. 24. vers.*
unum verò, & sub num. 27. ver. denique, & su-
pra respons. 14. scripsi latè pro Fisco ad intel-
 lectum dicti *S. questum, & de requisitis in*
 venditione bonorum Fisci scribit *Peregr. lib.*
6. tit. 4. in princ. de jure Fisci, qui tamen sub
num. 8. vers. intellige, est cautè intelligendus,
 dum tradit, res fiscales vendendas esse cum
 temperamento, *d. l. 2. C. de rescind. vend.*
 quasi necessaria sit læsio ultra dimidiam,
 quia id esset contra *d. S. questum, & recep-*
 49 tissimum tradit, prout bene contra *Peregr.*
 advertit *Reg. de Ponte de potestate Proregis, de*
Regal. imposi. S. 5. incip. Sed qua læsio, ex nu. 6.
& 19. cum seq. dicens, communem esse con-
 tra *Peregr. ad quem pro nunc me remitto, li-*
 cèt ipse *sub nu. 58. dum explicat doctrinam*
Odoffr. in l. si tempora C. de locat. prad. civil. lib.
 11. quod loquatur de tempore præstituto in
 locatione, ad quinquennium scilicet, vel
 plus, aut minus, malè explicet verba *Odof-*
fred. qui expressè loquitur de tempore adje-
 ctionis, ut alibi latius.

Deficit etiam Civitati jus, siquidem ta-
 meti prima venditio fuisset executura, ad-
 50 huc pactum de retrovendendo, sive redi-
 mendo temporale, concurrente injustitia,
 fuisset effectum perpetuum, juxta doctri-
 nam *Hostiens. in summa de usuris S. an aliquo,*
 quam sequutus fuit *Iacobinus à S. Georgio in*
l. 2. num. 2. ff. si certi. petat. Bertrand. Tiraquell.
 & alii citati per *Menoch. de arbitr. lib. 2. cent.*
3. casu 217. Grivell. decis. Senat. Dolan. 74.
num. 2. quo pacto redimendi, etiam post
 annum potuisset in præsentis casu uti *Fis-*
 cus etiam secundum opinionem *Cagnoli,*
 qui

qui in l. 2. nu. 65. vers. *secunda limitatio* voluit, vix hoc procedere, nisi magnus excessus adfuerit in pretio, qui verè in præsentia casu intercessit maximus, & opinionem *Hottiens. & Iacobini* sequuntur *Cassaneus, Bertrand. Socin. jun. & alii*, quos post *Annam alleg. 83. num. 4.* concessit *Consil. Fabius filius in additionibus*, ubi testatur, secundum opinionem *Iacobini* passim iudicari, *Gramm. decis. 76. num. 15. in fine*, sequitur *Surdus decis. 34. num. 5.* ubi ex *Tiraquel.* dicit, hanc sententiam iuari æquitate, & consuevisse Senatam Parisiensem etiam in contractibus non suspectis aliquid temporis venditoribus indulgere; ultra conventum, quod passim facere assolent nostrum S. C. præsertim quando dubitat, bona vendita plus valere, vel reum conventum non se defendisse, & merito subdit *Surdus*, in eiusmodi causis auctoritatem Tribunalis supereminens plurimum posse, utpote cum Supremi Senatus majus habeant arbitrium, quàm inferiores Iudices, qui sunt magis adstricti iudicare secundum strictas juris regulas ex *Cravet. & Menoc. idem latè Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 1. casu. 98. nu. 12. & 13.*

52 Et ratio est, quia Senatus decreta vim legis habent, quia jus constituere potest, l. unica C. de Senat. l. non ambigitur 8. ff. de legibus, ubi *Coras.* ut latissime prosequitur idem *Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 1. casu 68. sub num. 30.* quod intelligendum est de Senatibus, qui iudicant Rege præsentate, vel ab ejus Senatoribus ipsius nomine proferruntur, secus in Consiliis, & Tribunalibus inferiorum, latè *Valasc. consult. 148. num. 26. & 27. Gamma dec. 128. & de auctoritate sententiarum latæ in auditorio Imperiali est tex. in l. Imperialis 12. C. de legibus, & de sententia nostri S. C. Afflic. decis. 96. nu. 11. in fine, Franch. dec. 90. nu. 5.* cujus *Afflic.* in decisionibus nostris Neapol. auctoritatem apud doctos esse magnam, dixit doctiss. *Pinel. in 1. par. l. 2. C. de rescind. vend. cap. 4. post num. 13.* circa medium numeri, idemque affirmat alter perdoctus *Ignat. Lopez in addit. ad praxim, Diaz cap. 58. vers. nec re-*

54 *fragatur*, ut non immeritò dixerit *Decius conf. 379.* se deterritum consulere contra decisionem nostri S. C. & infinita prope modum de sententia Cameræ Imperialis congerit *Knichen de vestitur. pactio. part. 1. cap. 3. num. 348.* ubi quod contineat auctoritatem statuti generalis *num. 349.* secus verò in Tribunalibus inferiorum, *num. 350. & seq.* & quod nostrum S. C. innitatur æquitati, reje-

ctis juris subtilitatibus, *Reg. de Ponte conf. 83. num. 4. in 2. vol.*

Die 19. Mensis Augusti 1639. facta relatione per me in Collaterali Consilio coram Domino Prorege, fuit provisum, & decretum, quòd procedatur ad venditionem Civitatis prædictæ, oppositis non obstantibus; & proinde fiant banna pro accensione candelæ; à quo decreto cum fuisset reclamatum pro parte dictæ Vniuersitatis per viam restitutionis in integrum, fuit tandem sub die 23. Mensis Septemb. 1639. mediante alio decreto in Regio Collaterali Consilio lato, provisum, non esse deferendum peritæ restitutioni in integrum. Actuaris Alexander Constantinus.

S Y M M A R I U M.

- 1 Eviçtio inest ex contractus natura, etsi non exprimat.
- 2 Ampliat in venditione sub hasta.
- 3 Pacto si remittatur eviçtio, pretium tamen non eo minus restituendum est.
- 4 Fallit in emptore sciente, ad text. in l. si fundum 27. C. de eviçt. & n. 13. & quæd. text. supponat, nu. 7. scientia in materia eviçtionis cujusmodi requiratur, nu. 6.
- 8 Rex in Regno quoad domanialia fundatam habet intentionem.
- 9 Feuda omnia, & castra quaternata in Regno Regis esse presumuntur, præcipue contra Ecclesiam, nu. 10.
- 11 Scientia levis litis non habetur in consideratione.
- 12 Necessitatis, aut bellorum tempore, non facile pro Fisco decisum presumitur.
- 14 Discrimen inter stipulatorem, ac rei alienam emptorem, colligitur.
- 15 Text. dispositio in l. si post perfectam, C. de eviçt. recensetur, ac decisionibus exornatur.
- 16 Fiscus in terminis d. l. cautionem, sicut nec alius privatus locuples prestare minimè tenetur.
- 17 Fiscus quando idoneum fidejussor, vel non idoneum reputetur.
- 18 Idem regulariter privati jure utitur.
- 19 Eviçtio includit totale interesse, etiam respectu lucri.
- 20 Dupla etiam non promissa subintelligitur.
- 21 Fallit in Fisco, etsi fuerit promissa.

22 *Quod declaratur in re propria Fisci, non autem in re debitoris Fisci, ab eo vendita.*

23 *Cum aliena jactura locupletari periniquum, ac legibus exosum.*

24 *Princeps à minui justo lucro abstinere debet.*

ARGUMENTVM.

Emptor Oppidi domanialis in se assumens litis onus, quæ inter Fiscum, venditorem, & tertium quendam pendebat super ipsius Oppidi jurisdictione, an decisa jam lite contra Fiscum pretium simplex saltem, si non evictionem, repetere valeat, adeò ut ex eo dubij eventus onere, id remisisse minimè intelligatur. Item emptoris scientia qualis obsit, ne evictionem, re evicta, consequatur. Denique illius oneris suscipiendi consensus quid in casu præsentis operetur, dilucidè examinatur.

RESPONSVM XXVI.

DVM vigeret venditio jurisdictionis in Terris, & Castris domanialibus Regni ob publicam, & necessariam causam belli, essentque illæ expositæ venales, prævia subhastatione in publica auctione, inter alios obtulit Ill. Princeps Noyæ de domo Pignatella, emere jurisdictionem Terræ Montiscorbini pro duc. 48. mil. cui venditioni se opposuit procurator Eminentiss. Cardinalis Sabelli Archiepiscopi Salernitani allegantis, adesse antiquum processum in Regia Camera, in quo prædecessores Archiepiscopi Salernitani, in quorum Diocesi sita reperitur dicta Terra prætendisse, ad mensuram Archiepiscopalem spectare jurisdictionem ipsam, aliaque jura, de quorum venditione agebatur, qua ratione lastabat, supersederi in dicta venditione, & procedi ad ipsius litis expeditionem, cui oppositioni cum pro Fisco Regii Patrimonii fuisset replicatum, Reg. Curiam jamdudum à tempore rebellionis Principis Salerni de domo de S. Severino, reperiri in legitima possessione dictæ Terræ cum sua jurisdictione, & de lite prædicta non esse habendam rationem, cum ipsa met antiquitas processus, cujus prædecessores Archiepiscopi expeditioni non incubuerant, imò pro derelicto illam ha-

buerant, rati jus minimè fovere, magnam pro justitia Fisci præsumptionem inducebat, prout ex pluribus, quæ in promptu ponderabat ex revolutione processus, vanam reddi Ecclesiæ Salernitanæ prætensionem conabatur demonstrare. His attentis, dict. Princeps oblator, qui vehementer optabat illius Terræ emptionem ad effectum perducere, ob commoditatem pascuorum necessariam pro animalibus, quæ habebat in suo Statu Lucanæ, obtulit se paratum complere, & ad effectum deducere emptionem, non obstante prædicta oppositione facta pro parte Ecclesiæ Salernitanæ, declarans, se velle, ad emptionis perfectionem procedere, citra præjudicium status causæ, & cum onere dictæ litis, verum sequuta, & perfecta dicta venditione, & jurisdictione dictæ Terræ remansa ad extinctum candelæ more solito ad beneficium ejusdem emptoris; quoniam dubitari poterat in futurum, an in casu victoriæ fortè obtinendæ per dictam Ecclesiam contra Fiscum (tametsi ex meritis processus, jam relatis videretur hoc maxima cum difficultate evenire posse) teneretur ipse Fiscus, si non ad totale interesse, & ad duplam, saltem ad pretii restitutionem, ideo institit emptor, declarari ex consensu per ipsum præstito, dum declaravit, velle ad emptionem accedere, non obstante dicta lite, & in statu, quo reperiebatur cum onere ipsius litis, nihil sibi fuisse præjudicatum, saltem quoad pretii restitutionem, quam eo in casu nullo modo posse per Fiscum evitari, cum ipse non renunciasset evictioni, cui specialiter renunciari debuisset, sed tantum obreulisse emere, non obstante lite, ratus illam non subsistere, prout ipsemet Fiscus constanter asseverabat, & proinde sibi non obfuturam, sed non ex hoc inferri posse, ipsum in casu contrario, quo pro Ecclesia pronunciaretur, voluisse evictioni renunciare, & maximè pretii restitutionem gratis remittere, cum hoc in sua oblatione expressè nec tacitè appareret, nec colligi posset, quinimò contrarium; dum ipsius oblatio inniteretur potissimæ replicationi Fisci, qui nedum apparenter, sed concludenter ratiocinabatur, Ecclesiæ prætensionem jure non subsistere, contrarium certè facturum, si de justitia Fisci contra ipsum dubitari potuisset, pro quo emptore urgebat regula generalis, evictionem in contractu venditionis venire de natura contractus, tametsi nihil exprimat, ut decidit *Alexand. Imperator in l. non dubita-*

1 *l. 6. C. de evict. l. si major C. de com. rer. alien. l. secunda, & l. si in venditione, ff. de evict.* idque procedit etiam in venditione sub hasta, *l. si ob causam 13. C. eodem titul. Petra ad Dom. Capp. decis. 106.* Quinimò
 2 etiam si quis ex pacto expresso non teneatur de evictione, non tamen negare poterit, quin sequuta evictione teneatur ad pretii restitutionem, *l. emptorem 12. S. qui autem, vers. sed Iulianus, ibi, & si aperte in venditione comprehendatur, nihil evictionis nomine prestitum iri, pretium quidem deberi re evicta, utilitate non deberi, neque enim bona fidei contractus hanc patitur conventionem, ut emptor rem amitteret, & pretium venditor retineret, comprobat late Tiraq. in primo retracti. §. 12. glo. 1. nu. 10. & seqq. Franch. dec. 239.* ubi amplius refert, *Crotum in repret. §. Cato, vidisse consultum per excellentissimos Doctores, hoc pactum non valeret tanquam contra naturalem æquiritatem, licet communis, & recepta opinio sit in contrarium, aliquid Lanarius cons. 15. nu. 31. in fin. Vrsill. decis. 191. Vivius decis. 24.*

3 Cui conclusioni non obest, si dicatur, de-
 4 cisionem dixit *l. emptorem, S. qui autem, non procedere in emptore, qui fuit sciens, ut in l. si fundum sciens 27. C. de evict. & l. si frater, ubi dicitur, cessare pretii restitutionem in emptore sciente, nisi sibi caverit de evictionis promissione, ut ita reassumit glo. 1. in d. l. non dubitatur 6. citans l. in venditione, ff. de action. empt.*

5 Siquidem in casu presenti negabatur pro parte emptoris scientia rei alienæ, quia ex prænarrato facto colligitur, emptorem tantum abesse, habuisse certam notitiam, & scientiam rei alienæ, scilicet jurisdictionem cum corporibus illis spectare ad Ecclesiam, prout de jure exigitur, ut quis habere dicatur scientiam, non enim satis est
 6 scire aliquid in genere, vel sibi perfunctoriè, aut de jure denunciatum, sed tantum ille dicitur scire, cui res cum suis qualitatibus perfectè demonstratur, *l. de pupilla §. qui nunciat, ff. de oper. nov. nunciat. & probat etiam text. in terminis evictionis in l. si rem quam, ubi glos. ff. de evict. quæ jura ad hoc citat Tiraquel. in primo retracti. §. 36. glo. 2. numer. 30. & 32. cum seq.* scire enim est, quod
 7 per veras causas cognoscimus à primis principiis, usque ad elementa, *Sylvanus late cons. 25. in princip. sed solam habuit emptor quandam generalem, & incertam notitiam prætensionis Ecclesiæ, cui ex valida, & apparenti Fisci oppositione, & inficiatione ve-*

*rismiliter credere potuit, & debuit, vera fuisse asserta per Fiscum de non jure Ecclesiæ, unde sequuto præter spem eventu contrario non debet Fiscus evitare posse pretii restitutionem, opponendò de scientia, quam emptor non habuit; nec habere potuit, dum justè credere debuit constanti assertioni Fisci, cujus autoritate decipi non debuit, text. enim in d. l. si fundum sciens, duo supponit, nempe fundum verè esse alienum, & emptorem habuisse veram, & certam scientiam, rem, quam emerat, esse alienam, hic autem in præsentis casu Castrium venditum nec est alienum saltem quòd constat, vel constare possit tempore venditionis, ut quia id non est declaratum, quinimò Reg. Curia illud pacificè possider, & tenuit ab antiquissimo tempore tanquam rem domanialem propriam Regis, non obstante lite mota per Ecclesiam de anno... quæ per tot sæcula fuit sub silentio, & derelicta, imò cum inter Archiepiscopos Salernitanos fuisset annis ab hinc triginta D. Guzman Beltranus de Guevara, qui ratione autoritatis, veluti Visitator generalis Regni, nactus occasionem, omnes lites Salernitanæ Ecclesiæ, cui præerat, suscitasset, & prosequutus fuisset maximo conatu, & strepitu, de ista tamen nullo modo meminit, & ex consequenti præsumendum est, de jure suo diffidisse, dum alioquin diligentissimus hoc jus indiscussum consultò reliquit, & ultra debilitatem, & dubietatem juris resultantem ex antiquissimis titulis præscorum Regum, ultra ducentos annos inter se nedum diversos, sed etiam planè adversos, qui ex varietate regnantium bellorum successus, capitula pacis, & remissiones inter retro Principes factas, & leges, & edicta pluries diversis temporibus antiquitus latas pro possessoribus non turbandis, ut in edicto Pentinæ, & in Pragmatica edita Thori, maxima ex his, & aliis insurgit juris præsumptio pro justitia præsentis status rerum, & Rege possessore, etiam ex eo, quòd cum Fisco instante, ut Ecclesia declararet tempus spoli, nedum renuit, sed fecit postmodum varias declarationes inter se adversas, adèd ut ex authenticis monumentis fuerit defensor Ecclesiæ convictus, Regem, non Ecclesiam longè ante spoliolum possedisse tanquam universalem dominum, qui in suo Regno quoad domania fundatam habet intentionem contra omnes, ut ex cap. omnes Basilica 16. q. 7. tradit *Jfern. in cap. Imperialem, §. illud quoque præcipimus,**

9 *pimus, num. 68. in fin.* ubi dicit, quod sicut omnia, quæ in Diocesi sunt, præsumuntur esse Episcopi, sic omnia, quæ sunt in Regno præsumuntur Regis, sicut sunt omnia feuda, & Castra quaternata, ubi *Liparulus lib. 1. A.* & potissimè contra Ecclesiam regulariter feudorum incapasem, cujusmodi in Regno præsumuntur esse omnia Castra, & ex his nullo modo sunt applicabiles termini *d. l. si fundum sciens*, siquidem tametsi licitator habuerit notitiam litis, non tamen credere debuit, nec potuit, Castrum possessum per Regem pertinere ad Ecclesiam, sed quò majorem, & magis certam habuit vetustissimæ litis scientiam, eò plus existimare debuit, juxta Fisci assertionem, licet fuisse inanem, & sine solido fundamento justitiæ, ut in puncto advertit *Surdus* in suspicione litis levis, & vanæ, quòd non sit in consideratione, tanquam levis, & vani timoris *decis. 183. numer. 6.* maximè dum per tot sæcula fuit ipsius expeditio neglecta, & proinde excusandus est, dum promptè se obtulit emere cum onere litis, spe tamen victoriæ Fisco protegente, sub cujus defensione bene emptor existimare poterat, se esse tutum, ex consideratis per *Surd. d. decis. 183. num. 7. & seq.* tempore etenim necessitatis, & bellorum, quibus undique Monarchia conflictatur, non facile est admittenda decisio *l. non puto ff. de jure Fisci*, nec quòd de Trajano refert *Plinius in Panegirico*, aliud verò est in emptore emente scilicet rem alicnam, qui jure de evictione agere non potest, & etiam carere pretio, quia præsumitur pretium donare venditori, & fatuè agere; quamvis enim stipulator rei alienæ aliquo modo excusari possit, dum agit, ut sibi res aliena promittatur absque pretii erogatione, aliud est autem in emptore fatuè solvente pretium, ut hoc discrimen colligitur ex *l. si is, qui pro emptore, §. fin. ff. de usucap. ubi glo. & DD.* notant, & *Cujacius* advertit, emptorem rei alienæ erogando pretium, maximam fatuitatem committere, quæ sine rubore defendi non potest.

Et si dicatur pro Fisco, quòd alioquin illa oblatio, & consensus præstitus per emptorè emendi non obstante lite, & cum ipsius onere, esset superflua, & nihil operari posset.

Prompta est resolutio, siquidem plures effectus potuisset dictus consensus præstitus operari, salvo jure amissionis pretii, Primò enim cum potuisset recedere ab oblatione emendi, etiam si sub hasta fuisset sibi tanquam plus offerenti terra libera

ex notitia supervenientis evictionis in limine contractus, juxta *text. in l. si post perfe-*
ctam 24. C. de evict. exornata per *Afflic. decis. 171. Franch. decis. 555. & 557. & Surdum dec. 183.* non licet tamen hoc jure, & remedio uti. Secundò quia per dictum consensum remisit jus, quod offerens habebat, ut si voluisset non obstante notitia litis ad emendum accedere, potuisset Fiscum cogere ad litis expensas subministrandum, & ad promittendum, ipsum emptorem victorem reddere, quamvis Fiscus non teneatur cautionem præstare, licet imminet evictio, sicut nec alius privatus dives, qui notoriè sit solvendo, juxta dictam *decis. Afflic. 171.* quam probavit in Fisco Senatus Mantuanus in dicta *decis. Surdi 183. in fin.* ubi *Surd.* advertit, quòd licet Fiscus regulariter non sit idoneus fidejussor, ex *Afflic. decis. 88.* tamen id non procedit quando Fiscus est jam obligatus. Et tandem tertio si non præcessisset prædictus consensus offerentis, quatenus fuisset simpliciter sequuta venditio, Fiscus, qui regulariter utitur jure privati, *l. cum quidam §. Fiscus ff. de usuris, l. Fiscus 6.* ubi *glo. 1.* citat concordantes *ff. de jure Fisci*, non solum fuisset adstrictus emptorem ipsum victorem reddere, sed in casu succumbentis obligatus fuisset de evictione, quæ importasset, quanti emptoris interfuisset rem venditoris fuisse, etiam respectu lucri, *l. venditor 8. ff. de evict.* quamvis ad duplum minimè teneatur, quòd aliàs in privatis subintelligitur duplæ promissio, etiam si non sit promissa, *l. si dupla, quæ est 2. ff. de evictio.* & in Fisco est speciale, ut etiam si Procurator Cæsaris rem aliquam vendiderit, & duplum, vel triplum pro evictione promiserit, tamen Fiscus ipse simpliciter præstabit, *l. si procurator §. ubi glo. 1.* quòd nec procurator vendens præstabit, nisi simpliciter, *ff. de jure Fisci*, cujus *text.* decisionem procedere, cum Fiscus rem vendit ut suam, secus si vendat ut rem sui debitoris, ut declarat *Peregr. de jure Fisci lib. 6. tit. 4. sub n. 36.* quibus omnibus per dictum consensum perficiendi, & exequendi contractum cum onere litis, videtur renunciatum sub sola reservatione pretii dumtaxat, cujus restitutioni fatuum fuisset emptori renunciare, & periniquum Fiscum lucrari cum ingenti alterius jactura, quòd omnimodo jura abhorrent, cum, teste *Cicerone*, non tam natura à morte abhorreat, quàm quòd quis cum aliena jactura locupletetur, præsertim in Fisco, qui Principè representat, ut in *l. 2. ubi glo. &*

Art. C. de jure Fisci lib. 10. quem Principem, præsertim supremum, decet se abstinere à lucro minùs justo, longè plusquam alios, ut latè scripsi lib. 1. Controv. Illust. cap. 2. ex nu. 6.

Et ita pro Illustr. Principe Noyæ emptore fuit decisum per Reg. Cameram in Collaterali, me referente, die Veneris 24. Septembris 1638.

S Y M M A R I U M.

- 1 Rex potest belli urgente necessitate pro Status defensione distrahere terras domaniales, non obstantibus quibuscunque privilegijs. Item pro satisfaciendis venditoribus, ex quorum pecunia exercitus fuit servatus, num. 5. & intuitu habenda pacis, nu. 22.
- 2 Defensio qua fit in Statu Mediolani habetur pro immediata Regni Neapolitani defensione.
- 3 Pretium proveniens ex venditione damanialium potius debet converteri in presentem necessitatem belli, quam solvi creditori, cujus pecunia in eandem causam fuit erogata, & ita decisum numer. 4. sed intellige prout num. 33.
- 6 Dispositio text. in l. Lucius II. ff. de evict. & l. item si verberatum §. item si fortè ff. de rei vindic. pluribus exornatur, & nu. 7. & de intellectu vide nu. 10.
- 8 Princeps ex justa, publica, & necessaria causa potest auferre privatis dominium acquisitum de jure gentium, refuso tamen pretio, num. 7. & 16. utitur subditorum divitijs, nu. 15. redditus assignantur, ut non solum in pace, & justitia Rempublicam conservet, sed etiam ut honorifice vivat, num. 13. pacis occasione tollit, & remittit injurias, & damna subditis illata, num. 22. in modico potest juri tertij præjudicare, num. 37. & juri quaerendo, nu. 38.
- 9 Pretium integrum dici potest modicum respectu voluntatis, dum res ab invito auferitur.
- 11 Defensio Status omnium dicitur causa publica, item conservanda militia, nu. 17.
- 12 Fisci utilitas à nonnullis censetur privata, intellige cum distinctione, de qua num. 14. sibi applicata propter necessitatem belli poterit retinere, quousque bellum durat, nu. 41. item pretium terra vendita, & redempta, nu. 42. pro debito Primpili est doti anterior, nu. 18. & ratio assignatur, nu. 20.
- 19 Officium Primpili quid sit, quamvis dictum nomen hodie non sit in usu, attamen leges de eo loquentes poterunt practicari in magno Thesaurario, & in eo, qui prævisor exercitus nuncupatur, nu. 21.

25 Pax est adeò bonum, quod omnibus rebus mortalibus præponderat, non patitur molestari possessores ob res amissas in bello, nu. 23. ejus occasione exempti gravantur, quando aliter haberi non potest, nu. 24.

26 Pecunia præsumitur versa in publicam utilitatem, quando in eam cuosam fuit accepta, vel illi causa confestim satisfactum, num. 27. siue cum ea redempta res necessario restituenda pro executione capitulorum pacis, numer. 28. aut dimissus creditor, cujus pecunia fuit conversa in eandem causam, num. 29.

30 Vlpiani sententia in l. quaesitum ff. de privil. creditor. loquens de actione funeraria, expenditur, & commendatur.

31 Creditor posterior potior existimatur, si ejus pecunia confestim fuit soluta creditori privilegiata, habet revocationem, si ex ejus pecunia fuit dimissus anterior, nu. 32.

34 Causa de presenti præfertur causa de præterito, qua est publica utilitatis minoris, cedit majori, num. 35.

36 Alimenta de futuro sunt magis privilegiata, quam de præterito.

39 Regula de jure quaesito non tollendo, non procedit in jure quaerendo, vel sub conditione quaesita.

40 Dilatio qua à Principe debitoribus conceditur, dicitur res modici præjudicij.

43 Deciso in presenti causa refertur.

ARGUMENTVM.

Princeps distrahere an possit terras domaniales, non obstantibus quibuscunque privilegijs, ut ex pretio dimitatur creditor, cujus pecunia fuit versa in publicam, utilem, & necessariam causam belli. Et quid si talis creditor retineat bona necessario restituenda pro executione capitulorum pacis.

RESPONSVM XXVII.

Cum per plura decreta, facta relatione per Reg. Cameram in Collaterali Consilio, coram Excellentissimo Duce, me referente, fuisset provisum, esse procedendum ad venditionem, seu infeudationem Casalium Civitatis Nolæ, juxta decretum generale latum sub die 25. Februarii 1638. non obstantibus amplissimis privilegijs eidem concessis ab Invictiss.

& immor. mem. Carolo Cæsare de anno 1533. ejusque felicissimis successoribus, etiam ex causa onerosa in mantenendo exercitum Imperialem, maximo sumptu, & egregia fidelitate, & solvendo ingentes pecuniarum summas in subsidium bellorum sub Principe Orangæ Neapolitano Prorege, & ut obtineret Regium domanium, & se redimeret ab infeudatione facta per eundem Carolum Cæsarem Principi Sulmonis, præter alia servitia cum maxima impensa, deinde successivè Regiæ Coronæ facta, præsertim in sustinendo præsidium Hispanæ militiæ, ut prompta esset ad Regni tutelam, vel aliam expeditionem, cum promissione ampliùs de solvendo ann. duc. 2000. ad murorum reparationem pro fortificatione Civitatis, quam usque in hunc diem perfectè implevit, se fidelissimam suis Regibus ostendendo, prout præterito tempore se talem præbuit Romanis cum Senatu regeatur suo, teste *Frecc. de subsend. lib. 1. §. Regnum, num. 2.*

Tandem cum occasione capitulationis pacis initæ inter Excell. & strenuos Duces Hispanos exercitus Regis nostri Marchionem scilicet de Leganes Governatorem Status Mediolanensis, & D. Franciscum de Melo Lusitanum Marchionem. . . Siciliæ Proregem cum Sereniss. Duce Parmæ, dum is à Regis nostri obsequio desceverat, fuisset eidem Duci promissa restitutio Civitatis Castrimaris de Stabia, & Rocceguglielmæ, quas antea tenebat in Regno in feudum, & fuerant insolutum data Internuntio Sereniss. Regis Poloniæ in satisfactionem duc. 175. mil. quos consequi debebat à Reg. Curia potentissimi Regis nostri, & pro redimendis dictis feudis à manu Regis Poloniæ, ut fieret promissa restitutio Duci Parmæ, esset facta consultatio, posse vice dictorum Castrorum assignari dicta Casalica Civitatis Nolz pro pretio convento, cum potestate vendendi.

Fuit pro parte Civitatis prædictæ, ad impediendam exequutionem, oppositum, quòd quatenus juxta decretum generale, & alia subsequuta, potuisset Fiscus procedere ad separationem Casalium ab ipsa Civitate, eorumque jurisdictionis venditionem sub hasta, id tamen minimè permitti poterat, nisi ex causa publica necessaria, ut pretium ex inde perveniendum cederet pro sustinendis copiis militum Regii exercitus in Gallia Cisalpina, & defensione Status Mediolani adversus Gallorum impetum,

atque conatum, qui fuit per Regem nostrum, ejusque Consilium belli, & status habitus pro immediata defensione Regni, ac si invasum esset idem Regnum, dum satis compertum, & notum sit, quòd irruentibus Gallis in agro Mediolanensi, ipsisque ibi admittis, possent vi, aut fœdere cum ipsis inito, Ianuenses cogere, ut à devotione nostri Regis discederent, & cum ipsorum auxilio, vel illis conniventibus, vel invitis Regnum Neapolitanum, devictis Castris Etruriæ intermediis, invadere.

Non autem id permittendum erat pro exolvendo ære alieno contracto cum dicto Sereniss. Rege, permittum enim ex causa publica, nedum præcisa, & necessaria, sed urgentissima defensionis Status Mediolani, ex qua proximè dependebat tutela Regni, & domini Italiani, non debebat extendi ad aliam, causa dimittendi creditum, tametsi urgens, & privilegiatum Sereniss. Regis Poloniæ.

Idque allegabat Advocatus Civitatis fuisse decisum adversus Excell. D. Margaritam de Aragonia Principem Bisniani, quæ cum emisset terram Graniani venditam ex causa publica, non obstante quòd se redemisset pro obtinendo dominio, & solvisset emptrix pretium duc. 20. mil. qui fuerunt impensi ab Excell. Comite Montisregij Prorege, & assignati Assentistis in satisfactionem literarum cambii missarum pro sustinendo exercitu, cum tamen visum fuisset Regi nostro clementiss. conservare dictam Terram Graniani in Regio dominio pro certo oblato servitio, & si nul jussisset pluribus Regis præceptis restitui pretium per empticem solutum, dum prætendisset illud consequi ex pretio oblato per Casale Afragolz hujus inclitæ Civitatis, quòd ad evitandam similem venditionem obtulit, & postmodum solvit duc. 20. mil. ex causa transactionis pro conservando dominio, jam per Fiscum acceptatæ, quamvis allegasset non esse inconveniens pretium redactum ex causa transactionis prædictæ debere cedere in satisfactionem sui crediti, quòd fuerat solutum, & versum in alimonia, & stipendia militum, & sic non minùs pro ejus credito posse applicari pecuniam perventâ ex venditione, vel transactione domaniorum, quàm si immediate venderentur domania, ut pretium per Assentistas mediantibus literis cambii remitteretur ad Ducem exercitus, vel solveretur ipsimet mercatoribus pro pretio, & valore pecuniæ, ad exercitum trans-

transmissæ. His tamen non obstantibus in dicto casu fuit decisum, pecuniam perveniendam ex dicta transactione oblata per dictum Casale esse solvendam Mercatoribus, qui literas dederant, non autem dictæ empirici pro ejus credito tametsi privilegiato, & dependenti ex eadem causa publica, unde idem videbatur decidendum in casu præsentis, ut non possit procedi ad venditionem Casalium Nolæ pro dimittendo credito, tametsi privilegiato debito dicto Serenissimo Regi Poloniæ.

Attamen pro Fisco in contrarium dicebatur, pecuniam æris alieni contracti cum dicto Serenissimo Rege fuisse immediatè, & directò applicatam, & solutam Negotiatoribus, & Assensitis, qui non aliter dedissent literas cambii singulis duobus mensibus necessariò transmittendas per nostrum vigilantissimum Proregem Ducem Mediæ, Marchioni de Leganes Duci exercitus Mediolanensis, quod maxima diligentia, & incredibili solertia fuit continuatum, nisi fuisset numeratus valor literarum Neapolitani, qui fuit de pecunia assignata Regi Poloniæ super Dohana manæpecudum, quæ cum debuisset solvi Regi, nedum creditori, sed domino effecto illorum introituum per assignationem, non solum ipso incio, sed contra expressam voluntatem sui Internuntij, & ministri Neapoli residentis necessitate cogente, fuit per Regiam Curiam, & Fisci administratores soluta pro pretio literarum cambij, & conversatio stipendia Exercitus, qui fugavit, & expulit Gallos ab obsequio Urbis Valentia, & dominio Mediolanensis, unde cum pecunia Regis fuerit Exercitus conservatus cum tam grandi publico beneficio, & Regis servitio, quis negare poterit pro satisfaciendo quod Regi debetur ex tam publica, justa, & necessaria causa, re tam utiliter, & gloriosè gesta, posse terras domaniales vendi, ut pretium Regi solvatur, eandemque causam publicam vigere verè, vel interpretativè, argumento glos. in l. & an eadem 14. ver. concurrunt ff. de exception. rei judic. cum non solum pro sustinendo exercitu pro defensione Status Principis, sed etiam pro remunerandis militibus, qui strenuè pugnarunt, possit, & soleat Imperator dominium justè questitum à privato auferre, ut etiam veteranis in præmium assignetur, l. Lucius Titius II. ff. de eviction. ubi prædia emptæ per Lucium Titium, qui partem pretii venditori solverat, fuerunt veteranis in præ-

mium assignata, quod, ut subjicit ibi Accurs. in 2. glos. faciunt quandoque Principes, fidos, & agros privatorum militibus assignando, modico, honoris gratiâ possessori dato, l. item si verberatum §. item forte ff. de rei vendic. ubi glos. ver. honoris supplet, quasi esset dedecus si omnino gratis auferretur, cum aliis ad oratum dictorum jurium adductis per Felinum in cap. qua in Ecclesiarum, num. 28. de constitution. in quo tametsi tunc non lateat, plerisque DD. nimium, & variè restringere decisionem dictorum jurium, ut inter alia dixerint, quod licet id aliquando factum fuerit ab Imperatoribus gentilibus, non sit tamen hoc saltem passim eorum exemplo practicandum à Christianis Principibus, cum regulam futuris negotiis gerendis non præscriperint, vel saltem sit integrum pretium exolvendum, & aliter, ut per Zazium consil. 10. ex num. 9. lib. 2. relat. tum à Petro Antonio à Petra de potestate Principis, cap. 24. incip. circa illam quest. sub nu. 79. vers. non obstat decimo, & iterum in §. superest modo videre de veritate 7. quest. principalis, num. 49. verb. secunda difficultas, aliquibus in contrarium affirmantibus, verissimam esse conclusionem, quæ ex dictis juribus ad augendam Principis potestatem elicitur, & nonnullis amplius asseverantibus, ut nec teneatur eo casu Princeps pretium restituere, idque autoritate glos. in l. si locus §. fin. ff. quemadmodum servitus vendicetur, quam refert idem Petra in d. §. superest modo sub nu. 35. attamen vera, & receptissima est sententia, ut possit Princeps supremus tollere, & auferre privatis dominium acquiritum de jure gentium, ex causa justa, publica, & necessaria, restituito tamen integro pretio, dicta l. Lucius ff. de evictionibus, l. venditor, §. si constat, ff. communia pradiorum, & l. 2. C. quibus ex causis servi pro premio libert. accip. Isernia in capitul. 1. §. similiter, num. 27. circa finem, de Capitaneo qui Curiam vendidit, ubi Afflictus num. 6. & in tit. qua sint regalia num. 23. & 53. & in prælud. Constitutionum Regni numer. 60. Lucas de Penna in l. pradia numer. 52. circa finem C. de locat. pradiorum civilium, lib. II. Iason in l. Barbarius, num. 36. de offic. Præfecti prætorio, Menoch. de arbitrarijs lib. 1. cent. 1. quest. 48. numer. 10. ubi citat Socin. Iason. Ruinum, Gozad. Rubeum, & alios, Afflict. de sionum sub tit. de jure questito non tollendo, concl. 2. nu. 25. nec obest textus in d. l. item si verberatum, §. item si forte cum glosa, qui vide-

tur probare, non esse integrum pretium restituendum, quia vel intelligi debet modicum pretium restitui etiam integrum, habito respectu ad voluntatem Domini, à quo invito extorquetur, *l. nec quasi 70. junctâ glos. ff. de rei vendicat. Baldus in l. non interest, quod metus causa; siquidem certum est, considerari interesse voluntatis, l. fin. ff. de usu, & habitatione, quam exornat Isernia in l. Imperialem, num. 4. de prohibita feudi alienatione per Federicum, & concordantes citat Episcopus Liparulus in additionibus ad eundem in cap. 1. versic. & si Dominus, numer. 9. in fine, lit. F. de milite vasallo, ea ratione, quia qui me cogit, damnum infert, cum loco damni habeatur quod amittam voluntatis arbitrium, Baldus in l. 1. col. 5. 2. lect. ff. de legat. 2. facit l. invitum 11. C. de contrahenda emptione, exornata per Covarruv. lib. 3. variarum, cap. 14. aut & secundò in d. S. item si forte, dixerunt aliqui narrari simpliciter factum, quod ibi contingit, ut fuerit modicum datum, non quòd de jure sufficiat, quia non quòd factum fuit, sed quòd fieri debuit, intueendum est, ut intellexit illum text. Isern. in dicto cap. 1. S. similiter, post nu. 27. versic. item dabit rem alterius, ubi Afflict. num. 6. vel & tertio sensus illius text. est, ut*

10 modicum pretium fuerit datum ab actore reo convento rei vendicatione, cum vero quoad Principem, qui assignavit militibus, remanent illæsa jura pro consecutione integri pretii, ut latius explicat Loffredus in paraphrasi in dicto cap. 1. S. similiter, de Capitaneo qui Curiam vendidit, & quòd integrum pretium sit restituendum in terminis communiter, infinitis relatis probat Peregr. de jure Fisci lib. 5. tit. 2. num. 52. ubi subdit, quòd condigna satisfactio reputatur pretium rei æquivalens, citat Roland. consil. 71. in tertio, & aliquid consil. 69. in secundo, scripti, & plura allegavi lib. 1. controvers. illustr. cap. 52. num. 21. cum seq. & 27.

11 defensio autem, & tuitio Regni, vel Status, quæ publicam utilitatem omnino censetur includere, cum omnium civium, & subditorum, sive considerentur illi collectivè sub nomine Univerſitatis, sive separatim, & singulariter intersit vim hostium repellere, sive dicamus id respicere utilitatem Principis, & Fisci, cujus utilitatem constat importare bonum publicum, *l. utilitas C. de primipilo, lib. 12. & præsertim hoc est indubitabile in pecunia principaliter destinata ad stipendia, & annonam militum,*

quo casu dicitur agi de utilitate publica principaliter, cum in militibus consistat defensio, & conservatio totius Reipublicæ, *l. missi C. de exactoribus tributorum lib. 10.*

12 quamvis enim multi dixerint, utilitatem Fisci non censeri publicam, sed potiùs privatam Principis, ad quod solet citari textus in *l. unica. S. finali, ubi Salycet. & Corneus C. de caducis tollendis, cum redditus Principi fuerint assignati, non solum ut Rempublicam in pace, & justitia conferuet, & ab hostium incurſu defendat, sed etiam ut ex illius honorifice, & secundum dignitatem se, & familiam aleret; ipsa inquam defensio justa, & necessaria causa, ut unde digressi sumus, revertamur; censetur, ut tradit Lucas in l. 1. C. ut Rusticani ad nulla obsequia, lib. 11. Rolandus consil. 1. numer. 116. lib. 2. & est textus in l. 11. titul. 28. partit. 3.*

Attamen cum agitur de pecunia reposita, & deputata in Ærario, vel redacta, assignata, expensa, aut etiam destinata principaliter ad publicas necessitates, & maximè ad hostium expulsionem, ferè ab omnibus communi calculo probatur opinio

14 Bart. affirmantis, in Fisco agi de utilitate publica principaliter, *Covarruv. lib. 3. commentar. cap. 15. num. 5. & in hoc casu cessat regula, quòd Fiscus censetur jure privati, de qua per glosam receptam in l. 1. C. de petiti. hered. ut magistraliter de more explicat Barbosa in l. 1. part. 7. ex num. 5. & proprie num. 6. versic. neque repugnat, num. 8. in fine, 9. versic. ex quibus, & decimo, ff. soluto matrimonio, ubi num. 14. declarando verba Bartoli in d. l. 1. num. 25. ex Alexand. num. 44.*

15 & aliis resolvit, quòd ubi immineat necessitas publica, poterit nedum Princeps, sed Respublica uti divitiis subditorum ad eam necessitatem publicam propulsandam, & subdit in versic. & declarando hoc modo cessare omnes difficultates, quas excitant Doctores in materia dictæ legis item si verberatum, S. 1. ff. de rei vendicat. quòd optinè confirmat idem Barbosa num. 17 non enim solum nobis nati sumus, sed Reipublicæ, *l. 1. S. generaliter, ff. de ventre in possessionem mittendo.*

Sive etiam directò respiciamus ipsam utilitatem publicam, & universalem Regni, vel Reipublicæ, constat ex receptissima

16 sententia, Principem posse tollere dominium, & alia jura quæſita de jure gentium, ut latius post Bart. in l. fin. C. si contra jus, vel utilitatem publicam, reassumit latius probando *Petra in dicto S. superest modo,*

mòdo, ubi ex *Archidiacon. Fulgoso, Salycet. Ca-*
strenf. Panor. Alex. Iasone, Decio, Ruino, Za-
sio, & aliis tradit ibidem *Petra num. 7. & 9.*
 17 ubi etiam probat, causam conservandæ
 militiæ pro ipso exercitus; & militum sti-
 pendio censi abque dubio publicam, &
 necessariam causam concernentem om-
 nium utilitatem, & ob id fuisse concessum
 Fisco illud maximum privilegium, quod pro
 debito primipili præferretur etiam doti an-
 18 teriori, eò quod primipilo, qui erat primi
 19 mùm pilum, idest ordinem ducebat, cujus
 milites primipilarii vocati erant, concede-
 batur etiam dividenda annona militaris;
 proptereaque, & ipsa annona primipilus
 est appellata; ut probant *lex 3. 7. & 8. C.*
de cohortalibus lib. 12. l. sed & milites §. fin.
l. non solum §. qui primipilum ff. de excus. tu-
tor. confirmat Lucas in dicta l. utilitas in fi-
ne, Alciatus, Pirrus, Bolognesius, Cujacius,
Connan. Rota, Vegetius, & alii; quos refert
Barbosa in d. 7. par. l. 1. post num. 2. & num.
 3. ubi ideo dicit, debitum primipilare esse
 20 aded privilegiatum, quia cessatio, vel frau-
 datio annonæ stipendiorum, & præmiorum
 militum directò tendit ad everisionem sta-
 tus, & Reipublicæ, siquidem milites pri-
 vati suis cibariis, & stipendiis, signa, &
 exercitus deserunt, quo utique Respubli-
 ca permanet, defenditur, & conservatur,
 de quo tamen primipilo, ejus origine, officio,
 & aliis ex *Plin. Livio, Cicerone, Valer.*
Max. Halicarnas. Alexand. ab Alexandro, Lu-
lio Barbar. Sigonio, Anton. August. & innum-
 meris melius omnium, quos viderim, cu-
 riosè tradit *Surgens de Neapol. illustrat. cap.*
 5. ex num. 16. unde inferitur, quod licet hu-
 jusmodi officium hodie quoad nomen non
 sit in usu, remanet juris dispositio, quæ pra-
 cticari potest in Thesaurario generali Prin-
 21 cipis, vel in eo, qui dicitur Provisor exer-
 citus, ut bene advertit *Capycius decis. 129.*
numer. 15. Peregrinus de jure Fisci, lib. 6. titul.
6. num. 43. quod sequitur Barbosa dicto loco
numer. 3. usque ad finem, de quo tamen me
 remitto ad ea, quæ scripta suprâ *Responso 6.*
Fiscalis ex numero 63. & Respons. 8. numer. 15.
& numer. 16. versic. rationes, & nunc addo
Covarr. variar. lib. 1. cap. 16. numer. 7. Cassa-
neum in catal. glor. mundi par. 4. consid. 20. in
fine part. 1. conclus. 7. Coras. miscel. lib. 5. cap. 4.
& Brisson. de verborum significat. lib. 14. ver-
 bo *primipilus, & primipilaris,* & maximè
 prædicta procedunt, ubi cum necessaria
 publica defensione concurrat etiam bonum

fitmandæ pacis, ut hæc fuit pactum in spe-
 cie, ut restituantur terræ confiscatæ, & abla-
 tæ à Duce Parmæ in executionem capitulo-
 rum pacis, quæ pax aliter haberi non
 poterat, quàm restituta pecuniâ Regi, cui
 Castra Ducis fuerunt consignata pro ejus
 credito, quod aliter ad præsens dimitti
 non poterat, nisi ex pretio domanialium,
 nec Rex restituisset Castra, nisi satisfacto
 sibi de credito, unde constat, pacem aliter
 haberi non potuisse, & ex consequenti in-
 tuitu habendæ pacis, si cætera omnia de-
 ficerent, Casalia ista potuissent alienari, ut
 pretium solveretur Regi, ad tradita per
Fulgosum consil. 143. in pace enim quæren-
 da, & confirmanda consistit præcipuè pu-
 blica utilitas, *Baldus, Angel. Iason, & alii re-*
 22 lati à *Petra locis* infra citandis, & occasione
 pacis tollit, & remittit Princeps omnia
 damna, & injurias illatas subditis, ut nec
 res amissas in bello, nec possessores ipsa-
 rum intuitu pacis molestari valeant, *Docto-*
res, & casus enumerat Petra in 2. dubit. prin-
cip. §. capio nunc secundam, sub num. 39. &
latius in §. subjiciamus nunc exempla, ex nu-
mer. 15. versic. nonus casus, & numer. 62. in
vers. vigesimus septimus casus, & iterum in
§. superest modo, num. 27. vers. 7. ista conclu-
 23 *sio, ubi citat, & sequitur decisionem Capyc.*
166. num. 6. & 7. & numer. 32. versic. & hæc
quidem, ampliat, ut licitè retineri possint
 bona aliena donata per Principem in foro
 conscientiæ, & numer. 33. quod etiam ex-
 empti gravari possunt quando aliter Prin-
 cepti providere non potest publicæ necessi-
 tati, & ita sæpe pro bono pacis id praticari
 24 à Regibus, testatur *Capycius decis. 51. in fin.*
& decis. 69. in princ. quia sæpe Procures ali-
 ter se non concordassent, ex *Capyc. in dict.*
decis. 166. probat etiam Petra in d. §. subjicia-
mus nunc exempla, dicens cum Capycio stare
 communem opinionem, in quo videndus
 est omnino *Peregr. de jure Fisci, lib. 5. tit. 2. nu.*
 49. & 50. ubi testatur de communi, Princi-
 pem pro bono pacis, & pro utili statu Reg-
 ni, & Reipublicæ, & sic ex causa legitima
 posse tollere dominium, ex regula *dict. l.*
 25 *Lucius,* quia pax aded grande bonum est, ut
 in rebus humanis nihil gloriosius, nihil de-
 lectabilius, aut utilius audiri, aut concupisci,
 & possideri soleat, teste *Augustino de Ci-*
vis. Dei, relato per *Alberic. in l. 1. in princip.*
C. de caducis tollend. ubi multa scribit de lau-
 dibus pacis, *Barbat. & uterque Socin. Bero. &*
 alii, quos refert *Peregrin. d. loco nu. 50.*

Et sic duplex causa, publica, & necessa-
 ria

LI

ria

ria hinc concurrat: Prima, ut solvatur debi-
 tum contractum cum Rege, cujus pecunia
 fuit conversa in alimoniam exercitus, de
 quo evidentissime constat, nec in facto du-
 bitari potest, & si deficeret probatio, ad-
 essent plures juris notorie præsumptiones,
 quæ sufficerent. Prima etenim cum con-
 stet, Reg. Curiam accepisse introitus affig-
 natos Serenissimo Regi tempore urgentissi-
 mæ necessitatis, quæ indigebat pecunia, &
 accepisse in eam causam, quomodo affig-
 nasse negotiatoribus pro pretio literarum
 26 cambij, unde patet versam fuisse in eam
 causam necessariam, & publicam, juxta
glos. & Doctores in authent. hoc jus porrectum
C. de sacrosanct. Eccles. Petrus, Cynus, &
Bald. in l. ultim. ff. de exerc. act. Salycet. Cast.
 27 & *Dec. in l. civitas ff. si certum petatur.* Se-
 cundo, cum confestim recepta pecunia fue-
 rit satisfactum illi causæ, quia tunc præsu-
 mitur satisfactum ex ea pecunia, ut post *DD.*
in dictis locis bene explicat, & confirmat
Menoch. de arbitr. lib. 2. centur. 5. cas. 432. num.
 34. & 38.

Et altera, quia tamen ex alia simplici
 causa non privilegiata fuisset res alienum
 28 contractum cum Rege Poloniae, nec illud
 erat ipsi satisfaciendum de suo credito, ut
 sequi potuisset redemptio Castorum, quæ
 restituenda erant serenissimo Duci in exe-
 cutionem capitulorum pacis, ut fundant *Fel-*
lin. Capyc. & alii.

Ut autem conservetur illæsum privile-
 gium causæ, eundemque effectum produ-
 cat, nihil interest, an pecunia redigenda ex
 venditione Casalium solvatur directe, & im-
 mediate militibus, sive negotiatoribus pro
 illa remittenda ad exercitum, pro militum
 stipendiis, vel quod sit solvenda ei, cujus
 29 pecunia fuit conversa in eam publicam
 causam, ut mihi videtur respondisse *Ul-*
pian. in l. questum, quæ est secunda ff. de pri-
vil. cred. ibi, questum est ita demum privile-
gium habeat funeraria, si is, cujus bona ve-
neunt, funeratus sit, an etiam si proponas,
alium esse funeratum, & hoc jure utimur,
 ut quicumque sit funeratus, id est sive is, cu-
 jus de bonis agitur, sive quid is debuit,
 quod reddere cum si viveret funeraria
 actione cogi oporteret privilegio locus sit,
 privilegium igitur aperte concedit *Ulpian.*
 30 etiam pro re alieno, quod is debuit, quod
 reddere cum cogi posset, & *Glo. & Bart.*
 explicant, funerariam actionem censi
 privilegiatam, sive fuerit funeratus defun-
 ctus, sive alius, cujus onus funerandi ad

cum spectabat, & in *l. si venari 8. §. eorum*
 31 *ratio, ff. de reb. aucthor. jud. poss. idem Ulpian.*
 addit, eorum creditorum rationem priorem ef-
 se, quorum pecunia ad creditores privilegiatos
 pervenit, & pervenisse pecuniam decidit,
 nedum in ea, quæ statim profecta est ab in-
 ferioribus, ad privilegiarios, sed etiam si per
 debitoris personam, & sic debitoris facto,
 creditori privilegiario numerata sit, & ita
 benigne accipi, si non post aliquod inter-
 vallum id fiat, ubi *glosa ultima* ampliat, et-
 am si ex intervallo id fiat, cum pecunia ac-
 cipitur in eam causam, confirmatur ex eju-
 dem responso in *l. ait Praetor 10. §. ita de-*
 32 *num ff. qua in fraudem creditorum*, ubi cre-
 ditores præteriti habent revocatoriam, non
 creditores, quos postea debitor sortitus est,
 sed si eorum pecunia, quos fraudare no-
 luit, priores dimisit, quos fraudare voluit,
 revocationi locus erit, cum in locum prio-
 rum successerit.

Satis autem dictum fuit, esse disparem
 casum res alieni contracti cum Principe
 Domina Margarita de Aragonia occasione
 emptionis terræ Graniani, siquidem non
 fuit dubitatum, in eo casu ipsam emptri-
 cem non remanere creditricem privilegia-
 tam ex causa dictæ emptionis, dum ipsa
 emerat terram domanialem venditam ex
 causa publica, sed cum adverso fato, eadem
 causa necessitatis belli, nedum persevera-
 33 ret, sed in immensum creverit, ob quam
 pecunia, quæ ex venditione aliorum doma-
 nialium erat adhuc necessaria pro exerci-
 tus sustentatione, ea de causa visum fuit
 Senatui pecuniam prædictam ex urgentis-
 sima necessitate vigente, & aucta, potius
 illam convertere in causam publicam præ-
 sentem, quam in satisfactionem præteritæ
 34 causæ; instans enim, & præsens necessi-
 tas præfertur præteritæ, quia tamen in ean-
 dem publicam causam fuerit expensum
 pretium Graniani, tamen instanti necessita-
 ti conceditur potissime privilegium, ne Sta-
 tus, vel Regnum pereat, *Alexand. Socin.*
 & alii apud *Cravettam consil. 241. column.*
penult. vers. secundò respondeo, & vers. ad
quintum, Petra in d. §. superest modo, sub
 35 *numer. 12. ex Iafone, Zafio, & aliis docet,*
 ea, quæ sunt publicæ utilitatis minoris ce-
 dere debere his, quæ concernunt majo-
 rem publicam utilitatem, & *numer. 30.*
 enumerat quinque necessaria, ut Princeps
 ob causam publicæ utilitatis præjudicet
 juri tertii, quæ omnia non dubitatur hinc
 concurrisse, regulariter enim, quod magis
 privile-

privilegiatum est, præferri debet, ut ex *Barb. & Iusan.* probat *Barbosa in dict. 7. parte l. prima, num. 15. in vers. succedit igitur*, ubi quod utilitas publica major tanquam magis communis, & latius patens præferenda est aliis utilitatibus publicis, quod communiter recipi, ut verissimum probat *num. 16. & 17.* confert quoque ratio *l. de alimentis §. C. de transfact.* quod licet alimenta sint privilegiata, tamen, ut ait *Baldus, & DD. ibi*, multo magis sunt privilegiata futura, ex quibus pendet vita hominis, quam præterita, *Afflic. decis. 10. Anton. Faber, Maynar. Iaffred. Thesaur. Ludovic. Perus. & alii*, quos congerit ad *d. l. Episc. Ricc. in collect. decis. p. 3. collect. 548.* nec enim fuit ex hoc denegata in dicto casu restitutio pretii Principi Domine Margaritæ, sed dilata tantum solutio in tempus magis opportunum, certum est enim, Principem posse in modico præjudicare juri tertii, ad notata per *Glos. & alios in l. quoties, de precibus Imperatori offerendis, per Baldum in l. 1. in prima lect. num. 6. ff. de constitutionibus Principum, Petra dict. tract. c. 24. incip. circa illam quest. num. 78. & iterum in 2. dubit. §. capio nunc, num. 193.* ex quo fortè fluit, posse Principem præjudicare juri alteri quærendo, inde dicunt *DD.* regulam de jure alteri quæsito non tollendo, non in jure quærendo, vel sub conditione quæsito, quia æstimatur modici præjudicii, *Romanus, Calderinus, Felin. Paris. Rebuff. & alii*, quos citat idem *Petra in §. aliud quoque, in tit. de spe, quam quis habet ab intestato, nu. 24.* & in puncto de dilatione ad solvendum, quam sæpe solent Principes concedere debitoribus, quod dicatur res modici præjudicii, habetur in *d. l. quoties, & in l. univ. C. de precibus Imperatori offerendis, Petra d. §. aliud quoque numer. 59.* & non mirum si applicata Fisco propter necessitates bellorum retineri possunt, quousque bellum cesset, & pace Princeps fruatur, ut ex *Corneo, Alciato, & aliis* probat *Barbosa d. 7. par. l. 1. num. 18. in fi. vers. vel potius, & num. 19. versic. vel etiam, ff. solut. matrim.* Quinimò sicut non tenebatur Fiscus restituere pretium terræ *Graniæ* venditæ, nisi causâ belli cessante, secundum *Afflic. in cap. 1. §. similiter, num. 20. de Capitaneo, qui Curiam vendidit, post Lucam in l. pradia C. de locat. pradior. civil. Petra d. §. superest modo, nu. 55.* ita pariter non debuit Fiscus restituere pretium solutum per *D. Margaritam* emptricem, nisi cessante necessitate belli, & sic diversa ratio inter unum casum,

& alterum: Et sic tandem fuit decisum pro Fisco contra dictam Civitatem *Nolæ*, mo referentem in *Collatorali* eorum *Excell. D. Duce Medinæ de las Torres* Prorege singularis prudentiæ, die *Veneris 18. Maij 1640.*

SUMMARY.

- 1 *Stilus adest receptas in Regno à tempore Regine Ioanna II. & Alphonsi I. transferendi in infundatione jurisdictionem civilem, & criminalem, cum iure, & mixto imperio, & cæteris prerogativis, & iuribus Regie Curie competentibus, & nu. 101.*
- 2 *Dominus Prorex Neapolis ex potestate sibi tributa alienat domanialia, juxta decisionem Collateralis Consilij ex causis ut ibi, quod executum reperitur etiam quoad Casalia Urbis.*
- 3 *Princeps ex privilegio Fisco competentis potest vendere jurisdictionem super sumantibus in Casalibus domanialibus, cum omni prerogativa, etiam transferendo jurisdictionum species, & corpora per prius alijs concessa, & translata, qua in feudum, vel allodium per concessionarios iusto titulo possidentur, & ex quo hujus articuli decisio pendeat, & in hac materia nihil differre, num concessionarius possideat ex titulo lucrativo, vel etiam oneroso in feudum, vel in allodium, nu. 5.*
- 4 *Privilegium Fisco tributum, ut ratione partis etiam minima vendat totum, vendicat sibi locum nedum in toto consistente solito, & uniformi, sed etiam in toto integrali, ac generali, vel universali, præsertim ubi major, & dignior pars conceditur.*
- 6 *Penes Principem supremum omnia in sui natura sunt libera, & allodialia.*
- 7 *Expenditur pro Fisco in supposito casu text. in l. multum interest, C. de commun. rer. alienat. & l. unic. C. de vendit. rer. Fiscal. cum privato commun. & è converso contra Fiscum text. l. si quis duas §. si quis partem, ff. commun. præd. cum similibus, & augetur oppositio num. 12. rursus opponitur, num. 16. & iterum nu. 17. & 18. & ex Bal. nu. 127. quibus oppositionibus respondetur, & prima num. 19. & nu. 61. cum seqq. secunda nu. 12. cum seqq. tertia nu. 27. cum seqq. & nu. 115. cum seqq. & num. 126. usque ad fin.*
- 8 *Fiscus ex privilegio suo, reprobata opinione Mart. ex ratione partis potest vendere totum, etiamsi res commode posset dividi, illudque privilegium esse clausum in corpore juris.*

- 9 Civitas nostra Neapolis ex titulo oneroso, & correctivo, est in possessione juris Portulania per terram in recompensationem ingentium, & maximorum servitiarum factorum S. M.
- 10 Communio, ex qua totum resultat in terminis subjecta quaestioni, an inspicienda sit respectu corporis, sive juris pro indiviso secundum ea, quae apponuntur hic, numer. 10. & 11. vide numer. 95. cum seqq. & in puncto, quod communio Portulania cum jurisdictione, & feudo, tum uti species, & pars jurisdictionis in genere, tum etiam, quia in eodem feudo, & Castro inest, velut nebula supra paludem, num. 40. cum seqq. & nu. 52. & seq. vide nu. 85. & seq. opponitur ad praedicta ex Bald. nu. 127. respondetur nu. 128. effectus hujus communionis ostenditur, num. 54. cum seqq.
- 12 Jus Portulania argumentatur esse de reservatis, & quod in simplici, vel generali concessione feudi non solet comprehendi, neque ut pars, vel portio totius, cum sit diversa natura, idque procedere nedum in jure Portulania per mare, sed etiam per terram, num. 13. quod an sit verum, & qualiter sit intelligendum, etiam in alijs, respondetur, & enucleatur nu. 61. cum seqq. usque ad nu. 65.
- 14 Jus Portulania per mare alio nomine appellatur jus exitura, & num. 67. & ad quos ejus juris exactio pertineat, nu. 70.
- 15 Jus Portulania per terram consistit in sternendis, & aptandis vijs, & itineribus intra, & extra Urbem, & num. 37. & 71. & respicit commoditatem subditorum, & vasallorum, qui feudo subjiciuntur, nu. 38. & versatur intra territorium, districtum, & pertinentias, ibid.
- 18 Privilegium odiosum, & exorbitans est restringendum.
- 19 Communio intercedit juxta terminos privilegij fiscalis inter jurisdictionem, quam emit Fiscus cum jure Portulania, sive alijs juribus per Fiscum antea alijs translatis, sive titulo oneroso, sive correctivo contra ea, quae opponuntur nu. 10. ad quod vide d. nu. 19. cum seqq. usque ad 71.
- 20 Appellatio rei comprehenditur quicquid possideri, vel quasi potest.
- 21 Distio, universa, predicatur de omni toto, & in quolibet toto verificatur, sive jus sit, sive corpus.
- 22 Totum in jure tripliciter accipitur, declaratur num. 23. ejusque natura num. 24. & num. 28. & an valeat argumentum a toto integrali, vel essentiali, universali, & similibus ad partem, & quomodo, num. 29. & in subjecta materia, nu. 26. cum seqq. & proprie in jure Portulania, num. 31. & secundum Plat. nu. 50. adde numer. 112. & seq. & in toto parte continetur, & quomodo exponitur, num. 27. & seq.
- 23 Jus patronatus tanquam pars totius transit sub universitate bonorum.
- 29 Genus continet suam speciem.
- 30 In legato facto uxori a viro de eis quae illius causa parata sunt, continentur quae & emptae sunt ejus causae.
- 32 Jus Portulania est pars, sive membrum feudi, cum feudum consideretur tanquam quid universum, sive facti, sive juris dicitur etiam pars Castri, num. 33. Item dicitur pars jurisdictionis, numer. 35. 39. 40. & 41. & ad jurisdictionem, velut species pertinet, numer. 59.
- 34 Ratio concedendi Fisco, ut ratione partis venderet totum, quae sit, & nu. 82. & seq. & nu. 87. & seq. & nu. 104.
- 36 Jurisdictio in genere concessa sub se comprehendit plurimum jurisdictionum gradus, & species inter se differentes, comprobatur nu. 42. cum seq.
- 39 Jus Portulania non est jurisdictio de per se existens separata, cum sit exercenda respectu ejusdem territorij, & eorundem vasallorum, cum quibus reliqua omnis jurisdictio est exercenda, & vide num. 102. 105. 108. & quod pertinet ad speciem jurisdictionis civilis, deducitur num. 129. & quod penes Regem est, ibid. & seq.
- 41 Jurisdictio in genere dividitur in altam, & bassam, & jurisdictionis nomen esse genericum, comprehendens merum, & mixtum Imperium, & quod jure Magistratus competit cum suis gradibus usque ad infimam jurisdictionem, demonstratur, nu. 52.
- 42 Feudum an sit universitas juris, vel facti, & quid sub se contineat.
- 43 Territorium a terrendo dictum est, & ex Uern. territorium exponitur, id est jurisdictio, sive Castrum cum jurisdictione, & territorio.
- 44 Aptitudo potius, & natura rei, quam alicujus accidentis qualitas spectanda est.
- 45 Jurisdictio exercenda est infra limites territorij, & donec fiat concessio in feudum, residet penes Principem Dominum directum ut allodialis.
- 47 Princeps concedendo territorium universaliter, videtur quoque concedere jurisdictionem, quam universaliter habet in omnes homines, & habitantes, quod non est, si concederet,

- deret in una particula, quod similiter est in concessione facta Castri cum suis pertinentijs, & integro statu, & quare, & num. 48 & jurisdictionem coherere Castro, eoque concessio censi concessam jurisdictionem omnem, discutitur ibid. & num. 51.
- 49 Jurisdictio licet non sit de essentia feudi, & possit diverso titulo, etiam ab alio possideri, adhuc tamen necessario dicitur Castro coherere, imò ob necessitatem, & utilitatem habitantium dicitur gerere vicem quatuor elementorum, & esse quid incorporale, individuum, & quomodo posset solum dividi, & num. 131.
- 54 Baro jurisdictionis civilis pro ampliando dominio utili, praefertur in emptione jurisdictionis criminalis omnibus aliis extraneis licitatoribus, & ita decisum, & hoc ratione communionis, & unionis, & eadem ratione nedum inter condominos in aequali jurisdictione idem observatur, sed Baro primarum causarum praefertur in emptione secundarum causarum, etiam diversa speciei, num. 56. & generaliter ratione communionis, vel consortij conceditur prelatio, sicut multa alia hac ratione conceduntur, ibid. & quare, nu. 57.
- 55 Divisio jurisdictionis in ea administranda parit plura incommoda, & absurda, & idem vide nu. 85. & 103.
- 57 Consortis dicitur socius, & domini particeps, & quid secundum peritiores, & quid consortium.
- 60 Jus inquirendi de legitimis ponderibus, & mensuris, quod jus Sicla nuncupatur, est species jurisdictionis in genere.
- 62 Regalia in concessione regulariter non veniant, & quando veniant.
- 63 Appellationum causa in generali concessione non veniunt.
- 64 Regalia, & causa appellationum sunt species, & partes jurisdictionis in genere, & potissimi, supremique ordinis.
- 65 Stilus Regia Camera, ut non veniat in generali concessione nisi quod specificè fuerit dictum, non reperitur descriptus inter Ritus R. Camera.
- 66 Non bene infertur à jure Portulania per mare ad jus Portulania per terram, & nu. seq. & praesentim nu. 70. & seq.
- 68 Liminarcha appellantur Custodes portuum, constituti in Regni liminibus ad exigendum jus exitura.
- 69 Portus in Regno custodiuntur per Regios Ministros, qui si permittant extrahi bona vetita, puniuntur.
- 72 Privilegium fiscale, quo Fiscus ratione partis vendit totum, procedit etiam in re vendita, vel antea concessa per eundem Fiscum contra ea, qua opponuntur num. 16. d. numer. 72. cum seqq. quod ampliatur habere locum etiam in re Fisco cum alijs obligata, & quare, num. 75.
- 73 Verbum, pertinere, late patet, & comprehendit non solum ea, qua domini nostri sunt, sed qua possidemus, licet domini nostri non sint, quinimo & ea, qua nostra esse possunt, & nu. 75.
- 76 Differentia inter rationem tituli C. ne Fisco rem, quam vendid. evinc. & tit. C. immediate praecedens detegitur usque ad nu. 94.
- 77 Privilegium de venditione rerum fiscalium est apud omnes DD. favorabile, ideoque late interpretandum contra ea, qua opponuntur supra numer. 18. & numer. 80. 88. & numer. 112.
- 78 Verbum, vendere, generaliter intelligitur pro omni contractu, ex quo transfertur dominium, vel perpetua utilitas, & vide nu. 80. & quid ubi dispositio esset juri communi contraria, nu. 81.
- 79 Regula juris est, ut cui permittitur majus, permittatur id, quod minus est.
- 83 Utilitas publica in Fisco versatur, & privata praefertur.
- 84 Major utilitas est rei in toto respectu totius, quam rei in parte respectu ipsius partis, & num. seq. & hac ratione res quamvis dividua sit sui naturae, redditur tamen individua juri intellectu, numer. 86. & in terminis ex doctrina D. Reg. de Ponte, numer. 111.
- 85 Nemo invitus in unione stare compellitur, in ea enim plura sunt incommoda.
- 89 Princeps est praeceptor aequitatis, & justitiae, & iniquitatem manifestam committi vindicando rem, quam vendidit.
- 90 Stationes fiscales omnes Fiscum pariter representant, dum sunt sub eodem domino, ad quem earum commodum, & incommodum spectat.
- 91 Emptores bonorum fiscalium debitorum, Fisco distrahente, jure hasta fiscalis servantur immunes super bonis praedictis ab omni alia alterius conventionè, ex constitutione l. 2. & 3. C. de quart. praescript. alio privilegio, etiam adversus dominum muniuntur, & num. 93.
- 92 Privilegium Fisco concessum, ut ratione partis venderet totum, procedit tam si Fiscus sciverit rem, quam vendit, esse alienam, quam non, cum nu. seqq.

- 96 Expenditur text. in l. rectè dicimus, §. Quintus Mutius, ff. de verb. signif.
- 97 Totum & pars nedum pro indiviso, sed pro diviso dicitur, & nu. seq.
- 98 Expenditur, & declaratur ad idem text. in l. si quis duas, §. si quis partem, ff. commun. prxd. ad responsionem ejus, pro quo adducebatur supra, num. 11.
- 99 Feudi de jure Regni, & potissime jurisdictionis nulla permittitur divisio, vel saltem difficillimè, & in eo casu non ita dividi potest, quin ejus partes remaneant sub genere, & solus usus, & jurisdictionis exercitium dividitur, vide nu. 110. & seq. & num. 128. cum seqq.
- 100 Privilegium prædictum Fiscale procedit etiam in re dividua, & in terminis nostris, nu. 113. vide etiam ad idem, nu. 128. & 134.
- 106 Terra admissa ad Regium domanium, quod competit ex jure Regis, jurisdictiones ad suam originem, sive fontem resluunt, & remanent exercenda per Regios Officiales à Proregibus destinandos, corpora autem feudalia, qua de jure Baronum appellantur velut recepta pecunia ipsis Universitatibus, vendi permittuntur ad compendium ejusdem.
- 107 Regis potissime, velut patris, & viri Reipublica interest, terras sui Regni conservari, & augeri.
- 108 Universitas, qua are gravata, Fisco consentiente, velut iterum se vendere, illud facere non potest, nisi sub hasta, & servatis solemnitatibus in venditione rerum fiscalium de jure, & more requisitis, nullo discrimine constituto inter venditionem iterato faciendam jurisdictionis, qua erat Regis, & jurium, sive corporum Universitati concessorum.
- 109 Principaliter quod fit, attenditur, non quod accessorie.
- 115 Privilegium fiscale, quo ratione partis à Fisco venditur totum, extenditur etiam in rebus, quas Fiscus habet communes cum Civitate, Republica, vel aliis privilegiatis contra ea, qua opponuntur nu. 17. d. num. 115. usque ad nu. 126.
- 116 Respublica, Civitas, aut Communitas non continetur appellatione privatorum, quid autem accepta comparatiue ad Fiscum, nu. 121.
- 117 Privata res sunt res singulorum.
- 118 Privatum jus quod dicatur.
- 119 Privatum opponitur communi.
- 120 Fisci privilegium cessat super juribus, qua ab his Civitatibus possidentur, qua privatorum loco non sunt, ex Brissop.
- 122 Civitates, qua non habent Fiscum, idèst qua non sunt libera, sed subdita, privatorum nomine continentur.
- 123 Fisci bona, & res Fiscales quandoque quasi privata, & Principis sunt.
- 124 Fiscus antiquitus erat privatus Principis thesaurus, distinctus ab Erario publico Pop. Romani, & promptuarium Caesaris marsupium, & sacculum erat, quod postea immutatum.
- 125 Regula, quod inter pariter privilegiatos privilegia confundantur, cessat cum non constet de paritate privilegij in eadem specie, vel actu.
- 126 Privilegium, quo Fiscus ratione partis vendit totum, ampliatum etiam ad Ecclesiam.
- 127 Bald. conf. 175. lib. 1. expenditur, & non obstat in subjecto articulo, ostenditur cum seqq.
- 132 Castrum extra Regnum de jure communi non presumitur feudum quaternatum, sed liberum allodium, secus in Regno.
- 133 Jurisdictio juris publici est.
- 135 Privilegium prædictum fiscale, quo ratione partis venditur totum, procedit etiam in pœnis, ita ut pœna irroganda causa, si id scelus tulerit, possit Fiscus totam domum destruere, quam habet delinquens cum altero communem, ubi plura ad hunc titulum afferuntur, & subnectuntur etiam decisiones in dicta materia pœnali, & tandem in principali articulo pro Fisco etiam in terminis nostris fuisse decisum concluditur in fine.

ARGUMENTVM.

An Princeps ex privilegio Fisco competenti in venditione rerum cum privato communium, possit vendere jurisdictionem superfumantibus in Casalibus domanialibus cum omni prærogativa, etiam transferendo jurisdictionum species, & corpora per prius aliis concessa, & translata, qua in feudum, vel allodium justo titulo per concessionarios possidebantur, sive titulo lucrativo, sive oneroso, late, & nervosè differitur. Ad quod expenditur pro Fisco text. l. multum interest, C. de comm. rer. alien. & l. unic. C. de vendit. rer. Fiscal. cum priv. comm. Respondetur ad illud, quod objicitur

ex

ex text. in l. si quis duas 6. §. si quis partem, ff. comm. prad. & aliis similibus. Demonstratur, prædictum privilegium fiscale sibi locum vendicare, nedum in toto consistente solido, & uniformi; sed etiam in toto integrali, ac etiam generali, vel universaliali, & late propterea ad materiam expenditur dictio, totum, & præsertim in subjecto casu adinveniri ostenditur communionem, juxta terminos prædicti fiscalis privilegii; inter species jurisdictionis aliis concessas, & translatas, cum ipsa jurisdictione in prædicto casu transferenda. Illudque privilegium habere locum, etiam in re vendita, vel concessa per eundem Fiscum, & in re Fisco cum aliis obligata, quinimò & in re, quam Fiscus habet communem cum Republica, Civitate, vel aliis personis privilegiatis, & procedere etiam in re dividua, & singulariter animadvertitur, extendi etiam in pœnis, illudque esse favorabile, quapropter multa de jure Portulaniæ, sive per mare, sive per terram discutuntur. Et tandem pro Fisco in prædicta questione in Collaterali Consilio fuisse decisum concluditur.

RESPONSVM XXVIII.

V Eadente Regia Curia, sive infeudante Excellentiss. Prorege ex ordine nostri Invictissimi Regis Catalia tam Civitatis Neap. tametſi Regni capitis, & Metropolis, quam aliarum Civitatum domanialium ob bellicas necessitates cum translatione jurisdictionis civilis, & criminalis, cum merito, & mixto imperio, & cæteris prærogativis, & juribus Regiæ Curie competentibus, juxta Regni Consuetudinem, & stilum receptum infeudandi, ut aliàs scripsi lib. 1. controvers. in fin. in appendic. ad controv. 53. art. 2. numer. 6. & art. 5. numer. 11. & 13. à tempore Regiæ Ioannæ Secundæ, & Alphonſi Primi, qui cœperunt transferre in Barones, & feudatarios merum, & mixtum imperium, de quo aliàs memini eod. tom. 1. controv. illustr. controv.

8. num. 10. & eod. lib. 1. in fin. in dicta appendic. ad dictam controv. 53. art. 3. numer. 17. cum in eisdem Casalibus plerique particulares, & Civitates possideant ex legitimo titulo expresso hominis, vel præscripto legis etiam oneroso emptionis quasdam ex prærogativis, sive speciebus jurisdictionum, & corpora, sive membra, quæ solent per Barones possideri, cujusmodi sunt jura Portulaniæ per terram, Bajulationis, ponderum, mensuratum, & siclæ, Piscandi cum facultate prohibendi, Anchoragii, & in aliquibus officium Magistri actorum Curie Capitanei. Fuit dubitatum: Vtrum Dominus Prorex ex potestate sibi tributa alienandi domania, prout jam decisum fuit solemniter, mediante decreto generali, me referente in Collaterali coram Excellentiss. Duce Medinæ de las Torres Prorege vigilantissimo, sub die 25. Februar. 1638. Et executum reperitur etiam quoad Casalia Urbis, quorum major pars fuit distracta, & infeudata, sequuta etiam postea Regis ratificatione, & assensu, ac illa possidentibus feudatariis absque ulla molestia, ultra pleraque Casalia ejusdem Civitatis, quæ admilla fuerunt ad transactionem, subeundo onus solvendi quandam ratam functionum fiscalium, ad quam tenebat Regnum, à quibus Casalia erant immunita, adeo ut minor pars Casalium distrahenda supersit, possit, inquam, Princeps ex privilegio Fisco competenti vendere jurisdictionem, supersumantibus in Casalibus prædictis cum omni prærogativa, etiam transferendo jurisdictionum species, & corpora per prius aliis concessa, & translata, quæ hodie in feudum, vel allodium per concessionarios iusto titulo possidentur; & privilegium Fisco tributum, ut ratione partis, etiam minimæ vendat totum, ut pretium ex venditione totius augeatur, vendicet sibi locum, nedum in toto consistenti solido, & uniformi, ut est fundus, & ager, sed etiam in toto integrali, ut est Dominus, Navis, & etiam generali, vel universaliali, ut est Castrum, sive feudum, ut scripsi post Feudistas lib. 1. controversiarum Illustrium, controv. 7. num. 67. præsertim ubi Rex concedit majorem, & digniorem partem, cujusmodi est ipsum Castrum cum universitate jurium, & superiori jurisdictione in homines, distinguendo territorium confinibus designatis, quæ plenior, major est, & potior quibuscunque speciebus, & particularibus corporibus concessis.

5 Hujus articuli, satis, meo iudicio, pulchri, & novi, ni fallor, Decisio ex eo dependere videtur. Verum inter Principem supremum, penes quem omnia constat esse in sua natura libera, & allodialia, & concessionarium, qui ex titulo lucrativo, vel etiam
7 oneroso possideat aliquod jus, sive corpus in feudum, vel in allodium, nihil curò, cum diversitas tituli, & modi possidendi nihil impediatur juris effectum, quod ex communione oriri potest, ut colligitur ex aliis à me scriptis *dicto tom. 1. controver. in fin. in append. ad controver. 53.* intercedat aliqua communio, sive consortium cum privato, qui possideat aliqua jura, vel corpora, quæ in concessione, & infeudatione Castri solent ex præscripto more desiderari, & transferri ad integrandam feudi concessionem, & perficiendum corpus feudi integrum universale, quamvis ipsæ partes non sint de substantia feudi, adeò ut posita inter Principem, & concessionarium communione verificari possit decisio jurium, quibus in terminis longè fortioribus conceditur Fisco ratione partis etiam modicæ vendere totum.

8 Fiscus igitur in præsentis casu innititur privilegio clauso in corpore juris, ut ratione partis, etiam minimæ, quam habet in re aliena, vendat totum, ut rescripsit *Antonin. in l. multam interest*, quæ est *2. C. de commun. rer. alien.* ibi, *An verò Fiscus cum partis dominus esset, soliditatem; juxta proprium privilegium vendidit, fidem enim ejus infringi minima ratio est*, ubi *glos. in ver. proprium*, citat concordantem constitutionem *Alexandri in l. unica C. de vendit. rer. fisc. cum priv. commun. lib. 10.* ibi *forma est, quoties ad Fiscum vel minima portio rei pertinet, us universa à Procuratoribus meis distrabantur, sed pretium partis tantum in Fiscum redigatur, reliquum dominis partium restituatur*, ubi *glos. verb. distrabantur*, dicit, esse speciale in Fisco, & reprobata opinione *Martini*, ampliat, ut procedat indistinctè, etiam si res posset commodè dividi, & subdit *glos. in verb. redigatur*, ut totum pretium solvatur Fisco, ut irrevocabilliter habeat partem suam, aliam verò spectantem ad socium, ipsi reddat, ex *tex. Bal. Salyc. Imol. Felin. Corn. Afflic. & aliis*, quos affert ad hoc *Petr. de pot. Princ. c. 24. incip. circa illam, num. 79. & iterum in cap. 31. §. aliud quoque, nu. 25. in 21. limit.*

9 Verum opponitur ex adverso, quod cum Civitas ex titulo oneroso, & corresponsivo sit in possessione juris Portulanæ per

terram ex contractu stipulato novissimè de anno 1635. in recompensationem ingenium, & maximorum servitorum factorum S. M. dum ab anno 1632. & per totum annum 1639. donavit Regi quinquies decies centena millia, & quingenta quinquaginta millia aureorum, ultra alia donativa, & servitia ordinaria, non debere licere Fisco infeudare Casalia cum dicto jure, siquidem negatur in præsentis casu intercedere communionem aliquam, cum translatò jure Portulanæ in Civitatem, vel alium quempiam, nulla prorsus possit considerari communio in ipso jure Portulanæ, & minùs in aliis juribus, cum quælibet pars stet ut corpus diversum deper se, ab aliis corporibus segregatum, argumento *legis si quis duas 6. §. si quis partem ff. commun. pradior.* communio etenim est inspicienda respectu ejusdem corporis, sive juris pro indiviso, *l. 1. & 2. & l. Arbor. 19. §. si per eundem, cum glo. verbo separatim, ff. comm. dividundo.*

12 Augetur motivum, quod jus Portulanæ censeatur esse de reservatis in simplici, vel generali concessione feudi, cum non soleat comprehendi, & specialem concessionem exigere videatur, ad tradita per *Minnad. in Rub. Constitut. Regni. In aliquibus verb. Comitum, & Baronum, numer. 15. Anna.*

13 *singulari 587.* unde absurdum est, posse haberi ut partem, vel portionem totius, cum sit diversæ naturæ, & quandam specialem formam præ se ferat, ut per *Loffred. conf. 24.* idque potest prætendi ex adverso

14 procedere, nedum in jure Portulanæ per mare, quod alio nomine appellatur jus exturæ, ut per *Lanar. conf. 76. numer. 30.* sed

15 etiam in jure Portulanæ per terram, quod in sternendis, & aptandis viis, & itineribus intra, & extra Urbem, ut commencatus non impediatur consistit.

16 Secundò objicitur, cessare omnino hujusmodi Fisci privilegium in re vendita, vel concessa per eundem Fiscum, idque fundari videtur ex *tit. C. ne Fisc. rem, quam vendidit, evincat*, quod immediatè subjicitur post titulum prædictum *C. de vend. rer. Fisc. cum priv. commun.* quod in puncto videtur voluisse *Lucam in d. l. unica, vers. hic tamen restringendum est*, quem ad hoc citaverat doctissimus, & insignis Advocatus Civitatis Dominus Carolus Brancacius.

17 Tertio, cessare hoc privilegium in rebus, quas Fiscus habet communes cum Civitate, Republica, vel aliis privilegiatis, videtur suaderi

tuaderi ex verbis ejusdem *tit.* dum dicitur : cum *privatis communiam*, ergo scus in rebus communibus cum Republica, sive cum personis publicis, quæ privatæ non sunt, sed privilegiatæ, privatam enim, & publicum opponuntur, *l. sacra 10. ff. de rer. divis. & l. illud 32. ff. ad l. Aquil.*

18 Ultimò, & tandem dici potest, privilegium hoc esse odiosum, igitur non extendendum, quinimò velut exorbitans restringendum, cum odiosum, exorbitans; & correctorium juris communis videri possit, ad tradita per *Romanum*, & alios in *l. si vero, §. de viro, ff. sol. matrim.*

19 Verùm pro Fisco ad primum responderi potest, quòd licet *Antonius in d. l. 2.* meminert de soliditate, ibi, *soliditatem vendidit*, quod paulò post repetit, non tamen dicimus, hoc restringendum esse ad totum, quod dicitur solidum ejusdem formæ, cujusmodi est fundus, tabula, vel simile quippiam, sed constanter asserimus, nihil prohiberi, quin comprehendatur eadem ratione quicquid totum, legitimè juxta juris dispositionem dici potest, & venire potest appellatione totius, ut hoc nuncupatim sentire videtur *Imperator in d. tit. C. de vendit. rer. ffic.* cum qua concordat altera *Rubrica C. de commun. rer. alien.* rei enim appellationem constat tam latè patere, ut quicquid possideri, vel quasi possit, rei appellatione comprehendatur, *l. 5. & l. 23. ff. de verb. signif. & magis in specie textus in d. l. unica C. de vend. rer. fiscal. lib. 10.* ubi forma, idest *constitutio juris esse dicitur*, ut quoties ad *Fiscum* vel minima portio rei pertinet, ut *universa à procuratoribus meis distrahatur*,

20 ponderando dictionem *universa*, quæ de omni toto prædicatur, & in quolibet toto verificatur, sive jura sint, sive corpora, *l. quòd si in diem 18. §. ult. ff. de petit. hered. l. cum, qui 18. §. 1. ff. de hù, qua ut indignis, l. ult. §. quatuor filios ff. de legat. 2. l. si societas ff. pro socio, & universus pro toto, sic universus fundus, l. larta 86. ff. de legat. 3. cum aliis, quæ plenissimè affert *Briffon. de verb. signif. lib. 19. in verbo universa bona, cum sequentibus.**

22 Totum autem in jure constat variè accipi, unde in omni toto, in quo partes, sive portiones dantur, hujusmodi privilegium verificari posse, nihil prohibet, nisi divinando contra verba, & mentem Imperatoris, & sine lege, imò contra expressa verba juris quis ex proprio Marte audeat privilegium restringere? quod favorem publicum continere, non odium, infra probavimus.

Totum enim pluribus modis in jure accipi, & præcipuè tripliciter dicitur *Bald. cons. 335. quedam mulier, num. 3. vers. ubi sciendum est, lib. 1.* ubi doctus, quomodo juspatronatus tanquam pars totius transeat sub universitate bonorum, dixit, *totum aliud esse integrale, ut fundus; & omne, quod sua integritate continetur, aliud totum generale, quod prædicatur de qualibet specie sub toto contenta, quod dicitur totum universale, sed apud Legistas magis dicitur generale, & veritum dicitur totum numerale, ut decem, & viginti, inferens juspatronatus transire cum toto universali, non autem cum toto integrali, cum nihil aliud sit totum in genere, quam species enumerata, tunc *Bald.* qui citat ibi jura.*

Comprobarur, quia non solum dicitur totus fundus in *l. 4. §. ult. ff. pro emptore, totas ades, l. 7. §. ultim. l. 15. §. ex hoc edicto ff. de damno infect. & sic in toto integrali, l. cum, qui ades ff. de usucap. totam arborem, l. 2. §. ultim. ff. pro legato, sed totorum bonorum, & sic totum etiam dicitur generale, vel universale, *l. 3. ff. si à parente quis fuer. manum. §. 1. Instit. de societ. ubi licet glos. verb. totorum, dicat hoc nomen totitatem, in una re significare, 104. Fab. ibi subdit, id esse verum, ubi ad unam rem adjicitur, sed ubi ad universitatem, est collectivum plurium, verum de universitate prædicatur quasi de uno, regul. in toto ff. de reg. jur.**

24 De natura autem totius est, ut totum inferat ad quamlibet suam partem de necessitate, sive sit totum integrale, *l. si quis cum totum 7. in princip. ff. de excep. rei judic.* ibi, *nam in toto pars est, reg. in toto & pars ff. de reg. juris, & subdit l. C. nec interest utrum in corpore hoc quaratur, an in quantitate, vel in jure, ubi Glos. verbo, in jure, citat l. qui scit 25. ubi Glo. verbo quemadmodum ff. de usur. sive sit totum universale, l. Lucius cum Glos. not ff. de fund. inst. l. grege ubi DD. omnes ff. de lega. 1. l. peculium, l. cum pater §. mensa ff. de legat. 2. sive sit totum generale, l. si ita ff. de auro, & argen. legato, sive sit totum numerale, sive in quantitate, l. diem proferre §. si plures, vers. inde quartitur ff. de arb. quoddam enim est totum integrale, vel essenziale, ut Domus, Navis, quoddam universale, ut animal, fundus instructus, grex, peculium, mensa nummularia, familia, quoddam generale, ut ornamentum, vestis, & similia, quoddam numerale, ut decem, centum.*

25 Et licet ubi quæritur, utrum valeat argumentum à toto integrali, vel essentiali, universali,

versali, & similibus, ad partem affirmativè, vel negativè, sit necessaria multiplex distinctio, quam post Baldum in l. conventicula, C. de Episcop. & Cleric. Cicer. & Boet. in topicis, 26 tradit doctissimus Everardus in sua topica legali, tamen quod attinet ad rem nostram, licet à toto universali ad partem subjectivam, seu prædicamentalem non procedat argumentum, si ex subsistentia totius universalis arguere velimus affirmativè ad subsistentiam partis subjectivæ, vel alicujus particularis præcisè, non enim sequitur, est animal, ergo homo, est grex, ergo talis ovis, l. si grege ff. de lega. 1. si verò loquamur de vi comprehensiva, rectè concludit argumentum à toto universali ad partem subjectivam, seu prædicamentalem affirmativè, unde bene inferitur, grex legatus est, ergo hoc particulare animal, quod est de grege legatum est, item legatur peculium, ergo hæc particularis res, quæ est de peculio, censetur legata, d. l. Lucius, & l. cum pater §. men- 27 sa, cum aliis allegatis, nam in toto pars continetur, & comprehenditur, quia pars subjectiva, seu prædicamentalis bene est in toto, quoad vim comprehensivam, sed non quoad vim illativam, seu consequentiæ, l. dotale §. prædij ff. de fund. dot. cui non contradicit tex. in l. nave 36. ff. de evict. juxta declarationem gl. 2. ibi, ut non teneatur venditor actione ex stipulatu, sed bene ex empto, ut optimè declarat Everard. loco à toto, ad partem num. 9. & 10. ubi post nu. 13. vers. à toto autem generali. docuit, idem procedere in toto generali, ut procedat argumentum affirmativè ut ex toto inferatur quælibet ejus pars, sive species, & idem in toto numerali nu. 14. subdens ex Bal. verissimum, totum inferre quamlibet suam partem de necessitate, sive sit integrale, sive sit totum universale, generale, vel numerale, jura citat Surd. decis. 78. nu. 12. Dec. & Cagn. in l. in toto ff. de reg. jur. Steph. Fed. de integr. jur. p. 1. nu. 18. latissimè Beraç. de claus. instr. c. 27. gl. 19. per tot. ubi loquens in toto universali, ut est genus, affirmat comprehendere omnes ejus partes subjectivè, quæ dicto generi subjiciuntur, & prædicantur de genere, & hoc ferè idem esse, quod totum generale apud Legistas.

Ex quibus clarissimè apparet, non minus 28 appellatione totius comprehendendi totum corpus aliquod integrum unius consistentiæ, cujusmodi est fundus, in quo quandoque universalitatem contineri dicitur, l. fundus 31. ver. universitatem, cum gl. ff. de evict. l. rectè dicimus ff. de verb. sign. totus lacus, l. Li-

etus 2. eod. tit. cum concord. per Rebuff. ad l. nominis, & rei, in fi. ff. eod. tit. quàm etiam comprehendendi totum universale, vel generale, ut est genus comprehendens sub se multas species subjectivè, quæ generi ipsi subjiciuntur, & de ipso genere prædicantur, Caldas Pereyr. Monac. Floren. & alii apud August. 29 Barbof. de diction. dict. 353. verb. totum. Genus enim sive magis commune infert suam speciem, vel minus commune per continentiam, 30 ut si uxori legata sunt à viro quæ ejus causâ parata sunt, ergo & emptæ ejus causâ censentur legata, quia in empto paratum inest, l. si quid earum §. inter emptum, ubi glo. ver. paratum ff. de leg. 3. Everard. loco à specie ad genus, ubi optimè declarat, speciem inesse generi, ut partem totius contentivè, sive comprehensivè, licet non illativè, vel consequitivè.

Vnde cum jus Portulanæ tripliciter considerari possit pars istius totius universalis, de 31 quo concedendo agit Princeps, Fiscus videtur habere intentionem fundatam, ut ratione partis vendat totum.

Primò, tanquam pars, sive membrum feudi, quod considerari constat tanquam quid 32 universale sive sit universitas facti, sive sit juris, ut ex Camer. in l. Imperialem, car. 38. col. 2. de probi. feud. alien. scripti controu. 7. nu. 63. lib. 1. & controu. 22. nu. 19 lib. 2.

Secundò, tanquam pars Castri, quod in 33 Regno præsumitur esse feudum, ubi enim agitur de concedendo, sive infeudando Castro cum juribus, & pertinentiis suis, jus Portulanæ tanquam feudi constituendi membrum contineri videtur, etsi rarò concederetur, præsertim ubi aliter concessio effectum sortiri non posset, quia emptores non 34 inveniuntur, qui hac specie jurisdictionis carere velint, quæ fuit potissima causa concedendi hoc privilegium Fisco.

Et tertio, negari non potest, esse partem 35 jurisdictionis in genere concedendæ cum ipso Castro, quam constat sub se comprehendere plurium jurisdictionum gradus, & species inter se differentes, quæ tamen contentivè, seu comprehensivè æquè sub jurisdictione in genere sumpta comprehenduntur. Præsertim cum istud jus Portulanæ, quod mundiciam, & latitudinem viarum respicit, commoditatem subditorum, & vasal- 36 lorum, qui feudo subjiciuntur, concernat, & intra territorium, districtum, & pertinentias à Principe statuendas, & concedendas versetur, & sic negari non possit, concernere eosdem vasallos, & coarctari ad territorium 37 cum ipso Castro infeudandum, & sic non est 38 jurisdi- 39

jurisdictio de per se existens separata, sed exercenda respectu eorundem vasallorum, & territorii, cum quibus, & super quo reliqua omnis jurisdictio per futurum concessionarium, eundemque feudatarium est exercenda, unde communio negari non potest, tum ut species, & consequenter pars

jurisdictionis in genere, quæ dividitur in altam, & bassam, & pluribus ramis diffunditur, in eosdem homines, & territorium, tum etiam quia in eodem feudo, & Castro inest velut nebula supra paludem.

Primum probatur ex doctrina *Isern. in c. 1. §. traditionibus, vers. item si esset verum, quid si invest.* ubi late disputat, an feudum sit universitas juris, vel facti, & resolvit, feudum habere diversos agros, territorium, quod à terrendo dicitur, & jurisdictionem, quia est iudex vasallorum, si feudum habet vasallos, quod & repetit latissime in *l. Imperialem §. præsertim in fin. ibi, Qui dat territorium, videtur dare jurisdictionem infra fines ejus, & paulò post, Territorium exponitur, idest jurisdictio, sive Castrum cum jurisdictione, & territorio, quod latissime explicat, & comprobat Camer. in repet. d. l. Imperialem, car. 38. per tot. ubi d. car. 38. col. 3. lit. O. & car. 39. col. 1. lit. D. dixit, quod an feudum sit universitas juris, vel facti, in facto consistere, & facti questionem esse, quia si constet, feudum datum esse cum juribus, certum erit esse juris universitatem, vel saltem facti, cum habeat sub se bona diversæ naturæ, ut post *Camer. Parid. & alios scripsi lib. 1. contr. c. 7. num. 63.* quinimò omni casu diceretur feudum quid universum, etiamsi non haberet diversos agros, nec consisteret in multis corporibus, sed in uno tantum corpore, vel unico prædio, argumento *gl.**

in *l. vendicatio ff. de rei vendic.* quia aptitudo potius, & natura quam alicujus accidentis casus qualitas spectari debet, & sic quod est in habitu, licet in actu non sit, ut contra *Camerar.* in hoc optimè fundat *Liparul. ad Iser. in d. c. 1. quid sit invest. num. 4. in fi. in addit. incip. Ut plurimum, lit. A. & iterum in addit. incip. hæc in facto sunt, lit. H. in fi.* quod latius ipse comprobavi *lib. 2. contr. c. 53. nu. 31.* Unde si feudum sub se continet territorium cum jurisdictione, quam uti ordinarius iudex exercet in omnes vasallos infra limites

territorii, quæ interim donec fiat concessio in feudum, residet penès Principem dominum directum, ut allodialis, quis negare potest, inter Fiscum domini directi, & concessionarium unius jurisdictionis particularis, cu-

jusmodi est in præfenti jus Portulanæ communionem in exercitio jurisdictionis intercedere in eosdem vasallos intra fines territorii, de quo infeudando agitur.

Siquidem, & sumus in secundo, nedum si Princeps concedat unum territorium universaliter, videtur quoque concedere jurisdictionem universaliter, quam in eo habet in omnes homines ibi habitantes, licet aliud esset, si concederet in una particula, *Bar. in l. 1. col. si. nu. 16. ubi Iacob. 1. as. Dec. & Sapia ff. de juris. omn. jud.* qui dicunt esse receptissimam opinionem, *Reg. de Ponte dec. 2. nu. 14.* sed etiam in concessione Castri cum pertinentiis suis, & integro statu, sicut in præfenti necesse fuit facere similes concessiones casualium annis præteritis ob bellicas necessitates, quas adhuc facere necesse est, cum eadem causa adhuc in præfentiarum urgeat, pariter veniunt omnia, quæ cohærent Castro, & præsertim jurisdictio, *Petr. de Greg. Ann. & Reg. de Pont. cons. 63. nu. 25.* quos congesti *controv. 8. nu. 1. 2. 3. & per tot. lib. 1. & reddidi rationem, quia nulla est differentia inter concessionem, sive infeudationem Castri, & territorii, cum pariter utraque concessio ex juris intellectu omnem jurisdictionem in se contineat, ex Ann. alleg. 52. nu. 13. in d. contr. 8. ex nu. 7. cum seq. cum jurisdictio cohæreat territorio, vel Castro saltem passivè, ex communi opinione relata per *Reg. de Ponte d. dec. 2. nu. 16. & per me d. contr. 8. nu. 13.**

Et non minus Castrum esse quid universum, saltem facti, quam ipsum feudum in genere sumptum cum territorio, sive gleba, optime docuit *Petr. de Greg. de concess. feu. q. 1. n. 4. p. 7. & scripsi in addit. ad contr. 53. art. 2. nu. 2. & 4. lib. 1. & concessio Castri, etiam absque alia speciali mentione venit jurisdictio cum mero, & mixto imperio, Loffr. cons. 24. Afflic. dec. 122. scripsi ad d. contr. 53. art. 3. nu. 27. & ante istos, Castrum etiam jure communi significare universitatem quandam, probat *Rom. in l. 3. nu. 9. ff. de acqu. poss. & cons. 444. num. 7. Paris. cons. 20. nu. 30. lib. 1. Iacobi. de feud. ver. de Castro, & disputat Menoc. de præf. li. 3. c. 97. nu. 12. & inde consequitur, quod licet apud DD. anceps sit questio: Vtrum concessio, donato, vendito, vel infeudato feudo, præsumatur concessa jurisdictio, quæ varia casuum distinctione diffinitur, attamen quando jurisdictio cohæret loco, communiter DD. concedunt, in concessione, vel infeudatione Castri censeri concessam omnem jurisdictionem, etiamsi illa non exprimatur, *Bar. in l. inter eos ff. de acquir. rer. domin. Roman. Barbat. Valasè.***

Valasc. & Cavar. relati per Menoc. d. lib. 3. pref. 97. num. 46. & in dubio præsumi jurisdictionem coherere Castro, & ob id sub ipsa concessione contineri, tradit ex Bart. Roman. 49 Boer. & aliis idem Menoch. ibid. num. 48. & licet jurisdictio non sit de essentia feudi, & possit diverso titulo etiam ab alia diversa persona possideri, ut quid separatum; attamen adhuc dicitur necessariò coherere Castro, imò dicitur gerere vicem quatuor elementorum, ob necessitatem, & utilitatem habitantium, quando conceditur super Castro, vel territorio universalì, ut bene fundavi in d. art. 3. nu. 7. & 10. latissimè post longam disputationem Andr. Kmichen de terris. 50 origin. c. 1. nu. 292. & ne deficiat decisio punctualis, quòd privilegium hoc Fisci procedat in toto universalì, & in specie in venditione Caltri, tradit Plat. in d. l. unica, post nu. 1. in prin. vers. & hoc facit si quis habet Castrum commune, &c.

Et maximè & tertid prædicta procedunt 51 concessio Castro in feudum, in specie cum clausula, cum omnimoda jurisdictione, mero, & mixto imperio, quo casu translata tota, & integra jurisdictione censeantur translatae omnes ejus partes, ut ex l. qui usumfructum ff. de verb. oblig. auctoritate Rom. argumentatur in concessione totius jurisdictionis Menoch. d. pref. 97. nu. 10. & 31.

Et jurisdictionem esse nomen generis 52 comprehendens sub se merum, & mixtum imperium, & pro eo, quod jure Magistratus competit cum suis gradibus usque ad infimam jurisdictionem, notant glo. & Doctores in l. Imperium ff. de jurisd. omn. jud. & in l. 1. §. fin. ff. de offic. ejus, & est glo. pulchra in §. jus jurandum, in si. vers. Alber. qua jurisdictiones, auct. de defens. civit. & distinxit ut species sub genere merum, & mixtum imperium ab infima jurisdictione in l. 1. nu. 32. ff. de jurisd. omn. jud. scriptum in addi ad d. controu. 53. num. 14. ar. 3. quam alii dividunt in altam, & bassam.

Et ex hoc consequitur necessariò, insur- 53 gere communionem inter eum, qui possidet aliquam speciem, sive partem jurisdictionis in loco quoad vasallos ibi commorantes cum Reg. Curia administrante cæteras partes, sive species jurisdictionis proprio jure, sive concessionarium, vel feudatarium, cui Reg. Curia intendit vendere, vel concedere reliquam jurisdictionem in homines ejusdem loci, & sic resultat communio ex unitate rei, non ex discretione, & separatione, secundum Bal. cit. consil. 336. lib. 5.

Ex qua communione oritur effectus præ- 54 lationis, unde pro uniendo, sive ampliando dominio utili, Baro jurisdictionis civilis præfertur in emptione jurisdictionis criminalis, omnibus aliis extraneis licitatoribus, & ita decisum per Cameram in Collaterali in causa Baronis Salvix refert Anna alleg. 27. num. 21. & fuit considerata unio jurisdictionum in posse ejusdem Baronis ad arcendam 55 divisionem, quæ in administranda jurisdictione parit plura incommoda, & absurda, idem Ann. singul. 150. Minado, consil. 1. nu. 26.

Vnde eadem ratione nedum inter con- 56 dominos in æquali gradu jurisdictionis, putà inter habentem primas causas civiles, ut præferatur ratione communionis alteri prætendenti emere jurisdictionem causarum criminalium, sed quòd Baro primarum causarum præferatur in emptione secundarum causarum, etiam diversæ speciei, non ex alio, nisi ratione communionis, ex regula l. sancimus §. autem, C. de donat. l. 2. C. de mehat. lib. 11. latissimè scripta loco supra citato in addi. ad d. controu. 53. in 2. art. ex nu. 25. ubi probavi etiam ex legibus Hispaniæ, ratione communionis, vel consortii generaliter concedi prælationem, ad l. 71. & 75. Tauri, ubi Gomez. & alii, quæ hodie est lex 14. titul. 11. lib. 5. nova recopil. Gutierr. lib. 2. præf. ad ll. Regias c. 165. Lopez l. 55. tit. 5. part. 5. cum aliis per Matien. l. 13. tit. 11. glo. 3. lib. 5. nova recopil. Castill. lib. 1. quotid. contr. de usufr. c. 74. nu. 27.

Multa enim ratione consortii concedi, probavi ibid. nu. 36. ex l. communi liberto ff. de bon. libert. & l. utrum portio ff. de assign. libera. 57 & quia consors dicitur socius, & domini particeps, & secundum peritiores consortes dicuntur, quibus una sors est, & ejusdem sortis, & conditionis homines significare notat Alcia. in l. proximi 155. in si. ff. de verb. sign. & ex Quintilian. Varr. & Festo Pompejo tradit Briffon. super eod. tit. lib. 3. ver. consortes, unde consortium pro societate, & communione accipi subdit, ut latius per me d. art. 2. numer. 37.

Si igitur non potest negari communio 58 inter eum, qui futurus est feudatarius cum omnimoda jurisdictione, & illum, qui partem habet, & si minimam respectu totius, cujus occasione ipsi conceditur prælatio, ex qua restringitur libertas directi domini, ut potius habenti partem, quam alteri jurisdictione universalis cum feudo concedatur, non video, cur Fiscio magis privilegiato, ut ratione partis etià minimæ vendat totum, denegari possit

possit usus privilegii, stante clarissimo confortio, & communione.

Negari enim non potest, jus Portulanæ per terram, de qua agimus ad jurisdictionem pertinere, & unam ex speciebus omnimodæ, & integræ jurisdictionis esse, sicut etiam constat, esse jus inquirendi de legitimis ponderibus, & mensuris, quod jus Sicilæ nuncupatur, ut de primo apparet ex dictis per *Minad. in rubr. Const. Regn. In aliquibus, verb. Comitum, num. 15. Ann. sing. 587. Loffr. conf. 24.* & de secundo habetur in *Const. Regn. Ad officium Bajulorum*, ubi *Affl. & in Const. Ad legitima pondera*, ubi *Iser.* & idem *Affl. & in alleg. 42. D. Conf. Georg. pro Excell. Comite Benaventi Prorege immortalis memoriz.*

Nec quicquam obstaret, etiamsi verum esset, tale jus, quod in generali, & simplici jurisdictionis concessione non veniret, quia specialem exigeret concessionem.

Primò etenim dicimus, regalia regulariter in generali concessione non venire, nisi quando conceditur aliquid univèrsum, ut castrum, vel territorium, juxta famosum *conf. Rom. 271.* loquentis in concessione Terræ S. Lucidi facta per Regem Ladislaum, vel si aliqua regalia sibi reservavit, *Menoc. d. pras. 97. li. 3. de pras. numer. 35. & 37.* vel quando sunt expresse concessa aliqua regalia, quia veniunt similia, & minora, vel etiamsi concedens non habeat nisi regalia in loco concessio, ut hæc, & alia tradit *Lanar. conf. 34. numer. 5. & 6.* sic & causas appellationum in generali concessione non contineri, constat, & tamen fatuum esset dicere, regalia, & causas appellationum non esse species, & partes jurisdictionis in genere, easque potissimas, & supremi ordinis.

Secundò dicimus, non esse verum, sub generali jurisdictionis concessione non venire jus Portulanæ, quia *Rom. conf. 271.* in contrarium citatus loquitur de jure exituræ per mare, prout eum bene citat *Frec. lib. 1. de offic. magn. Admir. maris, nu. 22.* allegatus per *Conf. de Ann. in addi. ad sing. 587. sui genitoris*, in quo est specialis Ritus, sive stilus Reg. Cam. ut non veniat in generali concessione, nisi de eo fiat specialis mentio, ut in puncto observat *Loffr. conf. 24. in prin.* ubi in specie loquitur de concessione immunitatis à jure exituræ, quomodo sit accipienda, & post *nu. 18.* qui amplius dicit, hunc stilum non esse descriptum inter Ritus ipsius Reg. Cam. Verum *Reg. Lanar. conf. 76. num. 30.* dicit, hodie

de dicto stilo constare per consultationem R. C. & licet non declaret tempus, neque Regestrum, illa tamen fuit expedita de mense Novemb. 1534. registrata in *Consult. 14. fol. 39.* prout testatur *Reg. Salern. dec. 33.* Vnde non bene inferitur à jure Portulanæ per mare, quod dicitur propriè jus exituræ, de quo in *Ritibus R. C. de jure exitura, & per Nigrum in prima rubr. Capit. Regn. & in c. 1. 2. 3. sub tit. de Portulan. & extractionib. victual.* cujus exactio pertinet ad Custodes portuum constitutos in limitibus Regni, de quibus latissimè *Boer. dec. 178. num. 16. & 17.* & iterum *decif. 177.* ubi de bonis exportari vetitis, qui alias appellantur Liminarum portuum custodia gratiâ, *l. 3. de servis fugit. l. ultim. §. hi quoque ff. de munerib. & honorib.* qui in Regno custodiuntur per Reg. Ministros, ut per *Dominum Capyc. in investit. ver. partibus, & Reg. de Ponte de divers. provision. tit. 10. de Portu §. similiter, num. 3.* de quorum pœnis dum sine Regis licentia permittunt extractionem bonorum vetitorum, late *Gutier. lib. 2. canon. question. cap. 28. numer. 63. & 64.* Vnde stante maxima diversitatis ratione clarè patet, non bene inferri à jure Portulanæ per mare, quod propriè dicitur jus exituræ, in quo militant speciales rationes consideratæ per *Frec. d. loco, à numer. 22. ad 26.* ad jus Portulanæ per terram, in quo agitur de prohibendo tantum occupationem viarum, & locorum publicorum, & sic de valde minori præjudicio Reg. Curie, unde nihil specialitatis considerari potest, ut difficilius censetur concessum jus Portulanæ per terram, quàm alia quævis species jurisdictionis, vel aliud quippiam de regalibus.

Ad secundum, limitatio, quæ adversus Fisci prætensionem affertur, ut non procedat privilegium in re proprius à Fisco concessa, vel vendita, ea ratione, ne plura specialia concurrant, & quia videtur obstare *titul. ne Fiscus rem, quam vendid. evincat*, qui immediate subjicitur post *tit. de vend. rerum fiscalium*, quasi ad declarationem, sive restrictionem *titul. præcedentis.*

Primò dicimus, hanc limitationem à nemine ex DD. qui de hoc Fisci privilegio exactè egerunt me legisse traditam. Et in primis *Lucas in princip. d. l. unica*, in loco particulariter in contrarium citatus, in *versicul. hic tamen restringendum est*, tantum abest, ut hanc restrictionem tradat, quinimò, ut illius *titul. decisionem* ampliet, & extendat, dicit enim *Lucas* glossando verbum, M m   pertineat,

pertineat, ut hoc verbum latissimè pateat, ut comprehendat non solum ea, quæ domini nostri sunt, sed quæ possidemus, licet domini nostri non sint; item & quæ nulla causa nostra sunt, sed tantum esse possunt, *l. verbum illud pertinere* 181. ff. de verbor. signific. & licet Lucas subdat arguendo, *hic tamen restringendum est, ut eo modo pertineat, quod distrahere valeat, alia plura specialia concurrere circa idem*; sed statim subjicit Lucas, *vel dicas, quod comprehendat etiam rem sibi cum aliis communiter obligatam, vel etiam sibi soli, nam sicut Fiscus potest rem communem sibi, & aliis vendere, ut hic, ita rem sibi, & aliis communiter obligatam, ut ff. de jure Fisci, l. res autem nexas ff. de jure Fisci, & notat d. l. verbum pertinere, & sic Lucas in eo residet, ut Fiscus privilegium extendatur etiam ad rem Fisco obligatam, juxta claram decisionem d. §. res autem nexas, nulla habita ratione, quod videantur plura specialia concurrere, quem in hoc sequuntur omnes DD. communiter.*

Et quidem justa ratione cum verbum *75 pertinere*, quo utitur Imperator in d. l. unica, C. de vend. rerum fiscalium, tribus modis principaliter à jure declaretur, aut enim pertinere dicitur ratione domini, vel possessionis, vel cujuscunque juris, quod super re, vel ad rem nobis competat, ut declarant *Alciat. & Rebuff.* qui viginti tres modos, phrasas, aut significationes hujus verbi *pertinere*, affert, testando, infinitas alias adduci posse, quæ sub dicti tribus modis continentur.

76 Nec ex d. tit. C. ne Fiscus rem quam vend. evincat, quamvis proximè subnectatur post *tit. C. de vendit. rer. Fiscal.* restrictio aliqua, vel declaratio desumi potest, cum longè separata & distincta, facto, jure, ratione, & fine, sit materia privilegii fiscalis permittendi Fisco vendere rem communem cum altero à materia *tit. prohibentis Fisco evincere rem à se ipso venditam.*

Primum enim est privilegium, quod apud omnes DD. creditur, & æstimatur favorabile, & ideo latè interpretandum, ut in puncto docuit expressè *Bald. conf. 336. præmitto ad evidentiam, lib. 5.* ubi glossando *d. titul. de vendit. rerum fiscal.* affirmavit, verbum illud, *vendere*, generaliter esse intelligendum pro omni contractu, ex quo transfertur dominium, vel perpetua utilitas, ut multò fortius permittatur locatio, *79 & quod hoc casu procedat regula, ut cui*

permittitur quod est majus, permittatur *80 etiam quod est minus, & sic nomen, venditionis, sit generale, & proinde Fiscus privilegium latè sit interpretandum tanquam juri communi conforme, & ita secundum Bald. consil. fuisse decisum, & observatum Camera Patavii, & confirmatum per Supremum Consilium DD. quadraginta testatur Peregrin. de jure Fisci lib. 6. tit. 4. post num. 23.* ubi licet dubitet, resolvit tamen in *vers. & hac secunda*, hanc opinionem veram, ubi Fisco aliter consuli non posset, ut in casu præsentis, ubi non invenitur oblatio proportionata, nisi cum hac conditione, citat *Afflict. in titul. de duob. fratrib.* & subdit hæc verba: *aliàs prior observata opinio ex Fiscus privilegio, non est sine fundamento, licet aliàs ubi dispositio est iuri communi contraria, venditionis nomine non contineantur alij contractus.*

Quæ opinio Baldi fundatur auctoritate *82 glo. in d. l. 2. ver. proprium privilegium C. de commun. rer. alien.* ubi dicit, hoc privilegium ea ratione concessum esse Fisco, quia melius, & utilius vendit totum, quam partem, & sic in maxima æquitate fundatur, quam *Glof. omnes DD. ibi, & alibi extollunt, & Cyn. ibi subjicit hæc verba: Et ratio privilegii est, quia magis libenter, & citius dat homo centum libras pro tota domo, quam decem daret pro parte ejus, & Salicet. subdit, quod melius, & commodius venditur totum, quam ejus pars, & Ioan. de Plat. addit, id permitti ratione utilitatis, venditur enim pluris pars rei, facta æstimatione totius, quam solius partis, aliàs enim non posset vendere solidum, nisi verteretur utilitas Fiscus, & consequenter utilitas publica, quæ in Fisco versatur, & præfertur privata l. 3. C. de primipilo, lib. 12. inde DD. passim dicunt, quod non est tanta utilitas, seu æstimatio rei in parte respectu ipsius partis, quanta in toto respectu totius, l. si quis aliam ff. de solut. l. fundus ille, cum glof. de contrah. empt. præsertim cum præter intentionem emptor incidere in communionem, ad quam nemo invitus compellitur, l. si non sortem §. si centum ff. de condit. indeb. multa enim illa affert incommoda, & difficultates, l. Sancimus §. ne autem C. de donat. Vnde & venditio partis multa etiam adducit incommoda, *Bald. in l. 1. §. in primo, C. de caduc. toll. cum infinitis, quæ ad hoc congerit Tiraq. in primo retract. §. 23. glo. 1. num. 17. qui numer. 18. subdit, quod hac ratione, scilicet quod non percipiatur tanta**

86 tanta utilitas in parte respectu partis, quam
 in toto respectu totius, res quamvis sit
 dividua sui naturâ, redditur juris intellectu
 individua, l. 1. §. si pecuniam, ubi Bart. depo-
 sivi, cum concordantibus per ipsum, quæ
 omnia tacitò Tiraquel. transcripsit Dom. Reg.
 Constant. in d. l. unica, numer. 5. C. de vendit.
 87 rer. fisc. ubi ratione utilitatis, & dignitatis,
 sive præminentia debita Fisco probat esse
 hoc privilegium concessum numer. 18. & 19.
 88 dicit, non esse exorbitans, neque grave,
 sed in æquitate fundatum, cum ipsi socio
 partis domino integrum suæ portionis pre-
 tium reservetur, imò ante alienationem re-
 quitendus est, ac cæteris præferendus, ex
 quibus ipse infert, hoc non esse odiosum
 privilegium, sed prærogativam quandam
 in æquitate fundatam, & num. 37. in fin. &
 38. dicit, d. l. decisionem tanquam modi-
 cum afferens præjudicium non esse strictè
 accipiendum, sed extendendum, & dilatan-
 dum, & nu. 48. dicit, non esse aliter odiosum,
 sed favorabile.

Quòd autem Fisco non liceat, rem,
 quam vendidit, evincere, non huc perti-
 net, sed diversam omnino continet decisio-
 nem, respicit enim rem omnino diversam,
 ne scilicet Fiscus rem, quam pro debito
 unius ex stationibus fiscalibus vendidit, &
 pretium recepit pro debito alterius statio-
 nis vendere præsumat, ut pretium iterum
 rei à se ipso venditæ recipere audeat, quod
 gravissimum Imperiali Majestati, & vere-
 gundum, & ut Lucas subiicit, infirmissi-
 mum, iniquissimum, pessimum, & horrendissi-
 mum, cum enim Princeps sit præceptor æ-
 89 quitatis, & justitiæ, & in vendicando rem,
 quam ipse vendidit, sit iniquitas manifesta,
 quæ omnibus privatis prohibetur, l. vendi-
 cantem ff. de evictionibus, debet hoc Fiscus
 præ cæteris abstinere, ut latius per Lucam
 de Penna in d. l. 1. C. ne Fiscus, & subdit Pla-
 tea declarans, quomodo jungatur ille titu-
 lus cum præcedenti, ut sicut privatus rem
 communem venditam à Fisco ratione
 communionis non revocat, d. l. unica C. de
 vend. rer. fiscal. supple, recepta parte pre-
 tii sibi competentis à Fisco, quam ei esse à
 Fisco mediatè, vel immediatè ab emptore
 restituendam, omnes DD. fatentur post Sa-
 lycet. in d. l. 2. num. 1. in principio, & nu. 2.
 ita nec una statio fiscalis revocat rem ven-
 ditam ab alia statione, quæ res communi-
 ter spectabat ad utramque stationem ut
 hic, & ratio est, quia omnes stationes pari-
 90 ter Fiscum repræsentant, & sic ita in una,

sicut in alia, dum sunt sub eodem domino,
 ad quem spectat commodum, & incom-
 modum utriusque, & sic idem juris effectus
 sequeretur, si ex alio fiscali debito contro-
 versiam pateretur, contra lex. expressam
 in l. fin. C. de fid. instrumentorum, & jure
 91 hâstæ fiscalis, ubi distrahente Fisco bona fis-
 calium debitorum, emptores earum rerum
 tantum pretio obnoxii sunt, quæ eos patue-
 rit comparasse, ita ut nullius conventionis
 reliquorum fiscalium nomine patiantur ex-
 trinsecus subire jacturam, quæ lex fin. cum
 proximè præcedat titulum de venditione re-
 rum Fiscal. cum privatis commun. qui in me-
 dio positus ante titulum, ne Fiscus rem, quam
 vendidit evincat, ambos titulos, præceden-
 tem scilicet & sequentem declarat, & tem-
 perat, ut licet non possit inquietare, nec
 evincere ob alia credita, vel fiscalia, valeat
 tamen ratione partis vendere totum, reser-
 vo pretio, cum longa sit, & evidens ratio di-
 versitatis inter evictionem, & venditionem
 cum necessitate restituendi partem pretii
 aucti ex venditione totius, in quo ex utilita-
 te, quam sentit privatus socius, modicum
 sentit præjudicium, ut in specie ad-
 vertit D. Reg. Const. d. l. unica numer.
 37. in fin.

Confirmatur motivum, quia Fiscus licet
 92 rem, quam vendidit, non evincat, ut iterum
 efficiatur dominus, vel ut pretium, quod se-
 mel ex venditione habuit, iterum, licet ex
 diversa causa recipiat, d. l. fi. C. de
 fid. instrument. attamen in venditione rei
 93 alienæ est aded privilegiatus, ut bona fide
 Fiscus vendens rem alienam præjudicet
 domino, juxta notissimas Constitutiones Di-
 vi Marci, & Leonis in l. 2. ampliatas per
 Zenonem in l. 3. C. de quadrien. præscrip. rela-
 tas per Iustin. in §. ultim. eum, qui à Fisco rem
 alienam emit, si post venditionem quinquen-
 nium præterierit, posse dominum rei ex-
 ceptione repellere, Institut. de usucapio. de
 quibus pro fundamentò hujus privile-
 gii fiscalis, de quo agimus, fuit memor
 glos. ver. proprium in d. l. 2. C. de commun.
 94 rer. alien. ubi Petrus de Bellapert. subdit
 hæc verba: Ego credo, quòd imò Fiscus sciens,
 & ignorans potest vendere rem alienam, sed
 in hoc est differentia, quia non est moris
 Fisco vendere rem alienam, sed moris
 sui, & irreprehensibile est vendere rem com-
 munem cum alio, verùm Iacob. de Aren.
 Cyn. Bart. Bald. Salyc. & cæteri omnes se-
 quuntur glos. & Fulgos. addit in fin. esse illam
 glos. summè notandam, & sic non mirum si

generaliter Fisco permittatur, ut ratione partis etiam minimæ totum vendat, & sic etiam si a Fisco pars illa ad privatum pervenerit sine ulla restrictione, cum in hoc sit specialiter Fiscus privilegiatus, & non evincat rem, sed vendat cum augmento, & pretium privato redigat, quod non est in evincione.

Nec obstat, dum ex adverso prætenditur, privilegium hoc fiscale non comprehendere, nisi illud totum, quod est pro indiviso, secus verò in toto, quod pro diviso possidetur, quia tunc quælibet pars de se stare videtur ut corpus diversum, *l. si quis duas 6. §. si quis partem ff. commun. præd.* ut in puncto videtur firmare *Reg. Constant. in d. l. 1. numer. 22. vers. non autem.*

Contrarium etenim in puncto decidit *96 I. C. Paul. in l. rectè dicimus §. Quintus Mutius ff. de verbor. signification.* ubi præposita ratione dubitandi, qua utitur *Dominus Constantius*, oppositum expressè determinat, *Quintus Mutius*, ait *partis appellatione rem pro indiviso significari, nam quod pro indiviso nostrum sit, id non partem, sed totum esse, Servius non ineleganter partis appellationem utrumque significari, ubi glos. in verb. Servius*, supplet his verbis: *corrigendo, quod Quintus Mutius dixit, & ipse addo ultimam opinionem Servij probasse Paul. sicut in principio ejusdem legis, ultimam quoque opinionem relata Juliani probavit, & ob id Vlpianus in l. si quis cum totum 7. vers. proinde ff. de exception. rei judicat. dixit, proinde si quis fundum petierit, deinde partem petat, vel pro diviso, vel pro indiviso, dicendum erit, exceptionem obflare, & sic totum, & pars utrumque rectè dicitur, nedum pro indiviso, sed pro diviso, ut pluribus juribus in toto, & parte probat *Briffon. de verb. sign. lib. 1. ver. partis appellatione*, ad quem nos remittere sat erit.*

Nec obstat *d. l. si quis duas 6. §. si quis partem*, quia loquitur in fundo diviso in partes, qui destinatione patrisfamilias potest dividi in plures fundos, ibi, *Planè si diviso fundum regionibus, & sic partem tradidit, potest pro diviso alterutri servitutem imponere, quia non est pars fundi, sed fundus*, subdit, *Glos. ver. sed fundus. Nota, quod fundus constituitur ad arbitrium patrisfamilias, l. quod in rerum, &c. subjicit text.* quòd & in ædibus potest dici, si dominus pariete medio ædificato unam domum in duas dividit, ut plerique faciunt, nam & hic pro

duabus domibus accipi debet, ubi *glos. subdit, plus factò in domo dividenda, quàm fundo est opus*, unde cum hic simus, non in divisione fundi, nec domus, sed corporis seu di integralis, & universi, quinimò & jurisdictionis, in quibus saltem de jure Regni, *99 & potissimè jurisdictionis nulla cadit divisio, vel saltem difficillimè divisio permittitur, nec dividi taliter potest, quin ejus partes remaneant sub genere, & solus usus, & jurisdictionis exercitium dividitur, cessat omnino decisio d. §. si quis partem, cum & in fundo, in quo facillimè cadit divisio, quando non constat, fuisse divisum destinatione patrisfamilias, qui verè voluerit duos fundos constituere, etiam pars fundi pro diviso dicitur idem fundus, d. l. si quis cum totum 7. & glos. ult. in d. §. Quintus Mutius d. l. rectè dicimus 25. in eo casu loquitur *Regens Constantius*, quando constat de expressa voluntate Regis, licet nec quidem pro opinione contraria afferri possit, cum incidenter, & aliud agens perfunctoriè loquatur, non disputet, nec citet *d. l. rectè dicimus*, nec resolvat contraria, ut de *DD. incidenter loquentibus notat *Cannet.***

Et od id *Peregrin. d. lib. 6. tit. 4. numer. 43. 100 vers. item amplia*, extendit, ut hoc Fisci privilegium locum habeat etiam quòd res sit dividua, modò intersit Fisci rem totam vendi respectu majoris pretii, ex *Bart. Felin. & aliis* unde etiam si admitteremus, Fisci privilegium procedere tantum in Fisco habente dominium rei pro parte indivisa, non pro parte divisa, ut cum *Regente Constantio*, his non consideratis, nec discussis sentire visus est *Regens de Ponte consil. 156. num. 3.* Attamen necessarid id est declarandum, & restringendum, vel ubi Fiscus ex venditione partis divisæ potest consequi utilitatem, quam consequeretur ex venditione totius, data proportione, & paritate, aliàs secus, ut in puncto verum, & decisum testatur *Peregr. d. lib. 6. tit. 4. post num. 21. vers. & hæc secunda.*

Vel & melius dicimus in præsentī casu, in quo supponitur post factas per Regem directum dominum concessionem quarundam specierum jurisdictionum, puta *Portulanæ, Siclæ, ponderum, & mensurarum, & similiarum particularibus personis in homines quorundam Casalium, puta Civitatis Nolæ, vel similis, opus esse necessitate cogente ex causa publica belli procedere ad infeudationem eorundem Casalium cum concessione universalis jurisdictionis, mero, & mixto imperio, & omni*

& omni potestate, quam ipse habet transferri solita ex more præscripto post tempora Ioannæ I. & Alfonsi I. nullo modo considerari posse partem hanc, quam de novo Rex est concessurus, velut partem divisam, & discretam ab illis speciebus jurisdictionis, quas primo concesserat, sive in
 102 allodium, cum ex supra consideratis appareat, tam jurisdictiones antea concessas, quæ prima fronte videbantur divisæ & separatæ à corpore castri, quam reliquam jurisdictionem universalem, ad cuius infeudationem hodie Princeps devenire cogitur, versari, & concernere eosdem homines, idemque territorium, super quibus fuerant primo loco concessæ particulares
 103 species jurisdictionis, unde quod Princeps habebat commune pro indiviso in homines, & territorium, super quo primus concessionarius habebat particulares jurisdictiones, efficeretur hodie commune cum novo feudatario in locum Principis subrogato, qui ideo maxime gravaretur, ut invitus in communi onerosa persisteret, ut in proprio territorio, & in suos subditos, & vasallos alteri ius esset cognoscendi de aliis iurisdictionum gradibus, & speciebus,
 104 ad quod onus vitandum, & ut Fiscus possit justo pretio emptorem invenire, proditum est hoc, de quo agimus privilegium,
 105 quod etsi cesset in re prorsus divisa, in qua quilibet ex dominis suam partem discretam plenè possidere potest cuiusmodi est fundus, vel domus pariete medio ædificato, in præsentem tamen casu nullo modo considerari, nec practicari potest possessio pro indiviso, tametsi jurisdictiones sint distinctæ, dum in eosdem homines, idemque territorium subiectivè respicit, & versetur.

Et ne deficiat decisio Doctorum in puncto, & individuo in terminis nostris, is est
 106 *Reg. de Ponte conf. 158. in 2. vol.* ubi postquam proposuit articulum, si terra admissa iam ad fruendum Regio domanio, sive dominio, quod constat competere ex jure Regis, Fisco instante, & eligente, & etiam de stilo, & consuetudine sic judicandi, quo casu iurisdictione ad suam originem, sive fontem refluyente, remanet exercenda per Reg. Officiales à Prorege eligendos, introitus verò sive corpora feudalia, quæ de jure Baronum appellantur, & sunt feudo unita, tanquam recepta ex pecunia, & expensis ipsius Universitatis, permittitur, ut vendantur ad compendium, & utilitatem eiusdem terræ, cuius opera & impensa plena iuris-

dictio est ad Principem devoluta, ita tamen ut remaneant in propria eorum natura feudali posita extra manum terræ, servitio devolutioni, & aliis feudorum nexibus subiecta, ut alias plenissimè scripta supra, *Respons. Fiscal. 23. de revocat. domany.*

His præhabitis proposuit *Reg. de Ponte*, quod si ex superveniente necessitate, Universitas ære alieno gravata, ut per sæpe evenire solet, comperto defectu jurium, velit iterum semetipsam vendere, Fisco consentiente, ne mole æris alieni gravata in totum miserè labatur, & ruat; cum Regis
 107 potissime, velut Patris, & viri Reipublicæ inter sit terras sui Regni conservari, & augeri, postquam si mavit in *1. art. dictus Reg. gens*, ad iteratam hanc venditionem jurisdictionis, & corporum deveniri non posse, nisi sub hasta, & servatis solemnitatibus in venditione rerum, & jurium fiscalium, de jure, & more requisitis, subiicit affirmando, non esse constituendum discrimen inter venditionem iteratam faciendam jurisdictionis, quæ erat Regis, & aliorum jurium, sive corporum Universitati concessorum reddens rationem, quæ verè decedit casum nostrum *nu. 7. in fine*, ibi, *quomodo est admittenda in hoc disputatio, nihil enim refert, quod terra habeat suos introitus, qui cum terra venduntur, nam principale quod attenditur, est dominium terra, & terra ipsa cum sua jurisdictione, aliter*
 108 *que juribus Dominicalibus, & quod principaliter sit, est attendendum, non quod in consequentiam, & hi introitus venduntur in necessariam consequentiam, tanquam accessory ad terram, ideo debet sequi naturam principalis,*
 109 *etiam ob conservationem corporis integralis feudi, quod in Regno non patitur divisionem, & interest Fisci, vendi junctim, & unitim, quia majus reperitur pretium terra, cum*
 110 *jus ad ipsum pars spectat, & de jure exploratum est, Fiscum partem habentem in re posse vendere totum, maxime, quando ejus interest, & tractatur de corpore unito, & integrali, ad tex. in l. unica, & toto tit. C. de vend. rer. fisc. cum priv. comm. & 2. C. de commun. rer. alien. qua non sunt disputanda,*
 111 *& cæ.* & sic *Reg. de Ponte*, tanquam indubium, ex juris principiis, & præxi receptissima Tribunalium, in quibus longo tempore fuit versatus tanquam maximus Advocatus, & inter supremos Magistratus feudorum, iuriumque Regni interpretis consummatissimus supposuit in venditione Castri cum universali jurisdictione, mero, & mixto Imperio faciendâ

per Regem locum sibi vindicare privilegium Fisci & decisionem dictorum jurium, ut ratione majoris pretii, & utilitatis Fisci vendere valeat etiã reliqua corpora, & jurisdictiones, quãvis aliis concessa, præsertim ponderando illa verba, *maximè quando ejus interest, & tractatur de corpore unito, & integrali*, unde exprimit easum minùs dubitabilem, siquidem constat, adhuc non obstante concessione aliis facta considerari tanquam membra unita, & ex sui natura inseparabilia, ex quibus integratur corpus ipsum feudi.

114 Nec dicatur, in casu formato per Regent. *prad.* supponi Vniversitatis consensum in venditione corporum feudalium, non autem dissentium, non enim ponderamus easum Consilii, sed illationem, quam ipse justissimè fecit ad declarationem dictorum jurium, quorum decisio clarissimè affirmavit procedere in venditione, quam facit Fiscus de jurisdictione universali Castri, quæ est magis principalis, ut justissimè possit vendere etiam cæteras jurisdictiones particulares, & corpora, & sic etiam contra voluntatem illa possidentium, juxta terminos dictarum legum, non enim est novum, Consulentes ut plurimum ad corroborandum decisionem, quæ super facto casus contingenti occurrit, alia addere, & excedendo cancellos, & terminos casus extendere, & fulcire eorum opinionem decisionibus, quæ à fortiori reddunt easum indubitabilem, ut rectè intuenti patebit, ipsum fecisse.

115 Non obest denique quod novissimè ponderari audio ex adverso, dum dicit, *tit. C. de vendit. rer. fiscal. cum privat. commun. excludere bona communia Fiscò cum Republica, sive Civitate, aut qualibet Commu-*

116 *nitate, quam constat non contineri appellatione privati, vel privatarum personarum,*

117 *siquidem privatæ dicuntur res singulorum, l. 1. ff. de rer. divis. à verbo antiquo, Prius,*

118 *quod singulos significat, unde privatum jus idesse definitur, quod ad singulorum utilitatem pertinet, l. 1. §. ult. ff. de justit. & jure,*

119 *& privatum opponitur communi. l. 118. si ex privato, de aqua pluvia arcenda, inde privata judicia, & privata delicta, de quibus latè*

120 *Brison. de verbor. signif. lib. 14. versic. privata, & privatum, unde ex hoc infert, cessare privilegium Fisci super juribus, quæ ab his Civitatibus possidentur, quæ privatorum non sunt, præsertim, cum saltè æquè sit privilegiata Civitas regulariter sicut Fiscus, unde privilegia cessant, & confundi-*

tur ex regulis notis.

Fateor enim, hoc motivum esse satis leve, & meo quidem judicio, ni fallor, tale, ut resolutione non indigeat. Nam quòd hoc

121 nomen, *Privatum*, sit æquivocum, omnem tollit dubitationem, & nuncupatim accipitur peculiari acceptione, eùm de Fiscò fit mentio, non enim alio vocabulo uti possumus, eùm de omnibus aliis comparativè ad Fiscum agimus, quàm sub nomine privatorum; privatus enim omnis dicitur respectu ad Fiscum habito, *l. Fiscus 6. l. apud Iulianum 35. ff. de jure Fisci*; non igitur alia verborum formula uti potuit Compiler tituli illius Codicis, ut cæteros omnes nominaret respectivè ad Fiscum, quàm sub nomine

122 *privatorum, igitur omnes Civitates, quæ non habent Fiscum, scilicet quæ non sunt liberæ, sed subditæ, privatorum nomine contineri, respectu ad Fiscum habito, satis est notum, eùm, & quandoque Fisci bona,*

123 *& res Fiscales, quasi propriæ, & privatæ Principis sint l. 2. §. hoc interdictum ff. ne quid in loco publico, & Comes rerù privatarum in rubr. de off. Procur. Casar. Quinimò præcis temporibus Fiscus erat privatus Principis*

124 *thesaurus distinctus ab Ærario publico populi Romani, & Fiscus promptuarium Cesaris marsupium, & saeculum erat, Spartian. in Hadriano, Seneca lib. 7. de benef. cap. 6. postea verò immutatum, ut onera publica, cujusmodi sunt tributa, sicut omnia alia ad Principem pertinentia, fiscalia appellentur, l. 3. C. de Episcop. & Cler. l. 1. C. quib. muner. lib. 10. Brisse. d. tit. de verb. sign. lib. 6. ver. Fiscum, & fiscalia.*

Et si hoc privilegio, de quo nos agimus, Civitates, & Vrbes excipere voluisset Imperator, clarè hoc decidisset in nigro, nec usus fuisset verbo æquivocq in rubrica, ut declarationem sic egregiam sub ambiguo, relinqueret, non fecit, igitur noluit.

Et si hæc limitatio non fundatur, ut cesset privilegium adversus Civitatem passivè, fortius hoc privilegio non potitur Civitas activè, sufficit enim dicere, hoc privilegium tibi non competit, quia dicens se habere privilegium, quod legi derogat, probare debet.

125 Vnde cessat regula, quòd inter pariter privilegiatos privilegia confunduntur, quia necesse est probare de paritate privilegii in illa specie, vel actu, nec sufficit in genere, eùm igitur nullo privilegio in hoc sit suffulta Civitas subdita, sed solus Fiscus, quinimò nec minor, vel pupillus, ex cujus jure defendit

cedit privilegium Civitatis, imò specialis ratio militet, in Fisco, quod colligitur ex l. 3. C. de primipilo lib. 2. nec unquam audivimus, hoc privilegio alium quempiam ex privilegiatis potiri, nisi Fiscum, remanet ob id res in tuto, & justitia pro Fisco, quam-
126 vis non me lateat, *Everar. in sua topica, loco à Fisco ad Ecclesiam*, extendere hoc privilegium ad Ecclesiam, de cujus dicti veritate nunc differere non expedit.

127 Nec obstat prædictum *consil. Bald. 171. lib. 1.* per unum ex Dominis citatum contra Fiscum, dum *Baldus* proponit casum, quod condemnato feudatario possessore Castri ad solvendum Camere Ducali mille florenos pro pœna, & pro ipsa executo, & addito Castro, & domum per Camera vendito dicto Castro, quaerit *Bald.* utrum uxor pro dote, & filii pro legitima possint justè retinere dictum Castrum, & respondet, dotem primò debere consignari uxori, & etiam legitimam filiis, ex forma statuti, quo cavebatur, quòd exhaustis facultatibus paternis, quòd evenerat ex dicta condemnatione pœna, deberet reservari filiis portio, quæ ipsis pro legitima competebar. Contra tamen hæc uxoris, & filiorum retentionem sensit *Bald.* oppositionem, quam facere poterat Camera, quòd Fiscus ratione partis, scilicet pro pœna, potuerit vendere totum, verum decidit *Bald.* quòd uxor potest esse in possessione suæ hypothecæ; donec sibi fiat dotis consignatio, juxta *capit. ex literis, de pignor.* similiter & filii donec fiat eis in pecunia, vel pro diviso consignatio legitimæ, cum isti non deliquerint, & habuerint justam causam non relinquendi jus eorum indiscussum, ex qua decisione *Baldi* dicebatur pro Civitate, *Bald.* clarè affirmare, privilegium fiscale locum sibi vendicare, donec inter Fiscum & privatum intercedat communitio pro indiviso, secus pro diviso.

Resolvitur enim hæc *Baldi* doctrina,
128 Primò fatendo contrarium, nam etsi concedamus, citra veri præjudicium, cessare privilegium Fisci in re communi pro diviso, nihil tamen officit articulo, de quo agitur in præsentem, ubi ex prædictis evidenter constat, adesse consortium pro indiviso tam ratione personarum, & territorii indivisi, quàm etiam quoad ipsam jurisdictionem in genere, & in abstracto sumptam, & hoc est novum motivum pro Fisco; siquidem constat, jurisdictionem in genere sumptam esse unam certo modo quoad exerci-
129 tium divisam in species, criminalis, & ci-

vilis; unde cum jus Portulanæ per terram pertineat ad speciem civilis, & sub ea comprehendatur, & penes Regem resideat integra civilis, sicut & criminalis suprema, & 130 infima, de quarum alienatione agitur, consequens est, concessio jure Portulanæ, remanere de necessitate consortium inter Regem, & Concessionarium, cui est concessum exercitium unius tantum ex modis, sive speciebus exercendi civilem, & sic non solum remanet communitio respectu jurisdictionis in genere, verum respectu civilis, sub qua comprehenditur hoc jus Portulanæ, quòd negari non potest, & latissimè comprobavi, & exornavi variis decisionibus *lib. 1. controversiarum, in addit. ad controvers. 53. numer. 30. 31. cum seq. 37. & 46.* notum est etenim, jurisdictionem ipsam ex sui natura esse individuan, cum solum ipsius exercitium dividi possit, *Curt. senior, Pyrrus, Dem. Capyc. Covar. & alii, quos cumulavi lib. controvers. Illustr. c. 1. num. 67 cum seq. & cap. 2. numer. 70.* ubi probavi, jurisdictionem esse 131 quid incorporale, & individuum, & *num. 71. & 72.* posse solum dividi exercendo jurisdictionem per quarteria, & etiam per divisionem territorii, & regionis, cautionibus interpositis de non impediendo ad invicem, ex *Bart. Bald. Alvar. Alexand. Curt. Capyc. & aliis, quos ibi citavi, & ipsam jurisdictionem coherere Castro saltem passivè, & proinde concessio Castro venire jurisdictionem, latè item probavi *controv. 8. lib. 1. & in addit. ad controuv. 53. numer. 2.**

Præterea *Bald. d. consil. 171.* licet meminere de Castro, loquitur tamen in terminis juris
132 communis de Castro extra Regnum, quo iure attento, non præsumitur feudum quaternatum, sed præsumitur liberum allodium; in Regno autem præsumitur feudum, item non planum, sed quaternatum propter 133 jurisdictionem, quæ est iuris publici, ut post *Iserniam in cap. 1. de controuv. apud pares termin. declarat Frecc. author. 29. per tot. Regens de Ponte decis. 2. numer. 19.* scriptum *lib. 1. controuv. 7. numer. 12.* unde non miror, *Bald.* considerasse, posse fieri consignationem legitimæ filiis condemnati in parte Castri pro diviso, ubi agebatur de Castro allodiali sine jurisdictione coherente territorio, ut in casu nostro, & sic *consil. Bald.* non meruit allegari ad rem nostram.

Et tandem non admittam, omnino in
134 re possessa pro diviso cessare privilegium

Fisci de venditione rerum fiscalium cum privatis communium.

Cùm idem *Bald.* contrarium expressè firmaverit in *l. 2. C. de commun. rerum alien.* de quo pro nunc non expedit differere. Verùm tamen non omittam, quod mihi visum fuit mirabile ad ampliacionem hujus privilegii fiscalis, de quo in *d. l. 2.* cum concordantibus, ut procedat etiam in executione pœnæ irrogandæ contra delinquentes, ad eò ut, si Princeps propter aliquod scelus jubeat domum delinquentis destrui, si illa domus communis sit eum altero innocente, poterit tamen integram domum destruere, privando socium innoxium sua portione, ut ex *Bald.* in *l. 1. C. quib. ex caus. servi pro præm. libert. accip. & Felin. in d. cap. que in Ecclesiarum, nu. 28. de constitut.* tradit *Petra* in *tract. de potestate Principis, sub rubr. de spe, quam quis hab. ab intestat. in hered. viventis, §. subiticiamus nunc, numer. 14. vers. octavus casus, ear. mihi 195.* quibus ego addo *Ifern.* latè hoc firmantem, & inferentem ad multas illationes in *cap. 1. §. receptatoribus, in addit. post numer. 33. vers. quarunt Modern. de pace juram. firm. & inter alia primò advertit, quòd si Iudex potest diruere partem delinquentis, non debet diruere partem socii innocentis, idque prævia divisione facienda, adhibitis solemnitatibus per *Ifern.* traditis; si verò sit indivisibilis, vel pars delinquentis inferior, ita ut necesse sit dirui totam etiam superiorem partem, tunc vel absteineat Iudex à diruendo etiam portionem delinquentis, sed illam poterit confiscari facere, vel si potius expediat dirui, ad inferendum terrorem malis ob commune bonum, ratione publicæ vindictæ, tunc diruet Iudex, non tamen tenebitur Iudex, sed delinquens socio non delinquenti satisfacere, & pretium reficere, nisi Iudex potuisset domum dividere, & non divisit, vel ignorabat hoc, quæ doctrina potuit allegari contra illum, qui dirui fecit Fundacum in platea Vlmi, tempore, quo Regnum moderabatur Eminentissimus Cardinalis Zapat. Et sic habemus ex *Ifern.* id necessariò intelligendum esse refuso pretio partis innoxio socio, juxta terminos dictarum legum, & non aliter, nec ad id teneri Iudicem, vel Fiscum, sed delinquentem, quod solus *Ifern.* advertit, à qua pœna monerem Principes abstinere, nisi in atrocissimis, ne imitentur quod de anno . . . fuit executum jussu*

Marchionis de Mondejar Proregis, qui contra Dominum Decium Como Baronem Casalis Novi pro simplici rixa cum Capitaneo Afragolæ orta ex competentia jurisdictionis, fecit destrui Palatium Baronale dicti Casalis maximi valoris in præjudicium non solum Decii, sed successorum, quæ Domus non deliquerat, & ideo non est licitum, ut notat *glos. in l. si is, cum quo ff. commun. dividund. & text. expressus in §. oportet autem te, authent. de mand. Principum, ubi Justin.* ita loquitur: *Non enim res sunt quæ delinquant, sed qui res possident. At illi reciprocant ordinem, eos quidem, qui digni sunt pœnâ, dimittunt, illorum autem auferunt res, alios pro illis punientes, quos lex forte ad illorum vocavit successionem, cum aliis per Affl. in Const. Citationis litera, numer. 6. & in Const. Iustitiarj nomen, in 7. not. & in præmio, Const. Aret. Par. de Pui. & alii, quos citat Addit. ad Affl. in d. Const. Citationis litera.*

Et ita tandem in hoc puncto fuit decisum in Favorem Fisci contra Fidelissimam Civitatem die Veneris 18. Sept. 1637. coram Excell. D. Comite Montis Regii Prorege insignis prudentiæ, & vigilantæ, me referente, intervenientibus Domino D. Alonso de la Carrera Locumtenente, & Dominis Tapia, Montalvo, Brancia, & Casanate Regentibus, & Præsidentibus Comite Molæ, Pappacoda, Caracciolo, Cacacio, Ganaverro, de Vera, & Buigueda, & Fisci patrono Fulvio Lanatio.

S V M M A R I V M.

- 1 Exceptio, quæ nihil novi potest adducere, actum non impedit.
- 2 Emptor non prohibetur agere de evictione, adversus venditorem non citatum, si citatus aliquid opponere non potuisset.
- 3 Contractus emptionis quamvis dicatur perfectus quoad obligationem ante traditionem, remanet tamen imperfectus quoad reliqua non sequuta mensuratione reservata.
- 4 Civitas Rhegy habet jurisdictionem civilem Casalis Sanbatelli, quod prius vocabatur Mottarussa, & num. 5. & 56.
- 6 Extractions, & contrabanna qualiter sine prohibita, remissivè. Ad hoc ut evitentur, quæ remedia sunt necessaria, num. 7. & 12. ipsis prepositi acriter plectuntur, si fuerint reperti in dolo, numer. 11.

- 9 *Portulani, Portulanoti, Secreti, & Vicesecreti quod officium gerant in Regno, & numer. 14. & 15. Bari, & Capitanata sedent in Capella Regis cum Presidentibus R. C. num. 13. terrore perterriti à Regni Proceribus eorum officium liberè non exercent, numer. 16. ob delicta extra officium commissa remittuntur ad R. C. nu. 17. & ita decisum, nu. 18.*
- 10 *Tracta non sunt omnibus concedenda.*
- 19 *Officiales debent puris manibus eorum officium exercere; non admittuntur si velint illud emere tum pecunia alicujus Potentis, in quem cadit suspicio, nu. 20.*
- 21 *Stilus R. C. in recipiendis oblationibus recensetur.*
- 22 *Negatio in fine posita tantum refertur ad immediate præcedentia.*
- 23 *Civitas Capua tenet sub se Casale Marcianisij.*
- 24 *Feuda prohibentur virtute Regie Pragmatica ad manus mortuas, vel semper vivas perveniri.*
- 25 *Casale à Civitate dividi non debet, & quare.*
- 26 *Prælatio debet concedi cum eisdem qualitatibus, & conditionibus in prima venditione insertis, competit ratione dominij, numer. 29. non impedit executionem venditionis facta sub hasta, & ita decisum, num. 31. & 44. in causa reclamationis, Vniversitati qua ratione permittatur, Rege distrahente, nu. 45. 47. & 53. non erit concedenda, nisi perfecta venditione, & sequuta traditione, nu. 72. sed contra, numer. 74. & 87. pro domanio obtinendo differt à jure retractus, num. 75. ratio differentia, nu. 82. fundatur in persona Regis, nu. 80. sine cujus consensu non conceditur, nu. 81.*
- 27 *Retrahens subrogatur in locum primi emptoris.*
- 28 *Reservatio nihil de novo inducit, sed tantum jura tunc fortè competentia conservat.*
- 30 *Regula, hodie constat, hodie agatur, qualiter, & quando procedat.*
- 32 *Reclamatio à decretis latis per R. C. in Collater. Consil. juxta consuetum stilum spectat ad Dominum Locumtenentem.*
- 33 *Cedularius R. C. quid sit.*
- 34 *Votorum paritas qualiter dirimatur tam in contentiosis, quam gratiosis, remissivè, in criminalibus Iudices adjuncti debent inclinare in mitiorem partem, nu. 35. tempore decisionis vota scissa repetuntur, nu. 41. non retractantur, nu. 42. nec declarantur, nisi in-*
- continenti, numer. 43.*
- 36 *Articulus dubius juris emergens equiparatur quaestioni facti, que solet reddere jus incertum, & ad merita reservari.*
- 37 *Marcus Antonius Ciossus solertissimus causarum patronus laudatur.*
- 38 *Praxis, ut pro dirimenda paritate votorum denatur adjuncti desumpta à pragm. i. nu. 6. de caus. decidendis.*
- 39 *Ioannes Camillus Cacacius Presid. R. C. insignis doctrina, eruditione, & vita innocentia.*
- 40 *Parthenius Pitagna Regij Fiscij patronus commendatur.*
- 46 *Pacta, & conditiones extrinseca existimantur pars pretii.*
- 48 *Camer. opinio asserentis, in materia domanij non practicari titulum de just. & jur. refellitur, illius revocatio plura mala parit, nu. 49.*
- 50 *Vasallis domanialibus competunt interdicta possessoria pro tuenda libertate, non debent subjici odiosis dominis, vel descendantibus ab eis, numer. 57. & 59. licet odium esset irrationabile, nu. 58. non possunt petere, ut certa persona vendantur, nu. 60. sed contra, nu. 61.*
- 51 *Vniversitates ad Regium Domanium admitti aliquando satis non visum expediens ob dominium, & tyrannidem Potentium, & nu. 52. si à Rege distrahantur, non tantum ipsis, sed etiam particularibus jus proclamandi ad libertatem competit, numer. 63. etiam aliis contradicentibus, dummodo pretium solvant de proprio, nu. 64. & ita practicum, nu. 65. quid si Casalia distraherentur, an Civitati dictum jus competat, num. 88. & qualiter, nu. 91.*
- 53 *Baro representat personam Regis, & judicat tanquam deputatus ipsius.*
- 54 *Subjectio sub aequalibus dura.*
- 55 *Rex liber urgeri non potest, ut moretur in exercitu alterius Regis.*
- 62 *Odium inter Civitates confinantes, & Casalia, dato initio, durare præsumitur.*
- 67 *Princeps subditorum gravaminibus tenetur occurrere, & mederi, dicitur pater patria, & sponsus Reipublica, nu. 68.*
- 69 *Donatio non præsumitur, præsertim temporibus calamitosis.*
- 70 *Negotiatores cum Reg. Curia citò ditantur ob bellorum necessitates, triplicato cambiorum fænore, Fisco expilato, & Regno depauperato.*
- 71 *Oblatio non præsumitur facta de propria pecunia*

pecunia Vniuersitatis, data ipsius inopia.

73 *Emptio non dicitur perfecta, dum pretium non est certum, nec quantitas rei vendita liquidata.*

76 *Retrahtus repugnat juri civili, approbatur à jure Canonico, in Regno habemus Constitutionem Friderici, & in Civitate Consuetudinem, qua dicitur præter jus, numer. 77. competens privato fundatur in proprio jure residente penes retrahentem, numer. 79.*

78 *Tex. in l. dudum ff. de contrah. empt. declaratur.*

83 *Pragm. 63. de offic. Procur. Cæsar. explanatur.*

84 *Argumentum à contrario sensu cessat in correctoriis.*

85 *Dubia probatio non relevat probantem.*

86 *Præsumptio in dubio potius est pro libertate, quàm pro servitute.*

89 *Feudum est caput Baronie, & ejus nomine agit feudatarius, à Monasteriis, aliisque personis, qua nunquam moriuntur possideri nequit, nisi singulis quindecim annis solvant relevium, vel illud faciant describere in faciem alicujus particularis, numer. 90.*

92 *Fiscus habet intentionem fundatam tam respectu civilis, quàm criminalis jurisdictionis, præsumitur læsus facta concessione rei, publicum damnum continentis, & ita decisum, numer. 94.*

93 *Restitutio in integrum non conceditur absque læsione.*

ARGUMENTVM.

Ius Civitati competens tanquam capiti revocandi Casalia distracta ad libertatem domanii; an venditionis executionem impediatur. *Tex. in l. dudum ff. de contrah. empt. pluribus exornatur. Pragm. 63. de offic. Procur. Cæsar. declaratur, ac nonnulla incidenter traduntur apprime necessaria ad officium Portulano- rum, & materiam extractionum, ut fraudibus occurratur.*

RESPONSVM XXIX.

VEndito, seu infeudato per Excell. Duce-
cem Medinæ de las Torres Vicarium
Invictiss. Regis nostri Casali Sanbatelli Civi-
tatis Rhegii propè Messanam vigore specia-
lis potestatis sibi concessæ de infeudandis
Civitatibus, Terris, Castris, Casalibus, &
locis domanialibus, etiam his, quæ median-
te pretio aliàs obtinuerunt promissionem,
ut retineri deberent, & conservari sub Re-
gis domanio, sive dominio, refuso tamen
pretio servata forma decreti generalis la-
ti, me referente per Regiam Cameram in
Collat. Consilio, sub die 25. Febr. 1638. &
remanfa jurisdictione dicti Casalis Ill. Du-
ci Rapollæ, seu Bruzzani fratri Ill. Princi-
pis Roccellæ, tanquam ultimo licitatori, &
plus offerenti sub hasta pro pretio duc. 52.
pro quolibet fumante, juxta numerationem
faciendam, quod pro mille fumanti-
bus, pro quibus obtulit pro nunc solvere
emptor salva liquidatione, ascendit preti-
um ad ducatos 52. mille.

Cùm se opposuisset Civitas Rhegii, cui
fuerat intimata instantia Fisci pro venditio-
ne Casalium die 12. Martii 1638. & sic post
interpositum decretum generale, & com-
paruit sub die 22. ejusdem mensis allegan-
do sua privilegia, & jura, ex quibus præ-
tendebat, ad venditionem suorum Casali-
um, eorumque separationem ab ipsa Civi-
tate, velut capite, ex pluribus procedi
non posse.

Et cùm oppositione non obstante, fuis-
set processum ad subhastationem, ex quo
fuit habitum pro indubitato, nihil novi,
nec substantiale potuisse opponi, quod
venditionem impedire potuisset, & sic
frustra esset aliud expectandum, argumen-
to *l. qui potest invitis, ubi Dec. & Cagn. ff. de
regul. juris*, cum concordantibus per *Sur-
dum decis. 106. num. 12.* exemplo etiam
emptoris, qui agit de evictione, etiamsi
non denunciavit, quando venditor nihil
potuisset opponere, *Afflicti. & Ursill. decis. 49.
cum concordantibus per Surd. decis. 22. nu.
9.* prout exitus demonstravit, & proinde
accensa candela instante Fisco per Regi-
am Cameram in Collaterali, ubi prædictæ
venditiones ordine S. E. coram ipso fieri
consueverunt, & sub die 27. ejusdem
mensis fuisset extincta candela & remanfa
in beneficium Magnifici Bartholomæi de
Aquino

Aquino pro persona nominanda, qui nominavit dictum Ducem, qui paulò post solvit ducat. 15. mille in partem pretii liberatos eidem de Aquino in computum crediti cum Regia Curia, ex causa partitorum occasione belli vigentis in Statu Mediolani, Casali de Monferrato, & Sabaudia, & reliquum pretium promisit solvere capta possessione, & facta numeratione fumantium, prout ex instrumento stipulato per Excell. Proregem cum dicto Duce emptore sub die 10. Aprilis 1638.

Iterumque Civitas Rhegii conquereretur re integra, ante numerationem, & appositionem confinium cum designatione, & distinctione territorii pro exercenda jurisdictione, quæ necessariò debebant præcedere possessionis traditionem, siquidem licet contractus quoad obligationem dicatur perfectus, quoad reliqua dicitur imperfectus, donec sequatur mensuratio, vel numeratio reservata, & necessariò faciendâ, secundum *Bart. & Castrensem in l. Iulianus §. si Titius ff. de actio. empti*, ut de vino vendito ad mensuram dicitur in *l. quod sape §. in iis de contrahenda emptione*, cum concordantibus per *Paridem de reintegracione feudorum in §. incip. miles debebat, car. 18. à ter. alios congerit Surd. decis. 64. num. 13.* sicut in specie de confinibus distinguendis, ut fuerant antiquitus, & juxta antiquam, & inveteratam consuetudinem, & observantiam priscis temporibus possessa declarandam ex probationibus, prout cautum fuerat in oblatione facta per emptorem, & per Fiscum acceptata, sequè nimium fore gravatam de venditione quodammodo præcipitanter facta, non proviso super ejus comparatione jam in actis exhibita, quamprimùm de præensione Fisci notitiam habuit, & ante venditionem, præsertim cum decretum generale non potuerit de jure ipsi officere, cum ex Calendario appareret, illud præcessisse notificationem petitionis Fisci factam Civitati, aded quòd contra ipsam nullo præcedente decreto dicebat, de facto, & sic nulliter fuisse processum ad venditionem, & separationem dicti Casalis ab ipsa Civitate, & insuper addebat, ipsam Civitatem Rhegii non solum esse Casalis caput ex pluribus rationibus inseparabile, sed ipsam Civitatem justè prætendere, esse non solum dominam territorii dicti Casalis, verùm esse in possessione exercendi jurisdictionem

saltem civilem infra certam summam vigore tituli, & concessionis sibi factæ per Serenissimū Regem Ferdinandum Primum Aragonum de anno 1465. ut ex copia Privilegii extracta ex Regio Archivio, & in actis præsentata, ex qua dicebat apparere per Civitatem fuisse ipsi Regi solutos duc. mille, & quingentum, ex causa dictæ concessionis, & exercitii jurisdictionis in homines dicti Casalis, quod eo tempore nominabatur diverso nomine, scilicet *Mottarussa, & Anomeri*, & deinde post demolitionem ædificiorum occasione belli cum Gallis, mutato nomine appellatum fuit *Sanbatellum* cum adiacentibus Villis, quibus ab eo tempore fuerunt imposita nova nomina, scilicet Sancti Dominici, Sancti Joannis, & Sancti Blasij.

Et ex his, & aliis, cum Civitas prædicta Rhegij constanter instaret super nullitate dictæ venditionis, eamque ipsam fuisse nimis gravatam ex pluribus causis, ex quibus in promptu apparebat, non solum ipsi Civitati uti eius capiti, & utili dominæ, verùm etiam ipsi Regi, ejusque Fisco damnosa, maximè ex facultate concessa dicto emptori construendi de novo locum navium appulsui facilem, atque tutum, vulgò *lo scaro*, seu *imbarcaturo*, quo nimium augebatur occasio extrahendi per mare fruges, victualia, serica, & pecuniam pretiosam, aliaque extrahi prohibita à Regno, & quæ brevi momento transvehuntur in Insulam Siciliæ, quo diriguntur hujusmodi extractions, quæ vulgò dicuntur *contrabanno*, de quorum materia, & de rebus exportari vetitis ad materiam *tit. C. quæ res asport. non deb. & tit. C. de commerc. & mercator.* videntur sunt duæ curiosæ decisiones *Boerij 177. & 178. Menoch. de arbitr. centur. 6. casu 585. & Borrell. cumulans jura Regni in tract. de Magistr. edict. cap. 14. lib. 3. ex num. 77. & Sarzens de Neapol. illustrat. lib. 1. cap. 24. post num. 10.* ubi eruditè ex more discurrit, quæ jure communi, & per edicta pœnalia Regni hæc verantia pro interesse Fisci, & Arrendamentorum, præsertim Serici, cum auxilio maximè personarum exemptarum à jurisdictione temporali, quæ constat nimium frequentari cum maximo Regii Patrimonii damno, ut est notorium, aded ut opus esset non solum novas exituras ex lictoribus præsertim tam proximis Insulæ Siciliæ, cujusmodi sunt illa, quæ solum brevi maris spatio, *detto il faro*, à prædicta Insula separantur, sed concessas restringere, & tollere pro

re pro bono publico, præsertim cum huic malo, nec mederi possit providendo, ut in loco assistat aliquis Officialis, qui uti Custos Portus, vel Liminarcha cum salario (quod offerebat solvere ipse Dux emptor) præsetet custodiæ Portus, ne fierent extractiones sine permisso Principis, vel Regiæ Cameræ cum solitis expeditionibus, siquidem experienciâ in similibus compertum est, tantum abesse hac diligentia impediri contrabanna, quin potius augeri; quandoquidem similes Custodes in locis remotis, inhabitatis, & suspectis, ubi non adest frequentia hominum, quorum timore detineantur, ne eorum facinora, & fraudes detegantur, majorem occasionem tribuere ad fraudes committendas, easque regendas in damnum Curiæ, & Regni, cum extrahentes fruges, & bona vetita, præsertim tempore caritatis, & cum pretia augentur, quando extra Regnum præsertim in Regionibus propinquis propter sterilitatem evenit egestas, vel carior annona, adjuti, & de consensu, & auxilio eorundem Custodum multò facilius, & tutius extractiones ad effectum perducunt, quàm si Custodes nulli adessent, ut experienciâ jamdudum compertum est, non enim reperitur in dictis locis desertis qui Custodem custodiat, & ob id, quod tendit ad medelam paratur ad noxam, indeque injuria oritur, unde jura oriri deberent.

Quod fuit in causa, ut tempore Dom. D. Francisci Antonii de Alarcon Regii Generalis Visitatoris Viri sapientissimi, & vigilantissimi, me instante uti Advocato Regii Patrimonii, & opem dante quon. Præsidente Vincentio Corciono viro doctissimo, & zelanti Ministro in confessu Delegatorum super vetita bonorum extractione, fuerint prohibiti omnes loci, qui verisimiliter ratione situs erant suspecti, & accommodati pro faciendis extractionibus per mare contra decretum, & determinati, & concessi certi loci consueti, & magis apti, in quibus cessat suspicio ob Populorum frequentiam in locis habitatis, & Ministrorum assistentiam quos Portulanos vocamus, & alios illis inferiores Portulanotos, & qui in Provinciis Calabriae nuncupantur *Secreti*, & *Ficesecreti*, de quibus in *Capit. Regn. in prima rubr. de Portulan. & extract. victual.* ubi in *fin.* notatur, quòd in Apulia ille, qui tenet officium Magistri Portulani gerit officium Camerarii, qui Camerarius est idem quod Secretus in Provincia Calabriae, ut dicit *Iser.*

in rubr. de offic. Magistri Camerarii; de quo tamen ibi dubitat *Afflict.* quòd diversum sit officium Secreti ab officio Magistri Camerarii; verum concedit, officium Magistri Portulani Apulia continere officium Camerarii, cum in Apulia non adfit officium Secreti, sicut in Provincia Calabriae, & addit *Afflict.* omnes istos esse Procuratores Regis, ut ad bene regendum, & gubernandum bona, & jura Regis, similes extractiones admitti non possint, nisi cum debitis expeditionibus, & literis, quas rectè Neoterici Responsales vocant, & interdum ob negotiatorum commoditatem, præsertim quando transvehenda sunt frumenta pro annona Civitatis nostræ, vel tempore abundantiae, tracta, vulgò extractio per extra Regnum pro servitio Curiae conceditur, ut etiam in locis non designatis propter vicinitatem magis commodam Navium onerationi, Naves ipsæ onerentur cum assistentia Officialium Regionis, & interdum destinantur personæ confidentes, quòd expensis ipsorum extrahentium, & cum debitis expeditionibus fiat extractio, & Navium oneratio, in quo solet haberi maxima consideratio ad qualitatem negotiatorum, aut aliorum, quibus conceditur jus extrahendi, quòd sint bonæ famæ, & conditionis, & non attinti, vel suspecti de similibus contraventionibus Regiorum edictorum, cum inter alias fraudes illæ sint frequentissimæ, ut pro centum curribus frumenti permissis extrahatur dupla quantitas, & etiam longè major, adeò ut multum spectanda sit fides, & vigilantia Ministrorum, qui assistunt, & integritas, & qualitas extrahentium, & de Ministris fraudatoribus, vel negligentibus oportet acriter vindictam sumere propter maxima damna, quæ ex eorum desidia, & dolosa administratione Reipublicæ, & Fiscis Aërario, in dies parat, compertum est.

Eodemque tempore fuerunt additæ certæ conditiones & forma in extractionibus faciendis, ut elapso tempore præfixo, & apponi solito tam extractionibus per infra Regnum, quàm per extra, ad loca amicorum, & confederatorum Regiæ Coronæ, juxta locorum distantiam, posset de facili incusari poena contra extrahentes, & fidejussores pro Responsalibus statuto tempore non productis, ex quibus constet, sequutam fuisse immiessionem in locis designatis, ut inde possit etiam procedi ad expeditionem literarum significatorialium contra

contra ipsos pro pretio bonorum extractorum, & aliis pœnis tam contra dictos principales, quàm contra Officiales, Magistros scilicet Portulanos, aliosque subordinatos non exequentes quod ad eorum officium spectat pro dictis pretiis, & pœnis elapsis temporibus statutis, exequendo contra fidejussores pro cautionibus, quas ipsi capiunt eorum periculo.

Qua ratione regulariter pro extractionibus faciendis ex Provinciis Regni, in quibus inter alios adsunt duo Magistri Portulani; unus scilicet Provinciarum Bari, & Capitanatæ, quod officium est magnæ præminentie, & autoritatis, & residet Baroli, aded ut obtineat locum in sessione Regiæ Capellæ in Palatio Excell. Proregis, & sedeat in sella cum Dominis Præsentibus Regiæ Cameræ, alter verò in Provinciis Calabriæ, de quorum autoritate, & præminetia apparent processus in Regia Camera penès..... & posse ipsos tanquam Fiscii Procuratores capere informationes, & formare inquisitiones contra tenentes bona domanij, & in aliis casibus, ut
 13 per *Nigrum in d. 1. rubr. ex numer. 11.* & de jurisdictione Camerariorum, & de Secretis loquitur *Afflict. in rubr. de offic. secreti*, provisum est, ne fidejussiones capiantur in Reg. Camera, sed per ipsos Portulanos, ne detur occasio se excusandi, non teneri pro fidejussionibus captis per alios, nec cognoscere fidejussores, licet interdum ex justa causa soleat dispensari, ut fidejussiones capiantur, periculo Magistrorum Actorum Regiæ Cameræ, pro quibus non tenentur
 14 Portulani, quibus tamen generaliter injunctum est, ut pro cautela Fiscii transmittant exemplum fidejussionum, quas capiunt, & referant diligentias per ipsos in dies factas, & comperta culpa, vel negligentia, solent contra ipsos expediri literæ significatoriales.

Sed quia interdum dicti Portulani solent vim pati, ut in facto habui in Francisco de l'Acqua Portulano loci dicti Fortoris in mari Adriatico, qui timore potentis Reguli, in cujus territorio sita est illa Plaga, non poterat resistere Ministris ipsius, quominus dissimulando consentiret frumentorum prohibitiæ extractioni, & aliis fraudibus in extrahendo majorem quantitatem permiffam, & dum ipse voluisset se opponere, non valuit resistere minis, & terrori sibi illatis cadentibus in constantem virum.

Idemque sæpe contingit in aliis lictoribus, & partibus Regni maritimis, ut Aprutij,

& Calabriæ, ubi resident Portulani, & Vicesecreti, qui à Magnatibus Regni sæpe impediuntur exequi quod ipsis injunctum est in instructionibus sibi datis, & præsertim in locis, qui subsunt dominio aliquorum ex Baronibus potentibus, ubi nemo ex ipsis valet liberè, & justè exercere suum munus, & exequi præcepta Regiæ Cameræ, siquidem vasalli ipsorum Baronum non audent adipisci, nec exercere dicta officia timore perterriti, ut exemplo Caroli Piscioni civis, & Vicesecreti in Terra Paulæ, qui ob variis molestias, nescio an fuerint persecutiones, justè, vel injustè passas (Deus scit) post varia infortunia, & expensas, quas sustinuit in carceres Castri navi coniectus, postquam instante Filco fuit decretum, de delictis contra ipsum prætensis esse illorum cognitionem remittendam ad Reg. Camera, etiam quoad delicta commissa extra officium, sicuti de omnibus Ministris subordinatis Reg. Cameræ, cui subiiciuntur, tandem adhuc mortuus fuit in dictis carceribus, decretum fuit latum referente Regia Camera in Collaterali die Veneris 26. Novembris 1638. coram Excellentiss. Prorege, penès Actuarium Galluccium, & specialiter
 17 judicatum, omnino ad Regiam Camera spectare dictam cognitionem indistinctè, non obstante dispositione tam Reg. Pragm. 13. anni 1533. §. & quanto alle cause, & Prag. 61. §. 20. in fine, lata 5. Octobris 1584. de offic. Procur. Cas. in noviss. quæ nunquam fuerunt usu receptæ, ut latius scribam (Deodante) in decis. fiscalibus, exteri verò, & advenæ, maxima cum difficultate suscipiunt, & accedunt ad emendum hujusmodi officia vendi solita, cum sint, ut plurimum, modici salarij, nec expediat relicta patria, mutando domicilium, accedere ad habitandum alibi in terris Baronum, vel etiam in locis domanialibus, ut resistant pro publica, & Fiscii utilitate Magnatibus, & aliis etiam solitis exercere, & se ditare cum extractionibus, & contrabannis, idque cum tenui salario, subiiciendo se vitæ discrimini, ac diversis periculis, dum volunt integrè, & fideliter eorum officia exercere puris manibus,
 19 ut debent, juxta præceptum *Iustin. in §. præcipuè, & §. salem verò*, ubi *glos. vers. salem*, citat concordantes, *auth. de mandat. princ. & §. eos autem*, ubi etiam *glo. ut judic. sine quoque suffragio, Rebus. de rescrip. art. 1. glos. 2. ad constit. Gallia*, quod tamen ab istis Ministris fiscalibus inferioribus dubito, malè servari, aded ut experientiâ visum sit, ut vacantibus
 N n pluribus

pluribus ex dictis officiis, iidem Barones, & alij, qui similia exercere solent per suos familiares, & subditos, de propria eorum pecunia nixi fuerint emere suorum familiarium, & subjectorum nomine dicta officia, ut hoc modo ad libitum, tutè & liberè, sine metu, absque pœnarum incurfu, extractiones bonorum frequentarent. Vnde ipse veluti Fisci patronus (quod munus per septennium sustinui) pluries institi, declarari personas, quæ ad licitandum prædicta officia accedebant, & conabar patefacere, cujus nomine, quo impulsu, & cujus pecunia ad
20 emptionem accedebat, & obtinui, ut plures oblationes reiicerentur tanquam procuratorum per homines suspectos potentiorum nomine.

Et ut unde digressi sumus, revertamur, addebat quoque Civitas Rhegina, in venditione facta dicto Duci, minimè fuisse concessum scarum, seu imbarcarum, cum in margine oblationis legeretur deleta illa clausula, sive facultas aperiendi scarum, imò denegata constructio; stylus enim receptus
21 in Tribunali, est, ut præsentata oblatione in Regia Camera vigore banni ad offerendum, discutiantur in Tribunali, præsentate Fiscis, & Parte, pacta, & conditiones, & manu Præsidentis Commissarii notentur reformationes, quæ ex discussione cum Fisco, & Parte, de communi consensu absolvuntur, & firmantur, licet pro emptore allegaretur, non fuisse denegatam facultatem aperiendi scarum, sed tantum negationem illam referendam esse ad postremam clausulam concessionis iuris prohibendi, quam emptor exigebat ultra scarum, argumento
22 *textus in l. 3. §. filius, ff. de liber. & posthum. Curtius junior cons. 7. num. 11. Boer. decis. 146. num. 5. & sic non erat prohibita, sed permissa aperiens dicti scari, quod dicebat apparere ex copia ipsius oblationis, cuius originale, ubi erant adnotata omnia pacta cum reformationibus, & restrictionibus conventis manu mea in margine notatis, inveniri non potuit.*

Verùm ad tollendum omne dubium ipsa Civitas licet tot rationibus suffulta, porrecta comparitione, ut Fiscum ratione utilitatis ad suam partem traheret, ut solent cauti Advocati omni conatu Fisci patrocinium ad vosare, petiit, per viam tamen prælationis, & omni meliori modo admitti, ut soluto eodem pretio per emptorem oblato cum eisdem pactis, conditionibus, & prærogativis in oblatione acceptata, & instrumento

iam rogato in dicta emptione præferri, excepta tamen prætensione territorii, quod dicebat vendi non potuisse tanquam proprium ipsius Civitatis, quoad dominium, & iurisdictionem, ex supra mentionatis privilegiis, quorum occasione ipsa Civitas intendebat exercere ius prælationis, non ad finem, ut prædictum Casale obtineret domanium, sed ut vice, & loco emptoris subrogaretur ipsa Civitas, tamen vigore dicti tituli Regis Ferdinandi, & possessionis, in qua prætendebat permanere illius vigore circa exercitium iurisdictionis civilis potuisset Fiscum, & emptorem excludere, offerendo idem pretium solvere in subsidium expensarum belli pro exercitu S. M. ac si nullum ius haberet in eo, & titulo prædicto, & possessione careret, ut ipsa Civitas loco emptoris subrogata remaneret utilis domina ipsius, & Regis feudataria, ad instar Civitatis Capuz, quæ hoc modo tenet sub Rege, & dispensatione Casale Marcianisi, Lanciani, & aliarum, quæ similes obtinent iurisdictiones in Regno.

Et quatenus obstaret *Pragmatica novem Capitum*, cuius vigore non possunt feuda ad
24 ipsam ut Universitatem pertinere tanquam perventura ad manus mortuas, vel semper vivas sine legis particulari dispensatione, obtulit, ut describeretur Casale in faciem alicuius ex civibus nominandi, successores habentis, pro quo Procurator exhibuit consensum in speciali mandato ad hoc dato per Civitatem legitimè congregatam.

Et addebat iure hoc esse admittendum, dum de titulo oneroso soluto pretio, & bono iure circa dominium, & iurisdictionis
25 exercitium in promptu docebat, ex quo infinitæ lites, & iurgia, tam ipsi, quàm Casali, & Fisco damnosæ, imò inextricabiles cessarent, tam in possessorio, quàm in petitorio, & iurisdictionis exercitio, & simul cessaret quoque separatio Casalis ab Urbe cum distinctione confinium, & terminorum, re satis incerta, & dubia remanente, Casali unito in favorem Fisci, quoad functiones fiscales, & onera, & in favorem Civitatis, & Casalis quoad subsidia, & adiutoria reciproca tempore invasionis, vel obsequii, utriusque, capiti scilicet & membri, nedum utilia, sed necessaria, quæ distracto Casali non potuissent eodem tempore Baroni simul, & Domino, & Civitati præstari.

Quo admissio considerabat etiam cessare aperiens, sive introductionem novæ exituræ, seu scari, tã noxiæ Fisco, & publicæ utilitati,

tati, sicut Fiscus validissime institerat, hujusmodi facultatem omnino tolli, & quatenus opus fuisset, etiam per viam restitutionis in integrum, tanquam in hoc læsus, ut venditio fieret absque scaro.

Quod agnoscens Fiscus hac sibi via parari facilem modum denegandi scarum, Civitatis instantiæ inhærendo, & explicando latius futura damna, & occasionem similia contrabanda admittendi, & multiplicandi in Regione, ubi aded frequentantur, & ubi novis remediis opus erat illa vetare, Civitatis petitioni hæsit.

Et quoniam in dicta comparitione præsentata per Civitatem sub die 23. mensis Martij 1639. aliæ quoque conditiones, & pacta erant pro parte Civitatis adjecta diversa, & ultra oblationem factam per Ducem emptorem, agnoscens Civitas, viam juris prælationis sibi patere non posse sub diversis pactis, ut est aded clarum, quod alia probatione non egeat, siquidem nomen ipsum prælationis hoc indicat ut ad instar retractus, prælatio admittatur, in quo lex, aut statutum facit jus alteri retrahendi, atque ad se veluti venditionem revocandi, sequitur ita in locum veditoris collocandi, atque subrogandi, aded ut veluti subrogatus ejusdem sit nature, cujus is, in cujus locum substituitur, & succedit, *Imperator §. ultimo cum l. seq. ff. de legat. 2.* cum concordantibus per *Tiraquell. qui in puncto loquitur in 1. retract. §. 1. glo. 18. num. 8.* qua ratione idem omnino præteritum novus emptor offerre debet, quantum ab alio fuit oblatum citra fraudem, etiam si justum excedat, secundum veterem, & receptam sententiam, quam firmat idem *Tiraquell. d. glo. 18. num. 4. & 10.* omnibus illis pactis additis renunciavit, reservando solum jus, quod sibi competere prætendebat vigore jam supracitati privilegii Regis Ferdinandi Primi, cui innitebatur jus obtinendi prælationem jure feudi cum utili dominio, eo modo, & forma, prout jurisdictio erat vendita dicto Duci emptori, offerens solvere pretium numeratum ad beneficium Curie, quam reservationem supposebat Civitas non reddere diversam ipsius oblationem ab altera prius facta per Ducem emptorem, cum nihil extraneum per illam adderetur, nec novum pactum, vel conditio, sed tantum juris proprii (sibi ex antiquo titulo Regis, qui potuit concedere) reservatio, cujus natura est, ut nihil novi inducat, sed antiquum jus (si forte competat) conservet, *Oldrad. Socin. & alij. relati per Regium*

conf. 74. num. 6. lib. . . & Surd. decis. 8. nu. 25.

Ex quo titulo oriebatur, & competebat Civitati jus ipsum prælationis ratione dominij, juxta *l. ult. C. de jure emphyt.* vel ratione consortij in jurisdictione civili, ut latè scripti in *appendice ad contrav. 53. lib. 1. contrav. illustr. art. 2. num. 17. 21. 25. & 46. & per totum,* ubi *num. 30.* plura de effectibus prælationis, quæ oritur ex dominio.

Verùm cum eo tempore die Veneris 8. Julij 1639. fuerit de prædictis facta à me relatio in Collaterali, cum interventu Regiæ Camere, opponente se emptore, & instante, ut consignaretur sibi possessio, offerens solvere restans pretium prævia numeratione, & confinium appositione, & prætendente è contra Civitate, esse omnino providendum super petita per ipsam prælatione, quæ si admitteretur, absorbuisset integrum negotium, maxime cum ageretur, ut pro ejus parte dicebatur, de mero juris articulo, quem prætendebat esse clarum ad sui beneficium, & continere summam æquitatem, & cum maximo Fisci compendio, dum Civitas offerebat integrum pretium, quod ab extraneo emptore nullum jus prætendente fuerat oblatum, idque re integra ante traditam possessionem, ex quo etiam evitabantur litæ, & expensæ omnibus, & præferentim Vniversitatibus nimium damnosæ, quod etiam suaderi videbatur ex regula, hodie constat, hodie agatur, de qua in *l. si is, à quo,* quæ est *3. ff. ut in possess. legat. Roman. consil. 244. num. 6. ubi add. Felin. & Dec. in cap. ex parte, ibi 2. de offic. deleg. eundem Dec. consil. 424. proponitur, & consil. 467. bene etiã Tiraq. in l. si unquã, verb. omnia, n. 31. circa med.* sed quoniam jam emptor habebat pro se jus quæsitum ex venditione sub hasta, sub qua nemo decipiendus est, itemque contractum jam stipulatum cum Vicario Regis, & Fisco Camere cum solutione partis pretij, & de voluntate, & viribus exsolvendi per Vniversitatem pretium illud magnum, fuit maxime illa die dubitatum ex variis judiciis, visum propterea fuit, & decisum pro majori votorum suffragio, licet plerisque contradicentibus, non esse impediendam executionem contractus per oppositionem noviter factam pro parte Civitatis super iure prælationis per eam prætenso, adversus quod erat audiendus emptor iuris ordine servato, qui multa potuisset opponere ad excludendam Civitatis prætensionem, & proinde mandatum consignari possessione Duci emptori, salvo iure

prælationis opposito, super quo postmodum plenius auditis partibus providebitur.

A quo decreto cum Civitas reclamasset, etiam implorato auxilio in integrum restitutionis, & obtinuisset à Domino Locumtenente, quod idem Commissarius referret in gradu reclamationis, ad quem de jure ex stilo spectat admittere reclamationem, 32 vel aliud quodvis remedium adversus decreta Regiæ Camere, tametsi prolata in Collaterali, juxta notoriam praxim, & deinde precibus Principi oblatis fuisset ordinatum, quod Reg. Camera de justitia provideret, exponendo se læsam, cum pretium integrum oblatum ascendens ad summam duobus mil. diu otiosum retinisset in Banco, & ad ejus instantiam fuisset per S. E. jussu Auditori Tenorio, cui fuerat commissa possessionis traditio, prævia numeratione, & confinium appositione, quod superfederet in consignatione possessionis, usque ad alium ordinem S. E. ne desineret interim res esse integra in reclamationis de proximo expediendæ præjudicium.

Et amplius instante Fisco fuisset injunctum Civitati, quod nominaret civem in cujus faciem posset feudum dicti Casalidis describi in cedulario, qui liber est, ubi describuntur omnes feudatarii tenentes feuda 33 immediate, & in capite à Regia Curia cum taxa servitij, quam Adoham, sive Adohamentum appellamus, ex quo videbatur quodammodo jus prælationis non omnino rejectum.

Tandem cum iterum secunda vice facta relatione sub die Julij fuissent vota scissa, quo pacto I. C. nominat suffragia, sive vota paria in *l. si pars. Iudicantiu. ff. de inoffic. testam.* licet aliter, & satis barbare nominentur per *Afflic. decis. 379. in fin.* bene tamen *Ignes in l. 3. §. si conditioni, nu. 52. ff. ad S. C. Syllan.* quæ 34 quomodo diffiniantur tam in contentiosis, quam in gratiosis, & quid in Sedilibus, eruditè, & practicè *D. Surgens de Neap. illustr. lib. 1. cap. 25. ex num. 27.* & quod in etiminalibus 35 Iudices dati ad dirimendum paritatem, debeant inclinare, & eligere mitiorem, *Castill. Sicul. dec. 159. in fi. 2. par.* pronunciantibus quatuor ex octo, non esse deferendum petitzæ restitutioni in integrum, moti ex eo, quod nulla secundum ipsos aderat considerabilis læsio, dum non exclusa, sed reservata fuerant jura Civitatis cum majori deliberatione decidenda ob articulum juris intricati, quem constat æquiparari quæstioni facti, quæ solet reddere jus ipsum incertum, & dubium, &

36 solet reservari ad merita, ut per *Bart. in l. nam & postea ff. de jureiur. D. meum Capyc. dec. 10. n. 19. & 20. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 53.* cæteris verò quatuor ex octo dicentibus, non esse longius protrahendam decisionem articuli prælationis, qui ex antea discussis videbatur ferè aliàs decisus in favorem Civitatis, dum fuerat de eo tantum præcipuè dubitatum, non posse Civitatem admitti ad emptionem feudi obstante jam dicta Pragmatica Caroli Cæsaris, cujus occasione Dominus Marcus Antonius Cioffus solertissimus Civitatis Advocatus prævidens difficultatem maxima 37 celeritate misso nuntio obtinuerat mandatum validum pro descriptione Casalidis in faciem unius ex Civibus, quod in promptu exhibuit, antequam decideretur articulus, quinimò expressè juxta votum dictorum quatuor fuit specificè admissa prælatio ad beneficium Civitatis tanquam rationabiliter, & justè petita, maximè pro terminanda querela Fisci circa concessionem Scari, super quo omnes octo Senatores concordis sententia senserunt, esse in omnem casum deferendum petitzæ per Fiscum restitutioni in integrum adversus concessam, si qua fuit concessio Scari in contractu, & successivè denegandam dicti Scari apertionem, ob bonum publicum.

Super quo tandem nominatis per S. E. tribus Iudicibus adjunctis, sive delegatis ad dirimendam paritatem juxta notam praxim, 38 quæ ortum habuit ex *Pragm. 1. §. 6. de causis decidendis*, de qua meminit *Præses de Franchis decis. 252. num. 6.* & declarat *D. Reg. Rotum super ipsa Pragmatica numer. 2.* licet ex errore non fuerit in numero trium electus 39 Dominus Prævidens Cacacius insignis doctrina, eruditione, ac vitæ innocentia, qui erat unus ex Iudicibus ordinariis, & non intervenerat ea die, quæ fuit votata causa, & ob id debuerat postea nominari infra tres, qui vigore Reg. Pragmaticæ habebant dirimere paritatem, facta per me iterum relatione 9. Septembris plene partibus auditis, ipsi quo semotis, audito novo Fisci patrono D. Pat- 40 thenio Pitagna Advocato moribus, & doctrina celebri, qui instantissime de novo interstit instantiæ Civitatis Relligi pro admissione prælationis, præcipuè ad evitandum concessionem Scari ad excludendas fraudes, & contrabanda, iteratè implorando remedium restitutionis in integrum à suo prædecessore Præside Fulvio Lenario pro Fisco similiter petitzæ.

Vnde tandem repetitis votis, quæ fuerunt

runt scissa, breviter quoad fieri potuit pro
 41 cujuslibet facultate, juxta stilum, siquidem
 propter jus quæsitum partibus, & quia functi
 sunt Iudices eorum officio, & quoad ipsos
 verè censetur, ac si esset lata sententia, & ne-
 gotium terminatum, & propterea votum
 datum nemo potest mutare, nec quovis
 pacto corrigere, aut variare, sicuti testatur in
 42 nodalibus causis *Surgens de Neap. Illustr.*
cap. 27. eodemque ultimo. sub num. 45. versic. at
quando, sicuti non solum est de jure notissi-
 mum, ad *text. in l. Iudex posteaquam 55. ff. de re*
judic. aded ut nec possit per Iudicem ipsum
 declarari, cum hoc sit speciale in Principe,
 43 juxta *Afflic. decis. 215. num. 3. in fin. Franch.*
decis. 398. num. 2. & 4. Cacher. decis. 101. licet
 permittatur Iudici incontinenti tantum de-
 clarare, secundum *Raudens. decis. Pisana 1.* si-
 cuti id non licere regulariter supponitur ve-
 luti indubitatum, & certum in *d. Pragm. 1. §.*
6. de caus. decid.

Ex voto Iudicum adjunctorum fuit de-
 cisionum, non esse remorandam consignationem
 possessionis Duci emptori occasione
 prælationis petitz per Civitatem, verum
 44 esse deferendum petitz restitutioni in inte-
 grum pro parte Fisci, & ideo possessio præ-
 dicta consignetur emptori, absque facultate
 introducendi Scarum.

Quo decreto licet non fuerit exclusa Ci-
 vitas à prætensione prælationis, sed reserva-
 ta illius decisio, consignata possessione em-
 ptori, attamen non reticebo, aliquos ex præ-
 dictis adjunctis, quamvis præmaturè vilos
 fuisse inclinare ad prælationis exclusionem,
 ex subscriptis.

Primò, quia jus prælationis, quod certum
 est non competere vasallis de juris rigore,
 cum nulla lege hoc caveatur, sed competit
 causativè ex quadam juridica æquitate, ut
 Rege vendente, de quo nos agimus in præ-
 45 senti, liceat eis offerre idem pretium, ut
 Princeps conservet eos in Regio domanio,
 & ab illo non separet, juxta doctrinam
Andrea. in l. Imperialem §. præterea, vers. nec
dominus, Anna alleg. 27. Dom. meus de Curte
in 1. par. de feudis, cap. 3. num. 39. vers. circa pri-
imum, non videtur, ut competere possit, va-
 fallis, nisi sub eisdem omnino pactis, & con-
 ditionibus, quibus à Rege fuit facta venditio
 emptori, cujus occasione orta fuit ipsa æqui-
 tas petendi prælationem, ex eo, quod Prin-
 ceps teneatur gratiam facere, quæ subditis
 prosit, & ipsi non noceat, ex regula *l. in credi-*
tore, ff. de evict. nec enim debet, aut potest
 fieri subrogatio loco primi emptoris diver-

so jure, ut supra diximus.

Et maximè cum hic dici possit, non so-
 lum variari pacta, & conditiones extrinse-
 cas, quæ censentur adhuc pars pretij, ad *text.*
 46 *in l. fundi partem 79. ff. de contrahenda emptio-*
ne, cum aliis per *Dom. de Franchis decis. 94.*
 sed videtur variari ipsa substantia, & præci-
 pius finis, cum jus prælationis inventum, &
 usu receptum ad conservationem, & repa-
 47 rationem libertatis, quæ maxima, & sum-
 ma consideratur, ut vivant vasalli burgen-
 ses sub immediato Regis (præsertim Mo-
 narchæ maximi) dominio, ut scriptum reli-
 quit *Iser. in l. Imperialem, §. præterea Ducatus,*
sub nu. 45. Lucas de Pen. in l. 1. C. de capitat. civ.
cons. exim. lib. 11. Dom. de Curte de feudis, par. 1.
cap. 3. num. 42. Reg. Rovitus super d. Pragm. 63.
post nu. 23. & nu. 24. & plura cumulat Franch.
dec. 17. num. 3. sed peroptimè *Dom. meus*
Socer. Cam. de Medic. cons. 164. pro Vniversita-
te Mariliani num. 4. 11. & 13. ubi licet *Camer-*
 48 *rar. in d. l. Imperialem in ultimis verbis dixerit,*
in materia domanij non practicari titulum
de justitia, & jure, quare voluerit jure non
 fundari, quam opinionem latè defendit præ-
 dictus *Dom. meus de Curte d. cap. 3. ex nu. 40.*
 43. 44. & 47. attamen illud deduci ex veris
 juris principis, peroptimè fundat idem
 meus *Socer. d. consil. 144. ex nu. 11.* ubi *num. 4.*
 refert damna, quæ oriuntur ex ipsa infeu-
 49 datione, & domanij revocatione, idemque
D. Reg. Rovitus super Pragm. 63. de offic. Proc.
Casar. nu. 17. & n. 23. & 24. ubi contra *Camer-*
 fundat, esse juri subnixa, *D. Consil. Paschalis*
tract. de viribus patriæ potest. cap. 1. ex num. 29.
 ubi latè tititur, revocationes domaniorum
 execrari, scribens pro sua patria Cosentia,
 & pulchrè *Revert. decis. 23. lib. 6.* ubi quod
 vasallis domanialibus competant interdita
 50 possessoria pro conservanda libertate, ex
Consil. Personas, convertatur in durissimam
 servitutem, ut scilicet Casale prædictum in
 præsentī casu amissa libertate domanij, quo
 hodie fruitur, simul ferè, & æquali modo
 cum ipsa Civitate ipsius capite subiiciatur
 ipsi Civitati, & successivè nobilibus ipsius
 præpotentibus, & quibusdam protervis civi-
 bus, qui solent in Regno, ut experientia do-
 cet, durissimo, & iniquissimo jugo dominari
 non solum Casalensibus ferè in omnibus Ci-
 vitatibus Regni, sed etiam eisdem Civibus,
 & Plebi, quæ si eveniunt de facto, etiam
 in Civitatibus, quæ admittuntur ad do-
 manium, quæ, ut plurimum à protervo cive,
 seu notario subductæ servituti possentio-
 51 rum subiiciuntur, ut advertit sæpe evenisse

Freccia de subfeudis lib. 2. auth. 2. nu. 26. quem probat *D. Reg. de Curte d. cap. 3. nu. 75.* ejusque verba formalia refert *Reg. Rovit. super dict. Pragm. 63. nu. 19.* quanto fortius si Casale vendatur ipsi Civitati, & proinde experientia docuit, admissiones Terrarum ad dominium, produxisse contrarium effectum ejus, ad quem fuerunt adinventæ, & sic potius servitutem, & exitium, quam libertatem, & refectionem virium, & ob id viso pessimo exitu triginta ab hinc annis, non fuerunt ita de facili admittæ ad domanij petitionem Vniversitates Regni, sicut prius, ut testantur *de Curte d. cap. 3. num. 73. & Rovitus super dicta Pragm. num. 16. in fin.* idque justè fieri potest, cum totum fiat ex jure Regis directi domini, ut benè fundat *D. de Curte d. cap. 3. ex num. 48. & num. 52. in fin.* & eo invito illud exercere non valent, ut ex Regente Fornario, Regente de Ponte, & Reverterio fundat *Rovitus in d. Pragm. 63. num. 27.* & dum actus faciendus ab Vniversitate est sibi damnosus, justè denegatur decretum, *D. Capyc. decis. 4. nu. 29. D. Rovitus in d. Pragm. nu. 15.*

Hæcque severitas eò durior, quò injustior, & interdum in pares exercetur, isti enim ex violenta usurpatione dominantur tyrannico modo, agnoscentes id sibi jure non competere, secus in Barone, qui repræsentat Regem, à quo fuit jurisdictio, & judicat tanquam deputatus à Rege, *Frecc. lib. 2. author. 45. num. 4.* & dicitur Regis Officialis, *Isern. in cap. 1. §. hereditatem, de pace tenenda, & in Const. Regni Officiorum,* & habet interesse, ut vasalli conserventur, & non depauperentur, & dum sunt sub Barone, subjiciuntur uni, scilicet ejus Capitaneo, quo mediante tenetur Baro administrare justitiam, non autem per semetipsum, qui Capitaneus quolibet anno debet parere iudicati, juxta Pragmaticam, de quo *Franch. decis. 511.* contra verò si Civitati subjiciuntur, remanent addicti servituti totius Populi, in quo sunt Cives natalibus, & opibus æquales, & interdum inferiores Casalensibus, quæ subjectio sub æqualibus durissima est, *54* argumento *l. ille, à quo 13. §. tempestivum ff. ad rebell. & magis in specie Isern. in c. 1. §. si quis decefferis, tit. si de feud. defund. milit. contr. fuer. in dom. & aqua.* in ea quæstione, quomodo Rex feudatarius alterius Regis possit urgori ad servitium præstandum, & ad quæ servitia regi possit, ubi *num. 4. in fin.* resolvens, Regem liberum non posse urgeri, ut commo- *55* retur in exercitu ab altero Rege, assert *gl. in l. hæres. per servum 43. vers. partem ff. de acquir.*

hered. dicentem, quòd etiam asinus auribus intumesceret, si seiret se per comparem apprehendi, & de *Isern. meminit Frecc. in 5. auth. num. 7. lib. 2.*

Accessit prædictis consideratio antiquissimi odij, ex gravissimis, & capitalibus causis, quo Civitas prosequuta est Casalia, vel Terras Mottaruffæ, & Anomeri, in quorum locum prætenditur mutato aliquazliter situ, & renovatis ædificiis fuisse per successores *56* eorundem Civium ædificata Casalia Sanbattelli, & reliqua, ut ex eodem Privilegio Regis Ferdinandi Primi per Civitatem exhibitum, ut fundarent jura super dicto Casali, apparet, in quo per assertionem Civitatis narratur per Dom. Regem fuisse eidem Civitati, & civibus concessum (quòd quamprimum Terræ prædictæ tunc rebelles Regiæ obedientiæ, & fidelitati se reducerent, illas diruere liceret, ac depopulari, & ad eandem Civitatem reducere) & inferius, quòd liceat nunc, & in futurum ad libitum Turrim ejusdem Terræ Anomeri dejicere, & solo æquare, ac Terram ipsam muris, & fossis destituere, & in Casale planum reducere, vel in totum destruere.

Et consequenter etiam si ex causa necessaria, & publica subjiciendum esset Casale alterius dominio pro sustinendo Regis exercitu, durum videtur, & inconveniens subjicere illud odiosis, vel his, qui ex odiosis des- *57* cendunt, tanquam ex infecta radice rationabiliter excludendis, ut ex *Soc. Paris. Simone de Pratis, & aliis probat Surd. decis. 41. num. 7. cum sequentib.* etiam si odium esset irrationabile, ut colligitur ex *Surd. ibidem post nu. 10.* generaliter enim etiam ille, qui fuit causa inimicitiarum, quamvis sine justa causa, *58* test tamen de ipsis opponere, & excipere, *Guid. de Suzaria relatus per Ioan. Andr. ad Spec. & Barr. ambo relati per Regentem de Ponte de potestate Proreg. in prima rubr. de provision. fieri solitis, titul. 1. num. 6. in fin. fol. 4. col. 2. Ambros. decis. 50. nu. 62. Giurb. cons. crim. 13. num. 7. & rursus cons. 37. num. 22. novissime Fontanell. dec. 14. nu. 10.* ad quem in hac materia erit necessariò recurrendum.

Quinimò nedum vasalli, qui inviti coguntur mutare dominium Regis, ut privato subjiciantur, non debent odiosis subjici, sed *59* conveniens esset, ut si fieri possit, subjiciantur domino ipsis grato, & amabili, ut si in uno gravantur, in alio releventur, ex regula secundùm naturam.

Quamvis enim visum fuerit *Regen. de 60* Ponte cons. 158. nu. 15. non esse admittendam petitionem

petitionem Vniversitatis, quæ certæ personæ, & non alteri instabat se vendi, quia nimium restringebatur libertas, & favor contra tractus in damnum ejusdem Vniversitatis, & aliorum, quorum intererat, attamen memini aliâ tractatum, favendum esse Vniversitati, quæ invita distrahebatur, ut subjiceretur Domino ipsi grato, & amabili, ab ea rationabiliter desiderato, & petito, idque evenit in venditione Casalium Palmæ Civitatis Seminariz, quod nominatim petiit vendi Ill. Marchioni Arenarum, dicti Casalium civibus grato, à cujus humanitate sperare poterant bene tractari, & protegi, quod fuit executum, & venditum Casale ipso instante, & nominante emptorem, quidquid contradixerit, multa allegando Civitas ipsius caput Seminariz, quæ seipsam semel ingenti pretio centum mille aureorum redemerat.

Odia autem, præsertim inter Civitates confinantes, & vicinas, & inter Vrbes, & Casalia, dato initio, vel causa, jam experientia docet, aded durare, præsertim in Regno, ubi exempla vigent inter Gisonum, & Montem Corbinum, & in aliis innumeris, ut hoc veluti perspicuum alia probatione non egeat.

Amplius dictum fuit, quod licet irregulariter jus proclamandi ad libertatem competat illi Civitati, Castro, Casali, seu Vico, qui à Domino directo alienatur, nec non & Civibus, etiam particularibus aliis contradicentibus, modò de proprio offerant pretium sine spe repetendi, quando major pars contradicit dominio, juxta aliâ discussa, & decisa, ut refert Dominus meus avunculus, & magister Reg. de Carte dicto cap. 3. prima partis de feudis, nu. 70. Reg. Rovitus super dicta Pragmatica 63. num. 20. & 21. ubi referuntur decisiones, & etiam ipsi Civitati capiti, quando ipsius Vicus, seu Casale alienatur, cum justum sit, & conveniens, membra à suo capite non separari, & intersit capitis membrum aliquod à se non abscindi, & ob id semper fuerint admittæ ipsæ Vrbes ad defendendum conservationem domanij propriorum Casalium, pro earum interesse, quod consistit in multis, ut sunt annona, & abundantia sibi providendi, ex Casalibus, quæ cum separantur, & Baroni subjiciuntur, ferè diminuitur, vel etiam ex toto cessat, item propter obsequia, servitia, & auxilia, quæ tempore belli, vel cujusvis alterius necessitatis solent per Casalenses Civitati præstari, & tandem cæteris omissis consideretur conservatio libertatis ipsorum Civium, & Nobilium ipsiusmet Civitatis, qui possident agros, vineas,

viridaria, census, & ferè omnia eorum bona in tenimento, & districtu Casalium, quibus sub imperio Baronis liberè uti, & fortè nullo modo frui permittitur, adeo ut restricta illis libertate, vix intra murorum ambitum eis spatium permittatur, ne foras vel tantillum egressi, prohibito etiam licito armorum usu jugo servitutis Familiz Baronis, ejusque Capitanei subjiciantur, quibus rationibus attentis ferè omnia domania obtenta per Civitates, tam gratiosè, quàm in remunerationem fidelitatis, & servitiorum, & præsertim pretio mediante fuerunt expressè comprehensa, & impetrata pro seipsis, & suis Casalibus, & Villis, quorum impensa fuerunt etiam obtenta domania, & ob id Civitates semper admittæ fuerunt ad defensionem domanij suorum Casalium, ut practicum fuit cum Civitatibus Neapolis, Surrenti, Nolæ, Gaetz, Seminariz, & aliis.

Hoc tamen dicebatur esse declarandum, ut non facilè sit hoc jus prælationis concedendum Civitati Capiti contra voluntatem ipsius Vici, seu Casalium alienati, prout hic assererebatur alienationi factæ dicti Casalium Sanbatelli in istum Ducem emptorem, expresso consensu in publico consilio in præsentia Auditoris Stephani Tenorij delegati ad tradendam possessionem emptori, servatis servandis, idem Casale velle stare, declarasse sub die 15. Martij 1639.

Et ex relatione ejusdem Auditoris facta instante Casali de ordine Sux Excellentiz dicebatur, apparere de gravaminibus, molestiis, & oppressionibus, quas Casalenses quotidie patiebantur à Civibus Reginis, & testatur dictus Auditor, se fuisse rogatum, ut quàm citius posset, à dicto jugo eos liberaret, immittendo emptorem in possessionem.

Indeque argui poterat, quod si talia audebant cives Regini, & hoc modo erga incolas Vici se gerebant, ex simplici majoritate, & præminencia Civium, dum nec asseritum dominium Territorij, nec præsentia jurisdictio esset huc usque admittæ, nec declarata, licet Civitas prætendisset ex quibusdam processibus, & actis in promptu exhibitis docere de suo jure, & possessione in exercitio jurisdictionis civilis, quæ discussio fuit reservata tempore expeditionis articuli prælationis: quid isti cives admittissent, & quomodo se gessissent erga Casalenses, si Civitas non solum fuisset caput in ordine ad membra rationis solius præminencie,

sed effecta fuisset utilis domina cum iurisdictione, & imperio Baronis; decet enim Principem subditorum gravaminibus nedum
 67 mederi, sed futura prævidere, eisque occurrere, & tollere antequam eveniant, cum dicatur subditorum protector, & officium gerat paternum, *l. fin. §. ultim. C. de caduc. tollend.* & pater est patriæ, *Seneca allegatus per Isern. in c. 1. §. item qui, quæ sit prima causa benefic. 68 amittendi*, & dicitur sponsus Reipublicæ, aded ut ipse in Republica sit, & inter Cives connumeretur, in quo primum habet locum, & Respublica in ipso, *Guid. Pap. decis. 631.* & sicut vir est caput uxoris, ita Princeps Reipublicæ, ut inde maritus dicatur, & subditos diligere tenetur ut filios, & eorum commoditates investigare, & subditos alere, *Isern. in capit. 1. de prohib. feud. alienat. per Lotharium, Mutius Surgens multa congerit in additionibus ad opus Surgentis fratris de Neapol. Illustrata, fol. 423.*

Negabatur insuper, Civitatem habere sufficientes vires ad solvendum tam ingens pretium ducat, 52. m. ad quod ascendebat quantitas pretij pro mille focularibus, pro quibus emptor obtulit solvere salvo jure majoris summæ, quæ ad Fisci commodum apparere posset, facta numeratione, ut interim redderet certam Regiam Curiam de summa dicti pretij, siquidem licet Civitas allegaret, non posse controversi de sufficientia virium, dum in promptu offerebat pretium numeratum, ex quo evidentissime patebat, exuberantes habere vires; replicabatur tamen ex adverso, pecuniam oblatam pro exolvendo pretio non esse propriam Civitatis, nec sibi donatam à Civibus, qui vellent iura Civitatis conservare, quod de facili, præsertim his calamitosis temporibus
 69 credi, nec præsumi potest, cum generaliter potius fatuitas, quàm donatio tam ingentis summæ verisimiliter præsumatur, verum fuisse Civitati mutuam, & sub fœnore maximo accommodatam à Barone Francisco Paravagna lanuense, negotiatore pecunioso, cive Rhegij commorante, qui ut Rhegionibus dominaretur, & ut suam potentiam adversus emptorem ostenderet, cui pro suo commodo ab initio se opposuit, ad hoc vano impulsu ductus fuit, ea tamen intentione, ut verisimile est, ex qualitate personæ, patriæ, & exercitij publici negotiatoris, repetendi sortem cum maximo Civitatis damno, ut facere consueverat in partitis, & negotiis cum Regia Curia, in quibus ipse Paravagna ex partitis ingentibus, & ex-

cessivæ quantitatis cum Regia Curia pluries peractis, & repetitis annis ab hinc sex sua industria, & solertia, fato favente, & fovente, taliter lucratus est, exigendo ultra excessivum interesse cambiorum aliud interesse, duplicando, & replicando fœnus sub novo
 70 nomine, vulgò dicta (*l. Adeala*) quæ ex inventione fœneratorum cœpta est praticari, & solvi per Regiam Curiam, dum ob ejus necessitatem, & pecuniarum indigentiam, ob belli calamitates coacta fuit solvere non solum centesimas usuras, sed duplum sortis, sub colore Gemmæ, quam propter mutuum fœnebre introduxerunt negotiatores, ut Regium Ærarium, & successivè Regni vires penitus, & omnino exhauserint, eorumque facultates in immensum creverint, prout istu oculi vidimus plures negotiatores momento temporis immensi Patrimonij possessores effectos, & uti terrarum, & Civitatum Dominos sedere cum Principibus, & Magnatibus terræ, dolor, & temporum deploranda calamitas, ubi nobilitas citò acquiritur, crescit, & senescit, & in divitiis quovis modo partis consistit, & alitur, non in egregiis factis propriis, & majorum, qui longo temporis interstitio per plures generationes virtute nobilitatem sibi, & posteris, juxta veram nobilitatis speciem paraverunt; verum contra istos sic brevi ditatos ex partitis cum Regia Curia, eum tam ingenti damno patrimonii, & totius Regni iactura facta testata erunt iura Fisci congruo tempore proponenda ad Regii patrimonii, & totius Reipublicæ indemnitate.

Et ad confirmandum motivum, quod Civitas esset ære alieno gravata, & corrodi à fœneratoribus, unus ex Dominis Regentibus meminit, & fidem fecit pridie pro parte Civitatis fuisse Excellentiss. Proregi supplicatum, concedi licentiam pro augmento gabbellarum, ut posset oneribus ordinariis, & extraordinariis occurrere, ex quo indigentia Civitatis videbatur detecta, & verisimile minimè fuerit habere de proprio pecuniam pro redimendo Cafali, & novissimè contra Civitatem fuit motivatum, retractum non competere, nisi perfecta venditione, triplici, ac suprema perfectione, scilicet consensu, periculo, & traditione, ad tracta per *Affl. dec. 280. num. 4. Tirac. in pri. retract. §. 1. glos. 2. num. 46. & 50.* cum concordantibus per *Giurb. dec. 80. num. 12.* & latius ex *nu. 15. cum sequen.* siquidem ex perfectione, & complemento ipsius venditionis, cum ex toto est absoluta, videtur oriri, & acquiri

requiri consanguineo, vel vicino jus retractus, vel prælationis, quod ad ipsius similitudinem competit subditis ad libertatem proclamantibus, ut colligitur ex his, quæ tradit D. meus de Curte d. c. 3. nu. 48. 50. cum duobus sequentibus.

Ad quod ponderabatur Prag. 63. de off. Proc. Cas. §. 1. & 5. permittens prælationem intra annum tantum à die captæ possessionis, ex quo videtur inferri, ab eo tempore incipere jus prælationis competere.

Et hoc præsertim in casu præsentis, ubi venditio neque prima simplici perfectione dicitur perfecta, dum pretium non est certum, imò nec ipsa rei venditæ qualitas, & quantitas, facta oblatione ad rationem du. 52. pro quolibet fumante, habita ratione ad numerationem, & liquidationem faciendam ex post facto tempore traditionis, non adhuc sequitur.

Attamen in contrarium pro Civitate respondebatur, quòd licet in retractu sint variz opiniones, utrum competat post perfectam venditionem solo consensu, & fortè verior sit affirmativa, pro qua multi ex antiquioribus Senatoribus affirmabant, ita de stilo Sacri Conf. fuisse semper receptum, etiam in retractu sanguinis, vel vicinitatis, attamen hoc jus competens pro dominio non est omnino idem, sed diversum à retractu, quinimò origine, & effectu dissimili; retractus enim quamvis videatur repugnare juri Civili, de quo in l. dudum, C. de contrahenda emptione, attamen fundatur in l. Moysis in 25. cap. Levitic; Ruth cap. 4. Num. cap. 36. ut advertit Luc. in l. 1. in verb. debiti C. de imponenda lucrativa descriptione lib. 10. & explicat Tiraq. in præfat. primi retractus, num. 7. vers. id autem, cum sequent. & expressè reperitur approbata consuetudo retractus de jure Canonico in cap. constitutus, de in integr. restitut. & de jure feudorum in cap. 1. §. sed etiam res, per quos fiat investitura, in c. 1. §. 1. qualiter olim feudum alienari poterat, & late tradit Reg. de Pont. dec. 11. & tamen in Consilio Roviti, quod sequitur post dictam dec. 11. de Pont. & de provis. fieri solit. Sa. nu. 17. in Regno adest Constitutio Frederici, quæ est jus commune in Regno, incipiens Sanctissimus, & Neap. Consuetudines particulares de jure congruunt, sicut apud fere omnes gentes adsunt similia statuta, & consuetudines, quæ retractum permittunt, easque valere, & non esse contra jus commune, sed tantum præter illud, probat Tiraq. loc. cit. num.

14. 21. & per totum, qui etiam nu. 16. & 22. cum

78 seq. interpretatur textum in d. l. dudum, ut nullo modo reprobet retractum, sed illa Constitutio reprobetur, qua solis proximis, & consortibus vendere licebat, non etiam aliis, cum per retractum liberum sit quibuscunque voluerimus vendere, eo dumtaxat concessio, ut res arbitrato venditoris jam alienata, possit à proximo restituto pretio redimi, siquidem eo reprobato, non cogetur pretium restituere, l. jubemus nulli §. sanè, & §. prædia C. de sacros. Eccles. ut latius Tirraquel. num. 16. quomodo mihi videtur l. ser. intellexisse sensum dictæ l. dudum, in l. Imperialem §. nec dominus, post num. 45. ibi, ergo nec non facere, id est non alienare, quia non facere, facere est, ubi. Liparulus litera L. & B. At jus prælationis nullo jure communi, nec municipali fundatur, ut arguendo à sufficienti enumeratione partium probat Dominus de Curte in sæpe citato capitulo 3. 1. part. de feudis, ex num. 39. qui in specie fundat, non competere jure consanguinitatis, nec vicinitatis, post num. 40. vers. nec etiam, & num. 43. imò contra jus, ut ex Camerario refert num. 46. in fin. sed solum ex quadam consuetudine Tribunalium, ut per eum numer. 54. Item jus retractus fundatur in proprio jure residente penès retrahentem, cui uti consanguineo, vel vicino competit jus retrahendi, cum illud jus prælationis è diverso, ad summum fundatur in jure Regis directi domini, & sic Universitas vendita nullo jure proprio suffulta, sed alieno. Regis illud intentare potest, & quamvis rhamiximè dubitetur, quomodo Rex directus dominus valeat illud exercere ad beneficium terræ subditæ, attamen id contra juris regulas receptum est ex æquitate, vel ratione proprii interesse domini ex consolidatione jurisdictionis, quæ erat in utili dominio Baronis, ut doctissime melius omnium explicat D. meus dicto cap. 3. ex num. 48. 50. usq. ad 51. & proinde si Rex non consentit communicando Universitati jus sibi competens, nullum jus prælationis exerceri potest per Universitatem, cum non sit ejus radicatum in subditis, sed absolute sit in mera facultate directi domini, ut idem Dominus de Curte servari testatur num. 53. & 75. in fin. cui addo Surd. consil. 205. num. 25. lib. 2. qui concurret in eo, quòd sit facultas competitens directo domino, & Dominum de Curte refero, & sequitur Regens de Ponte, ipsam in omnibus probando de potestate Proregis, tit. de diversis provisionibus, in §. 1. ex num. 9. vers. ego autem, qui dicit, quòd lites, quas

quas Vniverſitates exerceant jure prælationis, illas agunt virtute juris competentis directo domino, cum ejus ſcientia, & conſenſu, Fiſco aſſiſtente, & defendente, quod eo invito exercere non valent, & hoc inſiciari non potuit *Dominus Rovitus in dicta Pragmatica 63. num. 27.* qui addit *Reverterium de cif. 22. volu.* 1. licet diſtinguat inter domanium petatum ab Vniverſitate, quæ reperitur ſub domanio, & eas, quæ reperiuntur ſub Barone, & venduntur alteri Baroni, inter quos caſus licet adſit aliqua differentia, tamen juxta prædictos Doctores ſemper competit Vniverſitati jus prælationis jure Regio, & directi domini.

Ex quibus patet evidenter, hoc jus prælationis non ſolum non eſſe idem cum jure retractus, ſed ſatis diſſimile origine, ratione, uſu, & forma illud exercendi, & ob id non mirum ſi non ſubiiciatur regulis retractus, cum competat quodam jure extraordinario, retractus enim ſupponit traditionem perfectam, ut ab emptore res retrahatur, ſed domanium fuit ſemper prædictum, & admiſſa petitio, dum agebatur de venditione jurisdictionis, ſive à Rege, ſive à Barone, & nedum Caſtro vendito, ſed in ipſo venditionis tractatu, quod nomen ipſum prælationis indicat, ut novo emptori alter præferatur, quod multò faciliùs concedi debet ante jus alteri perfectè quaſitum, quàm poſt radicatum domanium in perſonam emptoris, ex regula, quod juri quaerendo faciliùs derogetur, quàm quaſito, & ſic non in omnibus jus prælationis regulis retractus ſubiiciendus eſt, licet præ ſe ferat quandam retractus figuram, non omnimodam ſimilitudinem, ut patet ex his, quæ *Dom. de Curte, & Rovitus* ſcribunt in prædictis locis.

Et Pragmatica potiùs contrarium determinat, cum illius diſpoſitio emanaverit in favorem emptoris, dum principaliter diſponit, ut poſt annum à die adeptæ poſſeſſionis inquietari non poſſit, non tamen ex hoc ſequitur collectio, igitur ante adeptam poſſeſſionem nec etiam moleſtari poteſt, cum ex diverſis non fiat illatio, nec argumentum à contrario ſenſu ex diſpoſitione Pragmaticæ reſultat, nec colligi poteſt eo modo in ſenſu directè contrario, ſed potiùs non poteſt inquietari poſt annum, ergo ante lapſum anni bene competit exercitium juris prælationis, ex regula, quod prohibitum poſt aliquod tempus ante lapſum illius cenſetur permiſſum, & ſi ante lapſum anni permittitur, igitur

fortiùs antequam annus currere inceperit, vel ſaltem nihil determinat Pragmatica de termino à quo, qui præcedit, ſed tantùm, ut ultra annum decurrendum ab illa die non concedatur major dilatio, ſed ſi diligenter ante annum velit quis prælationem petere, offerendo pretium, Pragmatica non definiit, ſed remanſit in diſpoſitione juris, adjectio enim illa, à die capta poſſeſſionis addita fuit ad præfigendum certam diem, qua annus currere inciperet, cum latiori termino ad favorem petentis prælationem, qui nimis rigorosè excluditur ab omni remedio, & auxilio, etiam reſtitutionis in integrum, quæ per quæcunque verba non cenſetur de jure excluſa, niſi nominatim, & ſpecialiter ſtatuto, vel renunciatione excludatur, igitur contra petentem prælationem retorqueri non debet.

Vel ſaltem à verbis ſtatuti aded rigorosè, exorbitantis, vel correctorij juris communis, & fortè ſimul odioſi, non eſt argumentum ſumendum à contrario ſenſu ad correctionem juris communis, ut notatur.

Nec de voluntate Caſalis Sanbatelli, quod vellet acquieſcere dominio Baronis, omnino legitimè conſtabat, nam relationes Auditoris, & concilium cum ipſius interventu factum reddebantur ſatis dubia ex aliis conciliis, & ſcripturis in contrarium exhibitis, ex quibus de contraria voluntate apparebat, & ſic dubia probatio non relevabat, ex *reg. vulgata, neque natales C. de probation.*

Imò in promptu fuerunt pro parte Civitatis exhibitæ literæ originales ſupremi Conſilij Italix, in quibus continebatur, Caſale prædictum reſuſcitatum habuiſſe ad noſtrum Regem, & prævio mandato legitimo in perſonam Magnifici Franciſci de Sanctis aſſeruiſſe, Civitatem negligere conſervationem libertatis ipſius Caſalis, ſupplicando, conſervari in domanio, unde ex actibus invicem contrariis, juſtè, de vera, & libera voluntate Caſalis dubitari poterat, & in dubio veriſimile erat, illam ſtare potiùs pro libertate, quàm pro ſervitute, cum odia antiqua, vel non bene probatur viguiſſe cum hominibus iſtius Caſalis, ſed cum aliis diverſi nominis, ex quibus diverſitas corporum arguebatur potiùs, quàm identitas, vel non poterat ex inimicitis urgentibus, ultra ducentum annos argui odium durare uſque in tempus præſens.

Et quoad vires replicabatur pro Civitate, de ſufficiencia virium notoriè apparere ex pecunia

pecunia numerata promptè oblata, & cum effectu deposita, quam contendit esse propriam, & liberam ipsius, perventam ex gabella Serici, retorquendo in contrarium argumentum à verosimili de qualitate Baronis Paravagna, quem non erat verisimile sic de facili, absque solemnitatibus necessariis, concilio, informatione, ac decreto Collateralis, & obligatione civium ditiorum, qui promitterent redimere infra tot annos juxta stilum, credidisse pecuniam Civitati, illam inani impulsu consumpturæ, & dicenti, non esse propriam pecuniam, de qua liberè disponit Civitas, incumbere onus probandi, nec ex eo, quòd petierit interponi decretum pro imponenda, vel augenda quadam gabella pro solvendis Regiis impositionibus, sequitur Civitati non suppetere sufficientes vires, ut pro redimendo Casali, sibi multipliciter subjecto, & conservanda propria libertate, non valeat pretium oblatum solvere.

Vnde Domini Iudices adjuncti, quibus jus fuit liberè votum dare, & discrimen votorum redimere, ut decretum juxta eorum sententiam proferretur, habuerunt pro vero.

Primò, hoc jus prælationis pro obtinendo domanio esse quid diversum à retractu sanguinis, vel vicinitatis, & ideo exerceri posse, etiam ante venditionem perfectam integra, & totali perfectione, & Pragmaticam, qua conceditur annus, esse ita intelligendam, & ex his non obesse doctrinam *Pistorij* loquentis in retractu *quæst. jur. lib. 2. cap. 12. post numer. 58. & 62.* sicut etiam *Rosenth. de feudis, cap. 9. memb. 2. conclus. 91. num. 24.*

Item regulariter Civitati, velut capiti jus competere, & què, ac ipsi Universitati Casalis venditæ provocandi ad domanium, etiam invito Casali pro suo proprio Civitatis, & Civium interesse, ne membra à capite separentur, *cap. cum non deceat, de rescript. & cum utavi. contr. 7. lib. 1. contr. illustr. nu. 52. & contr. 23. n. 26.* & nunc addo *Bald. in prætud. feud. nu. 32. Crævet. cons. 318. nu. 5.* quod clarissimum est; ut alia probatione non egeat, cum naturale sit, ut capiti cetera membra subsint, & parcent, & simile videamus in feudo, cujus feudi velut capitis nomine vendicantur membra, & jura nulliter distracta, & ab ipso feudi capite separata, juxta *glo. in Constitut. Consuetudinem,* cum aliis, quæ adduxi *d. contr. 7. num. 51. lib. 1.* quando tamen non concurreret justa aliqua

causa contradicendi, utpote si domanium esset Casali ipsi damnosum, vel timeri posset, Casalenses malè, vel asperè tractari, vel malè cum ipsis agendum per cives.

Item Civitatem, Monasteria, & similia corpora, & Collegia universalia, quæ non moriuntur, esse prohibita emere feuda absque speciali permisso Regis, quo casu cum illa possident ex antiquis concessionibus, vel post Pragmaticam ex dispensatione, singulis quibusque quindecim annis juxta antiquum decretum Camerae solvunt relevium deficiente spe devolutionis ad beneficium Fisci. Verùm illa non prohiberi emere feuda, modò describantur in faciem alicujus particularis, ut in feudo Rignani, & innumeris aliis praticari vidimus, quo casu jura dominicalia, ut servitia, & alia præstantur ab illis, in quorum faciem sunt descripta in Cedula, sicuti ob eorundem mortem, vel delictum regulatur spes devolutionis, sive consolidatio dominij utilis cum directo, cessat enim ratio prohibitiva Pragmaticæ, & propterea in præsentis casu frustra fuit opposita prohibitio Pragmaticæ Civitati Rhegij, dum ipsa obtulit nominare Civem, in cujus faciem feudum describeretur.

Fuit etiam habitum pro vero, prælationem, quæ Civitati per Regem alienatæ, sive ipsius capiti respectu Casalis infeudati de jure conceditur, non competere, nec proponi posse, nisi ad finem conservandi, vel acquirendi domanium, non autem subiiciendi locum venditum servituti, & dominio utili alicujus, etiam propriæ Civitatis, & proinde hæc via non posse competere jus prælationis Civitati Rhegij, cum non sit purum, & verum domanium libertatem producat, sed velatum, ut sub colore, & velamento domanj subiiciatur servituti plurium, quæ durior videtur, quàm simplex unius Baronis dominium, & solum superesse Civitati spem consequendi jus prælationis, quatenus doceret, & appareret se habere dominium territorij, vel jurisdictionem civilem, si fortè id in promptu constare posset, ex antiquis processibus, in quibus allegabatur constare de dominio, & actibus possessivis jurisdictionis.

Et similiter dictum fuit, cessare pro nunc in præsentis discussione articuli, Fiscum ratione partis posse vendere totum, requisito tamen consorte, & sic Civitate domina civilis, cum Fiscus in præsentis vendiderit totam jurisdictionem, ut suam, uti de jure præsumitur quousque Civitas, Fisco, & Casale audire,

audito, obtineat declarari, jurisdictionem civilem esse suam.

Itemque bene provisum dum decreto lato sub die 9. Septembris proximè præteriti dictum fuit, non competere Civitati jus petendi restitutionem in integrum adversus primum decretum, quo fuerat provisum, consignari possessionem emptori, reservato jure prælationis, deficiente siquidem prorsus læsione, quæ eatenus fuisset considerabilis, quatenus Civitati jus esset petendi prælationem, & de illa in promptu constaret, & fuisset illius decisio dilata, ex quo læderetur Civitas longa, & dura litis prosecutione, cum retentione interim pecuniæ otiosæ in Banco, de quo hucusque Civitas non docuit.

Et tantò magis, cum fuerit justè dubitatum, an verè Civitati suppetant vires, cum hodie ob gravia onera, & impositiones impositas occasione bellorum, vires Universitatum præsumantur potiùs attenuatæ, quàm auctæ.

Et tandem fuit decisum, concessionem Scari cessisse in evidens damnum publicæ utilitatis, & proinde Fiscum fuisse læsum in ejusmodi concessione, quæ nullo pretio concedi debuerat, licèt ex argumentis non levibus fortè non injustè prætendi potuerit, dictam facultatem eligendi Searum nullo modo fuisse per Fiscum admissam tempore conventionis.

S V M M A R I V M.

- 1 Terminus ad denunciandum non erit concedendus procuratori habenti cognitionem decreti lati post longum tempus intimati, vel si calumniosè petatur, n. 5.
- 2 Certiorari quis non debet post habitam notitiam.
- 3 Reclamatio à decreto certam arguit scientiam; actori ut concedatur non erit opus executione, num. 6. cum reo in hoc ad imparia judicatur, n. 8.
- 4 Stylus qui sit pro reclamatione obtinenda à decreto lato per Regiam Cameram in Collaterali Consilio, & in Regia Camera, nec non Sacro Consilio, numer. 7. ab ipsis regulariter non conceditur reclamatio, nisi facta executione, nu. 9.
- 10 Decretum unum censetur, licèt plura habeat capita connexa, si ab unico verbo regatur oratio; quando est individuum non licet à parte reclamare, n. 11. & 12. & ita decisum, n. 13.

- 14 Prælatio denegatur non existente venditione, vel imperfecta, aut resoluta, num. 15. Casali vendito, Civitati non competit, ut illud efficiatur subditum ipsius, num. 16. secus ad finem conservandi in libertate domany, num. 18. vel si jurisdictionem civilem haberet, vendita criminali, num. 19. dummodo illud faciat describere in faciem alicujus particularis, & ita decisum, nu. 21.
- 17 Vasalli burgenses à nonnullis servis, plerisque verò libertis comparantur.
- 20 Privilegium l. 2. C. de comm. rer. alienat. non excludit prælationem.
- 22 Proreges alienationi assentire prohibentur feudo deveniente ad manus mortuas, vel semper vivas.
- 23 Ecclesia ut teneat feudum, de raro Dominus directus suum præstabit assensum; nunquam desinit esse hæres, n. 24.
- 25 Dispositio l. proponebatur ff. de judic. in omnibus casibus locum obtinet, in quibus viget.
- 26 Decisio refertur.

ARGUMENTVM.

Terminus ad denunciandum Procuratori an concedendus, si calumniosè petatur, & quando. Reclamatio an permittatur à parte decreti, & quid si contineat capita connexa, vel separata. Feudum an, & quando pervenire possit ad manus mortuas, vel semper vivas, ad intellectum Pragmaticæ 4. de feud. communiter nuncupatæ novem capitum.

DECISIO II.

Cum die Veneris 21. Octobris 1639. ex tempore ordine Excellentissimi fuisset iterum tractatum, quid esset agendum in articulo venditionis Casalis Sanbatelli Civitatis Rhegij venditi Duci Bruzzani de domo Carrasa, cum maximè pro omnium litigantium utilitate expediret, negotium celeriter terminari, ne scilicet Civitas Rhegij teneret in Banco otiosam tam magnam summam duc. 52. m. pro qua Fiscus solvebat interim negotiatoribus, ex eorum præscripto instituto ingens interesse cambiorum, & tandem ne emptor ex controversiis fatis

fatis intricatis in facto, & in jure inter partes ortis maneret amplius in suspenso, carens re, & parte pretii soluta, solvendo itidem interesse pro restanti pretio sub usuris parato.

Et dictum decretum cum fuisset intimatum Procuratori Ducis latum sub die 9. Septembris proxime præteriti, quo fuerat provisum, quod consignetur possessio Casalís prædicti cum jurisdictione, juxta formam venditionis factæ dicto Duci emptori, absque tamen facultate aperiendi Scarum, seu ut vulgò dicitur *Inbarcasuro*, reservata decisione articuli prælationis petitiæ per Civitatem, & ipsius emptoris parte fuisset per ejus Procuratorem petitus terminus ad denunciandum Duci, qui reperiebatur in ultimis partibus, Calabriæ propè Rhegium.

Fitico replicante terminum prædictum non esse concedendum, siquidem constabat, Procuratorem, & Advocatum dicti Ducis habuisse à tempore lati decreti ipsius notitiam, ex quo sibi fuerat notificatum mandatum, quod servata forma dicti decreti faceret depositum restantis pretii, quod de jure sufficere debebat, ex particulari notitia, & scientia habita prædicto modo de decreto jam lato, & sic non erat amplius certiorandus, *l. item veniunt, S. petitam, ff. de petii. hared. l. 1. in fin. ff. de act. empt. cum concordantibus à Tiraq. in 1. retract. S. 36. glos. 2. numer. 24. Surd. dec. 288. numer. 44. faciunt tradita per Mastrill. dec. 116. numer. 13. cum seq. par. 2.*

Quinimò eundem Procuratorem porrexisset preces S. E. in Collaterali, reclamando à decreto prædicto, ex quo arguebatur certa notitia, quamvis dictum memoriale ex stilo Tribunalis priùs debuisset presentari Domino Locumtenenti Regiæ Camera capiti Tribunalis pro obtinenda solita provisione, quæ passim concedi solet, quod loco reclamationis verbum faciat præsertim actori excluso ab aliqua re petita, etiam in ordinatoriis, quod hinc non fuerat servatum, siquidem de reclamatione interposita in Regia Camera non apparebat, quod erat necessarium præambulum, ut deinde à S. E. potuisset obtineri, quod de reclamatione interposita fieret rellatio in Collaterali, sed hæc omissio non obstabat, quin Procurator habuisset notitiam.

Insuper dicebatur, dictum terminum ad denunciandum captiosè, & calumniosè

fuisse petiturum, cum ex parte Ducis emptoris fuisset S. E. certior facta à pluribus ipsius Ducis conjunctis, nullo modo ipsum Ducem velle possessionem Casalís absque Scarò, & sic frustra videbatur peti terminus ad denunciandum, dum de voluntate principalis nolentis aliter emere, nisi cum Scarò constabat Viceregi.

Et proinde cum Civitas Rhegina maximam pateretur jacturam ob pretium prædictum duc. 52. mil. quos tenebat in Banco ob præparatam emptionem, si fortè ad jus prælationis admitti potuisset, ut sperabat, Fiscus verò maximo premeretur ære alieno sub excessivis usuris, ob bellorum undique flagrantium necessitates, quibus necessarium erat quotidie ingenti summa opem ferre, & sub cambio statutis temporibus pecuniam transmittere, mandante Excellentissimo, negotium terminari, stante quòd à decreto, cujus non poterat dubitari, Ducem emptorem habuisse notitiam, non fuerat, vel saltem non apparebat reclamatione legitimè interposita, quæ passim de stilo juris subnixo conceditur actori victo, cujus respectu nulla est necessaria executio, quæ aliàs victo reo est necessaria, ut admittatur revisio, sive reclamatione, quæ non conceditur, nisi exequuto decreto, ut propterea in Sac. Consilio in reclamationibus, quæ interponuntur à reis conventis victis, solet ipsius Præsidens rescribere, *notetur dies, & facta executione providebitur*, cum aliàs in actore ipsamet absolutio conventi, & actoris exclusio trahat secum executionem, unde reclamatione, non impeditur, & passim conceditur, adeò ut actor, & reus in hac materia ex diversitate rationis ad imparia judicentur in supremis Tribunalibus, cujusmodi sunt Sacrum Consilium Capuanæ, & Regia Camera, in quibus juxta formam *authentica, qua supplicatio C. de precibus Imperat. offer. solum admittitur supplicatio, non impedita executione, juxta latius exarata per Afflictum & Ursill. decision. 344. Franch. decis. 646. & Rovit. super Pragmat. 5. de offic. Sacri Consilij, & aliquid super Pragmat. 61. eodem titulo*, fuit dubitatum primò, utrum liceret Procuratori ipsius Ducis nunc reclamare, non quidem abi integro decreto, quo fuerat ordinarum, quod consignetur possessio Casalís Duci emptori, absque tamen Scarò, sed ab hæc ultima particula, qua fuit sibi denegata facultas aperiendi Scarum, contra formam pacti

pacti adjecti, ut is prætendebat in emptione dicti Casalalis prætendenti licere sibi reclamare ab hac ultima parte, quatenus Fisco instante, ac petente per viam restitutionis in integrum adversus pactum in contractu adjectum, fuerat sibi denegata concessio Scari, & acceptare priorem partem tradendæ possessionis, quæ erat in ipsius favorem.

In quo puncto fuit resolutum, quod licet de jure ante omnia de possessione debuisset controversia finem accipere, quam ageretur de diffiniendo articulo prælationis, de quo videbatur, tradita possessione, justius agendum, prout primo loco in favorem emptoris fuerat judicatum sub die 8. Julii.

- Attamen, tum quia reclamatio non erat interposita, vel saltem non apparebat, tum etiam quia si fuisset interposita, non videbatur posse concedi, nisi ab integro decreto, siquidem non erant capitula separata, sed unum, & idem, quia sub unica verborum structura, & ab unico verbo regeretur oratio decreti, *l. etiam §. 1. ff. de minor. & etiam plura capitula connexa sunt, ac si esset unum, & idem capitulum, C. v. dec. 16. numer. 19. 2. p. alios affert Surd. dec. 58. numer. 4. & 10. Menoch. latè de arbitr. lib. 2. centur. 1. casu 95. & si sunt connexa, ergo & individua, Menoch. ibidem, numer. 5. & 9. Surd. dec. 199. numer. 13.*
- ita quod de jure non videbatur permitti, ab ultima particula reclamari, & reliquam partem acceptare, ex eo, quod decretum erat individuum, ut in puncto, quod iudicis decretum sit individuum probatur in *l. 1. §. hæc verba ff. ne vis fiat ei, Afflic. in terminis decis. 218. numer. 4. & maxime quando continet unum tantum caput, l. in hoc iudicio ff. famil. erisc. Franch. dec. 245. numer. 4. & proinde fuit resolutum, nihil impedire, quin de articulo prælationis prætenso per Civitatem tractaretur, dum per emptorem stare, quin ageret de consignanda sibi possessione juxta decretum, excepto Scaro, cujus respectu sibi non licebat reclamare, nisi simul impugnet etiam consignationem possessionis, tanto magis, quia in omnem casum fuisset jus prælationis Civitati reservatum, & illius decisio tractanda. Aut enim Dux emptor consensisset decreto, & petisset possessionem Casalalis absque Scaro, & tunc de articulo prælationis appositissime fuit agendum tradita possessione, ut est supra di-*

ctum, aut verò ab eo reclamasset, etiam dato, citra veri præjudicium, potuisse reclamare ab illa particula denegationis Scari, vel saltem ab integro decreto, quatenus non fuisset empturus ullo modo absque illa facultate aperiendi Scarum, & tunc si obtinuisset, ut sibi traderetur possessio cum facultate Scari, similiter jus prælationis esset reservatum Civitati, quæ potuisset, ut offerebat etiam facere, remittere ad beneficium Fisci Scarum, sin autem fuerit emptor, & decretum postea viso exitu reclamationis acceptasset, eo casu pariter de jure prælationis Civitati competenti fuisset agendum, quod jus prælationis eo dumtaxat casu videbatur extingui, ut de eo amplius agendum non esset, ubi propter denegationem Scari emptor expressè declarasset, ab emptione se velle discedere, quod jure facere posset ob in integrum restitutionem Fisco concessam, justè enim posset dicere emptor, non fuisse empturum absque Scaro, quo casu resoluta venditione nullum jus prælationis Civitati superesset, cum constet, non dari prælationem sine venditione, eaque perfecta prima, vel ultima perfectione, juxta varias DD. sententias supra relatas.

Et ne eveniente hoc ultimo casu, ut de facili videbatur evenire posse, emptore ab emptione discedente, qui principaliter ob emolumentum Scari ad illam accessisset dicebatur, Fiscus remansisset sine emptore, & frustraretur pretio, quod jam promptum erat in Banco.

Et contra, qui partes Civitatis agebant, videbantur toto conatu anhelare ad ipsius emptionem, sive per viam prælationis jam petita, sive etiam fortè per viam principalis emptionis, ne Fiscus, qui habebat duos concurrentes, careret utroque, ut interdum evenire solet.

Vocato Procuratore Civitatis, qui declaravit, Civitatem velle non minus emere principaliter resoluta venditione facta Duci, quam illa sequuta per viam prælationis, & ratificare consensum alias datum de describendo ipsum Casale in faciem unius ex civibus, quinimò etiam reducendi omnia pacta, & condiciones in oblatione contentas. Fisco nocivas ad arbitrium ipsius Fisci Advocati, & offerendo etiam pretium numeratum.

Idcirco ne resoluta venditione de consensu utriusque partis resolveretur etiam jus prælationis ex ipsa venditione procedens, atque

24 atque inherens, aded ut recedente emp-
tore abemptione, & cessante Civitate à
prosequutione juris prælationis, venditione
resoluta cessaret ipsa executio venditionis,
& comoditas recipiendi pretium, quod erat
promptum, visum fuit Senatui aures præ-
bere, & inclinare novæ oblationi factæ
per Civitatem de emendo principaliter,
sicut admitteretur quælibet privata perso-
na.

Tum maximè, quia pro majori votorum
suffragio Domini verebantur, ne de facili
jus hoc prælationis competere possit Civi-
tati, ex adnotatis per me in præcedenti,
cùm constet regulariter jus hoc prælationis
non concedi nisi in casibus à jure expressis,
25 ut advertit, & arguit D. meus de Curte d. c.
3. numer. 40. non gravis videtur injuria inani
honestatis colore velata, ut homines de
rebus suis aliquid facere cogantur inviti, l.
dudum 14. C. de contrahenda emptione.

Nec inter casus, in quibus conceditur
jus retractus ratione sanguinis, vel vicinitatis
de jure communi, vel inunicipali, videtur
posse connumerari casus, ut infeudato per
Regem Casali, Civitas, quæ huc usque non
est, vel non apparet legitimè domina, sed
caput tantùm Casalis, possit in emptione
26 præferri, ut Casale sibi ratione simplicis
præminentia, ut membrum capiti subje-
ctum efficiatur subditum, & sub jurisdic-
tione, imperio, & utili dominio ipsius, & ho-
27 mines vasalli burgenles, qui & servi appel-
lari possunt, vasalli scil. Baronum, ut autho-
ritate Regentis Moles hæc & alia scripsi som.
1. controu. III. in addit. ad controu. 53. art. 1.
numer. 14. quamvis magis libertis, quàm ser-
vis comparandos esse voluerit ex Iser. D.
meus de Curte d. c. 3. numer. 44. nisi tamen in
manus asperi, vel avari Baronis incidant, ut
per sepe contingit, ut sit necesse invocare
auxiliùm Io. Fabr. in §. sed major domino-
rum asperitas, Instit. de his, qui sunt sui, vel
alieni juris, de quo latè idem D. de Curte d. §.
3. numer. 45. quod rarè vidi obtineri, vel nisi
defatigatis pauperrimis Civibus, laboribus,
& expensis, cùm tamen prælatio, quam
28 potest in casu venditionis prætere Ci-
vitas, non sit alia, nisi ut valeat ipsum Ca-
sale redimere, ut sub dominio, & libertate
secum conservet, & retineat, quod cuilibet
de populo, etiam invitis aliis, dum ta-
men eo casu de proprio redimat sine spe
repetitionis, concessum est favore liberta-
tis, unde non videbatur jus hoc extenden-
dum ad servitutem, & subjectionem, quæ

libertati, & sic juri naturali est contraria,
etiam ne inducta ad unum finem, opposi-
tum operentur.

Verùm si fuisset certum in facto de quo
aliqui ex Dominis attestati sunt, id ex pro-
cessibus antiquis constare, Civitatem ha-
bere dominium territorii, in quo erat ædi-
ficatum Casale, quinimò habere jurisdic-
tionem civilem infra certam summam in
ipsius homines, ibidemque exigere colle-
ctas, cæterasque impositiones, hoc casu
fortè concessisset uterque Senatus Civitati
jus prælationis ratione communis domanii,
territorii, vel consortii cum ipsa jurisdic-
tione, siquidem quamvis jurisdic-
tione, velut species diversa distet à criminali, &
mero, & mixto imperio, attamen cùm utra-
que comprehendatur sub jurisdic-
tione in genere sumpta, absolutum est, habenti
19 jurisdic-
tionem civilem competere jus præ-
lationis in venditione criminali, cùm una
jurisdic-
tionis species alteram ad se attrahat,
cùm Reipublicæ intersit, & rectæ justitiæ
administrationi conveniat, ut per unum,
& non plures jurisdictionis exercitium ad-
ministratur, de quo cùm latè scripserim, &
decisiones concessi in additionibus ad dictam
controu. 53. artic. 2. per totum, ulterius non im-
moror.

Neque potuisset excludi Universitas à
20 jure prælationis, ex eo, quòd Fiscus etiam
ob modicam partem, quam possidet ven-
dat totum, ad rex. in l. 2. C. de commun. ter.
alien. cum vulgaribus concordantibus, si-
quidem hoc privilegium non competit
Fisco simpliciter, & directè, nisi requisi-
to consorto, ut ipse latè scripsi in causa ven-
ditionis Casalium Urbis, supra responso præ-
cedenti.

Et sic cùm non liqueret die prædicta de
jure Civitatis Rhegii super territorio, nec
de possessione jurisdictionis civilis, super
quo erat de juribus partium plenius tempo-
re magis congruo agendum, reservata ob id
meliori liberatione super jure prælationis
ex causa communionis territorii, & jurif-
21 dictionis, fuit ad Fisci commodum, &
cautelam admissa Civitas ad offerendum
de novo, ut quilibet extraneus, remissa pa-
ctorum reformatione arbitrio Fisci, tan-
quam boni viri de Civitatis consensu,
quæ eligeret personam, in cujus fa-
ciem feudum in cedulaario & quinter-
22 tionibus describeretur, ne feudum ad ma-
nus mortuas, vel semper vivas deveniret,

contra Regiam sanctionem prohibentem concedi assensus per Vicereges, scilicet Pragmatica Caroli Cæsaris edita 17. Octobris 1531. in *Pragm. 4. de feudis, in primo ex novem capitibus*, reformata quoad tertium caput in *Pragm. 7. eod. tit. de feudis*, quod etiam jure communi fuerat statutum, ut licet ab Ecclesia possit teneri feudum, sicut à quolibet alio, ut firmat *Ifern. in Constitut. Iustitiarj nomen, col. ult. vers. sed*
 23 *quid in Ecclesia*; attamen dominus directus raro præstabit suum assensum, ne feudum ad manus mortuas, vel semper vivas, aut perpetuas perveniat, *l. si quis, ubi Lucas, C. de divers. prad. urb. li. 10. ne duret apud Ecclesiam in infinitum, Bal. in l. Imperialem, col. 3. vers. quarto ergo, de prohibita feudi alienatione per Federic. ubi Affl. not. 12. numer. 46. & in Const. hac edictali D. Capyc. col. 163. in parvis, Camerar. car. 23. col. 3. lit. N. & O. cum seq. post Ifern. in cap. 1. de alien. feud. ibi, at si Ecclesia permetteretur alienari, perpetuo derogaretur domino feudi, quia nunquam desinit esse hares, l. proponebatur, ff. de Iudiciis, ubi Episcopus Liparulus lit. C. & D. in addit. latè cumulat, eademque ratione*

25 idem evenit in Civitatibus, & Collegiis, in quibus eadem ratio, dicta l. proponebatur, & in l. annua, §. Attia, ff. de annuis legatis, Anna alleg. 121. numer. 2. & in cap. 1. de vasall. decrep. atatis, numer. 52. qui citat Boer. dec. 263. numer. 10. de qua re *Peregr. conf. 8. nu. 45. lib. 3. Borrell. conf. 1. numer. 16. plura Knich. de vest. pact. par. 1. cap. 2. ex numer. 205. 207. & 212. car. 327. post Frec. lib. 2. tit. de orig. Baro. §. pluribus autem modis, numer. 78. Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de Absens. Regis, §. 8. sub numer. 1.*

Vnde fuit decretum die prædicta 21. Octobris 1639. quod Dux Bruzzani infra tot dies specificè, & clarè declararet, si
 26 intendebat emptionem Casalis perficere absque Scaro, aliàs providebitur super oblatione ultimo loco facta S. E. per Civitatem Rhegii pro emptione dicti Casalis, salvis juribus Civitati, etiam super prælatione per prius petita.

S Y M M A R I U M.

- 1 *D. Carolus Brancatius insignis causarum patronus.*
- 2 *Articulus juris debet decidi absque termino, & nu. 16.*
- 3 *Decreta non dicuntur difformia, quando in se-*

cundo fuit addita clausula, cui pars renunciavit. S. C. & R. C. habent executionem paratam, nu. 7. latum parte instante non eget intimatione, nu. 8. ferendum inter emptorem, & Fiscum super traditione possessionis non præjudicat prælationi petita, num. 14.

- 4 *Casus, in quibus decreta censentur conformia, remissive.*
- 5 *Retractus jure sanguinis, vel vicinitatis conceditur, etiam ante traditionem, & ita practicitur.*
- 6 *Executi dicitur captum consignatis provisionibus pro capienda possessione.*
- 9 *Conventus non tenetur acta intimare, sed sufficit presentatio.*
- 10 *Exceptionis præjudicialis vim obtinet prælationis petitio, qua impedit litis ingressum, & in ipsa admittitur reus ad probandum antequam actor, numer. 11. respiciens statum, vel personam, differt ab actione à tertio oppositore proposita, qua potest nocere, vel totum judicium absorbere, numer. 12.*
- 13 *Præjudicialia in Regno sunt sublata.*
- 15 *Regula, qua habet, circuitus inutiles esse vitandos, non impedit possessionis traditionem in causa prælationis.*
- 17 *Procurator ad lites nec remittere, aut donare potest jus principali competentis.*
- 18 *Scientia principalis præsumitur in re gravi gesta per ejus procuratorem, si competens temporis intervallum effluxerit.*
- 19 *Vasalli potius tenentur obsequia præstare Baroni, quàm Civitati, à qua fuerunt separati.*
- 20 *Pretium augeri non potest in petitione prælationis, ne durior efficiatur conditio emptoris, & ita decisum, numer. 21.*
- 22 *Venditione resoluta cessat prælatio.*

A R G V M E N T U M.

Prælationis quæstione pendente, an sit remoranda possessionis traditio. Consensus cum reservatione adhibitus an pro præstito habeatur.

DECI-

DECISIO III.

DUm in negotio venditionis Cafalis Sambatelli fuisset provisum sub die 21. Octobris, quod Dux emptor infra quatuor dies declaret, si intendit capere possessionem dicti Cafalis, absque facultate faciendi Scarium, seu Sbarcaturum, alias providebitur super oblatione ultimo loco facta S. E. per Civitatem Rhegii pro emptione dicti Cafalis, salvis juribus Civitati, etiam super prælatione per prius petita, intimato dicto decreto procuratori ad lites, & vix elapso termino, vocato dicto procuratore die prædicta, cum ipse comparuisset cum Domino **C**arolo Brancatio Viro Patritio, Advocato primario, doctrinâ, solertiâ, & morum suavitate insigni, & præsentasset comparitionem, instando pro consignatione possessionis juxta oblationem sui principalis, prævia numeratione, & liquidatione focaliorum sine dicto Scaro, reservando tamen suo principali jura, quæ quolibet modo ei competere possent, etiam pro reclamacione à decreto interposito sub die 9. Septembris.

Et ex adverso pro Civitate fuisset oppositum, ante omnia esse providendum super articulo prælationis reservato, qui debebat prius expediri velut articulus præjudicialis, & absorbens totam, & integram causam, siquidem si Civitas obtineret in jure prælationis, frustra de consignanda possessione ageretur.

Præsertim cum esset articulus meri juris, in quo non erat aliquod in facto probandum, & proinde poterat expediri absque termino, juxta doctrinam vulgatam *Bald. in cap. constitutis, de elect. relata per Franchis decis. 221. nu. 12. & 262. in fin. Anna singul. 470. & scripti controu. 43. num. 15. lib. 1.* imò eodem momento cum pluries in discursu hujus causæ de jure, & juribus prælationis esset tractatum, discussum, & allegatum inter partes, & nihil aliud supererat pro complemento, quàm legere privilegia, & testes aliàs super hoc receptos in processibus antiquis inter easdem partes exhibitis.

Et addebat Civitas, hoc eò magis esse admittendum, siquidem quatenus visum fuisset, stante dicto consensu exhibito pro parte emptoris discernere, quod sibi consignarentur provisiones pro capienda possessione, quod hoc decretum velut interlocutorium erat sibi intimandum, & compe-

tebat ei reclamatio, tum quia restitutio in integrum petita adversus primum decretum factum 8. Julii, non tollebat remedium ordinarium reclamacionis.

Tum etiam quia non erant decreta conformia, cum ultimum esset, difforme, dum fuerat addita clausula contra emptorem vigore restitutionis in integrum à Fisco imploratæ adversus venditionem, quatenus in illa fuisset concessa dicta facultas Fisco damnosa.

Super quo ferè communi consensu fuit votatum, decreta esse conformia, quia accedente consensu Ducis emptoris, si legitime, & sufficienter acquiescisset decreto ultimo, respectu clausulæ denegationis Scari, quamvis prima facie videri possent difformia quoad sonum verborum, eo ipso quod ipse emptor renunciasset Scaro, decreta reddebantur conformia, & in unum consonantia, præsertim cum in primo nihil in specie de Scaro fuisset oppositum, vel tractatum, sed tantum in secundo ob petitam à Fisco restitutionem, cui acquiescendo emptor, nulla ex renunciacione proprii juris poterat amplius considerari diversitas propter simultaneum consensum, ad tradita in materia decretorum, & sententiarum conformium per *Theaur. decis. 122. & 228. Franch. dec. 550. & 664.* & ea quæ curiosè tradit *Regens Rovitus super Pragmatica 5. numer. 11. & 13. & super Pragmatica 61. ex numer. 3. & 5. de Officio Sacri Consilij*, ubi recenset novem casus, in quibus sententiæ dicuntur conformes, tamen adit aliqua diversitas. Vnde licet implorata restitutione in integrum, & succumbente Civitate, posset esse salvum remedium reclamacionis, tanquam remedium ordinarium, jure communi competens, attamen in præsentis casu durum admodum visum fuisset admittere Civitatem ad reclamacionem, dum prælatio de jure videtur confirmari ex perfectione venditionis, & maximè dum in utroque decreto esset expressè reservata decisio juris prælationis.

Quamvis enim fuerit ab utroque Senatu habitum pro vero, non esse necessariam perfectionem omnimodam, & finalem, quæ contingit in venditione per possessionis traditionem, ut competat consanguineo, vicino, vel alteri jus prælationis, de quo fuit attestatum per plures ex antiquioribus Senatoribus, ita observatum semper in Tribunalibus supremis hujus Urbis, ut etiam ante traditam possessionem fuerit

admissum exercitium retractus sanguinis, vicinitatis, vel aliter competens, de quibus loquitur *Franch. dec. 285. & 346.* tamen traditio possessionis nihil obesse poterat, quin ipsa possessione tradita, prout juris, & moris est, prius de possessione cognosceretur, quam de jure proprietatis, *l. ordinarij C. de rei vendic. & legitimo possessore, eodemque emptore admissio*, ageretur postmodum, si legitime competere poterat Civitati jus prælationis, constituto iam adversario, cum quo iudicium legitime procederet.

Et hoc proprie dicebatur fuisse decisum, non solum per dicta duo prima decreta conformia, sed etiam tertio decreto sub die 21. Octobris: supra initio relato, dum erat hoc specificè decisum, quod non obstante præensione Civitatis prætendente, ante omnia de jure prælationis agendum, tanquam articulo præjudiciali, & absorbente, fuit decisum prius esse consignandam possessionem, & sic necessariò prius erant exequenda dicta decreta cum effectiva consignatione possessionis, quam de articulo prælationis tractari potuisset, obstantibus nedum binis, sed ternis decretis.

Vel ad summum erat saltem superfedendum in decisione dicti articuli prælationis, donec fuerint consignatæ emptori provisiones pro consignanda possessione, & sic conceptum exequi, siquidem constat ex consignatione provisionum censerì conceptum exequi, *Anna in cap. 1. sub num. 240. de vassall. decrep. atatis*, & ita erat necessariò faciendum, tum in ordine propter auctoritatem Tribunalium, quorum decreta sunt omnino executioni demandanda, ut de sententia S.C. ex *Prag. 5. de offic. S.C. & de R. C. est Prag. 37. de offic. proc. Cas. & utrobique Rovitus*, & latè scriptis supra in primo *Responsio Fiscalis*.

Et etiam quia non erant decreta prædicta intimidanda Civitati, tum primò quia lata ipsa instante, & acceptante respectu duorum decretorum ultimo loco latorum, quibus denegabatur emptori Secutum, in quo Civitas Fiscò inheeratur, tum etiam quia Dux emptor erat conventus à Civitate & Curia super jure prælationis, licet respectu Fiscì Dux posset considerari ut actor pro executione contractus, ac nullibi de jure, nec in praxi conventus teneretur intimare acta, & minùs decreta actori, sed sufficit præsentare apud actorem Notarium.

Neque hinc poterat applicari, quod articulus prælationis haberet vim exceptionis præjudicialis, dum esse mûs extraterminos exceptionis præjudicialis, siquidem cum emptor institisset sibi tradi possessionem à Reg. Curia venditrice Casalis, & obtinisset sibi tradi possessionem rei emptæ, non fuit à Fiscò convento opposita aliqua exceptio præjudicialis, absorbens totam causam, ita ut de ea ante omnia esset cognoscendû, sed comparente Civitate ut tertio oppositore prætendente jus retractus, cum ex traditione possessionis tantum absit, ut præjudicaretur, sed potius confirmetur prælatio, præsertim expressè adjecta reservatione in decreto, ut sint salva jura Civitatis, non erant propterea applicabiles termini exceptionis præjudicialis, quæ impedit processum, & in qua propterea reus admittitur ad probandum antequam actor, ut in casu *l. Præses C. ad l. Flavi. de plag. cum aliis de quibus per Iaso. in §. præjudiciales, num. 17. & 18. Instit. de actio. & in actionibus præjudicialibus loquantur tex. in l. si testamentum 6. & l. si quis libertatem 7. ff. de petit. hered. aliud est enim, quod exceptio sit præjudicialis, quæ respiciat personam, vel ipsius statum, vel impediatur processum ad ulteriora, de quibus agitur in dictis juribus, aliud verò, quod actio à tertio oppositore proposita possit nocere, vel absorbere iudicium, & ex eo possit prætendi, quod superfedatur in primo iudicio, iuxta terminos *l. u à quo ff. de rei vendic. exornata per Covar. c. 13. pract.* Et maximè hoc est indubiû in Regno, ubi omnia præjudicialia, quæ sunt apta præjudicare iudicio intentato, sunt sublata hodie in Regno, tam si præjudicialia sint auctoritatis, & præminentia, quam si agatur de præjudicialibus in rem, & in personam, ut in causa status, & etiam in his, in quibus sententia lata in primo parit exceptionem rei judicatæ in secundo, & condemnatoria lata in secundo parit reo præjudicium in primo, discurrendo per omnes ferè actiones, & exceptiones præjudiciales de jure communi probat *Affli. esse correctas jure Regni per Const. Si civiliter agens, rub. 21. lib. 2. sub tit. de lit. contest. in crimin. vel civil. Præf. de Franch. decis. 512. numer. 2.* Præsertim cum hic decretum ferendum inter emptorem, & Fiscum super traditione possessionis præjudicaret prælationi intentatæ per Civitatem, ut supra dixi numer. 10.*

Neo regula circuitus inutilis vitandi applicari

15. plicari potest huic casui, ubi interest emptoris in possessionem immitti, tum quia maximum est possessionis commodum, ad tradita per *Franch. dec. 158. n. 10.* tum etiam quia multa possent occurrere ad prælationem excludendam etiam in facto, quæ emptori ad epta possessione possunt innotescere, ut ea suo tempore legitime per ipsum ad jus suum tuendum proponi possint, præsertim cum raro, aut nunquam verificari possit doctrina *Innoc. relata per Franch. in d. dec. 262. in fin.* ut articulus decidendus consistat in nudo puncto juris, quod non insurgat ex mixtura facti, ex quo jus oriri competentum est, quæ facti circumstantiæ solent cogere Iudicem ad terminum, sive dilationem ad probandum concedere, ut aliàs scripti *lib. 1. Controv. Illustr. c. 43. numer. 15.*

Quæ omnia licet visa fuissent valde urgere pro Duce emptore, aded ut uterque Senatus inclinasset in consignandis provisionibus pro capienda possessione, differendo decisionem articuli prælationis, plenius auditis partibus in aliam diem quæ D. Proregi videretur congrua, tradita prius possessione, & sic exequutis decretis, ex majori votorum suffragio, aliquibus tamen sentientibus, nihil repugnare quin non impedita exequutione decretorum potuisset de iuribus prælationis tractari, etiam ad exitandum circuitum, expensas litis, & damna, quæ aliàs tam Civitati, quàm Fisco, ob cursum usurarum decurrerant.

Fuit per aliquos ex Dominis ex adverso ponderatum, consensum datum pro parte Ducis emptoris non esse admittendum, quia comparitio, quæ continebat instantiam eum consensu capiendi possessionem absque Scaro erat præsentata per Procuratorem ad lites, qui non poterat tacite, nec expresse remittere, nec donare jus principali absentem, *Surd. dec. 148. nu. 8. & dec. 181. nu. 10.*

Et licet fuisset dictum, verisimile, imò quasi notum esse Principi, & Senatui, Procuratorem de omnibus certiorum factum à die, quo fuit latum primum decretum 9. Sept. nedum potuisse consulere, sed consuluisse principalem absentem, à quo potuit recipere ordinem præstandi consensum, quod certè non fuisset ausus Procurator præstare, nisi sciente, & mandante principali, etiam propter assistentiam, & auctoritatem dicti D. Caroli Brancatii, qui non

permisisset Procuratorem coram S. E. affirmare quod sibi à principali non fuisset mandatum, decipiendo Principem, & utrumque Senatuum; planè inverisimile.

Quod attendens ipse Prorex Excell. fuisse lapsum tantum temporis spatium à die, quo Procuratori prædicto, ejusque Advocato, nec non Ill. Principi Roccellæ germano Ducis emptoris, aliisque ipsius conjunctis, fuit data notitia decreti, quod verisimiliter in re tam gravi potuerit responsum accipere, propterea sub die 22. Octob. assignavit terminum quatuordecim dierum, infra quos emptor declararet, si intendebat capere possessionem Casalis absque facultate faciendi Scarum, aliàs providebitur super oblatione facta per Civitatem demendo dictum Casale; quamvis enim iste novissimus terminus potuisset videri nimis angustus, imò impossibilis pro consulendo principali degenti in ultimis partibus Calabriae ultra, id tamè factum fuit, quia nedum intercesserat competens temporis interval-
18 lum, infra quod potuit, & verisimile fuit Procuratorem certiorasse, sed quia certum erat, responsum habuisse à suo principali, cujus mandatum adimplendo consensum dederat; nam licet verum sit, potius ignorantiam, quàm scientiam præsumi, hoc tamen fallit pluribus in casibus enumeratis per *Cost. in tract. de fact. scien. in sp. 64. Menoch. de arb. cas. 186. & Gayl. lib. 2. obser. 48. & in specie, quod ex temporis intervallo præsumatur scientia, probat Seraph. de privil. juram. privil. 5. nu. 25. ubi addit. ad eum, Mascard. de prob. concl. 879. nu. 48. ubi etiam tradit, quod Dominus præsumitur informatus de facto notabili, & gravi à suo Procuratore.*

De cujus consensus validitate inutiliter videbatur disputari, siquidem infra paucos dies potuisset à principali ratificari, vel ad summum tempore capiendæ possessionis per ipsammet Ducem principalem residentem prope locum, pro qua potissimè instabatur pro dicto emptore.

Verum ex alio postmodum fuit dubitatum de validitate consensus, & quod non esset legitime adimpletum præceptum contentum in ultimo decreto lato die 22. Oct. siquidem mens Proregis, & Senatus fuit, quod Dux emptor simpliciter, & pure renunciasset juri faciendi Scarum, prout communi omnium voto fuit declaratum, ad finem ut aliter potuisset procedi ad venditionem dicti Casalis ad beneficium Civitatis,

tatis, quod valde utilius existimabatur pro Fisci compendio, non solum ob promptam pecuniam pro pretio oblato per Civitatem, verum quia non separabatur Casale, imò magis accedebat ad Civitatis obsequia, & servitia, quando contingerent obsidiones, & bella ab inimicis S. M. & infidelibus inferri, quod valde erat considerandum ad exclusionem extranei emptoris, siquidem separato Casali, vires Civitatis reddebantur nimis debiliores, cum Casalenses potius auxiliari debuissent utili Domino, illiusque personæ & bonis occurrere, quam Civitati, à qua essent per infeudationem segregati, & separati, & soluti nexu reverentiæ per dismembrationem.

Accedebat commodum, quod consequeretur Fiscus ex venditione faciendâ Civitati, quæ licet post oblationem factam ex parte Ducis, dum petiit prælationem, obtulit solvere pretium pro certo numero mille fumantium, salvo item jure Fisci, si plures hoc numero invenirentur, dum oblatio Ducis erat ad rationem duc. 52. pro quolibet fumante, juxta liquidationem faciendam, quæ, ut ferebatur, non poterat ascendere ad numerum sexcentum fumantium, aut parum plus.

Et licet fortè non potuisset in petitione prælationis post jus quæsitum emptori augeri pretium, ut durius redderetur jus primi emptoris, & pretium videretur augeri, offerendo pro numero ultra verum numerum, qui juxta numerationem reperiiri posset, juxta discussa contra D. Alexandrum de Sangro in causa Casalis Fractæ.

Attamen hoc pro Fisco evitari poterat, nam excluso consensu, quatenus fuisset reservativus, dum debuisset fieri purè absque ulla reservatione, excludebatur emptio, unde, illa resoluta, Civitas accedebat ad novam emptionem, in qua poterat legem quam voluerat, adicere ad beneficium Regis vendentis.

Vnde ex his fuit per omnes communi suffragio votatum, consensum cum reservatione juris pro obtinendo Scarò in causa reclamationis, & cum generali item jurium reservatione, non fuisse legitime præstitum, & proinde stante lapsu termini, & non facta declaratione purè, & simpliciter, prout faciendâ erat, procedendum esse ad decisionem articuli prælationis petitiæ per Civitatem prima die Iovis sequentis hebdomadæ pro quo partes informant.

Sed ipse credo, quod nisi superveniret

purus & explicitus cõsensus Ducis emptoris de perficienda emptione, renunciando Scarò, absque ulla reservatione, non esset tractandum. amplius de jure prælationis, sed de nova emptione emendi Casalis facta per Civitatem cum enim sit resoluta venditio facta Duci, cessat jus prælationis, de quo frustra tractatur, annullato principali contractu.

S V M M A R I V M.

- 1 D. Parthenii Pitagna Fisci patroni laus.
- 2 Decretum R. C. non dicitur absolutum deficientibus subscriptionibus Fisci, & Secretarii.
- 3 Terminus iterum si intimetur, videbitur recessum à prima intimatione.
- 4 Revisio sententia per viam reclamationis impedit executionem, quando agitur de præjudicio irreparabili, vel quod difficillimè reparari posset.
- 5 Contractus cum Principe gestus pro lege habetur.
- 6 Pretium in damnum ejus, qui prius retractum petijt, augeri non debet.
- 7 Bona fiscalia non possunt distrahi absque subhastatione, & alijs solemnitatibus à lege requisitis.
- 8 Bona decreta non debent proferri eodem consensu, ne auferatur potestas reclamandi à primo.
- 9 Causa unica dicitur in Regno, etsi plures habeat articulos, qui omnes unica terminantur sententia.
- 10 Stilus Rotæ Romana recensetur in decidendis juris articulis, & commendatur, nu. 11.
- 12 Articuli cum sint diversi, & separati ex qualitate facti, unius decisio alterius diffinitionem non impedit, & ita decisum, nu. 13.
- 14 Casalibus distractis, Civitati tanquam capiti prælatio competit, ad finem illa conservandi sub Regis dominio, secus verò si ejus voluisset dominio subjicere, num. 16. & si offerat illa describi facere in faciem alicujus particularis pro interesse Fisci, num. 17. nisi jurisdictionem civilem haberet in dicto Casali, num. 18. & ita decisum, num. 19.
- 15 Feuda prohibentur pervenire ad manus mortuas.
- 20 Fiscus licet ratione partis possit totum vendere, id tamen procedit consocio requisito.

ARGV.

ARGUMENTVM.

Bina decreta an possint in eodem confesso proferri. Iuris articulus reservatus in primo decreto habente executionem paratam, illo non executo, an possit terminari, & quando. Civitati prælationem competere distracto Casali, in cujus territorio dominium, vel jurisdictionem civilem habet. *Tex. in l. 2. C. de commun. rer. vend. & in l. unic. C. de vend. rer. fiscal. cum priv. lib. 10. exornantur, & declarantur.*

DECISIO IV.

CVM pluries in præsentī causa esset propositus, ac plene relatus, & discussus articulus prælationis petitiæ pro parte Civitatis Rhegii in venditione facta per Regiam Curiam D. Vincentio Carrasæ Duci Bruzzani, ac partibus informantibus, aliqui ex Dominis votantibus, dum in præcedentibus sessionibus ageretur, utrum esset prius, & ante omnia consignanda possessio emptori Castri venditi, & postmodum de juribus prælationis disceptari, vel potius conveniret prius articulum prælationis decidere, vel quia hic esset præjudicialis, & venditionem absorberet, vel saltem, quod veriùs, & æquiùs videri poterat ab hujus puncti decisione incipere ad evitandum circuitum, & litis protelationem, quo medio utrique parti videbatur consuli, plures ex Senatoribus, qui huic posteriori sententiæ adhæserant, optantes, finem huic controversiæ imponi, ut litis expensæ vitarentur, & cursus usurarum, quas Civitas, & Fiscus patiebantur, extinguerentur moræ supervacaneæ, impatientes jam suum votum quodammodo propalaverant, dum facta noviter plenissima lectura Privilegiorum Ferdinandi I. & aliarum plurium scripturarum, ac testium examinatum in processibus antiquis inter eandem Civitatem, & Casale, ex quibus satis colorari videbatur titulus

Civitatis circa dominium, & possessionem jurisdictionis, qua ratione moti dicebant articulum prælationis valde facilem, & clarum, ut brevi posset terminari, ex quo conici poterat, illos in beneficium Civitatis pro concedenda prælatione fore pronuntiaturus.

Verum articuli decisione dilata, ob integram restitutionem petitam ex parte Fiscī, dum institerat se læsum in concessione Scari, & deinde ob moram emptoris in declarando, utrum vellet emptionem acceptare absque Scarō.

Tandem cum stante ultimo decreto lato 27 Octobris, quo ob lapsum termini, & declarationem non factam purè, & simpliciter, prout uterque Senatus senserat, fieri debere renunciationem ab emptore juri habendi Scarum, fuerat decretum, procedendum esse ad decisionem articuli prælationis petitiæ per Civitatem prima die sequentis hebdomadæ, pro quo partes informant.

Quod mox visum fuit declarare, esse potius procedendum ad venditionem de novo faciendam dicti Casalis, juxta obligationem factam per dictam Civitatem Rhegii, quæ in præcedentibus petierat præferri, & quatenus opus esset declaravit, etiam velle de novo emere, quod prudens novus Fiscī Patronus insignis moribus, & doctrina D. Parthenius Piragna, hoc prævidens, fieri procuravit, qui casus novæ venditionis videbatur necessariò debere practicari, siquidem resoluta, & irritata venditione facta Duci, cujus occasione erat petita prælatio, non poterat amplius Civitas ex capite prælationis audiri, cum nemo possit in venditione alteri præferri, ubi subjectum emptionis planè deficiat, nisi emptorem Ducem incontinenti pœniteret, declarando velle purè emptionem perficere, penitus, & omnino renunciando a petitioni Scari.

Dum de nova emptione faciendā, resoluta iam prima ageretur, ex parte Ducis emptoris fuit expositum. nimis rigidè, & asperè secum fuisse actum, dum dicto decreto lato 27. Octobris fuerat ab emptione exclusus, dato sibi termino quatuor dumtaxat dierum, infra quos impossibile erat per rerum naturam, ut ipse principalis potuisset certiorari, degens in ultimis finibus Calabriae, & nimis etiam brevis, & angustus, ut procurator cum coniun-

ctis,

etis, & amicis ipsius, ut opus erat, in re gravi potuisset deliberare, quatenus procurator etiam ad negotia ad id cogi posset, quod de jure negabat fieri potuisse, qui terminus nec erat stricto jure lapsus, siquidem licet fuisset notificatus per Actuarium procuratori ad lites in domo Commissarii die sabbati, illa die decretum non erat in forma consueta absolutum, quia deerant subscriptiones Fisci patroni, & Secretarii Tribunalis, quæ de stilo sunt necessariæ, & proinde cum adhuc ex defectu solemnitatis non esset decretum completum, nulla fuerat ipsius notificatio, prout in hoc specie procurator opposuit, & de nullitate actus protestatus fuit, quod agnoscens, uel saltem de hoc dubitans Fisci procurator, fecit de novo intimari decretum jam completum, & cum solita solemnitate absolutum die Lunæ. Unde ex hac nova intimatione videbatur recessisse, & renunciasse præcedenti notificationi, & concessisse, ut ab ista die curreret terminus quatuor dierum, quem computando à die ultimæ intimationis, certum erat, non fuisse lapsum, incipiendo à prima die post intimationem legitime factam juxta solitum morem judiciorum in nostris Tribunalibus servari consue-

rum. Quibus accedebat consideratio Advocati dicti Ducis conquerentis, quod vocatis partibus coram Excellentissimo, die prædicta 27. quo fuerat contra ipsum provisum, & lecto consensu, nihil fuerat pro parte Fisci oppositum, non esse puram, & simplicem Scari renunciationem, quæ tamen non fuisset formis, potuisset re integra in continenti declarari, & fortè juvisset illam emendare, siquidem præceptum factum emptori in sessionibus præcedentibus hoc tantum continebat, ut infra tot dies declararet, si intendebat capere possessionem absque Scaro, unde responsio, seu declaratio erat conformis verbis decreti, seu præcepti, quod intendebat capere possessionem absque Scaro, & sic reservatio juris super Scaro in petitorio facta in declaratione, cujus causa orta erat exclusio emptoris, non videbatur per decretum inhibita, & quatenus prædicta cessarent, dicebat, à prædicto decreto non posse sibi denegari revivionem per viam reclamationis, quæ hoc casu impedire debebat executionem, cum ageretur de præjudicio irreparabili,

aut quod difficillimè reparari potuisset, juxta stilum juri subnixum, *Præs. de Franch. dec. 408. num. 2. & dec. 637. n. 8. D. Consil. Merlin. controuv. jur. c. 15. num. 5. cum seqq.* imò etiam cum adest timor, ne reparari posset, post *Bar. & Rebuff. 10. Vinc. de Anna alleg. 63. num. 7.*

Unde exhibita nova renunciatione Ducis remittentis ex toto jus faciendi Scarum, ex præcedentibus, & aliis consideratis fuit admessa moræ purgatio re integra, cum tamen Fiscus ob publicum bonum, & ut fraudibus objiceretur, & occurratur, tanquam læsus in pacto concessionis Scari obtinuerit, in integrum restitui, non potuerit tamen negari, quin fuerit contra fidem contractus gesti, & jurati cum Principe, qui debet pro lege servari, & in quo bona fides exuberat, & ob id fuit decisum, quod consignaretur dicto emptori possessio, etiam stante oblatione, & consensu ejusdem solvendi augmentum pretii pro mille fumantibus certis, quidquid per numerationem fumantium contingerit reperiri minorem numerum, cum obligatione, quod si plus inveniretur, solveret majus pretium ad similitudinem augmenti oblatis pro parte Civitatis Rhegii, quod etsi fieri non possit per concurrentem in emptione in præjudicium, & damnum ejus qui prius petiit retractum, & intentavit jus prælationis, ut fuit decisum, me interveniente, die 24. Novembris 1631. in Collaterali, coram Excellentissimo, in causa venditionis jurisdictionis Casalis Fractæ majoris contra Fiscum per R. C. in Collaterali, de qua decisione meminit *Reg. Rovitus in novissima editione in comment. Pragm. 63. de offic. Procurat. Cesar. post numer. 27.* & ego scripsi ante ipsum in decisione dicta causa, tamen hic fuit augmentum admissum, quia eadem Civitas Rhegina, quæ petierat præferri, non solum obtulerat idem pretium, sed longè majus fecerat augmentum in pretio, & pactis, sive conditionibus, quod admissum fuit, ex quo in nullius præjudicium, & in utilitatem Fisci maximam cedebat.

Hoc autem articulo deciso, cum Excellentissimus Dominus Dux mandasset, illico votari, & decidi articulum prælationis, qui redintegrata, vel de novo instaurata venditione facta Duci per moræ purgationem admissam jure, de juribus prælationis agi poterat, quod commodum nactus est Fiscus ex decreto, in quo ipse succubuit, dum

dum si aliter pro Fiscali voto resoluta fuisset venditio, extincta prælatione, sola spes sibi superfuisset vendendi de novo Casale ipsi Civitati emerere volenti, vel alteri extraneo, quod Fiscus intenterat evitare, dum noverat ex pluribus, perniciosum fore dividere, vel segregare Casalia, & sic membra à Civitate capite in confinibus Regni posita, nec potuisset vendere Civitati, nisi præcedentibus bannis, & adhibitis subhastationibus, admittendo extraneos emptores, tum ex dispositione juris requisitis 7 certas solemnitates in venditione bonorum Fiscalium, tum ex ordinationibus Regiis pluries injunctis, & servari jussis. In Tribunali Cameræ, quibus fortè fuit adempta potestas Excell. Proregibus vendendi.

Fuit proinde hæsitatum inter Senatores, Primò, si posset confessus utriusque Tribunalis in eadem sessione, & eadem causa facere duo decreta, cum ex stilo Tribunalium, ubi nec moratoria cunctatione, nec præcipiti festinatione causæ tractantur, & deciduntur, ea, qua convenit, maturitate, non solet fieri duplex provisio eodem tempore, & sessione in eadem causa etiam ne adimatur, vel restringatur legitimæ defensionis facultas, reclamandi scilicet, vel dicendi de nullitate, aut alterius juris remedi.

Tametsi enim stilus nostrorum Tribunalium admitat, ut unica dicatur causa, quæ plures, & diversas habeat facti, tametsi 9 intricati inspectiones, ac plurimos juris articulos, etiam diversos, qui omnes simul discutuntur, ac præmissa facti discussione, cujus veritas elicitur, ex informationibus, & altercationibus Advocatorum, qui maximi, & insignes floruerunt, & florent in hac nostra Vrbe, quæ sicut tam in domibus Senatorum, quam in Aulis Tribunalium, quæ vulgò dicitur, *la lettura delle Cause*, qua mediante causarum merita panduntur, cum constet ex facto jus oriri, & prævisis factorum notamentis, quæ ut plurimum in arduis causis, præsertim quæ deciduntur unitis classibus, recompilantur post lecturam, quo tempore etiam aptius Advocati formant allegationes in jure, quibus visis, & consideratis, & factis motivis omnibus, facti, & juris articulis in unum congestis, & bene pensatis, proceditur ad totius decisionem, condemnando, vel absolvendo, aut aliter diffiniendo, juxta controversiæ qualitatem, formando senten-

tiam juxta plurimum votorum suffragia, 10 & sic satis diverso à Romano stilo, ubi causa per articulos in frustra divisa, ad sententiæ diffinitionem proceditur per decisionem cujusque articuli de per se, quorum quis sit aptior, & commodior stilus, & qui utilior, & causarum decisioni accommodatior, non erit meum aperire, ut qui justè recusari possem, cum ex veteri proverbio, *suum cuique pulchrum videri debeat*, illudque notum sit, stilum Romanæ Curie hæc recipi non posse, ubi litium tam ingens est copia, quæ nedum ex tota Italia, sed ex longè externis Nationibus, & Potentatibus huc conflunt ab occasione bonorum, & jurium, quæ in Regno alienigenæ possident, ut meritò diversus stilus pro celeriori causarum expeditione hinc invaluerit, licet alioquin semper venerandus sit stilus percelebris Romanæ Rotæ, cui Sacrum nostrum Consilium constat semper alias mirum in modum detulisse, teste *Afflict. decis. 351. numer. 10. prout fateor*, omnes debere deferre, illamque venerari, de cuius Rotæ Romanæ autoritate latè tradunt *Menoeb. consil. 295. numer. 25. & consil. 1050. numer. 37. Surd. consil. 403. in fin. numero 83. & 84. Polid. Rip. lib. 1. observat. in presat. & Grat. discept. forens. cap. 266. numer. 22. cum seqq.*

Verùm sicuti ad diffinitivam sententiam proferendam conglutinatis omnibus, suo tamen (ut prædictum est) ordine, Neapolitano more procedi constat, sic pariter deciso articulo prædicto videbatur esse reservandum, ut in sequenti de diverso articulo prælationis ageretur, sed quoniam jubente Principe, cujus summa est potestas, ex causis infra dicendis, fuit in hoc dispensatum, & fortè jure etiam à stilo recedi potuit, propterea amplius in hoc minimè insistendum censeo.

Ulterius tamen & secundo dubium faciebat, num jure potuerit Senatus ad ulteriora procedere ad decisionem articuli prælationis, nisi prius executis pluribus decretis, quæ videbantur esse conformia ad beneficium emptoris circa consignationem possessionis, tum quia hoc erat illud, quod in judicio deductum, disceptatum, & controversum inter partes, fuerat tandem decisum: prætendente enim emptore pro executione venditionis rem sibi tradi actione ex empto, & opponente Civitate, & Fisco inhærente pro decisionem articuli prælationis, cum emptor tandem, concisa victoria,

victoria, & diminuta parte rei venditæ, adempto scilicet Scaro, obtinisset, frustra videbatur laborasse, nisi effectum possessionis sibi pluries decretæ impetrasset, tum etiam cum hoc videretur sibi debitum ex qualitate decreti lati per Supremum Tribunal Cameræ, in Consistorio præsertim Principis, cujus decreta ob auctoritatem, & præminentiam Iudicis, & Tribunalis constat habere paratam executionem, ac citra omnem moram impedimenti, unde frustra essent decreta lata, si ex articuli prælationis decisione fortè in favorem Civitatis faciendam non esset in primis tradenda possessio pro decretorum executione.

Verùm in contrarium pro Civitate, & Fisco adhærente dicebatur de eo tantum disceptatum fuisse, à qua puncti, vel articuli decisione fuisset incipiendum, utraque parte contendente ab eo articulo, qui sibi utilior videbatur fuisse sumendum initium, non tamen, ut deciso uno, vel altero articulo, prout justius visum fuisset, posset ex hoc victor prætere, non posse ad alterius articuli decisionem progredi, nisi executo decreto prius lato, hoc enim non fuit propositum, nec discussum, & consequenter utrique parti liberum jus remanebat quocumque tempore petendi expeditionem sui articuli, unde licet obtinisset emptor in articulo rem sibi tradi, non ex hoc impediri poterat jus Civitatis, ut super articulo prælationis pronunciaretur, supposito fuisse in præcedentibus decisum, & pluries resolutum, de jure prælationis agi posse, etiam re non tradita emptori, utpote tanquam jus alteri ex solo venditionis contractu, etiamsi non esset ex toto per traditionem perfectus, quæsitum, & sic frustra esset expectanda traditio possessionis cujus eventus ut non necessarius nihil operabatur, unde nihil ex decisione impedire poterat, nec obstare Civitati, quominus statim pro decisione articuli prælationis instare posset jus suum prosequendo.

Neque hoc dicebatur suaderi posse ex natura decreti, ob auctoritatem Tribunalis, cujus decreta promptam habere executionem, nemo inficias ire potest, siquidem dicebant Civitas, & Fiscus simul juncti, ipsos bene agnoscere, non posse executionem decretorum remorari, & proinde sufficere, nihil ex eorum parte opponi, quominus emptor provisio-

nes necessarias pro capienda possessione, eamque possessionem obtineret, verum non impedita executione decretorum æqua lance nihil pariter obstare Civitati, quin pro decisione articuli prælationis instare posset, cum hæc omnino separata sint capita, quæ ex diversitate factorum, etiam juris, & rationis separationem recipiunt, 12 juribus vulgaribus, & proinde unius decisionem, alterius diffinitionem impedire non posse, cum de uno ad aliud non inferatur.

Vnde per utrumque Senatium his omnibus perpensis, considerata etiam necessitate Reg. Curie pro habendis pecuniis ad conservandum Regis Exercitum, & solvendo ære alieno contracto cum Assentitis, & extinguendis excessivis usuris, & dilatione temporis plurimum mensium concessa pro hujus articuli decisione, ne res in infinitum protraheretur, devenit ad decisionem articuli prædicti, in quo Civitas obtinuit lato decreto, his verbis. Die 13 13 Novembr. 1639. Visi, &c. Fuit provisum, & decretum, quod præferatur Civitas Rhegii in emptione Casalium Sanbatelli, & ejus membrorum venditorum Ill. Duci Bruzzani pro eodem pretio duc. 52. mil. pro numero mille focaliorum pro nunc, absque Scaro, & cum aliis pactis, & conditionibus apposis in beneficium Reg. Curie, juxta oblationem dictæ Civitatis, & cum declarationibus in margine ipsius notatis per Magnificum Commissarium, restituta parte pretii fortè soluta à dicto Ill. Duce, unà cum interesse pro quantitate, & tempore liquidando. Verum Civitas prædicta teneatur juxta ipsius oblationem nominare personam, in cujus faciem describatur dictum Casale pro cautela Regii Fisci; & pro observantia Reg. Pragmaticæ, & citra etiam præjudicium jurium Regii Fisci pro interesse ex causa pretii non soluti contra quoscunque.

Et licet pari voto fuerit decisum, Civitati licet capiti jus non esse petendi prælationem in venditione Casalium, tamen si membra dicantur esse Civitatis, venditis Casalibus per viam infeudationis, ad finem ut Casalia subiciantur Civitati, tanquam Baroni, tum quia Civitas sine ipsiusmet Regis dispensatione non potest habere feuda, obstante Pragmatica, vulgò dicta *Novem Caputum*, lata in anno 1551. qua prohibetur, feuda devenire ad manus mortuas,

15 tuas, vel semper vivas, tum quia & fortius, jus, quod habet civitas, non est, ut præferatur extraneo emptori in emptione Casalium in feudum, eum hoc nullo jure, ex quo ortiri potest prælatio, vel retractus, sibi competat, ex his, quæ tradunt pro limitatione liberæ facultatis vendendi, & emendi, de qua in vulgata lege dudum, sed tantum, ut velut caput præferatur extraneo emptori

16 ad conservandum domanium, & libertatem Casalium, & non subjiciendi eos servituti, & sic illud idem jus, quod competit eidem Casali pro conservanda libertate domanii, quinimò & singularibus civibus, etiam Univeritate contradicente, cum requisitis, ut proprio ære id faciant, & aliis, de quibus per DD. fuit in hac causa, & aliis habitum pro vero, competere Civitati, quæ caput sit Casalium jus tantum proclamandi ad libertatem, & domanium, non tamen ut Civitas aspirare possit effici utilis domina, & reducere ad servitutem Casalia sub ipsa Civitate capite, tanquam sub Barone, etiam si ad evitandam dispositionem Pragmaticæ obtulerit describi facere ipsa Casalia in cedula in caput alicujus privatæ personæ, ut fieri solet, ad hoc ut Civitas, Ecclesia, vel similes, quæ prohibentur feuda acquirere, illa teneant.

17 In casu tamen præsentis fuit aliter judicatum, etiam in venditione Casalis in feudum, Civitatem ipsius caput præferri extraneo emptori, ex quo Civitas virtute privilegii Regis Ferdinandi Primi de anno 1465. noviter lecti, & ponderati Partibus præsentibus obtinuerat sibi concedi dominium

18 territorii, in quo erant ædificata hæc Casalia vendita, & etiam sibi fuerat concessa ab eodem Rege jurisdictio civilis in homines dictorum Casalium, cujus in hunc usque diem Civitas erat in possessione cognoscendi de causis civilibus infra certam summam, unde ex hoc capite tanquam Domina territorii, & Condomina jurisdictionis civilis cum Regio Fisco Regis nostri habentis omnimodam jurisdictionem, & merum imperium fuit ipsa prælata.

19 Etiam ex eo, quod licet Fiscus ex proprio privilegio ratione partis etiam minimæ vendat totum, tamen id non permittitur, nisi requisito consorte, ad Bald. in vulgata l. 2. C. de commun. rer. alien. cum aliis per Reg. Constantium in l. unica C. de vendition. rerum fiscal. cum priv. comm. lib. 10. num. 69. Gregor. Lopez titul. 5. part. 5. l. 53. versic. ven-

dere, Mastrill. consil. unico. post decision. num. 14. Gratianus decision. 179. num. 8. & disceptation. forens. cap. 874. num. 4. tom. 5. ultra alios, quos adduxi in decisione causæ venditionis Casalium inter Fiscum, & Fidelissimam Civitatem, votata die 18. Sept. 1637, ut est videre in respons. præcedenti.

Et hac decisione mediante facta per juris tramites, fuerunt conservata Casalia unita cum Civitate Rhegii, prout prudenti consilio Fiscus optavit, ob necessariam Civitatis defensionem, ob frequentes Turcarum invasiones, & obsidiones in loco dicto, la Fossa di S. Giovanni, quod loci Turcæ solent utrique Siciliæ insidias parare, & Fiscus non fuit in damno, cum haberit idem pretium numeratò, quod ab extraneo emptore sibi fuerat oblatum, idque servando contractum per viam prælationis, quæ supponit firmitatem contractus.

ARGUMENTVM.

Vtrum generale decretum per Regiam Cameram in Collaterali Consilio, præcedentibus literis suæ Catholicæ Majestatis emanatum, quo generaliter ob publicas imminentes, & urgentes hæc tempestate necessitates, ob defensionem Status Mediolanensis à Gallorum incurfionibus, fuit provisum, esse procedendum ad venditionem terrarum domanialium, afficiat Civitatem Bitonti, prætendentem, se eo decreto non ligari. Primò, ex quo non fuerit tunc temporis in eam causam citata, insuper quia decretum fuit latum referente pro Commissario, qui in causis aliarum venditionum eorum domanialium intervenerat uti Fisci Advocatus, quapropter penitus examinatur articulus, quando Iudex, ex quo in causa fuit Advocatus, judicare non possit. Item an parte præsentis citatio requiratur. Deinde, an in locum primi Iudicis alio subrogato, nova citatio sit coram Iudice successore

P p   facienda.

facienda. Ad idem pro subjecto casu discutitur articulus, quando, & in quibus casibus obstat exceptio rei iudicatae. Demum quibus in casibus terminus conceditur, dilationes restringuntur, & quomodo in his procedatur tam de jure communi, municipalium, quam de stilo nostrorum Tribunalium, ubi ad rem de Principis rescriptorum, iustitiam fieri, praecipientium, interpretatione postea connectuntur.

S Y M M A R I U M.

- 1 Ex conservatione, & defensione Ducatus Mediolanensis dependet tutela Regni nostri Neapolis, & nu. 53.
- 2 Decretum generale latum per Regiam Camera in Collaterali, quo provisum fuit, esse procedendum ad venditionem Terrarum domanialium, an comprehendat Civitatem Bitonti.
- 3 Perceptores provinciales solent pigre se gerere in his, qua ipsis injunguntur pro servitio, & interesse Curia, & Fisci.
- 4 Advocatus in aliqua causa Iudex effectus, non potest in eadem causa iudicium ferre, secus autem in simili, etsi in eodem puncto, sive juris articulo consuleris, vel scripserit, quod in specie probatur de Fisci Advocato, num. 5. & 7. & ita iudicatum, num. 8. & in praxi receptum in Regno Sicilia, numer. 11. & exemplis comprobatur, num. 12.
- 6 Rex ex causa publica, & necessaria potest vendere, & infundare omnia domanialia, etiam qua mediante pretio obtinuerant libertatem, & ita iudicatum, nu. 8.
- 9 Laudatur Dominus Regens Sanfelicius.
- 10 Expenditur decisio Domini de Franchis 87. quoad jus commune.
- 13 Advocatus Fisci non potest in eadem causa ut Iudex, & Commissarius iudicare, tam de jure communi, quam municipalium nostri Regni.
- 14 Advocatus non potest esse Iudex in iis causis, pro quibus, aut contra quos fuit Advocatus, etsi utraque pars consenserit.
- 15 Comparitio spontanea cum mentione citationis omnino purgat, & sanat defectum citationis, non solum quoad futura, sed etiam respectu ipsius citationis.
- 16 Citatio non fit nisi ut quis compareat, & ideo praesentia sine citatione sufficit, ex communi.
- 17 Praesens, & se defendens non est citandus.
- 18 Citatio est instituta, ut quis sciat, & si velit, se defendat.
- 19 Terminus dierum quadraginta pro omni termino, nominatione in partibus, & beneficijs concedi solet in casibus, ubi celeritas desideratur, & timetur calumniosa protelatio, maxime concurrente favore publico.
- 20 Sententia declarata nulla ex causa, qua non respicit reliqua acta, sed solum ipsam sententiam, succurritur nullitati, proferendo iterum eandem sententiam ex eisdem actis, & ita practicitur.
- 21 Laudatur Dominus Consil. Hector Capycius Latio.
- 22 Exceptio rei iudicata quando obstat.
- 23 Exceptio rei iudicata obstat etiam ubicunque secundum iudicium venit ad rescissionem ejus, quod est determinatum in primo.
- 24 Res eadem iudicata per interpretationem dicitur, quando inter easdem personas eadem questio revocatur, licet de alia re diversa tractetur.
- 25 Exceptio rei iudicata ut obstat, sufficit, ut ex re iudicata in consequentiam aliquid inferatur.
- 26 Exceptio rei iudicata obstat, si in alio iudicio venit discutiendum idem, licet de re diversa tractetur.
- 27 Regia Camera diversimode procedit in consultationibus faciendis juxta diversitatem rescriptorum, qua proveniunt ex Scrinijs Regis nostri, vel a Reg. Cancellaria.
- 28 Regia Camera multoties in consultationibus faciendis, ubi cadit questio facti, solet concedere terminum pro facienda consultatione.
- 29 Exceptio rei iudicata obstat, etsi alio genere iudicii fuerit actum.
- 30 Exceptio rei iudicata obstat, etsi varietur modus agendi.
- 31 Exceptio rei iudicata quoties lata sententia obstat, ibi etiam convincitur identitas iudicij ante sententiam.
- 32 Consultationes Principi facta per Tribunalia etiam de illius mandato, nullam vim habent quousque vigorem recipiant ab ipso Principe rescribente.
- 33 Appellare non est necesse a consultationibus Iudicum.

- 34 *Præsidentes idiotas appellari laicos, unde sumptam.*
- 35 *Necessitas aucta, quamvis largo modo possit dici nova causa, tamen proprie loquendo, ea causa superveniens non est causa diversa, ita ut operetur diversitatem judicij, sive actionis.*
- 36 *Explicatur text. cum ibi glo. in vers. singulas l. si unus 28. §. item si pactus, ff. de pactis.*
- 37 *Nova dilatio, neque novus terminus est dandus processu completato.*
- 38 *Dilatio omnis data ad probandum est peremptoria, etiamsi non dicatur, adeo quod si de novo concederetur sine causa cognitione, & parte inaudita, omnia acta redderentur nulla, quod fortius procedit in Regno, numer. 39.*
- 39 *De jure Regni unica tantum datur dilatio ad probandum, etsi de jure communi plures dentur, quinimo concessio termini ad probandum, & probatum habendum habet vim conclusionis, quantum ad hoc, ut non possint finito termino testes examinari.*
- 40 *Sacrum Consilium per Constitutionem Lite legitime contestata, de processu judicij, non admittit novos articulos post terminum, nec novos testes, nec dat secundam dilationem.*
- 41 *Terminus in Regno ad probandum est 20. dierum, qui si labatur, neutra parte probante, actor amplius non reintegratur in termino.*
- 42 *Terminus aliquando in Regno peremptorie solet concedi, videlicet pro omni termino & beneficijs, sicuti in Regno appellatur restitutio, & solet ita concedi ad obviandum calumnijs, litiumque protelationibus, & num. 44.*
- 43 *Restitutio in integrum minoribus, & alijs privilegiatis conceditur adversus probationes per lapsum temporis omittas, & etiam ad pinguius probandum.*
- 44 *Judex potest, & debet minuere, & ampliare dilationes ob qualitatem cause, conditionem temporis, & personarum.*
- 45 *Judex cum ex causa recedit à dilationibus juris, causam debet exprimere.*
- 46 *Privilegium, vel contractus, quo domania conceduntur, ejus est natura, ut sine scriptura fieri non possit.*
- 47 *Terminus non est dandus in articulo mero juris, & vide num. 79. in subjecto casu nu. 82. & 90.*
- 48 *Cedularius novus feudatariorum de ordine Sua Majestatis fuit ordinatus confici in Regno,*
- in quo omnes feudatarij describuntur per Provincias, emendatus erroribus antiqui cedularij, & nu. 51.*
- 50 *Author de ordine Sua Majestatis proficitur confectioni novi cedularij conficiendi feudatariorum in Regno.*
- 51 *Laudatur Ioan. Iacobus Mercurius Præsident Reg. Cam.*
- 52 *Temporis mutatio, & superveniens gravioꝝ necessitas aliter fieri cogit, quam quod aliàs factum fuisset.*
- 53 *Rescriptio specialiter obtento non solet per generale subsequens derogari, secus per universalem subsequentem dispositionem, & numer. 67.*
- 54 *Verba generalia, & universalia generaliter debent intelligi.*
- 55 *Dispositio generalis idem operatur quoad comprehensa sub genere, quantum specialis quoad comprehensa sub specie.*
- 56 *Dispositio universalis vim habet derogatoriæ, & includit etiam personas, & causas privilegiatas, quæ in casu illo non reperiuntur habere speciale privilegium.*
- 57 *Statuta, & rescripta universalia comprehendunt etiam causam dotis.*
- 58 *Dispositio generalis legis, vel statuti includit omnes casus, licet in uno major esset ratio, quam in alio, idque procedit etiam in materia odiosa, & in specie probatur in rescriptis, quamvis stricti juris.*
- 59 *Rex noster præsumitur habere memoriam eorum, quæ antea mandavit.*
- 60 *Princeps si in suis ultimis rescriptis, justitiam fieri rescribentibus, nihil juxta priora rescripta reservaverit, super omnibus pariter justitiam fieri mandasse censetur, & vide num. 65.*
- 61 *Cause ad Regnum spectantes in supremis Neapolitanis Tribunalibus deciduntur juxta Capit. ejusdem Regni.*
- 62 *Laudatur D. Regens Carolus de Tapia.*
- 63 *Generi per speciem derogatur, non è contra.*
- 64 *Qui vult, dicit, qui non dicit, non vult.*
- 65 *Clausula, justitiam faciat, est maxima importantia, & per eam utrique parti consulitur.*
- 66 *Rescripta damnosa Fisco, & qua deviant à juris regula, non sunt postulanda.*
- 67 *Clausula, quod fiat justitia, non revocat præcedentes justiones, etiam quod de his sit facta mentio per supplicansem.*
- 68 *Rescriptum ultimum potissimum est servandum, quando justiones sunt diversa.*
- 69 *Relatione pendente, nihil potest innovari.*
- 70 *Rescriptum Principis, quo mandatur partes audiri, non continet dilationem, sive ter-*

minum ad probandum, ubi terminus ex natura causa de jure, vel stilo concedi non debet, sed tantum, ut citetur, & voce audiat adversarius, & sic observatur, & ita iudicium in hac causa refertur.

RESPONSVM XXX.

Proposita causa venditionis, sive infeudationis Civitatis Bitonti vigore ordinis generalis Sux Majestatis directi Excellentissimo Duci Medinæ Viceregi, de vendendis, & infeudandis omnibus, & quibuscunque Terris, & locis domanialibus ex causa publica, necessaria, urgentissima, & præcisâ conservationis, & defensionis Ducatus Mediolanensis, à qua dependet tutela Regni nostri, fuit de pluribus ex tempore dubitatum.

Et primò, utrum decretum generale latum per Regiam Cameram in Collaterali præsentè Excellentissimo, quo fuit provisum, esse procedendum ad venditionem terrarum domanialium, posset comprehendere, vel nocere dictæ Civitati, quæ opposuit ex duobus, dictum decretum quoad ipsam esse nullam.

Primò, quia decretum prædictum fuit latum 25. Februarij 1638. cum tamen citatio expedita 5. Januarij, & sic ante decretum, ad dicendum causam, quare non poterat procedi ad venditionem vigore dicti rescripti, & ordinis generalis Sux Majestatis, fuisset notificata Ordini Deputatorum ad Regimen dictæ Civitatis die 27. ejusdem mensis Februarij, ex negligentia Perceptoris Provincialis, qui ut hujusmodi Ministri solent, pigre se gerunt in his, quæ ipsis injunguntur pro servitio, & interesse Curie, & Fisci, & sic decretum fuit latum ante citationem intimatam, & sic nulliter absque citatione.

Secundò, quia decretum prædictum generale fuerat latum, me referente, qui alias, dum annis retro elapsis fuerat similiter de mandato nostri Regis tractatum de eadem venditione, ob alias bellorum eo tempore urgentium necessitates, exercebam officium Regii Fisci patroni in processu, in quo Fiscus petierat procedi ad venditionem dictæ Civitatis, & pro Fisco subscripseram primam citationem, super qua fuerat instructus, & compilatus processus, eo tempore non expeditus, de quò ob negotio-

rum multitudinem, & temporis lapsu recordari non poteram, siquidem certa est, & recepta in iudicando propositio in hac materia, quòd licet is, qui fuit Advocatus effectus Iudex, non potest in eadem causa iudicium ferre, *l. prator 17. ff. de jurisdict. omnium iudicum, l. fin. versicul. eidem pena, C. de assess. si votum propalavit, secundum Innocent. & Imol. in cap. irrefragab. de offic. ordinarij, l. quisquis, C. de postulando*; tamen non prohibetur esse Iudex in causis similibus, tamen si in eodem puncto, sive juris articulo consuluerit, vel scripserit, non enim præsumitur habere affectionem, nisi in causa, in qua consuluit pro suo Cliente, non autem in reliquis diversis, tamen similibus, vel in quibus iidem juris articuli venirent discutiendi, unde tamen ipse uti Fisci Advocatus jamdiu ab anno 1618. dum Regno præerat Excellentissimus Dux Ossunæ plenum responsum pro Fisco ediderim, posse Regem ex causa publica, & necessaria vendere, & infeudare omnia domanialia, etiam quæ mediante pretio obtinuerant libertatem, quæ opinio ab initio fuit visa nimis rigida, & non omnino probabilis, ita ut plurimi ex Regni Sapientibus de illius veritate satis dubitarent, verum postea, re maturius discussa, fuit nedum probata, sed recepta, & juxta illam iudicatum, cum à pluribus Vniversitatibus (de quarum venditione agebatur) fuisset, ut generalis Commissarius postmodum effectus, recusatus tanquam Advocatus, qui fueram Fisci, fuit pluries contra Civitatem Nolæ, & alias decisum, quòd non admitteretur recusatio, tamen scripseram super articulo generali, & admissa tantum recusatio in illis causis, in quibus uti Advocatus feceram aliquam instantiam, vel subscribendo in aliquo actu positivo propalaveram votum in illa causa, quæ decisiones sunt notandæ ad ampliacionem decisionis relatæ per *Dominam de Franchis decisione 87. numer. 18.* prout etiam vidi iudicatum, referente Domino Regente Sancesio meo Compatre, Viro eruditione, doctrina, ac summa religione insigni, iunctis Aulis de anno 1622. in causa suspicionis allegatæ in personam Domini Regentis Roviti per Marchionem Larinæ contra Vincentium Brancia,

Brancia, quam probat *Mastrill. decis. 151. numer. 36.* conferunt dicta per *Cravettam consil. 199. in fine*, nec contrarium voluit *Dominus Capycius decisione 146. numer. 2.* quia loquitur in causa nedum simili, sed
¹⁰ connexa, & invicem dependenti, & quamvis de jure communi multi dubitent de justitia dicta decision. Domini de *Franchis 87. numer. 18.* relati per *Mastrillum dicta decisione 151. numer. 59.* tamen idem post *numer. 63.* dicit, opinionem receptam in Sacro Consilio servari quoque in Regno Siciliae, & ita semper esse practicatum in illo Regno, nisi causa esset omnino, nedum similis, sed eadem, & ita procedit alia decisio recusationis propositae in personam Consiliarii Georgii in causa creditorum Marchionis Calae Arboris, ex eo, quod scripserat in articulo, utrum separatio bonorum habeat locum in feudis, fuit enim admissa recusatio, quia idem erat merus juris articulus sine aliqua facti diversitate, & de hoc puncto fuit etiam tractatum in suspitione in personam Domini Roviti in causa Ducis Nuceriae, cum Domina Hieronyma Pignatella, referente Consiliario Meliore de mense Martij 1623. & in causa connexa, & dependenti ab altera loquitur *Aufrer. de recusatione caus. 15. Aviles in cap. prator. cap. 3. verbo Advocatos, numer. 5. Mastardus de probationibus, conclusione 66. numer. 8. versicul. limita, Menoch de arbitrariis, cap. 63. numer. 4. Rebuffus ad Constitutiones Galliae, tit. de recusatione, articulo 6. glos. unica, numer. 31. Anna singular 297.* Unde cum in hac materia infeudationis domanialium ex causa publica poterit considerari, & in effectu visum fuerit inter privilegia, & contractus, quos unaquaque ex Univeritatibus infeudandis obtinuerat, maxima facti diversitas, & non omnimoda similitudo, vel dependentia, merito fuit exclusa recusatio.

Secundo, supposito, decretum praedictum generale non comprehendere, nec obstare Civitati ex defectu citationis, & jurisdictionis Iudicis, qui cum fuisset Advocatus Fisci, non poterat postea in eadem causa ut Iudex, & Commissarius judicare de jure communi, & maxime
¹³ ex Regni Pragmaticis, quibus est ampliata juris dispositio, ut omnino a munere judicandi qui prius fuit Advocatus al-

terius ex litigantibus, abstinere deberet, nec admittatur etiam utraque parte consentiente, ut in *Pragmatica 15. §. 18.* & citatis per *Dominum Rovitum in Pragmatica 1. de suspic. official. Petram ad Capycium dicta decisione 146.*

Utrum saltem posset Fiscus nunc petere, & obtinere, ut decretum generale alias latum contra omnes Civitates, Terras, Castra, & Casaliam descripta in petitione Fisci, ubi fuerunt tantum excepta loca insignia, & Urbes Metropolitanae, & in confinibus, & limitibus Regni posita cum Castris, & Fortelitiis, praetertim maritimis ad Regni defensionem paratis, posset, inquam, hodie procedi ad prolationem consimilis decreti contra dictam Civitatem, supposito quod necessitas subministrandi expensas, & succurrendi exercitibus Suae Majestatis pro defensione Regnorum Italiae, ac totius Monarchiae fuerit ab eo tempore valde aucta, nec in dicta Civitate Bitonti concurrere majora privilegia, nec potiora jura pro conservando dominio, illisque pluribus Civitatibus competebant, quae vel vigote jam dicti decreti venditae, vel ad evitandum jugum servitutis subijciendi se Baronibus, transactae, & redemptae fuerunt, subveniendo ex insita natura, devotione, & fide Regnicolarum erga Regis nostri Coronam, cum maxima pecuniarum summa, quarum fidem imitari debet Bitontina Civitas.

Pro quo decreto saltem ex integro proferendo, quod procederetur ad venditionem dictae Civitatis, & ipsius justificatione allegabat Fiscus, non esse aliam citationem necessariam.

Primo, quia Civitas jam comparuerat constituendo Procuratorem, & per suos Advocatos ex primariis se acriter defendendo, faciendo mentionem, se se
¹⁵ mel, atque iterum citatam, quae spontanea comparitio cum mentione citationis, omnino purgat, & sanat defectum citationis, non solum quoad futura, sed etiam respectu ipsius citationis, ita ut eam amplius impugnare non possit, l. 1. in principio, & ibi glos. in verbo sententia valebit, Baldus, Alexand. & Iason, ff. de servis,
¹⁶ nam, ut ipsi dicunt, citatio non fit, nisi ut quis compareat, & ideo praesentia sine citatione sufficit secundum communem opinionem *Doctorum in l. prima,*

ff. de in jus vocando, & in cap. primo, extra de judicys, Afflictus decision. 2. post numer. 6. versiculo Nec obstat, concordantes per Tiraquellum in primo retractu, §. 9. glos. 2. numer. 17. 18. & 19. & sic fortius quoad ea, quæ post comparitionem sunt expedienda, siquidem certum est, præsentem, & se maximè validè, & enixè defendentem non esse citandum, quia citatio est instituta, ut quis sciat, & si velit, se defendat, unde obtento fine, non est curandum de mediis, ut prædicti DD. citati fundant.

Secundò, quia cum jam Fiscus de anno 1620. vigore alterius Regii mandati citasset dictam Civitatem adversùs petitam infeudationem, fuissetque tunc prævio termino sibi concessio quadraginta dierum pro omni termino, nominatione in partibus, & beneficiis, prout consuevit fieri in casibus, & judiciis, ubi celeritas desideratur, & timetur de calumniosa protelatione, maximè concurrente favore publico, de quo agitur ut plurimum in causis fiscalibus, & præsertim in ista, quæ celeritatem desiderabat, & in dicto termino causa cognita exhibitis articulis, ubi ferè omnia, quæ hodie iterum longo apparatu allegabat Advocatus Civitatis fuissent deducta, & super illis recepti testes, ac exhibita privilegia, super quibus poterat fundari præsentio conservationis domanii, etiam ex causa onerosa, cum solutione ducatorum 66. mil. Duci Suesæ successori Magoi Capitanei, & tandem instructus, & compilatus processus cum exhibitione scripturarum, & privilegiorum, & sic erant patefacta jura, & constabat plenè, Civitatem deduxisse suas defensiones, dicebat proinde Fiscus, & instabat, quòd quatenus decretum generale non obstaret, saltem erat de novo idem decretum firmandum, & publicandum in eadem forma, sicuti declarata hulla sententia ex causa, quæ non respiciat reliqua acta, sed solum ipsam sententiam, cujus acta rite, & rectè fuerunt formata, & nihil aliud remanet faciendum, nisi iterum sententiam proferre ex eisdem actis, ex doctrina Bartoli in lege si expressum, ff. de appellatione & in lege prima, Cod. de sentent. & interdictis omn. judic. Secundum quam solet judicare Sacrum Consilium, teste Domino de Franchis decision. 245. in fine, quæ praxis hodie inconcussè viget, teste doctissimo, & inter Senatores con-

spicuo, & insigni nobilitate, & moribus Domino Hectore Capycio Lairo decis. 83. num. 11.

22 Vnde cum jam terminus fuisset aliàs concessus, & compilatus processus in eadem causa revocationis domanii, & venditionis jurisdictionis per viam infeudationis pro subveniendis militum stipendiis ex causa publica, & necessaria, concurrente identitate causæ, vel litis, personarum inter Fiscum, actorem scilicet, & dictam Civitatem, & ad eundem finem, l. Iulianus 3. de exceptione rei judicata. ibi, exceptionem rei judicata obstat, quoties eadem questio inter easdem personas revocatur ex eadem causa, ut subdit glos. verbo petat, quinidè de eadem re agere videtur, & qui non eadem actione agit, quæ ab initio agebat, sed etiam si alia experiatur, de eadem tamen re, dummodo, ut glossat Accursus, eadem sit causa petendi, l. si quis cum totum 7. §. & generaliter exceptio rei judicatz obstat, quoties inter easdem personas eadem questio revocatur, etiam si alio genere judicii, idest actionis, ut addit glos. & in l. 12. cum quaritur, hæc exceptio nocet, nec ne, inspiciendum est, an idem corpus sit, quantitas eadem, idem jus, & causa petendi, & eadem conditio personarum, idest, an eadem personæ, l. 13. & 14. ubi etiam glos. prima, & in §. idem corpus, ubi declaratur, identitatem corporis non in stricta significatione, sed pinguius, idest largius pro communi utilitate accipi debere, ff. de exceptione rei judicata, & glos. in dicta l. & an eadem 14. ver. concurrunt, supplendo textum, dicentem, requiri inter alia, quòd sit eadem causa, subjicit, sufficere, quòd sit verè, vel interpretatiuè, & Angelus in dicta l. cum quaritur, dicit, quòd ubicun-
23 quæ secundum judicium venit ad rescissionem ejus, quòd est determinatum in primo, obstat exceptio rei judicatz, & per interpretationem eadem res judicatur, quando inter easdem personas eadem questio revocatur, licet de alia re diversa tractetur, pulchre Lamarius consil. 25-34. numer. 15. & 16. hinc Dominus de Ponte consil. 90. numer. 9. volumine primo, dixit, sufficere ex re judicata in consequentiam aliquid inferri, ut obstat exceptio rei judicatz, & numer. 10. quòd si in alio judicio venit discutendum idem, licet tractetur de re diversa, obstat exceptio rei

rei iudicatz, quia oritur ex eodem fonte, nam etsi res diversa petatur, si tamen originem trahit à jure prius deducto, ita quòd idem jus veniat iterum discutendum, tunc respectu illius juris obstat exceptio, nec consideratur eo casu diversitas rei, ut ex *Castrense*, *Socino*, *Corneo*, *Ripa*, *Ruino*, & aliis, probat idem *de Ponte dicto consilio*, usque ad numer. 15. Stante notoria, & certa identitate causæ, non poterat propterea peti, nec concedi nova dilatio, siue terminus probatorius post conclusum in causa.

Nec obstabat quòd ex adverso opponebatur, primum iudicium motum ad instantiam Fisci non fuisse simpliciter propositum ad finem iudicandi, & decernendi, an dicta Civitas, non obstantibus suis privilegiis posset vendi, & infeudari, sed tantum ad finem faciendi Consultationem Sux Majestati, quæ præceperat Excellentissimo Proregi, quòd cum voto Regiæ Cameræ faceret Consultationem, si poterat vendi dicta iurisdic-tio, nec-ne, & sic inferebatur, esse diversum ab hoc ultimo, in quo non dubitabatur, Fiscum petiisse pro executione novi ordinis Sux Majestatis provideri, quòd venderentur iurisdictiones locorum domanialium.

Et tantò magis, cum dictum primum iudicium fuisset finitum per Consultationem factam ad relationem Domini Regentis, & Regiæ Cameræ Locumtenentis Montalvi, in qua fuerat consultum, non posse, nec expedire ad venditionem illarum procedere, & sic finito iudicio pro voto Universitatis, ex negativa Consultatione, necessario erat novum iudicium, & Civitati potius, quam Fiscu competebat opponere de exceptione rei iudicatz.

Et his addebatur ex parte Civitatis, iudicium novissime propositum fuisse ob novas supervenientes belli necessitates, quas Fiscus præterdit esse longè majores illis, ex quibus primo loco mandavit Rex noster, procedi ad infeudationem, & sic videbatur ex Fisci assertione, aucta necessitate, accessisse novam petendi causam, quæ diversitatem causæ, & iudicii indur-gebat.

Verum pro Fiscu replicabatur ad primum, non esse verum in facto, primum iudicium fuisse motum ad finem faciendi consultationem, quinimò mandatum

ad Fisci instantiam fuisse simplex ad dicendum causam, quare non poterat procedi ad venditionem, licet enim utroque modo consueverit Camera procedere juxta diversitatem rescriptorum, quæ solent ex Scriniis Regis nostri, vel à Regia Cancellaria prodire ad instantiam Fisci, & partium in rebus, & negotiis fiscalibus, & patrimonialibus, quibus mandatur, quòd Camera iustitiam faciat. Et multoties, quòd audito Fiscu, & partibus referat cum voto, & interdum in consultationibus, ubi cadit quæstio facti, solet concedi terminus pro facienda consultatione, ut sæpe practicatur, ut instructo processu, prævia causæ cognitione fiat consultatio, attamen in præsentis casu iudicium erat simpliciter motum ad finem illud terminandi de iustitia.

Sed etsi hoc fuisset verum in facto, dicebat Fiscus, non ex hoc ceteri potuisse diversum iudicium, ex text. expresso in *d. l. si quis cum totum*, §. & generaliter, ubi etiam si alio genere iudicii, idest actionis fuerit actum, ut addit *glos.* idem est iudicium, quia ubi variatur modus, & non finis, obstat semper exceptio rei iudicatz, à qua regulatur identitas iudicii ante sententiam, ubi enim obstat, lata sententia, exceptio rei iudicatz, ibi etiam convincitur identitas iudicii ante sententiam, ut docuit *Bald. in c. 1. in fin. de camerar. feudi*, *Socin. sep. cons. 38. nu. 8. lib. 1.* & optime docet *lascous. 9. post nu. 3. 4. 5. usque ad 8. lib. 1. Gabriel. in titul. de iudic. conclus. 1. num. 33. inter commun. opinion. Marant. cons. 39. nu. 25. & disp. 6. n. 23. Decia. cons. 24. nu. 16. lib. 5.* & alii innumeri per *Carol. de Grass. tract. de excep. in praludis. nu. 61. & 62.*

Quibus stantibus negabatur, fuisse finitum dictum primum iudicium per Consultationem, & esto quòd fuisset facta dicta Consultatio etiam in favorem Civitatis, dum non fuerat publicata, nec rescriptum à Principe, quòd Regia Cam. suam exequeretur consultationem, quinimò novissimis præcis literis in iunctum Proregi, quòd statim procederet ad venditionem omnium locorum domanialium, non erat propterea de dicta Consultatione habenda ratio, prout de jure clarissimum est, Consultationes Principi factas etiam de illius mandato per Tribunalia nullam vim habere, quousque vigorem recipiant ab ipso Principe rescribente *l. 1. vers. neque ibi, forte si Præses provincie, vel quilibet alius consuluerit, & ad consultationem ejus fuerit rescriptum, & in sequent. si*

33 scripserit, ibi, si scripserit quisquam ad Nos, & illi aliquid rescripserimus, ff. de appell. ubi hac ratione dicitur, a Consultatione Iudicis non esse appellandum, eum possit post rescriptum, quod necessario post Consultationem sequitur, appellare, quod in terminis tradit *Surg. de Neap. illustr. lib. 1. c. 16. num. 9. cum seqq. fol. 145.* ubi postquam dixit, huiusmodi Consultationes a Iudicibus ad Principis iudicium efferi, ad *tex. in §. pen. in auth. de iud. glos. in l. ex illo C. de appell. & ab illis non esse provocandum*, addit rationem, quia, inquit, secreto fiunt, ad *tex. in l. jubemus C. de appell. & qui illas ferunt, possunt ad libitum revocare, cum non in forma iudiciaria proferantur vota, sed consultoria, qua an executionem mereant, nec ne, ex Principis beneplacito pendet, & hoc iure Reg. Cam. in Collater. Consil. passim uti non ambigitur, si enim diffinitivè, vel interlocutorie iudicatum esset, aliter respondendum foret: hæc ille. Adde ad idem *text. in l. 6. §. legatos ff. de offic. Proconsul.* qui, ut obiter hoc dicam, advertit, Proconsulem consultum debere respondere cum consilio Sapientum, cum ipse sit laicus, id est idiota, unde credo sumptum, Præsidentes idiotas appellari laicos.*

35 Nec novæ supervenientes causæ necessitatis auctæ propter bellorum angustias, quibus premitur Monarchia, quæ ad Fiscii favorem sunt ponderandæ ad magis iustificandum alienationem domaniorum ex majori publica necessitate ceteri, nec haberi possunt, ut novæ causæ diversæ, quæ importare possint diversitatem iudiciorum, siquidem licet largo modo necessitas aucta, possit dici nova causa, verè tamen, & propriè loquendo, non est causa diversa superveniens, quæ operetur diversitatem iudicii, id est actionis, ut dicit *glos. in d. l. si quis cum totum. §. & generaliter*, sed est eadem causa necessitatis superveniens; non alia, & hæc fuit vera intentio *glos. in d. l. Iulianus 3. in glos. fin. dum super ver. petat, subjicit, ex eadem causa, non postea supervenienti*, ut idem *Accurs.* explicat in *l. si natus 28. §. item si patrus, in glo. ver. singulas res, ff. de pactis*, ubi cum *I. C.* explicaret, de eo, qui pactus esset, ne hæreditatem peteret, quod nec possit singulas res petere, subjiciens alia exempla, subdit *glos.* aliud in exceptione rei iudicæ, quia qui rem petit, causam exprimit, ex qua causa si absolvitur reus, non nocet petenti, ex alia scilicet diversa, sed in pacto non ponitur causa, unde generaliter absolutus, & liberatus videtur.

37 Unde addebat Fiscus, novam dilationem, sive terminum non esse concedendum, non solum quia erat facta conclusio in causa, & sic processu compilato non erat danda nova dilatio, ex vulgata regula, de qua in *cap. significaverunt 36. ubi glosa verbo, liquere, Felin. & omnes de testibus*, cum aliis per *Alexand. consil. 72. vol. 4. & Ursulum ad Afflic. decis. 115. sub num. 1.* siquidem notum est, quod omnis dilatio data ad probandum est peremptoria, etiam si non dicatur, *l. 1. ubi Bar. C. de dilationibus, cap. 2. ubi glo. eod. tit. aded quod si concederetur secunda sine causæ cognitione parte inaudita, omnia acta redderentur nulla, Bart. & Ias. in l. fin. ff. de feriys*, quos probat *D. Capyc. decis. 81. num. 1. & 2. & decis. 90. sub num. 1.* quod per jus Regni est magis restrictum, quia licet iure communi darentur plures dilationes ad probandum, tamen de iure Regni unica tantum datur, quoniam concessio termini ad probandum, & probatum habendum, habet vim conclusionis, quantum ad hoc, ut non possint finito termino testes examinari, ut in *Constitutione, Lite legitime contestata, de processu iudicii, ubi Afflic. sub notab. 8. num. 12. & 13.* & ut dicit *Capyc. d. decis. 81. sub num. 2* per dictam *Constitutionem* in Sacro Consilio non admittuntur novi articuli post terminum, nec novi testes, nec datur secunda dilatio, imò si terminus, qui in Regno est determinatus viginti dierum juxta *Pragmaticam 7. de ordine iudiciorum* labatur, neutra partium aliquid probante, actor non reintegratur amplius in termino, idem *Capyc. decis. 82. ubi Petra in additionibus, Rovit. super Pragm. 7. num. 14. de ordine iudiciorum*, & hoc præsertim erat observandum in casu præsentis, ubi terminus alias concessus, fuerat expressè per Regiam Camera peremptoriè concessus pro omni termino, & beneficiis, sicuti in Regno appellatur restitutio, quæ conceditur minoribus, & aliis privilegiatis, dum læsi ex solo lapsu temporis restituuntur adversus omnes probationes, & etiam ad pinguius probandum, de quo per *Franch. decis. 261. & 269. & Minna. decis. 15. Rovitus super Pragm. ex nu. 25. de ordin. iudic.*

44 Et solet huiusmodi decretum fieri ad obviandum calumniis, litiumque protelationibus, ut aliquando finis iustis imponatur, diminuendo dilationes, juxta *tex. in l. nonnunquam 72. ubi glos. ver. vel temporis, & ibi omnes, ff. de iudic. quod potest, & facere*

facere debet Iudex minuendo, vel ampliando ob qualitatem causæ, conditionem temporis, & personarum, juxta verio-rem, & magis receptam sententiam, quam latius profequitur, casus, & exempla sub-
 jiciendo *Menoch. lib. 2. de arbitr. centur. 1.*
 46 casu 52. ubi num. 22. monet Iudicem, ut cum ex causa recedit à dilationibus juris, causam exprimat.

Sed etiam ex natura judicii, siquidem in istis novissimis infeudationibus locorum domanialium factis vigore ultimi ordinis Sux Majestatis, non fuerat aliis locis, & Terris domanialibus concessa aliqua dilatio, & petentibus denegata; siquidem fuit processum contra omnes cum simplici citatione ad exhibendum Regia Privilegia, vel contractus, quibus fuerat ipsis concessum domanium, quæ omnia necessario apparere debebant per scripturas, ut quæ sunt talis naturæ, quæ sine scriptura fieri non possint, & reliquum consistebat in me-
 ro juris articulo, si privilegia simpliciter gratiosa, vel etiam concessa in remunerationem servitorum, & fidelitatis à subditis observantur, essent tanquam gratiosa existimanda, & etiam illa, quæ erant concessa mediante pecunia, & quæ proinde velut transfusa in contractum, essent omnino observanda, vel possent etiam ex causa nova necessaria respiciente publicam utilitatem, revo-
 47 cari, unde non erat necessarius terminus in articulo meri juris, juxta doctrinam *Baldi* relatum per *Franch. decis. 221. num. 12. & 262. in fin. Pascal. de virib. pat. potest. p. 2. cap. 5. num. 7. Reg. Rovit. super Pragm. 7. de ord. judic.* Vnde super articulo juris, qui celeritatem desiderabat (maximè nedum super hoc ordinario jure litigaretur, Regnum ipsum, & Monarchia tota periclitaretur) merito non fuit concessus terminus, sed discussa privilegia, & contractus, & de eorum viribus, & efficacia tractatum, & quæ fuissent talia, quæ vel venditionem ex toto impedire, aut remorari potuissent, aut fuisset necessaria restitutio pecuniæ acceptæ tempore concessionis domanii, compensato pretio corporum, & jurium feudalium, quæ occasione domanii fuerunt solita concedi, & relaxari ad beneficium earundem Terrarum, quæ quamvis, ut plurimum, debuissent describi in faciem alicujus civis particularis habentis liberos, & successores, ut Regiæ Curix esset cautum de solvendo servitia, & relevia, cæteraque jura domi-
 48 nicalia, & conservaretur spes devolutionis,

49 ob lineam finitam, juxta decretum anni... Attamen in plerisque Terris repertum fuit, id ex incuria Ministrorum Regiæ Curix non fuisse factum, & proinde esse necessarium describere in novo Cedulaio, quod de ordine S.M. occasione resultæ Regiæ Visitationis, in quo S.M. fuit dignata me illius confessioni præficere in *novis instructionibus* editis de anno 1634. in *capit. 123.* jam conficitur, & in eo omnes feudatarii describuntur per Provincias, emendatis erroribus antiqui cedularii, operâ, & industria Domini
 50 Præsidentis militaris Domini Io. Jacobi Mercurij viri integerrimi, moribus, & notitia jurium Fiscalium insignis, cui plurimum me debere profiteor.

Et in aliis descriptis fuit institutum judicium ad Fiscum instantiam pro solvendis releviis.

Et novissimè ad rescripta obtenta per dictam Civitatem à S. M. scilicet primum sub die 20. Martij 1610. quod fuit renovatum pro observantia primi sub die 22. Februarij 1616. & iterum sub die 23. Decembris 1620. quibus fuit injunctum Excellentissimo Proregi, procedi ad decisionem articuli validitatis, vel invaliditatis privilegiorum domanij, verùm quod attinet, si possunt revocari, vel ne, & illis non obstantibus procedi ad ipsius Civitatis venditionem, præcepit, quòd S.M. certioraretur.

Respondebatur ex parte Fiscum. Primo, ex novissimis literis expeditis per Suam Majestatem, quibus præcepit Viceregi, quòd ex urgentissima necessitate publica
 51 invasionis Status Mediolani, à cujus defensione dependebat tutela Regni, venderentur omnia domanialia, concedendo potestatem, ut venditiones firmæ, & validæ censerentur, etiam absque alia ipsius Regis ratificatione, ad hoc ut cum maxima festinatione, ut par erat, occurreretur tam maximo, & imminente periculo: fuisse ex his literis derogatum omnino rescriptis prædictis ex prædictis ad beneficium dictæ Civitatis de annis 1610. 1616. & 1620. quibus non vigeat necessitas, vel non tanta, tum ex mutatione temporis, & supervenienti gravissima necessitate, quæ aliter fieri suadet, & cogit, argumento *l. si ex toto 8. ff. de legat. 1. ubi lasen, Ripa, & alij cum aliis per Orasch. decis. 91.* tum ex efficacia, & virtute ordinis, nedum generalis, sed universalis, qui nihil omnino, & penitus excludit.
 52 Licet enim rescripto specialiter obtento non soleat per generale subsequens derogari,

gari, attamen secus per universalem subsequentem dispositionem, quia cum non exceperit aliquam ex Terris domanialibus, itaut videretur, non esse alicui parcendum, nec quicquam, etiam privilegiatum eximendum, sed omni via querendas pecunias ad Regii exercitus sustentationem, à quo dependebat totius Italiæ, & Monarchiæ conservatio, certè ex isto universali sermone, nihil potest considerari fuisse exceptum, nec reservatum, sed omne

56 comprehensum, cum generalia, & universalia verba, generaliter debeant intelligi, ad *tex. in l. 1. §. & generaliter, ff. de leg. præs.* cum concordantibus per *Surd. decis. 217. numer. 9.* idemque constet, operari dispositionem generalem quoad comprehensa sub genere, quantum specialis quoad comprehensa sub specie, *l. iure militari, ff. de militari testamento*, D. meus *de Medicis conf. 30. num. 13.* ista inque sic universalem, & ex intentione efficacissimam dispositionem vim habere derogatoriam, & includere etiam personas, & causas privilegiatas, quæ in casu illo non reperiuntur habere speciale privilegium, *l. in fraudem §. ultimo, ubi Baldus ff. de testam. militis*, cum infinitis per *Tiraq. in 1. restat. §. 1. glo. 14. nu. 96. vers. Ego vero*, ubi inde infert, statuta, & rescripta universalia comprehendere causam dotis, &

60 alia generalis dispositio legis, vel statuti includit omnes casus, licet in uno major ratio esse videatur, quam in alio, *l. 1. §. quod autem, ff. de alea lusu, & aleatoribus, l. ultima, §. uxori, ff. de auro, & argento legato*, cum aliis per *Tiraq. d. loco, num. 201. & nu. 105.* idque procedit etiam in materia odiosa, *l. cum lege, ubi Aret. notat, ff. de testamentis*, & in specie in rescriptis, quamvis sui naturæ stricti juris, *Peregr. decis. 13. sub num. 23 Marius Giurba, qui congerit multos decis. 75. num. 5.*

Et tandem esto citra veri præjudicium, dictum universale rescriptum ad id non esse extendendum, attamen ponderabam pro Fisco ultimum quoddam rescriptum obtentum ex parte Civitatis sub die 25. Junij 1638. in quo cum Bitontina Civitas dubitans ex dicto rescripto universali potuisse jam relatis rescriptis derogari, supplicem de novo libellum porrexit S. M. in quo narratis omnibus prædictis, S. M. mandavit his verbis, *que es justo, que a la Ciudad se le de satisfacion en lo que huviere lugar, y que sobre este particular se haga, y administre justicia, oydas las par-*

tes, de manera que no reciba agravio la dicha Ciudad, y despues me avisareys de lo que se hiziere, à fin que visto, yo ordene lo que mas convenga.

Et ex hoc rescripto per Civitatem novissimè obtento dicebam, clarissimè fundari Fisci intentionem, & proinde incautè ex parte Civitatis fuisse in actis exhibitum, cum potius ipsi obesse, quam prodesse dignoscatur.

Stantibus enim prioribus rescriptis à Civitate impetratis, quibus de validitate privilegiorum hinc cognosci, sed an Civitas possit vendi, nec-ne, de hoc certiorari deberi S. M. fuit ordinatum. Cum post novissimum ordinem generaliter pro Fisco emanatum Civitas ad Principem recursum habuisset, exponendo, tam priora rescripta ad sui instantiam expedita, quam dictum ultimum pro Regis proprio servitio urgenti motu proprio ad nullius petitionem expedito, petendo declarari confirmationem prioris ordinis, ut secundus articulus, si posset, nec-ne vendi, vel infeudari Regi censeretur reservatus, nec ex ultimo rescripto ipsi derogari.

61. Rex autem prudentissimus, qui saltem per expeditionem Civitatis, ultra registra in suis scriniis supremi Consilii Italiæ præsumitur habere memoriam eorum, quæ mandaverat, & præsertim ultimi de recenti expediti pro suo servitio, dum mandavit, fieri justitiam, auditis partibus, ita quod non gravetur, censetur super omnibus, absque ulla reservatione mandasse, justitiam fieri, & voluisse magis exequi ultimum rescriptum motu proprio continenti publicam utilitatem, quam prima ad partis postulationem, & privata utilitate concessa, & sic dum nihil ex duobus articulis reservavit, super omnibus fieri justitiam, & provideri mandasse censetur, ad tradita per *Bald. in cap. cum venisset, num. 3. vers. quero Papa, de testibus, in cap. studuisti, num. 3. vers. quero supplicatum, de officio delegati, Panorm. in cap. cum dilecta, num. 12. & 13. de rescriptis, & in cap. Quintavallis, num. 44. de jure jurando, Felin. in cap. causam, qua num. 8. de sententia, & rejudic. & in c. 1. num. 51. vers. & si dicatur, de constitutionibus, Consil. de Anna Consil. 62. num. 48. Mastri. dec. 178. numer. 13. præsertim* cum id sit juxta juris ordinem, & Regni capitula, quibus ad instantiam Civitatis Neap. & Regni ipsius pluries fuit concessum, ut causæ ad Regnum spectantes in supremis Neap.

Neapolitanis Tribunalibus decidentur, & finem accipiant, & non reserventur, nec extrahantur, ut latè referendo capitula ob-

64 doctissimus, & omni virtutum genere, ac in Regni juribus consummatissimus D. Regens, & Marchio Carolus de Tapia in decis. S. C. 1. num. 32. quod potissimè locum sibi vindicabat adversus Fiscum.

65 Et decisa deinde causa, & proviso de justitia, scilicet super omnibus, cum nihil antea fuerit reservatum, tunc, & non prius mandavit Rex ipse, *Y despues me avisareys de lo que se hyziere, à fin que visto, yo orde-ne lo que mas convenga* quoad summum referri potest, ut ante executionem certioraretur.

66 Neque his obstat, quòd priora rescripta pro Civitate contineant specialem provisionem, cui non censeatur derogatum per hoc ultimum, quod videri potest magis generale, siquidem generi per speciem derogatur, non è contra, etiam attenda theorica *Isern. in cap. 1. il 1. post num. 7. qui success. ten.* distinguunt tres casus, dum citat *l. si defensor, §. qui interrogatus, ff. de interrog. action.*

Si quidem dicimus, hoc ultimum non minùs continere specialem provisionem, quàm priora, siquidem in prioribus fuit facta distinctio inter validitatem privilegiorum, super qua fieret justitia, & inter venditionem, de qua certioraretur Princeps, in hoc autem ultimo cum eadem Civitas exposuisset, post priora fuisse emanatum rescriptum, omnia comprehendens, ex causa tam privilegiata, si Rex voluisset priora servari, facile dixisset, *serventur rescripta*

67 pro Civitate, non obstante posteriori, sed quia noluit, attento quòd per dictum ordinem universaliter datum omnia revocaverat, ideo mandavit, super omnibus justitiam fieri, reservando illud tantùm ad Civitatis beneficium, ut post decisionem certioraretur, unde non sunt applicabile termini, quòd

68 speciei per genus non derogatur, sed potiùs si voluisset, dixisset, non dixit, ergo noluit, argumento *l. unica, §. sin autem deficientis, C. de caduc. toll.*

Et minùs de specialiter petitis, & generaliter concessis, siquidem in precibus oblatis in impetratione hujus ultimi rescripti omnia fuerunt specialiter narrata, & specialiter provisum, ut super omnibus fieret justitia.

69 Quæ clausula *justitiam faciat* est maxi-

ma vis, & importantia, siquidem per eam utrique parti consulitur. Et justitia erat ultimum ordinem motu proprio expeditum observare, præsertim quia priora rescripta deviant à juris regula, & contra municipalia jura, & Fisco damnosa, *l. nec damnosa, quæ est tertia, C. de precibus Impetratori offerendis*, quod autem clausula, *quod fiat justitia* non revocet præcedentes jussiones, etiam quòd de his sit facta mentio per supplicantem in corpore petitionis, notat *lason in l. causas, C. de transactionibus, Anna alleg. 49. num. 7. Afflict. decis. 79. num. 3. in fin. decis. 128. num. 13. & 14.* ubi insignis *Pisanellus in addit. & decis. 239.* & alii, quos congerit *Dominus Rovitus super Pragmatic. 5. de fide memorialium in princ. & per totam*, & si jussiones præcedentes erant diversæ, erat potissimè ultima servanda, argumento *l. pacta novissima, C. de pactis.*

Id, quod in casu præsentis est necessarium, & inevitabile, cum enim in primo rescripto obtento per Civitatem 23. Decembris 1620. fuisset ordinatum, quòd respectu unius articuli tantùm, si poterant privilegia revocari, vel illis non obstantibus ad venditionem procedi Rex ipse certioraretur, dum novissimè per rescriptum obtentum ab eadem Civitate sub die 23. Junij 1638. in precibus per ipsam oblatis fuisset facta mentio, nedum de prædicto rescripto in sui favorem obtento, sed de ordine posteriori emanato in favorem Fisci, urgente causa publica necessaria, quòd generaliter procederetur ad infeudationem omnium domanilium, & fuerit provisum, *que sobre este particular se haga, y administre justitia, oydas las partes, y despues me avisareys*, evidenter ex hoc patet, fuisse revocatum, aut reformatum rescriptum obtentum à Civitate sub die 23. Decembris 1620. & provisum, quòd fieret justitia Neapoli, & certioratio, quæ erat facienda ante provisionem justitiæ, reservaretur, ut fieret post justitiam Fisco, & partibus administratam, nec enim se simul eodem tempore compatiuntur, fieri relationem, & provideri de justitia, cum certum sit, relatione pendente nihil posse novari, *l. 1. & 2. C. de relationibus*, unde appositissimè fuit dictum, fieri justitiam, qua facta fieri relationem.

74 Nec ex eo, quòd in rescripto dicatur, *oydas las partes*, debet intelligi concedendo dilationem, sive terminum ad probandum, ubi terminus ex natura causæ de jure, vel

vel stilo concedi non debet, sed tantum citari, & voce audiri, ut est stilus notorius, & observatur in Regno in rescriptis omnibus utriusque Cancellariæ, residentis scilicet apud Regem, & Neapoli apud Proregem, audiri enim partes, intelligi debet juxta qualitatem negotij, & juxta juris dispositionem cum termino, vel sine termino secundum subjectam materiam.

Vnde ex prædictis præviâ discussione die 8. Martij 1640. coram Excellentissimo Domino Duce Prorege in Collaterali ad relationem Regiæ Cameræ fuit provisum, esse procedendum ad decisionem articuli, non obstante petito novo termino, & aliis oppositis pro parte dictæ Civitatis, cum interventu septem Præsentium, & fuit decretum registratum in libro notamentorum Cameræ, juxta stilum die 10. dicti mensis, & confirmatum in gradu reclamationis die Veneris 27. Aprilis dicti anni 1640. coram eodem Excellentissimo, referente Domino D. Martino Burgueda Præsidente Aragonensium ornatissimo, & integerrimo.

SUMMARYM.

- 75 *Terminus juris in Regno, qui est 20. dierum conceditur reo post petitionem actoris, ejusque omisso, & fortius denegatio an importet nullitatem.*
- 76 *Nullitas proposita ob denegationem termini permittitur allegari cum subscriptione Advocati, & deposito, servata forma Reg. Pragmatica.*
- 77 *Procurator est citandus in judicio, non autem Advocatus.*
- 78 *Citatio est iteranda coram novo Commissario, cum causa Commissarius mutatur, de veritate tamen, & quando secus, numer. 91. & seq.*
- 80 *Causa publica necessitatis, & inexcusabilis celeritatem desiderans, omnem dilationem excludit, & qua conceduntur sunt restringenda, & coarctanda.*
- 81 *Dilatio non debet concedi, cum ea mora res inutilis redderetur.*
- 83 *Clausula, quod pars audiatur, intelligenda est secundum subjectam materiam, & statum litis.*
- 84 *Clausula, quod fiat justitia, nihil aliud importat, quam quod fiat quod juris erit.*
- 85 *Augmentum est ejusdem nature, & unum, & idem cum causa.*
- 86 *Augmentum eodem jure recensetur, quo ipsa res, vel negotium principale.*
- 87 *Dilatio eo minus est concedenda, quo magis necessitatis causa augetur, ne finis interim, qui pretenditur, inutilis reddatur.*
- 88 *Nullitatem esse admittendam juxta Reg. Pragmaticam contra expressum casum legis communis, vel municipalis, aut publicam scripturam, quomodo sit intelligendum.*
- 89 *Terminus si fuerit petitus, & petenti denegatus, acta sunt nulla, tam jure communi, quam municipali, fallit, si Iudici ex justa causa visum fuerit, terminum non concedere.*
- 92 *Iudicium unum reputatur, licet alius Iudex loco primi sit subrogatus.*
- 93 *Mortuo Iudice, idem quod eum judicare oportuerat, sequi oportet eum qui illi successit, scilicet ex eisdem actis.*
- 94 *Iudices etsi omnes mutati fuerint, tamen & eadem res, & idem iudicium, quod antea fuerat, permanet.*
- 95 *Citatio coram novo Iudice non est necessaria, vel saltem si omittatur, non inducit actus nullitatem.*
- 96 *Citatio an sit reo facienda post tertium peremptorium, remittitur arbitrio Iudicis, & num. 98.*
- 97 *Peremptorium vocatur ex eo, quod perimit disceptationem, nec patitur ultra adversarium tergiversari.*
- 99 *Citatio an sit iteranda novo Iudice successore in causa, in qua proceditur contra reum contumacem, & nu. 101. & de veritate, nu. 111. cum 114. & juxta eam decisum in presenti causa, nu. 116.*
- 100 *Citatio in contumaciam de stilo S.C. fit ad omnes actus in forma.*
- 102 *Citandus non est presens, & quare, ibid. & num. 104.*
- 103 *Presentia sola in prejudicialibus non inducit consensum, fallit in judicialibus.*
- 105 *Iura præsertim in civilibus clementer cum contumace agunt.*
- 106 *Contumax ut expectetur justius est, quam ut ille in contumaciam condemnetur.*
- 107 *Sententia cum sunt ferenda in contumaciam, subtilius in his est inquirenda veritas, quam utraque parte presente.*
- 108 *Contumax interdum est de benignitate expectandus in prolatione sententia, usque ad ultimum punctum.*
- 109 *Contumax quandoque est tribus mensibus expectandus.*
- 110 *Contumax si spontaneè compareat, ejus comparitio est tanta efficacia, ut omnis ejus contumacia purgetur.*

- 112 *Sententia S. C. lata etiam perempta instantia, non est nulla, & quare, quod ampliat etiam in decreto dicti S. C.*
- 113 *Contumax ex observantia S. C. resectis expensis admittitur ad probandum, vel faciendas suas defensiones.*
- 115 *De Doctoribus perfunctorie loquentibus non est habenda ratio.*

Cum Advocatus Civitatis Bitonti dixisset de nullitate decreti lati, me interveniente pro Fisco, quo Civitati predictæ fuerat denegatus terminus, & provisum, esse procedendum ad decisionem articuli, si poterat, nec-ne vendi, vel infeudari, non obstantibus suis privilegiis, reservata deinde relatione faciendâ S. M. ex subscriptis.

Primò, quia denegatio termini videbatur contra ultimum rescriptum S. M. expeditum sub die 25. Junij 1638. quo fuerat mandatum, *que se administretur justitia oydas las partes*, igitur inferebat, quòd quidquid de jure verius fuisset, utrum denegatio termini importaret nullitatem judicij, id videbatur clarum, attento dicto rescripto, quo expressè fuerat injunctum, audiri Vniversitatem, & sic cum causæ cognitione, impartiendo terminum, sicuti sæpe dici solet in forma concedendi terminum, quòd partes audiantur, unde idem videtur importare, partes audire, & terminum concedere, unde termini, siue dilationis denegatio contra tenorem Regij rescripti videbatur esse nulla.

75 Secundò dicebatur, esse decretum nullum, quia contra expressa jura, tam communia, quàm municipalia Regni, *solo tit. C. de dilationibus, & Regni Constitutio. incipiente, Lite legitime contestata, Rit. M. C. 69. & Pragmatic. sub tit. de dilationibus*, quibus expressè cautum est, ut post petitionem actoris, quem constat in hoc judicio esse Regium Fiscum, reo, id est Civitati notificatam, debuerat concedi terminus juris in causa, qui in Regno est cum præfinitione temporis viginti dierum, unde ejus omissio, & fortius denegatio importabat nullitatem, & hæc nullitas permittitur allegari cum subscriptione Advocati, & deposito, servata forma *Pragmatica* latæ sub die 11. Majj 1612. §. 24. *sub titul. de dilation. & alterius sub die 18. Novembris 1620. quæ est quinta sub d. tit. de dilationibus.*

Tertiò dicebatur, ultimum decretum, quo primum fuerat confirmatum, esse nullum ex defectu citationis, siquidem nullâ

reperiebatur expedita citatio, nec intimata Procuratori Civitatis conventæ coram Domino Burgueda novo Commissario electo, ob infirmitatem Domini Præsidentis Io. Camilli Cacacij, quæ omnino erat necessaria mutato Commissario, nec suffragabatur Fisco, tempore expeditionis fuisse vocatum, & interfuisse causæ defensionem Doctorem Io. Baptistam Confalone Advocatum dictæ Civitatis, qui suum munus, velut doctissimus, & facundissimus Advocatus optimè expleverat, quia non Advocatus, sed Procurator erat citandus, contra quem dirigitur petitio, & cujus principaliter interest, *l. de unoquoque, ff. de re jud. l. nam ita divus, ff. de adoptionibus*, ad quod citavit *Doninum de Franchis decis. 462. num. 3.* & quòd licet præcesserint aliæ citationes antea factæ Procuratori dictæ Civitatis conventæ coram primo Commissario, fuerit necessaria nova citatio, mutato Commissario coram Iudice noviter electo, ex *Archidiacono in cap. caveant, 3. quest. 9.* videtur decidere *Ioan. Thom. Minad. decis. 28.*

79 Verùm pro defensione decretorum dicebatur ex tempore quoad primum, quòd gratis admissio, citra tamen veri præjudicium, rescriptum, quo præcipitur fieri justitiam auditis partibus, esse intelligendum, concessio termino, & juxta juris ordinem, data solita dilatione ad probandum, id tamen non procedere, quando ex natura negotij, & causæ, dilatio aliqua, siue terminus concedi non debet, ut in præfenti, in quo quoad omnes Terras domaniales, ad quarum venditionem fuit judicatum per decretum generale procedi posse ob bellicas necessitates, non fuit aliquis impartitus terminus, sed jussum fuit, exhiberi dumtaxat privilegia, & contractus, cum quibus obtinuerunt promissionem domanij, & cum sola citatione, absque termino, & ordine judiciario, discussis tamen, & bene trutinatis privilegiis, & contractibus, fuerunt Vniversitates auditæ, & de justitia provisum respectu uniuscujusque ex Vniversitatibus, quæ comparuerunt, verùm cum dicta Civitas Bitonti non fuerit comprehensa in dicto decreto generali, ex quo in curia Ministri Fiscalis non fuerat citata ante latum decretum generale, sed postea, unde ipsi officere non potuit, sequuta postmodum legitima citatione, & comparitione ipsiusmet, justè Fiscus petiit provideri procedi ad ipsius quoque venditionem, & ita speciali decreto contra ipsam providetur, unde

cum discussis privilegiis, & scripturis per ipsam exhibitis constaret, non concurrere aliquid plus specialitatis in ipsa Civitate, quam in aliis in decreto comprehensis, & venditis, justè fuit ordinatum, procedi in causa venditionis jurisdictionis pro ferendo consimili decreto respectu ipsius, non obstante petito termino, siquidem visum fuit ex scripturis exhibitis, reddi ipsius prætensionem æqualem cum cæteris, quibus nullus terminus fuerat impartitus, non solum quia causa publicæ necessitatis inexcusabilis celeritatem desiderans omnem dilationem excluderat, quo casu dilationes omnes sunt restringendæ, & coarctandæ, ne tempus labatur, ad *text. in l. 1. ff. de glande legenda*, vel quando res inutilis redderetur, si tempus esset expectandum, ad *text. in l. mediterraneus, C. de annonis, & tributis, lib. 10. cum aliis per Menoch. de arbitrariis, lib. 2. centur. 1. casu 52.*

§2 Verùm quia jura domaniorum ex scripturis, non ex testibus deducenda, & probanda erant.

§3 Item dictam clausulam, *oydas las partes*, dicebatur, esse interpretandam juxta subjectam materiam, & statum litis, ut scilicet terminus sit concedendus, ubi non fuisset primo loco concessus, & partes auditz, ut in presenti factum fuit de anno 1620. quo terminus fuit concessus, & receptæ probationes ex æquitate, licet non fuisset necessarius,

§4 sicut de clausula, quod fiat justitia nihil aliud importare, nisi fieri quid juris erit, post *leson. in l. causas, vel lites, nu. 7. C. de transact.* scribit de *Franch. decis. 700.*

Nec dicatur, concedendum esse novum terminum, quia nova necessitas supervenit, ut unus ex Dominis videbatur innuere, verè enim non est nova causa indigentia pecuniæ, ob causam publicam, sed est eadem causa publicæ, licet aucta, & ampliata, ob

§5 continuata bella, augmentum enim est ejusdem naturæ, & unum, & idem cum causa antecedenti Italicæ belli aucti, & aperte indicti cum Gallis, *l. cum inter, de pactis dotalibus, §. si convenierit, §. si nuda, ff. de pignoratitia*

§6 *act.* & idem judicamus de augmento, quod de ipsa re, vel negotio principali, *l. heredes patrum, §. si quid post, ff. de restat. Roland. Menoch. & alij apud Surd. decis. 78. n. 11. & sequitur naturam sui principalis, l. etiam, ubi Bar. & Bald. C. de jure dñorum. Surdus deci. 269. n. 16. & conf. 177. nu. 35. unde cum causa major accesserit ex parte Fisci, & quidem evidens, & notoria, non debet ex ea augeri occasio differendi, ut Civitas conventa ex eo, quod ma-*

jorem celeritatem desiderat ex parte Fisci, novam dilationem obtineat, *l. legata inutiliter, ff. de leg. 1. cum concordantibus per Surd. decis. 238. num. 10. cum seq. & finis interim, qui prætenditur inutilis reddatur, ad tradita per Ripam in l. 2. nu. 26. in fin. ff. de re judic.*

§8 Quoad secundum caput nullitatis dicebatur, *Pragmaticam*, qua admittitur propositio nullitatis contra expressum casum legis communis, vel municipalis, aut publicam scripturam, intelligendam esse, quando decretum esset in sensu claro, evidenti, & literali, contra legem, vel instrumentum, sive scripturam publicam in processu presentatam, secus quando est contra sensum juris ambigui, qui vario modo ex juris interpretatione accipi potest, aliàs enim sequeretur maximum absurdum, si admitteretur ille intellectus ad *Pragmaticam*, esset enim per eam aperta latior via, & amplior protelandi lites in infinitum, unde ut hujusmodi absurdum evitetur, & ne inductum ad unum finem rescandi dilationes, contrarium operetur, debet intelligi *Pragmatica* de sensu legis literali claro, expresso, & irrefragabili, non autem de eo, qui ex juris intellectu, juxta Doctorum varias opiniones insurgere possit, qui cum diversimodè, juxta varias hominum intelligentias extendi possit, hoc modo accipiendo, passim lites ex litibus, & jurgia orientur, & præberetur occasio dicendi de nullitate, ut ex variis intellectibus in infinitum protraherentur, nullusque esset litium finis, contra id, quod per *Pragmaticam* Princeps statuere voluit, licet autem, tam

§9 jure communi, quam jure Regni petito termino, & non concessio, omnia acta iade sequuta sint nulla, ad *text. in clem. pastoralis, in vers. cæterum, de re judic. clem. sape, vers. defensiones, de verb. signif. Baldus in l. prolatam, C. de sententiis*, relatus per *Afflict. in Constit. Regni. Si quis in posterum, sub num. 33. vers. & pro ista decisione, de Pante conf. 59. num. 2. in princ. Rovit. in Pragm. 7. de ordin. judiciorum, num. 9.* Attamen id non procedit, ubi petito termino, iudici ex justa causa visum fuerit terminum ipsum denegare, prout in presenti casu duplici de causa fuit justissime denegatus. Primum, quia, ut ex libellis ejusdem Civitatis Invictissimo Regi oblatis, & rescriptis ab eadem obtentis, constabat, de eo tantum agi, si privilegia, sive contractus domanij concessi poterant ex causa urgenti publicæ necessitatis revocari, ita, vel

§9 ne, & sic articulus consistebat in mero puncto juris, cum necessitas ipsa oriens ex publica causa

causa satis esset notoria, unde succedebat limitatio communis, ut in causa, in qua ageretur de mero juris articulo, non sit necessarius terminus, *Franchis decis. 221. num. 12. & decision. 262. in fine, Anna singulari 470. Rovitus in dict. Pragmatic. num. 12.* prout ita generaliter fuerat observatum in executione ultimi rescripti Suxæ Majestatis, in quo jusserrat, procedi ad venditionem omnium terrarum domanialium ex dicta causa urgenti publicæ necessitatis, cujus vigore fuerat processum ad venditionem, prævia sola citatione. Secundo, quia aliàs dum annis præteritis simile rescriptum fuisset emanatum, in cujus executione tunc fuit superfluum, concessus eo tempore fuit eidem Civitati terminus ex abundantanti, quamvis concedi non debuisset, in quo termino Civitas fecit suas probationes, unde cum fuerit deinde prosequutum idem judicium aucta causa publicæ necessitatis, non mirum si terminus fuit justissimè denegatus.

91 Et tandem dicebatur, non obstare ultimum caput nullitatis, quòd scilicet non fuerit Civitas citata, nec monita ad dicendum coram novo Commissario subrogato ob infirmitatem primi, siquidem de jure ubi reus fuerit legitimè citatus coram primo Iudice, non requiritur nova citatio coram Iudice, in locum primi subrogato, idque maximè procedit indubitanter, ubi habuit notitiam de Iudicis mutatione, & fuit audita in proviitione faciendâ coram ipso novo Iudice subrogato, idque primò probatur in *l. edictum 55. ff. de judiciis*, ubi cum scripserit *Paulus edictum, quod ab antecessore datum est in numero trium edictorum connumerari debere. glos. prima* reddit rationem, quia unum judicium reputatur, licet Iudex loco primi sit substitutus, vel subrogatus, citans *l. mortuo 60. infra eodem*, ubi mortuo Iudice, quòd eum judicare oportuerat, idem eum, qui successus est sequi oportet, scilicet ex eisdem actis, & ibi per *glos. 1. & DD.* idemque in *l. si Iudex 32. in l. proponebatur 76. eod. tit.* ubi etsi omnes Iudices mutati sint, tamen & rem eandem, & judicium idem, quod antea fuisset, permanere, ubi *glosa verbo permanere*, dicit, esse ad instar hominis transeuntis de loco ad locum, qui tamen idem est homo, unde 95 si censeretur quoad omnia idem Iudex, convincitur non esse necessariam coram eodem Iudice fieri novam partis citationem, saltem, ut si omittatur, nullo modo inducat actus nullitatem.

Et quamvis idem *l. C.* subjiat *in fine*,

dict. l. edictum 55. quòd si omnis ab antecessore numerus trium edictorum, qui assignari debent reo convento finitus sit, soleat successor unum edictum dare, non tamen si omiserit, importabit actus nullitatem, *l. non quidquid 40. eod. titul. ff. de judic. tamen si glos. in dict. l. edictum, super verbo solet, suppleat, & debet*, attendendus enim erit potius sensus literalis, & expressus ipsius *Iure-Consulti* qui non inducit actus nullitatem, quod probatur etiam per *Vivianum* in figuracione casus, quam subintellectus *glos.* qui literam violat, & emendat, etiam ut actus sustineatur, & non pereat, & prævaleat favor minuendarum, & abbreviandarum litium, præsertim cum ipsemet *Accurs.* in *l. & post edictum 73. eod. tit.* in causa valde fortiori, & proinde satis diverso à casu nostro, effectu 96 scilicet reo convento contumace, elapso primo, secundo, quinimò, & tertio, quòd 97 peremptorium vocatur, quòd nomen sumpsit ex eo, quòd perimeret disceptationem, hoc est ultra non pateretur adversarium tergiversari, juxta *l. ad peremptorium 68. cum quatuor ll. seq. ff. eodem illo titulo*, dum *Vlp. in dict. l. & post edictum 73.* dixerit, quòd absens adhuc citari debeat, subdit *Accurs. super verbo debet, id est, potest, ut ex superiori l. patet, & sic patet Accursum* etiam in casu fortiori id remittere Iudicis arbitrio, & dum dicit, *ut ex superiori lege patet*, id sine dubio affirmat, & residet in eo, quamvis postea referat opinionem aliorum, dicens *alij dicunt, hic necesse esse, &c.*

99 Nec decisio *Consil. Minadoi 28. incip. fuit dubitatum*, obstat aliquo modo. Primò, quia loquitur in longè diversis terminis, quando 100 scilicet proceditur in contumaciam, quia sit facta citatio ad omnes actus in forma juxta stilum S. C. & existente reo contumace, 101 & propter absentiam, mortem, vel aliud impedimentum causæ Commissarij, subrogatur alter, quo casu dubitatur, utrùm debeat hic novus Commissarius, iterum monere partem absentem, vel contumacem, & sic utrùm contumacia contracta coram primo, noceat coram altero Iudice subrogato, casus verò noster versatur in facto in reo convento, non contumace, qui habuit notitiam Iudicis subrogati, & vocatus comparuit cum Advocato, qui sustinebat onus causæ, qui validissimè ex more jura Civitatis defendit, & sic evidens est, & nota dispar 102 diversitatis ratio, cum præsens in judicio aliter non sit citandus, siquidem finis citationis est, ut compareat, & se defendat, unde

Qq 2 contra

contra presentem non est necessaria citatio, l. in causa 14. §. causa autem cognita, ibi, partibus presentibus, vel contumacibus, ubi glos. verbo & presentibus, assignat rationem, & citat concordantes, & l. etiam 30. §. ult. ibi, creditore presente, vel à Præsidente evocato ff. de minoribus, Angel. & Imol. in l. de unoquoque ff. de re judic. post Innoc. in cap. pastoralis, §. præterea col. 2. de offic. delegat. & declarat post Bart. Butr. & alios Dominus meus Capyc. decis. 34.

103 nu. 8. unde licet alias sola presentia non inducat consensum in præjudicialibus, l. filiusfam. 8. ff. de procurat. de quo est communis in l. qua dotis, ff. soluto matr. fallit tamen hoc in judicialibus, in quibus inducit consensum, Bart. & alij in l. 1. C. de relation. idem cum alijs, ubi latissimè Barbof. d. l. qua dotis, ex nu. 151. vers. succedit igitur quarto, & post num. 156. vers. prima est, & num. 160. in fin. vers. item re-

104 gula, ff. sol. matr. sed optimè Surd. decis. 47. n. 9. & generaliter, quòd nulla citatio exigitur, quando quis est præsens in iudicio, fundant Gayl. observ. præct. lib. 1. c. 51. Minfing. observ. 6. centur. 6. Balb. decis. 372. Colerus decis.

105 103. præsertim dum jura cum contumace, præsertim in civilibus clementer agant. Vn-

106 de statutum est, justius esse tantisper contumacem expectare, quàm illum in contumaciam condemnare, text. in c. 1. num. 5. vers.

107 Moderni, de controu. inter vasa. & ali. de benefic. & in sententijs in contumaciam ferendis subtiliùs sit inquirenda veritas, quàm utraque præsentem, ne contumaci fiat iniustitia, §. omnem verò, vers. si verò propositis, auth.

108 de litigio, & proinde interdum contumax est de benignitate expectandus in prolatione sententiæ usque ad ultimum punctum, Bald. in l. divus, in 3. lect. post num. 8. vers. item oppono contra utrumque ff. de in integr. restitut. quam citat ad hoc Rovitus in rub. de sent. for.

109 jud. num. 44. & 45. & quandoque contumax tribus mensibus est expectandus, ut in auth. ut sponsalit. largitas, §. ad hac, col. 9. glos. in cita-

110 tumaciam, ff. de minor. Quinimò tanta est vis spontaneæ comparitionis, ut si contumax sponte compareat, omnis contumacia purgetur, l. 1. C. de requir. reis, l. quis sit fugitivus, §. 1. ff. de adilit. edict. Bart. in l. 1. C.

de servis fugit. Rovitus in rub. de appell. in Pragm. num. 35.

- 111 Secundò, etiam in contumace fatetur Minad. dict. decis. 28. opinionem Imol. Georgij, & aliorum in clem. sape, de verb. signif. qui generaliter concludunt, non esse necessariam novam citationem, esse veriorem in puncto juris, sed affirmativam æquiorè, unde cùm suprema Tribunalia probaverint opinionem veriorem, non est quid decreta præsertim lata coram Principe in supremo
- 112 Concistorio possint de nullitate redargui, exemplo ejus, quod dicit Afflic. dec. 283. n. 7. quòd sententia S. C. lata etiam perempta instantia non sit nulla, quia cùm proferatur nomine Regis, proferendo sententiam, videatur insufflare spiritum vitæ, quod ampliat Rovitus procedere etiam in decreto S. C. ex Pragmatica clara, quæ confundit distinctionem Afflic. inter sententiam, & decretum, ut per ipsum Rovitum in Pragm. 1. de instant. cause non restit. num. 9. in fin.
- 113 Nec obstat tertio, & ultimò decis. Minad. cùm observantia Sac. Cons. teste eodem Minad. procedat, quando pars contumax, relictis expensis, admitti potest ad probandum, vel faciendum suas defensiones, & in presenti casu constet, tum ex natura causæ, tum quia jamdiu lapsus erat terminus, quòd non erat ampliùs locus probationibus, unde cessante æquitate, cessat etiam stilus super illa fundatus.
- 114 Nec similiter obstat decis. de Franch. 457. nu. 3. quia refert tantùm id, quòd ipsi uti novo Commissario subrogato visum fuit providere mutato Iudice, & negotio indiscusso perfunctoriè enim sequitur decis. Minad. quæ cùm non obstat, minùs obest ipsius opinio, prout etiam fecit Rovitus simpliciter sequutus Minad. in casu contumaciæ in Pragm. 4. de ordine judiciorum, numer. 2. in fin. in
- 115 quo videndus est Gratian. decis. 108. de Doctoribus autem perfunctoriè loquentibus non est habenda ratio, Iason, Socin. Paris. relati à Surd. decis. 238. num. 9.
- 116 Vnde meritò die Veneris 15. Junij 1640. coram Excellentissimo Domino Duce fuit provisum, nullitates non obstare.

F I N I S.

I N D E X

INDEX OMNIUM MATERIARUM LOCUPLETISSIMUS.

A

Absens à domicilio, ubi reliquit familiam, uti praesens habetur, resp. 9. num. 8.

Absens non debet gaudere honoribus aliorum Civium praesentium, resp. eod. nu. 40.

Acceptare praesumuntur qua in proprio libro continentur, resp. 12. nu. 356.

Actio criminalis. Vide, Criminalis actio.

Acceptatio officij. Vide, verbo, Officia acquiruntur.

Actorum Magister substituens aliquem in officio tenetur de delictis substituti, resp. 12. num. 244.

Actorum Magistri exercent quodammodo jurisdictionem, & sunt partes quotativa Iudicis, resp. eod. cap. 3. nu. 75.

Actorum Magistri officia supremorum Tribunalium, & Regiarum Audientiarum, ut plurimum qua à Rege in Regno ad vitam conceduntur, sunt de regalibus, & devolutioni subjecta, resp. eod. nu. 183, 184. & 188.

Actorum Notarij officium comprehenditur in prohibita officiorum venditione, quia Officialis dicitur, respons. eod. c. 3. num. 66. 69. 70. & 72. etiam in materia correctoria juris communis, num. 74. & Item qui sentire contrarium videbatur, declaratur, nu. 80.

Actuarius, vel Scriba Fiscalis, ut legitime dicatur creatus, qua necessaria in Regno requirantur, & an Magna Curia valeat eos creare, vel solum Prorex, resp. eod. nu. 180. & 181.

Actus ille praesumitur praecessisse, qui est praambulius ad alios, resp. 6. nu. 58.

Actus necessarius dicitur non voluntarius, si ad illum faciendum cogi quis potuisset, respons. 8. nu. 33. & resp. 12. nu. 313.

Actus, qui frequenter evenit, attenditur, resp. 12.

num. 307. 308. & 310.

Actus revocatus non potest allegari, resp. 19. numer. 53.

Actus unico contextu si duo celebrentur, reputantur unus, nec dicitur perfectus primus absque secundo, etiam non eadem die facti; sed infra paucos dies, quod relinquatur Iudicis arbitrio, resp. eod. num. 375.

Adjectio non habet locum in locatione perpetua pradiorum Fisci, sed temporali, resp. 14. num. 35. & 37.

Adipiscendae possessionis remedium. Vide in verbo, Possessorium adipiscendae.

Administrans officium. Vide in verbo, Officium administrans.

Administrationis actualis tempus non spectatur in patre administratore bonorum filij, sed potentia administrandi, respons. 6. nu. 11.

Administrationis ex malo principio, pessimus Magistratus exitus expectatur, resp. 15. num. 53. & 56.

Administrationis officij velamen, furtum temperat, resp. eod. num. 112.

Administrationis potentia sufficit, ut tutor obligetur, licet non administret, resp. 8. nu. 20.

Administrator, Officialisve quilibet, pecuniam alia distribuendam recipiens, ac fraudans cum Administris capite punitur, resp. 22. nu. 62.

Administratores pecunia publica, si durante administratione eam interceperint, peculatu tenentur, resp. eod. nu. 51. 52. & 56.

Advocatus Fisci non potest in eadem causa uti Iudex, seu Commissarius judicare, tam de jure communi, quam municipali nostri Regni, resp. 30. num. 13. secus in simili, vel si in eodem juris articulo scripserit, aut consuluerit, resp. eod. n. 5. 7. & 8.

Advocatus non potest esse Iudex in iis causis, pro quibus praestitit patrocinium; eisi utraque pars consenserit, resp. eod. nu. 14.

Emulatio Officialis cum Barone licet Regis ser-

I N D E X.

- vicio sit noxia, magis tamen nocet ut Baroni adhareat, *dissert. unic. num. 128. & 129. fol. 39.*
- Erarium militare ab Augusto, & Carolo Magno novis vectigalibus auctum, ibid. num. 18. fol. 21.** Neapoli fuit ab Excellentissimo Lemensium Comite erectum, *ibid. nu. 19.*
- Agenti & alleganti incumbit onus probandi, respons. 19. nu. 77.**
- Agere ubi quis prohibetur sine certa solemnitate, si impetret Iudicem à Principe, non videtur dispensatum, ut agere possit sine dicta solemnitate, respons. eod. nu. 102.**
- Alexander Regis Herodis filius, Casarem Senatorem appellavit, respons. 2. nu. 5.**
- Alfonsi Regis circa Fiscales rationes, à Presidentibus, & Rationalibus videndas, & discutiendas provisio censetur, dissert. unic. nu. 36. fol. 24.**
- Alfonsius Primus Rex hujus Regni Ferdinandum filium in Ducem Calabria crexit, respons. 12. num. 257.**
- Alienandi feudum facultas data per Regem, intelligitur si fuerit requisitus, respons. eod. nu. 115.**
- Alienatio ea tantum interdicta dicitur, qua graviter Imperij honor laderetur, respons. 23. num. 120. 121. 122. 126. & 127.**
- Alienatio ex quibus parva, vel magna judicatur, respons. eod. nu. 146. & 147.**
- Alienatio officiorum secularium etiam sine jurisdictione, vel Scriptoria Actuariatus prohibita est jure civili, & Canonico ad instar beneficiorum, respons. 12. numer. 54. 55. & 62. & numer. 96.**
- Alienatio permittitur domanialium, nedum existente causa justa, & necessaria, sed utili, respons. 23. nu. 249. & 250.**
- Alienationes diversis temporibus facta non conjunguntur, ut excessiva censeantur, d. respons. 23. nu. 137. 138. & 139. & contrarium sentientes exploduntur, nu. 140.**
- Alimenta futura sunt magis privilegiata, quam de praterito, resp. 27. nu. 36.**
- Allodium judicatur si longo temporis interstitio nulla fuerit obtenta confirmatio de iis, qua à Principe tenentur, respons. 12. num. 309.**
- Alternativè substituti omnes admittuntur tempore purificata substitutionis, ut unica determinatio equaliter inter eos determinare habeat, respons. 16. nu. 9.**
- Amica admittitur ad successionem feudi antiqui, virtute gratia huic fidelissima Civitati concessa, respons. 3. nu. 1. 11. 12. 13. & 15.**
- Amica succedit nepoti in feudo, in omni casu, in quo succedit patruus vigore gratia de anno 1596. respons. 4. nu. 3.**
- Amica secundum opinionem Bartholomæi de Capua non admittitur virtute Constitucionis Regni ad successionem feudi antiqui, respons. 5. num. 10.**
- Ampliatio officij Locumtenentium generalium, & Credenzeria Calabria, ac Locumtenentis Cosentia facta per Reg. Federicum Berardino de Bernardo continetur in pragmatica de revocatione gratiarum anni 1565. respons. 12. numer. 187.**
- Ampliationis tempus etsi non apponatur, habebitur, ac si esset appositum à principio, & censetur idem cum primo, respons. eod. nu. 323.**
- And. de Ifern. & Bartholom. de Capua quo tempore floruerint, respons. 4. nu. 22. cum seq.**
- Annonæ curæ concessa fuit Praefecto Annona cumulativè cum aliis Magistratibus, & eodem modo fuit concessa Urbis Decurionibus, respons. 10. num. 58.**
- Apostilla Regio Fisco favens pro exclusione patris à successionem feudi, quam sub nomine Bartholomæi de Capua inscripsit Consil. de Bottis in Constit. Ut de successioneibus rectè illi viro tribuitur, respons. 4. nu. 21.**
- Apparitores unde dicti, & eorum officium quale sit, respons. 1. numer. 33. ab iis Iudicibus puniuntur, in quorum territorio quid temerè exequantur, num. 41. quod tamen fallit in Apparitoribus Regiis, nu. 42. & quid in Gallia observetur, nu. 43. 44. 46. 47. & 48.**
- Appellare non est necesse à consultatione Iudicis, respons. 30. nu. 33.**
- Appellatio à R. C. S. decretis, & sententiis non admittitur, nec ad finem suspensivum, neque devolutivum, resp. 2. num. 40. antiquitus dabatur ad S. C. secundum Fritiam, cujus doctrina refellitur, resp. eod. nu. 47.**
- Appellatio à Magistris Rationalibus, ex Ludovici, ac Ioanna Regum privilegio non rejiciebatur, resp. eod. num. 50.**
- Appellatio non impedit suspensionem ab officio, in Officiali sindicando, resp. 15. nu. 111.**
- Appellatione bonorum. Vide, Bonorum appellatio.**
- Appellatione exercitij, & ministerij comprehenditur omne officium, etiam jurisdictione carens, resp. 12. nu. 225.**
- Appellatione haredum, & successorum, etiam si in perpetuum, vel in infinitum sit facta concessio de re non transmissibili, haredes sanguinis tantum veniunt, resp. eod. numer. 104. 105. & 106.**
- Appellatione rei comprehenditur quicquid possideri, vel quasi potest, resp. 28. nu. 20.**
- Appellatione terra, vel loci non venit Civitas, resp. 19. nu. 78.**
- Appellationum causa in generali concessione non veniunt, resp. 28. nu. 63.**

I N D E X.

- Aranus Cibò Genuensis Prorex Neapolis Renati Andegavensis tempore**, & ab Alfonso confirmatus, postea R.C. Præsidentis creatus, resp. 1. numer. 61.
- Archiepiscopus translatus ad Episcopatum**, in pœnam priorem dignitatem amittit, resp. 2. numer. 35.
- Argumentum à beneficio ad officium validum**, quia officia equiparata sunt feudis, quæ sunt beneficia, resp. eod. nu. 47. 49. & 56.
- Argumentum à contrario sensu cessat in correctoris**, resp. 29. nu. 84.
- Argumentum à feudis ad officia valet affirmativè**, secus verò negativè, respons. 12. num. 89. & 142.
- Argumentum ab officio ad feudum validum**, resp. eod. num. 97. & è contrà quando valeat, in apolog. nu. 66. fol. 189.
- Argumentum à sufficienti partium enumeratione in jure validum**, resp. 19. nu. 29.
- Argumentum à toto integrali, essentiali, & universali ad partem integram, essentialem, vel universalem quæ requirantur, ut valeat**, resp. 28. num. 25.
- Argumentum de majori ad minus valet affirmativè**, resp. 23. nu. 185.
- Arma bellica navalis exercitus, & instrumenta, tam ad capiendum, & invadendum hostium classem, quàm ad defendendum, quæ sint, quibus utendum, & qui milites deligendi, exemplo Romanorum**, resp. 13. nu. 10.
- Assensum allegare quem producere sperat, est replicatio Iudeorum**, resp. 12. nu. 380.
- Assensus an requiratur in alienatione officij in allodium concessi. Vide in verb. Officia etiam.**
- Assensus ante annum 1553. feudatariis successoribus carentibus concedebatur, etiam per Proregem, sicut successores, habentibus**, resp. eod. num. 166. & 168.
- Assensus à Rege super aliquo contractu impartitus, non inducit confessionem eorum, quæ in contractu enunciantur**, resp. eod. nu. 166.
- Assensus impetratio non censetur impossibilis, quando Princeps solitus est assentire, vel etiam cum difficultate**, resp. eod. nu. 15.
- Assensus lite pendente impetratus nullus est**, resp. eod. num. 382. & Lanar. contrarium asserens quadrupliciter declaratur, num. 383. 384. 385. & 386.
- Assensus novus non requiritur in alienatione feudi concessi cum potestate alienandi simpliciter**, resp. eod. num. 136.
- Assensus super feudo ex necessitate, non voluntate obtentus præsumitur**, resp. eod. nu. 314.
- Auditor Provincia factus Præsul, non desinit esse Auditor**, resp. 2. nu. 18.
- Augmentum est ejusdem natura, & unum, & idem cum causa**, resp. 30. num. 85. & eodem jure censetur, quo ipsa res est, vel negotium principale, num. 86.
- Aurum ad Barbaros deferri, non solum prohibitum, sed etiam ab eis auferendum præcipitur**, resp. 13. num. 5.
- Author de ordine sua Majestatis fuit propositus consecutioni novi cadularij conficiendi feudatariorum in Regno**, resp. 30. nu. 50.
- Authoritas bellum indicentis, non cognoscentis Superiorem sufficit, ut bona capta in bello etiam ab Infidelibus efficiantur capientium**, respons. 13. numer. 141. 149. 151. & 152. ubi ita judicatum, num. 221. Tam si sit indictum per Imperatorem, vel populum Romanum barbaris, quàm ipsis à barbaris, nu. 148.
- Authoritas suscipiendi bellum in Principe residet, & in eo præsumitur, etsi non appareat**, respons. 23. num. 90. & 92.

B

- B Anna, ut res ad victum parata non vendantur Dardanariis, seu Revenditoribus nisi post horam decimam, vel duodecimam sunt juri conformia, & statutis etiam terrarum**, respons. 10. num. 57.
- Baro jurisdictionis civilis in emptione jurisdictionis criminalis præfertur extraneis licitatoribus**, resp. 28. num. 54.
- Baro primarum causarum habet prælationem in venditione secundarum, etiam diversa speciei**, respons. eod. nu. 56.
- Baro pro nominatione in cameram reservatam, potest pecuniam ab Universitate accipere**, resp. 2. nu. 22. & ita decisum nu. 24.
- Barones, & vasalli tenentur Regem extra Regnum bellantem adjuvare**, resp. 23. nu. 91.
- Barones non habent jus prohibendi in molendinis, furnis, tapetis, & aliis; nisi immemoriali præscriptione illud quasierint, tam jure communi, quàm municipali Regni**, respons. 10. num. 38. & 62.
- Barones, sive feudatarij quamvis petierint extendi successionem in feudis antiquis indistinctè usque ad quartum gradum, tamen id fuit restrictè concessum**, resp. 3. nu. 17.
- Bartolom. de Capua, & Andr. de Ifern. quo tempore floruerint, & fato concesserint**, respons. 4. num. 22.
- Bella licita sunt tam inducta origine de jure gentium, quàm etiam indicta à Populo Romano, seu Imperatore, & proinde apud Romanos semper bellum fuit illicitum reputatum**, respons. 13. nu. 134. & 135.

I N D E X.

- Bella pro justitia obtinenda de jure gentium , resp. 23. nu. 84.**
- Bella ex utraque parte justa esse non possunt , licet secus sit ex hominum opinione , resp. 13. num. 129.**
- Bella suscipienda , ut sine injuria in pace vivatur , & studia pacis ad bellica non decere , sed bellica potius ad pacis studia referri , resp. 13. nu. 132. & 137.**
- Belli tempore excessus permitti , redeunte pace emendari debent. Vide in verbo, Excessus permitti.**
- Bellum fuisse vicinum , non sufficit probare ad obtinendum restaurum , sed necessaria est specialis probatio , & concludens , quod damna evenerunt propter causas allegatas , resp. 18. num. 48.**
- Bellum sufficit , ut sit indictum à non recognoscen- te Superiorem , ut bona capta efficiantur occupantis. Vide , Autoritas bellum indicentis.**
- Bellum etsi ex parte Turcarum sit semper injus- tum , Christiani tamen capti in bello à Sarace- nis , eorum servi efficiuntur , resp. 13. num. 142. 144. 147. & 154. & Valascus contrarium te- nens refellitur num. 159. & 161. nisi cogentur ad abnegandam fidem , non possunt sine pecca- to redire , num. 142. ubi de veritate , & ratione nu. 144.**
- Bellum licitum , vel illicitum , quod sit , & quotu- plex consideretur justum bellum , resp. eod. num. 146. & 150.**
- Beneficiorum dispositio fortius habet locum in officio quoad naturam , & rigorem conservan- dum , resp. 12. num. 48.**
- Beneficium l. bene à Zenone C. de quad. præ- cript. non habet locum ubi secunda concessio est nulla , & prima valida , resp. 19. nu. 26.**
- Bona Baiuli ideo sunt obligata Domino , & cujuslibet Officialis Fisco ; quia dicuntur gerere publi- cum officium ad instar tutoris , resp. 6. nu- mer. 30.**
- Bona capta in bello cum Infidelibus , quo jure fiunt occupantium , eodem jure homines capti effi- ciuntur servi , resp. 13. nu. 140.**
- Bona ejus , qui administrat pecuniam publicam , tacite sunt obligata propter publicam utilita- tem pro administratione officij publici , resp. 6. num. 31.**
- Bona fiscalia non possunt distrahi absque subha- statione , resp. 29. nu. 7.**
- Bona immobilia capta in bello , & recuperata , prio- ribus Dominis restituenda , mobilia verò , ubi traducta sint ad tuta presidia , conceduntur oc- cupanti , resp. 13. nu. 71. 76. & 81.**
- Bona mobilia , qua nostra fuerunt , ab hostibus cap- ta , & recuperata , prioribus Dominis non resti- tuenda , de jure gentium , & autoritate sacra- rum Scripturarum , & de jure civili , resp. eod. num. 7. & 14. & num. 16. 17. 19. & 22. ac etiam in foro conscientia , & de rationibus , num. 162. & 167. ex legibus Hispan. numer. 124. & 164. de consuetudine scripta rerum judicatarum , nu. 126. 179. 181. 265. & 231.**
- Bona , qua ante , vel post conflictum campestris belli capiuntur , proprie capientis fiunt , qua verò in conflictu , dividuntur per Ducem belli , juxta unam sententiam , resp. eod. nu. 10.**
- Bona recuperata ab hostibus , scilicet infidelibus , qui injuste nobiscum bella gerunt , prioribus Do- minis non restituntur , & quare , resp. eod. num. 84.**
- Bona sua probitate quasita plus aestimanda , quam aliunde obventa , resp. eod. nu. 31.**
- Bonorum , & rerum appellatione jura quacun- que comprehenduntur , resp. 12. num. 398.**
- Bonorum cum universitate plura transeunt , qua de per se non transirent , resp. 23. nu. 187.**

C

- Camera extensivè dicitur Tribunal ubi Fis- cales causa , & rationes discutiuntur , re- spons. 2. num. 13. habet jurisdictionem privativè ad M. C. V. resp. 1. num. 84. & dissertat. unica , num. 102. fol. 33.**
- Camera locus quoque dicitur ubi scriptura Fisca- les , & patrimoniales Imperij conservantur , re- spons. eod. num. 15. item locus ubi jus redditur , num. 16.**
- Camera Principis qua dicatur , & Cavena , re- spons. eod. nu. 3. & 4.**
- Camera reservata an teneatur saltem in pecunia contribuere , resp. eod. num. 25.**
- Camerae jurisdictio ad Scribam portionis , ejusque Officiales extenditur , dissertat. unica , num. 139. & 140. fol. 40.**
- Camera Senatus Imperialis in Germania voca- tur , resp. eod. num. 26. quid in Gallia , Italia , ac Hispania , num. 27.**
- Camera cognoscit de causis tam Præsidentium , quam etiam aliorum ipsius Officialium , tam in civilibus , quam in criminalibus , dissert. unic. num. 100. & ita pluries decisum nu. 101. fol. 33.**
- Camerae vocabulum accipitur etiam pro Castro infenudato , in Baronis gratiam à militum hospiti- bus immuni , resp. eod. nu. 21.**
- Camerarius , seu Camerlingus , à Camera dictus , qui Regiam pecuniam tenet , & in Regno Ca- merlingus Ararius appellatur , resp. eod. num. 7. & 8.**
- Capitanei. Vide , Ministri Iustitiz.**
- Capitanei justitia cognitionem nullam habent , sed tantum perquirendi , & capiendi faculta- tem , resp. 1. nu. 74.**

Capitis

I N D E X.

- Capitis pœna imposita, cetera deficiunt, nisi civiles, quas in heredes pro eo, quod ad eos pervenerint competere, palam est, respons. 22. nu. 68.**
- Capitulationes novæ, & pacta insolita in Arrendamenti admitti non debent, resp. 18. nu. 11.**
- Capit. ex præiumpuosa procedit in feudis quaternatis, secus in planis, & de tabula, respons. 12. num. 387. est speciale privilegium Fisci, num. 388. comprehendit etiam regalia, num. 397. & num. 420. habet locum etiam in officiis, nu. 416. & 417. cessat existente agnato aperto jure in gradibus comprehenso enumeratis in Constitutione Regni, & novissimis gratiis, nu. 400. 402. & 407. & num. 415. & 417. & quid si dubium sit, an decefferit relicta prole legitima, num. 436. quatenus facit mentionem de Agnato, declaratur, num. 413. & 414. habet literam viendosam, ibi non jure Fisci, debet legi absque dictione, non, num. 439.**
- Cap. Reg. Caroli Primi 62. secundum ordinem Nigri etiam habet locum in substitutis ex necessitate, resp. 11. num. 13. & eadem pœna substituens tenetur, qua de suis teneretur, nu. 14.**
- Capta à Civibus in civilibus dissensionibus contra eosdem Cives, vel à Civitate contra aliam, & recuperata, prioribus Dominis restituenda, resp. 13. num. 28.**
- Capta in bello, sive propter bellum, si mobilia sint, sive semoventia, jure gentium capientis fiunt, & pro personarum qualitatibus distribuuntur, respons. eod. num. 3. 4. & num. 14. ubi ita pluries decisum fol. 200.**
- Captus ab hostibus, dimissusve, an vi, vel fallacia casus, nihil interest, respons. eod. nu. 206.**
- Carceris Custos. Vide in verbo, Custos Carceris.**
- Casalia si distrahantur, jus provocandi ad libertatem domanij Civitati tanquam capiti competitur, non autem ad finem illa subjiciendi ejus dominio, resp. 29. decis. 4. num. 14. & 16. & si offerat illa describi facere in alicujus particularis faciem pro interesse Fisci, num. 17. nisi jurisdictionem civilem haberet in Territorio dicti Casalis, num. 18. Vide in verbo, Vniversitates ad Reg. domanium.**
- Castri concessio de jure communi præsumitur liberè, & in allodium facta, etsi Castrum esset situm intra Regnum, resp. 12. num. 284. secus de Regni consuetudine, vel cum Castro esset concessa jurisdictione, quamvis Castrum concederetur in allodium, num. 286. & quid respectu Ecclesia, numer. 289.**
- Castrum extra Regnum existens, de jure communi non præsumitur feudum quaternatum, sed liberum allodium, secus in Regno, respons. 28. num. 132.**
- Casus inopinatus non dicitur, quando adest probabilis suspicio, respons. 27. num. 21.**
- Casus insolitus dicitur, si semel per mille annos accidit, secundum Bartol. vel si infra centum annos, juxta Corn. sententiam, resp. 27. nu. 24.**
- Casus necessarius prævisus, differt à supervenienti, hic enim necessarius dicitur, ille voluntarius, resp. 11. num. 3.**
- Causa de presenti præfertur causa de præterito, & qua est publica utilitatis minoris, cedit majori, resp. 27. num. 34.**
- Causa justa in Principe qua dicatur. Vide, Iusta causa.**
- Causa non multum remota, sed causa proximè conjuncta, ut proxima attendenda, eaque inspicienda, qua vim, sive privilegium tribuit, resp. 13. num. 187.**
- Causa redacta ad non causam, & titulo ad non titulum, omnia in pristinum reducuntur, resp. 24. num. 14. 15. & 16.**
- Causa unica dicitur in Regno, etsi plures habeat articulos, qui omnes unica terminantur sententia, respons. 29. decis. 4. num. 9.**
- Causæ appellationum. Vide, Appellationum causæ.**
- Causæ victoria, vel perditio ab Actuario dependet, resp. 12. num. 60. & nu. 78.**
- Cedulatus novus feudatariorum de ordine Sua Majestatis fuit ordinatus, confici in Regno, in quo omnes feudatary describuntur per Provincias, emendatis erroribus antiqui cedularij, resp. 30. num. 49. & 51. cui fuit præpositus Author. Vide in verbo, Author.**
- Certiorari quis non debet post habitam notitiam, resp. 29. decis. 2. num. 2.**
- Cessante bello, cessat quod ejus causâ est concessum, maxime si causâ belli paratum ad mercimonja trahatur, respons. 13. nu. 189.**
- Cessante ratione, cessat etiam & argumentum, resp. 19. num. 57.**
- Citatio coram novo Iudice non est necessaria, vel saltem si omittatur, non inducit nullitatem, resp. 30. num. 95. & an sit facienda Reo post ultimum peremptorium, remittitur Iudicis arbitrio, num. 96. & an sit reiteranda coram novo Iudice suscepto in causa, ubi proceditur contra Reum contumacem, num. 99. & 101. de veritate, num. 111. & 114. de stilo S.C. fit ad omnes actus in forma, num. 100.**
- Citatio est instituta, ut quis sciat, & si velit se defendat, respons. eod. num. 18. fit tantum, ut quis compareat, & ideo presentia sine citatione sufficit ex communi, num. 16. & nu. 102. & 104.**
- Citatio partis requiritur in presentatione instrumenti, vel exempli, & si comparatio cum originali fuisset facta parte citata, alias non probat. respons.**

I N D E X.

- respons. 20. num. 1. 2. 4. & 5. & quid in collatione, num. 12.
- Civitas** jus non acquiritur ex statuto, si fuit contemplata habitatio, cum majori parte familia, data habitatione cum uno, vel duobus servis, respons. 9. num. 47.
- Civis allectus ad hoc ut gaudeat privilegio Civium** debet subire onera tam realia, quam personalia, & mixta, resp. eod. nu. 12. amplia etiam in Cive originario, num. 13.
- Civis debet ferre onera in actu**, nec sufficit in potentia, ut gaudeat privilegio Civium, resp. eod. num. 14.
- Civis dicitur, quousque in patria uxoris habitaverit**, & munera subierit, resp. eod. num. 5.
- Civis etiam originarius tenetur onera Civium subire**, ut eorundem privilegio gaudeat, resp. eod. num. 9.
- Civis ex privilegio allectus**, in dubio ita demum dicitur, si sustinet onera, prout alij Cives, resp. eod. num. 15. & 17.
- Civis non gaudet uti Civis, ex sola uxore in Monasterio sine domo aperta**, respons. eod. num. 43. & 46.
- Civis non sustinens onera**, non gaudet, & id potest à quocunque opponi, resp. eod. nu. 19.
- Civis onera non sustinens**, non gaudet nisi per patrem, fratrem, vel alios subeat illa onera in loco, à quo abest, respons. eodem, nu. 30. quod declaratur, num. 31. 32. & 34.
- Civis originarius differt à Cive allecto**, resp. eod. num. 33.
- Civitas Capua tenet sub se Casale Marcianisij**, resp. 29. nu. 23.
- Civitas Neapolitana ex titulo oneroso, & correspondivo**, est in quasi possessione juris Portulania in recompensationem ingentium, & maximorum servitiorum, resp. 28. nu. 9.
- Civitas Neapolitana velut subdita, non habet jus imponendi nova Vectigalia, praesertim cum jure prohibendi**, resp. 10. nu. 47.
- Civitas nostra Neapolitana, qua participat in Gabella vini in Dohana**, & aliis, omnia habet ex Regis munificentia, resp. eod. nu. 68. & 70.
- Civitas Rhegij habet jurisdictionem civilem Casalis Sanbatelli, quod per prius vocabatur Mortarussa**, resp. 29. nu. 4. & 5. & nu. 16.
- Civitates, qua non habent Fiscum, idest qua non sunt libera**, privatorum nomine continentur, resp. 28. nu. 122.
- Civitates subdita, jure communi nullam habent jurisdictionem, nisi in certis casibus**, respons. 10. num. 48.
- Classis navium est unum ex Principis, & hostium praesidiis**, respons. 13. num. 102. & numer. 112. & 113.
- Clausula Codicillaris non operatur effectum fidei commissariae in pluribus alternativè vocatis, priori admissa**, resp. 16. nu. 42.
- Clausula, de plenitudine potestatis, aliquando subintelligitur**, resp. 23. nu. 313.
- Clausula, etiam, in fine posita, qua non stat de per se, sed adjicitur per modum conditionis modificationis, sive qualificationis, tantum ad proxima refertur**, resp. 18. nu. 7.
- Clausula insolita suspectum reddit contractum**, resp. 15. nu. 32.
- Clausula investitura, Quam investituram vim robur veræ, & realis, & effectualis possessionis in judicio, & extra volumus obtinere, operatur effectum translativum possessionis ex Principis voluntate**, resp. 7. nu. 13.
- Clausulam, Juribus Reg. Curiae semper salvis, multum operari, & esse solitam in omnibus feudorum concessionibus apponi**, respons. 12. num. 351.
- Clausula, Iustitiam faciat, est maxima importantia, & per eam utrique parti consulitur**, respons. 30. num. 69. non revocat precedentes iustiones, etiam quod de his sit facta mentio per supplicantiem, num. 71.
- Clausula, praestito prius solito juramento do bene, & fideliter exercendo, licet impediat exercitium facti, non impedit quin transferatur jus, & possessio civilis, qua sufficit ad contractus perfectionem**, resp. 7. nu. 18. & 19.
- Clausula, pro hæredibus, & successoribus, non immutat in ceteris naturam officij, ut sit inalienabile absque assensu, & speciali Principis licentia, neque facit illud transire ad hæredes extraneos, atque feminas**, respons. 12. num. 113. & nu. 116. etiam si dicatur pro hæredibus quibuscunque, num. 118. 120. 121. & 122. & fortius ad transversales, num. 117. limita, nu. 119.
- Clausula, prout juris cum incantu, quid operetur**, resp. 17. nu. 21.
- Clausula, si non valet, ut confirmatio, valeat ut nova concessio, unde orta**, resp. 12. nu. 340.
- Clausula, ut privilegium interpretari debeat in ejus favorem, non operatur quoad expressa**, respons. eodem, nu. 352.
- Clausulae insolita in rescripto Principis si apponantur, vel cedant jus tertij, non tenet rescriptum**, respon. 21. nu. 36.
- Clausulae, qua solent apponi in contractu, quem gerit Universitas cum Rege, dum sit de dominio**, respon. 24. nu. 23.
- Clausulae, qua sunt derogatoria in Regis literis adhibita, omnem repellunt contradictionem**, resp. 23. num. 313.
- Clerici habentes Regalia ex dispensatione, panam banni in Germania (qua similis est deportationi)**

I N D E X.

- ioni) non patiuntur, sed per sententiam declaratoriam privari debent, resp. 12. num. 254.
- Clerici non comprehenduntur sub Rub. de success. fil. Comit. & Baron. & si velint dimittere habitum, ampliatur etiam ad Cardinales, resp. eod. num. 240.
- Clericus etiam in minoribus ad officij sicuti ad feudi successionem inhabilis, & incapax est, cum non possit juramentum prestare de bene, & fideliter exercendo, & alia explicare, respons. eodem, num. 231. 234. & 235. & num. 236. 238. & 241.
- Clericus etiam simplex, incapax est ad quacunq; officia temporalia, de jure Canonico, Civili, & Regni, resp. eod. num. 221. & 223. etiam sine jurisdictione, num. 224. fortius si in eis prestandum sit juramentum, num. 229. quod extenditur ad Actorum Magistros, num. 227.
- Clericus non succedit in feudo, resp. 12. nu. 240.
- Clericus officia secularia habere non potest, et si adesse potestas substituendi, resp. eod. num. 242. 243. & 245.
- Cognitio delictorum ab Officialibus, ac subditis, etiam non intuitu officij commissorum, Reg. Camera quoad omnes privative competit, respons. 2. num. 127. & ita decisum in Collaterali Consilio, num. 138.
- Collateralis, in cuius beneficium expresso pacto, & conventionione comparatum est feudum, ex dicta conventionione, & contractu id capere dicitur, ideoque de eo non potest in praedictum vocatorum Collateralium disponere, resp. 5. num. 36. eoque casu feudum dicitur novum, non antiquum, num. 35.
- Comes, & Marchio dignior est Marchione solo, resp. 2. num. 11.
- Commenda, vel temporalis, vel perpetua, est cum potestate disponendi de fructibus, respons. 12. num. 326.
- Commensuratio meritorum in id tantum fit, ad qua faciens non tenebatur, resp. 23. nu. 344.
- Commodum nemo ex ejus more sentire debet, resp. 6. num. 55.
- Communio, ex qua totam resulsas in materia feudali, Portulania, jurisdictionis, ac aliarum specierum, quomodo consideretur ad finem obtinendi pralationem, resp. 28. nu. 10. & 11. nu. 57. & nu. 127. & 128. & nu. 19. cum sequent.
- Concessa in officium, censentur concessa in administrationem, & ad nutum revocari possunt, resp. 12. nu. 92.
- Concessa potestate quantumvis libera, non videtur concessa facultas, qua quis suo jure, ac libertate privatur, resp. 23. nu. 341.
- Concessio ampliatur ex qualitate Regis concedentis, & concessionarij, resp. 12. nu. 280.
- Concessio de officio Actorum Magistrj, & Credereria Consensita facta per Regem Ferdinandum primum per mortem Antonelli Bonacurso Philippo de Bernaudo, sapientiam assensus, non autem originalis investitura, resp. eodem, num. 271.
- Concessio de Regalibus facta in feudum, illorum naturam ampliat, ut magis frans alienabilia, resp. eod. num. 139.
- Concessio facta de feudo novo jure antiqui, non operatur ut collaterales succedant, resp. 5. nu. 54. & ita decisum, nu. 55.
- Concessio facta Oppido subdito, differt a concessione facta Oppido non subdito. Vide in verbo, Differentia inter concessionem.
- Concessio facta pro se, & heredibus, non tantum de primo heredem, sed de omnibus descendentiis intelligitur, quod procedit in omni re, & materia transitoria ad heredem tantum, resp. 12. num. 123. & 124.
- Concessio intelligitur fieri secundum naturam rei, resp. eod. nu. 246.
- Concessio jurisdictionis, & Regalium in feudum, intelligitur privative, cumulative vero si in officium, resp. 12. nu. 90.
- Concessio jurisdictionis, sive Regalium de ordinaria potestate a Principe revocatur, resp. 23. num. 57.
- Concessio officij pro heredem, sicut de primo tantum intelligitur, partier facta pro heredibus, & successoribus, descendentes tantum comprehendit, resp. 12. nu. 128. & nu. 149.
- Concessio officij si facta sit, annexam habet censulam si Officialis bene, & fideliter se gesserit, resp. 15. nu. 122. & pactum in contrarium non tenet, num. 127.
- Concessio prima quando alterari, & mutari potest in praedictum successorum, resp. 12. nu. 358. & quid in feudo ex pacto, nu. 359.
- Concessio Principis, interdum participat mixturam contractus, & privilegij, resp. 6. nu. 11.
- Concessio Regalium stricte interpretanda, ut ab una specie Regalium ad aliam non fiat extensio, resp. 12. nu. 263.
- Concessio si sit facta duobus a Rege de eadem re, secunda attenditur, si adsit clausula, non obstante prima concessione facta tali persona, resp. 19. num. 27.
- Concessio, sive gratia Regis Catholici extendentis successionem ad patrimum, ampliata postea etiam ad amitam, loquitur in feudis antiquis, resp. 3. num. 20. & nu. 22.
- Concessio ultima attenditur, si revocatio sit facta ab eodem, vel alio Rege, resp. 19. nu. 54.
- Concessionem esse a impositionem vestigalium facta, & facienda, ad beneficium Universitatum Regni,

I N D E X.

- Regni, irritantur ex Pragm. Sereniss. Regis Ferdinandi Primi, resp. 10. nu. 46.*
- Concesso officio heredibus, filij tantum veniunt, resp. 12. num. 89.**
- Concesso aliquo, & ea concessa intelliguntur sine quibus id commode explicari non potest, resp. 1. num. 3.**
- Conclusiones falsas, vel infirmas in tractatibus asserere perniciosum, resp. 19. nu. 348.**
- Conditio Potestativa. Vide, Potestativa conditio.**
- Conductor quando propter bellum, vel pestem non potuit exigere fructus gabella, licet petere potest remissionem mercedis, quia casus fortuitus dicitur, resp. 17. num. 34. quod declaratur, nu. 35. 36. 37. 38. & 39.**
- Conductori imputandum est, si non cogitavit quod evenire potuit, & debuit scire conditionem rei, resp. 18. num. 35.**
- Confessio in precibus Principi oblati, est irrevocabilis, & plenè probat, etiam absente parte, resp. 12. num. 427.**
- Confirmatio dicitur nova datio, quando actus qui confirmatur est invalidus, resp. eod. nu. 339. & 341.**
- Confirmatio privilegiorum operatur novam concessionem, & majorem auctoritatem tribuit actus confirmatio, resp. 19. num. 51.**
- Conjecturæ, qua fideicommissum inducunt remissionem, resp. 16. num. 27.**
- Connexorum, & dependentium idem est iudicium, quod principalis, resp. primo, nu. 58. & 60.**
- Consiliarij Cancellaria Hispania, Regentes appellantur. Vide, Stilus Cancellariæ.**
- Consiliarij Collaterales sunt pars corporis Principis, resp. 21. num. 1.**
- Consiliarius S. C. Neap. effectus Praeses R. C. cognoscit de causis sibi aptea à Regni Prorege commissis, resp. 2. nu. 21. & retinet priorem dignitatem, nu. 33. & 36. & nu. 38.**
- Consilij appellatione ipse Princeps includitur, velut Consilij caput, & sub Collaterali comprehenditur, Prorex, resp. 21. num. 4.**
- Consors dicitur dominij particeps, resp. 28. nu. 57.**
- Constitutio Constitutionem Divæ memoriæ non habet locum in alienatione officiorum, resp. 12. num. 212. 213. & 214. neque habet locum in omni feudo, sed tantum in quaternato, nu. 215.**
- Constitutio Regni, Ut de successione resp. strinxit successionem in feudis antiquis usque ad tertium gradum, resp. 3. nu. 5. enumerat personas, non gradus, num. 6. & resp. 4. nu. 8. & nu. 32. ex magis recepta sententia, fol. 62. atque ita iudicatum per Serenissimos Reges, & eorum Tribunalia, etiam quod verior esset contraria opinio, num. 9.**
- Consuetudo notoria sufficit ut allegetur, quamvis non probetur, resp. 23. num. 209.**
- Consuetudo patris-familias in quavis dispositione attendi debet, resp. 21. nu. 25. & potius quam vicinorum, resp. 12. nu. 220.**
- Consuetudo tanquam quid facti est alleganda, & probanda, resp. 19. num. 43.**
- Consuetudo vel usus non potest induci ex varietate, & diversitate ordinum Superioris, resp. 18. num. 16.**
- Consultatio simpliciter à Rege Protegi demandata, necessario intelligitur cum voto Regentium, quibus in rebus iustitia communicata est iurisdicchio, & cum ipsorum voto procedere debet, resp. 21. nu. 7. in re ad Fiscum patrimonium pertinente an requiratur votum R. C. Vide in verbo, Votum R. C.**
- Consultationes quales esse debeant, remissionem, resp. eod. nu. 21. tangentes quovis modo Regule patrimonium spectant, ad R. C. nu. 170.**
- Contractus à Principe initi de dominio perpetuo conservando, nedum de potestate absoluta, sed ex justa causa revocari possunt ex ipsorum natura, resp. 23. nu. 251. 252. 253. 254. & 255. & num. 261. 262. & 266. cum subdito gesti de re ad Principem spectante revocari possunt, resp. eod. nu. 259. & pro lege habentur, resp. 29. decis. 4. nu. 5.**
- Contractus ad validitatem, & officij acquisitionem non requiritur exercitium, resp. 6. nu. 39.**
- Contractus donationis cum contractu venditionis concurrere nequit, resp. 25. nu. 16.**
- Contractus emptionis, quamvis dicatur perfectus quoad obligationem ante traditionem, remanet tamen imperfectus quoad reliqua, non sequata mensuratione reservata, resp. 29. nu. 3.**
- Contractus feudalis licet non gratuitus, remanet beneficium, respons. 27. nu. 260.**
- Contractus Principum vim legum obtinent, resp. 6. num. 4.**
- Contumax ut expectetur iustus est, quamvis in contumaciam condemnatur, respon. 30. num. 106. interdum de benignitate erit expectandus in prolatione sententiae usque ad ultimum patet, numer. 108. quandoque tribus mensibus, n. 109. ex observantia Sac. Conf. refectis expensis admittitur ad probandum, num. 112. per ejus spontaneam comparitionem contumacia purgatur, num. 110.**
- Conventus non tenetur acta intimare, respons. 29. num. 9.**
- Corpora, & introitus de jure Baronum tempore domanij cedentes commodo Universitatis, remanent feudales, resp. 25. num. 1.**
- Corpora, & introitus feudales Universitatis distinguuntur inter iurisdictionales, in quibus comprehenduntur Officia, Magistri Actorum, Bajuli, Sicla,**

I N D E X.

- Sicilia, ponderum, & mensurarum, Catania, & similia, & immobilia, in quibus sunt defensa, nemora, annui redditus, & cetera, resp. 24. n. 8.*
- C**redenziorum libris non erit standum, & ex eis non probatur perceptio fructuum gabellarum, respon. 17. num. 48.
- C**reditor posterior potior existimatur, si ejus pecunia confestim fuit soluta creditori privilegiato, resp. 27. num. 31. revocationem habet, si ejus pecunia fuit dimissus anterior, nu. 32.
- C**riminalis actio cum oritur ad pœnam, statim sequitur actio in factum ad interesse, & idem utriusque erit iudex, qui tenetur providere, etsi id non petatur, quamvis pro delicto pœna extraordinaria esset imponenda, resp. 1. nu. 83. & 86.
- C**riminis peculatus pœna civili Digestorum jure est deportatio, Codicis verò, ac Constitutionis Regni est capitalis, resp. 22. nu. 60.
- C**ulpa infidelium bellantium. Vide, in verbo, injustitia ex parte infidelium presumitur in Custode ratione publici officij, resp. 1. num. 88.
- C**ustodiam Castris, vel Civitatis deserens absque aliquo adjutorio dum Hostis in obsidione manet, potest privari Castro, vel dignitate, & est digna causa revocationis privilegij, resp. 19. nu. 45. quod ampliatur, ibid. num. 46.
- C**ustodi incumbit onus probandi sine propria culpa delinquentem ausugisse, resp. 1. num. 89. qui aliquando ex circumstantiis poterit capitali pœna puniri, num. 90.
- D**
- D**annum intolerabile, ex communi, & magis recepta Doctorum opinione dicitur, quando conductor, sive gabellarius remanet lassus ultra dimidiam, habito respectu ad id quod exigitur, & ad id, quod solvitur, deductis expensis, resp. 17. num. 46. & 47. dummodo non unius rei, sed omnium rerum reditus deficiat, nam de omnibus erit habenda ratio, & quod deest in una, erit supplendum ex ubertate alterius, resp. eod. num. 40. & 44.
- D**ebitor liberatur quando perit id, quod est in obligatione, sive sit species, sive genus subalternum, resp. eod. num. 14. & num. 15. & 16. ubi declaratur, quomodo id procedat.
- D**ebitor, & creditor pendente conditione rectè appellentur, resp. 8. nu. 27.
- D**ebitor pecunia fiscalis post annum residuam pecuniam facit, resp. 22. num. 67.
- D**ecium perterruit auctoritas S. C. Neapolitani, resp. 25. num. 54.
- D**ecreta conformia quâdo censeantur, resp. 29. n. 4.
- D**ecreta non dicuntur difformia, quando in secundo fuit addita clausula, cui pars renunciavit, resp. 29. nu. 3. S. C. & R. C. habent executionem paratam, n. 7. lata parte instante, non egent
- intimatione, n. 8. ferenda inter emptorem, & fiscum super traditione possessionis, non præjudicant prælationi petiti. e. num. 14.*
- D**ecreta bina non debent proferri in eodem confesso, ne auferatur potestas reclamandi à primo, resp. 29. decis. 4. nu. 8.
- D**ecretum interpositum ex falsa causa, præsertim contra jus scriptum redditur nullum, resp. 14. n. 26.
- D**ecretum jubens, litigantis protestationem adversario notificari, & interim fieri annotationem rei in judicio deducta, conservat jura protestantis, resp. 10. nu. 44.
- D**ecretum R. C. non dicitur absolutum. deficientibus subscriptionibus fisci, & secretarij, resp. eod. in 4. decis. num. 2.
- D**ecretum unum censetur licet plura habeat capita connexa, si ab unico verbo regatur oratio, & quando est individuum non licet à parte reclamare, resp. 29. decis. 2. nu. 10. 11. & 12.
- D**ecretum Procuratoris Caesaris. Vide, verbo, Procuratoris Caesaris decretum.
- D**editi Hostibus, etsi non spontè, postliminio carent, resp. 13. num. 203. 207. 208. & 212.
- D**editus hostibus, Civitatem nullo modo, & fortè nec libertatem adipiscitur, resp. eod. nu. 205.
- D**efensio Authoris ab impugnationibus cujusdam Neotherici in doctrina Martini Freccie de linea collateralis non succedente ad feudum, in quo frater fuerat admissus, exempli causâ ab illo ad præsentem materiam officiorum adaugeta, resp. 12. in Apolog. num. 67.
- D**efensio, qua fit in Statu Mediolani habetur pro immediata Regni Neapolitani defensione, resp. 27. num. 2.
- D**elegatus Principis, quamvis contra testem jurisdictionem non habeat, potest tamen eum falsum coram se deponentem punire, resp. 1. n. 10. & idem erit in inferiore à Principe, dummodo eè criminalis coercio non sit nominatim interdicta, num. 11.
- D**elegatus Principis, quamvis in re sibi commissa major sit ordinario, puniri tamen potest ab eo in criminalibus, etiam ad causa delegata cognitionem pertinentibus, resp. eod. num. 18.
- D**elinquens videtur cum fisco quasi contrahere, & in illum bona ex quasi contractu alienare, resp. 16. num. 30.
- D**elinquentes etiam milites remittuntur ad eos Iudices, apud quos crimen est commissum, resp. 1. num. 23.
- D**escendentium appellatione veniunt etiam femina, quamvis testator adjecisset qualitatem masculinitatis, nisi tamen ulterius progressus esset, resp. 16. num. 25.
- D**ictio apud propriè sumpta, idem significat quod coram, resp. 1. nu. 24.

I N D E X.

- Dictio atque est conjunctiva, resp. 13. num. 185.**
Dictio cum copulat accessorie, non principaliter, resp. 18. nu. 5.
Dictio, &c. attendenda est in amplissima forma in fisci beneficium, & ideo renunciatio facta cum dictione predicta, extendenda erit ad casus fortuitos, & ad omnes alias exceptiones, resp. 17. num. 49.
Dictio propter significat causam, etiam proximam, resp. 13. nu. 186.
Dictio tanquam regulariter denotat improprieta-tem, resp. 5. nu. 51.
Dictio rursus quandoque exponitur pluries, resp. 14. num. 31.
Dictio donec, & dictio cum copulant, resp. 9. n. 41.
Dictio Vniversa predicatur de omni toto, & in quolibet toto verificatur, siue jus sit, siue corpus, resp. 28. nu. 21.
Dictiones in his, & in predictis eandem habent vim, resp. 12. nu. 348.
Differentia inter concessionem factam Oppido subdito, vel non subdito qua sit, resp. 23. num. 266. & 268. Vide, in verbo, Concessio.
Differentia inter rationem tituli C. ne fiscus rem, quam vend. evinc. & tit. C. de vend. re fisc. qua sit, resp. 27. nu. 76. & nu. 44.
Diffidatio ante belli motionem, praecipue inter Christianos necessaria, saltem quoad personam hostis declarandi, maxime durante pace, vel federe, resp. 13. nu. 218. & 220.
Dignior est, magisque illustratur qui propius ad latus Principis sedet, resp. 2. nu. 43.
Dignitas majori, minori praedictum non facit in dignitate, sed in administratione, resp. eod. n. 8.
Dignitas prior, in translatione ad minorem non amittitur, etiam nulla facta reservatione, resp. eod. nu. 38. & 39. ubi de ratione, fol. 45. sicut nec minor per majorem supervenientem, n. 3. & ipsius prioris dignitatis emolumentum retinetur, num. 23. 25. & 28.
Dignitas superveniens inducit additionem, non permutationem; hinc promittens dare scacco- maetum cum pedina, adimplet, si det cum pedi- na facta Regina, resp. eod. nu. 10. & 14.
Dignitates ascendendo, non descendendo conse- runtur ex necessitate tantum, & utilitate publi- ca fit descensus de majori ad minorem, resp. eo. n. 30.
Dignitatis sua gradum quisque contendens crude- lis sibi met ipse censetur, resp. eod. nu. 2.
Dilatio à Principe alicui concessa, non extenditur ad debita postmodum contracta, resp. 17. n. 12.
Dilatio nova. Vide, Nova dilatio.
Dilatio, eo minus erit concedenda, ex quo magis necessitatis causa augetur, ne finis, qui interim pratenditur, inutilis reddatur, resp. 30. num. 87. non erit concedenda, cum ex mora res inutilis redderetur, num. 81.
Dilatio à Iudice debet ampliari, & minui secun- dum qualitatem temporis, & conditionem per- sonarum, resp. 30. nu. 45.
Dilatio omnis data ad probandum, est perempto- ria, etiam si non dicatur, adeo quod si denovo con- cederetur sine causa cognitione, & parte inaudi- ta, omnia acta redderentur nulla, resp. eod. n. 38. quod fortius procedit in Regno, nu. 39.
Dilatio unica tantum conceditur de Iure Regni ad probandum, resp. 30. nu. 39.
Dilatoria exceptio quancumque opponitur cum agitur coram Principe, vel opponens sit minor, vel persona privilegiata, resp. 20. n. 15. saltem ope exceptionis, quando est alicujus praedicti, n. 18.
Discrimen quod sit inter stipulatorem, ac rei alie- na emptorem, resp. 26. nu. 14.
Disjunctivæ dictionis natura operatur, ut sufficiat alteram partem esse veram, resp. 26. nu. 14.
Dispensatio Principis accensionem candela, ex eo, quod pretium oblatum justum dici poterat; eo postea aucto non potest effectum sortiri, sed Prin- ceptus consulendus est, resp. 14. nu. 18.
Dispositio generalis legis, vel statuti, includit om- nes casus, licet in uno esset major ratio, quam in alio, idque procedit in materia odiosa, & rescrip- tis, quamvis stricti juris, resp. 30. nu. 60. & idem operatur quoad comprehensa sub genere, quan- tum specialis quoad comprehensa sub specie, n. 57.
Dispositio text. l. nullum penitus 12. C. de test. procedit non tantum in teste falsum deponente, sed etiam in eo, qui quovis modo non sui Iudi- cis jurisdictionem offendit, resp. 1. n. 2. & 4. quid in Clerico, nu. 5. nunquam deficit cum procedat solum respectu Iudicis incompetentis, non autem incapacis, nu. 12. Vide, in verbo, Iudex incom- petens.
Dispositio de feudo cum assensu, nihil differt ab allodio, resp. 12. nu. 263.
Dividuum naturâ aliquando efficitur indivi- duum juris censurâ, resp. 28. nu. 86.
Divisio jurisdictionis in ea administranda parit plura incommoda, & absurda, resp. 28. nu. 55. & nu. 85. & nu. 103.
Doctor creatus miles, non desinit esse doctor, resp. 2. num. 19.
Doctor in tribus locis aliquid sustinet, id sequi vi- detur, quavis alibi contrarium asserat, resp. 5. n. 45.
Doctor perfunctorie loquens non facit numerum, & qui non disputat, quamvis aliquid supponat, non facit auctoritatem, etiam si verba ejus deci- dant casum, resp. 13. nu. 46. ejus dictum intelli- gitur secundum legem, quam citat, nu. 44.
Doctor plures referens opiniones, pro posteriori stare judicandus, resp. eod. nu. 20. nisi pro ea non reddat efficacem rationem, num. 41.

Doctores

I N D E X.

Doctores Neotherici plerumque neglecta verborum proprietate antiquorum, in resolvendis questionibus sub novis formis, & loquendi structura à senioribus, eorumque placitis deviantes illas obscuras reddunt, dum fulcire, & illustrare credunt, resp. 6. nu. 1.

Dohanerius Monsorius vir nobilissimus, & gravissimus, ex levioribus causis suspensus per utrumq. Tribunal R.C. & Collateralis Cōsiliij, resp. 15. n. 89

Dolus futurus, vel fraus expressè, nec tacitè per Regem, vel legem remitti potest, resp. eod. nu. 57. & 59.

Domantia, qua à Regibus tantum ex generali consuetudine distrahuntur, à Proregibus absque speciali mandato alienari prohibentur, resp. 25. nu. 11. & 12.

Domaniij petitio ut admittatur, requiritur consensus Regis, resp. 24. nu. 60.

Domano revocato, Vniversitati sunt restituenda corpora retenta per Regium Fiscum tempore domaniij, vel pretium ipsorum cum fructibus perceptis, iuxta consuetum stilum, resp. 25. nu. 3.

Domanium Regi, & Vniversitatibus pariter praeiudiciale, resp. 23. num. 349. & 350.

Domicilium nõ facit sola domus cõparatio, resp. 9. n. 1. quando contrahatur, vel non, nu. 3. & 4.

Domini publicanorum appellantur illi, qui maiori- tatem, sive praesinentiam inter ceteros habent, resp. 22. nu. 50.

Dominia sunt de iure gentium, quorum usus peccatum, nec infidelitas nocet, resp. 13. nu. 153.

Dominij directi retentio, in infeudatione etiam pluri- um Civitatum lesionem excludit, resp. 23. nu. 141. & 142. & n. 151. 152. 155. 157. & 158.

Dominij, & superioritatis reservatio arguit, conces- sionem esse factam in feudum, resp. 12. num. 350.

Dominium directum ex qualitate donantis scilicet Regij, tacitè translaturum censetur, resp. 23. nu. 160.

Dominium, & possessio etiam naturalis, revertitur ad concedentem finito tempore concessionis, resp. 12. nu. 448.

Dominium in dubio, vel possessio ex solo Principis privilegio censetur translata, resp. 6. n. 2. quod de- claratur, n. 3. & 6.

Dominus directus, directum dominium invito va- sallo in alium transferre nequit, ut è contrà va- sallo feudum invito domino, resp. 23. n. 162. & n. 167. & 168. quod limitatur cum utile transfer- tur retento directo, nu. 340.

Dominus directus non potest partem dominiij directi alienare, partemque retinere, resp. eod. n. 171. ad idq. locus Isern. expeditur, & declaratur, n. 172. 173. & 174. cū distinctione relata, n. 175. & 176.

Dominus directus, novum gravamen feudatario imponere non potest, de feudo disponere, vel mo- dum adiicere, nisi cum consensu utilitatis, qui etiam

cum assensu domini potest formam mutare, resp. 12. nu. 264. & 265. quod ampliatur in feudo ex pacto novo, nu. 268.

Donatio ab Vniversitate Baroni facta, ut in Came- ram reservatam eligatur, tanquam remunera- toria valet sine assensu, resp. 2. nu. 23.

Donatio absque Regis assensu facta per non haben- tem successorem, & de prole desperatum, non valet, resp. 12. nu. 53.

Donatio non praesumitur, praesertim temporibus calamitosis, resp. 29. num. 69.

Donationis magnitudo quando consideretur, resp. 23. num. 135.

Donationes Principis habent privilegium, ut so- cius in illis succedat consocio absque hærede de- functo, resp. 12. nu. 107. de quibus hæredibus in- telligatur, nu. 108. 110. & 111. & quid in re non transitoria ad hæredes, nu. 112.

Dubia probatio non relevat probantem, resp. 29. num. 85.

Dubium juris equiparatur questioni facti, resp. 12. num. 406.

Ducatus Calabria fuit in feudum concessum ab antiquioribus Regibus, resp. 12. nu. 258.

Duci hostium capto redimendi facultas conceden- da, si pacis perturbatio non timetur, resp. 13. n. 13.

Dupla etiam non promissa subintelligitur, resp. 26. num. 20.

E

Ecclēsia, & Ecclesiastica persona, seculari Principis forum non declinant in ipsius Principis largitionibus, resp. 12. nu. 249. qua pœ- na, lege Hispanica clericus declinans puniatur, n. 250. procedit in bonis concessis in feudum, & re- galibus concessis secundum propriam naturam regalium, secus in aliis, nu. 251. 252. & 253.

Ecclesia ut teneat feudum, de raro Dominus di- rectus suum præstabit assensum, resp. 29. decis. 2. n. 23. nunquam desinit esse hares, n. 24.

Ementes jurisdictionem à Rege alicujus terra do- manialis, possunt redimere corpora ab Vniversi- tatibus, vel aliis detentoribus, ut membra uniantur capiti, vel saltem ipse Rex ratione ju- risdictionis, quã habet in ea terra occasione par- tis, potest videri totum, & ita decisum, resp. 24. n. 79.

Emptionis substantia est pretium, donationis vero liberalitas, resp. 19. num. 11. non dicitur perfecta dum pretium non est certum, nec quantitas rei vendita liquidata, resp. 29. nu. 73.

Emptor bonorum Fiscalium debitorum, fisco distra- hente lare hasta fiscalis servatur immunis supe- bonis prædictis ab omni alia alterius conventio- ne, resp. 28. nu. 92. ex dispositione l. 2. & 3. C. de quadrien. præscript. alio privilegio munitur, n. 93.

I N D E X.

- Emptor non prohibetur agere de evictione adversus venditorem non citatum, si citatus aliquid opponere non potuisset, resp. 29. nu. 2.
- Emptor pedagij, etiamsi eveniat mortalitas, unde gentes non transferunt per locum, petere non potest mercedis remissionem, cum videatur emisse casum, & fortunam, resp. 18. nu. 42.
- Enormis lesio circa magnam alienationem, non consideratur in Magno Rege, resp. 23. n. 130.
- Enunciatio meritorum in concessione à domino subditis facta, non ideo minus illam gratiosam reddit, resp. 23. nu. 31.
- Episcopus creatus Archiepiscopus, de causis sibi delegatis quando erat Episcopus cognoscit, resp. 2. num. 20.
- Equitum Divi Stephani militia, validissimis, ac penè alatis irremibus Maria discurrentes, laudes, resp. 13. nu. 20.
- Ethymologia qua ejusque argumentum negativè tantum procedit, resp. 20. nu. 30.
- Exactio, & solutio non sunt ad imparia judicanda, & ideo si exactio fructuum fuit facta in pecunia numerata, ita pariter erit faciendâ solutio locatori, resp. 17. nu. 20.
- Exceptio de jure tertij exclusiva intentionem agentis, opponi potest, resp. 12. nu. 373.
- Exceptio dilatoria juris, & facti notoria, opponi potest etiam post conclusum in causa, resp. 20. num. 14. coram Principe quandocunque opponitur, vel opponens esset minor, aut persona privilegiata, nu. 17. & 18.
- Exceptio l. bene à Zenone, ubi opponitur, ad merita indistinctè reservatur, resp. 19. n. 66.
- Exceptio pralationis est prejudicialis, qua impedit litis ingressum, resp. 29. n. 10. decis. 3. in ea admittitur reus ad probandum antequam actor, n. 11. respiciens statum, vel personam, differt ab actione à tertio oppositore proposita, qua potest nocere, vel totum judicium absorbere, nu. 12.
- Exceptio peremptoria si opposita sit in vim dilatoria, & fuerit rejecta, potest etiam opponi in vim peremptoria, nec valet sententia nisi Iudex super ea judicet, resp. 19. n. 98.
- Exceptio proprietatis in continente probata remedium l. fin. C. de edict. Div. Hadrian. cessare facit, etiamsi opponens nō possideat, resp. 12. n. 372.
- Exceptio, qua nihil novi potest afferre, actum non impedit, resp. 29. nu. 1.
- Exceptio, quod non fuit citata pars ad videndum collationem scripturarum, opponi potest, etiam in allegationibus, non obstante quod sit dilatoria, resp. 20. n. 13. & quare, nu. 14.
- Exceptio rei judicata quando obstat, resp. 30. n. 22. cum sequenti. usque ad nu. 31.
- Excessus tempore belli permisi, redeunte pace emendari debent, resp. 25. n. 40. leges latae erunt abroganda, n. 41. Jus iuridicum non acquiritur, n. 42. rationes dicto tempore disjuncta revideri possunt, nu. 43.
- Executio pars quadam est, & accessio causae principali, resp. 1. nu. 49.
- Executores terminos commissionis excedentes, ab Ordinariis quotidie puniuntur, resp. 1. n. 19.
- Exequi dicitur captum, consignatis provisionibus pro consequenda possessione, resp. 29. decis. 3. n. 6.
- Expressa licentia ubi requiritur, non sufficit tacita, resp. 19. num. 103.
- Expressio eorum, qua tacitè insunt, nihil operatur, resp. 18. num. 9.
- Expressum non dicitur per relationem in odiosis, & exorbitantibus, resp. 15. nu. 38. & 40.
- Extensio, & ampliatio fit eadem remanente natura, & substantia, resp. 12. n. 321. & in quo differat à renovatione, num. 322. & 324.
- Evictio inest ex contractus natura, etsi non exprimat, resp. 26. num. 1. includit duplam, numer. 19.

F

- F**Actum praesumitur prius, quod ad alterius validitatem, vel productionem antea fieri debebat, vel verisimile erat, resp. 6. nu. 55.
- Factum Regis sive iuridicum, sive injuridicum sive erravit, sive non, semper attenditur, resp. 19. nu. 75.
- Falsificans acta judicij, ultra poenam corporalem causa amissione punitur de jure communi; idem secundum aliquos, si instrumenta, vel scripturas extra acta, sed de jure Regni indistinctè procedit, maxime in Officiali, cujus opera, & industria eligitur, resp. 15. nu. 11. 12. & 13.
- Falsificans, vel mutans sigillum, vel scripta Regis, vel sui Locumtenentis, aut Senatus Mediolani, illius Status Constitutione igne comburitur, resp. eod. num. 5.
- Falsificanti provisionem M. C. pena remissionis in perpetuum irrogatur, resp. eod. num. 10.
- Falsitas famam vituperat, statum hominis ad nihilum redigit, & nobilitatem aufert, resp. 15. nu. 50.
- Falsitas in rescriptis Principis probatur per solam immutationem, resp. eod. num. 6. & 14. vel per rasuram etiam tenuem, & in loco non suspecto, quamvis facta videatur in syllaba, vel puncto, nec distinguitur, utrum noceat, vel ne, num. 8. secus in aliis, resp. eod. num. 7.
- Falsitas praesumptionibus probatur, maxime in civilibus ad tollendam fidem instrumenti, & probationibus, arguitur ex apostilla eadem manu facta, vel interlineatura etiam eodè atramento in loco suspecto, qua neq; incontinenti facta praesumitur, dicta

I N D E X.

- dicto resp. 15. nu. 17. & 18. & per eum facta praesumitur, in cuius commodum redundat, sicut subtractio instrumenti, cancellatio, ablatio actuum, & quodlibet aliud delictum; resp. eod. nu. 19. & 20.
- Falsitatis poena. Vide in verbo, Poena falsitatis.
- Familiares exemptorum gaudent privilegiis ipsorum Dominis concessis, etiam quoad forum, resp. 2. n. 109. & ita observatum in famulo cuiusdam Rationalis R. C. nu. 110.
- Familia vigili cura, & diligenter personam apud se depositam custodire tenetur, resp. 1. nu. 87.
- Familiae appellatione qui continentur, respons. 9. num. 45.
- Favor est publicus, Iudices esse plures, ut iustitia administraretur, resp. primum, nu. 76.
- Ferix astricta non servantur in R. C. secus in S. C. resp. 2. nu. 57.
- Feudale quod habitum fuit per antecessores, eodem modo praesumitur pervenisse ad successores, resp. 12. num. 260.
- Feudalis qualitas praesumitur per exemptionem ab oneribus, & collectis, item ex observantia subsequuta, etiam ex unico actu, & si diversimode, resp. eod. num. 306.
- Feuda effici magis possunt transitoria ad heredem, quam officia, resp. 12. in apolog. n. 65. & 72. fol. 190.
- Feuda initio antiquissimo precaria erant, postea annalia fieri ceperunt, inde ad vitam, & deum ad septimum geniculum fuit protelata successio, resp. 12. nu. 84. & in Apolog. n. 64. fol. 190.
- Feuda in non alteratis remanent immutata, resp. eod. num. 79.
- Feuda magis a lege conventionis, quam ab alio jure dependent, resp. 25. nu. 19. a lege investitura naturam accipiunt, & spiritum vita Rege insufficiente, nu. 20. nec potest eorum forma mutari in odium successorum, nu. 21.
- Feuda prohibentur pervenire ad manus mortuas, resp. 29. nu. 15.
- Feudatario defuncto, si non superest filius, sed agnatus, debet dari terminus in causa possessorij pro feudo, resp. 12. n. 453. & fortius si superessent plures agnati, num. 454. quod ampliatur procedere in Regalibus, & Iurisdictionalibus, nu. 455.
- Feudatarius in feudo novo habens fratrem, & filiam feminam, habet arbitrium, si velit, instituendi fratrem ex novissimis gratis, resp. 3. n. 31.
- Feudi de jure Regni, & potissime jurisdictionis nulla permittitur divisio, vel saltem difficillime, & in eo casu non ita dividi potest, quin ejus partes remaneant sub genere, & solus usus, & jurisdictionis exercitium dividitur, resp. 28. nu. 99. num. 110. & nu. 128.
- Feudi successio, feudatario sine legitimo heredem defuncto ad Dominum revertitur, qui naturalem possessionem finito tempore feudi incipit habere cum civili consolidatam, resp. 12. num. 442. & 443. tunc heredi interdictum recuperanda possessionis non competit, nu. 445. & 446.
- Feudo ex lege investitura inest, ut aliquando utile cum directo consolidetur dominio, sine qua sp. translatio diceretur odiosa, resp. 25. nu. 8.
- Feudum concessum ratione officij, si illud adimatur, ademptum praesumitur propter officium finitum, resp. 12. nu. 87. illius concessio anno finitur, num. 85. & 86.
- Feudum cum Castro, etiam vasallis invitis in Rusticum alienatur, resp. 23. nu. 188.
- Feudum cum pacto expresso acquisitum, ut acquirente sine heredibus defuncto pertineat ad collaterales, deficientibus descendantibus vocantur transversales ex contractu, resp. 3. nu. 30.
- Feudum apud Regem non consideratur, cum omnia penes eum existentia dicantur allodialia, resp. 28. nu. 6.
- Feudum debet manere in sequestro apud Fiscum in possessorio, ubi jura agnati successoris sunt dubia, vel intricata, cui erunt salva in petitorio, resp. 4. nu. 37. & nu. 38. ubi ita decisum, fol. 58.
- Feudum donatum ex causa remunerationis Regia non dicitur remuneratorium, & propter ingratitude, felloniam, aliasque causas quis feudo taliter sibi donato privari potest, resp. 19. num. 34.
- Feudum emptum est proprie feudum, resp. 23. n. 296.
- Feudum erectum a Rege, tenetur quaternatum, resp. 24. num. 71.
- Feudum est caput Baroniam, & ejus nomine agit feudatarius, resp. 29. n. 89. a Monasterio, aliisque personis, qua nunquam moriuntur possideri nequit, nisi singulis quindecim annis solvant relevium, vel illud faciant describere in faciem aliqujus particularis, nu. 94.
- Feudum est quadam species servitutis, respons. 24. num. 54.
- Feudum licet antiquum, si transit ad lineam collateralem dicitur novum, resp. 4. nu. 23. & resp. 5. nu. 33. 34. & 35.
- Feudum licet possit dici antiquum quoad descendentes acquirentis, respectu tamen collateralium semper dicitur novum, esto quod prius successissent descendentes, resp. 3. n. 24. fallit, n. 29.
- Feudum novum remanet, cum ambigitur, an Princeps voluerit ex novo antiquum formare, quippe expressa ipsius voluntas exigitur, resp. 5. num. 47. & 48.
- Feudum non potest dici paternum, vel antiquum, nisi fuerit illius parentis, qui fuit origo agnationis communis, respectu tam succedentis, quam ejus cui succeditur, resp. 3. nu. 23. 25. & 28.
- Feudum novum ob mortem fratris acquirentis, R. C. 3 dicitur

I N D E X.

- dicitur antiquum in personam fratris succeden-
tis, resp. 4. num. 5. contrarium verius probatur,
num. 22. & sequent.*
- Feudum possessum etiam per mille annos à linea
descendenti, eo ipso quod transitum fecerit ad
transversales, quoad lineam collateralem dicitur
novum, resp. 3. nu. 26. redditur ratio, nu. 27.**
- Feudum potest esse novum, & antiquum per di-
versas lineas, resp. 5. nu. 38.**
- Feudum quamvis sit antiquum, dicitur novum
in persona primi acquiritoris, resp. 4. nu. 32.**
- Feudum quaternat sola Regis concessio, respon. 12.
num. 157.**
- Feudum relictum in testamento pravia directi
domini dispensatione vigore institutionis ab
instituto acquiritur, non ex investitura, ideoque
novum, resp. 5. num. 41.**
- Feudum domino directo si aperiatur ob lineam
finitam, vel delictum, interim apud eum rema-
nebit allodium, quod secus est si ex conventiane,
vel novo titulo ad eum perveniret, nam tunc
attenderetur conventio, resp. 24. nu. 57.**
- Fidei perseverantia quando excusetur, respon. 23.
num. 321.**
- Fides de pretio in subhastationibus haberi non
potest, resp. 14. nu. 6.**
- Filius, & uxor, patri, ac viro obsequia prestare
tenentur, resp. 23. nu. 26.**
- Filij Presidentium sunt immunes jure sigilli, resp.
2. nu. 69. amplia in filiis Rationalium, nu. 70.**
- Fiscales cum de juribus Fisci agitur possessionem
bonorum apprehendere tenentur, respon. 12. nu-
mer. 393.**
- Fisci Advocati patrimonij administrationis am-
plitudo in Regno, & laborum compendium, resp.
2. num. 59.**
- Fisci bona, & res fiscales quandoque quasi privata,
& Principis sunt, resp. 28. nu. 123.**
- Fisci nomen unde sumptum, dissert. 2. nu. 9. fol. 20.
& num. 17. fol. 21.**
- Fisci patronus participat de omnibus munusculis
debitis Presidentibus R. C. Vide, Munuscula.**
- Fisci patronus M. C. V. in Regno habet salarium,
prout Regij Consiliarij, & ita decisum in Colla-
terali Consilio, resp. 2. nu. 50.**
- Fisci privilegium. Vide, Privilegium fisci.**
- Fisci utilitas. Vide, Utilitas fisci.**
- Fisci causa publicam continet utilitatem, respon. 1.
num. 28.**
- Fisci procurator. Vide, verbo, Procurator fisci.**
- Fisco competit hypotheca ex quasi contractu, qua
trahitur ad initium, sive tacita, sive expressa
sit, purificata conditione, vel sequuto casu, ex
quo fisci damnum inferitur, resp. 6. nu. 35.**
- Fiscus donec fuerit tradita possessio rei vendita,
potest rejicere plus offerentem, & recipere minus,
si sit magis idonius, vel quia locus est gratifica-
tioni, resp. 14. num. 7. accensionem candela renun-
ciare non potest, nu. 16.**
- Fiscus dicitur potior ex eo tempore, quo contrahens
erit efficaciter obligatus, adeo ut amplius à con-
tractu recedere non possit, etiamsi expressa obli-
gatio non sequatur, resp. 8. num. 13. cum initium
actus attendatur, non exequentio, nu. 14.**
- Fiscus erat antiquitus privatus Principis thesau-
rus, distinctus ab Erario publico Populi Roma-
ni, & promptuarium Caesaris marsupium voca-
batur, & sacculum, resp. 28. num. 124.**
- Fiscus feudi possessionem capit propria autoritate,
absque processu, & parte non citata, nec si domi-
nus vadit ad Iudicem perdit civilem possessio-
nem, resp. 12. num. 444. quod procedit in omni-
bus, in quibus tempus concessionis est finitum,
num. 446.**
- Fiscus in lucra non restituitur, resp. 14. num. 2. sed
contra, nu. 13. & nu. 33.**
- Fiscus intentionem habet fundatam tam respectu
civilis, quam criminalis jurisdictionis, resp. 29.
nu. 92. presumitur laesus facta concessione rei pu-
blicum damnum continentis, nu. 94.**
- Fiscus in terminis l. post perfectam C. de evi-
ction. sicut alius privatus locuples cautionem
prestare non tenetur, resp. 26. nu. 17. nec etiam
tenetur ad duplam, n. 20. quod declara, nu. 21.**
- Fiscus in venditione rei Fiscalis si non fuerit la-
sus, licet alius plus offerat, non restituitur, nisi ex
nova causa causetur laesio, vel de sorde, callusio-
ne, aut gratia doceatur, resp. 14. num. 1.**
- Fiscus multa habet privilegia ex Baldo, & inter
alia, quod temporis prelatio presumitur pro
Fisco, resp. 28. num. 120.**
- Fiscus non venit appellatione personarum, quia est
persona ficta, nec universitas tamquam corpus
fictum, resp. 19. nu. 79. & nu. 89. propter necessi-
tatem belli poterit retinere pretium rei vendita,
& redempta, quousque bellum durat, resp. 27. n.
42. pro debito Primpili est doti anterior, resp.
eod. nu. 19. & 20. & resp. 6. num. 63.**
- Fiscus Principum ab Erario populi Romani olim
separatum, resp. 2. num. 12. hodie Fiscus R. C. &
Erarium sunt quasi synonyma, nu. 10. & 11.**
- Fiscus quando idoneus fidejussor, vel non repute-
tur, resp. 26. num. 17.**
- Fiscus ratione partis potest totum vendere pro in-
teresse majoris pretij, resp. 14. nu. 28. & si res com-
modè dividi possit, resp. 28. n. 8. quod tamen pro-
cedit requisito socio, resp. 29. decis. 4. nu. 20.**
- Fiscus restituendus est sicuti minor adversus Prin-
cipis factum, ipsiusque sententiam, resp. 14. n. 17.**
- Fiscus retinere poterit sibi applicata propter neces-
sitatem belli, quousque bellum durat, respon. 27.
num. 41.**

Forma

I N D E X.

Forma privilegiorum R. C. civilitatis Neapol. resp. 9. num. 39.

Frater olim excluderetur à feudi novi successione, tam ex forma investitura, adjecta clausula pro se, & heredibus ex corpore, quam etiam de jure communi feudorum. resp. 3. num. 9. hodie ex gratiis fratres, sorores, ac ex eis descendentes, & non ultra sunt admitti, nu. 10. & ita interpretati sunt Sapientes, num. 22.

G

Gabella boni denarij fuit concessa Civitati per Serenissimum Regem Federicum primum ad opus refectionis murorum, & viarum ipsius Urbis, resp. 10. num. 69.

Gabella, vel Vectigal proprie est omne augmentum pretij contingens in sale, nive, & aliis ratione juris prohibendi, ut unus tantum sal, nivem, & similia introducat, & vendat, resp. 10. n. 39. & nu. 66. ubi plures species gabellarum enumerantur, fol. 102.

Generi per speciem derogatur, non è contra, resp. 30. num. 66.

Genus continet suas species, resp. 28. nu. 29.

Grapharius est actorum notarius, resp. 12. nu. 65.

Gratia pecuniã obtenta non desinit esse gratia, resp. 23. nu. 262. 263. & 277.

Gratiz quatuor ab invictis. Regni Regibus concessa, ad preces Baronum extendentes feudorum successionem explicantur, resp. 4. nu. 5.

Gravatus in uno, debet in alio relevari, respon. 24. num. 21.

H

Habens aliquid ex privilegio, precario tenere dicitur, cum valeat concedens revocare, resp. 23. nu. 50.

Habens ex concessione merum, & mixtum imperium, non imponit subditis tales collectas, & nova vectigalia, praesertim cum jure prohibendi, etiamsi habeat titulo oneroso emptionis, resp. 10. n. 50. & 51. Vide etiam in verbo, Baro.

Habilitatus ut dicatur ad feuda, debet etiam ostendere se esse habitatum ad praestandum fidelitatis juramentum, resp. 12. nu. 233.

Habitare Neap. quis dicatur, quoad effectum immunitatis gabellarum, resp. 9. nu. 36. & 37.

Habitatio omnino requiritur, ut Civis gaudeat privilegio civilitatis Neapolitanorum, respon. 9. num. 35.

Hæredi à semetipso legari non potest, resp. 12. in apolog. nu. 10. fol. 183.

Hæredis nomen quandoque etiam bene primum tantum hæredem connotare potest, quamvis se-

cus sit regulariter, respon. eod. num. 70. & 71.

Hæredum appellatione filij quando veniant, resp. 12. in apolog. nu. 94. fol. 193. Vide, Appellatione hæredum.

Honor, & dignitas superveniens non mutat conditionem primam, neque tollit privilegium anterius, sed auget statum, resp. 2. nu. 31.

Hypotheca ad Fisci beneficium oritur ex die, quo officialis electus officium accepit, cum eo tempore ex mutuo consensu obligatio producat, resp. 8. num. 5.

Hypotheca dotalis incipit à die sequuti matrimonij, licet retrotrahatur ad tempus promissionis dotis, resp. 6. num. 66.

Hypotheca Fisci in locatione Arrendamenti facta, antequam finem accipiat tempus prateriti Arrendamenti, non incipit nisi à die, quo terminavit praecedens Arrendamentum, resp. eo. n. 65.

Hypotheca in contractibus conditionalibus, ad exordium conventionis retrotrahitur, ac si pure fuisset celebratus contractus, resp. 8. num. 22. & num. 25. quamvis ante conditionis eventum nulla oriatur obligatio, num. 23. & respon. 6. num. 35.

Hypotheca licet non oriatur sine personali, concurrat tamen in ortu cum ipsa personali, qua oritur tempore delata tutela, non expectato tempore gestionis, resp. 6. num. 24.

Hypotheca licet non producat ante primitivam obligationem, cum non nascatur ante personalem obligationem, oritur tamen ante secundariam, qua incipit ex mala administratione, resp. eod. num. 21.

Hypotheca oritur ab initio sine diluculo, etiam ante captam administrationem ex Accursio, resp. eod. num. 4.

Hypotheca in beneficium Fisci oritur ex contractu, etiam citra expressam conventionem, resp. eod. num. 34.

Hypotheca qua competit Fisco in bonis Officialis, habetur ad instar illius hypotheca, qua competit minori in bonis tutoris, vel curataris, resp. eod. num. 29.

Hypotheca tacita à lege inducitur, non est diverso jure censenda ab ea, quam expresse lex praestare mandavit, resp. eod. nu. 18.

Hypotheca tacita favore minoris inducitur contra tutorem, sive administret, sive negligat administrare, & non solum de gestis, sed de gerendis tenetur, quod & in Fisco procedit, resp. eod. n. 14. & ab initio administrationis, nu. 16. & 17.

Hypotheca tacita porrigitur etiam ad bona protutoris, resp. 8. nu. 19.

Hypotheca tacita, non ex die administrationis, sed ab initio oritur, quod ex pluribus demonstratur, resp. 6. nu. 19.

I N D E X.

I

Idem non potest esse nostrum ex pluribus causis, resp. 19. num. 9.

Idoneus in officiis quis dicatur, resp. 12. nu. 59.

Ignarus est qui contra communem iudicat, resp. 4. num. 18.

Illatio non valet à jure Portulania per mare, ad jus Portulania per terram, respon. 28. num. 68. & 70.

Immissio impeditur ex vitio visibili in testamento, secus ex vitio invisibili, resp. 15. nu. 16.

Immodica introituum Regni, ac jurisdictionis alienatio, lationem inducit, resp. 23. nu. 154.

In claris non opus est conjecturis, resp. eod. nu. 26.

Incontinenti factum dicitur, quando insequentibus hostibus prada etiam ex intervallo recuperatur; ideoque prioribus dominis restituitur, quando verò non insequentibus hostibus omni probabili spe destituta etiam illico recuperatur, occupantis fit, ac si ex intervallo fuisset recuperata, resp. 13. nu. 86. & 87.

Indefinita locutio Doctoris non aequipollet universali in materia probationis, nec ipsius dictum interpretatur ut lex, resp. 13. num. 45.

In dubio illa sumenda est interpretatio, qua oritur contra illum, qui se fundat in verbis, & ad cuius commodum verba principaliter sunt prolata, ut qui potuit sibi legem apertius dicere, resp. 18. num. 29.

In dubio iudicandum est, non extare fideicommissum, resp. 16. num. 28. Vide, Fideicommissum non extare.

Infamia, suspicio, vel scandalum faciunt Officiale diffamatum ab initio, respon. 15. num. 79. & ab officij administratione suspendit, nu. 87.

Infeudatio etiam in corona detrimentum valet, adjecta clausula ex certa scientia, resp. 23. nu. 153. & 156.

Infideles offendere Christianis licet, nedum bello defensivo, sed vindicativo ad vindictam injuriarum, resp. 13. num. 127. & qua ratione iustissimi, & necessariis de causis, remissive, num. 133. contraria opinio est damnata, nu. 136.

Injustitia ex parte Infidelium bellantium contra Christianos, iisdem nocere non debet quoad captiva in bello, sicut non nocet quoad ex Infidelibus recuperata in bello, resp. 13. nu. 138. & 139.

Injustum semper dicitur bellum ex parte Turcarum. Vide, Bellum etiam ex parte Turcarum.

Innovare non dicitur qui antiqua possessione nititur, resp. 12. nu. 421.

Inquisitio, seu criminum detectio, facit ut videas quis ejus crimina detecta, deteriora committat, respon. 15. num. 60.

Instantia non perit in R. C. Summaria, ex causarum fiscalium privilegio, resp. 2. nu. 57. & 58.

Instrumenta originalia penes acta liquidanda sunt de stricto jure, de stilo tamen Curia, facta collatione restituuntur parti, resp. 20. nu. 3.

Interdictum recuperanda, vel reintegranda possessionis capta vigore cap. ex præsumptuose, cessat post annum, & tantum de proprietate erit agendum, resp. 12. num. 437. & ita decisum, num. 438. & 440.

Interpretatio ea in dubio sumenda, qua legis correctio vitetur, præcipue cum lex antiqua est specialis, nova autem generalis differt. num. 78. & 79 f. 31. ideoque ejus certa mentio facienda, n. 80.

Intervallum est spatium unius diei naturalis, ad hoc ut bona ab hostibus capta capientium facta intelligantur, & qua ratione, resp. 13. num. 91.

Investitura de feudo pro se, & fratre, qui alias non esset successurus, non comprehendit lineam collateralem ultra fratrem, respon. 12. num. 126. & num. 414.

Investitura facta novo possessori, censetur jure feudi, ac secundum naturam, qualitates, & pacta, qua apud primos possessores fuerunt, resp. 12. numer. 259.

Investitura necessaria est in feudi erectione, resp. eod. num. 274.

Investitura Regis Catholici de officio Magistri Actorum Calabria, & Credenzaria Cosentina, &c. an nisi sint successores de Bernando recensentur, resp. eod. nu. 354. 355. & 357.

Investitura ut expediatur, non debet institui iudicium petitorium, neque possessorium, nisi aliquis tertius contradictor appareat, resp. 12. num. 449. vel Fiscus contendat non esse legitimum successorem, etiam si sit filius, qui eo casu quid demonstrare debet, num. 450. & 451. vel nisi supersit agnatus, & non filius, num. 453. & fortius si plures agnati, num. 454. quod amplius tanto magis procedere in Regalibus, & Jurisdictionalibus, n. 455. & contra omnes personas, & pro omnibus rebus, quorum jus tempore certo ab initio, vel incerto, & verificato extinguatur, n. 460. & 461.

Investituræ legi quæ ad feudum fuit frater admittus satisfactum videtur, si feudum soli fratri, & non linea collaterali fuerit delatum. Apolog. numer. 69. fol. 190.

Iudex secularis de clerici falsitate cognoscere potest, cum necessario causa principalis decisionem falsitatis depositionis respiciat, resp. 1. num. 7.

Iudex causarum civilium tantum potest ius falsum deponentem criminaliter punire, respon. eod. num. 13.

Iudex suam jurisdictionem tueri debet ut Reus, & uti Iudex, non autem ut Actor, cum Reus esse possit, resp. eod. num. 20.

Iudex

I N D E X.

- Iudex si contra suam jurisdictionem opponatur, potest cognoscere, utrum sua sit Iurisdictio, d. resp. 1. num. 51. quod fortius procedit in Delegato, num. 52.**
- Iudex in propria causa judicare non dicitur dum cognoscit, possit ne de ea judicare, cum munus judicandi sit potius onus, resp. eod. num. 53. etiamsi inde sit percepturus sportulas, nisi sint ingentes, num. 54.**
- Iudex causa preparantis est etiam Iudex causa preparata, resp. eod. num. 55. & nu. 62.**
- Iudex causa principalis efficitur Iudex cuiuscunque incidentis, etiamsi de eo non posset principaliter cognoscere, d. resp. 1. nu. 56.**
- Iudex etiam delegatus potest pronunciare super accessoria illius, quod principaliter agitur, resp. eod. num. 57.**
- Iudex quicunque potest suam jurisdictionem etiam pœnali iudicio defendere, resp. 1. num. 45. & num. 50.**
- Iudex est R. C. eorum, quæ ad jus fiscale pertinent, resp. eod. nu. 77.**
- Iudex minor preveniens in cognitione delinquentis, illum ad majorem remittere non tenetur, nisi ab eo immediatè jurisdictionem habuerit, resp. eod. num. 79.**
- Iudex, qui de civilibus non cognoscit, de iis tantum civilibus cognoscere potest, quæ dependent à sua commissione, resp. eod. nu. 65.**
- Iudex existimans injuriâ afficiendos eos, qui officia cum potestate moderantur, Principis indignationem incurrit, resp. eod. nu. 94.**
- Iudex incompetens potest punire testem falsum coram se deponentem, resp. 1. nu. 12.**
- Iudex carens nomine, & substantia Iudicis, quod adhuc exercent, & iudicet pacto conveniri nequit, resp. 15. nu. 72.**
- Iudex, cui tale rescriptum dirigitur, in quo clausula insolita apponuntur, debet Principem certiorare, respons. 21. nu. 30.**
- Iudex de qua re cognovit, de eadem judicare debet, resp. 19. nu. 94.**
- Iudex dicitur quasi jus dicens, debet esse ut nervus, qui non frangitur, & nomen Iudicis perditur, quando à justitia deviat, resp. 15. num. 71. & nu. 129. & 130.**
- Iudex dum recedit à dilationibus juris, tenetur causam exprimere, resp. 30. nu. 46.**
- Iudices minores possunt majoris Iudicis Officiales turbantes eorum officium, sive publicam utilitatem punire, resp. 1. nu. 27.**
- Iudices, Celsioribus viris, quorum quandoque iudicio provehuntur, honorem præstare debent, nec eos in subscriptionibus fratres nuncupare, resp. eod. num. 94.**
- Iudices inferiores, Superiorum Apparitoribus uti possunt, resp. eod. nu. 31. sublimiores prosequi reverentia compelluntur, nu. 91.**
- Iudices etsi omnes mutati fuerint, idem tamen iudicium quod antea fuerat permaret, resp. 30. num. 94.**
- Iudices in criminalibus debent inclinare in mitiorem partem, resp. 29. nu. 35.**
- Iudices injuriâ afficiuntur, si de spectantibus ad eorum officium alij consulantur, ipsis exclusis, resp. 21. nu. 45.**
- Iudici apud quem crimen fuit commissum, sunt remittendi milites delinquentes. Vide, in verbo, Delinquentes.**
- Iudici attestanti contra inquisitum in favorem Fisci, non creditur, resp. 15. nu. 35.**
- Iudici non conceditur facultas declarandi, si ex declaratione nova dispositio oriretur, in præjudicium tertij, resp. eod. nu. 34.**
- Iudicium unum reputatur, licet alius Iudex loco primi sit subrogatus, resp. 30. nu. 92.**
- Iura directæ de consuetudine in Regno alienantur cum Regis assensu, resp. 23. nu. 159. & num. 224. 225. & 226. Ad instar consuetudinis Mediolan. num. 227. etiam in præjudicium coronæ, num. 228. & 229.**
- Iura loquentia in tutore, habent locum in omni Officiali. Vide, in verbo, Officialis delinquens in administratione.**
- Iura in civilibus præsertim clementer agunt cum contumace, resp. 30. nu. 105.**
- Iuramenti præstandi obligatio cum respiciat usum, & exercitium facti, non impedit jus intellectuale dominij, & civilis possessionis, resp. 7. nu. 20.**
- Iuramenti præstatio non præsumitur, nisi probetur, secus quando id præstandum erat ex promissione facta Principi, ex lege feudi, aut alterius concessionis, resp. 12. nu. 304.**
- Iuramentum de bene, & fideliter exercendo, præstare tenetur etiam qui exercere potest officium per substitutum, resp. eod. nu. 232.**
- Iuramentum præstandum ex forma pacti adjecti in investitura, dicitur esse de substantia, respons. eod. num. 259.**
- Iuramentum est de substantia feudi, contractum feudi ab aliis sejungit, & ipsam fidelitatem includit, quæ remitti non potest, licet actus iuramenti sit, resp. eod. nu. 295.**
- Iuramentum fidelitatis inducit concessionem in feudum, & ubi non est præstandum arguitur concessio facta liberè, respons. eod. num. 297. 299. & 301. & contrarium tenentes declarantur, numer. 300.**
- Iurisdictio quamvis non sit perpetuata, nisi in specialiter expressis, operatur tamen quoad connexa, & expressa, resp. 1. nu. 59.**
- Iurisdictio specialis ordinaria non derogat generali,**

I N D E X.

- rale, sed potius videtur cumulativè concessa, resp. 2. nu. 103. limita, n. 104. 105. 106. & 107.
- Iurisdicção simplex tantum conceditur Decurionibus, sive Electis nostra Civitatis circa annum, resp. 10. nu. 49.**
- Iurisdicção concessa pro conservanda, & augenda libertate, ad Regalia extendi non potest, que sunt de suprema potestate, resp. 10. nu. 53.**
- Iurisdicção in dubio presumitur in feudum concessa, etiamsi sit concessa Ecclesia, vel super territorio Castri in allodium concessa, resp. 12. num. 283. 285. 288. & 290.**
- Iurisdicção, vel ei annexum etsi non sit in feudum concessum, erit omnino regale, respons. eod. num. 220.**
- Iurisdicção Castri transit in creditorem, cui Castrum pignori datur, resp. 23. nu. 208.**
- Iurisdicção exercenda est infra limites territorij, & donec fiat concessio in feudum residet penes Principem Dominum directum uti allodialis, resp. 28. num. 45.**
- Iurisdicção in genere concessa, sub se comprehendit Iurisdictionem gradus, & species inter se differentes, resp. 28. num. 36. & num. 42. dividitur in altam, & bassam, comprehenditque merum, & mixtum Imperium, nu. 41. & nu. 52.**
- Iurisdicção Iuris publici est, resp. eod. nu. 133.**
- Iurisdicção licet non sit de essentia feudi, & possit diverso titulo etiam ab alio possideri, adhuc tamen necessario dicitur Castro adhaerere, resp. 28. nu. 49. & nu. 131.**
- Iurisdicção licet vendi non possit, ex consuetudine tamen venditur, resp. 23. nu. 207. & ex veriori, num. 211.**
- Iurisdicção omnis cumulativè concessa, activè, & passivè etiam intelligitur, resp. 1. nu. 75.**
- Iurisdictioni in dominium concessa privativè & abdicativè, difficilissimè derogatur, respons. eod. num. 83.**
- Iurisdictionis commercium est Iuris publici, & non recipit estimationem, resp. 24. nu. 37.**
- Iuris unius acquisitio non parit dilationem ad alterius juris acquisitionem, praesertim majoris, resp. 10. nu. 64.**
- Iurium diversa diffusio ex eorum verbis aperte colligitur, resp. 22. nu. 26.**
- Iurium allegationes quomodo sint formanda, resp. 4. num. 2.**
- Ius imponendi novum vectigal, Regio juri adhaeret, ut supremi Imperij signum, resp. 10. num. 21. est impraescriptibile, num. 22. nec transit, nisi expressim concedatur, nu. 25.**
- Ius clarum, & apertum dicitur, de quo est casus legis, qui per aperturam librorum patere potest, resp. eod. nu. 404.**
- Ius inquirendi de legitimis ponderibus, & mensuris, quod jus sicla nuncupatur, est species jurisdictionis in genere, resp. 28. nu. 60.**
- Ius prohibendi in mercibus, & aliis rebus venalibus, Principi tantum competit. Vide, in verbo, Monopolium in mercibus.**
- Ius patronatus tanquam pars totius, transit sub universitate bonorum, resp. eod. nu. 23.**
- Ius portulania per mare differt à jure portulania per terram, nec ab uno ad aliud valet illatio, resp. eod. nu. 66.**
- Ius portulania est pars, sive membrum feudi, Castri, sive Iurisdictionis, resp. eod. nu. 32. 33. 35. 39. 40. & 41. ad quam pertinet velut species, nu. 59. dicitur esse de regalibus, & sub generali concessione non solet comprehendi, resp. eod. nu. 12. & 13. de veritate, nu. 65.**
- Ius portulania per mare appellatur jus exitura, resp. eod. num. 14. ad quos pertineat ejus exactio, nu. 67. per terram quid contineat, num. 15. num. 37. & num. 71. non est iurisdicção de per se existens separata, cum sit exercenda respectu ejusdem territorij, & eorundem vasallorum, cum quibus reliqua omnis iurisdicção est exercenda, resp. eod. num. 39. & num. 102. 105. & 108. pertinet tamen ad speciem jurisdictionis civilis, numer. 129.**
- Ius fruendi velut persona inhaerens, morte extinguitur, resp. 12. nu. 23.**
- Iusta, atque sufficiens causa in Principe, qua dicitur, resp. 23. num. 80. & 82. & qua iustissima, num. 110.**

L

- L** Aicus coram Iudice Ecclesiastico falsum deponens, ab utroque Iudice plecti potest, datur tamen praeventioni locus, resp. 1. nu. 9.
- Latis constitutio quid importet, resp. 9. nu. 27.**
- Laudantur.**
- D. Ioseph. de Neap. olim in supremo Italia Consilio Decanus pro Regno Sicilia, nunc vita functus, resp. 24. nu. 58.**
- Dominus Reg. Tapia Marchio Belmontis, resp. 23. num. 36. & resp. 30. nu. 64.**
- Dominus Reg. Matthias de Casanate, & Reg. Cam. Summ. Pro Mag. Camerar. resp. 24. nu. 52.**
- Domin. Reg. Sanfelicius, resp. 30. num. 9.**
- Domin. Reg. Hecl. Capyc. Lastro, dicto respons. 30. num. 21.**
- Dominus Ioannes Camillus Cacacius Praef. R. C. resp. 29. nu. 39.**
- Dominus Parthanius Pitagna Praef. R. C. & Fiscæ patronus, d. resp. 29. nu. 40. & decis. 4. ejusdem resp. num. 1.**
- D. Goron. Ferdinand. Capyc. Galeota Regius generalis Thesaurarius Regni, resp. 1. nu. 14.**

Dominus

I N D E X.

- Dominus Ioann. Iacob. Mercurius Praef. R. C. brevioris toge.*
- Dominus Carolus Brancatius insignis causarum patronus, resp. 27. dec. 3. nu. 1.*
- Dominus Marcus Antonius Cioffus solertissimus Advocatus, resp. eod. n. 37.*
- Laudemium debitum Principi ex venditione immobilium, competit etiam ex venditione navium, resp. 13. num. 104.*
- Legatum annuum ad heredes non transit, resp. 12. num. 55. 60. & 61. & num. 91. simile est legato ususfructus, num. 75. & 76.*
- Legatum uxori factum rerum omnium, qua illius causa comparata sunt, continet ea, qua eius causa empta sunt, resp. 28. n. 30.*
- Legens in studio si Officialis efficiatur, debet habere duplicatum salarium, resp. 2. n. 23.*
- Leges Romanorum de pernoctatione prada in posse hostium, non disposuerunt, sed tantum leges Longobarda, resp. 13. num. 92.*
- Leges tempore belli latae, superveniente pace emendantur. Vide, Excessus tempore belli.*
- Lege Cornelia damnatus aequiparatur ei, qui futurus perspicitur, ut damnetur, resp. 15. num. 61.*
- Legis virtus non trahitur ad praeterita, sed ad futura, resp. 19. num. 76.*
- Legum correctio ex conjecturis inducitur, vel excluditur, resp. 2. num. 81.*
- Lætio non inducitur per immodicam introituum Regni alienationem, ac Iurisdictionis. Vide, Immodica introituum alienatio.*
- Lætio in Fisco valde minor, sufficiens est ad rescindendum contractum, sicut in minore, & Ecclesia, licet interveniant subhastatio, & decretum Iudicis, resp. 25. nu. 47. & 48. & ipsa interveniente contractus redditur nullus, num. 14.*
- Lætio enormis. Vide, Enormis lætio.*
- Lætionis causa erit tractanda in iudicio ordinario actione proposita, & parte citata, resp. eod. num. 39.*
- Lætionis causa dicitur qua non concludit necessario crimen, resp. 15. num. 81. & 84.*
- Libertas adversus Imperatorem, ex eius patientia, vel privilegio non praescribitur in prajudicium successoris, resp. 23. num. 48. & num. 55.*
- Licentia data Officiali faciendi quicquid velit, non intelligitur contra iustitiam, & legem, resp. 15. num. 139.*
- Licentia expressa ubi requiritur, non sufficit tacita. Vide, Expressa licentia.*
- Licitator plus offerens in prima licitatione, praferendus est aliis in secunda tantundem offerentibus, resp. 14. num. 25.*
- Licitatores praetendentes causam, vel jus in re subhastata, vocari debent cum intimatione ante decreti adiudicationem, resp. eod. num. 24.*
- Licitatori plus offerenti in concursu aliorum, cavenda extincta res fiscalis addicitur, resp. eod. nu. 14.*
- Licitum est contrahentibus invicem se decipere, resp. 25. num. 23.*
- Liminararchæ appellantur Custodes portuum, constituti in Regni liminibus ad exigendum jus extitura, resp. 28. num. 68.*
- Lis retardatur per falsitatem incidenter objectam, super qua prius debet pronunciari, maxime si in id, quod praetenditur falsum innitatur, resp. 15. num. 21. quod est absolutum in Regno, quando falsitas constat ex actis, num. 23.*
- Litteræ Regis vim legis obtinent, resp. 20. num. 34.*
- Litteræ, seu commissiones Caesareæ Majestatis, debent intelligi secundum communem cursum causarum, resp. 21. num. 18.*
- Litis pendentia inducitur per solam citationem partis, resp. 19. num. 80. non autem ex sola commissione, num. 81. vel per intimationem rescripti non facientis specificam mentionem de eo super quo praetenditur, litis pendentiam fuisse inductam, num. 86.*
- Locatio licet facta fuerit per plures annos, unica tantum est, & solutio divisa in tempora, censetur facta gratia commodioris solutionis, resp. 17. num. 43.*
- Locator si promittat facere debitum, vel conveniens restaurum intelligi debet prout aliis de jure tenebatur, & non attenditur damnum ex vulgi opinione sed ex juris dispositione, resp. 18. num. 35.*
- Locumtenens, & Praesidentes R. C. dicuntur Procuratores Caesaris, & sunt Iudices ordinarij inter privatos, & Fiscum, resp. 2. num. 42. & 43.*
- Lucrum amittere est damnum pati, resp. 14. n. 20.*
- Ludovicus Rex inter Sanctos relatus, Carol. VII. & VIII. statuerunt officia Praesidentium, Consiliariorum, & cetera Curiarum suarum Parlamento, resp. 12. num. 64.*
- Lumen majus, minus non extinguit in dignitatibus, resp. 2. num. 7.*

M

- M** Agiltratus dignior qui majora stipendia obtinet, resp. 2. num. 1.
- Magistratus non tantum qui de minori ad majorem, sed qui de majori ad minorem transit dignitatem, majorem, ejusque salarium retinet, prout de Consiliariis S. C. existentibus in M. C. V. resp. eod. num. 29.*
- Magistratus praesertim supremi invigilare debent, ut conservent eorum Regem, resp. 12. n. 463.*
- Magistri actorum debent stare sindicatui, resp. eod. num. 68.*

Magistri

I N D E X.

- Magistri rationales qui fuerunt antiquitus remiffive, resp. 2. num. 37.
- Magistrorum Actorum, & Actoriorum R. C. ac Scribarum numerus, qui, resp. eod. num. 130.
- Magistrorum rationalium privilegia omnia in Regia Camera Praesidentes, ab Alphonso Rege translata, resp. 2. num. 49.
- M. C. V. non potest cognoscere de his, quae incidenter emergunt in causis Regij patrimonij, quamvis alioquin eorum competens esset Iudex, resp. eod. num. 39. & 40. ubi decisio affertur.
- M. C. V. inquisitos subditos R. C. absque aliqua conditione, & clausula remittit, & ita in facti contingentia decisum, resp. 2. num. 114.
- Magni Camerarij officium exercitio caret, eo in Locumtenentem translato, resp. eod. num. 59.
- Major utilis est rei in toto respectu totius, quam in parte respectu ipsius partis, resp. 28. num. 84. & hac ratione res quamvis dividua sit sui naturae, redditur tamen individua juris intellectu, num. 86. & num. 111.
- Malus praesumitur etiam in futurum, juris praesumptione, & hominis, resp. 15. num. 56.
- Mandatum ad videndum comprobationem instrumenti non probatur, nisi narrative de illo fiat mentio in instrumento, resp. 20. num. 9.
- Mens contrahentium declaratur ex contractu praecedenti, resp. 18. num. 13. & 14.
- Mercedis remissio ex quibus causis postulatur à publicanis, resp. 17. num. 2. facienda est, quando conductor ex nova impositione sentit damnum, num. 51. quid ex causa morbi pestilentialis. Vide, Morbus pestilentialis, & quando propter mutationem monetæ. Vide, Mutatio monetæ.
- Merita non efficiunt concessionem irrevocabilem, resp. 23. nu. 31. & nu. 32. contrarium, num. 363, sed primum verius, num. 364.
- Meritorum enunciatio. Vide, Enunciatio meritorum.
- Meritum cessat, quoties quis ex debito operatur, resp. eod. nu. 27. & 30.
- Metu in bello gesta, nulla non sunt, in eo enim licitum est metum, violentias, vulnera, &c. inferre, resp. 13. num. 209.
- Miles non gaudet privilegio militari, antequam in numerum referatur, resp. 2. num. 88. & 89. ubi ita decisum, fol. 31.
- Miles tempore belli suscipiens Castrum custodiam, tenetur etiam si violenter ab eo Castrum auferatur, resp. 13. num. 210.
- Milites delinquentes remittuntur ad eos Iudices, apud quos crimen est commissum, resp. primo, n. 23.
- Milites in delictis militaribus tantum seu in expeditione commissis, ad eorum Praefectum remittuntur, resp. eod. num. 25. & nu. 37.
- Milites in causis tributariis coram eorum Praeside conveniuntur, sub cuius Provincia bona sita sunt, resp. eod. nu. 26. & nu. 38.
- Milites Hierosolymitani non succedunt in feudis, resp. 12. nu. 237.
- Milites stipendiis debent esse contenti, & de captis ab hostibus debent habere Ducis concessionem, resp. 13. num. 63.
- Milites in numerum referri quando dicantur, resp. 2. num. 87. & num. 90.
- Militia, sive officia empta constante matrimonio à marito, sunt uxori communia, quantum ad eorum justam aestimationem, secundum leges Hispaniarum, resp. 12. num. 20. & 21.
- Militia, vel officia, & publica munera de jure communi ideo alienabilia, quia de generali consuetudine venduntur cum Principu licentia, & per resignationem in manibus Pontificis, resp. eod. n. 22. 23. & 25. & quid de jure Hispanico, ubi officia prohibentur vendi num. 26. 27. & 33.
- Militia ex Bal. sumitur aliquando pro quibusdam introitibus publica auctoritate constituitur, resp. eod. num. 97.
- Militia in Romanis legibus importat idem quod officium, dum pro ipso officio, & administratione sumitur, non autem cum pro emolumentis, & redditibus, resp. eod. num. 98. & nu. 99. & 100.
- Militia est quoddam exercitium, ex quo sumitur lucrum, comparatur officio sive beneficio, nec potest alienari, neque in commercio esse, resp. 12. num. 99. & 100.
- Militia transmissibilis ad haeredes, differt à militia concessa cum potestate vendendi, quoad effectum transferendi dictam militiam ad extraneos, resp. eod. num. 102. & 103.
- Militiarum mos ita est pervetustus, ut Iustinianus Imperator ex priscis temporibus illum repetendum crediderit, resp. eod. num. 5.
- Militiarum quaedam species fuerunt apud Romanos, quae tamen erant Castra seu pradia militibus à Principe concessa, resp. eod. num. 37.
- Militias apud Romanos habuisse etiam emolumenta demonstratur, resp. 12. in apolog. num. 42.
- Militiae nomine publica officia, sive emolumenta nuncupantur, resp. eod. num. 3. & 4.
- Ministerium publicum differt ab officio, & munere cum dignitate, resp. eod. num. 226.
- Ministri Iustitiae, sive Capitanei, non minus R. C. Summ. quam Mag. Cur. Vicaria inservire debent, resp. 1. nu. 32. quamvis ibi praecipue addicti videantur, num. 96.
- Minor Magistratus ex officio pro publica utilitate veritatem inquirens majoribus Iudicibus inferre injuriam minimè videtur, resp. 1. num. 92.
- Minor restituitur, etiam si lesio superveniat post venditionem, resp. 14. num. 23.
- Monachus factus Episcopus non desinit esse Monachus, resp. 2. n. 15.

Moneta

I N D E X . I

- Moneta ad hoc ut dicatur quæ sint necessaria,** resp. 17. nu. 6. & 7.
- Monopolium inter artifices, & mercium venditores, ut unus solus vendat certo pretio est illicitum, & prohibitum,** resp. 10. nu. 28. Solus tamen Princeps licitum hoc facit, nu. 30. 31. & 36.
- Monopolium in mercibus, & aliis rebus venalibus cum jure prohibendi, quamvis jure gentium prohibitum, permittitur tamen supremo Principi in vectigalibus sive Arrendamentis,** resp. 10. num. 32.
- Morbus pestilentialis quando non est universalis, sed particularis in certo loco, non est facienda remissio mercedis conductori,** resp. 17. nu. 32.
- Mortuo Iudice, idem quod eum judicare oportuerat, sequi oportet eum qui illi successus est, scilicet ex eisdem actis,** resp. 30. nu. 93.
- Mos duplex attenditur ex natura rei & Regionis in dignoscendo naturam concessionis officij,** resp. 12. num. 346.
- Mulier si mortuo viro, alteri minus digno nupsit, priorem & majorem dignitatem amittit in pœnam, cum delinquere in primum virum videatur,** resp. 2. nu. 34.
- Municeps ut quis dicatur qua requirantur,** resp. 9. num. 10.
- Munuscula Presidentibus R. C. ratione majoris laboris debentur, nec de omnibus Fisci patronus participat, & de quibus,** resp. 2. nu. 56. & 58.
- Mutatio moneta facta ante locationem non est causa petende remissionis mercedis,** resp. 17. nu. 3. pluries accidit in Regno, unde mutationis moneta casus hodie non potest dici insolitus, n. 22.
- Mutatio & tolerantia moneta, qua modico, & brevi tempore duravit, nullo modo consideranda est, nec de ea habenda ratio,** resp. 18. nu. 15.
- N**
- Nascens dicitur patria hypothecatus,** resp. 9. num. 28.
- Naves, naviumque fabricandarum scientia ad Barbaros deferri prohibitum, sunt arma, & tela, imò nedum qui naves, & triremes, sed qui lignamina deferunt triremium duplici excommunicationis vinculo inmodantur,** resp. 13. num. 105. & 160.
- Naves bellicis tormentis munita fortissimum presidium, cujus appellatione non tantum Castra, Turres, & fortellitia terrestria comprehenduntur, sed etiam classis armata,** resp. eod. nu. 109.
- Naves sunt mœnia, & Castra Urbis Venetiarum,** resp. eod. nu. 114.
- Naves longa ab antiquis triremes appellabantur, & oneraria sunt qua ad belli usum sunt parata,** resp. eod. num. 183.
- Navis, & domus eodem jure regulantur, & dispositio loquens de domo, trahet in navem,** resp. eod. num. 103.
- Navium usus apud Antiquos varius, & maximus, eisdemque variis nuncupatis nominibus,** resp. eod. num. 99.
- Necessitas aucta, quamvis largo modo possit dici nova causa, tamen proprie loquendo ea causa superveniens non est causa diversa, ita ut operetur diversitatem judicij, sive actionis,** resp. 30. num. 35.
- Negatio in fine posita tantum refertur ad immediate præcedentia,** resp. 29. nu. 22.
- Negotiatores cum Reg. Curia citantur ob bellicorum necessitates triplicato cambiorum fœnore, Fisco expilato, & Regno depauperato,** resp. eod. num. 70.
- Nemo invitus in communione stare compellitur, cum in ea plura sint incommoda,** resp. 28. nu. 85.
- Nemo presumitur jacere suum,** resp. 25. nu. 28.
- Nihil habere videtur qui nudam tantum proprietatem habet,** resp. eod. nu. 9.
- Nivis usus valde utilis, & necessarius,** resp. 10. num. 13.
- Nix inter res venales connumeratur, & vectigal ex ejus venditione debetur,** resp. eod. nu. 12.
- Nomen Regium ad subditorum dignitatem, & præminentiam spectat, ideo Universitatem sub immediato Regis dominio existens commodum, & honorem inestimabilem consequitur,** resp. 24. num. 4.
- Nominantis, ac nominati individuum est officium, atque commune periculum,** respons. 11. numer. 24.
- Nominatio sociorum retrahitur ad tempus conductionis,** resp. 22. nu. 45.
- Nominis questio pertinacibus est relinquenda, differt. univ. num. 32. fol. 22.**
- Nova dilatio, neque novus terminus est dandus, processu jam compilato,** resp. 30. num. 37.
- Notariatus, Graffariatus, & similia officia annexa Magistratus ad justitiam expediendam, lege divina non prohibentur à Principe vendi,** resp. 12. num. 31. & 34.
- Notarios, & tabelliones creare est de regalibus,** resp. eod. nu. 81. & 82.
- Notarius factus Præsul, non desinit esse Notarius,** resp. 2. num. 17.
- Nullitas proposita ob denegationem termini permittitur allegari cum subscriptione Advocati, & deposito factio servata forma Reg. Pragm.** resp. 30. num. 76.
- Nullitas servata forma Reg. Pragm. erit proponenda contra expressum casum legis communis, vel municipalis, aut publicam scripturam,** resp. eod. num. 88.

INDEX.

Q

- Q**uatio non praesumitur facta de propria pecunia Universitatis, data illius inopia, resp. 29. num. 71.
- Oblationum rerum fiscalium praesentandi modus, resp. 2. num. 137.
- Obligatio in contractu conditionali licet non incipiat, nisi a tempore adveniens conditionis, tamen retrahitur ad initium, resp. 6. n. 61.
- Obligatio fidejussoria est accessoria, & regulariter subsidiaria, resp. 11. num. 18.
- Obligatio insolida per alia verba equipollentia induci potest, resp. eod. num. 19.
- Obligatio antidotalis Domini erga subditos, non operatur vim coactivam, sed directivam, quae sufficiens est ad implorandam Principis munificentiam, & non extenditur ad successores, resp. 25. num. 35.
- Obligatio duplex oritur ex quolibet contractu, una generalis, & primitiva, statim celebrato contractu, altera vero secundaria, resp. 6. nu. 22.
- Oblivio ut in privatis praesumatur, iudicis arbitrio relinquatur, resp. 2. nu. 82.
- Obreptio rescripti in parte visat in totum, resp. 21. num. 41.
- Obscurum, & incertum dicitur quod disceptationem, & opinionum varietatem recipit, resp. 12. num. 405.
- Obsequia praestita a libertis, uxore, & filio erga patronum, maritum, & patrem, pro meritis Romanatione dignis non habentur, nec impediunt revocationem virtute l. si unquam, C. de revocand. donat. resp. 25. nu. 32.
- Odiu inter Civitates confinantes, dato initio durare praesumitur, resp. 29. nu. 62.
- Offerens primus est liberatus, si secundus plus offerens fuerit acceptatus, resp. 14. num. 10. & de ratione, num. 11.
- Officia Scribae Portionis, militarium numero non comprehendi declaratum, quomodo circa militum descriptionem versentur, resp. 1. n. 86.
- Officia plura retinens in ambitum incidit, unum tamen in compendium, aliud vero in administrationem retinere potest, resp. 2. nu. 12. & 13.
- Officia inter incorporalia computantur, resp. 7. num. 9.
- Officia ex quibus annui redditus proveniunt, olim militia nuncupabantur, resp. 12. num. 2. & 6. & qua officia, num. 7. & 9. & a quibus dabantur, num. 10. & qua a Principe confirmabantur, numer. 11.
- Officia olim ad justitiam expediendam, & exequendam, qua Principis voluntate tribuebantur, sine ipsius assensu vendi, & permutari ne-
- quiverant jure Romano antiquo, resp. eod. n. 12.
- Officia inalienabilia secundum aliquos, quia assensus Principis reputatur impossibilis, & proinde non conferuntur etiam quoad estimationem, resp. eod. num. 14. sed alienabilia, & conferenda secundum alios, num. 16. 17. & 18.
- Officia inalienabilia sunt, quando Princeps raro, vel nunquam solet assensum concedere, secus si soleat, prout in Regno Castella, resp. eod. num. 28. & tunc conferuntur, & imputantur, num. 30. 31. & 34. & quid in scriptoriis Romana Curia, num. 29. tria in ipsis considerantur, scilicet titulus, acceptatio, & exercitium, sed ex duobus primis quis acquirit officium irrevocabiliter, num. 38.
- Officia de jure canonico vendi nequeunt, resp. eod. num. 35. & num. 37. jure Conciliorum generalium, praesertim Basilienensis, num. 63. quod non procedit in Principe superiorem non recognoscere, illiusque Officiariis vendentibus honesto pretio, & personis non male utentibus, num. 38. & 39. & de ratione, num. 40.
- Officia scriptoria, & similia non venduntur, nec transferuntur, nisi praemisso examine idoneitatis, etiam si essent ad haeredes transmissibilia, resp. eod. num. 57. & de ratione, nu. 58.
- Officia habent strictiorem naturam, & facilius ad Regem devolvuntur, quam ipsa feuda, resp. eod. num. 88. & de ratione, num. 92.
- Officia raro conceduntur transmissibilia ad haeredes, resp. eod. num. 98. amplia, nu. 101. & neque eorum successio ultra gradus successionis feudorum progredi potest, nu. 103.
- Officia acquiruntur tribus concurrentibus, videlicet titulo, acceptatione, & exercitio, sed ex titulo, & acceptatione irrevocabili acquiruntur, resp. 6. num. 38.
- Officia etiam in allodium concessa, Regis assensum in alienatione, & ipsorum commutatione requiruntur, resp. eod. nu. 131.
- Officia annalia, vel saltem biennalia sunt de jure communi, & Regni, praesertim Actorum Magistrum, & Aetnary, resp. eod. nu. 171. 172. & 173.
- Officia, & feuda parem habent naturam respectu juramenti, sicut etiam in ceteris, tam in concessione, quam respectu conservationis, resp. eod. num. 230.
- Officia Magistri Actorum, & Credenzeria Consentia feudalia sunt, quia membra sunt Ducatus Calabria, resp. eod. nu. 255. & n. 270. & quid si in concessione non adsint verba, investientes num. 272.
- Officia quamvis in aliquibus feudis assimilantur, non tamen inter illa usquam inferri valet, resp. 12. in apolog. nu. 63. 68. & 72.
- Officia quamvis ex concessione alterentur, non tamen

I N D E X.

- tamen in eis intelligitur in suis casibus derogatum Regio assensu, resp. 12. in apolog. nu. 111.
- Officiali si committatur aliud negotium tempore, quo suum exercet officium, pro utroque salarium praestari debet, resp. 2. num. 75.
- Officiali remedia possessoria non dantur, & privatus dicitur eo ipso quod alius est à Principe subrogatus, resp. 15. num. 126.
- Officiali à majori ad majorem dignitatem translato salarium diminui non debet, resp. 2. num. 40. & quid de Regni consuetudine, & observantia, nu. 41. & quid stante ordine S. M. nu. 48.
- Officialis major tenetur de delictis commissis à Ministris ab eo electis, resp. 1. num. 78.
- Officialis bona administrantis pecuniam publicam, sunt pro administratione tacite hypothecata, & in eis Fiscus majora habet privilegia, ut etiam doti praferatur, resp. 6. num. 32.
- Officialis bona sunt obligata à die cæpti officij, non autem cæpta administrationis, ad instar tutoris, & Domini Reg. Constantij doctrina, & Antonij Fabri assertur distinctio, resp. eod. nu. 33.
- Officialis potest in officij administratione continuare, & emolumenta percipere quousque non acceptetur illius renunciatio in manibus Regis, resp. 12. num. 44.
- Officialis debet habere manus mundas, abstinere à numeribus, manu, lingua, & obsequio, & aliter Rex de potestate ordinaria dispensare non potest, resp. 15. num. 131. de facto sua familia, & familiarium ex quasi maleficio tenetur, dum in officio delinquant, & etiamsi extra officium, si consentiens fuerit, aut particeps, item si sciens, nec prohibuit, cum posset, respons. eod. num. 132. & 133.
- Officialis delinquens in officio ab administratione suspenditur, si accusatus de delicto commissio circa administrationem extiterit, & ex illo posset sequi privatio, resp. eod. num. 44. & 47. de jure communi etiam absens damnatur, num. 55. idem in tutore, & procuratore, licet secus in Pralato d. numer. 47. & 48. & jura loquentia de tutore habent locum in omni Officiali, num. 45. & 46.
- Officialis in ingressu officij jurat de bene, & fideliter administrando, tam de jure communi, quam de jure Regni, resp. 15. nu. 123.
- Officialis longè gravius peccat delinquendo in officio, quam latro, resp. 15. num. 152. praesumitur quod bene se gesserit, nisi contraria praesumptio urgeat, num. 113. & quod terrorem inferat etiam iis, qui fuerunt relaxati per Curiam, numer. 104.
- Officialis pro delicto in officio commissio non potest idem officium exercere, etiam ex rescripto Principis, num. 100. licet aliter in Notario, num. 102. & quando secus, numer. 103.
- Officialis sindicandus suspendi debet ab officio, quia testes adstrueret, resp. eod. nu. 106. & 109. & ita cautum lege Hispanica, num. 110. maxime si administratio sit ampli redditus, & inquisitus debitis oneratus, num. 107.
- Officialis suspensus pendente inquisitione non est reintegrandus, ne testes deponere terreantur, resp. eod. nu. 73. & 78.
- Officialis temporalis durante officio etsi molestari non possit, de gravibus tamen delictis, & excessibus inquiritur, resp. eod. nu. 144. item pactum, quod non amoveatur lite pendente non comprehendit extorsiones, concussiones, & delicta, nu. 148. & de ratione, num. 149.
- Officiales subditi Procuratori Caesaris, ab ipso in civilibus causis cognoscuntur, & à Praeside in criminalibus, resp. 2. num. 99.
- Officiales Regis licentia officio dimisso, aliis actu idem officium exercentibus praeseruntur, resp. 2. num. 26.
- Officiales annales in Regno post finitum officium idem habent salarium, si per Regni provincias excurrere habeant, ac si actu officium exercent, resp. eod. num. 27.
- Officiales justitia, & jurisdictionem exercentes personaliter deservire debent, non per substitutum, tam jure communi, quam Regni, quibus juribus etiam Actorum Notarij, sive Magistrj comprehenduntur, resp. 12. num. 174. 175. 189. & 191.
- Officiales earum officia aliis quocumque quaesito colore transferre nequeunt, resp. eod. num. 176. imò jurare tenentur, num. 177. 179. & 182. & quid per gratias petitas huic Civitati concessas, ac ex communi practica servetur in Regno, numer. 192.
- Officiales suas operas locasse videntur, respons. 15. num. 124. commixti furtis, & flagitiis honorem, quem propter scelus despexerunt perdunt, num. 70.
- Officialium R. C. S. privilegia. Vide, Privilegia Officialium.
- Officij nomen, vel dignitatis acquiritur ex sola acquisitione tituli, & statim per provisionem officij, & acceptionem illius dicitur quis esse in possessione, quamvis aliquid non gesserit, resp. 6. num. 45.
- Officij concessio cum verbis, concedimus, committimus, commendamus, investimus, & juramentum fidelitatis praestet, in feudum facta censetur, resp. 12. num. 298.
- Officij facta concessione pro heredem, intelligitur de primo heredem, non aliter ac in usufructu, ad text. in antiquitas C. de usufruct. resp. 12. in apolog. num. 4.

I N D E X.

- Officij concessio facta pro heredibus , intelligitur de filiis, resp. 12. in apolog. num. 89.
- Officij acquisitio duplex. Vide , Duplex est acquisitio.
- Officij, basis, & fundamentum est, illud bene, & fideliter administrare, & puris manibus, etiam per assidentes circa Officiales, respons. 15. numer. 128.
- Officio dicitur dari persona, non persona officium, resp. 12. num. 61.
- Officiorum rectum regimen , Reipublica bonum, subjeetorum pacem, & corona stabilitatem continet, resp. 13. num. 85.
- Officiorum possessores , Regisque donatarij non habent potestatem admittendi illorum resignationes, tam jure communi, quam Regio, sed provisio tantum fit per habentem potestatem conferendi, resp. 12. cap. 3. nu. 50.
- Officiorum concessio ex quibus arguitur facta in propriam officiorum naturam , resp. eod. num. 334.
- Officiorum administratio, & procuratio tantum, non autem plenus titulus, quibus ex verbis concessa arguatur, resp. eod. nu. 335. & 336.
- Officiorum Regalium alienationem non tantum Principis incommodum , sed totius Reipublica detrimentum concernit , resp. eod. in apolog. num. 107.
- Officiorum in concessione, veluti Principis assibus inherentium , non transfertur nisi exercitium, sive quidam titulus ad finem administrandi, & exercendi, eapropter omnino morte concessionarij desinunt, respons. 12. in apolog. num. 3.
- In officiis à fortiori recipitur sensus Bart. in l. Gal- lus, §. etiam si à parente, ff. de liber. & post- hum. in dispositione pro heredibus, filios inter- pretandos , tam si res simpliciter non sit transi- toria ad heredem, quam si non sit transitoria nisi ad filios, ut in feudis, resp. eod. in Apolog. num. 94. & 95.
- In feudis ratione ipsius rei intrinsecè bene realitas fit compatibilis, ita ut feuda lege nova effici po- tuerint transitoria ad filios, & deinceps, non ita in officiis, resp. eod. in apolog. nu. 65. & 72.
- Officium, in quo quis ex necessitate fungitur, non debet ipsi esse damnosum, resp. 2. nu. 31.
- Officium conceditur sub conditione expressa, vel tacita, si Officialis bene se gesserit, resp. 6. nu. 60.
- Officium novum est in persona heredis, sicut usus- fructus, resp. 12. num. 114.
- Officium, & usufructus à pari procedunt, ut ille in facto consistit, & morte extinguitur, resp. 12. in Apolog. num. 33. & num. 49. dicitur ab effi- ciendo, num. 59. & 60.
- Officium feudo annexum, ad instar feudi djudi- catur, resp. eod. in apolog. nu. 36.
- Officium quando verè mixtum dici possit , resp. eod. in apolog. num. 40. merum, vel mixtum non efficitur ex causa solutionis proventus, num. 39. nec verum est , quòd in uno tempus est de sub- stantialibus , in alio verò de naturalibus, num. 43. & 44.
- Officium pro pluribus heredibus concessum , in persona cujusque heredis dicitur novum , resp. eod. num. 48. cujus natura cum sit personalissi- ma, remanet immutabilis, etsi concessio sit facta pro heredibus , vel cum facultate vendendi, num. 51.
- Officium Presidentium, & Consiliariorum à qui- bus fuit inductum, Vide, Ludovicus Rex.
- Officium , sive beneficium nemini alienare per- mittitur sine assensu, resp. 12. nu. 83.
- Officium Principali quid sit, resp. 27. nu. 19. quam- vis dictum nomen hodie non sit in usu , atta- men leges de eo loquentes poterunt practicari in Magno Thesaurario, & in eo, qui Provisor exer- citus appellatur, num. 21.
- Opinio unius Doctoris non est tanti faciendae, ut à communi contraria in judicando recedi possit, resp. 4. num. 17.
- Opinio Doctorum distinguendum in dubio pra- valet, resp. 13. num. 47.
- Opponere de jure tertij potest Fiscus , cum excep- tio est exclusiva juru agentis, & admittitur ta- lis exceptio ipso jure, resp. 19. nu. 23.
- Ordine successivo ubi plures vocantur , per fidei- commissum vocati censentur, resp. 16. nu. 5.

P

- P** Aciscens contra legem non dicitur fraudan- tu, si pactum non servetur, resp. 15. n. 151.
- Pacta contenta in capitulis tractatus attenduntur, licet aliter cautum esset in instrumento , resp. eod. num. 27. & ita decisum per Senatum Mon- tisferrati, & Mantuan. num. 28. quod à fortiori procedit in venditione rerum fiscalium, nu. 29. 30. & 31.
- Pacta, & conditiones extrinsecè, existimantur pars pretij, resp. 29. num. 46.
- Pacta insolita in venditionibus rerum fiscalium inducunt doli, ac fraudis suspicionem, atque in- valida sunt, resp. 15. num. 33. in venditione officij animum paratum delinquendi arguunt , maxi- mè si cum majori verborum apparatu, resp. eod. num. 63. & 64.
- Pacta insolita , & nova capitulationes non debent admitti in Arrendamentis, resp. 18. num. 11.
- Pactum adjici solitum in emptiombus officiorum Reg. Camera, non praedicit remissioni ex ejus- dem Tribunalis privilegii competentis , resp. 2. num. 125. & de ratione, num. 126.

Pactum

I N D E X.

- Pactum in venditione adjectum ad commodum venditoris, efficit, ut vilis res intelligatur vendita, resp. 25. num. 29.**
- Pactum, ne quis teneatur stare sindicatui, fieri nequit, nec juramento firmatur, resp. 15. num. 143. & 145.**
- Pactum, ut si bona publicari contigerit, censeantur per tot menses ante alteri donata, in fraudem Fisci praesumitur, sicut & pactum inter fratres dividentes, quod in casu publicationis alter succedat, resp. eod. nu. 62.**
- Papa dando excommunicato Iudicem delegatum, non videtur eum absolvere, ut agere possit, resp. 19. nu. 101. & resp. 29. nu. 38.**
- Particeps verè dicitur socius, nec interest, quæ portio in societate habeatur, resp. 22. nu. 41.**
- Pater non habet usumfructum in bonis feudali- bus filij, habet tamen fructuum commoditatem, & est legitimus administrator, si velit, resp. 12. num. 267.**
- Patruus succedit in feudo novo ex gratiis, resp. 3. num. 3. sed de veritate, vide, num. 7. & 8. & resp. 4. num. 1. & 2. & num. 6. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. & 15. non succedit in feudo antiquo de jure Constitut. Regni, ex magis recepta opinione gloss. Marini contra Ifern. resp. 5. num. 1. cum sequent.**
- Pax est adeò bonum, quod omnibus rebus mortali- bus praeponderat, nec patitur molestari posses- sores ob res amissas in bello, & ejus occasione exempti gravantur, quando aliter haberi non potest, resp. 27. num. 23. 24. & 25.**
- Peculatus committitur, cum quis pecunia publica periculum à se avertit, quasi eam verè solvisset, resp. 22. num. 30. Crimen ipsum ut locum habeat publica debet esse pecunia, resp. eod. nu. 3. & ne- dum ab Arrendatoribus, sed ab Arrendamenti Officialibus, & Caratariis committitur, nu. 29.**
- Peculatus poena pecuniaria, si de pecunia Fisco in- corporata agitur, quadrupli, si verò de non in- corporata, erit dupli, resp. eod. nu. 57. & 58.**
- Pecunia à vectigalium conductoribus debita, po- test dici publica, resp. eod. nu. 5. & 6.**
- Pecunia à Fisci debitore ablata, non dicitur incor- porata Fisco, resp. eod. nu. 59.**
- Pecunia praesumitur versa in publicam utilita- tem, quando in eam causam fuit accepta, vel il- li causa confestim satisfactum, respons. 27. num. 26. & 27. sive cum ea esset redempta res ne- cessariò restituenda pro exequutione capiulo- rum pacis, aut dimissus creditor, cujus pecu- nia fuit conversa in eandem causam, num. 28. & 29.**
- Perceptores Provinciales solent pigrè se gerere in his, qua ipsi injunguntur pro servitio, & in- teresse Curia, & Fisci, resp. 30. num. 3.**
- Perceptores vel ij, qui destinantur ab iis pro tri- butorum, & superindictorum exactiione, sunt genus hominum vorax, avarum, nec unquam satis condignè punitum, resp. 24. nu. 44.**
- Perempta re, qua est in facultate solvendi, non liberatur debitor, qui tenetur ad quantita- tem, qua est in obligatione, respons. 17. num. 18. & 19.**
- Peremptorium vocatur ex eo, quia perimit disce- ptationem, nec patitur ultra adversarium tergi- versari, resp. 30. num. 97.**
- Periculosum est de Principis potestate differere, resp. 23. num. 1.**
- Periculum vita inestimabile, resp. 13. nu. 176.**
- Personalia insolita concedi, qua à Principe perra- rò exercentur, in quacunque concessione intelli- guntur exceptuata, resp. 25. num. 13.**
- Persona loquentis non venit in generali sermone, resp. 15. num. 50.**
- Personæ qua cohærent, morte extinguuntur, resp. 12. in apolog. num. 24.**
- Personæ industria in officiis exigitur, respons. eod. num. 85.**
- Plures ubi conveniunt, suam quisque partem ha- bet virtutis, atque prudentia, respons. 21. nu- mer. 32.**
- Pœna falsitatis gravissima, resp. 15. nu. 1. qua de ju- re communi in falsificante rescripta Principis, n. 2. & 3. de jure Regni mutans, aut noto sigillo tam per se, quam per actorum Notarios signans literas Regias tam justitia, quam gratia, licet modica sit rasura, & in loco non substantiali, vel falsitas non sit alicui nociva, & fabricans non fuerit ea usus, capite punitur, nu. 4.**
- Pœna mortis naturalis irroganda falsificanti lite- ras Papa, secus Legati ipsius, aut Proregis, respon- eod. num. 9.**
- Pontifex in beneficialibus liberam, & absolutam potestatem obtinet, resp. 23. num. 56. non solet ar- dua explicare absque Collegio Cardinalium, resp. 21. num. 9.**
- Portulani, Portulanoti, Secreti, & Vicesecreti, quod officium gerant in Regno, resp. 29. num. 9. & nu. 14. & 15. Bari, & Capitanata sedent in Capella Regis cum Praesidentibus R. C. nu. 13. timore per- territi à Regni Proceribus eorum officium liberè non exercent, nu. 16. ob delicta etiam extra offi- cium commissa remittuntur ad Reg. Cam. nu. 17. & 18. ubi ita decisum. fol. 421.**
- Portulania per mare differt à portulania per ter- ram. Vide, Illatio à portulania per mare.**
- Portus in Regno custodiuntur per Regios Mini- stros, qui si permittant extrahi bona vetita pu- niuntur, resp. 28. nu. 69.**
- Possessio ut ipso jure transferatur, per legem indu- ci potest, resp. 7. num. 14.**

I N D E X.

- Possessio duplex in jure, una tituli, altera facti, qua licet potentior sit, non ideo minus habens illam dicitur verus possessor, resp. eod. nu. 16.*
- Possessio civilis solo verbo Principis, sine actuali legitima est, & vera, producens omnes effectus, resp. 7. num. 21.*
- Possessio domus sola non sufficit in muneribus, Civibus injungendis, resp. 9. nu. 2.*
- Possessio partis in jurisdictionalibus, & incorporalibus, prodest in totum, resp. 10. nu. 75.*
- Possessio dissoluta qua dicatur. Vide, verbo, Titulus habitus ab eo.*
- Possessio etiam plurium annorum rerum feudali-um, aut regali-um, non prodest possessori, nisi doceat de justitia tituli, resp. 12. nu. 377.*
- Possessio non transfertur ex sola investitura nisi de Principis voluntate constet, in rebus soli, resp. 6. nu. 7. secus in incorporalibus, nu. 10. & 12.*
- Possessionem non habere, vel habere ex titulo in- valido sine assensu rerum feudali-um, paria sunt, resp. 12. nu. 378.*
- Possessionis commodo Fiscus fruitur, quando va- sallus cum ipso de feudo litigat, vel inhabilem vasallum convenit, etiamsi doceret vasallus de assensu, si contra illum in promptu nonnulla al- legarentur, resp. 12. nu. 368. & 381.*
- Possessionis turbata accusatio cessat contra Re- gem, resp. eod. nu. 394.*
- Possessorium adipiscenda, retinenda, vel etiam recuperanda quoad regalia, & jurisdictionalia, etiam sita in territorio alicujus domini, requirit ostensionem veri tituli, nec actus possessorij pro- batio sufficit, resp. 12. nu. 360. 361. 363. 369. & 370. & num. 428. 429. & 431. etiam quoad officium, nu. 365. extenditur etiam ad jura, qua nonnisi ex concessione Principis possideri possunt, num. 430. & item respectu Clerici, & Monachi, num. 364. & 365.*
- Possessorium recuperanda denegatur quando per registra, vel privilegia constat de non jure spo- liati, resp. eod. nu. 367.*
- Possessorium obtinet qui potiora jura in petitorio habet, resp. eod. nu. 371.*
- Possessorium adipiscenda virtute l. fin. C. de edicto Div. Hadrian. cessat per exceptionem proprietatis incontinenti probatam, etsi oppo- nens non possideat, resp. eod. num. 372.*
- Possessor civilis, & legalis potest intentare inter- dictum adipiscenda, ut efficiatur etiam natura- lis, resp. 12. nu. 447.*
- Posteriora, & novissima attendenda, resp. 1. n. 24.*
- Postliminium navibus tantum longis, & ad usum belli paratis conceditur, resp. 13. num. 182. item onerariis, num. 193. Vide, nu. 195. & 196.*
- Postliminium habet locum in servis etiam trans- fugis, qui recuperati ad dominum redduntur, resp. 13. num. 22. secus in mobilibus seseque mo- ventibus, num. 23. 24. 25. 27. & 29. quia diversa est ratio, nu. 229. & 230.*
- Postliminium non necessarium quando captus non fuit servus effectus, resp. eod. n. 145. & 157.*
- Postliminium de jure gentium inventum, resp. eod. num. 2. quid sit, nu. 8. & de duabus ejus spe- ciebus, num. 35.*
- Postliminium in navibus hodie cessat de generali consuetudine, & rerum judicatarum authorita- te, resp. eod. num. 195. 196. & 198. testimonio, testiumque depositionibus, num. 199. sententia supremi militaris nostri Regis Consilij, nu. 200. & ex Historicis, nu. 201.*
- Postliminium conceditur bobus, equis, curribus, & quadrigis, qua actu tantum in bello deservierunt, resp. eod. nu. 190. & 191. nec non omnibus mobi- libus ad usum belli paratis, nu. 192.*
- Postliminium ut locum habeat, debent bona, vel persona vi esse capta, resp. eod. nu. 204. in tur- piter, vel cum culpa amissa cessat, etiam in foro conscientia, num. 211.*
- Potestativa conditio, eam tantum obligationem suspendit, qua à debitoris voluntate ita pendet, ut non implendo, vel si pœniteat contractum nullum reddere possit, resp. 8. nu. 31.*
- Præda à manibus hostium à nostris recuperata ex intervallo, lucro recuperantium cedit, nisi sint mobilia, qua fruuntur postliminio, resp. 13. num. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. & 57. & num. 72. 73. & 74. & 81. & 83. etiam in foro poli, num. 79. etiamsi sint spolia empta, vel vi erepta à Pi- ratis, num. 80. & in quibus bonis habeat locum postliminium, & quando dicatur præda inconti- nenti recuperata, remissive, nu. 51. ubi ampliatur etiamsi præda per se aufugiat.*
- Præda antequam sit redacta in præsidia hostium recuperata, vel per milites insequentes etiam intra præsidia, prioribus dominis restituenda, resp. eod. nu. 75. secus si ex intervallo, & in loco hostibus securo, nu. 77. & nu. 85.*
- Præda intra hostium præsidia, vel loca tuta non deducta, sed ipsis redeantibus ad ipsorum Ca- stra, vel in Campo permanentibus, eis perfecte quasita non dicitur, resp. eod. num. 88. & 89. nisi aliquod temporis interstitium intercesserit, nu. 90. & 93.*
- Præda ab insequentibus hostes intra præsidia recu- perata, atque etiam ex intervallo videtur in- continenti recuperata, quia animum recuperandi nunquam amisisse censentur, resp. eod. nu. 95.*
- Præda intra hostium præsidia deducta, etiam unius solius hora spatio, capientibus quasita di- citur, modo insequentes cessent, & non aliter, resp. eod. nu. 95.*
- Præda erepta in bello classico, & ad victricem classem*

I N D E X.

- classē assortata, in tuto esse censetur, resp. eod. num. 115.*
- Præda, si hostes cum ea pernoctaverint, vel in loco tuto se receperint recuperata, non restituitur prioribus dominis ex legibus Partitarum, qua loquuntur etiam in bonis à Piratis recuperatis, resp. eod. num. 164. & 166.*
- Prædæ acquisitio, & divisio variè olim ex temporum diversitate observata, & qualiter ex legibus Hispania, resp. eod. num. 12.*
- Præfectus Prætorio majorem jurisdictionem habet, quàm Provincia Præses, resp. primo, num. 29. & Viceregi equiparatur, num. 30.*
- Præfectus vigilum initio nec inter Magistratus connumerabatur, resp. eod. num. 72. capitalium causarum cognitionem non habebat, & modicè tantum contra fures animadvertēbat, eos ad Præfectum Urbis remittens, resp. eod. num. 71. Capitaneo guardia ex Mastrillo ob nocturnam custodiam comparatur, num. 73.*
- Præjudicialia in Regno sunt sublata, resp. 29. decis. 3. num. 13.*
- Prælatio datur in re communi dividua, cum Fiscus vult totum distrahere, resp. 14. num. 27.*
- Prælatio debet concedi cum eisdem qualitatibus, & conditionibus in prima venditione insertis, resp. 29. nu. 26. competit ratione domini, nu. 29. non impedit executionem venditionis facta sub hæc, & ita decisum, nu. 31. & 44.*
- Prælatio Universitati in causa reclamationis, qua ratione permittatur Rege distrahente, resp. eod. num. 45. 47. & 53.*
- Prælatio ut concedatur, requiritur ut sit perfecta venditio, & sequatur traditio, resp. eod. num. 72. sed contra, n. 74. pro domanio obtinendo differt à jure retractus, n. 75. ratio differentia, num. 82. fundatur in persona Regis, sine cujus consensu non conceditur, n. 80. & 81.*
- Prælatio ut concedatur, requiritur ut venditio existat, illa verò imperfecta, vel resoluta denegabitur, resp. eod. decis. 2. nu. 14. venditio Casali, Civitati non competit, ut illud efficiatur subditum ipsius, num. 16. secus ad finem conservandi in libertate domani, num. 18. vel si jurisdictionem civilem haberet in territorio, venditio criminali, n. 19. dummodo illud faciat describere in faciem alicujus particularis, & ita decisum, nu. 21.*
- Prælationis petitio vim obtinet exceptionis præjudicialis. Vide, Exceptio prælationis.*
- Prælatus post meliorationes factas per colonum non auditur, si dicat Ecclesiam deceptam, resp. 14. num. 39.*
- Presbyter diffamatus, ab officio, & beneficio ob grave scandalum, & vehementem suspicionem est suspensus, resp. 15. num. 66.*
- Præponens in officio. Vide, Substituens in officio.*
- Præsens, & se defendens non est citandus, resp. 30. num. 17.*
- Præsentia sola in præjudicialibus non inducit consensum, fallit in judicialibus, resp. eod. nu. 103.*
- Præsidenti Fisci patronum agenti duplex salarium debetur, plurima afferuntur exempla in aliis etiam officiis, dissert. unic. n. 71. & 72. f. 29.*
- Præsidentes ad dignitatem Regiæ Cancellariæ, eveccti, duplicatas habent honorantias salis, & saccari, dissert. unic. n. 24. fol. 44.*
- Præsidentes R. C. S. in Magistrorum rationalium locum successerunt à Ladislai Regis temporibus, dissert. unic. n. 48. fol. 25.*
- Præsidentes Reg. Cam. Summ. Regij Consiliarij etiam appellantur, dissertat. unic. nu. 60. fol. 27. & resp. 21. num. 11.*
- Præsidentes R. C. sunt immunes ab adhois pro bonis feudilibus, & à quibusvis gabellis, dohanis, & passibus Regni, pro eorum familia usu, & à bonatenentiis, dissertat. unic. n. 65. fol. 28. & ita observatum, nu. 66. 67. 92. 93. & 94. qua immunitas ad bona dotalia filiorum Præsidentium extenditur, nu. 68. qui sunt pariter immunes à jure sigilli, n. 69. quod ampliatur in filiis Rationalium, num. 70.*
- Præsidium pro qualibet loco probabiliter, seu moraliter tuto intelligitur, resp. 13. n. 96. 97. & 98.*
- Præsidium dictum, quia extra Castrum præsidebant in loco, quo tutior esset Regio, resp. eod. n. 110. & quid proprie sit, variè exponitur, num. 111.*
- Præsumptio bona pro Officiali, cessat in eo, qui emit officium à Principe, etsi licite, resp. 15. nu. 118. & deterioris conditionis est illo, qui gratis accepit, num. 121.*
- Præsumptio est juris, & de jure, Regem fuisse justa causa motum ad revocandum privilegium, resp. 19. nu. 47.*
- Præsumptio juris, & de jure non admittit probationem in contrarium, resp. 19. num. 49.*
- Præsumptio pro Officiali infamato, nedum cessat, sed insurgit contraria, nec requiritur tam exquisita contra ipsum probatio, resp. 15. nu. 117.*
- Præsumptio cum alia conjungitur, quando casus conjecturalis est, resp. 12. n. 319.*
- Præsumptio qualibet pro Iudice cessat, si non habeat manus mundas in officia, & qui dicantur proprie Iudices, resp. eod. num. 114.*
- Pretium justum censetur, quod subhastando invenitur, & liberaliter offertur à sciente rei conditionem, resp. 14. nu. 19. & 20. & quando subhastatio non efficiat justum pretium, n. 21.*
- Pretium angeri non potest in petitione prælationis, ne durior efficiatur conditio emptoris, & ita decisum, resp. 29. decis. 3. num. 20.*

I. N D E X.

- Pretium in damnum ejus, qui prius retractum petiit, augeri non debet, resp. 29. decis. 4. nu. 6.*
- Pretium regulariter solvendum est in pecunia numerata, resp. 17. n. 5.*
- Primipilus, & primipilare debitum contrahi videtur, & ex administratione publica, sive fiscalis pecunia secundum aliquorum sententiam, resp. 6. n. 64.*
- Primogeniti Regum huius Regni semper fuerunt creati Duces Calabria, & ita futuri Reges designati, resp. 12. num. 261.*
- Princeps multum confidit de Officialibus Camera, dissert. univ. n. 46. fol. 25.*
- Princeps ex sola investitura, & privilegio transfert dominium, & possessionem, resp. 6. n. 1.*
- Princeps Hispaniarum Regis primogenitus habet Principatum in titulum, non in feudum, non ita habuerunt primogeniti Regum Regni Ducatum Calabria, resp. 12. num. 269.*
- Princeps potest derogare regula iubenti, quod prius de possessione, quam de proprietate agatur, resp. eod. n. 441.*
- Princeps alicui rem auferens, ad pretij restitutionem tenetur, resp. 23. n. 73. & 74. fallit cum condit legem ob publicam utilitatem, n. 76.*
- Princeps est praeceptor aequitatis, & iustitiae, & iniquitatem manifestam committit vindicando rem, quam vendidit, resp. 28. nu. 89.*
- Princeps, vel eius Delegatus potest mandare, ut quaecumque sibi placuerit, debeant eius Officiales sindicari, resp. 15. num. 99.*
- Princeps etiam absque causa derogat prohibitioni alienationis vasallorum, cum sit de iure positivo, resp. 23. num. 237.*
- Princeps ex iusta causa revocat nedum privilegia in contractus transfusa, sed etiam contractus a se gestos, ac dominium inde translatum etiam cum iuramento, resp. 23. n. 59. 61. 62. & 63. & auferi ius tertio quaesitum de iure civili, & gentium, ibidem num. 64. usque ad 68.*
- Princeps ex privilegio Fisco competenti potest vendere iurisdictionem super Casalibus domanialibus, etsi aliqua ipsorum corpora fuerint antea alicui in feudum concessa, vel in allodium, titulo lucrativo, vel oneroso, resp. 28. n. 3. & 5.*
- Princeps Iudicem delegatum alicui concedens, non videtur eum habilitare ad agendum, sed possunt opponi omnes exceptiones, qua contra eum opponi poterunt, resp. 19. num. 100.*
- Princeps supremus nulli adstringitur forma, nec ejus facti ratio exquirenda, resp. 23. n. 2. & 3.*
- Princeps potest de ordinaria potestate privilegia, & gratias pro libito, nulla etiam ex causa revocare, resp. eod. n. 11. Limitatur tamen cum privilegium transit in contractum, vel conceditur in servitiorum remunerationem, vel non subdito, aut illius virtute fuit translatum directum, vel utile dominium, ibidem nu. 14. 15. 16. & 17.*
- Princeps non ligatur ex concessione facta titulo lucrativo, quae non transit in contractum, nisi adsit pretium, vel commensuratio, ibid. n. 51. & 52.*
- Princeps supremus potest tollere dominium, & jus quaesitum de jure gentium ex plenitudine potestatis, fortius iusta suadente causa, resp. 23. num. 256. & 257. ampliatur in inferiore a Principe, num. 258.*
- Princeps supremam potest habere potestatem de jure, & usu ex communi DD. sententia, contraria explosa, resp. 23. n. 5. & 6. Pecuniam recipiens ex privilegij concessione, non ideo minus id revocare poterit, resp. eod. n. 264. & 265. nec potest ligare successorem, ne regalia concedat, num. 284.*
- Princeps temporum iuxta varietatem leges, & privilegia mutare cogitur, resp. eod. num. 71.*
- Princeps tenetur subditorum gravaminibus occurrere, dicitur pater patria, & sponsus Reipublica, resp. 29. n. 67. & 68.*
- Princeps universaliter territorium alicui concedendo, videtur quoque concedere iurisdictionem, quam habet in homines degentes in dicto territorio, resp. 28. num. 47. 48. & 51.*
- Princeps an voluerit, ex novo feudum antiquum efficere. Vide, verbo, Feudum novum.*
- Principalis. Vide, verbo, Substituens.*
- Principaliter, & directe teneri idem est, resp. 11. num. 17.*
- Principaliter obligatus, exhibendo substitutum non liberatur, ibid. n. 20.*
- Principaliter quod fit, attenditur, non quod accessorie, resp. 28. n. 109.*
- Principi asserenti an credatur, resp. 28. nu. 81. affirmative resolvitur, nu. 85. & 87. & n. 95. & 96.*
- Principi causam exprimenti credendum est, resp. eod. nu. 104. 107. 108. & 109. nec ab ipso scrupulosa inquisitio exigenda, nu. 106. quae sententia verior, & communior, n. 105.*
- Principi in sua dispositione attestanti omnino credendum, nullaque in contrarium probatio admittitur, resp. eod. num. 100. & 101. quod ampliatur ad ejus Locum tenentem, num. 102.*
- Principi non convenit, ut dicamus, ita esse legem impositam, ut ab ea sibi discedere non liceat, in suimet, & aliarum praedictum, resp. 18. n. 31.*
- Principis praemissio retinendi Castra sub perpetuo dominio, veluti contra ipsius dignitatem, minime subsistit, resp. eod. num. 278. & num. 285. & 286.*
- Principis proprium est in feudum concedere, resp. eod. num. 279. & de natura dignitatis, num. 280. ejusque concessio tendens ad derogationem ipsius dignitatis, eum non obligat, num. 281. 282. 283. & 365.*
- Principum donationes sub servitiorum commemoratione*

I N D E X.

- moratione aquæ, ac gratuita censetur, resp. 23. num. 34.*
- Privatæ res, sunt singulorum, resp. 28. num. 117.*
- Privatum jus quod dicatur, respons. eod. nu. 118. & privatum opponitur communi, num. 119.*
- Privilegium concessum præcedentibus meritis, & pretio, quod tamen concessionem non aquet, in contractum non transit, resp. 3. num. 24.*
- Privilegium domanij utpote negativè concessum facilius revocatur, quàm affirmativum, resp. eod. num. 45. & 46.*
- Privilegium fiscale, ut Fiscus ratione partis vendat totum, procedit etiam in re vendita, vel antea concessa per eundem Fiscum, resp. 28. nu. 72. quod ampliatur habere locum in re, Fisco cum aliis obligata, num. 75. etiam in pœnis, ita ut possit totam domum cum aliis communem destruerè, num. 135.*
- Privilegium Fisco concessum, ut ratione partis possit totum vendere, procedit tam si Fiscus sciverit rem esse alienam, quàm non, resp. eod. num. 92. cum sequenti, & an Ecclesia competat, remissivè, num. 126.*
- Privilegium habens tractum successivum in futurum, omnino revocabile, resp. 23. num. 47.*
- Privilegium in contractum transfusum, tunc est irrevocabile, cum non subdito, qui ex eo se subiicit, conceditur, resp. eod. num. 300. & n. 306.*
- Privilegium l. 2. C. de commun. rer. alien. non excludit prælationem, resp. 29. num. 20.*
- Privilegium odiosum, & exorbitans est restringendum, resp. 28. num. 18.*
- Privilegium, quo Fiscus ratione partis vendit totum, procedit etiam in re dividua, resp. 28. num. 100. & num. 128. & 134. & procedit non solùm in toto consistente solido, sed etiam in toto integrali generali, ac universali, præsertim ubi major, & dignior pars conceditur, resp. eod. numer. 4.*
- Privilegium quoties in contractum transit, est irrevocabile, revocatur tamen cum jurisdictionem concernit, resp. 23. n. 57. & n. 42. 43. & 45.*
- Privilegium remuneratorium in contractum transfusum, ex causa superveniente revocatur, resp. eod. num. 25.*
- Privilegium si concedatur, ut non possit conveniri in sindicatu, ad culpam, & negligentiam tantum restringitur, non ad baraptariam, & illicitas extorsiones, resp. 15. num. 141.*
- Privilegium subdito concessum de ordinaria potestate revocatur, resp. 23. num. 342. nisi adsit commensuratio, num. 343.*
- Privilegium subdito concessum etiam ob servitia, quorum mentio in specie facta non est, non transit in contractum, & est revocabile, resp. eod. n. 19.*
- Privilegium, vel contractus, quo domania conceduntur, ejus est natura, ut sine scriptura fieri non possit, resp. 30. num. 47.*
- Privilegium venditionis rerum fiscalium, est apud omnes DD. favorabile, ideoque latè interpretandum, resp. 28. num. 77.*
- Privilegium contra jus strictissimè est interpretandum, resp. 12. num. 193.*
- Privilegium est contra jus, & in finibus dispensationis remanet, & ideo strictè est interpretandum, præsertim in diminutione jurium Regis, & Camera, resp. 12. num. 330.*
- Privilegia fiscalia non tam causis, quàm personæ Principis, idest Fisco concessa intelliguntur, differ. unic. num. 108. fol. 34.*
- Privilegia R. C. à Prorege. Vide, verbo, Prorex.*
- Privilegia Officialium R. C. semper observata, ac observari, exemplis confirmatur, differ. unic. nu. 121. fol. 36. & 122. 123. & 124. fol. 37.*
- Privilegia conservantur, causa etiam in singularibus reservata, resp. 2. num. 54.*
- Privilegia à quo tempore vires sumant, an à die concessionis, an verò à die scientia ejus, cui concessa fuerant, resp. 6. num. 46.*
- Privilegia ex die promulgationis vires sumunt, & ignorantibus acquiruntur ad instar legati, resp. 6. num. 48. & qua sit veritas, ibid. num. 49.*
- Privilegia correspectiva, qua per contractum obmutuam obligationem conceduntur, ex die concessionis, & acceptationis perficiantur, resp. 6. nu. 50. quod ampliatur ibidem, num. 52.*
- Privilegia correspectiva præcipuè ubi pretium intercedit, eandem naturam, & vim habent, quàm contractus, & sunt irrevocabilia, quia simplicia privilegia absque gravissima causa revocari nequeunt, resp. 6. num. 53.*
- Privilegium artificis, operis, vel negotiis, muneribus, aut officiis, vel quibuslibet actibus concessum, tamdiu durat, quamdiu exercetur, resp. 13. n. 188.*
- Probatio plena non requiritur ad suspendendum Officiales ab administratione, sed tantum suspicio, verum maior illa, qua requiritur ad inquirendum, resp. 15. num. 88.*
- Procurator ad lites nōt remittere, vel donare potest jus principali competens, resp. 29. in 3. decis. num. 17.*
- Procurator est citandus in judicio, non autem Advocatus, resp. 30. num. 77.*
- Procurator Fisci potest cognoscere etiam quoad privatos in causa, qua à fiscali functione descendit, dummodo causa habeat immediatam dependentiam, resp. 1. num. 63. & 64.*
- Procuratoris Cesaris decretum, ab alio, quàm ab ipsa Camera non retractatur, differ. unic. n. 44. fol. 25. ideo magnam habet potestatem, ibid. n. 45.*
- Procuratoris mentem statuentis declarat, & confirmat, resp. 19. num. 50.*

I N D E X.

- Prolis nomen comprehendit utrumq; sexum in linea descendenti, ac idem significat ac nomen posteritatis, stirpis, & progeniei, resp. 12. n. 411.
- Promissio quamvis arctissima facta à Rege non revocandi domanium, intelligitur, rebus in eodem statu permanentibus, resp. 24. num. 29. nec aliter fieri potuisset, ibid. num. 31. & qua sint revocandi justa causa, ibid. num. 30.
- Pronomen, hic, & simile, personale est, & refertur ad eos, qui proprio nomine fuerunt expressi, resp. 12. num. 344.
- Proreges alienationi assentire prohibentur, feudo deveniente ad manus mortuas, vel semper vivas, resp. 29. in 2. decis. num. 22.
- Prorex omisso Collaterali Consilio procedens, quid quid ageret esset nullum, resp. 21. num. 3.
- Prorex non potest privilegiis R. C. S. à tot Regibus concessis derogare, dissert. unic. num. 113. fol. 35.
- Publica necessitas imminens, justa causa est, ut Princeps à suo contractu recedat, resp. 24. nu. 11.
- Publicani nomen traxerunt à vectigalibus, quae publica dicuntur, resp. 22. num. 9. & eorum vocabulo etiam ij comprehenduntur, qui illis ministrant, eorumque edicto subiiciuntur, num. 49.
- Publicanorum avaritia in conducendis vectigalibus Regis, eorumque calliditas in petendo restituro, sive mercedis remissione, resp. 17. num. 1.
- Publicus administrator publicam pecuniam subripiens, capitali pœna punitur, resp. 22. num. 33.
- Pugnatur plus virtute, ingenio, & arte, quàm numero, resp. 13. num. 108.

Q

- Q**uestio nominis. Vide, verbo, Nominis questio.
- Qui vult dicit, qui non vult, non dicit, resp. 30. num. 68.
- Quicumque Iudex. Vide, verbo, Iudex quicumque.
- Quod ex re mea ad alium pervenit, debet mihi omnino restitui, resp. 24. num. 18.

R

- R**ationes semel dispunkta tempore belli, superveniente pace revideri possunt. Vide, in verbo, Excessus.
- Recedere à contractu, quamvis permittatur pb. publicum, & necessarium bonum defensionis Corona, non ideo minus desinit esse durum, & odiosum, & exorbitans, & quasi ex dispensatione contra juris regulas permissum, resp. 24. n. 10. & 22.
- Receptio monetae facta à creditore ignorante, vel ex mera ejus civilitate, & arbitrate, non inducit consuetudinem, ut in eadem moneta, sit fa-

- cienda solutio, resp. 18. num. 18.
- Recipiens monetam novam in partem solutionis, sibi non praedjudicat pro reliqua solutione sortis, & multò minus in solutione tertiarij, resp. 18. n. 19.
- Reciproca substitutio fideicommissaria, ut inter aliquos facta videatur, tria requiruntur, quae explicantur, nec sufficit, quòd sint in conditione positi ex magis communi sententia, resp. 16. num. 13. non praesumitur, sed urgens conjectura requiritur, num. 12.
- Reclamatio à decretis latis per R. C. in Collaterali Consilio juxta consuetum stylum spectat ad Dominum Locumtenentem, resp. 29. num. 32.
- Reclamatio à decreto, certam arguit scientiam, resp. 29. num. 3. Actori ut concedatur non erit opus executione, num. 6. cum reo in hoc ad imparia judicantur, num. 8.
- Recuperandæ, vel reintegranda interdictum. Vide, verbo, Interdictum.
- Referens, declarationem, restrictionemque recipit à relato, quòd attendi debet etiam in iis, quae dependent à libera referentis potestate, resp. 15. n. 25.
- Regalia, aut iis annexa, sive magna, sive parva in allodium, sive in feudum concessa etiam ut de iis ad libitum disponi possit per quemvis contractum de jure communi, & Regni absque Regis licentia non transferuntur, resp. 12. num. 132, 133, 135, & 160. & de jure Extravagantium, & Constitutionum, ibid. num. 199. & 200.
- Regalia censentur concessa in sua genuina natura, quae nunquam mutata praesumuntur, nisi in quibus expresse dicitur, resp. eod. num. 137. & 158. & num. 246. & quid si sint concessa in feudum, resp. eod. num. 229.
- Regalia quotidie in feudum concessa, an feudalem naturam assumant, & in quibus, resp. eod. n. 150, 151. & 152. & num. 246.
- Regalia, & feudalia multipliciter equiparantur, resp. eod. num. 164.
- Regalia, non nisi Principis concessione, & immemoriali praescriptione jure Imperiali Germanico queruntur, & absque ejus licentia non transferuntur, resp. eod. num. 201.
- Regalia, si sola concedantur, concessio jure Germanico non valet, nisi sit facta motu proprio, aut ex certa scientia, vel concessa sint ut annexa rei feudali, ibid. num. 202. & 204.
- Regalia in Regno strictius judicantur, quàm feuda, resp. 12. num. 147.
- Regalia, per extinctionem privilegij, vel investitura ad Principem revertuntur, sed concessa per privilegium revocantur, etiam sine causa, & etiamsi concessio facta sit ob merita, nisi à privilegiato probentur, ibid. num. 205. & 206.
- Regalia Magistri actorum. Vide, verbo, Officia Magistrum actorum.

Regalia

I N D E X.

- Regalia à voce Regis descendunt , & jura Regia nuncupantur, resp. 12. num. 456. & 457.**
- Regalia , & causa appellationum sunt species , & partes jurisdictionis in genere , & potissimi , supremique ordinis, resp. 28. num. 64.**
- Regalia penes Regem an sint Regalia , quave diversitatis ratio sit quoad hoc à feudalibus , resp. 12. num. 129.**
- Regalium successio. Vide, verbo, Successio in Regalibus.**
- Regalium alteratio nedum Principi, sed etiam Reipub. detrimentum affert, in Apolog. num. 107. & 108. fol. 195.**
- Regalium concessio existimatur privilegium, non beneficium, in ead. Apolog. nu. 106. fol. eod.**
- Regalium natura, cum in feudum ea conceduntur, ampliatur, ac extenditur, resp. 12. num. 139.**
- Regentes habent votum decisivum. Vide, verbo, Votum Proregis.**
- Regentis salarium. Vide, Salarium.**
- Regentium origo, & potestas unde, resp. 21. n. 6.**
- Reges Alfonsus , & Ferdinandus optimi fuerunt justitia cultores, & nihil ab eis statutum fuisse creditur , quod ad communem Regni utilitatem non pertineat, resp. 17. num. 5.**
- Reges liberi eadem possunt, qua Imperator in Imperio, resp. 13. num. 225.**
- Regi scribenti, Officialem amotum esse reintegrandum, non est parendum, & redditur ratio, resp. 15. num. 77.**
- Regis potissime, velut patris, & viri Reipublica interest terras sui Regni conservare , & augere, resp. 28. num. 107.**
- Regia Pragmatica edita Thori de poss. non turb. etsi aliquibus dura videatur , consideratis tamen causis, & rationibus, quibus edita fuit , ac Conditore, cuique favorabilis videri debet, resp. 19. num. 6. & num. 65. ejus exceptio est peremptoria , num. 1. & num. 95. comprehendunt ejus verba omnem modum concessionis , numer. 15. omnes reformationes , permutationes , & dispositiones tuetur, num. 51. tuetur possessores , num. 56. cum tollat jus partis , videtur etiam tollere causa commissionem , num. 92. & lites cum tollere voluerit , videtur etiam comprehendere futuras, num. 93. declaratur, num. 69. 70. 71. & 72. ubi traditur ejus intellectus, fol. 303.**
- Regia Camera procedit diversimodè in consultationibus faciendis juxta diversitatem rescriptorum , qua proveniunt ex scriniis Regis nostri, vel à Regia Cancellaria, resp. 30. num. 27.**
- Regia Camera Summaria Officialium privilegia. Vide, verbo, Privilegia Officialium.**
- Regij Consiliarij salarium. Vide, verbo, Salarium Regij Consiliarij.**
- Regni hujus omnia negotia pertinentia ad Regium patrimonium , & Regium Fiscum remitti , & tractari debent in Regia Camera, resp. 21. n. 16.**
- Regula de jure quasitio non tollendo non procedit in jure quarendo , vel sub conditione quasitio, resp. 27. num. 39.**
- Regula juris est, ut cui permittitur majus, permittatur quod minus est, resp. 28. num. 79.**
- Regula, qua habet, circuitus inutiles esse vitandos, non impedit possessionis traditionem in causa appellationis, resp. 29. num. 15.**
- Regula, qua habet, hodie constat, hodie agatur, qualiter, & quando procedat, resp. eod. num. 30.**
- Regula, quod inter privilegiatos conquassantur privilegia, declaratur, ut non procedat quando unus est privilegiatus activè, alter verò passivè , quo casu actor non utitur privilegio contra reum, maxime verò ubi reus certat de damno vitando, resp. 19. num. 30.**
- Regula, quod privilegia inter pariter privilegiatos confundantur, cessat, cum non constet de paritate privilegij in eadem specie, vel actu, resp. 28. n. 125.**
- Relatio fit ad id, quod est principale, non autem ad id, quod est accessorium, resp. 18. num. 12.**
- Relatio in dubio non fit ad ea , qua speciali indigent expressione, resp. 15. num. 36. & de ratione num. seq. maxime quando ex relatione oritur falsitas, num. 43.**
- Relatione pendente nihil potest innovari, resp. 30. num. 73.**
- Relatum non est in referente cum omnibus suis qualitativibus, si induceretur quid exorbitans, vel insolitum, resp. 15. num. 39. vel ubi agitur de tertij prejudicio, ibid. n. 42.**
- Relevium deberi ex nive, & de ea habendam esse rationem in contributione onerum inter heredem in feudo , & in allodio , tanquam nix sit in fructu, decisum per S.C. resp. 10. num. 16.**
- Relictum si sit familiae, quod constat esse nomen collectivum, proximiores tantum, non autem ulteriores vocantur, cum sufficiat verificari semel legatum, quod semel relictum videtur, inde legatarius poterit rem legatam alienare, resp. 16. n. 16.**
- Remedium rescissorium in venditione sub hasta datur privato, quatenus est in damno, resp. 14. num. 34.**
- Remissio mercedis à locatore , ubi fuit permessa ex causa pestis, tunc facienda est , si pestis invalcat in ipso loco immediate, non autem si sit in alieno territorio, resp. 18. num. 41.**
- Remissio mercedis ex causa lucri amissi peti non debet, sed damni passi à conductore, quo casu non sufficit probasse gabellarium , lucrum etiam magnum amisisse, ad finem obtinendi restaurum, sed requiritur probatio damni excessivi, & quod remaneat**

I N D E X.

- maneat latus ultra dimidiam, resp. 17. nu. 28. & resp. 18. n. 46.*
- Remotus ab administratione, etiam Baro, qui habet jurisdictionem in dominium, non debet reintegrari, resp. 15. n. 76.**
- Renunciatio.** Vide, verbo, Resignans.
- Renunciatio casuum fortuitorum simplex quod extendatur etiam ad incognitos, probatur ex glos. Bart. & aliorum doctrina, resp. 17. num. 50.**
- Res eadem judicata per interpretationem dicitur, quando inter easdem personas eadem questio revocatur, licet de alia re diversa tractetur, resp. 30. num. 24.**
- Res sua nemini servit, resp. 24. num. 55.**
- Rescripta Fisco damnosa impetrari non debent, & obtenta nullius sunt roboris, resp. 10. num. 42. praesertim ad partis postulationem, num. 43. & restringenda sunt, num. 45.**
- Rescripta contra jus civile, municipale, vel consuetudinarium non valent, ex defectu voluntatis Principis, qui praesumitur non recordatus, vel deceptus, resp. 21. num. 33. & num. 38.**
- Rescripta damnosa Fisco, & quae deviant à juris regula, non sunt postulanda, resp. 30. num. 70.**
- Rescripta omnia intelligenda sunt, & interpretanda secundum justitiam fori, & poli, & aequitati conformanda sunt, etiam si natura verborum non patiat, resp. 21. num. 32.**
- Rescripta quam possibile est, ad jus commune sunt reducenda, resp. eod. num. 19.**
- Rescripti verba, quamvis ampla, ad casus similes expressis restringuntur, dissert. unic. nu. 77. f. 30.**
- Rescripto specialiter obtento non solet per generale subsequens derogari, secus per universalem subsequentem dispositionem, resp. 30. n. 55. & n. 67.**
- Rescriptum Principis monopolium permittens, non servandū, nec excusat à pœnis, resp. 10. n. 33.**
- Rescriptum damnosum est Fisco, si id, quod cum plurimis ex Regiis Senatoribus communicari statutum est, cum paucioribus terminatur, resp. 21. num. 44.**
- Rescriptum delegatorium non extenditur ad res, nec ad personas non expressas, cum sit stricti juris, resp. 19. num. 91.**
- Rescriptum ex falsa causa redditur nullum, resp. 21. num. 40.**
- Rescriptum Fisco Regio damnosum, vel est nullum, vel à Iudice, cui dirigitur, Principi rescribendum, ut secundam justificationem expectet, resp. eod. num. 42.**
- Rescriptum Principis, quo mandatur partes audiri, non continet dilationem, sive terminum ad probandum, ubi terminus ex natura causa de jure, vel stilo concedi non debet, sed tantum ut citetur, & voce audiat adversarius, & ita observatur, resp. 30. num. 74.**
- Rescriptum ultimum potissimum est servandum, quando justificationes sunt diversa, resp. eod. n. 72.**
- Reservatio nihil de novo inducit, sed tantum jura forè competentia conservat, resp. 29. num. 28.**
- Residui crimen ab iis committitur, qui publicam pecuniam in usum aliquem destinatam retinent, non erogando, resp. 22. num. 15. & 16.**
- Residuum cessat, cum quis pecuniam publicam publico usui non erogatam, quasi erogasset, retinet, sed furtum, quod peculatus consequenter dicitur, resp. 22. num. 23. & num. 27.**
- Residuum, seu peculatum aliquem commississe, quibus probetur, resp. eod. num. 2.**
- Resignatio, sive renunciatio beneficii, absque assensu Superioris de jure Canonico non valet, etiam in praedictum ipsius resignantis, ad similitudinem ejus, quod de jure civili statuitur, resp. 12. num. 41. 45. & 46.**
- Resignans beneficium in manibus Papae, sicut absens exigitur cautio de supervivencia, & inquiritur, an sit senex, vel valetudinarius, resp. 12. n. 19.**
- Resignans, vel renuncians beneficia absque Superioris licentia, an amittat possessionem, vel possit agere spolio, resp. eod. num. 42. & 43.**
- Respublica, Civitas, aut Communitas non continetur appellatione privatorum, quid autem accepta comparativè ad Fiscum, resp. 28. n. 116. & 121.**
- Restitutio concessa minori, Fisco quoque competit, resp. 20. num. 19.**
- Restitutio in integrum absque latione non conceditur, resp. 29. num. 93.**
- Restitutio in integrum minoribus, & aliis privilegiatis conceditur adversus probationes per lapsum temporis omittas, & etiam ad pinguius probandum, resp. 30. num. 43.**
- Restitutio Fisco in subhaestationibus semel an concedenda, an etià bis ex èplo minoris, resp. 14. n. 3. & n. 29. & 32. & 43. Cetera vide, verbo, Fiscus.**
- Restitutio pro lucro quarendo cum alterius iniuria non datur, resp. 14. num. 8. nisi pauci dies desint ad illud consequendum, ibid. num. 9.**
- Restitutio minori semel denegata non amplius conceditur, nisi ex nova causa, nam qui appellare debuit, & non fecit, sibi imputatur, resp. 14. n. 42.**
- Retractus jure sanguinis, vel vicinitatis conceditur etiam ante traditionem, & ita practicitur, resp. 29. in 3. dec. num. 5.**
- Retractus repugnat juri civili, approbatur à jure Canonico, in Regno habemus Constitutionem Friderici, & in Civitate Consuetudinem, quae dicitur prater jus, resp. eod. n. 76. & 77.**
- Retractus competens privato fundatur in proprio iure residente penes retrahentem, n. 79.**
- Retrahens subrogatur in locum primi emptoris, resp. 29. num. 27.**

Retrotractio

I N D E X.

- Retrotractio quamvis in eorum praeiudicium non fiat, quibus mutato rei statu, est interim ius quaesitum, non procedit in contractu conditionali, & quare, resp. 8. num. 26.**
- Retrotractio in omnibus actionibus, siue contractibus eandem rationem habentibus locum habet, cum conventionis dies, non autem diei, seu conditionis eventus consideretur, resp. eod. n. 28. & 29.**
- Revisio sententiae per viam reclamationis impedit executionem, quando agitur de praeiudicio irreparabili, vel quod difficillimè reparari possit, resp. 29. decis. 4. num. 4.**
- Reus est secunda pars principalis cuiuslibet iudicii, & debet nominari, si non in libello, saltem in citatione, aliàs non consistit iudiciū, resp. 19. n. 87.**
- Rex iuxta eius voluntatem potest feudum ad se devolutum alteri concedere sub eadem natura, resp. 24. num. 67. qui de allodio potest facere feudum, & è contrà etiam durante concessione, & concurrente voluntate Baronis, n. 63.**
- Rex noster Monarcha Philippus, minores dignitates Comitatus, Ducatus, & Archiducatus penes se retinet, resp. 2. n. 22.**
- Rex solus in Regno suo potest imponere vectigal. Vide, verbo, Vectigalium impositio.**
- Rex Catholicus stella matutina inter alios Reges, resp. 23. num. 7.**
- Rex desiderio Vniversitatis ex justis causis petentis sub dominio Baronis redire uti bonus paterfamilias annuere debet, etsi non tota, sed major pars Vniversitatis illud petierit, quinimò etiam multoties illud facere debet ad instantiam minoris partis, resp. 24. n. 46. 47. & 48.**
- Rex domanium alienare, & vasallos etiam invitos infeudare potest de jure, & Regni Consuetudine, resp. 23. n. 111. & 112. praecipuè in solitis infeudari, num. 119.**
- Rex dum tamen cum Consilio etiam Magnam Civitatem in feudum concedere potest, resp. eod. n. 134.**
- Rex est dominus personarum, quae sunt in Regno, resp. eod. n. 177.**
- Rex ex causa publica, & necessaria potest vendere, & infeudare omnia domanialia, etiam quae mediante pretio obtinuerant libertatem, & ita iudicatum, resp. 30. n. 6. & 8.**
- Rex Gallia sui Regni Civitates alienare non potest, sed contrarium servatur, resp. 23. num. 230. usque ad 39. cum distinctione, nu. 240. & exemplum, n. 241.**
- Rex in Regno quoad domanialia fundatam habet intentionem, resp. 26. n. 8.**
- Rex iterum concedendo feudum sibi apertum non prohibetur legem, quam velit, in concessione apponere, resp. 25. n. 17. facit gratiam prout sibi placet, cū ipsius sit aestimare modū sui beneficij, n. 17.**
- Rex liber urgeri non potest, ut moretur in exercitū alterius Regis, resp. 29. num. 55.**
- Rex non utitur absoluta potestate cum subest iusta causa, cum tunc id faciat etiam inferior à Principe, resp. 23. n. 311.**
- Rex non ut privatus, sed tanquam Rex, necesse est ut contrahat, resp. 24. num. 33.**
- Rex noster ex veteri Consuetudine vasallos cum Castris infeudat etiam invitos, resp. 23. conclus. 6. n. 205. & nu. 242. 243. 244. & 248. & nu. 336.**
- Rex noster in domanij concessione nihil juris transfert, sed sibi retinet, resp. eod. nu. 274. 275. 276. & 277. & n. 357. & 359. & ideo revocare potest, & infeudare, nu. 358. & 360.**
- Rex ob publicam utilitatem domanium donare potest, resp. eod. conclus. 3. nu. 69. & 70.**
- Rex potest belli urgente necessitate pro Status defensione distrahere terras domaniales, non obstantibus quibuscunque privilegiis, resp. 27. n. 1. item pro satisfaciendis creditoribus, ex quorum pecunia exercitus fuit servatus, nu. 5. & intuitu habenda pacis, nu. 22.**
- Rex Catholicus vocatus fuit ad Regnum uti successor Alphonsi Primi, non ex iuribus Ferdinandi Primi. & successorum, resp. 12. nu. 337.**
- Rex Catholicus ad confirmationem investiturarum, & privilegiorum Regis Ferdinandi Primi, & Federici de jure stricto cogi non poterat, ibid. num. 338. & 353.**
- Rex concedendo aliquid scienter, censetur ex certa scientia dispensare, resp. 12. num. 169.**
- Rex consentiendo in commutatione feudi de uno in alterum, non censetur dispensare in illius alienatione, aut acceptasse falsam partis assertionem, ibid. nu. 170.**
- Rex potest feudum novum concedere jure antiqui, resp. 4. n. 30.**
- Romani etiam si cum justo hoste bella gesserint, saepe ex eorum benignitate pradam illi restitui jubebant, resp. 13. num. 82.**
- Romani gloriae attendentes, magnum in fabricandis navibus studium adhibuerunt, quibus usi sunt, ut terra, & aqua victores fierent, resp. eod. num. 100. & 101.**
- Romani quòd non minus iuste bella hostium adversus se, quam quae ipsi adversus eosdem gerebant, arbitrati sint, negatur, resp. 13. nu. 128. & 131.**
- Romani nil per fraudes etiam in bello, sed virtute cum hostibus gerebant ad hostium animos artis invincibiles, iustitia exemplo, expugnandum, ibid. num. 130.**
- Romanis ignominiosum visum fuit per ditionem in hostium potestatem venire, resp. 13. num. 213.**

I N D E X.

S

- S** Ac. *Conf. per Const. Lite legitimè contestata, de process. judic. non admittit novos articulos post terminum, nec novos testes, nec dat secundam dilationem, resp. 30. num. 40.*
- S**acrum Consilium Sanctæ Clare, & Capuana unde dictum, *dissert. unic. num. 41. fol. 24.*
- S**alarij materia ex consuetudine potissimum diuidenda, & in dubio potius est ampliandum, quàm minuendum, *resp. 2. num. 47.*
- S**alarium diminui non debet ex assumptione Officialis de minori ad maiorem dignitatem, *resp. 2. n. 40. idque ex praxi, & consuetudine, ibid. n. 41.*
- S**alarium Regent. Reg. Cancell. & Supremi Italia Consilij. quantum, *resp. 2. num. 42. & Consiliarij translati ad munus Presidentis R.C.S. num. 44. exempla, num. 45. & num. 46.*
- S**alarium datur ratione laboris, quem maiorem habet Fiscus patronus, quàm Regius Consiliarius, *resp. eod. n. 49.*
- S**alarium Consiliarij translati in Presidentem, quod ex Regis rescripto iubetur esse ejus officij, quod administratur, non majus, translatis, non autem transferendis tribui debere intelligitur, *ib. n. 48.*
- S**alarium Patroni Fiscus M. C. V. idem quòd salarium R. Consiliarij, ex quo ad Patronum R. Patrimonij arguitur, *ibid. num. 50.*
- S**alarium Fiscus Patroni de jure communi erat ducatorum 600. quod postea ratione aucti laboris, & in ceteris Officialibus auctum, *ibi. n. 51. & 52. & quia prius vilior erat annua, ibid. n. 53.*
- S**alarium Consiliarij, & Presidentis, & Consiliarij effecti Presidentis idem, *ibid. num. 55.*
- S**alarium duplex debetur Presidenti Fiscus Patronum agenti, *n. 71. & afferuntur etiam in aliis officij exempla, dissert. unic. n. 72. fol. 29.*
- S**alarium duplex debetur, officium duplex exercen-
ti, *dissert. unic. num. 74. fol. 30.*
- S**alarium debetur ratione laboris in administrando, ideo plus laboranti pinguius prestandum, *eod. dissert. num. 76.*
- S**apientia erit ubi multa consilia, *resp. 21. num. 20.*
- S**cientia principalis presumitur in re gravi gesta per ejus Procuratorem, si competens temporis intervallum effluxerit, *resp. 29. num. 18.*
- S**cientiam ejus, cui privilegium conceditur, non esse necessariam, *resp. 6. num. 47.*
- S**cire quis presumitur qua in proprio libro continentur, *resp. 12. num. 356.*
- S**criba Portionis cujus jurisdictioni subiiciatur. *Vide, verbo, Camera.*
- S**cribæ Portionis officia militarium numero non comprehendi, declaratur, quamvis circa militum scriptionem versentur, *dissert. un. num. 86. fol. 31.*
- S**cribæ causa, seu actorum Notario attestanti de officio sibi per Iudicem commissio, non creditur, *etiam in actu particulari, maximè in prohibitis, nisi aliunde appareat de commissione, resp. 20. n. 7.*
- S**cribæ R. C. tam ordinarij, quàm extraordinarij fori privilegio fruuntur, *dissert. unic. nu. 131. f. 39. afferuntur exempla, ibid. n. 132. usque ad 135. ampliatur in conductoribus, substitutis, & inferioribus Ministris, ibid. num. 136.*
- S**cripturæ debent produci, parte citata, & eorum copia parti est danda, aliter non probant, *resp. 20. num. 6.*
- S**enator si Imperator creetur, nomen, & dignitatem Senatoriam retinet, *resp. 3. num. 4. exemplum, num. 5.*
- S**enatorum amplissimus ordo, *resp. 1. num. 36.*
- S**ententia declarata nulla ex causa, qua non respicit reliqua acta, sed solum ipsam sententiam succurrit nullitati, proferendo iterum eand. sentent. ex eisdem actis, & ita practicitur, *resp. 30. n. 20.*
- S**ententiarum R. C. S. executio, aequè ac S. Reg. Consilij observatur, *dissert. n. 55. fol. 26.*
- S**equestrum prohibitum est in principio litis post apprehensam possessionem inter privatos tantum, secus quoad Principem ejusque Fiscum, etiam de consuetudine, *resp. 12. num. 391. & 392.*
- S**equestrum faciendum pro Fisco vigore cap. ex presumptuosè, non requirit Iudicis decretum, *ibid. n. 422. 423. 424. & 426.*
- S**ervitus fuit inducenda remedij loco, immanium cedium vitandarum causâ, *resp. 13. num. 160.*
- S**imonia, qua Canonistis, Ambitus dicitur à Legistis, *resp. 12. num. 36.*
- S**ocij in vectigalibus à conductoribus adhibiti, Reipublica ut principales obligantur, *resp. 22. n. 46. & 47.*
- S**olemnitas extrinseca licet non presumatur, juramentum tamen fidelitatis prestitum presumitur, *resp. 12. num. 305.*
- S**olutum circa solutionem moneta, intelligitur de soluta, & expensa, etiam invitis creditoribus, *resp. 18. num. 17.*
- S**olvi quod fuit promissum venit in obligatione solvendi, *resp. 17. nu. 13.*
- S**olutio censetur promissa de moneta, de qua per partes actum fuit ex coniecturis, licet non fuerit expressum, vel qua ex rei subiecta natura, vel ex quantitate, vel ex aliis coniecturis colligitur, *resp. 18. n. 25.*
- S**olutio ex qua pecunia fuerit promissa, ex quantitate pretij, vel pensionis excogitari potest, & esturgens coniectura, *ibid. n. 17.*
- S**olutio fieri promissa per medium Banci, intelligitur de pecunia libera, & explicita absque aliquo impedimento, *resp. eod. n. 1.*
- S**olutio mercedis facta absque protestatione praevadit conductori in petendo remissionem mercedis, *resp. eod. num. 47. & 48.*

Solutio

I N D E X.

- Solutio *præsumitur promissa in pecunia numerata, & eius pretium intelligitur in pecunia numerata, resp. 17. num. 30.*
- Solutio quando fieri promittitur à debitore, & non exprimitur qualitas moneta, intelligitur de usuali, & currenti fuisse conventum, resp. eod. num. 31.
- Solutio ubicunque est facienda propter aliquod factum, tunc non attenditur tempus dispositionis, sed valor currens tempore solutionis, resp. 18. num. 23.
- Solutionis verbum ad omnem liberationem quoquo modo factam pertinet, resp. 18. num. 10.
- Solutum, & receptum ad bonum computum, nec debitori suffragatur, nec creditori præiudicat, resp. 18. num. 20.
- Sorores in feudis. Vide, verbo, Fratres.
- Specialis iurisdictio. Vide, verbo, Iurisdictio.
- Specifica meritorum descriptio, etiam in personis non prohibitis exigatur, resp. 23. num. 23.
- Specifica meritorum mentio non sufficit in personis prohibitis absque alia probatione, quod æquivalent concessioni, resp. eod. num. 20. fallit in Principe, num. 21.
- Spoliatus in quibus ante omnia non est restituendus, resp. 12. num. 362. & num. 392.
- Spoliatus ut obtineat in jurisdictionalibus, & in officiis, an sufficiat docere de titulo colorato, ibi. num. 432. & an hoc procedat in terminis c. ex præsumptuose, num. 436.
- Stationes fiscales omnes pariter Fiscum representant, dum sunt sub eodem Domino, ad quem eorum commodum, & incommodum spectat, resp. 28. num. 90.
- Statuta, & rescripta universalialia non comprehendunt causam dotis, resp. 30. num. 59.
- Statuta prohibentia Clericos ad officia admitti, valida sunt, resp. 12. num. 228.
- Statutum si requirit plures qualitates, debent omnes simul, & copulativè concurrere, resp. 9. num. 23.
- Stilus Tribunalis est attendendus, & gesta contra stilum sunt nulla ipso iure, resp. 14. num. 15.
- Stilus Cancellaria Hispania solet Collaterales Consiliarios nominatim Regentes appellare, resp. 21. num. 29. & 30.
- Stilus Curia, sive Cancellaria est attendendus, qua ubi vult, exprimit, resp. 21. num. 26.
- Stilus est consuetus, cum terra in dominio se constituit, ut iurisdictio certo pretio aestimetur separatim à corporibus feudalibus, resp. 24. nu. 34.
- Stilus in Regno adest receptus à tempore Regine Ioanna secunda, & Alphonsi primi transferendi in infeudatione iurisditionem Civilem, & Criminalem cum mero, & mixto imperio, & cæteris prerogativis, & juribus Regia Curia competentibus, resp. 28. num. 1. & num. 101.
- Stilus qui sit pro reclamatione obtinenda à decretis latis per Reg. Cam. in Coli. Conf. & in Reg. Cam. nec non S. C. resp. 29. dec. 2. num. 4. ab ipsis regulariter non conceditur reclamatione, nisi facta executione, num. 9.
- Stipendium. Vide, verbo, Salarium.
- Subditi R. C. Vide, verbo, Remissio.
- Subditi non tenentur, nec debent causas belli examinare, resp. 13. num. 158. & num. 223.
- Subjectio sub aequalibus dura, resp. 29. num. 54.
- Substituendi potestas non censetur concessa in officio, nisi expressè in privilegio specificetur, resp. 12. num. 190.
- Substituens ex culpa substituti potest privari officio, & pœnam pecuniariam subire, licet criminaliter non teneatur, ibi. num. 247. & hoc observatum refertur in Carcerario M. C. V. num. 248.
- Substituens in officiis debet idoneos, & habiles substituere, ac prius notitiam substitutorum Principi dare, etiam ex particulari pragm. Regn. Sicil. ibi. num. 196. 197. & 198.
- Substituens tenetur pro substituto in officio, resp. 11. num. 1.
- Substituens ignoranter non idoneum, est in culpa, si verò scienter, est in dolo, ibi. num. 9.
- Substituens ex statuto, vel pacto citra jus commune, substitutum exhibendo non liberatur, ibi. num. 12. quod ex Cap. Regis Caroli in hoc Regno sancitum, ibi. num. 13. ejusque dispositio refertur, num. 14. & 15. ibi.
- Substituens cum solvere tenetur, est fideiussor de iudicatum solvendo, non de iudicio fisci, ibi. num. 21.
- Substituens ut pro substituto obligetur, sufficit promisisse se damni emendationem pro substituto soluturum; præcipuè cum insimul idem officiam administrant, num. 22. & 23.
- Substituens in officio, quod promisit se principaliter teneri de culpis, ac substituti defectibus, idem est, ac si promisisset, quamlibet condemnationem solvere, ibi. n. 25. qua clausula censetur apposita nu. 26. & ita de stilo observatur, nu. 27.
- Substituens pro delictis substituti tenetur eadem pœna, qua de suis teneretur, resp. 11. num. 14. etsi ex necessitate dicatur facta substitutio, num. 13.
- Substituens quamvis ex regula hominem exhibendo liberet, ommissa distinctione inter publicum, & privatum officium, tamen non indistinctè accipiendum, resp. 11. num. 10. & 11.
- Substituti exhibitio, cum qui principaliter tenetur non liberat, resp. 11. num. 20.
- Substituti videntur vocari ordine successivo, ad eò, quod priori admissio censetur gravatus restituere alteri sequenti in gradu, resp. 16. num. 2.

I N D E X.

- Substitutio compendiosa facta non per copulam &, sed per disjunctivam vel, aut, & similes, vocando descendentes, aut eorum filios, vel descendentes, excluso priore, sequens admittitur, sed semel priore admissio, sequentes excluduntur tanquam ex vulgari, resp. 16. nu. 38. & 41.
- Substitutio facta a patre filio heredi instituto quoadcunque decefferit, de fratre, ejusque liberis, vel descendentes importat, quod filij, & descendentes fratres censeantur vocati per fideicommissum, resp. eod. nu. 3.
- Substitutio facta, si sine filiis, existentibus filiis, expirat ex celebri Oldr. conf. 21. resp. eod. nu. 1. & 28. quod est communiter tam in consulendo, quam in judicando receptum.
- Substitutio, qua fit per nomen collectivum, descendentes, fideicommissaria judicatur, resp. eod. nu. 4. & an id sit verum, nu. 15. 18. & 19.
- Substitutus pro substituto non tenetur, si ex necessitate id agit, ex Luc. de Pen. cujus distinctio refertur, resp. 11. n. 2. & 3. quod limitatur, nu. 8.
- Substitutus tunc non tenetur de defectibus substituti, cum substituit personam integram, qua sit solita integrè se gerere, & non sufficit, si ex communi opinione existimetur idoneus, ibid. num. 4. 5. 6. & 7.
- Succedente aliquo in feudo ex gratia, tale feudum dicitur novum tanquam vigore gratia habitum, resp. 3. nu. 25. 26. & 27.
- Successio in officiis ubi dari potest, regulariter strictius, quam in feudis, & in feudis qualiter extendatur de jure communi, & Regni, resp. 12. num. 143.
- Successio in regalibus etsi non detur, tamen conceditur per usurpationem in concessis in feudum, resp. 12. nu. 144. & 146.
- Successio feudorum quoad collaterales usque ad septimum gradum, an extendatur in infinitum de jure communi, resp. 12. num. 154. & quid de jure Regni, ibid. num. 155. & 156.
- Successio in feudis antiquis usque ad tertium gradum tantum ex Regni Constitutione restricta, resp. 3. nu. 5. Alia huc spectantia vide in verbo, Feudorum successio.
- Successor in Regno potest concessionem domanialium factam per pradecessorem revocare ex communi DD. opinione, resp. 19. nu. 40. limitatur tamen, num. 41. & declaratur, nu. 42.
- Succurrendum non est ei, qui sponte in necessitate se ponit, resp. 17. nu. 9.
- Summariz nomen Camera unde additum, dissert. unic. nu. 28. fol. 22. & nu. 33. & quomodo antea dicebatur, num. 38.
- Superfluitas verborum quandoque toleratur, si aliquam tollit ambiguitatem, resp. 21. nu. 39.
- Superindictum à Principe exigij jussum ex nullo venditione, gabella substantialia continet, etiam ex vulgi opinione, resp. 10. nu. 1.
- Superioritas contra Principem quanto tempore praescribatur, resp. 12. num. 303.
- Superioritatis, & Domini reservatio arguit concessionem esse factam in feudum, resp. 12. n. 350.
- Superveniens dignitas. Vide, verbo, Dignitas.
- Supremi Magistratus praesertim invigilare debent, ut jura regalia conservent eorum Regem, resp. 12. num. 463.
- Supremi Senatus majori polent auctoritate quam reliqua Tribunalia, eorum decreta vim legis obtinent, resp. 25. nu. 51. dummodo in ipsis resideant Reges, vel sententia eorum nomine proferantur, num. 53. & statuti generalis auctoritatem continent, num. 55.
- Suspensio ab administratione officij ab initio detectis criminibus non impeditur propter infamiam, etiam facti, & scandalum, resp. 15. nu. 65. & nu. 67. & 69. tam in muneribus Ecclesiasticis, quam secularibus, num. 68.
- Suspensio ab officio ante litem contestatam, & Officialis introitum, tractari debet, resp. eod. n. 98.

T

- T**Abellio factus Doctor, vel Miles non desinit esse Tabellio, resp. 2. nu. 16.
- Tabellionatus officia non possunt alienari sine Regis assensu tam jure canonico, quam communi, & ordinatione Lusitana, resp. 12. num. 51. & quare, nu. 52.
- Tabelliones creare est de regalibus, resp. 12. num. 81. & 82.
- Tabulariorum officium de jure Romano triennio durabat, resp. 12. num. 67.
- Temporis mutatio, & superveniens necessitas aliter fieri cogit, quam quod alias factum fuisset, resp. 30. num. 54.
- Tempus expressum in re non transmissibili ad heredes, nil operatur, resp. 12. nu. 100.
- Terminus dierum quadraginta pro omni termino, nominatione in partibus, & beneficiis, concedi solet in casibus, ubi celeritas desideratur, & si timetur calumniosa prolatio, maxime concurrente favore publico, resp. 30. nu. 19.
- Terminus in Regno ad probandum est viginti dierum, qui si labatur, neutra parte probante, actor amplius non reintegratur in termino, resp. eod. num. 41. qui aliquando peremptorie solas concedi pro omni termino, & beneficiis, nu. 42. & 44.
- Terminus iterum si intimetur, videbitur recessum à prima intimatione, resp. 29. decis. 4. nu. 3.
- Terminus juris in Regno, qui est viginti dierum conceditur reo post petitionem actoris, ejusque omisso,

I N D E X.

- omissio, & fortius denegatio an importet nullitatem, resp. 30. num. 76.*
- Terminus unicus datur in Regno ad probandum quidquid sit de jure communi, respons. eod. num. 39.**
- Terminus si fuerit petitus, & petenti denegatus, acta sunt nulla tam jura communi, quam municipali, fallit, si iudici ex justa causa visum fuerit terminum non concedere, respons. 30. numer. 89.**
- Terra admissa ad Regium domanium, jurisdictio spectat ad Regem, corpora vero feudalia ad ipsam pertinent, resp. 28. nu. 106.**
- Territorium à terrendo dictum est, & ex Ifern. exponitur, territorium, id est jurisdictio sive castrum cum jurisdictione, & territorio, resp. 28. num. 43.**
- Testamentum esse factum, aliud est, quam valere quoad solemnitatem, & in substantia, resp. 12. num. 316.**
- Testator disponens sub nomine colectivo, ut puta vocans descendentes, videtur illos per fideicommissum substituisse, primis à se institutis, etiam quod testator adjecerit clausulam vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, ex sententia Socin. resp. 16. num. 22.**
- Testator si plures liberos vocavit, eosque invicem substituit, & gravavit per fideicommissum restituere societati, licet societas sit vocata per fideicommissum, liberi tamen inter eos sunt vocati activè per vulgarem, ideoque adita hereditate corrui substitutio, resp. eod. nu. 14.**
- Testator si post mortem filiorum institutorum substituat fratrem, & ejus descendentes, non oritur substitutio fideicommissaria in tali casu, sed tantum vulgaris inter fratrem, & ejus descendentes, resp. 16. n. 20. quod ampliatur, n. 21.**
- Testes juste timent, si jurisdictioni ejus, contra quem deposuerunt, supponuntur, resp. 15. n. 97.**
- Testis nedum falsum deponens coram Iudice, sed quovis modo ejus jurisdictionem offendens, ab eo, quamvis non suo Iudice cognoscitur, resp. 1. n. 2. & 4. quod ampliatur in Clerico, nu. 5. sed de veritate, nu. 6. declaratur, nu. 7.**
- Testis laicus coram Iudice ecclesiastico falsum deponens, ab utroque Iudice plecti potest, verum inter eos preventioni locus erit, eod. resp. nu. 9.**
- Testis falsum deponens coram Principis Delegato, vel inferiori, ab eo punitur, ex receptiori opinione, num. 10. dummodo criminali coercione non prohibeatur, nu. 11.**
- Testis falsum deponens, tum à Iudice offenso puniri potest, cum est incompetens, non autem cum est incapax, eod. resp. num. 12. extende, ut possit à Iudice causarum Civilium tantum criminaliter puniri, eod. resp. nu. 13.**
- Titulus anterior à Principe praefertur posteriori, etiam si possessio sit penes habentem posteriorem, resp. 6. nu. 42.**
- Titulus est unum ex iis, quibus officium acquiritur, ibid. nu. 38. & 45.**
- Titulus habitus ab eo, qui de re, sine Principis assensu disponere non potest, discoloratus est, & discolorata est tituli possessio, & qua requirantur ut colorata dicatur, resp. 12. n. 433. 434. & 435.**
- Totum de jure quomodo accipiat, optimè declaratur, resp. 28. num. 22.**
- Transversales jure communi secundum usum feudorum, succedebant in feudis antiquis usque ad septimum gradum, resp. 3. nu. 4.**
- Tribunal Reg. Cam. Sum. supremum, dissert. unic. num. 1. fol. 19.**
- Tributi appellatione omnia vectigalia comprehenduntur, resp. 10. nu. 4.**
- Turbatae possessionis accusatio cessat contra Regem, resp. 12. nu. 394.**
- Tutor de bonis pupilli aliquid auferens, actione rationum distrahendarum obligatur, quod si furandi animo fuit, etiam furti tenetur, resp. 22. num. 31.**
- Tutor tunc incipit esse, cum defertur ei tutela, resp. 6. num. 6.**
- Tutor non administrans, est in culpa, si contutorem non solvendo, vel malè administrantem videns, cum satisfacere, vel removere non institerit, resp. 8. nu. 7.**
- Tutor non gerens, nisi sit in culpa, in subsidium tamen tenetur, ibid. nu. 8.**
- Tutor nisi sit Testamentarius, plura adimplere debet antequam administret, ibid. nu. 9.**
- Tutor etsi ea, ad qua tenetur non adimpleverit, ideoque legitimus non sit, in eo tamen minus ipsius bona tanquam protutoris sunt obligata, resp. 8. nu. 18.**
- Tutor ut obligetur, administrandi potentia citra actum sufficit, ibid. nu. 20.**
- Tutoris bona ex tempore delationis tutela, non ipsius administrationis, obligantur, resp. 6. nu. 3.**

V

- V**assalli burgenfes à nonnullis servis, plerisque vero, libertis comparantur, resp. 29. decis. 2. num. 17.
- Vassallis domanialibus competunt interdicta possessoria pro tuenda libertate, resp. 29. nu. 50. non debent subjici odiosis dominis, vel descendenti- bus ab eis, nu. 57. & 59. licet odium esset irrationale, num. 58. non possunt petere ut certa persona vendantur, nu. 60. sed contra, nu. 61.**
- Vassalli equiparantur libertis, resp. 25. nu. 34.**
- Vassalli ex jure communi, & Regni, etiam in visis**

I N D E X.

- alienari possunt, *respons.* 23. num. 306. usque ad num. 333.
- Vassalli ratione Iurisdictionis magis proprie subditi appellantur, *resp.* 23. nu. 161.
- Vassalli potius tenentur obsequia prestare Baroni, quam Civitati, à qua fuerunt separati, *resp.* 29. *decis.* 3. num. 19.
- Vassalli tenentur Dominum comitari in bello, etiam extra Regnum, *resp.* eod. nu. 28. *ampliatur in burgensibus*, nu. 29.
- Vassallus burgensis, etsi invitus cum Castri universitate tamen recte alienatur, *resp.* 23. nu. 183. & nu. 186. de veriori, nu. 190. usque ad 195.
- Vassallus quomodo pluribus Dominis servire dicatur, *resp.* eod. nu. 178.
- Vectigal quod solvitur, commensuratur cum fructibus percipiendis ad instar pensionis, *resp.* 18. num. 22.
- Vectigal manna expressa, qua percipitur tempore aestivo in Monte Gargano Apulea accedit vectigali Nivis, *resp.* 10. nu. 73.
- Vectigal, & quasi vectigal debetur pro rebus venditis, vel asportatis ad usum quotidianum, *ibid.* num. 14.
- Vectigal salinarum antiquissimo jure ad Principem spectat, *ibid.* nu. 29.
- Vectigal ratione juris prohibendi. Vide, Gabella.
- Vectigal proprie sumptum, est id, quod pro inventione, & evectione mercium dependitur, *ibid.* nu. 5. & 7. & largius accipitur, ut omne, pro Fisco solvitur, comprehendat sive intra, sive extra rem, *ibid.* nu. 9.
- Vectigali nivis cum omnibus juribus Fiscus fruatur, *ibid.* nu. 74.
- Vectigalia concessa per Principem Civitati subdita, Regalium naturam retinent, *ibid.* nu. 6.
- Vectigalia nova, Principe inconsulto, decreto Civitatis à nemine imponi posse, statutum est, *ibid.* nu. 17. sub qua poena, *ibid.* nu. 19. & nu. 27.
- Vectigalia non imponuntur, praesertim cum jure prohibendi ab habente etiam emptionis titulo merum, mixtumque imperium, *ibi.* nu. 50. & 51.
- Vectigalia cur instituta, *ibid.* nu. 23.
- Vectigalia exigunt specialem concessionem, & sunt de magno imperio Regibus reservato, *ibid.* n. 54.
- Vectigalia omnia tam ex jure communi, quam vetustissima Regni observantia, ad Regem nostrum spectant, *ibid.* nu. 65.
- Vectigalia integra sunt praestanda, *ibid.* nu. 8.
- Vectigalis nomen, quod aliis analogum, aequivo- cum aliis, dupliciter accipitur, *resp.* eod. num. 2. & afferuntur synanima, nu. 3. & 10.
- Vectigalis nomine omnia ferè regalia jura comprehenduntur, qua in praestatione certa quota rerum consistentium in pondere, numero, & mensura debentur, *ibid.* nu. 11.
- Vectigalis imponendi jus imprescriptibile, & de maximo imperio, & proinde vetitum imponi ab inferioribus, *ibid.* nu. 22. & 24. nisi nominatim concedatur, nu. 25.
- Vectigalis imponendi jus Civitas nostra veluti subdita regaliter non habet, praesertim cum jure prohibendi, *ibid.* nu. 47.
- Vectigalis, quibus Principis supremi munificentia imponitur, Civibus per Civitates subditas, partes dua Fisco, tertia verò Civitati tribuitur, *ibid.* num. 71.
- Vectigalium impositio soli Regi, & Universitatibus liberis reservatur, reliqua ex causa, & Principis accedente decreto, imponere possunt, *ibid.* nu. 18. 20. & 21. & nu. 40.
- Vectigalia ex sui natura publica, eorumque fructus, & pensiones à conductoribus debita, *resp.* 22. num. 7.
- Vectigalia in priori significato ea dicuntur, qua pro mercium inventione, & evectione producantur, num. 8. eorum locatio non minus, quam triennio fieri debet, nu. 10.
- Vectigalia ob publicam utilitatem sunt introducta, & legitime imposita, sunt favorabilia, *resp.* eod. nu. 13. & 14.
- Vectigalium conductores alios nominare solent, qui tanquam principales conductores censentur, validusque est hujusmodi contractus, *resp.* eod. nu. 43. & 44.
- Venditio iusto, vel majori pretio facta, luendi *ipem admittit*, *resp.* 25. nu. 27.
- Venditio, qua effectum non habuit, vel fuit inutiliter celebrata, non facit ut secunda censeatur in ejus locum subrogata, cum paria sint aliquid non fieri, vel inutiliter, *resp.* eod. nu. 45.
- Venditio, & liberatio rei vendita sub hasta, perfecta non dicitur, donec decretum sit interpositum, pretium depositum, & tradita possessio, *resp.* 14. num. 4. & 5. & nu. 12.
- Venditio cum pacto adjectionis in diem, & venditio sub hasta simpliciter, differunt, *ibid.* nu. 41.
- Venditione resoluta cessat praelatio, *resp.* 29. *decis.* 3. num. 22.
- Venditionis verbo omnis alienationis continetur prohibitio, praesertim dum agitur de obligando aliquem ad personale servitium, *respons.* 12. num. 178.
- Veneti libertatem ab Imperatore recognoscunt qua ab eo revocari potest, *resp.* 23. nu. 49.
- Veneticarum urbis mania, & castra sunt naues, *resp.* 13. num. 114.
- Verba, unà cum Iurisdictione, recte congruunt in translatione officij actorum Magistri, *resp.* 12. num. 79.
- Verba, concedimus, committimus, commendamus, & investimus, & juramentum fidelitatis

I N D E X.

- tatis præstes , prolata in concessione officij faciunt præsumere concessionem factam esse in feudum, resp. eod. nu. 298.
- Verba, damus, donamus, & de novo concedimus, quando præcessit verbum confirmamus, nihil operantur, ibid. n. 332. & 333.
- Verba denotantia, concessionem fuisse factam in feudum, vel sub vera officiorum natura, qua sint, ibid. nu. 342. 345. 347. & 350.
- Verba, usu proprio ducere, quomodo sunt declaranda, resp. 13. nu. 183.
- Verba alternativè, non autem copulativè accipi debent, maxime ubi unumquodque verbum positum est de per se principaliter, & non respectivè ad aliud, resp. 19. nu. 22.
- Verba contenta in Pragm. Et quovis modo concessa, comprehendunt omnem modum concessionis, resp. eod. nu. 15.
- Verba, de jure sufficit, ut aliquid operentur in minimo, resp. 17. nu. 30.
- Verba directæ ad familiam, qua continent tractum temporis successivum, cum disponens, nedum simpliciter relinquat familiam, sed in familia remaneat, vel ne alienetur extra familiam, sed ut perpetuò in familia conservetur, inducunt fideicommissum etiam quoad ulteriores, resp. 16. num. 17.
- Verba generalia remissionem doli veri, vel præsumpti non inducunt, resp. 15. nu. 58.
- Verba generalia, seu universalia generaliter debent intelligi, aliquo non excepto, respons. 30. num. 56.
- Verba impropriantur potius, ne absurdum sequatur, resp. 15. num. 41.
- Verba, in stirpes, & non in capita, non conveniunt substitutioni passiva, sed activa tantum, cum non possint verificari in passiva vocatione, sed tantum in dispositione activa, resp. 16. n. 24. & nu. 36. & nu. 43.
- Verba sententia, & statuti sunt improprianda secundum subjectam materiam, resp. 21. nu. 15.
- Verba sunt intelligenda secundum terminos juris communis, & ne juri communi derogent, quia à jure communi recipiunt interpretationem passivam, & strictissime sunt interpretanda in damnum locatoris, resp. 18. nu. 30.
- Verbis, exercitium, & ministerium, comprehenditur omne officium, etiam jurisdictione carens, resp. 12. num. 225.
- Verbum commendare, sui naturam non importat titulum, sed tantum custodiam, & administrationem, & ampliacioni, seu prorogationi competit, resp. eod. nu. 325. & 327.
- Verbum, confirmamus, jus novum non tribuit, sed primæva attenditur natura, ibid. nu. 331.
- Verbum, Banco, intelligi debet de banco verè existente, non autem de quasi extincto, & solutio destinata per bancum ponitur tantum ad differentiam solationis facienda in pecunia numerata, resp. 18. nu. 2.
- Verbum, in perpetuù, vel semper importat fideicommissum pro familia testatoris, resp. 16. nu. 26.
- Verbum, pertinere, latè patet, & comprehendit non solum ea, qua dominij nostri sunt, sed etiam qua possidemus, licet dominij nostri non sint, quinimò & ea, qua nostra esse possunt, resp. 28. num. 73.
- Verbum, vendere, generaliter, intelligitur pro omni contractu, ex quo transfertur dominium, vel perpetua utilitas, resp. 28. n. 78. & n. 80. & quid, ubi dispositio esset juri communi contraria, n. 81.
- Verbum, investientes, facit præsumere rem datam esse in feudum, etiamsi non sit expressum, resp. 12. nu. 273. & contrarium tenentes, declarantur procedere, si contraria verba adsint, n. 277. 279. & nu. 281. vel si non adsunt alia conjectura, nu. 278. & qua sint, nu. 282. & 283. & n. 295. & nu. 306. & 307. & nu. 309. 311. & 312.
- Verbum, investio, prolatum ab alio, quam à Principe, transfert onus in adversarium, probandi, concessionem non esse in feudum, ibid. nu. 275.
- Verbum, eisdem, est relativum, & demonstrativum, ad oculum, & personale, ibid. nu. 343.
- Verbum in his, & in prædictis, eandem habet vim, ibid. nu. 348.
- Verba geminata plus debent operari, ibid. n. 349.
- Verbi, invenire, natura, qua sit, resp. 13. nu. 6.
- Vicinitas scriptura, & actuum, indicat voluntatem, & ex iis, qua procedunt, & sequuntur mens declaratur, resp. 24. nu. 66.
- Villæ, Castra, & fortellitia ab hostibus capta Regi competunt, item navigia, & Dux exercitus, resp. 13. num. 165.
- Virtute pugnatur. Vide, verbo, Pugnatur.
- Virtutis opera præclariora fermè comitem sortiuntur invidiam in Apolog. nu. 1. fol. 181.
- Vitæ periculum, & animi perplexio inestimabilia sunt, resp. 13. nu. 176.
- Vniversitatis donatio Baroni, ut eam in Cameram reservatam eligat, tanquam remuneratoria, assensum non exigit, dissert. unic. nu. 23. fol. 22.
- Vocati ordine successivo per copulam in substitutione compendiosa, quomodo admittantur juxta opinionem Cumanam, licet contra Cumanum ex recentioribus firmet Peregrinus, resp. 16. nu. 36. & 37.
- Vocati plures alternativè, si primi secundum ordinem charitatis, & scriptura, extant, sequentes perpetuò excluduntur, resp. eod. nu. 40.
- Vocatio ordine successivo, dupliciter, & diverso modo potest praticari, & verificari, juxta casuum diversitatem, resp. eod. 16. nu. 40.

Vocatus

I N D E X.

- Vocatus ultimo loco ad fideicommissum, potest etiam in extraneos bona fideicommissi alienare, resp. 16. num. 29.
- Vocabuli allusio quovis modo rei significatum pertingens, admittitur, dissert. unic. nu. 29. fol. 22.
- Voluntarium dicitur quod fit ex necessitate, quam quisque sibi imposuit, resp. 17. nu. 11.
- Voluntas, quæ ex facto colligitur, non extenditur ultra quam ex ipso facto de necessitate inferitur, resp. 25. nu. 5.
- Voluntas ubi esset dubio Regia delegantis, consulenda esset eadem Majestas Regia, resp. 21. n. 28.
- Voluntatis defectus ostenditur ex falsa assertione, resp. 19. num. 73.
- Votorum paritas qualiter dirimatur tam in contentiosis, quam gratiosis remissivè, resp. 29. nu. 34. tempore decisionis vota scissa repetuntur, nu. 41. non retractantur, nu. 42. nec declarantur, nisi incontinenti, nu. 43.
- Vnica determinatio respiciens plura determinabilia, aequaliter determinare debet, resp. 16. nu. 8.
- Vniversitas cogitur à Fisco vendere feuda quæ habet, stante ejus incapacitate, vel illa ponere in faciem alicujus ex civibus, ut Curia non sit in damno circa jura dominicalia, & devolutionis, resp. 24. num. 1. & nu. 64. & 65.
- Vniversitas cum admittitur ad domanium, redimendo de suo corpora Baronalia, & acquirendo jurisdictionem Regi pro suo proprio Vniversitatis beneficio, ac dignitate, duo secundum consuetum stilum solent in eo actu adhiberi instrumenta, unum scilicet ad commodum Regia Curia quoad jurisdictionem, alterum corporum, & introituum feudalium ad beneficium Vniversitatis, resp. eod. nu. 2. & 7.
- Vniversitas cum fit de domanio, corpora tenet Baronalia, resp. eod. n. 62. & n. 70. & 76. ideo de eis solvitur relevium singulis quindecim annis n. 64. vel describitur feudum in faciem alicujus ex civibus, propter jura dominicalia, & devolutiones, etsi non exprimantur, nu. 65.
- Vniversitas domanialis effecta, potest iterum in dominium Baronis redire, nedum Rege cogente ex publicis causis, sed si eadem ipsa Vniversitas vendere ex causis se velit, resp. eod. nu. 40.
- Vniversitas effecta domanialis si publica urgente necessitate Princeps ipsam iterum vendat, consequi debet pretium pro Rege solutum, ut in ejus dominio permaneret, resp. eod. n. 10. & 12. & quare, nu. 13. 17. 19. & 24. & ita decisum, nu. 25. sine ullo interesse, non autem id, quod plus terra venderetur, etiam propter augmentum fumantium, num. 26. & 35. & quid si ipsamet Vniversitas ex causis velit à domanio discedere, nu. 49.
- Vniversitas in pluribus casibus potest recedere à libertate domanij, resp. 24. n. 41. 43. & 45. & quare fuit confirmatum domanium Civitatis Rhegij, revocata concessione, resp. 19. nu. 38.
- Vniversitate se redimente, jurisdictio acquiritur Regi exercenda quotannis per Officiales electos à Proregibus, qui pro tempore fuerint, resp. 24. n. 3.
- Vniversitates ad Regium domanium admitti aliquando satis non visum expediens ob dominium, & tyrannidem potentium, resp. 29. nu. 51. & 52. si à Rege distraherentur, non tantum ipsis, sed etiam particularibus jus proclamandi ad libertatem competit, n. 63. etiam aliis contradicentibus, dummodo pretium solvant de proprio, nu. 64. & ita practicum, nu. 65. quid si Casalia distraherentur, an Civitati dictum jus competat, resp. 29. num. 51.
- Vniversitatis, quæ se redimendo intendit fieri domanialis, præcipuus finis est, non subjici Baroni, resp. 24. nu. 4.
- Vnum altare cooperire, & aliud discooperire non licet, resp. 23. nu. 355.
- Vniversitas Neapolis in donatione Constantini Cesaris B. Silvestro pro Imperij Camera fuit reservata, dissert. unic. nu. 20. fol. 21.
- Vrbis præfectus. Vide, verbo, Præfectus.
- Vsum fructum servus hereditarius inutiliter pro hereditate stipulatur, in Apol. nu. 17. fol. 183.
- Vsusfructus ratio committitur ex separatione ejus à proprietate, ibid. nu. 11.
- Vsusfructus sine persona esse non potest, ibid. n. 15.
- Vsusfructus cur ad heredes non transeat, ibi. n. 16.
- Vsusfructus ut non fiat perpetuus, est etiam ex eo, ne proprietates inutiles remaneant, ibid. nu. 20.
- Vsusfructus consistit in utendo fruendo, & sic in facto illo persona utentis, & fruentis, ibid. nu. 21.
- Vsusfructus natura perit, aut subducta persona utentis, aut re fructuaria sublata, aut usufructu in proprietate consolidato, ibid. nu. 22.
- Vsusfructus etsi ex universali juris destinatione ratione rei gesta, exigat aliquando ad proprietatem redire, tamen, ut morte persona usufructuaria extinguatur, ex ejus intrinseca ratione independenter ab illa universali habet, cum ejus substantia consistat in utendo fruendo, ibid. nu. 26. 29. & 30.
- Vxor sequitur forum viri etiam ex speciali privilegio competentem, respons. 2. num. III. quod ampliatur in uxore Clerici dissert. numer. 112. fol. 34.
- Vxor licet sit de familia, non repræsentat tamen familiam, resp. 9. nu. 44.

Pag. 330. col. 1. lin. 40. post quas, adde non. & col. 2. lin. 25. lege remuneratorio. & pag. 331. col. 1. lin. 37. post per, adde Reges, & col. 2. lin. 47. leg. ram

F I N I S.

